This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

MACARIUS

OPERA

BR
65
.M115
1714

UNIV.
OF
MICH.

1837
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

UNIVERSITY OF MICHIGAN

[redacted]

BR
65
.M115
1714

[redacted]

Quis te, quod dicis, MACARI, neget esse beatum,
Gratia cum per te stet manifesta DEI;
Quod tua, quæ nil fando colis, deserta loquuntur,
Hoc non ipsa queat Suada diserta loqui.

Jo. Georgius Pritius.

ΤΟΥ

ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ

BR
65
.M115
1714

ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΤΟΥ

ΑΙΓΥΠΤΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΑ.

SANCTI PATRIS

MACARII

ÆGYPTII

OPERA.

Macarius, Saint, the Elder, of Egypt

SANCTI PATRIS

MACARII

ÆGYPTII

Opera

OPVSCVLA

NONNVLLA

ET

APOPHTHEGMATA.

IO. GEORGIVS PRITIVS
collegit, reuidit, Latinam versionem studiose emendauit, indicibusque adiectis edidit.

CUM PRIVILEGIO
S. Regiæ Majest. Polon. & Elect. Sax.

LIPSIÆ,
In Bibliopolio
GROSSIANO.
ANNO M DCC XIV.

VIRO

MAGNIFICO,

ADRIANO STEGERO,

ICTO, SCABINATUS ELECTORALIS ADSESSORI, ET CIVITATIS LIPSIENSIS CONSVLI HOC TEMPORE REGENTI GRAVISSIMO.

VIRO

DE PATRIA SPLENDIDISSIME MERITO,

HÆC

MACARII MONVMENTA

A SE REVISA ET EMENDATA

SACRA ESSE IVBET

TANTI NOMINIS

PERPETVVS CVLTOR

IO. GEORGIVS PRITIVS.

VIR MAGNIFICE,

CVm nuper admodum Macarii Homilias ſtudio qualicunque noſtro politius prodire faceremus, fidem pariter obſtringebamus, fore, vt breui quoque tempore, quæ reliqua eſſent Macarii, pari ratione a nobis emendata, conſequerentur. Quam diſſoluere nunc, quod boni eſt debitoris, cum apud animum conſtituerimus, Tu imprimis, Vir ampliſſima illuſtris auctoritate, obueniebas animo, cui, quicquid id eſt, traderetur in clientelam. Summam opuſcula hæc & dicta Macarii ſpirant vbique pietatem, quæ cœleſtiſſima virtus tantopere Tibi cordi eſt & curæ, vt haudquaquam Tibi ſatis fuerit ingenti prudentiæ ciuilis florere laude, & copioſiſſimas ſapientiæ omnis poſſidere opes, niſi & eandem exquiſitiſſimis iſtis, quibus abundas, bonis adiungeres, quæ bona iam eſſe deſinunt, ſi co-

mitem, vel ducem rectius, non habeant pietatem. Memini, nec ſine voluptate memini prudentisſimi illius ſermonis, quem haurire aliquando, cum officii cauſa Te reuerenter ſalutarem, ex ore tuo ſapientisſimo mihi feliciter contigit, cum de pietatis ſtudio recte & non ambitioſe excolendo ſane quam elegantisſime diſſereres; vt & fidei puritatem cum cura cuſtodiendam; & vitæ tamen inſimul ſanctitatem feruidius, quam vulgo fieri adſolet, colendam eſſe, tempeſtiue admodum grauiterque moneres. Fateor enim vero his dictis tuis in animi propoſito, de virtutis ſtudio amplectendo, & recto de incidentibus controuerſiis ſenſu, me præclare fuiſſe confirmatum. Mirabar vero inſimul, Virum, negotiis ciuilibus diſtrictum, & in republica quotidie verſantem, de rebus pariter diuinis tam promte, tam exquiſite, tamque ſolide, poſſe ſermocinari. Sed ea magnorum virorum, quos cura felicitatis ſuæ tenet, ratio eſt, vt leuia omnia eſſe exiſtiment, ſummis fulgere honoribus, circumfluere, quæ in bonis ſunt, omnibus, ſcientiis inſtructum eſſe excellentisſimis; niſi & colendi Numinis modum ſolicitius inueſtigent, inueſtigatumque haud ſegnius retineant. Haud ergo ingratum arbitror Tibi fore hoc munuſculum,

Ma-

cariana opuſcula; cum, ſi cuiusquam ali-
ingenii monumenta, res diuinisſimas bo-
que frugis, in æternam quoque vitam du-
turæ, fertilisſimas, contineant. Cuius-
di voluminibus, haud mihi ignotum eſt,
ntum nunc delecteris; decliuiori præſer-
ætate ad beatæ hinc demigrationis medi-
onem Te inuitante; vt quandocunque
euocare placuerit ad felicia illa regna ſua
, Te inuenturus ſit omnibus momentis
ltimum iter ingrediendum paratiſſimum.
vero ex animo opto, vt benigniſſimum
men Te, Vir Nobiliſſime, inter tot egre-
quibus Lipſia mea ad inuidiam efflorescit,
ora, diu adhuc & corpore & animo vali-
n conſeruet; ita enim & patriæ meæ, vel
nti carisſimæ, proſpicietur porro vtilita-
s; tuaque merita magis magisque impen-
ngebuntur. De fauore tuo, toties a Te
niuerſa nobilisſima gente tua mihi de-
nſtrato, iam non amplius dubitare me
tur animi tui conſtantisſima beneuolen-
quam certe & religioſis precibus com-
ſare; &, ſi qua poſſum, inſeruiendi prom-
line nutrire ſtudioſisſime ſemper conni-
Vale! Lipſiæ die VI. Iduum Martii An-
R. O. cIↄ Iↄc IC.

fessoris Publici,

ad Macariana Opera

PRÆFATIO.

I.

Vm Patris sanctissimi, nominisque in ecclesia maximi, magni illius Macarii, monumenta, quæ reperiri potuerunt, omnia, diuinissimæ sapientiæ plenissima, vt a nobis & studio non plane nullo reuisa deant nunc in publicum; lectoris intermus, vt non tantum quæ ad ipsum Macad & quæ ad illius opera, insignemque iladmirabilis in illo est, docendi rationem, m denique, quam Patri venerando, vt orto integer sisteretur, præstitimus operam, videntur, in hoc veluti vestibulo exhibed quod nuper admodum, cum Homilias e partem hanc alteram iuberemus, fuiciti.

tia & miraculis fuere illustres. Nec minus Socrat.
ttes, ecclesiasticæ historiæ conditor, refert, Hist.
us inter monachos eodem tempore viros, Deo Ecclef.
s, vtrumque Macarii nomine; vnum ex Æ- lib. IV.
periore, alterum Alexandrinum, vtrumque cap. XVIII.
bus insignem; & imprimis propter abstinen-
onuersationem, mores, miraculaque, eorum
nibus perpetrabantur.

Vnum ex iisdem magni illius Antonii, di-
æ monasticæ auctoris primarii, fuisse disci-
, antiquorum testimonia perhibent; sed
orum is fuerit, Ægyptiusne an Alexan-
res, vt videtur, apud auctores non-
onfecta est; id quod & in causa fuerit, vt
li die, vtrique distincte adsignando, cer-
iquid pronuntiari nequeat. Nam Marty-
antiqua duos quidem fastis suis inserue-
acarios, quorum vnum beati Antonii fu-
cipulum sane memorant; sed quinam ille
bus, a nobis memoratis, fuerit, non perinde
unt. Sic enim Martyrologium Romanum
ntum vetus; sed & Bellini diem II. Ianua-
o Macario, simpliciter ita dicto; diem ve-
, eiusdem mensis Macario abbati, Antonii
lo, sacrum esse & sanctum testatur. Quan-
Galesinius & Baronius suis in Martyrologiis
illi Alexandrini vocabulum adiiciunt, vt
osteriorem Ægyptium esse hariolari liceat.
m tamen Palladius, cum de Macario Ægy- Pallad.
git, adeo non memorat, eundem Antonii c. XX.
ulum fuisse, vt id potius de Macario Alex-
o referat. Res ergo hæc esse videtur in-
certa,

[illegible], nisi aliquis cum Petro Possino de
persuaderi sibi sinat, *non falso eosdem An*
singulos [illegible]; *quippe qui viderint illu*
[illegible], *quamuis seniorem iuuenes, ac*
[illegible], *cum ad ipsum ad breuem*
[illegible] *profecti*, [illegible] *ad b*
[illegible], *quæ a statione Antonii plurimu*
fuerint [illegible]. Nec certe videmus, q
[illegible] cum eodem tempore cum Ant
[illegible], cum vitam in solitudine,
[illegible] dedicam, confectati
[illegible] princeps erat Antonius, cr
[illegible] se recepisse viros istos
[illegible], vt a viro sa
opinione claro, in eo, quod susceperant, vi
[illegible].

IV. Sed [illegible] singulos intueri dist
[illegible], quem Ægyptium & senio
[illegible] e regione Thebaide suam traxit ori
[illegible] iam ætate & cum adhuc esset i
[illegible] studium amplectebatur, tamque
[illegible] dabat operam, vt παιδαγερ-
[illegible] appellaretur. Cum XL iam
[illegible], in presbyterum consecratus
[illegible] in solitudine; demumq
XC annos viuendo fere expleuisset, anim
[illegible] corporeis vinculis liberam, Deo reddid
[illegible] CCCXCI. Multis miraculis insigne
[illegible], produnt omnes, qui de eo faciunt mem
[illegible] imprimis, Palladius ac Sozom

V. Solet præterea frequentissime nomi
[illegible] cognomen addi, credo non imi

abſtinentia & miraculis fuere illuſtres. Nec minus & Socrates, eccleſiaſticæ hiſtoriæ conditor, refert, fuiſſe *duos inter monachos eodem tempore viros, Deo amabiles, vtrumque Macarii nomine; vnum ex Ægypto ſuperiore, alterum Alexandrinum, vtrumque multis rebus inſignem; & imprimis propter abſtinentiam, conuerſationem, mores, miraculaque, eorum quæ manibus perpetrabantur.* Socrat. *Hiſt. Eccleſ. lib. IV. cap. XVIII.*

III. Vnum ex iisdem magni illius Antonii, diſciplinæ monaſticæ auctoris primarii, fuiſſe diſcipulum, antiquorum teſtimonia perhibent; ſed vter illorum is fuerit, Ægyptiusne an Alexandrinus, res, vt videtur, apud auctores nondum confecta eſt; id quod & in cauſa fuerit, vt de natali die, vtrique diſtincte adſignando, certum aliquid pronuntiari nequeat. Nam Martyrologia antiqua duos quidem faſtis ſuis inſeruerunt Macarios, quorum vnum beati Antonii fuiſſe diſcipulum ſane memorant; ſed quinam ille ex duobus, a nobis memoratis, fuerit, non perinde adiungunt. Sic enim Martyrologium Romanum non tantum vetus; ſed & Bellini diem II. Ianuarii beato Macario, ſimpliciter ita dicto; diem vero XV. eiusdem menſis Macario abbati, Antonii diſcipulo, ſacrum eſſe & ſanctum teſtatur. Quanquam Galeſinius & Baronius ſuis in Martyrologiis priori illi Alexandrini vocabulum adiiciunt, vt inde poſteriorem Ægyptium eſſe hariolari liceat. Viciſſim tamen Palladius, cum de Macario Ægyptio agit, adeo non memorat, eundem Antonii diſcipulum fuiſſe, vt id potius de Macario Alexandrino referat. Res ergo hæc eſſe videtur in- Pallad. *c. XX.*

certa,

infra. ſſet, cur, cum eodem tempore
p. 156 xerint Macarii, cum vitam in ſo
243. ſimis meditationibus deditam, c
cuius inſtituti princeps erat Ant
poſſit, ad eundem ſe recepiſſe vi
næ rigidioris ſtudioſiſſimos, vt
opinione claro, in eo, quod ſuſce
poſito confirmarentur.

Theo- IV. Sed præſtat ſingulos in
doret. Macarius igitur, quem Ægyptium
lib. IV. cunt, e regione Thebaide ſuam
XXI. Florente iam ætate & cum adhu
Sozom. virtutis ſtudium amplectebatur,
lib. III. vitæ generi dabat operam, vt πα
XIV. monachis appellitaretur. Cum
Socrat. natus eſſet, in presbyterum con
lib. IV. vero annos exegit in ſolitudine; c
p. XC annos viuendo fere expleuiſſ
XXIII. am, corporeis vinculis liberam, De

m magni illius Antonii, quem ſine addito Pallad. *Hiſtor.*
num vocare ſolebant; vt, cum Macarius *Lauſiac.*
n omni laude eſſet ſimillimus, eodem quo- *c. XIX.*
um tanto patre titulo inſigniretur; ſed im- Sozom.
is id fieri patet ob ingentia Viri merita, & ob *lib. III.*
larem plane doctrinæ atque ſanctimoniæ, *c. XIII.*
s virtutibus mirum in modum effulſit, præ-
am.

I. Eremus in qua diuinarum rerum ſtudio &
ſtibus cogitationibus vacabat, *Scetis* erat,
tamen diuerſis nominibus & Sceticam, Sce-
, Scetiacam, Scyticam, Scytiacam & Scy-
am nuncupari identidem videas. Æpypti Socrat.
olitudo hæc fuit, confluxu virorum, ſancti- *Hiſt. l.*
udentium, frequentisſima. Teſtis enim *IV. cap.*
odorus eſt, *in eremo hac Scyti monachorum* *XIIX.*
tiſſimos patres & omnium ſanctorum mona- Cas-
ſe perfectionem. Qua occaſione vero iſtum ſiod.
um ſe receperit, narrantem ipſum audire, *Collat.*
let, poterit Macarium. *I. cap. I.* *infra* *p. 239.*

I. Sed de Macario Alexandrino aliquid et- Theo-
icendum eſt. Hunc *iuniorem* appellant & dor. *lib.*
um: iuniorem quidem, quoniam Maca- *IV. cap.*
Ægyptio ſuperſtes extitit, mortuus demum, *XXI.*
C annos vixiſſet, anno CCCCIV. Politi- Sozom.
ro dictus eſt, quod non in ſolitudine dunta- *lib. III.*
trienſi, in quam ſeceſſerat, vitam monaſti- *c. XIV.*
mplexus, verſaretur; ſed quod etiam in vr- Socrat.
liquando veniret, qui & magnam vitæ par- *lib. IV.*
luce & oculis hominum transegiſſet. Anno *cap.*
XL baptismum ſuſcepiſſe dicitur; presby- *XXIII.*
inde factus & archimandrita Nitrienſis.

Cum

virtutibus, viuendi genere frugalissim
que referuntur, quæ qui legere descr
d. euoluat Palladium.

VIII. Tertium vero aliquem Mac
ducit Petrus Possinus, ab vtroque il
p. diuersum, & ambobus seniorem, A
pulum & comitem, Amathæ socium
gno molimine probat operum Mac
esse auctorem, eo ad hanc rem proba
argumento, quod Athanasius in Vita
Hieronymus in Vita Pauli, Antoniun
duos secum discipulos intimos comit
viduos habuisse, Macarium & Amat
concedere vero temporis rationem
Macarium vel Ægyptium vel Alex
conueniat. Fatemurque, tanti hoc a
momenti visum fuisse Viro antiquitatu
sticarum peritissimo, Guilielmo Cau
quoque in sententia se acquiescere scr

aliquem admittere haudquaquam velit. Et
, quod obſeruatum & Cauio eſt, non alios
rios, qui Antonii diſcipuli fuerint, ſiſtunt
Socrates, Sozomenus, Theodoretus, & qui
ſis in locis & hoc tempore vixit, Palladius;
tamen diligenter de his rebus fuerint com-
iti. Nec vero eſt, cur, quae Poſſinus alle-
moueri ſe iisdem aliquis patiatur. Nam
Athanaſium ſuam in rem citat, fallitur in eo
fallit, cum de Macario apud Athanaſium
nihil extet. Sic & Hieronymus meminit
m Macarii & Amathæ, veluti diſcipulorum
nii, qui & Amatham ait, magiſtrum ſuum
lo intuliſſe; ſed de Macario nihil præterea
. Et quare ex duobus iſtis Macariis, quos
ſe omnium confeſſione conſtat, vnus An-
comes eſſe non potuerit, nondum poſſumus
ſcere. Incoluerit Macarius Aegyptius per
nnos ſolitudinem Sceticam, putabimusne,
tegrum id tempus vno ipſum loco adfixum
um aliquando non migrauiſſe? atqui vero
ertum eſt, ſolitariam vitam amantes ſuas
ſedes commutauiſſe. Quid obſtat ergo,
nec ipſe Poſſinus negat, quo minus Macari-
inde ſe ad Antonium contulerit, ex ore ipſi-
berrima præcepta hauſturus? quem &, cum
eum contigiſſet, eo, quo præſens aderat,
ore, vna cum Amatha ſepultura honeſta-
Nec vero Sozomenus Macarium in vna
, ſed in ſolitudine LX. annos exegiſſe com-
orat. Qualia & de Macario Alexandrino
poſſent probari, ſi vellemus hoc agere. Suas

ergo res Macarius ſibi habeat a Posſino præter neceſsitatem hiſtoriæque fidem productus; nobis vero ſufficiant Macarii duo, ſub quorum vnius nomine hæc, quæ nunc lucem adſpiciunt, circumferuntur opera.

IX. Sed nunc conſiderandum erit exactius, vtri illorum fœtus iſti ſint adſcribendi? Et Homilias quidem Ægyptio adſcriptas ſemper fuiſſe ex inſcriptione, quam manu exarati pariter & typis excuſi codices præ ſe ferunt, manifeſtum eſt. Sed nec hoc placet Poſſino, qui easdem Macario, a ſe præter rem conficto, vindicare ſatagit. Ad Gennadii Maſſilienſis auctoritatem prouocat, qui *vnam tantum Macarium* aiat ad *iuniores profesſionis ſuæ ſcripſiſſe epiſtolam.* Sed nondum perſuaderi poſſumus, Poſſino vt adſtipulemur; nec verba Gennadii, quod vult Poſſinus, ſatis euincunt; cum eum in ſenſum poſſint accipi, quod tantum de litteris a Macario conſcriptis agant. Quid ſi & ſcripſerit aliqua Macarius, a Gennadio, vt multa alia, oculis non vſurpata? vnde non opus erit, vt multa comminiſcamur, veluti facit Poſſinus, qua occaſione, quoue officio Homilias iſtas Macarius, Amathæ ſocius, Græce a ſe redditas, ex Antonii magiſtri dictatis protulerit.

Poſſinus *loc. cit.* Gennad. *De Viris illuſtr. c. X.*

X. Quid vero de Opuſculis iſtis dicemus, quæ nunc poſt Poſſinum in Germania primum a nobis evulgantur, & cui patri liberos iſtos adſeremus? Poſſinus vero hic iterum ſuum nobis ſupponit Macarium, quem tamen in mundo non fuiſſe, iam, vt arbitramur, monſtrauimus. Celeberrimus Cauius tribuenda quidem Macariorum noſtro-

Caue *Hiſtor. Litt.*

rum alterutri Opuscula hæc non immerito esse *Part. II. p. 76.*
ficat; sed in eam tamen magis propendet sen-
tentiam, quod Alexandrino illi sint adsignanda.

XI. Nobis autem id ante omnia videtur esse
certissimum, quod vnus auctor fuerit, qui diuinis-
simas nobis dedit Homilias, cum illo, cui debe-
mus hæc Opuscula. Id enim & res ipsæ pro-
bant, quæ & in Homiliis & Opusculis occurrunt,
summa fidei nostræ mysteria & præcipua christia-
næ religionis capita, maxime quæ ad vsum trans-
ferenda sunt, exhibentes; & verba quoque modi-
que loquendi, circa quos summa vbique similitu-
do est; & par orationis forma elocutionisque di-
gnitas. Addi etiam potest, quæ desiderari in Ma-
cario possent, & qui in elegantissimo hoc corpo-
re nævi obseruantur, eos vtrobique sese nobis of-
ferre. Cum igitur paulo ante Macario Ægyptio
Homilias adsertum iuerimus, patet ratio, quare
Opuscula ei sint quoque adiudicanda; præsertim
cum codices manuscripti in bibliotheca Vindo-
bonensi, ipso docente Cauio, Macario nostro *Hist. Litt. Part. II. p. 75.*
hæc & similia opuscula attribuant. In ipso et-
iam, quo vsus Possinus est, codice, exserte Maca-
rio nomini magni appellatio, fatente editore, est
adiecta, quam, non Alexandrino, sed Ægyptio
Macario addi frequentissime, notissimum est.
Nam quod Possinus persuadere nobis conatur,
personarum hic contigisse confusionem, videli-
cet suæ inseruit causæ, vt iure aliquo, quæ Maca-
rio Ægyptio debentur, nouo suo & antiquis in-
cognito Macario adscribere posset. Quanquam
enim refragari nolimus, fuisse, qui ex ore di-

 cen-

centis ſaltim Macarii hæc exceperit; vnde & eſſe putamus, cur tam frequenter in Græco vox ἔφη occurrat, in verſione vt plurimum omiſſa; vt adeo omnium quidem, quæ traduntur, auctor fuerit Macarius, quanquam ipſe illa non ſcripſerit.

XII. Pertineant ergo fœtus iſti per nos ad Macarium Ægyptium: nunc qua ratione ex tenebris, quibus circumſepti per aliquot ſecula fuerant, emerſerint, agedum videamus. Homiliæ primum ſpirituales illæ Græce ſeorſim prodierunt Pariſiis anno ſuperioris ſeculi LIX elegantiſſimis typis excuſæ; ſeparatim vero & Latina verſio lucem adſpexit, a Ioanne Pico, niſi fallimur, concinnata. Succeſſit poſtmodum Zachariæ Palthenii diligentia, qui anno XCIV. eiusdem ſeculi & Græcum ſermonem, & Latinam verſionem, a ſe non exiguis laboribus exornatam, coniunctim edidit, typis, quales & noſtri ſunt, paulo minutioribus. Opuſcula vero reliqua diutius obſcuritati ſuæ immerſa delituerunt, vsquedum felici Petri Poſſini, e Societate Ieſu viri, opera in Theſauro, quem vocat, Aſcetico, cuius partem faciunt primariam, in lucem publicam ſunt expoſita. Vnde tantum ipſe habuerit theſaurum, non equidem diſſimulat. Franciſcum enim Turrianum notiſſimi nominis Ieſuitam, cum anno cIↃ IↃ LXVI. ſocietatem illam Romæ ingrederetur, inter volumina refert Græca plurima, quæ antiquæ manus præ ſe ferant veſtigia, quæque in domo antiqua profeſſa Romana depoſuerit, vnum quoque, auctorum ferme triginta de re aſcetica continens lucubrationes, annis abhinc plus quingent-

gentis a manu transmarina exaratum, bibliothecæ patrum societatis intulisse; & inde Possinum cum Romæ degeret, præter alia, istæc Macariana descripsisse.

XIII. Cum vero Homiliæ illæ Palthenianæ nostris in bibliopoliis non amplius extarent; Opuscula autem reliqua, a Possino edita, rarissime apud nos conspicerentur, visum est, e re fore reipublicæ litterariæ, imprimisque iuuentutis studiosæ, præter linguæ Græcæ delicias pietati quoque operantis, in corpus vnum reuocare omnia, quæ Macarium agnoscunt auctorem; Macarium inquam, quem existimamus esse Ægyptium. Nam quæ in bibliotheca Paulina Lipsiensi manuscripta extat, & a Guilielmo Cauio ac Iacobo Tollio in Latinum simul conuersa, prodita est, De animæ iustorum peccatorumque exitu, Oratio, & in titulo Alexandrino Macario adscribitur, & aniles ineptasque fabulas complectitur, vt recentioris cuiusdam græculi videatur esse commentum; nec proinde hic locum inuenire potuerit.

Cauius *Histor. litter. Part. I. p. 708.* Tollius *Insign. Itin. Ital. p. 199.*

XIV. Quæ vero circa Homilias a nobis sint præstita, de iis in præfatione ad easdem actum fuit. Nunc vero quid circa Opuscula, quæ sequuntur, quidque circa Apophthegmata egerimus, breuiter indicandum est. In Opusculis autem illis VII. Possini editionem, cum manuscriptis destitueremur, secuti sumus, sublatis tamen, quæ in editione Possiniana adparebant frequentissime, sphalmatibus typographicis. Longe plura circa versionem Latinam agenda inuenimus. Possinus enim genus interpretandi liberius secutus mirifice non

adhæretur, mente eius sine ambit
excursionibus repræsentata. Po
excurrit creberrime, & præterea g
sequitur fastuosius, ac altius verbis a
interpretem decere videbatur. N
perflua resecuimus, & quæ pompe
tumoreque aliquo inflata sunt, ad r
degimus, id vbique sedulo nauant
Macarii cogitata verbis in Latino
spicuis, planis, & sponte fluentibus
hibeantur. Qua in re quidem hanc
randæ nobis fuerunt molestiæ, cum
sit difficile, sua potius proferre, indo
commodata, quam in aliorum labo
dandis occupatum esse. Neque ta
Lector velim, nihil in versione rest
quod luxuriem Possini sapiat, aut
lius restitui non potuisset; satis nobis f
hac vice præstare, quantum præstitim
lectorum i...

MDCLXXVII prodeuntium, inſerta edidit. Eiusdem quoque verſionem retinuimus, cum ipſe auctorum verbis inſiſtat preſſius, & genus ſcribendi ſequatur ſimplex, liquidum, & ab omni tumore ornatuque anxie conquiſito alienum. Adiecta denique a nobis ſunt fragmenta Macariana adhuc alia, quæ auctores hinc inde euoluentibus ſe nobis obtulerunt.

XV. Nunc ad ipſum propius intuendum Macarium accedamus. Conſtare autem vel ex prima operum eius inſpectione poterit omnibus, virum fuiſſe Macarium vt ſanctitatis ſtudioſiſſimum; ita in rebus diuinis & ſpiritualibus, ſi vllum alium, longe expertiſſimum, & admirandis gratiæ diuinæ dotibus cumulate exornatum; quales qui ſunt, illi vero maxime omnium exiſtunt idonei, qui, qua luce diuina illuſtrantur, alios perfundant. Si quis ergo eſt, qui, nucleo inſuper habito, externo cortice delectatur, qui verborum floſculis ducitur, rebus contemtis, qui mento terræ affixa cœleſtia in minimis habet, cui nauſeam creat, quidquid de carne cruci defigenda & de perpetua mentis ad Deum eleuatione dicitur; & qui denique quidquid ad veram ſolidamque cum deuotione pietatem attinet, in extremis curat; eum certum eſſe iubeo, nequaquam ſe, quod iuuare eius poſſit animum, hic reperturum eſſe. Nam qui hac mente non eſt præditus, vt poſthabitis rebus ſub adſpectum cadentibus immoto animi propoſito deſideriis ſuis & omnibus animæ viribus in ſpiritualia divinaque feratur; & contra vel gloriæ ſaltem ſuæ inſeruit, vel vitæ delicias & com-

moda cupide consectatur; eidem non possunt non vel ingrata esse penitus & fastidio, vel plane non intelligibilia, quæ ab animabus, totas se sublimioribus cogitationibus dedentibus, & a diuino Spiritu copiosius illustratis, de salutis humanæ negotio Deique in animas operatione præclare differuntur. Sed qui impulsu diuiniori excitatus sibi jam attendere incipit, & id ea cum cura, quam negotii exposcit sublimitas; qui quam nihil ad veram hominis constantemque & æternam conferant felicitatem omnia, quæ lapsa in peccatum perditaque tam magni æstimat natura humana edoctus, iam ad Deum, beatitudinis omnis fontem, & ad Dei propiorem coniunctionem solicite adspirat, & de obtinenda animæ suæ salute decenter satagit, ille demum in Macario offendet, vnde abundantisſime ipse sitim suam restinguat.

XVI. Quid enim in iisdem occurrit aliud, quam sanissima illa saluberrimaque in omnem christianismi partem dogmata? Lapsu humanum genus in peccatum miserrime esse corruptum & deformatum, vt auersæ iam a Deo mentes hominum ab aduersaria maligni spiritus potestate in omnis generis grandia peccata abripiantur; inde diuina gratia esse opus, vt tam male se habens ex peccato mortalium genus conualescat. Hanc vero nunquam non in animam hominis potenter operari, vt ipsa erepta adversario suo in libertatem adseratur; desperandum esse homini de suis viribus, nisi ipsi a Spiritu cœlesti gratiose subueniatur. Christum a Deo hominibus destinatum redem-

...rem & omnes homines profuſo ſanguine ...ſe, & in omnium ſalutem hominum ſoler... ...mbere; quod tam frequenter, tamque di... ...culcat Macarius, vt Io. Gerhardus Voſ... ...s, in euoluenda antiquitate diligentisſimus, ...doctiſſimo Hiſtoriæ Pelagianæ opere, cum id ...debet, Macarium, in doctrinæ tam ſalu... ...telem, creberrime excitet. Quam porro ...cet egregie, quantis inſidiis ſatanas animas ho... ...num circumueniat, quamque conſtanter ho... ...ſalutem euertere ſtudeat. Quanta certami... ...na homini ſalutem acquiſituro, quam vehemen... ...tis, quamque difficilia per omne vitæ tempus ſint ...ſuſtinenda. Quanta cum deuotione & quam ardenter ſemper preces ad Deum ſint fundendæ. Quam diligenter ad res diuinas omnes animi cupi... ...ditates ſint alligandæ; & denique, vt breuiter com... ...plectar omnia, quid natura ſit & gratia, quibus ſignis vtraque dignoſcatur; quo certe in capite ſummam ſapientiæ conſiſtere, apud chriſtianos omnium eſt certiſſimum. Et profecto vix vide... ...re ex veteribus contigit vllum, vnde tam luculen... ...ter diuinæ gratiæ operationes & indolem licuit addiſcere.

XVII. In pulcherrimo vero hoc corpore ſi qui... ...dam deprehendantur næui quid mirum eſt? ſi & Macarius fuerit homo, errandi facilitati expoſitus; nec ex omni antiquitate ſiſti poſſit vllus, qui labis omnis & erroris fuerit expers? Statuerit ergo Ma... ...carius angelis quoque eſſe corpus quoddam te... ...nue, condonemus ipſi qualemcunque hunc erro... ...rem, cum patres eccleſiæ, venerandi nominis, ve... luti

Macar. Homil. IV. § ... pag. 4... 48. & De el... ſtat.

)()(5

luti Basilius, Ephrem, Cyrillus Alexandrinu
tullianus, Augustinus, Hilarius, Fulgentius,
bius, Casſianus aliique plures, adnotante
Posſino, eundem errauerint. Si quæ &
ſunt in dogmatibus fidem attinentibus, in
minus recte ſenſiſſe videtur, ea in ipſum
animi æquitate, quam reliquis patribus, g
aliquando hallucinantibus, haudquaquan
demus. Nam id & charitas chriſtiana ex
& ſine ſummo chriſtianæ religionis detri
omitti nequit. Cum enim in palmariis &
libus fidei ſanctisſimæ capitibus rectas aliq
vet opiniones, ſi propter quædam minus b
cta condemnetur ſtatim, cenſentur reliqua q
eius eſſe erronea & condemnanda. Quo c
pe contingere videas, vt, quæ admirandæ
ligionem chriſtianam vtilitatis eſſe, & rem
ſtrenue adiuuare poterant, cum ipſa pietate
fiant, & proſcribantur.

mentis cap. VI. p. 113. Petauius Tom. III. Dogm. Theol. lib. I. De Angel. cap. II. Dallæus De vſu Patrum p. m. 268.

XVIII. Reſtat vt teſtimonia aliqua de M
ſubiiciamus.

SUIDAS
In Macario.

Δύο ἐγένοντο Μακάριοι, ὁμώνυμοι καὶ
βέπτοι δι' ἄσκησιν, διὰ βίον, διὰ τρόπον,
μαθήματα· ὁ μὲν Αἰγύπτιος, θαυμα
ὴν, καὶ μετὰ τῦ εὐλαβῦς πρὸς τὺς ἐντυγ

τας αὐςηρός· ὁ δὲ Ἀλεξανδρεὺς, κατὰ πάντα ὢν παραπλήσιος τῷ Αἰγυπτίῳ, καὶ ἱλαρός. οὕτως ἱλαρὸς ἦν τοῖς ἐντυγχάνουσι, καὶ τῷ χαριεντίζεσθαι τοὺς νέους ἦγε πρὸς ἄσκησιν. τούτων Εὐάγριος γενόμενος μαθητὴς τὴν δι' ἔργων φιλοσοφίαν ἐκτήσατο, πρότερον λόγῳ μόνῳ φιλόσοφος ὤν· ὃς ἐν Κωνσταντίνου πόλει ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, εἰς τὴν τοῦ διακόνου προεχειρίσθη τάξιν· ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον κατελθὼν, καὶ τοῖς προλεχθεῖσιν ἐντυχὼν ἀνδράσι, τὸν ἐκείνων βίον ἐζήλωσε. τούτῳ βιβλία ἄγαν σπουδαῖα συγγέγραπται· ὧν τὸ μὲν, μοναχὸς, ἢ περὶ πρακτικῆς ἐπιγέγραπται· τὸ δὲ, γνωστικὸς, ἢ περὶ τῶν καταξιωθέντων γνώσεως· κεφάλαια δὲ αὐτοῦ πεντήκοντα· τὸ δὲ ἀντιρρητικὸν πρὸς τοὺς πειράζοντας δαίμονας, ἐν ὀκτὼ διῃρημένον μέρεσι, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ λογισμῶν· καὶ ἑξακόσια προγνωστικὰ προβλήματα, καὶ στιχηρὰ β, ἓν πρὸς τοὺς ἐν κοινοβίοις ἢ συνοδίαις μοναχούς· καὶ ἓν πρὸς τὴν παρθενίαν· καί φησι κατὰ λέξιν. οὕτως ἀναγκαῖον τὰς ὁδοὺς τῶν προοδευσάντων μοναχῶν ὀρθῶς διερωτᾶν, καὶ πρὸς αὐτὰς κατορθοῦσθαι· πολλὰ γάρ ἐστιν ὑπ' αὐτῶν τὰ ῥηθέντα, καὶ πραχθέντα καλῶς. ἐν οἷς καὶ τοῦτό τις ἔφησε, τὴν ξηροτέραν καὶ ἀνώμαλον δίαιταν, ἀγάπῃ συζευχθεῖσαν, θᾶττον διάγειν τὸν μοναχὸν εἰς ἀπάθειαν.

Duo fuerunt Macarii, eiusdem nominis, atque decantati propter exercitia studiorum, vitam, mores atque disciplinam. Alter quidem Ægyptius, qui miracula edebat, ac religiosa cautione in eos,

qui se conueniebant, erat seuerus. Alter Alexandrinus per omnia similis Aegyptio & humanus: adeo humanus erat erga eos, qui se conveniebant, vt lepida vrbanitate vtendo iuvenes ad exercitia prouocaret. Horum Euagrius discipulus factus, factis philosophiam exercuit, qui prius verbis duntaxat philosophabatur. Qui Constantinopoli a Gregorio Theologo in diaconorum adscitus est ordinem, quin etiam in Ægyptum profectus, in prædictos incidit viros, atque illorum vitam æmulatus est. Ab hoc libri valde graues & serii cònscripti sunt, quorum vnus MONACHUS, siue de vita actiua inscriptus est; alter GNOSTICUS, siue de iis, qui cognitionis munere donati sunt. Capita vero eius libri sunt quinquaginta. Tertius ANTIRRHETICUS, aduersus tentantes dæmones, octo distinctus partibus, secundum numerum octo cogitationum. Item sexcenta Prognostica, Problemata, & Elementaria duo: vnum ad monachos in cœnobiis aut contuberniis viuentes: alterum ad virginum cœtum. Atque hæc sunt eius verba: *Necesse est, vt vias eorum, qui præcesserunt, monachorum sedulo indagemus, & ad eorum normam dirigamur.* Multa ab iis & dicta & facta sunt certe, inter quæ & hoc quispiam dixit: *Aridiorem & asperam viuendi rationem cum charitate copulatam, celerius perducere monachum ad adfectionum vacuitatem.*

IO. TRITHEMIVS

De Scriptoribus Ecclesiæ.

Macarius Monachus Ægyptius, & beati Patris An-

Antonii quondam discipulus, vir deuotus & sanctissimæ conuersationis, de quo multa miracula narrantur, quomodo etiam mortuorum voces de sepulcris pro fidei confirmatione impetrauit: Claruit multa sanctitate sub Constantino & Constantio Principibus anno Domini 350. cuius gesta habentur in Vitis Patrum.

MYSTER. INIQVITAT.

Auctore M. B. F. B. p. 209.

B. Macarius, scriptor religiosissimus, & de quo B. Arndus mihi confirmauit, fuisse cum illum verbotenus posset libro seposito recitare.

PETRUS POIRET

De Eruditione superficiaria p. m. 202.

Macarii Ægyptiaci admirabiles & diuina prorsus sapientia abundantes Homiliæ.

XIX. Nihil nunc restat amplius, quam vt Lectorem beneuolum rogemus, ægre ne ferat, si menda typographica forte alicubi occurrant; neque enim adesse licuit speciminum emendationi; si quæ vero relegenti Macarium se obtulerunt, ea in calcem libri adnotauimus; quæ tollantur licet antequam ad librum legendum fiat accessio. Deum vero oramus supplicibus precibus, vt libri huius lectoribus sui Spiritus impertiat gratiam, &, quo usus est instrumento ad demonstrandas exuberantes suas diuitias spirituales, Macario, eius diuinissimis scriptis multas ad se allicere & in rectam, quæ ducit ad felicitatem, nullis temporum periodis terminandam, viam dignetur dirigere. Scripsimus Lipsiæ, in vrbe patria die IX Martii Anno recuperatæ salutis cIↃ IↃc Ic.

SERI-

I. De Cuſtodia
II. De Perfectio
III. De Oratione.
IV. De Patientia &
V. De Eleuation
VI. De Charitate.
VII. De Libertate
IIX. Apophthegm
Poſſino edit
IX. Apophthegma
ſta Coteleric
X. De Macario Rel.
p. 270.
XI. De Macario R
p. 273.
XII. De Macario Exc
ro. p. 279.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
Περὶ φυλακῆς Καρδίας λογ©.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Πῶς δύναται λέγειν ὁ τυχών, ὅτι νηστεύων, καὶ ξενιτεύων, καὶ ψωμίζων μου τὰ ὑπάρχοντα ἅγιός εἰμι; ἅγιος ἐστιν, ἢ καθαρθεὶς τὸν ἔσω ἄνθρωπον; οὐ γὰρ ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν ἐστιν ἡ καθαρσις, ἀλλ᾽ ἡ κατὰ συνείδησιν τελεία κάθαρσις· εἴσελθε γὰρ ὦ οὗτος διὰ τῆς τῶν λογισμῶν σου ἐπιβάσεως πρὸς τὸν αἰχμάλωτον, καὶ δοῦλον τῆς ἁμαρτίας νοῦν σου, καὶ ἴδε τὸν κατώτερον τοῦ νοῦ καὶ βαθύτερον τῶν λογισμῶν, εἰς τὰ λεγόμενα ταμεῖα τῆς ψυχῆς σου τὸν ἕρποντα καὶ ἐμφωλεύοντα ὄφιν, τὸν φονεύσαντά σε διὰ τῶν καιριωτέρων τῆς ψυχῆς σου μελῶν· ἄβυσσος γάρ ἐστιν ἀκατάληπτος ἡ καρδία· καὶ ἐὰν τοῦτον φονεύσῃς, καύχησαι τῷ Θεῷ περὶ καθαρότητος· εἰ δὲ

MACARII MAGNI
De Custodia Cordis Liber.

CAP. I. Cap. I.

QVomodo potest dicere quilibet: Ieiunans, peregre degens, diuisis dispertitisque bonis meis omnibus, sanctus sum? An ille sanctus est, qui nondum emundauit interiorem hominem? non enim qualiscunque abstinentia a malis, sed quæ intimos conscientiæ sinus omni inquinamento cum diligentia expurgat, perfecta demum emundatio est. Ergo ingredere sis heus tu, in laxa penitus conclauia late intus vagantium cogitationum tuarum, ad tuam captiuam & seruam peccati mentem; & vide in intimo eius fundo, sub turba bullientium cogitationum, in ipsis, quæ animæ penetralia dicuntur, occultissimis conscientiæ reces-

rum adſcitus eſt ordinem, quin eti
profectus, in prædictos incidit viro
vitam æmulatus eſt. Ab hoc libr
ſerii conſcripti ſunt, quorum vnus
ſiue de vita actiua inſcriptus eſt;
CUS, ſiue de iis, qui cognitionis
ſunt. Capita vero eius libri ſunt
Tertius ANTIRRHETICUS, ad
dæmones, octo diſtinctus partib
numerum octo cogitationum. Ite
gnoſtica, Problemata, & Element
ad monachos in cœnobiis aut cont
tes: alterum ad virginum cœtum
ſunt eius verba: *Neceſſe eſt, vt v*
præceſſerunt, monachorum ſedulo in
eorum normam dirigamur. Multa
facta ſunt certe, inter quæ & hoc
Aridiorem & aſperam viuendi ratio
tate copulatam, celerius perducere m

λεάσμασι γηΐνοις χρώμενος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὄντως καλοῦ παρεκτρέπων ἐπὶ τὰ δοκοῦντα, ἀλλ' οὐκ ὄντως καλά· πᾶν γὰρ ὃ ἐὰν ποιῇ ἄνθρωπος καλὸν, σπιλοῦν καὶ μιαίνειν ὁ πονηρὸς βούλεται· καὶ τὴν ἰδίαν ἀπεσπορὰν τῆς κενοδοξίας ἢ οἰήσεως τῇ ἐντολῇ συμμιγνύειν ἀγωνίζεται· ἵνα μὴ διὰ Θεὸν καὶ μόνον καὶ προθυμίαν ἀγαθὴν τὸ γινόμενον ἀγαθὸν γένηται.

here, illecebras ad id adhibens terrenas, omnique arte satagens affectum sensumque nostrum ab eo, qui vnus vere bonus est, ad ea, quæ sola opinione, non autem solida veritate, bona sunt, auertere. Quodcunque enim homo bonum facit, polluere ac contaminare improbus conatur, maximeque contendit, cum quem videt legi obseruandæ operam dantem, operi bono aut vanæ gloriæ, aut tumidæ sui præfidentiæ labem inspergere, ne Dei solius causa, & ex bono vereque laudabili proposito, quod exterius bene fit, interius geratur. Cap. III. IV.

ΚΕΦ. Δ.

Τί οὖν ἡμεῖς οἱ μηδόλως εἰς τὴν καρδίαν εἰσελθόντες, πῶς ἀρξώμεθα; διὰ νηστείας καὶ προσευχῆς ἔξω ἑστῶτες κρούομεν, καθὼς ὁ Κύριος ἐκέλευσεν εἰπών· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· ἐὰν γὰρ ἐμμείνωμεν τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ πτωχείᾳ, καὶ τῷ ταπεινῷ φρονήματι, καὶ πάσαις ταῖς τῶν ἐντολῶν ἀρεταῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας κρούοντες εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ Κυρίου

CAP. IV.

Quid igitur nos nunquam ac nusquam soliti in cor nostrum ingredi, quomodo incipiemus; Per ieiunium & orationem foris stantes pulsemus, prout Dominus iussit, dicens: *Pulsate & aperietur vobis.* Si enim permanserimus in verbo Domini, & in sensu intime demisso mendicitatis & vilitatis nostræ; ac simul exercitio cunctarum, quæ per mandata imperan- *Matth. VII, 7. Luc. IX, 9.*

Cap. IV. V. tur, virtutum nocte ac die perseuerauerimus pulsantes spiritualem Domini ianuam, poterimus potiri eo, quod quærimus. Per hanc enim ianuam potest liberationem assequi quicunque vult fugere a captiuitate tenebrarum. Inuenit quippe ibi libertatem animæ, & recipit congruas ipsi cogitationes; ac tandem eo vsque prouehitur, vt possideat cœlestem regem Christum.

θύραν, δυνησόμεθα τυχεῖν τοῦ ζητουμένου· διὰ ταύτης γὰρ τῆς θύρας δύναται ἀπολυτρώσεως τυχεῖν πᾶς ὁ βουλόμενος φυγεῖν τοῦ σκότους· εὑρίσκει γὰρ ἐκεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀπολαμβάνει τοὺς λογισμοὺς αὐτῆς, καὶ φθάνει τὸν ἐπουράνιον βασιλέα χριστόν.

Cap. V.

Quando mens oblita fuerit mentalis & piæ adflictionis, tunc & mandatorum obliuiscitur; & quando videtur currere, errat a via plana, & obliquis gyrans semitis ambulat: propter quod in feras incurrit bestias. Nisi enim orationis & spei laborem excidissemus, non vtique peccauissemus. His porro, qui animo anguslantur, dicit scriptura: *Fidelis Deus, qui non*

I. Cor. X, 13. *patietur vos tentari supra id quod potestis.* *Qui autem*

Deut. XXXI, 29. *indociles sunt, eis occurrent mala.*

ΚΕΦ. Ε.

Ὅταν ὁ νοῦς ἐπιλάθηται τῆς νοερᾶς καὶ εὐσεβοῦς θλίψεως, τότε καὶ τῶν ἐντολῶν ἐπελάθετο· καὶ ὅθεν δοκῇ τρέχειν, παρεκτρέπεται τῆς λείας, καὶ σκολιάζων πολιτεύεται· διὰ τοῦτο συναντᾷ θηρίοις. εἰ γὰρ μὴ τὸν τῆς εὐχῆς καὶ ἐλπίδος κόπον ἐκκόπτομεν, οὐκ ἂν ἐπλημμελήσαμεν. τοῖς γὰρ περὶ ψυχὴν θλιβομένοις λέγει ἡ γραφή· πιστὸς ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε· ἀπαιδεύτοις δὲ συναντήσεται κακά.

ΚΕΦ. Ϛ.

Ὥσπερ οἱ ἔξω ὀφθαλμοὶ βλέπουσι μακρόθεν τὰς ἀκάνθας, καὶ τοὺς κρημνούς· οὕτω καὶ ὁ προβλεπτικὸς νοῦς προβλέπει ταχὺς ὢν τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπισκευάς, καὶ ἀσφαλίζεται τὴν ψυχήν, ὡς ὀφθαλμὸς ὢν αὐτῆς.

CAP. VI. Cap. VI.VII.

Sicut exteriores oculi longe prospiciunt spinas & præcipitia; sic & acri prouidendi perspicacia prædita mens cito prospicit aduersariæ potestatis artes insidiasque, ac contra eas præmunit animam, cuius est oculus.

ΚΕΦ. Ζ.

Ἀγὼν πολλὺς καὶ πόνου κρυπτοῦ καὶ ἀοράτου χρεία, λογισμῶν ἐρευνᾶν ποιουμένοις, καὶ τὰ ἠσθενηκότα τῆς ψυχῆς ἡμῶν αἰσθητήρια γυμνάζειν πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ· δεῖ πάντοτε καὶ ἀναζωπυρεῖν διὰ τοῦ νοὸς πρὸς Θεὸν ἐπείξεως τὰ ἐξησθενηκότα τῇ ψυχῇ μέλη· τοῦ νοῦ ἡμῶν προσκαλουμένου μετὰ τοῦ Κυρίου πάντοτε, ἵνα γένηται εἰς ἓν πνεῦμα κατὰ τὸ λόγιον Παύλου. τοῦτον δὲ τὸν κρυπτὸν ἀγῶνα καὶ μελέτην Κυρίου καὶ πόνον νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἔχειν ἡμᾶς χρὴ εἰς πᾶσαν ἐπιτήδευσιν ἐντολῆς, εἴτε εὐχομένων, εἴτε ἐσθιόντων, ἢ διακονούντων, ἢ πινόντων, ἢ ἑτε-

CAP. VII.

Contentione multa, & labore, eoque occulto & inuisibili, est opus in scrutatione cogitationum facienda: & in hebetatis *animæ nostræ sensibus acuendis, exercitandisque ad discretionem boni & mali.* Ebr. V, 14. Oportet omnino vndecunque exsuscitare conatu mentis ad Deum se incitantis, debilitata animæ membra: mente nostra cum Domino adiutorio semper nos prouocante, vt cum illo coalescamus *in unum spiritum*, 1. Cor. VI, 17. iuxta oraculum Pauli. Hoc autem certamen occultum, & meditationem Domini, ac laborem diu noctuque necesse est nos habere ad omnem studiosam executionem manda-

Cap. VII. VIII. ti præſcribentis quippiam ſiue orantibus, ſiue comedentibus, ſiue miniſtrantibus, ſiue bibentibus, ſiue aliud quiduis agentibus, vt quodcunque fit opus bonum, in Dei gloriam fiat. Sanctificatur enim tota ſeries mandatorum, & pure perfecteque a nobis executioni traditur per indeſinentem memoriam Dei, perque timorem & charitatem erga Deum; per hæc enim nos disiungimus ſeorſimque locamus ab eo, qui polluit mandata Dei.

ρόντι ποιούντων, ἵνα πᾶν ὃ γίνεται ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα, εἰς δόξαν Θεοῦ γένηται. ἁγιάζεται γὰρ καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν πᾶσα ἀκολουθία· καὶ καθαρῶς ὑφ' ἡμῶν ἐπιτελεῖται, διὰ τῆς ἀδιαλείπτου μνήμης τοῦ Θεοῦ, καὶ φόβου καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς Θεόν, καὶ γινόμεθα ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ μιαίνοντος τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

Cap. VIII.

Gen. XIV, 18. Etenim patriarcha Abraham e primitiis ſacerdoti Dei Melchiſedech obtulit; & ſic benedictionem accepit ab ipſo; quid vero aliud per hæc adumbrat Spiritus? ſublimiori nimirum intelligentia ſignificare vult, vtique ſumma & intima, verticem & oſſa totius concretionis naturæ noſtræ; hoc eſt, ipſam mentem, ipſam conſcientiam, ipſam diſpoſitionem, ipſam cogitationem, ipſam amandi potentiam, tanquam primitias totius noſtri hominis,

ΚΕΦ. Η.

Καὶ γὰρ ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἀκροθινίων τῷ ἱερεῖ τοῦ Θεοῦ, Μελχισεδὲκ, προσήνεγκε, καὶ οὕτως τὴν εὐλογίαν ἐδέξατο παρ' αὐτοῦ. τί δ' ἄλλο διὰ τούτων αἰνίττεται τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἢ ὑψηλοτέραν θεωρίαν ἐμφαίνων πυ τὰ ἄκρα καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ὅλου συγκρίματος τῆς φύσεως ἡμῶν· τουτέστιν, αὐτὸν τὸν νοῦν, αὐτὴν τὴν συνείδησιν, αὐτὴν τὴν διάθεσιν, αὐτὸν τὸν λογισμόν, αὐτὴν τῆς ψυχῆς τὴν ἀγαπητικὴν δύναμιν, τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ὅλου ἡμῶν ἀνθρώπου

τῷ

τῷ Θεῷ πρότερον κομίζειν δεῖν πάντοτε, τὴν τῆς καρδίας ἱερὰν θυσίαν· τὰ ἀκροθίνια, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ἀγαθῶν λογισμῶν εἰς τὴν αὐτοῦ μνήμην καὶ μελέτην διὰ παντὸς ἀπασχολουμένου· καὶ οὕτως δυνάμεθα ὁσημέραι τὴν αὔξησιν καὶ προκοπὴν λαμβάνειν βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, καὶ τὸ φορτίον τῆς δικαιοσύνης τῶν ἐντολῶν, ἐλαφρὸν ἡμῖν καταφανήσεται, καθαρῶς καὶ ἀμώμως ταύτας ἐπιτελοῦντες, συνεργούμενοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἡμῶν πίστεως. περὶ δὲ τῆς φαινομένης ἀσκήσεως, καὶ ποῖον ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα μεῖζον καὶ πρῶτον τυγχάνει, τοῦτο γινώσκετε, ἀγαπητοί, ὅτι ἀλλήλων πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ κρέμανται, καὶ ἀλλήλαις συνδέδενται, καὶ ὥσπερ ἱερά τις πνευματικὴ ἅλυσις, μία ἀπὸ μιᾶς ἤρτηται· ἡ εὐχὴ ἀπὸ τῆς ἀγάπης, ἡ ἀγάπη ἀπὸ τῆς χαρᾶς, ἡ χαρὰ ἀπὸ τῆς πρᾳότητος, ἡ πρᾳότης ἀπὸ τῆς ταπεινώσεως, ἡ ταπείνωσις ἀπὸ τῆς διακονίας, ἡ

Deo ante omnia debere nos adſerre, & velut ſacram cordis noſtri offerre victimam, primitias & ſummitates bonarum cogitationum, in eandem Dei memoriam & meditationem, omni alia occupatione ſepoſita, vacantis. Et ſic poſſumus quotidie augmentum & profectum accipere, adiuti a diuina gratia; & onus iuſtitiæ mandatorum leue nobis adparebit pure & irreprehenſibiliter ea implentibus, cooperante ad hoc nobis ipſo Domino per noſtram in ipſum fidem. De adparente vero exercitatione, & quodnam bonum ſtudium maius inter omnia & primum ſit, illud ſcitote, dilectiſſimi, hærere committique inuicem virtutes omnes, & nexu pendere mutuo deuinctas vnam ab altera, ſic conſtituentes ſacram quandam & ſpiritualem catenam, in qua oratio charitati, charitas gaudio, gaudium manſuetudini, manſuetudo humilitati, humilitas miniſtrationi, miniſtratio ſpei, ſpes fidei, fides Cap. VIII.

Cap. VIII. IX.

obedientiæ, obedientia simplicitati, subiuncta insertaque connectitur. Sicut e contrario vitia quoque inter sese iunguntur, & ex vno aliud germinat; puta odium ab ira, ira a superbia, superbia a vana gloriatione, vana gloriatio ab infidelitate, infidelitas a duritie cordis, durities cordis a negligentia, negligentia a languore, languor a despicientia, despicientia a pigritia, pigritia a pusillanimitate, pusillanimitas ab amore voluptatis, & sic alia membra malitiæ suspensa nexaque trahuntur inuicem. Pari exemplo atque in parte meliori virtutes ex se mutuo pendent. Caput vero virtutis omnis & supremus vertex operum laudabilium est constans in oratione perseuerantia, per quam reliquas quoque virtutes a Deo continua petitione impetratas adipisci quotidie possumus.

Cap. IX.

Nisi humilitas & simplicitas, & benignitas exornet

διακονία ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, ἡ ἐλπὶς ἀπὸ τῆς πίστεως, ἡ πίστις ἀπὸ τῆς ὑπακοῆς, ἡ ὑπακοὴ ἀπὸ τῆς ἁπλότητος, ὥσπερ καὶ τὸ ἐναντίον, ἐφ' ἑνὸς τὰ κακὰ ἐκδίδοται· τὸ μῖσος ἀπὸ τοῦ θυμοῦ, ὁ θυμὸς ἀπὸ ὑπερηφανίας, ἡ ὑπερηφανία ἀπὸ τῆς κενοδοξίας, ἡ κενοδοξία ἀπὸ τῆς ἀπιστίας, ἡ ἀπιστία ἀπὸ τῆς σκληροκαρδίας, ἡ σκληροκαρδία ἀπὸ τῆς ἀμελείας, ἡ ἀμέλεια ἀπὸ τῆς χαυνώσεως, ἡ χαύνωσις ἀπὸ τῆς ὀλιγωρίας, ἡ ὀλιγωρία ἀπὸ τῆς ἀκηδίας; ἡ ἀκηδία ἀπὸ τῆς μικροψυχίας, ἡ μικροψυχία ἀπὸ τῆς φιληδονίας, καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κακίας ἀλλήλων εἰσὶν ἐκκρεμάμενα. οὕτως ἐν τῷ ἀγαθῷ μέρει αἱ ἀρεταὶ εἰσὶν ἀπηρτημέναι. Κεφαλὴ δὲ πάσης ἀρετῆς καὶ κορυφὴ τῶν κατορθωμάτων ἐστὶν ἡ προσευχῆς προσκαρτέρησις. δι' ἧς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς διὰ τῆς παρὰ Θεοῦ αἰτήσεως ὁσημέραι κτᾶσθαι δυνάμεθα.

ΚΕΦ. Θ.

Ἐὰν μὴ ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ ἡ ἁπλό-

της,

Cap. IX.

[illegible]

nos, habitus orationis nihil nobis proderit. Non solum autem id de oratione dicimus, sed & de quauis alia contentione & labore, siue in virginitatis custodia, in precibus recitandis, in alia qualibet ærumnosa functione virtutis causa suscepta; nisi fructus charitatis, pacis, gaudii, mansuetudinis, humilitatis, simplicitatis, sinceritatisque, fidei, longanimitatis candide in nobis ipsis reperiamus, in vanum & vacuum nostri labores suscipiuntur; omnis enim ista exercitatio & contentio propter hos fructus suscipi debet. Quare his fructibus non comparentibus intra nos, frustranea & irrita illa omnis fuit operatio, adeoque, qui sine his operantur, similes in die iudicii deprehendentur fatuis quinque virginibus, quæ, *Matth. XXV, 8.* quod hinc non asportassent in vasis cordis spirituale oleum, quo prius memoratæ virtutes designantur, fatuæ nominatæ sunt, & spirituali regni thalamo exclusæ. Labor-

Cap. IX. que virginitatis, propter defectum virtutum, & priuationem manifestæ inhabitationis Spiritus, pro nihilo reputatus est. Sicut enim in cultura vineæ omnis industria & labor ad fructuum perceptionem refertur; quæ si demum fallat, non repertis vuis in vite, nequidquam & sine operæ pretio existimatur desudasse vinitor; ita nisi per operationem Spiritus sancti fructus charitatis, pacis, gaudii, humilitatis, aliorumque enumeratorum
Gal. V, 22. ab apostolo donorum, in omni certitudine ac sensu spirituali in nobis ipsis agnoscamus, frustra contentionem virginitatis, orationis, psalmodiæ, ieiunii & vigiliarum laborem suscepisse conuincemur. Hi quippe labores animæ ac corporis, spe spiritualium eiusmodi fructuum exerceri debent, Spiritus vero in virtutibus fructificatio, fruitio est spiritualis in voluptate incorrupta, in cordibus fidelibus operatione Spiritus sancti animatis,

θῆναι, καὶ τοῦ πνευμα-
τικοῦ τῆς βασιλείας νυμ-
φῶνος ἀπεκλείσθησα-
καὶ ὁ τῆς παρθενίας κα-
ματος διὰ τῶν ἀρετ-
ἔλλειψιν καὶ στέρησιν τ-
ἐναργοῦς ἐνοικήσεως τ-
πνεύματος, εἰς οὐδὲν
λογίσθη. ὥσπερ γὰρ ἐν
γεωργίᾳ τῆς ἀμπέλ-
πᾶσα ἐπιμέλεια καὶ ὁ
τὴν τῶν καρπῶν ἀπόλα-
σιν γίνεται, καρπῶν
μὴ εὑρισκομένων ἐν τ-
ἀμπέλῳ εἰκῆ καὶ μάτ-
πᾶσα ἐμπόνησις τῆς ἐρ-
γασίας γίνεται. οὕτως ἐ-
μὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τ-
πνεύματος καρποὺς ἀ-
γάπης καὶ εἰρήνης κα-
χαρᾶς καὶ ταπεινώσεω-
καὶ τῶν λοιπῶν παρὰ τ-
ἀποστόλου ῥηθέντων
πάσῃ πληροφορίᾳ κα-
αἰσθήσει πνευματικῇ
ἑαυτοῖς ἐπιγνῶμεν,
καὶ ὁ τῆς παρθενίας κα-
ματος, καὶ εὐχῆς, κα-
ψαλμῳδίας, νηστείας
καὶ ἀγρυπνίας ὁ πόνος
εἰς οὐδὲν ἀποδείκνυτα-
οὗτοι γὰρ οἱ πόνοι ψυχ-
καὶ σώματος ἐπ' ἐλπ-
δι πνευματικῶν καρπ-
ἐπιτελεῖσθαι ὀφείλουσιν
δὲ τοῦ πνεύματος ἐν τα-
ἀρεταῖς καρποφορία
πόλαυσίς ἐστι πνευματ-
καὶ ἐν ἡδονῇ ἀφθάρτῳ

[illegible]

In multa ſiquidem diſcretione prudentiæ, operatio, labores, & ærumnæ naturæ, exiſtimentur per fidem & ſpem a ſancto Spiritu iis, qui digni ſunt, efficaciter inditi. Bonum eſt ieiunium; bona vigilia; bona fuga patriæ & conuerſationis humanæ in ſolitudine. Sed hæc flos ipſe ac vigor ſunt conuerſationis bonæ. Ceterum ordo chriſtianorum interior eſt his; & non debet quis his inniti ſolis ad confidentiam. Contingit autem eſſe quoſdam participes gratiæ; in quibus malitia, cum reuera ſubſit, inſidioſe latere ſatagit, vltro agere ceſſans & ſe abſcondens, ipſumque, in quo habitat, fallat, male perſuadens, eſſe ſuam mentem iam purgatam; vnde in arrogantiam inflatur, aiens: perfectus ego chriſtianus ſum. at dum miſer iſti fiduciæ homo indormit, liberum ſe nunc demum prædicans, opprimitur ab irruente in eum, latronum more, e latebris, vbi ſubſederat, malitia, quæ ni- Cap. IX.

Cap. IX. X.

hil minus opinantem tentatione vehementi adoriens vincit & deprimit in terræ infima. Si enim homines sæpe latrocinio aut militiæ dediti, strategemate vti sciunt, subsidentes in locis occultis, & ex insidiis repente coorientes in hostium terga, ipsosque circumuentos vi subita trucidant; quanto magis malitia, quæ tot millibus annorum hoc opҫ exercuit, tot perdens animas, notam habebit artem insidiarum in imo corde struendarum, vt aliquando cesset ab agendo, quo persuasione ista imbuat animam, se esse perfectam.

ἄνθρωποι πολλάκις λῃσταὶ ὄντες ἢ στρατιῶται κατὰ πολεμίων εἴδασι τεχνάζεσθαι, καὶ ὑποκαθέζονται, καὶ ποιοῦσιν ἐγκρύμματα, καὶ λαμβάνουσι τὰ νῶτα τῶν ἐχθρῶν, καὶ περικυκλοῦσιν αὐτοὺς ἀθρόως, καὶ ἀποκτείνουσι· πολλῷ μᾶλλον ἡ κακία οὖσα τοσούτων χιλιάδων τοῦτο τὸ ἔργον ἔχουσα, τόσας ἀπολέσασα ψυχάς; οἶδεν ἓν ἔγκρυμμα ποιεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ, κατὰ καιροὺς μὴ ἐνεργεῖν, ἵνα ἐνέγκῃ τὴν ψυχὴν εἰς οἴησιν τελειότητος.

Cap. X.

Fundamentum christianismi hoc est, ne homo post quantalibet bona opera, in ipsis acquiescat, aut se magnum putet, sed perseueret esse pauper spiritu; ac quum gratiæ particeps factus fuerit, ne existimet, se quidpiam adeptum, putetque, se esse aliquem, incipiatque magistrum agere. Neue se aliquem supra vulgus, quin etiam, cum

ΚΕΦ. Ι.

Ὁ θεμέλιος τοῦ χριστιανισμοῦ οὗτός ἐστιν, ἵνα ἂν ποιήσῃ ὁ ἄνθρωπος δικαιοσύνας, μὴ ἐπαναπαύῃ ἐν αὐταῖς, καὶ ἔχῃ ἑαυτὸν μέγαν, ἀλλ' ᾖ πτωχὸς τῷ πνεύματι· καὶ ἐὰν γένηται μέτοχος χάριτος, μὴ νομίσῃ ἑαυτὸν καταληφέναι τι, καὶ οἰηθῇ εἶναί τις, καὶ ἄρξηται διδάσκειν· ἀλλ' ἵνα ἂν καλῆς ξενιτείας καὶ πολιτείας, νηστεύων πολὺ, ξενιτεύων, εὐχόμε-

χρόνου μετέχων χά-
ρίτων, μὴ ἡγήσηται τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ τιμίαν·
ἀλλὰ τότε μάλιστα, ὅταν
ἀρχὴ χάριτος γένηται,
ἵνα ἔχῃ τὸ πλέον, τὴν
δίψαν, ἵνα μὴ κατα-
[illegible] ἔχῃ ἑαυτὸν
[illegible] ὁ πλούσιος ἐν
[illegible] ἀλλ' ἢ πενθῶν
καὶ δακρύων· καὶ ἐκ τρό-
που ἐὰν ἢ μήτηρ, καὶ ἔχῃ
ἕνα μονογενῆ καὶ παι-
δεύσῃ αὐτὸν, καὶ ὅταν
γένηται ἀνὴρ, συμβῇ αὐ-
τὸν ἀποθανεῖν· καὶ λοι-
πὸν ὅσοι ἂν ὦσι παρα-
μυθούμενοι τὴν μητέρα,
μᾶλλον ἐπεγείρουσιν αὐ-
τῇ τὸ πένθος, καὶ ἀνα-
[illegible] ἐστιν· οὕτω
χρὴ [illegible] τὸν χριστια-
νὸν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ
ἀδιαλείπτως δακρύειν·
πρὸ πάντων δὲ ἔχειν
συντετριμμένην τὴν καρ-
δίαν.

ſeceſſerit in ſolitudinem & bene ambulauerit, multum ieiunans. exilium mundi fortiter tolerans, pie orans, gratiæ donorum compos, nihilo tamen magis animam ſuam pretioſam habeat. Immo tum maxime, quando primum ſentit appulſum gratiæ, ſolicite laboret; ſitimque monſtret vlterioris profectus; valde cauens, ne quaſi iam ſatiatus, ſe abunde iuſtum, aut locupletem habeat; e contrario potius lugeat, & lacrymetur. Quomodo ſi mater educauerit a puero cura magna vnicum filium, vbi, cum ad virilem peruenit ætatem, mori eum contingat; qui conſolari eam aggrediuntur, incentiua luctus magis accumulant; ſic flere indeſinenter chriſtianum oportet lapſum ſuum: & ante omnia habere cor contritum. Cap. X. XI.

ΙΑ.

Ὥσπερ ἂν οἶκος βα-
σιλέως ἔχῃ διαίτας
πολλὰς καὶ αὐλὰς δια-
φόρους, καὶ πρόθυρα
πολλὰ, καὶ ἐσωτέρους
οἴκους, ἔνθα μένει ὁ βα-

CAP. XI.

Vt ſi palatium regis cuiuſpiam multa habeat cubicula, & multa veſtibula & atria, ac interiora conclauia, vbi reſidet rex, vbi purpura &

rituale negotium translata, ne putent ieiunantes, vigilantes, psallentes, orantes, peruenisse se iam ad fruitionem pacis: vtpote qui adhuc in vestibula tantum & prima atria ingressi sunt, nondum eo, vbi purpura, vbi thesauri iacent. Non debent igitur fratres exteriori conuersatione ac disciplina niti magnopere, nec de se propter illam dicere; ego sum aliquis; nec, simul ac quispiam gratiam adipiscitur, præfidentia niti, quasi iam comprehenderit, aut regi sit intime admotus; modo enim in extimis duntaxat adhuc diuersatur ædium

μαρτία ἐπεισελθοῦσα κατέχει αὐτῆς ὅλα τὰ μέλη, καὶ τὰ νοήματα τῆς καρδίας· εἶτα ἐπιζητοῦντος τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται ἡ χάρις πρὸς αὐτόν, καὶ κατέχει δύο μέλη τῆς ψυχῆς· ὁ οὖν ἄπειρος παρακαλούμενος τῇ χάριτι, νομίζει ὅτι ἐλθοῦσα ἡ χάρις ὅλα τὰ μέλη τῆς ψυχῆς κατέσχεν, καὶ ἐξερριζώθη ἡ ἁμαρτία· τότε οὖν πλεῖστον μέρος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κρατεῖται, καὶ ἓν μέρος ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ ὑποκλέπτεται καὶ οὐκ οἶδεν· ἔστι γὰρ ἡ χάρις πολλάκις ἐνεργοῦσα ἀδιαλείπτως, ὃν τρόπον ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σώματι πέπρακται· καὶ ἁμαρτία σύνεσιν ὑποκλέπτουσα τὸν νοῦν· καὶ ὁ ἀδιάκριτος, ὡς ἤδη καταλαβὼν, οἴεταί τι περὶ αὐτοῦ καὶ τυφοῦται ὡς ἐλευθερωθείς· οὐχ οὕτως γάρ ἐστι τὰ πράγματα· καθὼς γὰρ εἶπον, ἔγκρυμμα ποιεῖ ὁ σατανᾶς, εἰς καιροὺς μὴ ἐνεργῶν, ἵνα ποιήσῃ νομίσαι τὸν ἄνθρωπον ὅτι εἰμὶ καθαρὸς καὶ τέλειος· μὴ ὁ φυτεύων ἀμπελῶνα εὐθέως λαμ-

duerit Spiritus purpuram, an regem inuenerit, & quiete fruatur: Sic quippe comparata est hominis anima, habet profunditatem quandam & membra velut plurima. In eam porro subintrans peccatum, cuncta eius occupat membra, & cogitationes cordis; deinde cum homo quærit, venit ad ipsum gratia, & occupat duo membra animæ. Qui ergo inexpertus rerum, sentit adpulsum prouocantis gratiæ; continuo putet, quod adueniens gratia omnes animæ partes occupauerit, planeque ac radicitus extirpatum sit peccatum; quum tamen pleraque adhuc animæ membra reuera a peccato detineantur, vnum tantũ ex his quodpiam gratia possidente; nesciente ipso homine, & supine sinente sibi imponi. Est enim gratia plerumque indesinenter operans, sicut oculus defixus in corpore. Et peccatum subest mentem clam surripiens. Et tunc qui discretione caret, temere autumans se Cap. XI.

Cap. XI. XII. perfectionis culmen tenere, intumeſcit opinione ſui, plene iam ſe liberatum putans, quod non ita eſt; vti enim dixi, ſubeſt dolus latentis in inſidiis ſatanæ; aliquando nihil ſe mouentis, vt credatur abeſſe, ac ſic noxiam fiduciam ingeneret homini, falſo arbitranti, purum ſe ac perfectum eſſe. Atqui neque plantans vineam ſtatim ex ea vuam maturam aut vinum legit; neque ſeminans triticum in terra, eodem tempore ſegetes metit, & fructus capit; neque modo natus puer ſubito poteſt in virum adoleſcere: nec militiæ prima rudimenta ponens tiro, iam præfecturis militaribus aptus gerendis eſt: oportet enim hunc primum longa patientia inſueſcere labori; tum facta pugnæ copia fortiter in campo ſtare, vincereque hoſtem ac coronari.

βάλῃ σταφυλὴν, ἢ γεωργῶν σῖτον, καὶ ὁ σπείρας τὸ σπέρμα ἐν τῇ γῇ, ἤδη ἐθέρισε καὶ ἔλαβε καρπούς, καὶ τὸ γεννώμενον παιδίον εὐθέως δύναται εἰς ἄνδρα τέλειον ἐλθεῖν, ἢ στρατευόμενος τέρων ἤδη ἐγένετο ἀξιωματικός; χρὴ γὰρ αὐτὸν πρῶτον κοπιάσαι, καὶ εἰσελθόντα πόλεμον λαβεῖν τὰ νικητήρια καὶ στεφανωθῆναι.

CAP. XII.

Pulchræ igitur & bonæ res ſunt, inopia voluntaria, pſalmodia, ieiunium, vigiliæ; & gratia potiri. Sed parum proſunt ei, qui nondum, vt oportuerat, cœpit fodere, vbi fundamentum ponat. Nec ſe decipi mens in eo patiatur, vtcumque gratiæ par-

ΚΕΦ. ΙΒ.

Καλὸν μὲν ἐστιν ἡ ἀκτημοσύνη καὶ ἡ ψαλμῳδία, καὶ ἡ νηστεία καὶ ἡ ἀγρυπνία, καὶ τὸ λαβεῖν χάριν Θεοῦ· ὁ δὲ ἀκμὴν οὔπω ἤρξατο ὡς δεῖ σκάπτειν καὶ τιθέναι θεμέλιον· καὶ ἐν τούτοις ὁ νοῦς δεῖ ἀνεπίληπτος εἶναι καὶ μέτοχος χάριτος· λοιπὸν δεῖται περὶ

περὶ αὐτοῦ καὶ ἔχει τιμίαν τὴν ψυχήν. ἀπόβλεψον εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἀπὸ ποίας δόξης υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ὤν, εἰς ποῖα πάθη καὶ σταύρωσιν ἦλθε; διὰ ταύτην οὖν τὴν ταπεινοφροσύνην ὑπερυψώθη ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθεσθείς· καὶ ὁ ὄφις ἐξ ἀρχῆς ὑπέσπειρε τῷ Ἀδὰμ ὕψωμα· ὅτι ὡς Θεὸς γίνῃ· διὰ ταύτης τῆς ὑψηλοφροσύνης εἶδες οὖν εἰς ὁποίαν ἀτιμίαν κατῆλθε τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ. ἐπιζητῶ δὴ ἄνθρωπον πτωχὸν τῷ πνεύματι, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ὥσπερ ἵνα ᾖ τις πλούσιος ἔχων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ θησαυρούς, καὶ ᾖ ἐπιδεόμενος, καὶ πτωχὸς καὶ παρὰ πάντων ζητῇ. οὕτως εἰσὶ χριστιανοὶ ἔχοντες χάριν, πλούσιοι εἰς Θεόν, πτωχοὶ εἰσὶ τῷ πνεύματι ὡς μηδὲν ἔχοντες· εἰσὶ πρὸς λόγον ἑκατὸν λίτρας χρυσίου ὡς ὀφείλει κτήσασθαι· ὁ λαβὼν πέντε λίτρας ἐκορέσθη· εἰσὶ δὲ τινες πρὸς λόγον δέκα οὐγκίας ἔχοντες τῆς χάριτος καὶ ποιοῦσιν αὐτὰς ἑκατόν, καυχώμενοι. καὶ

ticeps; aut inde ſibi adduletur, Cap. XII.
pretioſam æſtimans ſuam animam. Reſpice in Ieſum, a quali gloria Dei filius, Deus ipſe, in quas paſſiones vſque ad crucifixionem venit? Propter hanc ergo humilitatem exaltatus eſt, in dextera Patris ſedens. At ſerpens a principio inſeuit Adamo exaltationis amorem ſuggerens: *Eritis ſicut dii*, per iſtam au- *Gen. III, 5.*
tem affectationem ſublimitatis, vides in quam ignominiam deſcendit genus humanum. Sane quæro hominem pauperem ſpiritu, nec inuenio. Vt ſi quis habens reconditos domi theſauros, tamen circumeat mendicans & ab omnibus petens: ſic ſunt chriſtiani gratiæ poſſeſſione apud Deum diuites, humili ſui æſtimatione pauperes, & quaſi nihil habentes. Debentur alicui centum auri libræ; ſi ille quinque acceptis ſit contentus, nec vltra quidquam quærat; an aget ſapienter? Peius etiam ſibi conſulunt quidam, habentes, vt ſic dicam, decem vncias gra-

Cap. XII.

tiæ; & eas vano tumore gloriationis falsæ in centum multiplicantes: e contrario vero plerumque nonnulli habentes quinque vncias peccati, eas in semiunciam extenuant. Id ipsis accidit vel per ignorantiam, quod quantula sint impertiti mensura gratiæ ex vero non norunt, vel per vanæ gloriæ appetitum, non sustinentes fateri, quam in se experiuntur, operationem mali. Iam enim prædicant se perfectos. Oportet autem & fieri & dici ab homine quod iustum est; & gratiæ quam accipit, dona profiteri; & non dissimulare, quam sentit in sese peccati operationem. Mentitur quippe talis purum aiens se habere cor; haud enim in hunc modum se res habent; quasi ad primam statim aduenientem gratiam purus omni ex parte homo redditur. traditur quippe hostibus, & horum tentationibus exponitur ad exercitationem & disciplinam. quomodo Iob tentatione probatus est. Coo-

ἐστι πολλάκις πέντε οὐγκίας ἔχοντες τῆς ἁμαρτίας. καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ ἡμιούγκια· τοῦτο δὲ αὐτοῖς συμβαίνει, ἢ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ χάριτι ὑποκλεπτόμενοι οὐκ οἴδασιν. ἢ κατὰ κενοδοξίαν, αἰσχυνόμενοι εἰπεῖν ὅτι ἐνεργεῖ τὸ κακόν· ἤδη γὰρ κηρύττουσιν εἶναι ἑαυτοὺς τελείους. τὸ δὲ δίκαιον δεῖ ποιεῖν καὶ λέγειν τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὰ τῆς χάριτος ὁμολογεῖν, καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἁμαρτίας· ψεύδεται γὰρ ὁ τοιοῦτος καθαρὰν λέγων ἔχειν τὴν καρδίαν· οὐχ οὕτως γάρ ἐστι τὰ πράγματα, ὡς ἅμα τὴν χάριν ἐπιδημῆσαι ἤδη καθαρὸν γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον· παραδέδοται γὰρ τοῖς πολεμίοις καὶ τοῖς πειρατηρίοις εἰς γυμνασίαν, καὶ παίδευσιν, ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἰὼβ τῷ πειρασμῷ· συνεργεῖ γὰρ τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ, προαιρέσει οὐ καλῇ· τὸν δὲ χριστιανὸν δεῖ πέντε οὐγκίας τῆς ἁμαρτίας ἔχοντα, λέγειν· ὅτι εἴκοσιν ἔχω, καὶ πεπληρωμένος εἰμὶ τοῦ κακοῦ. καὶ ἔχοντα πρὸς λόγον

οὐγκίας

οὐγκίας εἴκοσι τοῦ ἀγαθοῦ, λέγειν· ὅτι ἡμιούγκιον ἔχω. εἰ δὲ τοῦτο κατὰ κενοδοξίαν αἰσχύνεται εἰπεῖν, τὸ δίκαιον γοῦν εἰπάτω. ὁμολογησάτω μὲν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς χάριτος· ὁμολογησάτω δὲ καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐν μέρει· καθὼς οὖν προεῖπον περὶ τῆς ψυχῆς, ὅτι ἔχει βάθος, ὑποδείγμασι χρώμεθα διαγράφοντες αὐτῆς τὰ μέλη. ὥσπερ ἵνα ᾖ ἥλιος, καὶ ὦσιν ἐξ αὐτοῦ ἀκτῖνες πολλαί· ἢ ἵνα ᾖ δένδρον ὑψηλόν, καὶ ἔχῃ κλάδους· ἢ ἵνα ἡ πόλις μεγάλη, καὶ ἔχῃ γείτονας πολλάς· οὕτως ἐστὶν ἡ νοερὰ οὐσία, ἡ ἀθάνατος ψυχὴ, κάλλος τίμιον ὑπὲρ πάντα τὰ δημιουργήματα, εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα Θεοῦ. λοιπὸν ἐλθοῦσα ἡ χάρις, εἰς δύο ἀκτῖνας τῆς ψυχῆς ἐπιλάμπει· ἢ ἀπὸ ὅλου τοῦ δένδρου εἰς κλάδους δύο. ἢ ἀπὸ πάσης τῆς πόλεως εἰς δύο γειτονίας. ἔτι δὲ τὰ πλείονα μέρη τῆς ψυχῆς κατέχεται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· καὶ νομίζει ὅτι ὅλη δι' ὅλου, τοῦ ἀγαθοῦ μέρους καὶ τῆς χάριτος καὶ τῆς λαμπρότητος

peratur quippe & malum bono, intentione non bona. Cap. XII.
Chriſtianum vero conuenit quinque vncias peccati habentem, dicere humiliando ſe; viginti vncias habeo, & plenus ſum iniquitate: habentem autem, exempli cauſa, vncias viginti bonitatis, dicere: vix boni ſemunciam habeo. Si autem hoc dicere, ob vanæ gloriæ ſtudium, erubeſcit; ſaltem quod iuſtum eſt proferat, fateaturque tum quid in ſe operetur gratia: tum quid ex parte altera peccatum moliatur. Iam circa id quod dixi de animâ, ineſſe illi profunditatem latebroſam, exemplis vtemur membra ipſius deſcribentes. Quemadmodum enim vt ſol eſt, ita ſunt ex ipſo plures radii; vt arbor alta eſt, ita & ramos habet; vt ciuitas magna eſt & circum habet vrbes multas: ſic eſt intellectualis ſubſtantia, immortalis anima, pulchritudo pretioſa ſuper omnes creaturas, imago & ſimulacrum Dei; in hanc veniens gratia duo-

Cap. XII.

bus ei radiis affulget, aut ex vniuersa arbore, duos illuminat ramos, aut binas duntaxat ex vniuersa prouincia vrbes ingreditur. quod allegorice significat, vnam tantum & alteram animæ potentiam gratia contingi, adhuc vero plurimas eius quasi membro peccato teneri. Vtcunque autumet se totam ex toto transisse in partem meliorem, & in solidum a gratia possideri, & eius radiis splendere; perperam subductis rationibus; ita vt cum vix quinque libras auri vere habeat, sibi tamen persuadeat non minus libris centum se possidere. An fœtus adhuc informis in vtero, homo iam perfectus est? An qui vnum in fundamentum lapidem iecit, iam perfecit ædificium? vtrum semen sulco ingestum, iam spica est? Num mercator, qui modo incipit negotiari, repleuit iam apothecas? non sane magis, qui primæ gratiæ particeps est factus, iam christianus est. Atqui primi ipsi

γέγονε· πρὸς λόγον πέντε λίτρας χρυσίου ἀθροισάμενος, δοκεῖ αὐτῷ ὅτι ἑκατὸν λίτρας ἐκτήσατο· μὴ τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ ἤδη γέγονεν ἄνθρωπος; ἢ ὅτι θεὶς ἕνα λίθον τοῦ θεμελίου, ἤδη ἐτελείωσε τὸ οἰκοδόμημα; ἢ ὁ σπόρος ὁ χυθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς, ἤδη ἐγένετο στάχυς; μὴ ὁ πραγματευόμενος ἅμα τοῦ ἄρξασθαι τῆς πραγματείας, ἤδη ἐπλήρωσε τὴν ἀποθήκην; οὐδ᾽ ὁ μετέχων χάριτος μικρᾶς, παρὰ τοῦτο γέγονε χριστιανός; ἀκμὴν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ μεγάλοι οὕτως εἰσὶ πρὸς τελειότητα, ὡς ὁ ὀφφικιάλιος πρὸς ἡγεμόνα· ἢ ὡς ῥύαξ μικρὸς πρὸς Εὐφράτην ποταμόν· ὁ ἔχων πρόθεσιν ἀπελθεῖν εἰς πόλιν μακρὰν τριάκοντα μονῶν, δύο ἢ τρεῖς ἐὰν ἀπέλθῃ, μὴ νομίσῃ ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· ἐπειδὴ οὖν ἡ ἐναντία δύναμις προτρεπτική ἐστιν, οὐκ ἀναγκαστική· καὶ ἡ θεία χάρις προτρεπτική ἐστι διὰ τὸ αὐτεξούσιον καὶ λιτὸν τῆς φύσεως, λοιπὸν ἐὰν ποιήσῃ κακὰ ὁ ἄνθρωπος προ-

τρε-

[illegible] ὑπὸ τοῦ
[illegible] κρίνεται αὐτ'
[illegible] ὁ σατανᾶς· ἀλλ'
αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος [illegible]
[illegible] καὶ κολάζεται,
ὡς [illegible] γεγονὼς τῆς
κακίας ἰδίῳ θελήματι·
ὁμοίως καὶ ἐὰν τρέπῃ
ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ἀ-
γαθὸν, καὶ περιγένηται
χάριτι Θεοῦ, ὡς ἐπι-
γράφει τὸ ἀγαθὸν ἑαυ-
τῷ ἡ χάρις. ἀλλ' ἀπαδέ-
[illegible] τῷ ἀνθρώπῳ καὶ
δοξάζει αὐτόν· ἐπειδὴ
ἑαυτῷ γέγονεν ὁ ἄνθρω-
πος αἴτιος τοῦ ἀγαθοῦ·
αὕτη γάρ ἐστι τῆς φύσεως
αὐτοῦ· καὶ οὐχ ἵνα ἐρχο-
μένη ἡ χάρις πρὸς αὐ-
τὸν ἀναγκαστικῇ δυνάμει
[illegible] τὸ θέλημα,
καὶ λοιπὸν ἑκόντα καὶ
ἄκοντα ποιεῖ αὐτὸν ἀ-
[illegible] ἀγαθὸν, ἀλλὰ
παραχωρεῖ τῷ αὐτεξου-
σίῳ [illegible] ἡ θεία
δύναμις, ἵνα ἀποδειχ-
θῇ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώ-
που, [illegible] τὴν ψυχὴν
[illegible] συμφωνεῖ
[illegible] πολλοὶ
[illegible] συμφω-
[illegible] δὲ ἐξιτρέ-
[illegible] γάρ ὁ Ἀ-
[illegible] ἀναδεξάμενοι
[illegible] σαρκὶ
[illegible] τῇ γὰρ φυ-

ac magni sic se ad perfectionem habent, vt minister ad imperatorem, vt riuulus ad Euphraten fluuium. Habens propositum in vrbem eundi triginta dierum itinere distantam; ne vbi biduum aut triduum viæ peregerit, iam se putet ingressum esse ciuitatem illam. Quoniam igitur aduersaria potestas instigare, non autem adferre necessitatem potest; diuina item gratia hortatur, propter sui potens arbitrium & libertatem innatam naturæ; itaque si mala fecerit homo persuasus a satana, non iudicatur vice ipsius satanas, sed ipse homo castigatur ac punitur, quod malitiæ obediens factus fuerit ex propria voluntate. Similiter si vergat homo ad bonum, & vincat gratia Dei; haud adscribat ipsi sibi bonum gratia; sed attribuit homini & glorificat ipsum; quoniam sibi homo causa boni factus est; talis enim hic est naturæ; non autem ut veniens ad ipsum gratia liget eius voluntatem, indu- Cap. XII.

Cap. XII. XIII. cente neceſſitatem potentia; ac de cetero volentem nolentem ipſum immobiliter affigat bono; ſed dat locum libero arbitrio, etiam cum illi præſens adeſt diuina vis: vt demonſtretur, vtrum hominis voluntas animam in pretio habeat, an non habeat; conſentiat, an non conſentiat? Multi enim in pretio habuerunt, & conſenſerunt; alii auerſi abierunt; dicit enim apoſtolus: *cum ſpiritu ceperitis, carne conſummamini.* (Gal. III, 3.) Naturæ quippe lex non eſt poſita, ſed ſui compoti arbitrio & electioni, quæ verti ad bonum & malum poteſt. Propterea dicit Dominus: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo? niſi vt accendatur.* (Luc. XII, 49.) Vult Dominus accendi cœleſtem ignem in cordibus hominum; horum vero quidam volunt, quidam nolunt. Similiter rurſus dicit: *Quoties volui congregare vos vt gallina congregat pullos ſuos, & noluiſtis.* (Matth. XXIII, 37.) Vides Dominum velle, rurſus autem homines nolle accedere ad Dominum & miſericordiam nanciſci.

σαι νόμος οὐ κεῖται, ἀλλὰ τῇ αὐτεξουσίῳ προαιρέσει δυναμένῃ τραπῆναι ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν κ[αὶ] τὸ κακόν· διὸ λέγει [ὁ] Κύριος· πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, κα[ὶ τί] ἠθέλησα εἰ ἤδη ἀνήφθη· θέλει ὁ Κύριος ἀναφθῆναι τὸ οὐράνιον πῦ[ρ] εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἱ μὲν θέλουσιν, οἱ δὲ οὐ θέλουσιν· ὁμοίως πάλιν λέγει· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν ὑμᾶς, ὡς ὄρνις τὰ ἑαυτῆς νοσσία, καὶ οὐκ ἠθελήσατε· ὁρᾷς ὅτι [ὁ] Κύριος θέλει· καὶ αὖ οἱ ἄνθρωποι οὐ θέλουσι[ν] προσεγγίσαι τῷ Κυρίῳ, καὶ εὑρεῖν ἔλεος.

Cap. XIII.

Qui vult accedere ad Dominum & vita æterna dignus haberi, & habitaculum Dei fi-

ΚΕΦ. ΙΓ.

Ὁ βουλόμενος προσελθεῖν τῷ Κυρίῳ, καὶ ζωῆς αἰωνίου καταξιωθῆναι, καὶ κατοικητήριον

ριον Θεοῦ γενέσθαι, καὶ πνεύματος ἁγίου καταξιωθῆναι, ἵνα τοὺς καρποὺς αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου δυνηθῇ ἀμέμπτως καὶ καθαρῶς ποιεῖν, οὕτως ὀφείλει ἐνάρξασθαι. Πρῶτον πιστεῦσαι τῷ Κυρίῳ βεβαίως, καὶ ἐπιδοῦναι ἐξ ὅλου ἑαυτὸν τοῖς λόγοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ἀποτάξασθαι τῷ κόσμῳ κατὰ πάντα, ἵνα ἐν οὐδενὶ ὅλως τῶν φαινομένων ὁ νοῦς ἀσχολῆται. καὶ εἰς τὴν εὐχὴν πάντοτε προσκαρτερεῖν αὐτόν. καὶ μὴ ἀπογινώσκειν προσδεχόμενος τοῦ Κυρίου τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τὴν βοήθειαν πάντοτε, τὸν σκοπὸν τοῦ νοὸς αὐτοῦ εἰς τοῦτο ἔχων διὰ παντός. εἶτα βιάζεσθαι χρὴ ἀεὶ εἰς πᾶν ἀγαθὸν, καὶ εἰς πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, κἂν μὴ θελούσης τῆς καρδίας διὰ τὴν συνοῦσαν αὐτῇ ἁμαρτίαν· οἷον βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ ταπεινοφρονεῖν ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων, καὶ ἑαυτὸν πάντων ἐλάττω καὶ χείρονα ἡγεῖσθαι, μὴ ζητῶν τιμὴν ἢ ἔπαινον ἢ δόξαν παρά τινος, καθὼς

eri, & Spiritu S. dignus haberi, Cap. XIII. vt fructus eius iuxta mandata Domini queat irreprehensibiliter & pure facere, sic debet incipere. Primum credere Domino firmiter, & dare ex toto seipsum verbis mandatorum eius, & renunciare mundo per omnia, ita vt in nullo prorsus apparentium mens occupetur; & obfirmare semper se omni conatu ad perseverantiam in oratione; & non desperare, expectans cum fiducia Domini inspectionem & auxilium vbique, scopum suæ mentis in eo habens defixum semper. Deinde vrgere se cum conatu & contentione indesinenter ad omne bonum, & in executionem omnium Dei mandatorum, quantumuis inuito corde, propter inhærens peccatum; puta per vim adigendo seipsum ad humiliter sentiendum coram omnibus hominibus, & seipsum cunctis minorem & peiorem existimandum, non quærendo honorem, aut laudem, aut glori-

Cap. XIII. am ab vllo, ſicut in euangelio ſcriptum eſt, ſed ſolum
Ioh. V, 44. Dominum præ oculis habendo ſemper ipſiusque mandata, eique ſoli ſtudendo placere. In manſuetudinem quoque ſe per vim inclinet, reluctante etiam corde, ſicut ait
Matth. XI, 29. Dominus: *Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Similiter eſſe miſericordem, benignum, compatientem, bonum, quantum poteſt, ſe vi adſuefaciat, iuxta id quod dicit Dominus:
Luc. VI, 36. *Eſtote boni & benigni, ſicut Pater cœleſtis miſericors eſt.*
Ioh. XIV, 15. Et rurſus: *Si diligitis me, mandata mea ſeruate.* Et iterum:
Matth. XI, 12. *vim vobis facite, violenti enim rapiunt regnum cœlorum.*
Luc. XIII, 24. Et illud: *contendite intrare per anguſtam portam.* Semper autem Domini humilitatem, rationem viuendi, & conuerſationem habeat præ oculis, vti exemplar in memoria omni ſine obliuione. Contendat etiam quantum habet virium in aſſidue orando, nusquam non petens &

ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται, ἀλλὰ μόνον τὸν Κύριον ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, αὐτῷ μόνῳ βουλόμενος ἀρέσαι. εἰς τὴν πρᾳότητα ὁμοίως ἑαυτὸν βιαζέσθω, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, ὥς φησιν ὁ Κύριος· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾷός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁμοίως εἰς τὸ εἶναι ἐλεήμονα, χρηστὸν, εὔσπλαγχνον, ἀγαθὸν, ὅση δύναμις, ἑαυτὸν ἐθιζέτω μετὰ βίας, ὥς φησιν ὁ Κύριος· γίνεσθε ἀγαθοὶ καὶ χρηστοὶ, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστί· καὶ πάλιν φησίν· ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε· καὶ πάλιν· βιάζεσθε· βιασταὶ γὰρ ἁρπάζουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· καὶ τό· ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ἀεὶ δὲ τὴν τοῦ Κυρίου ταπείνωσιν καὶ πολιτείαν καὶ ἀναστροφὴν ἐχέτω πρὸ ὀφθαλμῶν, ὥσπερ ὑπόγραμμον ἐν πάσῃ μνήμῃ ἀληθαργήτῳ. καὶ ὅση δύναμις βιαζέσθω ταῖς εὐχαῖς προσκαρτερεῖν,

ρεῖ, διὰ παντὸς δεόμενος καὶ πιστεύων· ἵνα ἐλθὼν ὁ Κύριος ἐνοικήσῃ ἐν αὐτῷ καὶ καταρτίσῃ καὶ δυναμώσῃ αὐτὸν ἐν ταῖς ἐντολαῖς πάσαις αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἡ ψυχὴ αὐτοῦ γένηται οἰκητήριον Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ οὕτως ἃ νῦν μετὰ βίας καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας ποιεῖ ἐθίζει ἑαυτὸν διὰ παντὸς εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τοῦ Κυρίου ἀεὶ μνημονεύειν, καὶ προσδοκᾷν αὐτὸν διὰ παντὸς ἐν πολλῇ ἀγαθότητι καὶ ἀγάπῃ. τότε θεωρῶν ὁ Κύριος τὴν τοιαύτην αὐτοῦ προαίρεσιν καὶ τὴν ἀγαθὴν σπουδὴν, πῶς βιάζει ἑαυτὸν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν ἀεὶ, καὶ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ πραότητα καὶ ἀγάπην· καὶ μὴ θέλουσαν τὴν καρδίαν ἄγχει, καὶ ἄγει ὅση δύναμις ἑαυτὸν μετὰ βίας, ποιεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ· καὶ λυτροῦται αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐνοικούσης ἁμαρτίας; πνεύματος ἁγίου ἐμπιπλῶν αὐτόν. καὶ οὕτως λοιπὸν ἄνευ βίας καὶ καμάτου πάσας ποιεῖ πάντοτε

credens, vt veniat Dominus & inhabitet in ipſo, inſtruatque ac corroboret ipſum in cunctis eius mandatis; & vt eius anima ſit habitaculum Ieſu Chriſti. Et ſic quæ nunc per vim & corde inuito facit, adſuefacient ipſum in omne tempus ad bonum, & ad ſemper viuam Dei memoriam habendam, & expectandum eum ſemper in multa bonitate & charitate. Tunc conſiderans Dominus tale ipſius propoſitum, & bonum ſtudium, quo vim infert ſibi iugiter ad eius recordandum, & ad proſequendum ſemper bonum; itemque ad humilitatem, manſuetudinem, charitatem; & quamlibet reluctans cor ſubigit in hæc, promouetque quantum poteſt ſumma vi ſeipſum; facit cum ipſo miſericordiam ſuam, & liberat ipſum ab inimicis ſuis; & ab inhabitante in ipſo peccato, replens illum Spiritu ſancto, cujus ope de cetero citra vim & laborem cuncta in veritate mandata Domini exequitur; aut potius Domi- Cap. XIII.

Cap. XIII.

nus in illo cuncta implet propria mandata & fructus Spiritus, quando fructificat pure. Oportet autem prius accedentem quemuis ad Dominum, sic vim inferre sibi vrgendo se ad bonum, in eoque frangendo resistentiam cordis, expectantem vbique ac semper, fide omne dubium pellente, misericordiam eius; cogere quoque se ipsum ad miserandos alios, corque in omnes egentes beneficum habendum; item ad longanimiter tolerandum quiduis durum, & ad non indignandum nec ægre ferendum, quando vilipenditur & contemnitur; iuxta dictum illud: *Non vosmetipsos defendentes charissimi.* Vim etiam sibi facere ad orandum, quando nondum accepit donum orandi per Spiritum. Videns enim Deus sic contendentem seseque compellentem ad bonum, inuito etiam corde, dat illi orationem Christi veram, dat viscera misericordiæ, benignitatem veram: vno verbo, seponit & con-

Rom. XII, 19.

τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυ
ἐξ ἀληθείας· μᾶλλον δὲ
Κύριος ποιεῖ ἐν αὐ
τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐντολὰ
καὶ τοὺς καρποὺς
πνεύματος, ὅτε καρπ
φορεῖ καθαρῶς. χρὴ
πρότερον προσελθόντ
τινα τῷ Κυρίῳ, οὕτ
βιάζειν καὶ αὐτὸν εἰς
ἀγαθὸν, καὶ μὴ θελού
τῆς καρδίας, προσδοκῶ
τα διὰ παντὸς ἐν πίσ
ἀδιστάκτῳ τὸ ἔλεο
αὐτοῦ, καὶ βιάζεσθαι ἑαυ
τὸν εἰς τὸ οἰκτείρειν
ἐλεήμονα ἔχειν καρδ
αν, βιάζεσθαι εἰς τὸ κα
ταφρονεῖσθαι, εἰς τὸ μα
κροθυμεῖν, ἐξουθενούμε
νον, ἢ ἀτιμαζόμενον μ
ἀγανακτεῖν' κατὰ τὸ εἰρη
μένον· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδ
κοῦντες ἀγαπητοί· βιά
ζεσθαι τε ἑαυτὸν εἰς τ
εὐχὴν, μήπω ἔχοντα εὐ
χὴν πνεύματος· καὶ
τως ὁ Θεὸς θεωρῶν τ
οὕτως ἀγωνιζόμενον, κα
βίᾳ ἑαυτὸν ἄγοντα εἰς
ἀγαθὸν, καὶ μὴ θελούσ
τῆς καρδίας, δίδωσιν εὐ
χὴν ἀληθινὴν χριστοῦ
δίδωσι σπλάγχνα οἰκ
τιρμῶν, χρηστότητα ἀ
ληθινὴν, καὶ ἁπαξα
πλῶς τηρεῖ αὐτῷ τὸν καρ
πὸν τοῦ πνεύματος. εἰ δ

τις αὐτοῦ περὶ τὴν εὐχὴν βιάζηται ἑαυτὸν μὴ ἔχων αὐτήν, ἵνα σχῇ εὐχὴν χάριτος, καὶ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ ἀγάπην καὶ τὰς λοιπὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἑαυτὸν οὐ βιάζεται, ἐνίοτε δίδοται αὐτῷ εὐχῆς χάρισμα, καὶ ἐν ἀναπαύσει καὶ εὐφροσύνῃ μερικῶς κατὰ τὸ αἴτημα αὐτοῦ· τοῖς δὲ τρόποις ὅμοιός ἐστιν ὡς τὸ πρότερον ὅμοιος· οὐκ ἔχει γὰρ πραότητα, ὅτι οὐκ ἐζήτησεν ἐπιπόνως, καὶ οὐ προητοίμασεν ἑαυτὸν οὕτω γενέσθαι. οὐκ ἔχει ταπεινοφροσύνην, ἐπειδὴ οὐκ ᾔτησε, καὶ ἑαυτὸν ἐβίασεν εἰς τοῦτο· οὐκ ἔχει ἀγάπην πρὸς πάντας, ἐπεὶ περὶ τούτου μέριμναν καὶ ἀγῶνα οὐκ ἔσχεν ἐν τῇ αἰτήσει τῆς προσευχῆς. χρὴ γὰρ ἕκαστον, ὥσπερ εἰς τὴν εὐχὴν βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἄγχει καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας· οὕτως εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὴν πραότητα, καὶ εἰς πᾶσαν ἐπιείκειαν καὶ μακροθυμίαν καὶ χαρᾶς, κατὰ τὸ γεγραμμένον· οὕτω βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ ἐξουδενοῦσθαι, καὶ χείρω καὶ

fert illi totum fructum Spiritus. Quod si quis desiderans, quo caret, orationis donum, vt illud impetret, solum sibi ad orandum vim facit; non item ad humiliter sentiendum de se, non ad exercendam charitatem, aut ad mandata Domini cetera implenda sibi vim facit, continget interdum dari huic orationis donum, etiam cum quiete & lætitia ex parte, prout postulauit; moribus autem similis est ei, cui prius erat similis; non enim habet mansuetudinem, pro qua adipiscenda non laborauit; & ad quam sese non disposuit. Non habet humilitatem, quoniam eam nec petiit, nec sibi ad eam exercendam vim adhibuit. Non habet charitatem ad omnes, quando de hac esse solicitus, pro eaque contendere, flagitans in oratione sibi concedi, tanti non duxit. Oportet enim vnumquemque, sicut ad orationem se compellit, & per vim vrget; frustra reluctante corde, ita se pariter in charitatem, in

Cap. XIII.

Cap. XIII. XIV. mansuetudinem; in omnem patientiam & longanimitatem, cum gaudio, secundum quod scriptum est, vrgeat seipsum; itemque ad ferenda libenter opprobria, & peiorem se cunctis, infimumque omnium reputandum: ad non proferendum in conuersatione, quod vtile non est, sed ad meditanda corde semper, & ore enuncianda eloquia Domini. Similiter ad non irascendum, iuxta quod dictum est: *Omnis amaritudo, & ira, & clamor, tollatur a vobis, cum omni malitia.* Vt sic Dominus viso eius studio, det ipsi hæc cuncta facilia citra laborem & vim, quæ antea laborioso conatu tenere vix poterat, propter inhabitans in eo peccatum: ita vt ipsi iam fiant illæ omnes virtutis exercitationes quasi natura. De cetero enim Dominus in eum adueniens, & in ipso permanens, vti & ipse in eo, exequitur in ipso sua ipsius mandata, sine molestia eius vlla; replens ipsum fructibus Spiritus.

Eph. IV, 33.

ἔσχατον ἑαυτὸν λογίζεσθαι πάντων, εἰς τὸ μὴ ἐν χρήσιμον, μὴ ὁμιλεῖν· ἀλλὰ τὰ τοῦ Κυρίου μελετᾷν ἀεὶ λόγια καὶ λαλεῖν στόματι καὶ καρδίᾳ· οὕτως εἰς τὸ μὴ θυμοῦσθαι, κατὰ τὸ εἰρημένον· πᾶσα πικρία, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, σὺν πάσῃ κακίᾳ. ἵνα οὕτως ὁ Κύριος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν, δώσῃ αὐτῷ ταῦτα πάντα ἀκόπως καὶ ἀβιάστως, ἅπερ πρὶν οὔτε μετὰ βίας φυλάξαι ἠδύνατο διὰ τὴν οἰκοῦσαν ἐν αὐτῷ ἁμαρτίαν· καὶ γίνεται αὐτῷ ταῦτα πάντα τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα ὥσπερ φύσις. τὸ λοιπὸν γὰρ ἐλθὼν ὁ Κύριος, ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ποιεῖ ἐν αὐτῷ τὰς ἰδίας ἐντολὰς ἄνευ καμάτου· πληρῶν αὐτὸν τοῖς καρποῖς τοῦ πνεύματος.

Cap. XIV.

Si vero quispiam ad ora-

ΚΕΦ. ΙΔ.

Εἰ δέ τις εἰς εὐχὴν βιάζεται ἑαυτὸν, ἕως οὗ λάβῃ

τι χάρισμα πα-
Θεοῦ, εἰς ταῦτα δὲ
εἰς ταπεινοφρο-
εἰς ἀγάπην, εἰς
τητα, καὶ εἰς τὰς
ς ἀρετὰς, ὁμοίως
ζεται ἑαυτὸν, καὶ
, ἐνίοτε γίνεται
αὐτὸν θεία χάρις
ος καὶ δεομένῳ·
ς γάρ ἐστι καὶ χρηστὸς ὁ
καὶ τοῖς αἰτοῦσι
δίδωσι τὰ αἰτή-
μὴ προευτρεπί-
ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἐθί-
τὰς προειρημέ-
ετὰς, ἢ ἀπόλλει
ριν, ἢ λαμβάνει
ττει, ἢ οὐ προκό-
ὑψηλοφρονήσας·
ταῖς ἐντολαῖς τοῦ
ἑαυτὸν ἐκ προ-
ς οὐ δίδωσι· τὸ γὰρ
τήριον, ἢ ἀνά-
τοῦ Πνεύματος,
ταπεινοφροσύνη ἐστὶ,
ἀγάπη καὶ ἡ πραό-
καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ
ἐντολαί. Ὀφεί-
οἱ βουλόμενοι ἐξ
εὐαρεστῆσαι τῷ
δέξασθαι παρ'
ἐπουράνιον χά-
αὐξῆσαι καὶ τε-
ἐν τῷ ἁγίῳ
ι καὶ βιάζεσθαι
ἑαυτὸν, φυλάσ-
τας τὰς ἀρετὰς,

tionem fundendam sibi vim infert, donec aliquam gratiam a Deo impetret, in hæc autem, scilicet humilitatem, charitatem, mansuetudinem, & reliquas virtutes pari conatu non incumbit, sibi ad eas vim inferens, nonnunquam ipsi se indulget diuina gratia petenti & oranti; bonus quippe & clemens Deus est, pronusque ad concedendum flagitantibus quæ volunt; quia tamen talis non præparauit seipsum, neque assuefecit ad prius memoratas virtutes, aut perdit gratiam, aut accipit & cadit, aut non proficit, in superbiam elatus; quoniam mandatis Domini seipsum ex proposito non tradit totum. Nam domicilium & requies Spiritus humilitas est, charitas est, mansuetudo est, & ceteræ præscriptæ a Domino virtutes. Debent igitur qui volunt in veritate placere Deo & accipere ab ipso cœlestem gratiam, crescereque ac se perficere in sancto Spiritu, primum cogere seipsos

Cap. XIV.

Cap. XIV. ad exercenda officia omnium virtutum, quantumuis reluctante animo, sicut dictum est: *Propterea ad omnia mandata tua dirigebar.* (Psalm. cxix, 116.) Vti enim aliquis ad perseuerandum in oratione sibi vim infert seseque cogit, vsque dum recte hoc munere fungatur; ita debet se pariter ad cuncta virtutis officia compellere, vrgendo & cogendo, quoad ex consuetudine bonum habitum paret: sic enim quod perseueranter petierit a Domino consecutus, plena iam & secura optati possessione gaudebit: crescente vtique ac florente in ipso permanenter, quam anxie postulauit, gratia Spiritus; gratia quæ donatur ipsi, quæque requiescit in humilitate ipsius, & in reliquis virtutibus, & docet ipsum veram humilitatem, veram charitatem, veram mansuetudinem, ad quam possidendam sese compulit, quamque anxie quæsiuit. Et sic auctus in profectum, & ad ipsum perfectionis in Deo erectus culmen,

καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, κατὰ τὸ γεγραμμένον· διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην· ὡς γάρ τις εἰς τὸ καρτέρειν τῆς εὐχῆς βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἀναγκάζει ἕως οὗ κατορθώσῃ τοῦτο· ὁμοίως εἰς πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἀναγκάζει, καὶ ἐθίζει ἔθος ἀγαθόν· καὶ οὕτως αἰτούμενος καὶ δεόμενος τοῦ Κυρίου διαπαντὸς, καὶ τυχὼν τῆς αἰτήσεως, αὔξει καὶ θάλλει ἐν αὐτῷ τὸ χάρισμα τοῦ πνεύματος, τὸ χάρισμα τὸ χαρισθὲν αὐτῷ ἐναπαυόμενον ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς, καὶ διδάσκει αὐτὸν ἀληθινὴν ταπεινοφροσύνην, ἀληθινὴν ἀγάπην, ἀληθινὴν πραότητα, ἣν προσεβιάσατο καὶ ἐζήτησε· καὶ οὕτως αὐξήσας καὶ τελειωθεὶς ἐν Θεῷ κληρονόμος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιοῦται· ὁ γὰρ ταπεινὸς οὐδέποτε ἔπεσε· ποῦ γὰρ πεσεῖν ἔχει ὑποκάτω πάντων ὤν; μεγάλη ὕψωσις ἡ ταπείνωσις· καὶ τιμιότης, καὶ ἀξίω-

μα

μα ἡ ταπεινοφροσύνη· ἐθίσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς, καὶ αὐξῶμεν εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ μὴ θελήσεις τῆς καρδίας ἡμῶν, δεόμενοι καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ ἀδιαλείπτως ἐν τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ, ἵνα ἀποστείλῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· ἵνα εὐξώμεθα καὶ προσκυνήσωμεν ἐν πνεύματι τῷ Πατρί· καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εὔξηται ἐν ἡμῖν· ἵνα αὐτὸ τὸ πνεῦμα διδάξῃ ἡμᾶς εὐχὴν ἀληθινὴν, ταπεινοφροσύνην, πρᾳότητα, ἀγάπην, ἃ νῦν μετὰ βίας οὐ δυνάμεθα ποιεῖν, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, καὶ πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου διδάξῃ ἡμᾶς ποιῆσαι ἐξ ἀληθείας ἀπόνως καὶ ἀβιάστως· ὡς αὐτὸ τὸ πνεῦμα οἶδε πληροῦν ἡμᾶς τοῖς καρποῖς αὐτοῦ· καὶ οὕτως τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου πληρωθεισῶν ἐφ' ἡμῖν διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τοῦ μόνου γινώσκοντος τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, καὶ καθαρίζοντος ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ σπίλου τῆς ἁμαρτίας,

hæreditate cœlorum regni dignus censetur. Humilis enim nunquam cadit; quo enim caderet qui infra omnia est? Magna exaltatio humilitas est; summus honoris apex, excelsa dignitas, sui demissio. Assuefaciamus ergo nos, & vi etiam adhibita cogamus ad submisse, nolente etiam corde nostro, de nobis sentiendum; Deumque cum fide, spe ac charitate indesinenter obsecrantes, in longanima expectatione, vt mittat Spiritum suum in corda nostra, vt oremus & adoremus in Spiritu Patrem; & ipse Spiritus oret in nobis; vt idem ipse Spiritus doceat nos orationem veram, humilitatem, mansuetudinem, charitatem: quas nunc, vi etiam adhibita, vix valemus exercere, viscera misericordiæ, benignitatem, & omnes mandatis præscriptas Domini bonas operationes, citra laborem ac vim exercere; quo modo diuinus ille Spiritus nouit implere nos donis suis. Vnde fiet, vt adimple- Cap. XIV.

... Christo ; acquieſcen-
tibus nobis in Deo, & Chri-
ſto acquieſcente in nobis, vſ-
que in ſecula interminata.
Gloria miſerationibus eius, &
benignitati ac charitati ipſi-
us, quod in tantum honorem
vocare dignatus eſt genus hu-
manum, proprios fratres &
filios Patris cœleſtis nos & eſſe
litans. Gloria, inquam, Patri
Sancto in ſecula ſeculorum.

ΑΡΙΟΥ ΤΟΥ
ΕΓΑΛΟΥ
τελειότητος ἐν
πνεύματι
λόγος.

ΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ρετι μὲν καὶ δω-
ρεᾷ τοῦ πνεύ-
ματος θείου ἕκα-
στος τὴν σωτη-
ρίαν πορίζεται· πίσ-
γάπῃ, ἀγῶνί τε
έρας αὐτεξουσίου
ἐπὶ μέτρον τῆς ἀρετῆς
ας δύναται ἐν αὐ-
ξήσει, οὕτω καὶ δι-
τὴν αἰωνίαν κλη-
τῆς ζωῆς· μήτε
τῆς θείας δυ-
τε καὶ χάριτος,
τοὺς ἰδίους συνει-
ἱδρῶτας, τῆς
προκοπῆς ἀξιού-
μήτε πάλιν ἐκ
τῆς οἰκείας σπουδῆς
δυνάμεως, μὴ καὶ
ἄνωθεν συνεφα-
χειρός, τοῦ τελείου
θερίας μέτρου, καὶ
ρότητος ἐφικνού-
ἐὰν γὰρ μὴ Κύριος
σῃ οἶκον, καὶ
πόλιν, εἰς μά-
γρύπνησεν ὁ φυ-
ν, ὁ κοπιῶν καὶ

MACARII MAGNI

Cap. I.

De Perfectione in Spiritu Liber.

Cap. I.

Gratia quidem & largitione Spiritus diuina vnusquisque nostrum salutem adsequitur: fide vero & charitate ac contentione libera sui potentis arbitrii ad perfectæ virtutis mensuram pertingere potest: vt sicut gratia, ita & iustitia, æternæ hæreditatem capiat vitæ: neque per solam diuinam virtutem & gratiam, absque eo quod proprios & ipse conferat sudores, perfecto profectu dignus habitus: Neque rursus solo proprio studio, absque superne cooperante diuina manu, perfectæ libertatis apicem & puritatis attingens. Nisi enim Dominus ædificauerit domum & custodierit ciuitatem, in vanum vigilauit custodiens; *Psalm. cxxvi, 1.*

Cap. II. frustra pariter fabri architectique laborarunt.

Cap. II.

Interrogatio.

Quæ sit voluntas Dei, ad quam scilicet hortatur & prouocat apostolus vnumquemque contendere?

Responsio.

Perfecta peccati purgatio, & a passionibus ignominiæ libertas, & summi virtutis apicis comprehensio. Quod est purgatio & sanctificatio cordis, quæ per interuentum perfecti & diuini Spiritus in fiducia certissima fit. *Beati*, enim ait, *mundi corde; quoniam ipsi Deum videbunt.* Et: *estote*, & nos & vos, *perfecti, sicut Pater noster cælestis perfectus est.* Et: *Fiat*, inquit, *cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.* Et rursus: *tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.* Iterum quoque ad interrogantem: *quis adscendet ad montem Domini?* respondet: *Innocens manibus*

Matth. V, 8.

Matth. V, 48.

Psalm. cxviii, 52.

Psalm. XV, 1.

οἰκοδομῶν, εἰς μάτ
ὁμοίως.

ΚΕΦ. Β.

Ἐρώτησις.

Τί τὸ θέλημα τοῦ Θε
πρὸς ὃ δήπου προτρέπε
καὶ παρακαλεῖ ὁ ἀπόστ
λος ἕκαστον ἡμῶν φθά
σαι;

Ἀπόκρισις.

Ἡ τελεία τῆς ἁμαρ
τίας κάθαρσις, καὶ τῶ
τῆς ἀτιμίας παθῶν ἐλευ
θερία, καὶ ἡ τῆς ἄκρα
ἀρετῆς ἀνάληψις· ὅπε
ἐστιν, ὁ καθαρισμὸς κα
ὁ ἁγιασμὸς τῆς καρδίας
ὁ διὰ τῆς μετουσίας τ
τελείου καὶ θείου πνεύ-
ματος ἐν πληροφορία
γινόμενος· μακάριοι γὰ
φησιν, οἱ καθαροὶ τῆ
καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸ
Θεὸν ὄψονται· καί· γί-
νεσθε καὶ ὑμεῖς τέλειοι
ὡς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐ-
ράνιος τέλειός ἐστι· κα
γενηθήτω φησὶν ἡ καρ-
δία μου ἄμωμος ἐν τοῖ
δικαιώμασί σου, ὅπως
ἂν μὴ αἰσχυνθῶ· καὶ αὖ-
θις· τότε οὐ μὴ αἰσχυν-
θῶ ἐν τῷ με ἐπιβλέπει
ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς
σου· καὶ πρὸς τὸν ἐρωτῶν-
τα δὲ πάλιν· τίς ἀναβή-
σεται

σεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου; ἀθῷος χερσὶν, ἀποκρίνεται καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ· τῆς διὰ πράξεως καὶ διανοίας, ἁμαρτίας τὴν τελείαν ἐντεῦθεν δηλῶν ἀναίρεσιν.

ΚΕΦ. Γ.

Τὰ ἀφανῆ πάθη φησὶ καὶ κρύφια τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιστάμενον δυσαπάλλακτα ὄντα, καὶ οἱονεὶ τῇ ψυχῇ καθερριζωμένα, διὰ τοῦ Δαβὶδ δείκνυσι, πῶς ἄρα τούτων ποιητέον τὴν κάθαρσιν· ἐκ τῶν κρυφίων μου γὰρ καθάρισόν με φησίν· ὡς διὰ πολλῆς τῆς δεήσεώς τε καὶ πίστεως, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν τελείας ῥοπῆς, τῇ συνεργίᾳ τοῦ πνεύματος, κατεργασθῆναι δυναμένων ἡμῶν· πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμῶν πρὸς ταῦτα ἀντιτεινόντων, καὶ φυλακῇ πάσῃ τηρούντων τὴν ἑαυτῶν καρδίαν.

ΚΕΦ. Δ.

Καὶ ὁ μακάριός φησι Μωϋσῆς διὰ τύπων ὑποδεικνὺς τὸ μὴ δεῖν γνώμαις δυσὶ, κακοῦ τε ἀγαθοῦ, τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ μόνῳ ἀ-

& mundo corde: peccati Cap. II
quod vel operatione, vel in- III. IV.
terno voluntatis assensu con- *Psalm.*
sciscitur, perfectam per hoc *XXIII.*
significans abolitionem.

CAP. III.

Sub adspectum non cadentes affectus & occulta animæ sciens Spiritus Sanctus curatu esse difficilia, quippe quæ ipsi veluti penitus inhæreant; per Dauidem ostendit, quomodo earum administranda purgatio sit, dicentem: *Ab occultis meis munda* *Psalm.*
me Domine: per quæ verba *XVIII*,
innuit, vnam earum sananda- *13.*
rum efficacem esse rationem, perfectam cum multa prece ac fide conuersionem ad Deum; cooperatione Spiritus; sed tamen & nobis in idem toto conatu annitentibus, & omni custodia seruantibus cor nostrum.

CAP. IV.

Etiam beatus docet Moyses, per symbola subindicans, haud indulgendum duabus propensionibus, altera in malum, altera ad bonum,

Cap. IV.

trahente; sed in vnam prosecutionem boni incumbendum. Neque oportere duos simul fructus serere, vtilem & noxium; sed vtilem ac bonum solum. Vt hoc exprimat, sic scribit:

Deut. XXII. 10.

Non iunges eodem iugo in area tua diuersi generis animalia, puta bouem & asinum; sed iis quæ sint eiusdem speciei inuicem iunctis, triturabis messem tuam. Hoc est; ne in area cordis nostri virtus & malitia simul operentur; sed virtus sola. Iterum præcepit:

Deut. XXII, 11. Leuit. XIX, 19.

Non intexes laneo panno linum: neque rursus in veste qua vtaris linea lanam: non seres in agro tuo duas fruges simul. Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus; sed homogenea homogeneis coniunges. Per quæ omnia mystice innuit; non oportere vitium & virtutem, vt dictum est, in nobis seri; sed unius virtutis fruges seri excolique, vt germinent in nobis. Neque duobus spiritibus, spiritui Dei & spiritui mundi, ani-

κολυθῆν, καὶ τὸ μὴ χρῆναι δύο καρποὺς γεωργεῖν, χρηστοῦ καὶ χείρονος· ἀλλὰ χρηστὰ μόνα, οὕτω φησίν· οὐ ζεύξεις ἐν τῇ ἅλῳ σου ἀλλογενῆ ζῶα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οἷον βοῦν καὶ ὄνον· ἀλλὰ τὰ ὁμογενῆ ζεύξας ἀλοήσεις τὸν ἀμητόν σου· τουτέστιν· ἵνα μὴ ἐν τῇ ἅλῳ τῆς καρδίας ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀρετὴ καὶ κακία τὴν ἐργασίαν ἔχῃ, ἀλλ᾽ ἡ ἀρετὴ μόνη· οὐ συνυφανεῖς ἐρέῳ ἱματίῳ λινοῦν· οὐδὲ πάλιν λινῷ ἔριον· οὐ γεωργήσεις ἐν τῇ χώρᾳ τῆς γῆς σου δύο καρποὺς ἐπὶ τὸ αὐτό· οὐκ ἐπιβαλεῖς ἑτερογενὲς ζῶον εἰς γονὴν ἑτέρῳ· ἀλλὰ τὰ ὁμογενῆ τοῖς ὁμογένεσι συζεύξεις· δι᾽ ὧν πάντων αἰνίττεται μυστικῶς, τὸ μὴ δεῖν κακίαν καὶ ἀρετὴν, ὥσπερ εἴρηται, ἐν ἡμῖν γεωργεῖσθαι· ἀλλὰ μονοτρόπως τὰς τῆς ἀρετῆς γονὰς ἀποτίκτεσθαι· καὶ τοῦ μὴ δυσὶ πνεύμασι, τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ κόσμου ψυχήν τινα κοινωνεῖν· διὰ τοῦτο γάρ φησι· πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην· πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα·

ΚΕΦ.

...m quamlibet communicare. *Propterea, enim* Cap. V.
...it: *ad omnia mandata tua dirigebar; omnem* *Psalm. cxviii, 128.*
...m *iniquitatis odio habui.*

ΚΕΦ. Ε.

Οὐκ ἀπὸ τῶν φανερῶν
...ρτημάτων μόνον,
πορνείας, φόνου,
...πῆς, γαστριμαργίας,
...αλαλιᾶς, ψεύδους,
...αργυρίας τε καὶ
...νεξίας, καὶ τῶν τοιού-
ἁγνεύειν χρὴ τὴν
...θένον ψυχὴν, καὶ
Θεῷ συναφθῆναι
...εύδουσαν· ἀλλὰ καὶ
...πλέον ἀπὸ τῶν κρυ-
...ὥσπερ εἰρήκαμεν·
..., ἐπιθυμίας, κε-
...ίας, ἀνθρωπαρε-
..., ὑποκρίσεως, φι-
...ίας, δόλου, κακοη-
... μίσους, ἀπιστίας,
..., φιλαυτίας, τύφου,
... ἄλλων τῶν τοιούτων
... εἶδε γὰρ, φησὶν
..., τὰ κρύφια
... τῆς ψυχῆς ἁμαρ-
...τα ἐν ἴσῳ τοῖς ἐκ-
...δεῖται· Κύριος γὰρ
...διεσκόρπισεν ὀστᾶ
...αρέσκων, καὶ ἄν-
...ματων καὶ δόλιον
...ύσσεται Κύριος· τὸν
... ἴσως τῷ φόνῳ
... ἀπὸ Θεοῦ βδε-
...ὸν· καὶ τῶν λα-

Cap. V.

Non ab exterius apparentibus peccatis solum, puta fornicatione, homicidio, furto, crapula, calumniæ studio, mendacio, cupiditate pecuniæ, auaritia & talibus, præstare se puram oportet virginem animam, & quæ Deo se coniungere decreuerit; sed & multo magis ab occultis, uti diximus, hoc est, a cupiditate, a vanæ gloriæ ambitu, a nimio desiderio hominibus placendi, a simulatione, ab affectatione dominationis, a dolo, a malignitate, ab odio, ab infidelitate, ab inuidia, a sui amore immoderato, ab arrogantia, similibusque id genus. Nouit enim, ait scriptura, occulta hæc animæ peccata pari loco cum externis Dominus censere, dicit quippe: *dissipauit ossa eorum, qui hominibus placent.* Et: *virum sanguinum & dolosum abo-* *Psalm. LII, 6.* *Ps. V, 7*

Cap.V. *minabitur Dominus.* Dolum
Pſalm. æque ac homicidium oſten-
XXVII, dens abominationi Deo eſſe.
3. *Et qui loquuntur pacem cum proximo, & quæ ſequuntur.* Et rurſus: *Etenim in corde iniquitates operamini, in ter-*
Luc. VI, *ra,* &c. Et: *Væ vobis cum*
26. *benedixerint vobis homines.* Hoc eſt; cum ſtudueritis ab hominibus bene audire, & in gloriam laudeſque ipſorum ferimini. Etenim qui poteſt fieri, vt bene operantes omnino lateant? præſertim cum
Matth. ipſe Dominus dicat: *Luceat*
VI, 16. *lux veſtra coram hominibus.* At de cetero ſtudete, ait, ad Dei gloriam quod bonum eſt agere, non autem ad captandam vobis laudem propriam; nec vt videamini humanarum laudum encomia impudenter amare. Nam & infideles eſſe tales oſtendit di-
Ioh. V, cens: *Quomodo poteſtis fi-*
44. *dem habere, gloriam ab inuicem accipientes, & gloriam, quæ a ſolo Deo eſt, non quæren-*
I. Cor. *tes.* Vide & apoſtolum, quo-
V, 31. modo omnia vſque ad ipſum manducare & bibere, in glo-

λούντων εἰρήνην μετὰ τῶν πλησίον αὐτῶν, καὶ τὰ ἑξῆς καὶ πάλιν· καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ· καὶ οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι· τουτέστιν· ὁπόταν ὑμῖν ἐστι θέλησις παρὰ ἀνθρώπων καλῶς ἀκούειν, καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν ἐπαίνων αὐτῶν ἐξηρτῆσθε· ἐπεὶ πῶς δυνατὸν ἀγαθοεργοῦντας ἐστάπαν λαθεῖν; ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, λαμψάτω, λέγει, τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. πλὴν, ἀλλ' εἰς δόξαν σπουδάζετε τοῦ Θεοῦ, φησὶ, τὸ ἀγαθὸν πράττειν, καὶ μὴ διὰ δόξαν ἰδίαν, μήδ' ὡς τῶν ἀνθρωπίνων ἐπαίνων ἐρωτικῶς ἔχοντες, καὶ γὰρ καὶ ἀπίστους ἀπέδειξεν εἰπών· πῶς δύνασθε πίστιν ἔχειν δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες· ὅρα καὶ τὸν ἀπόστολον, πῶς καὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ἐντέλλεται ποιεῖν· εἴτε γάρ φησιν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ἄλλο ποιεῖτε, εἰς δόξαν

Θεοῦ

Θεοῦ ποιεῖν τι· ὁ δέ γε θεῖος Ἰωάννης τῷ φόνῳ συντάττων τὸ μῖσος, ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φησιν, ἀνθρωποκτόνος ἐστί.

riam Dei præcipit agere; ait enim, *Siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid agitis, omnia in gloriam Dei facite.* At diuinus Ioannes homicidio adæquans odium, *qui odit*, inquit, *fratrem suum homicida est.* Cap. V. VI. I. Ioh. III, 15.

ΚΕΦ. Σ.

Ἡ ἀγάπη πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· τὸ οὐδέποτε ἐκπίπτει τοῦτο δηλοῦντός ἐστιν· ὅτιπερ οἱ τῶν εἰρημένων χαρισμάτων τοῦ πνεύματος ἐπιτυχόντες, μήπω δὲ διὰ τῆς πληρεστάτης καὶ ἐνεργοῦς ἀγάπης τοῦ πνεύματος τῆς ἄκρας τῶν παθῶν ἐλευθερίας ἀξιωθέντες, οὐδέπω τῆς ἀσφαλείας ἥψαντο· ἀλλ' ἐν κινδύνῳ ἔτι καὶ φόβῳ τὰ κατ' αὐτοὺς ἕστηκε, διὰ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας· τοῦτο γὰρ τὸ μέτρον, μηκέτι ὑπὸ πτῶσιν ἔτι μηδὲ πάθους ἐπιδεικνῦται ὑπάρχον, ὡς γλῶσσαι ἀγγέλων, καὶ προφητείαν, πᾶσάν τε τὴν γνῶσιν, καὶ τὰ τῶν ἰαμάτων χαρίσματα μηδὲν εἶναι πρὸς ἐκεῖνο παραβαλλόμενα.

CAP. VI.

Charitas omnia suffert, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit. Hæc verba, *nunquam excidit*, sunt eius, qui significare velit: eos, qui supra memorata charismata Spiritus assecuti sunt, nondum autem per plenissimam & efficacem charitatem Spiritus summa a passionibus libertate sunt dignati, nondum securitatem attigisse: sed in periculo adhuc & timore res ipsorum stare, propter spiritualia nequitiæ. Istam enim mensuram haud adhuc infra discrimen lapsus ex perturbatione vehementi, constitutam esse ostendit: nec talem esse, cui linguæ angelorum, prophetia, omnis scientia, & curationum charisma comparata, nihil sint. I. Cor. XIII, 7.

Cap. VII. VIII.

Cap. VII.

Per hoc perfectionis declarauit ſcopum, vt vnusquisque egenum ſe tantarum diuitiarum recognoſcens feruenti & perſeueranter contendente ſpiritu vsque ad vltimum feſtinet, & ſpirituale ſic percurrat ſtadium, donec comprehendat, ſicut dictum eſt: *Sic currite, vt comprehendatis.* I. Cor. IX, 4.

ΚΕΦ. Ζ.

Διὰ τοῦτο τῆς τελειότητος ὑπέφηνε τὸν σκοπὸν, ἵν᾽ ἕκαστος πτωχεύειν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ τηλικούτου πλούτου διαγινώσκων, θερμῷ τῷ πνεύματι καὶ συντόνῳ πρὸς τὸ ἔσχατον κατεπείγηται, τὸν πνευματικὸν οὕτω τρέχῃ δρόμον, ἄχρις ἂν καταλάβῃ, καθὼς εἴρηται· οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε.

Cap. VIII.

Abnegare ſeipſum hoc puta eſſe: promtum ſe ad omnia fraternitati præbere, & in nullo prorſus voluntati proprie obſequi; nec vllius ſe, præter ſolam veſtem, Dominum putare, vt vndique expeditus in procinctu ſtet ad quiduis imperatum cum gaudio exequendum, vt mancipium ſe habet aduerſus omnes; maxime autem præpoſitis obſequatur, Chriſto obtemperans dicenti: *Qui vult inter vos primus eſſe & magnus, ſit omnium miniſter, & vltimus, & ſeruus;* non gloriam, honorem aut laudem venans; non ad oculum

Matth. XX, 27.

ΚΕΦ. Η.

Τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτὸν τοῦτο νόμιζε εἶναι· τὸ ἔκδοτον εἰς ἅπαν τῇ ἀδελφότητι παρασχεῖν, καὶ θελήματι ἰδίῳ παντάπασι μὴ στοιχεῖν· μήτε τινὸς κύριον εἶναι, ὅτι μὴ τοῦ ἐνδύματος μόνον· ἵνα πάντοθεν ἄνετος ὤν, τῶν ἐπιταττομένων αὐτῷ μόνον μετὰ χαρᾶς ἔχηται, ὡς ἂν τις ἀργυρώνητος ὢν πρὸς πάντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐξηγουμένους, Χριστῷ πειθόμενος τῷ εἰπόντι· ὁ θέλων ἐν ὑμῖν πρῶτος εἶναι καὶ μέγας, ἔστω πάντων διάκονος, καὶ ἔσχατος, καὶ δοῦλος, μὴ δόξαν καὶ τιμὴν, μὴ ἔπαινον πορίζομενος· μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείᾳ ὡς ἀνθρω-

seruiens, aut placere homini- bus studens; sed debitorem se per omnia reputans mini- sterii in charitate & simplici- tate fratribus exhibendi. Cap. VIII. IX.

ΚΕΦ. Θ.

CAP. IX.

Præpositos fraternitatis, operi magno admotos, ad- uersus contra molientis ma- litiæ artificia decertare per humilitatem oportet, ne vi- tio superbiæ, vt in fratres ipsis subditos dominantes, vice lucri maximi, damnum no- bis ipsis procuremus. Sed vt misericordes patres, quique potius propter Deum se fra- ternitati ad seruiendum, cor- poraliter & spiritualiter de- diderint, eorum vt Dei filio- rum diligentem in omnibus curam gerant; arguendo vbi conuenit, vbi oportet conso- lando; ne obtentu humili- tatis & mansuetudinis in confusione monasteria sint; congruum ordinem præsi- dentium & subiectorum non seruantia; in secreto autem mentis seruos indignos o- mnium fratrum seipsos re-

Cap. IX. X.

putantes; atque vt boni pædagogi, quibus ſpirituales filii concrediti ſunt, cum omni beneuolentia & Dei timore vnumquemque fratrum promouere ad omne bonum ſtudentes; non ignari, magnam ipſis & inamiſſibilem, laboriſque quantiuis excedentem meritum, repoſitam eſſe mercedem.

τα· ἐν δέ γε τῷ ἀφανεῖ τῆς διανοίας ὡς δούλους ἀναξίους πάντων τῶν ἀδελφῶν ἑαυτοὺς ἡγούμενοι, ὡς παιδαγωγοὶ πνευματικὰ τέκνα πεπιστευμένοι, μετὰ πάσης εὐνοίας καὶ φόβου Θεοῦ ἕκαστον τῶν ἀδελφῶν καταρτίζειν εἰς πᾶν ἀγαθὸν σπουδάζοντες· μὴ ἀγνοοῦντες, ὅτι μέγας αὐτοῖς καὶ ἀναφαίρετος ὁ ὑπὲρ τοῦ καμάτου μισθὸς ταμιεύεται.

Cap. X.

Vt qui curam ſuſcipiunt regendorum & inſtituendorum adoleſcentum, quos contingit aliquando & proprios ipſorum eſſe dominos; tamen vt diſciplina eos ſalubri imbuant, & mores ipſorum honeſtum forment, non cunctantur eos interdum plagis etiam magna libertate impoſitis caſtigare; ſic oportet & præpoſitos, non iræ perturbatione, aut faſtu ſuperbiæ; neque vt ſeipſos vlciſcentes, afficere pœna merita eos ex fratribus, qui correctione indigent aliqua; verum id faciant benignis viſceribus & ſcopum intuentes vnum ſpiritualis ipſorum

ΚΕΦ. Ι.

Ὥσπερ οἱ παιδαγωγεῖν τοὺς νέους παραλαβόντες, ἔστιν ὅτε καὶ δεσπότας ὄντας ἰδίους, ἀλλ' οὖν παιδείας χάριν καὶ εὐκοσμίας ἠθῶν οὐκ ὀκνοῦσιν· ὅμως καὶ πληγὰς αὐτοῖς ἐντεῖναι μετὰ πολλῆς ἀδείας· οὕτω δεῖ καὶ τοὺς προεστῶτας, οὐ πάθει θυμοῦ καὶ ὑψηλοφροσύνης, οὐδ' ὡς ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀμύνεσθαι τοὺς παιδείας τινὸς τῶν ἀδελφῶν ἐπιδεομένους· ἀλλὰ σπλάγχνοις χρηστοῖς, καὶ σκοπῷ πνευματικῆς ὠφελείας, τὴν ἐπιστροφὴν ἐκείνων ἐργάζεσθαι.

vtilitatis, ut operentur ipsorum conuersio- Cap. XI.

ΚΕΦ. ΙΑ.

ὰ πολλῆς σπου-
πόνου, μερίμνης
ἀγῶνος τὴν πρὸς
ἀγάπην δυνατοὶ
θαι κτήσασθαι χά-
δωρεᾷ χριστοῦ ἐν
μορφουμένου· ἐκ
της καὶ τὴν δευ-
ἐντολὴν, τῆ
ὲ πλησίον ἀγά-
δίως κατορθῶσαι
; τὰ γὰρ πρῶτα
ταττέσθω τῶν ἄλ-
ς πλέον αὐτῶν
σθω· καὶ εἶτα τὰ
τοῖς πρώτοις
έσθω· εἰ δέ τις τῆς
ς ταύτης καὶ
ἐντολῆς, τῆς
τοῦ ἀγάπης Θε-
ἀμελήσας, ἥ-
τῆς ἔνδον ἡμῶν
διαθέσεως
ῆς, καὶ ὑγιῶν τῶ
ἐννοιῶν, συν-
βοηθείας συνερ-
συνίσταται·
ρας τῆ ἔξωθεν
ἐπιμελείᾳ τῆς
ἀφοσιῶσαι βού-
λοιτο αὐτῷ
γιῶς τε καὶ κα-
ἀπελθεῖν· ἡ γὰρ τῆ
μέθοδος μετά-
καὶ ἀγάπης

CAP. XI.

Multo studio, contentione, cura, & certamine possumus charitatem in Deum acquirere, gratia & dono Christi, qui formatur in nobis. Ex hoc quoque primo sic expleto mandato, ad secundum facilis eadem ope nobis continget transitus, ad dilectionem, inquam, proximi. Nam prima præponantur aliis, & plus in iis studii ponatur, ac tum demum ordine conuenienti secunda primis consequenter adiungentur. Si quis autem magno illo & primo mandato, dilectionis inquam Dei, neglecto (quæ dilectio ex interiori nostra disposition, conscientiaque bona, & sanis de Deo cogitationibus, concurrente simul auxilio gratiæ cooperatricis elicitur) secundo mandato dilectionis proximi, exteriori tantum tenus ministerii accuratione defungi voluerit; nequaquam illud poterit sane ac pure exequi. Nam ra-

Cap. XI. XII. tio impugnantis nos malitiæ, memoriæ, amoris, & Dei inquisitionis, vacuam mentem reperiens, aut efficit, vt molesta & laboriosa nimis ipsi Dei præcepta videantur; vnde in murmurationes, dolores, & querelas contra ministerium erga fratres animam incitat; aut opinione iustitiæ deceptum sic ministrantem inflat; & ei persuadet, ut se existimet pretiosum quemdam ac magnum, & summa perfectione cuncta Dei efficientem mandata.

καὶ Θεοῦ ζητήσεως τὸν νοῦν ἀνευρίσκουσα, ἢ δυσχερῆ καὶ ἐπίπονα τὰ θεῖα ἐπιτάγματα φαίνεσθαι ποιεῖ· γογγυσμοὺς καὶ λύπας καὶ μέμψεις κατὰ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς διακονίας τῇ ψυχῇ ἀνακινοῦσα, ἢ οἰήσει δικαιοσύνης ἐξαπατήσασα φυσιοῖ, καὶ ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι τίμιόν τε καὶ μέγαν, καὶ ἄκρως κατορθοῦντα τὰς ἐντολὰς ἀναπείθει.

Cap. XII.

Cum homo seipsum existimat accurate mandata exequi, hoc ipso manifesto prodit indicio errare se, ac a præcepti obseruatione deuiasse. Vt pote qui præoccupet iudicium de se ipso ferre; non expectans vere iudicantem. Quando enim *testimonium reddit spiritui nostro Dei Spiritus*, secundum oraculum Pauli, tunc solum Christo digni, & filii Dei vere sumus; non autem quando propriæ opinionis arrogantia iustos nos ipsi declarauerimus. *Non*

Rom. VIII, 16.

II. Cor. X, 18.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Ὁπόταν ἑαυτὸν οἰηθῇ ἄνθρωπος τῶν ἐντολῶν ἐπιμεληθῆναι, δῆλος ἐστιν ἁμαρτάνων, καὶ τῆς ἐντολῆς σφαλλόμενος· ὅτε κρίνων ἑαυτὸν, καὶ μὴ τὸν ἀληθῶς κρίνοντα προσδεξάμενος· ὅταν γὰρ συμμαρτυρῇ τῷ πνεύματι ἡμῶν τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα, κατὰ τὸ λόγιον Παύλου, τότε φιλαλήθως Χριστοῦ ἄξιοι, καὶ τέκνα Θεοῦ τυγχάνομεν ὄντες, οὐχ ὅταν ἰδίᾳ οἰήσει ἑαυτοὺς δικαιώσωμεν· οὐ γὰρ ἑαυτὸν συνιστῶν, φησί, δόκιμος· ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν· ἄπιστος

ὅταν

μνήμης καὶ φόβου
γνώσεως ἂν εὑρίσκη-
ἄνθρωπος, πολ-
μῆσαι καὶ δόξης
καὶ θηρεύειν ἔπαι-
παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ
ουμένων· ὁ δέ γε
ὁ ἄπιστος παρὰ
κυρίου ἐλήλεγκται,
ὡς ἤδη δεδήλωται·
πῶς δύνασθε
πιστεύειν, δόξαν
ἀλλήλων λαμ-
τες, καὶ τὴν δό-
τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζη-
τε.

ΚΕΦ. ΙΓ.

ἀγῶνι πολλῷ καὶ κα-
νοὺς διὰ σεμνῶν
ῶν καὶ τῆς συνεχοῦς
ὑπὲρ τῶν καλῶν με-
πρὸς Θεὸν ἀ-
καθάπερ εἴρηται,
εὐδῶσαι δύναται· ἐπεὶ
τὸν ἡμέτερον
ἀπασχολεῖ, καὶ οὐ
αὐτὸν διὰ
τῶν καλῶν μνήμης τῇ
ἔρωτι προσανέχειν·
ταῖς γηΐναις ἐπι-
τὴν αἴσθησιν
κολακεύει· ἂν τό-
ὁ τοῦ πονηροῦ θά-
καὶ ἵνα εἴπω,
ὅτε τῇ τοῦ Θεοῦ

enim, qui ſeipſum commendat, Cap. XII.
ait, ille probatus eſt, ſed quem XIII.
Deus commendat. Quando quidem cum memoriæ & timoris Dei expers reperitur homo, fieri non poteſt, quin & gloriam amet, & venetur laudem ab iis, quos miniſterio ſuo iuuat. Talis porro fide carere a Domino conuictus Sup. cap. V.
eſt, vti ſupra iam ſignificatum
eſt: *Quomodo poteſtis credere,* Ioh. V, 44.
vos, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam, quæ a ſolo Deo eſt, non quæritis?

Cap. XIII.

Certamine multo & labore mentis, per ſanctas cogitationes & continuam pro omnibus bonis rebus ſolicitudinem charitas in Deum, ſicut dictum eſt, ab homine, prout fas eſt, poteſt exerceri: quod aduerſarius impediat mentem noſtram, nec eidem permittat, vt per memoriam bonarum rerum amori diuino vacet; ſed terrenis deſideriis ſenſui abblanditur. Nam mors &, vt ſic dicam, ſuſpendium diaboli eſt, quando in

Cap XIII. XIV.

Dei charitate & memoria indiuulse commorans mens humana reperitur. Hinc iam prono quasi fluxu illimis in fratrem facile redundat charitas, & vera simplicitas, & mansuetudo, & humilitas, & sinceritas, & bonitas, & ipsa oratio, cunctarumque formose resplendens corona virtutum, per illud vnum & solum & primum dilectionis Dei mandatum perfectionem accipit. Certamine igitur multo & conatu occulto, nec foris obseruabili contentionis labore opus est, in perscrutatione cogitationum, in exercitatione infirmorum animæ sensuum ad discretionem boni & mali, in corroborandis & excitandis per studiosam versus Deum inclinationem debilitatis animæ membris. Ita mens nostra continue Deo affixa, coalescet in vnum cum Domino Spiritum, iuxta oraculum Pauli.

Capvt XIV.

Hane autem interiorem

ἀγάπῃ καὶ μνήμη
περισπάστως ἐνδι
δων ὁ νοῦς εὑρίσκ
ἐντεῦθεν καὶ ἡ πρὸς
ἀδελφὸν εἰλικρινὴς
γάπη συνῆναι δύνα
καὶ ἡ ἀληθὴς ἁπλ
καὶ ἡ πρᾳότης, ἡ τα
νωσις, ἡ ἀκεραιότη
ἀγαθότης τέ φημι κ
χὴ, καὶ πᾶς ὁ περι
λὴς τῶν ἀρετῶν στέ
νος, διὰ τῆς μιᾶς,
μόνης, καὶ πρώτης
τολῆς, τῆς πρὸς Θεὸ
γάπην τὴν τελειό
δέχεται· ἀγῶνος τ
πολλοῦ καὶ πόνου κρυ
καὶ ἀδήλου χρεία,
γισμῶν ἐρεύνης τε, κα
τῶν ἠσθενηκότων τῆς
χῆς ἡμῶν αἰσθητηρ
γυμνασίας πρὸς δ
κρισιν καλοῦ τε καὶ κα
καὶ τοῦ ῥωννύειν καὶ ἀ
ζωπυρεῖν διὰ τῆς τοῦ
πρὸς Θεὸν ἐπιμελ
νεύσεως τὰ πεπονηκό
τῆς ψυχῆς μέλη· ὁ γ
νοῦς ἡμῶν οὕτω διαπα
τὸς τῷ Θεῷ προσκο
λώμενος γενήσεται με
τοῦ Κυρίου εἰς ἓν πν
μα, κατὰ τὸ λόγι
Παύλου.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Τοῦτον δέ φησι τὸν κρ
πτὸν ἀγῶνα, καὶ τὸν π

καὶ τὴν μελέτην, ἀ-
διάλειπτον ἔχειν τοὺς
ἀρετῆς χρὴ πρὸς
... ἐντολὴν ...
..., ἤτοι εὐχομένους,
διακονοῦντας, ἐσθίον-
... ὅπερ
γένηται ἀγαθὸν, εἰς
... Θεοῦ, καὶ μὴ εἰς
ἡμετέραν γένηται δόξαν·
... δὲ ἡμῖν καὶ ῥᾳδίως
... τὰ τῶν ἐντολῶν
... τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης
... καὶ
... αὐτῶν ἐκ-
... ἅπαν.

contentionem, laborem, & meditationem, incessanter conferre oportet virtutis amatores ad omnem obseruationem mandati siue orantes, siue ministrantes, comedentes quin etiam aut bibentes: vt quodcunque demum bonum ab ipsis fiet, in gloriam Dei, & non in nostram fiat gloriam; prona autem & facilia nobis cuncta, quæ ad quorumuis Dei mandato-m plenam executionem attinent, amore Dei, ista leuiante, & quod laboriosum est in ipsis, dissoluente. Cap. XIV. XV. XVI.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Ὅλος ὁ ἀγὼν καὶ σπου-
... τοῦ ἀντικειμένου τοῦτό
..., ὡς δεδήλωται, τὸ
... τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς
... Θεὸν μνήμης καὶ τοῦ
..., καὶ τῆς ἀγάπης
..., γηΐναις αὐ-
... παραγωγαῖς καὶ θε-
... ἀπὸ τοῦ ὄντως
ἀγαθοῦ πρὸς τὰ δοκοῦν-
... παρατρέποντος.

Cap. XV.

Omnis contentio & studium aduersarii, in hoc, vt dictum est, vigilat, vt annitatur mentem nostram a Dei memoria, timore, amoreque auellere; terrenis ipsam auocationibus & delinimentis, a vero bono ad adparentia diuertendo.

ΚΕΦ. ΙΣ.

Ἀλλήλων αἱ ἀρεταὶ
..., καὶ ἀλλήλων
..., καθάπερ ἱερᾶς
... μία τῆς μιᾶς

Cap. XVI.

Inuicem virtutes connectuntur & mutuo inhærent, vt in catena commissi annu-

Cap. XVI. XVII.

li vno ex alio pendente. In hunc enim modum oratio ex charitate; charitas e gaudio; gaudium e mansuetudine; mansuetudo ex humilitate; humilitas e ministerio; ministerium e spe; spes ex fide; fides ex obedientia; obedientia e simplicitate; sicuti e contrario vitiorum quoque vnum ex altero dependet. Ex ira quippe pendet odium; ex hoc superbia; ex hac vanæ gloriæ affectatio; hæc infidelitatem trahit, quæ duritiei cordis mater est, proles autem incuriæ, quam gignit languor spiritus, ex supino neglectu ducens originem; hunc producit acedia; filia hæc impatientiæ, cuius amor voluptatis est pater. Ita cetera quoque membra malitiæ invicem apta nexaque sunt.

ἠρτημένη· οἷον ἡ
χὴ τῆς ἀγάπης, ἡ
δὲ τῆς χαρᾶς, ἡ χ
πρᾳότητ⊙, ἡ πρᾳ
ταπεινοφροσύνης,
πεινοφροσύνη δὲ τ
κονίας, ἡ διακον
τῆς ἐλπίδ⊙, ἡ δὲ
τῆς πίστεως· καὶ ἡ μ
στις, τῆς ὑπακοῆς,
ὑπακοὴ τῆς ἁπ
τ⊙, ὥσπερ τὰν
πάλιν ἓν ὑφ᾽ ἑνὸς
ται· οἷον τοῦ μὲν θυ
μῖσος· ὁ δὲ, τῆς ὑ
φανίας· τῆς κενοδ
αὕτη ἐκείνη, τῆς
στίας· ἡ δὲ τῆς σκληρ
δίας· καὶ αὕτη μὲ
τῆς ἀμελείας· ἐκεί
τῆς χαυνώσεως· ἐ
τῆς ὀλιγωρίας αὕτη·
κείνη μὲν ἐκ τῆς ἀκ
ας· ὡς ἐκ τοῦ ἀνυπομ
του πάλιν αὐτοῦ· τὸ δ
φιληδονίας· καὶ οὕτω
λοιπὰ μέλη τῆς κα
ἀλλήλων ἐχόμενά εἰσ

Cap. XVII.

Omne bonum, quod homo facit, inquinare ac contaminare nititur diabolus immixtione suorum seminum, vanæ nimirum gloriæ, præfidentiæ, uti & murmuratio-

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πᾶν ὅπερ ἂν π
καλὸν ὁ ἄνθρωπ⊙, σ
λοῦν αὐτὸ καὶ καταμ
νειν ὁ πονηρὸς τῇ ἐπι
ξίᾳ τῶν ἑαυτοῦ σπερμά
βούλεται· οἷον τῆς κε
δοξίας, τῆς οἰήσεως,

ρ

…τῷ γεγυμνασμένῳ, ἢ
…τινὸς τῶν τοιούτων·
… διὰ Θεὸν μό-
…μὴ ἐκ προθυμίας
…ματος ἀγαθὸν γί-
…γέγραπται γὰρ τὸν
…προσενεγκεῖν θυ-
…τῷ Θεῷ ἀπὸ τῶν
…, καὶ ἀπὸ τῶν
…τόκων τῶν προ-
… καὶ τὸν Κάϊν δὲ
…δῶρα προσενεγ-
…τῶν καρπῶν μὲν
…ς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῶ
…ν· καὶ διὰ τοῦτο
…ταῖς θυσίαις τοῦ
…ἐπιδεῖν τὸν Θεόν·
…τοῖς δώροις τοῦ Κάϊν
…σχεῖν. ἐκ τούτου
…εῖν ἔχομεν· ὅτι
…τι καλὸν μὴ ποιῦ-
…κῶς ἢ ἀμελῶς
…καταφρονητικῶς ἢ
…τερόν τι· καὶ οὐ διὰ
… καὶ παρὰ τοῦτο
…ἀνεν γίνεσθαι, μὴ
…δεκτὸν τῷ Θεῷ.

nis, aut cuiuspiam alterius talium, vt non propter Deum solum, neque tantum ex sincero mentis proposito bonum opus fiat. Scriptum est enim: Abelem obtulisse sacrificium Deo *de adipibus & de primogenitis ouium:* Cainum quoque similiter dona obtulisse de fructibus quidem terræ, sed non e primis aut optimis. Et propterea Deum respexisse ad sacrificia Abelis; ad Caini autem munera non attendisse. Inde discere debemus, contingere posse, vt aliquod bonum non bene fiat: puta si fiat negligenter aut contemptim, alioue vitio submisto, & non mere propter Deum: ex quo euenit, vt gratum id & acceptum Deo non sit.

Cap. XVII.

Gen. IV, 4.

(d) MACA-

Cap. I.

MACARII MAGNI De Oratione Liber.

CAPVT I.

CApur omnis boni studii & vertex operum bonorum assiduitas orationis est, per quam in aliorum possessionem bonorum inducimur, eo qui nos ad ea vocat, manum cooperatricem porrigente. Etenim communicatio arcanæ efficaciæ & connexio intentionis in sanctitate aduersus Deum, ipsiusque mentis per ineffabilem, quo fertur erga Dominum, amorem, in oratione iis, qui digni iudicantur, obueniunt. *Dedisti* enim ait, *lætitiam in corde meo*, & ipse dicit Dominus: *Regnum cœlorum intra vos est.* Nam intra nos esse regnum, quid aliud putemus significare, quam cœlestem lætitiam Spiritus sancti animabus dignis sensibiliter immissam.

Psalm. IV, 7.

Luc. XVII, 21.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Περὶ προσευχῆς, Λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΚΕφάλαιον πάσης ἀγαθῆς σπουδῆς, καὶ κορυφὴ τῶν καλορθωμάτων ἡ προσευχῆς ἐστι προσεδρεία, δι' ἧς καὶ τῶν ἄλλων ἐν κτήσει γινόμεθα, τοῦ καλοῦντος χεῖρα συνεργὸν ἐπορεγομένου· καὶ γὰρ κοινωνία τῆς μυστικῆς ἐνεργείας καὶ συνάφεια διαθέσεως τῆς πρὸς Θεὸν ἁγιαστικῆς, καὶ αὐτοῦ τοῦ νοῦ δι' ἀγάπης ἀῤῥήτου πρὸς Κύριον, ἐν τῇ εὐχῇ τοῖς καταξιουμένοις γίνεται· ἔδωκας γάρ φησιν εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος· ἡ βασιλεία οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἐστί. τὸ δὲ ἐντὸς εἶναι τὴν βασιλείαν, τί ἂν ἄλλο δηλοῦν εἴη, ἢ τὴν τοῦ πνεύματος οὐράνιον εὐφροσύνην ταῖς ἀξίαις ψυχαῖς ἐναργῶς ἐνσημαίνεσθαι; τῆς ἀπολαύσεως γάρ τε καὶ χαρᾶς καὶ τῆς ἐν πνεύ-

πνεύματι εὐφροσύνης, ἧς ἐν φωτὶ αἰωνίῳ οἱ ἅγιοι ἐν τῇ τοῦ χριστοῦ μεθέξουσι βασιλείᾳ, ταύτης τὸν ἀῤῥαβῶνα, καὶ τὰ προοίμια ἐντεῦθεν ἤδη αἱ ἄξιαι διὰ τῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργοῦς κοινωνίας ψυχαὶ λαμβάνουσιν· ἡ καρδία μου γάρ φησι καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα· καὶ τὸ, ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου· καὶ τὰ συνῳδὰ τούτοις, εἰς ταυτὸν φέρουσι, καὶ τὴν τοῦ πνεύματος ἐνεργὸν εὐφροσύνην καὶ παράκλησιν ὑπαινίττονται.

esse? Fruitionis siquidem & gaudii lætitiæque illius spiritualis, quam in luce æterna sancti in Christi regno participant, arrham velut quandam & prælibationem iam hinc dignæ ad hoc effectæ per gratiose communicatam ipsis operationem Spiritus animæ accipiunt. *Cor* enim, inquit, *meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Et illud: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Et iis consona, in idem tendunt, & efficacem Spiritus animæ lætitiam & consolationem indicant.

Cap. I. II. — *Psalm.* LXXXII, 3. — *Psalm.* LXII, 6.

ΚΕΦ. Β.

Ὥσπερ μεῖζον τῶν ἄλλων τὸ τῆς εὐχῆς ἔργον· οὕτω πλείονος δεῖ καὶ μερίμνης τῷ πρὸς αὐτὴν ἔχοντι· μήπου κλοπήν τινα παρὰ τῆς κακίας ὑφομένας λάθῃ. οἷς γὰρ μείζονος ἀγαθοῦ ἐπιμέλεια, μείζονι καὶ ὁ πονηρὸς τῇ πείρᾳ προσβάλλει· ὅθεν πολλῆς αὐτῷ δεήσει τῆς νήψεως, ἵνα καὶ μᾶλλον καρπὸν ἀγάπης, καὶ ταπεινοφροσύνης, ἁπλότητός τε καὶ ἀγα-

Cap. II.

Vt præstantius ceteris est opus orationis; ita maiori opus habet solicitudine, qui in id incumbit: ne qua illi subrepat a malitia deceptio. Nam quo quisque maioris adipiscendi boni curam concipit, eo maiori diabolus conatu ei obstare contendit. Quare multam eum adhibere necesse erit vigilantiam, vt fructus charitatis, humilitatis, simplicitatis, bonitatis,

Cap. II. III. discretionis e patienti orationis cultura ipsi pleni vberesque progerminent: ipsiusque perspicuum in diuina progressum profectumque demonstrent; sicque alios ad paris æmulationem studii prouocent.

Cap. III.

Sine intermissione orandum & perseueranter insistendum orationi esse, & diuinus apostolus, & ipsius Domini oraculum præcipit, dicentis: *quanto magis Deus faciet vindictam clamantium ad se die ac nocte?* Et illud: *vigilate & orate.* Oportet igitur vbique orare; nec vnquam conatum remittere. Quanto autem capitalius, qui perseuerare in oratione decreuit, opus aggressus est, tanto ipsum plus certaminis suscipere, tantoque magis id eum ad extremum perducere oportet, eo quod perseuerantiæ orationis multa obiicit impedimenta prauitas; somnum, acediam, pondus corporis, cogitationum auersionem, mentis instabilita-

1. Thess. V, 17.

Luc. XVIII, 1.

Matth. XXVI, 41.

θόντος, καὶ διακρίσεως, ἀσκουμένης τῆς παραμονῆς τῆς εὐχῆς ἀναφύωνται, καὶ αὐτοῦ μὲν φανερὰν τὴν ἐπὶ τὰ θεῖα προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν καθιστῶσι, τοὺς ἄλλους δὲ εἰς τὸν ἴσον ζῆλον παρακαλῶσι.

ΚΕΦ. Γ.

Ἀδιαλείπτως εὔχεσθαι, καὶ προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ αὐτός τε ὁ θεῖος ἀπόστολος, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον διδάσκει, πόσῳ μᾶλλον, εἰπόντος, ποιήσει ἐκδίκησιν ὁ Θεὸς τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας· καὶ τὸ γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε· δεῖ οὖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν· ὥσπερ δὲ κεφαλαιωδέστερον ὁ τῇ εὐχῇ προσκαρτερῶν εἵλετο ἔργον· οὕτως αὐτὸν ἀγῶνα πολὺν, καὶ τόνον ἀναδέξασθαι ἀνέχεσθαι χρὴ, διὰ τὸ πολλὰ τῇ προσεδρείᾳ τῆς εὐχῆς ὑπεῖναι τὰ τῆς κακίας ἐμπόδια· ὕπνον, ἀκηδίαν, βάρος σώματος, λογισμῶν ἐπιτροπὴν, νοὸς ἀκαταστασίαν, ἔκλυσιν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κακίας ἐπι-

ἐπιτηδεύματα· εἶτα θλίψεις καὶ αὐτῶν τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐπαναστάσεις ἐχθύμως πολεμούντων ἡμῖν καὶ ἀντικαθισταμένων, καὶ προσεγγίζειν τῷ Χριστῷ διειργόντων τὴν μετὰ τὴν ἀλήθειαν τὸν Θεὸν ἀπαύστως ἐπιζητοῦσαν ψυχήν.

ΚΕΦ. Δ.

Πάσῃ σπουδῇ καὶ νήψει ὑπομονῇ τε καὶ ἀγῶνι ψυχῆς καὶ πόνῳ σώματος, τὸν τῆς εὐχῆς ἐπιμελόμενον ἀνδρίζεσθαι χρή, μὴ ἐκκακοῦμενον συνεπιδιδόντα ταῖς τῶν λογισμῶν ἐκτροπαῖς, ἢ πολλῷ ὕπνῳ, ἢ ἀκηδίᾳ, ἐκλύσει τε καὶ συγχύσει, καὶ ταραχώδεσι καὶ ἀπρεπέσι φωναῖς χρώμενον, ἢ τισι τοιούτοις ἐπιτρέποντα τὴν διάνοιαν, μόνῃ μὲν ἐκπληροφορούμενον τῇ παραμόνῳ στάσει, κλίσει τε τῶν γονάτων· τὸν δὲ νοῦν μακράν που τῶν γινομένων ἀποπλανώμενον ἔχοντα· οὐδὲν γὰρ τὸ κωλῦον, ἢ μὴ ἀκριβῶς νήφειν παρασκευάζεσθαι, ἀναστικόμενος μὲν τῇ ὕλῃ τῶν περιττῶν λογισμῶν, διαβασανίζων δὲ

tem, languorem & reliqua malitiæ studia. Præterea af- Cap. III. IV.
flictiones & ipsorum malorum dæmonum insultus vehementer impugnantium nos, & omni vi obstantium, na appropinquare Christo valeat Deum post veritatem incessanter quærens anima.

Cap. IV.

Omni studio, atque vigilantia, longanimi patientia, certamineque animæ ac labore corporis oportet eum, qui orationi diligenter vacare contendit, viriliter agere, nihil vnquam remittentem de ardore, nec cedentem distractionibus cogitationum, aut somno multo, aut desidi torpori, aut inordinatæ confusioni actionum temere permixtarum; non vtentem turbulentis & indecentibus clamoribus; aut effluere animum sinentem in quiduis eiusmodi; sed certo & immutabili proposito mentis; defigendo se soli patienti stationi, & flexioni genuum; & cohibitis euagationibus lon-

Cap. IV. V. ge aberrantis interim mentis. Nihil enim ſane prohibet, quin, niſi diligenter & attente ad orandum paratus quis accedat, niſi turbæ vanarum cogitationum fortiter obſiſtat, excutiens ſingulas & diiudicans, flagranti ſemper deſiderio ſe intime ad Deum admouendi, nihil, inquam obſtat, ſi hæc negliget, quin verſutis inhabitantis in ipſo malitiæ clam illiciatur artibus: aut efferri ſe ſinendo in contemptum aliorum, comparatione ſui cum iis qui perſeuerare diu in oratione nequeunt; aut alio quopiam errore in quem ſuis eum aſtuta malitia machinationibus induxerit, corrumpendo præclaram operationem, eamque ſic irridendam propinando malo dæmoni.

πάντας αὐτοὺς καὶ φιλοκρίνων, ἐπιποθῶν τε ἀεὶ τὸν Κύριον ποικίλως ὑπὸ τῆς κακίας κατὰ τὸ ἀφανὲς δελεάζεσθαι· ἢ καὶ τῶν μήπω τῇ εὐχῇ δυναμένων προσκαρτερεῖν καταπαίρεσθαι, καὶ διὰ τῶν τοιούτων τῆς κακίας μηχανημάτων τὴν καλὴν διαφθείρειν ἐργασίαν, καὶ προπίνειν ταύτην τῷ πονηρῷ δαίμονι.

Cap. V.

Niſi humilitas, charitas, ſimplicitas & bonitas arcte conglutinent nobis orationem ipſa oratio, aut potius inane ſimulacrum orationis, minime ſane iuuare nos poterit. Neque id de oratione ſola dicimus, ſed de omni genere arduorum quantumuis & laborioſorum operum, puta de virginitate, ieiunio,

ΚΕΦ. Ε.

Εἰ μὴ ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἀγάπη, ἡ ἁπλότης τε καὶ ἀγαθότης καταкολλῶσιν ἡμῖν τὴν εὐχὴν, ἡ εὐχὴ αὕτη, μᾶλλον δὲ τὸ πρόσχημα τῆς εὐχῆς, ἥκιστά γε ἡμᾶς ὠφελεῖν δύναται. καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς εὐχῆς ταύτης μόνης φαμὲν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντὸς καμάτου καὶ πόνου, παρθενίας, ἢ νηστείας ἢ ἀγρυπνίας ἢ ψαλ-

ψαλμῳδίας, ἢ διακονίας, ἢ παραπλησίων ἐργασίας ἀξίας ἕνεκα ἐπαινουμένης· εἰ μὴ τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης, εἰρήνης τε καὶ χαρᾶς, καὶ πρᾳότητος, ταπεινοφροσύνης τε ὁμοῦ καὶ ἁπλότητος, καὶ ἀφελότητος καὶ πίστεως ὡς δέον, μακροθυμίας τε καὶ φιλανθρωπίας, ἐν ἑαυτοῖς ὁρᾶν ἔχοιμεν, ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ τὸν τῶν πόνων ὑπέστημεν· τοὺς γὰρ πόνους διὰ τὴν τῶν καρπῶν ὠφέλειαν ἀπαιωρούμενοι καταδεχόμεθα· τῶν δὲ καρπῶν τῆς ἀγάπης ἐν ἡμῖν μὴ εὑρισκομένων, περιττὴ πάντως ἡ ἐργασία· ὥστε οὐδὲν οἱ τοιοῦτοι τῶν πέντε μωρῶν διενηνόχασι παρθένων, αἵτινες διὰ τὸ μὴ οἴκοθεν ἔχειν ἐν ταῖς καρδίαις τὸ πνευματικὸν ἔλαιον, ὅπερ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἀρετῶν ἡ διὰ τοῦ πνεύματος ἐνέργεια, μωραί τε ὀνομάσθησαν, καὶ τοῦ βασιλικοῦ νυμφῶνος ἐλεεινῶς ἀπεκλείσθησαν, μηδὲν τοῦ παρθενίας ἀπονάμεναι καλοῦ. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀμπέλου γεωργίᾳ πᾶσα ὑπομένεται ὁ πόνος διὰ τὴν τῶν καρπῶν ἐλπίδα·

vigiliis, psalmodia, ministerio, similibusue officiis speciosarum plausibiliumque virtutum. In quarum exercitio nisi fructus charitatis, pacis, gaudii, mansuetudinis, humilitatis, quin etiam & simplicitatis, sinceritatisq; ac fidei vt oportet, longanimitatis quoque ac beneuolentiæ in nobismetipsis experiendo videamus, inutiliter laborauerimus. Labores siquidem istos spe assequendæ fructuum vtilitatis suscipimus. Si ergo post eos in nobis non reperiantur fructus charitatis superuacanea profecto illa omnis opera fuerit. Ac mihi videntur homines eiusmodi a quinque fatuis in nullo differre virginibus, quæ idcirco, quod domo allatum in suis cordibus non habuerunt spirituale oleum, quod est modo memoratarum, quæ per Spiritum exercetur, operatio virtutum, & fatuarum nomenclatione traductæ sunt, & regio thalamo miserabiliter exclusæ, nullum nactæ operæ pretium Cap. V.

Cap. V. cuſtoditæ laborioſe virginitatis. Sicut enim in vineæ cultura omnis diligentia & labor, fructuum vnice ſperatorum cauſa impenditur; vnde iis non prouenientibus, fruſtranea tota iſta fuiſſe contentio monſtratur; ita niſi per operantem in nobis ſpiritum fructus charitatis, pacis, gaudii, & illos reliquos enumeratos ab apoſtolo in nobis ipſis videamus; & hoc omni experimentali euidentia, ſenſusque conuictione ſpiritualis plane perſuaſum fateri ac profiteri valeamus, irritus & vtilitate caſſus omnis virginitatis, orationis & pſalmodiæ, ieiunii & vigiliarum deprehenditur labor. Illi enim animæ & corporis labores ſpe ſpiritualium fructuum perfici debent, uti diximus. In virtutibus autem quæ dicitur fructificatio, fruitio eſt ſpiritualis cum voluptate incorruptibili in cordibus fide ac humilitate præditis a Spiritu clam ineffabiliter effecta. Seorſim itaque reputentur & labores & fructus, prout in ſe

Gal. V, 22.

προκαταβάλλεται· καρπῶν δὲ μὴ γεωργηθέντων, εἰκαία πάντων ἡ ἐργασία δείκνυται· οὕτως εἰ μὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος καρποὺς ἀγάπης, καὶ εἰρήνης καὶ χαρᾶς καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν ὁ ἀπόστολος ἀπηρίθμησεν, ἐν ἑαυτοῖς ἴδοιμεν, καὶ τοῦτο κατὰ πληροφορίαν πᾶσαν καὶ πνευματικὴν αἴσθησιν διομολογεῖν ἔχοιμεν, περιττὸς ὁ τῆς παρθενίας, εὐχῆς τε καὶ ψαλμῳδίας, νηστείας καὶ ἀγρυπνίας κάματος ἀποδείκνυται· οἱ μὲν γὰρ πόνοι οὗτοι καὶ κάματοι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἐπ' ἐλπίδι πνευματικῶν καρπῶν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐπιτελεῖσθαι ὀφείλουσιν· ἡ δ' ἐν ταῖς ἀρεταῖς καρποφορία ἀπόλαυσίς ἐστι πνευματικὴ μεθ' ἡδονῆς ἀφθάρτου ἐν καρδίαις πισταῖς τε καὶ ταπειναῖς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀπορρήτως ἐνεργουμένη· ὥστε οἱ πόνοι καὶ οἱ κάματοι, καθὼς εἰσι πόνοι φημὶ, καὶ κάματοι λογιζέσθωσαν, καὶ οἱ καρποὶ, καρποί· εἰ δέ τις διὰ γνώσεως ἐνδείας τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ καὶ τὸν κάμα-

τον

[illegible]

diuiſim ſunt. Si quis vero per cognitionis defectum, propriam operationem & laborem, fructus Spiritus eſſe crediderit, is per ignorantiam videtur ſeipſum lactare & [d]ecipere, ac, dum ita ſe adulatione noxia habet, [ve]re magnis ſemetipſum Spiritus fructibus pri[va]re. Cap. V. VI.

ΚΕΦ. Ζ.

[illegible]

Cap. VI.

Vt qui peccato totum ſeipſum deditum exhibet, naturam inhonorantes ignominiæ paſſiones, hoc eſt, impudicitiam, fornicationem, auaritiam, odium, dolum, & reliqua malitiæ ſtudia cum fruitione ac voluptate tanquam naturalia exercet; ſic qui vere ac perfecte chriſtianus eſt, virtutes omnes & fructus Spiritus, qui ſupra naturam ſunt, videlicet charitatem, pacem, patientiam, fidem, humilitatem, & omne genus vere aureum virtutis, iucunditate multa & voluptate ſpirituali, de cetero ſine labore ac facile, vt naturalia exequitur; non iam contra paſſiones nequitiæ depugnans; vtpote qui perfecte

CAP. VII.

Illis, qui nondum valent ob ruditatem velut quandam infantiæ, se totos addicere amori summo animæ nisu exercendo, conuenit, se ipsos impendere ministerio fratrum, sedulo illud ac cum fide timoreque diuino amplectendo, tanquam Dei mandato in negotio spirituali obsequentes; non autem ab hominibus mercedem, aut honorem, aut gratiarum actionem expectantes; nec dantes locum omnino vllum murmurationi superbiæ, negligentiæ & torporis ne ho-

ΚΕΦ. Θ.

Τοσαύτῃ φιλανθρωπίᾳ καὶ ἀγαθότητι, ὢ τῶν θείων σπλάγχνων περὶ ἡμᾶς! συγκατέβη τοῖς ἀνθρώποις ὁ Κύριος, τοῦτο πραγματευόμενος, τὸ μηδένα ἔργου ἀγαθοῦ μισθὸν παριδεῖν· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν μικρῶν ἐπὶ τὰς μείζους τῶν ἀρετῶν, πάντας ἀναγαγεῖν· τὸ μηδὲ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος ἀποστερεῖν ἀντιδόσεως· εἴρηκε γάρ· ὃς ἂν ποτίσῃ ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ· καὶ αὖθις· ἐφ᾽ ὅσον ἑνὶ τοῦτο ἐποιήσατε, ἐμοὶ ἐποιήσατε· μόνον κατὰ Θεὸν τὸ γινόμενον, καὶ μὴ κατὰ δόξαν γινέσθω· προσέθηκε γάρ, μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ· τουτέστι φόβῳ καὶ ἀγάπῃ Χριστοῦ· τοῖς γὰρ ἐπιδεικτικῶς τὸ ἀγαθὸν μετιοῦσι καὶ μεμφόμενος ὁ Κύριος, ἀποφάσει βεβαίᾳ τὸν λόγον ἀσφαλιζόμενος ἐπάγει λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

CAPVT VIII. Cap. VIII.

Tanta humanitate & bonitate: (o diuinæ in nos misericordiæ viſcera!) demiſit ſe ad conſulendum hominibus Dominus, vt ſedulo hoc agat, ne quiſquam boni operis mercede per ſuam incuriam fraudetur; ſed a paruis ad maiores virtutes cunctos quaſi quibusdam gradibus prouehat, ita vt nec porrectio quidem calicis aquæ frigidæ mercede caritura ſit. Dixit enim: *Qui dederit calicem aquæ frigidæ tantum in nomine diſcipuli, amen, dico vobis, non perdet mercedem ſuam.* (*Matth. X, 42.*) Et rurſus: *In quantum vni hoc feciſtis, mihi feciſtis.* (*Matth. XXV, 40.*) Dummodo ſecundum Deum fiat, quod fit; & non propter laudem humanam fiat, adiunxit enim: *tantum in nomine diſcipuli*, hoc eſt, ex reuerentia & amore Chriſti. Nam iis, qui oſtentationis gratia rem bonam exequuntur, reprehendens Dominus, (*Matth. VI, 5.*) & aſſeueratione certa ſententiam confirmans, ſubiungit dicens: *Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuam.*

Cap. IX.

Cap. IX.

Simplicitas ante alia, & mutua charitas, & gaudium, & humilitas omnino tanquam fundamentum substernantur in fraternitate, ne super nos inuicem elati, & vnus de alio murmurantes, inutilem nobis laborem efficiamꝰ. Ergo nec qui sine intermissione perdurat in orationibus, ideo se per arrogantiam extollat supra eum, qui hoc facere non potest; neque qui ministerio se addixit, de illo, qui orationi vacat, murmuret. Etenim si eiusmodi simpliciter ac bona dispositione animi erga se inuicem affecti fuerint, quod abundat in perseueranter orantibus, redundabit in supplementum eius, quod ministrantibus deest; vicissimque si quid lucrabuntur ministrantes, explebit in quo deficient attenti orationibus. Ex qua compensatione æqualitas magis videtur conseruari posse, congrue ad illud: *Neque qui multum habuit, abundauit; neque qui parum, defectum sensit.*

Exod. XVI, 18.

ΚΕΦ. Ι.

Ἡ ἁπλότης πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη, καὶ χαρά, καὶ ταπείνωσις, ἐκ παντὸς τρόπου, ὥσπερ τις θεμέλιος ὑποβεβλήσθωσαν ἐν τῇ ἀδελφότητι, ἵνα μὴ ἀλλήλων κατεπαιρόμενοι, καὶ καταγογγύζοντες, ἀνόνητον τὸν κάματον ἀποδείξωμεν· καὶ μήτε ὁ ἀδιαλείπτως προσκαρτερῶν ταῖς εὐχαῖς τοῦ μὴ οὕτω ποιεῖν δυναμένου κατεπαιρέσθω· μήτε ὁ τῇ διακονίᾳ ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς τοῦ τῇ προσευχῇ σχολάζοντος καταγογγυζέτω· εἰ γὰρ μετὰ τοιαύτης ἁπλότητός τε καὶ διαθέσεως ἀλλήλοις προσφέροιντο, γίνεται τὸ περίσσευμα τῶν ταῖς εὐχαῖς ἐμπαραμενόντων, ἐπὶ τὸ ὑστέρημα τῶν διακονούντων· καὶ αὖθις τὸ τῶν διακονούντων περίσσευμα ἐπὶ τὸ ὑστέρημα τῶν ταῖς εὐχαῖς σχολαζόντων· καὶ οὕτω μᾶλλον ἡ ἰσότης κατὰ τὸ εἰρημένον, φαίνηται σωζομένη· ὡς τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ ὡς τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησε.

ΚΕΦ.

ΙΙΘ. Ι.

Τότε γίνεται τὸ τοῦ Θεοῦ [illegible]

CAP. X.

Cap. X.

Tunc fit DEI voluntas *sic-* *Matth.*
ut in cœlo & in terra, quan- *VI, 10.*
do, vt dictum eſt, nos nobis
inuicem non prætulerimus;
quando non ſolum ſine æmu-
latione; ſed & cum mutua
exhibitione ſimplicitatis &
charitatis, alacritatisque læ-
tæ connexi inuicem fueri-
mus, vnoquoque ſui viciſſim
proximi profectum velut
proprium, quemadmodum
par eſt; ſimiliterque alterius
defectum, iacturam propri-
am reputante. ceterum in o-
ratione piger; quique in mi-
niſterio fratrum aut opere a-
lio, quod ſecundum Deum
fit, languide & negligenter
verſatur, hic ab apoſtolo pi-
ger diſerte vocatus, ipſo quo-
que pane indignus pronun-
ciatur. Dixit enim: *qui non* *1. Theſſ.*
laborat, nec manducet. Et *III, 10.*
alibi: *Pigros autem Deus odit.*
Et: *piger nec fidelis eſſe po-*
teſt. Et ſapientia: *multam* *Sir.*
malitiam docuit otioſitas. *XXXIII,*
Conuenit igitur vnumquem- *29.*
que, qualecunque opus quod
Dei cauſa facit, fructuoſe age-

Cap.X. XI. re: ac diligentiam cuilibet actioni bonæ impendere, ne tanquam infructuosus omnino repertus, omni prorsus participatione bonorum æternorum excludatur.

τὸ παράπαν ἄκαρπος εὑρισκόμενος ἀμέτοχος εἰς ἅπαν καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν γένηται.

Cap. XI.

Dicentibus fieri non posse, vt homo ad perfectionem pertingat, & ad plenam liberationem ab affectibus; itemque participationem & impletionem boni Spiritus, necesse est opponere testimonia diuinarum scripturarum, ostendereque & errore mentis laborare ipsos, & falso ac periculose loqui. Ait enim Dominus: *Estote & vos perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est.* (Matth. V, 48.) Plenam absolutamque puritatem per hæc indicans. Et: *Volo vt vbi sum ego, & hi sint mecum, vt videant claritatem meam.* (Iob. XVII, 24.) Hæc affirmat is, qui alias dixerat: *Cœlum & terra transibunt, &c.* (Matth. XXIV, 35. Luc. XXI, 33.) Eodem spectat & illud Apostoli: *Vt exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo.* (Col. I, 28.) Illud quoque: *Do-*

ΚΕΦ. ΙΑ.

Πρὸς τοὺς λέγοντας ἀδύνατον εἶναι τελειότητος ἐφικέσθαι καὶ τῆς εἰσάπαξ ἀπαλλαγῆς τῶν παθῶν, εἰ καὶ τῆς μετουσίας καὶ πληρώσεως τοῦ ἀγαθοῦ τυχεῖν πνεύματος, ἀναγκαῖον τὴν ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν μαρτυρίαν ἐπενεγκεῖν, καὶ δεῖξαι κακῶς εἰδότας αὐτοὺς, ψευδῶς τε ἅμα καὶ ἐπισφαλῶς λέγοντας. Γίνεσθε, γάρ φησιν ὁ Κύριος, καὶ ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν οὐράνιος τέλειός ἐστι· τὴν παντελῆ καθαρότητα διὰ τούτων σημαίνων. καὶ θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ οὗτοι ὦσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν· ταῦτα τοῦ εἰρηκότος ἐστίν· ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου· ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· καὶ τὸ

μέχρι

nec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi, idem suadet. Porro qui perfectionem præ oculis habent, illis duo quædam præstantissima euenire contingit. Summus ac irremissus contentionis ardor in ipsum apicem spe huius mensuræ cursum in adscendendo persequendi; & vt superbia ne capiantur; sed modice de se sentiant, & exiguos se existiment, quoniam perfectionem nondum consecuti sunt. Cap. XI. XII. Eph. IV, 13.

Cap. XII.

Qui ea proferunt, tribus modis maximum animæ damnum important, primum quidem, quod diuinitus inspiratis negare videntur scripturis fidem; deinde quod maiorem & perfectum non præstituunt christianismo scopum, neque ad illum pervenire contendentes, laborem & studium, famem & sitim iustitiæ habere possunt;

Cap. XII. XIII. sed externis & superficialibus habitibus & moribus, paucisque quibusdam tralatitiæ virtutis officiis abunde contenti, a spe beata & perfectionis, absolutæque prauorum omnis generis affectuum purgationis generis excidunt. Postremo, quod exhibitione paucarum vulgarium virtutum, vt diximus, inflantur in opinionem sui, quasi iam apicem teneant, in quem summum eniti vis humana queat; ideoque vlterius adspirare desinunt; nec solum humilem æstimationem sui, & paupertatem & contritionem cordis minime habere possunt: sed etiam iustificantes seipsos, vt qui iam comprehenderint, crescere quotidie promouerique in melius cessant.

ἀλλὰ τοῖς ἐξωτέροις σχ-
μασι τε καὶ ἤθεσι, κ
ὀλίγοις τισι κατορθώμα-
σιν ἐμπληροφορούμενοι
μακαρίας ἐλπίδος, κ
τελειότητος, καὶ τ πα
τελοῦς τ παντελῶν πα-
θῶν καθάρσεως ἀπολ
ποιῶνται. τὸ τρίτον ὅσι ε
μενοι τ ἀκρότητος ἐφ
κέναι τῇ κατορθώσει τ
ὀλίγων, ὡς ἔφημεν, ἀρ
τῶν, καὶ μὴ πρὸς τὸ τ
λειον ἐπειγόμενοι, ἐ μ
νον ταπείνωσιν καὶ πτ
χείαν καὶ συντριβὴν καρ-
δίας ἥκιστα ἔχειν δύναν
ται· ἀλλὰ δικαιοῦντε
ἑαυτοὺς ὡς ἤδη κατει
ληφότας, ἐ προκοπὴ
ἐκ ἐπίδοσιν ὁσημέραι
δέχονται.

Cap. XIII.

Qui existimant impossibilem eam reformationem, quæ per habitantem in hominibus Spiritum fit, quæ noua est creatio puri cordis; eos apostolus diserte pronunciat similes illis, qui propter infidelitatem indigni

Ebr. III, 17. iudicati terra promissionis:

ΚΕΦ. ΙΓ.

Τοὺς ἀδύνατον φασ
ἡγουμένους τὴν κατόρθω-
σιν ταύτην τὴν διὰ τ
πνεύματος τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐγγινομένην, ἥτις
καινὴ κτίσις ἐστὶ τ καθα-
ρᾶς καρδίας, ὁ ἀπόστο-
λος διαῤῥήδην ἐοικότας
αὐτοὺς δείκνυσι τοῖς δ
ἀπιστίαν τὴν γῆν τῆς ἐ
παγγελίας εἰσελθεῖν μ
ἠξιω

Et quorumpropterea cadavera prostrata sunt in deserto. Quæ enim illic promissionis terra sensu aperto dicitur, mystico sensu ab affectibus liberationem indicat; quam & idem apostolus finem esse omnis mandati declarauit. Hæc enim vera demum est promissionis terra, in cuius significationem cuncta illa typice traduntur. Propter quod diuinus apostolus securitati prospiciens discipulorum, ne cui contingeret capi contumaci incredulitatis supercilio: *videte*, inquit, *fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi a Deo viuo.* Quod discedendi verbum non ad abnegationis, sed ad diffidentiæ promissionum significationem posuit: videlicet typica iudæorum ex allegoriis euoluens, & figuras cum veritate comparans subinfert dicens: *Quidam enim audientes exacerbauerunt: sed non vniuersi, qui profecti sunt ex Ægypto per Moysen: quibus autem infensus est*

Cap. XIII.

Ebr. III, 12.

Ebr. III 16.

Cap. XIII. *quadraginta annis? nonne illis, qui peccauerunt, quorum cadauera prostrata sunt in deserto, quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius, nisi incredulis? Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem.*
Ebr. IV, 1. sqq. *Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem ipsius existimetur aliquis ex vobis deesse. Etenim & nobis nunciatum est, quemadmodum & illis; sed non profuit illis sermo auditus fidei ex iis, quæ audierunt. Ingrediemur enim in requiem, qui credidimus.* Et post pauca
Ebr. IV, 11. rursus infert: *Festinemus ergo ingredi in illam requiem, vt ne in ipsum quis incidat incredulitatis exemplum.* Quæ autem alia est Christianorum requies, a perfecta perturbationum ad peccatum trahentium liberatione, atque a plenissima & efficaci boni Spiritus in puro corde habitatione? Propterea & inducens rursus eos ad fidem, ait: *Ac-*
Ebr. X, 22. *cedamus cum vero corde in plenitudine fidei, adspersi cor-*

ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι; καὶ βλέπομεν, ὅτι μὴ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν· καὶ ἐπάγει· Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλιπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι· καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκραμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν· εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες· καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν ἐπιφέρει· σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ἀποδείγματι περιπέσῃ τῆς ἀπειθείας· τίς δὲ χριστιανῶν κατάπαυσις ἑτέρα ἢ τῶν τῆς ἁμαρτίας παθῶν ἡ ἀπολύτρωσις, καὶ ἡ πληρεστάτη καὶ ἐνεργὴς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἐν τῇ καθαρᾷ καρδίᾳ ἐνοίκησις; ταύτῃ τοι καὶ ἀνάγων αὐτοὺς πάλιν πρὸς τὴν πίστιν φησί· προσ-

benignitatem confiteri nos, vt seruos fideles; & vera firmaq; reputare quæ promissa sunt, vt quantumuis propter propositi pigritiam & infirmitatem non prorsus nos semel in omne tempus Creatori præbuimus, neque ad magnas & perfectas virtutis adspirauimus mensuras; at aliquam saltem misericordiam ob rectitudinem irreflexam intentionis, & sanam fidem, consequi possimus.

ἐλέους διὰ τὸ ὀρθὸν καὶ ἀδιάστροφον τοῦ φρονήματος καὶ πίστιν ἐπιτεύξασθαι δυνηθῶμεν.

Κεφ. ΙΔ.

Cap. XIV.

Orationis & verbi opus rite ac conuenienter exerci-

Cap. XIV. ac Mariæ diuertiſſet domum, & Martha circa miniſterium occupata, interim dum Maria ad pedes Domini ſedens, ambroſia diuinæ illius linguæ quaſi ſuauiter epulans fruebatur, quereretur de ſorore, quod ipſam non adiu-
Luc. X, 41. uaret, ac propter id ad Chriſtum acceſſiſſet, ille principale acceſſorio præferens: *Martha* (inquit) *ſolicita es & turbaris erga plurima: porro vnum eſt neceſſarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Hoc autem dixit, vt præfati ſumus, non vt miniſterii opus reprobaret; ſed vt maius minori præponeret. Enimuero cui tandem videri poſſit male illum ſenſiſſe de miniſterio, cuius vtique auctorem & exemplar ſeipſum exhibuit, pedes et-
Ioh. XIII, 5. iam diſcipulorum lauans? Tantum profecto abfuit vt illud vetaret, vt diſcipulis præceperit, idem ſimiliter erga ſeſe mutuo exercere. Quin & ipſos inuenies apoſtolos, quando primum circa menſarum miniſterium

θας τε φημὶ καὶ Μαρίας παρέβαλε, τῆς μὲν Μάρθας περὶ τὴν διακονίαν ἀσχολουμένης, Μαρίας δὲ περὶ τοὺς αὐτοῦ πόδας καθεζομένης, καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ τῆς θείας ἐκείνης γλώττης εὐωχουμένης, μεμφομένης αὐτὴν τῆς ἀδελφῆς, ὅτι μὴ συμπράττῃ ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο χριστῷ προσελθούσης αὐτὸς τὸ κυριώτερον τοῦ δευτέρου προθεὶς, Μάρθα Μάρθα ἔφη, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, ἑνὸς δέ ἐστι χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ᾽ αὐτῆς· τοῦτο δὲ εἴρηκεν, ὡς ἔφημεν, οὐχ ὡς τὸ τῆς διακονίας ἔργον ἀποποιούμενος, ἀλλ᾽ ὡς τὸ μεῖζον πάντως τοῦ ἐλάττονος προτιθείς· ἐπεὶ πῶς αὐτὸς ἠνείχετο τῆς διακονίας; πῶς καὶ αὐτουργὸς φαίνεται τούτου γενόμενος, καὶ τοὺς πόδας νίψας τῶν μαθητῶν; τοσοῦτον δὲ ἀποσχόμενος τοῦ κωλῦσαι, ὅτι καὶ τὸν ἴσον τρόπον πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν τοῖς μαθηταῖς ἐγκελεύεται· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εὑρήσεις τοὺς ἀποστόλους ἡνίκα

πρό-

laborabant, prælato huic potiori opere, orationis scilicet ac verbi; dixisse: *Non est æquum, nos derelinquere verbum Dei & ministrare mensis; sed præmissa oratione, viros plenos Spiritu sancto constituamus super hoc opus; nos vero orationi & ministerio verbi instantes erimus.* Vides, vt prima secundis prætulerint; vtcunque non ignorarent, vnius vtraque bonæ radicis esse germina. Cap. XIV. *Act. VI, 2.*

...ν περὶ τὴν τῶν ...ῶν ἐποιήσατο διά... τῦ μείζονος ἔρ... ...ν θεράποντος, τ... φησὶ καὶ τῦ λό... ...ναι γάρ φασιν καταλείποντας τὸν τῦ Θεῦ διακονεῖν ...ζαις· ἀλλ᾽ εὐξά... ἄνδρας πλήρεις ...ματος ἁγίου κατα... ...ν ἐπὶ τῆς διακο... ...ύτης· ἡμεῖς δὲ ...ίᾳ τῦ λόγου καὶ ...ευχῇ προσκαρ... ...ν᾽ ἐρεῖς, ὅπως ...τα τῶν δευτέρων ...ρεταν, καίπερ ἀμφότερα μιᾶς ἀγαθῆς ῥίζης ὀυκ ἀγνοοῦν... ...ας βλαστήματα.

Cap. I.

MACARII MAGNI De Patientia & Discretione Liber.

Cap. I.

EOs qui volunt obedire Dei verbo, & bonum fructum faciunt, hæc ſequuntur ſigna; ſuſpirium, planctus, mœſtitia, quies, capitis motio, oratio, ſilentium, conſtantia in loco, doloroſus luctus, labor cordis pro pietate ſuſceptus. Hæc vero opera; vigiliæ, ieiunium, continentia, manſuetudo, longanimitas, oratio non intermiſſa, meditatio diuinarum ſcripturarum, Fides, humilitas, charitas fraterna, ſubiectio, labor, aſperorum perpeſſio, charitas, bonitas, honeſtas, & omne lumen, quod eſt Dominus. Eorum autem qui non faciunt fructum vitæ, ſigna hæc ſunt; incuria, transgreſſio vltra terminos, effuſio aſpectus in omnes partes, negligentia,

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Περὶ ὑπομονῆς καὶ διακρίσεως λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΤΟῖς πειθαρχοῦσι τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ βουλομένοις, καὶ ἀγαθὸν καρπὸν ἐργαζομένοις, σημεῖα παρακολουθεῖ ταῦτα· στεναγμὸς, κλαυθμὸς, κατήφεια, ἡσυχία, κεφαλῆς κίνησις, προσευχὴ, σιωπὴ, ἐπιμονὴ, ὀδυνηρὸν πένθος, πόνος καρδίας ὑπὲρ εὐσεβείας γενόμενος· τὰ δὲ ἔργα· ἀγρυπνία, νηστεία, ἐγκράτεια, πρᾳότης, μακροθυμία, ἀδιάλειπτος προσευχὴ, μελέτη τῶν θείων γραφῶν, πίστις, ταπείνωσις, φιλαδελφία, ὑποταγὴ, πόνος, κακοπάθεια, ἀγάπη, ἀγαθωσύνη, κοσμιότης, καὶ τὸ ὅλον φῶς, ὅ ἐστιν ὁ Κύριος. Τῶν δέ γε μὴ ποιούντων καρπὸν ζωῆς σημεῖά ἐστι ταῦτα· ἀκηδία μετεωρισμὸς, περίβλεψις, ἀπροσεξία, γογγυσμὸς, κένφασις· τὰ δὲ ἔργα· ἀδδηφαγία, ὀργὴ,

γὴ, θυμὸς, καταλαλιά, φυσίωσις, ἀκαιρολογία, ἀπιστία, ἀκαταστασία, λήθη, ταραχή, αἰσχροκέρδεια, φιλαργυρία, ζῆλος, ἔρις, ὑπεροψία, φλυαρία, ἄκαιρος γέλως, ἰδιοδοξία, καὶ πᾶν τὸ σκότος, ὅπερ ἐστὶν ὁ σατανᾶς.

murmuratio, leuis circumactio; opera vero; voracitas, ira, vehementia, obtrectatio, tumor, importuna loquacitas, incredulitas, instabilitas, obliuio, turbatio, lucri sordidi captatio, pecuniæ cupiditas, æmulatio, contentio, despicientia, nugacitas, intempestiuus risus, pertinacia sensus proprii; & omnes tenebræ, quæ sunt satanas. Cap. I. II.

ΚΕΦ. Β.

Κατ' οἰκονομίαν θεοπρεπῆ φησιν, οὐκ εὐθέως εἰς τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ γέενναν ὁ πονηρὸς παρεπέμφθη· ἀλλὰ βασάνου καὶ δοκιμασίας χάριν τῶν ἀνθρώπων φημὶ περιεῖδε· ἵνα καὶ ἄκων δικαιοτέρους μὲν τοὺς ἁγίους διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀπεργάσηται, καὶ μείζονος αὐτοῖς δόξης αἴτιος κατασταθῇ· ἑαυτῷ δὲ πάλιν διὰ τῆς ἰδίας ἐθελοκακίας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἁγίων ἐπινοιῶν δικαιοτέραν κατασκευάσῃ τὴν κόλασιν· καὶ ἵνα, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθ' ὑπερβολὴν γένηται ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία.

CAP. II.

Per arcanæ, sed Deo dignæ, prouidentiæ consilium non statim in decretam ipsi geennam impius mittitur; sed interim sinitur hic viuere, vt vexet, ac vexando probet homines; atque ita, vtcunque non volens, efficiat, vt sancti crescant in iustitia per patientiam; ac per hoc maioris ipsis gloriæ causa sit; sibique vicissim per suam voluntariam obstinationem in peccatis, & malitiosas machinationes in sanctos, tanto iustius infligendam probet, quæ ipsi seruatur, pœnam. Nimirum, quod diuinus ait apostolus, *vt fiat supra modum peccans peccatum.* Rom. VII, 13.

Cap. III. IV.

Cap. III.

Cum decepiſſet Adamum inimicus, & ſic eum dominio ſuo ſubiugaſſet, eripuit ei, quam prius habebat, poteſtatem; ita princeps huius ſeculi declaratus eſt. Princeps ſiquidem huius ſeculi & dominus omnium viſibilium homo ab initio fuerat a Deo conſtitutus. Non enim ipſi prævalere ignis poterat, non eum aqua demergere, non illi fera nocere, non ſuum in eius membra venenum noxium quoduis animal diffundere. Ex quo autem deceptioni ſuccubuit, prodidit deceptori principatum ſuum. Propter quam cauſam magi & præſtigiatores, & per aduerſariam efficaciam mira, Deo ſic permittente, operantur, venenatis dominantes beſtiis, ignemq; & aquas ſine noxa ſubeuntes, ut Iannes & Mambres Aduerſarii Moſis: vt Simon principi apoſtolorum Petro ſeſe auſus eſt opponere.

ΚΕΦ. Γ.

Ἀπατήσας τὸν Ἀδὰμ ὁ ἐχθρὸς καὶ οὕτως αὐτ[οῦ] κυριεύσας ἀφεῖλε τ[...] αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν καὶ ἄρ[...]χων ἐκεῖνος τοῦ αἰῶνος τοῦδε προσηγορεύθη· ἄρ[...]χων δὲ τοῦ αἰῶνος τούτου κ[αὶ] δεσπότης τῶν ὁρωμένων [...] ἄνθρωπος ἦν ἐξ ἀρχῆ[ς] ὑπὸ τοῦ Κυρίου καταστα[θείς]. οὔτε γὰρ πῦρ αὐτοῦ κατί[...]σχυεν, οὐχ ὕδωρ ἐπόντι[...]ζεν, οὐ θηρίον ἔβλαπτεν, [οὐ]κ ἰοβόλον ἐπ' αὐτ[ὸν] τὸ οἰκεῖον ἐνήργει· ἀφ' [οὗ] δὲ τῇ ἀπάτῃ εἶξε, προδέδωκε τῷ ἀπατήσαντ[ι] τὴν ἀρχήν· δι' ἣν αἰτί[]αν φαρμακοί τε καὶ γόητες κατ' ἐναντίαν ἐνέργειαν, Θεοῦ δὲ συγχωρήσιν, παραδοξοποιοὶ δείκνυνται, ἰοβόλων τε γὰρ κυριεύουσι, καὶ πυρὸς καὶ ὑδάτων κατατολμῶσιν, ὡς οἱ περὶ Ἰαννῆ Φημ[ὶ] καὶ Μαμβρῆν τῷ Μωσῆ ἀντικείμενοι, καὶ ὡς Σίμων τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ ἀντιφερόμενος.

Cap. IV.

Exiſtimo diabolum, quando animaduertit iterum effulgentem in facie Moſis e-

ΚΕΦ. Δ.

Οἶμαι φησὶν, ὅτι καὶ τὴν προτέραν αὐτοῦ Ἀδὰμ δόξαν ὁμοίως τῷ προσώπῳ Μωσέως ἐπιλάμ-

Cap. IV.

andem gloriam, quam in vultu Adami, viderat, non parum fuisse perculsum; vtpote inde augurium ducentem deiectionis ex suo regno. Nihil autem impedit, quin apostoli dictum ad id referamus, *Regnauit mors ab Adam vsque ad Moysem, etiam in eos qui non peccauerunt.* Rom. V, 14. Opinio enim hæc mea est, glorificatam illam faciem Moysis, expressam velut ex antiquo exemplari formam repræsentasse conspicuæ claritatis, qua Deus primi suis manibus effícti hominis vultum insigniverat. Quod cum videret mors, hoc est, mortis auctor, tum suspicari eum cœpisse, excidere se regno; & a Domino vere hoc se passurum. Eandem porro gloriam & nunc veri christiani induunt; intus in mente; vbi deleta morte, hoc est, passionibus ignominiæ, sive concupiscentiis ita debilitatis, vt operari nequeant, gloria Spiritus effulget in sensu & plenitudine omni fiduciæ animas illorum irradians.

λάμποντα, τὸν ἐχθρὸν θεασάμενον ἱκανῶς πεφοβῆσθαι, καὶ περὶ τεκμήριον ἐν τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας καταλύσεως. οὐδὲν δὲ τὸ κωλῦον καὶ τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν πρὸς τοῦτο φέρειν· ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας. δοκεῖ γάρ μοι, τὸ δεδοξασμένον πρόσωπον Μωσέως τύπον καὶ ὑπόδειγμα εἶναι τοῦ πρώτου διὰ χειρῶν Θεοῦ δημιουργηθέντος ἀνθρώπου· ἐπειδὴ καὶ τὸν θάνατον, τουτέστι θανάτου αἴτιον διάβολον, ἰδεῖν μὲν ὑποπτεῦσαι τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν· ἐπὶ δὲ τοῦ Κυρίου πρὸς ἀλήθειαν τοῦτο παθεῖν. ταύτην τοιγαροῦν δόξαν ἀπὸ γε τοῦ νῦν οἱ ἀψευδεῖς Χριστιανοὶ περιβάλλονται, καὶ ἔνδοθεν ὑπ᾽ αὐτῶν ὁ θάνατος, ὅ ἐστι τὰ τῆς ἀτιμίας καταργεῖται πάθη, ἐνεργεῖν μὴ δυνάμενα· ὅτι δὴ τῆς τοῦ πνεύματος δόξης ἐν αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ πάσῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐλλαμπούσης.

Cap.V.

Cap. V.

Per mulierem, aptum ob similitudinem instrumentum fallendi, decepto inimicus Adamo effecit, vt auferretur ipsi gloria. Inde ille nudus repertus, suam vidit turpitudinem, ad quam antea non aduerterat, mente quippe contemplandis formis cœlestibus cum delectatione affixa. Etenim post transgressionem in terram vergentes & humo pronæ fuerunt eius cogitationes; & prior illa simplex & bona intelligentia, notionibus malitiæ carneis concreta fuit. Clausus autem quod dicitur homini fuisse paradisus, & flammeo gladio, ac cherubim iniunctum, vt ingredi prohiberet ipsum; credendum quidem est vere ita & sensibiliter tunc factum; reperitur autem idem arcana ratione in qualibet anima fieri. Vndique enim circum cor velum quoddam tenebrarum oppansum est, fumus inquam, ex igne mundani spiritus, qui neque mentem conuersari cum

Gen. III, 24.

ΚΕΦ. Ε.

Διὰ τῆς γυναικὸς ὡ δι' ὁμοίου τινὸς ὁ ἐχθρὸ ἀπατήσας, ἀφαιρεθῆναι τὴν περικειμένην τὸ Ἀδὰμ δόξαν πεποίηκε καὶ οὕτως γυμνός τε εὑρέθη, καὶ τὴν ἀσχημοσύνη εἶδε τὴν ἑαυτοῦ, ἣν δ πρότερον οὐχ ἑώρα, ἅτ τοῦ φρονήματος αὐτο τοῖς οὐρανίοις κάλλεσι ἐντρυφῶντος· μετὰ γὰρ μετὰ τὴν παράβασιν πρόσγεια γέγονεν αὐτῷ καὶ χαμαιπετῆ τὰ νοήματα· καὶ τὸ ἁπλοῦν αὐτῷ καὶ ἀγαθὸν φρόνημα φρονήματι κακίας σαρκικῷ συνεπλάκη· τὸ δὲ κλεισθῆναι τὸν παράδεισον καὶ τῇ φλογίνῃ ῥομφαίᾳ, καὶ τῷ χερουβεὶμ ἐπιτραπῆναι διακωλύειν αὐτῷ τὴν εἴσοδον, τοῦτο κατὰ μὲν τὸ ὁρατὸν καὶ πιστεύεται γεγενῆσθαι ὡς εἴρηται· εὑρίσκεται δὲ καὶ παρ' ἑκάστῃ ψυχῇ κατὰ τὸ λανθάνον. κύκλῳ γὰρ τῆς καρδίας τὸ κάλυμμα τοῦ σκότους περιχωρεῖ, τοῦ πυρός φημι τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος ὅπερ οὔτε τὸν νοῦν ἐντυχεῖν τῷ Θεῷ, οὔτε τὴν ψυχὴν ἀφίησι κατὰ τὸ αὐτῆς θέλημα ἢ εὔξασθαι ἢ πιστεῦσαι, ἢ

ἀγα-

Deo ſinit, neque animam permittit, prout ipſa vellet, aut orare, aut credere, aut amare Dominum. Horum autem omnium experientia magiſtra eſt iis, qui ſincere ſeipſos Domino crediderunt, [p]erſeuerentia orationis, tum conſtanti ad-[uersus] hoſtem oppugnantem impetu. Cap. V, VI.

Cap. VI.

Virga eſt diſciplinæ & lorum plagas infligens princeps huius ſeculi paruulis in Spiritu; ipſis quidem, vt prius etiam dictum eſt, magnam gloriam & abundantiorem honorem per afflictiones & tentationes procurans; ex his enim, vt & ipſi perfecti euadant, oritur; ſibi autem miſer ipſi maiorem grauioremque præparans pœnam. Omnino enim maxima & mira quædam per eum adminiſtratur diſpenſatio, prout dictum alicubi eſt: *Cooperatur malum bono intentione non bona.* Bonis ſiquidem & laudabili vigentibus propoſito animabus, quæ moleſta videntur in bonum

Cap. VI.VII desinunt. quod ipse quoque affirmauit apostolus sic scri- Rom. VIII, 28 bens: *Diligentibus Deum omnina cooperantur in bonum.*

Cap. VII.

Huius rei gratia ista, de qua dixi virga disciplinæ, sæuire permittitur, vt per eam velut in fornace ignis excocta vasa, quæ quidem proba sunt, soliditatem demonstrent; quæ vero proba non sunt, fragilitatis coarguantur, ignis ardorem non ferentia. Cum sit autem diabolus seruus & creatura Dei, imperium eius absolutum agnoscens, non, quantum ipsi libet, tentat, nec quam multas ac graues vult afflictiones immittit; sed quantum herilis nutus permittit, permissione limitata. Sane Deus exactissime quantum in vnoquoque est peruidens, exploratum habet, quantum cuique insit virium; & ad eum modum probationem ei admoueri permittit; sicut etiam videtur apostolo, dum 1. Cor. X, 13. ait: *Fidelis Deus, qui non*

ϱημένον ἐςὶν· ἤγου
τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θ
πάντα συνεργεῖ εἰς
ἀγαθόν.

ΚΕΦ. Ζ.

Τούτου ἕνεκεν ἡ τῆ
δείας αὕτη ῥάβδος
φείθη φησὶν, ἵνα δι
τῆς ὡς ἐν καμίνῳ πυ
τὰ σκεύη πυρούμενα,
μὲν δόκιμα στεῤῥότ
φανῇ· τὰ δὲ ἀδόκ
εὔθραυστα ὄντα ἐλεγχ
τοῦ πυρὸς τὴν καῦσιν
ὑπομένοντα. δοῦλος
ὢν οὗτος καὶ κτίσμα
σποτικὸν, οὐχ ὅσον
τῷ δοκεῖ ἐκπειράζ
οὐδὲ καθόσον βούλη
θλίψεις ἐπάγει· ἀ
ὅσον δὴ τὸ δεσποτι
ἐπιτρέψει νεῦμα
τῆς παραχωρήσεως·
τὸς γὰρ σὺν ἀκριβεία
πάντων εἰδὼς, ὁπό
ἐςὶ δύναμις ἑκάςῳ,
σου τὸν αὐτῷ καὶ τὸ
κίμιον ὑποςῆναι πα
χωρεῖ, καθὰ δὴ καὶ
ἀποςόλῳ δοκεῖ· πιςὸς
ὁ Θεός φησιν, ὃς οὐκ
σει ὑμᾶς πειρασθῆναι
πὲρ ὃ δύνασθε· ἀ
ποιήσει σὺν τῷ πειρ
μῷ καὶ τὴν ἔκβασιν
δύνασθαι ὑπενεγκεῖν

K

...it vos tentari *supra id quod potestis: sed* Cap.
...tiam *cum tentatione prouentum, vt possitis* VIII.
...*e.*

...ΕΦ. Η.
...ῶν κρούων κατὰ
...ρίου φωνὴν, καὶ
...λους αἰτῶν τυγ-
...ν αἰτεῖται·
...ν παῤῥησίαν
...ιτῷ καὶ γλώτ-
...ακαταλείπτως ἐπι-
...τοῦ τῇ σωμα-
...ργίᾳ ἀποσδέ-
...προσκαρτερείτω· μὴ
...ικοῖς πράγ-
...πλεκόμενος,
...τῆς κακίας πά-
...ηδόμενος· ἀ-
...ς ὁ εἰπών· ὅτι
...αἰτήσητέ με
...ῇ πιστεύον-
...ε. οἱ δὲ λέγον-
...πάντα ποι-
...ὑποτάσσον-
...παραμείνας δὲ
...χάριτος, κατὰ
...ντος, οὐδὲν ὠ-
...[illegible] τε καὶ
...ταῖς θείαις
...γραφαῖς· οὐ
...ἀδικία παρὰ
...ἵνα τῶν ἐφ' ἡ-
...κατορθω-
...τὸ παρ'
...λάβῃ· μόνον
...ἴσω σοι ἐνεργ-
..., ὅτε σοι ὁ

CAP. VIII.

Quærens & pulsans iuxta Domini vocem, & vsque ad finem petens, consequitur quæ petit. Tantum circa hoc suæ conscientiæ satisfacere is curet, vt mente & lingua indesinenter quærat, & corporeo ministerio enixim incumbat; nec secularibus negotiis implicetur, neue prauitatis delectetur affectibus. Verax siquidem est qui dixit: *Omne quodcunque petieritis me in oratione, credentes, accipietis.* Matth. XXI,22. Qui autem dicunt: *vtcunque omnia quis effecerit quæ præscribuntur, expectatam autem gratiam consequutus non fuerit, quod ad præsens attinet seculum, nihil profecit;* male & sentiunt & loquuntur, diuinisque haud congrue scripturis. Non enim iniustitia est apud Deum, vt iis, quæ nostri sunt officii a nobis perfectis, ipse quæ suarum sunt partium, negligat. Tantum

Cap. VIII. curæ tibi ſit, vt reperiare tunc, quando anima tua ex hoc ſoluitur corpore, fortiter decertans, ſtudioſe ſatagens, expectans promiſſionem, perſeuerans, credens, in diſcretione quærens; & ego tibi dico, nec credere dubites, cum gaudio abibis, & fiduciam habebis, & regno videberis dignus. Etenim talis (in tenuitate mea per fidem & piam confidentiam aio) talis inquam iam Deo communicat. Vt enim, *qui* Matth. V, 28. *viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo*; etſi minime hic fuerit corpore pollutus; tamen iam adulterii reputatur reus. Sic qui cor quidem ſuum a malis auertit, Deo autem adhærens deſiderio & inquiſitione, perſeuerantia apud Deum, ac flagrante in Dei amorem propoſito animi, iam iam quaſi particeps Dei eſt; certe magnum donum ſtatim a Deo habet, iſtam ipſam perſiſtendi, in oratione gratiam, ſimul cum bono ſtudio, & conuer-

ψυχὴ τοῦ ἀθλίου τοῦ
λύεσθαι σώματος, ἀγω-
νιζόμενον, σπεύδοντα
προσδεχόμενον τὴν ἐ-
παγγελίαν, προσκαρ-
τεροῦντα, πιστεύοντα,
διακρίσει ζητοῦντα· κα
γώ σοι λέγω καὶ μὴ ἀπι-
στεῖ, μετὰ χαρᾶς ἀπελεύ-
σῃ, καὶ παῤῥησίαν ἕξεις
καὶ τῆς βασιλείας ὀφθήσῃ
ἄξιος· καὶ γὰρ ὁ τοιοῦτος
ἐν λεπτότητι διὰ τῆς πί-
στεως φημι, καὶ τῆς προθυ-
μίας, ἤδη κοινωνεῖ τῷ
Θεῷ· ὡς γὰρ ὁ βλέπων
γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπι-
θυμῆσαι ταύτην ἐν τῇ
καρδίᾳ μεμοίχευκε
καίτοι κατὰ σῶμα μὴ μι-
ανθεὶς οὗτος, ὅμως ὡς
μοιχεύσας ἤδη λελόγι-
σται· οὕτως ὁ τὰ πονηρὰ
μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ ἀπο-
στραφεὶς, τῷ δὲ Κυρίῳ
κολλώμενος πόθῳ καὶ ἐκ-
ζητήσει, προσεδρείᾳ τε
φημὶ καὶ θεοφιλεῖ δια-
θέσει, καθάπερ ἤδη κοι-
νωνεῖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μέγα
δῶρον αὐτίκα παρὰ Θεοῦ
ἔχει αὐτὸ τοῦτο τὸ τῇ
εὐχῇ προσεδρεύειν τῇ
ἀγαθῇ τε σπουδῇ καὶ πο-
λιτείᾳ τῇ φιλαρέτῳ· εἰ
γὰρ καὶ πονηρίας ψυχοῦ
δόσις οὐκ ἄμισθος, πό-
σῳ μᾶλλον τοῖς αὐτοῦ

προσκα-

προσανέχουσιν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, δεομένοις τὸ ἐπαγγελθὲν Θεὸς παρέξει.

satione virtutis amante. Si enim ne calicis quidem frigidæ donatio mercede caret sua; quanto magis iis, qui diu noctuque intentis in ipsum oculis ab eo postulant, promissum Deus præbebit? Cap. VIII. IX.

ΚΕΦ. Θ.

Πρὸς τοὺς διαποροῦντάς φησι, τί ὅτι μὴ γίνεταί τις ἡμέρα, ἐν ᾗ καὶ μὴ διὰ μίσους ἔχω τὸν ἀδελφὸν, ἢ καὶ ἄλλα τινὰ πονηρὰ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι, ἃ καὶ ἄκοντι συμβαίνει μοι πάσχειν· ταῦτα λεκτέον· ὡς ὁ μὲν ἀγὼν ἅπας καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε καὶ τῷ πονηρῷ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀντιτίθεσθαι λογισμοῖς διὰ παντὸς ἔστω· ἀμήχανον δὲ, ἵνα τὸ σκότος τῶν παθῶν, καὶ ὁ θάνατος τοῦ φρονήματός φημι τῆς σαρκὸς μὴ ἐπιδείκνυσθαι τινα καρπὸν ἴδιον τὴν κακίαν ἤτοι κεκρυμμένως ἢ φανερῶς· ὥσπερ γάρ τι τραῦμα ἐν σώματι ὂν, ἀδύνατον ἕως οὔπω τέλειον ἰαθῇ, ὡς μηδ᾽ ὀλίγῳ τινὶ τοῦ ἰχῶρι μυδᾶν· καὶ ταῦτα θεραπευόμενόν τε καὶ μηδενὸς τῆς εἰς ἐπιμελείας τούτου λόγον ἡ-

Cap. IX.

Illis, qui anxio animo æstuantes dicunt: *En erit illa vnquam dies, qua non sentiam auersionem animi a fratre, aut alias similes, quarum mihi sum conscius, prauas affectiones, quas quidem inuitus patior*; hæc reponenda sunt: Homini certamen studiumque omne in hoc esse constitutum, vt diabolo & prauis cogitationibus semper obluctetur. Vitari autem non posse, quin caligo perturbationum, & mors insidens sapientiæ carnis non producant fructum aliquem malitiæ vel occulte vel palam. Vt enim vulnus in corpore quoad non plane obductum est, caueri nequit, quin exiguo saltem aliquo tabis effluxu madens sordeat; quantalibet diligentia curetur, ni-

Cap. IX.

hilque omittatur industriæ in eis adhibendis remediis adiumentisque omnis generis: idem vero si prorsus negligatur: corruptionem interdum perniciemque toti infert corpori; simili puta modo affectiones quoque animæ, vtcunque multa fuerit adhibita cura, intus tamen adhuc, tabo suo corrumpuntur, tandem tamen assiduitate diligentissimæ curationis, per Christi gratiam, perfecte sanantur. Est enim occulta quædam fæx, & tenebrarum redundans offusio ex affectibus, quæ in puram a principio hominis naturam Adami se transgressione insinuauit in humanitatem; hæc polluit, hæc contaminat tam corpus videlicet quam animam. Verum vt ferrum dum ignitum contunditur, expurgatur; vtque aurum æris aut ferri mixtione infectum, igni secernitur; pari ratione anima per immaculatas perpessiones Salvatoris, Sancto Spiritu ignita, & percussa, ab omni prauo af peccato expurgatur.

κόντων ἅπαξ
μεληθὲν δὲ σ
ὅτε καὶ λύμ
ἐργάζεται σ
αὐτὸν οὐκ μοι
τὰ τῆς ψυχῆς
πολλῆς ἀπολ
σπουδῆς, ὅ
σμύχοντα ἐπ
ἀλλὰ τῷ πα
ἐπιμελείας δ
τοῦ χάριτος τ
ἐργείας ἐντε
καὶ τὴν ἴασιν· ἔ
κρυπτὸς ῥύπο
ριτόν τι σκότ
ὃ παρὰ τὴν κ
ἀνθρώπου φύσ
τοῦ Ἀδὰμ π
παρεισέδυ
ἀνθρωπότητι·
θολοῖ καὶ καὶ
σῶμα δήπου κα
χήν· ἀλλ' ὥσ
ρος πυρούμε
τυπτόμενος κ
ἢ χρυσὸς χα
σιδήρῳ συγκε
ρὶ διακρίνεται
ται καὶ ἡ ψυ
ἀχράντων τ
ρος παθῶν τ
πνεύματι πορ
τυπτομένη, π
θοὺς καὶ πάσης
ρεται ἁμαρτί

ΚΕΦ. Ι.

[illegible]

CAP. X.

Cap. X.

Vt quædam lampades vno plures oleo, vno accenſæ igni, haud parem tamen ſæpe emittunt fulgorem; ſic & chariſmata in diuerſis ad quæ habilitant bonis operibus, differentem euibrant eiusdem boni Spiritus ſplendorem. Aut vt in ciuitate multos amplectente ciues, licet cuncti vno pane, vnoque, potus genere vtantur; tamen horum alii quidem viri, alii paruuli, multi pueri, alii ſenes; multumque diſcriminis & differentiæ in ipſis eſt: vel quemadmodum frumentum in vno & eodem ſeminatum agro, diuerſas ſpicas profert: tamen vniuerſum in eandem vna confertur aream, in vnum pariter reconditur horreum; ſic & tu exiſtima me auctore, in mortuorum quoque reſurrectione differentiam gloriæ fore, iis, qui reſurgunt, glorificatis & illuſtribus pro dignitate operum bonorum, & pro communione inhabitantis iam ibidem ipſos diuiniSpiritus; &

Cap. XI. hanc esse sententiam illius dicti apostolici : *Stel*
differt a stella in claritate. I. Cor. XV, 41.

Cap. XI.

Solum peculiari quisque studio curet, vt regeneratus Spiritu Sancto, inhabitans in sese peccatum abstergat. Etenim in parte quadam, etiam illa ipsa per Sanctum Spiritum generatio imaginem perfectionis habet, & in forma & in membris; non tamen virtute, aut mente, aut fortitudine. Nam qui in virum perfectum & mensuram peruenit ætatis, quæ erant paruuli, solet euacuare. Et hoc est quod apostolus dixit:
I. Cor. XIII, 8. *Siue linguæ cessabunt, siue prophetiæ.* Sicut enim vir iam factus, neque escas neque sermones puero conuenientes admittit, sed ea vt sibi indecora dedignatur, tanquam qui in alterum iam vitæ statum profecerit; sic qui ad perfectionem Euangelicorum crescit officiorum, infantiam propriam ad perfe-
I. Cor. XIII, 25. ctionem trahet. *Quando* enim ait diuinus apostolus, *factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli.*

ΚΕΦ. ΙΑ.

Τοῦτο μόνον καθ᾽ ἀ σπ
δὴν ἔστω· ἵνα τὶς γεννηθ
τῷ πνεύματι τῷ ἁγ
τὴν ἔνοικον ἀποσμήξῃ
ἁμαρτίαν· καὶ γὰρ ἐν τ
μέρει καὶ ἐκείνη ἡ διὰ τ
πνεύματος τοῦ ἁγίου γ
νησις εἰκόνα τελειότητ
ἔχει ἔν τε τῇ μορφῇ κ
τοῖς μέλεσιν· οὐ μέντ
δυνάμει, ἢ νῷ, ἢ ἀ
δρείᾳ· ὁ γὰρ πρὸς ἄνδ
τέλειον καὶ μέτρον ἀφ
κόμενος ἡλικίας, τὰ τ
νηπίου πέφυκε καταρ
γεῖν· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅπ
ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· εἴ
γλῶσσαι καταργηθ
σονται, εἴτε προφητεῖ
ὥσπερ γὰρ ὁ ἀνὴρ ἤδη γ
νόμενος, οὔτε τροφὰς οὔ
λόγους τοὺς παιδὶ προσ
ήκοντας καταδέχεται
ἀλλ᾽ ἀναξιοπαθεῖ πρ
αὐτά, ὡς ἑτέρας ἤ
διαγωγῆς ἐπιβάς· οὕτ
ὁ πρὸς τελείωσιν τῶν εὐ
αγγελικῶν αὐξάνων κα
τορθωμάτων, τὴν ν
πιότητα τὴν ἑαυτοῦ πρ
τὴν τελειότητα κατα
σπάσει· ὅτε γάρ, φησιν
θεῖος ἀπόστολος, γέγον
ἀνήρ, κατήργησα τὰ τ
νηπίου.

ΚΕ

ΚΕΦ. ΙΒ.

Τὸ μὲν κατὰ πνεῦμα γεννώμενον, τρόπῳ τινὶ, καθὼς ἐδείκνυμεν, τέλειόν ἐστιν· ὥσπερ καί τινα τὸ νήπιον τέλειον εἶναι λέγομεν, ἐν τῷ τὰ μέρη πάντα τῆς ὁλότητος ἀπαρτίζειν· πάλιν ὁ μὲν Κύριος οὐχὶ πνεῦμα καὶ χάριν δίδωσιν ἵνα τις περιπέσῃ ταῖς ἁμαρτίαις· αὐτοὶ δὲ ἑαυτοῖς αἴτιοι τῶν κακῶν οἱ ἄνθρωποι, τῇ χάριτι μὴ στοιχοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς κακοῖς ἁλισκόμενοι· δύναται δὲ καὶ ἐξ ἰδίων ὀλισθαίνειν καὶ φυσικῶν ὁ ἄνθρωπος λογισμῶν, ἀμελῶν, ἢ καταφρονῶν, ἢ καὶ οἰήσει χρώμενος, ἄκουε γάρ τί φησιν ὁ Παῦλος· ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ ἄγγελος σατὰν· ὁρᾷς, ὅτι καὶ οἱ τηλικούτων ἁψάμενοι μέτρων ἐπιδεεῖς εἰσιν ἀσφαλείας· ἄλλως τε καὶ εἰ μὴ δῷ πρόφασιν τῷ σατανᾷ ὁ ἄνθρωπος, οὐ κυριεύσειεν αὐτοῦ βίᾳ· παρὰ τοῦτο, οὔτε τοῦ μέρους τοῦ χριστοῦ, οὔτε τοῦ ἀντικειμένου τὸ πρᾶγμα λογίζεσθαι· ἀλλὰ τῇ μὲν χά-

CAP. XII.

Quod quidem per Spiritum gignitur, modo quodam, vt ostendimus, perfectum est. Sicut aliquem infantulum recens natum, suo modo esse perfectum dicimus, eo quod partes habeat omnes humani corporis. Rursus Dominus quidem haudquaquam Spiritum & gratiam dat, vt quis cadat in peccata; ipsi autem homines sibi causa malorum sunt ductum abnuentes gratiæ, idcoque illaqueati malis. Potest autem ex propriis labi etiam naturalibus homo cogitationibus, negligens, vel contemnens, aut arroganti vtens præfidentia, audi enim quid dicat Paulus: *Ne extollar, datus est mihi stimulus carnis angelus satanæ.* Vides, vt etiam qui tantis profectibus ad tam sublimem sunt euecti virtutis gradum, securitatis sint indigi. Ceterum nisi det occasionem vltro & aditum satanæ homo, non vtique per vim ei dominabitur. Propter quod, ne-

Cap. XII.

II. Cor. XII, 7.

Cap. XII. XIII.

que parti Christi, neque aduersarii res imputatur: sed qui gratiæ Spiritus se adiungit vsque in finem, partis Christi fit: qui vero non ita se habet, vtcunque Spiritu generetur, hoc est, etiamsi particeps Sancti Spiritus fiat, in suo arbitrio habebit sequi voluntatem satanæ. Siue enim ipse Dominus, siue satanas per vim traherent, non esset homo sibi causa ipsi suæ sortis malæ aut bonæ, cadendi in gehennam, aut in regnum perueniendi.

ρίτι τοῦ πνεύματος προστεθεὶς εἰς τέλος, τῆς μερίδος γίνεται τοῦ χριστοῦ· μὴ οὕτω δὲ σχὼν, κἂν πνεύματι γεννηθῇ, τοῦτ' ἔστι, κἂν μέτοχος καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος γένηται, παρ' ἑαυτοῦ ἔχει, τὸ ὀπίσω τοῦ θελήματος πορευθῆναι τοῦ σατανᾶ· εἴτε γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος, εἴτε καὶ ὁ σατανᾶς πρὸς βίαν ἐλάμβανον, οὐκ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἑαυτῷ αἴτιος, οὔτε γέενναν ἐμπεσεῖν, οὔτε βασιλείας ἐπιτυχεῖν.

Cap. XIII.

Homini, virtutis studioso, multa cura satagendum est, vt discretione polleat, vt quo differentiam boni & mali exploratam habeat, & varias diaboli versutias, soliti per speciosas imaginationes plurimos peruertere, discutiat, atque intelligat. Siquidem in omni negotio vtilissimum est securitati consulere. Ne igitur leuitate mentis cito teipsum præbe credulum spiritualium potestatum impulsibus, ad te decipiendum for-

ΚΕΦ. ΙΓ.

Πολλῆς τῷ φιλαρέτῳ φροντιστέον τῆς διακρίσεως, ὥστε τὴν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διαφορὰν ἀπογνώμονα εἶναι, καὶ τὰς ποικίλας τοῦ πονηροῦ τέχνας δι' εὐλόγων φαντασιῶν εἰωθότος τοὺς πολλοὺς παρακρούεσθαι, βασανίζειν καὶ συνιέναι· πλὴν τὸ ἀσφαλὲς, πρὸς πάντα λυσιτελές· μὴ τοίνυν ἐλαφρότητι διανοίας ταχὺ σεαυτὸν ἐμπάρεχε ταῖς τῶν νοερῶν ἐπιστασίαις εἰς ἀπάτην σου· κἂν αὐτοὶ οἱ οὐράνιοι ἄγγελοι ὦσιν, ἀλλὰ

ἀλλὰ μήτε βαρὺς, βασάνῳ ταῦτα διδοὺς ἐπιμελεστάτῃ· τὸ μὲν καλὸν οἰκειούμενος, τὸ πονηρὸν διωθούμενος· οὐ γὰρ ἄδηλα τὰ τῆς χάριτος ἐνεργήματα, ἅπερ ἡ ἁμαρτία, κἂν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ πρόσωπον ὑποκρίνηται, παρασχεῖν οὐ δεδύνηται· εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον, οἶδεν ὁ σατανᾶς εἰς ἄγγελον φωτὸς μετασχηματίζεσθαι, χάριν τοῦ ἀπατῆσαι· ἀλλ' οὖν κἂν ὁράσεις λαμπρὰς περιβάλληται, ἀγαθὴν ἐνέργειαν, ἥπερ εἴρηται, παρασχεῖν οὐ δυνήσηται· δι' οὗ καὶ τὸ παράσημον ἀκριβὲς γίνεται. οὐ γὰρ ἀγάπην τὴν εἰς Θεὸν ἢ πλησίον, οὐ πρᾳότητα, οὐ ταπείνωσιν, οὐ χαρὰν, οὐκ εἰρήνην, οὐ κατάστασιν λογισμῶν, οὐ τοῦ κόσμου μῖσος, οὐκ ἀνάπαυσιν πνευματικὴν, οὐκ ἐπιθυμίαν τῶν οὐρανίων ἐνεργημάτων δύναται, οὐ πάθη καὶ ἡδονὰς καταπαῦσαι, ἅπερ φανερῶς εἰσὶ τῆς χάριτος ἐνεργήματα, ὁ γὰρ καρπός φησι τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη καὶ τὰ ἑξῆς· τάχα δὲ τύφον

te comparatis. Etiamsi qui loquuntur cœlestes sint angeli. Sed sta in gradu tardus, examini istius generis subiiciens exactissimo; quod bonum est, amplectens, quod malum, reiiciens. Non enim ignoti sunt effectus gratiæ, quos peccatum, vtcunque boni personam assimulet, non potest repræsentare. Nam etsi, secundum apostolum, *Nouit satanas transfigurare se in angelum lucis,* tamen licet visiones offerat splendidas, bonam operationem, vt dictum est, exhibere non poterit; ex quo certum eius existet indicium. Non enim charitatem in Deum aut proximum, non mansuetudinem, non humilitatem, non gaudium, non pacem, non refrenationem cogitationum, non mundi odium, non quietem spiritualem, non desiderium cœlestium operationum potest dare, non prauos affectus & voluptates compescere, quæ manifesta sunt opera gratiæ. Nam: *fructus* (inquit) *Spi-*

Cap. XIII.

II. Cor. XI, 14.

Gal. V. 22.

Cap. XIII. XIV. *ritus sunt, charitas, gaudium, pax* &c. quorum vice fastum ille potius & arrogantiam ingenerare multo aptissimus maximeque potens fuerit. Ex operatione igitur dignosces, quale sit quod tuæ forte animæ illuxerit intellectuale lumen, vtrum a Deo, an a satana sit ortum. Quin & ipsi animæ, si gustum ad discretionem non obtusum habet, ab ipso statim primum adpulsu sensuque, manifesta se prodet differentia. Vt enim acetum & vinum quoad adspectum vnum idemque sunt; si vero lingua explorentur, palatum protinus de vtroque pronunciat quid vere sit; ita & anima ex ipso spiritualis experientiæ sensu ac propria quadam facultate potest diiudicare, quæ boni Spiritus charismata, quæ alieni sint phantasmata.

μᾶλλον ἐκεῖνος ἐμποιῆσαι καὶ ὑψηλοφροσύνην ἐπιτηδειότατός τε καὶ δυνατώτατος· ἐκ γοῦν τῆς ἐνεργείας εἴτη τὸ ἐλλαμφθὲν ἐν τῇ ψυχῇ σου νοερὸν φῶς, πότερον τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ σατανᾶ πέφυκεν ὄν· πλὴν ἀλλὰ τοῦ αὐτῇ τῇ ψυχῇ, εἴπερ ἔῤῥωται τὰ τῆς διακρίσεως, εὐθὺς ἀπὸ τῆς νοερᾶς αἰσθήσεως, δῆλα τὰ τῆς διαφορᾶς γίνεται· ὥσπερ γὰρ ὄξος καὶ οἶνος, κατὰ μὲν τὴν ὅρασιν ἕν· ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὴν γεῦσιν αἰσθήσεως ὁ λάρυγξ ἑκάτερον κρίνει τὸ ἴδιον· οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ ἐξ αὐτῆς γε τῆς νοερᾶς αἰσθήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας δυνατὴ κρίνειν τά τε τοῦ πνεύματος χαρίσματα, καὶ τὰ τοῦ ἀλλοτρίου φαντάσματα.

Cap. XIV.

Attendere ac prospicere diligentissime animam oportet, ne quando vel minima sui parte ab adversaria potestate capiatur. Sicut enim illaque-

ΚΕΦ. ΙΔ.

Χρὴ σκοπεῖν καὶ προβλέπειν ἄριστα τὴν ψυχὴν, μήποτε δὴ κἂν τῷ βραχυτάτῳ ὑπὸ τῆς τοῦ ἀντικειμένου ἁλῷ δυνάμεως· ὥσπερ γὰρ εἰδὸς μέ-

ρυς

[redacted]

ρους ζώου παγίδι ληφθέντος ὅλον ἀνάγκη κάμπτεσθαι, καὶ ὑπὸ ταῖς τῶν θηρευόντων χερσὶν γίνεσθαι· οὕτω δὴ καὶ ψυχῇ τὰ ὅμοια συμβαίνειν παρὰ τῶν ἐχθρῶν εἴωθε· καὶ τοῦτο δῆλον καθίστησιν ὁ προφήτης· παγίδα γάρ φησιν ἡτοίμασαν τοῖς ποσί μου καὶ κατέκαμψαν τὴν ψυχήν μου.

ato quolibet animalis mem- Cap. XIV. XV.
bro, totum inflecti necesse est, & in venantium manus cadit; sic & animæ similia ab hostibus contingere solent. Ierem. XIIX, 22.
Et hoc manifeste denunciat propheta, *laqueum*, inquiens, *parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam.*

ΚΕΦ. ΙΕ.

Δεῖ τὸν βουλόμενον διὰ τῆς στενῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθεῖν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, μὴ ἐνδιδόναι εὐπαθείᾳ σώματος· ἀλλ' ἐνδυναμοῦσθαι τῷ ἀγαθῷ πνεύματι, ἔχοντα διὰ μνήμης τὸν εἰπόντα· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· πῶς δὲ δεῖ ἐνδυναμωθῆναι πνεύματι; τῷ ἀποστόλῳ λέγοντι· τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ μωρίαν τοῖς ἀνθρώποις λογίζεσθαι, προσεκτέον· καὶ ὁ προφήτης δέ· εἶδον φησὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλεῖπον παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· δεῖ τοιγαροῦν τὸν βουλόμενον υἱὸν Θεοῦ γενέσθαι πρῶ-

CAP. XV.

Oportet volentem per angustum aditum in domum fortis ingredi & vasa eius diripere, non indulgere deliciis corporis: Sed corroborari bono Spiritu, memorem eius,
qui dixit: *Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt.* 1. Cor. XV, 50.
Quo autem modo illum oportet corroborari Spiritu? Si attendat apostolo dicenti: *Dei sapientiam, reputari ab hominibus stultitiam.* I. Cor. I, 23.
Cui propheta concinens, ait: *Vidi Filium hominis & species eius inhonorata infra omnes filios hominum.* Is. LIII, 2.
Oportet igitur eum, qui vult filius Dei fieri, prius similiter humiliari, & stul-

Cap. XV. XVI.

tum ignobilemque reputari; non auertentem faciem a ſputis, nec gloriam nec decorem mundi huius, aut aliquid ſimile proſequentem; non habentem vbi caput reclinet; opprobriis obrutum, nihili habitum, pro deſpicabili & digno qui ab omnibus conculcetur, reputatum; oppugnatum occulte ac palam, & mente reluctantem; & tunc ipſe Dei Filius; ipſe, inquam,
II. Cor. VI, 12. Levit. XXVI, 12. qui dixit *inhabitabo & ambulabo in vobis* manifeſtum ſe præbebit eius cordi, & ipſe accipiet virtutem & robur ad
Pſalm. XC, 13. Luc. X, 19. vinciendum fortem & vaſa eius diripienda; quin & ad ambulandum ſuper aſpidem & baſiliſcum, & ad calcandum ſupra ſcorpiones & ſerpentes.

τὸ ὅμοιον ταπεινωθῆναι πρότερον, καὶ μωρὸν καὶ ἄτιμον λογισθῆναι· μὴ ἀποστρέφοντα τὸ πρόσωπον ἀπὸ ἐμπτυσμάτων μὴ δόξαν, μὴ κάλλος τοῦ αἰῶνος τούτου, μηδὲ τοιοῦτον μεταδιώκοντα, μὴ ἔχοντα ποῦ τὴν κεφαλὴν ἀνακλῖναι, ὀνειδιζόμενον καὶ ἐξουθενούμενον, καὶ πάντων παρόραμά τε καὶ καταπάτημα λογιζόμενον, πολεμούμενον ἀφανῶς τε καὶ φανερῶς, καὶ τῇ διανοίᾳ ἀντιμαχόμενον· καὶ τότε αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, αὐτός γε εἰπών· ἐνοικήσω καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, ἐμφανὴς ἔσται τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ, καὶ λήψεται δύναμιν καὶ ἰσχὺν, ὥστε δεσμῶσαι τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι· ἐπὶ ἀσπίδα τε καὶ βασιλίσκον, καὶ ἐπάνω σκορπίων καὶ ὄφεων ἐπιβῆναι.

CAP. XVI.

Non paruum nobis certamen propoſitum eſt, dum perfringenda eſt mors. Ait
Luc. XVII, 21. enim: *Regnum Dei intra vos eſt*; ita reperitur quoque intra nos modo quodam, qui

ΚΕΦ. ΙΣ.

Οὐ μικρὸς ἡμῖν ἀγὼν πρόκειται, διαῤῥῆξαι τὸν θάνατον· Φησὶ γὰρ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν. εὑρίσκεται δὲ τρόπον τινὰ καὶ αὐτὸς ὢν ἐντὸς ὁ πολεμῶν ἡμᾶς καὶ αἰχμαλωτίζων·

μὴ

μὴ οὖν ἐνδιδότω μηδαμῶς ἡ ψυχὴ, ἕως ἂν νεκρὸν θείη τὸν ταύτην αἰχμαλωτίζοντα· καὶ τότε διαφεύξεται ὀδύνη πᾶσα καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς, διὰ τὸ ῥαγῆναι ὕδωρ ἐν γῇ διψώσῃ, καὶ γενέσθαι τὴν ἔρημον εἰς πλῆθος ὑδάτων.

nos impugnat & captiuos ducit. Ne igitur remittat conatum anima, quoad occisum ante se strauerit captiuantem se. Et tunc aufugiet dolor omnis & mœror & gemitus, eo quod eruperit aqua in terra sitienti; & desertum stagnis iam aquarum inundetur.

Cap. XVI. XVII. XVIII.

Iesai. XXXV, 6. 7.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Ψυχὴ ἁλώσιμος ἀκηδίᾳ δῆλός ἐστι κατέσχετο ὅσα καὶ ἀπιστίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπερβιβάζει, τὸν λόγον οὐ δεχομένη· ἀναπλάττει δὲ ἑαυτῇ καὶ ὀνείροις πολλάκις, τὸν ἔνδον μὴ καθαιροῦσα πόλεμον, ἅτε οἰήσει κατειλημμένη· ἡ δὲ οἴησις πύρωσίς ἐστι τῆς ψυχῆς, μηδαμοῦ ἀφιεῖσα τὴν ἑαυτῆς ἀσθένειαν ἐπιγνῶναι.

Cap. XVII.

Quæ facile incuria capitur anima, manifeste monstrat, incredulitate se fuisse captam: ac propterea diem ex die ignaue morando traxisse, verbum salutis non accipientem. Alias autem sibi fingit inanibus sæpe somniis & non animaduertens intestinum bellum; vt pote, vana sui capta fiducia, quæ cæcitas animæ est, non sinens illam propriæ consciam infirmitatis esse.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Ὥσπερ βρέφος νεογενὲς εἰκόνα τοῦ τελείου διασώζει ἀνδρὸς, οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ εἰκών τις ἐστὶ τοῦ πεποιηκότος αὐτὴν Θεοῦ· ὡς οὖν τὸ παιδίον κατὰ μέρος μὲν αὔξα-

Cap. XVIII.

Sicut infans recens natus formam perfecti seruat viri, ita & anima imago quædam est Dei, qui fecit ipsam. Vt igitur sensim puer & per partes crescens, incipit ex parte

Cap. XVIII.

patrem agnoſcere; vbi vero plenius adoleuerit, tunc non fere minus clare ipſe patrem, quam pater ipſum noſcit ac diligit; ac tali iam oſtenditur patris theſaurus. Sic anima quoque ante inobedientiam profectura fuerat & in virum perfectum occurſura; ſed per inobedientiam in pelagus obliuionis & in abyſſum erroris depreſſa eſt; atque in portis inferi inhabitavit, vbi lato velut interuallo diſtans a Deo anima accedere ad illum nequit, & clare agnoſcere creatorem ſuum. At Deus primum quidem per prophetas, convertere ſtudebat ad ſe illam, & prouocabat, atque in notitiam trahebat ſui. Poſtremo aduenienſ & coram ipſe apparens, obliuionem quidem ei abſtulit, errorem quoque detraxit. Deinde & ipſas inferni perrumpens portas, in vagam illam peruenit animam, ſeipſum exemplar ei proponens, per quod facile iam poterit ad menſuram ætatis, nempe ad perfectionem Spi-

νόμενον ἐκ μέρους ἐπιγινώσκει καὶ τὸν πατέρα· ἐπειδὰν δὲ εἰς ἡλικίαν ἀφίκηται, τότε συνδιατίθεται, υἱῷ τε πατὴρ ἀκριβῶς καὶ υἱὸς πατρί, ἀποκαλύπτεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τοῦ πατρὸς θησαυρός· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ πρὸ τῆς παρακοῆς προκόπτειν ἔμελλε, καὶ εἰς ἄνδρα τέλειον καταντᾷν· διὰ μέντοι τῆς παρακοῆς εἰς πέλαγος λήθης καὶ εἰς βυθὸν πλάνης κατεβιβάσθη, καὶ ἐν πύλαις ᾅδου κατῴκησεν· ἀπὸ γοῦν πολλοῦ καθαπερεὶ διαστήματος μακρυνθεῖσα τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ ἀδύνατος αὐτῷ προσελθεῖν ἦν καὶ ἐπιγνῶναι καλῶς τὸν πλάσαντα· ἀλλ' ὁ Θεὸς πρῶτα μὲν διὰ προφητῶν ἐπέστρεφεν αὐτὴν καὶ προσεκαλεῖτο, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν εἷλκε τὴν ἑαυτοῦ· ἔσχατον δὲ καὶ αὐτὸς παρελθὼν ἐκεῖνος, ἀφείλετο μὲν τὴν λήθην, ἀφείλετο δὲ τὴν πλάνην· εἶτα καὶ τὰς ᾅδου διαρρήξας πύλας, ἐπὶ τὴν πεπλανημένην εἰσῆλθε ψυχήν, ἑαυτὸν ἀπόδειγμα ταύτῃ θέμενος· δι' οὗ δυνατὸν αὐτῇ ἔσται πρὸς

πρὸς μέτρον ἡλικίας πρὸς τὸν τελειωθῆναι τοῦ πνεύματος καταντῆσαι· πειράζεται τοιγαροῦν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος πρὸς τοῦ πονηροῦ κατ' οἰκονομίαν· ἔπειτα ὀνειδισμοὺς καὶ ἐξουδενώσεις, ὕβρεις τε, ῥαπίσματα χειρῶν ἐκείνων τῶν τολμηρῶν, καὶ αὐτὸν ἔσχατον τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον ὑπομένει, ὑποδεικνὺς, ὥσπερ ἔφημεν, τίνα τὴν διάθεσιν ἐπιδεικτέον πρός γε τοὺς ὀνειδίζοντας, ἐξουδενοῦντας, ἢ καὶ θάνατον ἡμῖν ἐπάγοντας· ἵνα καὶ αὐτοὶ τοῖς οὖσι κωφοῖς καὶ ἄλαλος γένωμαι μὴ ἀνοίγων τὸ στόμα, ἵνα τὴν ἐνέργειαν καὶ λεπτότητα διαβλέποντες τῆς πονηρίας, καὶ ὡς ἐν σταυρῷ τοῖς ἥλοις ἐμπεπαρμένοι μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς βοῶμεν πρὸς τὸν δυνάμενον αὐτὸν ῥύσασθαι τοῦ θανάτου, καὶ ἀπὸ τῶν κρυφίων μου φαίην καθάρισόν με· καὶ ἐὰν μὴ μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι· τότε γὰρ ἄμωμος γενόμενος εὑρίσκει τὸν ὑποτάξαντα αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ συμβασιλεύει καὶ συναναπαύεται τῷ Χρι-

ritus, peruenire. Porro verbum Dei tentari a maligno diuina diſpenſatione permittitur, deinde opprobria, contentiones, contumelias, alapas manuum audacium illarum; & ipſam extremam per crucem mortem ſuſtinet, oſtendens, vt diximus, quam animi æquitatem præ nobis ferre debeamus erga opprobriis nos inceſſentes, & vilipendentes nos; aut mortem etiam inferentes nobis; vt & ipſi nos iis qui ſurdi ſunt, muti fiamus non aperientes os, vt vim & ſubtilitatem perſpicientes malitiæ, ex cruce, cui ſuffixi clauis ſumus, cum clamore valido inuocemus eum, qui poteſt nos ſaluos facere a morte: dicamusque: *ab occultis meis munda me;* Et, *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Tunc igitur immaculatus factus, inuenit *eum, qui ſubiecit ipſi omnia,* & conregnat & conrequieſcit cum Chriſto. Etenim per inobedientiam a materialibus & ſordidis abſorpta cogitationibus,

Cap. XVIII.

Ebr. V, 7.

Pſalm. XVIII, 13.

1. Cor. XV, 27.

Cap. XIX. velut irrationalis facta fuerat anima, adeo vt non parui laboris ei sit ex tanto luto vultum sursum erigere, ac subtilitatem malitiæ obseruare & perfringere, vt cum mente æterna commisceatur.

στῷ. καὶ γὰρ διὰ τὴν παρακοὴν ὑπὸ ὑλικῶν τε καὶ ῥυπαρῶν καταποθεῖσα λογισμῶν οἱονεὶ ἄλογος γέγονεν ἡ ψυχή· ὥστε οὐ μικροῦ πόνου τῆς τοιαύτης ἀνακύψαι ὕλης, καὶ τὴν λεπτότητα κατανοῆσαι τῆς πονηρίας, καὶ διελθεῖν, ἵνα καὶ ἀνάρχῳ νοΐ συγκραθῇ.

CAP. XIX.

Si vis redire ad teipsum homo, & quam prius habebas gloriam resumere, quæ tibi ob inobedientiam periit; sicut neglectis prius Dei mandatis, hostis & præceptis & consiliis attendisti; sic nunc ab hoc deficiens, cui obtemperauisti, conuertere ad Dominum. Ceterum scito, in multo labore & sudore vultus tui recepturum te thesaurum amissum tuum. Non enim ad rationes accommodata tuas est sine labore boni acquisitio; siquidem quæ sine labore accepisti, perdidisti, hostique hereditatem tuam prodidisti. Recognoscamus ergo pro se quisque quid tandem id ac quantum sit quod amisimus: & luctum adsu-

ΚΕΦ. ΙΘ.

Εἰ βούλει ἐπανελθεῖν εἰς ἑαυτὸν ἄνθρωπον, καὶ ἣν πρώην εἶχες δόξαν ἀναλαβεῖν, ἥτις ἄρα σοι καὶ ἐκ παρακοῆς παραπώλετο· ὡς ἠμεληκὼς πρότερον τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, τοῖς τοῦ ἐχθροῦ διατάγμασι καὶ τῇ συμβουλῇ προσέσχες, οὕτως νῦν ἀποστὰς οὗ ἐπήκουσας, ἐπιστράφηθι πρὸς τὸν Κύριον· πλὴν ἴσθι ὅτι ἐν πολλῷ κόπῳ καὶ ἱδρῶ τίφησι τοῦ προσώπου σου ἀπολήψῃ τὸν πλοῦτόν σου· οὐ γάρ σοι λυσιτελὴς ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἄπονος κτῆσις· ἐπείπερ ἀπονητὶ λαβὼν ἀπώλεσας ἅπερ εἴληφας, καὶ τῷ ἐχθρῷ προὔδωκας τὴν κληρονομίαν σου· ἐπιγνῶμεν οὖν ἕκαστος τί ποτε δὴ ἀπωλέσαμεν, καὶ τὸν θρῆνον ἀναλάβωμεν τοῦ προφήτου· τῷ ὄντι γὰρ κληρονομία

μία

μία ἡμῶν κατεστράφη ἀλλοτρίοις, καὶ ὁ οἶκος ἡμῶν ξένοις· τῷ παρακοῦσαι τ̃ ἐντολῆς καὶ τοῖς ἰδίοις θελήμασιν ἀκολουθῆσαι, καὶ τοῖς ῥυπαροῖς καὶ γηΐνοις ἐνήδεσθαι λογισμοῖς· ὥστε καὶ πολὺ διαστήματι τότε ἀπέχειν ἡμῶν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ὡς καὶ ὀρφανοῖς ἐοίκαμεν μὴ ἔχουσι πατέρα· ᾧτινι δὲ μέλει περὶ ψυχῆς, ἀγωνιστέον ὅπως ὅση δύναμις καθαίρειν λογισμοὺς πονηροὺς, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τ̃ γνώσεως τοῦ Θεοῦ· καὶ οὕτω βιαζομένων τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ τηρεῖν ἄσπιλον, τότε ἔρχεται ὁ ἐπαγγειλάμενος ἐνοικῆσαι καὶ ἐμπεριπατῆσαι ἐν ἡμῖν· καὶ τότε ἀπολαμβάνει καὶ τὴν ἑαυτῆς κληρονομίαν ἡ ψυχὴ, καὶ ναὸς Θεοῦ γενέσθαι καταξιοῦται. αὐτὸς γὰρ οὗτος αὐτῷ στρατεύματι τὸν πονηρὸν ἐκδιώξας, τὸ λοιπὸν ἐν ἡμῖν βασιλεύσει.

mamus prophetæ: Vere enim *Hereditas noſtra verſa eſt ad alienos; domus noſtra ad extraneos.* Cap. XIX. *Thren. V, 2.* Eo quod non audierimus mandatum; & propriis voluntatibus obſecuti; quodque terrenis & ſordidis cogitationibus delectati fuerimus; vt adeo longa ſane tunc diſtantia abeſſet a Deo anima noſtra; & aſſimilati orphanis ſimus patrem non habentibus. Cui ergo curæ eſt anima, huic totis contendendum viribus eſt ad fundi- *II. Cor. X, 5.* tus extirpandas e mente ſua prauas cogitationes; & omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei. Quando enim ita nobis ipſi vim inferemus, ad templum Dei cuſtodiendum expers omnis maculæ, tunc veniet ad nos qui promiſit ſe habitaturum & ambulaturum in nobis. Et hunc reſumet amiſſam hereditatem ſuam anima, & templum Dei fieri digna habebitur. Ipſe enim in fugam eiiciens cum exercitu malignum, de cetero in nobis regnabit.

Cap. XX. XXI.

Cap. XX.

Quod Caino secundum sensibilem litteræ sonum dictum a Creatore verbum est: *Gemens, tremens, & titubans super terram eris;* (Gen. IV, 12.) iuxta sensum allegoricum figura & imago omnium peccatorum erat. Sic enim Adami progenies transgressa mandatum, & peccatorum rea fluctuat cogitationibus inquietis, metu, pauore, perturbatione plena. Ipso præterea inimico concupiscentiis & voluptatibus variis omnem quæ regenerata ex Deo non sit, agitante animam, & vt triticum in cribro, sursum deorsum iactante. Quid quod & Deus ipse obsequentes voluntatibus diaboli per sese concutit, demonstrans ipsos imaginem prauitatis Caini conseruare; (Ioh. VIII, 44.) *Vos*, inquit, *desideria patris vestri vultis facere homicidæ; ille enim homicida erat ab initio & in veritate non stetit.*

ΚΕΦ. Κ.

Ὁ τῷ Κάϊν ῥηθεὶς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ κατὰ τὸ φανερὸν λόγος· στένων καὶ τρέμων καὶ παλλόμενος ἐπὶ τῆς γῆς ἔσῃ, τύπος τις καὶ εἰκὼν πάντων ἁμαρτωλῶν κατὰ τὸ ἀπόρρητον ἦν· οὕτω γὰρ τὸ τοῦ Ἀδὰμ γένος τῆς ἐντολῆς ἐκπεσὸν καὶ ἁμαρτίαις ἔνοχον γεγονὸς σαλεύεται λογισμοῖς ἀστάτοις, φόβου τε καὶ δειλίας καὶ ταραχῆς πληρούμενον· αὐτοῦ τε τοῦ ἐχθροῦ ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις πᾶσαν ψυχὴν τὴν μὴ γεγεννημένην ἐκ τοῦ Θεοῦ, κλυδωνίζοντος, καὶ ὡς σῖτον τινὶ σινίῳ ἀναστρέφοντος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τοὺς τοῖς θελήμασιν ἑπομένους τοῦ πονηροῦ δεικνύων ὅτι τὴν εἰκόνα τῆς τοῦ Κάϊν διασώζουσι πονηρίας, ἐλέγχων αὐτούς· ὑμεῖς, ἔλεγε, τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν τοῦ ἀνθρωποκτόνου· ἐκεῖνος γὰρ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶν ἀρχῆθεν· καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν.

Cap. XXI.

Considerare conuenit, quantum aspectus terreni re-

ΚΕΦ. ΚΑ.

Κατανοεῖν προσήκει, φησὶ, πῶς ἡ τοῦ κατὰ γῆν βασιλέως θέα ἐπιπόθητος

piam ex iis ſit, qui ſancto ſe dediderit Spiritui, qui hæc inſuper habeat, ac adſpernetur; alia pulchritudine ſaucius; aliusque gloriæ cupidus. Si ergo carni deditis hominibus adeo expetibilis cenſetur tamque auide captatur intuendi regis mortalis copia; quomodo non incomparabiliter optanda magis viſio fuerit immortalis regis, iis ſane quibus guttula ſaltem inſperſa quædam Spiritus boni, diuino amore cor vulnerauerit? Quapropter iſti omni mundi amicitia ſeipſos exſoluunt, vt poſſint propenſum hunc ſemper in corde habere amorem, &

Cap. XXI. XXII.

extremum inoffenſe perſeuerent. Multi compunguntur; multi gratiæ cœleſtis fiunt participes; & amore diuino feriuntur; ſed qui varie per vitam incurrunt labores, nec diaboli tentationes arte verſutiaque illatas multiplici ſuſtinent, & in mundo permanent, & demerguntur in eius profunda voragine, ob propoſiti languorum & infirmitatem; vel etiam quod affectu terrenorum capiantur.

νυς, καὶ τὰς τῦ πονη
πείρας ποικίλῃ τέχνῃ
πολυτρόπῳ προσβα
λοντ@ ὐ διενεγκόντε
ὑπέμεινάν τε τῷ κό
μῳ, καὶ ἐβυθίσθησαν
τῷ ἐκείνυ βυθῷ, δ
γνώμης χαυνότητα
ἀσθένειαν, ἢ καὶ τὸ πρ
πάθειαν τ̃ γηίνων ἀλ
ναι· ὅσοι γὰρ πρὸς ἀσφα
λειαν μέχρι τέλυς δια
δραμεῖν βύλονται, ἄλλ
ἔρωτα καὶ ἄλλην ἀγάπ
τῇ ἐπυρανίῳ ἐκείνῃ συ
παραμίξαι ὐχ ὑπομέ
νυσιν.

Quicunque porro ſecuritate omni perducere ad extremam metam curſum hunc volunt, alium amorem, aliam charitatem cœleſti admiſcere illi nequaquam ſuſtinent.

CAPVT XXII.

Vt magna prorſus & inenarrabilia bona ſunt quæ Deus promiſit; ita multis ad eorum aſſecutionem opus laboribus & certaminibus eſt; iiſque cum ſpe ac fide toleratis & ſuſceptis. Hoc ex his Christi verbis patet: *Qui vult poſt me venire, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam & ſequatur me.* Et rurſus: *niſi quis oderit patrem & ma-*

Matth. XVI, 24.

Luc. XIV, 26.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Ὥσπερ μεγάλα δη
λαδὴ καὶ ἀνεκδιήγητα
τὰ παρὰ τῦ Θεῦ ἐπηγ
γελμένα πεφύκασιν ἀ
γαθὰ, ὕτω καὶ πολλῶ
δεῖται πόνων τε καὶ ἀγώ
νων τ̃ μετ' ἐλπίδ@ καὶ
πίστεως· καὶ δῆλον ἐκ τῦ
θεν· εἴτις θέλει ὀπίσω μ
ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑ
αυτὸν, καὶ ἀράτω τὸ
σταυρὸν αὐτῦ, καὶ ἀκο
λυθείτω μοι· καὶ πάλιν
ἐάν μήτις μισήσῃ πατ

ρα καὶ μητέρα, καὶ ἀδελφοὺς καὶ γυναῖκα, καὶ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μοῦ εἶναι μαθητής. οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀνθρώπων οὕτως εἰσὶν ἀνόητοι, ὡς τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν θέλειν, καὶ τῆς αἰωνίου κληρονομῆσαι ζωῆς, καὶ Χριστῷ διὰ τέλους συμβασιλεῦσαι, τὸ μέγα τοῦτο καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν· τοῖς ἰδίοις δὲ ζῶντες θελήμασι, καὶ τούτοις ἀκολουθοῦντες· μᾶλλον δὲ τῷ ὑποσπείροντι τὰ μάταια ταῦτα, καὶ φανερῶς βλαβερά.

trem; *& fratres & sorores & filios; adhuc autem & animam suam; non potest meus esse discipulus.* Plerique autem hominum sic stulti sunt vt regnum quidem consequi velint, & æternæ hereditatem vitæ, ac Christo in æuum omne conregnare; id quod magnum est, & omnem cogitationem superat; propriis tamen obsequendo voluntatibus; si non potius illi, qui vana ista & manifeste noxia ipsis inspirat. Cap. XXII. XXIII.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Οὗτοί εἰσιν οἱ μέχρι τέλους ἀπταίστως διερχόμενοι, οἱ τὰς τοῦ κόσμου πάσας ἐπιθυμίας, καὶ ἑαυτοὺς, μεθ' ἁμαρτημάτων τούτου καὶ ἡδονὰς, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν ἀσχολίας τὸ παράπαν μισοῦντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτόν. διὰ ἴδιον θέλημα ἕκαστος τῆς βασιλείας ἐκβάλλεται, τῷ μὴ ἐξ ἀληθείας ἐκλέγεσθαι τοὺς πόνους, καὶ ἑαυτὸν ἀπαρνεῖσθαι· ἀλλὰ ἐθέλειν ὅτι θεοῦ ἔρωτι τῷ θείῳ πόθῳ, καὶ ταῖς τοῦ αἰῶνος

Cap. XXIII.

Vsque ad finem cursum inoffense perferentes, hi sunt, qui mundi omnes cupiditates, & seipsos, transgressionesque eius ac voluptates, & circa illum occupationes omnino odio habent. Hoc enim est abnegare seipsum. Quare propria voluntate vnusquisque regno eiicitur, eo quod haudquaquam ex veritate labores eligat, & seipsum abneget; nimirum volens ita Dei amori ac desiderio seruire, vt simul delectari,

Cap. XXIII. quoque possit quibusdam huius mundi rebus, nec totum necesse sit impetum propriæ voluntatis Deo tradere. Vno autem exemplo declarabitur id quod in manibus habemus. Discernens nempe discernit vnusquisque, nec latet ipsum, malum esse hoc ad quod forte agendum propendet. Primum quidem intus in corde obscuratur ambiguitas; bilanx vero cum iugo suspensa in intima sui ipsius conscientia, palam anceps in vtrumuis, Dei scilicet aut mundi amorem impetum intus facit: & tunc circa exteriora prodit. Discernens enim (vt dictum est) discernit quisque. Exempli causa, quispiam forte cum fratre contendens, dissidet a seipso. Ac primo opponit; Dicam ne? an non dicam? reponam ne quæ vlciscantur illata mihi probra? sed potius silebo. Tenemus Dei mandata; ceterum ita vt propriæ quoque cura gloriolæ non negligatur; adeo vix quispiam plene ac perfecte in animum in-

τούτῳ συνδέεσθαι· καὶ μὴ τὴν ῥοπὴν ὅλην τοῦ ἰδίου θελήματος τῷ Θεῷ διδόναι· δι' ἑνὸς δὲ ὑποδείγματος γνώριμα ἔσται τὰ μετὰ χεῖρας. διακρίνων μὲν γὰρ διακρίνει ἕκαστος, καὶ οὐ λέληθεν αὐτὸν, ὅτι ἄτοπον τόδε τυχὸν ὅπερ ὁρμᾶται πρᾶξαι· πρῶτον μὲν γὰρ ἔσωθεν τὴν καρδίαν ἐπισημαίνεται ἡ ἀμφιβολία· ὁ σταθμὸς δὲ καὶ ὁ ζυγὸς τῷ ἑαυτοῦ συνειδότι, φανερῶν πρότερον τῆς τε τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ κόσμου ἀγάπης τὴν ῥοπὴν ἔνδον ποιεῖ, καὶ τότε περὶ τὰ ἔξω πρόεισι· διακρίνων γὰρ, ὡς εἴρηται, διακρίνει ἕκαστος· οἷον εἰ τύχοι τῷ ἀδελφῷ διαπληκτιζόμενος στασιάζει πρὸς ἑαυτόν· πρῶτον καὶ ἀντιτίθησιν· εἴπω; ἀλλὰ μὴ εἴπω· ἀντιφθέγξωμαι πρὸς ταῦτί μοι τὰ ἐπενεχθέντα ὀνείδη; ἀλλὰ σιωπήσομαι μᾶλλον. ἔχομεν καὶ τοῦ Θεοῦ ἐντολάς· πλὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας δόξης οὐκ ἀπεχόμενοι· οὐδὲ παντάπασιν ἑαυτὸν ἑλόμενος ἀπαρνήσασθαι· εἰ δὲ καὶ μικρὸν ἡ ῥοπὴ τῆς τοῦ κόσμου φιλίας τὸν ἐν

τῷ

τῇ καρδίᾳ ζυγὸν καθελκύσειεν, εὐθὺς ὁ πονηρὸς λόγος πρόεισιν ἄχρι καὶ τῶν χειλέων· εἶθ' οὗτος, ὥσπερεὶ τόξον ἐντεινόμενος ὁ νοῦς ἔνδοθεν, βάλλει τὸν πλησίον διὰ τῆς γλώττης, καὶ μέχρι χειρῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τραυμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ φόνου, τὸ κακὸν πρόεισιν· ἔξεστι τοίνυν καὶ παραθεωρεῖν, ὅθεν ἀρξάμενον ἕως προέβη δεινοῦ τὸ βραχὺ τοῦτο κίνημα τῆς ψυχῆς· οὕτω νόει μοι καὶ εἰς ἓν ἕκαστον συμβαίνειν ἁμάρτημά τε καὶ ἐπιτήδευμα, τῆς κακίας κολακευούσης τε καὶ περισαινούσης τὸ θέλημα τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαις κοσμικαῖς καὶ σαρκὸς ἡδοναῖς· οὕτως ἀπαρτίζεται μοιχεία, οὕτω κλοπή, οὕτω πλεονεξία, οὕτω καὶ κενοδοξία, οὕτω καὶ πᾶν ἕτερον πονηρόν.

duxit, prorſus in omnibus ab- Cap. XXIII. XXIV.
negare ſe. Si ergo vel minimo momento lanx amicitiæ mundanæ iugum ſtateræ in corde traxerit, ſtatim malum verbum exit vsque ad labra; deinde mens, tanquam arcum intus tendens, iaculatur in proximum per linguam. Iurgium inde progreditur vsque ad manus, interdum & vulnera; quin ad cædem nonnunquam ipſam rixa peruenit. Ex quo licet perſpicere, vnde ducto principio in quantum ſceleris proceſſerit breuis ille motus animæ. Et ex hoc exemplo reputa, ſic ad ſingulos euenire lapſus in peccata vel praua ſtudia; malitia vbique adulationibus quibusdam blanditiisque pelliciente voluntatem animæ in cupiditates mundanas & carnis voluptates. Sic perpetratur adulterium, ſic furtum, ſic auaritia, ſic vana gloriatio; ſic omne aliud cuiusuis generis malum.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Καὶ αὐτὰ τὰ καλὰ πολλάκις ἐπιτηδεύματα διὰ κενὴν δόξαν ἐπιτελεῖται· ὅπερ ἴσον

Cap. XXIV.

Ipſa quoque per ſe laudabilia ob vanam ſæpe gloriam opera efficiuntur. Quod qui-

Cap. XXIV. XXV. dem par furto; inertiæ, magnisque aliis peccatis a Deo iudicatur: *Deus enim* (ait Psalm. LII, 6 Dauid) *dissipauit ossa eorum, qui hominibus placent.* Itaque vectigales sibi facere virtutes, tributum e bonis operibus cultus obsequiique captans proprii hostis noster satagit, veterator ille versutus, varius, & prauus.

κλοπῆς τε καὶ ἀκηδ
καὶ τῶν ἄλλων μεγά
ἁμαρτημάτων τοῦ Θ
κρίνεται. ὁ Θεὸς γ
φησὶ διεσκόρπισεν ὀ
ἀνθρωπαρέσκων· ὥστε
δι' αὐτῶν τῶν καλῶν ὑ
ρεῖσθαι καὶ θεραπεύεσ
ὁ ἐχθρὸς βούλεται,
π[illegible]ηλὸς ὢν ἐκεῖνος,
ποικίλος καὶ σκολιός.

CAP. XXV.

Quam quiduis ex mundi huius rebus amat, ea grauat illus mentem, & quasi deorsum trahit ac detrudit, vertereque sursum oculos non sinit. Apud tales enim statera & anceps momentum, iugumque arbitrii cordis quasi sublatum est; examenque sic fit explorans intimos sensus omnis generis hominum, seu in vrbibus degentium christianorum, seu in montibus, seu in monasteriis; siue aut in agris, siue in solitudinibus. Deprehenditurque ex eo quod volens quis alliciatur ab ea re quæcunque tandem est, quam amat, nondum suum omnem amorem Deo

ΚΕΦ. ΚΕ.

Ὅπερ τις ἐφίλησε
παρόντος κόσμου τοῦ
καὶ βαρύνει δὴ τὴν ἐκεί
διάνοιαν, καὶ ἐλκύει κά
καθέλκει, καὶ συνωθεῖ
ἀνακύψαι αὐτὸν
ἀνίησι· τῶν γὰρ τοιούτων
στάθμιόν τε καὶ ἡ ῥοπὴ,
τὸ ζύγιον τε θελήματο
τῆς καρδίας ὥσπερ ἐξῃ
ται, καὶ βάσανος
θεν γίνεται παντὶ τῷ ἀ
θρωπείῳ γένει, ἤτοι
ἐν πόλεσιν οἰκούντ
χριστιανῶν, ἢ τῶν ἐν ὄρεσ
τῶν ἐν μοναῖς, ἢ ἐν
γροῖς, ἢ ἐν ἐρημίαις,
ἑκών τις δελεαζόμενο
ὑφ' οὗπερ φιλεῖ δηλ
ἐστιν οὔπω τὴν ἀγάπ
αὐτοῦ ὅλην παραδ
τῷ Θεῷ· οἷον, ἠγάπησ
τις εἰ τύχοι κτήματα
χρυσίον ἄλλος, ἕτερο
τ

τῇ γαστρὶ δουλεύειν, ἢ [illegible] ταῖς τῆς σαρκὸς χαρίζεσθαι, ἄλλος σοφίαν [illegible] διὰ δόξαν ἐπίκηρον· ὁ μὲν ἀρχὴν, ὁ δὲ τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμάς, ἕτερος ἄλλος [illegible] τὸ γὰρ ἐκδίδον ἑαυτὸν παρακέχειν τῷ φίλῳ αὐτῷ φαίνεται ἕτερος ὁμιλίαις [illegible] ἥδεσθαι ἄλλος ἁπλῶς τὰ [illegible], ἢ λόγοις [illegible] ἀργοῖς, ἢ τὸ διδάσκαλος εἶναι, καὶ τοῦτο διὰ δόξαν τὴν ἐξ ἀνθρώπων· καὶ ὁ μὲν χαυνότητι καὶ ἀμελείᾳ προσκεῖται· ὁ δὲ ἱματίων καλλωπισμοῖς ἥδεται· ἄλλος ὕπνῳ, ἕτερος εὐτραπελίαις, ἄλλος μικρᾷ τινι ἢ μεγάλῃ τοῦ κόσμου [illegible] κατέχεται, καὶ οὐκ ἀφίεται ἀνακύψαι πρὸς ἄνω· γὰρ [illegible] ὁ [illegible] [illegible], οὐδὲ [illegible] [illegible] πάθει [illegible]· κἀκεῖνο [illegible] [illegible] κατέχει [illegible] δεσμός τις, [illegible] τῆς διανοίας [illegible] [illegible] πρὸς [illegible] ἀναφέρεσθαι, [illegible] μόνῳ λατρεύων· ψυχὴ γὰρ ἡ [illegible] πρὸς Κύριον τὴν

addixisse. Exempli gratia, diligit quis forte possessiones, alius aurum, alius amat ventri seruire, & indulgere concupiscentiis carnis; alius sapientiam amat propter gloriam fragilem; non nemo ambit præfecturam; alter honores ab hominibus; huic placet ira efferri, & bile; nam impendere seipsum amicis vindicandis, laus ipsi videtur: alii iucundæ sunt confabulationes facetæ de nugis scurrilibus. Quendam soluta licentia vltra decori terminos euagandi; aut verbis otiosis attendere, aut magistrum esse; & hoc aucupandæ causa ab hominibus gloriæ. Ac aliquis quidem in torporem & negligentiam incumbit. Est quem delectet ornatus ac splendor vestium. Hic somno, ille dicacitati facetiarum, alius paruæ cuipiam aut magnæ mundanarum rerum affectu defixus hæret; ita vt ea quasi vinctus teneatur, nec possit sursum adspicere; quam enim aliquis animi sui prauam affectionem non oppu- Cap. XXV.

Cap. XXV. XXVI. gnat acriter, cuique non obsistit generose, ea tandem delectatur, & tunc illa trahit ipsum ac detinet, & vncus velut quidam collaris eius mentis fit, deorsum illam incuruans negato illi suspectu ad Deum libero; nec permittens illi soli seruire. Anima enim, quæ vere ad Dominum impetum suum dirigit, omne illi suum desiderium permittit, ipsaque in omnibus seipsam abnegat, propriæque mentis inclinationibus haud obsequitur.

ὁρμὴν ἀπευθύνασα, πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἔφεσιν ἐπιτρέπει, αὐτή τε ἑαυτῆς ἔξαρνος γίνεται, καὶ τοῦ ἰδίου νοὸς τοῖς θελήμασιν οὐκ ἀκολουθεῖ.

Cap. XXVI.

Docendum in exemplo, quomodo fiat, vt pereat homo eo quod propriæ obsecutus fuerit voluntati; propter enim affectum ad aliquid ex mundanis contingit eum aut in ignem coniici, aut mari demergi, aut in captiuitatem seipsum tradere. Ponatur, domum aut villam casu fortuito inflammari. Qui ergo saluti consulere propriæ decreuit neglectis statim omnibus aufugit, quasi qui incendium iam sentiat, suæ vnice vitæ curam seruandæ habens. Alius autem amore cuiusdam vasis, vt id flammæ subtractum secum efferat, moratur;

ΚΕΦ. ΚΣ.

Διδακτέον ἐκ παραδείγματος, πῶς θελήματι ἰδίῳ παραπόλλυται ἄνθρωπος· διὰ γὰρ ἀγάπην τινὸς τῶν τοῦ κόσμου εἴτε πυρὶ βάλλεται καὶ ἐν θαλάσσῃ βυθίζεται, καὶ αἰχμαλωσίᾳ ἑαυτὸν ἐμπαρέχει· ὑποκείσθω γὰρ, οἶκον, τινὸς ἢ ἀγρὸν, οὕτω συμβὰν, καταπίμπρασθαι· ὁ τοίνυν ἑαυτὸν περισῶσαι βουλόμενος, ὡς τοῦ ἐμπρησμοῦ ᾔσθετο, γυμνὸς ἐκπέφευγε πάντων ἀμελήσας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ μόνης ψυχῆς γενόμενος· ἕτερος δὲ εἰς νοῦν αὐτῷ ἐπελθὸν καί τινα τῶν σκευῶν ἐξελεῖν, ὑπέμεινεν ἆραι· καὶ ὡς ἐν αὐτῷ λαμβάνειν αὐτὸς ἦν, κατακρα-

περιβέβληται ἤδη τῆς οἰκίας τὸ πῦρ, καὶ αὐτὸν συνέλαβεν καὶ κατέκαυσεν· ὁρᾷς ὅπως ἰδίῳ θελήματι, φιλίᾳ τινὸς τῶν προσκαίρων ὃ παρ' ἑαυτὸν φανερῶς ἀγαπήσας, τῷ πυρὶ παραπόλλυται· ἑτέρων πάλιν ναυαγίῳ περιπεσόντων, ὁ μὲν σώζειν ἑαυτὸν βουλόμενος, ἀποδύεται καὶ γυμνὸς τοῖς ὕδασιν ἐναφίησι, καὶ οὕτω δυνατὸν αὐτῷ γίνεται τὴν ἰδίαν περισῶσαι ψυχήν· ὁ δὲ καὶ τῶν ἐνδυμάτων συνδιασῶσαί τινα θελήσας, ὑπὸ τῶν κυμάτων κατεποντίσθη, καὶ διὰ βραχύ τι κέρδος, ὢ τῆς συμφορᾶς, καὶ ἑαυτὸν συναπώλεσεν. Καὶ πάλιν ὑποκείσθω καὶ ἐχθρῶν τινα ἔφοδον παραγγέλλεσθαι, καὶ τὸν μὲν ὅσα τις ἀκούσῃ, εὐθὺς ὡς εἶχε ποδῶν ἐκφυγεῖν, μὴ μελλήσαντα αὐτὸν τοῦ κινδύνου· τὸν δὲ [illegible], ἵνα καὶ τῶν χρημάτων τινὰ βαλλάντια συνεκκομίσαι, εἶτα ἐφυστερήσαντα [illegible] καταληφθῆναι τῶν πολεμίων· ἐν ᾧ ἔτι θελήματι τις ἔμεινεν ἀμέλλησεν, καὶ τὸ κρατηθῆναί τινι τῶν τοῦ

inque ista mora & conatu circumuentus a præualente vndique igne corripitur & comburitur. Vides vt propria voluntate & amore cuiuspiam temporalis rei, quam præter se, imo super se ac salutem suam videtur diligere, talis flammis absumitur. Aliis rursus in naufragium incidentibus, is quidem illorum qui seruare seipsum, quantum potest, omnino constituit, cunctis confestim vestibus abiectis, nudum se in aquam mittit, & hæc ratione potest suam conseruare vitam. At quispiam ex istis, vestem conseruare cupiens, absorbetur fluctibus, propter vile lucrum, o miseriam seipsum perdens! Fingatur iterum, indicium perferri irruptionis hostilis, & quendam statim a cognito periculo pedes in fugam quam potest velocissimam dare, securum reliquorum præter se, omnium. At alium non prius velle fugere, quam pecuniam secum auferat; sed hunc cunctantem hostilis manus superue- Cap. XXVI.

Cap. XXVI. XXVII

niens comprehendit. Vides, voluntate istius propria, & propter adhæsionem nimis addictam cuidam mundanarum rerum, misere illum & corporis & animæ irreparabilem subire iacturam.

κόσμου, τήν τε τοῦ σώματος καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπώλειαν ὑπομένει.

Cap. XXVII.

Pauci profecto sunt, qui perfectam ad Deum charitatem habeant; qui omnes voluptates mundi & omnes cupiditates nihili ducant; qui denique omnes maligni tentationes patienti longanimitate perferant. Ceterum non ob hoc desperandum; neque bona spes negligenda est. Etsi enim multæ naues naufragium patiantur; sunt tamen omnino non paucæ, quæ felici traiectu portum tenent. Propterea fide nobis imprimis opus; patientiaque & attentione; generoso quoque in certaminibus animo; ac præterea fame ac siti bonitatis, simul cum multa prudentia & discretione; quin & acrimonia & impudentia in petendo. Nam plerique hominum, vt diximus, sine labore ac sudore consequi re-

ΚΕΦ. ΚΖ.

Ὀλίγοι μὲν ἀτεχνῶς οἱ τελείαν τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην κτησάμενοι, πάσας τε ἡδονὰς τοῦ κόσμου, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τὸ μηδὲν λογιζόμενοι, καὶ τοὺς τοῦ πονηροῦ πειρασμοὺς φέροντες μακροθύμως· πλὴν οὐ παρὰ τοῦτο ἀπογνωστέον, οὐδὲ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ἀμελητέον· καὶ γὰρ πολλὰ τῶν πλοίων ὑπομένει ναυάγιον· ἀλλ' εἰσὶ πάντως ἃ καὶ διαπερῶντα, τοῦ λιμένος ἐπιλαμβάνεται· διὰ τοῦτο πίστεως ἡμῖν πολλὴ χρεία, ὑπομονῆς τε καὶ προσοχῆς καὶ ἀγώνων· πρὸς δὲ πείνης τε καὶ δίψης τοῦ ἀγαθοῦ, κατὰ πολλὴν σύνεσιν καὶ διάκρισιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὀξύτητός τε καὶ ἀναιδείας περὶ τὴν αἴτησιν· οἱ γὰρ πλείους τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ προέφημεν, καμάτων ἄνευ καὶ ἱδρώτων τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν βούλονται· καὶ

τὰς

μὲν ἁγίους μακαρί-
...ἄνδρας, καὶ τὰς τι-
...αὐτῶν καὶ τῶν χα-
...ματων ἐπιθυμοῦσι· τῶν
...δὲ θλίψεων αὐτοῖς,
...νων τε καὶ τῶν παθη-
...ων οὐ βούλονται κοι-
...ι· τοῦτο δὲ πάντες,
...πόρναι καὶ τελῶναι,
πᾶς τις ἀνθρώπων
...μεῖ· ἀλλὰ διὰ τοῦ-
...πειρασμοὶ πρόκεινται
...δοκιμασίαι· ἵνα δη-
...γένωνται τίνες οἱ πρὸς
...τὸν ἑαυτῶν ἡ-
...δεσπότην· καὶ
...ως οὗτοι τῆς τῶν οὐρα-
...ἐπιτύχωσι βασι-
...ς.

gnum cœlorum volunt: & sanctos quidem viros felices prædicant: honoremque ipsorum ac charismata concupiscunt; parium vero cum ipsis tribulationum, laborum & passionum consortes fieri renuunt. Sed istud omnes, & meretrices & publicani cupiunt. Atqui propter hoc tentationes propositæ sunt & probationes; vt per eas appareat, quinam vere suum ipsorum Dominum diligant, & vt hi iuste consequantur cœleste regnum. Cap. XXVII XXIIX

ΚΕΦ. ΚΗ.

...ς θλίψεσι, καὶ
...παθήμασι, τῇ ὑπο-
...τε καὶ πίστει ἐγκε-
...νόμιζε τὰς ἐ-
...πίδας, αὐτήν τε
...δόξαν, τὴν τῶν οὐρα-
...γαθῶν ἀπόλαυσιν·
...τὸν βεβλημένον τῇ
...σῖτον, ἢ καὶ τὸ δεν-
...φυτὸν τὸ ἐγκεντρι-
...ον, ἀνάγκη σήψει
...ἀτιμίᾳ ὑπο-
...καὶ οὕτω τοῦ εὐπρε-
...τοῦ ἐνδύματος τὸν
...πλάσιον καρπὸν
...ν· εἰ μὴ γὰρ διὰ
...ψεως ταύτης, καὶ

CAPVT XXVIII.

Afflictionibus, passionibus, patientia & fide absconditas esse promissiones puta, ipsamque gloriam, ac bonorum cœlestium fruitionem. Quandoquidem & iactum in terram frumenti granum, & insitum arboris surculum, necesse est putrescere, & ignominiose procidere; & sic demum multiplicem ornatissimi sui indumenti fructum recipere. Nisi enim per illam putredinem, per illas vel-

Luc. XXI, 19. Dominus: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Et: *in mundo tribulationem habebitis.*

Cap. XXIX.

Quanta vnusquisque vestrum fide diligentiaque dignus fuerit habitus sancti fieri Spiritus particeps; tanta ipsi mensura gloriæ continget in illa resurrectionis die corpus eius coronari. Quod enim nunc collegit in anima, tunc exterius reuelatum apparebit in corpore; cuius quasi experimentum aut exemplum spei capere licet ex arboribus. Hieme siquidem iam transacta, & lætiores ca-

παραπλησίως δὲ
τοῦ χόρτου αὐτοῦ καὶ
καιρῷ τῷ κάλλει
ἀναδίδονται, καὶ
ται τότε γῆ· καὶ
περιστολῆς αὐτὰ πε-
σι ἀμφιέννυται.
σώματα ἐξαστράψονται
τοῦ τε αὐτοῦ γε τοῦ
προϋπάρχοντος ἀρ-
φωτός, ὅτ' ἐστὶ
πνεύματος δυνά-
ὅπερ καὶ τότε ἔσται
ἔνδυμα, βρῶσις,
ἀγαλλίασμα,
εἰρήνη, καὶ τὸ
ζωὴ αἰώνιος.

dunt illæ foras folia & flores Cap. XXIX. & fructus induunt. Similiter & flos fœni per idem tempus e sinu telluris egerminat, tegiturque illis terra, & veluti decoro pallio amicitur. Ad hunc modum & corpora sanctorum, tunc splendebunt, foras demum erumpente luce illa, quæ in ipsis erat ineffabili; virtutem dico & gratiam spiritus; quæ tunc ipsis erit vestis, esca, potus, exultatio, gaudium, pax: & vt verbo cuncta vno complectar, vita æterna.

MACA-

MACARII MAGNI De Eleuatione Mentis Liber.

Cap. I.

Cap. I.

BEatus Moses subostendit formam, per resplendentem in eius vultu Spiritus gloriam, in quam nullus hominum posset intendere, eius gloriæ qua in iustorum resurrectione glorificabuntur corpora sanctorum. qua gloria ex hoc tempore in interiori homine sanctorum animæ dignæ habentur. *Vos* enim ait, *reuelata facie*, hoc est, in interiori homine, *gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformati a claritate in claritatem.* Circa hoc scriptum est rursus: Mosem quadraginta noctibus & totidem diebus, nec cibi meminisse nec potus, quod humanæ naturæ modum excedit: nisi spiritualis impertita ipsi esca fuerit. Qualem videlicet

II. Cor. III, 18.

Exod. XXIV. 18. xxxiv, 28.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟΥ Περὶ ὑψώσεως τοῦ Ν λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΜΩσῆς ὁ μακ
ριος ὑπέδε
τύπον διὰ
τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐ
λαμπούσης τοῦ πνεύμα
τος δόξης, ἣν οὐδεὶς
θρώπων ἀτενίσαι ἐ
νατο, πῶς ἐν τῇ τῶν
καίων ἀναστάσει τὰ σ
ματα δοξασθήσεται
ἁγίων· ἣν δόξαν ἀπὸ
νῦν ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώ
αἱ πισταὶ τῶν ἁγίων ἔχ
καταξιοῦνται ψυχαί·
μεῖς γάρ φησιν, ἀνακ
καλυμμένῳ προσώπῳ, τ
τέστιν ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώπ
τὴν δόξαν Κυρίου κ
τοπτριζόμεθα, εἰς τ
αὐτὴν εἰκόνα μεταμο
φούμενοι ἀπὸ δόξης
δόξαν· περὶ τούτου γ
γραπται πάλιν, τεσσ
ράκοντα νύκτας καὶ ἡμ
ρας τὰς ἴσας μὴ τρ
φῆς μνησθῆναι,
πόσεως, ὅπερ οὐκ
θρωπίνης φύσεως
γεν, εἰ μή τι ἄρα τρ
φῆς ἐκοινώνει πνευμα
τικῆς· ἧς περ δὲ καὶ α
τ

τῆς ἀπὸ τοῦ νῦν αἱ ἅγιαι ψυχαὶ μεταλαμβάνουσιν ἐκ τοῦ πνεύματος.

iam nunc sanctæ animæ percipiunt ex spiritu. Cap. I. II.

ΚΕΦ. Β.

Τὴν δόξαν ἣν ἐντεῦθεν αἱ τῶν ἁγίων πλουτοῦσι ψυχαί, ἐκείνη καλύψει καὶ ἀμφιάσει τὰ γυμνὰ σώματα ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνάρπαστα ποιήσει. καὶ τότε λοιπὸν σώματι καὶ ψυχῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ Θεοῦ ἅμα διηνεκῶς ἀναπαύσονται· τὸν γὰρ Ἀδὰμ κτίσας ὁ Θεὸς πτέρυγας αὐτοῦ σωματικὰς ὡς τοῖς πτηνοῖς οὐκ ἐνέθηκεν· ἀλλὰ τὰς τοῦ πνεύματος, καὶ τὸν ἀνάστασιν παρέξειν αὐτῷ μέλλων, ἵνα κουφίζηται δι' αὐτῶν καὶ ἁρπάζηται ὅπου πάντως τὸ πνεῦμα βούληται· ταύτας δὲ τὰς πνευματικὰς πτέρυγας ταῖς τῶν ἁγίων ψυχαῖς ἀπὸ τοῦ νῦν δέδοται ἔχειν, αἳ πρὸς τὸ οὐράνιον αὐτὰς μεθαρμόζουσι φρόνημα· χριστιανῶν γὰρ κόσμος ἄλλος, καὶ ἄλλα ἐνδύματα, καὶ τράπεζα ἄλλη, καὶ ἄλλη ἀπόλαυσις· ἐπεὶ καὶ οὐρανόθεν ἐλεύσεσθαι τὸν Χριστὸν οἴδαμεν ἀναστήσοντά τε

CAP. II.

Claritas qua iam hinc sanctorum abundant animæ, illa ipsa reget & amiciet nuda corpora in resurrectione, ac rapta in cœlos auferet; & tunc illi corpore pariter & anima in Dei regno simul perpetuo requiescent. Adamum quippe creans Deus alas ipsi corporeas, velut auibus, non indidit; vtpote cui alas spirituales, quibus post resurrectionem attolleretur, & raptus quocunque vellet spiritus, libere ferretur, dare ipsi decreuerat. Has spirituales alas, sanctorum animabus iam tunc datum est habere, quæ ad cœlestem ipsas transferunt sensum. Christianorum enim alius, quam ceterorum ornatus, alia indumenta, mensa alia, & alia fruitio est, quandoquidem e cœlis venturum Christum scimus, suscitaturum eos, qui ex omni æuo dormierunt;

mæ, quam ſuperiorem &
prædominantem vocant, in-
tellectualis videlicet ac di-
ſcretiuæ, diligentem habere
rationem; vt accurate boni
malique diſcrimen facientes,
nec quæ præter naturam in-
vectæ ſunt cupiditates, natu-
ræ puræ eſſe iudicantes inoſ-
fenſum vitæ curſum habe-
ant, vtpote qui diſcretionis
veluti oculo vtantur; & qui
a fallaciis prauitatis ſecuri eſ-
ſe poſſint. Eſt enim volun-
tas animæ, membra corpo-
ris a noxa errantium ſenſuum
incorrupta ſeruari; ſeque
ipſam a mundi auocationi-
bus arcere: cuſtodireque cor

μονὰς καὶ ἡδονὰς ἀπειλῶν. Ὅτι ὁ Κύριος ἴδη τινὰ ταῦτα ἀγωνιζόμενον, καὶ ὄντως ἑαυτὸν ἀκριβοῦντα, φόβῳ τε καὶ τρόμῳ δουλεύειν αὐτῷ προθυμούμενον, ἐπαρκεῖ καὶ τὴν ἐκ τῆς αὐτοῦ χάριτος ἐπικουρίαν ἔτι, τί ποιήσειεν ὁ Θεὸς τῷ ὑπεναντίῳ τῷ κόσμῳ ἑαυτὸν ἐκπαρέχοντα, καὶ ὀπίσω τῶν ἡδονῶν αὐτοῦ πορευομένων;

at, ab humili cura & volu- Cap. III. IV.
ptate coercens. Enimuero vbi Dominus aliquem id sedulo agentem viderit; sic, inquam, attentum, semperque cum metu ac tremore seruire ipsi paratum, suggeret ipsi ad vlteriora gratiæ auxilium. Quare vero Deus vltro se mundo tradentibus & voluptates sectantibus id faceret?

ΚΕΦ. Δ.

Αἱ νήψασαι πέντε παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ τὸ ξένον τῆς ἑαυτῶν φύσεως ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις παραλαβοῦσαι τῆς καρδίας, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἠδυνήθησαν εἰς τὸν νυμφῶνα συνεισελθεῖν τῷ νυμφίῳ· αἱ ἄλλαι δὲ αἱ μωραὶ, καὶ κακαὶ, τῇ ἰδίᾳ φύσει διαρκούμεναι, οὐκ ἀνένηψαν, οὐδὲ τὴν σπουδὴν ἔσχον τὸ τοιοῦτο τῆς ἀγαλλιάσεως ἔλαιον εἰς τὰς καρδίας παραλαβεῖν· ἀλλ' ὥσπερ ἀθετοῦσαι, διὰ ἀμέλειάν τινα καὶ χαυνότητα, καὶ [illegible] [illegible] παρ' ἐκ νυμφῶν αὐταῖς ἀπεκλείσθη τῆς βασιλείας·

CAP. IV.

Prudentes illæ virgines, quæ peregrinum a sua ipsarum natura oleum (quod est Spiritus gratia) in vasis cordis præsumpserant, potuerunt in thalamum simul intrare cum sponso. Aliæ vero fatuæ & malæ, ea sibi sufficere ducentes, quæ natura ipsis suppeditabat sua, iisque propterea contentæ, omni solicitudine omissa supinæ securitati se dederunt, neque, quod debuerant, studuerunt oleum istud lætitiæ in vasis cordis ipsarum præsumere: sed velut obdormierunt per incuriam torporemque ac

Cap. IV. V.

confidentiam iuſtitiæ propriæ. Ob quod regni thalamus ipſis occluſus eſt. Manifeſtum enim erat, a partibus eas mundi ſtare, illi defixas quodam quaſi amicitiæ vinculo, quæ fuit cauſa cur totum & integrum amorem ſuum ſacrare ſponſo in ſolidum nequiuerint; Sed illæ peregrinum a natura ipſarum bonum, ſanctificationem, inquam, Spiritus, quærentes, totam ſuam Chriſto affixerunt charitatem, ibi conuerſantur, ambulant, orant; ibi ratiocinantur; ibi meditantur, ab aliis omnibus auerſæ. Nam quinque animæ ſenſus, qui ſunt: prudentia, intelligentia, diſcretio, patientia & miſericordia, ſi ſuperne gratiam & ſanctificationem Spiritus acceperint, fient virgines vere prudentes: Si autem in natura ipſarum relinquantur, fatuæ veriſſime reperiuntur; & merito accenſentur filiis huius ſeculi.

δῆλον γὰρ ὅτι δεσμῷ τινι τοῦ κόσμου καὶ φιλίας γεγόνασι καθεκταί, καθότι τὴν ἀγάπην αὐτῶν ὁλοτελῆ καὶ τὸν ἔρωτα τῷ ἐπουρανίῳ μὴ παρέσχον νυμφίῳ· καὶ γὰρ αἱ τὸ ξένον τῆς φύσεως τὸν ἁγιασμὸν τοῦτον ζητοῦσαι ψυχαὶ τοῦ πνεύματος, ὅλην τὴν ἀγάπην αὐτῶν ἐξάπτουσαι τῷ Χριστῷ, ἐκεῖ περιπατοῦσιν, ἐκεῖ εὔχονται, ἐκεῖ λογίζονται, ἐκεῖ μελετῶσι, πάντων ἀπεστᾶσαι τῶν ἄλλων· αἱ γὰρ πέντε τῆς ψυχῆς αἰσθήσεις, σύνεσις, γνῶσις, διάκρισις, ὑπομονή, ἔλεος, ἂν τὴν ἄνωθεν χάριν καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ πνεύματος δέξωνται, καὶ φρόνιμοι τῇ ἀληθείᾳ παρθένοι ἔσονται· εἰ δὲ τῇ φύσει ἑαυτῶν ἐγκαταλειφθεῖεν, μωραὶ τῷ ὄντι εὑρίσκονται, καὶ τέκνα οὖσαι τοῦ κόσμου δείκνυνται.

CAP. V.

Sicuti hoſpitem naturæ noſtræ malitiam, per primi transgreſſionem hominis in

ΚΕΦ. Ε.

Ὥσπερ ξένην τῆς φύσεως ἡμῶν τὴν κακίαν οὖσαν, διὰ δὲ τῆς παραβάσεως τοῦ πρώτου παρεισδυ-

ρεισδῦσαι ἀνθρώπου κατεδεξάμεθα, φύσιν ἡμῖν τῷ χρόνῳ καθαπερεὶ γενναμένην. οὕτω δὴ καὶ διὰ τοῦ ξένου τούτου τῆς ἡμετέρας φύσεως, τῆς ἐπουρανίου φημὶ τοῦ πνεύματος δωρεᾶς ἀποσκορακισθῆναι πάλιν αὐτὴν τῆς ἡμετέρας προσήκει φύσεως, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἡμᾶς καθαριότητα καταστῆναι· ὡς εἰ μὴ τοῦτο τῇ πολλῇ δεήσει καὶ πίστει, προσοχῇ, καὶ τῇ τοῦ κόσμου ἀποστροφῇ γένοιτο, καὶ ἡ μιανθεῖσα πρὸς τῆς κακίας φύσις ἡμῶν, ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐκείνης, ἥτις ὁ Κύριός ἐστιν, ἁγιασθείη, καὶ μέχρι τέλους ἄπταιστοι διαμένομεν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τῶν θείων μεταποιούμενοι, τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἐπιτυχεῖν οὐ δυνάμεθα.

nos peregre intrusam admisimus; nouam quasi naturam in nobis mora & vsu longi temporis operatam; ita per hospes quoque istud nostræ naturæ bonum (donum dico Spiritus cœlestis) eiicere vicissim conuenit e nostra natura pestem illam, & in primæuam nos restituere puritatem; Etenim nisi multa oratione & fide, multa attentione, & a rebus mundi auersione, consequamur, vt polluta immixtione malitiæ natura nostra, ab illa charitate, quæ Deus est, sanctificetur; & ad finem usque sine offensa permanserimus in plena & exacta diuinorum eius obseruatione mandatorum, cœlestis regni compotes esse non poterimus. Cap. V. VI.

ΚΕΦ. Σ.

Λεπτόν τινα καὶ βαθὺν λόγον κατὰ τὰ ἐμοὶ δυνατὰ, διελθεῖν βούλομαι· σωματοποιεῖ ἑαυτὸν ὁ ἄπειρος καὶ ἀσώματος Κύριος διὰ χρηστότητα ἄπειρον, καὶ σμικρύνει, ὡς ἄν τις φαίη, ὁ μέγας καὶ ὑπερούσιος τοῦ δυνα-

CAP. VI.

Subtilem quandam abstrusioremque doctrinam, prout potero, exponere hic volo. In corpus quodammodo seipsum transformat immensus & incorporeus Dominus, per benignitatem infinitam; &

... angelos, ...
creaturæ possint vitæ i...
mortalis, qua ipsa eius d...
nitas fruitur, participes esse.
Quoniam horum quodque
secundum propriam natu-
ram corpus est; corpus, in-
quam, sunt & angelus, & ani-
ma, & dæmon. Etsi enim
res tenues subtilesque sunt,
tamen in hypostasi, characte-
re, ac forma propriis, secun-
dum tenuitatem naturæ ipso-
rum corpus sunt tenue; sicut
in sua hypostasi corpus hoc
nostrum, crassum corpus est;
itaque anima corpus cum sit
exilis tenuitatis, circumdat
sibi atque induit membra hu-
ius corporis, induit, nempe,
oculum, per ...

κεράται καὶ περιλαμβάνει τὰς πιστὰς καὶ φίλας αὐτοῦ ψυχάς, καὶ εἷς ἐν αὐταῖς πνεῦμα γίνεται κατὰ τὸ λόγιον Παύλου, ψυχὴ εἰς ψυχήν, ὡς φάναι, καὶ ὑπόστασις συνοῦν εἰς ὑπόστασιν ὡς ἂν τῇ τοιᾷδε ψυχῇ ἐν τῇ αὐτοῦ θεότητι ζῆσαι τε ὑπάρξῃ, καὶ ἀθανάτου ζωῆς ἐφικέσθαι, καὶ ἡδονῆς ἀφθάρτου καὶ ἀρρήτου δόξης κατατρυφῆσαι.

hæc cunctas functiones humanæ conuersationis exequitur. Ad similem igitur modum ineffabilis & incomprehensibilis Christi bonitas contrahit ac paruam facit ac quasi in corpus fingit seipsam; atque se immiscens amplectitur fideles & amicas sibi animas, & *vnus cum ipsis fit spiritus*, secundum oraculum Pauli; anima in animam, vt sic dicatur, & hypostasi in hypostasim quasi coalescente. Vt per hoc tali animæ in ipsius diuinitate viuere contingat, & ad immortalem vitam tandem peruenire, voluptateque incorrupta, & ineffabili gloria gaudere.

Cap. VI.VII

I. Cor. VI, 17.

ΚΕΦ. Ζ.

Τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ, φησὶν, ὁ Κύριος, ὅτε μὲν βούλεται πῦρ γίνεται, πᾶν φαῦλον αὐτῆς καὶ ἐπείσακτον διακαῖον· ὥσπερ καὶ ὁ προφήτης φησίν· ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον· ὅτε δὲ ἀνάπαυσις ἄρρητος, ὅτε δὲ χαρὰ καὶ εἰρήνη, περιθάλπων καὶ περιβάλλων αὐτὴν μόνον ἐν σπουδῇ θέλεον φιλεῖν αὐτὸν καὶ χαρίζεσθαι τρόποις ἀγαθοῖς, καὶ αὐτὴ πείρᾳ, αὐτῇ αἰσθήσει ὄψεται ἀ-

Cap. VII.

Tali animæ Dominus, quoties quidem vult, fit ignis, consumens quicquid in ea prauum ac aliunde inuectum est; sicut ait propheta: *Deus noster ignis consumens est.* Alias eidem animæ fit ineffabilis quies; aliquando gaudium & pax, circumfouens, & vndiq; amplectens ipsam: Tantum ne desimus nostris partibus, vt illum amemus, illi gratificemur moribus

Deut. IV, 24. Ebr. XII, 29.

mortalis, qua ipsa eius diui-
nitas fruitur, participes effici.
Quoniam horum quodque
secundum propriam natu-
ram corpus est; corpus, in-
quam, sunt & angelus, & ani-
ma, & dæmon. Etsi enim
res tenues subtilesque sunt,
tamen in hypostasi, characte-
re, ac forma propriis, secun-
dum tenuitatem naturæ ipso-
rum corpus sunt tenue; sicut
in sua hypostasi corpus hoc
nostrum, crassum corpus est;
itaque anima corpus cum sit
exilis tenuitatis, circumdat
sibi atque induit membra hu-
ius corporis, induit, nempe,
oculum, per quem videt, au-

κερνᾶται καὶ περιλαμβάνει τὰς πιστὰς καὶ φίλας αὐτοῦ ψυχὰς, καὶ εἰς ἓν αὐταῖς πνεῦμα γίνεται κατὰ τὸ λόγιον Παύλου, ψυχὴ εἰς ψυχὴν, ὡς φάναι, καὶ ὑπόστασις γοῦν εἰς ὑπόστασιν ὡς ἂν τῇ τοιᾷδε ψυχῇ ἐν τῇ αὐτοῦ θεότητι ζῆσαί τε ὑπάρξῃ, καὶ ἀθανάτου ζωῆς ἐφικέσθαι, καὶ ἡδονῆς ἀφθάρτου καὶ ἀῤῥήτου δόξης κατατρυφῆσαι.

hæc cunctas functiones humanæ conuersationis exequitur. Ad similem igitur modum ineffabilis & incomprehensibilis Christi bonitas contrahit ac paruam facit ac quasi in corpus fingit seipsam; atque se immiscens amplectitur fideles & amicas sibi animas, & *vnus cum ipsis fit spiritus*, secundum oraculum Pauli; anima in animam, vt sic dicatur, & hypostasi in hypostasim quasi coalescente. Vt per hoc tali animæ in ipsius diuinitate viuere contingat, & ad immortalem vitam tandem peruenire, voluptateque incorrupta, & ineffabili gloria gaudere.

Cap. VI.VII

I. Cor. VI, 17.

ΚΕΦ. Ζ.

Τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ, φησὶν, ὁ Κύριος, ὅτε μὲν βούλεται πῦρ γίνεται, πᾶν φαῦλον αὐτῆς καὶ ἐπείσακτον διακαῖον· ὥσπερ καὶ ὁ προφήτης φησίν· ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον· ὅτε δὲ ἀνάπαυσις ἄῤῥητος, ὅτε δὲ χαρὰ καὶ εἰρήνη, περιθάλπων καὶ περιβάλλων αὐτὴν μόνον ἐν σπουδῇ θετέον φιλεῖν αὐτὸν καὶ χαρίζεσθαι τρόποις ἀγαθοῖς, καὶ αὐτῇ πείρᾳ, αὐτῇ αἰσθήσει ὄψεται ὁ-

CAP. VII.

Tali animæ Dominus, quoties quidem vult, fit ignis, consumens quicquid in ea prauum ac aliunde inuectum est; sicut ait propheta: *Deus noster ignis consumens est*. Alias eidem animæ fit ineffabilis quies; aliquando gaudium & pax, circumfouens, & vndiq; amplectens ipsam: Tantum ne desimus nostris partibus, vt illum amemus, illi gratificemur moribus

Deut. IV, 24.
Ebr. XII, 29.

nem, & voluptatem & vitam eius animæ, quæ se illo dignam ostenderit. Incorporat enim seipsum sicut in escam spiritualem, ita & in indumentum & ornatum inenarrabilis splendoris, vt sic eam spirituali lætitia impleat.
Ioh. VI, 51. *Ego* enim, ait, *panis vitæ sum.* Et; *qui biberit ex aqua quam*
Ioh. VI, 44. *ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ æternam.*

CAP. VIII.

Ita cuique sacerdotum & sanctorum Deus adparuit, vt & ipsi fuit Deo placitum & videnti vtile: aliter Abrahamo, aliter Isaaco, aliter quoque Iacobo, Noe, Danieli, Mosi, Dauidi, & vnicuique prophetarum, minuens & in

ὅπως ὁρᾶται, μεταμορφούμενός τε καὶ ἐπιδεικνύμενος, τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, οὐ καθότι αὐτός ἐστιν, ἀχώρητος γὰρ ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκείνων χωρητικήν τε καὶ δύναμιν, διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἀπερινόητον ἣν ἔχει εἰς αὐτοὺς ἀγάπην.

ΚΕΦ. Θ.

Ψυχὴ καταξιωθεῖσα τὴν ἐξ ὕψους ἐνδύσασθαι δύναμιν, καὶ τὸ πῦρ ἔνδον τὸ θεῖον καὶ τὴν ἐπουράνιον τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἀγάπην συγκεκραμένην ἔχειν τοῖς ἑαυτῆς μέλεσι, πάσης κοσμικῆς ἀγάπης ἀπαρχῶς λύεται καὶ δεσμοῦ κακίας ἀνίεται· ὥσπερ γὰρ σίδηρος, μόλυβδος, χρυσός τε καὶ ἄργυρος πυρὶ παραβληθεὶς λύεται, καὶ τὸ φύσιν αὐτῶν τὸ ἀντίτυπον εἰς ἁπαλότητα μεταβάλλει, ἐν ὅσῳ τε τῷ πυρὶ ὁμιλεῖ, χαῦνος ἐστι καὶ ῥευστός, καὶ τὴν φυσικὴν ἀποβέβληκεν ἀντιτυπίαν διὰ τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν· οὕτω καὶ ψυχὴ τὸ ἐπουράνιον ἔνδον δεξαμένη πῦρ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, πάσης προσπαθείας τοῦ

se, ac forma visibili assumpta intuendum se præbens diligentibus ipsum; non quantus est, cum sit incomprehensibilis; sed quantum illi capere possunt; propter multam & incomprehensibilem, quo in ipsos fertur, amorem. Cap. VIII, IX.

Cap. IX.

Anima Dei dignatione consecuta, vt virtutem illam ex alto, diuinumque illum ignem intra se domesticum habeat; illa supercœlestis boni Spiritus quasi concretam suis ipsius membris charitatem obtinens, omni profecto mundani amoris expeditur nexu, & vinculo malitiæ soluitur. Vt enim ferrum, plumbum, aurum, argentum coniecta in ignem soluuntur; ipsorumque inflexibilis antea & ad tactum resistens soliditas in fluidam mollitiem mutatur; ita vt quamdiu in igne perstant, fluxa, liquida, resoluta cernantur & sint, rigiditate prorsus deposita naturali, ob flammæ vim; sic & anima, quæ

Cap. IX. ſupercœleſtem illum concepit ignem ſpiritualis charitatis, omnem a ſe affectum mundani ſpiritus procul habet, vinculiſque malitiæ cunctis exoluitur; & ex ipſa ſe relaxat emolleſcens duritie peccati; parua omnia mundana reputans, & vt vilia contemnens. Hanc aio equidem vel ſi quosdam fratres habeat, ipſi chariſſimos; ſenſeritque aliquid impedimenti ipſos obiicere exercitio ſuæ in Deum charitatis, amori ipſorum, nuncium extemplo eſſe remiſſuram. Si enim amor erga nuptias ob carnalem coniunctionem initas a patre, matre, & fratribus disiungit, vt ſi quis horum aliquem amet, leuiter & ſuperficiarie amet; omnem vero adfectum animi; omne deſiderium ad cohabitantem ipſi coniugem affixam habeat; atque ſi carnalis huiusmodi amicitia omnem aliam carnis amicitiam disrumpat, an ſegne otium erit deſiderio perturbationis omnis immuni permiſſis amorem aliquem mundi non cohibendi?

κοσμικοῦ πνεύματος ἐκχωρεῖ, καὶ τῶν δεσμῶν ἀφίεται τῆς κακίας, ἐξ αὐτῆς τε τῆς φυσικῆς σκληρότητος μεταβάλλει τῆς ἁμαρτίας, σμικρὰ πάντα λογιζομένη καὶ ἀτιμάζουσα· φημὶ δ' ὅτι κἂν τινες αὐτῇ ὦσιν ἀδελφοὶ κατ' ἄκρας φιλούμενοι, πρὸς δὲ ἐκείνην αὐτῇ παραποδίζοιεν τὴν ἀγάπην, καὶ αὐτοὺς ἂν ἀποστρέψοιεν· ἡ τῷ τοιούτῳ ἔρωτι ἁλοῦσα ψυχή· εἰ γὰρ σαρκικῆς κοινωνίας ἀγάπη γάμου πατρός τε καὶ μητρὸς καὶ ἀδελφῶν διΐστησι· κἂν τις φιλῇ τινα τούτων, ἐξ ἐπιπολῆς φιλεῖ· τὴν δὲ διάθεσιν ὅλην καὶ τὸν πόθον πρὸς τὴν συνῳκισμένην αὐτῷ τέτακεν, εἰ ἡ τῆς σαρκὸς φιλία οὕτω λύει πάσης ἄλλης τοῦ κόσμου φιλίας, σχολῇ γ' ἂν οἱ ἐκείνῳ τῷ ἀπαθεῖ βληθέντες ἔρωτι, τινὶ τῶν τοῦ κόσμου καθεκτοὶ γένοιντο.

ΚΕΦ. Ι.

Χρηστὸς ὢν φιλάνθρωπος ὁ Θεὸς, μακροθύμως ἔχει, καὶ πολύς ἐστιν ἀναμένων τὴν ἑκάστου τῶν ἁμαρτανόντων μετάνοιαν ἑορτὴν οὐράνιον τιθέμενος τὴν τοῦ μεταμελομένου ἐπιστροφήν· χαρὰ γὰρ, φησὶν αὐτὸς, ἐν τῷ οὐρανῷ γίνεται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· εἰ δέ τις τὴν χρηστότητα αὐτοῦ καὶ μακροθυμίαν ὁρῶν, καὶ ὅτι μὴ τοῖς καθ' μέρος ἁμαρτήμασιν ἐπεξέρχεται, τὴν μετάνοιαν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐκδεχόμενος, καταλιγωρεῖ τῆς ἐντολῆς, καὶ τὴν χρηστότητα, φεῦ! ἀφορμὴν σχοίη πρὸς καταφρόνησιν, ἁμάρτημα ἐπὶ ἁμαρτήματι προστιθεὶς καὶ προσκόμματι πρόσκομμα ἐποικοδομῶν, ῥαθυμίαις τε συνάπτων τῇ ῥαθυμίᾳ, πληροῖ τοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ὅρους, καὶ τοιούτῳ λοιπὸν ἁλίσκεται παραπτώματι, ἐξ οὗ οὐκέτι πάρεστιν αὐτῷ ἀποκατασταθῆναι· ἀλλ' ὡς [illegible] τὴν συντριβεῖσαν [illegible]εται, καὶ τῷ πονηρῷ εἰς τέλος συγχωρηθεὶς, ἀπόλλυται· οὕτως ἐπὶ Σοδόμων γέγονεν· ἀπο-

CAP. X.

Benignus & hominum amans Deus, multa patientia expectat cuiusque peccantium pœnitentiam; in festum cœleste instituens resipiscentis conuersionem: *Gaudium* enim, ait ipse, *est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente.* Luc. XV, 10 Si vero quis hanc animaduertens Dei bonitatem & longanimitatem, qua sibi temperat a singulis protinus criminibus vlciscendis, expectans, vt diximus, pœnitentiam, negligat præceptum, & Dei bonitatem, proh nefas! in occasionem contemptus vertat, peccata peccatis accumulans, & scandalo scandalum superstruens, desidiamque affluens desidiæ; is sane peccatorum implet terminos, & de cetero in tali deprehenditur lapsu, ex quo non amplius illi continget in integrum restitui; quippe quasi contritis ruina membris, innitens, & maligno se vsque in finem permittens, perit. Sic Sodomis accidit; expleta enim

Cap.X. & ſupercumulata menſura peccatorum, cum nec ſcintillam quidem, vt ſic dicam, bonæ mentis ad ſpem pœnitentiæ reliquam feciſſent, igne diuinæ vltionis inſtrumento ſunt abſumti. Sic & in diebus Noe; quando ruentes effuſis in nefas omne habenis homines, nullo argumento dato veriſimiliter confidendi fore, vt ad meliorem ſe frugem reciperent, tantam tamque grauem ſupra ſeſe molem exaggerarunt delictorum, vt ſecum terram vniuerſam in exitium pertraherent. Haud diſſimilia Ægyptis euenere, multa contra Deum impie auſis, multis graſſatis in eius populum iniuriis. Bonus quidem Dominus cladem extremam diu diſtulit, aliis ſuper aliis caſtigationibus eos ad reſipiſcentiam inuitans; at cum nullum finem facerent ſæpius iniquitatis reſumendæ, tandem populum Domini rite dimiſſum perſequentes, ac retrahere conantes, extremo ipſos ira diuina exitio macta-

πλήσαντε, γὰρ καὶ ὑπερβάντες τοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ὅρους, ἐπεὶ μηδὲν, ὡς εἰπεῖν, ζώπυρον μετανοίας αὐτοῖς ὑπελείφθη, ἀνάλωμα πυρὸς ὑπὸ τῆς θείας δίκης γεγόνασιν· οὕτως ἐπὶ Νῶε· καὶ γὰρ ἀχαλίνοις χρώμενοι ταῖς ἐπὶ τὴν κακίαν ὁρμαῖς, καὶ μηδὲν εἶδος μετανοίας ἐπιδεικνύμενοι, τηλικοῦτον ἑαυτοῖς ἁμαρτιῶν ὄγκον ἐξεκορύφωσαν, ὡς πᾶσαν ὁμοῦ τὴν γῆν εἰς πᾶν διαφθαρῆναι· οὕτω τοῖς Αἰγυπτίοις πολλὰ πλημμελοῦσι καὶ εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ λαὸν ἐξυβρίζουσι· χρηστὸς ἦν ὁ κύριος οὐ πανωλεθρίᾳ παραδοὺς, ἀλλὰ διὰ τῶν κατὰ μέρος μαστίγων εἰς μετάνοιαν ἐπαγόμενος· ἐπεὶ δὲ ἐπιστρέφοντες ἀγαπητῶς, πάλιν πρὸς τὴν κακίαν ἀνέστρεφον, καὶ τῆς προτέρας ἔχοντο ἀπιστίας ἔσχατον δὲ καὶ τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου ἀναγόμενον κατεδίωκον, ἀνάλωσεν αὐτοὺς ἡ θεία δίκη τὸ σύνολον καὶ ἀπώλεσεν· οὕτω τοῦ Ἰσραὴλ πολλὰ ἁμαρτάνοντος, καὶ τοὺς προφήτας ἀποκτείνοντος τοῦ Θεοῦ, τοὺς συνήθεις ὄντος μακροθυμίας

ἐγέ-

[illegible]

vit. Israelitas pariter multa delinquentes, cædis quin etiam prophetarum Dei reos, postquam solita sibi longanimitate diu tolerasset Dominus; vbi ad extremum vidit, eo ipsos immanis processisse amentiæ, vt neque diuinam in misso ad eos Dei Filio reueriti maiestatem, manus ei cruentas intulerint, damnas irreuocabiliter abiecit in omne tempus, deiectque; ablata iis prophetia, sacerdotio, religio; quas commisit credentibus in ipsum gentibus. Cap. XI. XI.

ΚΕΦ. ΙΑ.

[illegible]

Cap. XI.

Accurramus ad vocantem nos Christum alacriter, effundentes super ipsum corda; & ne nostram, sponte remittentes de nostra contentione, desperemus salutem. Nam & hoc diaboli sophisma est, recordatione priorum delictorum inducere in desperationem. At nobis ita cogitandum est: si Dominus, cum in hunc mundum aduenit, cœcorum, paralyticorum, surdorum medicus & restitutor in integrum fuit; si mortuos iam corruptos suscitauit;

Cap. XI. quanto magis cæcitatem mentis, animæ pigritiam, incuriosi cordis curabit surditatem? quandoquidem, vt non alius ab ipso corporis creator est; ita & animam ipse condidit. Et; si erga fluxa & mortalia tam benigne ac clementer affectus est; quanto magis immortali animæ, morbo iniquitatis & ignorantiæ laboranti; deinde accedenti ad ipsum & oranti, beneuole curationem adhibebit? eius enim vox hæc

Luc. XVIII, 7. est: *Pater meus cælestis, an non faciet vindictam clamantium ad se die ac nocte? ita dico vobis, quia cito faciet vindictam eorum.* Et illa eius

Matth. VII, 7. quoque vox est: *petite & dabitur vobis.* Et rursus:

Luc. XI, 8. *Si eo, quod amicus eius sit non dabit; propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quanto indiget.* Quibus verbis ad piam nos quandam in petitione impudentiam, & improbam importunamque instantiam hortatur. Enimvero propter peccatores ipse venit, vt eos ad se converte-

σιν, καὶ ἀμελῶς κ
ἰάσεται κώφευσιν
μηδὲ ἕτερος, αὐ
τὸς ὁ τὸ σῶμα κ
αὐτός ἐστι καὶ ὁ τὴ
χὴν· καὶ εἰ πρὸς τὸ
μενα καὶ θνήσκοντ
εὐμενῶς καὶ ἱλέως
πόσῳ μᾶλλον τῇ
νάτῳ ψυχῇ κακίᾳ
σῃ καὶ ἀγνοίας ἀ
ἔπειτα προσερχ
τούτῳ καὶ δεομένῃ
λανθρώπως θεραπ
κῶς χρήσεται; αὐ
φωνή· τὸ ὁ πατὴ
ὁ οὐράνιος οὐ μὴ
ἐκδίκησιν τῶν βο
πρὸς αὐτὸν νύκτα
ἡμέρας; ναὶ λέγω
ποιήσει τὴν ἐκδ
αὐτῶν ἐν τάχει· κα
αἰτεῖτε καὶ δοθήσε
μῖν· καὶ αὖθις· κα
τὸ φίλον εἶναι οὐ
αὐτῷ, διά γε τὴν
δειαν αὐτοῦ, ἀναστ
σει αὐτῷ ὅσων χρη
ναιδῆ ὡς παραμον
αἴτησιν προτρεπόμ
ἐπεί τοι καὶ διὰ τ
μαρτωλοὺς ἦλθεν ἵνα
στρέψῃ πρὸς ἑαυτὸ
νον ἡμεῖς τῶν κακῶν
λήψεων ἀπιστοῦντες
λάσωμεν τῷ Κυρίῳ
αὐτὸς οὐχ ὑπερορᾷ
ἕτοιμος ἐστι, παρ

τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν.

ret. Tantum a falſis recedentes præoccupationibus Domino vacemus; & ille nos non deſpicit; ſed promptus eſt, ſubminiſtrans, quo ab ipſo egemus, auxilium. Cap. XII.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Ὥσπερ ἐπὶ τῆς νόσου καὶ ἀσθενείας καταλαμβανομένου, ὅταν λοιπὸν μηκέτι τὸ σῶμα δυνατὸν ᾖ προσδέξασθαι τροφῆς καὶ πόσεως μεταλαβεῖν, εἰς ἀπόγνωσιν τοῦ νοσοῦντος, καὶ θανάτου τεκμήριον γίνεται, θρηνοῦσιν ἐπὶ τούτῳ καὶ φίλοι ἔχει καὶ τοὺς προσήκοντας· οὕτω δὴ καὶ Θεὸς καὶ ἄγγελοι ψυχὰς τὰς τῇ τροφῇ τῇ ἐπουρανίῳ τρέφεσθαι μὴ δυναμένας, ἐν πολλαῖς λύπαις καὶ θρήνοις παραπέμπουσιν. εἰ τοίνυν ἐγένου τοῦ Θεοῦ θρόνος, ἐκεῖνον ἔχων ἐπικαθήμενον, εἰ γέγονεν ἡ ψυχή σου ὅλη πνευματικὸς ὀφθαλμός, ὅλη φῶς, εἰ ἐτράφης τῇ τροφῇ ἐκείνῃ τοῦ πνεύματος, εἰ ἐπότισε τοῦ ζῶντος ὕδατος, καὶ τοῦ πνευματικοῦ οἴνου, τοῦ τὴν καρδίαν εὐφραίνοντος, εἰ ἐνέδυσας τῇ ψυχῇ τὰ τοῦ ἀρρήτου φωτὸς ἐνδύματα, εἰ πάντων τούτων ὁ

Cap. XII.

Sicut in morbo & infirmitate deprehenſis, quando iam corpus non amplius alimenta cibi & potus percipere poteſt; deſperatur de ægroto, & pro certo ſigno mortis eius id habetur, vnde amici & neceſſarii ipſius illum lugent: ſic Deus & angeli animas eſca cœleſti paſci amplius non valentes, multo luctu ac lamentis proſequuntur. Si ergo factus ſis Dei thronus, illum inſidentem tibi habens, ſi anima tua ſit tota ſpiritualis oculus, tota lux; ſi paſtus es cibo illo ſpirituali; ſi potatus aqua viua, & ſpirituali vino lætificante cor; ſi tuam induiſti animam veſtibus ineffabilis luminis: ſi horum omnium interior tuus homo, experimentum ceperit, & plenam ſecuritatem, viuis ecce vita abhinc æterna; ex

Cap. XII. XIII. præſenti iam tempore Chriſto conrequieſcens. Sin nondum hæc percepiſti; neque adhuc eo profeciſti, vt iſta poſſideas: plora vehementer, & lamentis indulge, quod tales haud dum lucratus divitias ſis. Sit vero tibi ea cura, hæc tua oratio perpetua pro tua mendicitate. Sed vtinam ſaltem paupertatis ſuæ ſenſus poſſidentem ſubeat; & non, vt iam plenus ac ſatur opum diuinarum, ſecure circumuagetur; nec quærens, nec pulſans: *Quærens* enim, inquit, *inueniet, & pulſanti aperietur.*

Matth. VII, 7. Luc XI. 10.

ἔσῃ σὺ ἄνθρωπος ε πεῖραν ἀφίκετο καὶ πληροφορίαν, ἰδοὺ ζῇς τὴ αἰώνιον τέως ζωὴν ἐκ τ παρόντος ἤδη τῷ Χρισ συναναπαυόμενος. εἰ δ οὔπω εἴληφας ταῦτα, οὐ εἰς κτῆσιν τούτων ἐλήλυθας, κλαῖε θερμῶς, καὶ ὀδυρμοῖς κέχρησο, μήπω τοῦ τοιούτου πλούτου τετυχηκέναι· καὶ φροντὶ ἔστω σοι καὶ δέησις διηνεκὴς περὶ τῆς πτωχείας σου. ἀλλ' εἴθε κἂν τῆς ἑαυτοῦ πενίας αἴσθησις εἰσήει τ κεκτημένῳ· καὶ μὴ ὡς τοῦ θείου πλούτου κατακορὴς ὤν, ἄφροντις περιῄγεν· ὁ γὰρ ζητῶν, φησὶν, εὑρήσει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

CAP. XIII.

Si compoſitum illud oleum tantam habet vim, vt eo vſi ad dignitatem adſcendant regiam; quanto magis qui quoad mentem & interiorem hominem ſanctificante exultationis oleo vncti, & arrham boni accipientes Spiritus, menſuras perfectionis inſcendent; regni, inquam, & filiationis Chriſto Regi conſortes & collegæ facti; ingre-

ΚΕΦ. ΙΓ.

Εἰ τὸ σύνθετον ἐκεῖνο ἔλαιον τοσαύτην ἔχει τὴν δύναμιν, ὡς τοὺς χρησαμένους αὐτῷ λοιπὸν βασιλικῆς ἐπιβαίνειν δόξης· πόσῳ γε μᾶλλον οἱ τὸν νοῦν καὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον τῷ ἁγιαστικῷ τῆς ἀγαλλιάσεως ἐλαίῳ χριόμενοι, καὶ τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ ἀγαθοῦ λαμβάνοντες πνεύματος, τὰ μέτρα τῆς τελειότητος ἐπιβήσονται, τῆς Χριστοῦ φημὶ βασιλεί-

ας

ας καὶ υἱοθεσίας. αὐτῷ συμμύσαι τῷ βασιλεῖ γενόμενοι, εἰσιέναι καὶ ἐξιέναι πρὸς τὸν πατέρα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἔχοντες· εἰ γὰρ καὶ μήπω τέλειον τὴν κληρονομίαν εἰλήφασι, τὸ βάρος ἔτι περικείμενοι τῆς σαρκός, ἀλλ' οὖν διὰ τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ ἀσφαλεῖ αὐτοῖς κεῖται τὰ τῶν ἐλπίδων, καὶ ὅτι συμβασιλεύσουσι τῷ Χριστῷ, καὶ ἐν περιουσίᾳ καὶ πλεονασμῷ πνεύματος ἔσονται, αὐτοῖς ἐνδοιαζόμενον, καθότι τῇ σαρκὶ περιόντες ἔτι, εἰς πεῖραν ἦλθον τῆς δυνάμεως καὶ ἡδονῆς ἐκείνης· καὶ γὰρ τὸ ἐπιτεθὲν κατὰ τὴν παρακοὴν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ σατανᾶ κάλυμμα, ἡ χάρις ἐρχομένη διὰ καθάρσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου καὶ τοῦ νοός, περιαιρεῖ τέλεον, καὶ πᾶν μίασμα καὶ λογισμὸν ἅπαντα ῥυπαρὸν τῆς ψυχῆς ἀποσκυβαλίζει, καθαρὰν αὐτὴν γενέσθαι βουλομένη καὶ τὴν ἰδίαν ἀπολαβοῦσαν φύσιν τρανοῖς καὶ ἀνεπικωλύτοις τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν δόξαν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς κατοπτεύειν· οἱ τοιοῦτοι δὲ αὐ-

diendi ad Patrem & egrediendi, vt videtur ipsis liberam habentes potestatem; etsi enim solidam istam nondum creuerunt hereditatem; mole vtique adhuc grauati carnis; tamen ob arrabonem Spiritus, certa & secura spe confidunt; & conregnaturos se tandem Christo; & fruituros copiose & abundantes Spiritus; minime dubitantes, quin, quoad in carne vixerint, perstituri in possessione sint virtutis & voluptatis illius, cuius semel experiendo gustum acceperunt; quippe cum superimpositum post inobedientiam hominibus satanæ operculum, gratia veniens per purgationem interioris hominis & mentis, auferat penitus, & omne inquinamentum, omnemque cogitationem ab anima euerrat; volens illam esse mundam, & propriam recipere naturam, perspicacibus & omni liberis impedimento veri luminis claritatem intueri oculis. Qui tales sunt iam ex hoc tempore ac vitæ statu in

Cap. XIII.

Cap. XIV.

tiam tam vehementibus ipſos & feris inſultibus pulſaſſe, vt pauorem & conſternationem ipſis incuteret. Nemo igitur eorum, quibus acutius cernere ſacræ prudentiæ lumen dedit, auſit vnquam dicere; ex quo præſentem in me ſentio gratiam, liberatus ſum in omne tempus ab omni malitia. Duo enim, vt dictum eſt, inter ſe aduerſa in mente agunt, gratia & concupiſcentia, vtcunque cito creduli & imprudentes ſtatim dicant: *Vicimus & debellatum iam eſt.* Mihi quidem contra ſic videntur huius ſe generis res habere, vt quando ſoli pure fulgenti ſuboriens repente vapor & caligo velamen veluti obduxerit; ſic ſimiliter, vti diximus, ſe habent, qui gratia Dei potiti, ſed accurate nondum purgati ſunt; ſed in penetralibus profundis adhuc a peccato tenentur. Quare multa profecto diſcretione opus eſt, ad experientiam rerum talium fectiſſimam parandam.

μενῶς ἐπέθετο
ὡς ἔκπληξιν
θεῖναι καὶ ἀπ
θάῤῥηκε τοίνυ
ὀξὺ διὰ συνέσ
των εἰπεῖν· ὅτ
μοι συνέστης,
μαι λοιπὸν καὶ τ
τίας· ἐνεργεῖ γὰ
ται καὶ τὰ δύο
καὶ τῷ αὐτῷ
οἱ εὔκολοί τε
θεὶς μικρόν τι
ματικὸν ἐσχηκ
κήκαμεν ἤδη λέγ
δὲ δοκῶ τὰ πρ
οὕτως ἔχειν· ὥσ
ἡλίου καθαρῶς
ποντος σκοτειν
ἄφνω ἡ ὁμίχλη
μοῦσα ἐπισκοτί
τῷ καλῷ φωτί· τ
παραπλησίως ἔ
λόγῳ οἱ τῆς μὲν
χάριτος ἐπιτυ
μήπω δὲ πρὸς ἀ
διακαθαρθέντες
τῷ βάθει ἔτι κατ
ὄντες ὑπὸ τῆς
ας· ὥστε πολλῆς
τῆς διακρίσεως
τὸ πεῖρα ταῦτα
λεπτότητι προλα

Ὥσπερ ἀδύνατον ὀφθαλμῶν ἄνευ καὶ γλώττης, ὤτων καὶ ποδῶν βλέπειν ἢ λέγειν, ἀκούειν ἢ περιπατεῖν· οὕτως ἀδύνατον, ἄνευ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκεῖθεν διδομένης ἐνεργείας, μυστηρίων κοινωνῆσαι θείων, καὶ εἰδέναι Θεοῦ σοφίαν, ἢ ἐν πνεύματι πλουτεῖν· εἰ μὲν γὰρ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν λόγοις ἀσκοῦνται, καὶ πρὸς λογομαχίας ἐνθύμως ἐγχρονίῳ τριβῇ· οἱ δὲ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι, κἂν ἀνομίλητοι λόγων ὦσιν· ἀλλ' ἐν θείᾳ γνώσει καὶ Θεοῦ χάριτι καταρτίζονται.

CAP. XV.

Cap. XV. XVI.

Vt sine oculis, lingua, auribus, pedibus, videri, dici, audiri, ambulari nequit; sic pariter impossibile est, sine Deo & ab ipso dato efficaci auxilio, communicare mysteriis diuinis, & nosse Dei sapientiam, aut in Spiritu ditescere. Nam sapientes quidem Græcorum, in meditatione doctrinarum exercentur, & ad inuicem reciprocandas verborum rixas longo triti vsu sunt. Serui autem Dei, etsi congressibus disputationum inexercitati sint; tamen divina notitia, & Dei gratia perficiuntur.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πείθομαι λέγειν φρονῶ, ὅτι καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς ἀποστόλοις τοῦ ἀγαθοῦ Παρακλήτου πεπληρωμένοις, ὁμοίως καθαρῶς ὑπῆρχε φροντίδων ἀπηλλάχθαι· ἀλλὰ πρὸς τῇ ἀγαλλιάσει καὶ ἀῤῥήτῳ χαρᾷ, καὶ φόβος τις εἵπετο ἐξ αὐτῆς δῆπου τῆς χάριτος, οὐχὶ τοῦ τῆς κακίας μέρους ἔχοντας ἀφορμάς· αὐτὴ γὰρ ἡ χάρις ἐν ἀσφαλεῖ τὰ ἐκείνων ἐτίθει τοῦ μηδὲ πρὸς

CAP. XVI.

Audeo dicere, ne ipsis quidem illis sancto paracleto repletis apostolis, contigisse, vt liberi prorsus a curis essent; sed exultationem & ineffabile eorum gaudium & timor aliquis consequebatur ex ipsa gratia, ne forte peioris partis tentarentur occasionibus. Ipsa enim gratia in tuto res ipsorum ponebat, ne vel ad minimum excederent a

Cap. XVI. XVII.

recto. Atque vt puerulus paruo calculo in murum solidum coniecto nullam ei damnum infert; aut iaculum hebes, loricam firmam minime lædit; sic pars illa malitiæ reliqua in ipsos impetum faciens inefficax & frustraneum esse demonstrabatur, quod illos nimirum Christi virtus optime muniuisset. Ceterum quantumlibet perfectis, libertas tamen arbitrii inerat. Non enim verum est, quod quidam inscite garriunt, post acceptam gratiam, nihil nisi laxationem & quietem restare. Requirit enim Dominus in perfectis quoque voluntatem animæ in obsequium Spiritus: vt hæc inuicem consentiant. Dicit enim apostolus: *Spiritum nolite extinguere.*

1. Thess. V, 19.

μικρὸν ἐκβᾶσαι τοῦ καλῶς ἔχοντος· καὶ ὥσπερ τι παιδίον μικρᾷ ψηφῖδι τεῖχος βεβληκὸς οὐδὲν ἤνυσεν. ἢ ὡς τι βέλος ἀσθενὲς θώρακα ἰσχυρὸν ἥκιστα ἂν βλάψῃ, οὕτω δὴ καὶ μέρος τι τῆς κακίας προσβάλλον αὐτοῖς ἄπρακτόν τε καὶ μάταιον ἀπηλέγχετο· ἅτε τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει καλῶς φραξαμένοις· πλὴν ἀλλὰ καὶ τελείοις οὖσιν ἡ τοῦ αὐτεξουσίου ἐλευθερία παρῆν, καὶ οὐχ ὥς τινες ἀνοήτως φασίν, ὅτι μετὰ χάριν τὸ ἀπὸ τῶν δὲ φροντίδων λύσις καὶ ἄνεσις· ζητεῖ γὰρ ὁ Κύριος καὶ τοῖς τελείοις τὸ θέλημα τῆς ψυχῆς εἰς διακονίαν τοῦ πνεύματος, ὡς συμβῆναι ταῦτα ἀλλήλοις. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος· τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε.

Cap. XVII.

Simplici nomenclatione designare res, facile cuiuis & factu pronum est. Facile quippe omni homini est dicere: panem hunc, (vt hoc exemplo vtamur) ex frumento esse compactum; quo au-

ΚΕΦ. ΙΖ.

Τὸ μὲν ἁπλῷ λόγῳ παραδίδοσθαι τὰ πράγματα πρόχειρόν τι καὶ εὐπετές· ῥᾴδιον γὰρ τῷ παντὶ λέγειν τὸν ἄρτον τοῦτον, ὑποδείγματος δὲ λόγῳ φαμὲν, ἀπὸ σίτου γεγενῆσθαι· τὴν μέντοι μέρος αὐτοῦ κατασκευὴν ἐκ-

ἐκθέσθαι, οὐ τοῦ παντὸς γνῶναι· ἀλλὰ μόνων ἐστὶ τῶν πεπειραμένων· οὕτω γοῦν καὶ τὸ μὲν ἁπλῶς περὶ ἀπαθείας λέγειν τε καὶ τελειότητος εὐπετές τε καὶ εὐχερές· τὸ δὲ πείρᾳ τὸ πρᾶγμα παραλαβεῖν, τοῦτό ἐστι τῷ ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ καταλαβεῖν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς τελειότητος.

tem modo quaue arte tota ejus praparatio administrata fuerit, sigillatim exponere, haud quiuis queat; sed id eorum saltem est, qui experientiam rei habent. Ad hunc igitur modum cuilibet in promptu est, de affectuum vacuitate & perfectione, disserere; experientia vero capessere negotium; hoc vero est reipsa & in veritate methodum perfectionis percipere. Cap. XVII. XVIII.

KΕΦ. ΙΗ.

Ὅσοι λόγους πνευματικοὺς γεύσεώς τε καὶ πείρας ἐκτὸς φθέγγονται, τούτους ἐοικέναι φημὶ ἀνθρώπῳ θέρους ὥρᾳ μεσημβρίας ἀκριβοῦς ἱσταμένης πεδίον ἐρημόν τι καὶ ἄνυδρον διιόντι· εἶτα ὑπὸ πολλῆς καὶ φλογώδους τῆς δίψης τὸν νοῦν αὐτῷ ὑπογράφοντι πηγήν τινα ψυχρὰν ἐγγὺς οὖσαν γλυκύ τε καὶ διειδὲς ὕδωρ ἔχουσαν, καὶ αὐτοῦ οὐδενὸς εἴργοντος ἀπολαύοντι κατὰ κόρον· ἢ ἀνθρώπῳ μέλιτος μὲν οὐδὲ βραχὺ γευσαμένῳ, ἑτέροις δὲ ὅπως ἔχει γλυκύτητος πειρωμένῳ διασαφεῖν· τοιοῦτοι γὰρ ἀληθῶς, ὅσοι μὴ ἔργῳ καὶ πληροφορίᾳ τῇ ἑαυτῶν τὰ περὶ τε-

CAP. XVIII.

Quicunque de spirituali doctrina, sine gustu & experientia, disputant; eos aio ego esse similes homini, per æstatem, meridie calidissimo existente, per campum desertum aridumque transeunti; atque in siti, qua multa & flagrantissima torquetur, animo sibi fontem fingenti gelidum proxime fluentem aquam dulcem & crystallinam habentem; & ea se ad satietatem vsque, nullo prohibente prolui. Aut homini, qui, cum mel omnino nunquam gustarit; tamen aliis declarare conatur, quanta sit ejus suauitas. Tales profecto sunt

Cap. XVIII. XIX. quicunque reipsa & intimo in seipsis experimento eorum, quæ ad perfectionem, sanctificationem & perturbationum abolitionem pertinent, non ante præparati, alios de his docere disserendo volunt. Etenim si dederit his Deus, vt vel exiguum aliquem horum, quæ inexperti prædicant, sensum percipiant, tunc demum clare intelligent, veritatem & ipsas res non secundum eorum expositionem, sed multo aliter sese habere.

λειότητός τε καὶ ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαθείας παραλαβόντες ἑτέροις εἰσηγεῖσθαι βούλονται· καὶ γὰρ εἰ δῴη Θεὸς μικράν τινα τῶν παρ' αὐτῶν λεγομένων λαβεῖν αἴσθησιν, εἴσονται πάντως, ὅτι μὴ κατὰ τὴν ἐκείνων εἰσήγησιν, ἀλλὰ πολλῷ τῷ διαφέροντι τὰ τῆς ἀληθείας ἔχει καὶ τῶν πραγμάτων.

Cap. XIX.

Euangelium quidem disserte præcipit omni homini, hoc non agere; hoc agere; si velit amicus fieri amantis hominis regis. Ait enim: *Ne irascaris, ne concupiscas: si quis te percusserit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram.* (Matth. V, 39.) At apostolus distincte ac minutatim exequens partes singulas rerum præceptarum, qua sensim ratione administrari oporteat purgationis opus, cum patientia, nimirum & longanimitate, edocet. Primum quidem lacte pascens, vt infantes; de-

ΚΕΦ. ΙΘ.

Τὸ μὲν εὐαγγέλιον, φησὶν, ἀποφαντικῶς διακελεύεται παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ μὴ ποιεῖν, ἢ ποιεῖν, ὥστε φίλον γενέσθαι τῷ φιλανθρώπῳ βασιλεῖ· μὴ ὀργισθῇς γάρ φησι, μὴ ἐπιθυμήσῃς· ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· ὁ δὲ ἀπόστολος κατὰ πόδα τῶν τεταγμένων ἐλθὼν, καὶ ὅπως χρὴ κατὰ μικρὸν γίνεσθαι τὸ τῆς καθάρσεως ἔργον, ὅτι μεθ' ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας, ἐκπαιδεύει· πρῶτον μὲν γαλακτοτροφῶν ὡς νηπίους· εἶτα φέρων εἰς αὔξησιν· καὶ αὖθις εἰς τελειότητα·

εἶτ

οἷον, ὡς ἐν παραδείγματι φάναι, τὸ μὲν εὐαγγέλιον τέλειος, ἐξ ἐρίου εἶπε γινέσθω χιτών· ὁ δὲ ἀπόστολος, καὶ πῶς δεῖ ξαίνεσθαι τοῦτο, ὑφαίνεσθαί τε καὶ κατασκευάζεσθαι τὸν χιτῶνα καλῶς διεσάφησεν.

inde promouens in augmentum; postremo ad perfectionem perducens. Atque vt in exemplo rem exponamus; Euangelium quidem perfectam ex lana exhiberi tunicam mandat; apostolus autem distincte insuper tradit, qua methodo pectendum sit, qua inde texendus arte pannus; & quomodo in tunicam is sit præparandus. Cap. XIX. XX.

ΚΕΦ. Κ.

Εἰσί τινες πορνείας μὲν τῆς φαινομένης καὶ κλοπῆς καὶ πλεονεξίας καὶ τῶν ὁμοίων ἀπεχόμενοι μοχθηρῶν· καὶ κατὰ τοῦτο ἑαυτοὺς ἐκκρίνοντες τοῖς ἁγίοις· πολλοῦ δὲ δέουσι τῶν πραγμάτων γίνεσθαι καὶ τῆς ἀληθείας· οἰκουρεῖ γὰρ ἐν τῷ νῷ τούτων ἡ κακία πολλάκις, ζῇ τε καὶ ἕρπει, καὶ οὔπω ἀπολιποῦσα τούτους ᾤχετο· ἅγιος δέ ἐστιν ὁ ἁγιασθεὶς καὶ τὸν ἔσω τέλειον διακαθαρθεὶς ἄνθρωπον· καὶ γάρ τις τῶν ἀδελφῶν ἀδελφοῖς τισι συνευχόμενος πρὸς τῆς θείας ἐξηχμαλωτίσθη δυνάμεως, καὶ ἁρπαγεὶς εἶδε τὴν ἄνω πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς ἐκεῖ φωτεινὰς οἰκίας, καὶ φῶς ἄπειρον καὶ

CAP. XX.

Sunt quidem a fornicatione quidem adparente, a furto, ab auaritia similibusque abstinentes delictis; ac propterea seipsos accensentes sanctis; a cuius tamen veritate appellationis longo absunt interruallo. Habitat enim in mente ac sensibus ipsorum malitia sæpe; viuit & serpit, necdum iis plane relictis foras profecta. Sanctus porro is demum est, qui est sanctificatus & interiorem perfecte purgatum habet hominem. Etenim aliquis fratrum, vna simul cum aliis quibusdam fratribus orans, diuina captiuatus vi, & raptus, vidit supernam ciuita-

Cap. XX. XXI.

tem Ierusalem, & lucidas, quæ illic sunt, domos, & lucem immensam atque ineffabilem. Audiit quoque vocem dicentem: hunc esse locum iustorum requiei; deinde inflatus & magna de se præsumens, in graue incidit peccatum, & multis consequenter implicatus est malis. Si ergo hic ita lapsus est, quomodo poterit e vulgo aliquis dicere: quandoquidem ieiuno, & peregre dego, & facultates meas dispertior; præterea que a supra memoratis custodiui me malis, nihil profecto deest, quo minus ego quoque sanctus sim? Etenim non ab adparentibus malis abstinentia, est perfectio, vti dictum est; sed mentis purgatio, eaque perfecta.

ἀπόῤῥητον· ἤκουσέ τε φωνῆς λεγούσης, τοῦτον εἶναι τὸν τόπον τῆς τῶν δικαίων ἀναπαύσεως· εἶτα φυσιωθεὶς καὶ μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ οἰηθεὶς βαθεῖ κατέπεσεν ἁμαρτήματι καὶ πολλοῖς ὕστερον ἑάλω κακοῖς· εἰ δὲ οὗτος οὕτως, πῶς γε τῷ τυχόντι δυνατὸν λέγειν· ὡς ἐπεὶ νηστεύω, καὶ ξενιτεύω, ψωμίζω τε τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἐφυλαξάμην κακῶν, οὐδέν ἐστι τὸ λειπόμενον ἅγιον καμὲ εἶναι· καὶ γὰρ οὐχ ἡ τῶν φαινομένων κακῶν ἀποχὴ τελείωσίς ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται, ἀλλ' ἡ τῆς διανοίας κάθαρσις, αὕτη τελεία.

Cap. XXI.

Hæc qui reputas, ingredere, aio, per attentam in cogitationes tuas vigiliam, penitus intra captiuam tuam & seruam peccati mentem; & vide illam adhuc infra cogitationes ipsas in imis, quæ dicuntur, animæ penetralibus tuæ nidulantem anguem;

ΚΕΦ. ΚΑ.

Εἴσελθε φησὶν ὁ ταῦτα ὑπολαμβάνων διὰ τῆς τῶν λογισμῶν σου ἐπιστασίας πρὸς τὸν αἰχμάλωτόν σου καὶ δοῦλον τῆς ἁμαρτίας νοῦν καὶ ἴδε τὸν ἔτι τούτου κατώτερον καὶ βαθύτερόν σου τῶν λογισμῶν τὸν εἰς τὰ λεγόμενα τῆς ψυχῆς σου ταμιεῖα ἐμφωλεύοντα ὄφιν καὶ ἀ-

ναι-

νεκροῦντά σε διὰ τῶν καιριωτάτων τῆς ψυχῆς σου μελῶν· ἄβυσσος γὰρ ἀκατάληπτος ἀληθῶς ἡ καρδία. εἰ οὖν τοῦτον ἀνεῖλες, εἰ τὴν ἀνομίαν ὅσην ἐν σοὶ πᾶσαν ἐξεκάθαρας, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐξέβαλες, καυχῶ περὶ καθαρότητος ἐν Θεῷ. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ ταπεινωθεὶς, ὡς ἐνδεής τε καὶ ἁμαρτωλὸς ἔτι, προσέλθε ὑπὲρ τῶν κρυφίων σοῦ δεόμενος τῷ Χριστῷ· πᾶσα γὰρ παλαιὰ καὶ νέα γραφὴ περὶ καθαρότητος φαίνεται διαλεγομένη, καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ καὶ Ἰουδαίῳ καὶ Ἕλληνι ἐπέραστα τὰ τῆς καθαρότητος, κἂν μὴ πάνυ ἀνύσιμα γίνεσθαι· διὰ τοῦτο τὴν τῆς καρδίας φημὶ καθαρότητα, οὐ δυνατὸν ἄλλως, ὅτι μὴ διὰ Ἰησοῦ μόνου· αὐτὸς γάρ ἐστιν ἐνυπόστατός τε καὶ ὄντως ἀλήθεια· καὶ δίχα ταύτης τῆς ἀληθείας ἀμήχανον, ἢ ἀλήθειαν γνῶναι, ἢ σωτηρίας ἐπιτυχεῖν.

interficientemque te ſuo inficiendis veneno primariis animæ tuæ membris. Abyſſus enim vere inſcrutabilis cor eſt. Si ergo hunc occidiſti, ſi quantum erat in te iniquitatis, totum expurgaſti? & peccatum eieciſti, gloriare in Deo de puritate. Sin minus, humiliatus, vti egenus & peccator adhuc, accede ad Chriſtum, pro occultis tuis orans. Adparet enim vniuerſam tam veteris quam noui fœderis ſcripturam ad puritatem præcipue referri? quippe cum omni homini tam Iudæo, quam Græco, inprimis expetibilis puritas ſit; quanquam eadem cunctis haud adeo adeptu facilis; pertingere autem ad iſtam cordis munditiam, aio neminem aliter, quam per Ieſum ſolum poſſe. Ipſe enim ſubſtantialis vere veritas eſt; absque quali veritate impoſſibile eſt, aut noſſe veritatem, aut ſalutem adſequi. Cap. XXI.

MACARII MAGNI De Charitate Liber.

Cap. I.

Cap. I

SIcut in hiſce apparentibus exteriori homini renunciaſti, erogaſti & diſtribuiſti res tuas; ſic & renunciare te præ occupationibus prauis circa res morum oportet; & ſi ſapientiam didiciſti carnalem, aut cognitionem es adeptus negotiorum, & hanc abdica. Si iuſtificationibus carnalibus confidis, ab his quoque abſiſte humilians te ipſum & in paruum contrahens. Sic enim

I. Cor. I, 21. *ſtultitiæ prædicationis* percipere doctrinam poteris. In hac autem veram inuenies ſapientiam; non in ſermonibus exquiſite ornatis, ſed in crucis virtute. His quaſi elaboratus tranſcriberis in ſortem eorum, qui digni habiti ſunt eandem acquirere. *Crux enim Chriſti*, ait Paulus, *In-*

* Corruptus videtur locuſſenſus tamen non obſcuro.

I. Cor. I, 18.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Περὶ ἀγάπης λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ὥσπερ ἐν τοῖ[ς] φαινομένοις τ[ού]τοις τοῦ ἐκτὸ[ς] ἀπετάξω ἀνθρώπῳ, ἐ-ψώμισάς τε τὰ ὄντα καὶ διεσκόρπισας, ὕ-τως ἀποτάξασθαί σε ταῖς τῶν ἠθῶν προλήψε-σι χρὴ, καὶ εἰ σοφίαν ἔ-μαθες σαρκικὴν ἢ γνῶ-σιν πραγμάτων, ἀρνη-σαι ταύτην· εἰ δικαιώ-μασι πέποιθας σαρκι-κοῖς, ἀπόστηθι τούτων, ταπεινῶν σεαυτὸν καὶ κατασμικρύνων· οὕτω γὰρ καὶ δυνήσῃ τῇ τοῦ κη-ρύγματος μωρίᾳ μα-θητευθῆναι· ἐν ταύτῃ δ[ὲ] τὴν ἀληθινὴν εὑρήσει[ς] σοφίαν, οὐκ ἐν λόγοι[ς] κοκομψευμένοις, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ σταυροῦ δυνά-μει· τούτοις ἐνεργούμε-νος ἐν ὑποστάσῃ * τοῖς καταξιωθεῖσι ταύτη[ν] κτήσασθαι· ὁ γὰρ σταυ-ρὸς, φησὶν, ὁ Παῦλος, τοῦ χριστοῦ τοῖς μὲν Ἰουδαίοι[ς] σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρία·

μωρία· ἡμῖν δὲ τοῖς σωζομένοις Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία.

dæis quidem ſcandalum; gentibus autem ſtultitia; nobis vero, qui ſaluamur, Dei virtus & Dei ſapientia. Cap. I. II.

ΚΕΦ. Β.

Εἰ καὶ ἔλαβές φησι γεῦσιν ἐξ οὐρανοῦ, εἰ καὶ μετέσχες ἐκείνης τῆς σοφίας, καὶ ἀνάπαυσιν ἔσχες ἐν τῇ ψυχῇ σου, μηδ᾽ οὕτως ἐπαίρου, καὶ μὴ ὡς ἐφθακὼς ἤδη καὶ πᾶσαν καταλαβὼν τὴν ἀλήθειαν τεθαῤῥηκὼς ἔσο· μὴ καὶ σὺ ἀκούσῃς· ἤδη κεκορεσμένοι ἐστὲ, ἤδη πεπλουτήκατε· χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε, καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν· ἀλλὰ καὶ γευσάμενος, ὡς μήπω τοῦ χριστιανισμοῦ ἁψάμενος εἶναι νόμιζε. καὶ μὴ ἐξ ἐπιπολῆς ἔστω τοῦτό σοι, ἀλλ᾽ ὡς ἐμπεφυτευμένον διαπαντὸς καὶ κεκυρωμένον τῇ διανοίᾳ σου.

CAP. II.

Etiamſi acceperis guſtum e cœlo; etſi particeps ſis factus ſapientiæ illius, & requiem habueris in anima tua; neque ſic extollaris; neque quaſi iam perueneris ad omnem veritatem, eamque comprehenderis, arroganti apud te ſis confidentia. Ne & tu audias: *Iam ſaturati eſtis:* 1. Cor. *iam diuites facti eſtis; ſine* IV, 8. *nobis regnatis; & vtinam regnetis, vt & nos vobiſcum regnemus.* Sed etſi guſtaueris, te tanquam nondum chriſtianiſmum attigeris, eſſe reputa. Neque hoc ſuperficiarie præ te feras velim; ſed vt penitus inſitum ſemper, ac intime ſancitum in mente ſit tua.

ΚΕΦ. Γ.

Ὥσπερ τις φιλόπλουτος, κἂν μυρία συναγαγὼν χρήματα ᾖ οὔπω διακορὴς γίνεται, μᾶλλον τῆς ἐπιθυμίας· ἢ καθάπερ τις πόματος ἡδυ-

CAP. III.

Vt auarus quiſpiam, etſi pecuniam congeſſerit innumerabilem, haut exſatiatur, ſed plura potius deſiderat; aut qui a potione dulcisſima

Cap. III.

ante satietatem depulsus est, sitim magis accendit, sic Dei gustus, contra omnem satietatem gloriari nouit, immo quanto quis magis istiusmodi diuitiis abundat, tanto magis considerat, se esse pauperem. Tales christiani non habent in æs[illegible]ta, pretiosam an[illegible]pri-am; sed velu[illegible]or-sus nihili, sic [illegible]Deo deiectos tene[illegible]que omnium hom[illegible]sos reputant. De[illegible]au-det Deus, & in ea suauiter requiescit anima, ejus humilitate delectatus. Si ergo aliquid habet quispiam, ne propterea infletur, existimans, esse aut habere se aliquid. Nam arrogans confidentia abominatio est Domino; & hæc a principio eiecit e paradiso hominem: is enim cum audisset: *Eritis sicut dii,* concepit illam insanam spem, & in dementem intumuit fiduciam. Considera, quomodo Deus tuus & Rex tuus, sed & Dei filius, *Seipsum exinaniuit formam serui ac-*

Gen. III, 5.

Phil. II, 7.

[illegible]

τῇ ψυχῇ, διὰ τὴν τ-
αὐτῆς ταπείνωσιν· ἀλλ' εἰ
καὶ ἔχει τίς τι, μὴ πα-
ρὰ τοῦτο ἐπαρθῇ εἶναι τι ἢ
ἔχειν· ἡ γὰρ οἴησις βδέ-
λυγμα Κυρίῳ· καὶ αὕτη
ἀπ' ἀρχῆς ἐξέβαλε
τοῦ παραδείσου τὸν ἄνθρω-
πον, ἀκούσαντα, ὅτι ὡς
θεοὶ ἔσεσθε, καὶ τῇ ἐλ-
πίδι ταύτῃ τῇ ματαίᾳ
ἐπιθαῤῥήσαντα· κατά-
μαθε πῶς ὁ Θεός σου καὶ
βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ Θεοῦ
υἱὸς, ἑαυτὸν ἐκένωσε
μορφὴν δούλου λαβὼν·
πῶς ἐπτώχευσε, πῶς τοῖς
ἀτίμοις συνελογίσθη,
πῶς πέπονθεν, εἰ δὲ καὶ ὁ

Θεὸς

cipiens. Quomodo pauper factus est, quomodo cum inhonoratis est reputatus, quomodo passus est. Si autem ille cum Deus esset talia vltro subiit: Tu homuncio concretus carne & sanguine; Tu terra & cinis, heu me! Tu nullam ex te boni particulam omnino habens; sed totus quantus es ex immunditia conflatus, altum sapis; & gloriando te ostentas? Quin tu si quidem sapis, propter hoc ipsum, quod accepisti a Deo, dic, meum hoc non est; ab alio accepi; & cum ipsi vi-
r prorsus auferet a me id quod dedit. Sic quidem bonum Domino, malum autem ius adscribe infirmitati. Cap. III, IV.

Cap. IV.

Quem ait apostolus, *Thesaurum se habere in vasis fictilibus*, sanctificantem existima Spiritus virtutem, quam adhuc in carne superstes dignus habitus est accipere. Etenim alibi rursus idem dicit: *Qui factus est nobis sapientia a Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemtio.* Qui igi-

II. Cor. IV, 7.

I. Cor. I, 30.

Cap. IV. V. tur innuenit & apud ſe habet cœleſtem hunc Spiritus theſaurum, omnem iuſtitiam mandatorum, omnem operationem præſcriptam, non pure ſolum & irreprehenſibiliter, ſed etiam ſine labore & ærumna poteſt exequi, quod antea citra laborem multum facere, tantum aberat, quin poſſet. Neque enim valet quis, quantumuis velit, fructum Spiritus vere ac prout oportet excolere, ante perceptionem boni Spiritus. Itaque vim ſibi quiuis inferat ſubinde per patientiam currens & fidem, ac feruenter Chriſtum oret, vt theſaurum iſtum cœleſtem queat adſequi; & tunc omnem iuſtitiam in ipſo & per ipſum præſtare poterit pure ac perfecte; ſine labore, inquam, & ærumna.

CAP. V.

Qui diuinas diuitias Spiritus in ſeipſis habent, quando cum aliquibus miſcent ſpirituales ſermones, eas quaſi promentes e proprio the-

ρὼν καὶ παρ' ἑαυ
τὸν ἐπουράνιον τ
πνεύματος θη
πᾶσαν δικαιοσύ
τολῶν, πᾶσαν
ἐντολῶν ἐργασία
θαρῶς μόνον
μήτως, ἀλλὰ κ
νων ἐκτὸς καὶ κα
ἀνύειν δύναται
ἀπονητὶ πρότερο
λὺ γε καὶ ἔδει πο
γὰρ ὐδὲ δύναται
βούληται, τὸν καρ
πνεύματος ἀλ
γεωργῆσαι πρὸ
ἀγαθῦ πνεύματ
ταλήψεως· πλὴν
καὶ βιαζέσθω πᾶς
αὐτὸν ἑκάστοτε δι
μονῆς τρέχων καὶ π
καὶ θερμῶς τὸν Χρ
έσθω, ὥστε τῦ θη
τῦδε τῦ ἐπουρανί
τυχεῖν· καὶ τότε
δικαιοσύνην ἐν αὐ
καὶ δι' αὐτῦ ποιεῖν
ται καθαρῶς καὶ τε
ἀμόχθως τε φημ
ταλαιπώρως.

ΚΕΦ. Ε.

Οἱ τὸν θεῖον π
τῦ πνεύματος ἐν ἑα
ἔχοντες, ἐπειδὰν
κοινωνῶσι λόγων
ματικῶν, τῦ ἰδίυ
ἐκβάλλοντες θησ

...ῖς μεταδιδόασιν ἐ-
...ν πλοῦτον ἐν μυ-
...καρδίας οὐκ ἐθη-
...σαν, ἐξ οὗ θείων
...ημάτων καὶ μυστη-
..., λόγων τε ὑπερ-
...των βροτοῖς ἀγαθο-
ἀπανθισάμενοι
...ίων ἐξ ἑκατέρας
...ἐπ᾽ ἄκρας τῆς
...ς φέρουσι, ἢ καὶ
...πνευματικῶν ἀ-
γενόμενοι τοῖς
λόγοις ἐπικομ-
...ου ὡς ἴδια τὰ ἐκ-
...ματεύσαντες, καὶ
...λοτρίοις τόκοις ὑ-
...λόμενοι· οὗτοι μὲν
...λοις ἅπασι παρέ-
...ν λεγομένων ἀπό-
...αὐτοὶ δὲ μετὰ τὴν
...ιν πτωχοῖς εὑρί-
...κονται· ἅτε τῶν
...γων ἑκάστου, καθά-
...ρὸς τὰ ἴδια τῶν
...ελθόντα ἀπαιτοῦν-
... ἐκείνων δὲ μὴ
...ίδιον θησαυ-
... ὥσπερ δυνατοῦ
...ρτους τε αὐτοὺς
...ομένους, καὶ τοὺς ἄλ-
...τα μεταδίδοσιν ἀ-
... διὰ τοῦτο ζητη-
...ρῶμεν παρὰ Θεοῦ
...τὸν ἀληθινὸν τῶ-
...ματικῶν... τότε
...ἡμῖν ἔσται καὶ ἑαυ-
...τοὺς ὠφελεῖν, καὶ

ſauro, iis, quibuscum conuerſantur, communicant. Cap.V.
Qui vero iſtiusmodi opes non reconddiderunt in penetralibus cordis, ex quo, diuinorum ſenſuum, myſteriorumque & doctrinarum naturæ captum excedentium præſtantia redundaret; ſed deflorata ſolum quædam e libris vtriusque teſtamenti, ſumma in lingua ferunt; aut Auditores facti ſpiritualium virorum; eorum doctrina ſe oſtentant, quæ ab iis perceperunt tanquam ſua proferentes, & partus ſibi ſubiicientes alienos. Hi ſane aliis quidem facilem præbent eorum, quæ dicunt, fruitionem; ipſi vero poſt dictionem reperiuntur mendicis ſimiles. Quippe cùm ad ſuum quæque verum auctorem, quæ ipſi falſo pro ſuis vendi-tarunt, ſponte quaſi ſua redeant; ipſis in egeſtate domeſtica relictis, vtpote qui theſaurum non posſideant proprium; quem ſi haberent, poſſent ſe quidem primum ipſos oblectare, aliisque de

Cap. V. VI. inde, vnde iuuarentur, impertire. Propterea primum debemus a Deo nobis veras istas diuitias comparare, tunc facile poterimus prodesse aliis communicando ipsis doctrinas spirituales & mysteria. Sic enim complacuit diuinæ bonitati, habitare in quolibet qui crediderit, etenim, *qui diligit me*, inquit, *diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.* Et alibi: *Ego & Pater veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Iob. XIV, 20. *Iob. XIV, 23.*

λόγων πνευματικῶν καὶ μυστηρίων αὐτοῖς μεταδιδόναι· οὕτω γὰρ ηὐδόκησεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης παντὶ τῷ πεπιστευκότι ἐγκατοικῆσαι· καὶ γὰρ ὁ ἀγαπῶν με, φησὶν, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρός μου· κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν· καὶ ἐν ἄλλοις· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

Cap. VI.

Qui eo digni habiti honore sunt, vt filii Dei fierent, & Christum in seipsis resplendentem circumferrent, variis & differentibus modis a sancto reguntur Spiritu, & in arcano cordis a gratia demulcentur. Nihil vero conducibilius est, quam aliqua voluptatum genera, quæ in mundo conspicua sunt, in medium adducere, vt, quibus fruitur anima gratiæ diuinæ oblectamentis, iisdem comparentur. Est videlicet

ΚΕΦ. ϛ.

Οἱ τέκνα Θεοῦ γενέσθαι καταξιωθέντες, καὶ τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτοῖς ἐλλάμποντα ἔχοντες, ἐν ποικίλοις καὶ διαφόροις τοῦ πνεύματος διέπονται τρόποις, καὶ ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς καρδίας ὑπὸ τῆς χάριτος περιθάλπονται· οὐδὲν δὲ ἴσον καί τινας τῶν κατὰ κόσμον φαινομένων ἀπολαύσεων εἰς μέσον παραγαγεῖν πρὸς εἰκασίαν τῶν ἐν τῇ ψυχῇ θείων διαγωγῶν τῆς χάριτος· ἔστι γὰρ ὅτε γίνονται καθάπερ τινὶ βασιλικῷ δείπνῳ ἐνευφραινόμενοι,

καὶ

...αλλιῶντες ἀφρα-
...α τῇ ἀφάτῳ ἀ-
...σιν· καὶ νῦν μὲν ὡς
...τῷ νυμφίῳ πνευ-
...ῶς συνηδόμενοι·
...ἀσώματοί τινες
...ἐν τοσαύτῃ τῇ
...ῃ ἐλαφρίᾳ τε
...φέρονται, ὡς μηδὲ
...σῶμα περιβε-
...· καὶ ἄλλοτε μὲν
...τινι πότῳ εὐφραι-
...νοι καὶ μεθύοι-
...θῃ ἀφράστῳ τῶν
...τοῦ πνεύματος·
...δὲ κλαυθμὸν καὶ
...αὐτοὺς ἔχει τῆς
...ώπων ἕνεκα σω-
...μένους· ὑπὸ
...θείας ἀγάπης τοῦ
...ου τῶν ἀνθρώπων
...περικαιόμενοι
...Ἀδὰμ τὸ πένθος
...άνουσι· καὶ ποτὲ
...ῆς τοσαύτης ἀ-
...μεθ' ἡδονῆς ὑ-
...ρτος τοῦ πνεύμα-
...ξεκαύθησαν, ὡς,
...ἐν δυνατὸν ὅλως,
...τὸν ἄνθρωπον τοῖς
...σπλάγχνοις ἐγκολπώ-
...σαι τοῖς ἰδίοις, κακὸν
...καὶ τὸν παράνομον
...τὸν ἀγαθὸν μὴ ποιοῦ-
...ποτὲ δὲ τοσοῦτον
...ἐξουδενοῦνται ὡς
...ταπεινοῦσι μετ' αὐ-
...ἀλλὰ πάν-

quando ſancti videntur quibusdam velut excipi regiis epulis ſupra modum opiparis ac lautis, iisque iucundiſſime, immo vltra quam exprimi dicendo queat, beate ſaginari. Et nunc quidem vt ſponſa cum ſponſo ſpiritualiter congaudentes; nunc ut incorporei quidam angeli, in tanta agilitate ſunt, & leuitate, vt putent nullo corpore ſe circumueſtiri. Aliquando veluti potu aliquo exhilarati, & inebriati ebrietate ineffabili myſteriorum Spiritus exultant. Aliquando fletu & luctu ſquallent, ob hominum ſalutem cum gemitu ingemiſcentes. Nam diuino erga omnes homines amore accenſi ob totum humanum genus luctu comprehenduntur. Et interdum tanto amore cum voluptate verbis non exprimenda inflammati ſunt, vt ſi fieri poſſit, omnem prorſus hominem, ſine diſcrimine boni, mali, innocentis, ſcelerati, intra ſuæ viſcera colligere charitatis, & fouere cupiant. Nonnunquam ad- Cap. VI.

Cap. VI.

eo se vilipendunt, ut pateat, neminem sibi esse inferiorem; quin & postremos omnium se esse existiment. Et nunc quidem inenarrabili absorpti suntSpiritus gaudio, mox veluti aliquis ex fortibus heroibus regia indutus armatura in bellum descendit, atque hostes propulsat; eundem in modum & ipsi armis Spiritus muniti invisibiles adoriuntur inimicos, eosque propriis conculcant pedibus. Est cum ipsos multa circum amplectitur serenitas & tranquillitas, paxque fouet beata, voluptate imis in sensibus delibutos prorsus mira. Rursus prudentia, sapientia diuina & cognitione Spiritus ineffabili beantur, & tot ac tantas res a gratia Christi edocentur, vt nulla lingua ea possit effari. Est vero quando non alii ac vnus ex vulgo adpareant. Sic multifariam diuina gratia seipsam varians ac multipliciter transformans exercere vult, ac diuerse instruere animam, vt perfectam ipsam immacu-

των ἐσχάτους ἑαυτοὺς λ
γίζεσθαι· καὶ νῦν μὲν ἀν
λαλήτῳ χαρᾷ τοῦ πν
ματος κατεπόθησ
νῦν δὲ καθάπερ τις τ
ἰσχυρῶν βασιλικὴν λ
βὼν πανοπλίαν, καὶ π
πόλεμον κατελθὼν τ
ἐναντίους κατετροπώσ
το, τὸν ἴσον καὶ οὗτοι τ
πον ὅπλοις φραξάμε
τοῖς τοῦ πνεύματος π
τοὺς ἀφανεῖς κατῆλθ
ἐχθροὺς, καὶ τούτους τοῖς π
σὶν ὑπέθεντο τοῖς ἰδίοι
ἄρτι μὲν πολλή τις γ
λήνη αὐτοὺς περιβάλ
καὶ ἡσυχία, εἰρήνη τ
περιθάλπει, καὶ ἡδονῆς
τοχοι γίνονται θαυμ
σίας· ἄρτι δὲ συνέσει κ
σοφίᾳ θείᾳ καὶ γνώσ
πνεύματος ἀνεξερευνή
τῳ· τοιαῦτα πρὸς τοῦ τ
Χριστοῦ σοφίζονται χάρι
τος, ἃ μηδὲ μία γλῶσ
ση δύναμις ἐξειπεῖν· ἔ
δ' ὅτε καὶ ὡς ἕνα τῶν πάν
των αὐτοὺς ἀνθρώπων
ψει φαινομένους· οὕτως
θεία χάρις πολυτρόπως
ἑαυτὴν ἐν τούτοις ἐξαλ
λάττουσα καὶ ποικίλλουσα
παιδοτριβεῖν ὥσπερ καὶ
γυμνάζειν βούλεται τ
ψυχὴν, ἵνα τελείαν αὐ
τὴν καὶ ἄμωμον καὶ κα
θαρωτάτην τῷ ἐπουρα-

νίῳ παραστήσῃ πνεύματι.

ΚΕΦ. Ζ.

Τὰ εἰρημένα ταυτὶ τοῦ πνεύματος ἐνεργήματα, μεγάλων μέτρων εἰσί, καὶ τῆς ἐγγυτάτω τῆς τελειότητος, αὗται γὰρ αἱ ποικίλαι τῆς χάριτος παρακλήσεις, διαφόρως μέν, ἀλλ' ἀδιαλείπτως αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἐνεργοῦνται, ἐνεργείας ἐνέργειαν πνεύματος διαδεχομένης· ὁπότε γὰρ εἰς τὴν τελειότητά τις τοῦ πνεύματος καταντήσειε, πάντων ἀκριβῶς τῶν παθῶν ἀποκαθαρθείς, καὶ ὅλως τῷ παρακλήτῳ πνεύματι διὰ τῆς ἀρρήτου κοινωνίας ἑνωθείς· ἐπειδὰν καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ καταξιωθείη πνεῦμα γενέσθαι, ὡς συγκραθεῖσα τῷ πνεύματι, τότε ὅλον φῶς, ὅλον χαρά, ὅλον ἀνάπαυσις, ὅλον ἀγαλλίασις, ὅλον ἀγάπη, ὅλον σπλάγχνα, ὅλον ἀγαθότης, καὶ χρηστότης γίνεται· καὶ οἱονεὶ καταπέποται εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος, ὡς ἐν ἀβύσσῳ θαλάσσης λίθος ὕδατι πανταχόθεν περι-

latam, puriſſimam ſupercœleſti ſiſtat Spiritui. Cap. VII.

Cap. VII.

Hi quos modo diximus Spiritus effectus magnorum graduum ſunt, & perfectioni proximorum. Hæ ſiquidem diuerſæ conſolationes gratiæ, differenter quidem, ceterum indeſinenter in iis a Spiritu exercentur, operatione operationem Spiritus ſemper excipiente. Quando enim aliquis ad perfectionem Spiritus peruenerit, cunctis perfecte perturbationibus purgatus, & totus Paracleto Spiritui per ineffabilem communionem vnius; & cum ejus anima ad eam euecta dignationem fuerit, vt Spiritus & ipſa ſit, in vnum cum Spiritu concreta; tunc totus lux, totus gaudium, totus requies, totus exultatio, totus charitas, totus viſceralis compaſſio, totus bonitas, totus benignitas fit; & quaſi abſorptus immergitur in virtutes potentiæ boni Spiritus, ſicut in abyſſo maris lapis aqua vndecunque compre-

k

Cap. VII. VIII.

hensus. In hunc igitur modum tales homines omnimode Dei Spiritui cohærentes ipsi Christo assimilantur, virtutes Spiritus immutabiles in seipsis habentes; & fructus iis consentaneos cunctis exhibentes. Fieri enim nequit, vt, cum in[illegible] pati & puri per[illegible] fecti sint, fructu[illegible] tiæ proferant; [illegible] parte per omnia [illegible]s Spiritus elucent. [illegible] fectus est spirituali[illegible] nis, *plenitudinis Christi*, in quam occurrere nos apostolus adhortatur dicens: *vt impleamini in omnem plenitudinem Christi.* Et rursus *donec occurramus in virum perfectum in mensurum ætatis plenitudinis Christi.*

Eph. III, 19. IV, 13.

σχήματος· ταύτῃ τοιγαροῦν οἱ τοιοῦτοι κατὰ πάντα τρόπον τῷ τοῦ Θεοῦ πνεύματι συναφθέντες αὐτῷ τῷ Χριστῷ ἀφομοιοῦνται, τὰς ἀρετὰς τοῦ πνεύματος ἀτρέπτους παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες, καὶ καρποὺς τοιούτους τοῖς πᾶσιν ἐπιδεικνύμενοι· ἐπεὶ γὰρ ἔνδον ἄμωμοί τε καὶ καθαροὶ διὰ τοῦ πνεύματος ἀπηρτίσθησαν, ἀμήχανον ἔξω καρποὺς κακίας προσενεγκεῖν. ἀλλὰ πάντοτε διὰ πάντων οἱ καρποὶ τοῦ πνεύματος ἐν ἑαυτοῖς διαλάμπουσιν· αὕτη ἐστὶν ἡ προκοπὴ τῆς πνευματικῆς τελειότητος, τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἣν φθάσαι ἡμᾶς ὁ ἀπόστολος παραινεῖ λέγων· ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ· καὶ πάλιν· μέχρι καταντήσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ χριστοῦ.

Cap. VIII.

Est quando, simul ac incipit aliquis genu flectere, plenum huic repente diuina operatione fit cor; & anima condelectatur Domino, ad instar, vt dictum est, sponsæ

ΚΕΦ. Η.

Ἔστιν ὅτε φησὶν εἰσέρχεταί τις κλῖναι γόνυ, καὶ τούτῳ ἡ καρδία μεστὴ θείας ἐνεργείας γίνεται, καὶ ἡ ψυχὴ συνευφραίνεται Κυρίῳ. καθάπερ ἤδη δεδήλωται, νύμφης

φησὶ τρόπον κατὰ τοῦ νυμφίου· ὁ μέγας τοῦτό φησιν Ἡσαΐας· ὃν γὰρ τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ σοί· ἔστι δ᾽ ὅτε συνέβη μὲν ἀσχολεῖσθαι τὸν τοιοῦτον ὅλης ἡμέρας· τὴν δὲ μίαν ὥραν εἰς εὐχὴν ἑαυτὸν ἐπιτρέψαντα, ἁρπάζεται παρ᾽ αὐτῆς ὁ ἔσω ἄνθρωπος, καὶ κάτοχος ἀπείρῳ βάθει τοῦ αἰῶνος ἐκείνου γίνεται· ἔχει δὲ αὐτὸν ἀπόρρητος ἡδονή, ὡς ἐκπλήττεσθαι μὲν τὸν νοῦν μετέωρον ὅλον ὄντα καὶ ἡρπαγμένον· λήθην δὲ ταῖς φρεσὶν ἐγγίνεσθαι τοῦ ἐπιγείου τοῦδε φρονήματος· ἅτε μεστωθέντων αὐτοῦ τῶν λογισμῶν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ εἰς ἀπέραντά τε καὶ ἀκατάληπτα πράγματα αἰχμαλώτων αὐτοῦ ἀπαχθέντων· ὡς ἐν ἐκείνῃ ὥρᾳ διὰ εὐχῆς τῷ ἀνθρώπῳ γίνεσθαι συναπελθεῖν ἅμα τῇ εὐχῇ καὶ τὴν ψυχήν.

ΚΕΦ. Θ.

Πρὸς δέ γε τὸν ἐρωτῶντα φησιν, εἰ πάντοτε δυνατὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῇ τοιαύτῃ διαρκεῖν κα-

cum sponso. Hoc magnus dicit Iesaias. *Quo enim modo gaudet sponsus super sponsam, sic gaudebit Dominus super te.* Est etiam, quando contingit, occupari quidem talem tota die; vna autem vbi se idem hora orationi permiserit, rapitur ab ipsa interior homo, & immenso profundo illius seculi futuri tenetur comprehensus. Oblectat autem ipsum arcana & ineffabilis voluptas, ita vt mens quidem obstupescat tota suspensa & in sublime rapta; obliuioque internis sensibus subrepat terrenæ hujus mundi sapientiæ; vtpote repletis ipsi obiecto digniori cogitationibus, vt dictum est, & captiuis procul abductis contemplatione infinitarum & incomprehensibilium rerum. Vt in illa hora per orationem homini accidat, euolare simul cum oratione ipsius Animam.

Cap. VIII. IX. Ies. LXII.

CAP. IX.

Ad interrogantem autem: an possibile homini sit in eo semper statu durare? Sic re-

Cap. IX. ſpondendum eſt: Nunquam quidem gratiam non ineſſe, & non penitus radicari, quaſi coaleſcentem in naturam vnam homini in quo eſt. Ceterum vna cum ſit ipſa, non vno tamen modo, ſed multipliciter, prout vult, & convenire videt ad ipſius vtilitatem hominis, varias viciſſitutines diſpenſat. Nam aliquando quidem acriorem ipſi, aliquando languidiorem flammam ſubiicit. Eſt quando lux magis reſplendeat; eſt, quando contrahat fulgorem, & caliginem obducat quandam, divina prorſus diſpoſitione; lampade inextinguibiliter nihilominus ardente. Quando vero fulgentiori puriori radiat lumine, velut abundantiori potu exhilaratus homo feſtum diem celebrat. Eſt etiam cum ipſum in corde micans lumen alteri lumini ſub intimis profundius latenti velut feneſtram aperit, vt homo totus dulcedine illa & ſpeculatione plane abſorptus, non amplius in ſe ipſo ſit; ſed quaſi fatuus & noxius

ταςάσῃ; ταῦτα λεκτέον· ὡς ἡ μὲν χάρις οὐκ ἔστιν ὅτε μὴ σύνεστι καὶ ἐρρίζωται, καὶ ὡς φυσικόν τι πεπηγὸς ἐγγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ ᾧ σύνεστι· μία δὲ οὖσα αὐτὴ πολυτρόπως, ὡς ἐθέλει, πρὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπου συμφέρον, οἰκονομεῖ· ποτὲ μὲν γὰρ πλέον αὐτῷ τὸ πῦρ. ποτὲ δὲ ἀμβλύτερον ἀνακαίει· καὶ τὸ φῶς, ἔστι μὲν ὅτε μᾶλλον ἐκλάμπει· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ συστέλλεται καὶ ἐπισυννάζει, κατὰ θείαν πάντως οἰκονομίαν· καίτοιγε τῆς λαμπάδος ἀσβέστα καιομένης· ὅτε δὲ φαιδρυνθῇ πλέον, τότε καθάπερ ἐν μέθῃ πλείονι τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης καὶ ὁ ἄνθρωπος ἑορτάζεται· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ αὐτὸ τὸ φῶς τὸ φαῖνον ἐν καρδίᾳ, τῷ ἐνδοτέρῳ δῆπου καὶ βαθυτέρῳ διανοίγει φωτὶ, ὥστε ὅλον τὸν ἄνθρωπον τῇ γλυκύτητι ἐκείνῃ καὶ θεωρίᾳ καταποθέντα μηκέτι ἐν ἑαυτῷ εἶναι, ἀλλ᾽ ὡς μωρόν τε καὶ βλαβερὸν ὑπεῖναι τῷ κόσμῳ, διὰ καινὰς ἴυγγας ἀγάπης καὶ ἡδονῆς, καὶ τὸ βάθος ὧν ἠξίωται μυστηρίων. καὶ συμβαίνει πολλάκις κατ᾽

ἐκεῖ-

ἐκεῖνον μὲν τὸν καιρὸν τῶν τελείων αὐτὸν ἐπιβῆναι μέτρων, καὶ εἶναι πάσης ἁμαρτίας ἐλεύθερόν τε καὶ ἀνεπίληπτον· μετὰ δὲ ταῦτα συστέλλεσθαι τρόπον τινὰ τὴν χάριν, καὶ τὸ κάλυμμα τῆς ἐναντίας ἐπιτείνεσθαι δυνάμεως.

habeatur mundo, propter inuſitatas illecebras amoris & voluptatis & profunditatem, queis dignus habetur, myſteriorum. Et contingit ſæpius iſto tempore ipſum perfectorum contingere graduum menſuram, & omni liberum eſſe peccato & irreprehenſibilem; verum poſthæc contrahi rurſus quodammodo gratiam; & ab aduerſaria poteſtate velum iterum obtendi. Cap. IX. X.

ΚΕΦ. Ι.

Οὕτω μοι νόει ὅλως τὰ τῆς χάριτος ἔχειν· ὑποκείσθω γάρ σοι πρὸς δωδέκατον βαθμὸν ἀνιέναι τὴν τελειότητα· εἶναι μὲν ὄν, ὅτε καὶ τοῦτο τὸ μέτρον ἐφικτὸν γίνεται· πλὴν ἀλλ' ἐνδίδωσι πάλιν ἡ χάρις, καὶ ἕνα ὑποβᾶσα βαθμὸν εἰς τὸν ἑνδέκατον, ὡς εἰπεῖν, ἵσταται· ἐδείχθη ἐκεῖνα δὲ τὰ θαυμάσια, καὶ ὧν πεῖραν καὶ ἄνθρωπος ἔσχεν ἱκανῶς· εἰ δ' ἴσον αὐτῷ τρόπον εἶχε ταῦτα διαπαντός, οὐκ ἂν δυνατὸν αὐτῷ ἦν τὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ βάρος ὑποστῆναι τοῦ λόγου· οὔτε μὴν ἀκούειν τι καὶ λέγειν, ἢ καὶ περί του, κἂν τὸ βραχύτατον, μεριμνᾷν,

CAP. X.

Sic tecum reputa res gratiæ ſe habere; Finge tibi, reſidere perfectionem in duodecimo gradu; eſt igitur, vt ad hanc gradus menſuram liceat adſcendere; ſed vicisſim remittit gratia, & vno deſcendens gradu in yndecimo, vt ita loquar, ſubſiſtit. Vbi mirabilia illa ipſi oſtenduntur, & quorum ille experimentum cœpit homo; ſed eodem modo ſi hæc ſe ſemper haberent, non eſſet ipſi posſibile, vt diſpenſationem hāc gratioſam & onus illud ſuſtineret. Neq; ſane audire, nec curare quidlibet quamuis minimum rerum humanarum poteſt, niſi

Cap. X. XI. quod iacet tantum in angulo correptus, & suspensus, & inebriatus. Vnde perfecti ipsi gradus mensura non indulgetur; vt & fratum curam habere, & ministerio verbi vacare possit.

Cap. XI.

Cum audiendo sermones de regno Dei ad pias lacrymas mouemur, non acquiescamus iis lacrymis tanquam nostris; neque has imputemus aut auribus nostris, quasi bene audierint; aut oculis, quasi bene viderint, & sufficere istos sensus ad talia reputantes. Etenim aliæ sunt aures, alii oculi, alii fletus, vti & alia mens & anima alia; diuinus nempe ipse ac supercœlestis Spiritus audiens & flens, orans & cognoscens, voluntatemque in veritate diuinam faciens. Quandoquidem apostolis Dominus maximum promittens Spiritus donum: *vado*, ait, *at* Ioh. XIV. 26. *Paracletus Spiritus sanctus, quem Pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia.*

ὅτι μὴ κεῖσθαι μόνον μιᾶς γωνίας ἐπειλημμένον, καὶ μετέωρον, καὶ μεμεθυσμένον· ταύτῃ τοι καὶ τὸ τέλειον αὐτῷ μέτρον οὐ παρεσχέθη· ἵνα καὶ τῇ ἀδελφῶν προνοίᾳ, καὶ τῇ τοῦ λόγου διακονίᾳ καιρὸν ἔχῃ σχολάζειν.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Ἀκούοντές φησι τοῦ λόγου τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς δάκρυα κατανυγόμενοι, μὴ τοῖς ἡμετέροις τούτοις ἐναπομείνωμεν δάκρυσι, μηδὲ τῇ ἡμῶν ἀκοῇ ὡς καλῶς ἀκούσαντες, μηδὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὡς καλῶς ἰδόντες, ἀρκούντως ἔχειν ἑαυτοὺς λογισώμεθα· καὶ γάρ εἰσιν ἕτερα ὦτα καὶ ἕτεροι ὀφθαλμοί, καὶ κλαυθμοὶ ἕτεροι, ὡς δὴ καὶ διάνοια καὶ ψυχὴ ἑτέρα· ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ θεϊκὸν πνεῦμα καὶ ἐπουράνιον, τὸ ἀκοῦόν τε καὶ κλαῖον, εὐχόμενόν τε καὶ γινῶσκον, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα ἐν ἀληθείᾳ ποιοῦν· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀποστόλοις ὁ Κύριος τὴν μεγίστην ἐπαγγελλόμενος τοῦ πνεύματος δωρεάν· ὑπάγω, ἔλεγεν, ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει πατὴρ ἐν τῷ ὀνόμα-

νόματί μου ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα· καὶ πάλιν· ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ἐκεῖνος οὖν προσεύξεται καὶ ἐκεῖνος κλαύσεται· τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθ' ὃ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν· ἀλλ' αὐτὸ πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· αὐτῷ γὰρ τῷ πνεύματι μόνῳ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα δῆλόν ἐστι. τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ, φησὶν, οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ καὶ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς τοῦ παρακλήτου ἐπιφοιτήσαντος, καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀποστόλων ἐνσκηνωσάσης, τὸ μὲν τῆς κακίας κάλυμμα εἰσώπιον αὐτῶν ἀφῃρέθη, τὰ πάθη δὲ κατηργήθη, καὶ τὰ τῆς καρδίας αὐτοῖς ἀπεκαλύφθησαν ὄμματα· καὶ τότε λοιπὸν σοφίας πληρωθέντες καὶ τέλειοι καταστάντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος, δι' ἐκ-

Et rursus: *adhuc multa habeo vobis dicere; sed non potestis portare modo; cum autem venerit ille Spiritus veritatis, deducet vos in omnem veritatem.* Cap. XI. Ioh. XVI, 12. Ille igitur orabit, ille lacrymabitur. Etenim *quid oremus*, inquit diuinus apostolus, *prout oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Rom. VIII, 26. Nam ipsi Spiritui soli Dei voluntas perspecta est. Siquidem *quæ Dei sunt*, inquit, *nemo nouit, nisi Spiritus Dei.* 1. Cor. II, 2. Quoniam & quando iuxta promissionem, die pentecostes descendit Paracletus, & virtus boni Spiritus animabus apostolorum insedit; velamen quidem illud, quo innata homini prauitas mentem obumbrat, plane ab iis ablatum est; vitiosi vero affectus aboliti sunt; oculique mentis ipsorum sunt aperti. Et tunc de cetero sapientia repleti, & perfecti constituti a Spiritu, per illum quidem & Dei voluntatem facere decreuerunt, per illum & ad omnem veri-

Cap. XI. XII. tatem manuducti sunt, regnantem in animabus ipsorum. Quando ergo nobis quoque audientibus verbum Dei, in lacrymas resolui contigerit, oremus Christum, fiducia omnem dubitationem pellente, vt veniat ad nos, certo sperantes, suum Spiritum, auditurum & oraturum in nobis ad ipsius voluntatem.

Cap. XII.

Rem sic se habere puta: incumbit vis quædam superne obtegens expeditam mentem, vt aer quidam tenuis; ardente nihilominus semper & lucente, vt dictum est, lampade; sed illi ejus luci quoddam superne quasi operculum imponitur; vnde qui eiusmodi est, haud inficias iuerit, nequaquam esse se perfectum, nec ex toto liberum a peccato; verum, vt sic dicam, liberum simul & non liberum, id vero haudquaquam omnino sine numine; sed per dispensationem diuinam. Ac nonnunquam qui-

μὲν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα ποιεῖν ἔγνωσαν, δι' ἐκείνου δὲ καὶ πρὸς πᾶσαν ἀλήθειαν ἐχειραγωγήθησαν ἡγεμονεύσαντός τε καὶ βασιλεύσαντος αὐτοῖς τῶν ψυχῶν· ὅταν οὖν καὶ ἡμῖν ἐπακοῦσαι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ κλαίειν ἐπέρχηται, δεηθῶμεν Χριστοῦ, πίστει ἀνεπιδοιάστῳ ἐλεύσεσθαι πρὸς ἡμᾶς, ἐλπίσαντες ἀληθῶς ἀκοῦον καὶ προσευχόμενον πνεῦμα κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχειν οἴου φησὶν, ἐπίκειταί τις δύναμις ἐπικαλύπτουσα τὸν ἐλαφρὸν νοῦν, ὡς ἀήρ τις λεπτός· καίτοι δὲ τῆς λαμπάδος ἀεί ποτε καιομένης καὶ φαινούσης, καθάπερ εἴρηται· ἀλλὰ τῷ φωτὶ ἐκείνῳ ὡς κάλυμμά τι ἐπίκειται· ταύτῃ τοι οὐδὲ ἔξαρνός ἐστιν ὁ τοιοῦτος μὴ εἶναι τέλειος, μηδὲ τὸ ὅλον ἐλεύθερος ἐκ τῆς ἁμαρτίας· ἀλλ' οἷον εἰπεῖν ἐλεύθερός τε καὶ οὐκ ἐλεύθερος· τοῦτο τε οὐκ ἀθεεὶ πάντως· ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται θείαν· καὶ ποτὲ μὲν διαλύεται καὶ θραύεται ἐκεῖνο τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ· ποτὲ

ποτὲ δὲ τὸ σύμπαν οὐ διαλύεται· οὐδὲ διαπαντὸς ἴσασιν τὰ τοιαῦτα τῆς ἐνεργείας ἀλλ᾽ ἔστι μὲν ὅτε πλεῖον ἡ χάρις ἀνάπτεται, καὶ παρακαλεῖ καὶ ἀναπαύει· ἔστι δ᾽ ὅτε στυγνοτέρα καὶ ὑφειμένη γίνεται, καθὼς αὐτὴ ἡ χάρις πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἀνθρώπων οἰκονομεῖ· ὅμως εἰσῆλθον εἰς τὸ τέλειον μέτρον ἔν τισι καιροῖς, καὶ ἐγευσάμην καὶ πεῖραν ἔσχον ἐκείνου τοῦ αἰῶνος· οὔπω δὲ οὐδένα εἶδον χριστιανὸν τέλειον ἢ καθαρῶς ἐλεύθερον· ἀλλὰ καὶ ἀναπαύεταί τις ἐν τῇ χάριτι, καὶ μυστηρίων καὶ ἀποκαλύψεων κοινωνὸς γίνεται, καὶ εἰς γλυκύτητα πολλὴν τῆς χάριτος εἰσέρχεται· καὶ ἡ ἁμαρτία πάλιν αὐτῷ σύνεστιν· οἱ δὲ τοιοῦτοι διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν καὶ τὸ ἐλλάμπον αὐτοῖς φῶς, καθόγε ἀπειρίαν φημί, τέλειοί τε καὶ ἐλεύθεροι ἔδοξαν εἶναι· ἐγὼ δέ, ὡς [illegible], οὔπω οὐδένα εἶδον ἀκριβῶς ἐλεύθερον· ἐπειδὴ κἀμοὶ μερικῶς καιροῖς ἐν τισιν ἐξεγένετο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέτρον ἦ[illegible] εἰσελθεῖν καὶ οἶδα

dem dissoluitur & scinditur ille *medius paries maceriæ*; quandoque omnino non dissoluitur. Neque pari per omnia in his passu procedit orationis negotium; sed est quando amplius accenditur gratia, & consolatur, & quietem præbet; est rursus, quando hebetior, & remissior fit, prout ipsa gratia accommodate ad ipsius vtilitatem hominis beneuole prouidens, varie dispensat. Ingressus tamen sum certis momentis in perfectam mensuram; gustum percepi & experientiam habui beati illius æui. Nondum autem quenquam vidi christianum perfectum, aut omni ex parte, in tempus omne, liberum. Sed requiescit aliquis in gratia, & mysteriorum ac reuelationum fit particeps; & in multam dulcedinem gratiæ intrat; & peccatum rursus nihilominus inest ipsi. Tales porro propter exuberantem gratiam & lumen ipsos illustrans, per imprudentiam dico, perfecti esse & liberi videntur sibi; ego

Cap. XII.

Cap. XII. XIII.

vero nondum, vti dixi, vidi vllum hominem perfecte liberum; nam & quadam ex parte mihi contigit, momentis quibusdam in illam, quatenus dictum est, mensuram ingredi. Et noui, edoctus experimentis, qualis demum sit perfectus homo.

καταμαθὼν ὁποῖός τις ὁ τέλειος ἄνθρωπός ἐστι.

Cap. XIII.

Cum audire tibi contigerit de communicatione sponsi cum sponsa, de choris, de cantu, & festis nihil materiale aut terrenum cogitaueris. Etenim in exemplum duntaxat per condescensionem hæc assumuntur. Quoniam illa quæ his designantur, spiritualia & oculis carneis incontigua sunt. Animæ vero sanctæ ac fideli sub comprehensionem veniunt & ipsa communicatio Sancti Spiritus, & supercœlestis thesauri, chori ac festa sanctorum angelorum. Quin isti tantum homini manifesta fiunt, qui experimentum eorum ceperit; non introductus autem in hæc adyta, nec qualemcunque talium formare ideam potest. Reuerenter igitur de huiusmodi rebus audi,

ΚΕΦ. ΙΓ.

Ἐπειδὰν ἀκοῦσαι σοι γένοιτο περὶ κοινωνίας νυμφίου καὶ νύμφης, καὶ χορῶν, καὶ ἑορτῶν, μηδὲν ὑλικὸν μηδὲ πρόσγειον ἐννοήσαι. καὶ γὰρ εἰς ὑπόδειγμα μόνον συγκαταβατικῶς ταῦτα παραλαμβάνεται. ἐπεὶ ἐκεῖνα ἄῤῥητά τέ ἐστι καὶ πνευματικὰ, καὶ ὀφθαλμοῖς τοῖς σαρκικοῖς ἄψαυστα· ψυχῇ δὲ ἁγίᾳ καὶ πιστῇ πρὸς κατάληψιν ἔρχεται, αὐτή τε ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ οἱ ἐπουράνιοι θησαυροὶ, οἱ χοροί τε καὶ ἑορταὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων τῷ πεῖραν λαβόντι μόνῳ καταφανῆ γίνονται, ἀμυήτῳ δὲ οὐδὲ ἐννοῆσαι δυνατὸν τοπαράπαν· εὐλαβῶς οὖν περὶ αὐτῶν ἄκουε μέχρις ἂν καὶ σοι γένοιτο πιστεύοντι καταξιωθῆναι τοῦ τοιούτων τυχεῖν· καὶ τότε εἴσῃ αὐτῇ πείρᾳ τῶν ὀφθαλ-

τῆς ψυχῆς ἕως
ψυχῇ τε Χρι-
ταῦθα κοινω-
ἐν γὰρ τῇ
καὶ αὐτῷ τῷ
τοιούτων πα-
βλέποντι
ἐκεῖ κρείττω,
αὐτὸ γίνεται

quoad tibi contingat creden- Cap.
ti vt dignus habearis fruitio- XIII.
ne tuarum rerum. Et tunc XIV.
scies ipsa experientia oculo-
rum animæ, qualium bono-
rum animæ christianorum
fieri compotes queant. Nam
in resurrectione corpori quo-
ntinget horum esse participi, videreque
uodammodo palpare, quando ipsum spi-
factum fuerit.

ΕΦ. ΙΔ.

τῆς ψυχῆς
οἱ ἀγαθοὶ,
εὐχὴ, ἀγά-
τε καὶ ἀγρυπνία
καὶ τὰ ἄλλα
ἐπιτηδεύματα
μεγάλως καὶ
τοῦ πνεύμα-
τότε καὶ
θυμία-
βληθὲν, πλα-
καὶ ἡμῖν γί-
ἀκολούθως
πολιτεύ-
Θεοῦ ὡς ἄνευ
τοῦ ἁγίου,
πρότερον
δυνατὸν
τὸ τοῦ Θεοῦ
γὰρ εἰδεῖ
συνοῦσα γυ-
μὲν ἢ συν-

CAP. XIV.

Propria animæ nostræ decora, & boni fructus, videlicet oratio, charitas, fidesque & vigilia & ieiunium, & alia virtutum officia, ubi mixta per participationem fuerint communioni Spiritus, tunc & ipsa, velut thymiama coniectum in ignem, opulentam emittunt fragrantiam: Sed & nobis redditur facile conversari congrue ad voluntatem Dei; vtpote cum sine Spiritu sancto, quemadmodum iam antea dictum est, nemo possit intelligere Dei voluntatem. Vt enim quæ viro nubit mulier, prius quidem quam ei coniungatur,

proprio viuit arbitrio, & prout ipsi libitum est de se consulit; simul autem sub mariti conuenerit manum, sub eo rerum omnium actionumque suarum moderatore viuit; se respicere ipsam ex eo desinens; pari modo & anima prius habeat voluntatem quandam propriam, leges vsusque proprios, opera propria: postquam vero digna facta fuerit, quæ supercœlesti viro iungeretur Christo, subiicitur legi viri, non amplius suam, sed sponsi sequens voluntatem.

Cap. XIV. XV.

ἀφθῆναι, γνώμῃ τῇ ἰδίᾳ στοιχεῖ, καὶ θελήμ σι τοῖς ἑαυτῆς κέχρητ ἐπειδὰν δὲ συνέλθῃ κ ὄν, ὑπ' ἐκείνῳ ἡγεμ τὸ σύνολον ζῇ, τοῦ π ἑαυτὴν ὁρᾶν, ἀφειμέ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κ ψυχὴ ἔχει μὲν ἴδιον θέλημα, καὶ ἰδίους μους, καὶ ἔργα ἴδια· ἐπ δὰν γένηται δὲ ἀξία ἐπουρανίῳ ἀνδρὶ Χρι συνελθεῖν, ὑποτάσσετ τῷ νόμῳ τοῦ ἀνδρὸς, οὐ ἔτι τῷ ταύτης θελήμα τι, ἀλλὰ τῷ ταύτης νυμ φίου ἑπομένη Χριστοῦ.

Cap. XV.

Nuptialem vestem Spiritus gratiam esse puta, quam qui induere dignus non fuerit, cœlestium nuptiarum epulique spiritualis particeps non erit. Ponamus studium in spirituali & diuino bibendo vino, & inebriemur ebrietate sobria, vt, quemadmodum qui vino pleni sunt, loquaciores fiunt, ita & nos spirituali hoc large hausto mero,
Psalm. XXII, 5. mysteriorum diuinorum eloquamur narrationes. *Et ca-*

ΚΕΦ. ΙΕ.

Τὸ τοῦ γάμου ἔνδυμ τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριν ἡγοῦ· τὴν ὁ μ ἐνδῦναι γεγονὼς ἄξιος τοῦ ἐπουρανίου γάμου, καὶ τ δείπνου τοῦ πνευματικ κοινωνὸς οὐκ ἔσται· θῶ μεν σπουδὴν τοῦ πνευμα τικοῦ καὶ θείου πιεῖν οἴ καὶ μεθυσθῆναι μέθην τ φάλιον· ἵν' ὥσπερ οἱ οἰν διακορεῖς λαλίστεροι γ νονται, οὕτω καὶ ἡμεῖς τ πνευματικοῦ τούτου δια πλεοι γεγονότες εἰ μυστηρίων θείων λαλ σωμεν διηγήματα· κα
τ

lix tuus (ait Dauid) *inebrians* Cap.
me quam præclarus est! XVI.

Cap. XVI.

Ipsa est illa pauper Spiritu anima, quæ cognoscit quidem sua vulnera; cognoscit vero etiam eas, quibus circumambitur, perturbationum tenebras; & a Domino continue liberationem quærit. Quæ tolerat quidem labores: de nullo autem eorum, quæ super terram sunt, bono gaudet; sed in bono tantum medico, & in eius curatione confidit. Quomodo igitur hæc vulnerata anima decora & formosa erit, & ad vitæ societatem indiuiduam cumChristo ineundam apta? quomodo aliter, quam perspectam habendo antiquam suam originem; & claram præ se ferendo propriorum vulnerum & mendicitatis notitiam. Nam si iis, quæ habet, vulneribus & cicatricibus passionum non delectatur, nec patrocinatur delictis suis; non imputat ipsi suam deformitatem Dominus; sed

Cap. XVI. XVI. venit & sanat ac curat eam, nullique obnoxiam alterationi & immarcessibilem quandam ei restituit pulchritudinem. Tantum ipsa ne libero assensu participet iis, quæ fiunt, vt dictum est; neve consentiendo ea comprobet, quæ inordinatæ perturbationes operantur: sed tota virtute ad Dominum clamet, vt per bonum ipsius Spiritum liberare se dignetur a cunctis prauis affectibus. Beata profecto talis anima; væ autem illi, quæ sensum intimum non capiet vulnerum suorum; quæque omnis se pravitatis funditus expertem per multam & immensam putaverit prauitatem. Talem enim neque bonus inuisit medicus; nec sanat; quoniam solicitudine non tangitur vulnerum propriorum; vtpote quæ se bene habere, ac vigere sanitate existimet. *Non enim* (inquit) *egent qui sani sunt medico, sed qui male habent.*

νεῖται τοῖς πραττομένοις, καθάπερ εἴρηται, μηδὲ τοῖς ἐνεργουμένοις συνευδοκείτω πάθεσιν. ἀλλ᾽ ὅλῃ δυνάμει πρὸς Κύριον ἐκβοάτω, ἵνα διὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος αὐτοῦ τῆς ἐλευθερίας πάντων ἀξιωθῇ τῶν παθῶν. αὕτη μὲν οὖν ἡ ψυχὴ μακαρία, οὐαὶ δὲ τῇ μὴ συναισθήσει δεχομένῃ τραυμάτων, μηδὲ ἔχειν τι κακίας διὰ πολλὴν καὶ ἄμετρον οἰομένῃ κακίαν· ταύτην γὰρ οὐδὲ ὁ ἀγαθὸς ἐπισκέπτεται ἰατρὸς, οὐδὲ θεραπεύει, ὅτι μηδὲ μέλει αὐτῇ τῶν τραυμάτων, ἀλλ᾽ ὅτι καλῶς ἔχειν καὶ ὑγιῶς ἡγουμένῃ· οὐ γὰρ χρείαν ἔχουσι (φησιν) οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ· ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες.

Matth. IX, 12. XII, 17. Luc. V, 31.

Cap. XVII.

Beati reuera, & inuidendi ob vitæ & exsuperantis naturæ modum fruitionis felicitatem, quicunque per feruen-

ΚΕΦ. ΙΖ.

Μακάριοι τῷ ὄντι καὶ ζηλωτοὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ὑπερφυοῦς ἀπολαύσεως ὅσοι διὰ θερμῆς καὶ φιλαρέτου διαγωγῆς τῶν

ἐπα-

τοῦ πνεύματος
πατρὸς καὶ αἰ-
γνῶσιν ἀλη-
τὸ πολίτευ-
ρανοῖς ἔχουσιν·
παντων κρεῖτ-
ἀνων εἰσί· καὶ
ἀπόδειξις· τῶν
νατῶν, ἢ σο-
φρονίμων ἀνελ-
οὐρανὸν ὑπερ-
φερομένῳ περὶ
ταῦτα ἐργάσα-
τα πνευματικά·
κάλλη τοῦ πνεύ-
κατοπτεῦσαι;
πένης τις τὸ φαι-
πτίης ἄκρως καὶ
μενος καὶ οὐδὲ
γειτόνων μικροῦ
ος, προσπεσὼν
ἐναντίον αὐτοῦ τῷ
ἄνεισιν εἰς τὸν
ἁγίου πνεύματος
ος, καὶ ἐν
ρίᾳ τῆς ἑαυτοῦ
ἐκεῖ θαυμα-
κατατρυφᾷ, ἐκεῖ
ἐργάζεται, ἐκεῖ τὸ
μα ἔχει, κατὰ τὸν
ἀπόστολον· ἡμῶν
πολίτευμα φησὶν
οῖς ὑπάρχει· καὶ
ὀφθαλμὸς οὐκ
οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ
ἀνθρώπου οὐκ
ἡτοίμασεν ὁ-
ἀγαπῶσιν αὐ-

tem fidem, & viuendi vſum Cap. XVII.
ad virtutum normam exa-
ctum, ſupercœleſtium ſancti
Spiritus myſteriorum ſenſu
& experientia notitiam per-
ceperunt, & conuerſationem
in cœlis habent. Tales omni-
um, qui vſpiam viuunt ho-
minum, præſtantiſſimi ſunt.
Id quod demonſtrari mani-
feſto poteſt. Cui enim po-
tentum, aut ſapientum, aut
prudentum, adſcendere in
cœlum contigit, interim dum
verſantur in terra; & illic
operari opera ſpiritualia, &
pulchritudines diuini Spiri-
tus intueri? Nunc vero pau-
per aliquis in ſpeciem, ſum-
me pauper & exinanitus; ac
ne vicinis quidem vel mini-
mum notus, procidens in fa-
ciem ſuam coram Domino,
adſcendit in cœlum ducente
ſancto Spiritu, & in plena
fiducia ſuæ animæ, mirabi-
libus illic rebus delectatur;
ibique operatur, ibi diuerſa-
tur, ibi conuerſationem ha-
bet, iuxta diuinum apoſto-
lum dicentem: *Noſtra autem* Philip.
conuerſatio in cœlis eſt. Et III. 20.

Cap. XVII. XVIII. 1. Cor. II, 9. rursus: *quæ oculus non vidit, & auris non audiuit; nec in cor hominis adscenderunt, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum.* Mox subiungit: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum* Hi sunt vere sapientes & potentes, hi & nob prudentes.

Cap. XVIII.

Quinetiam non habita ratione cœlestium illorum, e solis his quæ præsentia sunt de sanctis iudicans, non dubitabis, eos omnium longe hominum celsissimos pronuntiare. Age res diiudicetur hoc modo. Nabuchodonosor Babylonis imperator, congregatis, quibus præerat, gentibus ad adorationem statuæ, quam erexerat; Dei hoc ita sapientissime moderante prouidentia, vt & puerorum omnibus conspicua virtus fieret, & cuncti discerent, unum esse Deum verum, qui in cœlis habitat. Tres pueri, iique captiui, ac libertate priuati, ausi sunt ipsi obsistere; & cunctis, ex multo metu adorantibus, nec quicquam præter obsequium

τὸν· εἶτα ἐπάγ
ἀπεκάλυψε
πνεύματος αὐ
εἰσιν οἱ ἐν ἀλη
φοί, οἱ δυνατο
εὐγενεῖς καὶ φρ

ΚΕΦ. Ι

Καὶ χωρὶς
ὀρανίων ἐκείνων
παρόντων κρί
ἁγίους, οὐκ ἐπι
πάντων ὑψηλοτ
πων κρίνεσθαι
Ναυχοδονόσορ
βυλῶνος ἄρξας
τὰ ἔθνη αὐτῷ
προσκύνησιν ἣ
κατασκευάσας
ἠθροίζετο· τῷ
τοῦτο πανσόφως
μένου, ἵνα καὶ ἡ
δων ἀρετὴ πάν
ος καταστῇ, καὶ
πάντες, ὅτι Θε
θεὸς εἷς ὃς τοὺς
κατοικεῖ· τρεῖς
καὶ αὐτοὶ αἰχ
καὶ τὴν ἐλευθ
φηρημένοι ἐπ
σαντο πρὸς αὐ
πάντων πολλ
προσκυνούντων,
ὅλως εἰ μὴ π
τολμώντων, ἀλλ
ἀφώνων ἴσα καὶ

προσιν ἑλκομένων, αὐτοὶ τοσοῦτον ἀπέχοντες τοῦ τὰ ὅμοια τοῖς ἄλλοις παθεῖν, ὡς μηδ᾽ ἀσεβοῦντας ἀγνοεῖσθαι θελῆσαι, μηδ᾽ ὑπομένειν λαθεῖν, ἀλλ᾽ εἰς ἀκοὴν πάντων λέγειν· τοὺς θεούς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν· τούτους εἰς τιμωρίας λόγον καὶ ἡ φοβερὰ ἐκείνη παραλαβοῦσα κάμινος ἦν, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς ἐνέργειαν ὑπεδείξατο, ὥσπερ δὲ καὶ αὐτὴ δυσωπηθεῖσα τούτους ἀπαθεῖς κακῶν διεφύλαξε, καὶ πάντες καὶ βασιλεὺς αὐτὸς τὸν ἀληθῆ δι᾽ ἐκείνων Θεὸν ἐπέγνωσαν· ἐκείνους οὐχ οἱ ἐν γῇ μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν οὐρανοῖς χοροὶ κατεπλάγησαν· καὶ γὰρ εἰς τὰς τῶν ἁγίων ἀνδραγαθίας οὐδὲ τοὺς ἐν οὐρανοῖς ἀπεῖναι, ἀλλὰ συμφοιτᾶν κἀκείνοις, ὁ θεῖος ἀπόστολος ὑποφαίνει, θέατρον γὰρ φησιν ἐγενήθημεν καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· ἔχεις τοιαῦτα καὶ ἐπὶ Ἡλίου ὁρᾶν· ὃς εἷς ἄνθρωπος ὢν πρὸς πλείστους ἴσχυσε διὰ τῆς τοῦ οὐρανίου πυρὸς καταγωγῆς· ἀλλὰ καὶ Μωυσῆς

tentantibus; mutarum ritu pecudum, quo trahebantur, sequentibus; illi tantum abfuerunt, vt similia aliis paterentur; vt neque ignorari sint passi suam de religione sententiam: nec latere sustinuerint, sed cunctis audientibus dixerint: *Deos tuos non colimus & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.* Quos cum in pœnam terribilis illa fornax excepisset, non sane vim suam exeruit, ac quasi & ipsa venerata ipsos esset, a malis eos immunes conseruauit. Vniuersis ac rege ipso Deum iam verum agnoscentibus. Hos equidem non magis terras incolentium, quam in cœlis degentium chori plausu celebrarunt. Nam heroica facinora sanctorum haud quaquam esse ignota cœli incolis; sed hos illis accursu & testes adesse, diuinus innuit apostolus, dum ait: *Spectaculum facti sumus angelis & hominibus.* Potes & hæc in Elia videre qui vnus homo cum esset, contra plurimos prævaluit,

Cap. XVIII.

Dan. III, 18.

I. Cor. IV, 9.

Cap. XVIII. XIX.

per deuocationem ignis e cœlo. Sed & Moyſes vniuerſam Ægyptum & Pharaonem tyrannum ſuperauit. Idem in iis quæ de Loth, in iis quæ de Noë, quæ de multis aliis narrantur, cernere eſt, qui cum apparerent contemptibiles, multis illuſtribus & potentibus ſuperiores euaſerunt.

ὅλης Αἰγύπτου καὶ Φαραὼ τοῦ τυράννου περιεγένετο· τοῦτο καὶ ἐπὶ Λὼτ, τοῦτο καὶ ἐπὶ Νῶε, καὶ ἐπὶ πολλῶν ἴδοις ἑτέρων· οἵτινες τῇ φαινομένῃ πολλὴν εὐτέλειαν ὑπερχόμενοι, πολλῶν ἐκράτουν ἐπισήμων καὶ δυνατῶν.

Cap. XIX.

Vnius fere cuiusque, quas videmus rerum, ea conditio eſt, vt ni eis ſubueniat alienæ naturæ auxilium, quantum in ipſis eſt, ad operandum inutiles, informesque relinquantur. Ineffabilis enim Dei ſapientia myſteria & typos per ea quæ in oculos incurrunt, iisque monſtrat naturam humanam ſibi relictam ſoli eſſe inſufficientem ad exhibendum in ſe perfectum virtutum ornatum, & ſpiritualem ſanctimoniæ decorem, niſi diuinæ ſubſidio perfruatur manꝰ. Sicuti terra in ſuis manens naturalibus, niſi agricolarum artibus laboribusque præparetur; præterea que niſi & imbrium &

ΚΕΦ. ΙΘ.

Ἑκάστῳ τῶν φαινομένων εἰ μὴ καὶ ἑτέρα τις ξένη φύσις πρὸς βοήθειαν ἐπιγένοιτο, τὸ ὅσον καθ' ἑαυτὸ ἀνέργαστόν ἐστι καὶ ἀκόσμητον. Καὶ γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ ἄφραστος σοφία μυστήρια καὶ τύπους διὰ τῶν ὁρωμένων δείκνυσιν, ὅτιπερ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καθ' ἑαυτὴν ὑπὸ τὴν ἐντελῆ τῶν ἀρετῶν διακόσμησιν, καὶ τὴν πνευματικὴν εὐπρέπειαν τῆς ἁγιωσύνης ἐκτὸς εἰ μὴ καὶ τῆς θείας ἀπολαύσοι χειρὸς, ἀδύνατός ἐστιν ἐπιδείξασθαι· οἷον ἡ γῆ καθ' ἑαυτῆς μένουσα εἰ μὴ μετάσχοι τῆς διὰ τῶν γηπόνων ἐπιμελείας· εἶτα καὶ τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων καὶ τοῦ ἡλίου καταδέξηται συνεργίαν, ἀνεπιτήδειός ἐστι καὶ ἥκιστα διαρ-

...ς πρὸς καρπογο-
...καὶ οἶκος δὲ πᾶς
...ικοῦ τοῦδε δεῖται
..., ὅπερ μὴ ἔστι τῆς
...οικείου φύσεως·
...κότος ἂν εἴη πε-
...μένος καὶ ἄχρη-
...ὅμοια δὲ τούτοις
...ἔχοντα ὄψει· τὸν
...δὲ τρόπον καὶ ἡ
...πίνη φύσις ἀδυ-
...καθ' ἑαυτὴν σχοῦ-
...καρποὺς τῶν ἀρετῶν
...ς ἀποδιδόναι, δεῖ-
...τοῦ πνευματικοῦ γε-
...τῶν ἡμετέρων ψυ-
...ἐστι τὸ πνεῦμα-
...τοῦ Χριστοῦ· ὅπερ καὶ
...ξένον τῆς ἡμετέρας
...ῶς φύσεως κτίσμα
...ὄντος τοῦδε ἀκτίστου·
...καὶ τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ
...γῆσαι τῶν πιστῶν φυ-
...ὰς καρδίας, τὰς ὁ-
...λήματι ἑαυτὰς τῷ
...ματικῷ γεωργῷ πα-
...σας τελείως τοὺς
...τοὺς τοῦ πνεύματος
...ἔσομ παρασκευά-
...λάμψῃ τε τὸ αὐτοῦ
...ἐν τῇ ἐσκοτισμένῃ
...πάθεσι τῆς ψυχῆς
...οἰκίᾳ.

ΚΕΦ. Κ.

...λοῦς ἐστι τοῖς χρι-
...ανοῖς πόλεμος, καὶ
...λοῦς πάλη· πρός τε

solis benignos recipiat influ- Cap.
xus, inepta est & minime suf- XIX.
ficiens ad gignendos fructus. XX.
Similiter & domus quælibet
vt fiat habitabilis, eget lumi-
ne solari, alienæ vtique ab ipsa
naturæ; quo si careat, op-
pleta tenebris nulli sit vsui.
His similia multa videbis. Ad
hunc igitur modum humana
quoque natura impotens per
seipsam est, ad fructus virtu-
tum perfectos producendos;
indigetque ad id opera spiri-
tualis agricolæ animarum
nostrarum, qui est Spiritus
Christi, alienæ profecto a no-
stra naturæ, cum nos creatu-
ræ; ipse increatus sit; vt ex-
colendis arte sibi propria fi-
delium cordibus; iis, inquam,
quæ se tota voluntate spiritu-
ali colono præbent, efficiat ea
feracia perfectorum Spiritus
fructuum; & lumen eius
splendeat in obtenebrata per-
turbationibus affectuum ani-
mæ nostræ domo.

CAP. XX.

Duplex christianis est bel-
lum & duplex lucta. Nam &
ea quæ se corporis oculis ob-

Cap. XXIII. XXIV. seu ſapientiæ comparatione, ille a nobis deſcriptus immenſo interuallo ſupereminet; ſiquidem hic
I.Cor. II, 15. *omnes homines diiudicat*, ſecundum quod ſcriptum eſt: Spiritualis, inquam, cognoſcit vnumquemque, diſcernens, vnde loquatur, vbi ſtet, in quibus verſetur. Ipſum autem viciſſim dignoſcendi aut diiudicandi, nemini ſpiritum mundi habentium facultas eſt; niſi, qui pariter cum eo diuinitatis impertitus Spiritu fuerit, vt ait de talibus lo-
I.Cor. II, 13. quens diuinus Apoſtolus: *Spiritualibus ſpiritualia comparantes; animalis autem homo non percepit quæ ſunt Spiritus Dei. Stultitia enim eſt illi; ſpiritualis autem iudicat omnia: & ipſe a nemine iudicatur.*

νίμων εἴτε σοφῶν, ὁ τοιοῦτος τοῖς ὅλοις διενήνοχε· καὶ πάντας μὲν ἀνθρώπους ἀνακρίνει, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὁ τοιοῦτος γινώσκει τε ἕκαστον πόθεν τε λέγει, καὶ ποῦ ἕστηκε, ἐν ποίοις ἐστίν· αὐτὸν δὲ οὐδενὶ τῶν ἐχόντων τὸ τοῦ κόσμου πνεῦμα διαγινώσκειν τε καὶ ἀνακρίνειν δύναμις· ὅτι μὴ ἐκείνῳ ᾧ τὸ ὅμοιόν ἐστι τοῦ θεοτικοῦ πνεῦμα· κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες· ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γάρ ἐστι τούτῳ· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα· αὐτὸς ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται.

Cap. XXIV.

Non aliter cuiquam contingere ſanctiſſimi huius Spiritus participatio poteſt, quam ſi plane peregrinus factus huic ſeculo, totum ſe addicat inquiſitioni charitatis Chriſti; ita, vt omnibus quæ circa materiam verſantur; curis

ΚΕΦ. ΚΔ.

Τοῦ παναγίου δὲ φωτὸς τούτου πνεύματος ἀμήχανον ἄλλως τυχεῖν, εἰ μὴ πάντων τις τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ξένος γενόμενος, περὶ τὴν ζήτησιν τῆς τοῦ χριστοῦ ἀγάπης ἑαυτὸν ἀποτάξειεν, ἵνα πασῶν τῶν κατὰ τὴν ὕλην μεριμνῶν ἀλλότριος ὁ νοῦς

περι

ἄργυρον, κἂν τιμὰς καὶ δόξας, κἂν μακαρισμοὺς καὶ ἐπαίνους· ὑπ' οὐδενὸς ἁλῶναι τῶν τοιούτων δύναται· καθότι πλούτου ἄλλου καὶ τιμῆς ἄλλης, ἑτέρας δὲ δόξης εἰς πεῖραν ἀφῖκται, καὶ ἡδονῇ ἀφθάρτῳ τρέφεται τὴν ψυχὴν, καὶ αἴσθησιν ἔχει καὶ πληροφορίαν πᾶσαν διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ πνεύματος.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Οὗτος, ὁπόση τῷ λογικῷ ποιμένι διαφορὰ πρὸς τὰ ἄλογα θρέμματα, τοσοῦτον ἐν συνέσει τε καὶ γνώσει καὶ διακρίσει, τῶν ἀνθρώπων διαφέρων ἐστί· καὶ γὰρ ἄλλου πνεύματος, καὶ ἄλλου νοὸς, ἄλλης τε συνέσεως καὶ σοφίας παρὰ τὴν τοῦ κόσμου τούτου μετέχει σοφίαν· σοφίαν γάρ φησι λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν Ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ, ἐν μυστηρίῳ· διὰ ταῦτα καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ τοῦ κόσμου πνεῦμα ἐχόντων, καθάπερ εἴρηται, εἴτε φρο-

siue honores & dignitates, siue congratulationes & laudes; nullo talium capi potest, quoniam aliarum longe diuitiarum, alterius excellentioris dignitatis gustum experiendo percepit, & voluptate incorruptibili anima eius alitur; sensuque intimo ac possessione beata communicatis ab inhabitante ipsi Spiritu fruitur bonis. Cap. XXII. XXIII.

CAPVT XXIII.

Huius tanta est supra vulgares homines excellentia, quantum ratione præditus pastor eminet supra brutas pecudes tantum, inquam, antistat mortalium ceteris sapientia, scientia, discretione, quippe, qui alium Spiritum, aliam mentem, aliam prudentiam ac sapientiam, quam prudentia mundi est, possidet. Sapientiam enim, inquit: *Loquimur inter perfectos, sapientiam vero non huius seculi; sed loquimur Dei sapientiam in mysterio.* Propter hæc cunctis hominibus, mundi spiritum habentibus, vti dictum est, seu prudentiæ, I. Cor. II, 6.

Cap. XXVI. XXVII. non tamen in se confidunt, neque esse se aliquid putant; sed quanto abundantius consequuntur spiritualia dona, tanto auidius inexplebiliter inhiant vlteriori participationi cœlestium gratiarum; tantoque ad hanc se laboriosius enitendo disponunt. Rursus quanto dulcius sentiunt se proficere in Spiritu, tanto quasi gulosius appetunt perceptionem deliciarum earundem; & spiritualiter locupletatæ, sibi quantum in ipsis est, pauperes videntur iuxta diuinam scripturam: *Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.*

Sir. XXIV, 29.

ται, οὐ πεποίθασι περὶ αὐτοῖς, οὐδὲ οἴονταί τι εἶναι· ἀλλ' ὅσῳ χαρισμάτων ἀξιοῦνται πνευματικῶν, τοσοῦτον μᾶλλον ἀπλήστως ἔχονται τῆς οὐρανίων φιλοπονώτερον ἐπιζητοῦσι· καὶ ὅσῳ πνευματικῆς ἀπολαύουσι προκοπῆς, τοσούτῳ δὲ καὶ λιχνότερον πρὸς τὴν μετάληψιν τούτων γίνονται· καὶ πνευματικῶς πλουτοῦσαι, τό γε παρ' ἑαυταῖς πενομέναις ἐοίκασι, κατὰ τὴν θείαν γραφήν· οἱ τρώγοντες γάρ με, φησίν, ἔτι πεινάσουσι, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσι.

Cap. XXVI.

Tales animæ & gratiam accipiunt plenæ liberationis a perturbationibus affectuum; & illustrationem & communionem diuini Spiritus in plenitudine gratiæ perfecte adsequuntur. Diuersæ autem ab his, pigræ, laborum impatientes, non quærunt sanctificationem cordis (vnde & quasi in carne adhuc existunt) non ex parte sed

ΚΕΦ. Κϛ.

Αἱ τοιαῦται ψυχαὶ καὶ τῆς τῶν παθῶν ἐλευθερίας παντάπασιν ἀξιοῦνται, καὶ τὴν τοῦ θείου πνεύματος ἔλλαμψίν τε καὶ κοινωνίαν ἐν πληρώματι τῆς χάριτος τελείως κομίζονται· αἱ δὲ ὀκνηραί τε καὶ ἀφερέπονοι, καὶ μὴ ζητοῦσαι τὸν τῆς καρδίας ἁγιασμόν, ἐντεῦθεν ὡς ἐν σαρκὶ ἔτι τυγχάνουσιν, οὐκ ἐκ μέρους ἀλλ' ὁλοκλήρως δι'

ὑπο-

περὶ τὸν ἕνα τοῦ ἰδίου σκοποῦ ἀπασχοληθῆναι μόνον· καὶ οὕτω καταξιωθεὶς μετὰ Χριστοῦ ἓν πνεῦμα γενέσθαι, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος· ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἕν ἐστι πνεῦμα. Ψυχῇ δὲ τῇ ὅλως τινὶ τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἐνδεδεμένῃ καὶ πρὸς αὐτὴν ῥεπούσῃ, οἷον πλούτῳ ἢ δόξῃ, ἢ φιλίᾳ τῇ κατὰ κόσμον, οὐκ ἔσται δυνατὸν φυγεῖν καὶ διαπεράσαι τὸ σκότος τῶν πονηρῶν δυνάμεων.

ΚΕΦ. ΚΕ.

Αἱ φιλαλήθεις ψυχαὶ καὶ φιλόθεοι οὐδὲ τὴν βραχυτάτην ὕφεσιν τοῦ πρὸς τὸν Κύριον ἔρωτος ὑπομένουσιν· ἀλλ' ὅλαι δι' ὅλου τῷ σταυρῷ τούτου προσηλωμέναι τὴν τῆς πνευματικῆς προκοπῆς αἴσθησιν ἐν ἐσωτάταις γινομένην ἐπιγινώσκουσι· τετρωμέναι γὰρ τούτῳ τῷ πόθῳ, καὶ ὡς εἰπεῖν, ἐκπεινῶσαι περὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν ἀρετῶν, καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἔλλαμψιν, κἂν μυστηρίων ἄξιαι θείων, κἂν εὐφροσύνης ἐπουρανίου καὶ χάριτος μέτοχοι γένων-

solutus animus, vni huic ad- Cap.
sequendo scopo vacet, quo XXIV.
sic dignus fiat in vnum cum XXV.
Christo coalescere spiritum,
vt ait Apostolus: *Qui adhæ-*
ret Domino vnus spiritus est. I. Cor.
Animæ vero quæ omnino VI,17.
cuipiam rerum huius seculi
defixa est, aut in eam affectu
aliquo propendet; puta di-
uitiis, gloriæ, aut amicitiæ
mundanæ, non erit possibile
fugere, & traiiciendo per-
rumpere tenebras diabolica-
rum potestatum.

Cap. XXV.

Veritatis & Dei amantes animæ, ne breuem quidem intermissionem admittere sustinent amoris quo erga Dominum flagrant; sed totæ ex toto cruci huius confixæ, spiritualem profectum sensu quodam intimo & arcana intelligunt experientia. Vulneratæ igitur isto desiderio, &, vt sic dicam, famelicæ iustitiæ omniumque virtutum, atque illustrationis boni Spiritus, etsi mysteriis dignæ diuinis; etsi lætitiæ cœlestis & gratiæ factæ participes sint,

Cap. XXVI. XXVII. non tamen in se confidunt, neque esse se aliquid putant; sed quanto abundantius consequuntur spiritualia dona, tanto auidius inexplebiliter inhiant vlteriori participationi cœlestium gratiarum; tantoque ad hanc se laboriosius enitendo disponunt. Rursus quanto dulcius sentiunt se proficere in Spiritu, tanto quasi gulosius appetunt perceptionem deliciarum earundem; & spiritualiter locupletatæ, sibi quantum in ipsis est, pauperes videntur iuxta

Sir. XXIV, 29. diuinam scripturam: *Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.*

ται, ὐ πεποίθασι περὶ αὑταῖς, ὐδὲ εἶναί τι δοκοῦσιν· ἀλλ' ὅσῳ χαρισμάτων ἀξιοῦνται πνευματικῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπλήστως ἔχονται τῆς οὐρανίου φιλοπονώτερον ἐπιζητοῦσι· καὶ ὅσῳ πνευματικῶς αἰσθάνονται προκοπῆς, τοσούτῳ δὲ τῇ λιχνότερον πρὸς τὴν μετάληψιν τούτων γίνονται καὶ πνευματικῶς πλουτοῦσαι, πῶς γε παρ' ἑαυταῖς πτωχείαις ἐοίκασι, κατὰ τὴν θείαν γραφήν· οἱ τρώγοντες γάρ με, φησίν, ἔτι πεινάσουσι, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.

Cap. XXVI.

Tales animæ & gratiam accipiunt plenæ liberationis a perturbationibus affectuum; & illustrationem & communionem diuini Spiritus in plenitudine gratiæ perfecte adsequuntur. Diuersæ autem ab his, pigræ, laborum impatientes, non quærunt sanctificationem cordis (vnde & quasi in carne adhuc existunt) non ex parte sed

ΚΕΦ. ΚϚ.

Αἱ τοιαῦται ψυχαὶ καὶ τῆς τῶν παθῶν ἐλευθερίας παντάπασιν ἀξιοῦνται, καὶ τὴν τοῦ θείου πνεύματος ἔλλαμψίν τε καὶ κοινωνίαν ἐν πληρώματι τῆς χάριτος τελείως κομίζονται· ὅσαι δὲ ὀκνηραί τε καὶ ἀφερέπονοι, καὶ μὴ ζητοῦσαι τὸν τῆς καρδίας ἁγιασμόν, ἐντεῦθεν ὡς ἐν σαρκὶ ἔτι τυγχάνουσιν, ὐκ ἐκ μέρους ἀλλ' ὁλοκλήρως δι' ὑπο-

ρονόμος τῆς οὐρανίου γίνεται βασιλείας.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Ἡ ψυχὴ δὲ οὐκ ἔχουσα μὲν τὴν εἰρημένην τῆς πολιτείας ἀκρίβειαν· μήπω δὲ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν αἴσθησιν δεξαμένη, πενθείτω καὶ ζητείτω παρὰ τοῦ Κυρίου θερμῶς, ἵνα τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐν νῷ δι' ἀῤῥήτων θεωριῶν γινομένης τοῦ πνεύματος ἐπιτύχῃ. ὥσπερ δὲ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν νόμον οἱ σωματικοῖς ἁλόντες ἁμαρτήμασιν, ἀφορίζονται μὲν παρὰ τοῦ ἱερέως τὸ πρότερον· εἶτα τὴν κατὰ λόγον μετάνοιαν ἐπιδεδεικνύμενοι, καὶ τῆς κοινωνίας μεταποιοῦνται· ὅσοι δὲ ἀπταίστως καὶ καθαρῶς βεβιώκασι, προκόπτουσί τε πρὸς ἱερωσύνην, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξωτέρου τόπου τὴν ἔσω τοῦ θυσιαστηρίου μετάστασίν τε καὶ τάξιν ἀπολαμβάνουσιν, ἵνα λειτουργοὶ καὶ πάρεδροι τῷ Κυρίῳ διατελῶσιν· οὕτω δὴ σκοπῶμεν καὶ περὶ τῆς μυστικῆς τοῦ πνεύματος κοινωνίας, περὶ ἧς τῷ ἀποστόλῳ εἴρηται· ἡ χάρις τοῦ Κυ-

beatur; postremoque heres Cap. XXIIX.
fit regni cœlestis.

Cap. XXVIII.

Anima vero non habens quidem hanc, de qua diximus, exquisitæ conuersationis solertiam; neque dum intimi sensus experimento sibi conscia eius, quæ est in corde suo, sanctificationis, lugeat & quærat a Domino feruenter, vt boni huius & operationis Spiritus, quæ in mente fit per arcanas contemplationes, efficiatur compos. Porro quemadmodum iuxta ecclesiasticam legem, in delictis deprehensi corporeis, segregantur quidem primum per sacerdotem; deinde præscripta canonibus pœnitentia exhibita, communioni restituuntur; qui vero sine offensione & pure vixerunt, promouentur ad sacerdotium, & ab exteriori loco interius ad altaris viciniam admissi, statum iam & ordinem accipiunt, vt ministri & assessores Domino fiant; ad consimilem modum rem se habere reputemus in hac

Cap. XXIIX.

mystica Spiritus communione, qua dictum ab Apostolo est: *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei & Patris, & communicatio Sancti Spiritus.* Videbis, inquam, similem hic quoque quasi disciplinæ ordinem. Habitat enim diuina Trinitas in anima pure viuente, cum adiuuante ipsam diuinæ benignitatis auxilio; habitat autem non in quantum in se est; sic enim est incomprehensibilis vniuersæ, quanta est, creaturæ; sed in quantum aptus & capax est homo. Postquam vero anima in quopiam offenderit, transgrediens ordinem diuinum, ac Dei spiritum contristauerit, eiicitur & segregatur a spirituali lætitia mens, diuina quidem gratia, & charitate omni, & operatione Spiritus sese contrahentibus; lapsa in defectum anima afflictionibus interim, & tentationibus, & malignorum spirituum vexationibus, tradita; quoad rursus recte iam ambulans, denuo se ad

II. Cor. XIII, 13.

ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὄψεις σωζομένης ἀκολουθίαν· ἐνοικεῖ μὲν γὰρ ἡ θεία τριὰς ἐν τῇ καθαρῶς ἐχούσῃ ψυχῇ, τῆς θείας χρηστότητος συνεφαπτομένης· ἐνοικεῖ δὲ οὐ καθ' ὅ ἐστιν· ἀχώρητος γὰρ καὶ αὐτῇ πάσῃ τῇ κτίσει· ἀλλὰ καθ' ὅσον γοῦν ἐπιτηδείως ἔχει καὶ δεκτικῶς ὁ ἄνθρωπος· ἐπειδὰν δέ τι παρατραπῇ τῆς τῷ Θεῷ κατὰ γνώμην διαγωγῆς, καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα λυπήσῃ, ἐκβάλλεται καὶ ἀφορίζεται τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης ὁ νοῦς· τῆς μὲν θείας χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης καὶ πάσης τῆς ἀγαθῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργείας συστελλομένης· ἐκείνῃ δὲ θλίψεσί τε καὶ πειρασμοῖς καὶ πονηροῖς πνεύμασι παραδιδομένης· καὶ μέχρις ἂν πάλιν ὀρθοποδήσειεν ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν τοῦ πνεύματος ἐναρέστησιν· εἶτα διὰ πάσης ἐξομολογήσεώς τε καὶ ταπεινώσεως τὴν μετάνοιαν ἐπιδειξαμένη, τότε καὶ αὖθις τῆς ἐπισκοπῆς ἀξιοῦται τῆς χάριτος,

καὶ

ρονόμος τῆς οὐρανίου γένηται βασιλείας.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Ἡ ψυχὴ δὲ μὴ ἔχουσα μὲν τὴν εἰρημένην τῆς πολιτείας ἀκρίβειαν· μήπω δὲ τῷ ἁγιασμῷ τῷ ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν αἴσθησιν δεξαμένη, πενθείτω καὶ ζητείτω παρὰ τοῦ Κυρίου θερμῶς, ἵνα τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐν τῷ νῷ διὰ ἀῤῥήτων θεωριῶν γινομένης τοῦ πνεύματος ἐπιτύχῃ. ὥσπερ δὲ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν νόμον οἱ σωματικοῖς ἁλόντες ἁμαρτήμασιν, ἀφορίζονται μὲν παρὰ τοῦ ἱερέως τὸ πρότερον· ἔπειτα τὴν κατὰ λόγον μετάνοιαν ἐπιδεδειγμένοι, καὶ τῆς κοινωνίας μεταποιοῦνται· ὅσοι δὲ ἀπταίστως καὶ καθαρῶς βεβιώκασι, προάγονταί τε πρὸς ἱερωσύνην, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξωτέρου τόπου τὴν ἔσω τοῦ θυσιαστηρίου μετάστασίν τε καὶ τάξιν ἀπολαμβάνουσιν, ὡς λειτουργοὶ καὶ πάρεδροι τοῦ Κυρίου διατεθῶσιν· οὕτω δὴ σκοπῶμεν καὶ περὶ τῆς μυστικῆς τοῦ πνεύματος κοινωνίας, ὡς ἐν τῷ ἀποστόλῳ εἴρηται· ἡ χάρις τοῦ Κυ-

beatur; postremoque heres fit regni cœlestis. Cap. XXIIX.

Cap. XXVIII.

Anima vero non habens quidem hanc, de qua diximus, exquisitæ conuersationis solertiam; neque dum intimi sensus experimento sibi conscia eius, quæ est in corde suo, sanctificationis, lugeat & quærat a Domino feruenter, vt boni huius & operationis Spiritus, quæ in mente fit per arcanas contemplationes, efficiatur compos. Porro quemadmodum iuxta ecclesiasticam legem, in delictis deprehensi corporeis, segregantur quidem primum per sacerdotem; deinde præscripta canonibus pœnitentia exhibita, communioni restituuntur; qui vero sine offensione & pure vixerunt, promouentur ad sacerdotium, & ab exteriori loco interius ad altaris viciniam admissi, statum iam & ordinem accipiunt, vt ministri & assessores Domino fiant; ad consimilem modum rem se habere reputemus in hac

Cap. XXIX.

tem, veri ſacerdotis Chriſti gratiam: & ſic porro. Vtigitur in Eccleſia viſibili niſi prius fiant ſacræ lectiones, & quæ cetera canone eccleſiaſtico conſequi debent, procedant, pſalmodiæ & ſacrum ipſum myſterium corporis & ſanguinis Chriſti peragi a ſacerdote, inconſequens eſt. Viciſſim autem, ſi vel maxime eccleſiaſticus canon expletus fuerit, oblatio autem myſtica non celebretur a ſacerdote, nec euchariſtia & communio corporis Chriſti adminiſtretur, haud perfecte abſoluitur eccleſiaſticarum cerimoniarum ordo, & mancus mutilusque Dei cultus ac religio eſt. Sic mihi tu de chriſtiano quolibet cogita. Si enim is in ieiunio quidem & vigilia, & in pſalmodia item & in cunctis officiis virtutum vniuerſarum omni ſe diligentia exercuerit: nec tamen eo vnquam proficiendo pertingat, vt myſtica Spiritus operatio in altari cordis eius a gratia cum ſenſu intimo, & omnis ſpiritualis quietis arca-

χάριτος· καὶ ἐφεξῆς οὕτως· ὥσπερ οὖν καθὰ τὴν δὲ τὴν ὁρατὴν ἐκκλησίαν, ἂν μὴ πρότερον αἱ ἀναγνώσεις, αἵ ψαλμῳδίαι τε, καὶ τὶς ἑξῆς ἀκολουθία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ, προχωρήσωσιν, αὐτὸ τὸ θεῖον μυστήριον τοῦ σώματός τε καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ τὸν ἱερέα ἐπιτελεῖν οὐκ ἀκόλουθον· εἶτα κἂν πᾶς μὲν ὁ ἐκκλησιαστικὸς κανὼν ἐπιτεθείη, ἡ μυστικὴ δὲ τῆς προσφορᾶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως εὐχαριστία, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ μὴ γένηται, οὔτε ὁ ἐκκλησιαστικὸς τελεσιουργήθη θεσμὸς, καὶ ἐλλιπὴς ἐστιν ἡ λατρεία τοῦ μυστηρίου· οὕτω μοι καὶ τὰ τοῦ χριστιανοῦ νόει· ἂν γὰρ νηστείαν μὲν καὶ ἀγρυπνίαν καὶ ψαλμῳδίαν, ὅλην τε ἄσκησιν καὶ ἀρετὴν πᾶσαν κατορθώκῃ, ἐὰν ἡ μυστικὴ δὲ τοῦ πνεύματος ἐνέργεια τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς αὐτοῦ καρδίας ὑπὸ τῆς χάριτος κατ' αἴσθησιν πᾶσαν καὶ πνευματικὴν ἀνάπαυσιν μὴ ἐπιτελεῖται, ἀτελὴς ἡ τοιάδε πᾶσα τῆς ἀσκήσεως ἀκολουθία καὶ σχεδὸν ἀργὴ, οὐκ ἔχουσα τὴν τοῦ πνεύμα-

τος

τος ἀγαλλιάσιν μυστικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνεργουμένης.

na experientia peragatur, imperfecta fuerit tota illa præcedens series religiosarum obseruationum, & ferme inutilis non habens exultationem spiritualem, arcane in corde productam. Cap. XXX.

ΚΕΦ. Λ.

Καλὸν ἡ νηστεία, καλὸν ἡ ἀγρυπνία, καλὸν ὁμοίως ἡ ἄσκησις, καὶ ἡ ἐπὶ ξένης διαγωγή· καὶ προοίμια ταῦτα πολιτείας θεοφιλοῦς· ἀλόγιστον δὲ ἀτεχνῶς τὸ ἁπλῶς τοῖς τοιούτοις ἐπιθαῤῥεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ χάριτός τινος ἐν μετοχῇ καθιστάμεθα· καὶ ἡ κακία ἔνδον ὑποκαθημένη, καθάπερ ἐν τοῖς ἄνω λέλεκται, σοφίζεται καὶ ὑποχωρεῖ ἑκοῦσα, οὐ πράττει τὰ ἑαυτῆς· ἀλλὰ ποιεῖ νομίσαι τὸν ἄνθρωπον, διακεκαθάρθαι τὸν νοῦν· καὶ τὸ λοιπὸν ἐξάγει πρὸς οἴησιν τελειότητος· εἶτα λῃστρικῶς ἐπιτίθεται καὶ κατασπάσας ἄχρι καταφέρει τῆς γῆς· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πολλάκις εἴκοσιν ἔτη γενόμενοι λῃσταί τινες ἢ στρατιῶται τὸ ἐπιτήδευμα, μηχανάς τε κατὰ τῶν πολεμίων ἐπίστανται, ὑποκάθηνταί τε καὶ ἐνέδρας ἐπι-

Cap. XXX.

Bonum est ieiunium, bona vigilia, bona similiter omnis exercitatio, & vita peregre traducta; ceterum hæc procemia sunt status & conuersationis Deum vere amantium; vnde inconsultum profecto est iis magnopere confidere. Est enim, quando gratiæ cuiusdam participes fiamus: & tum malitia intus in nobis subsidens, (prout superius est memoratum a nobis) subdole agit & sponte se subtrahit; nec operatur, quæ sua sunt. Sed hominem inducit, vt existimet, mentem suam esse emendatam: & sic porro impellit eundem in perfectionis persuasionem. Tum vero latronū ritu in ipsum facit impetum, eumque in infima vsque terræ præcipitat. Sunt homines innutriti tractationi ar-

Cap. XXX. morum, qui annis viginti aut latrocinio, aut militiæ assueuere; quippe sciunt machinationes in rebus militaribus. Hi subsident, & insidiis intendunt, ac hostium auertunt aures; & sic insilientes trucidant, ex improuiso. Quanto magis malitia, tot millium annorum, & opus hoc perdendi animas sibi proponens, insidias nouerit eiusmodi in cordis abscondito comminisci, & temporibus opportunis de industria. Immo tam esse & non operari, vt animam ipsam in persuasionem perfectionis pertrahat? An ergo cum hi tali dolo & successu fraudes struere didicerint vsu duarum decadum annorum: existimabimus diabolum, qui nobis ingenitæ prauitati præsidet, non multo plus etiam in hoc genere scire ac posse? vt pote, qui

τοξεῦσι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν λαμβάνουσιν ὦτα, καὶ κτείνουσιν ἀνελπίστως περιβαλόντες· πόσῳ γε μᾶλλον ἡ κακία τοσαύτας χιλιάδας ἐτῶν γεγενημένη, καὶ τοῦτο ἔργον ἑαυτῆς τεθειμένη τὸ σπουδαιότατον τὸ ἀπολεῖν ψυχὰς, ἐνέδρας εἶδε τοιαύτας ἐν ἀποκρύφῳ τῆς καρδίας ἐπινοεῖν, καὶ τῶν καιρῶν ἀτρεμεῖν ἐπίτηδες, καὶ μὴ ἐνεργεῖν· ὥστε τὴν ψυχὴν ἑλκύσαι πρὸς οἴησιν τελειότητος· ὁ μέγιστος θεμέλιος τοῦ χριστιανισμοῦ, κἂν πάσας τις μετέλθῃ δικαιοσύνας, μὴ ἐπαναπαύεσθαι ταύταις, μηδὲ ἐπιθαρρεῖν, μηδὲ μέγα τι πεποιηκέναι λογίζεσθαι· κἂν μέτοχος χάριτος καταστῇ, μὴ νομίσαι καταλαβεῖν· μηδὲ κατακόρως ἔχειν· ἀλλὰ τότε καὶ διψᾶν δεῖ, πεινῶν καὶ κλαίων, καὶ συντετριμμένην ὅλως τὴν καρδίαν ἔχειν.

christianismi fundamentum, quantacunque quis obierit omnium officia virtutum, his tamen non acquiescere; non iis confidere; non inde magnum quid se fecisse, reputare; neque vbi gratiæ particeps est factus, repente, ac se comprehendisse arbitrari; multo minus velut iam saturum otiari;

quin tum magis esurire ac sitire: lugere Cap.
, ac contritum penitus cor habere. XXXI.

Cap. XXXI.

Cogita mihi; sic se habere spiritualem statum. Finge tibi animo palatium quoddam regium, aulis constans diuersis; ac vestibula quidem principio extare, partesque anteriores ædium; tum introrsum continua serie penitius recedentes alias, in quibus & purpuram & thesauros verisimile sit latere reposita. Deinde rursus post has adhuc interiora conclauia: vbi diuersari rex ipse creditur. Vt igitur si quispiam istiusmodi extimas tantum quasdam forte ingressus mansiones, existimaret se ipsa iam penetralia domicilii tenere, vehementer erraret: ita in rebus spiritualibus se res habet; qui bellum ventri & somno inferentes, in psalmorum quoque decantatione, & continuatione precum perseuerant, ne putent, se peruenisse iam ad metam, ac quietis inscendisse cubile. Vnde

Cap. XXXI.

enim hæc persuasio? Adhuc eorum in primoribus porticibus & circa aulas hæret conuersatio; nondum vbi purpura & thesauri regii sunt repositi; licet gratiæ spiritualis alicuius sint beati; ne quæso hoc eos decipiat, vt apicem arripuisse iam se perfectionis putent. Explorare aliquem æquius fuerit; ecquid in suo vase fictili thesaurum inuenerit? Ecquid iam induerit Spiritus purpuram? An regem viderit, & conquieuerit? Peccatum autem subrepsisse putet in membra omnia; & cogitationes quoque cordis occupasse, Deinde postquam homo requisiuit Spiritus gratiam, eam venire, & duas apprehendisse forsitan animæ partes. Id cum sentiret imperitus gratiæ huius, opinatur, vniuersa pariter animæ membra gratiæ comprehensa vi teneri, ac peccatum ex ea prorsus eradicatum; nesciens plerasque adhuc animæ partes occupari a peccato. Concesso enim (vt sæpius demonstratum est)

βασιλικῆς ὑπάρχει καὶ χάριτός τινος πνευματικῆς ἠξιώθησαν· μηδὲ τοῦτο πάλιν αὐτοὺς ἀπατάτω, τὸ τέλους ἐπιτεχεῖν· ἐρευνᾶν δὲ προσήκει, εἰ εὗρεν ἐν τῷ κεραμίῳ τούτῳ σκεύει τὸν θησαυρόν· εἰ ἐνεδύσατο τοῦ πνεύματος τὴν πορφύραν· εἰ τὸν βασιλέα εἶδε καὶ ἀνεπαύσατο· καὶ γὰρ δεῖ μοι πάλιν τὴν μὲν ψυχὴν βάθος τι ἔχειν καὶ μέλη πολλά· τὴν δὲ ἁμαρτίαν ὑπεισελθοῦσαν τὰ μέλη πάντα, καὶ τὰ νοήματα τῆς καρδίας καταλαβεῖν· εἶτα ἐπιζητήσαντος τοῦ ἀνθρώπου τὴν χάριν, ἐλθεῖν, καὶ δύο τυχὸν τῆς ψυχῆς μέρη περιλαβεῖν· τὸν δὲ ἄπειρως ἔχοντα, πρὸς τῆς χάριτος ταύτης παρακαλούμενον δοκεῖν ἔχειν πάντα τὰ μέλη τῆς ψυχῆς κατειλῆφθαι, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὅλως ἐκριζῶσθαι, μὴ εἰδότα, ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἔτι κατάσχετον ὑπ' ἀνοίας ἐστίν· ἐστὶ γὰρ, ὡς πολλάκις δεδήλωται, καὶ τὴν χάριν ἀδιαλείπτως ἐνεργεῖν, ὃν τρόπον ὀφθαλμὸν ἐν τῷ σώματι, καὶ συνεῖναι τὴν καρ-

αν

αν ὑποκλέπτουσαν τὴν διάνοιαν· ὁ τοίνυν μὴ διακρίνων εὐθὺς, ὡς μέγα τι καταλαβὼν ἤδη, μέγα τι περὶ ἑαυτοῦ διενοήθη καὶ εἶναι ἐν ἐσχάτῃ κάθαρσει συνεσχηκὼς πεφύσωται· ἔχει δὲ τὴν ἀλήθειαν συνηγοροῦσαν αὐτῷ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ὡς γὰρ ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, τέχνη τοῦ σατανᾶ καὶ αὕτη· κατά τινας χρόνους ἑκόντα παραχωρεῖν, καὶ τὰ εἰωθότα μὴ ἐνεργεῖν, κατὰ σκοπὸν, τοῦ οἴεσθαι τελειότατος τοῖς ἀσκουμένοις ὑποβάλλειν· ἀλλὰ μὴ ὁ φυτεύων ἀμπελῶνα παραυτίκα λαμβάνει καὶ τὸν καρπὸν; ἢ ὁ σπείρων τὰ σπέρματα ἐν τῇ γῇ καὶ τὸν συγκομιδὴν εὐθὺς ἀπολαμβάνει; τί δέ; τὸ ἀρτιγενὲς παιδίον ἥψατο παραχρῆμα τῆς τελειότητος; ἀπόβλεψον εἰς τὸν Ἰησοῦν· ἐκ ποίας δόξης υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ὢν ὁ Χριστὸς, εἰς ὅσα πάθη, καὶ ἀτιμίας, καὶ σταυρὸν κατέβη· καὶ πάλιν ὅπως διὰ ταύτης αὐτοῦ τῆς ταπεινώσεως ὑπερήρθη καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ἐκάθισεν· ὁ δέ γε πονηρὸς ὄφις, ἐκ πρώτης

gratiam indesinenter operari, sicut oculum in corpore; cum eo tamen nihilo minus est verum, simul cum ea subesse pariter malitiam, latenter mentem fallentem. Qui ergo haud satis nouit discernere, quasi magnum quid iam sit assecutus, magnum aliquid de se ipso opinatur; & quasi vltima purgatione ad purum excoctus sit, inflatur. Sed multum a vero abest hæc eius vanissima persuasio. Vt enim præcedens sermo monstrauit, ars hæc est satanæ; quodam tempore de industria se abscondere, ac, quasi recessisset, intermittere operari quæ solebat; hoc spectantis, vt arrogantem sui fiduciam parum cautis spiritualibus ingeneret. Verumenimuero qui plantat vineam, haud statim vindemiat eius fructum. Neque qui semen in terram iacit, frumentum eodem tempore in horrea conuehit. Quid ergo? an recens natus infans perfectæ subito incrementum adipiscitur ætatis? Respice in Iesum. Ex quanta Cap. XXXI.

Cap. XXXI. gloria filius Dei & Deus cum esset Christus, in quot qualesque perpessiones, ignominiam & crucem descenderit; & rursus propter illam ipsam eius humiliationem superexaltatus idem fuerit, adeo vt sedeat ad Patris dexteram. At malus serpens subseminata primo suo susurro in Adami animo cupiditate diuinitatis, in quantam ipsum deiecit ignominiam, illius ipsius superbissimi iusta punitione desiderii. Hæc igitur ipse reputans, consule tibi, constituens quantum potes in securo res tuas; & stude semper humiliare tuum cor, & illud habere contritum.

τῷ Ἀδὰμ ὑποσπείρας θεότητος ἐπιθυμίαν, εἰς οἵαν αὐτὸν κατήγαγεν ἀτιμίαν διὰ ταύτης δὴ τῆς οἰήσεως ταῦτα τοίνυν αὐτὸς ἐννοῶν ἀσφάλιζε σεαυτὸν ὅση δύναμις, καὶ σπούδαζε ταπεινοῦν ἀεὶ τὴν καρδίαν, καὶ συντετριμμένην ἔχειν.

MAKA-

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ ἐλευθερίας νοὸς λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι κατελθὼν ὁ Χριστὸς εἰς ᾅδην, τὰς κατέχους ἐκεῖ ψυχὰς ἀνερρύσατο, μὴ μακρὰν εἶναι ταῦτα καὶ τῶν νῦν τελουμένων νόμιζε· οἶκον γὰρ μνημεῖον εἶναι τὴν καρδίαν. ἐκεῖ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὸν νοῦν κατακεχῶσθαι βαρεῖ σκότει καταλαμβανομένους· ἔρχεται τοιγαροῦν ὁ Κύριος εἰς τὰς ἐν ᾅδου ἐπιβοωμένας αὐτὸν ψυχάς, εἰς τὸ βάθος δηλαδὴ τῆς καρδίας, κἀκεῖ τῷ θανάτῳ ἐγκελευόμενος, ἀνάπεμπε λέγει τὰς ἐγκλεισμένας ψυχὰς ἐμὲ τὸν ῥύσασθαι δυνάμενον ἐκζητούσας. εἶτα τὸν βαρὺν λίθον διάρας τὸν τῇ ψυχῇ ἐπικείμενον, τὸν τάφον ἀνοίγει, τὸν ἐν ἀληθείᾳ νεκρὸν ἀνιστᾷ, καὶ τὴν ἀφεγγεῖ φυλακῇ τὴν ἐγκεκλεισμένην ψυχὴν ἀπαλλάττει.

MACARII MAGNI De Libertate Mentis Liber.

CAPVT I.

Cap. I.

CVm audieris descendisse Christum in inferos, & detentas illic animas liberasse; non longe distare illa ab his, quæ nunc geruntur, puta. Cogita mihi sepulcrum esse cor. Ibi cogitationes & mentes defossas graui teneri comprehensas caligine. Venit igitur Dominus ad animas in inferis ipsum clamore magno inuocantes, in profundum videlicet cordis aduenit; & ibi morti imperans, dimitte, ait, clausas isthic animas, me qui possum eas liberare, vt id faciam orantes. Deinde grauem lapidem remouens superpositum animæ, tumulum aperit, &, quæ vere erat mortua, resuscitat; quæque obscura custodia conclusa tenebatur, animam liberat.

Cap. II. III.

Cap. II.

Contingit sæpe insusurrare tibi satanam in aurem cordis, & dicere: scis quot & quanta perpetrasti mala? repleta tibi sceleribus est anima; grauaris multis & fœdissimis peccatis. Non te lateat, suggerentem talia malum dæmonem id agere, vt te in desperationem, humilitatis prætextu, contrudat. Ex quo enim per transgressionem primam irrepsit in hominem malitia, liber aditus diabolo datus est ad animam quotidie alloquendam, vt homo hominem & ad eidem suggerenda absurda. Responde igitur illi tu: *At habeo scriptas asseuerationes Dei aientis: Nolo mortem peccatoris; sed vt conuertatur per pœnitentiam, & viuat.* Quam enim aliam potuit habere causam descendendi, nisi vt peccatores saluos faceret, iacentes in tenebris illuminaret, vitæ redderet mortuos?

Ezech. xxxiii, 11.

Cap. III.

Vt aduersaria potestas, ita

ΚΕΦ. Β.

Συμβαίνει φησὶ πολλάκις διαλέγεσθαί σοι κατ' ὑποβολὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν σατανᾶν, καὶ σύνες ὅσα εἰργάσαι πονηρά; λέγων· ἀναπέπλησταί σοι ἀνομιῶν ἡ ψυχὴ, βεβάρηται πολλαῖς καὶ χαλεπωτάταις ἁμαρτίαις· μὴ λανθανέτω γοῦν σε τοῦτο ποιῶν, ὁ προσχήματι ταπεινώσεως εἰς ἀπόγνωσιν συνωθῶν· ἀφ' οὗ γὰρ διὰ τῆς παραβάσεως εἰσέφρησεν ἡ κακία, πάροδον ἔσχε διαλέγεσθαι καθεκάστην τρόπον τινὰ τῇ ψυχῇ ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, καὶ ὑποτιθέναι τὰ ἄτοπα· ἀπόκρισαι τοιγαροῦν αὐτῷ σύ· ἀλλ' ἔχω τὰς τοῦ Θεοῦ διαβεβαιώσεις ἐγγράφους· οὐ βούλομαι λέγοντος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι διὰ μετανοίας καὶ ζῆν αὐτόν· τί γὰρ ἐβούλετο αὐτῷ ἡ κάθοδος, εἴγε μὴ τοὺς ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, καὶ τοὺς ἐν σκότει φωτίσαι, καὶ ζωοποιῆσαι τοὺς τεθανατωμένους;

ΚΕΦ. Γ.

Ὥσπερ ἡ ἐναντία δύναμις, οὕτω δὲ καὶ ἡ θεία χάρις

χάρις προτρεπτική, οὐκ ἀναγκαστικὴ δέδεικται οὖσα, ἵν' οὕτως ἡμῖν τὸ ἐλεύθερόν τε καὶ αὐτεξούσιον περισώζοιτο· ταύτητοι καὶ ἐφ' οἷς ὁ ἄνθρωπος ἐργάσηται κακοῖς πρὸς τοῦ σατανᾶ ὑπαγόμενος, οὐχ ὁ σατανᾶς μᾶλλον, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τὴν τιμωρίαν εἰσπράττεται, ὡς μὴ βίᾳ συνελαθείς, ἀλλ' ἰδίῳ θελήματι πεισθεὶς τῇ κακίᾳ· παραπλησίως δὲ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ οὐκ ἐπιγράφει τὸ γεγονὸς ἑαυτῇ, ἀλλὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ χάρις, καὶ διὰ τοῦτο δόξαν αὐτῷ περιτίθησιν, ὅτι αὐτὸς ἑαυτῷ τοῦ ἀγαθοῦ γέγονεν αἴτιος. οὐδὲ γὰρ ἀναγκαστικῇ δυνάμει, ὡς εἴρηται, συνδεσμοῦσα αὐτοῦ τὸ θέλημα ποιεῖ ἄτρεπτον ἡ χάρις· ἀλλὰ καίτοι συνοῦσα, τῷ αὐτεξουσίῳ παραχωρεῖ, ἵνα δῆλον εἴη τὸ τοῦ αὐτοῦ θέλημα, ὅπως ἔχει πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν· κεῖται γὰρ οὐ τῷ φύσεως νόμος, ἀλλὰ τῇ αὐτεξουσίῳ τῆς προαιρέσεως τρεπτικῇ δυναμένῃ πρὸς τε ἀγαθὸν καὶ κακόν.

& diuina gratia ceu hortatoria, non necessitatem inducens esse ostenditur; vt vere nobis libertas, & nostri potens arbitrium seruetur. Inde est, cur eorum, quæ homo inductus a satana perpetrauerit mala, non a satana potius exigantur pœnæ, quam ab homine ipso; vt pote qui non vi adactus, sed propria voluntate persuasus, malitiæ assenserit. Similiter autem & in bono, non adscribit successum sibi, sed homini gratia, & ei propter hoc gloriam adponit; quoniam ipse sibi boni causa fuerit. Neque enim necessitatem inducente vi, vt dictum est, constrictam ipsius voluntatem facit immobilem gratia; sed, etiam cum præsens adest, libero cedit arbitrio; vt manifestetur, quænam sit eius voluntas; vti se habeat erga virtutem & malitiam. Posita quippe lex est, non naturæ, sed sui compoti arbitrio, electionis in alterutrum domino, nempe ad bonum & malum.

Cap. III.

Cap. II. III.

CAP. II.

Contingit sæpe insusurrare tibi satanam in aurem cordis, & dicere: scis quot & quanta perpetrasti mala? repleta tibi sceleribus est anima; grauaris multis & fœdissimis peccatis. Non te lateat, suggerentem talia malum dæmonem id agere, vt te in desperationem, humilitatis prætextu, contrudat. Ex quo enim per transgressionem primam irrepsit in hominem malitia, liber aditus diabolo datus est ad animam quotidie alloquendam, vt homo hominem & ad eidem suggerenda absurda. Responde igitur illi tu: *At habeo scriptas asseuerationes Dei aientis: Nolo mortem peccatoris; sed vt conuertatur per pœnitentiam, & viuat.* Quam enim aliam potuit habere causam descendendi, nisi vt peccatores saluos faceret, iacentes in tenebris illuminaret, vitæ redderet mortuos?

Ezech. XXXIII, 11.

CAP. III.

Vt aduersaria potestas, ita

ΚΕΦ. Β.

Συμβαίνει φησὶ πολλάκις διαλέγεσθαι σοι κατ᾽ ὑποβολὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν σατανᾶν, καὶ σύνες ὅσα εἴργασαι πονηρά; λέγειν· ἀναπέπλησαί σοι ἀνομιῶν ἡ ψυχὴ, βεβάρησαι πολλαῖς καὶ χαλεπωτάταις ἁμαρτίαις· μὴ λανθανέτω γοῦν σε τοῦτο ποιῶν, καὶ προσχήματι ταπεινώσεως εἰς ἀπόγνωσιν συνωθῶν· ἀφ᾽ οὗ γὰρ διὰ τῆς παραβάσεως εἰσέφρησεν ἡ κακία, πάροδον ἴσχει διαλέγεσθαι καθεκάστην τρόπον τινὰ τῇ ψυχῇ ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, καὶ ὑποτιθέναι τὰ ἄτοπα· ἀπόκρισαι τοιγαροῦν αὐτῷ σύ· ἀλλ᾽ ἔχω τὰς τοῦ Θεοῦ διαβεβαιώσεις ἐγγράφους· οὐ βούλομαι λέγοντος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι διὰ μετανοίας καὶ ζῆν αὐτόν· τί γὰρ ἐβούλετο αὐτῷ ἡ κάθοδος, εἴγε μὴ τοὺς ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, καὶ τοὺς ἐν σκότει φωτίσαι, καὶ ζωοποιῆσαι τοὺς τεθανατωμένους;

ΚΕΦ. Γ.

Ὥσπερ ἡ ἐναντία δύναμις, οὕτω δὴ καὶ ἡ θεία χάρις

χάριτος προτρεπτικῆς, οὐκ ἀναγκαστικῆς δείκνυται οὖσα· ἵν᾽ οὕτως ἡμῶν τὸ ἐλεύθερόν τε καὶ αὐτεξούσιον περισώζοιτο· ταύτῃ τοι καὶ ἐφ᾽ οἷς ὁ ἄνθρωπος ἐργάσηται κακοῖς πρὸς τοῦ σατανᾶ ὑπαγόμενος, οὐχ ὁ σατανᾶς μᾶλλον, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τὰς τιμωρίας εἰσπράττεται, ὡς μὴ βίᾳ συνελαθεὶς, ἀλλ᾽ ἰδίῳ θελήματι πεισθεὶς τῇ κακίᾳ. παραπλησίως δὲ καὶ τῷ ἀγαθῷ οὐκ ἐπιγράφει τὸ γεγονὸς ἑαυτῇ, ἀλλὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ χάρις, καὶ διὰ τοῦτο δόξαν αὐτῷ περιτίθησιν, ὅτι αὐτὸς ἑαυτῷ τοῦ ἀγαθοῦ γέγονεν αἴτιος· οὐδὲ γὰρ ἀναγκαστικῇ δυνάμει, ὡς εἴρηται, συνδεσμοῦσα αὐτοῦ τὸ θέλημα ποιεῖ ἄτρεπτον ἡ χάρις· ἀλλὰ καίτοι παροῦσα, τῷ αὐτεξουσίῳ παραχωρεῖ, ἵνα δῆλον ποῖόν ἐστι τὸ αὐτοῦ θέλημα, ὁποίως ἔχον πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν· κεῖται γὰρ οὐ τῷ φύσει νόμος, ἀλλὰ τῇ αὐτεξουσίᾳ τῆς προαιρέσεως τραπῆναι δυναμένῃ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν.

& diuina gratia ceu hortatoria, non necessitatem inducens esse ostenditur; vt vere nobis libertas, & nostri potens arbitrium seruetur. Inde est, cur eorum, quæ homo inductus a satana perpetrauerit mala, non a satana potius exigantur pœnæ, quam ab homine ipso; vt pote qui non vi adactus, sed propria voluntate persuasus, malitiæ assenserit. Similiter autem & in bono, non adscribit successum sibi, sed homini gratia, & ei propter hoc gloriam adponit; quoniam ipse sibi boni causa fuerit. Neque enim necessitatem inducente vi, vt dictum est, constrictam ipsius voluntatem facit immobilem gratia; sed, etiam cum præsens adest, libero cedit arbitrio; vt manifestetur, quænam sit eius voluntas; vti se habeat erga virtutem & malitiam. Posita quippe lex est, non naturæ, sed sui compoti arbitrio, electionis in alterutrum domino, nempe ad bonum & malum. Cap. III.

CAP. IV.

Cap. IV. Custodire oportet animam eamque a conuersatione arcere profanarum malarumque cogitationum. Vt enim corpus cum corpore coiens altero ad immunditiam polluitur; sic & anima corrumpitur malis & sordidis copulata cogitationibus; concordansque & assentiens: nec iis solum quæ ad nequitiam & impuritatem; sed & illis quæ ad quoduis malitiæ impellunt genus, velut, infidelitatis, doli, vanæ gloriæ, iræ, inuidiæ, rixæ. Et hoc
2. Cor. VII, 1. est: *Mundare nos ipsos ab omni inquinamento carnis & spiritus.* Esse enim quandam puta & corruptionem & fornicationem in occulto animæ ab impuris illic cogitationibus perpetratam; &
1. Cor. III, 17. quemadmodum: *Qui templum Dei violauerit* (iuxta magnum apostolum) *disperdet illum Deus*; quod Dei Templum corpus est; sic qui polluit animam & mentem, assentiendo prauis, pœnam vtique debet. Custodire igi-

ΚΕΦ. Δ.

Φυλάττειν δεῖ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνεπίμικτον τηρεῖν βεβήλων καὶ πονηρῶν λογισμῶν· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα σώματι συνελθὸν ἑτέρῳ πρὸς ἀκαθαρσίαν μιαίνεται· οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ φθείρεται πονηροῖς συνδυάζουσα καὶ μιαροῖς λογισμοῖς, συνευδοκοῦσά τε αὐτοῖς καὶ συντιθεμένη· οὐχὶ τοῖς τῆς πονηρίας μόνον· ἀλλὰ καὶ ἑκάστης κακίας· οἷον, ἀπιστίας, δόλου, κενοδοξίας, ὀργῆς, καὶ φθόνου, καὶ ἔριδος· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος· εἶναι γὰρ οἴου καὶ φθορὰν καὶ πορνείαν ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς ψυχῆς διὰ λογισμῶν ἀτόπων ἐνεργουμένην· καὶ ὥσπερ τὸν φθείραντα τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός, ὅπερ τὸ σῶμά ἐστιν· οὕτω δὴ καὶ ὁ φθείρων ψυχήν τε καὶ νοῦν, τῷ συντίθεσθαι τοῖς ἀτόποις, τιμωρίας ἐστὶν ὑπεύθυνος· φυλάττειν τοιγαροῦν προσήκει καθάπερ τὸ σῶμα ὁρατοῦ ἁμαρτήματος, οὕτω καὶ

τὴν

tur conuenit, ſicut a viſibili Cap.
peccato corpus, ita & ani- IV. V.
mam a cogitationibus im-
mundis; quoniam hæc ſpon-
ſa Chriſti eſt. *Deſpondi enim* 2. Cor.
vos, ait, *vni viro virginem* XI, 2,
caſtam exhibere Chriſto. Au-
di quoque ſcripturam dicen-
tem: *Omni cuſtodia ſerua* Prov.
cor tuum; quia ex ipſo vita IV, 23.
procedit. Et: *Peruerſas co-* Sap. I,
gitationes ſeparare a Deo; tut- 3.
ſce a diuina id docente ſcriptura.

Cap. V.

Rationem exigat a ſua v-
nusquisque anima; diſcer-
nens & explorans, ad quæ-
nam afficiatur? Et ſi haud
conſonans Dei legibus con-
tigerit videre cor; omni co-
natu quemadmodum cor-
pus, ita & mentem conſerua-
re incorruptam ſtudeat, at-
que impuris aſſenſum cogi-
tationibus negantem. Si
quidem velit iuxta promiſ- Apoc.
ſionem introduci in conui- X, 22.
ctum & choros purarum vir-
ginum. Cohabitatio enim
& familiaris conuerſatio pu-
ris omnino & in recti amore
fixis promiſſa eſt animabus;

(m 5)

Cap. VI. VII.

CAP. VI.

Sicut agri proprii diligentissimus colonus nouat eum prius & ex eo spinas tollit; ac tum demum iniicit semina; ita & qui a Deo expectat sementem gratiæ accipere, purgare prius debet animæ suæ agrum; vt semen deinde in eum incidens Spiritus, perfectos & multiplices reddat fructus. Nam ni hoc fiat ante omnia; & nisi mundauerit quis seipsum ab omni inquinamento carnis & spiritus, caro est & sanguis, & longe distat a vita.

CAP. VII.

Vndecunque hostis machinationes astutas, dolos & maleficia, circumspicere oportet. Etenim vt Spiritus sanctus per Paulum *fit omnibus omnia, vt omnes saluos faciat:* sic & spiritui malo in studio est, omnia fieri, vt omnes in interitum propellat. Itaque is cum orantibus simul orare simulat, id spectans, vt ex ipsa oratione sumat ansam decipiendi oran-

1. Cor. IX, 22.

ΚΕΦ. Σ.

Ὥσπερ ὁ τῆς ἰδίας γῆ
ἐπιμελέστατος γεωργὸ
ἀνανεοῖ ταύτην πρότε
ρον καὶ τὰς ἀκάνθας πε
ριαιρεῖ, εἶθ' οὕτω κατα
βάλλει τὰ σπέρματα· ὃ
τω καὶ τὸν παρὰ Θε
προσδοκῶντα τῆς χάριτ
σπόρον λαβεῖν, καθα
ρεῖν πρότερον χρὴ τὴν ἑαυ
τοῦ καρδίας τὴν γῆν
ὁ σπόρος πεσὼν τ
πνεύματος ἐντελεῖς κα
πολλαπλασίους ἀποδ
τοὺς καρπούς· ὡς ἂν μὴ τ
το γένοιτο πρότερον κα
καθάρῃ τις ἑαυτὸν ἀπ
παντὸς μολυσμοῦ σα
κὸς καὶ πνεύματος, σάρ
ἐστιν ἔτι καὶ αἷμα, καὶ μακρὰν ἀφέστηκε τῆς ζωῆς.

ΚΕΦ. Ζ.

Πανταχόθεν τὰς
ἐχθροῦ μαγγανείας, τ
δόλους τε καὶ τὰς κακ
γίας, ὀξύτατα περισκ
πεῖν δεῖ· καὶ γὰρ ὡς
πνεῦμα τὸ ἅγιον
Παύλου τὰ πάντα γεν
θαι φησὶν, ἵνα
πάντας κερδάσῃ·
δὴ καὶ τῇ κακίᾳ γίνεσθ
πάντα διὰ σπουδῆς,
τοὺς πάντας παραπέ
ψῃ τῇ ἀπωλείᾳ· ἀ
λεῖ τοῖς εὐχομένοις
συνευχόμενος ὑποκρί
ται κατὰ σκοπὸν τοῦ π

φα

…ψυχῇ ἐμβαλόντα
…ιν ἀπατήσῃ·
…νηστεύουσι συννηστεύ-
…τας αὐτῷ φενα-
…ξαλόμενος· τοῖς
…γνῶσιν γραφῶν
…δίδωσι τὰ ὅμοια,
…χήματι γνώσεως
…αὐτοὺς παρα-
…ται· τοῖς ἀποκα-
…φωτὸς κατα-
…ι, παραπλησίως
…ἐκεῖ μετασχηματ-
…γάρ φησιν ὁ σα-
…εἰς ἄγγελον φω-
…τῇ δόξῃ τοῦ
…ἀλλὰ φωτὸς ἀ-
…ς, εἰς ἑαυτὸν ἑ-
…γηται· καὶ ἁπλῶς
…πρὸς πάντα ποι-
…καὶ τοῖς πᾶσιν,
…ὁμοιότητι χρώμε-
…πρα-
…πράξεσι τὴν ἀπώ-
…λογισμοὺς φησι
…καὶ πᾶν ὕ-
…ἐπαιρόμενον κατὰ
…τοῦ Θεοῦ· ὅρα
…τύπον ὁ ἀλάζων
…τὸ τόλμημα τοῦ
…καὶ τοὺς ἤδη τὸ
…κατ' ἐπίγνωσιν ἀ-
…ἔχοντας κατε-
…ὥστε πάσῃ φυ-
…τὴν ἑαυτοῦ
…καρδίαν, πολλοὺς τε
…Θεοῦ τὴν σύνεσιν
…ἵνα δὴ ἐμοῦ τὰς

tem ſubiiciatque eidem arrogantem confidentiam; cum ieiunantibus ieiunet, vt ipſos inanibus decipiat & dementet. Scripturarum habentibus notitiam, ſimilibus dat operam, ſub ſpecie ſcientiæ cupiens eos ſubuertere. Cum aliqui reuelationis lumine beantur, videtur & ipſe eiuſmodi habere. *Transfigurat enim* (ait Paulus) *ſe ſatanas in angelum lucis.* Vt opinione fictæ lucis deceptos ad ſe adducat. Et, vt cuncta eiuſmodi ſemel colligam, mira ſe artium ſubtilitate in omnia variat, quo ſimilitudine ſubiugatos, boni ſpecie apparentis in veram alliciat irreparabilemque perniciem; *Conſilia*, inquit, *deſtruentes & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei.* Vide quouſque ſuperbus ille impoſtor audiendi proteruiam extendat, vt non dubitet conari eos ipſos deiicere, qui diuinum Numen in cognitione veritatis poſſideant. Vt adeo vnumquemque oporteat cor ſuum omni cu-

Cap. VII.

2. Cor. XI, 14.

2. Cor. X, 5.

Cap. VII. VIII. ſtodia ſeruare; multamque a Deo prudentiam poſcere, vt det nobis, deprehendere diabolicæ malignitatis artes; prætereaque exercitare, ac quaſi elaborare mentem ac cogitationes noſtras elimando per ſpiritualem curam ſine intermiſſione conuenit, & ad Dei voluntatem adaptare ipſas; quo non maius, nec pretioſius opus eſt. *Confeſſio*, enim ait *Pſalm. CX, 3.* *& magnificentia opus eius.*

CAP. VIII.

Dei amanti animæ, vtcunque omnia bona faciat, nihil ſibi, ſed Deo cuncta adſcribere mos eſt. At Deus viciſſim ſanam eius & rectam, cum admixtione prudentiæ, ſcientiam attendens, in contrarium plane modum omnia ipſi imputat; ac velut illa ſola laboraſſet, & ſuis vnius viribus in ſolidum cuncta peregiſſet, ſic ei remunerationes admetitur. Enimuero ſi Deo luberet rigido nobiſcum iudicio agere; nihil prorſus homini ab eo vere debitum reperiretur, quandoquidem poſſeſſiones, pecu-

τῆς κακίας τέχνας φωρ
ἐργάζεσθαι δὲ καὶ ἐκπ
νεῖν τὸν νοῦν ἐν συνέσ
τοὺς λογισμοὺς προσηκ
διηνεκῶς καὶ πρὸς τὸ Θ
θέλημα καθαρίζειν α
τούς· οὐκ ἔστι τούτου μ
ζον ἔργον ἢ τιμιώτερο
ἐξομολόγησις γὰρ φη
καὶ μεγαλοπρέπεια
ἔργον αὐτοῦ.

ΚΕΦ. Η.

Τῇ φιλοθέῳ ψυχῇ
κἂν πάντα τὰ ἀγαθ
πράξειεν, οὐδὲν ἑαυτῇ
ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἕκαστα
πιγράφειν ἔθος· τἀνα
τοι καὶ ὁ Θεὸς πάλιν
ὑγιῆ ταύτης καὶ ὀρθ
σύνεσιν καὶ γνῶσιν πρ
σχὼν, τοὐναντίον ἐκεί
πάντα λογίζεται καὶ
αὐτῆς καμούσης καὶ πα
ἑαυτῆς τὸ ὅλον ἐργα
σαμένης, τὰς ἀντιδόσε
ἐπιμετρεῖ· καίτοι δόξ
αὐτῷ πρὸς κρίσιν ἡμ
ἐλθεῖν, οὐδὲν πρὸς ἀλη
θειαν τῷ ἀνθρώπῳ δ
καιον εὑρεθήσεται· ἐπεὶ
τὰ χρήματα καὶ τὰ δ
κοντα πάντα ταυτὶ ἀ
γαθὰ, δι' ὧν καὶ εὐποι
ἕκαστος δύναται, ἐκεί

Cap. VIII. IX.

nia, cunctaque huius vitæ bona, quæ instrumenta bene operandi bonis sunt, in solidum eius Dominio subiacent. Terram & vniuersa quæ illa fert aut continet; ipsum corpus, ipsa anima, sed & ipsum esse, homo per gratiam habet. Quid igitur ipsi relinquitur proprium, vnde possit in confidentiam inflari, aut spem concipere vera ratione nixam obtinendi districto iudicio quasi iure sibi debitum quidpiam. Ceterum hanc maximam ex hominibus Deus percipit gratiam; & hoc ex iis quæ ipsi offeruntur vnum longe iucundissi-

γῆ καὶ πάντα
...υτῇ· αὐτὸ τὸ
... αὐτὸ ἡ ψυχή
ἀλλὰ καὶ αὐτὸ
ἄνθρωπος καθὰ
...ν· τί τοίνυν
...πεται ἴδιον ἐφ'
...θῆναι ἢ δικαιο-
...τα λόγον ἐξαι-
ἀλλὰ ταύτην ὁ
...γίστην ἐξ ἀνθρώ-
...εται χάριν, καὶ
προσφερομένων
τὸ χαριέστατον,
ψυχὴν καλῶς
...ται ὅπως ἔχει τὰ
...άντα ὅσαπερ ἂν
...αθὰ καὶ ὅσα κα-
...Θεὸν, ὅσα τε
καὶ γινώσκει, ἀνα-
...ζεσθαι, καὶ αὐτῷ
...ται ἀνατίθεσθαι.

...ccidit; anima res, vti se vere habent, agno- & quæcunque facit bona, quæcunque pro- ...eum mala tolerat, quæcunque intelligit & ...mputet supremo largitori, & vni ei accepta ...

...ΚΕΦ. Θ.

Cap. IX.

Sicut Israelitas, quoad quidem ad Domini beneplacitum se conformarunt (etsi nunquam id illi ea qua oportuerat diligentia fecerunt,) verum quamdiu saltem in speciem sana in eum fide se

...ς ἰσραὴλ ἕως
...εἶχε πρὸς
...ρέσιν, καίτοιγε
μὲν ὡς ἐχρῆν·
ἀλλ' οὖν ἕως ἐδό-
...ναι πάσαις πρὸς
...ν τὴν πίστιν,
...ρὰς καὶ ὑφ' ἕλον

Cap. XI. hunc animans, in eo domicilium obtinet homine, qui plenus turget dictatis sapientiæ carnalis; ita e contrario vis & operatio lucidi Spiritus in homine sanctificato habitat; iuxta dicentem: *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur, Christi?* (2. Cor. XIII, 3.) Et rursus: *viuo autem iam non ego; viuit vero in me Christus.* (Gal. II, 20.) Et, *quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis.* (Gal. III, 27.) Et Dominus: *veniemus ego & Pater meus, & mansionem apud eum faciemus.* (Ioh. XIV, 23.) Hæc non obscure, neque otiose, sed in virtute & veritate iis, qui digni habentur, insunt. Lex enim prius sermone experte substantiæ instruebat homines, graue ipsis & importabile imponens iugum, & nullum valens porrigere auxilium; ex eo quod non posset virtutem Spiritus conferre. Sicut ait Paulus: *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem*, &c. (Rom. VIII, 3.) Ab aduentu autem Christi ostium gratiæ credentibus in ve-

τίας ἀνθρώπῳ τοιούτῳ ἐνοικήσασιν, ὡς διάπλεώς ἐστι φρονήματος σαρκικοῦ· οὕτω πάλιν ἡ ἐνέργειά τε καὶ δύναμις τοῦ φωτεινοῦ πνεύματος ἀνθρώπῳ τῷ ἁγιασθέντι ἐγκατοικεῖ, κατὰ τὸν εἰπόντα· εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ· καὶ αὖθις· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· καὶ, ὅσοι δὲ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· καὶ ὁ Κύριος· ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν· ταῦτα οὐκ ἀδήλως, οὐδ' ἀνενεργήτως, ἀλλ' ἐν δυνάμει καὶ ἀληθείᾳ τοῖς καταξιουμένοις ἐγγίνεται· ὁ μὲν γὰρ νόμος τὸ πρότερον λόγῳ ἀνυποστάτῳ ἐπαίδευε τοὺς ἀνθρώπους, βαρὺν αὐτοῖς καὶ δυσφόρητον ἐπιτιθεὶς τὸν ζυγόν, καὶ μηδεμίαν αὐτοῖς ὀρέγων βοήθειαν, τοῦτο δὲ παρὰ τὸ μὴ δυνατῶς ἔχειν τὴν τοῦ πνεύματος δύναμιν παρέχειν, τὸ γὰρ ἀδύνατον φησὶ τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός· καὶ τὰ ἑξῆς· ἀπὸ δὲ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἡ θύρα τῆς χάριτος τοῖς ἐν ἀληθ-

[illegible]

πιστεύουσι διηνοίχθη, δύναμίς τε Θεοῦ, καὶ ἐνέργεια πνεύματος αὐτοῖς χορηγεῖται.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Χριστοῦ τῆς πρώτης καὶ φυσικῆς ἀγαθότητος τὴν δωρεὰν τοῦ πνεύματος τοῖς θείοις διαπέμψαντος μαθηταῖς, ἐκεῖθεν ἅπασι τοῖς πιστεύουσιν ἡ θεία δύναμις ἐκείνη ἐπισκιάζουσα, καὶ ταῖς ἐκείνων ἐγκατοικοῦσα ψυχαῖς, ἰᾶτο μὲν τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας· τοῦ σκότους δὲ καὶ τῆς νεκρώσεως αὐτοὺς ἀπήλλαττε· καὶ γὰρ μέχρι τότε τετραυμάτιστό τε καὶ πεφυλάκιστο ἡ ψυχὴ καὶ τῷ ζόφῳ τῆς ἁμαρτίας κάτοχος ἦν· ἀμέλει καὶ νῦν ψυχὴ μήπω σύνοικον ἔχειν ἀξιωθεῖσα τὸν Κύριον, μηδὲ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος δύναμιν ἐνεργητικῶς αὐτῇ καὶ κατὰ πᾶσαν δύναμιν καὶ πληροφορίαν ἐπισκηνάσασαν, ἐν τῷ σκότει ἐστίν· οἷς δὲ τοῦ θείου πνεύματος ἐπεφοίτησε χάρις, καὶ τοῖς βαθυτάτοις τοῦ νοὸς αὐτῶν ἐγκατῴκησε, τούτοις δὴ καὶ ὁ Κύριος ὡς ψυχὴ γίνε-

ritate apertum eſt; Deique virtus & operatio Spiritus ipſis ſuppeditatur. Cap. XII.

Cap. XII.

Poſtquam Chriſtus, prima & naturalis bonitas, donum Spiritus diuinis transmiſit diſcipulis, exinde credentibus diuiua illa virtus obumbrans, & eorum inhabitans animas, medetur quidem paſſionibus peccati: tenebris autem & morte ipſos liberat. Eatenus quippe & vulnerata & carcere clauſa erat anima, & caligine peccati undique comprehenſa. Denique nunc quoque anima nondum gratiam ſortita inhabitantem in ſe Dominum habendi; nec in ſe intime ſentiendi informantem animantemque ſeſe, ac penitus fœcundantem omni operatione virtutem Spiritus diuini, in tenebris adhuc eſt. Quibus autem diuini Spiritus ſuperuenit gratia, & imis mentis ipſorum penetralibus inſedit; his ſane Dominus vice animæ eſt. *Qui enim adhæret Deo*, (diuinus ait 1. Cor. VI, 17.

Cap. XII. apostolus) *in vnum cum eo*
coalescet spiritum. Et ipse
Ioh. XVII, 21. Dominus, *sicut tu Pater in*
me, & ego in te, ita & ipsi in
nobis vnum sint. O bonitatem & dignationem indultam tantum depressæ a malitia hominum naturæ! Ceterum vti quando prauitati vitiorum adhærebat anima, vnum idemque quasi cum ipsis erat; & quanquam propriam habebat voluntatem, tamen quod illi lubebat, nequibat facere. Quod & Paulus de se ait.
Rom. VIII, 19. *Non enim quod volo hoc facio;* quanto vtique magis Dei virtute cum sanctificata & digna eo facta anima conueniente, in vnam illa cum Deo voluntatem erit. Fit enim anima tunc vere quasi anima Dei, per hoc quod sponte, & ex proposito regenti se submittit boni Spiritus virtuti, & per propriæ voluntatis vias non amplius ambulat.
Rom. VIII, 35. *Quis enim* (inquit) *nos separabit a charitate Christi?* Quæ vox est animæ vnitæ Spiritui sancto.

ται· ὁ γὰρ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ὁ θεῖός φησιν ἀπόστολος, εἰς ἓν πνεῦμα ἐστί· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος, ὥσπερ ἐγὼ καὶ σὺ ἕν ἐσμεν, ἵνα καὶ οὗτοι ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν. ὢ ἀγαθότητος καὶ εὐδοκίας ἧς ἔτυχεν ἡ οὕτω πρὸς τῆς κακίας ταπεινωθεῖσα τῶν ἀνθρώπων φύσις· πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ τῶν παθῶν ἡ ψυχὴ συνοῦσα ἓν ὥσπερ μετ' αὐτῶν ἦν, καὶ ἴδιον εἶχε θέλημα, ἀλλὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ ποιεῖν οὐκ ἐδύνατο. ὃ καὶ Παῦλός φησιν· οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο ποιῶ· πόσῳ γε μᾶλλον τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως τῇ ἁγιασθείσῃ καὶ ἀξίᾳ τούτου γεγενημένῃ ψυχῇ συνελθούσης, εἰς ἓν αὐτῷ ἔσται τὸ τούτου θέλημα· γίνεται γὰρ ἡ ψυχὴ τότε πρὸς ἀλήθειαν ὡς ψυχὴ τοῦ Κυρίου· τῷ ἑκόντι καὶ κατὰ γνώμην ὑπὸ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος δυνάμεως βασιλεύεσθαι, καὶ θελήματι ἰδίῳ μηκέτι αὐτὴν πορεύεσθαι· τίς γάρ φησιν ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; τουτέστι τῆς ἑνωθείσης ψυχῆς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ.

πιστεύουσιν ἀνεῴχθη, δύναμίς τε Θεοῦ, καὶ ἐνέργεια πνεύματος αὐτοῖς χορηγεῖται.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Χριστοῦ τῆς πρώτης καὶ φυσικῆς ἀγαθότητος τὴν δωρεὰν τοῦ πνεύματος τοῖς θείοις διαπέμψαντος μαθηταῖς, ἔκτοτεν ἅπασι τοῖς πιστεύουσιν ἡ θεία δύναμις ἐκείνη ἐπισκιάζουσα, καὶ ταῖς ἐκείνων ἐγκατοικοῦσα ψυχαῖς, ἰᾶτο μὲν τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας· τοῦ σκότους δὲ καὶ τῆς νεκρώσεως αὐτοὺς ἀπήλλαττε· καὶ γὰρ μέχρι τότε τετραυματισμένη τε καὶ πεφυλακισμένη ἡ ψυχὴ καὶ τῷ ζόφῳ τῆς ἁμαρτίας κατεχομένη ἦν· ἀμέλει καὶ νῦν ψυχὴ μήπω σύνοικον ἔχειν ἀξιωθεῖσα τὸν Κύριον, μηδὲ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος δύναμιν ἐνεργητικῶς αὐτῇ ψυχοῦσαν πᾶσαν δύναμιν καὶ πληροφορίαν ἐπισκηνώσασαν, ἐν τῷ σκότει ἔτι ἐστίν· οἷς δὲ τοῦ θείου πνεύματος ἐπεφοίτησε χάρις καὶ ταῖς βαθυτάτοις τοῦ νοῦ αὐτῶν ἐγκατῴκησε, τούτοις δὲ καὶ ὁ Κύριος ὡς ψυχὴ γίνε-

ritate apertum eſt; Deique virtus & operatio Spiritus ipſis ſuppeditatur. Cap. XII.

CAP. XII.

Poſtquam Chriſtus, prima & naturalis bonitas, donum Spiritus diuinis transmiſit diſcipulis, exinde credentibus diuina illa virtus obumbrans, & eorum inhabitans animas, medetur quidem paſſionibus peccati: tenebris autem & morte ipſos liberat. Eatenus quippe & vulnerata & carcere clauſa erat anima, & caligine peccati undique comprehenſa. Denique nunc quoque anima nondum gratiam ſortita inhabitantem in ſe Dominum habendi; nec in ſe intime ſentiendi informantem animantemque ſeſe, ac penitus fœcundantem omni operatione virtutem Spiritus diuini, in tenebris adhuc eſt. Quibus autem diuini Spiritus ſuperuenit gratia, & imis mentis ipſorum penetralibus inſedit; his ſane Dominus vice animæ eſt. *Qui enim adhæret Deo*, (diuinus ait *1. Cor. VI, 17.*

Cap. XII. apoſtolus) *in vnum cum eo coaleſcet ſpiritum.* Et ipſe
Ioh. XVII, 21. Dominus, *ſicut tu Pater in me, & ego in te, ita & ipſi in nobis vnum ſint.* O bonitatem & dignationem indultam tantum depreſſæ a malitia hominum naturæ! Ceterum vti quando prauitati vitiorum adhærebat anima, vnum idemque quaſi cum ipſis erat; & quanquam propriam habebat voluntatem, tamen quod illi lubebat, nequibat facere. Quod & Paulus de ſe ait.
Rom. VIII, 19. *Non enim quod volo hoc facio;* quanto vtique magis Dei virtute cum ſanctificata & digna eo facta anima conueniente, in vnam illa cum Deo voluntatem erit. Fit enim anima tunc vere quaſi anima Dei, per hoc quod ſponte, & ex propoſito regenti ſe ſubmittit boni Spiritus virtuti, & per propriæ voluntatis vias non amplius ambulat.
Rom. VIII, 35. *Quis enim* (inquit) *nos ſeparabit a charitate Chriſti?* Quæ vox eſt animæ vnitæ Spiritui ſancto.

ται· ὁ γὰρ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ὁ θεῖος φησὶν ἀπόστολος, εἰς ἓν πνεῦμα ἔσται· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος, ὥσπερ ἐγὼ καὶ σὺ ἕν ἐσμεν, ἵνα καὶ οὗτοι ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν· ὢ ἀγαθότητος καὶ εὐδοκίας ἧς ἔτυχεν ἡ οὕτω πρὸς τῆς κακίας ταπεινωθεῖσα τῶν ἀνθρώπων φύσις· πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ τῶν παθῶν ἡ ψυχὴ συνοῦσα ἓν ὥσπερ μετ' αὐτῆς ἦν, κἂν ἴδιον εἶχε θέλημα, ἀλλὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ ποιεῖν οὐκ ἐδύνατο. ὁ καὶ παῦλος φησὶν· οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο ποιῶ· πόσῳ γε μᾶλλον τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως τῇ ἁγιασθείσῃ καὶ ἀξίᾳ τούτου γεγενημένῃ ψυχῇ συνελθούσης, εἰς ἓν αὐτῷ ἔσται τὸ τούτου θέλημα· γίνεται γὰρ ἡ ψυχὴ τότε πρὸς ἀλήθειαν ὡς ψυχὴ τοῦ Κυρίου· τῷ ἑκόντι καὶ κατὰ γνώμην ὑπὸ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος δυνάμεως βασιλεύεσθαι, καὶ θελήματι ἰδίῳ μηκέτι αὐτὴν πορεύεσθαι· τίς γάρ φησιν ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; τουτέστι τῆς ἡνωθείσης ψυχῆς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Τῷ βουλομένῳ μιμητῇ εἶναι γενέσθαι Χριστοῦ, ἵνα καὶ αὐτὸς γένηται υἱὸς Θεοῦ προσαγορευθῆναι, γεννηθέντι ἐκ πνεύματος, πρὸ τῶν ἄλλων προσήκει τὰς ἐπαντώσας θλίψεις, ἤτοι σωματικὰς νόσους, ἢ τὰς ἐξ ἀνθρώπων ὕβρεις, καὶ τὰ ὀνείδη, πρὸς δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀοράτων ἐπιβουλὰς εὐψύχως καὶ καρτερικῶς ὑποφέρειν· κατ᾽ οἰκονομίαν γὰρ Θεοῦ τὸ δοκίμιον ταῖς ψυχαῖς τῶν διαφόρων παραχωρεῖται θλίψεων, ἵνα φανεραὶ γένοιντο πάντως αἱ γνησίως ἀγαπῶσαι τὸν Κύριον· σημεῖον δὲ τοῖς ἐκ παντὸς αἰῶνος πατριάρχαις τε καὶ προφήταις, καὶ ἀποστόλοις καὶ μάρτυσι διὰ τῆς στενοπόρου τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων διελθεῖν ὑπῆρξε, καὶ οὕτως εὐαρεστῆσαι Θεῷ· τέκνον, γάρ φησιν ἡ γραφή, ἐὰν προσέρχῃ δουλεύειν Θεῷ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον· καὶ ἀλλαχοῦ δέ· τὰ ἐπιφερόμενά σοι πάντα ὡς ἀγαθὰ πρόσδεξαι·

CAP. XIII.

Cap. XIII.

Qui vult imitator esse Christi, & per hoc consequi, vt appelletur filius Dei; vt pote genitus ex Spiritu; eum ante omnia conuenit occurrentes afflictiones, siue hæ corporei morbi sint, siue iniuriæ ab hominibus, siue opprobria, seu etiam ex insidiis inuisibilium hostium; animose ac fortiter tolerare. Per diuinam prouidentiam sapienter ac beneuole cuncta disponentem, permittuntur aduenire animabus eiusmodi probationes aduersitatum variarum, vt manifestentur quæ inter eas sincere Dominum diligunt. Signum id fuit ab omni æuo sanctis patriarchis, prophetis, apostolis & martyribus, vt per angustam hanc viam tentationum & afflictionum transirent, & sic Deo placerent. *Fili* (ait Scriptura) *accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem, deprime cor tuum & sustine.* Et alibi: *quæ inferuntur tibi omnia vt bona excipe; sciens* Sir. II, 1.

Cap. XIII. *quoniam sine Deo nihil fit.* Patientiæ igitur & spei ante omne aliud opera danda est animæ Deo placere volenti. Vna enim hæc est ex artibus diaboli, torporem nobis inicere in tempore afflictionis, vt auertat nos a spe in Domino ponenda. Nunquam autem Deus tantum fatigari tentationibus permittit animam in ipsum sperantem, vt ad incitas redacta, omnis inops consilii æstuet. *Fidelis enim* (ait apostolus) *Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione euentum vt possitis sustinere.* Neque vero diabolus, quantum ipsi libitum est, affligit animam; sed qua mensura id agere finitur a Deo. Si enim hominibus ignotum non est, quantum oneris portare mulus possit, quanto par ferendo sit asinus, quanto camelus; vnde consentaneum cuiusque viribus cuique pondus imponunt; & si perspectum figulo est, quanto temporis spatio vasa in fornace

1. Cor. X, 13.

εἰδὼς ὅτι ἄτερ Θεοῦ οὐδὲν γίνεται· τῆς ὑπομονῆς τοίνυν καὶ τῆς ἐλπίδος πρὸ πάντων ἄλλων ψυχῇ τῇ εὐαρεστῆσαι Θεῷ θελομένῃ ἀντιληπτέον· μία γὰρ καὶ αὕτη τῆς κακίας τέχνη, ἀκηδίαν ἡμῖν ἐμβάλλειν ἐν καιρῷ θλίψεως, ἵνα τῆς πρὸς τὸν Κύριον ἀποστήσῃ ἐλπίδος· οὐδέποτε δὲ Θεὸς ἐπιτρέπει ἐπ' ἐκεῖνον ἐλπίζουσαν καταπονηθῆναι τοῖς πειρασμοῖς, ὥστε καὶ ἐξαπορεῖσθαι· πιστὸς γὰρ, ὁ ἀπόστολός φησιν, ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν· καὶ ὁ πονηρὸς δὲ οὐχ ὅσον ἐκεῖνος θέλησε, λυπεῖ τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ὅσον αὐτῷ ἐφεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ ἀνθρώποις οὐκ ἄδηλον, πόσον ἂν ἡμιόνῳ βάρος, πόσον δὲ ὄνῳ, πόσον δὲ καμήλῳ, ἀλυγόμενοι ἐπὶ· ἀλλὰ τὸν φόρτον ἐπιτιθέασι· καὶ τῷ κεραμεῖ δὲ δῆλον πόσον τῷ πυρὶ χρὴ τὰ σκεύη παραδίδοσθαι χρόνον, ἵνα μήτε πλεῖον ἐμμείναντα διαρραγῇ, μήτε πάλιν πρὸ τοῦ ἀρκοῦντος πυρωθέν-

ὡς ἐκπλαγέντα ἀχρεῖα ᾖ· εἰ τοσαύτη περὶ τὸν ἄνθρωπον σύνεσις, οὐχὶ πολλῷ πλέον καὶ ἀπειράκις πλέον, ἡ τοῦ Θεοῦ σύνεσις οἶδε πόσον ἑκάστῃ ψυχῇ πειρασμὸν δέον ἐπενεχθῆναι· ἵνα δόκιμος γένοιτο καὶ ἐπιτήδειος πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

relinqui debeant, ne longius æquo ibi hærentia dissiliant; nec rursus, ante sufficientem coctionem cum eximuntur, inutilia fiant: si tanta, inquam, in homine prudentia est, multo atque adeo infinitis partibus magis, diuina sapientia perspicit, animæ cuique quantum pondus tentationis immitti debeat, vt per eam probetur, & idonea regno cœlorum fiat. Cap. XIII. XIV.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Ὥσπερ τὸ τῆς καννάβεως χρῆμα εἰ μὴ ἐπὶ πολὺ τυπτόμενον διαμένῃ, οὐκ ἂν γένοιτο χρήσιμον εἰς λεπτοτάτων νημάτων ἐργασίαν, ἀλλ' ὅσῳ περ ἂν τύπτοιτο καὶ ὅσον ξαίνοιτο, τοσούτῳ καθαρώτερόν τε καὶ εὐχρηστότερον γίνεται· καὶ ὃν τρόπον τὸ νεόπλαστον σκεῦος μὴ πυρὶ βληθὲν χρησθῆναι τοῖς ἀνθρώποις ἀνεπιτήδειον· καὶ ὡς τὸ νήπιον ἔτι πρὸς τὰ τοῦ κόσμου ἔργα ἀδύναμον, οὔτε γὰρ οἰκοδομεῖν, οὐ φυτεύειν, οὐ σπόρον κατατιθέναι δύναται, οὐχ ἕτερόν τι τῶν τοῦ κόσμου ἔργων ἀνύειν· οὕτω καὶ ψυχαὶ πολλάκις αἱ θείας μετέσχον

Cap. XIV.

Sicut cannabis mataxa nisi diu tunsionem ferat, non habebit vsum attenuationis in fila subtilissima; sed quanto contusa longius fuerit, quanto radiis pectinum sulcata crebrius, tanto purior, vtiliorque euadet. Et quemadmodum recens formatum vas, quoad induratum igne fuerit, ineptum est vsibus humanis; denique veluti puer paruulus non idoneus est ad functiones vitæ, cum nec ædificare, nec plantare, nec semen in terram iacere ad hoc paratam valeat; aut aliud quid ex vsu mundi huius agere: sic ani-

Cap. XVI. quoque vberiori beabuntur Spiritus consolatione.

Cap. XVI.

Quandoquidem in confesso est, arctam & angustam esse viam quæ ducit ad vitam; ideoque paucos esse, qui per eam transeunt: omnis diaboli tentatio propter nobis repositam in cœlis spem robuste ac constanter sustinenda est; quantascunque enim tandem tribulationes pertulerimus, quid hæ comparandum habent, aut cum futura repromissione; aut cum iam hinc dari solita consolatione boni Spiritus; aut cum liberatione a caligine prauarum inclinationum; aut cum multitudine debitorum. Non
Rom. IIX,18. enim *sunt* (ait) *condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in bonis.* Omnia ergo, vt dictum est, ferre fortiter debemus, propter Dominum; vti generosi milites ne mori quidem pro nostro imperatore dubitantes. Cur enim, quando mundo & secularibus attendebamus rebus,

ΚΕΦ. Ις.

Ἐπεὶ τοιαύτη ὡμολόγηται ἡ πρὸς τὴν ζωὴν φέρουσα στενή τε καὶ τεθλιμμένη, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὀλίγους ἔχει τοὺς ταύτην διερχομένους, πᾶσαν τοῦ πονηροῦ πεῖραν διὰ τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀποκειμένην ἐλπίδα στερρῶς ὑπομενετέον· ὅσας γὰρ ἂν καὶ ὑπενέγκοιμεν θλίψεις, τί ἀντάξιον ἢ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν, ἢ πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἐγγινομένην ταῖς ψυχαῖς ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος παράκλησιν, ἢ πρὸς τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σκότους τῶν παθῶν τῆς κακίας, ἢ πρὸς τὸ τῶν χρεῶν πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, εἰσοίσομεν· οὐ γὰρ ἄξια φησὶ τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς· πάντα γὰρ, ὡς εἴρηται, καρτερητέον διὰ τὸν Κύριον δεῖ, οἷα γενναίους στρατιώτας τοῦ βασιλέως ἡμῶν ὑπεραποθνήσκοντας· διὰ τί γὰρ ὅτε τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς βιωτικοῖς προσείχομεν πράγμασιν, οὐ λυπη-

πειρασμοῖς τοιούτοις περιεπίπτομεν· ἀλλὰ νῦν ἐπεὶ προσήλθομεν δουλεῦσαι Θεῷ, τοὺς πολυτρόπους τούτους πειρασμοὺς ὑπομένομεν; ὁρᾷς ὅτι διὰ τὸν Χριστὸν αἱ θλίψεις, φθονοῦντος ἡμῖν τοῦ ἀντικειμένου τῆς τῶν ἐλπιζομένων ἀνταποδόσεως, χαυνότητά τε καὶ ῥαθυμίαν ἐνθεῖναι ταῖς ἡμετέραις βουλομένου ψυχαῖς, ἵνα μὴ εὐαρέστως ζήσαντες τούτων ἀξιωθῶμεν· πᾶσαι αἱ καθ' ἡμῶν ἐκείνου μηχαναὶ λύονται τῇ τοῦ Χριστοῦ συμμαχίᾳ· καὶ τὸν ὑπερασπιστὴν ἡμῶν καὶ ὑπέρμαχον ἐκεῖνον· ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ αὐτὸς τὸν αἰῶνα τοῦτον ἤτω διώδευσεν, ὀνειδιζόμενος, διωκόμενος, ἐμπαιζόμενος· τέλος καὶ ἀτίμῳ θανάτῳ διὰ σταυροῦ τελειούμενος.

molestias eas, in quas postea incidimus, non experiebamur; sed nunc cum accessimus ad seruiendum Deo, multiplices illas tentationes patimur? vides propter Christum has in nos immitti afflictiones ab aduersario inuidente nobis speratas retributiones, languoremque ac desidiam iniicere animabus nostris studente, ne ad Dei beneplacitum vita transacta, promissis præmiis donemur. Omnes eius contra nos irritæ fiunt machinæ nobis cum Christo pugnantibus. Hic enim magnus, hic inuictus nobis protector & propugnator præsto est. Reputemus animo, ipsum quoque, quando pertransiuit hoc seculum, opprobriis oneratum, impugnatum, irrisum, denique ignominiosa morte per crucem consummatum esse. Cap. XVI. XVII.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Εἴπερ βουλοίμεθα θλίψιν ἅπασαν καὶ τοὺς πειρασμοὺς ὑπομένειν ῥᾳδίως, ὁ διὰ Χριστὸν θάνατος ἐπιθυμητὸς ἡμῖν ἔστω, καὶ πρὸ ὀμμά-

Cap. XVII.

Si voluerimus omnem afflictionem & tentationes sustinere facile, mors propter Christum optetur a nobis, & is scopus voti nostri obuerse-

Cap. XVII.

tur perpetuo mentis nostræ oculis. Id quippe est nobis præceptum, vt tollamus crucem nostram & sequamur ipsum; quod significat, paratos nos esse debere ad moriendum. Si sic affecti præparatique animo fuerimus, omnem, vt dictum est, afflictionem internam & adparentem facilitate perferemus magna. Mori enim vtique pro Christo cupiens, quæ tandem ægre ferre aduersa vel molesta poterit? ob hoc ipsum enim graues esse putamus afflictiones, quia nobis non placet pro Christo mori, nec spes ac rationes nostras ex eo ducere suspensas. Qui vero Christum possidere, & tam opimam hereditatem desiderat cernere, eius quoque imitari passiones similiter concupiscat. Quare qui se dicunt amare Dominum, in eo demonstrabunt, an vere id adfirment, si omnem ipsis superuenientem afflictionem non generose modo, sed libenter etiam & amanter, ob spem in ipso positam, perferant.

τῶν διαπαντός. τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπίταγμα, τὸν σταυρὸν αἴροντας αὐτῷ ἀκολουθεῖν· ὅπερ ἐστὶν, εὐπρεπεῖς εἶναι καὶ ἑτοίμους πρὸς τὸ ἀποθανεῖν. ἂν οὕτω διακείμενοι ὦμεν, πᾶσαν, ὡς εἴρηται, θλῖψιν ἀφανῆ τε καὶ δήλην κατὰ πολὺ τὸ ῥᾷον ὑπομενοῦμεν· ὁ γὰρ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ Χριστοῦ ἐπιθυμίαν ἔχων, τί χαλεπὸν γ' ἂν πρὸς τὰ ἐπίπονα καὶ λυπηρὰ δυσχεράνοι; παρὰ τοῦτο γὰρ καὶ βαρείας εἶναι τὰς θλίψεις ἡγούμεθα, παρὰ τὸ μὴ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον καταθύμιον ἔχειν, μηδὲ πάντοτε Χριστῷ τὴν διάνοιαν ἀναρτᾶν· ὁ δὲ αὐτὸν κληρονομῆσαι ἐπιθυμῶν, καὶ τὰ αὐτοῦ πάθη ζηλῶν, ὁμοίως ἐπιθυμείτω· ὥστε οἱ τὸν Κύριον ἀγαπᾶν λέγοντες ἐν τούτῳ φανεροὶ γίνονται, εἰ τὴν πᾶσαν θλῖψιν ἐπερχομένην οὐ γενναίως μόνον, ἀλλὰ καὶ προθύμως διὰ τὴν εἰς αὐτὸν φέρειν ἐλπίδα.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Χρὴ πρότερον τὸν τῷ
ριστῷ προσεληλυθότα,
ὶ πρὸς βίαν πρὸς τὸ
γαθὸν ἕλκειν ἑαυτὸν, οὐκ
θελούσης ἡμῶν τῆς καρδί-
ς· βιάζεται γάρ φησιν ὁ
ευδὴς Κύριος, ἡ βα-
λεία τῶν οὐρανῶν, καὶ
σταὶ ἁρπάζουσιν αὐ-
ν· ἀγωνίζεσθαι πάλιν
τὸν εἰσελθεῖν διὰ τῆς
ῆς θύρας· χρὴ τοίνυν,
ἴρηται, καὶ κατὰ τὸ
λητον ἑαυτὸς πρὸς
ν ἀρετὴν τοῦ ὠθεῖν,
ς ἀγάπην μὴ ἔχον-
ς ἀγάπην, πρὸς πρα-
ητα ταύτης ὄντας ἐν
ορίᾳ, πρὸς τὸ συμπα-
καὶ φιλάνθρωπον τὴν
ρδίαν ἔχειν, πρὸς τὸ
ρεσθαι ἀτιμίας καὶ
ταφρονήσεις, καὶ τοῖς ἐξου-
υμένοις ἐγκαρτερεῖν·
ν ταύτην ἐσχηκότας
ἕξιν πρὸς εὐχὴν,
ω πνεύματος εὐχὴν
ημένους, ἂν οὕτως ἀ-
ζομένους ὁ Θεὸς ἴδῃ,
ἀναγκαίως ἑαυτοὺς,
ρατεύοντας ὥσπερ ἡ-
καρδίας, πρὸς τὸ
ὰν ἕλκοντας, δίδω-
χὴν ἀληθινὴν, δί-
σπλάγχνα οἰκτιρ-
ὑπομονὴν, μακρο-
αν, καὶ ἁπαξαπλῶς

CAP. XVIII.

Cap. XVIII.

Eum, qui ad Chriſtum acceſſit, oportet ante omnia, etiam per vim ad bonum trahere ſe ipſum, quamuis reluctante noſtro corde. *Vim enim patitur* (ait mentiri neſcius Dominus) *regnum cælorum, & violenti rapiunt illud.* Opus quoque eſt eundem contendere intrare per anguſtam portam. Oportet igitur, vt dictum eſt, ipſos vel inuitos adigere ſe ad virtutem; ad charitatem, qui charitate carent; ad manſuetudinem, qui hac indigent; ad habendum cor humanum & miſeriis alienis compatiens, quin etiam ad ſuſtinendas æquo animo ignominias & deſpectus, & in pace durandum etiam cum vilipenditur. Quos ſic laborioſe certantes Deus viderit, ſubiugantesque vt multa rebellantem inutiliter naturam, & frangentes contumaciam cordis trahi ad bonum recuſantis, eos etſi nondum orationi adſueuerint; & nondum precandi donum Spiritus adepti fue-

Matth. XI, 12.

Cap. XVIII. rint; illis dat orationem veram, dat viſcera miſericordiæ, patientiam, longanimitatem, & vt ſemel dicam, replet nos omnibus fructibus Spiritus. Si vero quis aliarum quidem egens virtutum ſit; ad orationem tamen ſolam ipſum contingat, vi etiam ſibi facta, incumbere; ita vt donum orationis aliquod aſſecutus ſit; ad parandam autem manſuetudinem, humilitatem, charitatem, & totam illuſtrem illam familiam virtutum; prætereaque ad firmam obtinendam fidem, fiduciamque in Chriſtum, remiſſus ſit ac negligens; tali aliquando datur oratio illa gratiæ ex parte in gaudio & quiete, iuxta illius deſiderium a bono Spiritu; ſed aliorum idem expers manet omnium bonorum; eo quod ad eorum quoque acquiſitionem vim ſibi non inferat, vt dictum eſt, nec a Chriſto ea poſtulet. Oportet enim non ſolum ad prædicta vrgere ſe ipſum etiam inuitum; & a Deo eadem eo vſque, quoad

πληροῖ πάντων
καρπῶν τοῦ πνεύμ
εἰ δέ τις καὶ τῶν
ἀρετῶν ἐπιδεὴς ὢ
μὲν εὐχὴν μόνην
χοι καὶ παραβι
ἑαυτὸν, ὥστε σχεῖ
χάρισμα, πρὸς
πρᾳότητα, πρὸς
νοφροσύνην τε καὶ
πην, καὶ πᾶν τὸ
νὲς φῦλον τῶν ἀρετ
καὶ πρὸς τὸ βέβαι
τὴν πίστιν καὶ τὴν
θησιν εἰς τὸν Χριστ
γώρως ἔχει καὶ
μνως· τῷ τοιούτῳ
μὲν εὐχὴ δίδοται
τος ἐκ μέρους ἐν
σύνη καὶ ἀναπαύσ
ἐκείνου ζήτησιν πα
ἀγαθοῦ πνεύματος
ρημος δὲ τῶν ἄλλων
των μένει καλῶν,
πρὸς τὴν ἐκείνων
σιν ἀποβιάσασθαι
τὸν, ὥσπερ εἴρηται
δεηθῆναι Χριστὸν χ
μὴ πρὸς τὰ πρ
μόνον ἑαυτὸν καὶ
συνωθεῖν, καὶ παρα
αἰτεῖν τοῦ λαβεῖν,
καὶ πρὸς τὸ τὰ μη
σιμα τῶν ῥημάτων
λως ἀργὰ, μηδὲ
της ἄξια κρίνειν·
μελετᾷν δὲ ἀεὶ κ
ματι καὶ καρδίᾳ

λόγια· ἔτι πρὸς τὸ
...ῦσθαι μηδὲ κραυ-
...ζεσθαι· πᾶσα γὰρ
πικρία καὶ ὀργὴ καὶ
...ὴ ἀρθήτω ἀφ' ἡ-
...ρὸς τὸ μὴ κατα-
... μηδὲ κρίνειν,
...σθαι, ἵν' οὕτως ἰ-
Κύριος ἑαυτὸν ὡς
ἄρχοντα καὶ πρὸς
...ελκοντα πα-
...πάντως τὸ ἀπονή-
...ίως ποιεῖν ἃ πρό-
...δὲ μετὰ βίας, διὰ
...μένην πονηρίαν,
...εῖν· καὶ τότε
...αὐτῷ πάντα ταῦ-
...ἀρετῆς ἐπιτελεῖν-
...ὥσπερ φύσις· ἐπεὶ
...λοιπὸν ὁ Κύριος
τὴν ἐπαγγελίαν
...καὶ γενόμενος ἐν
...αὐτοῖς ὁμοίως ἐν
Κυρίῳ, αὐτὸς ἐν
...μετὰ πολλῆς εὐ-
...τὰς ἐντολὰς ἐκ-
...οῖ.

assequamur, petere; sed & diiudicare non vtilia aut prorsus otiosa verba; meditari autem semper ore & corde diuina oracula; nec porro irasci, & clamore vti. *Omnis enim*, ait, *amaritudo & ira, & clamor tollatur a vobis.* Similiter vitet murmurare de quoquam, vitet iudicare temere, vitet inflari despiciendo superbe alios. Sic enim se gerens consequetur, vt Dominus ipsum sibi acriter imperantem cernens, ac trahentem se ad bonum multo nisu, vique adhibita, tribuat illi omnino gratiam facile ac sine labore agendi, quæ prius vix conatu anhelo, ac summa contentione, propter reluctantem innatam corruptionem, poterat exe-
; & tunc redduntur ipsi cuncta hæc officia
...tis, quasi ea, quæ naturaliter operatur. quo-
...n de cetero Dominus, iuxta promissionem,
...essus in ipsum est, & in eo residet; vti vicissim
...se in Domino; vnde in ipso Dominus intime
...itans, sua ipse intra eum & per eum mandata
...ta facilitate implet.

Cap. XVIII.

Eph. IV, 31.

Cap. XIX.

Cap. XIX.

Qui ad orationem duntaxat vi ſe adhibita cogit, vti prius expoſui; præterea vero ad humilitatem, ad charitatem, ad manſuetudinem, aliarumque virtutum ordinem in ſe accerſendum non elaborat, nec ſe in id violentia adigit; ad hunc tantummodo profectus terminum, poteſt pertingere, vt interdum ei poſcenti diuina gratia adueniat; quoniam pro innata ſibi bonitate Deus petentibus amanter annuit quæ volunt. Cum autem is non adſuefecerit ſeipſum, nec vſu tritum exercitando ſeſe fecerit in ceteris, quas memorauimus, virtutibus, aut excidit gratia quam acceperat; & elatus in ſuperbiam labitur: aut in illo, quem attigit gradu, non proficit, nec creſcit. Fere enim ſedes ac requies eſt boni Spiritus humilitas, charitasque ac manſuetudo, & quæ ſequuntur ſancta Chriſti mandata. Qui ergo voluerit harum complexu concurſuque pariter omnium per aſ-

ΚΕΦ. ΙΘ.

Ὁ εἰς εὐχὴν ἀποβιασάμενος ἑαυτόν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, πρὸς ταῦτα δὲ πρὸς ταπεινοφροσύνην, πρὸς ἀγάπην, πρὸς πρᾳότητα καὶ τὸν τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁρμαθὸν μὴ ἐκπονῶν ἑαυτὸν μηδὲ βιαζόμενος, τοιούτῳ πέρατι καταντᾷ· ἐνίοτε γὰρ αὐτῷ δεομένῳ καὶ θεία χάρις ἐπιφοιτᾷ· ἐπεὶ καὶ ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεὸς ὀρέγει τοῖς αἰτοῦσι φιλανθρωπότερον τὰ αἰτήματα· μὴ συνεθίσας δὲ ἑαυτόν, μηδὲ ἐντριβῆ καὶ γεγυμνασμένον πρὸς τὰς ἀρετάς, ἃς εἴρημεν, καταστήσας, ἢ ἐκπίπτει τῆς χάριτος ἧς ἔλαβε, καὶ ὑψηλοφρονήσας πίπτει, ἢ ἐν αὐτῇ ταύτῃ οὐκ ἐπιδίδωσιν, οὐδὲ αὔξει· ὡς γὰρ φάναι, τὸ κατοικητήριόν τε καὶ ἀνάπαυσις τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος, ἡ ταπεινοφροσύνη ἐστίν, ἡ ἀγάπη τε καὶ πρᾳότης, καὶ ἀκόλουθοι αἱ ἅγιαι τοῦ Χριστοῦ ἐντολαί. ὁ τοίνυν βουλόμενος διὰ πασῶν τούτων εἰς αὔξησιν, καὶ τελείωσιν προελθεῖν, τὸν μὲν πρῶτον βιάζεσθαι ἑαυτόν, ὥσπερ εἴρηται,

καὶ

καὶ φιλονεικήσας ἑαυτοῦ
τὴν καρδίαν καὶ ἀντε-
ρίζουσαν ἐνδοτικὴν, καὶ
πειθήνιον τῷ Θεῷ ποιεῖν
σπουδάζειν. τῷ γὰρ οὕτω
βιασαμένῳ πρότερον, καὶ
τὰ ἀντικείμενα τῆς ψυχῆς
ὅλα εἰς ὑποχείριον χειρωθεὶς κα-
ταστήσαντι ἔθει τῷ χρη-
στῷ, κατήκοον ἐκείνῳ
παρασκευασαμένῳ, καὶ μεθ' οὕ-
τως ἐχούσης ψυχῆς αἰ-
τοῦντι καὶ δεομένῳ, αὔξει
καὶ θάλλει ἐν αὐτῷ τὸ δο-
θὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς
εὐχῆς χάρισμα τῷ με-
τρίῳ τοῦ φρονήματος ἐ-
παναπαυόμενον· ὃ πρὸς
τῇ ἀγάπῃ, καὶ τῇ ἀγα-
πητικῇ πραότητι ἐπεζή-
τησε· καὶ τότε χαρίζεται
αὐτῷ ταῦτα τὸ πνεῦμα,
καὶ διδάσκει ταπεινο-
φροσύνην τε ἀληθῆ, καὶ
ἀγάπην ἀψευδῆ καὶ
πραότητα, ἃ καὶ προ-
βιαζόμενος ἐπεζήτησεν·
ὅπως ἂν αὐξήσας καὶ τε-
λειωθεὶς κατὰ Κύριον τῆς
βασιλείας ἄξιος ἀπο-
δειχθείη· ὁ γὰρ ταπεινὸς
οὐδέποτε πίπτει· ποῦ γὰρ
καὶ πεσεῖται ὁ ὑποκάτω
πάντων τό γε ἑαυτοῦ ὤν;
ἔστι μεγάλη μὲν ὑψηλο-
φροσύνη ταπείνωσις, με-
γάλη δὲ τ' ἀσφάλειον ὕψα-
τα καὶ ἀσφαλὲς ἀξίω-

ſiduum augmentum ad per- Cap.
fectionem tandem pertinge- XIX.
re, primum quidem vim in-
ferat ſibi, vt dictum eſt, &
contumaciter reluctans cor
ſuum docile & morigerum
Deo efficere ſtudeat. Etenim
qui ſic ſibi vim prius intule-
rit; & quidquid eſt in anima
rebelle, totum id, velut cicu-
ratam belluam, patiens iam
imperii, & obediens ad nu-
tum rectæ rationi, ac ſanctæ
diſciplinæ, reddiderit; quique
cum adeo iam bene ſe haben-
te anima, petierit, & Deum
orauerit, vt promoueat quod
cepit, obtinebit cumulate
quantum poſtulat; benigniſſi-
mo Domino large illi conceſ-
ſuro, vt creſcat & floreat in-
dultum ipſi a Spiritu oratio-
nis donum; quod in de ſe mo-
dice ſapientibus libenter &
permanenter acquieſcit. Hoc
enim ipſum, cum charitate &
charitatis prole manſuetudi-
ne expetierat. Et tunc gra-
tificatur hæc illi Spiritus, &
docet eum veram humilita-
tem, charitatemque non fi-
ctam, quas illa ſibi vi popo-

Qui Deum vere amauerunt, neque ob ſpem regni elegerunt ei ſeruire: quaſi mercatores, lucrum; aut operarii, mercedem captantes; ſed neque ob metum præparatæ peccatoribus pœnæ; verum in illum vti Deum ſolum & creatorem proprium adfectu inclinati, ex recte concluſa inde ratione conſequenter agnoſcentes, æquum ac iuſte debitum eſſe, vt creaturæ conditori, ſerui Domino, propter ipſam eius excellentiam, placere ac gratificari ſtudeant; hoc agunt & conantur ſincero piæ voluntatis niſu; cui & parem

ἱκανὰ τὴν ψυχὴν, ἣ μὴ αἰσθάνεται ταύτης ἢ καταξιωθεῖσα, καὶ πολλὰ τῷ μετρίῳ καὶ συνετῷ χρῆσθαι, πολὺ τὸ εὔκολον ἔχει πρὸς τὸ πειρατήριον αὐτῇ μᾶλλον καὶ κάλυμμα καταστῆναι· ἀπὸ κακίας προφάσει τῆς δὲ τῆς χάριτος ὑπολαβεῖν αὐτῇ τὸν τόπον, χαυνωθεῖσα καὶ ὀλιγωρίαν ἐνδέξασα μακαριζομένας· διὸ καὶ αὕτη ἡ χάρις εὐλαβῶς δεῖται πρὸς μετάληψιν καὶ ἐνοικοῦντος ψυχῆς· ὅτι καὶ τιμᾶσθαι ταύτην, καὶ ἀξίους τοὺς καρποὺς ἐπιδείξασθαι. κινδυνεύει τοίνυν ἡ τὰς θλίψεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνέσεις πειρατήριον γίνεσθαι τῇ ψυχῇ· καὶ δι' ἀμφοτέρων γὰρ αἱ ψυχαὶ τῷ πειρασμῷ δοκιμάζονται, [illegible] σαφῶς γίνονται [illegible] μὴ κέρδους αἰτίαν [illegible] τὴν πρὸς ἐκεῖνον [illegible] ἀλλ' αὐτοὶ μόνον [illegible] τῷ ὄντι καὶ [illegible] καὶ τιμῆς ἄξιον· [illegible] δὲ τῷ ἀμελεῖ, καὶ [illegible] τὴν πίστιν εἰδέναι, καὶ τῷ φρονήματι νηπιάζειν, ἐμπόδιον πρὸς [illegible] ζωὴν ταῦτα [illegible]· ἤτοι τὰ λυπηρὰ καὶ ἐπίπονα, νόσοι,

diana quæ accidunt, impedimenta ipsis sint placendi Deo ista intentionis puritate; siquidem non egestas solum & ignominia, sed & opes & honor tentationes animæ fiunt; quin & ex parte, ipsa consolatio, ipsa illa beata quies ex inhabitantis dono gratiæ complectens animam; nisi se illa tantum boni, mera Dei liberalitate, nullo suo nactam merito, intime sentiat, & multam insuper adhibeat, cum modica sui æstimatione, circumspectionem. Nam sine his, excellens hæc gratia, valde pronum secum adfert periculum præbendi ei, quam ornat, animæ occasionem tentationis, & obiiciendi profectui eius obstaculum. Vt pote insidiatore malo dæmone, conari solito huius, qua videt frui animam, prætextu & fiducia nimia gratiæ, sensim relaxare contentionem in vlteriora nitendi, languoremque & neglectum iniicere. Atque adeo ipsa gratia, vt secure innoxieque possideatur, exigit in illo qui eam Cap. XX.

Cap. XX.

percipit, reuerentem quandam trepidationem, qua in vigiliam acuatur circumspectandi ac disponendi prouidenter cuncta; vt & donum tantum quanti valet æstimet; & dignos eius fructus repræsentare studeat. Igitur, non ab afflictionibus solum, sed & a consolationibus periclitatur anima tentari. Et per ambas istas res a conditore animæ probantur; vt his explorationibus manifesto appareat quales sint? mercenariæ ne nundinatrices charitatis, quæstus sui causa Deum amantes; an solum propter seipsum eum diligant; quod illum, vt est in sua natura propria, citra respectum ad nos, omni dignum amore honoreque sciant. Vt autem negligenti, modicam habenti fidem, & pueriliter adhuc sapienti, impedimento hæc sunt ad æternam vitam: videlicet tam acerbæ ac laboriosæ res, vt morbi, penuriæ, ignominiæ; quam his contrariæ, diuitiæ, gloria, laudes & applausus hominum; prætereaque pungens in occulto satanæ impugnatio; sic rursus, aliter dispositos, in loco memoratorum modo, ponens, reperies: feruido in fide, prudenti, & generosæ forti subsidia-

πενίαι, καὶ ἀδοξίαι· τὰ ἐναντία, πλοῦτος, δόξα, καὶ οἱ ἐξ ἀνθρώπων μακαρισμοί· πρὸς δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ ἀφανεῖ πλήττων τοῦ πονηροῦ πόλεμος· ὥσπερ πάλιν ἀντιστρέψαντι ἐναντίως, ἐπὶ τῷ πιστῷ καὶ συνετῷ καὶ γενναίῳ συνεργὰ μᾶλλον πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ καθίστανται βασιλείαν, τοῖς γὰρ τὸν Θεὸν ἀγαπῶσι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν· ἀνακινοῦνται ἐντεῦθεν, ἐπεὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα ἐμπόδιον εἶναι νομιζόμενα διαρρήξας καὶ νικήσας καὶ ὑπερβὰς ὁ ἀληθῶς φιλόθεος τοῦ θείου μόνου περιέχεται φίλτρου· σχοινία γὰρ ἁμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι, ὁ θεῖός φησι προφήτης, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην.

dia potius & adiumenta res illas easdem esse ad consecutionem regni Dei; *Diligentibus* enim *Deum* (ait diuinus apostolus) *omnia cooperantur in bonum.* Ex his igitur adparet, quis demum sit verus Dei amator; is nimirum, qui per cuncta, quæ in hoc mundo putantur obstare, perrupta, victa, calcata, tantum versus Deum amore feruntur, dicentes cum propheta: *Funes peccatorum circumplexi sunt me, & legem tuam non sum oblitus.*

Cap. XXI. Rom. VIII, 28. Psalm. CXIIX, 61.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος ἀκριβέστερόν τε καὶ τηλαυγέστερον τὸ ἐντελὲς τοῦ χριστιανισμοῦ μυστήριον ἑκάστῃ πιστευσάσῃ ψυχῇ δεδήλωκε, δι' ἐνεργείας θεϊκῆς εἰς πεῖραν ἥκειν· ὅπερ ἐστὶν, ἡ ἐπουρανίου φωτὸς ἐν ἀποκαλύψει καὶ δυνάμει τοῦ πνεύματος ἔλλαμψις· ἵνα μή τις τὴν διὰ γνώσεως νοημάτων φωτισμὸν τοῦ πνεύματος μόνον εἶναι νομίσας, κινδυνεύσῃ δι' ἄγνοιάν τε καὶ ῥᾳθυμίαν τοῦ τελείου τῆς χάριτος ἀποτυχεῖν μυστηρίου· διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὑπόδειγμα τῆς τῷ προσώπῳ Μωσέως περικειμένης τοῦ πνεύματος δόξης εἰς παράστασιν ὡμολογημένην τῆς γνώσεως ἤνεγκεν· φησὶ γάρ· εἰ δὲ ἡ διακονία, τοῦ

Cap. XXI.

Diuinus apostolus exactius & clarius demonstrare volens, quid vere sit perfectum christianismi mysterium in vnaquaque anima credente, venire talem animam in huius experimentum docet, per diuinam operationem. Quæ scilicet operatio est supercœlestis luminis in reuelatione & virtute Spiritus irradiatio. Ne forte quis, in hoc errans, putet, nihil aliud esse illuminationem Spiritus, nisi cognitiones vi humani productas intellectus; & propter istam ignorantiam, & desidiam periclitetur, a perfecto gratiæ excidere mysterio. Propterea exemplum circumambientis faciem Mosis Spiritus gloriæ,

vultus eius, qua ...
quomodo non magis ministra-
tio Spiritus erit in gloria?
Nam si ministratio damnatio-
nis in gloria est, multo magi
abundat ministerium iustiti
in gloria. Nam nec glorifi
catum est quod claruit in ha
parte propter excellentem glo
riam. Si enim quod euacua
tur per gloriam est; mult
magis quod manet in glori
est. Quod euacuatur, dixi
idcirco quod mortali corpo
2. Cor. Mosis circumaffulgeret il
V, 17. lucis gloria. Subiungit: *H*
bentes igitur talem spem mu
ta fiducia utimur. Et pr
gressus paulum, ostendit, ir
... illam Spiritus

θέντες, ἀνακεκαλυμμέ-
νῳ προσώπῳ τὴν δόξαν
Κυρίου κατοπτριζόμεθα,
τὴν αὐτὴν εἰκόνα
μεταμορφούμενοι ἀπὸ
δόξης εἰς δόξαν, καθά-
περ ἀπὸ Κυρίου πνεύμα-
τος· ἀνακεκαλυμμένῳ
προσώπῳ τῷ τῆς ψυχῆς
δηλαδή· καὶ ἡνίκα δὲ ἐ-
πιστρέψῃ τις πρὸς Κύ-
ριον, περιαιρεῖται τὸ κά-
λυμμα· ὁ δὲ Κύριος τὸ
πνεῦμά ἐστι· φανερῶς οὖν
διὰ τούτων ἀπέδειξε,
κάλυμμα σκότους ἐπι-
βεβλῆσθαι τῇ ψυχῇ,
ὅπερ ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ
παραβάσεως χώραν ἔσχε
εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πα-
ραδῦναι· καὶ δὲ ὑπὸ τῆς
τοῦ πνεύματος ἐλλάμ-
ψεως περιαιρεῖσθαι τοῦτο
τῶν πιστῶν καὶ ἀξίων τῷ
ὄντι ψυχῶν· δι᾽ ἣν αἰ-
τίαν καὶ ἡ ἔλευσις τοῦ
Χριστοῦ γεγένηται· εἰς γὰρ
τοιοῦτον μέτρον ἁγιότη-
τος φθάσαι τοὺς ἐπ᾽ αὐ-
τὸν ἀληθῶς πιστεύοντας ηὐ-
δόκησεν ὁ Θεός.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Ἡ τοιαύτη φησὶ τοῦ
πνεύματος ἔλλαμψις οὐ
τῶν νοερῶν μόνον ἀ-
ποκάλυψίς ἐστι, καὶ φω-
τισμὸς χάριτος, ὥσπερ

Ait ergo: *Nos vero omnes* (hoc est, per fidem perfe- ctam ex Spiritu geniti) *reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu. Reuelata facie*, animæ scilicet; & quando reuersus quis fuerit ad Dominum, tolletur velamen. *Dominus autem Spiritus est.* Manifeste igitur per hæc monstrauit, velamen tenebrarum superiniectum fuisse animæ, quod ab Adami transgressione campum habuit naturam humanam peruadendi. Nunc autem per illustrationem Spiritus id auferri e fidelibus & vere dignis animabus; quæ & causa Christi aduentus fuit. Nam Deo complacuit, ad talem mensuram sanctitatis pertingere eos qui vere in ipsum credunt.

Cap. XXI. XXII. 2. Cor. V, 18.

2. Cor. III, 17.

Cap. XXII.

Ea, de qua dictum est, *Spiritus irradiatio*, non solum intellectualium sensuum reuelatio est, & illuminatio

Cap. XXII. gratiæ; sed substantialis &
XXIII. subsistentis lucis in animabus
emissio. Nam illud: *Qui*
2. Cor. IV, 6. *dixit de tenebris lumen splen-*
descere, ipse illuxit in cordi-
bus nostris ad illuminationem
scientiæ claritatis Dei in facie
Psalm. *Christi Iesu.* Et illud: *Illu-*
XII, 4 *mina oculos meos, ne vnquam*
obdormiam in morte. Hoc
est, ne cum soluetur carne
anima, obtenebretur mortis
Psalm. malitiæ velo. Illud præter-
CXIIX, ea: *Reuela oculos meos, &*
18. *considerabo mirabilia de lege*
Psalm. *tua.* Illud quoque: *Emitte*
XIII, 3. *lucem tuam & veritatem tu-*
am; ipsa me deducent & addu-
cent in montem sanctum tu-
um & in tabernacula tua. Sed
Psalm. & illud etiam: *Signatum est*
IV, 7. *super nos lumen vultus tui*
Domine. Et reliqua in vnam
eandemque quam propesui
sententiam conspirant.

Cap. XXIII.

Illa item quæ beato Paulo
Actor. *circum fulsisse lux* dicitur in
IX, 3. via, per quam & in tertium
2. Cor. cœlum eleuatus est, & myste-
XI. riorum ineffabilium auditor

εἴρηται, ἀλλ' ὑποστατικοῦ φωτὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς βεβαία καὶ διηνεκὴς ἔλλαμψις· τὸ γὰρ εἰπὼν ἐκ σκότους τὸ φῶς λάμψαι· ὃ ἔλαμψεν ἐν καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ· καὶ τό· φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον· τουτέστιν, ἵνα μὴ λυομένη τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ ἀποσκοτῆται τῷ τοῦ θανάτου τῆς κακίας καλύμματι· πρὸς δὲ καὶ τό· ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου ἔτι καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου· καὶ τό· ἐξαπόστειλον φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου· αὐτά με ὡδήγησαν καὶ ἄξουσιν εἰς ὄρος ἅγιόν σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου· ἀλλὰ μὴν καὶ τό· ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου· καὶ τὰ λοιπά, τὴν αὐτὴν ἀκολουθίαν τοῦ σκοποῦ παρίστησι.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Καὶ τὸ μακαρίῳ δὲ Παύλῳ φησὶ τὸ ἐλλάμψαν ἐν τῇ ὁδῷ φῶς, δι' οὗ καὶ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἤρθη, καὶ μυστηρίων ἀλαλήτων ἀκουστὴς γέγονεν,

οὐ τῶν

οὐ νοημάτων τις καὶ γνώ-
σεως φωτισμὸς ἦν, ἀλ-
λὰ δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ
πνεύματος καθ' ὑπό-
στασιν ἐν τῇ ψυχῇ ἔλ-
λαμψις, ἧς τὴν ὑπερ-
βολὴν τῆς λαμπρότητος
οἱ τῆς σαρκὸς ὀφθαλμοὶ
μὴ ὑποφέροντες ἀπετυ-
φλώθησαν, δι' ἧς πᾶσά
τε γνῶσις ἀποκαλύπτε-
ται, καὶ πρὸς ἀλήθειαν
Θεὸς τῇ ἀξίᾳ καὶ φι-
λουμένῃ ψυχῇ γνωρίζε-
ται.

factus, non intellectualium sensuum & cognitionis illuminatio erat; sed virtutis boni Spiritus in substantia in anima facta irradiatio: cuius excessum splendoris non ferentes carnis oculi, excœcati sunt; per quam & omnis scientia reuelatur, & ad veritatem Deus dignæ & amatæ animæ innotescit. Cap. XXIII. XXIV.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Πᾶσα ψυχὴ διὰ σπου-
δῆς καὶ πίστεως τέλειον ἐν-
δύσασθαι τὸν Χριστὸν ἐν-
τεῦθεν κατὰ δύναμίν τε καὶ
πληροφορίαν χάριτος
καταξιωθεῖσα, καὶ τῷ
ἐπουρανίῳ τῆς ἀφθάρτου
εἰκόνος φωτὶ ἑνωθεῖσα,
νῦν μὲν μυστηρίων
οὐρανίων γνῶσιν ἐν ὑπο-
στάσει μυεῖται πάντων·
ἐν δέ γε τῇ μεγάλῃ τῆς
ἀναστάσεως ἡμέρᾳ τῇ
αὐτῇ ἐπουρανίῳ τῆς δόξης
εἰκόνι καὶ τὸ σῶμα ταύ-
της ἐνδοξασθὲν, καὶ ὑπὸ
πνεύματος, κατὰ τὸ γε-
γραμμένον εἰς οὐρανοὺς
ἁρπαγὲν, καὶ σύμμορ-
φον γενέσθαι τῷ σώματι τῆς
δόξης αὐτοῦ καταξιωθὲν,
καὶ τὴν βασιλείαν αἰώ-

Cap. XXIV.

Omnis anima, quæ per studium & fidem perfectam in virtute & plena certitudine gratiæ, digna facta est quæ Christum indueret iam hinc, & supercœlesti incorruptibilis imaginis luci vniretur; ea nunc quidem cognitione cœlestium mysteriorum in substantia, & prout sunt, impertitur; in magna vero resurrectionis die, eadem illa supercœlestis claritatis imagine corpus quoque ipsius glorificatum, & a Spiritu, sicut scriptum est, in cœlos raptum; & tanta dignatione honoratum, vt configuretur 1. Thess. VI, 16.

Cap. XXV, *Philip. III, 21.* corpori claritatis ei9, regnum æternum vicissitudine successionum carens, Christo ipsi collega & consors habebit,

Cap. XXV.

Quantum quis proprio studio & fide de cœlesti claritate Spiritus sancti participauerit, animamque bonis operibus ornauerit; tanto dignius efficiet corpus suum glorificatione, quæ illi in illam resurrectionis diem reseruatur. Quod enim quisque intus nunc condidit, tunc prodibit exterius; quemadmodum quæ per hiemem in sinu arborum latet vis generatiua fructuum, verna temperie se foras exerit; vt & demonstratum superius est. Impressa ergo mentibus sanctorum deiformis imago Spiritus, quæ in occulto nunc latet, corpus quoque diuina specie induet, & cœleste efficiet; profanorum vero ac scelestorum, quod nunc mundani spiritus velamen circuminuoluit, deformes stigmatibus criminum animas, mentesque, heu

νιόν τε καὶ ἀδιάδοχον καὶ τῷ Χριστῷ σύγκληρον ἕξει.

ΚΕΦ. ΚΕ.

Ὁπόσον τις ἰδίᾳ σπουδῇ καὶ πίστει πνεύματος ἁγίου δόξης κεκοινώνηκεν οὐρανίου, ἔργοις τε ἀγαθοῖς τὴν ψυχὴν διεκόσμησε, τοσοῦτον ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἄξιον αὐτοῦ γενήσεται καὶ τὸ σῶμα συνδοξασθῆναι· ὃ γάρ τις ἔνδον ἀπεθησαύρισε νῦν, τοῦτο πρόεισιν ἔξω τότε· καθάπερ ὁ εἴσω τῶν ξύλων ἐν χειμῶνι καρπός, ἔξω κατὰ τὸν ἔαρος καιρὸν γίνεται· ὥσπερ δὴ καὶ πρότερον ἐδηλώθη· τῶν μὲν οὖν ἁγίων ἡ θεοειδὴς τοῦ πνεύματος εἰκὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἔνδον ὥσπερ ἐντυπωθεῖσα, καὶ τὸ σῶμα θεοειδὲς ἔξω καὶ οὐράνιον ἀπεργάσεται· τῶν βεβήλων δὲ καὶ ἁμαρτωλῶν τὸ τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος κάλυμμα περιβαλὸν τὴν ψυχήν, καὶ τῇ τῶν παθῶν ἐνδεχθεῖσα σκοτεινὸν οἶμαι τὸν νοῦν καὶ ἀσχήμονα καταστῆσαι, σκοτεινόν ἅμα καὶ τὸ σῶμα, καὶ αἰσχύνης ἐμπλέω πάσης ἔξωθεν ἀποδείξεται.

ΚΕΦ.

me! ipsorum, tenebrosas & fœdas reddit; tunc etiam corpora maculosa, in summum palam dedecus omnium oculis ostendet. Cap. XXVI.

ΚΕΦ. Κϛ.

Ὥσπερ κατὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένης τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, τοῦτο πρῶτον μὲν ἐπέστη κατὰ ψυχὴν, τῶν νοερῶν αὐτῆς αἰσθητηρίων τῇ στερήσει τῆς οὐρανίου καὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως ἀπεσβηκότων αὐτῇ, καὶ νεκρῶν ὥσπερ γεγενημένων· ὕστερον δὲ καὶ ὁ τοῦ σώματος θάνατος μετά γε τριάκοντα ἔτη πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις ἐπηγένετο· οὕτω νῦν διὰ σταυροῦ καὶ θανάτου τοῦ Σωτῆρος τῇ ἀνθρωπότητι καταλλαγεὶς ὁ Θεὸς ἀποκαθίστησι τὴν πιστεύσασαν ἐν ἀληθείᾳ ψυχὴν ἔτι ἐν σαρκὶ οὖσαν εἰς τὴν τῶν οὐρανίων φώτων καὶ μυστηρίων ἀπόλαυσιν, καὶ τὰ νοερὰ αὐτῆς αἰσθητήρια τῷ θείῳ πάλιν φωτὶ τῆς χάριτος ὀμματοῖ· ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σώματι ἀθανάτῳ τε καὶ ἀφθάρτῳ περιβαλεῖ δόξῃ.

Cap. XXVI.

Quemadmodum post transgressionem Adami, lata in eum sententia mortis iusto Dei optimi iudicio, primum executioni mandata est in eius anima, vere per peccatum iam tum mortua, intellectualibus eius sensibus, per priuationem cœlestis & spiritualis gratiæ, extinctis, & ad mortuorum similitudinem redactis: posterius vero ad corpus quoque mors peruenit, expletis trahendo mortalem vitam annis triginta, supra nongentos: Sic & nunc per crucem & mortem Saluatoris humano generi reconciliatus Deus, restituit vere credentem animam adhuc carni deuinctam in fruitionem spiritualium luminum & mysteriorum, & intellectuales eius sensus diuina luce gratiæ oculatos reddit; Denique ipsum etiam corpus immortali & incorruptibili circumuestiet claritate. Rom. 5. 12.

Cap. XXVII

Cap. XXVII.

Qui se ab hoc mundo procul tenent, sancte & ex virtutum præscriptis viuentes; adhuc tamen velamento perturbationum inumbrati; cui miseriæ, propter inobedientiam protoplasti obnoxii omnes sumus: carnali, inquam, subiecti sensui, quem apostolus *mortem* merito appellat; hi similes sunt hominibus noctu iter agentibus, ad lucem astrorum, quæ sunt Dei præcepta. Quamdiu enim nondum perfecte liberati a tenebris sunt, clare omnia perspicere non possunt. Quibus & conuenit, labore ac fide, virtuti attendendo, orare Christum solem iustitiæ, vt illuminet corda ipsorum, quo possint exacte peruidere cuncta, & spiritualium bestiarum incursum in nos varium atque multiplicem; & incorruptibilis mundi pulchritudines arcanas ineffabilis & decoris & voluptatis, quo scilicet modo valde prouectis in virtute, & quorum cordibus lumē intellectuale radios im-

Rom. VII, 24.

ΚΕΦ. ΚΖ.

Οἱ τοῦ κόσμου τούτου μακρὰν γενόμενοι, ἐν σεμνότητι μὲν καὶ φιλαρέτως πολιτευόμενοι· ἔτι δὲ καλύμματι τῶν παθῶν ὑποσκιαζόμενοι, ὡς διὰ τὴν τοῦ πρωτοπλάστου παρακοῆς ἔνοχοι καθέστηκαν πάντες, τὸ σαρκικὸν φημὶ φρόνημα, ὃ καὶ τῷ ἀποστόλῳ θάνατος εἰκότως ἐκλήθη, οὗτοι παραπλήσιοί εἰσιν ἀνθρώποις νυκτὸς μὲν βαδίζουσιν, ὑπὸ δὲ τῶν ἄστρων, ἅπερ εἰσὶν αἱ τοῦ Θεοῦ ἐντολαί, καταυγαζομένοις· οὔπω γὰρ εἰς τέλος τοῦ σκότους ἀπηλλαγῶσι, καλῶς ἅπαντα κατοπτεύειν αὐτοῖς ἀδύνατον· οἷς καὶ προσῆκόν ἐστι, πόνῳ καὶ πίστει πολλῇ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελουμένοις δεηθῆναι Χριστὸν τὸν ἥλιον δικαιοσύνης ἐπιλάμψαι ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ὥστε δυνηθῆναι πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἐπιδεῖν, τήν τε τῶν νοητῶν θηρίων καθ' ἡμῶν ἐπίθεσιν ποικίλην καὶ παντοδαπὴν οὖσαν, καὶ τὰ τοῦ ἀφθάρτου κόσμου ἄῤῥητα τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἡδονῆς ἀπόῤῥητα κάλλη, ἅ γε δὴ τρόπον ἤδη τοῖς ἄκροις τὴν ἀρε-

τὴν

τεῖ, καὶ ὡς ἐνεργείᾳ ἐν ταῖς καρδίαις τούτων φῶς ἔλαμψεν, ἐπίδηλα ταῦτα καὶ καταφανῆ γίνεται. τῶν τελείων γάρ, ὡς ὁ μακάριός φησι Παῦλος, ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένων πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάκρισιν· ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Πέτρος φησί· καὶ ὑμεῖς ἔχοντες τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· οἱ δὲ πολλοί, οὐδὲν ὅλως διενηνόχασιν ἐκείνων τῶν ἐν νυκτὶ φωτὸς παντάπασιν ἀπόρων περιπατούντων, καὶ μηδὲ βραχείας ἀπολαυόντων αὐγῆς, ὅπερ ἐστὶ θεῖος λόγος ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐπιλάμπειν δυνάμενος, ὡς σχεδὸν μὴ ἀνομοίους εἶναι τυφλοῖς· ἐπείπερ οἱ ταῖς ὑλικαῖς ἰδέαις περιπλοκαῖς καὶ τοῖς βιωτικοῖς ἅμμασι καταδεδεμένοι, καὶ μήτε τῷ φόβῳ διακρατούμενοι, μήτε τινὸς τῆς ἀγαθοεργίας μετερχόμενοι-

misit, talia omnia manifesta Cap.
& plane perspecta sunt. *Per-* XXVII
fectorum enim *est*, vt beatus Ebr. V,
ait Paulus, *solidus cibus, eorum* 14.
nempe, qui bonis habitibus exercitatos habent sensus, ad discretionem boni & mali. Sed & diuinus Petrus ait: *Et* 2. Petr.
vos habentes propheticum I, 19.
sermonem, cui benefacitis attendentes, sicut lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat & lucifer oriatur in cordibus vestris. Vulgus autem nihil plane differt ab illis, qui per noctem, omni carentem lumine, ambulant; nec minimo splendore fruuntur; id quod est Verbum Dei, animas eorum illuminare valens; vt fere non dissimiles cæcis sint. Huiusmodi homines sunt materialibus implicati curis, & secularium nexibus negotiorum vincti, & neque diuino timore firmati, nec vllum curantes exercere beneficentiæ aut virtutis cuiusdam opus. Etenim quotquot secularem vtcunque degentes vitam, tamen, vti dictum est, a man-

Cap. XXIIX datis sanctis, velut a quibusdam illuminantur stellis, fidei & Dei timori attendentes; hi sane non prorsus comprehensi sunt tenebris, vnde & spem salutis habere possunt.

νοι· ἤγγαρ ὅσοι τῶν βιωτικῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ λέλεκται, ὑπὸ ἐντολῶν ἁγίων ὡς ὑπὸ ἀστέρων τινῶν διαυγάζονται, πίστει καὶ φόβῳ τῷ τοῦ Θεοῦ προσέχοντες· οὗτοι οὐχὶ καθάπαξ τῷ σκότει περιλαμβάνονται· παρ' ὃ καὶ ἐλπίδα σωτηρίας ἔχειν δύνανται.

Cap. XXVIII.

Vt multum inter se differentes viæ ac rationes sunt, quibus ab hominibus colliguntur diuitiæ; vtique cum alii ex functionibus publicorum magistratuum; alii ex mercimoniorum negotiatione, alii ex diligenti labore & agricultura rem faciant; alii aliunde: parem mihi tu quoque puta obseruari posse in rebus spiritualibus rationem & modum. Ex his aliqui locupletantur vsu exercitioque charismatum variorum, vt significat apostolus verbis illis: Rom. XII, 6. *Habentes donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes.* Alii multiplici exercitatione religiosorum varii generis operum,

ΚΕΦ. ΚΗ.

Ὥσπερ ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν τε καὶ ἐπιτηδευμάτων ὁ ἐν τῷ κόσμῳ τοῖς ἀνθρώποις συλλέγεται πλοῦτος· ὁ μὲν ἐξ ἀρχοντικῶν ἀξιωμάτων, ὁ δὲ ἐξ ἐμπορίας, ὁ δὲ ἐκ φιλοπονίας δήπου καὶ γεωργίας, καὶ ἄλλος ἄλλως· τὴν αὐτὴν οἶμαι καὶ τοῖς πνευματικοῖς εἶναι διάταξιν. οἱ μὲν γὰρ ἐκ διαφόρων χαρισμάτων, ὡς τὸ τοῦ ἀποστόλου δηλοῖ· ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα. οἱ δὲ ἐκ διαφόρων ἀσκήσεων, διαφόρων τε δικαιωμάτων καὶ ἀρετῶν διὰ μόνον Θεὸν γενομένων, τὸν ἐπουράνιον ἀθροίζουσι πλοῦτον· πλὴν ἀλλ' οὐκ ἄδηλοι καὶ οἱ τὸν χρηστὸν ἀνορύττοντες· οἱ διὰ μακροθυ-

Cap. XXIIX

προθυμίας καὶ ὑπομονῆς ἀδιαλεὶ τρέχοντες, καὶ καθὰ μέρος πλουτοῦν τέως τῆ ἀγαθῆς ἐλπίδος ὑ- [illegible] οὐκ ἄδηλοι δὲ καὶ οἱ καθαπερεὶ μίσθιοι, βλᾶκες ὄντες καὶ νωχελεῖς· οἱ εὐθέως τὸ ἐμπίπτον ὥσπερ ἐσθίοντες, καὶ μὴ μεθ' ὑπομονῆς τὰ μετὰ χεῖρας ἀνύοντες, αἰεὶ γυμνοί τε καὶ πένητες περιέρχονται· καὶ γὰρ οὗτοι πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν τὴν χάριν ἑτοίμως ἄγαν καὶ θερμῶς ἔχοντες, εὐμετάβλητοι καὶ ἅμα τῷ ἀψαύτου κορεννύμενοι, ἀψίκοροι δὲ εὑρεθέντες περὶ τὸ πονεῖν γυμνάζομενοι, καὶ ἧς ἔτυχον ἀξιωθέντες χάριτος ἀφαιροῦνται· ἀείποτε γὰρ ἡ ῥαθυμία, καὶ ἀμβλύτης, καὶ ἀμελημένη πραγματεία, ἀσύμφωνος ἐν χάριτι, ἔρημος δὲ ἀγαθῶν πράξεων, ἀδόκιμος δὲ παρὰ Θεῷ καὶ ἄδοξος καὶ νῦν ἔγνωσται καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι εὑρεθήσεται.

praxique virtutum ac frequentatione laudabilium in diuersa specie officiorum, Dei causa vnius obitorum, cœlestes ingenti copia congerunt opes. Ne ii quidem in hac parte non insignes sunt, qui aurum infodiunt; longanimitate videlicet & patientia currentes in singulis lucri particulis captandis, ex quibus magni olim conflandi cumuli spe interim bona gaudent. Neque latent nonnulli quasi mercenarii molles iidem ignauique, qui statim veluti deuorant quodcunque bonum ipsis in manus incidit, cum multa exinde deberent in vsum secuturi temporis, solerti, cum patientia, tractatione maturare, hinc fit, vt nudi semper egentesque circumeant. Etenim tales ad capiendam quidem gratiam parati & ardenter sunt cupidi; mox tamen facile mutabiles, & a primo statim gustatu saturi, pigritiæque comperti, ac fugæ laboris, qui debebat adhiberi, exercendo quod acceperunt dono, eo merito priuantur, ablata ipsis, qua fuerant beati, gratia. Nunquam enim non socordia, oscitantia, hebes tarditas supine

Cap. XXIX. pine secura propositi; dissonæ res & inconsentaneæ gratiæ fuerunt. Quare qui scatet hisce vitiis, expers operum bonorum, apud Deum reprobus & inglorius, vti iam nunc agnoscitur, sic & in futuro seculo reperietur.

Cap. XXXI.

Transgresso Dei mandatum homini, & ex beata paradisi deiecto statione, duabus ex hoc contigit quasi catenis ligari. Prior est, qua deuincitur nexu sensibili cum negotiis secularibus, carnalibus voluptatibus, diuitiis, existimatione, amicitia, vxore, liberis, cognatione patria, possessionibus, &, vt vno cuncta complectar verbo, cum omnibus quæ hic cernuntur; a quibus Dei sermo nos iuxta propriam professionem abiungi præcipit. Altera est catena in arcano adstringens. Etenim vinculo quodam tenebrarum anima ligatur ab ipsis spiritibus nequitiæ; quo fit, vt non possit neque amare Deum, nec credere, nec oratione vti, quemadmodum vellet. Omnino enim hæc, quam ex-

ΚΕΦ. ΚΘ.

Παραβάντι τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ παραδείσου διαγωγῆς ἐκπεσόντι, δυσὶν ὥσπερ ἁλύσεσι δεδέσθαι συμβέβηκεν· μιᾷ δὲ τῇ βιωτικῇ πραγμάτων, καὶ σαρκικῇ ἡδονῇ, πλούτῳ, δόξῃ, φιλίαις, γυναικὸς, τέκνων, συγγενείας πατρῴας, κτημάτων, καὶ ἁπλῶς πάντων τῶν φαινομένων, ἀφ' ὧν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος κατ' οἰκείαν ἡμᾶς προαίρεσιν ἀπολύεσθαι κελεύει· ἑτέρᾳ δὲ ἀδήλῳ, ἡ γὰρ δέδεται τινι δεσμῷ σκότους ἡ ψυχὴ πρὸς τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων αὐτῶν, παρ' ὃ μηδὲ δύνατον αὐτῇ μετ' ἀγαπῆσαι Θεὸν, μήτε πιστεῦσαι, μήτε προσευχῇ χρήσασθαι καθάπερ ἐχεῖ θέλημα τῷ· πάντων γὰρ ἡ ἐναντιότης ἔν τε τοῖς φανεροῖς ἔν τε τοῖς ἀδήλοις, ἀπὸ τῆς παραβάσεως τοῦ πρώτου ἀνθρώπου πάντας

[illegible] μέτεισιν· ἐπειδὰν οὖν τις ὑπήκοον οὖς τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ παρασχόμενος, ἀποστῇ μὲν τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, ἀποτάξηται δὲ πάσαις ταῖς σαρκικαῖς ἡδοναῖς· τότε δὲ τῷ Θεῷ προσεδρεύων, καὶ κατὰ σχολὴν αὐτῷ συγγινόμενος, δύναμιν λαμβάνει πρὸς τὸ μαθεῖν ὅτι κεκρυπταί τις ἐν ἀδύτοις καρδίας ἄλλη πάλη καὶ ἄλλος λογισμῶν πόλεμος· καὶ οὕτω παραμένων καὶ τοὺς τοῦ Χριστοῦ δεόμενος οἰκτιρμῶν, πίστεως αὐτῷ πολλῆς μετά γε τοῦ ὑπομένειν συμμενούσης· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς συνεφαπτομένης, δύναται τῶν ἔνδον ἀπαλλαγῆναι δεσμῶν τε καὶ φραγμῶν ἐκείνων, καὶ τοῦ σκότους τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, ἅπερ εἰσὶν αἱ τῶν κεκρυμμένων παθῶν ἐνέργειαι· τοῦτον δὲ τὸν πόλεμον διὰ μὲν χάριτος Χριστοῦ καὶ δυνάμεως δυνατοὶ γινόμεθα καταργεῖν· ἄνευ δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ πειρᾶσθαί τινα ἑαυτὸν μέχρι τοῦ καὶ ἐκ τῶν λογισμῶν ἀπαλλάχθαι τελέως, ἀδύνατον· τὸ δὲ ἀντιλέγειν καὶ μὴ

perimur aduersantium oppositio, tam in palam apparentibus, quam in intus abstrusis, ex transgressione primi hominis in nos omnes transiit. Quando igitur quis obedientem aurem verbo Dei præbens, abiunxerit quidem se a secularibus negotiis; renuntiauerit autem cunctis carnalibus voluptatibus; tunc ille Deo adhærens, & per otium cum eo conuersans, virtutem accipit ad discendum, latere in adytis cordis aliam luctam, & aliud cogitationum bellum; & sic permanens, ac Christi miserationes implorans, fide ipsum multa, postquam sustinuerit, sequente, quin & Dei impulsu cooperante, potest interioribus liberari vinculis, & maceria illa tenebrarum, quam obmoliuntur ipsi spiritus nequitiæ, qui sunt occulte rebellantium in nobis appetituum motus & conatus. Hoc autem bellum, per gratiam Christi & virtutem, possumus vincendo finire. Sine Deo vero adiuuante, & per

Cap. XXIX.

XXX. quam, quoad lucta, quæ ipsi est cum cogi-
bus expeditus fuerit, est impossibile; re-
tamen & non condelectari, possibile.

Cap. XXX.

Si quis rebus mundi huius, & variis teneatur vinculis; idemque feratur motibus appetituum inordinatorum; procul is sane aberit, vt cognoscat quod diximus, esse quandam occultam aliam luctam, & bellum in arcano aliud. Sat enim & abunde gratulandum fuerit, si quis se abiunxerit ab apparentibus cunctis, & carnales prorsus voluptates abdicauerit, Dominoque adhærere ceperit; ac intelligere queat penitus intra nos habitantem perturbationum ex prauis affectibus luctam, & occultum in nobis bellum. Nisi enim in eum, quem diximus modum, cuncta comparata sint; haud vtique ex omnibus animæ viribus, & totus ex toto quis adhærere Deo, sincero affectu decernet. Neque cognoscet arcanos istos in praua

ΚΕΦ.

Εἴ τις τοῖς
σι τοῦ κόσμου
ταῖς ποικίλοις
δεσμοῖς, τοῖς
τε συναπάγοιτ
πολλοῦ γε καὶ
σκειν, ὡς φθάσ
φημεν, εἶναί τι
ἄλλην καὶ πό
τῷ ἀφανεῖ ἕτερ
πητὸν γὰρ εἶναι λ
ἑαυτὸν πάντων
μένων, καὶ τῶν σ
ἡδονῶν ἀποστ
Κυρίῳ τε προσ
αρξάμενος,
δυνηθῇ τὴν ἔνδ
ροῦσαν τῶν παθῶν
καὶ τὸν ἐν ἡμῖν
πόλεμον· εἰ γὰρ
φημεν, ταῦτα γ
οὐ παρ' ὅλης
ψυχῆς καὶ ὅλος
τις προσκολλᾶσθαι
στέρξειεν, οὐδ' ἐπιγ
τὰ ἀπόρρητα ταῦ
κακίας πάθη,
ἔσω δεσμοὺς· ἀλλ
διώσειε τραύματα
καὶ ἀφανῆ πάθη
θάλπων, ὑγιαίν

ἄται, καὶ νοσεῖ· τῷ δέ γε ἐπιθυμίας καὶ δόξης ὑπεριδόντι, πρῶτον μὲν ἐπιγνῶναι ταῦτα δυνατὸν γίνεται, ἔπειτα δὲ δεηθέντι Χριστοῦ μετὰ πίστεως καὶ ὅπλα λαβόντι ἐξ οὐρανοῦ τὰ τοῦ πνεύματος, τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, καὶ τὴν πνεύματος μάχαιραν, ταῦτα καταπαλαίεται.

tendentium appetituum insultus, & vincula, quæ intra sunt; sed periclitatur eo erroris labe, vt vulneribus transfixus, & morbis affectus, quos vltro fouet, perfecte tamen putet se valere. Ei autem, qui concupiscentias, & gloriam contempserit, primum quidem posse datur ea quæ diximus cognoscere; deinde precato Christum cum fide; & arma Spiritus e cœlis adepto; loricam scilicet iustitiæ, galeam salutis, scutum fidei, & gladium Spiritus; facile fit, totas illas aduersas debellare acies. Cap. XXX. XXXI.

ΚΕΦ. ΛΘ.

Μυρίαι τῷ ἀντικειμένῳ αἱ μηχαναὶ καθ' ἡμῶν, τῆς εἰς τὸν Χριστὸν ἀγάπης ἀποσπᾶν πειρωμένῳ· ἢ γὰρ ἔνδον θλίψεις διὰ τοῦ τῆς πονηρίας πνεύματος τῇ ψυχῇ ἐπάγει, ἢ λογισμοὺς μιαρούς τε καὶ ἀθεμίτους ταύτης κατασκευάζει τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων τὴν μνήμην ἀνακαλεῖν, ὅτε χαύνωσιν αὐτῇ ἐνθεῖναι βουλόμενος, καὶ λογισμοὺς ἀπογνώσεως ἐμβάλλειν, ὅτι δὲ οὐ δυνατὸν αὐτῇ σωτηρίας τυχεῖν· καὶ ὡς τοὺς λο-

CAP. XXXI.

Innumerabiles hosti nostro insunt nocendi artes, auellere nos a charitate in Christum conanti. Aut enim intus afflictiones, per Spiritus nequitiæ in animam immittit; aut cogitationes obscœnas & nefandas producit, patratorum olim flagitiorum memoriam refricans; interdum & satagens iniicere tædium, suggestionesque desperationis inserens; salute eam potiri non posse; ita quidem vt cogitationes istas

Cap. XXXI. XXXII

ex anima per se ipsa vltro e-natæ videantur; non autem ab alieno spiritu maligne sub-seminatæ, vtpote, qui cu-pit latere. Aut igitur hæc agit, aut labores corporeos immittit; aut variis excogi-tatis modis procurat, contu-meliis bonos adfici ab ho-minibus. At quanto acerbi-us malignus hostis hæc in nos ignea iaculatur tela; tanto nos instantius conuenit spei suspensas ex Deo magis ma-gisque habere rationes; certo vtique persuasos; diuina no-bis talia permitti voluntate; quæ vnum id spectat, vt a-mantes Dei animæ tot explo-ratæ probationibus, manifesto monstrent, se eum in veritate diligere.

γισμοὺς τούτους παρ' ἑαυτῆς ὅλως τῆς ψυχῆς γεννώσης, καὶ οὐχὶ πνεύματος ἀλλοτρίας κακίας αὐτοὺς ὑποσπείραντος, καὶ θέλοντος λανθάνειν. ἢ τοίνυν ἐκεῖνα ποιεῖ, ἢ πόνους σωματικοὺς ἐπάγει, ἢ ὀνειδισμοὺς καὶ θλίψεις τὰς ἐξ ἀνθρώπων ἐπινοεῖ· ἀλλ' ὅσον ὁ πονηρὸς τὰ πεπυρωμένα ταῦτα βέλη καθ' ἡμῶν ἀφίησι, τοσοῦτον ἡμᾶς προσήκει τὰ πρὸς Θεὸν ἐλπίδος μᾶλλον ἐξῆφθαι, ἀκριβῶς εἰδότας· ὅτι τοῦτο αὐτῷ θέλημα· τὸ πειραστικῶς ἐχούσας αὐτὰς εἰς δοκίμιον ἄγειν ψυχὰς, εἰ ἐξ ἀληθείας αὐτὸν ἠγαπήκασι.

Cap. XXXII.

Anni mille huius æui, mun-do incorruptibili & æternitati comparati, ea illi fere pro-portione respondent, qua vt si quis ex vniuersa arena v-num granum accipiat; con-siderationem & hanc insti-tue; concessum tibi esse su-premum in omnes terras im-perium cum plena & secura

ΚΕΦ. ΛΒ.

Χίλια ἔτη τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀφθάρτῳ κόσμῳ καὶ αἰῶνι παραβαλλόμενα τοιοῦτό τι εἰσιν, ὡς ἄν τις ψάμμον μίαν τῆς ὅλης ψάμμου τῆς θαλάσσης λάβοι· σκέψαι δέ μοι καὶ τὸν τρόπον τοῦτον· ἔστω γὰρ ἐξεῖναί σοι μόνῳ μὲν γενέσθαι βασιλεῖ πάσης τῆς γῆς, μόνῳ τῶν θησαυρῶν ἁπάντων δε-σπόσαι.

...ῆς οἰκουμένης. θῶ-
...τὴν ἀρχὴν τῆς τῆς
...αν εἰς τὸ εἶναι,
...γεννήσεως, ἀρχὴν καὶ
...ἔσεσθαι τῆς βασιλείας
...ταύτης εἶναι τὴν
...ωμάτων τούτων καὶ
...τοῦ παντὸς ἀλλοί-
...καὶ μεταποίησιν·
...περίστασις σοι δο-
...ἤμειψας αὐτὴν
...θεσεῖς καὶ βεβαίας,
...ὧν βούλοιο ἐχούσης
...καὶ λυόμενον;
...ἔγωγε φαίην, εἰ
...κρίσιν ἔχοι, καὶ
...συνιέναι περὶ τῆς
...γὰρ κέρδος φησὶ
...ἄνθρωπον τὸν κό-
...ὅλον κερδήσας, ζη-
...τὴν ψυχὴν αὐτοῦ,
...οὐκ ἄν τι ἀντάλλαγ-
...μαθήκαμεν· ἐπεὶ
...τοῦ κόσμου καὶ
...κοσμικῆς βασιλείας
...καθ' ἑαυτὴν
...τιμιωτέρα πολ-
...γε τῆς οὐρανίου
...τιμιωτέραν δὲ
...τὴν ψυχήν. ἐ-
...καθ' ὃ μὴ
...ἄλλα τῶν ὄντων
...ὁ Θεὸς τοῦ
...τῆς ἰδίας φύ-
...θέσθαι καὶ
...οὐκ ἀέρι, οὐχ
...ἄστροις, οὐ θα-
...γῇ, οὐχ ἑτέρῳ

possessione omnium thesaurorum. Faciamus præterea tuum istud regnum incepisse statim a primo rerum ortu, ac terminum eius fore consummationem vltimam seculi, & rerum modo adparentium expectatam aliquando mutationem. Quid ergo? num opinione tibi data eligendi, vtrum malles ex istis duobus regnis, præoptares hoc terrenum in mundi fine desiturum; præferens id illi cœlesti alteri, vero, solido & permanenti regno? Haud equidem crediderim, si vtique sapias, & æquo rectoque iudicio de re tua tanta statuas. *Quid enim* (ait Veritas) *prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur?* Pro qua nihil par in commutationem dari posse didicimus, quandoquidem & mundo ipso toto, & qualicumque mundano regno, sola per seipsam anima pretiosior multo est; nedum vt comparari cum iis possit cœlorum regnum. Inde autem

Cap. XXXII.

Matth. XVI, 26.

Cap. XXXII.

pretiosiorem cunctis dicimus animam, quod solam illam inter omnes inferiores creaturas dignam Deus iudicauit, cui suum propriæ naturæ Spiritum intime vnitum penitus inderet & communicaret; quod non cœlo, non soli, non astris, non mari, non terræ concessit; non alii denique visibilium creaturæ vlli præterquam vni homini; quem vice omnium a se conditorum in partem quasi propriam sibi seposuit, sibique applicuit, eo contentus. Si ergo hæc quæ maximi fiunt in mundo, diuitiæ, dico, amplæ, & terræ totius imperium in monarchæ vnius pleno arbitrio positum haudquaquam, recte iudicantes, cum æterno commutaremus regno; quæ dementia plurimorum est, quos quotidie videmus vilibus illud & mediocris, etiam vulgari æstimatione, pretii rebus posthabere, puta, cupiditati cuipiam, exiguæ laudi, lucro non magno, & similibus? Enimuero quod quis in hoc mundo diligit, cuique defigitur, id omnino, quantum in ipso est, cum cœlorum regno commutat; quin, quod

τὴν κτίσιν τῶν ὁρωμένων, ὅτι μὴ τῷ ἀνθρώπῳ μόνῳ· ὃ καὶ τῶν κτισμάτων αὐτὸς ἠγάπησε τῶν οἰκείων· εἰ οὖν τὰ μεγάλα ταυτὶ τοῦ κόσμου, πλοῦτόν φημι τοσόνδε καὶ βασιλείαν τῆς γῆς ἁπάσης ὑφ' ἑνὶ μόνῳ κειμένην οὐκ ἂν ὀρθῶς κρίναντες τῆς αἰωνίου ἠλλάξαμεν βασιλείας, τί παθόντες οἱ πλείους φαύλων αὐτὴν καὶ τῶν τυχόντων τιμῶνται πραγμάτων· οἷον ἐπιθυμίας τινὸς, δόξης ὀλίγης, κέρδους μετρίου, καὶ τῶν τοιούτων; ὅπερ γάρ τις τοῦ αἰῶνος τούτου φιλεῖ, καὶ ᾧ δέδεται, ἐκεῖνο πάντως καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν ἀντάλλαττεται βασιλείας· καὶ τὸ χαλεπώτατον, ὅτι καὶ Θεὸν ἡγεῖται τοῦτο· καθὼς που λέλεκται, ὅτι ᾧ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται· χρὴ οὖν ὅλον ὅλῳ δι' ὅλου τῷ Θεῷ προσδραμεῖν, ἀναρτῆσαι τε ἑαυτὸν καὶ συνερῶσαι ψυχῇ καὶ σώματι διὰ πασῶν πορευόμενον τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τῶν ἁγίων.

quod longe est capitalius, & id Deum suum facit. Sicut alicubi scriptum est: *A quo quis victus est, ei mancipatur.* Oportet igitur totum ex toto hominem ad Deum totum confugere, illum amplecti, ex eo pendere, ipsi animam & corpus quasi clauis cruci configere, incedentem per omnia sancta eius mandata. Cap. XXXII. XXXIII. *2. Petr. II, 19.*

ΚΕΦ. ΛΓ.

Εἶτ' ἄρα δέ σοι καὶ δίκαιον εἶναι δοκεῖ, τὴν μὲν φθαρτὴν αὐτὴν δόξαν, καὶ τὴν ἐφήμερον βασιλείαν καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τῶν ἐπικαίρων, πόνων καὶ ἱδρώτων πολλῶν, τοῖς ἐρχομένοις αὐτῶν περιγίνεσθαι· τὸ δὲ σὺν Χριστῷ ἀπέραντον βασίλειον, καὶ τὸ τῶν ἀνεκλαλήτων ἐκείνων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, τοῦτο δὲ ἄρα δωρεὰν ἄνευ καὶ ῥᾴδιον εἶναι ὡς πᾶσιν ἐκτὸς καὶ καμάτων κατορθοῦσθαι τῷ βουλομένῳ;

CAP. XXXIII.

Hæc sint ita. Ceterum idem vtique iustum arbitraris, corruptibilem istam gloriam, & desiturum regnum, aliaque, quotquot sunt eius generis caducarum rerum, illa concupiscentibus contingere, multis empta laboribus & sudoribus; æquumne tamen censes, æternum consortium regni Christi, & inenarrabiliũ illorum adeptionem bonorum, gratis quiddam esse parabile; ac facilitate summa, citra laborem contentionemue vllam cuiuis volenti euenire?

ΚΕΦ. ΛΔ.

Τί ἡ οἰκονομία τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἢ τίς ἡμῶν φύσεως πρὸς ἑαυτὴν ἐπάνοδος καὶ ἀποκατάστασις; ἀπέδωκε γὰρ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τὸ τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ

CAP. XXXIV.

Quod consilium quæue ratio est aduentus Christi: quisue naturæ nostræ ad seipsam reditus, & in integrum restitutio? Reddidit enim Christus humanæ naturæ ab-

ne vana & noxia. Manus tenendo ne quidquam nisi iustum operentur. Cor mundum coram Deo seruando, corpusque impollutum. Habendo quotidie præ oculis mortis memoriam: abnegando intus in Spiritu iram & malitiam, exterius autem materiam & res sensibiles, cognatos quoque secundum carnem simulque voluptates; renunciando item diabolo & cunctis operibus eius; ad hæc indesinenter orando, & in omni tempore, loco, negotio, opere, adstando Deo, præsentemque sentiendo ac venerando illum. Nisi quis (inquam) hæc omnia fecerit, perfectus esse non potest.

τὸ ἔχειν τὴν μνήμην τοῦ θανάτου πρὸ ὀφθαλμῶν καθ' ἡμέραν, καὶ ἀποταγὴν τῆς κατὰ πνεῦμα ὀργῆς καὶ κακίας, καὶ ἀποταγὴν τῆς ὕλης, καὶ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν ἅμα καὶ ἡδονῶν· καὶ ἀποταγὴν τῷ διαβόλῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· καὶ τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι· καὶ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι, καὶ παντὶ ἔργῳ παρεδρεύειν Θεῷ· οὐ δύναται τέλειος εἶναι.

Frater aliquis interrogans senem dixit: Abba, qui fit, vt, cum ego in mea cellula faciam cuncta quæ decent, tamen non inueniam consolationem a Deo? Ait illi senex: hoc tibi contingit eo, quod vanis cum otioso confabulationibus indulges; & quia omnino vis potiri optato voluntatem tuam propriam. Reposuit seni: quid igitur facere me iubes, pater? Respondit

Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα· Ἀββᾶ, πῶς ποιῶ πάντα τὰ πρέποντα ἐν τῷ κελλίῳ μου, καὶ οὐχ εὑρίσκω παράκλησιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ; λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· τοῦτό σοι συμβαίνει διὰ τὸ συνδιατρίβειν σε ἀπραγολέσχῳ, καὶ βούλεσθαί σε τὸ θέλημά σου προβῆναι· λέγει ὁ ἀδελφὸς γέροντι· τί οὖν θέλεις ἵνα ποιήσω πάτερ; λέγει ὁ γέρων· ἄπελθε, κολλήθητι ἀνθρώ-

πῳ

ſenex, vade, ini familiarita-
tem cum viro timente Deum,
& humilia te ipſum coram
eo;& renuncia voluntati tuæ;
& tunc inuenies conſolatio-
nem a Deo.

Dixit Senex: qui ingredi-
tur ſeplaſiam, & in foro vn-
guentario deambulat, etſi ni-
hil emat aut contingat ex a-
romatibus; omnino tamen
& interim fruitur odore, &
ipſe bene olet aliquandiu:
Sic qui conuerſatur cum pa-
tribus, trahit ex illis contagi-
one ſalutari quod ipſum iu-
n ſi quidem velit recte agere, monſtratam
b illis viam humiliationis videt; & ho-
npla verbaque inſtar illi muri ſunt ad
dæmonum incurſiones.

Dixit ſenex; Si te infirmi-
tas occupet corporis, ne tur-
beris dans te triſtitiæ inerti. Si
enim velit te Dominus tuus
morbo corporeo affligi, tu
quis es, qui ſuccenſere aut æ-
gre ferre audeas? Nonne ipſe
tui curam in omnibus gerit?
an ſine ipſo vel potes viuere?
patienter ergo tolera: & ora
ipſum, vt tibi quæ nouit ex-
pedire præbeat. Hæc enim

est voluntas eius. Sede cum longanimitate, comede charitatem.

Dixit senex: si acrem homo naturam ad legitime certandum exerat, exigit ab eo Deus, ne affectu nimio inhæreat materiæ corporeæ cuiquam, vsque ad minutam acum; nam si quid tale addictius amauerit; impedietur mens eius a sensibus & votis Deo dignis, per vehementiam desiderii possessis incubantis; & per mœrorem quem ex amatarum rerum iactura, crebro ineuitabiliter accidente, concipiet.

Εἶπε ὁ γέρων· φύσει ἐὰν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἀγωνιστής, ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς παρ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἔχῃ προσπάθειαν ὕλης σωματικῆς, ἕως μικρᾶς ῥαφίδος, δύναται γὰρ ἐμποδίσαι αὐτοῦ τὸν λογισμὸν ἐκ τῆς ἀδολεσχίας τοῦ ἱμέρου καὶ τοῦ πένθους.

Dixit senex: Oratio, & sensus sobrii attentique, simulque vexatio corporis, cum abundantiori diligentia Deo perseueranter oblata; in perturbationes potestate hominem instruunt.

Εἶπε γέρων· προσευχὴ καὶ λογισμοὶ νήφοντες, καὶ σώματος ὑποπιασμὸς, διὰ πλείονος ἐπιμελείας προσφερόμενα, τὸ κατὰ τῶν παθῶν ἐνδύονται κράτος.

Interrogatus est senex: quid est, viuere hominem tanquam hospitem & peregrinum? Dic, inquit, tibi; tace; & non habeo hic negotium. Hæc itera & fac in omni loco & operatione; tunc eris vere in statu aduenæ & peregrini.

Ἠρωτήθη γέρων· τί ἐστι ξενιτεία; καὶ εἶπε· οὐκ ἔχω πρᾶγμα· καὶ τοῦτο ποίει ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ξενιτεία.

Dixit senex: vita sancta sine doctrina, plura bona ef-

Εἶπε γέρων· ὅτι βίος ἄνευ λόγου, πλεῖον ἐνεργεῖ

γῶν πέφυκεν ἢ λόγος ἄνευ βίου· ὁ μὲν γὰρ σιγῶν ὠφελεῖ· ὁ δὲ καὶ νοῶν ἐνοχλεῖ· εἰ δὲ καὶ λόγος καὶ βίος συνδράμωσιν εἰς ἕν, φιλοσοφίας ὅλης ἀποτελοῦσιν ἄγαλμα.

ficit, quam doctrina, ſine vita. Nam ſanctus indoctus vel tacens videntibus prodeſt: doctus ſine ſanctitate, etiam ſolum cogitans, obturbat. Si autem doctrina ſana & vita ſancta in vnum concurrant, philoſophiæ totius veram & plenam ſpeciem abſoluunt.

Εἶπε γέρων· μὴ σπεύσῃς κεφαλεῦσαι ἀδελφότητα· ἵνα μὴ ἐπιθήτης ἀλλοτρίας φόρτους ἁμαρτημάτων ἐπὶ σῷ τραχήλῳ.

Dixit Senex; ne ambias, aut libenter admittas caput fieri congregationis fratrum; ne forte imponas collo tuo alienorum onera peccatorum.

Εἶπε ὁ γέρων· τὸ μετὰ βίας προσεύξασθαι καὶ ὑπομένειν τίκτει τὸ μετὰ χαρᾶς καὶ μετὰ ἀναπαύσεως προσεύξασθαι· καὶ τὸ μὲν μετὰ βίας, τῆς προαιρέσεως· τὸ δὲ μετὰ ἀναπαύσεως, τῆς χάριτος.

Dixit idem ſenex; vim ſibi facere in orando, & ariditatem diu ferre patienter, gignit, orare cum gaudio & cum quiete. Vim ſibi facere ad robur boni propoſiti pertinet: orare autem cum quiete munus eſt gratiæ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.

De Abbate Macario Ægyptio.

Bolland. XV. Ian.

I.

Διηγήσατο περὶ ἑαυτοῦ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, λέγων, ὅτε ἤμην νεώτερος καὶ ἐκαθήμην εἰς κελλίον εἰς Αἴγυπτον, ἐκράτησάν με, καὶ ἐποίη-

NArrauit de ſe ipſo Abbas Macarius, ad hunc modum; Quando eram iuuenis, & in cella reſidebam in Ægypto, apprehenderunt me

ac fecerunt clericum in vico; sed nolens acquiescere fugi ad alium locum. Venit ad me secularis vir pius, qui accipiebat, quod manibus operabar, & ministrabat mihi. Contigit autem per tentationem, vt quædam virgo vi prolapsa sit in stuprum. Ea cum vterum gereret, interrogabatur, quis esset autor criminis? Respondit itaque, Anachoretam esse. Vnde egressi comprehenderunt me adduxeruntque ad vicum; atque appenderunt collo fuligine infectas ollas cum ansis vasorum, sicque circumduxerunt me in vico per compita, verberantes ac dicentes; Iste monachus vitiauit nostram virginem; capite eum, capite. Et percusserunt me pene ad mortem. Accedens vero aliquis senum, dixit; Quousque cæditis monachum istum peregrinum? qui autem mihi ministrabat, sequebatur post me, pudore suffusus; Multis quippe contumeliis eum affecerant, inquientes; ecce Anachoreta,

* al. inser. διαβολικοῦ.

* al. οἱ τῆς κώμης.

* al. ᾧ.

σιν κληρικὸν, εἰς τὴν κώμην· καὶ μὴ θέλων καταδέξασθαι, ἔφυγον εἰς ἕτερον τόπον. καὶ ἦλθε πρός με εὐλαβὴς κοσμικὸς, καὶ ἐλάμβανε τὸ ἐργόχειρόν μου, καὶ διηκόνει μοι· συνέβη δὲ ἀπὸ πειρασμοῦ * παρθένον τινὰ εἰς τὴν κώμην ἐκπεσεῖν. καὶ λαβοῦσα κατὰ γαστρὸς ἠρωτᾶτο τίς εἴη ὁ τοῦτο πεποιηκώς; ἡ δὲ ἔλεγεν· ὁ ἀναχωρητής. καὶ ἐξελθόντες συνέλαβον * εἰς τὴν κώμην, καὶ ἐκρέμασαν ἐν τῷ τραχήλῳ μου ἠσβολωμένας χύτρας καὶ ὠτία κύφων, καὶ περιεπόμπευσάν με ἐν τῇ κώμῃ κατὰ ἄμφοδον, τύπτοντές με, καὶ λέγοντες· οὗτος ὁ μοναχὸς ἔφθειρεν ἡμῶν τὴν παρθένον, λάβετε αὐτὸν, λάβετε. καὶ ἔτυψάν με παρὰ μικρὸν τοῦ ἀποθανεῖν. ἐλθὼν δὲ τις τῶν γερόντων εἶπεν· ἕως πότε τύπτετε τὸν ξένον μοναχόν; ὁ δὲ διακονῶν μοι, ἠκολούθει ὀπίσω μου αἰδούμενος· ἦσαν γὰρ ὑβρίζοντες αὐτὸν πολλὰ, καὶ λέγοντες· ἰδοὺ ὁ ἀναχωρητὴς * ὃν σὺ ἐμαρτύρεις, τί ἐποίησε; καὶ λέγουσιν οἱ γονεῖς αὐτῆς·

-τῆς· οὐκ ἀπολύομεν αὐτὸν, ἕως δῷ ἐγγυητὴν τοῦ τρέφειν αὐτήν· καὶ εἶπον τῷ διακονητῇ μου· καὶ ἐνηγγυήσατό με· καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ κελλίον μου, ἔδωκα αὐτῷ ὅσα εἶχον σπυρίδια, λέγων· πώλησον, καὶ δὸς τῇ γυναικί μου φαγεῖν· καὶ ἔλεγον τῷ λογισμῷ μου· Μακάριε, ἰδοὺ εὗρες ἑαυτῷ γυναῖκα· χρὴ ἐργάζεσθαι μικρὸν * περισσὸν, ἵνα τρέφῃς αὐτήν· καὶ εἰργαζόμην νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ἔπεμπον αὐτῇ· καὶ ὅτε ἦλθεν ὁ καιρὸς τῇ ἀθλίᾳ τεκεῖν, ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας βασανιζομένη, καὶ οὐκ ἔτικτε· καὶ λέγουσιν αὐτῇ· τί ἐστι τοῦτο; ἡ δὲ εἶπεν· ἐγὼ οἶδα· ὅτι τὸν Ἀναχωρητὴν ἐσυκοφάντησα, καὶ ψευσαμένη ᾐτιασάμην· καὶ οὗτος οὐκ ἔχει πρᾶγμα, ἀλλ' ὁ δεῖνα ὁ νεώτερος· καὶ ἐλθὼν ὁ διακονῶν μοι χαίρων ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθη τεκεῖν ἡ παρθένος ἐκείνη, ἕως οὗ ὡμολόγησε, λέγουσα, ὅτι οὐκ ἔχει πρᾶγμα ὁ ἀναχωρητὴς, ἀλλ' ἐψευσάμην κατ' αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ κώμη ἐλθεῖν θέλει

cui tu testimonium perhibebas, quid fecit? Ad hæc aiunt parentes puellæ; Non dimittemus eum, donec fideiussorem dederit, quod aliturus sit eam. Itaque significabam ministro illi meo; & spopondit pro me. Postea profectus ad cellam meam, dedi ei, quas habui, sportulas, dicens; vende & affer cibum vxori meæ, Tum apud me; Macari, ecce tibi inuenisti vxorem; oportet, vt paulo amplius labores, quo nutrias eam. Et operabar nocte dieque, mittebamque ei. Porro cum aduenit tempus miseræ, vt pareret, ad multos dies in cruciatibus permansit, nec pariebat. Percontantur? quid hoc esset; illa respondit; Ego scio, quoniam anachoretam calumniata sum, prolatoque mendacio accusaui: neque enim in culpa est, sed ille iuuenis. Tunc qui ministrabat mihi, lætus adueniens nunciauit; virgo illa non potuit parere, donec ita confiteretur; Extra culpam est Anachoreta; sed mentita sum aduersus eum:

* al. περισσῶς.

& ecce totus vicus huc accedere vult cum honore, vt veniam a te ſupplex poſtulet. His ego auditis, ne mihi moleſtiam parerent homines, ſurrexi, atque huc in Scetim fugi. Inde principium cauſamque habet meus hic aduentus.

ὧδε μετὰ δόξης, καὶ μετανοῆσαί σοι, ἐγὼ δὲ ἀκούσας ταῦτα, ἵνα μὴ θλίψωσί με οἱ ἄνθρωποι, ἀνέστην καὶ ἔφυγον ὧδε εἰς Σκῆτιν· αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς αἰτίας, δι' ἣν ἦλθον ὧδε.

VI. III. 4. II.

Venit aliquando Macarius Ægyptius e Sceti ad montem Nitriæ in oblatione Abbatis Pambo; & dicunt ei ſenes; ſermonem profer fratribus, pater. Tum ille infit; Ego nondum euaſi in monachum, ſed monachos vidi. Mihi namque aliquando ſedenti in cella apud Scetim moleſtæ erant cogitationes, proficiſcere in ſolitudinem, & vide, quid illic oculis tuis occurret. Perſtiti autem quinque annis, pugnans aduerſus cogitationem, ne forte inquiens a dæmonibus ſit. Vtque perſeuerauit cogitatio, abii in eremum. Illic inueni ſtagnum cum inſula in medio eius, & ad illud veniebant beſtiæ eremi, vt biberent. Quas inter conſpexi duos homines

Ἦλθέ ποτε Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἀπὸ Σκήτεως εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ· καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ γέροντες· εἰπὲ ῥῆμα τοῖς ἀδελφοῖς, πάτερ· ὁ δὲ εἶπεν· ἐγὼ οὔπω γέγονα μοναχός, ἀλλ' εἶδον μοναχούς· καθημένῳ γάρ μοί ποτε ἐν τῷ κελλίῳ εἰς Σκῆτιν, ὤχλησάν μοι οἱ λογισμοὶ λέγοντες· ἄπελθε εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἴδε, τί βλέπεις ἐκεῖ· ἔμεινα δὲ πολεμῶν τῷ λογισμῷ, πέντε ἔτη, λέγων, μήπως ἀπὸ δαιμόνων ἐστίν· καὶ ὡς ἐπέμενεν ὁ λογισμός, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἔρημον· καὶ εὗρον ἐκεῖ λίμνην ὑδάτων, καὶ νῆσον ἐν μέσῳ αὐτῆς· καὶ ἦλθον τὰ κτήνη τῆς ἐρήμου πιεῖν ἐξ αὐτῆς· καὶ εἶδον ἐν μέσῳ αὐτῶν δύο ἀνθρώπους γυμνούς· καὶ ἐδειλίασε τὸ σῶμά μου·

ἐνε-

ντα γὰρ ὅτι πνεύμα-
έστιν· αὐτοὶ δέ με ὡς
ν δειλιῶντα, ἐλάλη-
πρός με· μὴ φοβοῦ·
ἡμεῖς ἄνθρωποί ἐσμεν·
εἶπον αὐτοῖς· πόθεν
; καὶ πῶς ἤλθετε εἰς
ἔρημον ταύτην; καὶ
ν· ἀπὸ κοινοβίου ἐ-
ν· καὶ γέγονεν ἡμῖν
φωνία, καὶ ἐξήλθο-
ὧδε· ἰδοὺ τεσσαρά-
τα ἔτη· καὶ ὁ μὲν εἷς
ύπτιος, ὁ δὲ ἕτερος
υκὸς ὑπάρχει· καὶ ἐπη-
ησάν με αὐτοί, λέ-
τες· πῶς ὁ κόσμος;
εἰ ἔρχεται τὸ ὕδωρ
ῷ καιρῷ αὐτοῦ, καὶ εἰ
ὁ κόσμος τὴν εὐ-
ίαν αὐτοῦ; καὶ εἶπον
τοῖς· ναί· κἀγὼ αὐτοὺς
τησα· πῶς δύναμαι
σθαι μοναχός; καὶ λέ-
τι μοι· ἐὰν μὴ ἀπο-
ξηται τις πᾶσι τοῖς ἐν
μῳ, οὐ δύναται γενέ-
αι μοναχός· καὶ εἶπον
τοῖς· ἐγὼ ἀσθενής εἰ-
, καὶ οὐ δύναμαι ὡς
ῖς· καὶ εἶπόν μοι· καὶ
τοι καὶ ἐὰν οὐ δύνα-
ὡς ἡμεῖς, κάθου εἰς
κελλίον σου, καὶ κλαῦ-
τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ
ώτησα αὐτοὺς ὅταν
νται χειμών, οὐ ῥι-
τε; καὶ ὅταν γίνεται

nudos, & contremuit corpus meum: exiſtimaui enim eſſe ſpiritus. Ipſi vero poſtquam me viderunt trementem, ita locuti ſunt; noli timere; etiam nos homines ſumus. Dixi illis, vnde eſtis, & quomodo veniſtis in ſolitudinem hanc? reſponderunt; E cœnobio ſumus atque ex mutuo conſenſu egreſſi venimus huc; ecce quadraginta abhinc anni præterierunt. Unus e nobis Ægyptius eſt, alter Libycus. Ipſi quoque interrogauerunt me, his verbis: quomodo ſe habet mundus? Venitne aqua in tempore ſuo? Mundus obtinetne abundantiam ſolitam? Reſpondi; Etiam. Viciſſim ego percontatus ſum; quanam ratione fieri potero monachus? aiunt mihi; niſi quis renunciauerit omnibus mundi rebus, non poteſt fieri monachus. Excepi; Ego infirmus ſum, nec poſſum ſicuti vos. Exceperunt etiam illi; ſi non potes, quemadmodum nos; ſede in cella tua, & peccata tua defle. Quæſiui ab eis:

Quando hiems eſt, non algetis? Quando eſtus æſt, non vritur corpus veſtrum? Reſponſum dederunt; Deus erga nos hac vſus eſt diſpenſatione; nec hieme rigemus, nec æſtate nos æſtus lædit. Propterea dixi vobis, me nondum in monachum euaſiſſe, ſed vidiſſe monachos. Ignoſcite mihi, fratres.

III.

Abbas Macarius cum in paneremo, ſeu omnimoda ſolitudine habitaret: ſolus autem illic anachoreticam vitam ducebat; infra vero alia erat eremus, in qua plures fratres degebant. Eo, inquam, loci aliquando per viam circumſpiciens ſenex, vidit ſatanam venientem in figura hominis, vt per locum, in quo erat, tranſiret: apparebat autem quaſi tunicam geſtans lineam perforatam, a cuius foraminibus pendebant paruæ lecythi. Dicit ei magnus ſenex; quo vadis? Reſpondit; proficiſcor ad fratres, vt eis ſuggeram. Tum ſenex; Et quare tibi ampullæ

καῦμα, ἐ καίεται
σώματα ὑμῶν; οἱ δὲ
πον· ὁ Θεὸς ἐποίησεν
μῖν τὴν οἰκονομίαν τα
την· καὶ οὔτε τῷ χειμ
ῥιγῶμεν, οὔτε τῷ θέρει
καῦμα ἡμᾶς ἀδικεῖ· δ
τοῦτο εἶπον ὑμῖν, ὅτι
πω γέγονα μοναχὸς, ἀ
εἶδον μοναχούς. συγχ
ρήσατέ μοι ἀδελφοί.

Ὁ Ἀββᾶς Μακα
ριος ὅτε ᾤκει ἐν
πανερήμῳ ἦν, καὶ μόνος
ἐν αὐτῇ ἀναχωρῶν, κα
παρακάτω δὲ ἄλλη ἔρη
μος ἦν πλειόνων ἀδελ
φῶν· παρετήρει δὲ ὁ γέ
ρων τὴν ὁδὸν, καὶ ὁρᾶ
τὸν σατανᾶν ἀνερχόμε
νον ἐν σχήματι ἀνθρώπ
παρελθεῖν δι' αὐτοῦ· ἐ
φαίνετο δὲ ὡς στιχάριον
φορῶν λινοῦν τρωγλω-
τὸν· καὶ κατὰ τρυμαλίαν
ἐκρέματο ληκύθιον· καὶ
λέγει αὐτῷ ὁ γέρων ὁ
μέγας· ποῦ πορεύῃ; καὶ
εἶπεν αὐτῷ· ἀπέρχομαι
ὑπομνῆσαι τοὺς ἀδελ-
φούς· ὁ δὲ γέρων εἶπε· καὶ
ἵνα τί σοι τὰ ληκύθια
ταῦτα; καὶ εἶπε· γεύμα-
τα ἀποφέρω τοῖς ἀδελ-
φοῖς· ὁ δὲ γέρων εἶπε· καὶ
ταῦτα ὅλα; ἀπεκρίθη

καί·

ται· ἐὰν μὴ τὸ ἓν ἀρέσῃ
τινι, φέρω ἄλλο· ἐὰν δὲ
μὴ τοῦτο, διδῶ ἄλλο·
πάντως δὲ ἓν αὐτῶν καὶ
ἐν ἀρέσει αὐτῷ, καὶ ταῦτα
εἰπὼν, ἀπῆλθεν· ὁ δὲ γέ-
ρων ἔμεινε παρατηρούμε-
νος τὰς ὁδοὺς, ἕως πά-
λιν ἐκεῖνος ἐπανῆλθε· καὶ
ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ γέρων,
λέγει αὐτῷ· σωθείης· ὁ δὲ
ἀπεκρίθη· ποῦ ἔνι μοι
σωθῆναι; λέγει αὐτῷ ὁ
γέρων· διατί; ὁ δὲ λέγει
ὅτι πάντες ἄγριοί μοι
ἐγένοντο, καὶ οὐδείς με
ἀνέχεται· λέγει αὐτῷ ὁ
γέρων· οὐδένα ἓν φίλον
ἔχεις ἐκεῖ; ὁ δὲ ἀπεκρί-
θη· ναὶ, ἕνα μοναχὸν
ἔχω ἐκεῖ φίλον, καὶ κἂν
αὐτός μοι πείθεται; καὶ
ὅτι ὁρᾷ με, στρέφεται
ὡς ἄνεμος· λέγει αὐτῷ ὁ
γέρων· καὶ τίς καλεῖται
ὁ ἀδελφὸς; ὁ δὲ λέγει·
Θεόπεμπτος· εἰπὼν δὲ
ταῦτα ἀπῆλθε. καὶ ἀ-
ναστὰς ὁ Ἀββᾶς Μακά-
ριος ἀπήρχετο ἐπὶ τὴν
παρακάτω ἔρημον, καὶ
ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ,
λαβόντες βαΐα ἐξῆλθον
εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ· καὶ
λοιπὸν ἕκαστος ηὐτρέ-
πιζετο, νομίζων, ὅτι
παρ' αὐτῷ ἔμελλε κα-
ταλύειν ὁ γέρων, ὁ δὲ

hæ? Ille; Affero fratribus condimenta. Senex; Et hæc omnia? Excepit; Etiam; ſi vnum alicui non placuerit, aliud porrigo; ſi neque hoc, do aliud; omnino autem ex illis ſaltem vnum placiturum eſt ei. Atque his dictis abiit. At ſenex remanſit, obſeruans vias, donec reuerteretur. Vtque conſpexit illum, ait; ſaluus ſis. Ille reſpondit; Quomodo contingere mihi poterit, vt ſaluus ſim? Senex, quare; Ille, quia cuncti mihi fuerunt immites, nec vllus ſuſtinuit me. Ad eum ſenex; nullus ergo illic tibi amicus? Ad ſenem ſatanas; Næ vnum ibi amicum habeo, qui vel ipſe mihi obtemperat; cumque me conſpicit, inſtar auræ vertitur. Tum ſenex; quomodo vocatur frater ille? ſatanas ad hoc, Theopemptus. Quo dicto diſceſſit. Itaque ſurgens abbas Macarius perrexit ad inferiorem eremum. Eaque re comperta fratres, ſumentes ramos palmarum, ei obuiam prodierunt. Ceterum vnus-

quisque eorum præparabat se, putans, quod apud ipsum diuersaturus esset senex. At ille requisiuit, quisnam esset in monte, qui Theopemptus appellaretur. Quo inuento, intrauit in cellam eius. Theopemptus autem suscepit eum lætus. Vtque cœpit solum secum habere, senex, quomodo, inquit, se res tuæ habent, frater? Is dicit; recte, per preces tuas. Et senex; Num impugnant te cogitationes? Ille; interim mihi bene est. Pudebat enim eum edicere. Ait illi senex; ecce a quot annis vitam asceticam duco, & honore afficior ab omnibus; attamen me senem spiritus fornicationis diuexat. Theopemptus excepit; Crede Abba, me etiam. Senex vero simulabat ab aliis etiam cogitationibus impugnari se, donec eum ad confessionem adduceret. Postea dicit ei; quomodo ieiunas? Respondit; ad horam nonam. Tum senex; ieiuna vsque ad vesperam; exerce te; meditare, ac recita memoriter ex euange-

ἐζήτει τίς εἴη ὁ καλούμενος Θεόπεμπτος ἐν τῷ ὄρει· καὶ εὑρὼν, εἰσῆλθε εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ· ὁ δὲ Θεόπεμπτος ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων· ὡς δὲ ἤρξατο ἰδιάζειν αὐτὸν, ὁ γέρων λέγει· πῶς τὰ κατὰ σὲ, ἀδελφέ; ὁ δὲ εἶπεν· εὐχαῖς σου, καλῶς· εἶπε δὲ ὁ γέρων· μὴ πολεμοῦσί σε οἱ λογισμοί; ὁ δὲ εἶπε· τέως καλῶς εἰμι· ᾐδεῖτο γὰρ εἰπεῖν· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ἰδοὺ πόσα ἔτη ἀσκῶ, καὶ τιμῶμαι παρὰ πάντων, καὶ ἐμοὶ τῷ γέροντι ὀχλεῖ τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας· ἀπεκρίθη λέγων ὁ Θεόπεμπτος· πίστευε Ἀββᾶ, καὶ ἐμοί· ὁ δὲ γέρων προεφασίζετο καὶ ἑτέρους λογισμοὺς πολεμεῖν αὐτῷ, ἕως ποιήσει αὐτὸν ὁμολογῆσαι· εἶτα λέγει αὐτῷ· πῶς νηστεύεις; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· τὴν ἐννάτην· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· νήστευε ἕως ὀψὲ, καὶ ἄσκει· καὶ ἀποστήθιζε τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν ἄλλων γραφῶν· καὶ ἐὰν σοι ἀναβῇ λογισμὸς, μηδέποτε πρόσχῃς κάτω, ἀλλὰ πάντοτε ἄνω· καὶ εὐθέως σοι ὁ κύριος βοηθεῖ· καὶ τυπώσας ὁ γέρων τὸν ἀδελφὸν, ἐξῆλ-

θεν

θεν εἰς τὴν ἰδίαν ἔρημον· καὶ παρατηρῶν πάλιν, ὁρᾷ ἐκεῖνον τὸν δαίμονα, καὶ λέγει αὐτῷ· ποῦ πάλιν ἀπέρχῃ; ὁ δὲ λέγει· ὑπομνῆσαι τοὺς ἀδελφούς· καὶ ἀπῆλθεν· ὡς δὲ πάλιν ἐπανῆλθε λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος· πῶς οἱ ἀδελφοί; ὁ δὲ λέγει· κακῶς· ὁ δὲ γέρων λέγει· διατί; ὁ δὲ εἶπεν· ἄγριοι εἰσὶν ὅλοι· καὶ τὸ μεῖζον κακόν, ὅτι καὶ ὃν εἶχον φίλον ὑπακούοντά μοι, καὶ αὐτὸς οὐκ οἶδα πόθεν διεστράφη, καὶ οὐδὲ αὐτός μοι πείθεται, ἀλλὰ πάντων ἀγριώτερος ἐγένετο· καὶ ὤμοσα μηκέτι τὰ ἐκεῖ πατῆσαι, εἰ μὴ μετὰ χρόνον· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν, ἐάσας τὸν γέροντα; καὶ ὁ ἅγιος εἰσῆλθε εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

lio aliisque ſcripturis; cumque te ſubierit cogitatio, nunquam deorſum ſpectes, ſed ſurſum ſemper; ſtatimque tibi Dominus præbebit auxilium. Et poſtquam fratrem informaſſet ſenex, reuerſus eſt ad ſolitudinem ſuam. Vbi obſeruans iterum videt dæmonem illum, aïtque ei; quo iterum pergis? fratres, inquit, inſtigatum. Atque abiit. Vt vero rurſus tranſiit, ſciſcitatus eſt illum ſenex, quo modo haberent fratres? Reſpondit, male. Et ſenex; Cur? Dæmon, cuncti feroces ſunt; quodque peius eſt, ille, quem habebam amicum, & obſequentem mihi, ipſe etiam, vnde neſcio, reuerſus eſt, nec amplius a me perſuadetur, ſed cunctis ferocior euaſit: vnde iuraui me amplius ea loca non calcaturum, niſi poſt tempus. Quo pronunciato diſceſſit, ſenem relinquens. Tunc ſanctus intrauit in cellam ſuam.

IV.

Παρέβαλεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ μέγας τῷ Ἀββᾷ Ἀντωνίῳ, εἰς τὸ ὄρος· καὶ κρούσαντος αὐτοῦ τὴν θύραν, ἐξῆλθε πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ·

Venit Abbas Macarius magnus ad Abbatem Antonium in montem; cumque pulſaſſet oſtium, egreſſus eſt, petiitque, tu quis es? Ille autem,

ego, inquit, ſum Macarius. Et oſtio clauſo, intrauit, relinquens eum. Sed poſtquam agnouit patientiam eius, aperuit. Atque cum eo vrbane agens, dixit; A multo tempore videre te deſiderabam, audita tui fama. Et hoſpitaliter ſuſceptum refecit: erat enim e multo labore feſſus. Veſpere autem facto, Abbas Antonius ſibi madefecit ramos palmarum. Ait ei Abbas Macarius; Iube vt & ego mihi intinguam. Ille, intingue, inquit. Confectoque magno faſciculo, intinxit. Igitur ſedentes a veſpera, collocuti de animarum ſalute, plectebant; plecta autem per feneſtram deſcendebat in ſpeluncam. Et mane ingrediens beatus Antonius, vidit plectæ Abbatis Macarii copiam; & inſit; multa virtus e manibus iſtis egreditur.

σὺ τίς εἶ; ὁ δὲ
εἶμι Μακάριος
κλείσας τὴν θύρ
ἦλθε, καὶ ἀφῆκ
καὶ ἰδὼν τὴν ὑ
αὐτοῦ, ἤνοιξεν αὐ
χαριεντιζόμενος
αὐτῷ, ἔλεγεν ἀπ
χρόνου ἐπεθύμουν
ἀκούων τὰ περὶ
φιλοξενήσας αὐ
ἀνέπαυσεν· ἦν γὰ
καμάτου πολλοῦ· ὀ
γενομένης, ἔβρεξ
τῷ ὁ Ἀββᾶς Ἀν
θαλλία· καὶ λέγει
Ἀββᾶς Μακάριος
λεῦσον ἵνα κἀγὼ
ἐμαυτῷ· ὁ δὲ εἶπε
ξον· καὶ ποιήσας
μέγαν, ἔβρεξε, κα
καὶ ἀπὸ ὀψέ, λ
τῆς περὶ σωτηρίας
χῶν, ἔπλεκον· καὶ
ρὰ διὰ τῆς θυρίδ
τὸ σπήλαιον κατ
καὶ εἰσελθὼν πρωὶ ὁ
κάριος Ἀντώνιος
τὸ πλῆθος τῆς σειρᾶ
Ἀββᾶ Μακαρίου, κ
γε· πολλὴ δύναμις ἐ
χειρῶν τούτων ἐξέρχ

V.

Abbas Macarius prædixit fratribus de vaſtatione Sceteos; Quando ſpectaueritis cellam ædificatam iuxta palu-

Ἔλεγεν ὁ Ἀ
Μακάριος περὶ τῆ
μώσεως τῆς Σκήτεως,
ἀδελφοῖς· ὅταν ἴ
κελλίον οἰκοδομημέν
ἐγ

ἐγγὺς τοῦ ἕλους, μάθετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς· ὅταν ἴδητε δένδρα, ἐπὶ θυρῶν ἐστιν· ὅταν δὲ ἴδητε παιδία, ἄρατε τὰ μηλωτάρια ὑμῶν, καὶ ἀναχωρήσατε.

Ἔλεγε πάλιν, παρηγορῆσαι θέλων τοὺς ἀδελφούς· ἦλθεν ὧδε παιδίον δαιμονιζόμενον μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε τῇ μητρὶ αὐτοῦ· ἔγειρε γραῖα, ἄγωμεν ἔνθεν, ἡ δὲ εἶπεν οὐ δύναμαι πεζεῦσαι, καὶ εἶπεν αὐτῇ τὸ παιδίον· ἐγώ σε βαστάζω· καὶ ἐθαύμασα τὴν πονηρίαν τοῦ δαίμονος, πῶς ἠθέλησεν αὐτοὺς φυγαδεῦσαι.

Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Σισόης· ὅτε ἤμην εἰς Σκῆτιν μετὰ τοῦ Μακαρίου, ἀνέβημεν θερίσαι μετ' αὐτοῦ ἑπτὰ ὀνόματα· καὶ ἰδοὺ μία χήρα καλαμωμένη ἦν ὀπίσω ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐπαύετο κλαίουσα· ἐφώνησεν οὖν ὁ γέρων τὸν κύριον τοῦ χωρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ· τί ἔχει ἡ γραῦς αὕτη, ὅτι πάντοτε κλαίει; λέγει αὐτῷ· ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἶχε παραθήκην τινός, καὶ

dem, ſcitote, quod prope ſit Sceteos deſolatio: quando videritis arbores, ad fores eſt: cum autem pueros conſpexeritis, tollite melotes veſtras, atque diſcedite.

VI.

Dixit iterum, volens fratres conſolari; Venit huc cum matre ſua puer, qui a dæmonio vexabatur; & dicebat matri; Surge anus, abeamus hinc. Illa vero; Non poſſum, inquit, pedibus incedere. Tum puer ad eam; Ego te portabo. Et admiratus ſum dæmonis nequitiam, quomodo eos hinc voluiſſet fugare.

VII.

Referebat Abbas Siſoës; quando etiam in Sceti cum Macario, adſcendimus ſeptem nomina ſeu homines, vt cum eo meteremus: & ecce vidua quædam pone nos ſpicas colligebat, nec ceſſabat plorare. Vocauit ergo ſenex dominum prædii, dixitque ei, quid habet anus hæc, quod ſemper plorat? Reſpondit; quia vir alicuius

ego, inquit, ſum Macarius.
Et oſtio clauſo, intrauit, relin-
quens eum. Sed poſtquam
agnouit patientiam eius, ape-
ruit. Atque cum eo vrbane
agens, dixit; A multo tem-
pore videre te deſiderabam,
audita tui fama. Et hoſpi-
taliter ſuſceptum refecit: erat
enim e multo labore feſſus.
Veſpere autem facto, Abbas
Antonius ſibi madefecit ra-
mos palmarum. Ait ei Ab-
bas Macarius; Iube vt & ego
mihi intinguam. Ille, in-
tingue, inquit. Confectoque
magno faſciculo, intinxit.
Igitur ſedentes a veſpera, col-
locuti de animarum ſalute,
plectebant; plecta autem per
feneſtram deſcendebat in
ſpeluncam. Et mane ingre-
diens beatus Antonius, vidit
plectæ Abbatis Macarii copi-
am; & infit; multa virtus e
manibus iſtis egreditur.

σὺ τίς εἶ; ὁ δὲ ἔφη, ἐγώ
εἰμι Μακάριος· καὶ
κλείσας τὴν θύραν, εἰσ-
ῆλθε, καὶ ἀφῆκεν αὐτόν·
καὶ ἰδὼν τὴν ὑπομονὴν
αὐτοῦ, ἤνοιξεν αὐτῷ· καὶ
χαριεντιζόμενος μετ'
αὐτοῦ, ἔλεγεν ἀπὸ πολλοῦ
χρόνου ἐπεθύμουν σε ἰδεῖν,
ἀκούων τὰ περί σου· καὶ
φιλοξενήσας αὐτόν, ἀ-
νέπαυσεν· ἦν γὰρ ἀπὸ
καμάτου πολλοῦ· ὀψίας δὲ
γενομένης, ἔβρεξεν ἑαυ-
τῷ ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος
θαλλία· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ
Ἀββᾶς Μακάριος· κέ-
λευσον ἵνα κἀγὼ βρέξω
ἐμαυτῷ· ὁ δὲ εἶπε· βρέ-
ξον· καὶ ποιήσας δεσμὸν
μέγαν, ἔβρεξε, καὶ καθή-
μενοι ἀπὸ ὀψέ, λαλοῦν-
τες περὶ σωτηρίας ψυ-
χῶν, ἔπλεκον· καὶ ἡ σει-
ρὰ διὰ τῆς θυρίδος εἰς
τὸ σπήλαιον κατέβαινε·
καὶ εἰσελθὼν πρωῒ ὁ Μα-
κάριος Ἀντώνιος εἶδε
τὸ πλῆθος τῆς σειρᾶς τοῦ
Ἀββᾶ Μακαρίου, καὶ ἔλε-
γε· πολλὴ δύναμις ἐκ τῶν
χειρῶν τούτων ἐξέρχεται.

V.

Abbas Macarius prædixit
fratribus de vaſtatione Scete-
os; Quando ſpectaueritis cel-
lam ædificatam iuxta palu-

Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς
Μακάριος περὶ τῆς ἐρη-
μώσεως τῆς Σκήτεως, τοῖς
ἀδελφοῖς· ὅταν ἴδητε
κελλίον οἰκοδομούμενον
ἐγγὺς

ἐγγὺς τοῦ ἕλους, μάθετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς· ὅταν ἴδητε δένδρα, ἐπὶ θύραις ἐστίν· ὅταν δὲ ἴδητε παιδία, ἄρατε τὰ μηλωτάρια ὑμῶν, καὶ ἀναχωρήσατε.

dem, ſcitote, quod prope ſit Sceteos deſolatio: quando videritis arbores, ad fores eſt: cum autem pueros conſpexeritis, tollite melotes veſtras, atque diſcedite.

VI.

Ἔλεγε πάλιν, παρηγορῆσαι θέλων τοὺς ἀδελφούς· ἦλθεν ὧδε παιδίον δαιμονιζόμενον μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε τῇ μητρὶ αὐτοῦ· ἔγειρε γραῖα, ἄγωμεν ἐντεῦθεν, ἡ δὲ εἶπεν· οὐ δύναμαι πεζεῦσαι, καὶ εἶπεν αὐτῇ τὸ παιδίον· ἐγώ σε βαστάζω· καὶ ἐθαύμασα τὴν πανουργίαν τοῦ δαίμονος, πῶς ἤθελεν αὐτοὺς φυγαδεῦσαι.

Dixit iterum, volens fratres conſolari; Venit huc cum matre ſua puer, qui a dæmonio vexabatur; & dicebat matri; Surge anus, abeamus hinc. Illa vero; Non poſſum, inquit, pedibus incedere. Tum puer ad eam; Ego te portabo. Et admiratus ſum dæmonis nequitiam, quomodo eos hinc voluiſſet fugare.

VII.

Διηγεῖτο ὁ Ἀββᾶς Σισώης· ὅτε ἤμην εἰς Σκῆτιν μετὰ τοῦ Μακαρίου, ἀνέβημεν θερίσαι, μετ᾽ αὐτοῦ ἑπτὰ ὀνόματα· καὶ ἰδοὺ μία χήρα καλαμωμένη ὀπίσω ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐπαύετο κλαίουσα. ἐφώνησεν οὖν ὁ γέρων τὸν κύριον τοῦ χωρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ· τί ἔχει ἡ γραῦς αὕτη, ὅτι πάντοτε κλαίει; λέγει αὐτῷ· ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἶχε παραθήκην τινός, καὶ

Referebat Abbas Siſoës; quando etiam in Sceti cum Macario, adſcendimus ſeptem nomina ſeu homines, vt cum eo meteremus: & ecce vidua quædam pone nos ſpicas colligebat, nec ceſſabat plorare. Vocauit ergo ſenex dominum prædii, dixitque ei, quid habet anus hæc, quod ſemper plorat? Reſpondit; quia vir alicuius

depositum dum seruat, mortuus est subito, nec enunciauit, vbi posuerit illud, vultque depositi Dominus eam & liberos eius sibi in seruos vindicare. Excepit senex; Dic ei, vt veniat ad nos, vbi ob æstum conquiescimus. Cumque venisset mulier, ait illi senex; Quare omnino ita fles? Respondit illa; maritus meus accepto deposito emigrauit e vita, nec significauit moriens, vbi posuerit. Tunc senex ad eam; veni, ostende mihi vbi sepelieris eum. Itaque ductis secum fratribus cum ea egressus est. Vt peruenerunt ad locum, dixit senex mulieri; Recede in domum tuam. Et postquam precati fuissent, vocauit senex mortuum his verbis; ille, vbi posuisti alienum depositum? Responsionem dedit homo; absconditum est in domo mea, sub pede lecti. Senex ad ipsum; iterum dormi vsque ad resurrectionis diem. Hoc videntes fratres, præ timore ceciderunt ad pedes eius. Tum illis senex;

ἀπέθανεν ἄφνω, καὶ οὐκ εἶπε ποῦ ἔθηκεν αὐτήν· καὶ θέλει ὁ κύριος τῆς παραθήκης, λαβεῖν αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς δούλους· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· εἰπὲ αὐτῇ ἵνα ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς, ὅπου ἀναπαυόμεθα τὸ καῦμα· καὶ ἐλθούσης τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ ὁ γέρων· τί πάντα οὕτως κλαίεις; καὶ εἶπεν· ὁ ἀνήρ μου ἀπέθανε λαβὼν παραθήκην τινὸς, καὶ οὐκ εἶπεν ἀποθνήσκων, ποῦ ἔθηκεν αὐτήν· δεῦρο, δεῖξόν μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν· καὶ λαβὼν τοὺς ἀδελφοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, ἐξῆλθε σὺν αὐτῇ καὶ ἐλθόντων ἐπὶ τὸν τόπον, εἶπεν αὐτῇ ὁ γέρων· ἀναχώρησον εἰς τὸν οἶκόν σου· καὶ προσευξαμένων αὐτῶν, ἐφώνησεν ὁ γέρων τὸν νεκρὸν, λέγων· ὁ δεῖνα, ποῦ ἔθηκας τὴν ἀλλοτρίαν παραθήκην; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν εἰς τὸν οἶκόν μου κέκρυπται ὑπὸ τὸν πόδα τῆς κλίνης· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· κοιμῶ πάλιν ἕως τῆς ἡμέρας ἀναστάσεως· ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ, ἀπὸ τοῦ φόβου ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ γέρων· οὐ

δι' ἐμὲ γέγονε τοῦτο· οὐδὲν γάρ εἰμι· ἀλλὰ διὰ τὴν χήραν καὶ τὰ ὀρφανὰ, ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸ πρᾶγμα· τοῦτο δέ ἐστι τὸ μέγα, ὅτι ἀναμάρτητον θέλει ὁ Θεὸς τὴν ψυχήν· καὶ ὅσα ἂν αἰτήσηται, λαμβάνει. ἐλθὼν δὲ, ἀπήγγειλε τῇ χήρᾳ ποῦ κεῖται ἡ παραθήκη· ἡ δὲ λαβοῦσα αὐτὴν, ἔδωκε τῷ κυρίῳ αὐτῆς, καὶ ἠλευθέρωσε τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες, ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

Non propter me id euenit; nihil quippe ſum: ſed propter viduam & pupillos Deus rem fecit: hoc vero magnum eſt, quod Deus vult animam eſſe ſine peccato: & quicquid petierit accipiet. Profectus ergo nunciauit viduæ, vbi iaceret depoſitum. Quæ accipiens dedit domino, ac in libertatem aſſeruit liberos: omnesque qui miraculum audiuerunt, gloriam dederunt Deo.

Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Πέτρος περὶ τοῦ ἁγίου Μακαρίου, ὅτι παραγενόμενός ποτε πρός τινα ἀναχωρητὴν, καὶ εὑρὼν αὐτὸν κακούμενον, ἐπυνθάνετο τί βούλοιτο τραφῆναι, οὐδενὸς ὄντος ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ· καὶ φήσαντος ἐκείνου, πάστιλον, εἰς τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν οὐκ ὤκνησεν ὁ ἀνδρεῖος παραγενέσθαι, καὶ δοῦναι τῷ κάμνοντι· καὶ τὸ θαυμαστὸν μηδενὶ κατάδηλον γενόμενον.

Narrauit Abbas Petrus de beato Macario, quod cum aduenisset aliquando ad quendam anachoretam, & inueniſſet eum ægrotantem, ſciſciatus ſit, quidnam cibi vellet ſumere: nihil quippe erat in cella eius. Qui poſtquam dixiſſet, paſtillum, non piguit virum fortem Alexandriam proficiſci, vt ægro daret: miraque res nemini manifeſta facta eſt.

Εἶπε πάλιν, ὅτι ἐν ἁπλότητι τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου πολιτευομένου πρὸς

Iterum memorauit; ad abbatem Macarium cum fratribus cunctis in ſimplicitate

conuerſantem dixerunt nonnulli; Quare te talem præbes? Ille reſpondit; Duodecim annos ſeruiui Domino meo, vt mihi hanc gratiam largiretur; & omnes mihi conſilium datis, vti eam deponam?

Dicebant de Abbate Macario, quod ſi cum fratribus vacans verſaretur, ita ſecum conſtituebat; ſi vinum adfuerit propter fratres bibe; & pro vno vini poculo, per vnum diem aquam non bibas. Igitur fratres, reficere cupientes, dabant ei. Senex autem cum gaudio admittebat, vt ſeipſum torqueret. At diſcipulus eius, cui res nota erat, dicebat fratribus; per dominum, ne præbeatis illi; alioqui in cella confecturus eſt ſe. Quo comperto fratres, non amplius ei porrigebant.

Proficiſcens aliquando Abbas Macarius a palude in cellam ſuam, portabat palmarum ramos; & ecce occurrit ei in via diabolus falcem ge-

πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, ἔφησαν αὐτῷ τινες· διατί οὕτως ἑαυτὸν ποιεῖς; ὁ δὲ εἶπε δώδεκα ἔτη ἐδούλευσα τῷ κυρίῳ μου, ἵνα μοι χαρίσηται τὸ χάρισμα τοῦτο, καὶ πάντες μοι συμβουλεύετε ἀποθέσθαι αὐτό.

Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου ὅτι εἰ εὐκαίρησε μετὰ ἀδελφῶν, ἐντείθει ἑαυτῷ ὅρον, ὅτι ἐὰν εὑρεθῇ οἶνος, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς πίνε, καὶ ἀντὶ ἑνὸς ποτηρίου οἴνου, μίαν ἡμέραν μὴ πίῃς ὕδωρ· οἱ οὖν ἀδελφοὶ, χάριν ἀναπαύσεως ἐδίδουν αὐτῷ· ὁ δὲ γέρων μετὰ χαρᾶς ἐλάμβανεν, ἵνα ἑαυτὸν βασανίσῃ· ὁ δὲ μαθητὴς εἰδὼς τὸ πρᾶγμα, ἔλεγε τοῖς ἀδελφοῖς· διὰ τὸν κύριον, μὴ δῶτε αὐτῷ· εἰ δὲ μή γε, εἰς τὸ κελλίον μέλλει ἑαυτὸν δαμάζειν· καὶ μαθόντες οἱ ἀδελφοὶ, οὐκ ἔτι αὐτῷ παρεῖχον.

Παρερχόμενός ποτε ἀπὸ τοῦ ἕλους εἰς τὸ κελλίον ἑαυτοῦ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, ἐβάσταζε θαλλία, καὶ ἰδοὺ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ διάβολος

ξ τὴν ὁδὸν μετὰ δρεπάνου· καὶ ὡς ἠθέλησεν αὐτὸν κροῦσαι, οὐκ ἴσχυσε· καὶ λέγει αὐτῷ· πολλὴ βία ἀπὸ σοῦ Μακάριε, ὅτι οὐ δύναμαι πρὸς σέ. ἰδοὺ γὰρ ὅσα ποιεῖς, κἀγὼ ποιῶ· σὺ νηστεύεις· κἀγώ· ἀγρυπνεῖς· κἀγὼ ὅλως οὐ κοιμῶμαι· ἕν ἐστι μόνον ἐν ᾧ νικᾷς με· λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· ποῖον τοῦτο; ὁ δὲ ἔφη· ἡ ταπείνωσίς σου· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι πρὸς σέ.

rens. Vtque voluit eum ferire, non valuit. Itaque ait ei; multa a te vis, Macari, quod aduersus te nihil valeo. En enim, quidquid agis, ego quoque facio. Tu cibo abstines, & ego: vigilas; ego penitus non dormio. Vnum solum est in quo vincis me, Interrogauit Abbas Macarius; Quodnam est illud? Respondit; humilitas tua. Ac propterea aduersus te nihil possum.

Ἠρώτησάν τινες τῶν πατέρων τὸν Ἀββᾶν Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον, λέγοντες· πῶς καὶ ἐσθίεις, καὶ ὅτε νηστεύεις, καὶ σῶμά σου ξηρόν ἐστι; καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· τὸ ξύλον τὸ στρέφον τὰ κλήματα φρύγανα, διόλου ἀναλίσκεται ἐκ τοῦ πυρός· οὕτως ἐὰν καθαρεύσῃ ἄνθρωπος τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ κατεσθίει τὸ σῶμα αὐτοῦ.

Interrogauerunt quidam e patribus Abbatem Macarium Ægyptium, dicentes; qui fit, vt siue comedas, siue ieiunes, corpus tuum pariter siccum sit? Respondit que illis senex; lignum quod versat sarmenta quæ comburuntur, omnino ab igne consumitur. Simili modo si mentem suam homo in timore Dei mundauerit, ipse Dei timor corpus eius consumit.

Ἀνέβη ποτὲ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ἀπὸ Σκήτεως εἰς Τερενοῦθιν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν κοιμηθῆναι· ἦσαν δὲ ἐκεῖ σκηνώματα Ἑλλήνων παλαιά·

Profectus est aliquando Abbas Macarius a Sceti in Terenuthim; & ingressus est fanum, vt dormiret. Erant autem ibi vetera Ethnicorum

cadauera; e quibus vnum acceptum posuit sub capite suo, velut embrimium. Dæmones ergo intuiti audaciam eius, inuidia ducti sunt: ac volentes eum terrere, velut fœminam de nomine vocabant, dicentes: Illa, veni nobiscum ad balneum: respondit autem alius Dæmon sub ipso tanquam e mortuis, sic; Peregrinum habeo super me, nec possum venire. At senex territus non est, sed audacter verberabat corpus, surge, inquiens, vade in tenebras si potes. Quo audito dæmones clamauerunt voce magna; vicisti nos. Tum pudore suffusi aufugerunt.

Dicebant de Abbate Macario Ægyptio, quod adscendens e Sceti, ac sportulas portans, defatigatus sedit, orauitque ad hunc modum; Deus, tu scis, nihil mihi virium superesse. Et illico iuxta fluuium est delatus.

Quidam in Ægypto filium habebat Paralyticum, & tulit eum ad cellam Abbatis Macarii; relinquens autem ad

καὶ λαβὼν ἓν, ὑπέθηκε τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ, ὡς ἐμβρίμιον· οἱ οὖν δαίμονες, ὁρῶντες αὐτοῦ τὸ θαρσαλαῖον, ἐφθόνησαν· καὶ θέλοντες αὐτὸν πτοῆσαι, ἐφώνουν ὡς γυναικὸς ὄνομα, λέγοντες· ἡ δεῖνα, δεῦρο μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ βαλανεῖον· ὑπήκουσε δὲ ἄλλος δαίμων ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ὡς ἐκ τῶν νεκρῶν, λέγων· ξένον ἔχω ἐπάνω μου, καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν· ὁ δὲ γέρων οὐκ ἐπτοήθη· ἀλλὰ θαῤῥῶν ἔτυπτε τὸ σκήνωμα, λέγων· ἔγειρε, ὕπαγε εἰς τὸ σκότος, εἰ δύνασαι· καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ δαίμονες, ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· ἐνίκησας ἡμᾶς· καὶ ἔφυγον καταισχυνόμενοι.

Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, ὅτι ἀναβαίνων ἀπὸ Σκήτεως, καὶ βαστάζων σπυρίδας, κοπιάσας ἐκαθέσθη· καὶ ηὔξατο λέγων· ὁ Θεὸς, σὺ οἶδας ὅτι οὐκ ἰσχύω· καὶ εὐθέως εὑρέθη ἐπὶ τὸν ποταμόν.

Ἦν τις ἔχων υἱὸν παραλυτικὸν ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ ἤνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ κελλίον τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου· καὶ ἀφεὶς αὐτὸν ἐπὶ

τῆς

ostium plorantem, longe abscessit. Igitur senex deorsum adspiciens vidit puerum; & interrogauit eum; Quis te huc attulit? Respondit; Pater meus hic me proiecit, & abiit. Dicit ei senex; surgens assequere eum. Statimque sanitate recuperata surrexit & patrem consecutus est; atque ita reuersi sunt in domum suam.

Abbas Macarius Magnus dicebat fratribus in Sceti, postquam ecclesiam dimisisset; Fugite, fratres. Ait illi seniorum quidam; quonam fugere poterimus vltra solitudinem hanc? Ipse vero digitum suum ad os ponebat, dicens; Fugite hoc. Tum ingrediebatur in cellam suam, & clauso ostio sedebat.

Dixit idem Abbas Macarius; si quempiam increpando, ad iram commoueris, affectui tuo satisfacis. Non enim vt alios salues, perdes te ipsum.

Idem Abbas Macarius, dum esset in Ægypto, inuenit hominem habentem iumen-

tum, & prædantem quæ ad vſum ſuum poſſidebat: ipſe vero tanquam peregrinus adſtans furi, vna onerabat iumentum, magnaque cum quiete deduxit eum, dicens; *Nihil intulimus in mundum: haud dubium quod nec auferre quid poſſumus. Dominus dedit: ſi ut ipſe voluit, ita & factum eſt. Benedictus Dominus in omnibus.*

1. Tim. VI, 7. Iob. I, 21.

χοντα λῃστὴν καὶ συλῶντα τὰς χρείας αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ὡς ξένος παρεστὼς τῷ συλῶντι, συνεγέμισε τὸ κτῆνος, καὶ μετὰ πολλῆς ἡσυχίας προέπεμπεν αὐτὸν, λέγων, οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. Ὁ κύριος ἔδωκεν· ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν, οὕτως καὶ ἐγένετο· εὐλογητὸς κύριος ἐπὶ πᾶσιν.

Interrogauerunt quidam Abbatem Macarium dicentes; Quomodo debemus orare? Reſpondit ille ſenex; Non opus eſt loqui multum, ſed extendendæ ſunt manus; proferendumque; Domine, ſicut vis & ſicut noſti, miſerere. Si autem ingruerit tentationis impugnatio, dici debet; Domine, adiuua. Ipſe ſcit, quæ expediant, & facit nobiſcum miſericordiam.

Ἠρώτησάν τινες τὸν Ἀββᾶν Μακάριον, λέγοντες· πῶς ὀφείλομεν προσεύχεσθαι; λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· οὐκ ἔστι χρεία βαττολογεῖν, ἀλλ' ἐκτείνειν τὰς χεῖρας, καὶ λέγειν· κύριε ὡς θέλεις καὶ ὡς οἶδας ἐλέησον· ἐὰν δὲ ἐπίκειται πόλεμος· κύριε βοήθει· καὶ αὐτὸς οἶδε τὰ συμφέροντα, καὶ ποιεῖ μεθ' ἡμῶν ἔλεος.

Dixit Abbas Macarius; ſi apud te extiterit contemtus velut laus, paupertas tanquam diuitiæ, indigentia ſicut abundantia, non moreris. Fieri enim non poteſt, vt qui recte credit, & in pie-

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· ἐγγέγονεν σοὶ ἡ ἐξουδένωσις ὡς ὁ ἔπαινος, καὶ ἡ πενία ὡς ὁ πλοῦτος, καὶ ἡ ἔνδεια ὡς ἡ δαψίλεια, οὐκ ἀποθνήσκεις· ἀμήχανον γὰρ ἐστὶ τὸν καλῶς πιστεύοντα, καὶ

καὶ ἐν εὐσεβείᾳ ἐργαζόμενον, ἐμπεσεῖν εἰς ἀκαθαρσίαν παθῶν καὶ δαιμόνων πλάνῃ.

Ἔλεγον, ὅτι ἐσφάλησαν δύο ἀδελφοὶ Σκήτει· καὶ ἐχώρισεν αὐτοὺς ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ πολιτικός· καὶ ἦλθόν τινες, καὶ εἶπον τῷ Ἀββᾷ Μακαρίῳ τῷ μεγάλῳ τῷ Αἰγυπτίῳ, ὁ δὲ εἶπεν· οὐκ εἰσὶν οἱ ἀδελφοὶ κεχωρισμένοι, ἀλλὰ Μακάριός ἐστι κεχωρισμένος· καὶ γὰρ ἀγαπῶν αὐτόν. Ἤκουσεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι ἐχωρίσθη ὑπὸ τοῦ γέροντος, καὶ ἔφυγεν εἰς τὸ ἕλος· ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ μέγας· καὶ εὑρίσκει αὐτὸν τετρωκισμένον ὑπὸ τῶν κωνώπων· καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ ἐχώρισας τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἰδοὺ εἶχον ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν κώμην· ἐγὼ δέ σε ἐχώρισα· καὶ σὺ ὡς καλὴ παρθένος εἰς τὸν ἐσώτερον κοιτῶνα ἔφυγες ὧδε· ἐγὼ καλέσας τοὺς ἀδελφούς, ἔμαθον παρ' αὐτῶν καὶ εἶπον· οὐδὲν τούτων γέγονε, βλέπε οὖν καὶ σὺ ἀδελφὲ μὴ ἀπὸ δαιμόνων ἐχλευάσθῃς, οὐδὲν γὰρ ἑώρακας,

tate operatur, incidat in vitiorum ſordes ac dæmonum errorem.

Referebant; duo fratres in Sceti deliquerunt; quos ſegregauit ſeu excommunicauit Abbas Macarius vrbicus: & venerunt nonnulli, nunciaruntque Abbati Macario Magno, Ægyptio. Qui affirmauit, fratres non eſſe ſegregatos ſed Macarium: etenim diligebat eum. Auditu accepit Abbas Macarius, quod a ſene excommunicatus fuiſſet, fugitque ad paludem. Egreſſus itaque eſt Abbas Macarius magnus; ac reperit eum a culicibus perforatum; dicitque ei; tu ſegregaſti fratres; & ſeceſſuri ſunt in vicum. Ego vero ſegregaui te; tuque veluti pulchra virgo, in interius cubiculum fugiſti huc. At ego vocatis fratribus ab ipſis didici, nihil horum factum eſſe. Vide igitur tu frater, ne a dæmonibus illuſus fueris. Nam nihil vidiſti. Sed veniam incuruatus pete pro delicto tuo. Ille autem dixit; ſi vis, da mi-

hi pœnitentiam. Videns ergo ſenex humilitatem illius, ait: vade ieiuna tres hebdomadas, ſemel ſingulis hebdomadis comedens. Hæc ſcilicet erat illius perpetua operatio, hebdomadas ieiunare.

Dixit Abbas Moyſes Abbati Macario in Sceti; Volo cum quiete ac ſilentio viuere, nec ſinunt me fratres. Ait illi Abbas Macarius; Video te indolis mollioris eſſe, nec poſſe fratrem a te auertere: ſed ſi deſideras quietam vitam, proficiſcere ad eremum, intro, in petra, & illic quiete deges. Atque hoc fecit, & conquieuit.

Frater conuenit Abbatem Macarium Ægyptium, & dixit ei; Abba, effare mihi verbum, quonam modo ſaluus ero. Ait ſenex; vade ad ſepulcrum, & maledictis mortuos impete. Abiens igitur frater, conuitiis & lapidibus appetiit: reuerſusque annunciauit ſeni. Quærit ab eo; nihil tibi reſponderunt? frater; Nihil. Tum ſenex in-

ἀλλὰ βάλε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῦ σφάλματός σου· ὁ δὲ εἶπεν· εἰ θέλεις δός μοι μετάνοιαν· ἰδὼν δὲ ὁ γέρων τὴν ταπείνωσιν αὐτοῦ, ἔλεγεν· ὕπαγε καὶ νήστευσον τρεῖς ἑβδομάδας, καθ᾽ ἑβδομάδα ἐσθίων· αὕτη γὰρ ἦν ἐργασία αὐτοῦ πάντοτε, τὰς ἑβδομάδας νηστεύειν.

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς τῷ Ἀββᾷ Μακαρίῳ εἰς Σκῆτιν· θέλω ἡσυχάσαι, καὶ οὐκ ἀφιοῦσί με οἱ ἀδελφοί· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· θεωρῶ ὅτι ἡ φύσις σου ἁπαλή ἐστι, καὶ οὐ δύνασαι ἀποστρέψαι ἀδελφόν· ἀλλ᾽ ἐὰν θέλῃς ἡσυχάσαι, ὕπαγε εἰς τὴν ἔρημον ἔσω εἰς τὴν πέτραν, κἀκεῖ ἡσυχάζεις· καὶ τοῦτο ἐποίησε, καὶ ἀνεπάη.

Ἀδελφὸς παρέβαλε τῷ Ἀββᾷ Μακαρίῳ τῷ Αἰγυπτίῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ, εἰπέ μοι ῥῆμα πῶς σωθῶ· καὶ λέγει ὁ γέρων· ὕπαγε εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ ὕβρισον τοὺς νεκρούς· ἀπελθὼν οὖν ὁ ἀδελφὸς, ὕβρισε καὶ ἐλίθασε· καὶ ἐλθὼν ἀπήγγειλε τῷ γέροντι· καὶ λέγει αὐτῷ· οὐδέν σοι ἐλά-

λη-

...ει; ὁ δὲ ἔφη· οὐχί·
...ἐπ' αὐτῷ ὁ γέρων· ὕπα-
...πάλιν αὔριον, καὶ δό-
...ον αὐτούς· ἀπελθὼν
...ἀδελφὸς, ἐδόξασεν
...ς, λέγων· ἀπόστολοι
...ι, καὶ δίκαιοι· καὶ
...πρὸς τὸν γέροντα, καὶ
...αὐτῷ· ἐδόξασα· καὶ
...αὐτῷ· οὐδέν σοι ἀ-
...ρίθησαν; ἔφη ὁ ἀ-
...ός· οὐχί· λέγει αὐ-
...ὁ γέρων· εἶδες πόσα
...σας αὐτούς, καὶ
...ἀπεκρίθησαν, καὶ
...α ἐδόξασας αὐτούς,
...οὐδέν σοι ἐλάλησαν·
...ς καὶ σὺ ἐὰν θέλῃς
...ῆναι, γενοῦ νεκρός·
...ε τὴν ἀδικίαν τῶν
...ώπων, μήτε τὴν
...ν αὐτῶν λογίσῃ, ὡς
...νεκροί· καὶ δύνασαι
...θῆναι.

Παρερχόμενός ποτε
Ἀββᾶς Μακάριος
...ὰ ἀδελφῶν διὰ τῆς Αἰ-
...ου, ἤκουσε παιδίου
...οντος τῇ μητρὶ αὐ-
...ἀμμᾶ, πλούσιός τις
...πᾷ με, καὶ μισῶ αὐ-
...· καὶ πτωχὸς μισεῖ
... καὶ ἀγαπῶ αὐτόν·
...ἀκούσας ὁ Ἀββᾶς
...κάριος, ἐθαύμασε·
...λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἀ-
...φοί· τί ἐστι τὸ ῥῆμα
...ο, πάτερ, ὅτι ἐθαύ-

quit; Iterum proficiſcere cras, laudibus eos effer. Pergens itaque frater, collaudauit eos, vocans; Apoſtoli, ſancti, iuſti. Tum adiit ſenem dixitque; laudaui. Ille ei; nihil tibi reſponderunt? frater; Nullo modo. Tunc ſenex infit; Noſti quantis eos contumeliis affeceris, nec quidquam repoſuerunt tibi; & quantis eosdem laudibus ornaueris, nihilque ad te prolocuti ſunt: ita etiam tu, ſi ſalutem conſequi deſideras, mortuus fias; nec iniurias hominum, nec laudes eorum cogites, inſtar mortuorum: ſic poteris ſaluus fieri.

Præteriens aliquando Abbas Macarius per Ægyptum vna cum Fratribus, audiuit puerem ita matri ſuæ loquentem; Mater, quidam diues diligit me, & odi eum; pauper vero odit me, ac eum diligo. Quo audito ſermone admiratus eſt Abbas Macarius. Dicunt ei fratres; Quid hoc verbi eſt, pater, quod affectus ſis admiratio-

puritatem.

Rogauit eundem multi
cum lacrymis Abbas Pœmen
dicens; Eloquere mihi ve
bum, quo modo assecuturu
sim salutem. Senex vero
respondit; Quam quæris rem
nunc recessit a monachis.

Aliquando Abbatem Anto
nium conuenit Abbas Maca
rius, habitoque ad eum se
mone, Scetin reuersꝰ est. Ob
viam ei processerunt patre
Et in colloquio ait illis senex
Abbati Antonio dixi; quo
in loco nostro careamus ob
latione. Cœperunt patr
differere aliis de rebus, nec r
quisierunt responsum disce
a sene, nec senex eis proloc
tus est. Hoc ergo pronunci

φὲς τοῦ ἐρωτῆσαι περὶ πράγματος ἀδελφοῦντος αὐτοὺς, ἀναγκάζουσιν ἑαυτοὺς εἰπεῖν ἀρχὴν τοῦ λόγου· ἐὰν δὲ μὴ ἀναγκασθῶσι παρὰ τῶν ἀδελφῶν, οὐκ ἔτι λαλοῦσι τὸν λόγον· ἵνα μὴ εὑρεθῶσιν ὡς μὴ ἐπερωτώμενοι καὶ λαλοῦντες, καὶ ὡς ἀργολογία εὑρίσκεται.

Ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας τὸν Ἀββᾶν Μακάριον, λέγων· εἰπέ μοι ῥῆμα· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους· ἔλεγε αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας· τί ἐστι τὸ φεύγειν τοὺς ἀνθρώπους; ὁ δὲ γέρων εἶπεν αὐτῷ· τὸ καθίσαι εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ κλαῦσαι τὰς ἁμαρτίας σου.

Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Παφνούτιος ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου, ὅτι παρεκάλεσα τὸν πατέρα μου, λέγων· εἰπέ μοι λόγον· ὁ δὲ ἔφη· μὴ κακοποιήσῃς τινὰ, μὴ δὲ κατακρίνῃς τινά· ταῦτα τήρει καὶ σώζῃ.

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· μὴ κοιμηθῇς εἰς κελλίον ἀδελφοῦ ἔχοντος κακὴν φήμην. Παρέβαλον ποτε τῷ Ἀββᾷ Μακαρίῳ ἀδελφοὶ εἰς

tem ſibi imponunt principium orationis proferendi: quodſi a fratribus non adigantur, non perſequuntur ſermonem; vt ne deprehendantur locuti neque interrogati, videaturque eſſe otioſa loquela.

Hunc in modum percontatus eſt Abbas Eſaias Abbatem Macarium; Profer mihi ſententiam. Et dixit ei ſenex; Homines fuge. Rurſus Abbas Eſaias; Quid eſt fugere homines; Senex vero; Sedere in cella tua, & deflere tua peccata.

Hoc referebat Abbas Paphnutius diſcipulus Abbatis Macarii: Rogaui Patrem meum, vt aliquid mihi diceret. Illius autem oratio fuit; Neminem læſeris, neminem condemnaueris. Hæc obſerua & ſaluus fies.

Dixit Abbas Macarius; Noli dormire in cella fratris, qui malam famam habet. Acceſſerunt aliquando fratres ad Abbatem Macarium Sceti agentem, nec quidquam

inuenerunt in cella eius, nisi aquam putridam. Dicunt ei; Abba, adscende in pagum, reficiemus te. Excepit senex; Nostis, fratres, illius talis hominis pistrinum in pago? Respondent; Etiam. Tum senex: Ego quoque noui. Scitis & prædium illius, vbi fluuius salit? Aiunt; Scimus. Ego quoque scio, inquit senex. Quando igitur placet, vestri opus non habeo, sed mihi appono.

Σκεῦπν, καὶ οὐχ εὗρον ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ οὐδὲν, εἰ μὴ ὕδωρ σαπρόν· καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἀββᾶ, δεῦρο ἄνω εἰς τὴν κώμην, καὶ ἀναπαύσομέν σε· λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· οἴδατε ἀδελφοὶ τὸ ἀρτοπωλεῖον τοῦ δεῖνος εἰς τὴν κώμην; καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ναί· λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· κἀγὼ οἶδα αὐτό· οἴδατε καὶ τὸ χωρίον τοῦ δεῖνος ὅπου ὁ ποταμὸς κρούει; λέγουσιν αὐτῷ· ναί· λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· κἀγὼ οἶδα αὐτό· ὅτε οὖν θέλω, οὐ χρείαν ὑμῶν ἔχω, ἀλλ' ἐμαυτῷ ἀναβάζω.

Aiebant de Abbate Macario, quod si ad eum accederet Frater, cum timore, tanquam ad sanctum & magnum senem, nihil ei loquebatur. Si vero fratrum quispiam tanquam nihili faciens ei diceret; Abba, quando eras camelarius, & nitrum furabaris, ac vendebas, nonne verberabant te custodes? Si ista quis esset prolocutus, huic cum gaudio, si quid interrogasset, responsum dabat.

Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου, ὅτι εἰ προσήρχετο αὐτῷ ἀδελφὸς, ὡς ἁγίῳ γέροντι καὶ μεγάλῳ μετὰ φόβου, οὐδὲν ἐλάλει αὐτῷ· εἰ δὲ ἔλεγεν αὐτῷ τις τῶν ἀδελφῶν ὡς ἐξουθενῶν αὐτόν· Ἀββᾶ, ἄρα ὅτε ἦς καμηλίτης καὶ ἔκλεπτες νίτρον καὶ ἐπώλεις αὐτό, οὐκ ἔδερόν σε οἱ τηρηταί; εἰ ταῦτα τις ἔλεγεν αὐτῷ, ἐλάλει αὐτῷ μετὰ χαρᾶς, εἴ τι αὐτὸν ἠρώτα.

De Abbate Macario Magno asserebant, quod extiterit, sicut scriptum est, Deus

Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ μεγάλου, ὅτι γέγονε, καθὼς ἐστι γεγραμμένον, Θεὸς ἐ-

πίγειος· ὅτι ὥσπερ ἐστὶν ὁ Θεὸς σκεπάζων τὸν κόσμον· οὕτως γέγονεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος σκεπάζων τὰ ἐλαττώματα, ἃ ἔβλεπεν ὡς μὴ βλέπων, καὶ ἃ ἤκουεν ὡς μὴ ἀκούων.

Διηγήσατο ὁ Ἀββᾶς Βιτίμιος, ὅτι ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· καθημένου μου ποτὲ εἰς Σκῆτιν, κατέβησαν δύο νεώτεροι ξενικοὶ ἐκεῖ· καὶ ὁ μὲν εἷς εἶχε γένειον, ὁ δὲ ἄλλος ἀρχὴν βάλλων γενείου· καὶ ἦλθον πρός με λέγοντες· ποῦ ἐστιν ἡ κέλλα τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου; κἀγὼ εἶπον· τί θέλετε αὐτόν; καὶ λέγουσιν· ἀκούοντες τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς Σκήτεως, ἤλθομεν ἰδεῖν αὐτόν· λέγω αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι· καὶ βαλόντες μετάνοιαν, λέγοντες· ὧδε θέλομεν μεῖναι· ἐγὼ δὲ βλέπων αὐτοὺς τρυφεροὺς καὶ ὡς ἀπὸ πλούτου, λέγω αὐτοῖς· οὐ δύνασθε καθίσαι ὧδε· καὶ λέγει ὁ μειζότερος· ἐὰν μὴ δυνώμεθα καθίσαι ὧδε, ὑπάγομεν ἀλλαχοῦ· λέγω ἐγὼ τῷ λογισμῷ μου· διατί διώκω αὐτοὺς καὶ σκανδαλίζονται; ὁ κόπος ποιεῖ αὐτοὺς δι' ἑ-

terreſtris. Quia quemadmodum Deus mundum tegit; ita Abbas Macarius delicta obtegebat; quæ viderat quaſi non vidiſſet, quæ audierat, quaſi non audiuiſſet.

Narratio Abbatis Vitimii exſtitit, quod ita retulerit Abbas Macarius; Sedente me aliquando in Sceti, deſcenderunt illuc duo iuuenes peregrini; quorum unus barbam gerebat, alter vero primam emittebat lanuginem. Hi venerunt ad me rogantes, vbi eſſet cella Abbatis Macarii? Tum Ego; Quid eum vultis? Aiunt; Audita eius ac Sceteos fama, venimus, vt videamus eum. Dico; Ego ſum. Factaque corporis inclinatione, inquiunt, Hoc in loco cupimus manere. Ego vero videns eos delicatos & velut in diuitiis eductos, aio; Non poteſtis reſidere hic. Tum maior inquit; ſi non poſſimus remanere hic, ad alium pergemus locum. Ego intra mentem meam; cur pello eos, & ſcandalum patientur? Efficiet labor, vt ipſi ſponte

duram, monens; lapides hic incidite, atque ex palude portate vobis ligna, tectoque impoſito, reſidete. Putabam autem, inquit, illos propter laborem receſſuros. Porro petierunt a me, quid eo loci operaturi eſſent. Reſpondi, plectam facerent: ſumtiſque e palude foliis palmarum, oſtendi ipſis plectæ ſeu funis principium; vtque conſuere oporteret; dixitque; facite ſportas, quas tradetis cuſtodibus, ipſi vero afferent nobis panes. Deinde abſceſſi. At illi patienter quæcunque mandaueram executi ſunt: nec venerunt ad me tribus annis. Ego vero aſſidue cum animo meo colluctabar, re-

δὲ πρὸς ἄλλους ὑπή-
εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν
κλησίαν σιωπῶντες, λα-
τὴν προσφοράν· καὶ
ἐκάλεσα τοῦ Θεοῦ νηστεύ-
τὴν ἑβδομάδα, ἵνα
ῃ μοι τὴν ἐργασίαν
ν· ἀναστὰς δὲ μετὰ
ἑβδομάδα, ἀπῆλθον
αὐτοὺς ἰδεῖν πῶς
ονται· καὶ κρούσαν-
ἀνέῳξαν, καὶ ἠ-
σπάσαντό με σιωπῶν-
καὶ ποιήσας εὐχήν,
θισα· νεύσας δὲ ὁ
ων τῷ μικροτέρῳ ἐξ-
ῆν, ἐκάθισε πλέκειν
σειρὰν λαλήσας μη-
καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνά-
ἔκρουσε, καὶ ἦλθε
ώτερος, καὶ ἐποίησε
ρὸν ἕψημα, καὶ πα-
ντα τράπεζαν, νεύ-
τος αὐτῷ τοῦ μείζο-
ς καὶ ἔθηκεν εἰς αὐτὴν
ς παξαμάδας, καὶ
σιωπῶν· ἐγὼ δὲ εἶπον·
ἐγέρθητε, φάγωμεν· καὶ
τάντες, ἐφάγομεν· καὶ
κε τὸ βαυκάλιον, καὶ
μεν· ὡς δὲ ἐγένετο
ρα, λέγουσί μοι·
γεις; ἐγὼ δὲ εἶπον·
ἀλλ' ὧδε κοιμῶ-
καὶ ἔθηκάν μοι ψί-
παρὰ μέρος, καὶ
ς εἰς τὴν γωνίαν
μέρος· καὶ ἦραν

veniunt ad me: & iſti cum propinqui ſint, non acceſſerunt, nec ad alios profecti ſunt: duntaxat pergunt ad eccleſiam, taciti, vt accipiant oblationem. Igitur oraui Dominum, ieiunans vna hebdomade, vt manifeſtum mihi faceret, quidnam operarentur. Poſt hebdomadam vero ſurgens, ad eos abii, vt intuerer, quo modo agerent. Et cũ pulſaſſem aperuerunt, meque ſalutarunt cum ſilentio. Feci orationem, & ſedi. Maior innuit minori, vt egrederetur: ipſeque ſedit, ad conficiendam plectam, nec quidquam loquebatur: Ad horam vero nonam ſtrepitum edidit. Venit iunior, fecit parum polentæ, ac maiore innuente adpoſuit menſam, cumque ſuper eam tres paximates poſuiſſet, ſtetit tacens. Ego vero dixi; ſurgite comedamus. Inde conſurgentes cibum ſumſimus. Attulit baucale, ac bibimus. Vt autem aduenit veſpera, petunt a me; Recedisne? Reſpondi; Non, ſed hic dormio.

Vnde posuerunt mihi stoream ex parte, & sibi ad alium angulum ex parte; tuleruntque zonas suas & succinctoria, simulque collocauerunt se in matta ante me. Ceterum postquam composuerunt se, oraui Deum, vt mihi operationem eorum reuelaret. Tunc apertum est tectum, ortaque est lux, velut per diem; ipsi autem non cernebant lucem. Cum vero existimarent dormire me, maior fodicat minoris latus. Consurgunt, cingunt se, expandunt manus ad cœlum. Porro ego cernebam eos; ipsi non videbant me. Ad hæc vidi dæmones instar muscarum venientes super minorem, quorum alii accedebant, vt sederent in ore eius, alii in oculis. Simul conspexi angelum Domini cum gladio ignis præ manibus, circumuallantem eum, dæmonesque ab eo propellentem. At maiori non poterant appropinquare. Circa matutinum vero tempus, recubuerunt: ego assimilaui, me mox experge-

τὰς ζώνας αὐτῶν καὶ τοὺς ἀναλάβους· καὶ ἔθηκαν ἑαυτοὺς ὁμοῦ εἰς τὸ ψιάθιον ἔμπροσθέν μου· ὡς δὲ ἔθηκαν ἑαυτοὺς, ηὐξάμην τῷ Θεῷ, ἵνα ἀποκαλύψῃ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν· καὶ ἠνεῴχθη ἡ στέγη, καὶ ἐγένετο φῶς ὡς ἡμέρα· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐθεώρουν τὸ φῶς· καὶ ὡς ἐνόμιζον ὅτι κοιμῶμαι, νύσσει ὁ μείζων τὸν μικρότερον εἰς τὴν πλευρὰν, καὶ ἐγείρονται, καὶ ζώννυσιν ἑαυτοὺς, καὶ ἐκτείνουσι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ἐθεώρουν αὐτούς· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐθεώρουν με· καὶ εἶδον τοὺς δαίμονας ἐρχομένους ὥσπερ μυίας ἐπὶ τὸν μικρότερον· καὶ οἱ μὲν ἤρχοντο καθίσαι εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, οἱ δὲ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ εἶδον ἄγγελον κυρίου κατέχοντα ῥομφαίαν πυρὸς, καὶ περιχαρακοῦντα αὐτὸν καὶ διώκοντα τοὺς δαίμονας ἀπ' αὐτοῦ· τῷ δὲ μειζοτέρῳ οὐκ ἐδύναντο προσεγγίσαι· καὶ ὡς περὶ τὸ πρωῒ ἔθηκαν ἑαυτοὺς· κἀγὼ ἐποίησα ἐμαυτὸν ὅτι διυπνίσθην, καὶ αὐτοὶ ὡσαύτως· εἶπε δὲ μοι ὁ μείζων τὸν λόγον τοῦτον μόνον· θέλεις βάλωμεν τοὺς δώδεκα ψαλ-

ψάλωμεν; λέγω· ναί· καὶ ψάλλει ὁ μικρότερος πέντε ψαλμοὺς ἀπὸ ἓξ στίχων καὶ ἓν ἀλληλούϊα· καὶ κατὰ στίχον ἐξήρχετο λαμπὰς πυρὸς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸν οὐρανόν. ὡσαύτως καὶ ὁ μείζων, ὅτε ἤνοιγε τὸ στόμα αὐτοῦ ψάλλειν, ὡς σχοινίον πυρὸς ἐξήρχετο, καὶ ἔφθανεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ. κἀγὼ εἶπον μικρὸν ἀπὸ στήθους· καὶ ἐξελθὼν, λέγω· εὔξασθε περὶ ἐμοῦ· αὐτοὶ δὲ ἔβαλον μετάνοιαν σιωπῶντες· ἔμαθον οὖν ὅτι ὁ μείζων τέλειός ἐστι· τοῦ δὲ μικροτέρου ἀκμὴν ἀπολεμεῖ ὁ ἐχθρός· μετὰ δὲ μικρὰς ἡμέρας, ἐκοιμήθη ὁ μείζων ἀδελφός, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁ μικρότερος· καὶ ὅτε παρέβαλόν τινες τῶν πατέρων πρὸς τὸν Ἀββᾶν Μακάριον, ἐλάμβανεν αὐτοὺς εἰς τὴν κέλλαν αὐτῶν, λέγων· δεῦτε, ἴδετε τὸ μαρτύριον τῶν μικρῶν ξένων.

factum; ipsique similiter. Hoc autem duntaxat mihi elocutus est verbum maior; Vis recitemus duodecim psalmos? Excipio; Etiam; tum psallit minor quinque psalmos, a sex versibus, & vnum alleluia, atque ad vnumquemque versum, exibat ignis lampas ex ore eius, adscendebatque in cœlum. Pari modo etiam maior, quando aperiebat os in psallendo, tanquam funiculus ignis egrediebatur, & pertingebat vsque in cœlum. Etiam ego parumper ex pectore ac memoria recitaui. Post quod exiens, dixi; Orate pro me. Ipsi autem inclinauerunt se, tacentes. Comperi ergo, quod maior perfectus esset, minorem adhuc impugnaret inimicus. Ceterum post paucos dies, mortis somnum obdormiuit maior frater, ac tertia dein die minor. Cumque e patribus nonnulli adirent Abbatem Macarium, ducebat eos in istorum cellam, cum his verbis; Venite, videte martyrium minorum peregrinorum.

Ἀπέστειλάν ποτε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Μακάριον ἐν

Miserunt aliquando ad AbbatemMacariuminSceti con-

adfuisset, congregata est o-mnis multitudo circa eum. Senes vero rogauerunt, vt ad fratres haberet sermonem. Ille audita rogatione, ploremus, inquit, fratres, & oculi nostri profundant lacrymas, antequam eo abeamus, vbi lacrymæ nostræ combusturæ sunt corpora nostra. Et plorauerunt cuncti, cecideruntque super faciem suam, nec non dixerunt; pater, ora pro nobis.

Alia iterum vice dæmon insurrexit aduersus Abbatem Macarium cum gladiolo, volens pedem eius amputare: sed cum propter humilitatem ipsius non posset, di-

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· ἐὰν μνησθῶμεν τῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπαγομένων ἡμῖν κακῶν, ἀναιροῦμεν τὴν δύναμιν τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης· ἐὰν δὲ μνησθῶμεν τῶν κακῶν τῶν δαιμόνων, ἐσόμεθα ἄτρωτοι.

Dixit Abbas Macarius; si retinuerimus memoriam malorum, quæ nobis inferuntur ab hominibus, abolemus vim recordationis Dei: quod si recordati fuerimus malorum quæ per dæmones contingunt, erimus inuulnerati.

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Παφνούτιος ὁ μαθητὴς τοῦ Μακαρίου, ὅτι ἔλεγεν ὁ γέρων· ὅτι ὅτε ἤμην παιδίον, μετὰ τῶν ἄλλων παιδίων ἔβοσκον βοΐδια· καὶ ἀπῆλθον κλέψαι συκάδια· καὶ ὡς τρέχουσιν, ἔπεσεν ἓν ἐξ αὐτῶν· καὶ λαβὼν ἔφαγον αὐτό· καὶ ὅτε μνημονεύω αὐτοῦ, κάθημαι κλαίων.

Retulit Abbas Paphnutius discipulus Abbatis Macarii, verba Senis; Quando eram puer, cum aliis pueris pascebam buculas; & perrexerunt furatum ficus. Dumque currunt, vna ex iis cecidit: quam tollens comedi. Quoties ergo eius rei redit memoria, plorans sedeo.

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι περιπατῶν ποτε εἰς τὴν ἔρημον, εὗρον κρανίον εἰς τὸ ἔδαφος νεκροῦ ἐρριμμένον· καὶ σαλεύσας αὐτὸ τῇ βαϊνῇ ῥάβδῳ, ἐλάλησέ μοι τὸ κρανίον, καὶ λέγω αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; ἀπεκρίθη μοι τὸ κρανίον· ἐγὼ ἤμην ἀρχιερεὺς τῶν εἰδώλων, καὶ τῶν μεινάντων Ἑλλήνων ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· σὺ δὲ εἶ Μακάριος ὁ πνευματοφόρος· οἵαν ὥραν σπλαγ-

Narrauit Abbas Macarius; iter agens aliquando per eremum, inueni caluariam mortui ad solum iacentem; quam cum palmeo baculo mouissem, locuta mihi est caluaria. Dico ei; Tu quis es; Respondit mihi caluaria; Ego eram Pontifex idolorum, eorumque gentilium, qui hoc loco morabantur: tu vero es Macarius, qui Spiritum Dei fers: quacunque hora commotus

fueris misericordia erga eos, qui in tormentis versantur, exiguum sentiunt solatium. Ait senex; Quodnam est solatium, & quodnam tormentum? quantum, inquit, a terra distat cœlum, tantum est ignis infra nos, a pedibus ad caput stantibus nobis in medio ignis: nec licet facie ad faciem videre quemquam; sed cuiusque facies dorso alterius adhæret. Quando igitur oras pro nobis, vnus ex parte spectat faciem alterius. Hoc est solatium. Et flens senex, dixit; Væ diei in qua natus est homo! Addidit; estne aliud grauius supplicium? Retulit cranium; Maior pœna est subter nos. Tum senex; Et quinam illic degunt? Excepit; Nos, vtpote qui ignorauimus Deum, modice misericordiam consequimur: qui vero cognouerunt Deum, & negauerunt eum, subtus nos sunt. Tunc senex caluariam sumens, humo mandauit.

χνισθῇς τοὺς ἐν τῇ κολάσει καὶ εὔχῃ περὶ αὐτῶν, παραμυθοῦνται ὀλίγον· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ποία ἐστὶν ἡ παραμυθία, καὶ τίς ἡ κόλασις; λέγει αὐτῷ· ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, τοσοῦτόν ἐστι τὸ πῦρ ὑποκάτωθεν ἡμῶν, ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς ἑστηκότων ἡμῶν μέσον τοῦ πυρός· καὶ οὐκ ἔστι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον θεάσασθαί τινα· ἀλλὰ τὸ πρόσωπον ἑκάστου πρὸς τὸν ἑτέρου νῶτον κεκόλληται· ὡς ἂν εὔχῃ ὑπὲρ ἡμῶν, ἐκ μέρους τις θεωρεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ ἑτέρου· αὕτη ἐστὶν ἡ παραμυθία· καὶ κλαύσας ὁ γέρων εἶπεν· οὐαὶ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ἔστιν ἄλλη χείρων βάσανος; λέγει αὐτῷ τὸ κρανίον· μειζοτέρα βάσανός ἐστιν ὑποκάτωθεν ἡμῶν· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· καὶ τίνες εἰσὶν ἐκεῖ; λέγει αὐτῷ τὸ κρανίον· ἡμεῖς ὡς μὴ εἰδότες τὸν θεόν, κἂν ὀλίγον ἐλεούμεθα· οἱ δὲ ἐπιγνόντες τὸν θεόν, καὶ ἀρνησάμενοι αὐτόν, ὑποκάτωθεν ἡμῶν εἰσί· καὶ λαβὼν ὁ γέρων τὸ κρανίον, ἔχωσεν αὐτό.

Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, ὅτι ἀνέβαινέ ποτε ἐκ τῆς Σκήτεως εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας· καὶ ὡς ἤγγισεν εἰς τὸν τόπον, εἶπε τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· πρόλαβε μικρόν· καὶ ἐν τῷ προάγειν αὐτόν, συνήντησέ τινι ἱερεῖ τῶν Ἑλλήνων· καὶ κράξας αὐτῷ ὁ ἀδελφός, ἐφώνει λέγων· αἶ αἶ δαῖμον ποῦ τρέχεις; στραφεὶς δὲ ἐκεῖνος, δίδει αὐτῷ πληγάς· καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἡμιθανῆ· καὶ ἄρας τὸ ξύλον ἔτρεχε. καὶ προβάντι ὀλίγον συνήντησεν αὐτῷ Ἀββᾶς Μακάριος τρέχοντι· καὶ λέγει αὐτῷ· σωθείης, σωθείης καματηρέ, καὶ θαυμάσας ἦλθον πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν· τί καλὸν εἶδες ἐν ἐμοί, ὅτι προσηγόρευσάς με; λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ὅτι εἶδόν σε κοπιῶντα· καὶ οὐκ οἶδας, ὅτι εἰς κενὸν κοπιᾷς· λέγει αὐτῷ καὶ αὐτός· κἀγὼ ἐπὶ τῷ ἀσπασμῷ σου κατενύγην· καὶ ἔμαθον, ὅτι τοῦ μέρους τοῦ Θεοῦ εἶ· ἄλλος δὲ κακὸς μοναχὸς ἀπαντήσας μοι, ὕβρισέ με· κἀγὼ ἔδωκα αὐτῷ πληγὰς εἰς θάνατον· καὶ ἔγνω ὁ γέρων ὅτι ὁ μαθητὸς

Dictum eſt de Abbate Macario Ægyptio, quod aliquando e Sceti adſcendebat in montem Nitriæ: & vt prope locum exſtitit, dixit diſcipulo ſuo ; Præcede paululum. Cumque ille præiret ; obuium habuit quendam Græcorum ſeu gentilium ſacerdotem. Ad quem clamans frater, vocabat ; Heu, heu, inquiens, quo curris, dæmon? Ille vero conuerſus, plagas ei inflixit, reliquitque ſemimortuum. Ac tollens, quod portabat lignum, cucurrit. Paululum progreſſo occurrit inter curſum Abbas Macarius, qui dixit ei ; Saluus ſis, ſaluus ſis labore confecte. Ille admiratus venit ad eum, & ait, quid boni vidiſti in me, quod me ſalutaueris? Tum ſenex ; Quoniam conſpexi te labore feſſum, ac neſcis te in vanum defatigari. Sacerdos quoque ; Ego ſalutatione tua compunctus ſum ; & cognoui ex parte Dei te eſſe. Alius vero malus monachus, obuius factus, contumelia me affecit : quare ego dedi ei

plagas ad mortem. Agnouit autem senex, quod de discipulo suo loqueretur. Tunc apprehensis eius pedibus sacerdos ita locutus est; Non dimittam te, nisi me feceris monachum. Et venerunt sursum, vbi erat monachus, portaueruntque illum ad ecclesiam montis. Porro cernentes sacerdotem cum eo, stupefacti sunt; & fecerunt illum monachum. Multique gentilium propter eum facti sunt Christiani. Adserebat ergo Abbas Macarius, quod sermo malus, etiam bonos malos faciat; & sermo bonus, etiam malos bonos.

αὐτῷ ἐστί· καὶ κρατήσας τοὺς πόδας αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔλεγεν· οὐκ ἀφῶ σε, ἐὰν μὴ ποιήσῃς με μοναχόν· καὶ ἦλθον ἐπάνω ὅπου ἦν ὁ μοναχὸς, καὶ ἐβάσταξαν αὐτὸν, καὶ ἤνεγκαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ὄρους· καὶ ἰδόντες τὸν ἱερέα μετ' αὐτοῦ, ἐξέστησαν· καὶ ἐποίησαν αὐτὸν μοναχόν· καὶ πολλοὶ τῶν ἑλλήνων ἐγένοντο δι' αὐτὸν χριστιανοί· ἔλεγεν οὖν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι ὁ λόγος ὁ κακὸς, καὶ τοὺς καλοὺς ποιεῖ κακούς· καὶ ὁ καλὸς λόγος, καὶ τοὺς κακοὺς ποιεῖ καλούς.

De Abbate Macario memorabant, quod absente illo ingressus sit latro in cellam eius. Cum autem rediisset, inuenit latronem, qui camelum supellectile sua onerabat. Ipse igitur intrans in cellam, de vasis accipiebat, & vna cum eo onerabat camelum. Vt ergo sarcinam immiserunt, cœpit fur verberare camelum, vt surgeret; neque surgebat. Videns porro Abbas Macarius, quod non

Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου, ὅτι ἀπόντος αὐτοῦ, εἰσῆλθε ληστὴς εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ· παραγενομένου δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ κελλίον, εὗρε τὸν ληστὴν γεμίζοντα τὸν κάμηλον τὰ σκεύη αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὸ κελλίον, ἐλάμβανεν ἀπὸ τῶν σκευῶν, καὶ συνεγέμιζε μετ' αὐτοῦ τὸν κάμηλον· ὡς δὲ ἐγέμισαν, ἤρξατο ὁ ληστὴς τύπτειν τὸν κάμηλον, ἵνα ἀναστῇ· καὶ οὐκ ἠγείρετο· ἰδὼν δὲ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι οὐκ ἐγεί-

ἐγείρεται, εἰσελθὼν ἐν τῷ κελλίῳ εὗρε μικρὸν σκαλίδιον· καὶ ἐκβαλὼν, ἐπέθηκεν τῇ καμήλῳ, λέγων, ἀδελφὲ, τοῦτο ζητεῖ ἡ κάμηλος· καὶ κρούσας αὐτὴν ὁ γέρων τῷ ποδὶ, λέγει, ἀνάστα· καὶ εὐθέως ἀνέστη, καὶ ἀπῆλθε μικρὸν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἐκάθισε, καὶ οὐκ ἀνέστη, ἕως ἀπεγέμισαν ὅλα τὰ σκεύη· καὶ οὕτως ἀπῆλθεν.

exſurgeret, cellam ingreſſus inuenit paruum ſarculum; emiſſumque impoſuit camelo, dicens; Frater, hoc quærebat camelus. Pede vero pulſans eam ſenex, ait; Surge. Confeſtimque ſurrexit, & parumper itineris confecit propter eius ſermonem. Sed iterum reſedit, nec exſurrexit, donec depoſuiſſent cunctam ſupellectilem. Tunc enim abiit.

Ὁ Ἀββᾶς Αἰὼ ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Μακάριον, λέγων· εἰπέ μοι ῥῆμα· λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους· κάθισον εἰς τὸ κελλίον σου· καὶ μὴ ἀγαπήσῃς λαλιὰν ἀνθρώπων· καὶ σώζῃ·

Abbas Aio interrogauit Abbatem Macarium, ſic; dicito mihi aliquid. Ait ei Abbas Macarius; Fuge homines; ſede in cella tua, & defle peccata tua; nec dilexeris loquelam hominum; ſalusque tibi obtinget.

HIERONY-

HIERONYMVS DE MACARIO

Apud HERIBERTVM ROSWEIDVM De Vitis Patrum

Lib. II. p. 365.

NArrabant autem nobis quidam ex patribus qui ibi erant, quod in locis illis duo Macarii, quaſi duo cœli luminaria refulſiſſent, ex quibus vnus Ægyptius genere, & diſcipulus beati Antonii fuit, alius Alexandrinus. Quibus vt vocabula nominis, ita virtutes animi & cœleſtium gratiarum magnificentia concordabat. Vterque enim Macarius, vterque abſtinentiæ exercitiis & virtutibus animi æqualiter pollens, hoc ſolo alius præcellens, quod quaſi hæreditatem gratiarum & virtutum beati Antonii poſſidebat.

Hinc deníque ferunt, aliquando cum homicidium in locis vicinis fuiſſet admiſſum, & innocenti cuidam impingeretur crimen admiſſi, confugiſſe ad eius cellulam eum, qui calumniam patiebatur; adfuiſſe etiam eos, qui perurgebant, allegantes & dicentes periclitari ſeipſos, niſi comprehenſum legibus traderent homicidam. Is vero, cui crimen impingebatur, cum ſacramentis adfirmabat, conſcium ſe non eſſe ſanguinis illius. Et cum diu ab vtraque parte certamen haberetur, interrogabat ſanctus Macarius,

i sepultus esset, tur occisus. Cum- nassent locum, ibus, qui ad um hominem, pergit ad sepul- ue ibi fixis ge- vocato Christi no- ad eos, qui ad- Nunc Dominus vere reus est hic, rgetur a vobis. voce, ex nomine functum. Cum- sepulcro vocatus et, ait ad eum: Christi te obte- icas, si ab hoc ho- calumniam pa- sus es. Tunc ille o clara voce re- dicens, non se as- interfectum. Et efacti omnes de- ad terram, ac pe- is aduoluerentur, œperunt, vt inter- rum, a quo esset Tunc ille: Hoc, non interrogabo: im mihi, vt inno- retur, non est au- tem meum, vt reus proda- tur.

Aliud quoque eius ge- nus miraculi ferebatur. Cuiusdam in vicino oppi- do patrisfamilias virgo fi- lia per phantasias magicas videbatur hominibus in e- quinum animal versa, vt putaretur equa esse, & non puella. Hanc adduxerunt ad eum. Tunc ille percon- tatus quid vellent? aiunt parentes eius: Equa hæc, quam vident oculi tui, pu- ella virgo & filia nostra fuit, sed homines pessimi magicis artibus in animal hoc, quod vides, mutaue- runt eam. Rogamus ergo, vt ores Dominum, vt com- mutet eam in hoc, quod fuit. At ille ait: Ego hanc, quam ostenditis mihi, pu- ellam video, nihil in se pe- cudis habentem: hoc au- tem quod dicitis, non est in eius corpore, sed in o- culis intuentium. Phan- tasiæ enim dæmonum sunt istæ, non veritas rerum. Et cum introduxisset eam,

eum

cum parentibus suis intra cellam, fixis genibus orare Dominum cœpit, simulque & parentes rogat secum Domino supplicare, & posthac perungens eam oleo in nomine Domini, omni fallacia visus expulsa, virginem videri omnibus, vt etiam sibi videbatur effecit.

Alia quoque minor puella ad eum deducta est, cuius obscœna corporis ita omni ex parte computruerant, vt consumtis carnibus interiora quoque & secreta naturæ nudarentur, ac vermium ebulliret inde innumera multitudo, ita vt nec accedere quidem quisquam ad eam posset præ fœtoris horrore. Hæc cum allata a parentibus & projecta fuisset ante eius fores, miserans virginis cruciatus: Æquo animo, inquit, esto, filia, hæc tibi ad salutem Dominus, non ad interitum dedit: vnde providendum est magis, vt sanitas tua nullum tibi periculum conferat. Et cum instituisset orationibus per septem continuos dies, & oleo benedicens in nomine Domini perungeret membra eius, ita eam sanam reddidit, vt muliebris in ea naturæ nulla forma, nulla species adpareret, sed esset ei inter viros conuersatio, absque fœmineæ suspicionis obstaculo.

Aiebant præterea, aliquando venisse ad eum hæreticum quendam hieracitam, quod genus hæreseos inuenitur apud Ægyptum. Hic cum per multam loquendi artem plurimos fratrum, qui habitabant in eremo, conturbaret, ausus est etiam coram ipso fidei suæ adserere prauitatem. Cui cum resisteret senior & contradiceret, ille verba simplicia argumentis callidis eludebat. Sed cum videret sanctus, fidem fratrum periclitari, quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subversionem audientium.

Exeamus ad ſepulcra fratrum, qui nos præceſſerunt in Domino, & cui noſtrum conceſſerit Dominus, ſuſcitare mortuum de ſepulcro, ſciant omnes, quia illius fides probatur a Deo. Sermo hic omnibus qui aderant fratribus placuit. Proceſſerunt ad ſepulcra, & hortatur Macarius hieracitam, vt euocaret mortuum in nomine Domini. At ille, Tu, inquit, Domine, qui propoſuiſti, prior euoca. Et Macarius proſternens ſe in orationem ante Dominum, vbi ſufficienter orauit, elevatis ſurſum oculis ſuis, ait ad Dominum: Tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat, oſtende eleuato mortuo hoc. Et cum hæc dixiſſet, fratris cuiusdam nomen, qui nuper fuerat ſepultus, euocauit. Cui ille cum de tumulo reſpondiſſet, accedentes fratres continuo, quæ ſuperpoſita fuerant, auferunt, & eductum eum de ſepulcro, reſolutis faſciolis quibus conſtrictus erat, exhibuerunt viuentem. Hieracita vero, vbi hæc vidit, obſtupefactus in fugam vertitur. Quem fratres quoque omnes inſequentes, extra terminos terræ illius exturbauerunt.

Multa etiam & alia ferebantur de eo, quæ nimis prolixa ſunt ad ſcribendum: ſed ex his paucis, etiam cetera opera ejus noſcuntur.

PALLADIVS
HISTORIA LAVSIACA

Cap. XIX. XX.

Apud HERIBER. ROSWEIDVM De Vitis Patrum

Lib. IIX. p. *546.*

SAnctorum & immortalium patrum, Macarii Ægyptii & Macarii Alexandrini, egregiorum & in-

inuictorũ athletarum, honestæ vitæ certamina, quæ sunt multa & magna, incredulis prope incredibilia, & narrare vereor, & scriptis mandare, ne forte mei tanquam mendacis fiat mentio. Quod autem Deus perdat omnes, qui loquuntur mendacium, licet aperte videre sanctum Spiritum pronunciantem. Cum ego ergo per Dei gratiam non mentiar, hominum fidelissime Lause, ne sis quoque ipse incredulus patrum certaminibus: sed gloriare potius in æmulatione exercitationis eorum, qui vere sunt Macarii, hoc est, beati. Atque primus quidem Christi athleta nomine Macarius, erat genere Ægyptius; secundus autem ætate, sed in iis, quæ sunt monachorum præcipua, primas partes obtinens, qui ipse quoque vocabatur Macarius, erat Alexandrinus, qui vendebat bellaria.

Et primum quidem narrabo virtutes Macarii Ægyptii, qui vixit nonaginta annos integros. Ex his in solitudine annos sexaginta. Cum triginta annos natus adscendisset, essetque ætate iunior tam toleranter tulit labores exercitationis totum decennium, vt magna quadam & insigni distinctione, dignus haberetur, adeo vt vocaretur παιδαριογέρων, id est in puerili ætate senex, quoniam citius, quam pro ætate, profecerat virtutibus. Cum esset quadraginta annos natus, & potestatem accepit contra spiritus, & gratiam curationum, & spiritum futurorum prædictionis, dignus quoque est habitus honorando sacerdotio. Cum eo habitarunt duo discipuli in intima solitudine, quæ vocatur Scete: ex quibus vnus quidem erat ei minister, qui semper prope ipsum inueniebatur, propter eos, qui veniebant, vt curarentur; alter autem seorsum sedebat in cella.

Procedente autem tempore, cum ſanctus perſpicaci oculo præuidiſſet, dicit ſuo miniſtro, Iohanni nomine, qui poſtea ſactus presbyter in loco ſancti Macarii (Presbyteratu enim dignus fuerat habitus magnus Macarius) audi me, frater Ioannes, & fer æquo animo meam admonitionem, eaque tibi proderit. Tentaris enim, inquit, & te tentat ſpiritus auaritiæ. Sic enim vidi: & ſcio, quod ſi meam æquo animo tuleris adhortationem, in Dei timore conſummaberis, & in eius opere, & laudaberis, & in tuum tabernaculum non appropinquabit flagellum. Quod ſi non audieris, in te veniet finis Giezi, cuius vitio laboras. Contigit autem, ut ſancto quidem non obedierit poſt eius mortem, ſed obedierit ei, qui Iudæ alligauit laqueum propter auaritiam, & alios quindecim aut viginti annos, cum bona pauperum ſibi vſurpaſſet, ita laborauit elephantia, vt non inueniretur integer locus in eius corpore, in quo quis poſſet figere digitum. Hæc eſt prophetia ſancti Macarii.

Ac de cibo quidem & potione ſuperuacaneum eſt dicere, cum nec apud eos ſocordiores monachos, qui ſunt extra, inueniri poſſit ingluuies, aut vlla citra delectum & diſcrimen viuendi ratio alia ab iis, qui ſunt in illis locis, cum propter inopiam rerum neceſſariarum, tum etiam propter zelum virorum qui ex Deo eſt, vnoquoque contendente vincere proximum diuerſis vitæ inſtitutis.

De alia autem exercitatione cœleſtis huius viri Macarii inquam, dicebatur hic ſanctus eſſe aſſidue in extaſi, & maiori tempore, vel cum Deo, vel in rebus verſari cœleſtibus: cuius etiam feruntur res diuerſæ.

Ægyptius quidam libidinosus, captus amore cuiusdam mulieris ingenuæ, quæ viro nupserat, cum non posset eam inescare propter pudicitiam, & castitatem erga suum maritum Parthenicum, conuenit improbus præstigiatorem, dicens: Aut eam incita, vt me amet, aut arte tua effice, vt eius maritus eam dimittat. Cum ergo præstigiator satis ab eo accepisset, vsus est suis præstigiis & incantationibus: & cum non posset eius animum mouere, vt ei assentiretur, effecit, vt videretur equa iis qui eam intuebantur. Cum ergo foris venisset eius maritus, adspexit vxorem suam in forma equæ; cumque in suo lecto cubuisset, alienum ei videbatur, quod in suo cubili equa iaceret. Flet ergo eius maritus, & lamentatur, quod rem non inueniat: & quod existimans se alloqui bestiam, responsum non assequatur, præterquam quod solummodo eam videbat irasci. Vnde magis angebatur animo, cum intelligeret, eam esse suam vxorem, curiosis autem hominum artibus esse mutatam in equam. His de causis accersit vici presbyteros, & domum adducit, & eis eam ostendit: sed nec ii cognouerunt calamitatē, quæ eis acciderat. Tribus ergo diebus neque fœnum comedit, vt equa, neque panem vt homo, utroque alimento priuata. Tandem vt Deus glorificaretur, & videretur virtus sancti Macarii, adscendit in cor mariti eius ducere eam in solitudinem ad sanctum virum: & cum eam capistro ligasset vt equam, duxit in solitudinem. Dum autem appropinquassent, steterunt fratres prope cellam sancti Macarii cum eius marito contendentes, & dicentes: cur huc adduxisti hanc equam? Is autem dicit: Vt misericordiam consequatur sancti oratione; illi vero

ro dicunt ad eum: Quid mali habet? Ille eis dicit: quam videtis equam, ea misera est vxor mea, neque scio, quemadmodum mutata sit in equam, & iam sunt tres dies ex quo nihil comedit. Ii autem cum hæc audissent, referunt ad seruum Dei Macarium, eo iam intus pro illa orante: ei enim Deus reuelauerat, ipsis ad eum venientibus, & ideo orabat, vt sibi declaretur causa propter quam hoc euenerat. Respondit autem sanctus Macarius fratribus, qui ei renunciauerant: Adduxit ne aliquis huc equam? dicunt: Ita. Is vero eis dicit: Equi vos estis, qui habetis equorum oculos, illa enim est fœmina ita vt est creata, non transformata, sed sic solum apparens oculis eorum, qui sunt decepti. Quæ cum esset adducta, aquamque benedixisset, & in eius nudum caput infudisset, super eius caput est precatus: statimque effecit, vt omnibus videntibus videretur fœmina. Cum autem iussisset ei cibum afferri, fecit eam comedere, & sic eam curatam dimisit cum suo marito, Deo agentes gratias. Eam autem admonuit vir Dei, sic dicens: Nunquam ecclesiam deseras, nunquam abstineas a communione Christi sacramentorum. Hæc enim tibi acciderunt, quod jam quinque hebdomadas non accessisti ad intemerata nostri Seruatoris sacramenta.

Alia est actio magnæ eius exercitationis. Magno vitæ suæ tempore a cella sua in dimidium vsque stadium fodiens cuniculum, summam effecit speluncam: & si quando complures ei essent molesti, occulte e sua cella egrediens, ibat in speluncam, neque quisquam eum inueniebat. Narrauit autem nobis quidam ex studiosis eius discipulis, quod recedens vsque ad speluncam per cuniculum, dicebat viginti qua-

tuor orationes; & rediens totidem.

De eo exit fama, quod mortuum suscitauit; vt persuaderet hæretico, qui non confitebatur esse resurrectionem corporum, & fuit constans hæc fama in solitudine.

Ad hunc sanctum adductus est aliquando a matre propria lamentante adolescens, qui vexabatur a dæmone, a duobus adolescentibus ex vtraque parte constrictus. Hunc autem ita vexebat dæmon. Trium modiorum panes postquam comedisset, & calicem aquæ bibisset, vtraque eructans, cibos resoluebat in vaporem. Ab eo enim non secus ac igne consumebantur, quæ comederat & biberat. Est enim ordo quoque dæmonum, qui dicitur igneus. Sunt enim dæmonum quoque sicut hominum differentiæ, non mutata essentia, verum mente diuersa. Hic ergo adolescens cum ei mater non suppeditaret, sæpe sua comedebat excrementa, & lotium bibebat. Flente ergo eius matre, & alienam sui filii mœrente calamitatem, & sanctum valde obtestante & rogante, illum accipiens inuictus Christi athleta Macarius, supplex pro eo Deum orauit. Post vnum autem aut alterum diem remisit dæmon vexationem, tunc ergo dicit matri adolescentis Dominus Macarius: Quantum vis, vt filius tuus comedat? Illa autem respondit, dicens: Rogo te, iube eum solum edere decem libras. Eam autem increpans, vt quæ nimium dixerat, dixit: O mulier cur hoc dixisti? Cumque septem dies orasset cum ieiunio, expulso ab eo pernicioso dæmone ingluuiei, constituit ei viuendi rationem ad tres vsque libras panis, quas deberet ipse comedere si operaretur. Cum hoc modo Dei gratia puerum emendasset, eum matri reddidit.

Has res admirabiles & præter opinionem fecit Deus per ſanctum Macarium. Eum ego non conueni: dormierat enim anno antequam ego ingrederer ſolitudinem. Conueni autem eum, qui erat eius ſocius in fidei operibus, & cui idem venerabile nomen, quod ipſe habebat.

EXCERPTA ex IO CASSIANO De MACARIO ÆGYPTIO.

Lib. V. de Spiritu Gaſtrimargiæ cap. XLI.

Sententia Abbatis Macarii, de obſeruantia monachi, vel tanquam diutiſſime victuri vel tanquam quotidie morituri.

ADhuc vnum beati Macarii profertur nobis ſalutare mandatum, quo libellum ieiuniorum & continentiæ, tanti viri claudat ſententia. Ita, inquit, debere monachum ieiuniis operam dare, vt centum annis in corpore commoraturum; ita motus animi refrenare, & iniuriarum obliuiſci, triſtitiasque reſpuere, dolores quoque ac detrimenta contemnere, tanquam quotidie moriturum. In illo namque vtilis eſt prudensque diſcretio, æquali monachum diſtrictione faciens ſemper incedere, nec permittens ſub occaſione debilitati corporis, de arduis ad perniciosiſſima prærupta deuolui: in hoc vero magnanimitas ſalutaris, quæ valeat non ſolum quæ videntur proſpera mundi præſentis deſpicere; verum etiam aduerſis triſtibusque non frangi, & ea velut par-

ua nullaque contemnere; illic habens iugiter defixum suæ mentis intuitum, quo quotidie singulisque momentis accersendum esse se credit.

Collatione V. Cap. XII.

De octo principalibus vitiis

In quo sit vtilis cenodoxia.

PVlchre Abbas Macarius cuidam percunctanti cur fame ab hora tertia in eremo pulsaretur, qui in cœnobio hebdomadibus integris refectionem sæpe contemnens, non sensisset esuriem? Respondit: Quia nullus hic est ieiunii tui testis, qui te suis laudibus nutriat, atque sustentet; ibi autem te digitus hominum & cenodoxiæ refectio saginabat.

Collat. XV. Cap. III.

De charismatibus diuinis

De suscitato mortuo ab Abbate Macario.

SIcut & ab Abbate Macario, qui habitationem Scythioticæ solitudinis primus inuenit, mortuum suscitatum esse reminiscimur. Nam cum hæreticus quidam, qui Eunomii perfidiam sectabatur, sinceritatem catholicæ fidei arte dialectica subuertere conaretur, magnamque iam hominum multitudinem decepisset, rogatus a catholicis viris, qui ruina tantæ subuersionis grauissime mouebantur, beatus Macarius, vt simplicitatem totius Ægypti ab infidelitatis naufragio liberaret, aduenit. Quem cum hæreticus arte dialectica fuisset aggressus, & Aristotelicis ignorantem spinis vellet abducere, beatus Macarius apostolica multiloquium eius breuitate concludens; Non est, inquit, in verbo regnum Dei, sed

sed in virtute. Eamus igitur ad sepulcra, & nomen Domini super mortuum, qui primus inuentus fuerit, inuocemus, ac, sicut scriptum est, ostendamus ex operibus fidem nostram, vt manifestissime rectæ fidei documenta eius testimonio declarentur, & perspicuam veritatem non inani disputatione verborum, virtute signorum, & illo, quod non potest falli, indicio comprobemus. Quo audito hæreticus coram circumstanti plebe pudore constrictus, cum ad præsens præbere se conditioni propositæ simulasset assensum, seque adfuturum in crastinum promisisset, postero die expectantibus vniuersis, qui studiosius ad condictum locum, spectaculi huius cupiditate, confluxerant, exterritus de conscientia suæ infidelitatis aufugit, ac protinus ab vniuersa Ægypto transmigrauit. Quem cum beatus Macarius vsque ad horam nonam cum populis præstolatus pro sua conscientia declinasse vidisset, assumens plebem, quæ ab illo fuerat deprauata, ad condicta sepulcra perrexit. Hunc autem Ægyptiis morem Nili fluminis inuexit alueus, ut quoniam vniuersa illius latitudo terræ instar immensi pelagi, non paruo anni tempore solita aquarum eruptione contegitur, ita vt nulla tunc cuiquam humandi copia humani corporis] tribuatur, nisi post transuectionem decursam, corpora vero mortuorum pigmentis condita redolentibus, in editioribus cellulis recondantur. Nam madens ebrietate continua terræ illius solum humandi arcet officium. Si qua enim cadauera defossa susceperit, euomere ad superficiem suam inundationum nimietate compellitur. Cum igitur antiquissimo cuidam cadaueri beatus Macarius adstitisset, ait: o homo, si

venisset huc mecum hæreticus ille filius perditionis, & adstante ipso nomen Christi Dei mei inuocans exclamassem, vtrumne coram his, qui pene eius fuerant fraude subuersi, surrecturus fuisses, edicito. Tum ille consurgens, annuentis voce respondit.

Quem interrogans Abbas Macarius, quidnam fuisset aliquando, cum frueretur hac vita, vel qua hominum fuisset ætate, aut si nomen Christi tunc temporis cognouisset? Ille se sub antiquissimis regibus vixisse respondit, Christique nomen adseruit illis se nec audiuisse temporibus. Cui rursus Abbas Macarius; Dormi, inquit, in pace cum ceteris in tuo ordine a Christo in fine temporum excitandus.

Hæc igitur eius virtus & gratia quantum in ipso fuit, semper fortasse latuisset, nisi eum necessitas totius prouinciæ periclitantis, & erga Christum plena deuotio, amorque sincerus, istud exercere miraculum compulisset.

Quod vtique, vt ab eo fieret, non ostentatio gloriæ, sed charitas Christi & totius plebis extorsit vtilitas, vt beatum quoque Heliam fecisse Regum lectio manifestat, qui ignem de cœlo super hostias impositas pure, idcirco descendere postulauit, vt periclitantem Pseudoprophetarum præstigiis fidem totius populi liberaret.

Collat. XXIV.

De Mortificatione cap. XIII.

Abbatis Macarii fabula de tonsoris mercede composita ad illusiones diaboli cognoscendas.

NAm quod alios quoque saluare vos posse confiditis, & spe maioris lucri ad reuisendam patriam festinatis, audite etiam super hoc quandam Abbatis Macarii fabulam, iucundissime, atque aptissime

sime figuratam, quam & ille cuidam similibus desideriis æstuanti, medicinam opportunissimæ narrationis ingessit. Erat, inquit, in ciuitate quadam peritissimus tonsor, qui denariis ternis vnumquemque detondens, tenuem vilemque mercedem sui operis acquirendo, ex hac eadem quantitate necessaria suo victui quotidie comparabat: centumque denarios, expleta omni corporis cura, marsupio suo diebus singulis inferebat. Sed cum indesinenter hunc conderet quæstum, audiuit in quadem longe posita ciuitate, singulorum solidorum singulos homines tonsori præbere mercedem. Quo ille comperto: Quamdiu ero, inquit, hac mendicitate contentus, vt trium denariorum stipem cum labore conquiram, cum possim illo pergens ingenti solidorum quæstu diuitias congregare? Itaque sumens artis suæ protinus instrumenta, expensis in sumtu omnibus, quæ hic multo tempore collecta seruarat, ad vrbem illam quæstuosissimam cum summo labore peruenit. Vbi cum ea qua ingressus est die secundum id, quod compererat ab vnoquoque mercedem sui operis recepisset, ad vesperam se videns grandem solidorum numerum conquisisse, ad macellum lætus intendit, escas refectioni suæ necessarias coemturus. Quas cum cœpisset magno solidorum pretio comparare, expensis in perexiguo victu vniuersis, quos acquisierat solidis, ne vnius quidem denarii intulit lucrum. Cumque ita singulis diebus acquisitionem suam vidisset insumi, vt non solum nihil redigeret, sed vix ipsam quotidianæ substantiæ necessitatem posset explere, apud semet ipsum recogitans, reuertar inquit ad ciuitatem meam, illumque repetam tenuissimum quæstum, ex

quo

quo mihi expleta omni corporis cura, quod ad sustentationem senectutis accresceret, quotidiana exuberantia conferebat. Quod quamuis paruum videretur & tenue, non mediocrem tamen summam, iugi pariebat augmento. Quæstuosior quippe mihi fuit ille nummorum, quam iste solidorum imaginarius quæstus, ex quo non solum nihil exuberat, quod recondam, sed etiam vix ipsa quotidiani victus necessitas sustinetur. Et idcirco rectius nobis est, hunc solitudinis hujus tenuissimum fructum, indirupta iugitate sectari, quem nullæ seculares curæ, nullæ mundanæ distentiones, nulla cenodoxiæ ac vanitatis arrodat elatio, nullæ solicitudines diurnæ necessitatis imminuant. Melius est enim modicum iusto, super diuitias peccatorum multas, quam affectare lucra illa maiora, quæ etiamsi parata fuerint, quæstuosissima conversione multorum, necessitate tamen mundanæ conuersationis, & quotidianis distentionum diminucionibus absumentur. Melior namque est secundum sententiam Salomonis, pugillus vnus cum requie, quam duo pugilli cum labore & præsumtione spiritus: Quibus illusionibus atque dispendiis omnes admodum infirmos necesse est implicari, qui cum etiam de sua salute sint dubii, ipsique adhuc magisterio atque institutione egeant aliena, ad conuertendos alios & regendos, diabolicis illusionibus instigantur; quippe etiamsi potuerint lucri aliquid ex quorundam conversione conquirere, impatientia sua atque inconditis moribus, quicquid acquisierint, perdunt. Illud namque eis, quod Aggæus propheta describit, eueniet: Et qui mercedes congregat, mittat eas in sacculum pertusum. Vere enim

cra ſua in pertuſum
m condit, qui quic-
r aliorum conver-
videtur acquirere,
rantia cordis ſui,
tidiana animi di-
ie diſpendit. Ita-
, vt dum vberiora
er aliorum credunt
ionem parare ſe

poſſe, etiam ſua correctio-
ne priuentur. Sunt enim
qui ſe diuites ferunt, nihil
habentes, & ſunt, qui ſe hu-
miliant in multis diuitiis, &
melior eſt vir in ignobili-
tate ſeruiens ſibi, quam qui
dignitatem ſibi acquirit, &
indiget pane.

INDEX

INDEX I.
Rerum & Verborum.

A.

Abelis sacrificium. p. 48. 49
Abnegatio sui ipsius. 23
quid sit? 40. 97.
Abnegatio fieri debet præoccupationum, cognationis carnalis, iustificationum carnalium &c. 136
Abraham primitias obtulit. 6
quid hoc significet? 6
Accessuro ad Dominum quid faciendum. 22. 26
Adamus a serpente ad superbiam seductus. 17
a satana deceptus. 72. 74
nudus. 74
alas non habuit. 109
in lapsum lata sententia. 217
Adflictio mentalis. 4
Adflictiones constanter omnes ferendæ. 195. 202
Vid. Tentatio.
Adparitio Dei quomodo facta sit patriarchis & sanctis? 116. 117
Aduentus Christi consilium. 219
Ægyptiorum pœna. 110
Affectus quomodo sanandi & purgandi? 35
Affectus quidem intus malo corrumpuntur, tandem tamen perfecte sanantur. 80
Affectibus adhuc inueteratis piis quid faciendum? 218
Affectus prauos inuiti patiuntur christiani. 79
Affectuum vacuitas quid sit experientia sciri debet. 131
ad affectuum perfectam quietem peruenire sine multo labore nemo potest. 170
in affectus quid potestatem det? 170
Afflictio *Vid.* Adflictio.
Alæ spirituales. 109
Amator Dei verus quis? 211
Amor mundi ab anima sanctificata deponitur. 117. 118
Amorem Dei vix per breue tempus deponunt animæ Deum orantes. 167
Amoris erga Deum non sinceri signa. 100. 101
Amor erga res mundanas detrahit mentem.
Amor Dei purus quis sit & quomodo possibilis? 208
Vide Charitas.
Angeli secundum naturam corpus sunt. 114
Anima hominis habet profunditatem. 15

Ani-

Animam hominis intrat peccatum. 15. 19
Anima est libera, cui nulla a diabolo adferri potest necessitas. 21
Animæ claritas amiciet olim nuda corpora in resurrectione. 109
Animæ pars superior 110
Anima sanctificata omni mundano amore expeditur. 117
Animæ pigritiam curat Christus. 122
Anima videtur euolare. 147
Anima corrumpitur sordidis cogitationibus. 184
Anima custodienda est, ne prauis cogitationibus pateat. 185.
Anima sancta cum Deo in vnam est voluntatem. 194
Animæ tentationes quæ? 209. 210
Anima Christo coniuncta eius voluntati subiicitur. 155
Animæ orantes summa delectatione perfunduntur. 145
Anima terrestribus dedita non potest fugere tenebras diabolicarum potestatum. 167
Animam Christus liberat. 10
Anima quomodo posit dignoscere charismata spiritus S. a phantasmatibus spiritus mali? 86
Anima debet sibi attendere. 86. 87
Anima ex incuria capta. 89
Animæ cæcitas. 89
Anima imaginem Dei seruat. 89
Animæ restitutio. 90. 92. 93. 217
Anima per inobedientiam veluti irrationalis facta est. 91
Anima irregenita a variis concupiscentiis agitatur. 94
Anima secundum naturam suam corpus est. 114
induit membra corporis. 114
Animæ quid Deus fiat? 115
Anima quomodo viuat? 115
Animæ Deum orantes vix per breue tempus intermittunt amorem Dei. 167. 169
Animæ Deum orantes appetunt perfectionem deliciarum spiritualium. 168
Anima ab omni prauo adfectu & peccato expurgatur. 80
Animam pro lubitu non potest tentare hostis. 196
Anima in gratiæ statu constituta potest deficere. 190
Animæ Deum amanti Deus omnia implet. 188
Animæ pigræ quæ sint & quid ipsis fiat? 168
Animæ tentationes recte perferentes coronantur gloria. 199
Anima pretiosior est mundo. 227
Anima Adami post lapsum mortua. 217

Anima

Anima hominis lapſi vt ligetur. 212
Anima vincta vt liberetur. 223
Antonii cum Macario congreſſus. 243. 256
Apoſtolis ſpiritum ſanctum accipientibus prauitas innata ablata eſt. 151
Apoſtoli quoque ſoliciti fuerunt, ne tentarentur. 129
Apoſtolis nullam vim inferre poterat malitia. 130
Apoſtoli habebant adhuc libertatem ſuam, licet perfecti erant. 130
Arbitrium liberum hominis adſtruitur. 183
Vide Libertas.
Attentio animæ. 87

B.

Beatitudo ſanctorum in terra. 160
Bellum eſt duplex Chriſtianis. 163
Benignitas debet exornare opera noſtra. 8. 9
Boni & mali diſcretionem debet habere homo. 84
ad bonum ſibi vim debet facere ad Deum acceſſurus. 23
Bonum eſt adſcribendum Domino. 139
Bonum omne diabolus nititur contaminare. 48
Bonum aliquando bene fit.

C.

Cain imago omnium catorum.
Caini ſacrificium.
Certamen ſatanæ aduerſ mam noſtram.
Certamen animæ occultur
Certamen in oratione.
Certamen contra mortem.
Certamen piorum in bon
Certamen piorum, qui tum ſanctum habent.
Vide Lucta.
Chariſmata Spiritus S. ſu verſa.
Chariſmata Spiritus S. qu do a phantaſmatibus ſ ſint dignoſcenda?
Charitatis fructus deben eſſe.
Charitatem qui non poſ exercere, quid ipſis ciendum?
Charitas eſt fundamentum ternitatis.
Charitatem ad Deum ctam habent pauci.
Charitas ſanctorum.
Charitas nunquam excidit
Charitas in Deum quo acquiratur?
Charitas Dei debet præc amor vero proximi ſequ

Charitas erga Deum quomodo possit exerceri? 45
de Charitate liber. 136
Vide Amor
Christianismi perfectum mysterium. 211
Christianismi fundamenta. 11
Christiano saluando quid sit faciendum? 23
Christianus facile exercet omnes virtutes. 57
Christianorum requies. 66. 67
Christianorum ornatus & indumenta. 109
Christianis ante omnia quid sit faciendum? 110
Christianis duplex bellum est. 163
Christus a diabolo tentatus. 91
Christus habitat in piis. 88
Christus quæ sit passus? 91
Christi exinanitio. 138. 139
Christi exaltatio. 179. 180
Christus descendit ad inferos. 181
Christus descendit in cor hominis. 181
Christus quare aduenerit in mundum? 229
Christi imitatores quomodo debeant esse comparati? 195
Christus se contraxit & in corpus quasi redegit. 115
Christus curat animi pigritiam & torporem. 122. 123
Claritas animæ amiciet olim etiam corpora. 109
Vide gloria.
Cœlestia sunt omnibus præferenda. 225
Cœlicolis facta sanctorum non sunt ignota. 161
Cogitationes scrutandæ. 5. 134
Cogitationes prauæ funditus sunt extirpandæ. 93
Cogitationes sunt custodiendæ. 184
Circa cogitationes multo certamine opus est. 146
Vide Cognitio, Notitia.
Cognitionem diuinam Mosis facies repræsentat. 211
Columna ignis & nubis. 100
Communio cum Deo. 78
Concupiscentiæ apud pios quid agant? 128
Vide Cupiditas.
Confidentia nimia, securitasque hominis christiani. 11
Confidentia in externa & vana. 175
Confidentia nimia est Deo abominabilis. 138
est studiose vitanda ibid.
Consolatio a Deo quando inueniatur. 232
Consolatio etiam occasionem tentationis aliquando præbet. 209. 210
Cor est abyssus. 1
Cordis custodia. 187. 188
Cordis puri creatio est possibilis. 64
in cor quomodo ingrediendum? 1

Cordis purgatio & ſanctificatio. 34
Circa cor velamen poſitum eſt. 75
Cor cuſtodiendum. 187. 188
Cor eſt perſcrutandum. 134. 185
de cordis puritate an gloriandum? 135
Cor eſt ſepulcrum in quod Chriſtus venit. 187
In corde mors vera. 2
Cor purum non ſtatim habet homo ad primam gratiam. 80
Corpora ſanctorum glorificabuntur. 108. 215. 216. 217
Corpora reſurgent. 2
Corporum impiorum in reſurrectione olim erunt deformia. 217
Corroboratio in Spiritu. 87
Cranium cum Macario loquitur. 265. 266
Creatio puri cordis posſibilis. 64
Cupiditates in aliquibus ſanctis ad quinque vel ſex annos euanuerunt. 127
Vide Concupiſcentia.

D.

DÆmon vult Macarii pedem abſcindere. 264
Dæmones inſtar muſcarum in iuuenem aliquem venientes repelluntur. 262
Vide Diabolus
Damnationis in homine cauſa. 102. 103
Debitum apud Deum nullus habet. 188. 189
Decertationes piorum. 142
Vide Lucta, Certamen.
Deceptio ſui ipſius in ſpiritualibus. 15. 16
Defectio ſanctorum posſibilis. 84. 190
Deſcenſus Chriſti ad inferos. 187.
Deſperandum non eſt recordatione priorum delictorum. 121
Deus quodammodo in corpus ſe transformat? 113
Deus quid fiat animæ? 115. 116
Deus quomodo adparuerit ſanctis? 116
Deus expectat hominum pœnitentiam. 119
Dei qui particeps ſit? 78
Deus pure amandus non ob ſpem lucri. 208
Deo omnia ſunt in acceptum ferenda. 189
Sine Deo eiusque auxilio noſſe Dei ſapientiam non posſumus. 129
Dei guſtus non poteſt exſatiari. 138
Dei amator verus quis? 211
Diabolus non poteſt pro lubitu affligere animam. 196
Diabolus non aufert libertatem homini. 183
Vide Satanas, Dæmon.

Disciplina exteriori non est nitendum. 14
Discretione opus est. 118
Discretio spiritualium competit saltem spiritualibus. 166
Discretio homini est necessaria. 84
de Discretione liber. 70
Diuitiæ spirituales primum sibi comparandæ, deinde & aliis sunt communicandæ. 141
Diuitiæ spirituales variis modis comparantur. 220
Doctores sine opibus internis cui sint similes. 141
Doctrina & vita sancta simul stare debent. 235

E.

EBrietas spiritualis. 156
Elevatio mentis. 108
Euangelium saltem in genere præcipit quid sit agendum? 132
Exinanitio Christi. 138. 139
Experientia debet constare quid sit perfectionis methodus & affectuum vacuitas. 137
sine experientia qui de spiritualibus disputant cui sint similes? 132
Experientia in rebus sanctis. 128
Experientiam debet habere qui de rebus diuinis differere cupit. 154. 155

F.

FElicitas sanctorum in terra. 159
Filius Dei fieri qui vult, quid ei sit faciendum? 87
Filii Dei quibus delectamentis fruantur? 142
Filii Dei quando simus? 44
Filiis Dei quid sit faciendum? 295
Fructificatio in virtutibus qualis sit? 56. 57
Fructus spiritus qui? 56. 57

G.

GAudia piorum quæ? 142 143
Gloria Mosis typus gloriæ Spiritus S. 164
Gloriam Mosis induunt veri Christiani & quomodo? 73
Gloria Mosis repræsentat illuminationem Spiritus Sancti in piis. 211. 212
Gloriæ differentia in resurrectione. 81
Gloriæ studium in bonis operibus est vanum. 99
Vide Laus.
Gloria æterna in adflictionibus est abscondita. 105. 106
Gloriæ mensura est varia. 106
Gloriæ formam ostendit Mosis. 208
Vide Claritas.
Græci sapientes rixis dediti fu-

erunt. 329
Gratia non sequitur semper, vtcunq; aliquis fecerit omnia. 77
Gratiæ effectus non potest repræsentare peccatum. 85
Gratiæ opera. 85
Gratia diuina multifariam se transformat. 144
Gratia indesinenter operans. 15
Gratiæ dona profitenda. 18. 19
Ad primam gratiam non statim homo est purus. 15. 18
Gratia non ligat voluntatem. 20. 130
Gratia crescit in perseueranter orante. 30
Gratia salutem adsequimur. 33
Gratia est necessaria. 33
Gratiæ auxilium cui Deus suppediter? 111
Gratia aufert omne inquinamentum. 125
Non liberat in omne tempus a malitia. 128
Post gratiam acceptam homo adhuc est liber. 130
Gratia sustinuit Apostolos. 129. 130
Cum Gratia adhuc adest concupiscentia. 128
Gratiæ donis sanctificantur pii. 142
Gratia irradicatur quasi in homine, vt cum ipso sit una natura. 148
Gratia varias vicissitudines dispensat. 148. 153
Gratia vt imminuatur & crescat. 149
Gratia ut innoxie possideatur, quid requirat? 209. 210
Gratiam in summo gradu non potest aliquis sustinere semper. 249
Gratia licet indesinenter operetur, tamen cum ea subest malitia. 179
Gratia quoque occasionem tentationis præbet. 209
Gratia non offert necessitatem. 183
Gustus Dei non potest exsatiari. 138

H.

Hæreditas animæ amissa & recuperata. 93
Hominis impotentia. 162. 163
Homo sibi relictus nihil potest. 161
Homo sibi est causa malorum. 83
Homo causa est sortis malæ & bonæ. 84
Homo quomodo & cur pereat? 101
Homini adscribitur malum & bonum. 21
Homo lapsus dupliciter ligatur 222
Homines aliqui saluari nolunt. 22
Homines fugiendi. 257. 269

Humi-

Humiles quinam sint vere? 138
Humilibus delectatur Deus. 139
Humilitas debet exornare opera nostra. 9
Humilitas fundamentum est fraternitatis. 60
Propter Humilitatem Christus est exaltatus. 17
Humilitas animæ piæ quæ? 167. 170
Humilis nunquam cadit. 208
Humilitatem quomodo exercere debeat homo Christianus? 19
Humilitati studere debet, qui filius Dei vult fieri. 88
Humilitatem qui exercent, in iis habitat Christus. 88
Humilitate distant dæmones ab piis hominibus. 264

L.

IEiunium Christianorum. 3
Ieiunio non est confidendum. 175
Ignauia in Christianismo. 221
Vide Torpor.
Illuminatio fit per partes 19. 20
Illuminatio Spiritus S. quid sit? & quid non sit? 211. 213 214
Illuminati nondum plene tamen spem salutis habere possunt. 210
Illuminati aliquando pro fatuis habentur & pro hominibus noxiis. 148. 149
Imaginem Dei seruat anima. 89
Imitatores Christi qui esse possint? 195
Impedimenta ad æternam vitam. 210
Impius non statim mittitur in gehennam & cur hic sinatur viuere. 71
Impios impœnitentes lugent Deus & Angeli. 129
Impotentia hominis, 162. 163
Inferni cruciatus diversi. 266
Ingressus hominis in seipsum. 1
Inobedientia hominis primi. 92
quomodo homo ex eadem possit redire ad seipsum? 92
Irradiatio Spiritus S. 213
Irregenitus variis concupiscentiis agitur. 94
Israelitæ multa delinquentes puniti. 121
Iuuenes duo ad Macarium se recipiunt. 259
& probantur. 260

L.

LAbores in bono sunt sustinendi. 203. 204
Lacrymæ piæ. 150
Lapsus Adami. 74
Lapsus homo dupliciter ligatur. 222
Lapsus a Christiano deflendus est. 13
Latrones insidiantur hominibus.

bus. 11
Latro nihil potest Macario auferre. 298
Laus propria non est quærenda in bonis operibus. 38
Vide gloria.
Lex cui est posita? 183
Lex onus imponebat, nullum ferre valens auxilium. 192
Liber perfecte nemo Christianorum est. 153. 154
Libertas hominis ad bonum & malum. 21. 22. 84
Libertas mentis. 181
Libertatem homo retinet etiam in statu gratiæ. 183
Vide gratia.
Liberum arbitrium. 183
Longanimitas Dei hominum pœnitentiam expectat. 119
Longanimitas Dei non contemnenda est. 109. 119
Lucta duplex Christianorum. 163
Luctam in anima quis cognoscat? 223
quis non cognoscere possit? 224
Vide Certamen, Bellum.
Lumen a Deo & a satana profectum quomodo dignoscatur? 86

M.

MAcarius ob stuprum imputatum cogitur nutrire meretricem, & quomodo illa fraus fuerit retecta? 235
Macarius qua ratione venerit in solitudinem Scytin? 238
Macarius solicitatur, vt fiat Monachus. 238. 239
Macarii cum diabolo colloquium. 240. 249
Macarii varia miracula. 268. seq.
Macarius iuuat puellas. 271. 272
Macarius non verbis sed reipsa hæreticum refutat. 272
Macarius Ægyptius discipulus Antonii. 270
Macarius prædicit desolationem Sceteos. 245
Macarius quærit, vbi posuerit depositum? 246
Macarius pro vno vini poculo per diem aquam non bibebat. 248
Macarius non terreri potest a satana. 250
Macarius sanat puerum paralyticum. 250
Macarius vt patiens fuerit erga furem? 52
Macarius libenter audit sibi exprobrari sua peccata. 258
Macarius Deus terrestris. 258
Macarius cum cranio loquitur. 266
Macarii colloquium cum mortuo. 272
Macarius venit ad Antonium. 256. 243
Malitiam eiicere oportet ex mente.

mente. 111. 113
Malitia habitat sæpe in illis, qui sanctos se opinantur. 133
Malitia vt subdole sese habeat? 176
Vide Diabolus, Satanas, Peccatum.
Malorum causa sunt sibi ipsi homines. 83
Malum infirmitatum humanarum est absconditum. 139
Mandata Dei quomodo quiuis potest facere? 140
Mandata Dei implentur a nobis. 31
MandataDei qui accurate exequi putat, errat. 44
prona sunt quæ ad executionem mandatorum Dei pertinent. 47
Martyrium minorum peregrinorum. 263
Materialibus rebus non incumbendum. 234
Memoriæ quid tenendum? 265
Mentis perspicacia. 5
Mentis libertas. 187
Mentem hominum vis quædam obnubilat superne eam obtegens. 62
Mentis eleuatio. 108
Mercenarii in Christianismo. 221
Merces bonorum operum. 59
Meritum bonorum operum nullum. 188
Ministerii opus Christus an reprobauerit. 68
Molles in Christianismo. 221
Mors quomodo in insipidis hæreat? 98. 99
Mors perfringenda est. 89
Nors quid apud Paulum. 218
Mosis facies cognitionem diuinam in homine repræsentat. 211
Mosis fulgens facies. 72
Moses præbuit formam claritatis primi hominis. 72
Mosis formam præbuit corporum glorificatorum. 108
Moses quadraginta dies & noctes ieiunat. 108
Moses Pharaonem & Ægyptum superauit. 162
Mosis gloria est typus gloriæ Spiritus S. 164
Morbi corporis patienter ferendi. 233
per mulierem decepit Adamum satanas. 74
Mundatio perfecta. 1

N.

NAtura humana per se est impotens. 163
Naturæ humanæ restitutio. 229. 230
Nebuchodonosoris statua. 160
Negligentia *Vide* Piger Pigritia.
Noachi in diebus homines non volebant agere pœnitentiam. 118
Notitiam Dei & mysterium diui-

diuinorum sine Dei auxilio nemo habere potest. 129
Nuptiæ spirituales. 164
Nuptialis vestis quæ? 156

O.

OLeum Spiritus S. 124
Operationes Spiritus Sancti. 143. 144. 145.
Opus bonum nullum fraudatur mercede. 59
Opera bona non fieri debent propter laudem. 59
Opera ob vanam gloriam suscepta. 99
Opera gratiæ quæ? 85
Operibus bonis non acquiescendum? 12
Opera Dei verbo volentium obedire quæ? 70
Orandum indesinenter. 26. 27 30
Orandum est sine intermissione. 51. 52
Orandum omni studio & vigilantia. 53
Orandum quomodo? 53 54. 252
Orantes obtinent quæ petunt. 77
Orantes vt aliquando summa perfundantur voluptate 146
Orationis opus rite exercitum supra omnem virtutem excellit. 67
Orationis opus ministerio est præferendum. 68. 69
Orationis donum quibus detur? 204. 207
Ad Orationem faciendam sibi vim debet facere Christianus. 27
perseuerantia in oratione est vertex virtutum. 9
Orationi quæ debeant esse coniuncta? 9
Orationis assiduitas caput est omnis boni studii. 50
Orationis opus magna opus habet solicitudine. 50
Oratio cum quiete est opus gratiæ. 235
Ornatus Christianorum. 189
Os fugiendum est. 251

P.

PAphnutius discipulus Macarii. 257. 265
Patientiæ danda est opera. 196
Paradisus clausus. 74
Patriarchis quomodo adparuerit Deus? 116
Paulum circumfulgens lux. 214
Pauperes spiritu cui sunt similes? 17
Paupertatem suam nondum conuersus cogitare debet. 124
Paupertas spiritualis quæ? 157
Paupertatem spiritualem qui sentit felix est. 158
Paupertas spiritualis. 12
est rara. 17
Pax piorum. 144
Pec-

riginalis descriptio. 80
inhabitans abster-
n. 82
insultum aliquando
a orationem facien-
127. 128
habet latebras in
. 15. 19
s non tantum exter-
d & ab occultis pu-
ræstare oportet ani-
37
vt subrepat in ani-
ominis? 178
Vide Malitia.
m omnium imago
n. 94
tio vera in hoc mun-
æ? 234
quanam in re consi-
134. 231. 232
spiritualis qualis &
fit? 145. 146
nis methodus perci-
ex experientia. 130.
131
nem ante oculos qui
duo contingunt
ntissima. 63
nis persuasio quan-
amnum secum ferat?
175
nis persuasio tribus
damnum animæ im-
. 63
nem negantibus in
ianis quid debeat op-
poni? 62
Perfectio in spiritu. 33. 63
Perfectus omni ex parte nemo Christianorum est. 153
Perfectum quod a Spiritu gignitur quodammodo. 83
Perfectos se esse gloriantur superbi. 28
Ad perfectæ virtutis mensuram vnusquisque fide & amore potest venire. 33
Perfectos Christianos fieri docet Apostolus. 62
In Perfectis Deus requirit voluntatem. 130
Perfecti licet fuerint Apostoli, tamen retinuerunt libertatem. 130
Perfectus a Deo fit, qui perseuerat in bono. 30. 31
Perseuerantium paucitas. 95 96
Perseuerantes quinam sint? 97
Phantasmata satanæ quomodo sint dignoscenda a charismatibus spiritus? 96
Piger quinam Apostolo? 61
Pigræ animæ quæ? & quid ipsis contingat? 169
Pigritiam animæ corrigit Christus. 121. 122.
Pœnæ infernales diuersæ. 266
Pœnitentia non est differenda. 119
Ad Pœnitentiam ducit nos Dei longanimitas. 129
Præpositis fratribus quid sit faciendum? 41. 42
Primitias obtulit Abraham, & quid

quid hoc significet? 6
Principatus satanæ. 72
Promissis Dei adsequendis multis laboribus opus est & certaminibus. 96
Pueri tres statuam Nebuchodonosoris adorare non volentes. 160
Purgatio animæ est necessaria, vt gratia possit operari. 186
Purgatio cordis. 34
ad Puritatem refertur vniuersa scriptura. 135
Puritate cordis quando gloriandum? 135

R.

Rebus materialibus non incumbendum. 234
Regeneratio imaginem perfectionis habet. 82
Regeneratus potest sequi satanam. 84
Regnum cœlorum est omnibus rebus præferendum. 227
Regnum cœlorum non est facile parabile. 229
Requies Christianorum. 66. 67
Resurrectio mortuorum habebit certos gradus gloriæ. 87

S.

Sacrificium piorum. 6. 7
Saluando quid faciendum sit? 23. 254. 256. 257
Sanctificatio cordis. 34
Sancti in alterum seculum aliquando rapiuntur. 125
Sanctorum beatitudo in terra 160
Sanctis quomodo Deus apparuerit? 116
Sancti quam sint felices in terra? 159
Sanctis mundana sunt exosa. 164
Sancti superant alios homines sapientia.
Sanctus qui vere sit? 1. 132
Sanctorum facta in terris cœli incolis non sunt ignota. 161
Sancti possunt cadere. 83
Sapientes Græci rixis diditi. 129
Sapientiæ carnali est renunciandum. 136. 137
Sapientia vera vbi sit inuenienda? 136. 137
Satanæ certamen aduersus nos in quo præcipue consistat? 2. 3
Satanæ mors & suspendium. 45
Satanæ contentio & studium in quo vigilet? 47
Satanas princeps seculi declaratus. 72
Satanas fuit perculsus cum vidit faciem fulgentem Mosis. 72
Satanas est virga disciplinæ paruulis in Spiritu. 75
Satanas cur sæuire permittatur? 76
Satanæ imperium non tantum

ipsi est, quantum ipse vult. 76
Satanas non dominari potest homini, nisi ei aditum præbeat. 83
Satanæ transfiguratio. 85
Satanæ lumen quomodo a Dei lumine possit cognosci. 86
Satanas vt agat subdole. 176
Satanas ad tempus se solet abscondere. 179
Satanas obiicit peccata piis, vt eos ad desperationem adigat. 182
Satanas quotidie homini suggerit absurda. 182
Satanas omnibus fit omnia. 186
Satanas deiicit etiam animas fideles. 190
Satanæ cum Macario colloquium. 240. 248
Satanæ principatus. 72
Satanæ phantasmata, quomodo a Spiritus S. charismatibus sint dignoscenda? 86
Satanam vidit Macarius. 140
Satanæ colloquitur Macarius. 140
Vide Diabolus, Malitia
Scetis eremus Macarii, & qua occasione huc venerit? 238
Sceteos desolatio a Macario prædicta. 244. 245
Scriptura S. vniuersa refertur ad puritatem. 135
Securitas hominis Christiani. 11
Sermones spirituales, quinam cum aliis haberi possit? 40
Sermo malus bonos malos facit; & bonus malos bonos. 268
Signa Dei verbo obedire volentium. 70
Signa eorum, qui non faciunt fructum vitæ. 70
Simplicitas fundamentum fraternitatis. 60
Simplicitas debet exornare opera nostra. 8. 9
Sodomorum pœna ob impœnitentiam. 120
Sponsi & sponsæ mysteria 154
Simile a
cultura vineæ. 10
latronibus. 12
matre. 13
cubiculo regio. 14
cultore vineæ. 16
tyrone militiæ. 16
homine diuite. 17. 20
creditore. 18
sole. 19. 106
arbore. 19
ciuitate. 19
diuite. 20
fœtu. 20
ædificante. 20
semine. 20
mercatore. 20
itinerante. 21
præceptoribus. 42
fatuis virginibus 51
cultura vineæ. 56

iis qui indigni iudicati sunt promissa terra. 64
vulnere. 79
ferro ignito. 80
lapidibus. 81
ciuibus unius ciuitatis. 81
semine & frumento. 81
infante. 86. 82
vino & aceto. 86
animali. 80
infante. 89
critico. 94
homine regem videre desiderante. 95
fratre cum fratre inimicitias exerente. 98
incendio. 102
naufragio. 103
eruptione hostili. 103
nauibus. 104
grano frumenti. 105
surculo. 104
sole. 106
flore fœni. 107
metallis, auro &c. 117
amore coniugali. 118
ægrotis 123
amicis amicum in desperato morbo lugentibus. 123
oleo, quo unguntur. 124
oculo corporis. 126
vapore solem obtegente. 128
pane. 130. 131
homine sitiente. 132
homine, qui mel nunquam gustauit. 131
auaro. 137
eo, qui non bibit potionem dulcem. 137. 138
mendicis. 141
muliere viro nubente. 155
plenis vino. 156
terra. 162
palatio regio. 177
eo, qui plantat vineam. 179
eo, qui seminat frumentum. 179
infante. 179
corpore. 184
agricola. 196
colono. 190
Israelitis. 189. 190
figulo. 196
vase recenti. 197
cannabi. 197
puero. 197
martyribus. 198. 199
ab illis, qui intrant seplasiam. 288
a vi generatiua intus in hyeme latente. 216
hominibus noctu iter agredientibus. 218. 219
a modis variis parandi diuitias. 220
Spiritualis homo, quis & qualis? 145
Vide Sanctus.
Spiritualium potestatum impulsibus non statim est credendum. 84
Spiritus S. operatur in homine sanctificato. 192
Spiritus S. testimonium in nobis. 44
Spiritus S. est agricola animarum

rum nostrarum. 163
Spiritum S. qui accipere possit? 166
Spiritum S. qui habet, potest omnia mandata Dei exequi. 140
Spiritum S. qui habet, modo quodam perfectus est. 83
Spiritum S. qui habent mensuras perfectionis inscendunt. 124
Spiritus S. lætitia. 50. 51
Spiritus S. effectus & operationes in piis. 143. 144
Spiritus S. orat & lacrymat in nobis. 150. 151
Spiritus S. effusus in apostolos. 151
Sine Spiritu S. nemo potest intelligere diuinam voluntatem. 155
Reformatio per Spiritum S. possibilis. 67
Spiritus fructus cum Spiritu S. habet apud se homo. 145
Spiritus sancti illuminatio. 211. 212. 213
Spiritus probandi. 85
Statuam Nebuchodonosoris tres pueri non adorare voluerunt. 160
Status Spiritualis cum palatio regio comparatus. 177
Superbia Spiritualis vitanda. 14. 15. 60. 137
Superbi Spiritualiter in peccatum incidunt 134

T.

Tentationes Diabolicæ limitatæ 76
Tentationes Diaboli constanter sunt ferendæ. 200. 201
Tentationes subeundæ piis sunt semper. 195
Tentationes animæ quæ? 209
Tentationes satanæ sunt innumerabiles. 225
Tentationes, cur immittantur piis? 226
Tentatio Christi a Diabolo. 91
Vide Afflictio.
Terra promisionis quid significet? 65
Theopemtus amicus Satanæ. 141
Thesaurus noster in vasis fictilibus quinam? 140
Timoris Dei expers suam quærit gloriam. 45
Torpor in Christianismo. 221
Torporem animæ corrigit Christus. 121. 122.
Tumor spiritualis. 18
Vide Superbia.

V.

Vestis nuptialis quæ? 156
Viduam lacrimantem vt Macarius iuuerit? 245. 246
Vim sibi accersurus ad Deum inferre sibi debet ad bonum. 28
Vinculum animæ lapsæ. 222

Vineæ cultura. 10
Virgines fatuæ. 9
cur ita dictæ? 55
Virgines fatuæ ob confidentiam in iustitiam ptopriam sunt exclusæ. 112
Virgines prudentes intromissæ in thalamum. 111
Virtutes omnes facile exercet Christianus. 57
Virtutis ad studium cogere se debet pius. 203. 204. 205. 206
Virtutes omnes inuicem cohærent. 7. 47
Visiones sunt discernendæ. 85
Visiones obiectæ aliquando fuerunt Christianis. 133. 134
Vita vera, quæ? 2
Vita æterna viuit anima pia iam in hoc seculo. 123
Vita æternæ prægustus in sanctis. 125. 153
Vita sancta & doctrina simul stare debent. 235
Vitia cohærent. 8. 48
Vitium & virtus non debent simul seri. 36
Voluntati hominis est adscribendum quod ipse pereat. 102. 103
Voluntas Dei, quæ sit? 34
Voluntas Dei omnes homines saluandi. 21
Voluntas Dei, quomodo fiat? 61
Voluptate perfunditur homo pie orans. 147

INDEX II.

INDEX II.

Locorum Scripturæ, quæ in his opuſculis obiter explicantur.

Gen.	III, 24.	p. 75.
	IV, 4.	p. 49.
	IV, 12.	p. 94.
Lev.	XIX, 19.	p. 36.
Deut.	XXII, 10. 11.	p. 36.
Pſalm.	IV, 7.	p. 214.
Pſalm.	XII, 4.	p. 214.
Pſalm.	XIII, 3.	p. 214.
Matth.	VI, 10.	p. 61.
Luc.	VI, 26.	p. 38.
	X, 36.	p. 67.
	XVII, 21.	p. 50.
Actor.	IX, 3.	p. 214.
Rom.	V, 14.	p. 73.
Rom.	VII, 24.	p. 218.
I. Cor.	II, 15.	p. 166.
I. Cor.	XIII, 7.	p. 39.
II. Cor.	III, 7.	p. 212.
II. Cor.	IV, 6.	p. 214.
II. Cor.	IV, 7.	p. 139.
II. Cor.	V, 18.	p. 213.
II. Cor.	VII, 1.	p. 184.
Ebr.	III, 12.	p. 65.
	III, 16.	p. 65.
	III, 17.	p. 64.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ

ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥ

ΟΜΙΛΙΑΙ.

Sancti Patris

MACARII

ÆGYPTII

HOMILIÆ.

IO. GEORGIVS PRITIVS

Textum Græcum accurate reuidit, & in ſectiones diſpeſcuit, Latinamque verſionem quamplurimis in locis emendatiorem magisque perſpicuam reddidit, adnotatis vbique, ad quæ prouocatur, ſcripturæ ſacræ dictis.

LIPSIÆ,

In Bibliopolio

GROSSIANO.

ANNO M DCC XIV.

VIRO
Illustri Excellentissimoque,
IO. ERNESTO
a Schönleben/
SERENISSIMI PRINCIPIS ANHALTINO-SERVESTANI,
CAROLI
GVILIELMI,
CANCELLARIO, CONSILIARIO INTIMO ET SACRI CONSISTORII PRÆSIDI,
EMINENTISSIMO,
Patrono singulari,
Macarium, sanctissimum Patrem, atque seipsum
obsequiosissimo cultu & studio offert
IO. GEORGIVS PRITIVS.

QUum DEI
singulari
simi CA
ELMI, su
iussu & au
men etiam consiliis, Lip
omnium patria, ad Serue
abitum meditarer, adduc
existimaui comitem ver
carium illum Ægyptiur
ecclesiæ christianæ, p
laude, & viua rerum spi
tia, incomparabilem. Q
mus, qui, nisi diuinorur
a Spiritus sancti gratia fu
particeps factus, de exc
mæ præstantia, de lapsu
rimo, de extrema homi

gratiæque a natura diſtinctione, vniuerſaque ſalutis noſtræ œconomia ſolidius ſcripſerit, quam veteranus ille inter Chriſti Saluatoris miniſtros, Macarius? Tantum virum quod in hoſpitium deducam, niſi ad Te, Vir Excellentisſime? quippe qui pro inuſitata rerum diuinarum, qua polles, peritia, es vnus omnium maxime ad exiſtimandum idoneus, quodnam ſit tam eximiis animabus ſtatuendum pretium? Quod, qui nouerit, quam & cupide calideque olim noſtris ſacris dederis operam, quam amplas interioris ſapientiæ diuinæ poſſideas facultates, quam & morum præſtes ſingulari integritate, quantoque amore in pietatem ſinceram eiusque cultores feraris, iuxta mecum agnoſcet libenter & prædicabit. Mihi vero & iſta ratio fuit in clientelam tuam tradendi diuinum Macarium noſtrum, noſtris qualibuscunque vigiliis nunc paulo politius prodeuntem in publicum, vt me quoque hac ratione ſiſterem Tibi, Vir Illuſtris, ad perpetua ſeruitia; ac aliquod extet grati animi erga Te documentum, cui imprimis refero acceptum, quod apud Serueſtanos veſtros & in eccleſia & in cathedra publica ea tra-

dendi concessa mihi sit facultas, quæ populo christiano & studiosæ iuuentuti possint esse ad vitam christianam recte ingrediendam atque colendam; ac ad veram eruditionem comparandam, necessaria & vtilia; quo vitæ ego genere maxime omnium iam a multis annis vehementer delector. Recipe igitur, Vir Illustris, hospitem hunc nouum ea fronte, qua ad suauissimam humanitatem, dotem Tibi a natura fauenter impertitam, & elegantissima viuendi ratione plurimum auctam, compositus, non doctos tantum, sed præsertim pietatis cultores, ad conspectum tuum benignissime admittis. Recipe & me in favorem, qui enixim in id connitar, vt quibus muneribus tuo beneficio præficior, satisfaciam semper, & de cetero quibuscunque possim officiis, ad Te, Vir eminentissime, ornandum sim paratissimus. Vale. Lipsiæ in abitu meo Cal. Octobr. A.O.R. cIↄ Iↄc XCVIII.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO SALVTEM DICIT

Io. GEORGIVS PRITIVS,

SS. Theologiæ Licentiatus & Professor Publicus.

Diulgamus hic, quod Deus faustum esse iubeat, in ecclesiæ veræque pietatis studiosorum vtilitatem, Macarii, patrum antiquissimi, Homilias, rebus optimæ frugis diuinissimaque mysteria complexis, refertissimas. De qua noua editione vt lectori paulo accuratius constet, erunt aliqua, licet breuissimis, præmittenda, antequam ad lectionem libri vtilissimi admittatur. Editionem, vt adparet, Francofurtanam, quam Zacharias Palthenius anno seculi superioris nonagesimo quarto adornauerat, repetiuimus quidem; sed vt paulo comtior tamen prodiret, elaborauimus. Nam Græcum textum accurato studio reuisimus; sublatis hinc inde mendis, quæ in priorem editionem irrepserant. Vbi quidem in vo-

tis nobis fuiſſet, vt ad manus nobis codex extitiſſet manu exaratus; quum alicubi ſatis esſet manifeſtum, lectionem libri excuſi in vitio cubare. Multis id locis poſſet oſtendi; ſed vnum ſaltem ſpeciminis loco adferre ſufficiat. Homilia X. p. 221. editionis Francofurtanæ nullo ſenſu legitur ἐκπεινεῖ καὶ ἐκδιψᾷ ὑπάρχουσι, in quorum verborum locum repoſuimus ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ ὑπάρχουσι. Quamuis nec minus congruenter legi posſit ἔκπεινοι καὶ ἔκδιψοι, quæ verba paulo poſt in ipſo quoque contextu occurrunt. Vbi ergo & manifeſtum fuit, verba Auctoris eſſe corrupta, & manifeſta quoque emendationis ratio patuit, tentauimus Auctorem ſibi reſtituere. Aliquibus vero in locis Cotelerii diligentia nobis inſeruiit, ex manuſcriptis codicibus, in eccleſiæ Græcæ Monumentis, quæ Pariſiis lucem adſpexerunt, ſubinde variantes lectiones adnotantis, quas vel in textum recepimus, vel ad latus adnotauimus. Latina verſio miſerrime omnino ſe habebat, adeo quidem, vt multis in locis fœda ſtribligine & barbariſmis horreret; nec ſæpisſime verum Macarii ſenſum exprimeret. Dedimus igitur operam, tum vt paulo magis Latinus ſit interpres, tum vt fidelius, quæ ſenſerit ipſe Auctor, ſuo ſermone exhibeat. Quanquam

nec

nec sic quidem possimus spondere, nihil superesse in versione amplius, quod emendari mereatur; quum sit difficillimum, quæ peccata sunt ab aliis, ita plene sustollere, vt nullus amplius næuus adpareat. Ac mihi quidem facilius longe videbatur fore, nouam concinnare versionem, quam veterem illam tot locis incongruam, & male auctoris menti respondentem, corrigere. Textum in sectiones dispescuimus, interpretem Germanicum ea in re secuti; vt videlicet, qui Germanicum idioma cum Græca Auctoris oratione conferre cupiant, quod quærunt faciliori negotio inuenire possint, nec ceteroquin aliqua oriatur exinde confusio. Quamuis non negemus, si nostra libertate vti hic nobis datum fuisset, aliam nos haud infrequenter distinguendi rationem fuisse secuturos. Argumenta Homiliis ipsis præmissa retinuimus quidem, quamuis non ipsius sint Macarii, sed alterius cuiusdam auctoris, inepte sæpius Macarii mentem in summa proponentis, Auctoremque ipsum, non raro a se ne intellectum quidem, intempestiua notantis censura. Non diffitemur interim, Homiliarum summam succinctius multo accuratiusque referri potuisse. Index denique multis in locis auctior redditus & ordinatior factus est. Vt nunc quidem sperare

)(5 lice-

liceat, sanctissimi Patris labores insigni cum fructu a studiosorum manibus teri posse. Quæ vero ad ipsius Macarii patriam, genus, vitæ rationem, scribendi modum, summamque, quanta cogitari potest, rerum diuinarum intelligentiam, aliaque multa pertinent, de iis prolixius tum sumus dissertaturi, quum Macarii opuscula, a Petro Possino, e societate Iesu viro, ante annos aliquot Tolosæ e manuscriptis primum nobis exhibita, Homilias has consequi iubebimus. Interim valeat Lector, & quæ promisimus iam iam, propediem nos exsoluturos esse, certissime sibi persuadeat. Properabam Lipsiæ, ineuntibus nundinis auctumnalibus, anni reparatæ salutis CIↃ IↃC XCVIII.

HOMI-

MILIARVM B. MACARII SINGVLARVM

Argumenta.

PAG.
erpretatio allegorica visionis apud Ezechielem descriptæ. 1
regno tenebrarum, hoc est peccato: & hominem solius Dei beneficio liberari ab eo. 22
e quieta fratrum inter se conuersatione, & prælio interiori. 29
ua ratione promouendū in vita Christiana. 37
uantum discrepet vita Christianorum a reliquorum hominum vita. 72
e modo precandi. 90
De clementia Christi erga homines: continet etiam responsiones ad quasdam interrogationes, forte curiosas. 99
De his quæ contingunt Christianis interorandum. 106
romissiones ac prophetias diuinas per varios successus, & tentationes, impleri: & soli Deo adhærendo liberari nos ab infestationibus dæmonum. 113
umilitate & alacritate retineri & augeri dona gratiæ diuinæ: superbia autem & ignauia perdi. 126
Virtutem sancti Spiritus in corde hominis se habere instar ignis. 132
De statu Adæ post imaginem Dei perditam. 151

XIIII.

ARGVMENTA

XIII. Quem fructum a Chriſtiano Deus exigat.
XIV. Qui ſe dedicant Deo, non ſine ſpe remun
tionis id facere.
XV. Quam ſancte & caſte ſe gerere debeat an
Chriſtiani erga Chriſtum ſponſum ſuum
XVI. Spirituales homines obnoxios eſſe tent
nibus & afflictionibus; quarum orig
primum peccatum.
XVII. De Chriſtianorum vnctione ſpirituali,
gloria.
XVIII. De theſauro Chriſtianorum, qui eſt C
ſtus & Spiritus ſanctus, variis modis
ercens eos ad perfectionem aſſequ
dam.
XIX. Chriſtianus proficere volens, ad omne
quod bonum eſt, ſe vi compellere debet.
XX. Solus Chriſtus ſanauit animam, quam or
mento gratiæ ſuæ veſtiuit.
XXI. Homini Chriſtiano duplex incumbit bell
externum & internum.
XXII. De duplici ſtatu decedentium.
XXIII. Hi ſoli diadema regium geſtare poſſu
qui ſunt e ſemine regio.
XXIV. Chriſtianorum ſtatus, mercaturæ & f
mentationi ſimilis eſt.
XXV. Per inobedientiam redacti ſumus in ſerui
tem, a qua per myſterium crucis libe
mur: item de lacrymarum & ignis di
ni efficacia.
XXVI. De dignitate, facultate, & operationi
animæ: & qua ratione tentetur a Diab
lo, & ab eo liberetur.

XXVII. I

HOMILIARVM.

I. Dignitatem & statum hominis Christiani prosequitur, eiusq; liberum arbitrium; permixtis interim vtilibus quæstionibus. 367
III. Describit ac deplorat calamitatem animæ, in qua propter peccatum non habitat Christus. 394
. Duplici ratione gratiam suam largitur Deus: cuius fructum tandem iusto iudicio repetit. 401
Ex Spiritu sancto renasci debet anima Dei regnum ingressura: & qui hoc fiat. 411
I. Fidelis animo mutari debet, & in Deum colligere cogitationes omnes, a quibus vere dependet obsequium diuinum. 422
II. Gloria Christianorum modo latet in animis eorum, quæ resurrectionis tempore emerget, & illustrabit corpora, pro suo quæque modo. 430
III. Quam attente diligenterque precandum sit. 443
IV. De gloria Christianorum illis non ignota. 447
V. De sabbato antiquo & nouo. 452
VI. Diuersa est resurgentium gloria. 455
VII. De paradiso & lege spirituali. 457
VIII. Exacto opus est iudicio in discernendis veris Christianis, & quinam sint illi. 470
IX. Ad quid Scriptura diuina nobis donata est a Deo. 475
Virtutum inter se colligatio, itidem vitiorum. 477
Quam profunda sint animæ penetralia, quæ pau-

paulatim incrementa gratiæ, aut vitiorum accipit. 485
XLII. Non externa, ſed interna, promovent aut lædunt hominem: veluti Spiritus gratiæ, aut Spiritus nequitiæ. 488
XLIII. De progreſſu viri Chriſtiani, cuius tota vis dependet a corde, vt hic varie deſcribitur. 491
XLIV. Quantam in homine Chriſtiano mutationem, ac renovationem faciat Chriſtus, qui morbos animæ ſanauit. 502
XLV. Nullis artibus aut operibus huius mundi, ſed ſolo Chriſti aduentu ſanatum eſſe hominem: cuius magnam cum Deo cognationem refert hæc Homilia. 513
XLVI. De differentia inter verbum Dei, & verbum mundi: & inter filios Dei, & filios huius mundi. 523
XLVII. Explicatio allegorica quorundam ſub lege factorum. 530
XLVIII. De perfecta fide in Deum. 547
XLIX. Non ſatis eſt huius ſeculi delicias reliquiſſe, niſi quis alterius ſeculi beatitudinem conſequatur. 554
L. Deus eſt, qui per ſanctos ſuos & creaturas edit miracula. 561

Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ αἰγυπτίου ὁμιλίαι πνευματικαὶ, πάνυ πολλῆς ὠφελείας πεπληρωμέναι, περὶ τῆς ὀφειλομένης καὶ σπουδαζομένης τοῖς χριστιανοῖς τελειότητος.

Sancti Patris nostri Macarii Ægyptii Homiliæ spirituales, permagna vtilitate refertæ, de integritate, quæ decet Christianos, cuique operam dare debent.

ΟΜΙΛΙΑ α΄.

Ἀλληγορικὴ παράφρασις τῆς παρὰ τῷ Ἰεζεκιὴλ τῷ Προφήτῃ γεγραμμένης ὀπτασίας.

§. I.

HN Ἐζεκιὴλ Προφήτης ὀπτασίαν καὶ ὅρασιν ἔνθεον καὶ ἔνδοξον θεωρήσας, διηγήσατο· καὶ ἀνέγραψεν ὀπτασίαν μυστηρίων ἀλαλήτων γέμουσαν. εἶδε γὰρ ἐν τῷ πεδίῳ ἅρμα χερουβεὶμ, τέσσαρα ζῶα πνευματικά· ἐν ἑκάστῳ ζώῳ τέσσαρα

Homilia I.

Allegorica interpretatio visionis Apud Ezechielem descriptæ.

§. I.

QUam EZECHIEL Propheta divinam illustremque visionem viderat, eam litterarum monumentis mandavit ac descripsit, mysteriis humanæ menti imperuiis refertam. Vidit enim in campo currum Cherubim, quatuor animalia spiritualia. Quorum singulis erant quatuor

Ezech. I. 1. seq. X, 2. seq.

facies, vni quidem leonis, alteri aquilæ, tertio vituli, quarto hominis facies erat. Singulis quoque faciebus erant alæ, vt neque anteriora, neque posteriora cognosci potuerint. Terga illorum oculis plena: & pectora similiter oculis abundabant, nec vllus erat locus, qui oculis non fuerit plenissimus. Et rotæ secundum quamque faciem tres, in modum rotæ: & in rotis inerat spiritus. Et vidit tanquam similitudinem hominis, & quæ subtus pedes eius erant, erant tanquam opus sapphiri. Et ferebat currus Cherubim, animalia vero insidentem dominum. Quocumque progredi volebant, in faciem erat. Et vidit subtus Cherubim veluti manum hominis, gestantem & fulcientem.

§. II. Et hoc quod vidit Propheta in ecstasi seu stupore constitutus, verum ac certum erat. Significabatur enim ac adumbrabatur alia quædam, non minus arcana, quam divina res, mysterium scilicet

πρόσωπα, ἔχοντα, τὸ ἓν πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ ἓν πρόσωπον ἀετοῦ, καὶ τὸ ἕτερον μόσχου, καὶ ἄλλο πρόσωπον ἀνθρώπου. καὶ πτέρυγες καθ' ἕκαστον πρόσωπον, ὡς μὴ ἐννοεῖσθαί τινι τὰ ἔμπροσθεν, ἢ ὀπίσθια. τὰ νῶτα αὐτῶν ὀφθαλμῶν ἔγεμον· καὶ αἱ κοιλίαι ὁμοίως πεπλήρωνται ὀμμάτων. καὶ οὐκ ἦν τόπος τις, ὃς οὐκ ἔγεμεν ὀφθαλμῶν. καὶ τροχοὶ καθ' ἓν πρόσωπον τρεῖς, ὡς ἐν τροχῷ. καὶ ἐν τοῖς τροχοῖς ἦν πνεῦμα, καὶ εἶδεν ὡς ὁμοίωμα ἀνθρώπου, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἔργον σαπφείρου. καὶ ἔφερε τὸ ἅρμα τὰ χερουβεὶμ, καὶ τὰ ζῶα τὸν ἐποχούμενον δεσπότην. οὗ ἂν ἐβούλετο πορεύεσθαι, κατὰ πρόσωπόν ἐστι. καὶ εἶδεν ὑποκάτω τῶν χερουβεὶμ, ὡς χεῖρα ἀνθρώπου ὑποβαστάζουσαν καὶ φέρουσαν.

§. II. Καὶ τοῦτο ὅπερ εἶδεν ὁ Προφήτης ἐν ἐκστάσει, ἀληθινὸν ἦν καὶ βέβαιον· ὑπεδείκνυτο δέ τι ἕτερον καὶ προετυποῦτο μυστικὸν καὶ θεῖκὸν πρᾶγμα, μυστήριον ἀποκεκρυμμένον

ἀλη-

ῶς ἀπὸ τῶν γενεῶν, σχάτων δὲ τῶν χρό- φανερωθὲν ἐπὶ τῆς ἐ- πιφανείας τοῦ Χριστοῦ. ῆς γὰρ μυστήριον ἐ- τῆς μελλούσης δέχε- τὸν ἑαυτῆς κύριον, θρόνος δόξης αὐτῷ θαι. ψυχὴ γὰρ ἡ ξιωθεῖσα κοινωνῆσαι πνεύματι τοῦ φωτὸς, καὶ καταλαμφθεῖ- πὸ τοῦ κάλλους τῆς ἀρ- δόξης αὐτοῦ, ἑτοι- σαντι αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς δραν καὶ οἰκητή-, ὅλη φῶς γίνεται, λον πρόσωπον, καὶ ὀφθαλμός· καὶ οὐ- δέν ἐστι μέρος μὴ γέ- τῶν πνευματικῶν ὀφ- μῶν τοῦ φωτός· τοῦτ' οὐδὲν ἐσκοτισμένον, λη δὲ ὅλου φῶς καὶ μα ἀπεργασθεῖσα, λη ὀφθαλμῶν γέ-, μὴ ἔχουσα δὲ ὕστε- ἢ ὄπισθεν μέρος, πάντη κατὰ πρόσω- τυγχάνουσα, ἐπι- κότος ἐπ' αὐτὴν καὶ αθεσθέντος τοῦ ἀρ- κάλλους τῆς δόξης τοῦ ς, τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὁ ἥλιος πάντη ος ἐστι, μὴ ἔχων τι ς ὕστερον ἢ ἐλλεῖπον, ὅλος ἐξ ὅλου δεδό- η τῷ φωτί, καὶ ὅλος

a generationibus reuera abſconditum, manifeſtandum tamen vltimis temporibus in apparitione Chriſti. Videbat enim myſterium animæ, quæ dominum ſuum amplexura, & thronus gloriæ futura erat. Anima ſiquidem, quæ de Spiritus ſancti, præparantis illam ſibi in ſedem & habitationem, participare lumine digna iudicata, & pulcritudine inenarrabilis gloriæ eius illuſtrata eſt, tota fit lumen, tota facies & tota oculus: nec vlla eſt eius pars, quæ oculis ſpiritualibus luminis plena non ſit: hoc eſt, nulla eius pars tenebris offuſa, ſed tota lumen & Spiritus effecta, & tota oculata, nec anteriorem, nec poſteriorem partem vllam habet, ſed vndique in facie eſt, deſcendente ſuper illam, & in ea inſidente ineffabili pulchritudine gloriæ luminis Chriſti. Et quemadmodum ſol undiquaque ſui ſimilis, nullam partem poſteram aut imperfectam habet, ſed totus omnino lumine coruſcat, & totus

lumen eſt, ex ſimilibus partibus conflatus: aut quemadmodum ignis, ipſum ſcilicet lumen ignis, totus ſibi ſimilis eſt, nec anterius, aut poſterius, aut maius, aut minus quid in ſe habet: ſic & anima, ineffabili pulchritudine gloriæ luminis faciei Chriſti perfecte illuſtrata, & Spiritus ſancti perfecte particeps facta, & quæ fieret habitatio & ſedes Dei, digna iudicata, tota oculus, tota lumen, tota facies, tota gloria & tota ſpiritus fit, ita præparante eam CHRISTO, ferente, agente, portante, geſtante, ſicque exornante ac decorante illam pulchritudine ſpirituali: inquit enim, *manus hominis erat ſubtus Cherubim.* Quia ipſe eſt, qui in ea vehitur, & qui viam ei commonſtrat.

§. III. Quatuor autem illa animalia currum ferentia, typum præ ſe ferebant præcipuarum animæ rationalis partium. Quemadmodum enim aquila cæteris auibus

φῶς ἐστὶν, ὁμοιομερὴς τυγχάνων. ἢ ὥσπερ πῦρ αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ πυρὸς, ὅλον ὅμοιον αὐτῷ ἐστὶ, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῷ πρῶτον, ἢ ἔσχατον, ἢ μεῖζον, καὶ ἔλαττον. οὕτω καὶ ψυχὴ ἡ καταλαμφθεῖσα τελείως ὑπὸ τοῦ ἀῤῥήτου κάλλους τῆς δόξης τοῦ φωτὸς τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, καὶ κοινωνήσασα πνεύματι ἁγίῳ τελείως, καὶ κατοικητήριον καὶ θρόνος θεοῦ καταξιωθεῖσα γενέσθαι, ὅλη ὀφθαλμὸς, καὶ ὅλη φῶς, καὶ ὅλη πρόσωπον, καὶ ὅλη δόξα, καὶ ὅλη πνεῦμα γίνεται, οὕτως αὐτὴν κατασκευάζοντος Χριστοῦ, τοῦ φέροντος καὶ ἄγοντος, καὶ βαστάζοντος, καὶ φοροῦντος αὐτὴν, καὶ οὕτω εὐτρεπίζοντος, καὶ κατακοσμοῦντος κάλλει πνευματικῷ· καὶ γάρ φησι, χεὶρ ἀνθρώπου ὑποκάτω ἦν τῶν χερουβείμ. ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἐν αὐτῇ βασταζόμενος, καὶ ὁδηγῶν αὐτήν.

§.III. Τύπον δὲ ἔφερον τὰ τέσσαρα ζῶα τὰ φέροντα τὸ ἅρμα, αὐτῶν τῶν ἡγεμονικῶν λογισμῶν τῆς ψυχῆς· ὥσπερ γὰρ ὁ ἀετὸς βασιλεύει τῶν ὀρ-

ὀρνέων, καὶ ὁ λέων τῶν ἀγρίων θηρίων, καὶ ὁ ταῦρος τῶν ἡμέρων ζώων, καὶ ὁ ἄνθρωπος τῶν κτισμάτων· οὕτως εἰσὶ καὶ οἱ βασιλικώτεροι λογισμοὶ τῆς ψυχῆς· λέγω δὲ, τὸ θέλημα, ἡ συνείδησις, ὁ νοῦς, ἡ ἀγαπητικὴ δύναμις· δι' αὐτῶν γὰρ τὸ ἅρμα τῆς ψυχῆς κυβερνᾶται, καὶ εἰς τούτους ἐπαναπαύεται ὁ Θεός, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον, εἰς τὴν ἐπουράνιον ἐκκλησίαν τὴν τῶν ἁγίων λαμβάνεται. Καὶ ὥσπερ ἐκεῖ λέγει ὅτι τὰ ζῶα ἦν ὑψηλὰ λίαν, γέμοντα ὀφθαλμῶν, καὶ οὐκ ἦν δυνατόν τινι καταλαβεῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τὸ ὕψος, ὅτι οὐκ ἐδόθη τούτων ἡ γνῶσις· καὶ ὥσπερ τὰ ἐν οὐρανῷ ἄστρα, τὸ μὲν θεωρεῖν καὶ θαυμάζειν ἐδόθη πᾶσιν ἀνθρώποις, τὸ δὲ εἰδέναι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν οὐδενὶ δυνατόν· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῆς ἐπουρανίου ἐκκλησίας τῶν ἁγίων, τὸ μὲν εἰσελθεῖν καὶ ἀπολαύειν εἰς αὐτὴν πᾶσι τοῖς βουλομένοις ἀγωνίσασθαι ἐδόθη· τὸ δὲ εἰδέναι καὶ καταλαβεῖν τὸν ἀριθμὸν, αὐτῷ μόνῳ Θεῷ ἀπονέμεται γι-

dominatur, & leo agrestibus feris, ac taurus mansuetis animalibus, & homo creaturis præstat: sic & animæ sunt potentiæ, aliæ aliis excellentiores. Dico autem, voluntatem, conscientiam, mentem & diligendi vim. Per illas enim currus animæ gubernatur, & in his requiescit Deus. Aliter vero & ad cœlestem sanctorum ecclesiam transferri hoc potest. Et quemadmodum illuc dicit, *quod animalia erant valde sublimia, plena oculis, nec cuiquam licebat comprehendere numerum oculorum, aut sublimitatem*, quia horum cognitio data non est: & quemadmodum sidera in cœlo contemplari & admirari datum est omnibus hominibus: numerum vero eorum cognoscere in nullius viribus est: eodem modo in cœlestem sanctorum ecclesiam ingredi quidem & refocillari omnibus certamen inituris licet: cognoscere vero & comprehendere numerum, soli Deo adscribitur, illique soli

tribuitur. Fertur igitur & vehitur insidens ille a curru & throno oculatorum animalium, aut a qualibet anima, quæ ipsi thronus & sedes facta est, & quæ oculus & lumen exsistit, cum ascenderit super illam, habenis Spiritus eam regens, & prout nouit dux viæ ei exsistens. Quemadmodum enim animalia spiritualia, non, quocumque volebant, progrediebantur, sed eo, quo sciebat & volebat ille, qui insidebat & dirigebat: sic quoque hic, ipse habenas tenet ac moderatur, & viam monstrans ducit in Spiritu: sic quoque progrediuntur non pro suo lubitu, quo volunt, in cœlo. Et abiecto corpore ducit & regit in cœlis animam sapientia: & rursus quando libet, venit in corpus & cogitationes; quando autem libet in fines terræ, & reuelationes mysteriorum ostendit illi. O bonum & vtilem & solum verum agitatorem! Eodem autem & corpora in resurrectione digna iudicabuntur

νώσκειν. ἄγεται τοίνυν καὶ φέρεται ὁ ἐποχούμενος ὑπὸ τοῦ ἅρματος, καὶ τοῦ θρόνου τῶν ὁλοφθάλμων ζώων, ἤτοι ὑφ' ἑκάστης ψυχῆς γινομένης αὐτῷ θρόνου καὶ καθέδρας, καὶ οὔσης ὀφθαλμοῦ καὶ φωτὸς, ἐπιβεβηκὼς αὐτῇ καὶ ἡνιοχῶν ταῖς ἡνίαις τοῦ πνεύματος, καὶ καθὼς ἐπίσταται, ὁδηγῶν αὐτήν· ὥσπερ γὰρ τὰ ζῶα τὰ πνευματικὰ, οὐχ ὅπου ἐβούλοντο πορεύεσθαι ἐπορεύοντο, ἀλλ' ὅπου ᾔδει καὶ ἤθελεν ὁ ἐπικαθήμενος καὶ εὐθύνων. οὕτω καὶ ἐνταῦθα, αὐτὸς ἡνιοχεῖ καὶ ἄγει ὁδηγῶν τῷ πνεύματι αὐτοῦ· οὕτως καὶ πορεύονται, οὐ κατὰ τὸ αὐτῶν θέλημα ὅτε βούλονται ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐῤῥιμμένου τοῦ σώματος ἡνιοχεῖ καὶ ἐλαύνει ἐν τοῖς οὐρανοῖς τῷ φρονήματι τὴν ψυχήν· καὶ πάλιν ὅτε βούλεται, ἔρχεται ἐν τῷ σώματι καὶ τοῖς λογισμοῖς· ὅτε δὲ βούλεται εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς· καὶ ἀποκαλύψεις μυστηρίων δεικνύουσιν αὐτῇ. ὢ τοῦ καλοῦ καὶ χρηστοῦ, μόνου ἡνιόχου ἀληθινοῦ. οὕτω δὲ καταξιωθήσονται καὶ τὰ σώματα ἐν τῇ

ἀνα-

ἀναστάσει, τῆς ψυχῆς οὕτω νῦν προσδοξαζομένης καὶ τῷ πνεύματι ἀνακιρναμένης.

§. IV. Ὅτι δὲ οὐράνιον φῶς γίγνονται αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων, αὐτὸς ὁ κύριος τοῖς Ἀποστόλοις ἔλεγεν, ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. αὐτὸς γὰρ ἀπεργασάμενος αὐτοὺς φῶς, δι᾽ αὐτῶν φωτίζεσθαι τὸν κόσμον προσέταξε· καὶ οὐ καίουσι, φησὶ, λύχνον, καὶ τιθέασιν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ἀντὶ τοῦ, μὴ κρύψατε τὸ δόμα ὃ ἐλάβετε παρ᾽ ἐμοῦ, ἀλλὰ δότε πᾶσι τοῖς βουλομένοις. καὶ πάλιν· ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου φωτεινός, ὅλον τὸ σῶμά σου πεφώτισται· εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος, τὸ σκότος πόσον; ὥσπερ γὰρ τοῦ σώματος οἱ ὀφθαλμοὶ φῶς εἰσι, καὶ ἐπὰν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγιεῖς ὦσιν, ὅλον τὸ σῶμα πε-

honore, quem nunc anima, quæ Spiritui permiſta eſt, prius percipit.

§. IV. Quod autem in cœleſte lumen euadant animæ iuſtorum, ipſe Dominus Apoſtolis dicit: *vos eſtis lux mundi*. Ipſe enim, qui effecit *Matth. V, 14.* eos lucem, per illos illuminari mundum iuſſit ac præcepit. *Non accendunt lucernam*, inquit, *& ponunt illam ſubter* *Matth. V, 15. 16.* *modium, ſed ſuper candelabrum, & lucet omnibus, qui ſunt in domo; ſic luceat lux veſtra coram hominibus*, hoc eſt, ne occultetis donum, quod accepiſtis a me, ſed date omnibus volentibus. Et rurſus: *Lucerna corporis eſt oculus. Cum igitur oculus* *Matth. VI, 22. 23.* *tuus fuerit lucidus, totum quoque corpus tuum lucidum* *Luc. XI, 34.* *erit. Quod ſi malus erit, totum quoque corpus tuum tenebroſum erit. Si igitur lumen, quod in te eſt, tenebræ ſunt, tenebræ quantæ futuræ?* Quemadmodum enim oculi corporis lumen ſunt, & quando oculi incolumes ac ſani ſunt, totum corpus illu-

minatur; si vero quid incidat, ut tenebris offundantur, totum corpus tenebrosum redditur: sic Apostoli, oculi & lumen totius mundi constituti ac ordinati sunt: Dixit igitur iis præcipiens Dominus: *Si vos qui estis lux mundi, perseueraueritis, nec deflectatis, ecce totum corpus mundi illustratum est: si vero vos, qui estis lux, caligine obducti fueritis, quantæ futuræ tenebræ, quæ sunt mundus?* Lux igitur cum essent facti Apostoli, lucem præbuerunt credentibus, illuminantes illorum præcordia cœlesti Spiritus lumine, quo & ipsi illuminati erant.

Matth. VI, 22.

§. V. Et sal cum essent ipsi, condiebant & saliebant omnem animam credentem, sale Spiritus sancti. Dixit enim iis Dominus, *vos estis sal terræ*, terram vocans animas proborum hominum; subministrabant enim animis hominum sal Spiritus cœleste, condientes illos, & a putredine ac noxa ex multo fœtore vindicantes. Quemad-

Matth. V, 13.

φώτισαι· ἐπὰν δὲ παρεμπέσῃ τι καὶ σκοτισθῶσιν, ὅλον τὸ σῶμα σκοτεινόν ἐστιν· οὕτως οἱ Απόστολοι, ὀφθαλμοὶ καὶ φῶς ὅλου τοῦ κόσμου ἐτέθησαν· ἔλεγεν οὖν αὐτοῖς παραγγέλλων ὁ κύριος, ἐὰν ὑμεῖς στῆτε, καὶ μὴ παρατραπῆτε, φῶς ὄντες τοῦ κόσμου, ἰδοὺ ὅλον τὸ σῶμα πεφώτισαι τοῦ κόσμου. εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ ὄντες φῶς σκοτισθῆτε, τὸ σκότος πόσον, ὅ ἐστιν ὁ κόσμος; φῶς οὖν γενόμενοι οἱ Απόστολοι, φῶς διηκόνησαν τοῖς πιστεύσασι, τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φωτίσαντες τῷ ἐπουρανίῳ τοῦ πνεύματος φωτὶ, ᾧπερ καὶ αὐτοὶ πεφωτισμένοι ἐτύγχανον.

§. V. Καὶ ἅλας αὐτοὶ ὑπάρχοντες ἤρτυον καὶ ἥλιζον πᾶσαν ψυχὴν πιστεύουσαν τῷ ἅλατι τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἔλεγε γὰρ αὐτοῖς ὁ κύριος, ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς, γῆν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καλῶν· διηκόνησαν γὰρ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων τὸ ἐπουράνιον ἅλας τοῦ πνεύματος, ἀρτύσαντες αὐτοὺς, καὶ ἀσήπτους καὶ ἀσινεῖς ἀπεργασάμενοι ἐκ πολλῆς δυσωδίας· ὥσπερ

γὰρ

γὰρ κρέας, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἅλας, σέσηπται, καὶ πολλῆς δυσωδίας μεμέστωται, ὥστε πάντας ἀποστρέφεσθαι ἐκ τῆς κακίστης ὀσμῆς· καὶ σκώληκες ἕρπουσιν εἰς τὸ σαπρὸν κρέας, καὶ ἐκεῖ ἐννέμονται καὶ ἐσθίουσι καὶ φωλεύουσιν. ἐπὰν δὲ ἔλθῃ τὸ ἅλας, ἀναιροῦνται καὶ ἀπόλλυνται οἱ ἐκεῖ νεμόμενοι σκώληκες· καὶ ὀσμὴ τῆς δυσωδίας παύεται. ἡ γὰρ φύσις τοῦ ἅλατος ἀναιρετικὴ ἐστι τῶν σκωλήκων, καὶ τῆς δυσωδίας ἀφανιστική· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ πᾶσα ψυχὴ ἡ μὴ ἡλισμένη τῷ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ μὴ μετέχουσα τοῦ ἅλατος τοῦ ἐπουρανίου, τουτέστι τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, σέσηπται, καὶ δυσωδίας πολλῆς λογισμῶν πονηρῶν ἐμπέπλησται, ὥστε ἀποστρέφεσθαι τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς δεινῆς δυσωδίας τῶν ματαίων λογισμῶν τοῦ σκότους, καὶ τῶν παθῶν τῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ ἐνοικούντων. καὶ οἱ κακοὶ καὶ δεινοὶ σκώληκες, ἅ ἐστι τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ σκότους ἐν αὐτῇ ἐμπεριπατοῦσι, κἀκεῖ ἐννέμονται, καὶ

modum enim caro, si sale non sit conspersa, putrescit, & multo fœtore repletur, adeo vt omnes auertantur ob grauem odorem: & vermes irrepunt in carnem putridam, illicque pascuntur, comedunt & in cauernulis delitescunt: si vero superuenerit sal, interficiuntur & pereunt illic depascentes vermes, & grauis odor fœtoris cessat: natura siquidem salis est, vt interimat vermes, & fœtorem tollat: Eodem quoque modo omnis anima, non condita Spiritu sancto, cœlestisque salis, hoc est, potentiæ Dei particeps non facta, putredine vitiatur, ac fœtore pravarum cogitationum copioso repletur, adeo vt auertatur facies Dei a gravi fœtore vanarum ac tenebrosarum cogitationum, & affectionum eidem animæ inhærentium. Et noxii atque improbi vermes, qui sunt Spiritus malitiæ, & potestates tenebrarum in ea inambulant, illic pascuntur,

delitescunt & repunt, atque eam deuorant & corrumpunt: *fœtorem enim præbuerunt, & putruerunt vibices mei.* Si vero ad Deum confugiat, credat & petat salem vitæ, bonum ac humanum Spiritum, tum veniens sal cœleste interimit tetros illos vermes, & sublato pessimo fœtore, exstinguit graueolentiam virtute potentiæ salis: & sic illa incolumis & illæsa effecta per verum sal, in vsum & ministerium cœlestis Domini ordinatur. Propterea etiam in lege, exemplo vtens Deus, iussit omnes victimas sale saliri.

Psalm. xxxIIx, 6.

Lev. II, v. 13.

φωλεύουσι, καὶ ἕρπουσι, καὶ αὐτὴν ἐσθίουσι καὶ φθείρουσι· προσώζεσαν γάρ φησι, καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου. ἐὰν δὲ προσφύγῃ τῷ θεῷ, καὶ πιστεύσῃ, καὶ αἰτήσῃ τὸ ἅλας τῆς ζωῆς, τὸ ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον πνεῦμα, τότε ἐλθὸν τὸ ἅλας τὸ οὐράνιον ἀναιρεῖ τοὺς δεινοὺς σκώληκας, καὶ ἀφανίζει τὴν πονηρὰν δυσωδίαν, καὶ καθαίρει αὐτὴν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὕτως ὑγιὴς καὶ ἀσινὴς ἀπεργασθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἅλατος τοῦ ἀληθινοῦ, εἰς χρῆσιν καὶ ὑπηρεσίαν τῷ ἐπουρανίῳ δεσπότῃ ἀποκαθίσταται. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῷ νόμῳ ὑποδείγματι χρώμενος ὁ θεὸς, ἐκέλευε πᾶσαν θυσίαν ἅλατι ἁλίζεσθαι.

§. VI. Oportet igitur primum victimam mactari a sacerdote, & mori, & tunc dissectam sale condiri, deinde sic igni imponi. Nisi enim prius mactet & occidat ovem sacerdos, non salitur, neque ad holocaustum domino adducitur: sic & nostram animam accedentem

§. VI. Δεῖ οὖν πρῶτον τυθῆναι ὑπὸ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀποθανεῖν, καὶ τότε ἁλισθῆναι μελισθὲν, εἶθ' οὕτως εἰς τὸ πῦρ ἐπιτίθεσθαι. ἐὰν γὰρ μὴ πρότερον θύσῃ καὶ θανατώσῃ τὸ πρόβατον ὁ ἱερεὺς, οὐχ ἁλίζεται, οὔτε εἰς ὁλοκάρπωσιν τῷ δεσπότῃ προσάγεται. οὕτω καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν προσερχο-

χρωμένῳ τῷ ἀληθινῷ ἀρχιερεῖ Χριστῷ, δεῖ τυθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τῷ φρονήματι ἀποθανεῖν, καὶ τῇ κακίστῃ ζωῇ, ᾗ ἔζη, τουτέστι τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ ὥσπερ ζωὴν ἐξελθεῖν δεῖ ἐξ αὐτῆς, τὴν τῶν παθῶν πονηρίαν· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα, ἐπὰν ἐξέλθῃ ἡ ψυχὴ, ἀπέθανε, καὶ οὐκέτι ζῇ τῇ ζωῇ ἐν ᾗ ἔζη, οὔτε ἀκούει, οὔτε περιπατεῖ· οὕτως ἐπὰν θύσῃ καὶ θανατώσῃ τῷ κόσμῳ τὴν ζωὴν ὁ ἐπουράνιος ἀρχιερεὺς Χριστὸς τῇ χάριτι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἀποθνήσκει τῇ ζωῇ τῆς πονηρίας ᾗ ἔζη, καὶ οὐκέτι οὔτε ἀκούει, οὔτε λαλεῖ, οὔτε πολιτεύεται ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας· ὅτι διὰ τῆς χάριτος ἐξέρχεται, ὥσπερ ψυχὴ αὐτῆς, ἡ πονηρία τῶν παθῶν. καὶ ὁ Ἀπόστολος βοᾷ λέγων, ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ. Ψυχὴ γὰρ ἡ ἀκμὴν ζῶσα ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας, καὶ μὴ θανατωθεῖσα ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι τὴν ψυχὴν τῆς κακίας, τοῦτ' ἔστι τὴν ἐνέργειαν τοῦ σκότους τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας ἐν ἑαυτῇ ἔχουσα, καὶ ὑπ' αὐτῆς ποιμαι-

vero Pontifici Chriſto, oportet mactari ab eo, & cogitationibus ac peſſimæ vitæ, cui viuebat, hoc eſt, peccato mori, & tanquam vitam oportet ex ea egredi prauas affectiones. Quemadmodum enim corpus, poſtquam euolauit anima, mortuum eſt, nec amplius viuit vita, qua viuebat, neque audit, neque ambulat. Sic poſtquam mactauit & gratia virtutis ſuæ interemit mundo vitam noſtram cœleſtis Pontifex Chriſtus, moritur illa vitæ peruerſæ, ſecundum quam viuebat, & amplius neque audit, neque loquitur, neque verſatur in tenebris peccati; quia per gratiam diſcedunt, velut anima eius, malæ affectiones. Et Apoſtolus exclamat, dicens, *mihi mundus crucifixus* Gal. VI, *eſt, & ego mundo.* Anima 14. enim, quæ in mundo & tenebris peccatorum adhuc viuit, ab eoque non eſt mortificata: ſed adhuc animam malitiæ, hoc eſt, potentiam tenebroſarum peccati affectionum in ſe habet, & ab illa nutri-

tur, non eſt de corpore Chriſti, nec eſt de corpore lucis, ſed eſt corpus tenebrarum, & ex portione tenebrarum adhuc eſt. Quemadmodum e converſo, qui habent animam lucis, hoc eſt, virtutem Spiritus ſancti, ex portione lucis ſunt.

νωμένη, οὐκ ἔστι τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἔστι τοῦ σώματος τοῦ φωτὸς ἀλλ' ἔστι σῶμα τοῦ σκότους, καὶ ἐκ τῆς μερίδος τοῦ σκότους ἀκμὴν ἐστίν. ὥσπερ καὶ πάλιν οἱ ἔχοντες τὴν ψυχὴν τοῦ φωτὸς, τουτ' ἔστι τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐκ τῆς μερίδος εἰσὶ τοῦ φωτός.

§. VII. Sed dicat aliquis, quo pacto animam dicis corpus tenebrarum, cum non ſit ab illis genita? Huic adhibens mentem bene attendito, quemadmodum veſtem aut indumentum, quod geſtas, alius confecit, & tu eo indueris: ſimiliter & domum alius ædificauit & exſtruxit, & tu nihilominus inhabitas illam: Eodem modo Adam transgreſſus mandatum Dei, & obtemperans malitioſo ſerpenti, vendidit ſeipſum Diabolo, induitque tum animam ille malitioſus: elegantiſſimam ſcilicet creaturam, quam condiderat Deus, ad ſui imaginem, vt & Apoſtolus

Col. II, 15. dicit: *Exſpolians principatus & poteſtatem, triumphauit de illis in cruce.* Propterea

§. VII. Ἀλλ' ἐρεῖ τις, πῶς σῶμα τοῦ σκότους λέγεις τὴν ψυχὴν, μὴ οὖσαν αὐτοῦ κτίσμα; ὁ δὲ προσέχων καὶ ὀρθῶς νόησον, ὥσπερ ἔνδυμα ἱμάτιον, ὃ φορεῖς, ἄλλος κατεσκεύασε, καὶ σὺ αὐτὸ ἐνδύσαι· ὁμοίως καὶ οἶκον ἕτερος ᾠκοδόμησε καὶ ἔκτισε, καὶ σὺ οἰκεῖς ἐν αὐτῷ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Ἀδὰμ παραβὰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀκούσας τοῦ πονηροῦ ὄφεως, ἐπράθη καὶ ἐπώλησεν ἑαυτὸν τῷ διαβόλῳ· καὶ ἐνεδύσατο τὴν ψυχὴν ὁ πονηρὸς, τὸ καλὸν κτίσμα, ὃ κατεσκεύασεν ὁ Θεὸς, πρὸς τὴν αὐτοῦ εἰκόνα, ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει· ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, ἐθριάμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῷ σταυρῷ. διὰ τοῦτο

γὰρ

γὰρ καὶ ἡ ἔλευσις τοῦ κυρίου γεγένηται, ἵνα ἐκβάλῃ αὐτοὺς, καὶ ἀπολάβῃ τὸν ἴδιον οἶκον καὶ ναὸν, τὸν ἄνθρωπον. τούτου τοίνυν ἕνεκεν σῶμα λέγεται ἡ ψυχὴ τοῦ σκότους τῆς πονηρίας, ἕως οὗ ἐστιν ἐν αὐτῇ τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας, ὅτι ἐκεῖ ζῇ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν πονηρὸν τοῦ σκότους, καὶ ἐκεῖ κεκράτηται, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος, σῶμα ἁμαρτίας, καὶ σῶμα θανάτου καλῶν λέγει, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας. καὶ πάλιν, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ὁμοίως πάλιν ἡ πιστεύσασα τῷ θεῷ ψυχὴ καὶ ἐκ τῆς ἁμαρτίας ῥυσθεῖσα, καὶ θανατωθεῖσα ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ σκότους, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἁγίου πνεύματος ὥσπερ ζωὴν λαβοῦσα, καὶ ἐκεῖθεν ζήσασα, ἐκεῖ λοιπὸν διατρίβει, ὅτι ἐκεῖ κεκράτηται τῷ φωτὶ τῆς θεότητος. οὔτε γὰρ φύσεως τῆς θεότητός ἐστιν ἡ ψυχὴ, οὔτε φύσεως τοῦ σκότους τῆς πονηρίας, ἀλλ' ἐστι κτίσμα τι νοερὸν, καὶ ὡραῖον, καὶ μέγα, καὶ θαυμαστὸν, καὶ καλὸν ὁμοίωμα καὶ εἰκὼν θεοῦ· καὶ διὰ τὴν πα-

enim & aduentus Domini contigit, vt eiiceret ipsos, & reciperet propriam domum & templum, hominem scilicet. Quocirca dicitur anima corpus tenebrarum malitiæ, quamdiu in illa sunt tenebræ peccati: quia illic viuit in seculo tenebrarum peruerso, & illic capta tenetur: quemadmodum & Paulus corpus peccati & corpus mortis appellat, dicens, *vt destruatur corpus peccati.* (Rom. VI, 6.) Et rursus, *quis me liberabit ex corpore mortis huius?* (Rom. VII, 24.) Similiter & econuerso anima Deo credens, & a peccati sordibus soluta, ac per mortem sublata ex vita tenebrarum, postquam lumen Spiritus sancti tanquam vitam acceperit, illic viuens reliquum vitæ terit, quia illic capta tenetur a lumine diuino. Neque enim naturæ diuinæ est anima, neque naturæ tenebrarum malitiæ, sed est quid creatum, intellectuale, pulchrum, insigne, & admirandum, atque elegans similitudo & imago Dei, in quam propter trans-

greſſionem inuaſit malitia affectionum, quæ ſunt tenebrarum.

§. VIII. Reliquum, cum quo commiſcetur anima, cuiusque tenetur dominio, cum eo quoque voluntatibus coniuncta eſt. Siue igitur lucem Dei in ſe habeat, & in illa viuat omnem virtutum orbem complexa, luce acquieſcentiæ abundat: ſiue tenebris peccati obuoluta ſit, condemnationis particeps eſt. Animam igitur, quæ vult viuere apud Deum in requie & luce æterna, accedere oportet, ut dictum eſt, ad verum Pontificem Chriſtum, mactari, & mori mundo ac priori vitæ tenebrarum & malitiarum, atque tranſponi in alteram vitam & educationem diuinam. Quemadmodum, ſi quis moritur in ciuitate, neque voces illorum, qui ibi degunt, neque ſermonem, neque ſonum illum exaudit, ſed prorſus mortuus eſt, & tranſponitur in alium locum, vbi nullæ ſunt voces, nulli clamores illius ciuitatis:

ραβᾶσιν εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ἡ πονηρία τῶν παθῶν τοῦ σκότους.

§. VIII. Τὸ λοιπὸν ᾧ συγκέκραται, καὶ συνήνωται ἡ ψυχὴ ἐν τοῖς θελήμασιν. ἤτοι οὖν τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῇ ἔχουσα, καὶ ἐν αὐτῷ ζῶσα ἐν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς, τοῦ φωτὸς τῆς ἀναπαύσεώς ἐστιν. ἤτοι τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας ἔχουσα, τῆς κατακρίσεως τυγχάνει. Ψυχὴν γὰρ τὴν θέλουσαν ζῆσαι παρὰ Θεῷ ἐν ἀναπαύσει καὶ φωτὶ αἰωνίῳ, προσελθεῖν δεῖ, ὡς προείρηται, τῷ ἀληθινῷ ἀρχιερεῖ Χριστῷ, καὶ τυθῆναι καὶ ἀποθανεῖν τῷ κόσμῳ, καὶ τῇ προτέρᾳ ζωῇ τοῦ σκότους τῆς πονηρίας, καὶ μετατεθῆναι ἐν ἑτέρᾳ ζωῇ καὶ ἀναστροφῇ θείᾳ· ὥσπερ ἐάν τις ἀποθάνῃ ἐν πόλει, οὔτε φωνῆς τῶν ἐκεῖ ἀκούει, οὔτε λαλιᾶς, οὔτε ἤχων, ἀλλὰ καθάπαξ ἀπέθανε, καὶ μετατέθειται ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, ἔνθα οὐκ εἰσι φωναὶ καὶ κραυγαὶ τῆς πόλεως ἐκείνης·

οὔτε

οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ἐπὰν τυθῇ καὶ ἀποθάνῃ, ἐν ᾗ διατρίβει καὶ ζῇ πόλει τῆς κακίας τῶν παθῶν, οὐκέτι ἀκούει ἐν ἑαυτῇ τῆς φωνῆς τῶν διαλογισμῶν τοῦ σκότους· οὐκ ἔτι ἀκούεται λαλιὰ καὶ κραυγὴ ματαίων διαλογισμῶν, καὶ ταραχῆς πνευμάτων σκότους· ἀλλὰ μετατίθεται εἰς πόλιν ἀγαθότητος καὶ εἰρήνης μεστὴν, εἰς πόλιν φωτὸς θεότητος, κἀκεῖ ζῇ καὶ ἀκούει, κἀκεῖ πολιτεύεται καὶ λαλεῖ, καὶ διαλογίζεται, κἀκεῖ ἐργάζεται ἔργα πνευματικὰ καὶ Θεοῦ ἄξια.

ſic & anima, poſtquam mactata & mortua fuerit ciuitati malarum affectionum, in qua degebat ac viuebat prius, non amplius exaudit in ſeipſa vocem cogitationum tenebrarum. Non amplius auditur ſermo & clamor friuolarum diſputationum, & turbæ ſpirituum tenebrarum: ſed transfertur in ciuitatem bonitatis & pacis plenam, in ciuitatem diuinæ lucis, illic viuit & audit, illic conuerſatur, loquitur & ratiocinatur illic, operatur opera ſpiritualia & Deo digna.

§. IX. Παρακαλέσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς, τυθῆναι διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἀποθανεῖν τῷ αἰῶνι τῆς πονηρίας τοῦ σκότους, καὶ ἀναιρεθῆναι ἐν ἡμῖν τὸ πνεῦμα τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐνδύσασθαι καὶ λαβεῖν ψυχὴν πνεύματος οὐρανίου, καὶ μετατεθῆναι ἐκ τῆς κακίας τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀναπαυῆναι ἐν ζωῇ ὅλους αἰῶνας· ὥσπερ γὰρ ἐν σταδίῳ τὰ ἅρματα τρέχουσι καὶ προλαμβάνον ἐμποδί-

§. IX. Oremus igitur & nos, vt per virtutem eius mactemur, & moriamur ſeculo malitiæ tenebrarum, inque nobis exſtinguatur ſpiritus peccati, induamurque & accipiamus animam Spiritus cœleſtis, ac transferamur ex malitia tenebrarum in lumen Chriſti, ad requieſcendum in vita per omnia ſecula. Veluti enim in curſu ſtadiorum currus anteuertens impedit, reprimit, atque prohibet al-

terum, ne progrediatur & palmam præripiat: ſic & cogitationes animæ & peccati currunt in homine. Si ergo contingat, cogitationem peccati præcedere, id impedit, auertit, & prohibet animam, ne appropinquet Deo, & victoriam aduerſus peccatum reportet; vbi vero Dominus ipſe inſcendat & gubernet animam, ſemper illa victoriam conſequitur, regens & ducens ſcienter currum animæ per omnia ad cœleſtes ac diuinas contemplationes. Non enim bellum gerit contra malitiam, ſed cum pro arbitrio & auctoritate ſua quidvis agendi poteſtatem habeat, victoriam ipſe parat. Aguntur igitur Cherubim, non quo progredi volunt; ſed qua ſeſſor & dirigens ducit, quoque libuerit illi, eo progrediuntur, & illos baiulat. *manus enim*, inquit, *erat ſub illis.* Ducuntur animæ ſanctæ, & reguntur a Spiritu Christi, qui dirigit illas, quo vult, & interdum pro voluntate ſua per

Ezech. X, 21.

ζει καὶ ἐπέχει καὶ κωλύει τὸ ἕτερον, τοῦ μὴ προκόψαι, καὶ προλαβεῖν εἰς νῖκος· οὕτως οἱ διαλογισμοὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἁμαρτίας τρέχουσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ἐὰν μὲν τύχῃ προλαβεῖν τὸν διαλογισμὸν τῆς ἁμαρτίας, ἐμποδίζει καὶ ἀπέχει, καὶ κωλύει τὴν ψυχὴν, τοῦ μὴ προσεγγίσαι τῷ Θεῷ, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς νῖκος ἄρασθαι· ὅπου δὲ αὐτὸς ὁ κύριος ἐπιβαίνει καὶ ἡνιοχεῖ τὴν ψυχὴν, πάντοτε αὐτὸς νικᾷ, ἡνιοχῶν καὶ ὁδηγῶν ἐπιστημόνως τὸ ἅρμα τῆς ψυχῆς εἰς τὸ οὐράνιον καὶ ἔνθεον φρόνημα διὰ παντός. οὔτε γὰρ πολεμεῖ πρὸς τὴν κακίαν, ἀλλ' αὐθέντης καὶ ἐξουσιαστὴς τυγχάνων ἀεὶ, τὴν νίκην αὐτὸς ἐργάζεται. Ἄγεται τοίνυν τὰ χερουβεὶμ οὐχ ὅπου θέλουσι πορεύεσθαι, ἀλλ' ὅπου ὁ ἐπιβεβηκὼς καὶ ὁ ἡνιοχῶν ὁδηγεῖ, καὶ ὅπου θέλει αὐτὸς, ἐκεῖ πορεύονται, καὶ αὐτὸ βαστάζει. χεὶρ γάρ φησιν, ἀνθρώπου ὑποκάτω αὐτῶν ἦν. ἄγονται αἱ ἅγιαι ψυχαὶ καὶ ὁδηγοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡνιοχοῦντος πνεύματος τοῦ Χριστοῦ, ὅπου βούλεται. ὅτε βούλεται, εἰ οὐρα-

ρανίους λογισμούς· ὅτε
ύλεται, ἐν τῷ σώματι·
θα βούλεται, ἐκεῖ αὐτῷ
ιακονοῦσιν. ὥσπερ γὰρ τῶν
τεινῶν οἱ πόδες τὰ πτε-
ά εἰσιν· οὕτω τὸ ἐπουράνιον
ῶς τοῦ πνεύματος ἀνα-
αμβάνει τὰ πτερὰ τῶν
ογισμῶν τῶν ἀξίων ψυ-
χῆς, ὁδηγοῦν καὶ κινο-
οῦν ὡς οἶδεν αὐτό.

§. X. Σὺ τοίνυν ὅταν
κούῃς ταῦτα, πρόσχες
αυτῷ, εἰ κέκτησαι
αῦτα ἐν ἔργῳ καὶ ἀλη-
είᾳ ἐν τῇ ψυχῇ σου· οὐ
άρ εἰσιν ἁπλῶς λόγοι
αλούμενοι, ἀλλ' ἔργον
ληθείας ἐστὶν ἐν τῇ ψυ-
ῇ γινόμενον. καὶ εἰ
κέκτησαι, ἀλλὰ πτω-
χεύεις ἐκ τῶν τηλικού-
ων πνευματικῶν ἀγα-
ῶν, λύπην καὶ πένθος
καὶ πόνον ἀδιάλειπτον
φείλεις ἔχειν· ὡς ἀκ-
ὴν νεκρὸς ὢν ἀπὸ τῆς
ασιλείας, καὶ ὡς τραυ-
ματίας, ἀεὶ βόα πρὸς τὸν
ύριον, καὶ αἴτει πιστῶς, ἵνα
καὶ αὐτὸς ταύτης τῆς ἀ-
ηθινῆς ζωῆς καταξιώ-
ῃς· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα
οῦτο ποιήσας ὁ Θεὸς, οὐκ
κ τῆς αὐτοῦ φύσεως, οὐδὲ
κ τοῦ σώματος ἔδωκεν
ὐτῷ ἔχειν τὴν ζωὴν,
ὴν βρῶσιν, καὶ τὴν πό-
ιν, καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ

cœleſtes cogitationes, interdum per corpus: vbi libuerit, illic ei miniſtrant. Quemadmodum enim pedes volucrum ſunt alæ: ſic cœleſte lumen Spiritus accipit alas cogitationum dignarum animæ, eamque diligit ac ducit, prout ipſe nouit.

§. X. Tu igitur, quando auditu hæc percipis, reſpice teipſum, an poſſideas hæc reipſa & reuera in anima tua: non enim ſunt verba ſimpliciter ac nude prolata, ſed opus vere in anima efficitur. Et ſi non poſſideas, ac tantorum ſpiritualium bonorum egenus ſis, triſtitiam, mœrorem, ac luctum perpetuum habeto, velut adhuc mortuus a regno, & velut ſauciatus, continuo clama ad Dominum, & pete confidenter, vt te quoque vera hac vita dignetur. Quemadmodum enim Deus, qui hoc corpus condidit, non ex ſua ipſius natura, neque ex corpore dedit ei habere vitam, cibum, potum, indumenta &

calceamenta: sed, cum corpus creasset per se nudum, & tale quidem, quod absque illis, quæ extra corpus sunt, hoc est, absque cibo, potu & vestimentis, viuere non posset, omnem sustentationem vitæ extrinsecus concessit: quod si in sua ipsius natura solum constiterit, nullo exteriori assumto, corrumpitur ac interit: Eodem modo & anima, diuino lumine destituta, condita vero secundum imaginem Dei (sic enim Deo ex dispensatione placuit, eam habere vitam æternam) non ex propria natura, sed ex ipsius Dei diuinitate, ex peculiari Spiritu, ac peculiari lumine, habet cibum ac potum spiritualem, & vestimenta cœlestia, quæ sunt vera vita animæ.

τὰ ὑποδήματα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν τῆς ζωῆς ἔξωθεν ἔδωκεν ἔχειν, αὐτὸν καθ' ἑαυτὸ τὸ σῶμα γυμνὸν ποιήσας, καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν τοῦ σώματος ὄντων ζῆσαι τὸ σῶμα ἀδύνατον, τουτ' ἐστι, χωρὶς βρώσεως καὶ πόσεως, καὶ ἐνδυμάτων· ἐὰν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν μόνον στῇ, μηδὲν τῶν ἔξωθεν προσλαβὼν, διαφθείρεται καὶ ἀπόλλυται· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ψυχὴ ἡ μὴ ἔχουσα φῶς θεῖον, κτισθεῖσα δὲ κατ' εἰκόνα Θεοῦ· οὕτως γὰρ αὐτὴν ᾠκονόμησε καὶ εὐδόκησεν ἔχειν τὴν αἰώνιον ζωήν· οὐκ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς ἑαυτοῦ θεότητος, ἐκ τοῦ ἰδίου πνεύματος, ἐκ τοῦ ἰδίου φωτὸς, ἔχει βρῶσιν καὶ πόσιν πνευματικὴν, καὶ ἐνδύματα οὐράνια, ἅ ἐστιν ἡ ὄντως ζωὴ τῆς ψυχῆς.

§. XI. Quemadmodum igitur corpus, vt supra dictum, vitam non ex se, sed aliunde habet, hoc est a terra, & absque iis, quæ extra sunt, impossibile est ei vitam ducere: ita & anima, nisi ab hoc tempore regeneretur

§. XI. Ὥσπερ οὖν τῷ σώματι, καθὼς προείρηται, ἡ ζωὴ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ἐστιν, ἀλλ' ἔξωθεν αὐτοῦ, τουτ' ἐστιν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ ὄντων, ἀδύνατον αὐτῷ ζῆσαι· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ἐὰν μὴ γεννηθῇ

ἀπὸ

'πὸ τοῦ νῦν εἰς ἐκείνην τὴν γῆν τῶν ζώντων, κἀκεῖθεν τραφῇ πνευματικῶς, καὶ αὐξήσῃ πνευματικῶς τῷ κυρίῳ προκόπτουσα, καὶ ἀμφιασθῇ ἐκ τῆς θεότητος ἄῤῥητα ἀμφία οὐρανίου κάλλους, χωρὶς ἐκείνης τῆς τροφῆς ζῆσαι αὐτὴν ἐν ἀπολαύσει καὶ ἀναπαύσει ἀφ' ἑαυτῆς ἀδύνατον. Ἔχει γὰρ ἡ θεία φύσις καὶ ἄρτον ζωῆς, τὸν εἰπόντα, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· καὶ, ὕδωρ ζῶν, καὶ, οἶνον εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπου, καὶ, ἀγαλλιάσεως ἔλαιον, καὶ παμποίκιλον τροφὴν οὐρανίου πνεύματος, καὶ ἐνδύματα φωτὸς οὐράνια ἐκ τοῦ θεοῦ τυγχάνοντα· ἐν τούτοις ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ τῆς ψυχῆς. Οὐαὶ σώματι, ὁπόταν εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἑστήκῃ, ὅτι διαφθείρεται καὶ ἀποθνήσκει· καὶ οὐαὶ ψυχῇ, εἰ εἰς τὴν ἑαυτῆς φύσιν μόνον ἕστηκε, καὶ εἰς τὰ ἑαυτῆς ἔργα μόνον πέποιθε, μὴ ἔχουσα θείου πνεύματος κοινωνίαν, ὅτι ἀποθνήσκει ζωῆς αἰωνίου θεότητος μὴ καταξιωθεῖσα· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων, ἐπὰν μηκέτι τὸ σῶμα δυνήσεται λαβεῖν τροφὴν, ἀπ-

in illam viuentium terram, & illic spiritualiter alatur, & spiritualiter Domino proficiens crescat, & arcanis vestimentis cœlestis pulchritudinis ex diuinitate desumtis induatur, absque illo cibo in gaudio & quiete ex seipsa viuere plane non potest. Habet enim etiam diuina natura panem vitæ, qui dicit, *Ego sum* *Joh. VI,*
panis vitæ. &, *aquam viuen-* *35.*
tem, &, *vinum lætificans cor* *Joh. IV,*
hominis, &, *oleum exultatio-* *10. Psalm.*
nis, & multiplicem cœlestis *CIV, 15.*
Spiritus cibum, & vestimenta *Psalm.*
luminis cœlestia, a Deo pro- *XLV, 8.*
fecta. In his consistit æterna animæ vita. Væ corpori, si in sua ipsius natura constiterit, quia corrumpitur & moritur. Væ etiam animæ, si in sua ipsius natura consistat, & suis operibus solum fidat, non habens participationem Spiritus diuini, quia moritur, nec vitæ æternæ ac diuinæ idonea putatur. Quemadmodum enim infirmis accidit, vt, si corpus amplius cibum capere nequeat,

omnem de eorum vita spem abiiciant, omnesque veri amici, cognati atque familiares plorent: sic deplorat Deus & sancti angeli animas, non vescentes cœlesti cibo Spiritus, nec in incorruptione viuentes. Hæc vero rursus dico, non sunt verba nude & simpliciter prolata, sed opus vitæ spiritualis, opus verum, quod efficitur in anima digna & fideli.

ἀπελπίζουσιν αὐτὰς, καὶ κλαίουσι πάντες γνήσιοι φίλοι, συγγενεῖς καὶ ἀγαπητοί· οὕτω κλαίουσι ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τὰς ψυχὰς τὰς μὴ τρεφομένας τροφὴν οὐράνιον τοῦ πνεύματος, καὶ ἐν ἀφθαρσίᾳ ζησάσας. ταῦτα δὲ καὶ πάλιν φημὶ, οὐκ εἰσὶν ἁπλῶς λόγοι λαλούμενοι, ἀλλ' ἔργον πνευματικῆς ζωῆς, ἔργον ἀληθείας, εἰς τὴν ἀξίαν καὶ πιστὴν ψυχὴν γινόμενον.

§. XII. Si igitur thronus Dei effectus es, & insederit in te cœlestis auriga, & anima tua tota oculus spiritualis, & tota lumen effecta est: si quoque cœlesti illo Spiritus cibo enutritus es, & ex aqua vitæ bibisti, atque vestimenta arcani luminis induisti: si denique tuus interior homo hæc omnia expertus ac in fidei abundantia constitutus est, ecce viuis vitam reuera æternam, requiescente anima tua ab hoc momento cum Domino. En adeptus es & accepisti hæc a Domino in veritate, ut vitam veram vivas. Si vero nihil

§. XII. Εἰ τοίνυν ἐγένου θρόνος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπικεκάθικεν ἐπί σε ὁ οὐράνιος ἡνίοχος, καὶ ἐγένετο ἡ ψυχή σου ὅλη ὀφθαλμὸς πνευματικὸς, καὶ ὅλη φῶς· καὶ εἰ ἐτράφης ἐκείνην τὴν τοῦ πνεύματος τροφὴν, καὶ εἰ ἐποτίσθης ἐκ τοῦ ζῶντος ὕδατος, καὶ εἰ ἐνεδύσω τὰ τοῦ ἀρρήτου φωτὸς ἐνδύματα· εἰ τούτων ἁπάντων ὁ ἔσω σου ἄνθρωπος ἐν πείρᾳ καὶ πληροφορίᾳ καθέστηκεν, ἰδοὺ ζῇς καὶ τὴν ὄντως αἰώνιον ζωὴν, ἀπὸ τοῦ νῦν μετὰ τοῦ κυρίου ἀναπαυομένης τῆς ψυχῆς σου. ἰδοὺ κέκτησαι καὶ ἔλαβες ταῦτα παρὰ τοῦ κυρίου ἐν ἀληθείᾳ ἵνα ζῇς ζωὴν ἀληθινήν· εἰ δὲ μηδὲν

τού

τούτων σύνοιδας σεαυτῷ, κλαῖε καὶ λυποῦ καὶ ὀδύρου, ὅτι τοῦ αἰωνίου καὶ πνευματικοῦ πλούτου ἀκμὴν οὐδέπω τετύχηκας, καὶ τὴν ὄντως ζωὴν ἀκμὴν οὐδέπω ἐδέξω. πόνον οὖν ἔχε περὶ τῆς πτωχείας σου, δεόμενος τοῦ κυρίου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὅτι εἰς τὴν δεινὴν πενίαν τῆς ἁμαρτίας ἕστηκας. Εἴθε δὲ καὶ πόνον τις ἐκέκτητο, διὰ τὴν ἑαυτοῦ πτωχείαν· καὶ μὴ ὥσπερ κεκορεσμένοι ἐν ἀμεριμνίᾳ διάγομεν, ὅτι ὁ πόνον ἔχων καὶ ζητῶν, καὶ αἰτῶν τὸν κύριον ἀδιαλείπτως, ταχέως τεύξεται τῆς ἀπολυτρώσεως, καὶ τοῦ ἐπουρανίου πλούτου, καθὼς ὁ κύριος ἔλεγε περὶ τοῦ ἀδίκου κριτοῦ καὶ τῆς χήρας διεξερχόμενος τὸν λόγον· πόσῳ μᾶλλον ὁ θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ναὶ λέγω, ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

horum tibi conſcius es, plora, contriſtare ac geme, quod æternarum ac ſpiritualium divitiarum particeps factus nondum es, & veram vitam nondum accepiſti. Sollicitus ergo eſto de inopia tua, ſupplicans Domino noctes & dies, eo quod in graui paupertate peccati es conſtitutus. Vtinam vero ſit aliquis qui de penuria ſua anxius ſit! & non velut ſaturati in ſecuritate viuamus! quia qui laborem eiusmodi ſuſtinet, quærit & indeſinenter Dominum obſecrat, mox conſequetur redemptionem ac cœleſtes divitias, quemadmodum Dominus dixit, de iniuſto iudice & vidua ſermonem habens: *quanto magis Deus vindictam* Luc.
faciet clamantium ad ſe nocte & die? certe dico vobis, XIIX, 7.
quia cito faciet vindictam illorum. Cui gloria & potentia in ſecula. Amen.

Homilia II.

De regno tenebrarum, hoc est, peccato: Et Deum solum posse a nobis peccatum auferre, ac nos liberare e iugo servitutis principis nequissimi.

§. I.

REGNVM tenebrarum, malitiosus nimirum ille princeps, homine ab initio captiuo reddito, sic circumdedit & induit animam tanquam hominem potestate tenebrarum: *& creent eum Regem, & induant eum vestibus regalibus, & a capite ad vngues regalia ferat vestimenta.* Ita animam, ac totam eius substantiam peccato induit nequam ille princeps, totam inquinauit, & totam captiuam in regnum suum abduxit, nec reliquit vllum eius membrum a se liberum, non cogitationes, non mentem, non corpus, sed amiciuit eam purpura tenebrarum. Quemadmodum enim corporis non vna pars,

ΟΜΙΛΙΑ β'.

Περὶ τῆς βασιλείας τοῦ σκότους, τοῦτ᾽ ἐστὶ, τῆς ἁμαρτίας· καὶ ὅτι μόνος ὁ Θεὸς δύναται αἴρειν ἀφ᾽ ἡμῶν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ῥύσασθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἄρχοντος τοῦ πονηροῦ.

§. I.

Η Βασιλεία τοῦ σκότους, ὁ πονηρὸς ἄρχων, αἰχμαλωτεύσας τὸν ἄνθρωπον ἀπαρχῆς, οὕτω περιέθηκε καὶ ἐνέδυσε τὴν ψυχὴν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ σκότους ὡσανεὶ ἄνθρωπον· καὶ ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, καὶ ἐνδύσωσιν αὐτὸν ἐνδύματα βασιλικὰ, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ὀνύχων βασιλικὰ φορῇ· οὕτως τὴν ψυχὴν, καὶ ὅλην τὴν ὑπόστασιν αὐτῆς ἐνέδυσε τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἄρχων ὁ πονηρὸς, καὶ ὅλην ἐμίανε, καὶ ὅλην ᾐχμαλώτευσεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὔτε ἓν μέλος αὐτῆς ἐλεύθερον ἀπ᾽ αὐτοῦ, οὐ λογισμοὺς, οὐ νοῦν, οὐ σῶμα, ἀλλ᾽ ἐνέδυσε αὐτὴν πορφυρίδα τοῦ σκότους· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα οὐχὶ ἓν μέρος ἢ μέ-

ἢ μέλος πάσχῃ, ἀλλ' ὅλον ἐξ ὅλου παθητὸν ἐστιν· οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη ἔπαθε τὰ τῆς κακίας πάθη καὶ ἁμαρτίας. ἐνέδυσεν οὖν τὴν ψυχὴν ὅλην, τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ἀνθρώπου μέλος καὶ μέρος ὁ πονηρὸς τὴν κακίαν αὐτοῦ, τοῦτ' ἔστι, τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὕτως τὸ σῶμα παθητὸν καὶ φθαρτὸν ἐγένετο.

§. II. Ὅταν γὰρ λέγῃ ὁ Ἀπόστολος, ἐκδύσασθε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τέλειον λέγει, ὀφθαλμοὺς ἔχοντα πρὸς ὀφθαλμούς, κεφαλὴν πρὸς κεφαλήν, ὦτα πρὸς ὦτα, χεῖρας πρὸς χεῖρας, πόδας πρὸς πόδας· ὅλον γὰρ τὸν ἄνθρωπον ψυχὴν καὶ σῶμα ἐμίανεν ὁ πονηρός, καὶ κατέσπασε, καὶ ἐνέδυσε τὸν ἄνθρωπον, παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ μιαρόν, ἀκάθαρτον, καὶ θεομάχον, καὶ μὴ ὑποτασσόμενον τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα μηκέτι βλέπῃ, ὡς θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἵνα πονηρῶς ὁρᾷ, καὶ πονηρῶς ἀκούῃ, καὶ πόδας ἔχῃ σπεύδοντας ἐπὶ κακοποιΐαν, καὶ χεῖρας ἐργαζομένας ἀνομίαν, καὶ καρδίαν πονηρὰ διαλογιζομέ-

aut vnum membrum patitur, sed totum omnino passioni obnoxium est: sic & tota anima affectionibus malitiæ & peccati. Induit igitur totam animam, præcipuum hominis membrum ac partem, improbus ille malitia sua, hoc est, peccato: & sic corpus passioni ac corruptioni subiectum est.

§. II. Cum enim Apostolus dicit, *exuite veterem hominem*, integrum dicit, habentem oculos suis oculis adiectos, caput capiti, aures auribus, manus manibus, pedes pedibus. Totum enim hominem, animam & corpus, improbus ille polluit & distraxit, subiitque hominem, veterem hominem, pollutum, impurum atque Dei hostem, non subiectum legi Dei, hoc est, ipsum peccatum, ita vt amplius non videat homo pro lubitu suo, sed vt perperam videat, perperam audiat, & pedes habeat ad perpetrandum facinus accelerantes, ac manus iniquitatem operantes, & cor cogitans ma- *Psalm. LIIX, 3.*

la. Obſecremus igitur & nos Deum, vt exuat nos homine veteri, quia ipſe ſolus a nobis auferre poteſt peccatum: quia fortiores ſunt, qui nos captiuos abduxerunt, & in regno ſuo detinent. Ipſe vero promiſit, ſe liberaturum nos ex ſeruitute hac. Quemadmodum enim ſol cum lucet, & ventus ſpirat, ſol quidem proprium corpus, & propriam naturam habet, item & ventus propriam naturam, & proprium corpus habet, & nemo poteſt ſeparare ventum a ſole, niſi ſolus Deus ventum, ne amplius ſpiret, ſedauerit: ſic & peccatum animæ commiſtum eſt, vtroque nihilominus propriam naturam habente.

νην. Παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν, ἵνα ἐκδύσῃ ἡμᾶς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ὅτι αὐτὸς μόνος ἆραι ἀφ' ἡμῶν τὴν ἁμαρτίαν δύναται· ὅτι ἰσχυρότεροι ἡμῶν εἰσιν οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς, καὶ κατέχοντες ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἐπηγγείλατο τοῦ ῥύσασθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας ταύτης· ὥσπερ γὰρ ὅταν ἥλιος ᾖ, καὶ ἄνεμος πνέῃ, ὁ μὲν ἥλιος ἴδιον σῶμα ἔχει καὶ ἰδίαν φύσιν, ὁμοίως καὶ ὁ ἄνεμος ἰδίαν φύσιν ἔχει καὶ ἴδιον σῶμα· καὶ οὐδεὶς δύναται χωρίσαι τὸν ἄνεμον ἀπὸ τοῦ ἡλίου, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεὸς παύσῃ, ἵνα μηκέτι πνέῃ· οὕτω καὶ ἡ ἁμαρτία τῇ ψυχῇ μεμιγμένη ἐστιν, ἐχούσης ἑκάστης ἰδίαν φύσιν.

§. III. Impoſſibile igitur eſt, ſeparare animam a peccato, niſi Deus ſedet & ſiſtat malitioſum hunc ventum, habitantem in anima & corpore. Et rurſum, quemadmodum, ſi quis cernit auem volantem, vult & ipſe volare, alis vero deſtitutus volare nequit. Sic quoque homini

§. III. Ἀδύνατον οὖν ἐστι χωρίσαι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς παύσῃ καὶ στήσῃ τὸν πονηρὸν τοῦτον ἄνεμον τὸν ἐνοικοῦντα τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι. καὶ πάλιν, ὥσπερ τις θεωρεῖ πετεινὸν πετόμενον, καὶ βούλεται καὶ αὐτὸς πτῆναι, μὴ ἔχων δὲ πτερὰ ἀδυνάτως ἔχει πέτασθαι· οὕτω καὶ τῷ ἀνθρώ-

ἀνθρώπῳ, τὸ μὲν θέλειν παράκειται τὸ εἶναι καθαρὸν, καὶ ἄμωμον, καὶ ἄσπιλον, καὶ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ τὴν κακίαν, ἀλλ' ἀεὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι, τὸ δύνασθαι δὲ οὐκ ἔχει. πετασθῆναι μὲν εἰς τὸν ἀέρα τὸν θεϊκὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος θέλει, ἀλλ' ἐὰν μὴ λάβῃ πτέρυγας, οὐ δύναται. Παρακαλέσωμεν οὖν τὸν Θεὸν, ἵνα δῷ ἡμῖν πτέρυγας περιστερᾶς τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἵνα πετασθῶμεν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπαύσωμεν, καὶ ἵνα διαχωρίσῃ καὶ παύσῃ ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν τὸν πονηρὸν ἄνεμον, αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν τὴν κατοικοῦσαν ἐν τοῖς μέλεσι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν. αὐτῷ γὰρ μόνῳ δυνατὸν τοῦτο ποιῆσαι. ἴδε γάρ φησιν, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. αὐτὸς μόνος τὴν ἐλεημοσύνην ταύτην ἐποίησε τῶν ἀνθρώπων τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ, ὅτι λυτροῦται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. καὶ τοῖς προσδοκῶσιν ἀεὶ καὶ ἐλπίζουσι, καὶ ζητοῦσιν ἀδιαλείπτως, ποιεῖ τὴν σωτηρίαν ταύτην τὴν ἀνεκδιήγητον.

adeſt voluntas, purum, irreprehenſibilem & impollutum eſſe, nihil malitiæ in ſe ipſo habere, ſed ſemper cum Deo conuerſari, facultatem vero non habet. Volare quidem in aërem diuinum atque libertatem Spiritus ſancti cupit, ſed, niſi acceptis alis, non poteſt. Precemur igitur De- *Pſalm.*
um, vt concedat nobis alas *LV, 7.*
columbæ ſancti Spiritus, vt volemus ad eum & requieſcamus, vt etiam ſegreget & tollat ab anima & corpore noſtro improbum ventum, ipſum ſcilicet peccatum in membris animæ & corporis noſtri habitans. Ipſi enim hoc facere ſolum eſt poſſibile. *Ecce,* ait enim, *Agnus Dei, qui tol-* *Joh. I,*
lit peccata mundi. Ipſe ſolus *29.*
miſericordiam hanc, quod a peccato redimat, exhibuit hominibus in ſe credentibus, & hanc inenarrabilem ſalutem confert ſemper exſpectantibus, & aſſidue quærentibus eum, in eoque ſpem ſuam ponentibus.

bus, requiei inenarrabilis: vt perinde ac Deus dilectio est, & gaudium, & pax, & benignitas, & bonitas, talis & nouus homo fiat per gratiam. Et quemadmodum regnum tenebrarum & peccatum in anima vsque ad diem resurrectionis absconditum est, quando ipsum corpus peccatorum cum tenebris nunc in anima occultatis, reuelabitur: sic & regnum lucis, & cœlestis imago, IESVS CHRISTVS, mystice nunc animam illuminat, & dominatur animis sanctorum. Absconditus vero ab oculis hominum CHRISTVS, solis oculis animæ vere conspicitur vsque ad diem resurrectionis, quando & ipsum corpus reuelabitur, & glorificabitur luce Domini, quæ nunc est in anima hominis, ut & ipsum corpus regnet cum anima, quæ nunc regnum CHRISTI consecuta, requiescit & luce diuina illuminatur. Gloria sit com-

τα, ἀναπαύσεως ἀνεκλαλήτου, ἵνα ὥσπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ χαρὰ, καὶ εἰρήνη, καὶ χρηστότης, καὶ ἀγαθωσύνη· οὕτω καὶ ὁ νέος ἄνθρωπος γένηται κατὰ χάριν. καὶ ὥσπερ ἡ βασιλεία τοῦ σκότους καὶ ἡ ἁμαρτία κέκρυπται εἰς τὴν ψυχὴν ἕως ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως, ὅταν καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τῶν ἁμαρτωλῶν τῷ σκότει καλυφθῇ τῷ ἀπὸ τοῦ νῦν κεκρυμμένῳ εἰς τὴν ψυχήν· οὕτω καὶ ἡ βασιλεία τοῦ φωτὸς, καὶ ἡ ἐπουράνιος εἰκὼν Ἰησοῦς Χριστὸς μυστικῶς νῦν τὴν ψυχὴν φωτίζει καὶ βασιλεύει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἁγίων· κεκρυμμένος δὲ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων, μόνοις ἐστὶ Χριστὸς τοῖς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοῖς θεωρούμενος ἐν ἀληθείᾳ, ἕως ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως, ὅτε καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα καλυφθήσεται καὶ δοξασθήσεται τῷ τοῦ κυρίου φωτὶ, τῷ ὄντι ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰς τὴν ψυχὴν, ἵνα καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα συμβασιλεύσῃ τῇ ψυχῇ, τῇ ἀπὸ τοῦ νῦν λαμβανούσῃ τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ, ἀναπαυομένῃ καὶ φωτιζομένῃ φωτὶ αἰωνίῳ· δόξα τοῖς

οἰκτιρ-

τός, οὐδὲ σκότους· πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας. Καὶ ὥσπερ ἐκεῖ ἐν τῇ πλάνῃ ἄνθρωπον τέλειον ἀπεδύσατο ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, καὶ φορεῖ ἔνδυμα βασιλείας σκότους, ἔνδυμα βλασφημίας, ἀπιστίας, ἀφοβίας, κενοδοξίας, ὑπερηφανίας, φιλαργυρίας, ἐπιθυμίας· καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως τῆς βασιλείας τοῦ σκότους φορέματα ῥακώδη καὶ ἀκάθαρτα, καὶ μιαρά· οὕτω πάλιν ἐνταῦθα ὅσοι ἀπεδύσαντο τὸν παλαιὸν καὶ καταχθόνιον ἄνθρωπον, καὶ ὅσους ἂν ἐξέδυσεν ὁ Ἰησοῦς τὰ ἐνδύματα τῆς βασιλείας τοῦ σκότους, ἐνεδύσαντο τὸν νέον καὶ ἐπουράνιον ἄνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, πάλιν ὁμοίως ὀφθαλμοὺς πρὸς ὀφθαλμούς, ὦτα πρὸς ὦτα, κεφαλὴν πρὸς κεφαλήν, ἵνα ὅλος καθαρὸς ᾖ, καὶ φορῶν τὴν ἐπουράνιον εἰκόνα.

§. V. Καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐνδύματα βασιλείας φωτὸς ἀῤῥήτου, ἐνδύματα πίστεως, ἐλπίδος, ἀγάπης, χαρᾶς, εἰρήνης, ἀγαθωσύνης, χρηστότητος, καὶ πάντα ὁμοίως τὰ ἑξῆς ἐνδύματα φωτός, ζωῆς, θεϊκά, ζῶν-

ctis, neque tenebrarum. Omnes enim vos filii lucis estis & filii diei. Et quemadmodum illic, in via erronea, hominem integrum ac perfectum exuit homo vetus, & gestat indumentum regni tenebrarum, vestimentum blasphemiæ, diffidentiæ, audaciæ, inanis gloriæ, superbiæ, auaritiæ, & concupiscentiæ, & alia similia regni tenebrarum gestamina pannosa, impura & contaminata: Sic e conuerso quicunque exuerunt veterem & terrestrem hominem, & quoscunque exuit IESVS vestimentis regni tenebrarum, induerunt illi nouum & cœlestem hominem IESVM CHRISTVM, vt rursus oculi oculis, aures auribus, caput capiti coniungantur, vt totus purus sit, gestans imaginem cœlestem.

§. V. Et induit ipsos Dominus indumentis regni lucis arcanæ, indumentis fidei, spei, dilectionis, gaudii, pacis, bonitatis, humanitatis & omnibus ceteris indumentis lucis, vitæ, diuinis, viuenti-

inuicem adiuuari. Cur enim scriptum est, *fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra*, vt quomodo angeli in cœlis inter se congrediuntur in vnanimitate summa, in pace & dilectione degentes, nec est vllus illic fastus aut inuidia; sed in dilectione & sinceritate mutua conuersantur: eodem modo fratres inter se sint. Contingit quosdam ad triginta in vnum conuenire, totum diem ac noctem vna perseuerare non possunt; sed quidam eorum dant operam precibus sex horas, & volunt legere: quidam vero promte ac beneuole ministrant, ceteri ex ipsis operis quid faciunt.

Matth. VI, 10.

ἀλλήλων ὠφεληθῆναι. τί γὰρ γέγραπται, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. ἵνα δὲ τρόπον οἱ ἐν οὐρανοῖς ἄγγελοι σύνεισιν ἀλλήλοις, ἐν ὁμονοίᾳ πολλῇ, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ διάγοντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἔπαρσις, ἢ φθόνος· ἀλλ᾽ ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰλικρινείᾳ μετ᾽ ἀλλήλων εἰσίν, οὕτως ἵνα καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὦσι μετ᾽ ἀλλήλων. συμβαίνει τινὰς εἶναι τριάκοντα ὑπὸ τὸ ἕν, ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα οὐ δύνανται προσκαρτερεῖν. ἀλλά τινες μὲν αὐτῶν σχολάζουσι τῇ εὐχῇ ὥρας ἕξ, καὶ βούλονται ἀναγινώσκειν· ἄλλοι δὲ προθύμως διακονοῦσιν, ἄλλοι δ᾽ ἐξ αὐτῶν ἐργάζονταί τι ἔργον.

§. II. Debent igitur fratres, si quid operis faciunt, in charitate & lætitia inter se conuersari; & qui operatur, de eo, qui preces facit, sic dicat: *Thesaurum quem frater meus possidet, quoniam communis est, & ego habeo*: Et qui precatur, de eo, qui legit, sic dicat, *quod ille percipit commodum ex lectione, in*

§. II. Ὀφείλουσιν οὖν οἱ ἀδελφοί, εἴ τι ποιοῦσιν, ἐν ἀγάπῃ καὶ χαρᾷ εἶναι μετ᾽ ἀλλήλων· καὶ ὁ ἐργαζόμενος περὶ τοῦ εὐχομένου οὕτω λεγέτω, ὅτι ὃν ὁ ἀδελφός μου κτᾶται θησαυρόν, ἐπεὶ κοινός ἐστιν, κἀγὼ ἔχω· καὶ ὁ εὐχόμενος περὶ τοῦ ἀναγινώσκοντος οὕτω λεγέτω, ὅτι ὃ ἐκεῖνος ὠφελεῖται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, εἰς

ἐμὲν

ἐμὸν προσχωρεῖ κέρδος· καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὖθις τοῦτο λεγέτω, ὅτι τὴν διακονίαν ἣν ποιῶ, κοινή ἐστιν ὠφέλεια. Ὥσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἕν ἐστι σῶμα, καὶ βοηθοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ ἕκαστον ἴδιον ἐκτελεῖ ἔργον· πλὴν ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὲρ ὅλου τοῦ σώματος βλέπει, καὶ ἡ χεὶρ ὑπὲρ ὅλων τῶν μελῶν ἐργάζεται, καὶ ὁ ποὺς περιπατεῖ, ὅλα τὰ μέρη ἐπιφερόμενος, καὶ ἄλλο συμπάσχει· οὕτω καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ᾽ ἀλλήλων οὕτωσαν. καὶ μήτε ὁ εὐχόμενος κρινέτω τὸν ἐργαζόμενον, διότι οὐκ εὔχεται· μήτε ὁ ἐργαζόμενος κρινέτω τὸν εὐχόμενον, ὅτι ἐκεῖνος παραμένει, κἀγὼ ἐργάζομαι· μήτε ὁ διακονῶν κρινέτω τὸν ἕτερον. ἀλλ᾽ ἕκαστος εἴ τι ποιεῖ εἰς δόξαν Θεοῦ ποιείτω. ὁ ἀναγινώσκων τὸν εὐχόμενον ἔχῃ ἐν ἀγάπῃ καὶ χαρᾷ, τοῦτο λογιζόμενος, ὅτι ὑπὲρ ἐμοῦ εὔχεται· καὶ ὁ εὐχόμενος περὶ τοῦ ἐργαζομένου τοῦτο λογιζέσθω, ὅτι ὃ ποιεῖ, εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ποιεῖ.

§. III. Καὶ οὕτω δύναται

meum cedit lucrum: Et qui operatur, rursus sic dicat, *ministerium quod præsto, in communem cedit vtilitatem.* Quemadmodum enim membra corporis multa cum sint, vnum corpus sunt, & se mutuo adiuuant, & vnumquodque suo fungitur officio, velut oculus pro toto corpore videt, & manus pro omnibus membris laborat, & pes ambulat omnia membra sustinens, & aliud membrum compatitur: sic & fratres inter se sint. Itaque qui preces facit, non iudicet laborantem, quod non precetur: neque qui laborat, condemnet precantem, quod ille quiescat, ipse vero laboret: neque qui ministrat, alterum damnet. Sed vnusquisque, si quid facit, in Dei gloriam faciat. Qui legit, amore & gaudio prosequatur precantem, sic secum colligens, quia pro me orat. Et qui orat, de laborante hoc statuat, quia quod operatur, ad communem vtilitatem facit.

§. III. Et sic summa con-

cordia & pax, animorumque consensus in vinculo pacis eos inter se continere potis erit, ut conuersentur in sinceritate & simplicitate & beneuolentia Dei. Maximum autem omnium est, videlicet, opportuna precum continuatio. Præterea vnum requiritur, vt quis habeat thesaurum in anima, & vitam, quæ est dominus in animo: siue laboret, siue precetur, siue legat, vt habeat illam possessionem non perituram, quæ est Spiritus sanctus Non desunt, qui dicant, Dominum manifestos solos fructus requirere ab hominibus: interiora vero Deum corrigere. Non autem res sic se habet: sed quemadmodum aduersus exteriorem hominem se munit, sic & aduersus cogitationes bellum inire & gerere debet. Exigit enim a te Dominus, vt tibi ipse irascaris, & pugnam committas cum mente tua, neque assentiaris aut delecteris cogitationibus prauis.

§.IV. Quod superest, pec-

ὁμοφωνία πολλὴ, καὶ εἰρήνη καὶ συμφωνία ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης κρατεῖν ἀλλήλους, καὶ συνδιάγειν μετ᾽ ἀλλήλων ἐν ἀκεραιότητι, καὶ ἀφελότητι, καὶ εὐδοκίᾳ θεοῦ· τὸ δὲ κεφαλαιωδέστερον πάντων, δηλονότι ἡ πρὸς καιρὸν καρτέρησίς ἐστι τῆς εὐχῆς· πλὴν δὲ ἓν ζητεῖται, ἵνα ἔχῃ τις θησαυρὸν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν ζωὴν, ἥτις ἐστὶν ὁ κύριος ἐν τῷ νῷ· εἴτε ἐργάζεται, εἴτε εὔχεται, εἴτε ἀναγινώσκει, ἵνα ἔχῃ ἐκεῖνο τὸ κτῆμα τὸ μὴ παρερχόμενον, ὅ ἐστι τὸ ἅγιον πνεῦμα. εἰσὶ δέ τινες τοῦτο λέγοντες, ὅτι ὁ κύριος μόνους φανεροὺς καρποὺς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ἀνθρώπων· τὰ τε κρυπτὰ ὁ θεὸς κατορθοῖ. οὐχ οὕτως δέ εἰσι τὰ πράγματα, ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰς τὸν ἔξω ἄνθρωπον ἀσφαλίζεται, οὕτως ὀφείλει καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς ποιεῖν ἀγῶνα καὶ πόλεμον· ἀπαιτεῖ σε γὰρ ὁ κύριος, ἵνα ὀργισθῇς σεαυτῷ, καὶ μάχην ποιήσῃς μετὰ τοῦ νοός σου, μήτε συμφωνήσῃς, μήτε συνηδυνθῇς τοῖς λογισμοῖς τῆς κακίας.

§.IV. Λοιπὸν τὸ ἐκριζῶσαι

ζῶσαι τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ συνὸν κακὸν, τοῦτο τῇ θείᾳ δυνάμει μόνον δυνατόν ἐστι κατορθῶσαι. οὐκ ἔξεστι γὰρ οὔτε δυνατὸν ἀνθρώπῳ ἐξ ἰδίας δυνάμεως ἐκριζῶσαι τὴν ἁμαρτίαν· τὸ ἀντιπαλαῖσαι, τὸ ἀντιμαχισθῆναι, δεῖραι, δαρῆναι σόν ἐστιν. ἐκριζῶσαι δὲ, Θεοῦ ἐστιν. εἰ γὰρ σὺ ἐδύνω τοῦτο ποιῆσαι, τίς χρεία τῆς ἐλεύσεως τοῦ κυρίου; ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τὸν ὀφθαλμὸν ἄνευ φωτὸς βλέπειν, ἢ λαλεῖν ἄνευ γλώττης, ἢ ἀκούειν ἄνευ ὤτων, ἢ περιπατεῖν ἄνευ ποδῶν, ἢ ἐργάζεσθαι ἄνευ χειρῶν. οὕτως οὐ δύνασαι ἄνευ τοῦ Ἰησοῦ σωθῆναι, ἢ εἰσελθεῖν εἰς βασιλείαν οὐρανῶν. εἰ δὲ λέγεις, ὅτι ἐν τοῖς φαινομένοις οὐ πορνεύω, οὐ μοιχεύω, οὐκ εἰμὶ φιλάργυρος, λοιπὸν δίκαιός εἰμι. πεπλάνησαι ἐν τούτῳ, νομίσας ὅτι πάντα ἐξετέλεσας. οὐκ εἰσὶ μόνον τρία μέρη τῆς ἁμαρτίας, εἰς ἃ ὀφείλει τις ἀσφαλίσασθαι, ἀλλὰ μυρία· ἡ τύφωσις, ἡ ἀφοβία, ἡ ἀπι-

catum illique adhærens malum radicitus euellere, hoc diuina solum virtute emendari potest. Non licet enim, neque possibile est homini propriis viribus exstirpare peccatum. Reluctari quidem, repugnare, cædere, vulnerari in tuis viribus est; eradicare vero solius Dei est. Si etenim hoc præstare in tua potestate fuisset, quid opus fuisset aduentus Domini? Perinde enim, vt non licet oculum absque luce videre, aut loqui absque lingua, aut audire absque auribus, aut incedere absque pedibus, aut labores perferre absque manibus: sic nec absque IESV saluari, aut regnum cœlorum ingredi potes. Quod si dicas, manifesto stupro aut adulterio me non polluo, nec auaritiæ crimen incurro, consequens est, vt iustus sim: toto cœlo hic aberras, putans te omnia perfecisse. Non sunt solum tres species, peccati, aduersus quas quis se muniat oportet, sed infinitæ. Arrogantia, temeritas, dif-

fidentia, odium, inuidia, fraus, hypocrisis vnde sunt? Nonne tibi aduersus hæc certamen & pugna in secretis tuis cogitationibus ineunda est? Quemadmodum, si latro domum tuam inuaserit, iam te molestia magna afficit, nec te vacuum esse curis sinit; incipis vero & tu repugnare illi, cædis atque cæderis: ita & anima debet referire, repugnare & retundere.

§. V. Demum vero voluntas repugnans, molestia atque afflictione obruta, incipit superior fieri, cadit, erigitur. Denuo peccatum conicit animam in decem aut viginti congressus; vincit animam atque prosternit: & anima quidem temporis intervallo decretoria pugna superat peccatum. Rursum si perstiterit anima, nec languidior in parte aliqua fuerit, incipit superior euadere, & discernere, & reportare palmas aduersus peccatum. Sed in his, si recte res suis ponderibus librata examinetur, tam-

σία, τὸ μῖσος, ὁ φθόνος, ἡ δολιότης, ἡ ὑπόκρισις, πόθεν ἐστιν; οὐκ ὀφείλεις πρὸς ταῦτα ἔχειν τὴν πάλην καὶ τὸν ἀγῶνα ἐν τοῖς λεληθόσιν ἐν τοῖς λογισμοῖς; ὥσπερ ἐὰν ἦ ληστὴς ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὸ λοιπὸν ὑποθλίβεταί σε, καὶ οὐκ ἐᾷ σε ἀμερίμνειν· ἄρχῃ δὲ καὶ σὺ ἀντιτύπτειν αὐτὸν, δέρεις καὶ δέρῃ· οὕτως ὀφείλει καὶ ἡ ψυχὴ ἀντιτύπτειν καὶ ἀντιμάχεσθαι, καὶ ἀντικρούειν.

§. V. Λοιπὸν ἡ προαίρεσις ἀντιμαχομένη, καὶ ἔχουσα πόνον καὶ θλίψιν, ἄρχεται ἀνωτέρα γίνεσθαι· πίπτει, ἐγείρεται· πάλιν ῥίπτει ἡ ἁμαρτία εἰς δέκα ἢ εἰς εἴκοσι ἀγῶνας· νικᾷ τὴν ψυχὴν καὶ ῥίπτει, καὶ ἡ ψυχὴ διὰ χρόνου εἰς μίαν ἀγωγὴν νικᾷ τὴν ἁμαρτίαν· πάλιν ἐὰν ἡ ψυχὴ ὑπομείνῃ καὶ μὴ χαυνωθῇ κατὰ μέρος, ἄρχεται πλεονάζειν καὶ διακρίνειν, καὶ ἀποφέρεσθαι τὰ νικητήρια κατὰ τῆς ἁμαρτίας. ἀλλ' εἰ καὶ ἐν τούτοις ἐξετάζεται, ἀκ-

ἐπιμακρὸν ἡ ἁμαρτία καταστρέφῃ τὸν ἄνθρωπον, ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας, καὶ τελείως νικήσῃ τὸν θάνατον· γέγραπται γάρ, ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος· καὶ οὕτως ἀνώτεροι γίνονται, καὶ νικηταὶ τοῦ διαβόλου. εἰ δέ, καθὼς προείπομεν, λέγει τις, οὐ πορνεύω, οὐ μοιχεύω, οὐ φιλαργυρῶ, ἀρκεῖ μοι, οὗτος εἰς τρία μέρη ἠγωνίσατο, καὶ εἰς ἄλλα εἴκοσι, ἅπερ ἔχει ἡ ἁμαρτία κατὰ τῆς ψυχῆς, οὐκ ἠγωνίσατο, ἀλλ' ἡττήθη· ὀφείλει οὖν εἰς πάντα ἀγωνίσασθαι, καὶ θέλειν· ὁ γὰρ νοῦς, καθὼς πολλάκις εἴπομεν, ἀντίπαλός ἐστι, καὶ ἔχει σύῤῥοπον δύναμιν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀντιλέγειν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς λογισμοῖς.

§. VI. Εἰ δὲ λέγεις ἰσχυροτέραν εἶναι τὴν ἐναντίαν δύναμιν, καὶ βασιλεύειν τὸ ὅλον τὴν κακίαν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἄδικον ποιεῖς τὸν Θεόν, κατακρίνοντα τὴν ἀνθρωπότητα, διότι ὑπήκουσε τῷ σατανᾷ, ὁπότε

diu peccatum hominem subvertit, donec euadat *in virum perfectum, in mensuram ætatis*, & omnino superet mortem. Scriptum enim eſt, *nouiſſimus hoſtis aboletur mors.* Et ſic ſuperiores euadunt & victores diaboli. Si vero, vt iam diximus, dicat quis, nec ſcortor, nec adulterio me polluo, nec auarus ſum, hoc ſufficit mihi; dimicauit is quidem hoc modo aduerſus tres peccati ſpecies, contra reliquas vero viginti, quas peccatum aduerſus animam habet, non pugnauit, ſed victus eſt. Pugnandum igitur & dimicandum eſt illi aduerſus omnes peccati ſpecies. Mens enim, vt ſæpius diximus, aduerſaria eſt, & æquas habet vires aduerſus peccatum, vt contradicat & reſiſtat cogitationibus.

Ephes. IV, 9.

1. Cor. XV, 26.

§. VI. Quod ſi dicas, potentiores eſſe aduerſas vires, & malitiam omnino homini dominari, iniuſtum facis Deum, qui condemnet humanam naturam, eo quod ſatanæ obedierit, quando quidem

fortior eſt, & vi cogente hominem ſibi ſubiicit: maiorem & fortiorem eum anima conſtituis. Sed tandem me audies. Quemadmodum, ſi iuuenis ſit, qui luctam ineat cum puello, & ſi puellus, ſi ſuccubuerit, condemnetur, quod inferior euaſerit, multum hoc habet iniquitatis: perinde dicimus & nos, mentem aduerſariam eſſe, & æquis viribus præditam. Et huiusmodi anima, opem & auxilium, ſi ſerio quærat, id conſequitur, & digna cenſetur redemtione. Certamen enim & pugna in æqualitate virium conſiſtit. Glorificemus Patrem & Filium & Spiritum ſanctum in ſecula.

Amen.

ἰσχυρός ἐστι, καὶ ἀναγκαστικῇ τινι δυνάμει ὑποτάσσει· μείζω καὶ ἰσχυρότερον αὐτὸν ἐποίησας τῆς ψυχῆς καὶ ἐν τέλει μοι ὑπακούσεις· ὥσπερ ἐὰν ᾖ νεανίσκος, καὶ ἔχῃ πάλην πρὸς παιδίον, καὶ ἐὰν ἡττηθῇ τὸ παιδίον, καταχρίνεται, διότι ἡττήθη, τοῦτο πολλῆς ἀδικίας ἐστίν· ὅθεν ἡμεῖς λέγομεν ἀντίπαλον εἶναι τὸν νοῦν καὶ ἰσόῤῥοπον. καὶ ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἐπιζητοῦσα, τυγχάνει βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως, καὶ καταξιοῦται τῆς λυτρώσεως. ἡ γὰρ πάλη καὶ ὁ ἀγὼν ἐπὶ τῇ ἰσοδυναμίᾳ κεῖται. δοξάζωμεν πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ἀμήν.

OMI-

ΟΜΙΛΙΑ δ΄.

Τὸν δρόμον τοῦ σταδίου τοῦ κόσμου τούτου προσεχόντως καὶ ἀκριβῶς διέρχεσθαι δεῖ τοὺς χριστιανούς, ἵνα ἔπαινον οὐράνιον παρὰ θεοῦ καὶ ἀγγέλων τύχωσι.

§. I.

ΟΙ τὸν βίον τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν πολλῇ ἀκριβείᾳ κατορθοῦσθαι βουλόμενοι, πρὸ πάντων τοῦ διανοητικοῦ καὶ διακριτικοῦ μέλους τῆς ψυχῆς ἐν πάσῃ δυνάμει ἐπιμελεῖσθαι ὀφείλουσιν, ἵνα τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἐν ἀκριβείᾳ κτησάμενοι, καὶ τὰ παρὰ φύσιν εἰσαχθέντα τῇ καθαρᾷ φύσει πάντοτε διακρίνοντες, εὐθέως καὶ ἀπροσκόπως πολιτευσώμεθα· ἵνα ὡς ὀφθαλμῷ τῷ τῆς διακρίσεως μέλει χρώμενοι, ἀσυνδύαστοι, καὶ ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὰς τῆς κακίας ὑποθέσεις εἶναι δυνηθῶμεν, καὶ οὕτως τῆς θείας δωρεᾶς καταξιωθέντες, ἄξιοι τοῦ κυρίου γενώμεθα. ἀπὸ δὲ τῶν ὁρωμένων ὑπόδειγμα λάβωμεν· ἔοικε γὰρ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ τοῦ

HOMILIA IV.

Cursum stadii huius mundi attente & accurate absoluere oportet christianos: vt cœleste præconium a Deo & angelis consequantur.

§. I.

QVi vitam Christianam studio accurato transigere intendunt, eos præ ceteris facultatis intelligendi & discernendi, quæ in anima est, summam curam habere oportet, vt, cum exactam boni malique diiudicationem nacti ea, quæ præter naturam puræ naturæ vndiquaque inuehantur, distinxerimus, recte & absque offendiculo conuersemur; vt velut discernendi facultate oculo vtentes, id consequamur, vt idonei non simus, qui cum prauitate & malitia fœdus percutere possint; sicque diuino munere ornati digni Domino fiamus. Exemplum capiamus ab iis, quæ visui subiecta sunt. Similitudinem enim quandam habet corpus cum anima, & ea, quæ

ſunt corporis cum iis, quæ ad animam ſpectant, & quæ videntur, cum iis, quæ ſub aſpectum non cadunt.

§. II. Quemadmodum enim corpus oculum habet ducem, & ipſe oculus videns totum corpus in rectam id viam deducit. Statuas mihi, tranſire quendam per loca ſylueſtria, ſpinoſa & lutoſa, vbi & ignis erumpat, & gladii affixi, & præcipitia ſint, & multæ aquæ. Iam ergo agilis ille, ſedulus & immotus, habens oculum ducem, omnino attente tranſit loca illa difficilia, continens vndiquaque manibus & pedibus tunicam ſuam, ne a fruticibus & ſpinis diſcerpatur, aut luto commaculetur, aut a gladio diffindatur. Et oculus totum corpus dirigit, lumen ipſius exſiſtens, ne per præcipitia diſrumpatur, aut aquis immergatur, aut caſu difficili lædatur: ſic ergo alacris ille & cautus transgrediens coarctata veſte ſua, ſumma animi ſobrietate, ab oculo recta deductus,

σώματος πράγματα τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ φαινόμενα τοῖς κρυφίοις.

§. II. Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα ἔχει ὁδηγὸν τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ αὐτὸς ὁρῶν ὅλον ὁδηγεῖ τὸ σῶμα εἰς εὐθύτητα· ὑπόθου δέ μοι διέρχεσθαί τινα διὰ τόπων ὑλωδῶν, καὶ ἀκανθῶν πεπληρωμένων καὶ βορβόρων, ἔνθα καὶ πῦρ ἀναβάλλει, καὶ ξίφη παραπεπήγασι, κρημνοί τε καὶ ὑδάτων πλήθη ἐκεῖ τυγχάνει· τὸ λοιπὸν ὁ γοργὸς καὶ σπουδαῖος καὶ ἀκίνητος, ἔχων τὸν ὀφθαλμὸν ὁδηγὸν, πάνυ προσεχόντως παρέρχεται τοὺς χαλεποὺς ἐκείνους τόπους, συνέχων πανταχόθεν χερσὶ καὶ ποσὶ τὸν χιτῶνα ἑαυτοῦ, ἵνα μὴ ἐν ταῖς ὕλαις καὶ ἀκάνθαις περισχισθῇ, ἢ ἀπὸ τοῦ βορβόρου ἀφανισθῇ, ἢ ὑπὸ ξίφους διακοπῇ· καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὅλον ὁδηγεῖ τὸ σῶμα, φῶς ὢν αὐτοῦ, ἵνα μὴ κρημνοῖς καταρραγῇ ἢ ὕδασι καταποντισθῇ, ἢ τινι χαλεπῷ καταβλαβῇ· οὕτω γοργὸς καὶ συνετὸς, καὶ μετὰ πάσης νήψεως παρερχόμενος συσφίγγων τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ εὐθέως ὁδηγούμενος, φυλάσ-

ἑαυτὸν ἀβλα-
τὸν χιτῶνα τοῦ ἐν-
αὐτοῦ ἄκαυστον
διατηρεῖ· ἐὰν
ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς,
καὶ βαρὺς, καὶ
διὰ τῶν τοιούτων
χόμενος τόπων,
ὁ χιτὼν αὐτοῦ
ἔνθεν, εἰς τὰς ὕλας
περισχίζεται,
τοῦ πυρὸς καταναί-
τὸ μὴ συνέχειν
ἀνδρείως τὸ ἔν-
ἢ ὑπὸ τῶν παρακει-
ξιφῶν παρα-
ἢ ὑπὸ τοῦ βορβό-
λῦται, καὶ ἁπαξα-
τάχιον καταφθείρει
καλὸν καὶ καινὸν τοῦ
χιτῶνα, διὰ τὴν
καὶ χαυνότη-
ὀκνηρίαν αὐτοῦ· ἐὰν
καλῶς καὶ εὐθέως τῷ
προσέχει, καὶ
εἰς φάραγγα πε-
ἢ ἐν τοῖς ὕδασι
καταποντισθήσεται.

III. Τὸν αὐτὸν τρό-
ἡ ψυχὴ φοροῦσα
χιτῶνα καλὸν τὸ
τοῦ σώματος, ὁ
διακριτικὸς μέλλων
ὅλην τὴν ψυχὴν
σώματος, παρ-
διὰ τῶν ὑλῶν
τοῦ βίου, καὶ
καὶ πυρὸς, καὶ κρη-

non ſeipſum ſolum illæſum, ſed & tunicam ſuam incombuſtam & indiuiſam conſeruat. Si vero quiſpiam minus alacer, tardus, ſegnis, ſocors, lentus & ignauus hæc loca transgrediatur, tunica eius hinc inde diffluens, fruticibus & ſpinis diſcerpitur, aut igni comburitur, eo quod eam non ſtrenue contineat; aut ab affixis gladiis diffinditur, aut cœno polluitur, &, vt breuiter dicam, citius perdit elegantem ac nouam illam veſtem, propter negligentiam, oſcitantiam & ignauiam ſuam. Quinimo, ſi minus diligenter & alacriter oculo attendat, aut incidet in foueam, aut aquis demergetur.

§. III. Eodem modo & anima, quæ tunicam corporis geſtat, veluti præclaram veſtem, pollens facultate diſcernendi, quæ dirigit totam cum corpore animam, tranſeuntem per nemora & ſpinas vitæ, & per cœnum, & ignem, & præ-

cipitia, hoc eſt, cupiditates & voluptates, & reliquas huius ſeculi abſurditates, vbique debet ſobrie, fortiter, diligenter & attente continere & obſeruare ſe ipſam, & tunicam corporis, ne dilaceretur inter frutices & ſpinas huius mundi, vt ſunt ſolicitudines, negotia & curæ terreſtres; aut ab igne concupiſcentiæ comburatur: ea velut induta oculum auertit, ne videat malitiam: ſimiliter & aures, ne audiant detrectationes: linguam, ne loquatur vana: manus & pedes ab actionibus & ſtudiis inhoneſtis. Habet enim anima voluntatem auertendi, & auocandi membra corporis ab inhoneſtis ſpectaculis, ab auſcultatione eius, quod malum & turpe eſt, a ſermone minus decenti, & officiis mundanis ac peruerſis.

§. IV. Auertit etiam ſeipſam anima ab occupationibus mentis minus piis, obſeruans cor, ne cogitationes eius per mundum hinc inde circumagantur: & ſic non

μνῶν, τοῦτ' ἔστιν ἐπιθυμιῶν, καὶ ἡδονῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἀτόπων τοῦ αἰῶνος τούτου, πάντοθεν ὀφείλει μετὰ νήψεως, καὶ ἀνδρίας, καὶ σπουδῆς, καὶ προσοχῆς συσφίγγειν καὶ φυλάσσειν ἑαυτήν. καὶ τὸν χιτῶνα τοῦ σώματος, μή που περισχισθῇ ἐν ταῖς τοῦ κόσμου ὕλαις καὶ ἀκάνθαις, μεριμνῶν, καὶ ἀσχολιῶν, καὶ περισπασμῶν γηΐνων. καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς ἐπιθυμίας κατακαυθῇ· οἷον ἐνδεδυμένη τὸν ὀφθαλμὸν ἀποστρέφει, τοῦ μὴ ἰδεῖν πονηρά· τὸ οὖς ὁμοίως ἀποστρέφει, τοῦ μὴ ἀκούειν καταλαλιάν. τὴν γλῶσσαν τοῦ μὴ λαλεῖν μάταια· χεῖρας καὶ πόδας ἀπὸ ἐπιτηδευμάτων κακῶν· ἔχει γὰρ θέλημα ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποστρέψαι καὶ κωλῦσαι τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀπὸ κακίστων θεαμάτων καὶ ἀκοῆς πονηρᾶς, καὶ αἰσχρᾶς, καὶ λόγων ἀπρεπῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων κοσμικῶν καὶ πονηρῶν.

§. IV. Ἀποστρέφει δὲ καὶ ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ ὑπὸ ῥεμβασμῶν πονηρῶν, φυλάττουσα τὴν καρδίαν, τοῦ μὴ ῥέμβεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ τὰ μέλη τῶν λογισμῶν αὐτῆς· καὶ οὕτως ἀγω-

ἀγωνιζομένη, καὶ σπουδάζουσα, καὶ συνέχουσα πάντοθεν ἐν πολλῇ προσοχῇ τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀπὸ κακῶν, ἄσχιστον καὶ ἄκαυστον, καὶ ἄσπιλον τὸν καλὸν χιτῶνα τοῦ σώματος διαφυλάττει. καὶ αὐτὴ διὰ τοῦ γνωστικοῦ καὶ διανοητικοῦ, καὶ διακριτικοῦ θελήματος αὐτῆς, τὸ δὲ πᾶν διὰ τῆς τοῦ κυρίου δυνάμεως φυλαχθήσεται, αὐτὴ ἑαυτὴν ὅση δύναμις συσφίγγουσα, καὶ πάσης ἐπιθυμίας κοσμικῆς ἀποστρέφουσα· καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ κυρίου βοηθουμένη εἰς τὸ ἐξ ἀληθείας φυλαχθῆναι αὐτὴν ἀπὸ τῶν προειρημένων κακῶν· ἐπὰν γὰρ ἴδῃ ὁ κύριός τινα γενναίως ἀποστρεφόμενον τὰς τοῦ βίου ἡδονάς, καὶ περισπασμοὺς καὶ μερίμνας ἡλικὰς καὶ δεσμοὺς γηίνους, καὶ ῥεμβασμοὺς λογισμῶν ματαίων, δίδωσι τὴν ἰδίαν τῆς χάριτος βοήθειαν, ἄπτωτον διατηρῶν τὴν ψυχὴν ἐκείνην διεξερχομένην καλῶς τὸν ἐνεστῶτα πονηρὸν αἰ-

absque pugna & labore, ex omni parte diligenter & attente continens membra corporis a malitia, ab omni laceratione, combustione, & inquinatione, præclaram corporis tunicam, immunem conseruat. Illa ipsa denique per suam voluntatem, quæ cognoscendi, intelligendi & discernendi vi prædita est, ac omnino vt dicam, per Domini virtutem conseruabitur, quæ & seipsam pro viribus suis cohibet & ab omni concupiscentia mundana subducit: atque sic auxilium a Domino nanciscitur, vt reuera custodiatur a malis, quæ antea enumerauimus. Si quando enim Dominus quempiam viderit, qui gnauiter ab huius mundi voluptatibus, distractionibus & curis crassis ac terrenis vinculis atque vanarum cogitationum occupationibus se auocet, præstat illi peculiare gratiæ auxilium, illæsamque animam illam, quæ fortiter præsens hoc seculum peruersum pertransit, con-

seruat. Et sic anima cœleste præconium a Deo & angelis eius consequitur, quod vestem corporis sui & seipsam accurate conseruarit, & quod, quantum in se fuit, ab omni concupiscentia mundana auersa & remota, auxilioque diuino potita, cursum stadii huius vitæ feliciter absoluerit.

§. V. Si quis autem pigritia & signitie diffluens, caute in hac vita non ambulet, & ex sua ipsius voluntate omnem concupiscentiam mundanam non auersetur, nec Dominum solum in omni desiderio requirat, in spinas & nemora huius mundi coniicitur, & ab igni concupiscentiæ vestis corporis comburitur, & cœno voluptatum inquinatur: & sic timida, ac sine fiducia in die iudicii anima deprehenditur, eo quod, cum suam vestem immaculatam conseruare non potuerit, eam fallaciis huius seculi corruperit: & propterea regno extruditur. Quid enim facturus Deus

ῶνα· καὶ οὕτως ἡ ψυχὴ ἐπαίνων οὐρανίων παρὰ Θεοῦ καὶ ἀγγέλων τεύξεται, ὅτι τὸν χιτῶνα τοῦ σώματος αὐτῆς καλῶς διεφύλαξε καὶ ἑαυτὴν, ὅσον τὸ ἐν αὐτῇ δυνατὸν, πᾶσαν ἐπιθυμίαν τοῦ κόσμου ἀποστραφεῖσα, καὶ ὑπ' αὐτοῦ βοηθηθεῖσα, τὸν δρόμον τοῦ σταδίου τοῦ κόσμου τούτου καλῶς διεξελήλυθεν.

§. V. Εἰ δέ τις ἐν χαυνότητι καὶ ῥαθυμίᾳ μὴ προσεχόντως ἐν τῷ βίῳ τούτῳ πορεύεται, καὶ ἐκ θελήματος ἰδίου οὐκ ἀποστρέφεται πᾶσαν ἐπιθυμίαν τοῦ κόσμου, καὶ τὸν κύριον μόνον ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ ἐπιζητεῖ, εἰς τὰς ἀκάνθας καὶ ὕλας τούτου τοῦ κόσμου περιπείρεται, καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς ἐπιθυμίας ὁ χιτὼν τοῦ σώματος παρακαίεται, καὶ ὑπὸ τοῦ βορβόρου τῶν ἡδονῶν σπιλοῦται, καὶ οὕτως ἀπαῤῥησίαστος ἡ ψυχὴ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως εὑρίσκεται, τὸ ἔνδυμα αὐτῆς ἄσπιλον μὴ δυνηθεῖσα τηρῆσαι, ἀλλὰ καταφθείρασα αὐτὸ ταῖς ἀπάταις τοῦ αἰῶνος τούτου· καὶ διὰ τοῦτο ἀπόβλητος τῆς βασιλείας γίγνεται· τί γὰρ ποιήσει ὁ Θεὸς

τῷ

eſt illi, qui ſponte ſeipſum mundo tradiderit, voluptatibusque deceptus ac terrenis occupationibus ſeductus, oberrat? Illi quidem auxilium præſtat, qui ſordidas voluptates, & priores mores auerſatus, omni vi ac impetu cogitationes ſuas ſemper ad Dominum dirigit, & ſeipſum abnegat, ſolumque Dominum ardenter quærit. Hunc conſeruat, qui ſe cuſtodit a laqueis ac reſtibus ſyluæ huius mundi, qui etiam *cum timore & terrore ſuam ipſius ſalutem operatur*, omnique intentione per laqueos, reſtes & concupiſcentias huius ſeculi tranſit, Dominique auxilium requirit, ac per gratiam miſericordiæ eius ſaluari ſperat. Phil. II, 12.

§.VI. Ecce enim quinque prudentes ac ſobriæ virgines, alacriter accerſentes hoſpitem naturæ ſuæ, accepto in vaſibus cordis ſui oleo, hoc eſt, ſuperna gratia Spiritus, potuerunt ingredi vna cum ſponſo in cœleſtem thala-

num. Reliquæ vero fatuæ in ſua ipſius natura permanentes, non vigilarunt, nec operam dederunt, vt oleum exultationis acciperent in vaſis ſuis, ſed velut in carne adhuc eſſent, per negligentiam, ſegnitiem, ſocordiam, ignorantiam, aut etiam opinionem iuſtitiæ, obdormiuerunt. Propterea etiam thalamo regni excluſæ ſunt, cum placere non poſſent cœleſti ſponſo. Vinculo enim mundi, & terreno quodam amore detentæ omnem dilectionem & amorem ſuum cœleſti ſponſo non obtulerunt, neque oleum ſecum ſumſerunt. Quæ enim animæ naturæ ſuæ hoſpitem, ſanctificationem ſcilicet Spiritus, quærunt, tota ſua dilectione Domino deuinciuntur, illic ambulant, illic precantur, illicque cogitationes ſuas defigunt, ceteris omnibus ſpretis. Propterea etiam dignæ habentur, quæ accipiant oleum diuinæ gratiæ: & ſic abſque vlla offenſione vitam tranſigere poſſunt, valde ſpirituali ſponſo acce-

Psalm. XLV, 8.

να. αἱ δὲ ἄλλαι αἱ μω
αἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει
μείνασαι, οὐκ ἐνῆψαν
ἐσπούδασαν δέχεσθαι
ἔλαιον τῆς ἀγαλλιάσ
ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτ
ἔτι ἐν σαρκὶ οὖσαι,
ὥσπερ ἀπεκοιμήθη
δὲ ἀμέλειαν, καὶ χα
τότητα, καὶ ῥαθυμίαν,
ἀγνωσίαν, ἢ καὶ οἴησιν
καιοσύνης· διὸ καὶ
νυμφῶνος τῆς βασιλ
ἀπεκλείσθησαν, μὴ δυ
θεῖσαι εὐαρεστῆσαι
ἐπουρανίῳ νυμφίῳ·
σμῷ γὰρ κόσμου, καὶ
γάπῃ τινὶ γηΐνῃ κα
σχεθεῖσαι, τὴν ἀγά
αὐτῶν ὅλην, καὶ τὸν ἔ
τα πρὸς τὸν οὐράνιον
φίον οὐκ ἔδωκαν, οὔτε
ἔλαιον ἐκομίσαντο
γὰρ αἱ τὸ ξένον τῆς φύσ
τὸν ἁγιασμὸν τοῦ πν
ματος ζητοῦσαι ψυχ
ὅλην τὴν ἀγάπην
τῆς πρὸς κύριον ἀπ
σμοῦσι, κἀκεῖ περιπ
σι, κἀκεῖ εὔχονται,
κεῖ λογίζονται πα
ἀποστρεφόμεναι· διὸ
καταξιοῦνται λαβεῖν
ἔλαιον τῆς ἐπουρανίου
ριτος. καὶ οὕτως ἀπ
τοι διεξελθεῖν δυν
ται, τελείως τῷ π
ματικῷ νυμφίῳ
ρε-

προσϑέσεως. αἱ γὰρ εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν ἀπομένουσαι ψυχαὶ τῷ λογισμῷ ἐπὶ τῆς γῆς ἕρπουσιν, ἐπὶ γῆς λογίζονται, ἐπὶ γῆς τὴν διάνοιαν ὁ νοῦς αὐτῶν ἔχει· καὶ τῷ μὲν δοκεῖν νομίζουσι τοῦ νυμφίου εἶναι, καὶ δικαιώμασι κεκοσμῆσθαι σαρκός· ἄνωθεν δὲ ἐκ τοῦ πνεύματος οὐκ ἐγεννήθησαν, τὸ ἔλαιον τῆς ἀγαλλιάσεως μὴ δεξάμεναι.

§. VII. Αἱ γὰρ πέντε λογικαὶ αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς, ἐὰν δέξωνται τὴν ἄνωθεν χάριν, καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ πνεύματος, ἀληθῶς παρθένοι φρόνιμοι τυγχάνουσι, τὴν ἄνωθεν τῆς χάριτος δεξάμεναι φρόνησιν. εἰ δὲ εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν μόνην ἀπομένουσι, μωραὶ εὑρίσκονται, καὶ τέκνα τοῦ κόσμου ἀποδείκνυνται· οὐκ ἀπεδύσαντο γὰρ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, καὶ τῷ δοκεῖν νομίζουσι δι' εὐλογοφανείας τινὰς καὶ σχήματι τοῦ νυμφίου εἶναι νύμφαι· ὥσπερ γὰρ αἱ ὅλαι ἐξ ὅλου τῷ κυρίῳ προσκολλώμεναι ψυχαὶ, ἐκεῖ εἰσὶ τῷ λογισμῷ, κἀκεῖ εὔχον-

ptæ & gratæ. Animæ vero in ſua natura permanentes cogitationibus humi repunt, humana cogitant, humi illarum mens domicilium habet: & quidem opinione ſua perſuaſæ, ſe ad ſponſum ſpectare, atque iuſtificationibus carnis exornatas ſe eſſe putant; deſuper vero ex ſpiritu natæ non ſunt, cum oleum exultationis non acceperint.

§. VII. Quinque enim animæ rationalis ſenſus, accepta ſuperna gratia & ſanctificatione Spiritus reuera ſunt prudentes virgines, quippe quæ acceperint ſuperne ſapientiam gratiæ. Si vero in ſola natura ſua perſiſtant, fatuæ deprehenduntur, & filiæ mundi eſſe demonſtrantur: non enim exuerunt ſpiritum mundi, quamuis exteriore ſermone, opinione ac forma motæ, ſe eſſe ſponſi ſponſas, falſo ſibi perſuadeant. Quemadmodum enim animæ, quæ totæ omnino Domino deuinctæ ſunt, illic cogitationes ſuas, atque illic preces ſuas

exercent, illic ambulant, & illic desiderio dilectionis DEI tenentur: sic e conuerso animæ, quæ dilectioni mundi deditæ sunt, & in terra domicilium habere volunt, illic ambulant, illic cogitant, illic earum mens habitat. Propterea etiam ad bonam Spiritus prudentiam, quæ est hospes naturæ nostræ, consequendam conuerti nequeunt, cœlestem, inquam, gratiam, quam nostræ coniungi & adglutinari naturæ oportet, vt possimus in cœlestem thalamum regni, vna cum Domino ingredi, & æternam salutem consequi.

§. IIX. Loco enim hospitis naturæ nostræ, malitiam affectionum per inobedientiam primi hominis in nos recepimus, quam in nobis veluti quandam naturam consuetudine & longo vsu confirmatam, per hospitem nostræ naturæ, cœleste scilicet donum Spiritus rursum expelli & pristinæ puritati restitui conuenit. Et nisi nunc ardenti petitione, &

ται, κἀκεῖ περι
κἀκεῖ ἐπιποθοῦν
τες τοῦ κυρίου ἀ
οὕτω πάλιν ψυχ
τῇ ἀγάπῃ τοῦ
δοθεῖσαι, καὶ ἐν
τὴν δίαιταν ἔχειν
μεναι ἐκεῖ περιπ
καὶ ἐκεῖ λογίζονται
ὁ νοῦς ἐνδιαιτᾶται
καὶ ἀμετάτρεπτοι π
ἀγαθὸν φρόνημ
πνεύματος τυγχ
ξένον ὄν τι τῆς φύσ
μῶν, λέγω δὲ τὴν ἐ
νιον χάριν, χρεὼν ε
καὶ συμπλακῆνα
φύσει ἡμῶν, ἵνα δυ
μεν εἰς τὸν ἐπου
νυμφῶνα τῆς βασ
τῷ κυρίῳ συνεισ
καὶ τῆς αἰωνίου σω
τυχεῖν.

§. IIX. Ξένον γ
φύσεως ἡμῶν, τὴν
αν τῶν παθῶν διὰ τ
ρακοῆς τοῦ πρώτ
θρώπου ἐν ἑαυτοῖς
ξάμεθα, ἣν καὶ ὡ
φύσιν ἡμῶν κατα
συνηθείᾳ καὶ προ
πολλῇ, διὰ τοῦ ξ
φύσεως ἡμῶν τῆς ἐπ
νίου δωρεᾶς τοῦ πν
τος ἐξωθῆναι πάλ
καὶ εἰς ἀρχαίαν κ
ρότητα ἀποκαθ
καὶ ἐὰν μὴ ἐκτεν

ἐξ οὐρανοῦ ἀγάπην τοῦ πνεύματος δεξώμεθα νῦν ἐν πολλῇ αἰτήσει, καὶ δεήσει, καὶ πίστει, καὶ προσευχῇ, καὶ ἀποστροφῇ τοῦ κόσμου, καὶ προσκολληθῇ τῇ ἀγάπῃ, ἥτις ἐστὶν ὁ κύριος, καὶ ἁγιασθῇ ἡ μιανθεῖσα ὑπὸ τῆς κακίας φύσις ἡμῶν ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐκείνης τοῦ πνεύματος, καὶ ἕως τέλους διαμείνωμεν ἄπταιστοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ ἀκριβῶς ἀναστρεφόμενοι, τῆς ἐπουρανίου βασιλείας τυχεῖν οὐ δυνησόμεθα.

§. IX. Λεπτὸν δέ τινα λόγον καὶ βαθὺν κατὰ τὴν προσοῦσάν μοι δύναμιν εἰπεῖν βούλομαι· διὸ συνετῶς ἀκούσατε. ἐσωματοποίησεν ἑαυτὸν ὁ ἄπειρος καὶ ἀπρόσιτος, καὶ ἄκτιστος Θεός, διὰ ἄπειρον καὶ ἀνεννόητον χρηστότητα, καὶ ὡς εἰπεῖν ὡς ἐμίκρυνεν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀπροσίτου δόξης, ἵνα συνενωθῆναι δυνηθῇ τοῖς ὁρατοῖς αὐτοῦ κτίσμασιν, οἷον ψυχαῖς ἁγίων καὶ ἀγγέλων λέγω, ἵνα δυνηθῶσι ζωῆς θεότητος μετασχεῖν. ἕκαστον γὰρ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν σῶμά ἐστιν, ὁ

rogatione, & fide, ac oratione atque auersatione mundi, cœlestem dilectionem Spiritus acceperimus, & natura nostra iuncta fuerit dilectioni, quæ est Dominus, & a malitia, qua est inquinata, per illam dilectionem Spiritus sanctificata fuerit, & nisi ad finem vsque, absque labe & offendiculo, in omnibus mandatis eius diligenter versati perseuerauerimus, cœleste regnum consequi non poterimus.

§. IX. Atqui subtilius & profundius pro concessa mihi facultate differam. Quapropter attente audite. Infinitus, inaccessus & increatus Deus, corpus assumsit, propter immensam & ineffabilem bonitatem suam, &, vt ita loquar, velut imminuit seipsum ab inaccessa gloria, vt vniri possit visibilibus suis creaturis, veluti animis sanctorum & angelorum, vt possint vitæ diuinæ participes fieri. Vnumquodque enim horum, secundum naturam suam corpus est, an-

gelus ſcilicet, anima & dæmon: quamuis enim ſubtilia ſint, tamen in ſubſtantia, forma & figura ſecundum tenuitatem naturæ eorum, corpora ſunt tenuia: quemadmodum & hoc corpus in ſubſtantia ſua craſſum & ſolidum eſt. Sic & anima ſubtilis cum ſit, comprehendit in ſe oculum, per quem videt, aurem, per quam audit: ſimiliter & linguam, per quam ſermonem profert: manus, & in ſumma totum corpus, & membra eius complectens anima, commiſcetur cum eo, per quod omnes huius actiones ſeu opera edit & exercet.

§. X. Eodem modo Deus, qui fines & intellectum noſtrum longe tranſcendit, per bonitatem ſuam, ſeipſum exinaniuit, & induit membra corporis huius, & retraxit ſeipſum ab inacceſſa gloria: ac per beneuolentiam & humanitatem ſuam, transmutata forma, aſſumſit corpus, & commiſcetur, atque aſſumit animas ſanctas ſibi quam acceptas & fideles, & fit cum eis

ἄγγελος, ἡ ψ
δαίμων· ὅτι κα
ὄντα, ὅμως ἐν ὑ
καὶ χαρακτῆρι, κ
νι κατὰ τὴν λεπτ
φύσεως αὐτῶν, σ
τυγχάνει λεπτά,
ἐν ὑποστάσει τοῦτ
μα παχύ ἐστι.
ἡ ψυχὴ λεπτὴ
ριέλαβε τὸν ὀφ
δι' οὗ ὁρᾷ, τὸ
ἀκούει· ὁμοίως τὴ
ται δι' ἧς λαλεῖ
χεῖρα, καὶ ἁπαξ
πᾶν σῶμα, καὶ τ
αὐτοῦ περιλαβοῦσα
χὴ συγκεκρᾶσθαι
ἀπεργάζεσθαι πά
τοῦ βίου ἐπιτηδεύμ

§. X. Τὸν αὐτ
πον ὁ ἄπειρος κ
νόητος Θεὸς τῇ χρ
αὐτοῦ ἐσμίκρυνεν
καὶ ἐνεδύσατο τ
τοῦ σώματος τούτ
περιέλαβεν ἑαυτ
τῆς ἀπροσίτου δόξ
διὰ ἡμερότητα κ
λανθρωπίαν με
φούμενος σωμα
ἑαυτόν, καὶ ἀν
ται, καὶ παραλ
τὰς ἁγίας καὶ εὐ
καὶ πιστὰς ψυχὰ
γίγνεται μετ'
ὡς ἐν πνεῦμα, κ

Παύλυ· ψυχὴ
ῆν εἰς ψυχὴν,
τασις εἰς ὑπόςα-
ἡ ψυχὴ δυυη-
ῆ νεότητι ζῆσαι,
έσθαι ἀθανάτυ
ὴ δόξης ἀφθάρ-
χος γένηται, ἣ
αὐτῦ καὶ εὐά-
εἰ γὰρ ἐξ ὐκ ὄν-
ὸ εἶναι πεποίηκε
ὁ ένην κτίσιν τοι-
ἐν πολλῇ τινι
καὶ ποικιλίᾳ,
γενέσθαι ὐκ ἦν·
δὲ καὶ εὐκόλως
ἐκ τῶν μὴ ὄν-
στάσεις παχείας
ρὰς, οἷον γῆν
η, δένδρα· ὁρᾷς
ρότης φύσεως·
ν μέσα ὕδατα·
τῶν γεννᾶσθαι
ροσέταξε. καὶ
πτότερα, πῦρ,
ς, καὶ διὰ λε-
μὴ ὁρώμενα τῷ
ματος ὀφθαλ-

. Πῶς ἡ ἄπειρ
ἀνεκδιήγητος
ποικίλυ σοφίας
τέχνη ἔκτισεν ἐκ
ων παχύτερα
πτότερα καὶ

vnus Spiritus, ſecundum dictum Pauli: anima, vt ita loquar, euadit in animam, & ſubſtantia in ſubſtantiam, vt poſſit anima in nouitate viuere, & immortalem vitam ſentire, ac æternæ gloriæ particeps fieri, ea inquam anima, quæ eo, Deo ſcilicet, digna eſt, eique perplacet. Si enim Deus ex iis, quæ non erant, vt *Rom. IV, 17.* eſſent, condidit hanc viſibilem creaturam, magna cum differentia & varietate, quæ antequam fieret, non erat; voluit etiam, & nullo cum labore condidit ex iis, quæ non erant, ſubſtantias ſolidas & duras, velut terram, montes, arbores, (quæ durities naturæ ſit vides,) & rurſus medias aquas, & ex iis volucres naſci mandauit: & denuo tenuiora, ignem ac ventos, & cetera, quæ propter ſubtilitatem aciem oculi corporei effugiunt.

§. XI. Quo pacto infinita & ineffabilis multiplicis ſapientiæ diuinæ ſcientia condidit ex iis, quæ non erant, & craſſiora, & ſubtiliora, &

gelus scilicet, anima & dæmon: quamuis enim subtilia sint, tamen in substantia, forma & figura secundum tenuitatem naturæ eorum, corpora sunt tenuia: quemadmodum & hoc corpus in substantia sua crassum & solidum est. Sic & anima subtilis cum sit, comprehendit in se oculum, per quem videt, aurem, per quam audit: similiter & linguam, per quam sermonem profert: manus, & in summa totum corpus, & membra eius complectens anima, commiscetur cum eo, per quod omnes huius actiones seu opera edit & exercet.

§. X. Eodem modo Deus, qui fines & intellectum nostrum longe transcendit, per bonitatem suam, seipsum exinaniuit, & induit membra corporis huius, & retraxit seipsum ab inaccessa gloria: ac per beneuolentiam & humanitatem suam, transmutata forma, assumsit corpus, & commiscetur, atque assumit animas sanctas sibi quam acceptas & fideles, & fit cum eis

ἄγγελος, ἡ ψυχή, ὁ δαίμων· ὅτι καὶ λεπτὰ ὦσιν, ὅμως ἐν ὑποστάσει καὶ χαρακτῆρι, καὶ εἰκόνι κατὰ τὴν λεπτότητα τῆς φύσεως αὐτῶν, σώματα τυγχάνει λεπτά, ὥσπερ ἐν ὑποστάσει τοῦτο τὸ σῶμα παχύ ἐστιν. Οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ λεπτὴ οὖσα περιέλαβε τὸν ὀφθαλμὸν δι᾽ οὗ ὁρᾷ, τὸ οὖς δι᾽ οὗ ἀκούει, ὁμοίως τὴν γλῶσσαν δι᾽ ἧς λαλεῖ, τὴν χεῖρα, καὶ ἁπαξαπλῶς, πᾶν σῶμα, καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ περιλαβοῦσα ἡ ψυχή, συγκέκραται, δι᾽ οὗ ἀπεργάζεται πάντα τὰ τοῦ βίου ἐπιτηδεύματα.

§. X. Τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ ἄπειρος καὶ ἀπερινόητος Θεὸς τῇ χρηστότητι αὐτοῦ ἐσμίκρυνεν αὑτόν, καὶ ἐνεδύσατο τὰ μέλη τοῦ σώματος τούτου, καὶ περιέλαβεν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς ἀπροσίτου δόξης· καὶ διὰ ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν μεταμορφούμενος σωματοποιεῖ ἑαυτόν, καὶ ἀναμίγνυται, καὶ παραλαμβάνει τὰς ἁγίας καὶ εὐαρέστους καὶ πιστὰς ψυχάς, καὶ γίνεται μετ᾽ αὐτῶν εἰς ἓν πνεῦμα, κατὰ τὸ

λόγι-

Παύλου· ψυχὴ
εἰς ψυχὴν,
σις εἰς ὑποστα-
ψυχὴ δυνη-
ότητι ζῆσαι,
θαι ἀθανάτου
δόξης ἀφθάρ-
τος γένηται, ἣ
ὐτοῦ καὶ ἐνά-
γὰρ ἐξ οὐκ ὄν-
ναι πεποίηκε
ην κτίσιν ταύ-
πολλῇ τινι
καὶ ποικιλίᾳ,
ᾶσθαι οὐκ ἦν·
καὶ εὐκόλως
ἐκ τῶν μὴ ὄν-
στεις παχείας
ς, οἷον γῆν
δένδρα· ὁρᾷς
τητος φύσεως·
μέσα ὕδατα·
τῶν γενᾶσθαι
οστέταξε. καὶ
τότερα, πῦρ,
καὶ διὰ λε-
ὁρώμενα τῷ
τος ὀφθαλ-

vnus Spiritus, secundum dictum Pauli: anima, vt ita loquar, euadit in animam, & substantia in substantiam, vt possit anima in nouitate viuere, & immortalem vitam sentire, ac æternæ gloriæ particeps fieri, ea inquam anima, quæ eo, Deo scilicet, digna est, eique perplacet. Si enim Deus ex iis, quæ non erant, vt essent, condidit hanc visibilem creaturam, magna cum differentia & varietate, quæ antequam fieret, non erat; voluit etiam, & nullo cum labore condidit ex iis, quæ non erant, substantias solidas & duras, velut terram, montes, arbores, (quæ durities naturæ sit vides,) & rursus medias aquas, & ex iis volucres nasci mandauit: & denuo tenuiora, ignem ac ventos, & cetera, quæ propter subtilitatem aciem oculi corporei effugiunt.

Rom. IV, 17.

Πῶς ἡ ἀπει-
ανεκδιήγητος
οικίλου σοφίας
χῃ ἔκτισεν ἐκ
παχύτερα
τότερα καὶ

§. XI. Quo pacto infinita & ineffabilis multiplicis sapientiæ diuinæ scientia condidit ex iis, quæ non erant, & crassiora, & subtiliora, &

ſimpliciora corpora, quæ ſubſiſterent voluntate ſua? quanto magis ipſe, qui eſt vt vult, & quod vult, per inenarrabilem clementiam & incomprehenſibilem bonitatem ſe ipſe transmutat & humiliat, ſeque aſſimilat, aſſumto quoad capax fuit, corpore, ſanctis, dignis ac fidelibus animabus; vt conſpiciatur ab iis is qui ſub aſpectum non cadit, & contrectetur ſecundum naturam tenuitatis animæ, is qui tactum omnem effugit: & ſic deguſtent ipſi eius ſuauitatem, & benignitate luminis ineffabilis voluptatis ipſo experimento fruantur. Quandocunque vult fit ignis, omnem improbam & vltro accerſitam affectionem adurens. Deut. IV, 24. Ebr. XII, 29. *Deus enim noſter ignis conſumens eſt*, inquit; quando vult fit ineffabilis & arcana requies, vt requieſcat anima in requie diuina: quando vult, fit gaudium & pax, fouens & protegens animam.

§. XII. Si vero Deus velit, vni creaturam ſimilem ſe reddere, propter exultatio-

ἁπαλώτερα σώματα ἐνυπόστατα τῷ θελήματι αὐτοῦ· πόσῳ μᾶλλον αὐτὸς ὢν ὡς θέλει, καὶ ὃ θέλει, διὰ χρηστότητα ἄφραστον, καὶ ἀγαθότητα ἀνεννόητον μεταβάλλει καὶ σμικρύνει, καὶ ἐξομοιοῖ ἑαυτὸν, σωματοποιῶν κατὰ χώρησιν, ταῖς ἁγίαις καὶ ἀξίαις πισταῖς ψυχαῖς· ἵνα ὁραθῇ αὐταῖς ὁ ἀόρατος, καὶ ψηλαφηθῇ κατὰ τὴν φύσιν τῆς λεπτότητος τῆς ψυχῆς ὁ ἀψηλάφητος· καὶ αἴσθωνται αὐτοῦ τῆς γλυκύτητος, καὶ τῆς χρηστότητος τοῦ φωτὸς τῆς ἀῤῥήτου ἀπολαύσεως αὐτῇ πείρᾳ ἀπολαύσωσιν· ὅτε βούλεται, πῦρ γίνεται, πᾶν φαῦλον καὶ ἐπείσακτον πάθος τῆς ψυχῆς κατακαῖον· καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον, φησίν. ὅτε βούλεται, ἀνάπαυσις ἄῤῥητος καὶ ἄφραστος, ἵνα ἀναπαύῃ ἀναπαύσει θεότητος ἡ ψυχή· ὅτε βούλεται, χαρὰ καὶ εἰρήνη, θάλπων καὶ περιέπων αὐτήν.

§. XII. Εἰ δὲ καὶ εἷς ἓν τῶν κτισμάτων ἑαυτὸν ἀφομοιῶσαι βούλεται, δι' ἀγαλλίασιν

καὶ εὐφροσύνην τῶν
ρῶν κτισμάτων, οἷον ἡ
λις φωτὸς Ἱερουσαλὴμ,
ρος Σιὼν ἐπουράνιον,
ναται ὡς θέλει πάντα
θὼς εἴρηται· ὑμεῖς
προσεληλύθατε Σιὼν
καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος
ουσαλὴμ ἐπουρανίῳ.
τα εὔκολα αὐτῷ καὶ
ρεπῆ εἰς ἃ θέλει με-
μορφούμενα ταῖς ἀξί-
αὐτοῦ καὶ πισταῖς
χαῖς· μόνον τις ἀγω-
σθω φίλος καὶ εὐά-
τος αὐτῷ γίνεσθαι,
αὐτῇ πείρᾳ καὶ
θήσει ὄψεται ἀγα-
ἐπουράνια, καὶ τρυ-
ἀνεκφράστους, καὶ
ντοι ἀπείρους θεότη-
ἀληθῶς, ἃ ὀφθαλ-
ς οὐκ ἶδε, καὶ οὖς οὐκ
υσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν
ρώπου οὐκ ἀνέβη· τὸ
ῦμα τοῦ κυρίου γι-
μενον εἰς ἀνάπαυσιν
ἀξίων ψυχῶν, καὶ
αλλίασιν, καὶ τρυ-
, καὶ ζωὴν αἰώνιον.
ματοποιεῖ γὰρ ἑαυ-
καὶ εἰς βρῶσιν καὶ
σιν ὁ κύριος, καθὼς
γέγραπται ἐν τῷ εὐαγ-
λίῳ, ὁ τρώγων τὸν
τον τοῦτον, ζήσεται εἰς
αἰῶνα. ἵνα ἀναπαύ-
ἀνεκλαλήτως, καὶ

nem & lætitiam intelligibilium creaturarum, velut eſt aut ciuitas lucis Hieruſalem, aut mons Sion cœleſtis, poteſt pro voluntate omnia, quemadmodum dictum eſt: *vos autem acceſſiſtis ad montem Sion, & ciuitatem Dei viuentis Hieruſalem cœleſtem;* omnia ei ſunt facilia & procliuia, qui ſe, in quam vult ſpeciem, transmutat, in gratiam eo dignarum & fidelium animarum: modo quis intendat ei gratus & acceptus fieri: & quidem ipſo facto & ſenſu videbit bona cœleſtia, & delicias ineffabiles, atque immenſas vere diuitias diuinitatis; quæ certe omnia oculus non vidit, nec auris audiuit, nec quæ in cor hominis aſcenderunt. Fitque Spiritus Domini, ad requiem animarum dignarum, & exultationem, & delicias & vitam æternam. Seipſum enim transformat Dominus in cibum & potum, ſicut ſcriptum eſt in euangelio: *qui manducat panem hunc, viuet in æternum:* vt recreet modo ineffabili, &

Ebr. XII, 22. 23.

1. Cor. II, 9.

Ioh. VI, 35.

lætitia ſpirituali repleat animam. Inquit enim: *Ego ſum panis vitæ.* Similiter transformat ſe in potum cœleſtis ſcaturiginis, ſicut ait: *quisquis biberit ex aqua, quam ego ei dabo, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* Et *omnes*, ait, *eundem potum bibimus.*

Ioh. VI, 38. *Ioh. IV, 14.* *I. Cor. X, 4.*

§. XIII. Sic ſingulis ſanctis patribus apparuit, prout volebat & in rem videbatur, aliter Abrahæ, aliter Iſaac, aliter Iacob, aliter Noe, Daniel, Salomon, Ieſaiæ, & vnicuique ſanctorum prophetarum. Aliter Eliæ, & aliter Moyſi. Et certe quidem ego ſtatuo, Moſen, eo tempore, quo erat in monte, in ieiunio quadraginta dierum, ſpirituali menſæ acceſſiſſe, ac multis deliciis oblectatum fuiſſe. Vnicuique igitur ſanctorum, vt voluit, apparuit, vt refocillaret ac ſeruaret eos, & in cognitionem Dei deduceret. Omnia enim facilia ei ſunt, quæ modo vult, & quando ei placet, ſeipſum imminuens

ἐμπλήσῃ
πνευματικῆς
καὶ γάρ φησ
ἄρτος τῆς ζωῆ
εἰς πόσιν τα
ρανίου, καθ
πίνων ἐκ τοῦ
δώσω αὐτῷ,
αὐτῷ πηγὴ ὕ
μένου εἰς ζωὴ
πάντες, φ
πόμα ἐπότ

§. XIII.
στῷ τῶν ἁγίων
φθη, ὡς ἠθέ
συνέφερεν,
βραάμ, ἄλλω
ἄλλως τῷ Ια
τῷ Νῶε, τῷ
Δαβίδ, τῷ
τῷ Ησαΐᾳ, κ
ἁγίων προφη
τῷ Ηλίᾳ,
Μωϋσῇ· καὶ
ὅτι Μωϋσῆς
ὥραν ἐν τῷ ὄ
τεσσαράκοντ
νηστείᾳ εἰς
πνευματικὴν
εἰσερχόμενος
καὶ ἀπέλαυ
τῶν ἁγίων ὡς
φθη, εἰς τὸ
καὶ σῶσαι,
γνῶσιν Θε
πάντα γὰρ
ἐστιν ἃ βούλε
θέλει μικρυ

corporeum reddit ac transformat, & conſpicuus fit diligentibus eum, in inacceſſa gloria luminis; & apparet ex immenſa & ineffabili dilectione iis, qui digni ſunt ſecundum potentiam ſuam. Anima enim, quæ digna fuit habita in ſummo deſiderio, & exſpectatione, & fide, & dilectione, vt recipiat illam e ſublimi virtutem, cœleſtem Spiritus dilectionem, & quæ cœleſtem ignem æternæ vitæ fuit conſecuta, omni dilectione mundana exſoluitur, & ab omni vinculo malitiæ liberatur.

§. XIV. Quemadmodum enim ferrum aut plumbum, aut aurum, aut argentum in ignem coniecta, a duritie naturæ ſuæ ſoluuntur, in mollitiem mutata: & quanto diutius in igni fuerint, tanto magis reſoluitur & alteratur eorum naturalis durities, propter calidam ignis virtutem: Eodem modo & anima, quæ abnegans mundum ſolius Domini deſiderio tenetur in magna animi perueſtigatio-

ne, contentione ac labore; atque indefinenter in ſpe & fide eum exſpectat: quæque cœleſtem illum ignem diuinitatis & dilectionis Spiritus conſecuta eſt: tum reuera omni dilectione mundi exſoluitur, & ab omni mala affectione liberatur, & omnia longe a ſe proiicit, atque naturali ſuo habitu ac duritie peccati mutatis, cetera omnia ſuperflua ducit, ſolo cœleſti ſponſo, quem recepit, requieſcens in feruenti & ineffabili eius dilectione.

σει, καὶ πόνῳ, καὶ
καὶ τὴν προσδο
διάλειπτον ἔχουσ
αὐτὸν ἐλπίδι κα
καὶ δεξαμένη ἐκ
ἐπουράνιον πῦρ τ
τος καὶ ἀγάπης τ
ματος· τότε ἐξ ἀ
πάσης ἀγάπης
λύεται, καὶ πάσης
παθῶν ἐλευθεροῦτ
πάντα ἐκτὸς ποιεῖ
της, καὶ ἐξ αὐτῆς
κῆς ἕξεως καὶ σκλ
τος τῆς ἁμαρτίας
βάλλεται, καὶ πάν
ριοσὰ ἡγεῖται, π
νον τὸν ἐπουράνιον
ὃν ἐδέξατο, ἀναπ
ἐν τῇ ζεούσῃ καὶ
αὐτοῦ ἀγάπῃ.

§. XV. Dico autem tibi, quod hos Deo dilectos fratres, quos ante oculos habet, ſi ſubducant ſe ab illa dilectione, vt ita dicam, reiiciat. *Illa enim animæ vita eſt & requies, myſtica nempe & ineffabilis regni cœleſtis participatio.* Si enim carnalis communionis dilectio ſeparat a patre, fratre, matribus, & omnia extranea fiunt animo, & ſi quid diligit, ad modum externorum diligit: omnem

§. XV. Λέγω
ὅτι αὐτοὺς τοὺς π
τους ἀδελφοὺς,
πρὸ ὀφθαλμῶν,
ποδίζωσιν ἀπ' ἐ
ἀγάπης, ὥσπερ
ἀποςρέφεται· ἐκ
ἐςιν αὐτῆς ζωὴ κ
παυσις, ἡ τοῦ ἐ
βασιλέως μυςικὴ
ῥητος κοινωνία.
σαρκικῆς κοινωνί
πη χωρίζει πατρ
τρος, ἀδελφῶν,
ἐξώτερα αὐτῶν
ἐν τῷ νῷ· καὶ ε
ἐξώτερος ἀγαπ

διάθεσιν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ κέκτηται· ἀντὶ τούτου γάρ φησι, καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικί, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· εἰ οὖν ἡ τῆς σαρκὸς ἀγάπη οὕτω λύει πάσης ἀγάπης, πόσῳ μᾶλλον ὅσοι κατηξιώθησαν ἐκείνου τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῦ ἐπουρανίου καὶ ἀγαπητοῦ ἐξ ἀληθείας κοινωνῆσαι, πάσης ἀγάπης κόσμου λυθήσονται, καὶ πάντα περιττὰ αὐτοῖς καταφανήσονται, τῷ νενικῆσθαι αὐτοὺς τῷ οὐρανίῳ πόθῳ, καὶ τῇ πλοκῇ αὐτοῦ ἡνῶσθαι· ἐκεῖ γὰρ ἐπιποθοῦσιν, ἐκεῖ λογίζονται, ἐκεῖ ζῶσιν, ἐκεῖ οἱ λογισμοὶ αὐτῶν περιπατοῦσιν, ἐκεῖ ὁ νοῦς πάντοτε τὴν διατριβὴν ἔχει, νενικημένος τῷ θείῳ καὶ οὐρανίῳ ἔρωτι, καὶ πόθῳ πνευματικῷ.

§. XVI. Τὸ λοιπὸν ὦ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τοιούτων ἀγαθῶν προκειμένων, καὶ τοσούτων ἐπαγγελιῶν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἐπηγγελμένων, πάντα τὰ ἐμπόδια ἀφ' ἑαυτῶν ἀποῤῥίψωμεν, καὶ πᾶσαν ἀγάπην τοῦ κόσμου ἀποστραφῶμεν, καὶ πρὸς ἐκεῖ-

vero affectionem erga coniugem suam retinet: *Propter-ea enim*, inquit, *relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt hi duo in carnem vnam.* (*Matth. XIX, 5. Eph. V, 31.*) Si igitur dilectio carnis sic ab omni amore soluit, quanto magis ii, qui digni habiti sunt vera participatione Spiritus illius sancti, cœlestis ac dilecti, ab omni amore mundi expedientur, & omnia ipsis superflua videbuntur; eo quod cœlesti desiderio victi & lapsui eius vniti sunt. Illic enim desideria, illic cogitationes suas deponunt, illic viuunt, illic cogitationes eorum circumuagantur, atque illic mens assidue degit, diuino ac cœlesti amore & desiderio spirituali superata.

§. XVI. Tandem dilecti fratres, cum tanta nobis sint oblata bona, & tantæ promissiones factæ, agite, omnia impedimenta a nobis reiiciamus, omnem amorem mundi auersemur, atque huic

soli bono peruestigatione & desiderio nos dedamus, vt possimus participes fieri arcanæ illius dilectionis Spiritus, ad quam diuus Paulus nos adhortatus est, vt acceleremus: *Sectamini*, inquiens, *dilectionem*, vt digni haberi possimus, quorum mutetur durities per dextram altissimi, & vt perueniamus ad suauitatem & requiem spiritualem, amore diuini Spiritus sauciati. Dominus enim multa in homines fertur benignitate, & intima misericordia tangitur, si quando toti prorsus ad eum conuertamur, ab omnibus, quæ contraria sunt, nos eripientes. Quamuis enim nos per summam ignorantiam, infantiam, ac anticipatam de malitia opinionem auersemur veram vitam, ac impedimenta multa nobis ipsi ponamus, reuera resipiscere nolentes: ipse tamen multum miseretur nostri, longanimiter exspectans, quando conuersi accedamus ad eum, & quoad internum nostrum homi-

1. Cor. XIV, 1.

νον μόνον τὸ ἀγαθὸν τῇ ζητήσει, καὶ τῷ πόθῳ ἑαυτοὺς ἐκδῶμεν, ἵνα δυνηθῶμεν τυχεῖν ἐκείνης τῆς ἀῤῥήτου ἀγάπης τοῦ πνεύματος, περὶ ἧς ὁ μακάριος Παῦλος παρῄνεσε σπεύδειν ἡμᾶς πρὸς αὐτὴν, λέγων, διώκετε τὴν ἀγάπην· ἵνα δυνηθῶμεν ἐκ τῆς σκληρότητος ἡμῶν τῆς ἀλλοιώσεως τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου καταξιωθῆναι, καὶ εἰς ἡμερότητα καὶ ἀνάπαυσιν πνευματικὴν ἐλθεῖν, ἔρωτι θείου πνεύματος τρωθέντες· ὁ γὰρ κύριος πολὺ φιλανθρωπεύεται σπλαγχνιζόμενος, πότε ἐπιστρέψωμεν ὅλοι ἐξ ὅλου πρὸς αὐτὸν, πάντων τῶν ἐναντίων ἑαυτοὺς ἐξαίροντες· εἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς διὰ πολλὴν ἀγνωσίαν καὶ νηπιότητα καὶ πρόληψιν κακίας ἀποστρεφόμεθα τὴν ζωὴν, καὶ ἐμπόδια πολλὰ τίθεμεν ἑαυτοῖς, μὴ βουλόμενοι ἐξ ἀληθείας μετανοεῖν· ἀλλ' αὐτὸς πολὺ σπλαγχνίζεται ἐφ' ἡμᾶς μακροθυμῶν, πότε ἐπιστρέψαντες προσέλθωμεν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἔσω ἡμῶν ἄνθρω-

πον

τὸν φωτισθῶμεν, ἵνα μὴ καταισχυνθῶσι τὰ πρόσωπα ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

§. XVII. Εἰ δὲ καὶ δύσκολον ἡμῖν καταφαίνεται διὰ τὴν σκληρὰν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν, μᾶλλον δὲ διὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ συμβουλίαν τοῦ ἀντικειμένου, ἰδοὺ αὐτὸς σπλαγχνίζεται καὶ μακροθυμεῖ ἐκδεχόμενος τὴν ἡμετέραν ἐπιστροφήν, καὶ ἁμαρτανόντων ἡμῶν ἀνέχεται, ἀναμένων τὴν μετάνοιαν ἡμῶν, καὶ πίπτοντας ἡμᾶς οὐκ ἐπαισχύνεται πάλιν δέχεσθαι, καθὼς εἶπεν ὁ Προφήτης· μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; μόνον ἡμεῖς ἀνανήψωμεν· ἔννοιαν ἀγαθὴν κτησάμενοι, καὶ ἐπιστρέψωμεν εὐθέως καὶ ὀρθῶς, βοήθειαν παρ' αὐτοῦ ἐπιζητοῦντες· καὶ αὐτός ἐστι σῶσαι ἡμᾶς ἕτοιμος· ἐκδέχεται γὰρ τοῦ θελήματος ἡμῶν τὴν πρὸς αὐτὸν ζέουσαν ὁρμήν, ὅσον ἔχομεν δυνάμεως· καὶ τὴν ἐκ προαιρέσεως ἀγαθὴν πίστιν καὶ προθυμίαν. τὴν δὲ

nem illuminemur, ne confundantur facies nostræ in die iudicii.

§. XVII. Quod si difficile ac molestum nobis id videtur, propter duram virtutis exercitationem, magis vero propter suggestionem ac consilium aduersarii; nihilominus ipse summa commiseratione motus leni & patienti animo est, exspectans nostram conuersionem, atque peccantes nos tolerat, ac nostram pœnitentiam desiderat, & lapsos nos recipere non erubescit, vt dixit propheta, *numquid qui cadit, non resurgit, aut qui auersus est, non reuertitur?* Ier. IIX, 4. modo nos bono corde præditi, in sobrietate viuamus, & statim ac vere implorato eius auxilio conuertamur: promtissimus vero est ipse ad nostram salutem. Excipit enim beneuole feruentem voluntatis nostræ ad illum, quantum in nostris viribus est, impetum, & bonam fidem ac promtitudinem ex voluntate nostra manantem: correctionem,

vero omnem ipſe in nobis operatur. Induſtriam igitur adhibeamus, o dilecti, tanquam filii Dei, vt omnem occupationem, negligentiam ac pigritiam exuentes, alacres ac promti fiamus ad eum ſequendum; ne de die in diem rem differamus, ac a malitia præueniamur. Neſcimus enim, qua hora exitus e carne ſit futurus. Magnæ enim ſunt & ineffabiles chriſtianis factæ promiſſiones, in tantum quidem, vt cum vnius animæ fide ac diuitiis nullam omnino proportionem habeat omnis gloria & pulchritudo cœli & terræ, & reliquus ornatus & varietas, & diuitiæ, & decor ac deliciæ ſpectabilium.

§. XIIX. Qui fit ergo, quod tantis exhortationibus & promiſſionibus impulſi, toti omnino eum adire, & nos totos ei dedere, abnegatis ſecundum euangelium cum omnibus & anima noſtra, eumque ſolum amore proſequi & nihil aliud cum eo, renuamus? Sed ecce hæc omnia

κατόρθωσιν πᾶσαν, αὐτὸς ἐν ἡμῖν ἐργάζεται. σπουδάσωμεν τοίνυν ἀγαπητοὶ, ὡς τέκνα Θεοῦ, ἀποδυσάμενοι πᾶσαν πρόληψιν καὶ ἀμέλειαν καὶ χαύνωσιν, γενναῖοι καὶ ἕτοιμοι γενέσθαι ἀκολουθεῖν ὀπίσω αὐτοῦ, μὴ ἀναβαλόμενοι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπὸ τῆς κακίας ὑποκλεπτόμενοι· οὐ γὰρ οἴδαμεν, πότε ἡ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἡμῶν ἔξοδος γίνεται· μεγάλαι γὰρ καὶ ἄῤῥητοί εἰσιν αἱ τῶν χριστιανῶν ἐπαγγελίαι, τοσοῦτον, ὅτι μιᾶς ψυχῆς πίστιν καὶ πλοῦτον οὐκ ἀναλογεῖ πᾶσα ἡ δόξα καὶ τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ λοιπὴ διακόσμησίς τε καὶ ποικιλία, καὶ πλοῦτος καὶ ὡραιότης, καὶ τρυφὴ τῶν ὁρωμένων.

§. XIIX. Πῶς τοίνυν οὐ θελήσομεν τοσαύταις προτροπαῖς καὶ ἐπαγγελίαις τοῦ κυρίου, ὅλοι ἐξ ὅλου προσελθεῖν, καὶ ἐκδότους ἑαυτοὺς αὐτῷ καταστῆσαι, ἀρνησάμενοι κατὰ τὸ εὐαγγέλιον, μετὰ πάντων, καὶ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν, καὶ μόνον αὐτὸν ἀγαπῆσαι, καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλο οὐδέν. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ταῦτα πάντα,

καὶ πόση δόξα ἐδόθη; πόσαι οἰκονομίαι τοῦ κυρίου ἀπὸ τῶν πατέρων καὶ προφητῶν γεγόνασι· πόσαι ἐπαγγελίαι ἐπηγγέλθησαν; καὶ πόσαι προτροπαί; πόση εὐσπλαγχνία τοῦ δεσπότου ἐξ ἀρχῆς ἐφ' ἡμᾶς γέγονεν; ἔσχατον δὲ, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἐπιδημίας τὴν ἄῤῥητον χρηστότητα ἐφ' ἡμᾶς διὰ τῆς σταυρώσεως ἐπεδείξατο, ἵνα ἡμᾶς εἰς ζωὴν ἐπιστρέψαντας μετενέγκῃ, καὶ ἡμεῖς τῶν θελημάτων ἡμῶν καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ κόσμου, καὶ τῶν προλήψεων καὶ συνηθειῶν κακῶν, οὐκ ἀναχωροῦμεν; διὸ ὀλιγόπιστοι, ἢ καὶ ἄπιστοι δεικνύμεθα. καὶ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, ἰδοὺ αὐτὸς χρηστεύεται, ἀοράτως φρουρῶν καὶ περιθάλπων, μὴ κατὰ τὰ ἁμαρτήματα παραδιδοὺς ἡμᾶς εἰς τέλος τῇ κακίᾳ, καὶ τῇ τοῦ κόσμου ἀπάτῃ ἀφιὼν ἡμᾶς ἀπολέσθαι διὰ πολλὴν χρηστότητα καὶ μακροθυμίαν, ἀποσκοπῶν, πότε πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέψωμεν.

§.XIX. Ἀλλὰ δέδοικα μὴ ποτε τὸ τοῦ Ἀποστόλου ῥη-

& quanta præterea gloria data est? quod dispositiones a patrum & prophetarum temporibus factæ sunt? quot promissiones? & quot exhortationes? quanta misericordia Domini in nos ab initio fuit? tandem vero & suo ipsius aduentu ineffabilem erga nos benignitatem per crucifixionem ostendit, vt nos conuersos in vitam transferat: nos tamen a voluntate nostra, dilectione mundi, anticipationibus & consuetudinibus prauis non secedimus? Quare nos aut exigua, aut nulla omnino fide præditos esse hinc apparet. Et præter hæc omnia, benignum se exhibet nobis, protegit ac fouet nos inuisibiliter, nec nos, secundum peccata nostra, malitiæ & mundi deceptionibus in perpetuum traditos, sinit perire propter summam clementiam & longanimitatem suam, ab alto dispiciens, quando ad eum conuertamur.

§.XIX. Atqui vereor, ne dictum Pauli in nobis, qui

animo ad omnia contemnenda procliui viuimus, & anteceptis opinionibus abripimur, impleatur, quod ait:
Rom. II, 4. *An diuitias bonitatis illius, ac tolerantiæ lenitatisque contemnis, ignorans, quod bonitas Dei ad pœnitentiam te inuitat?* Quod si longanimitate, bonitate & tolerantia eius abusi, plura addiderimus peccata, & grauiora iudicia, negligentia & contemtu nostro nobis ipsis accersiuerimus, implebitur illud dictum:
Rom. II, 5. *Sed secundum duritiam tuam, & cor pœnitere nesciens, colligis tibi ipsi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicii Dei.* Deus enim summa & inenarrabili bonitate ac lenitate ineffabili erga genus humanum vtitur, si modo resipiscere velimus, & penitus ad eum conuerti studeamus, vt salutis participes fieri valeamus.

τὸν πληρωθῇ εἰς ἡμᾶς τῇ καταφρονητικῇ ἐννοίᾳ συζῶντας, καὶ ταῖς προλήψεσι συναρπαζομένους, τὸ λέγον, ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; εἰ δὲ τῇ μακροθυμίᾳ καὶ τῇ χρηστότητι καὶ τῇ ἀνοχῇ αὐτοῦ πλείονα προστίθεμεν ἁμαρτήματα, καὶ κατακρίσεις μείζους διὰ τῆς ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως ἡμῶν ἑαυτοῖς πορισόμεθα, πληρωθήσεται τὸ λόγιον. κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ. πολλῇ γὰρ ἀγαθότητι ἀνεκδιηγήτῳ, καὶ μακροθυμίᾳ ἀνεκφράστῳ κέχρηται ὁ Θεὸς περὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, μόνον ἐν ἡμεῖς ἀνανῆψαι θελήσομεν, καὶ ἐξ ὅλου ἐπιστραφῆναι πρὸς αὐτὸν σπουδάσομεν, ἵνα σωτηρίας τυχεῖν δυνηθῶμεν.

§. XX. Quod si cognoscere desideres Dei

§. XX. Εἰ δὲ βούλει ἐπιγνῶναι τὴν τοῦ Θεοῦ μα-

μακροθυμίαν, καὶ τὴν πολλὴν χρηστότητα, ἀπὸ τῶν θεοπνεύστων γραφῶν καταμάθωμεν. ἀπόβλεψον εἰς τὸν Ἰσραὴλ, ἐξ ὧν οἱ πατέρες, οἷς αἱ ἐπαγγελίαι ὡρίσθησαν, ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, οἷς αἱ λατρεῖαι, καὶ ἡ διαθήκη, πόσα ἥμαρτον; ποσάκις ἐξετράπησαν; καὶ αὐτὸς οὐκ ἀφῆκεν αὐτοὺς εἰς τέλος, ἀλλὰ πρόσκαιρον χρόνον πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς παιδείαις παρεδίδου, τὸ σκληρὸν τῆς καρδίας αὐτῶν διὰ τῆς θλίψεως μαλάξαι βουλόμενος, ἐπέστρεφε, παρεκάλει, προφήτας ἀπέστελλε· καὶ πόσοις χρόνοις ἐμακροθύμει ἁμαρτανόντων καὶ προσκοπτόντων αὐτῶν; καὶ ἐπιστρέφοντας μετὰ χαρᾶς προσεδέχετο, καὶ πάλιν ἐκτρεπομένων αὐτῶν αὐτὸς οὐκ ἀφίστατο, ἀλλὰ διὰ τῶν προφητῶν εἰς ἐπιστροφὴν αὐτοὺς μετεκαλεῖτο· καὶ πλεονάκις ἐκτραπέντων καὶ ἐπιστρεφομένων ἡδέως ἀνείχετο, καὶ φιλανθρώπως προσεδέχετο, ἕως οὗ ὕστερον ἐν τῷ μεγάλῳ παραπτώματι εὑρέθησαν, χεῖρας ἐπιβαλόντες ἐπὶ

longanimitatem & ſummam bonitatem, id e ſacroſanctis codicibus diſcamus. Reſpice Iſraelitas, ex quibus ſunt patres, quibus promiſſiones factæ ſunt, ex quibus Chriſtus
ſecundum carnem, quibus *Rom. IX, 4.5.*
cultus & teſtamentum erat, quanta peccauerunt? quoties auerſi ſunt? ipſe tamen Deus non reliquit eos in perpetuum, ſed ad certum tempus ad ipſorum commodum eos caſtigationibus ſubiecit: duritiemque cordis eorum per afflictionem emollire cupiens, conuertebat, admonebat, prophetas mittebat. Inſuper, quamdiu longanimus erat erga peccatores & offendentes ſe, & nihilominus conuerſos cum gaudio recipiebat: & cum denuo ſeſe auerterent, eos ipſe non deſtituit, ſed per prophetas ad conuerſionem reuocauit: atque ſæpiſſime a ſe auerſos, & poſtmodum conuerſos beneuole tolerauit, atque humaniter recepit, donec tandem in magno peccato deprehenſi ſunt manus iniicien-

entes proprio Domino, quem exſpectabant ſecundum traditiones patrum ac prophetarum ſanctorum redemtorem, ſaluatorem, regem & prophetam. Venientem enim non amplexi ſunt, ſed e contrario magna cum ignominia & infamia notatum, tandem crucis ſupplicio affecerunt. Et in hac tam grandi offenſa & ingenti lapſu, peccata illorum, quæ ad ſummum adaucta erant, completa ſunt, & ita tandem perpetuo deſerti ſunt, Spiritu ſancto ab iis decedente, quando velum templi diſciſſum eſt. Et ſic illorum templum gentibus traditum, ſubuerſum & deſolatum eſt, ſecundum Domini dictum: *Non relinquetur hic lapis ſuper lapidem, qui non deſtruetur.* Et ſic in perpetuum traditi ſunt gentibus, & diſperſi in omnem terram a regibus, eos tunc in captiuitatem abducentibus, adeo vt in propria loca amplius reuerti omnino iis prohibitum ſit.

Matth. XXIV, 2.

§. XXI. Sic igitur & nunc

τὸν ἴδιον δεσπότην, ὃν προσεδόκων διὰ παραδόσεων πατέρων καὶ προφητῶν ἁγίων λυτρωτὴν καὶ σωτῆρα, καὶ βασιλέα, καὶ προφήτην· ἐλθόντα γὰρ οὐ παρεδέξαντο, ἀλλὰ τοὐναντίον πολλὰ αὐτῷ ἐνδειξάμενοι ἀτιμίας ἄξια, ὕστερον σταυρῷ θανάτου ἐτιμωρήσαντο. καὶ ἐν τούτῳ τῷ μεγάλῳ προσκόμματι, καὶ ὑπερβάλλοντι παραπτώματι, αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ὑπερπληθυνθεῖσαι ἀνεπληρώθησαν, καὶ οὕτω λοιπὸν εἰς τέλος ἀφείθησαν, τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκεῖθεν ἀναχωρήσαντος, ὅτε τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη. καὶ οὕτως αὐτῶν ὁ ναὸς ἔθνεσι παραδοθεὶς κατεσκάφη, καὶ ἠρημώθη κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, οὐ μὴ μείνῃ λίθος ἐπὶ λίθον ὧδε, ὃς οὐ καταλυθήσεται. καὶ οὕτως εἰς τέλος παρεδόθησαν τοῖς ἔθνεσι, καὶ διεσκορπίσθησαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑπὸ τῶν αἰχμαλωτισάντων αὐτοὺς τότε βασιλέων, μηκέτι εἰς τοὺς ἰδίους ἀνακάμψαι τόπους κελευσθέντες.

§. XXI. Οὕτως οὖν καὶ νῦν ἐφ' ἑκάστῳ ἡμῶν

χρηστὸς ὢν καὶ ἀγαθὸς, μακροθυμεῖ, ὁρῶν πόσα ἕκαστος προσκόπτει, καὶ ἡσυχάζει ἐκδεχόμενος, πότε διανήψει, καὶ ἀποστραφήσεται τοῦ μηκέτι προσκόπτειν, ἐν πολλῇ ἀγάπῃ καὶ χαρᾷ τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δεχόμενος· οὕτω γάρ φησι, χαρὰ γίνεται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· καὶ πάλιν, οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων. εἰ δέ τις τῆς χρηστότητος καὶ μακροθυμίας τοῦ θεοῦ πολλῆς ἐπικειμένης ἐπ' αὐτῷ, μὴ ἐπεξερχομένου εἰς ἄμυναν τοῖς κατὰ μέρος τῶν ἁμαρτημάτων προσκόμμασιν, εἴτε κρυπτοῖς, εἴτε φανεροῖς, ὁρῶντος καὶ ἡσυχάζοντος ὡς εἰς μετάνοιαν ἐκδεχομένου τοῦ θεοῦ, αὐτὸς εἰς καταφρόνησιν πολλὴν ἐλθὼν, ἁμαρτήματα προστίθησιν ἐπὶ ἁμαρτήματα, καὶ ῥαθυμίαν ἐπὶ ῥαθυμίαν συνάπτει, καὶ πρόσκομμα ἐπὶ πρόσκομμα οἰκοδομεῖ, πληροῖ τοὺς ὅρους τῆς ἁμαρτίας, καὶ εἰς τοσοῦτον λοιπὸν πρόσκομμα ἔρχεται, ἐξ οὗ οὐκέτι δύναται ἀνανεῦσαι, ἀλλὰ συντρί-

Deus bonus & benignus longanimum ſe præſtat erga vnumquemque noſtrum, videns quantum quisque impingat; & quieſcit exſpectans, quando reſipiſcat, & auertatur a committendis peccatis, recipiens eum a peccato conuerſum cum magna dilectione & gaudio. Sic enim inquit: *gaudium ſit ſuper vno peccatore reſipiſcente*: & rurſum: *Non enim eſt voluntas Patris mei, vt pereat vnus ex paruulis iſtis minimis.* Si vero quis ingenti erga ſe bonitate ac lenitate Dei, qui in vindictam ſingulorum peccatorum, tam occultorum quam manifeſtorum, non procedit, ſed ſpectat, tacet, ac tanquam pœnitentiam præſtolatur, abuſus, eo contumaciæ procedat, vt peccata peccatis apponat, & ſocordiam ſocordiæ annectat, & offenſam offenſæ ſuperædificet, ille omnes fines peccati implet, & in tantam iniquitatem incidit, ex qua emergere non poſſit, ſed con-

Luc. XV, 10.

Matth. XIIX, 14.

teritur, & malo in perpetuum traditus, perit.

§. XXII. Sic Sodomitis contigit. Multa enim cum peccassent, nec conuersi fuissent, eo criminis, ob pessimum in angelos consilium, masculinum coitum cum illis exercituri, prolapsi sunt, vt nec amplius pœnitentia ducerentur, sed in perpetuum reprobarentur. Impleuerunt enim terminos peccati, quinimo transgressi sunt. Quare igni ex diuino iudicio consumti sunt. Ita & temporibus Noe contigit, multa cum scelera perpetrassent, nec resipuissent, in tanta peccata inciderunt, vt tandem vniuersa terra periret. Sic in Ægyptios multum offendentes & in Dei populum peccantes clementia Deus vsus est, non tantis pœnis illos afficiens, vt omnino perirent: sed ad castigationem, conuersionem & pœnitentiam inflixit ipsis exiguas has flagellorum plagas, patienti animo exspe-

βεται καὶ εἰς τέλος τῷ πονηρῷ παραδοθεὶς ἀπόλλυται.

§. XXII. Οὕτως ἐπὶ Σοδόμων γέγονε· πολλὰ γὰρ ἁμαρτάνοντες καὶ οὐκ ἐπιστρέψαντες, ὕστερον ἔτι προσέκοψαν ἐπὶ τῷ τῶν ἀγγέλων κακῇ βουλῇ, ἀρρενοκοιτίαν εἰς αὐτοὺς ἐργάσασθαι θελήσαντες, ὥστε μηκέτι αὐτοὺς ἔχειν μετάνοιαν, ἀλλ' εἰς τέλος ἀπεδοκιμάσθησαν. ἀνεπλήρωσαν γὰρ τὸν ὅρον τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ὑπερέβησαν· διὸ καὶ πυρίκαυστοι ὑπὸ τῆς θείας δίκης γεγόνασιν· οὕτως καὶ ἐπὶ Νῶε γέγονε, προσκόπτοντες πολλὰ καὶ μὴ μετανοοῦντες, εἰς τηλικαῦτα ἁμαρτήματα ἔφθασαν, ὥστε εἰς τέλος πᾶσαν τὴν γῆν καταφθαρῆναι. οὕτως ἐπὶ τῶν αἰγυπτίων πολλὰ προσκοψάντων, καὶ εἰς τὸν λαὸν τοῦ θεοῦ ἁμαρτησάντων, ἐχρηστεύετο ὁ θεὸς μὴ τοιαύτας αὐτοῖς μάστιγας ἐπιφέρειν, ὥστε εἰς τέλος αὐτοὺς διαφθεῖραι· ἀλλ' εἰς παιδείαν, καὶ ἐπιστροφὴν, καὶ μετάνοιαν ἔφερεν αὐτοῖς ἐκείνας τὰς μικρὰς πληγὰς τῶν μαστίγων, μακροθυμῶν, καὶ εἰς με-

τά-

τάνοιαν αὐτῶν ἐκδεχόμενος· οἱ δὲ, πολλὰ ἁμαρτήσαντες εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιστρέψαντες, καὶ πάλιν μεταμελόμενοι, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπιστίαν τῆς κακῆς προαιρέσεως καθιστάμενοι, καὶ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καταπονήσαντες, ὕστερον, ὅτε διὰ θαυμασίων πολλῶν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως ἐξέβαλε, μέγα προσέκοψαν, καταδιώξαντες ὀπίσω τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ εἰς τέλος ἡ θεία δίκη τούτους ἀνάλωσε καὶ διέφθειρε, καὶ ἐν τοῖς ὕδασι κατεπόντισε, μηδὲ τῆς ἐρχομένης ζωῆς ἀξίους κρίνασα.

ctans eorum resipiscentiam. Verum hi, cum multis modis in populum Dei peccassent, & ad Deum conuersos postmodum conuersionis pœniteret, & in inueterata prauæ voluntatis diffidentia ipsi constituerentur, populumque Dei molestiis fere opprimerent, tandem, cum per ingentia miracula Deus populum suum ex Ægypto per Mosen educeret, grauiter peccarunt, persequentes a tergo populum Dei. Quapropter demum iudicium diuinum illos penitus consumsit & deleuit, & aquis obrutos ne hac quidem vita dignatus est.

§. XXIII. Ὁμοίως ὁ Ἰσραὴλ, ὡς προείρηται, πολλὰ προσκόπτων καὶ ἁμαρτάνων, τοὺς προφήτας τοῦ Θεοῦ ἀποκτείνων, καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ ποιῶν, ἐπεὶ ὁ Θεὸς ἐμακροθύμει ἡσυχάζων, καὶ εἰς μετάνοιαν αὐτοὺς ἐκδεχόμενος, ἔσχατον οὕτω προσέκοψαν, ὅθεν συντριβέντες οὐκέτι ἠγέρθησαν. εἰς τὸ δεσποτικὸν γὰρ ἀξίωμα

§. XXIII. Eodem modo populus Israel, vt prædictum est, cum multis iniquitatibus & peccatis se pollueret, interficiens prophetas Dei, & alia facinora infinita perpetrans, quia Deus quiescens, & illorum pœnitentiam exspectans, lenitate multa vtebatur, tandem ita peccarunt, vt contriti non resurrexerint; siquidem in dominicam maie-

E

iam fere corruptos, & in obliuione conſtitutos, reſuſcitauerit, ſurdos audire fecerit, legionem diabolorum ex homine eiecerit, & tanta inſania laborantem mentis integritati reſtituerit? Quanto magis igitur animam ad eum conuerſam, & miſericordiam ab eo requirentem, & eius ope indigentem, conuertet, & in lætam affectionum vacuitatem, & ſtatum omnis virtutis ac mentis renouationem reſtituet; atque ſanitate & aſpectu mentis & tranquillitate cogitationum redditis, a cæcitate, ſurditate, morte infidelitatis, & ignorantia atque temeritate ad ſapientiam virtutis, & puritatem cordis, eam traducet? Qui enim condidit corpus, idem ipſe condidit quoque animam. Et quemadmodum in terris dum verſaretur, accedentibus ad ſe, & ab eo petentibus, auxilium & ſanitatem liberaliter & benigne præſtitit & exhibuit, velut bonus & ſo-

τὰς εἰς διαφθορὰν καὶ ἀφανισμὸν ἤδη τυγχάνοντας ἀνέστησε, κωφοὺς ἀκοῦσαι πεποίηκε, λεγεῶνα δαιμόνων ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ἐξέβαλε, καὶ εἰς σωφροσύνην κατέστησε τὸν εἰς τοσαύτην μανίαν κεχωρηκότα. πόσῳ οὖν μᾶλλον ψυχὴν ἐπιστρέψασαν πρὸς αὐτὸν, καὶ παρ' αὐτοῦ τὸ ἔλεος ἐπιζητοῦσαν, καὶ δεομένην τ αὐτοῦ βοηθείας, οὐκ ἐπιστρέψει, καὶ εἰς εὐφροσύνην ἀπαθείας, καὶ κατάστασιν πάσης ἀρετῆς, καὶ νοὸς ἀνακαινισμὸν ἐνεγκεῖ, καὶ μεταβαλεῖ εἰς ὑγιότηlα, καὶ ἀνάβλεψιν διανοίας, καὶ λογισμῶν εἰρήνην, ἀπὸ τ τυφλώσεως, καὶ κωφώσεως, καὶ νεκρώσεως τῆς ἀπιστίας καὶ ἀγνωσίας, καὶ ἀφοβίας, εἰς σωφρονισμὸν ἀρετῆς καὶ καθαρότητα καρδίας ἐνεγκών; ὁ γὰρ κτίσας τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὸς πεποίηκε· καὶ ὥσπερ ἐπιδημήσας ἐν τῇ γῇ τοῖς προσερχομένοις καὶ ζητοῦσι τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν, καὶ ἴασιν ἀφθόνως τῇ χρηστότι αὐτοῦ παρείχετο, καθὼς ἔχρῃζον, ὡς ἀγαθὸς καὶ μόνος

νος ἰατρός· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν.

§. XXVI. Εἰ γὰρ ἐπὶ τὰ λυόμενα καὶ ἀποθνήσκοντα πάλιν σώματα, οὕτως ἐσπλαγχνίσθη, καὶ ἑκάστῳ ὃ ἐπεζήτει πεποίηκε προθύμως, καὶ χρηστῶς, πόσῳ μᾶλλον τῇ ἀθανάτῳ ψυχῇ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀφθάρτῳ τυγχανούσῃ ἐν νόσῳ ἀγνοίας, τῆς κακίας, ἀπιστίας τε καὶ ἀφοβίας, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἁμαρτίας παθῶν, προσερχομένῃ δὲ τῷ κυρίῳ, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ἐπιζητούσῃ, καὶ εἰς τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἐπισκοπούσῃ, καὶ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος παρ' αὐτοῦ δέξασθαι ἐπιθυμούσῃ εἰς λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν αὐτῆς, καὶ πάσης κακίας καὶ παντὸς πάθους ἀπαλλαγήν, οὐ δωρήσεται τάχιον καὶ ἑτοιμότερως τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς ἰάσεως· κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, πόσῳ μᾶλλον ὁ οὐράνιος πατὴρ ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας τε καὶ νυκτός· καὶ ἐπάγει λέγων, καὶ λέγω ὑμῖν, ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει· καὶ πάλιν ἐν

lus medicus; eodem modo in ſpiritualibus.

§. XXVI. Si enim erga corpora, quæ diſſoluuntur & morte pereunt, tanta commotus eſt miſericordia, & vnicuique quod quærebat promte & beneuole præſtitit; quanto magis animæ immortali, indiſſolubili & incorruptibili, oppreſſæ morbo ignorantiæ, malitiæ, infidelitatis, temeritatis & reliquarum peccati affectionum; accedenti ad Dominum, & ab eo auxilium requirenti, ac in miſericordiam eius intuenti, nec non gratiam Spiritus ab eo recipere deſideranti ad redemtionem & ſalutem ſuam, & ab omni malitia & affectu liberationem; concedet quam celerrime & promtiſſime, velut medicam liberationem, ſecundum idem dictum: *Quanto magis Pater cæleſtis faciet vindictam clamantium ad ſe die ac nocte.* Luc. XIIX, 7. 8. Et ſubdit, dicens, *certe dico vobis, cito faciet vindictam illorum.* Et rurſum alibi ad-

hortatur: *Petite & dabitur*
Matth. VII, 7. 8. *vobis. Omnis enim qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur.* Et
Luc. XI, 9. paulum progressus subiicit: *Quanto magis Pater vester cœlestis dabit Spiritum sanctum poscentibus eum. Amen*
Luc. XI, 9. 10. *dico vobis, etsi non dabit illi, eo, quod amicus sit, propter impudentiam tamen eius surget, & dabit quantum opus habet.*

§. XXVII. Absque pudore igitur, indesinenter & indefesse vt petamus ab eo donum gratiæ, hisce omnibus exhortatus est. Propter peccatores enim venit, vt conuerterent se ad illum, & curaret credentes ipsi. Modo nos ipsi a malis præoccupationibus abstineamus, quantum in viribus nostris est, & odio prosequamur opera mala, & mundi technas atque improbos ac vanos sermones abhorreamus, & per omnia ei, quantum fieri potest, adglutinemur. Ipse quidem paratus est exhibere nobis suum

ἑτέρῳ παραινεῖ, αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται· καὶ διεξελθὼν ἐπιφέρει, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ μὴ δώσει αὐτῷ, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς ὅσον χρῄζει.

§. XXVII. Ἀναιδῶς οὖν καὶ ἀδιαλείπτως, καὶ ἀπερικακήτως αἰτεῖν ἡμᾶς τὴν παρ᾽ αὐτοῦ τῆς χάριτος ἀντίληψιν, διὰ τούτων πάντων προετρέψατο· διὰ γὰρ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἦλθεν, ἵνα ἐπιστρέψωσι πρὸς αὐτόν, καὶ ἰάσηται τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ· μόνον ἡμεῖς τῶν κακῶν προλήψεων ἀποστήσωμεν ἑαυτούς, ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν δυνατόν, καὶ μισήσωμεν τὰ φαῦλα ἐπιτηδεύματα, καὶ τὰς τοῦ κόσμου ἀπάτας, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ματαίους λογισμοὺς ἀποστραφῶμεν, καὶ πάντοτε πρὸς αὐτὸν ὅση δύναμις προσκολληθῶμεν· καὶ αὐτὸς ἕτοιμος ποιεῖν ἡμῖν τὴν παρ᾽ αὐτοῦ βοή-

βοήθειαν. εἰς τοῦτο γάρ ἐστιν ἐλεῶν, καὶ ζωοποιῶν, καὶ ἰώμενος τὰ ἀνίατα πάθη, καὶ λύτρωσιν ποιῶν τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφουσι, πάσης κοσμικῆς ἀγάπης ὅση δύναμις ἐκ θελήματος καὶ προαιρέσεως ἀναχωροῦσι, καὶ τὴν διάνοιαν ἀπὸ γῆς ἕλκουσι καὶ πρὸς αὐτὸν τῇ ἐπιζητήσει καὶ ἐπιποθήσει ἀποκρεμαμένοις· ἡ τοιαύτη ψυχὴ τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας ἀξιοῦται, ἡ πάντα περισσὰ ἡγουμένη, καὶ ἐπὶ μηδενὶ τοῦ κόσμου ἀναπαυομένη· ἀλλ' εἰς τὴν αὐτοῦ ἀνάπαυσιν τῆς χρηστότητος ἀναπαῆναι καὶ εὐφρανθῆναι ἐκδεχομένη· καὶ οὕτως διὰ τῆς τοιαύτης πίστεως ἐπιτυχοῦσα τῆς ἐπουρανίου δωρεᾶς, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐν πληροφορίᾳ διὰ τῆς χάριτος ἀναπαύσασα, καὶ λοιπὸν συμφώνως καὶ ἀκολούθως τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ διακονήσασα, καὶ ὁσημέραι εἰς τὸ ἀγαθὸν προκόπτουσα, καὶ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης ἐμμένουσα, καὶ εἰς τὸ τέλος ἄκαμπτος καὶ ἀσυνδύαστος εἰς τὸ κακίας μέρος διαμείνασα,

auxilium. Propterea enim misericors eſt, viuificans & ſanans affectiones incurabiles, & redemtionem faciens iis, qui inuocant eum, & qui ad eum conuerſi, ab omni dilectione mundi, quantum fieri poteſt, ſponte & voluntarie recedunt, quique mentem a terrenis abſtractam ad eum voto & deſiderio ſuſpendunt. Eiusmodi anima eius auxilio digna habetur, quæ omnia pro ſuperfluis exiſtimat, & in nulla re mundana acquieſcit; ſed exſpectat in requie benignitatis requieſcere & gaudere: & ſic per huiusmodi fidem cœleſte donum conſecuta, omne ſuum deſiderium in plena fide per gratiam collocat, & denique congrue & conuenienter Spiritui ſancto miniſtrat, quotidie bonitate proficit, inque via iuſtitiæ perſeuerans in perpetuum, ad malitiæ genera non flectitur, nec ad vitia vllo modo declinat,

atque gratiam in nulla re tristitia afficit, & æterna salute cum omnibus sanctis digna censetur, velut iis socia & comes imitatione eorum, in mundo conuersata. Amen.

καὶ τὴν χάριν ἐν μηδενὶ λυπήσασα τῆς αἰωνίου σωτηρίας σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις καταξιοῦται, ἅτε δὴ κοινωνὸς καὶ σύνδρομος κατὰ μίμησιν αὐτῶν ἐν κόσμῳ διαστραφεῖσα. ἀμήν.

Homilia V.

Magna differentia inter Christianos & homines huius seculi. Hi enim spiritu mundi præditi animotenus ac corde terrestribus vinculis vincti sunt: illi vero dilectione cœlestis Patris detenti, eum solum ob oculos in omni desiderio habent.

§. I.

Alius est christianorum mundus, aliud vitæ institutum, alia mens, alius sermo atque alia opera: & aliud est vitæ institutum hominum huius mundi, alia mens, alius sermo, atque alia opera: aliud sunt illi, & aliud sunt hi: & magna differentia est inter hos & illos. Habitatores enim

ΟΜΙΛΙΑ ε΄.

Πολλὴ μετάστασις μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου τούτου. οἱ μὲν γὰρ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἔχοντες, τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ νῷ ἐν τοῖς γηΐνοις δεσμοῖς δέδενται· οἱ δὲ τὴν ἀγάπην τοῦ ἐπουρανίου πατρὸς ἐπιποθοῦσιν, αὐτὸν μόνον πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ ἔχοντες.

§. I.

Ὁ τῶν χριστιανῶν κόσμος ἕτερός ἐστι, καὶ διαγωγή, καὶ νοῦς, καὶ λόγος, καὶ πρᾶξις ἑτέρα τυγχάνει, καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου τούτου διαγωγή, καὶ νοῦς, καὶ λόγος, καὶ πρᾶξις ἑτέρα· ἄλλο τί εἰσιν ἐκεῖνοι, καὶ ἄλλο τι εἰσὶν οὗτοι, καὶ πολλὴ διάστασις μεταξὺ τούτων κἀκείνων. οἱ γὰρ τῆς γῆς

οἰκή-

...ες, καὶ τὰ τέκνα ...ος τούτου, ἐοίκασι ...βλημένῳ ἐν σινίῳ ...τούτες, σινιαζό... ...ἀστάτοις λογι... τοῦ κόσμου τούτου, ...λῳ ἀπαύστῳ τῶν πραγμάτων, ἐπι... καὶ πολυπλόκων ...λικῶν, τὰς ψυ... ...δονίζοντος καὶ σι... ...ος σατανᾶ διὰ ..., τουτέστι τῶν γηΐνων ...άτων πᾶν τὸ ἀ... ...λὸν γένος τῶν αἰ... ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ ...ως παραβάντος ...λὴν· καὶ ὑπὸ τὸν ...α τῆς πονηρίας γε... ..., λαβόντος αὐ... ἐξουσίαν, καὶ ἀπαύστοις λογι... ...πάταις καὶ κλόνου ...τος καὶ προσκρού... ...σινίῳ τῆς γῆς πάν... ...ς υἱοὺς τοῦ αἰῶνος

Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ...σῖτος ὑπὸ τοῦ σι... ...ος προσκρούεται, καὶ ...ἀστάτως σαλευ... ...στρέφεται· οὕτω ...γηΐνων πραγμά... ...οντας τοὺς ἀνθρώ... ...έχει ὁ τῆς πονη... ...χων, καὶ δι' αὐ... ...λεύει, καὶ κλο... ...τεῖ, καὶ προσκό... ...ιοῖς διαλογισμοῖς

terræ, & filii huius ſeculi ſimiles ſunt frumento in cribrum huius terræ coniecto, quippe qui commouentur fluxis huius mundi cogitationibus, & iactationibus perpetuis terrenarum rerum, deſideriorum ac variarum cogitationum craſſarum; iactante animas ſatana, & cribrante cribro, hoc eſt, rebus terrenis, omne genus humanum, peccato obnoxium a tempore lapſus Adæ, qui transgreſſus mandatum, in principis malitiæ poteſtatem venit. Qua ille accepta, perpetuis fraudum & perturbationum cogitationibus cribrat, & collidit cribro terræ omnes filios huius ſeculi.

§. II. Quemadmodum enim in cribro triticum a cribrante alliditur, & in eo agitatum continue conuertitur: ſic princeps malitiæ terrenis rebus detinet homines, iisque eos agitat, conturbat ac commouet; & vt allidantur cogitationibus vanis, cupi-

ditatibus turpibus ac vinculis terrenis & mundanis, efficit, absque vlla intermissione captiuans, perturbans, & inescans omne genus Adæ peccato obnoxium: quemadmodum Dominus apostolis futuram principis nequitiæ aduersus eos insurrectionem prædixit:
Luc. XXII, 31. 32. *Expetiuit satanas vos ad cribrandum sicut triticum: sed ego rogaui Patrem meum, ne deficiat fides vestra.* Verbum enim illud, quod a Creatore Caino dictum est, & sententia illa palam prolata, videlicet,
Gen. IV, 12. *gemens ac tremens super terram agitaberis*, typus & imago occulta omnium peccatorum est. Sic enim genus Adæ, cum neglecto Dei præcepto, peccato obnoxium factum esset, illam imaginem latenter in se possidere cœpit, agitatum postea continuis cogitationibus metus & timoris, atque omnis perturbationis, variis cupiditatibus & voluptatibus, principe huius mundi, omnem animam ex Deo non renatam, huc illuc

ματαίοις, καὶ αἰσχραῖς ἐπιθυμίαις καὶ δεσμοῖς γηΐνοις καὶ κοσμικοῖς, ἀστάτως αἰχμαλωτίζον καὶ κλονοῦν, καὶ δελεάζον πᾶν τὸ ἁμαρτωλὸν γένος τοῦ Ἀδάμ, ὡς ὁ κύριος τοῖς ἀποστόλοις τὴν τοῦ πονηροῦ κατ' αὐτῶν ἐπανάστασιν μέλλουσαν ἔσεσθαι προέλεγεν· ἐξῃτήσατο ὑμᾶς ὁ σατανᾶς σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἀλλ' ἐγὼ ἐδεήθην τοῦ πατρός μου, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις ὑμῶν· ὁ γὰρ τῷ Κάϊν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ῥηθεὶς λόγος, καὶ ἡ ἀπόφασις εἰς τὸ προφανές, τό, στένων καὶ τρέμων, καὶ σειόμενος ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, τύπος καὶ εἰκὼν πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν τυγχάνει κατὰ τὸ κρυπτόν· οὕτω γὰρ ἐκπεσὸν τῆς ἐντολῆς τὸ γένος Ἀδάμ, καὶ ἁμαρτωλὸν καταστάν, ἐκείνην τὴν εἰκόνα κατὰ τὸ κρυπτὸν κέκτηται, σαλευόμενον ἀστάτοις λογισμοῖς δειλίας τε καὶ φόβου, καὶ πάσης ταραχῆς, ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς παντοδαπαῖς καὶ ποικίλαις τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου πᾶσαν ψυχὴν κλυδωνίζοντος, τὴν μὴ γεγεννημένην ἐκ

τοῦ

τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς σῖτον ἐν σινίῳ στρεφόμενον ἀστάτως τοὺς τῶν ἀνθρώπων λογισμοὺς ποικίλως κλυδονίζοντος, ἐν ἀπάταις κοσμικαῖς, καὶ ἡδοναῖς σαρκὸς, καὶ φόβοις, καὶ ταραχαῖς πάντας σαλεύοντος, καὶ δελεάζοντος.

§. III. Καὶ γὰρ ὁ κύριος τοὺς ταῖς ἀπάταις καὶ τοῖς θελήμασι τοῦ πονηροῦ ἐξακολουθοῦντας δεικνύων, ὅτι τὴν εἰκόνα τοῦ Καῒν τῆς πονηρίας φέρουσιν, ἐλέγχων αὐτοὺς ἔλεγεν, ὑμεῖς, φησι, τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπαρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν. ὥστε πᾶν τὸ ἁμαρτωλὸν γένος τοῦ Ἀδὰμ τὴν καταδίκην ἐκείνην κατὰ τὸ κρυπτὸν κέκτηται, τὸ στένοντες καὶ τρέμοντες ἔσεσθε σειόμενοι ἐν τῷ σινίῳ τῆς γῆς, ὑπὸ τοῦ σινιάζοντος σατανᾶ· ὥσπερ γὰρ ἐξ ἑνὸς τοῦ Ἀδὰμ πᾶν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς ἐφηπλώθη· οὕτω μία τις κακία τῶν παθῶν εἰς τὸ ἁμαρτωλὸν γένος τῶν ἀνθρώπων ἐγκατέδυσε, καὶ πάντας ὁ τῆς κακίας ἄρχων ἐν ἀστάτοις, καὶ ὑ-

impellente, & velut triticum in cribro agitatum aſſidue hominum cogitationes conturbante, atque ſeductionibus huius mundi, & voluptatibus, & timoribus ac perturbationibus omnes agitante atque ineſcante.

§. III. Itaque Dominus, oſtendens eos, qui illecebras & voluntatem principis nequam ſequuntur, imaginem Caini malitiæ geſtare, & reprehendens eosdem dixit, *vos*, ait, *deſideria patris veſtri* Ioh.
vultis ſacere. Ille homicida IIX,
erat ab initio, & in veritate 44.
non ſtetit. Itaque vniuerſum genus Adæ peccato obnoxium, condemnationem illam latentem in ſe habet, videlicet *gementes ac trementes eritis, atque agitabimini in cribro terræ a ſatana cribrante.* Sicut enim ab vno Adam genus hominum ſuper terra multiplicatum eſt; ita vna prauitas affectionum vniuerſum genus hominum inuaſit, illosque omnes princeps malitiæ continuis, cras-

ſis, vanis, ac tumultuoſis cogitationibus poteſt cribrare. Nam ſicut vnus ventus omnes plantas ac ſemina poteſt agitare & commouere; aut veluti vnæ tenebræ noctis per vniuerſam terram multiplicantur: ita princeps malitiæ, qui eſt velut tenebræ rationales malitiæ & mortis, ac velut ventus occultus & agreſtis, omne genus humanum, quod eſt ſuper terram, conturbat ac circumagit continuis cogitationibus: & voluptatibus mundi ineſcat corda hominum, ac tenebrarum ignorantia, cæcitate & obliuione, replet omnem animam deſuper non renatam, atque mente & animo in ſeculum aliud non translatam, vt dictum
Phil. III, 20. eſt: *Noſtra conuerſatio in cælis eſt.*

§. IV. In hoc enim differunt veri chriſtiani ab omni genere hominum, & magna differentia inter vtrosque, vt prædixi, verſatur, in eo, quod animus & intellectus chriſtianorum

λικοῖς, καὶ ματαίοις, καὶ ταραχώδεσι λογισμοῖς σινιάζειν ἐπαρκεῖ. ὥσπερ γὰρ εἷς ἄνεμος πάντα τὰ φυτὰ καὶ τὰ σπέρματα ἐπαρκεῖ κλονεῖν καὶ σείειν· ἢ ὥσπερ ἓν σκότος τῆς νυκτὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξαπλοῦται, οὕτως ὁ τῆς πονηρίας ἄρχων, σκότος τι λογικὸν κακίας καὶ θανάτου ὑπάρχων, καὶ ἄνεμός τις κρυπτὸς καὶ ἄγριος τυγχάνων, πᾶν τὸ ἐπὶ γῆς γένος τῶν ἀνθρώπων κλυδονίζει, καὶ περιφέρει ἀστάτοις λογισμοῖς, καὶ ἐπιθυμίαις κόσμου δελεάζων τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκότους ἀγνωσίας, πηρώσεως καὶ λήθης, ἐμπίπλησι πᾶσαν ψυχὴν τὴν μὴ ἄνωθεν γεγεννημένην, καὶ τῷ φρονήματι καὶ τῷ νῷ εἰς ἄλλον αἰῶνα μεταβεβηκυῖαν, καθὼς εἴρηται, ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει.

§. IV. Ἐν τούτῳ γὰρ διαφέρουσιν οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοὶ παντὸς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ πολλὴ διάστασις μεταξὺ ἀμφοτέρων τυγχάνει ὡς προελέγομεν, ἐν τῷ τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν πάν-

οτε ἐν τῷ οὐρανίῳ
ἡματι τυγχάνειν, καὶ
ώνια ἀγαθὰ ἐνοπ-
ᾶσθαι διὰ τὴν μετου-
καὶ μετοχὴν τοῦ πνεύ-
τοῦ ἁγίου, τοῦ ἄνωθεν
ς ἐκ Θεοῦ γεγεννῆ-
καὶ τέκνα Θεοῦ ἐν ἀ-
ᾳ καὶ δυνάμει γενέ-
καταξιοῦσθαι, καὶ εἰς
καὶ ἑδραιότητα, καὶ
αξίαν καὶ καταπαυ-
ύσεις διὰ πολλῶν ἀ-
ν καὶ κόπων, καὶ χρό-
κατηντησμένους, μη-
σινιαζομένους καὶ κυ-
ομένους ἐν ἀστάτοις,
ματαίοις λογισμοῖς·
οὕτῳ εἰσὶ μείζους καὶ
ίονες τοῦ κόσμου,
τὸ τὸν νοῦν αὐτῶν
τὸ φρόνημα τῆς ψυ-
ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ εἰ-
, καὶ ἐν τῇ τοῦ πνεύ-
ς ἀγάπῃ τυγχάνειν·
ερ καὶ ὁ κύριος περὶ
οιούτων διεξερχόμε-
ἔλεγε μεταβεβηκέ-
ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν
. τοιγαροῦν οὐκ ἐν
μασι καὶ τύποις ἐξω-
οις ἡ ἀλλοίωσις τῶν
τιανῶν ὑπάρχει, ὡς
ολλοὶ ἐν τούτῳ οἴονται
τὴν διαφορὰν καὶ
ρισιν μεταξὺ καὶ αὐ-
σχήμασι καὶ τύποις·
ἀδὲ τῷ νῷ καὶ τῇ δια-

ſemper circa cœleſtes cogitationes verſetur, & cœleſtia bona intueatur propter participationem Spiritus ſancti; quod deſuper ex Deo nati, & vt fiant filii Dei in veritate & potentia, digni exiſtimati ſint, atque ad ſtatum & ſtabilitatem, & tranquillitatem ac requiem per magnos labores ac ſudores multa poſt tempora deuenerint, nullo amplius cribro agitati, neque fluctuantes in caducis ac vanis cogitationibus. In quo maiores ac meliores ſunt mundo, eo quod intellectus eorum, & cogitatio animæ in Chriſti pace, atque in dilectione Spiritus verſetur, ſicut Dominus de hiſce ſermonem habens, dixit, *eos tranſiiſſe ex morte in vitam.* Ioh. V, 24. Non igitur in figuris aut formis exterioribus diuerſitas chriſtianorum conſiſtit, quemadmodum in hoc exiſtimant multi conſiſtere diuerſitatem ac differentiam inter eos, in ſuperficie ac figuris. Quippe quod tales mente atque cogitatio-

ne similes sunt mundo, ac commotione & instabilitate cogitationum, incredulitate, confusione, & perturbatione ac metu, vt ceteri omnes homines, laborent. Et hi quidem superficietenus ac opinione & externo quodam recte facto, a mundo differunt: sed corde atque animo terrenis laqueis impediti sunt, requiem diuinam & cœlestem pacem Spiritus in corde non possidentes, eo, quod non petierint a Deo, nec iis se crediderint dignos reputatum iri.

§. V. Per mentis enim renouationem, & cogitationum tranquillitatem, & dilectionem Domini, & amorem cœlestem, omnis noua creatura christianorum ab hominibus huius mundi discrepat. Propterea enim aduentus Domini contigit, vt hisce spiritualibus bonis dignaretur vere in se credentes. Gloria enim christianorum & pulchritudo, & diuitiæ cœlestes ineffabiles sunt, & magno labore ac sudore, tentationibus & certa-

τοιᾶ ὅμοιοι τῷ κόσμῳ τυγχάνουσι, τὸν σεισμὸν καὶ ἀκαταστασίαν τῶν λογισμῶν, καὶ ἀπιστίαν, καὶ σύγχυσιν, καὶ ταραχὴν, καὶ δειλίαν ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι ἔχοντες. καὶ τῷ μὲν σχήματι, καὶ τῷ δοκεῖν τοῦ κόσμου διαφέρουσι, καί τισιν ἐξωτέροις κατορθώμασι· τῇ δὲ καρδίᾳ καὶ τῷ νῷ, ἐν τοῖς γηΐνοις δεσμοῖς δέδενται, ἀνάπαυσιν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ εἰρήνην τὴν τοῦ πνεύματος οὐράνιον ἐν τῇ καρδίᾳ μὴ κεκτημένοι· ἐπεὶ οὖν οὐκ ἐζήτησαν παρὰ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐπίστευσαν τούτων καταξιωθῆναι.

§. V. Ἐν γὰρ τῇ τοῦ νοὸς ἀνακαινώσει καὶ τῇ τῶν λογισμῶν εἰρήνῃ, καὶ τῇ τοῦ κυρίου ἀγάπῃ καὶ ἐπουρανίῳ ἔρωτι, ἡ καινὴ κτίσις τῶν Χριστιανῶν πάντων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου διαφέρει· διὸ καὶ ἡ ἔλευσις τοῦ κυρίου γέγονε, τούτων τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν καταξιῶσαι τοὺς ἀληθῶς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Χριστιανῶν γὰρ ἡ δόξα, καὶ τὸ κάλλος, καὶ ὁ πλοῦτος ὁ οὐράνιος ἀλάλητός ἐστι, καὶ μετὰ πόνου, καὶ ἱδρῶτος, καὶ δοκιμασιῶν, καὶ ἀγώνων πολ-

λῶν

ῶν περιζόμενος· τὸ δὲ
λον, χάριτι Θεοῦ· εἰ γὰρ ἡ
ῦ ἐπιγείου βασιλέως θέα
πιθυμητὴ παρὰ πᾶσιν
ἀνθρώποις τυγχάνει, καὶ
πᾶς τις ἐπιδημῶν ἐν τῇ
πόλει βασιλέως, ἐπιθυ-
μεῖ κἂν μόνον θεάσασθαι
τὸ κάλλος αὐτοῦ, ἢ τὴν
ὡραιότητα τῶν ἐνδυμά-
των, ἢ τῆς πορφύρας τὴν
δόξαν, τῶν ποικίλων
μαργαριτῶν τὸ κάλλος,
τοῦ διαδήματος τὴν εὐ-
πρέπειαν, τῶν σὺν αὐτῷ
ἀξιωμάτων τὴν τιμιό-
τητα· ἐκτὸς εἰ μὴ οἱ
πνευματικοὶ ἐξουθενοῦσιν
ταῦτα, διὰ τὸ ἄλλης δό-
ξης ἐπουρανίου καὶ ἀσω-
μάτου πεπειρᾶσθαι, καὶ
ἄλλῳ κάλλει ἀρρήτῳ τε-
τρῶσθαι, καὶ ἄλλου πλού-
του κεκοινωνηκέναι, καὶ τῷ
ἔσω ἀνθρώπῳ ἔσεσθαι, καὶ
ἄλλου πνεύματος μετέ-
χειν· ἐπεὶ οὖν τοῦ κόσμου
τούτου ἄνθρωποι, οἱ τὸ
πνεῦμα τοῦ κόσμου ἔχον-
τες, ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ
εἰσὶ τοῦ τὸν ἐπίγειον βα-
σιλέα θεάσασθαι, μόνον
ἐν πάσῃ τῇ εὐπρεπείᾳ
καὶ δόξῃ αὐτοῦ· ὅσον γὰρ
τοῖς φαινομένοις πολ-
λῷ μείζων ἢ μερὶς αὐ-
τοῦ ἐστι παρὰ πάντας
τοὺς ἀνθρώπους, οὕτως

minibus multis acquisitæ. Quod totum gratiæ diuinæ adscribendum. Si enim terreni regis aspectus ab omnibus hominibus desideratur, & omnis, qui in vrbe regis diuersatur, desiderat ad minimum pulchritudinem eius videre, aut elegantiam vestimentorum, aut purpuræ splendorem, variarum margaritarum nitorem, diadematis decorem, atque præstantiam eorum, quæ ad maiestatem eius pertinent; nisi quod spirituales isthæc contemnant, quia aliam gloriam cœlestem incorpoream experti, alia ineffabili pulchritudine sauciati, aliarumque diuitiarum participes sunt facti, & secundum internum hominem, alium Spiritum consecuti sunt. Quoniam igitur huius mundi homines, qui spiritum mundi possident, magno desiderio tenentur terreni regis contemplandi, saltem cum omni ornatu & gloria eius: quanto enim in iis quæ videntur, conditio eius maior est, quam omnium hominum, tanto

gloriosius, tanto optabilius ab omnibus habetur, vel tantum vidisse: & vnusquisque apud se dicit, *vtinam quis mihi illam gloriam, decorem ac splendorem concedat!* prædicans eum beatum, similem alioqui sui, terrenum, iisdemque affectionibus obnoxium atque mortalem, propter momentaneum vero ornatum & gloriam desiderabilem.

§. VI. Si igitur, inquam, carnales homines desiderant tantopere gloriam terreni regis, quanto magis hi, in quos instillauit gutta Spiritus vitæ, qui est diuinitatis; & quorum cor vulnerauit amore diuino erga cœlestem regem Christum, deuincti sunt pulchritudine illa & gloria ineffabili, & decore incorruptibili & incomprehensibilibus diuitiis veri & æterni regis Christi, cuius voto & desiderio capti tenentur, toti omnino ad eum conuersi, atque desiderant consequi inenarrabilia illa bona, quæ per Spiritum intuentur; quorum

ἔνδοξον, οὕτως ἐπ
τὸν ὑπὸ πάντων,
θεαθῆναι μόνον κ
στος ἐν ἑαυτῷ λέγ
τις ἔδωκέ μοι ἐκε
δόξαν, καὶ τὴν
πειαν, καὶ τὴν
τητα, μακαρίζω
νον τὸν ὅμοιον αὐτ
νον, καὶ ὁμοιοπαθ
θνητὸν ὄντα, διὰ
πρόσκαιρον εὐπρε
καὶ δόξαν, ἐπιθυμ

§. VI. Εἰ οὖν
σαρκικοὶ ἄνθρωπο
θυμοῦσι τῆς δόξης τ
νου βασιλέως πόσ
λον οἷς ἐνέσταξεν
ἡ ῥανὶς τοῦ πνεύμα
ζωῆς τῆς θεότητος.
τρωσε τὴν καρδία
τῶν ἔρωτι θείω, πρ
ἐπουράνιον βασιλ
στὸν, εἰς ἐκεῖνο τὸ κ
δέδενται καὶ τὴν
λάλητον δόξαν
φθαρτον εὐπρέπει
τὸν ἀνεννόητον πλοῦ
ἀληθινοῦ καὶ αἰωνί
σιλέως Χριστοῦ, οὗ
πιθυμίᾳ, καὶ τῷ
αἰχμαλωτίζονται,
ἐξ ὅλου πρὸς αὐτὸν
χάνοντες, καὶ
μοῦσι τυχεῖν
ὧν ἐνοπτρίζονται
τοῦ πνεύματος
λήτων ἀγαθῶν

πάντα τὰ ἐπὶ γῆς
…καὶ εὐπρεπείας, καὶ
…, καὶ τιμὰς, καὶ
…ων βασιλέων καὶ ἀρ-
…ἐξουθενοῦσι· θείου
…λλει ἐτρώθησαν, καὶ
…ἀθανασίας οὐρανίου
…ς ψυχαῖς αὐτῶν
…ξε· διὸ καὶ εἰς ἐκεί-
…ην ἀγάπην τοῦ
…νίου βασιλέως ἐπι-
…, καὶ αὐτὸν μό-
…ρὸ ὀφθαλμῶν ἐν
ἐπιθυμίᾳ ἔχοντες
…ῆ πάσης ἀγάπης
…λύουσιν ἑαυτοὺς,
…αχωροῦσι παντὸς
…σμοῦ, ἵνα δυνη-
…χωσι μόνον τὸν
ἐν ταῖς ἑαυτῶν
…ς ἔχειν πάντοτε·
ὀφείλει κτήσασθαι,
…δαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν
…γειος ἡμῶν οἰκία
…ους καταλυθῇ, οἰ-
…ν ἐκ θεοῦ ἔχομεν
ἀχειροποίητον,
…ν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

gratia omnia, quæ ſunt ſuper terram pulchra, & ornatum, & gloriam, & honorem, & diuitias regum ac principum nihili ducunt. Diuina enim pulchritudine ſauciati ſunt, & vita immortalitatis cœleſtis in illorum animis inſtillauit. Quocirca illam dilectionem cœleſtis regis exoptant, illumque ſolum ob oculos in omnibus deſideriis habentes, ſeipſos omni mundana dilectione per eum exſoluunt, & recedunt ab omni vinculo terreno, vt poſſint illud deſiderium ſolum ſemper in cordibus ſuis poſſidere. Et, quid poſſidere oporteat, dicit: *Scimus enim, quod ſi terrenum noſtrum domicilium huius tabernaculi deſtructum fuerit, ædificationem ex Deo habemus, domicilium non manufactum, æternum in cœlis.* 2. Cor. V, 1.

VII. Ὀφείλομεν οὖν
…ἀγωνίσασθαι, καὶ
…ασθαι διὰ πασῶν ἀ-
…καὶ πιστεῦσαι, ἐντεῦ-
…σασθαι τὸν οἶκον
…. ἐὰν γὰρ καταλυ-
…ν ὁ οἶκος τοῦ σώ-

§. VII. Contendendum igitur & laborandum omnibus per omnes virtutes, atque credendum, vt deinceps poſſideant illam domum. Si enim ſoluatur domus corpo-

ris noſtri, non habemus aliam domum, ad quam diuertat anima. *Si tamen*, inquit,
2. Cor. V, 3. *induti, non nudi reperiemur*, hoc eſt, nudi a communione & participatione Spiritus ſancti, in qua fidelis anima ſolum requieſcere poteſt. Propterea enim, qui reuera & virtute chriſtiani ſunt, bono ſunt animo, & gaudent migrantes e corpore, quia habent domum illam manibus non exſtructam, quæ domus eſt virtus Spiritus ſancti in illis habitans. Si igitur deſtructum fuerit corporis domicilium, non timent: habent enim cœleſte Spiritus domicilium, & gloriam illam immarceſcibilem, quæ gloria in die reſurrectionis ædificabit & glorificabit domum corporis, vt
Rom. IIX, 11. inquit apoſtolus: *is, qui excitauit Chriſtum ex mortuis, viuificabit & mortalia corpora noſtra propter ipſius Spiritum*
2. Cor. IV, 10. *inhabitantem in nobis.* Et rurſum, *vt & vita* IESV *manifeſtetur in mortali carne noſtra.*
2. Cor. V, 4. *Et vt*, inquit, *abſorbeatur mortale, quod in nobis eſt, a vita.*

ματος, οὐκ ἔχομεν ἄλλον οἶκον, εἰς ὃν καταλύσει ἡμῶν ἡ ψυχή· εἴγε φησὶ καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα, τουτέστιν ἀπὸ τῆς κοινωνίας καὶ ἀνακράσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰς ἣν μόνον ἡ πιστὴ ψυχὴ ἀναπαύεσθαι δύναται· διὰ τοῦτο γὰρ οἱ ὄντες ἐν ἀληθείᾳ καὶ δυνάμει χριστιανοὶ θαρροῦσι καὶ χαίρουσιν ἐξερχόμενοι τῆς σαρκὸς, ὅτι ἔχουσιν ἐκεῖνον τὸν οἶκον τὸν ἀχειροποίητον, ὅς ἐστιν οἶκος, ἡ οἰκοῦσα ἐν αὐτοῖς τοῦ πνεύματος δύναμις. κἂν καταλυθῇ οὖν ἡ τοῦ σώματος οἰκία, οὐ φοβοῦνται. ἔχουσι γὰρ τὴν ἐπουράνιον τοῦ πνεύματος οἰκίαν, καὶ τὴν δόξαν ἐκείνην τὴν ἄφθαρτον, ἥτις δόξα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως οἰκοδομήσει καὶ δοξάσει καὶ τὸν οἶκον τοῦ σώματος, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος, ὁ ἐγείρας Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ἡμῖν. καὶ πάλιν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. καὶ ἵνα, φησὶ, καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

§. IIX.

§. IIX. Ἀγωνισώμεθα οὖν διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐναρέτου πολιτείας ἐντεῦθεν κτήσασθαι τὸ ἔνδυμα ἐκεῖνο, ἵνα μὴ ἐνδυσάμενοι τὸ σῶμα γυμνοὶ εὑρεθῶμεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ δοξάσει ἡμῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τὴν σάρκα· ἕκαστος γὰρ ὅσον κατηξιώθη διὰ τῆς πίστεως καὶ σπουδῆς μέτοχος ἁγίου πνεύματος γενέσθαι, τοσοῦτον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δοξασθήσεται αὐτοῦ καὶ τὸ σῶμα· ὃ γὰρ νῦν ἐναπεθησαύρισεν ἔνδον ἡ ψυχὴ, τότε ἀποκαλυφθήσεται καὶ φανήσεται ἔξωθεν τοῦ σώματος. ὥσπερ τὰ δένδρα παρεληλυθότα τὸν χειμῶνα ἐπιθαλψάσης δυνάμεως ἀοράτου, ἔκ τε τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀνέμων, ἔσωθεν, ἐκφύει, καὶ ἐκβάλλει ὥσπερ ἐνδύματα φύλλα, καὶ ἄνθη, καὶ καρπούς· ὁμοίως τὰ τοῦ χόρτου ἄνθη ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἔνδοθεν ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς προέρχεσθαι, καὶ σκέπεσθαι καὶ ἀμφιέννυται ἡ γῆ, καὶ ὁ χόρτος ὡς τὰ κρίνα, περὶ ὧν ὁ κύριος εἶπεν· ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο

§. IIX. Certemus igitur per fidem & conuerſationem in omni virtute, poſthac comparare nobis indumentum illud, ne corpore induti nudi deprehendamur, nec ſit quod glorificet in illa die noſtram carnem. Quantum enim vnusquisque per fidem ac ſtudium Spiritus ſancti accipere dignus habitus eſt, tantum in illa die glorificabitur quoque eius corpus. Quos enim nunc theſauros collegit intus anima, tunc reuelabuntur & apparebunt externe in corpore. Quemadmodum arbores, præterita hyeme, fouente illas potentia inuiſibili, quæ a ſole & ventis eſt, extra proiiciunt & emittunt tanquam indumenta, folia & flores & fructus: ſimiliter & graminum flores illo tempore ab intimo ſinu terræ progrediuntur, & ita tegitur atque decoratur terra, & gramen veluti lilia, de quibus Dominus dixit: *quod neque Salomon in vniuerſa gloria ſua ſic amictus fuerit, vt* Matth. VI, 29.

vnum ex his. Omnia enim huiusmodi exempla sunt, typi ac imagines christianorum in resurrectione.

§. IX. Propterea omnibus animis Deum diligentibus, hoc est, veris christianis, primus mensis est Xanthicus, qui dicitur Aprilis, qui quidem est dies resurrectionis, in quo per virtutem solis iustitiæ intus exsurgit gloria Spiritus sancti, protegens ac fovens corpora sanctorum: quam gloriam intus habebant absconditam in animis. Quod enim nunc habent, illud emergit tunc extra corpus. Hic, inquam, mensis primus est inter menses anni: hic gaudium adfert omni creaturæ, hic vestit nudas arbores, terram aperiens: hic omnibus animalibus gaudium parit, hic omnibus hilaritatem adfert, hic est christianorum primus mensis Xanthicus, qui est tempus resurrectionis, in quo glorificabuntur corpora illorum per lumen, quod ab hoc tempore

ὡς ἐν τούτων· ταῦτα γὰρ πάντα ὑποδείγματα, καὶ τύποι, καὶ εἰκόνες εἰσὶ τῶν χριστιανῶν ἐν τῇ ἀναστάσει.

§. IX. Οὕτω πάσαις ταῖς φιλοθέοις ψυχαῖς, τουτέστι τοῖς ἀληθινοῖς χριστιανοῖς, ἐστὶ μὴν πρῶτος Ξανθικὸς, ὁ καλούμενος Ἀπρίλλιος, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης ἔνδοθεν ἐξέρχεται δόξα τοῦ ἁγίου πνεύματος καλύπτουσα καὶ σκεπάζουσα τὰ σώματα τῶν ἁγίων ἥν περ δόξαν εἶχον ἔνδον ἐγκεκρυμμένην ἐν ταῖς ψυχαῖς· ὅπερ γὰρ ἔχει νῦν, αὐτὸ προέρχεται ἔξωθεν τοῦ σώματος τότε· οὗτός φημι ὁ μὴν πρῶτός ἐστι τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. οὗτος χαρὰν προσφέρει πάσῃ τῇ κτίσει, οὗτος ἀμφιέννυσι τὰ γυμνὰ δένδρα, τὴν γῆν διανοίγων. οὗτος πᾶσι τοῖς ζώοις χαρὰν προσφέρει, οὗτος τὴν ἱλαρότητα πᾶσι δεικνύει, οὗτός ἐστι τῶν χριστιανῶν πρῶτος μὴν Ξανθικὸς, ὅς ἐστι τῆς ἀναστάσεως καιρὸς, ἐν ᾧ δοξασθήσονται τὰ σώματα αὐτῶν διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν ὄντος ἐν αὐτοῖς φωτὸς ἀῤῥήτου,

τε,

τέςι τ̃ δυνάμεως
μα]ος, ὅπερ ἔςαι
ὅτε ἔνδυμα, βρῶ-
σις, ἀγαλλίασις,
εἰρήνη, ἄμφιον,
ος· πᾶν γάρ
λαμπρότατος,
ότητος ἐξ ἀρτίου,
ες τὸ πνεῦμα τ̃
γίνεται τότε,
ὁ τῦ νῦν δόξα-
ηξιώθησαν.

Πῶς τοίνυν ἕ-
καστος ὀφείλει πι-
ἀγωνίσασθαι,
θῆναι ἐν πάσῃ
πολιτείᾳ, καὶ
ἐν ἐλπίδι
ῇ πολλῇ, νῦν
θῆναι τὴν ἐξ
δύναμιν λαβεῖν
τῦ ἁγίε πνεύ-
ἔνδον ἐν τῇ ψυ-
τότε λυομένων τ̃
ἔχωμεν ὃ ἀμ-
ζωοποιήσῃ ἡ-
γεφησιν, ἐνδυ-
ὐ γυμνοὶ εὑρε-
καὶ ζωοποιή-
τὰ σώματα ἡ-
τῦ ἐνοικῦντος
ύματος ἐν ἡ-
ῦσῆς γὰρ ὁ μα-
πέδειξε τὸν τύ-
ῆς τῦ προσώ-
ἐπικειμένης τῦ
δόξης, ἣν ἡ

in illis est arcanum, hoc est, virtutem Spiritus, qui ipsis tunc erit indumentum, cibus, potus, exultatio, lætitia, pax, ornamentum, & vita æterna. Spiritus enim diuinitatis, quem ab hoc momento consequi digni habiti sunt, fit tunc in illis omnis pulchritudo splendoris & decoris cœlestis.

§. X. Quomodo igitur vnusquisque nostrum debet credere, & contendere, & in omni virtutis conuersatione operam nauare, & perseuerare in spe ac tolerantia multa, vt nunc dignus censeatur consequi virtutem cœlestem, & gloriam Spiritus sancti in interiore anima, vt tum dissolutis corporibus habeamus, quod tegat & viuificet nos? *Si tamen*, inquit, *induti, non nudi reperiemur.* Et, *resuscitabit corpora nostra mortalia per inhabitantem Spiritum eius in nobis.* Beatus enim Moses subindicauit nobis typo quodam, per gloriam scilicet Spiritus in facie eius hærentem, quam

2 Cor. V. 3.
Rom. IIX, 11.

nemo defixis oculis contemplari poterat, quomodo in resurrectione iustorum, glorificabuntur corpora sanctorum, quam quidem gloriam nunc in interiore homine animæ sanctorum & fidelium dignæ putantur habere. *Nos*
2. Cor. III, 18. *enim*, inquit, *omnes retecta facie, hoc est, interiori homine, gloriam Domini in speculo contemplamur, ad eandem imaginem transformati de gloria in gloriam.* Itidem Mo-
Exod. xxxiv, 30. ses quadraginta diebus ac quadraginta noctibus, vt scriptum est, panem non comedit, nec aquam bibit. Fieri autem non potest, vt corporea natura absque pane tantum temporis vitam transigat, nisi alius cibi spiritualis particeps fiat: quem cibum nunc temporis sanctorum animæ inuisibiliter virtute Spiritus sancti consequuntur.

§. XI. Duobus igitur typis beatus Moses ostendit, quam in resurrectione habituri sint gloriam veri christiani; gloriam scilicet luminis & delicias intellectuales Spiritus, qui-

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀτενίσαι ἠδύνατο, πῶς ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων δοξασθήσονται τὰ σώματα τῶν ἁγίων, ἥνπερ δόξαν ἀπὸ τοῦ νῦν ἔνδοθεν ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ ψυχαὶ ἁγίων καὶ πιστῶν καταξιοῦνται ἔχειν. ἡμεῖς γάρ, φησι, πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ, τουτέστι τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ, τὴν δόξαν τοῦ κυρίου κατοπτριζόμεθα, εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμενοι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν. ὁμοίως πάλιν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ ἔφαγεν, ὡς γέγραπται, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν. ἀδύνατον δὲ τὴν τοῦ σώματος φύσιν ἄνευ ἄρτου τοσοῦτον ζῆσαι, εἰ μὴ τροφῆς ἑτέρας πνευματικῆς μετελάμβανεν· ἧσπερ τροφῆς ἀπὸ τοῦ νῦν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαὶ ἀοράτως ἐκ τοῦ πνεύματος μεταλαμβάνουσι.

§. XI. Κατὰ δύο οὖν τύπους ὁ μακάριος Μωϋσῆς ὑπέδειξεν, ἥνπερ ἐν τῇ ἀναστάσει ἕξουσι δόξαν φωτὸς καὶ τρυφὴν νοερὰν τοῦ πνεύματος οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοί, οὓς καὶ κρυπτῶς ἀπὸ

τοῦ

bus etiam occulte nunc digni reputantur. Propterea tunc in corpore illorum hæc apparebunt. Quam enim nunc in ſuis animis gloriam ſancti habent, vt prædictum eſt, illa tum teget & operiet nuda corpora, & ad cœlos rapiet, & tandem corpore & anima in regno cum Domino requieſcemus in ſecula. Cum enim Adamum Deus conderet, non præparauit ei corporeas alas, vt volatilibus, quippe Spiritus ſancti alas ei apparans, hoc eſt, quas largiturus ei eſſet in reſurrectione, vt ipſum eleuarent & abriperent, quorſum Spiritui placeret: quas alas iam nunc animæ ſanctorum habere dignæ habentur, quæ mente ad cœleſtes cogitationes ſubvolant. Chriſtianorum enim mundus alius eſt, & alia menſa, & alia indumenta, & alia fruitio, alia communicatio, & alius intellectus. Quapropter & præſtantiores ſunt omnibus hominibus. Hanc autem virtutem intus in ani-

permiſcebuntur, cuius in hac vita animæ illorum experimentum ſumſerunt.

§. XII. Debet igitur vnusquisque noſtrum contendere, elaborare & in omni virtutum genere operam adhibere, & credere & requirere a Domino, vt illius gloriæ ab hoc tempore particeps fiat interior homo, & in ſanctitate illa de Spiritu participet anima, vt expurgatis ſordibus malitiæ, habeamus quoque in reſurrectione quod nuda corpora noſtra reſurgentia operiat, deformitatem tegat, viuificet, & in æternum in regno cœlorum refocillet. Deſcenſurus enim eſt de cœ-

τῇ δόξῃ ἐκε
θήσονται, ἧς α
ψυχαὶ αὐτ
ἐδέξαντο.

§. XII.
νυν ἕκαςος
νίζεσθαι,
καὶ σπουδάσ
ἀρεταῖς, κα
ζητῆσαι παρ
ἐκείνης τ δό
νῦν μέτοχ
τὸν ἔσω ἄνθρ
ἐκείνῃ τῇ
πνεύματος
κοινωνῆσαι,
θέντες τὸν
κίας, ἔχωμ
ναςάσει ὃ
μνὰ τὰ σώμ
νιςάμενα, κα
μοσιώην ἐνδ
ποιήσῃ, καὶ
τῇ βασιλεί
τῶν οὐρανῶν.

ἔχοντας τὸ ἴδιον ση-
ον, τουτέστι τὴν σφρα-
α τοῦ πνεύματος, τού-
ὡς ἰδίας προσφω-
ει ἐκ δεξιῶν στήσ.
ἐμὰ γάρ φησι, πρό-
τα τῆς ἐμῆς φωνῆς
ουσι, καὶ γινώσκω τὰ
, καὶ γινώσκομαι
τῶν ἐμῶν. καὶ τότε
θεία τὰ σώματα
ων περιβληθήσονται
ῶν ἀγαθῶν ἔργων, καὶ
ς πνεύματος ἔσον-
πλήρεις, ἧς ἀπὸ τοῦ
εἶχον ἐν ταῖς ψυ-
ς· καὶ οὕτω δοξα-
τες ἐν τῷ θείῳ φωτὶ,
εἰς οὐρανὸς ἁρπα-
ντες εἰς ἀπάντησιν τοῦ
εἰς ἀέρα καθὰ τὸ γε-
αμμένον, πάντοτε σὺν
υρίῳ ἐσόμεθα, σὺν
ῷ βασιλεύοντες εἰς
ἀπεράντους αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

qui peculiare signum, id est, signum Spiritus habuerint, hos velut suos compellabit, & a dextris statuet. *Meæ enim*, inquit, *oues meam vocem audiunt. Et ego cognosco meas, & cognoscor a meis.* Et tum eorum corpora gloria diuina circumdabuntur ex bonis operibus, & illi ipsi gloria Spiritus replebuntur, quam in vita hac in anima habebant. Et ita lumine diuino illustrati, & in cœlum *abrepti in occursum Domini*, in *æternum*, vt scriptum est, *cum Domino erimus*, vna cum eo regnantes in infinita seculorum secula.

Amen.

Iob. X, 27.
Ioh. X, 14.
1. Thess. IV, 16. 17.

HOMILIA VI.

Qui Deo placere cupiunt, preces ſuas in pace, tranquillitate, manſuetudine ac ſapientia facere debent, ne clamoribus vſi, omnibus ſcandalum pariant. Continet vero homilia duas quæſtiones, vtrum throni & coronæ creaturæ ſint? & de duodecim thronis Iſrael.

§. I.

QVi accedunt ad Dominum, debent preces ſuas in quiete, pace & tranquillitate multa fundere, non ineptis aut confuſis clamoribus vti, ſed intentione cordis & cogitationibus ſobriis attendere Domino. Veluti, dum quis morbo oppreſſus, ſi cauterio inuratur & chirurgica manu tractetur, quam fortiter & patienter dolorem illatum tolerat, absque tumultu & perturbatione ſeipſum continens. Nec deſunt alii, qui eodem dolore affecti, dum cauteria adhibentur, aut a chirurgis ipſi tractantur,

ΟΜΙΛΙΑ ς'.

Οἱ βουλόμενοι Θεῷ εὐαρεστῆσαι, τὰς εὐχὰς ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, καὶ ἡμερότητι, καὶ σοφίᾳ ποιεῖσθαι ὀφείλουσιν, ἵνα μὴ κραυγαῖς κεχρημένοι εἰς πάντας σκανδαλίζωνται. συνέχει δὲ ἡ ὁμιλία ζητήσεις δύο, εἰ οἱ θρόνοι καὶ οἱ στέφανοι κτίσματά εἰσι, καὶ περὶ τῶν δώδεκα θρόνων τοῦ Ἰσραήλ.

§. I.

ΟΙ προσερχόμενοι τῷ κυρίῳ, ὀφείλουσι τὰς εὐχὰς ἐν ἡσυχίᾳ καὶ εἰρήνῃ καὶ καταστάσει πολλῇ ποιεῖσθαι, καὶ οὐχὶ ἀπρεπέσι κραυγαῖς, καὶ συγκεχυμέναις, ἀλλὰ πόνῳ καρδίας, καὶ λογισμοῖς νήφουσι προσέχειν τῷ κυρίῳ· καὶ ὥσπερ ἐὰν εἴ τις ἔχων πάθη καὶ καυτηριάζηται, καὶ χειρουργῆται, οὕτως ἀνδρείως καὶ ὑπομονητικῶς φέρει τὸν προσφερόμενον πόνον, ἄνευ θορύβου καὶ ταραχῆς κρατῶν ἑαυτοῦ· εἰσὶ δὲ ἄλλοι τὸν αὐτὸν πόνον ἔχοντες, καὶ ἐν τῷ καυτηριάζεσθαι ἢ χειρουργεῖσθαι κραυ-

κραυγαῖς ἀπρεπέσι κέχρηνται· καὶ αὐτός ἐστι πόνος τοῦ βοῶντος, καὶ τοῦ μὴ βοῶντος, τοῦ ταρασσομένου καὶ τοῦ μὴ ταρασσομένου· εἰσί τινες οὕτως ἔχοντες θλίψιν καὶ πόνον, καὶ εὐκαταστάτως φερόμενοι ἄνευ ταραχῆς κρατοῦντες ἑαυτῶν τὸν νοῦν ἐν τοῖς λογισμοῖς. εἰσὶ δὲ ἄλλοι τὴν αὐτὴν θλίψιν ἔχοντες καὶ ἀνυπομονήτως φερόμενοι μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς τὰς προσευχὰς ποιοῦντες εἰς τὸ καὶ τοὺς ἀκούοντας σκανδαλίζεσθαι· εἰσὶ δὲ ἄλλοι μὴ ἔχοντες πόνον, εἰς δὲ ἐπίδειξιν, ἢ ἰδιωτείαν φερόμενοι, κραυγαῖς ἀτάκτοις κέχρηνται, ὡς διὰ τούτων δυνάμενοι εὐαρεστῆσαι τῷ θεῷ.

indecentibus clamoribus vtuntur: & par tamen eſt dolor clamantis & non clamantis, tumultuantis & non tumultuantis. Sunt quidam, qui dum eundem dolorem & moleſtiam ſuſtinent, tranquillo animo ferunt, & absque perturbatione ſuæ mentis cogitationes ſuſtinent. Sunt & alii eadem afflictione oppreſſi, qui impatienti animo dum illam ferunt, cum tumultu & perturbatione, preces fundunt, vt qui audiant, ſcandalum inde contrahant. Sunt & alii, qui quamuis nullum dolorem ſentiant, ad oſtentationem tamen, aut ex peculiari more, importunis clamoribus vtuntur, ac ſi his poſſint placere Deo.

§. II. Οὐ χρὴ δὲ τὸν τοῦ θεοῦ δοῦλον ἐν τοιαύτῃ ἀκαταστασίᾳ εἶναι, ἀλλ' ἐν πάσῃ ἡμερότητι καὶ σοφίᾳ, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾷον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; καὶ ἐπὶ τοῦ Μωσέως καὶ τοῦ Ἡλία

§. II. Non autem decet ſeruum Dei in hoc tam incompoſito ſtatu viuere, ſed in omni tranquillitate ac ſapientia, vt inquit propheta, *ad quem reſpiciam, niſi ad manſuetum, & quietum, & trementem ſermones meos?* Ieſ. LXVI, 2. Et temporibus Moyſis & Eliæ

reperimus, quod, cum in apparitionibus, quæ illis obtigerunt, multa ministeria tubarum & virtutum præcessissent Domini maiestatem, in illis omnibus agnita fuerit & apparuerit aduentus Domini in pace, & tranquillitate, & quiete. *Ecce enim*, inquit, *vox auræ tenuis, & in ea Dominus.* Liquet ergo, quod requies Domini sita sit in pace & tranquillitate. Fundamentum enim, quod iecerit homo, & initium quod cœperit, in eo vsque ad finem permanet. Si alta nimis & querula voce preces fundere cœperit, ad finem vsque eandem consuetudinem obtinet. Quia autem Dominus humanitate plenus est, contingit, vt huic etiam auxilium præstet. Hi igitur propter impulsum gratiæ ad finem vsque eadem consuetudine vtuntur, quamvis videamus, quod hic precandi modus idiotarum sit, propterea, quod aliis scandalum pariant, & seipsos inter precandum perturbent.

1. Reg. XIX, 12.

εὑρίσκομεν, ὅτι ἐν τῇ γιγνομένῃ αὐτοῖς ἐπιφανείᾳ πολλῆς διακονίας γιγνομένης σαλπίγγων καὶ δυνάμεων ἔμπροσθεν τῆς δεσποτικῆς ἀξίας, ἐν ἐκείνοις πᾶσι διεκρίθη καὶ ἐφανερώθη ἡ τοῦ κυρίου παρουσία, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, καὶ ἀναπαύσει. ἰδοὺ γάρ φησι, φωνὴ αὔρας λεπτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ ὁ κύριος. δείκνυται τοίνυν, ὅτι ἡ τοῦ κυρίου ἀνάπαυσις ἐν εἰρήνῃ καὶ καταστάσει ἐστί. θεμέλιον γὰρ ὃν τίθησιν ἄνθρωπος καὶ ἀρχὴν ἣν ἄρχεται, ἐν αὐτῇ μέχρι τέλους διαμένει· ἐὰν ἐν φωνῇ, καὶ ταραχῇ ἄρξηται τὴν προσευχὴν ποιεῖσθαι, μέχρι τέλους τὴν αὐτὴν συνήθειαν κρατεῖ· ἐπειδὴ δὲ ὁ κύριος φιλάνθρωπός ἐστι, συμβαίνει, ὅτι καὶ τούτῳ δίδωσι βοήθειαν· οὗτοι οὖν διὰ τὴν προτροπὴν τῆς χάριτος, ἕως τέλους τῇ αὐτῇ συνηθείᾳ ἀποκέχρηνται, κἂν ὁρῶμεν ὅτι τὸ μέρος τοῦτο ἰδιωτῶν ἐστι, διὰ τὸ καὶ ἄλλους σκανδαλίζειν, καὶ αὐτοὺς τεταραγμένως ποιεῖσθαι τὴν προσευχήν.

§. III.

§. III. Ὁ δὲ ἀληθινὸς θεμέλιος τῆς προσευχῆς, οὗτός ἐστι, τὸ προσέχειν τοῖς λογισμοῖς, καὶ ἐν πολλῇ ἡσυχίᾳ καὶ εἰρήνῃ ποιεῖσθαι τὴν προσευχὴν, ὡς μήτε τοὺς ἔξωθεν σκανδαλίζεσθαι· οὗτος γὰρ ἐὰν ἐπιδέξηται τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τελείωσιν, ἄχρι τέλους ἐν ἡσυχίᾳ ποιήσας, πλέον τοὺς πολλοὺς οἰκοδομήσει. οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰρήνης. οἱ γὰρ ταῖς κραυγαῖς κεχρημένοι, κελευσταῖς ἐοίκασι, μὴ δυνάμενοι πανταχοῦ εὔξασθαι, μήτε ἐν ἐκκλησίαις, μήτε ἐν κώμαις· εἰ μὴ τύχα ἐν ἐρημίαις κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν. οἱ δ' ἐν ἡσυχίᾳ προσευχόμενοι, πάντας οἰκοδομοῦσιν ἐν παντὶ τόπῳ· χρὴ γὰρ ὅλον τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου ἐκτελεῖν ἐν τοῖς λογισμοῖς, καὶ τὴν περικειμένην ὕλην τῶν πονηρῶν λογισμῶν ἀποκόπτειν καὶ ἐπείγειν ἑαυτὸν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ μὴ ποιεῖν τὰ θελήματα τῶν λογισμῶν, ἀλλὰ πανταχόθεν ῥεμβομένους αὐτοὺς συνάγειν διακρίνοντα τοὺς φυσικοὺς λογισμοὺς ἀπὸ τῶν πονηρῶν πα-

§. III. Verum autem orationis fundamentum hoc est, attendere nimirum cogitationibus, & in multa tranquillitate & pace preces fundere, vt ceteri nulla ratione scandalum accipiant. Hic enim, si consecutus gratiam Dei & perfectionem, vsque ad finem tranquille precatus fuerit, magis multos ædificabit. *Non enim est confusionis Deus, sed pacis.* 1. Cor. XIV, 13. Qui enim clamoribus vtuntur, hortatoribus similes sunt, & non possunt vbique precari, neque in ecclesiis, neque in vicis; nisi forte in solitudinibus pro lubitu suo. Qui autem tranquille precantur, omnes in omni loco ædificant. Decet enim omnem laborem hominis consumi in cogitationibus, ac subiectam materiam prauarum cogitationum præcidere; & compellere seipsum ad Deum: nec obtemperare voluntati cogitationum, sed eas undique errantes colligere, discernendo naturales a prauis. Anima

enim quæ peccato obnoxia eſt, perinde ſe habet, ac ſi ſit in monte magna ſylua, aut in flumine arundines, aut denſæ ſpinæ ac nemora. Quicumque igitur illum locum transgreſſuri ſunt, eos extendere manus, & cum violentia ac labore ſubiectam materiam amoliri oportet. Ita quoque materia cogitationum aduerſariæ poteſtatis animæ adhæret. Magna igitur animi diligentia ac attentione opus eſt, vt quis ſecernat externas cogitationes ab aduerſaria poteſtate ortas.

λάζεται γὰρ ἡ ψυχὴ ἡ ὑπὸ ἁμαρτίαν, ὥσπερ ἐν ὄρει ὕλη μεγάλη, ἢ ἐν ποταμῷ καλαμῶνι, ἢ δάση τινὰ ἀκανθῶν, καὶ ὑλῶν. οἱ οὖν βουλόμενοι δι' ἐκείνου τοῦ τόπου παρελθεῖν, ὀφείλουσιν ἐκτείνειν τὰς χεῖρας, καὶ μετὰ βίας καὶ καμάτου ἀπωθεῖσθαι τὴν περικειμένην ὕλην· οὕτω καὶ ἡ τῶν λογισμῶν τῆς ἐναντίας δυνάμεως ὕλη περίκειται τῇ ψυχῇ. πολλῆς οὖν σπουδῆς καὶ προσοχῆς νοὸς χρεία, ἵνα τις διακρίνῃ τοὺς ἀλλοτρίους λογισμοὺς τῆς ἐναντίας δυνάμεως.

§. IV. Eſt enim quis ſua ſolius virtute confiſus, exiſtimans ſuopte marte circumiectos ſe excidere poſſe montes. Eſt quoque alius, qui cum in tranquillitate & diſcretione animum ſuum regat, absque vlla defatigatione plenius opus ſuum perficit, quam ille. Sic in precibus quoque ſunt quidam, qui cum clamoribus ineptis vtantur, veluti robore corporis confiſi, haud norunt furta cogitationum: ſed exiſti-

§. IV. Ἔστι γάρ τις θαῤῥῶν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει, νομίζων ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκκόπτειν τὰ περικείμενα ὄρη. ἔστι δὲ ἄλλος ἀπὸ καταστάσεως καὶ διακρίσεως διοικῶν τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ ἀκαμάτως πλέον ἐκείνου τὸ ἔργον αὐτοῦ διανύων· οὕτω καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς, εἰσί τινες κραυγαῖς κεχρημένοι ἀπρεπέσι. ὡς δὲ τῇ σωματικῇ ἰσχύϊ πεποιθότες, μὴ εἰδότες τὰς κλοπὰς τῶν λογισμῶν, ἀλλὰ νομίζον-

τες

ἰδίᾳ δυνάμει τὸ
κατόρθωμα ποι-
οῦσι δὲ ἄλλοι οἱ
γισμοῖς προσέ-
ἔχουσι τὸν ἀγῶνα
ωι ἔσωθεν. οὗτοι
γνώσεως αὐτῶν
κρίσεως δύναν-
ορθῶσαι, καὶ ἀ-
ῶσαι τοὺς ἐπανι-
λογισμοὺς, καὶ
θέλημα τοῦ κυρίου
ῆσαι. εὑρίσκομεν
ἀποστόλῳ, ὅτι
ιδομοῦντα τὸν ἄλ-
ζονα λέγει· φησὶ
λαλῶν γλώσσαις,
οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ
εύων, ἐκκλησίαν
εῖ· ὁ δὲ προφη-
είζων, ἢ ὁ λαλῶν
ις· ἕκαστος οὖν
θαι τὸ ἄλλους οἰ-
ται, καὶ κατα-
τῆς βασιλείας τῶν

Ἐρώτησις.

V. Ἐπειδή τινες
ν, ὅτι οἱ θρόνοι
στέφανοι κτίσμα-
ι, καὶ οὐχὶ πνεύμα-
τως ὀφείλομεν ἀ-

Ἀπόκρισις.

θρόνος τῆς θεότητος
ῶν ἐστι· καὶ πάλιν

mant, se propria virtute absolutum opus perfecturos. Sunt quoque alii, qui cogitationibus attendunt, & prælium omne intus committunt. Hique propter intellectum, ac discretionem, possunt recte agere, & amoliri insurgentes cogitationes, & secundum voluntatem Domini ambulare. Reperimus autem apud apostolum, quod eum, qui alium ædificat, maiorem dicat: inquit enim, *qui loquitur lingua, seipsum* 1. Cor. XIV, 4.
ædificat: at qui prophetat, congregationem ædificat: qui autem prophetat, maior est, quam qui loquitur linguis. Vnusquisque igitur eligat potius alios ædificare, & dignus censebitur regno cœlorum.

Interrogatio?

§. V. *Quoniam quidam dicunt, quod throni & coronæ creaturæ sint, & non spiritus, quomodo hæc intelligenda?*

Responsio.

Thronus diuinitatis est mens nostra, & ex aduerso,

thronus nostræ mentis est diuinitas & Spiritus. Similiter quoque satanas, & potestates, & principes tenebrarum post transgressionem mandati, insederunt cor & mentem, & corpus Adæ tanquam thronum proprium. Propterea ergo venit Dominus, & assumsit ex virgine corpus. Si enim in sola diuinitate descendere placuisset, quis potuisset sufferre? Verum per organum corporis loquebatur cum hominibus. Quapropter spiritus malitiæ, qui insedebant corpus, extrusit e thronis intellectus & cogitationum, quos inhabitabant; & expurgauit conscientiam Dominus, & sibi thronum parauit mentem, & cogitationes, & corpus.

ὁ θρόνος τοῦ νοῦ, ἡ θεότης ἐστὶ, καὶ τὸ πνεῦμα. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σατανᾶς, καὶ αἱ δυνάμεις, καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ σκότους ἀπὸ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς ἐνεκάθησαν εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὸν νοῦν, καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ, ὡς εἰς θρόνον ἴδιον. λοιπὸν οὖν διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ κύριος, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆς παρθένου τὸ σῶμα· εἰ γὰρ ἠθέλησε γυμνῇ τῇ θεότητι κατελθεῖν, τίς ἠδύνατο ὑπενεγκεῖν; ἀλλὰ διὰ τοῦ ὀργάνου τοῦ σώματος ἐλάλει τοῖς ἀνθρώποις. λοιπὸν οὖν τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, ἃ ἐνεκαθέζοντο εἰς τὸ σῶμα, καθεῖλεν ἀπὸ τῶν θρόνων, τῶν νοημάτων καὶ τῶν λογισμῶν οἷς ἐνεπολιτεύοντο, καὶ ἐκαθάρισε τὴν συνείδησιν ὁ κύριος, καὶ ἑαυτῷ θρόνον ἐποίησε τὸν νοῦν καὶ τοὺς λογισμοὺς, καὶ τὸ σῶμα.

Interrogatio?

Matth. XIX, 28. §. VI. *Quid igitur est, quod dixit, sedebitis super duodecim thronis, iudicantes duodecim tribus Israel?*

Ἐρώτησις.

§. VI. Τί οὖν ἐστιν ὃ εἶπε, καθήσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ;

Responsio.

Hoc inuenimus impletum

Ἀπόκρισις.

Τοῦτο εὑρίσκομεν ὅτι ἐπὶ

ἐπὶ τῆς γῆς ἐγένετο, ὅτε ὁ κύριος ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς· ἔπεμψε γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ παράκλητον εἰς τοὺς δώδεκα ἀποστόλους, καὶ τὴν ἁγίαν δύναμιν, ἥτις ἐλθοῦσα κατεσκήνωσε, καὶ ἐνεκάθισεν εἰς τοὺς θρόνους τῶν νοημάτων αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ οἱ παρεστηκότες εἶπον, ὅτι οὗτοι γλεύκους εἰσὶ μεμεστωμένοι, λοιπὸν ἤρξατο Πέτρος κρίνειν αὐτοὺς λέγων περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι ἄνδρα δυνατὸν ἐν λόγοις καὶ σημείοις ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. καὶ ἰδὲ ἐκεῖ ποιεῖ θαυμάσια, διαῤῥήσσει τοὺς λίθους τῶν μνημείων, καὶ ἐγείρει τοὺς νεκρούς· γέγραπται γὰρ, ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν. εἰς μετάνοιαν οὖν ἦλθον κατηχηθέντες ὑπὸ τοῦ Πέτρου πολλοὶ, ὥστε γενέσθαι κόσμον καινὸν ἐκλεκτὸν θεοῦ.

§. VII. Ὁρᾷς πῶς ἐφάνη ἀρχὴ κρίσεως· ἐκεῖ γὰρ ἐφάνη κόσμος καινός· ὧδε γὰρ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία καθεσθῆναι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ κρῖναι.

esse in terris, quando Dominus assumtus est in cœlos. Misit enim Spiritum consolatorem in duodecim apostolos, & virtutem sanctam; quæ adueniens tentoria posuit, & sedit in thronis mentium ipsorum. Quia autem, qui adstiterunt, dicebant, musto repletos esse, inde cœpit Petrus iudicare eos, dicens de
Iesu, *virum potentem & Act. II,*
verbis & prodigiis, vos cruci- 23.
fixistis, suspendentes de ligno. Et ecce illic mirabilia facit, disrumpit lapides monumentorum & suscitat mortu-
os. Scriptum enim est, *in Ioel. II,*
nouissimis diebus effundam de 28.
Spiritu meo super omnem car- Act. II,
nem, & prophetabunt filii 17.
vestri & filiæ vestræ. Quocirca multi a Petro instructi, ad pœnitentiam redierunt, vt fieret mundus nouus isque electus a Deo.

§. VII. Vides ergo quomodo apparuit initium iudicii; illic enim apparuit mundus nouus. Hic enim illis data est potestas sedendi in hoc mundo & iudicandi.

Et licet futurum sit, vt sedeant, & faciant iudicium in aduentu Domini, in resurrectione mortuorum; tamen hic quoque id fit, Spiritu sancto sedente in thronis mentium ipsorum. Verum nec diademata, quæ christiani in futuro seculo acceptuti sunt, sunt creaturæ, & qui hoc dicunt, absurdum asserunt: verum hæc Spiritum transformatum ostendunt. Quid enim dicit apostolus Paulus
Gal. IV, 26. de Ierusalem cœlesti, *illam matrem esse nostrum omnium, quacum vna confitemur?* Vestem autem, quam gestant christiani, quod attinet, Spiritus videlicet amicit illos in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti, in secula. Amen.

καίτοι μελλόντων αὐτῶν καθέζεσθαι καὶ ποιεῖν κρίσιν ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, καὶ ὧδε γίγνεται, τοῦ ἁγίου πνεύματος καθεσθέντος ἐν τοῖς θρόνοις τῶν νοημάτων αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὰ διαδήματα ἅπερ λαμβάνουσιν οἱ χριστιανοὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι, οὐκ εἰσὶ κτίσματα. καὶ οἱ λέγοντες, κακῶς λέγουσιν. ἀλλὰ ταῦτα τὸ πνεῦμα μεταμορφούμενον ὑποδεικνύει· τί λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ τῆς ἐπουρανίου, ὅτι αὐτή ἐστι μήτηρ πάντων ἡμῶν, ἣ συνομολογοῦμεν. περὶ δὲ τοῦ ἐνδύματος, ὃ φοροῦσιν οἱ χριστιανοί, δηλονότι αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἀμφιάζει αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ζ.

...ερὶ τῆς χρηστότητος
...ς Χριστοῦ πρὸς τὸν ἄν-
...ρωπον. Συνέχει καὶ ἡ
...μιλία ζητήσεις καὶ ἀ-
ποκρίσεις τινάς.

§. I.

Ὥσπερ ἐάν τις εἰσ-
έλθῃ εἰς οἴκους
βασιλικοὺς, καὶ
...ῃ τὰς ἐκεῖ ἱστορίας,
...ὶ τὰ κάλλη, ἀλλα-
...οῦ θησαυροὺς ἀποκει-
...ένους, καὶ ἀλλαχοῦ ἄλ-
...α, καὶ ἀνακλιθῇ με-
...ὰ τοῦ βασιλέως, καὶ
...αρατεθῇ αὐτῷ ἐδέ-
...ματα καὶ πόματα ἥ-
...ιστα, καὶ ἀπολαύῃ
...αντοίως εἰς τὰς θεω-
...ας καὶ τὰ κάλλη·
...ὰ ταῦτα δὲ ἀποσπα-
...ῇ ἐκεῖθεν, καὶ εὑρεθῇ
...ς δυσώδεις τόπους ἀπ-
...χθείς· ἢ ὥσπερ ἐὰν
...ς ὡραιοτέρα κόρη, καὶ
...φωτέρα, καὶ πλουσιω-
...ρα ὑπὲρ πάσας, λάβῃ
ἄνδρα πτωχὸν, τα-
...νὸν, καὶ δυσειδῆ, ἐν-
...δυμένον ῥακώδη, καὶ
...κδύσῃ αὐτὸν τὰ ῥυ-
...ρὰ ἐνδύματα, καὶ
...δύσῃ βασιλικὴν ἐσθῆ-
..., καὶ ἐπιθῇ αὐτῷ διά-
...μα, καὶ γένηται αὐτῷ
...ινωνὸς, λοιπὸν ὁ ἐρ-

Homilia VII.

De Clementia Christi erga hominem. Continet etiam Homilia interrogationes & responsiones quasdam.

§. I.

Qvemadmodum, si quis ingressus domos regias, contempletur illic depictas historias & omnem ornatum, alia in parte thesauros reconditos, & alia in parte alia: & accumbat cum rege, eique apponantur esculenta & poculenta suauissima, & fruatur cum delectatione omnimodo hac contemplatione & splendore; postmodum autem abstrahatur inde, & in loca graueolenta abreptus inueniatur: Aut quemadmodum si puella quædam, ceteris omnibus longe formosior, sapientior, ac locupletior, accipiat virum pauperem, humilem, & deformem, pannis dilaceratis obsitum; & exutum sordida veste induat veste regia, ac imposita corona fiat ei coniunx: tandem pauper ille in-

buit alterius seculi, aliusque cibi suauissimi: ostendit illi gloriam & delicias regias, ineffabiles, cœlestes. Et tandem ille, dum confert illa spiritualia cum iis, quæ sunt huius seculi, omnia hæc reiicit; siue regem adspiciat, siue potentes, siue sapientes, thesaurum cœlestem intuetur. Siquidem enim Deus charitas est, accipit cœlestem ac diuinum ignem Christi, & hoc fruitur, ac lætitia afficitur, & illic deuinctus hæret.

Interrogatio?

§. II. *Vtrum satanas sit cum Deo tam in aëre quam in hominibus.*

Responsio.

ταπεινῷ α
ησεν· ἐγει
λυ αἰῶνο
φῆς ἡδυτ
αὐτῷ δόξα
βασιλικὰ
ράνια· καὶ
κρίνων ἐκε
ματικὰ τ
τούτου, πά
εἴτε βασιλ
δυνάστας, ε
σαυρὸν τὸν
βλέπει· ἐπ
ὁ ἀγάπη
τὸ οὐράνιον
τοῦ Χριστοῦ,
ἐχάρη, καὶ
δεδεμένο

Ἐρ

§. II.
σατανᾶς τ
τῷ ἀέρι, ε
θρώποις;

Ἀπ

οὔτε μιαίνεται· ἐπέτρεψε δὲ εἶναι τὸ κακὸν εἰς γυμνασίαν τῶν ἀνθρώπων· πλὴν τὸ κακὸν ἐσκότωται καὶ τετύφλωται, καὶ οὐ δύναται ἰδεῖν τὸ καθαρὸν καὶ ἁπλοῦν τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ λέγει τις, ἴδιον τόπον ἔχειν τὸν σατανᾶν, καὶ ἴδιον τὸν Θεὸν, ποιεῖ αὐτὸν καὶ περιγραπτὸν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἔνθα κατοικεῖ ὁ πονηρός· πῶς δὲ λέγομεν τὸ ἀγαθὸν ἀπερίγραπτον εἶναι, καὶ ἀκατάληπτον, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ εἶναι, καὶ μὴ μιαίνεσθαι τὸ ἀγαθὸν ὑπὸ τοῦ κακοῦ; μὴ γὰρ, ἐπειδὴ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ ἥλιος καὶ τὰ ὄρη ἐν αὐτῷ εἰσι τῷ Θεῷ, καὶ δι' αὐτοῦ συνέστηκε; μὴ καὶ αὐτὰ Θεὸς ἐγένετο; τὰ δημιουργήματα εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν πέπηκται, καὶ ὁ δημιουργὸς ὁ συνὼν τοῖς κτίσμασι, Θεός ἐστιν.

Ἐρώτησις.

§. III. Ἐπειδὴ ἡ ἁμαρτία μεταμορφοῦται εἰς ἄγγελον φωτὸς, καὶ παρομοία τῆς χάριτός ἐστι, πῶς ἂν νοήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, καὶ πῶς δέξεται καὶ διακρινεῖ τὰς τῆς χάριτος;

nec polluitur. Permisit autem Deus malum, ad exercitium hominum. Verum malum illud obtenebratum & occœcatum est, nec potest videre puritatem & simplicitatem Dei. Si vero quis dicat, proprium locum habere satanam, proprium quoque Deum, circumscriptum eum facit, vsque ad eum locum, vbi habitat nequam. Quomodo ergo dicimus, bonum incircumscriptum esse, & incomprehensibile, & omnia in eo esse, nec infici bonum a malo? Numquid enim, siquidem cœlum, & sol, & montes in Deo ipso sint ac per eum consistant, & ipsa sunt Deus? Opificia quælibet suo ordine constructa sunt, & opifex, qui illis adest, Deus est.

Interrogatio?

§. III. *Cum peccatum in angelum lucis transformetur, & simile sit gratiæ, quo pacto cognoscet homo insidias diaboli? & quo pacto suscipiet & discernet semitas gratiæ?*

Responsio.

Ea quæ ſunt gratiæ, plena ſunt lætitiæ, pacis, dilectionis & veritatis. Hæcce veritas impellit hominem ad inquirendam veritatem. Sed peccati ſpecies ſunt turbulentæ, nec lætitiam aut dilectionem erga Deum habent. Quemadmodum enim intybus ſimilis eſt lactucæ, hæc quidem dulcis, illa vero amara. In ipſa etiam gratia quædam ſimilia ſunt veritatis, & quidem ipſa eſt ſubſtantia veritatis. Veluti eſt ſplendor ſolis & circulus ipſe, & aliter ſplendor apparet, aliter lumen, in circulo repoſitum. Sit lucerna in domo, alius eſt ſplendor vbique refulgens, & aliud eſt lumen in ipſa lucerna ſplendidius & elegantius. Sic ſunt quædam, quæ a gratia manant, quando ea procul a ſe, tanquam viſiones quaſdam, intuetur homo, eorum viſionibus delectatur & fit alius, quando in eum ingreſſa potentia Dei, detinet membra & cor eius, ac captiuam illius mentem red-

Ἀπόκρισις.

Τὰ τῆς χάριτος χαρ
ἔχει, εἰρήνην ἔχει, ἀγάπ
ἔχει, ἀλήθειαν ἔχει. αὐτ
ἡ ἀλήθεια ἀναγκάζει τ
ἄνθρωπον ἀλήθειαν ἐπ
ζητεῖν· τὰ δὲ τῆς ἁμαρτία
εἴδη ἐστὶ τεταραγμένα,
οὐκ ἔχει ἀγάπην καὶ χα
ρὰν πρὸς τὸν Θεόν. ὥσπ
γάρ ἐστιν ἡ πικρὶς ὁμοί
τῆς θρίδακος, τὸ μὲν
γλυκὺ, τὸ δὲ ἐν πικρ
καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ χ
ριτί ἐστιν ὅμοια ἀληθ
ας, καὶ ἔστιν αὐτὴ ἡ ὑπ
στασις τῆς ἀληθείας. οὐ
ἐστιν ἡ αὐγὴ τοῦ ἡλίου, κ
αὐτὸς ὁ κύκλος, καὶ ἄ
λως ἡ αὐγὴ φαίνει, κ
ἄλλως τὸ φῶς, τὸ ἀπ
κείμενον ἐν τῷ κύκλῳ· ἢ
λύχνος ἅπτων εἰς οἶκο
ἄλλη ἐστὶν ἡ αὐγὴ ἡ πα
ταχοῦ λάμπουσα, καὶ ἄ
λο ἐστὶ τὸ φῶς τὸ ἐν αὐ
τῷ λύχνῳ λαμπρότερ
καὶ φαιδρότερον. οὕτ
ἐστί τινα τῆς χάριτος, ὅ
μακρόθεν αὐτοῦ ὡς ὁρ
σεις τινὰς βλέπει ὁ ἄνθ
πος, καὶ χαίρει εἰς α
τὰς τὰς ὁράσεις, καὶ ἔ
ἄλλος, ὅτε εἰσέρχετ
εἰς αὐτὸν ἡ δύναμις
Θεοῦ, καὶ κατέχει αὐτοῦ
μέλη καὶ τὴν καρδίαν, κ
αἰχμαλωτίζει τὸν

dit in amorem Dei. Quando *Act.*
Petrum comprehensum in *XII, 3. 8.*
carcerem detruserunt, cumque carcer esset clausus, venit angelus, & effractis vinculis eius eduxit eum, ipse vero tanquam in excessu mentis constitutus, visionem putabat esse.

Interrogatio?

§. IV. *At quomodo cadunt, qui a gratia Dei diriguntur?*

Responsio.

Ipsæ cogitationes puræ in propria natura labuntur ac cadunt. Incipit enim homo extolli, iudicare, ac dicere, *tu peccator es*, seipsum vero iustum æstimare. Nescis, quid
loquatur Paulus: *Datus est* *2. Cor.*
mihi aculeus carne, angelus *XII, 7.*
satanæ, vt me colaphis cædat, ne supra modum efferar. Habet enim pura quoque natura in se quandam superbiam.

Interrogatio?

§. V. *Vtrum quis per lumen conspicere suam ipsius animam potest, quandoquidem quidam reuelationem tollunt, dicentes, per cognitionem & sensum fieri visionem?*

Responsio.

Est sensus, & est visio, & est illuminatio: atque qui illuminatus est, maior est, quam qui habet sensum: illuminata est enim mens eius, quippe qui maiorem partem acceperit, quam qui sensum habet. Siquidem videt in se certitudinem quandam visionum. Veruntamen aliud est reuelatio, quando res magnæ & arcanæ diuinitatis revelantur animæ.

Interrogatio?

§. VI. *Vtrum videt quis per reuelationem & lumen diuinum animam?*

Responsio.

Quemadmodum oculi nostri adspiciunt solem; sic & illuminati vident imaginem animæ, sed hanc pauci vident christiani.

Interrogatio?

§. VII. *Vtrum habet anima formam?*

Responsio.

Habet formam & imaginem similem angelo. Sicut enim angeli habent imaginem ac formam, & sicut exterior homo habet imaginem:

Ἀπόκρισις.

Ἔστιν αἴσθησις, καὶ ἔστιν ὅρασις, καὶ ἔστι φωτισμός. καὶ οὗτος ὁ ἔχων τὸν φωτισμόν, μείζων ἐστὶ τοῦ ἔχοντος τὴν αἴσθησιν· ἐφωτίσθη γὰρ ὁ νοῦς αὐτοῦ, ὡς ὅτι μερίδα τινὰ μείζονα ἔλαβε παρὰ τοὺς τὴν αἴσθησιν ἔχοντας, ἐπειδὴ εἶδεν ἐν ἑαυτῷ τινα πληροφορίαν ὁραμάτων. πλὴν ἄλλο ἐστὶν ἀποκάλυψις, ὅτε πράγματα μεγάλα καὶ μυστήρια Θεοῦ ἀποκαλύπτεται τῇ ψυχῇ.

Ἐρώτησις.

§. VI. Εἰ βλέπει τις δι' ἀποκαλύψεως καὶ φωτὸς θεϊκοῦ τὴν ψυχήν;

Ἀπόκρισις.

Ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ οὗτοι βλέπουσι τὸν ἥλιον, οὕτω καὶ οἱ φωτισθέντες βλέπουσι τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ταύτην ὀλίγοι ὁρῶσι χριστιανοί.

Ἐρώτησις.

§. VII. Εἰ ἔχει μορφὴν ἡ ψυχή;

Ἀπόκρισις.

Ἔχει εἰκόνα καὶ μορφὴν ὁμοιάζουσαν τῷ ἀγγέλῳ· ὥσπερ γὰρ οἱ ἄγγελοι ἔχουσιν εἰκόνα καὶ μορφήν, καὶ ὥσπερ ὁ ἔξω ἄνθρωπος ἔχει εἰκόνα, οὕτω

οὕτω καὶ ὁ ἔσω εἰκόνα ἔχει ὁμοίαν τῷ ἀγγέλῳ καὶ τῷ ἔξω ἀνθρώπῳ μορφήν.

Ἐρώτησις.

§. VIII. Εἰ ἄλλος ἐστὶν ὁ νοῦς, καὶ ἄλλο ἡ ψυχή;

Ἀπόκρισις.

Ὥσπερ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα εἷς ἄνθρωπος λέγεται, οὕτω καὶ μέλη ψυχῆς εἰσι πολλὰ, νοῦς, συνείδησις, θέλημα, λογισμοὶ κατηγοροῦντες καὶ ἀπολογούμενοι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἰς ἕνα λογισμόν εἰσιν ἀποδεδεμένα, καὶ μέλη ἐστὶ ψυχῆς· μία δέ ἐστι ψυχὴ, ὁ ἔσω ἄνθρωπος. ὥσπερ δὲ οἱ ἔξωθεν ὀφθαλμοὶ προβλέπουσι μακρόθεν τὰς ἀκάνθας, καὶ τοὺς κρημνὰς, καὶ τοὺς βόθρους· οὕτω καὶ ὁ νοῦς προβλέπει γρήγορος ὢν, τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως τὰς τέχνας, καὶ τὰς ἐπισκευὰς, καὶ προασφαλίζεται τὴν ψυχὴν, ὡς ὀφθαλμὸς ὢν τῆς ψυχῆς. δόξαν οὖν ἀναπέμψωμεν πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

ἀμήν.

ſic & interior habet ſimilem angelo & exteriorī homini imaginem.

Interrogatio ?

§. VIII. *Vtrum aliud eſt mens, alind anima?*

Reſponſio.

Quemadmodum corporis membra, multa cum ſint, vnus homo dicuntur; ita & membra animæ ſunt multa, mens, conſcientia, voluntas, cogitationes accuſantes & defendentes: verum hæc omnia in vnam rationem devincta ſunt, & membra nihilominus ſunt animæ. Vnica autem eſt anima, interior homo. Veluti autem exteriores oculi proſpiciunt eminus ſpinas, & præcipitia ac foueas: ſic & mens, cum ſit alacrior, prouidet adverſariæ animæ poteſtatis machinas & inſidias, & præmunit animam, veluti animæ oculus exſiſtens. Gloriam ergo referamus Patri & Filio, & Spiritui ſancto, in ſecula ſeculorum.

Amen.

HOMILIA VIII.

De his, quæ contingunt christianis inter orandum, & de gradibus perfectionis, vtrum videlicet ad perfectum gradum peruenire possint christiani?

§. I.

SI ingreditur quispiam ad flectendum genu, quam primum cor eius repletur diuina virtute, & exsultat anima cum Domino, vt sponsa cum sponso, secundum quod dixit Iesaias propheta dicens, *quomodo gaudebit sponsus super sponsam, sic gaudebit Dominus super te.* Contingit autem, vt qui totum diem negotiis districtus erat, vna hora se precationi dedat, & interior homo ad orationem & infinitam profunditatem seculi illius in multa suauitate abripiatur, adeo vt tota eius mens suspensa, & illuc abrepta, peregrinetur; atque vt illo tempore obliuione sepeliantur cogitationes terrenarum curarum: propterea quod repletæ sint co-

Ies. LXII. 5.

ΟΜΙΛΙΑ η΄.

Περὶ τῶν συμβαινόντων τοῖς χριστιανοῖς μεταξὺ τοῦ εὐχὰς ποιεῖσθαι, καὶ περὶ τῶν μέτρων τῆς τελειότητος, δηλαδὴ εἰ εἰς τὸ μέτρον τὸ τέλειον ἔρχεσθαι δύνανται οἱ χριστιανοί.

§. I.

ΕΙσέρχεταί τις κλῖναι γόνυ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ πληροῦται τῆς θείας ἐνεργείας, καὶ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ κυρίου, ὡς νύμφη μετὰ τοῦ νυμφίου, κατὰ τὸν λόγον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ σοί· καὶ συμβαίνει, ὅτι ἀσχολούμενος πᾶσαν ἡμέραν, οὗτος ἐν μιᾷ ὥρᾳ δίδωσιν ἑαυτὸν εἰς εὐχὴν, καὶ ἁρπάζεται εἰς προσευχὴν ὁ ἔσω ἄνθρωπος, εἰς ἄπειρον βάθος ἐκείνου τοῦ αἰῶνος, ἐν ἡδύτητι πολλῇ, ὥστε ξενίζεσθαι τὸν νοῦν ὅλον ὄντα μετέωρον, καὶ ἡρπασμένον ἐκεῖ· ὥστε κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν λήθην ἐγγενέσθαι τοῖς λογισμοῖς τοῦ φρονήματος τοῦ ἐπιγείου, διὰ τὸ μεστωθῆναι τοὺς λο-

λογισμοὺς, καὶ αἰχμαλωτισθῆναι εἰς τὰ θεῖα καὶ ἐπουράνια, εἰς ἀπέραντα καὶ ἀκατάληπτα πράγματα, εἰς θαυμάσιά τινα, ἀνθρωπίνῳ στόματι φρασθῆναι ἀδύνατα, ὥστε ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εὔχεσθαι καὶ λέγειν, ὡς εἴθε συναπῆλθεν ἡ ψυχὴ σὺν τῇ εὐχῇ.

Ἐρώτησις.

§ II. Εἰ πάντοτε εἰσέρχεταί τις εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα;

Ἀπόκρισις.

Ἡ μὲν χάρις ἀδιαλείπτως σύνεστι καὶ ἐῤῥίζωται, καὶ ἐζύμωται ἐκ νέας ἡλικίας, καὶ ὡς φυσικὸν καὶ πηκτὸν ἐγένετο, αὐτὸ τὸ συνὸν τῷ ἀνθρώπῳ ὡς μία οὐσία· πολυτρόπως δὲ, ὡς θέλει πρὸς τὸ συμφέρον, οἰκονομεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν πλέον ἐκκαίεται καὶ ἅπτεται τὸ πῦρ, ποτὲ δὲ ὡς μαλθακώτερον καὶ πρᾳότερον, καὶ αὐτὸ τὸ φῶς κατὰ καιρούς τινας πλέον ἐξάπτεται καὶ λάμπει, ποτὲ δὲ ὑποστέλλεται, καὶ στυγνάζει, καὶ αὐτὴ ἡ λαμπὰς πάντοτε καιομένη καὶ λάμπουσα, ὅταν φαιδρυνθῇ πλέον ἐν

gitationes, & captiuatæ ad diuinas, ad cœlestes, ad infinitas & incomprehensibiles res, ad mirabilia quædam, quæ humano ore explicari nequeunt, vt eadem hora optet & dicat, vtinam simul egrediatur anima cum precatione!

Interrogatio?

§. II. *Vtrum semper penetrat quis in huiusmodi res?*

Responsio.

Gratia quidem indesinenter adest & radicata & commixta a tenera ætate, & tanquam naturale & concretum quiddam est, quod adhæret homini velut vna substantia: variis vero modis ad libitum voluntatis, quantum prodest, disponit hominem: aliquando enim intentius accenditur & ardet ignis; aliquando vero remissius & lentius: ipsum quoque lumen quibusdam temporibus vehementius accenditur & lucet: aliquando vero remittitur & tristius est. Sic ipsa quoque lucerna, scilicet gratia, vbique accensa & lucens, quando

ſplendidior fuerit, intenſius accenditur ab ebrietate dilectionis Dei. Rurſum autem diſpenſatione quadam exhibet lumen, quod ineſt obtuſius.

§. III. Porro per lumen apparuit quibusdam ſignum crucis & affixum eſt in interiori homine: alias item inter precandum homo, velut in exceſſu conſtitutus, inuentus eſt ante altare ſtans in eccleſia, & oblati ſunt ei tres panes, velut oleo fermentati, & quanto magis ederet, tanto magis augebantur & creſcebant: aliis item apparuit velut veſtimentum ſplendidum, quale non eſt in terra hoc ſeculo vllum, nec manibus hominum confici poteſt. Quemadmodum enim montem adſcendens Dominus cum Ioanne & Petro transformauit veſtimenta ſua, illaque ſplendida fulguris inſtar reddidit: ciusmodi erat veſtimentum illud, vt admiraretur & obſtupeſceret exutus illud homo. Interdum verum lumen ipſum in corde fulgens, ape-

Matth. XVII, 2. Marc. IX, 3.

μέθη ἐξάπτεται τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· αὖθις δὲ κατ' οἰκονομίαν ἐκδίδωσι, καὶ τοιοῦτον τὸ φῶς ἀμβλύτερόν ἐστι.

§. III. Πλὴν ἐπεφάνη τισὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διὰ φωτὸς, καὶ προσεπάγη τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ, ἄλλοτε πάλιν ἐν τῇ εὐχῇ, ὡς ἐν ἐκστάσει γεγονὼς ὁ ἄνθρωπος, καὶ εὑρέθη εἰς θυσιαστήριον ἑστὼς ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ προσηνέχθησαν τῷ τοιούτῳ ἄρτοι τρεῖς ὡς δι' ἐλαίου ἐζυμωμένοι, καὶ ὅσον ἤσθιεν, ἐκεῖνο πλέον ηὔξανε καὶ ἐμηκύνετο, ἄλλοτε πάλιν ὥσπερ ἔνδυμά τι φωτεινὸν, οἷον οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον, οὔτε ὑπὸ ἀνθρωπίνων χειρῶν δυνατὸν κατασκευασθῆναι. ὃν γὰρ τρόπον εἰς τὸ ὄρος ἀνελθὼν ὁ κύριος μετὰ Ἰωάννου καὶ Πέτρου μετημείψεν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια καὶ ἐξαστράψαι πεποίηκεν. οὕτως ἦν τὸ ἔνδυμα ἐκεῖνο, καὶ ἐθαύμαζε, καὶ ἐθαμβεῖτο ὁ ἐκδεδυμένος ἄνθρωπος· ἐν ἄλλῳ δὲ καιρῷ αὐτὸ τὸ φῶς ἐν τῇ καρδίᾳ φαῖνον, ἤνοι-

γε

γε τὸ ἐνδότερον καὶ βαθύτερον, καὶ ἀπόκρυφον φῶς, ὥστε ὅλον τὸν ἄνθρωπον καταποθέντα εἰς ἐκείνην τὴν γλυκύτητα καὶ θεωρίαν, μηκέτι ἔχειν ἑαυτόν, ἀλλ' εἶναι ὡς μωρὸν καὶ βάρβαρον τῷ κόσμῳ τούτῳ, διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην καὶ γλυκύτητα, διὰ τὰ ἀπόκρυφα μυστήρια· ὥστε τὸν ἄνθρωπον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐλευθερωθέντα φθάσαι εἰς τὰ τέλεια μέτρα, καὶ εἶναι καθαρὸν καὶ ἐλεύθερον ἐκ τῆς ἁμαρτίας· Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὑπέστειλεν ἡ χάρις, καὶ ἦλθε τὸ κάλυμμα τῆς ἐναντίας δυνάμεως· φαίνεται δέ πως μερικῶς, καὶ ἵσταται εἰς ἕνα βαθμὸν τὸν κατώτερον τῆς τελειότητος.

§. IV. Ὡς, ἵνα εἴπωμεν, χρὴ δώδεκα βαθμοὺς παρελθεῖν τινα, καὶ φθάσαι εἰς τὴν τελειότητα. ἐν καιρῷ τινι, ἔφθασε καταλαβεῖν ἐκεῖνο τὸ μέτρον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τελειότητα· πάλιν ἐνδίδωσιν ἡ χάρις, καὶ κατέρχεται παρ' ἕνα βαθμόν, καὶ ἵσταται εἰς τοὺς ἕνδεκα· εἷς δέ τις πλούσιος ἐν τῇ χάριτι, πάντο-

ruit interius & profundius ac latens lumen, adeo vt totus homo illa ſuauitate & contemplatione demerſus, non amplius ſit ſui compos, ſed ſit tanquam ſtultus & barbarus huic mundo, propter nimiam dilectionem ac ſuauitatem, & arcana myſteria, adeo vt homo tunc libertate donatus perueniat ad perfectum gradum purus ac liber a peccato. Verum poſtea ſubduxit ſe gratia, & acceſſit velamen aduerſariæ poteſtatis; apparet tamen aliqua ex parte, & conſiſtit in vno gradu inferiori perfectionis.

§. IV. Velut, vt dicamus, oportet aliquem duodecim gradus tranſcendere, & demũ ad perfectionem pertingere. Aliquando quis conſecutus eſt hunc gradum, & peruenit ad perfectionem. Iterum remiſſior facta gratia, deſcendit vnum gradum, & in reliquis vndecim conſiſtit. Diues autem aliquis in gratia ſem-

per noctes atque dies in perfecto gradu consistit, liber ac purus, semper captiuus ac suspensus. Et quidem, si mirabilia illa, quæ homini monstrata sunt, & quorum experientiam cepit, ei semper adessent, nec ministerium verbi aut onus aliquod suscipere posset, neque audire aut curam gerere, si quando opus esset, sui ipsius, neque crastini diei, sed solum sedere in vno angulo suspensum & inebriatum. Quapropter gradus perfectus non est concessus, vt possit vacare curæ fratrum & ministerio verbi. Verumtamen interstitium maceriæ dirutum est, & mors deuicta.

§. V. Res autem sic se habet. Quemadmodum tenebrosa quædam vis incumbit, & leuiter velut crassus quidam aër inopacat locum, lucerna licet semper ardente & lucente; sic adhæret illi lumini velamen. Vnde confitetur ille, se nequaquam esse perfectum, neque omnino immunem a peccato:

τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, εἰς τὰ τέλεια μέτρα ἕστηκεν ὢν ἐλεύθερος καὶ καθαρὸς, πάντοτε αἰχμάλωτος καὶ μετέωρος. Καὶ νῦν ὡς ἐδείχθη ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια, καὶ ὧν πεῖραν ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος, εἰ συνῆν αὐτῷ πάντοτε, οὐκ ἐδύνατο τὴν οἰκονομίαν τοῦ λόγου ἢ τὸ βάρος ὑποδέξασθαι. οὔτε ἠνείχετο ἀκούειν ἢ μεριμνᾷν, εἰς τὸ τυχὸν, περὶ ἑαυτοῦ, οὔτε περὶ τῆς αὔριον, εἰ μὴ μόνον καθῆσθαι ἐν μιᾷ γωνίᾳ μετέωρον, καὶ μεμεθυσμένον· ὥστε τὸ τέλειον μέτρον οὐκ ἐδόθη, ἵνα δυνηθῇ σχολάσαι εἰς τὴν μέριμναν τῶν ἀδελφῶν, καὶ εἰς τὴν διακονίαν τοῦ λόγου, πλὴν τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλυται, καὶ νενίκηται ὁ θάνατος.

§. V. Τὰ δὲ πράγματα οὕτως ἐστίν· ὡς γνοφώδης τις δύναμις ἐπίκειται καὶ σκεπάζει ἐλαφρῶς ὡς ἀὴρ παχὺς, καίτοι πάντοτε τῆς λαμπάδος καιομένης καὶ φαινούσης· ὥσπερ ἐπίκειται ἐκείνῳ τῷ φωτὶ κάλυμμα. ὅθεν ὁμολογεῖ οὗτος, ὅτι οὐκ ἔστι τέλειος, οὐδὲ ἐλεύθερος τὸ ὅλον ἐκ τῆς ἁμαρτίας.

ὥστε

ὥστε εἰπεῖν, ὅτι διαλέλυται καὶ τέθραυσται τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ, καὶ πάλιν ἔν τινι οὐ διαλέλυται τὸ ὅλον, οὔτε πάντοτε· ἔστι γὰρ καιρὸς ὅτε πλεῖον ἐξάπτει, καὶ παρακαλεῖ, καὶ ἀναπαύει. ἔστι καιρὸς ὅτε ὑποστέλλεται καὶ συγνάζει, ὡς αὐτὴ ἡ χάρις οἰκονομεῖ πρὸς τὸ συμφέρον τῷ ἀνθρώπῳ. τίς δὲ ὁ ἐλθὼν εἰς τὸ μέτρον τὸ τέλειον ἐν καιροῖς, καὶ γευσάμενος, καὶ πεῖραν ἔχων ἐκείνου τοῦ αἰῶνος, ἀκμὴν γὰρ οὐδένα εἶδον τέλειον ἄνθρωπον χριστιανὸν, ἢ ἐλεύθερον· ἀλλ' εἰ καὶ ἀναπαύεταί τις ἐν τῇ χάριτι, καὶ εἰσέρχεται εἰς μυστήρια καὶ ἀποκαλύψεις, καὶ εἰς ἡδύτητα πολλὴν τῆς χάριτος, ὅμως καὶ ἡ ἁμαρτία συνέστιν ἀκμὴν ἔσω· αὐτοὶ δὲ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς φῶς, νομίζουσιν ἐλεύθεροι εἶναι καὶ τέλειοι, παρὰ ἀπειρίαν σφαλλόμενοι, ἐπειδὴ ἔχουσιν ἐνέργειαν τῆς χάριτος· ἀκμὴν δὲ οὐδένα εἶδον ἐλεύθερον. ἐπειδὴ κἀγὼ μερικῶς ἐν καιροῖς τισιν,

ita vt dicat, dirutum & perfossum esse interiectum parietem maceriæ, atque iterum in aliqua parte, non esse plane dirutum, neque in perpetuum. Aliquando enim vehementius accendit, admonet & refocillat gratia: aliquando vero remissior facta subtristior apparet, prout ipsa gratia dispensat ad emolumentum hominis. Quis vero vnquam ad perfectum gradum progressus gustauit & periculum fecit illius seculi? Nondum enim vllum vidi perfectum hominem christianum aut liberum. Sed quamuis acquiescat quis in gratia, atque ad mysteria, reuelationes ac immensam suauitatem gratiæ perueniat, nihilominus tamen peccatum adhuc in eo hæret. Qui tales vero sunt, propter immensam gratiam & lumen illis adhærens, se perfectos & liberos reputant, ex imperitia decepti, postquam possident vim gratiæ. Verum nec dum vidi vllum liberum. Siquidem & ego ex parte aliqua aliquan-

do ad gradum illum perueni, & cognoui, nullum esse hominem perfectum.

Interrogatio?

§. VI. *Dic nobis in quibus tu consistis gradibus?*

Responsio.

Post signum crucis gratia nunc sic operatur, & quieta reddit omnia membra & cor, vt anima præ summa lætitia, tanquam puellus fraudis ignarus videatur, nec amplius homo condemnet Græcum, aut Iudæum, aut peccatorem, aut mundo deditum: verum interior homo oculo puro omnes adspicit, & lætatur homo de toto mundo, omninoque cupit venerari & diligere Græcos & Iudæos. Alia quadam hora veluti filius regis confidit Filio Dei tanquam patri, & aperiuntur ei fores, & ingreditur intro in multas mansiones. Et quanto magis ingreditur, rursum aperiuntur ei iuxta proportionem a centum mansionibus ad alias centum mansiones, & ditescit, & quanto magis ditescit,

εἰσῆλθον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέτρον, καὶ οἶδα καὶ ἔμαθον, πῶς οὐκ ἔστι τέλειος ὁ ἄνθρωπος.

Ἐρώτησις.

§. VI. Εἰπὲ ἡμῖν σὺ ἐν ποίοις εἶ μέτροις;

Ἀπόκρισις.

Μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, νῦν ἡ χάρις οὕτως ἐνεργεῖ καὶ εἰρηνεύει ὅλα τὰ μέλη καὶ τὴν καρδίαν, ὥστε τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς ὡς παιδίον ἄκακον φαίνεσθαι, καὶ οὐκέτι κατακρίνει ὁ ἄνθρωπος ἕλληνα, ἢ ἰουδαῖον, ἢ ἁμαρτωλόν, ἢ κοσμικόν· ἀλλ᾽ ὁ ἔσω ἄνθρωπος καθαρῷ ὀφθαλμῷ πάντας ὁρᾷ, καὶ χαίρει ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ πάντως θέλει προσκυνεῖν καὶ ἀγαπᾷν ἕλληνας, καὶ ἰουδαίους. ἄλλῃ ὥρᾳ ὡς βασιλέως υἱὸς οὕτω θαῤῥεῖ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ ὡς πατρί, καὶ ἀνοίγονται αὐτῷ θύραι, καὶ εἰσέρχεται ἔνδον εἰς πολλὰς μονάς, καὶ ὅσον εἰσέρχεται, πάλιν ἀνοίγονται αὐτῷ πρὸς λόγον ἀπὸ ἑκατὸν μονῶν εἰς ἄλλας ἑκατὸν μονάς, καὶ πλουτεῖ· καὶ ὅσῳ πλουτεῖ, πάλιν

πάλιν ἄλλα καινότερα θαυμάσια δείκνυται αὐτῷ· καὶ ἐμπιστεύεται ὡς υἱῷ, καὶ κληρονόμῳ πράγματα μὴ δυνάμενα ῥηθῆναι ὑπὸ φύσεως ἀνθρωπίνης, ἢ στόματι καὶ γλώσσῃ διαρθρωθῆναι. δόξα τῷ θεῷ. ἀμήν.

denuo alia recentiora mirabilia ei monſtrantur. Et creduntur ei tanquam filio & hæredi res, quæ ab humana natura explicari nequeunt, nec ore aut lingua enodari. Gloria DEO, Amen.

ΟΜΙΛΙΑ θ΄.

Τὰς ἐπαγγελίας καὶ προφητείας τοῦ θεοῦ διὰ παμποικίλης δοκιμασίας καὶ πειράσεως διαπληροῦσθαι· καὶ μόνῳ τῷ θεῷ προσκαρτεροῦντας λυτροῦσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῶν τοῦ πονηροῦ πειράσεων.

HOMILIA IX.

Promiſſiones ac prophetias diuinas per varias probationes & tentationes impleri : & ſoli Deo adhærendo liberari nos ab infeſtationibus Dæmonis.

§. I.

Ἡ Τοῦ θεοῦ πνευματικὴ τῆς χάριτος ἐνέργεια ἐν ψυχῇ γιγνομένη, μετὰ πολλῆς μακροθυμίας, καὶ σοφίας, καὶ οἰκονομίας νοὸς μυστικῆς κατεργάζεται, καὶ μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς χρόνοις καὶ καιροῖς τοῦ ἀνθρώπου ἀγωνιζομένου· καὶ τότε τὸ ἔργον τῆς χάριτος τέλειον εἰς αὐτὸν ἀποδείκνυται, τῆς αὐτεξουσίου προαιρέσεως μετὰ πολλῆς δοκιμασίας εὐαρέστου τῷ πνεύματι ἀπο-

§. I.

SPiritualis gratiæ DEI virtus, quæ in anima verſatur, cum ſumma longanimitate, ſapientia, & diſpenſatione mentis myſtica operatur, magna etiam cum patientia cum temporis opportunitatibus homine dimicante. Tunc autem opus gratiæ perfectum in eo apparet, quando liberam eius voluntatem poſt magnam tentationem Spiritui ſancto pla-

cere manifestum est, & quando ex successu temporis probationem & perseuerantiam ipsa ostendit. Hanc consequentiam autem ex sacrosanctis litteris per manifestos typos in medium producemus.

§. II. Quod autem dico, tale est, quale legitur de Iosepho. Quanto post tempore voluntas Dei de eo prædefinita perfecta est, & visiones completæ sunt? & quantis ante laboribus, afflictionibus, & angustiis probatus, omnia strenue sustinuit? & per omnia probatus & fidelis DEO inuentus seruus, tunc rex Ægypti constitutus est, & familiam suam enutriuit; & prophetia eorum, quæ non videbantur, completa est, & voluntas Dei per tempora, & dispensationem multam pronuntiata.

Gen. XXXIX, 1. seq. XLI, 39. 40.

§. III. Idem de Dauid traditur. Deus vnxit eum in regem per Samuelem prophetam. Et postquam vnctus est, continuo fuga sibi consuluit, persecutionem a Saulo, eum occidere conante, perpessus? vbi ergo vnctio Dei?

1. Sam. XVI, 13.

1. Sam. XIX, 11. seq. XXIII, 7. seq. XXVI, 1. seq.

δειχθείσης, καὶ διὰ χρόνων τὴν δοκιμὴν καὶ τὴν ὑπομονὴν ἐπιδειξαμένης. ταύτην δὲ τὴν ἀκολουθίαν ἀπὸ τῶν θεοπνεύστων γραφῶν διὰ τῶν ἐν φανερῷ γεγενημένων τύπων παραστήσωμεν.

§. II. Ὃ δὲ λέγω τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ, ἐν πόσοις καιροῖς καὶ χρόνοις τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ τὸ περὶ αὐτοῦ ὡρισμένον ἐτελέσθη, καὶ τὰ ὁράματα ἐπληρώθη; καὶ ἐν πόσοις πρότερον πόνοις καὶ θλίψεσι, καὶ στενοχωρίαις δοκιμασθεὶς ὑπέμεινε πάντα γενναίως καὶ εἰς πάντα δόκιμος καὶ πιστὸς τῷ Θεῷ εὑρεθεὶς δοῦλος, τότε βασιλεὺς Αἰγύπτου γέγονε, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ διέθρεψε, καὶ ἡ προφητεία τῶν ἀοράτων ἀπετελέσθη, καὶ τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ διὰ χρόνων καὶ οἰκονομίας πολλῆς τὴν πρόῤῥησιν εἴληφος.

§. III. Ὁμοίως περὶ τοῦ Δαβίδ, ὁ Θεὸς ἔχρισεν αὐτὸν εἰς βασιλέα διὰ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου καὶ ὅτε ἐχρίσθη, τότε ἔφυγε διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ ἀναιρεθῆναι καὶ ποῦ ἡ χρίσις τοῦ Θεοῦ

καὶ

τοῦ ἡ ἐπαγγελία, ὡς
τὸ τάχος; μετὰ γὰρ
χρισθῆναι, τότε ἐθ-
λίβετο, ἐν ἐρημίαις
διαζώμενος, καὶ ὑστε-
ρούμενος ἕως ἄρτου, καὶ
ἔθνη καταφεύγων
τὴν τοῦ Σαοὺλ πρὸς
ἐπιβουλὴν γινόμε-
ὃν ὁ Θεὸς ἔχρισεν
βασιλέα, τοιαύταις
ἐνεχεῖτο θλίψεσιν. Ἔ-
χρόνοις δοκιμασθεὶς,
θλιβεὶς, καὶ πειρα-
ς, καὶ μακροθυμή-
, ἅπαξ πεπιστευκὼς
Θεῷ, καὶ ἑαυτὸν
ροφορήσας, ὅτι ὃ ἐ-
ε διὰ τῆς τοῦ προφή-
ρίσεως εἰς ἐμὲ, καὶ
εν ὁ Θεὸς γενέσθαι
ἐμοῦ, ἀναμφιβόλως
σθαι δεῖ· καὶ διὰ
λῆς μακροθυμίας,
ον γέγονε τὸ τοῦ Θεοῦ
ημα, καὶ ἐβασίλευ-
Δαβὶδ μετὰ πολλοὺς
ους· καὶ τότε ἐφανε-
ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ
ισις ἡ διὰ τοῦ προ-
γεγενημένη, βε-
καὶ ἀληθὴς ἀπε-
θη.

IV. Ὁμοίως καὶ
Μωϋσέως, ὁ Θεὸς
προγνοὺς καὶ προο-
εἰς ἡγεμόνα καὶ
ρα τοῦ λαοῦ, υἱὸν

& vbi promissio, vt quæ statim effectum consecuta esset? Paulo enim postquam vnctus esset, grauiter affligebatur, in desertis degens; & ad penuriam panis vsque redactus ad gentes confugiebat propter Saulis aduersus eum structas insidias: quem Deus vnxerat in regem, tantis inuoluebatur afflictionibus. Deinde successu temporis probatus, afflictus, tentatus & patienter aduersa ferens, vnice Deo confidens, & plena fide se erigens, sic colligebat, *quia quod fecit Deus per vnctionem in me, & quod dixit Deus futurum de me, absque omni dubio fieri oportet.* Et post longam exspectationem tandem voluntas Dei completa est, & regnauit Dauid post multas tentationes. Et tunc manifestatum est Dei verbum, & vnctio per prophetam collata, firma & vera demonstrata est.

1. Sam. XXI, 11. seq. XXVII, 1. seq.

2. Sam. II, 4.

§. IV. Idem de Mose, Deus cum eum præsciuisset & prædestinasset in ducem & seruatorem populi, filium

virilem ætatem cum perue-
niſſet, ac fide grandior factus
eſſet, reſpuit ea omnia, po-
tius eligens afflictionem &
Ebr. XI, contumelias Chriſti iuxta ſer-
24. 25. monem apoſtolicum, quam
temporalibus peccati com-
Exod. modis frui. Et exul Ægypti
II, 15. factus cum eſſet, quantum
temporis modo in paſtoria
vitam tranſegit opera, regis
filius qui erat, & in tantis lau-
titiis ac regiis deliciis educa-
tus? Et ſic tandem probatus
Deo, & fidelis per multam
patientiam inuentus, quippe
qui multas tentationes ſuſti-
nuerat, conſtitutus eſt ſerua-
Exod. tor, & dux, & rex populi I-
III, 10. ſrael atque Deus Pharaonis a
V, 26. Deo appellatus? Per eum
VII, 1.

...σεις μετὰ πόσες χρό-
...ες ἀπεδείχθη· καὶ μετὰ
...πόσας δοκιμασίας καὶ
...λίψεις ἐτελέσθη;

§. V. Ὁμοίως καὶ ἐ-
...πὶ τῦ Ἀβραὰμ, πρὸ πό-
...σων χρόνων ἐπηγγείλατο
... Θεὸς χαρίσασθαι υἱὸν,
...καὶ ὐ παρ' αὐτὰ δέδω-
...κεν, ἀλλὰ μεταξὺ πό-
...σοις ἔτεσι δοκιμασίαι καὶ
...πειρασμοὶ πρὸς αὐτὸν
...γεγόνασι; αὐτὸς δὲ μα-
...κροθύμως πάντα τὰ ἐπ-
...ερχόμενα ὑπομείνας καὶ
...αυτὸν τῇ πίστει πληρο-
...φορήσας, ὅτι ὁ ἐπαγ-
...γειλάμενος ἀψευδὴς
...τυγχάνων πληρώσει τὸν
...αὐτῦ λόγον. καὶ ὕτως
...πιςὸς εὑρεθεὶς, ἐπέτυχε
...ἐπαγγελίας.

§. VI. Οὕτως καὶ
...ὁ Νῶε πεντακοσιοςῷ ἔτει
...κελευσθεὶς ὑπὸ τῦ Θεῦ
...τὴν κιβωτὸν κατασκευά-
...σαι, ἐπαγγειλαμένυ κα-
...τακλυσμὸν ἐπαγαγεῖν
...τῇ οἰκυμένῃ, καὶ ἑξακο-
...σιοςῷ ἔτει ἐπαγαγόντος,
...τὸν ἔτη ἐμακροθύμη-
...σεν ἐν μηδενὶ διςάσας,
...ἄρα ποιεῖ ἅπερ εἶπεν ὁ
...Θεὸς, ἢ μὴ ποιεῖ· ἀλλ'
...τῇ πίστει πληρο-
...φορηθεὶς, ὅτι ἅπερ ἐλά-
...λησεν ὁ Θεὸς, ἀναμφιβό-
...λως γενέσθαι δεῖ. καὶ ὕτω

tum, quanta poſt temporum ſpatia manifeſtata; & quantas poſt probationes & afflictiones completa eſt?

§. V. Quanto tempore ante promiſerat Deus, ſe ei largiturum filium, nec tamen ſtatim dedit: ſed quot interea annorum probationes & tentationes ipſi incubuerunt? ille vero animo patienti omnia accidentia ſufferens, plena fide ſeipſum obfirmauit, inquiens, *quod qui promiſit, cum ſit mendacii expers, complebit verbum ſuum.* Sicque fidelis inuentus quod promiſſum erat, conſecutus eſt.

Gen. XV, 4. XVII, 5. 6. XIIX, 10. Gen. XX, 2. ſeq. XXII, 1. ſeq.

§. VI. Sic & Noe quingenteſimo anno iuſſus a Deo arcam conſtruere; qui inducturum ſe toti terræ diluvium nuntiauerat; & ſexcenteſimo anno inducebat; centum annos patienter expectans nihil omnino dubitabat, vtrum quæ dixerat Deus facturus eſſet, necne; verum plena fide nixus ſic conſtituebat, *quod quæ Deus locutus eſſet, absque omni dubio fieri oporteat.* Sic ergo

Gen. VI, 7. VII, 1. IIX, 1. IX, 1. ſeq.

ſpectatæ atque integræ voluntatis, fidei, patientiæ & lenitatis magnæ deprehenſus, ſolus ſeruatus eſt cum domo ſua. mandatum pure obſeruans.

§. VII. Hæc argumenta ex ſcripturis attulimus ad demonſtrandum, quod virtus gratiæ diuinæ ineſt homini; & donum Spiritus ſancti, quod fidelis anima conſequi digna cenſetur, magna cum contentione, tolerantia multa, patientia, tentationibus, ac probationibus comparatur, libera eius voluntate, omnibus afflictionibus probata. Et ſi quando ea in nulla re Spiritum contriſtet, ſed gratiæ in omnibus præceptis conſonet, tunc liberationem ab omnibus affectionibus conſequi digna reputatur, plenamque adoptionem Spiritus, de qua in myſterio dicitur, accipit, & ſpirituales diuitias ac ſapientiam, quæ non eſt huius mundi, ſed cuius, qui vere chriſtiani ſunt, participes

δόκιμος τῇ προαιρέσει ἐν πίστει, καὶ ὑπομονῇ, καὶ μακροθυμίᾳ πολλῇ εὑρεθεὶς, διεσώθη μόνος μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, τὴν ἐντολὴν καθαρῶς φυλάξας.

§. VII. Ταύτας δὲ τὰς ἀφορμὰς ἐκ τῆς γραφῆς ἠνέγκαμεν, πρὸς τὸ ἀποδεῖξαι, ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ τῆς χάριτος ἐν ἀνθρώπῳ γενομένη ἐνέργεια, καὶ τὸ χάρισμα τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ὅπερ ἡ πιστὴ ψυχὴ λαμβάνειν καταξιοῦται, μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος, καὶ ὑπομονῆς πολλῆς, καὶ μακροθυμίας, καὶ πειρασμῶν, καὶ δοκιμασιῶν γίγνεται, τῆς αὐτεξουσίου προαιρέσεως διὰ πασῶν θλίψεων δοκιμαζομένης. καὶ ἐπὰν ἐν μηδενὶ τὸ πνεῦμα λυπήσῃ, ἀλλὰ τῇ χάριτι διὰ πασῶν ἐντολῶν γένηται σύμφωνος, τότε τοῦ ἐκ τῶν παθῶν ἐλευθερίας τυχεῖν καταξιοῦται, καὶ τῆς υἱοθεσίας τοῦ πνεύματος πλήρωσιν λαμβάνει, καὶ τῆς ἐν μυστηρίῳ λαλουμένης, καὶ τοῦ πνευματικοῦ πλούτου καὶ τῆς συνέσεως τῆς μὴ οὔσης τοῦ κόσμου τούτου, ἧς οἱ ὄντως ὄντες χριστιανοὶ μέτοχοι γίνονται.

ται. διὸ καὶ πάντων ἀνθρώπων τῶν ἐχόντων τὸ τοῦ κόσμου πνεῦμα, φρονίμων, συνετῶν, σοφῶν, οὗτοι εἰς πάντα διαφέρουσιν.

§. VIII. Ὁ τοιοῦτος γὰρ πάντας ἀνθρώπους ἀνακρίνει κατὰ τὸ γεγραμμένον· γινώσκει ἕκαστον, πόθεν λαλεῖ καὶ ποῦ ἕστηκε, καὶ ἐν ποίοις μέτροις ἐστίν· αὐτὸν δὲ οὐδεὶς ἀνθρώπων τῶν ἐχόντων τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, γινώσκειν καὶ ἀνακρίνειν δύναται, εἰ μὴ μόνον ὁ τὸ ὅμοιον ἔχων ἐπουράνιον τῆς θεότητος πνεῦμα γινώσκει τὸν ὅμοιον, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες· ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστιν· ὁ δὲ πνευματικὸς, ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀνακρίνεται· ὁ τοιοῦτος πάντα τὰ τοῦ κόσμου πράγματα ἔνδοξα, πλοῦτον, καὶ τρυφὴν, καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν, αὐτήν τε τὴν γνῶσιν, καὶ πάντα τὰ τοῦ αἰῶνος τούτου βδελυκτὰ ἡγεῖται, καὶ μισητά.

fiunt. Quocirca hi ab hominibus, qui huius mundi ſpiritum habent, ac prudentia, intellectu, & ſapientia præditi ſunt, per omnia differunt.

§. VIII. Siquidem, qui huiusmodi eſt, *omnes homines* 1. Cor.
diiudicat, vt ſcriptum eſt: II, 15.
Nouit vnde quisque loquatur, & vbi conſiſtat, & in quibus gradibus conſtituatur: ipſum vero nullus hominum, habentium ſpiritum mundi, cognoſcere & diiudicare poteſt, niſi ſolus is, qui ſimilem cœleſtem diuinitatis Spiritum habet, cognoſcit ſimilem: vt inquit Apoſtolus, *Spirituali-* 1. Cor.
bus comparantes ſpiritualia. II, 14.
Animalis autem homo non ac- 15.
cipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei, ſiquidem ſtultitia illi ſunt, nec poteſt cognoſcere. At ſpiritualis diiudicat quidem omnia: ipſe vero a nemine diiudicatur. Eiusmodi qui eſt, omnes mundi res pretioſas, diuitias, luxum, ac omnem voluptatem, ipſam quoque cognitionem, & omnia quæ ſunt huius ſeculi, exſecranda ducit & odio digna.

§. IX. Quemadmodum enim qui ardenti febri laborat, quemcunque ei offeras cibum aut potum, id quamuis ſuauiſſimum, abominatur ac renuit, eo quod febri inflammatus ab ea valde exerceatur: eodem modo, qui Spiritus cœleſtis ſancto ac venerabili deſiderio accenſi, amore dilectionis Dei in anima ſauciati, ac diuino cœleſtique
Luc. XII.49. igne, quem Dominus in terram miſſurus venit, vultque velociter accendi, vehementer incitati, atque cœleſti deſiderio Chriſti accenſi ſunt, omnia, vt dictum eſt, quæ ſunt in hoc ſeculo præclara ac pretioſa, repudianda & odio digna reputant, propter ignem dilectionis Chriſti, qui conſtringit, accendit & inflammat eos affectione Dei, & cœleſtibus bonis dilectionis. A qua quidem nihil, ſiue terrenum, ſiue ſubterraneum ſit, eos ſeparabit: ſicut apoſtolus Paulus teſtatum fecit, ſci-
Rom. IIX.35. licet *quis nos ſeparabit a caritate Chriſti?* & quæ ſequuntur.

§. IX. Ὥσπερ γὰρ ὁ φλεγόμενος καὶ κατεχόμενος πυρετῷ, ὅπερ ἂν προσενέγκῃς αὐτῷ βρῶμα ἢ πόμα ἥδιστον βδελύσσεται καὶ ἀποβάλλεται, διὰ τὸ πυρετῷ φλέγεσθαι αὐτὸν, καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ σφοδρῶς ἐνεργεῖσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ φλεγόμενοι τῷ ἐπουρανίῳ τοῦ πνεύματος ἱερῷ καὶ σεμνῷ πόθῳ, καὶ τῷ ἔρωτι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τὴν ψυχὴν τρωθέντες, καὶ τῷ θείῳ καὶ ἐπουρανίῳ πυρὶ, ὃ ὁ κύριος ἐν τῇ γῇ ἦλθε βαλεῖν, καὶ θέλει ἐν τάχει ἀναφθῆναι, σφοδρῶς ἐνεργούμενοι, καὶ ἐκκαιόμενοι εἰς τὸν οὐράνιον τοῦ Χριστοῦ πόθον, ὡς προείρηται, πάντα τὰ τοῦ αἰῶνος ἔνδοξα τούτου, καὶ τίμια, ἀπόβλητα καὶ μισητὰ λογίζονται, διὰ τὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πῦρ τὸ συνέχον καὶ ἐκκαῖον, καὶ φλέγον αὐτοὺς τῇ πρὸς τὸν Θεὸν διαθέσει, καὶ τοῖς ἐπουρανίοις ἀγαθοῖς τῆς ἀγάπης· ἐξ ἧς ἀγάπης οὐδὲν τῶν ἐπουρανίων, ἢ ἐπιγείων, ἢ καταχθονίων χωρίσαι δυνήσεται τούτους· καθὼς ὁ ἀπόστολος ἐμαρτύρησε Παῦλος, ὅτι τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

§. X.

§. X. Τὴν δὲ κτῆσιν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καὶ τῆς ἐπουρανίου τοῦ πνεύματος ἀγάπης, οὐκ ἐνδέχεταί τινα εὑρεῖν, ἐὰν μὴ πάντων τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἑαυτὸν ἀλλοτριώσας, πρὸς τὴν ζήτησιν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ἑαυτὸν ἐπιδῷ, καὶ πασῶν ὑλικῶν καὶ περισπασμῶν γηΐνων ὁ νοῦς ἐκτὸς γένηται, ἵνα περὶ τὸν ἕνα σκοπὸν ὅλος ἀσχοληθῆναι δυνηθῇ, διὰ πασῶν ἐντολῶν ταῦτα κατευθύνων, ἵνα ὅλη ἡ μέριμνα, καὶ ἡ ζήτησις, καὶ ὁ περισπασμός, καὶ ἡ ἀσχολία τῆς ψυχῆς περὶ τὴν ἔρευναν τῆς νοερᾶς οὐσίας ᾖ, πῶς αὐτὴν κοσμηθῆναι δεῖ ταῖς τῶν ἀρετῶν ἐντολαῖς, καὶ τῷ ἐπουρανίῳ τοῦ πνεύματος κόσμῳ, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῆς τοῦ Χριστοῦ καθαρότητος καὶ ἁγιασμοῦ, ἵνα τις πᾶσιν ἀποταξάμενος, καὶ πάντα ἑαυτοῦ περικόψας τὰ τῆς ὕλης καὶ γῆς ἐμπόδια, καὶ σαρκικῆς ἀγάπης, ἢ προσπαθείας γονέων, ἢ συγγενῶν ἐκτὸς γενόμενος, ἐν μηδενὶ ἑτέρῳ συγχωρήσῃ τῷ ἑαυτοῦ νῷ ἀσχοληθῆναι, ἢ περισπασθῆναι, οἷον ἢ ἀρχῇ, ἢ δόξῃ, ἢ τιμαῖς, ἢ φιλίαις σαρκικαῖς

§. X. Possessionem vero suæ animæ, & Spiritus cœlestis dilectionis non contingit quempiam inuenire, nisi ab omnibus, quæ sunt huius seculi, seipsum abstrahat, & indagationi caritatis Christi seipsum tradat, ac ab omnibus crassis curis & distractionibus terrenis mens procul absit: vt circa vnum scopum totus satagere possit, per omnia præcepta hæc bene dirigens, vt omnis cura, inquisitio, distractio & occupatio animæ in inuestiganda intellectuali substantia hæreat, quomodo eam ornari oporteat præceptis virtutum, ac cœlesti Spiritus ornatu, & participatione puritatis & sanctificationis Christi: vt quis omnibus valedicens omniaque crassa ac terrena impedimenta resecans, ac carnalis dilectionis aut affectionis erga parentes ac cognatos expers factus, nulli alteri rei concedat animum vacare, aut ea distrahi: velut aut regnandi cupiditati, aut gloriæ, aut honoribus aut amicitiis carnalibus

mundi, aut aliis quibusdam curis terrenis; ſed totus omnino in indaganda intellectuali ſubſtantia animæ curam & laborem animus ſuſcipiat, & in ſpe atque exſpectatione aduentus Spiritus, totus omnino patiens ſit: quemadmodum ait Dominus: *In patientia veſtra poſſideatis animas veſtras* Et rurſum: *Quærite primum regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.*

Luc. XXI, 29. Matth. VI, 33.

§. XI. Fieri autem poteſt, vt quis ſic decertans, & continuo ſibi attendens, ſiue in precibus, ſiue in obſequio, ſive in opere quocunque ſecundum Deum perficiendo, tenebras malitioſorum dæmonum effugere poſſit. Animus enim, qui a ſui perſcrutatione & indagatione Domini non deſiſtit, animam ſuam poſſidere poteſt, quæ animi motus pedetentim amittit, dum ſeipſum violenter ſemper atque promte captiuum ducit ad Dominum, & illi ſoli adhæret: vt dictum eſt: *captiuam ducentes omnem*

κόσμου, ἢ ἑτέραις τισὶ φροντίσι γηΐναις· ἀλλ' ὅλος ἐξ ὅλου περὶ τὴν ζήτησιν τῆς νοερᾶς οὐσίας τῆς ψυχῆς τὴν μέριμναν καὶ θλῖψιν ὁ νοῦς ἀναλάβῃ, καὶ τῇ προσδοκίᾳ καὶ ἀναμονῇ τῆς τοῦ πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ὅλος ἐξ ὅλου ὑπομένῃ, καθώς φησιν ὁ κύριος, ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν· καὶ πάλιν, ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

§. XI. Γένοιτο δὲ, ἵνα οὕτω τις ἀγωνιζόμενος καὶ πάντοτε προσέχων ἑαυτῷ, εἴτε ἐν εὐχῇ, εἴτε ἐν ὑπακοῇ, εἴτε ἐν ἔργῳ οἱῳδήποτε κατὰ θεὸν γινομένῳ, τὸ σκότος τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἀποφυγεῖν δυνηθῇ· ὁ γὰρ νοῦς τῆς ἑαυτοῦ ἐρεύνης καὶ τῆς πρὸς κύριον ζητήσεως ἐκτὸς μὴ γινόμενος, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν κτήσασθαι δύναται ἤσαν ἐν ἀπωλείᾳ παθῶν, τῷ πρὸς κύριον ἀεὶ βίᾳ καὶ προθυμίᾳ αἰχμαλωτίζειν ἑαυτὸν, καὶ αὐτῷ μόνῳ προσκολλᾶσθαι, καθὼς εἴρηται, αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόη-

νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ· ὅπως διὰ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος, καὶ πόθου, καὶ ζητήσεως ὁ νοῦς καταξιωθῆναι γενέσθαι μετὰ τοῦ κυρίου εἰς ἓν πνεῦμα τῆς δωρεᾶς καὶ χάριτος τοῦ Χριστοῦ, ἀναπαυσάμενος ἐν τῷ ἀγγείῳ τῆς ψυχῆς, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν προευτρεπισαμένης αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐνυβριζούσης τὸ τοῦ κυρίου πνεῦμα ἐν τοῖς ἰδίοις θελήμασι, καὶ τοῖς τοῦ αἰῶνος τούτου ῥεμβασμοῖς, ἢ δόξαις, ἢ ἀρχαῖς, ἢ ἰδιογνωμοσύναις, ἢ ἡδοναῖς σαρκικαῖς, καὶ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων συνδυασμοῖς, καὶ κοινωνίαις.

§.XII. Ἀγαπητὸν γὰρ ἐὰν ὅλη ἐξ ὅλου ἑαυτὴν τῷ κυρίῳ ἀναθεῖσα, καὶ αὐτῷ μόνῳ προσκολλωμένη, καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ ἀνεπιλήστως ἐνδιατρίψασα, καὶ τὸ ἐπιφοιτῆσαν καὶ ἐπισκιάσαν τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα ἀξίως τιμήσασα, καταξιωθῇ μετ' αὐτοῦ εἰς ἓν πνεῦμα καὶ μίαν κρᾶσιν γενέσθαι, καθώς φησιν ὁ ἀπόστολος, ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστιν. ἐὰν δέ τις

cogitationem ad obediendum 2.Cor. X,5. *Christo:* vt per huiusmodi certamen, desiderium & indagationem mens digna reddatur, quæ sit cum Domino in vnum Spiritum doni & gratiæ Christi, requiescens in vase animæ, ad omne bonum eam adornantis, nec ulla afficientis contumelia Spiritum Domini, suæ libidini obtemperando, atque huius seculi occupationibus aut honoribus, aut dignitatibus, aut propriis opinionibus, aut carnalibus voluptatibus, aut improborum hominum sodalitiis & collegiis adhærendo.

§.XII. Amabile enim est quippiam anima, quæ tota omnino seipsam Domino consecrans, illique soli adhærens, in eius mandatis sine vlla obliuione ambulans, atque Spiritum Christi aduenientem, & obumbrantem reuerenter honorans digna habetur, ut cum ipso vnus spiritus, & vna massa fiat. Sicut inquit apostolus: *Qui adhæret Domino, vnus spiritus* 1. Cor. VI, 17. *est.* Si vero quis seipsum

tradat curis, aut gloriæ, aut dignitatibus, aut honorum humanorum curam habeat, & hæc ſtudioſe quærat: ſique anima eius terrenis cogitationibus commiſceatur aut confundatur, aut rei alicui huius ſeculi dedita ſit ac obſtricta teneatur, deſideretque huiusmodi anima tranſilire, effugere atque expellere tenebras affectionum, in quibus detinetur a malitioſis poteſtatibus; non poteſt; eo quod diligat ac faciat voluntatem tenebrarum, nec capitali odio perſequatur ſtudia malitiæ.

ἐκδῷ ἑαυτὸν εἰς μερίμνας, ἢ δόξαν, ἢ ἀρχὴν, ἢ τιμῶν ἀνθρωπίνων ἐπιμεληθῆναι, καὶ ταῦτα ἐπιζητῇ, καὶ ἐν γηΐνοις λογισμοῖς ἡ ψυχὴ ἀναφύρηται καὶ συγχέηται, ἢ ἔν τινι τοῦ αἰῶνος τούτου δέδηται καὶ κεκράτηται, καὶ ποθῇ ἡ τοιαύτη ψυχὴ διαπεράσαι καὶ φυγεῖν, καὶ ἐξελάσαι τὸ σκότος τῶν παθῶν, εἰς ὃ κατέχεται ὑπὸ τῶν πονηρῶν δυνάμεων, οὐ δύναται, διὰ τὸ ἀγαπᾶν καὶ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ σκότους, καὶ τελείως μὴ μισεῖν τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς κακίας.

§. XIII. Præparemus igitur nos ipſos, vt omni promptitudine ac tota voluntate ad Dominum accedamus, & Chriſti affectatores fiamus, ad perficiendam voluntatem eius; & recordemur omnium mandatorum eius, eadem vt faciamus; atque nos ipſos penitus a dilectione mundi ſeparantes in eum ſolum animas noſtras vertamus, & ſtudium, curam ac inueſtigationem eius ſolius in mente ha-

§. XIII. Ἑτοιμάσωμεν οὖν ἑαυτοὺς ὅλῃ προαιρέσει, καὶ ὅλῳ θελήματι πρὸς κύριον πορεύεσθαι, καὶ Χριστοῦ ἀκόλουθοι γίνεσθαι, εἰς τὸ τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐπιτελεῖν, καὶ μεμνῆσθαι πασῶν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι αὐτὰς, καὶ ὅλως ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ κόσμου χωρίσαντες, αὐτῷ μόνῳ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἀναρτήσωμεν, καὶ τὴν ἀσχολίαν καὶ μέριμναν καὶ ζήτησιν αὐτοῦ μόνου ἐν τῷ ἔχω-

ἔχωμεν· εἰ δὲ καὶ διὰ τοῦ σώματος, εἰς ἀσχολίαν ἐντολῶν, καὶ διὰ θεὸν ὑπακοὴν, ὀλίγον ἀσχοληθῶμεν, ὁ νοῦς τῆς πρὸς κύριον ἀγάπης καὶ ζητήσεως καὶ πόθου μὴ χωρίζεσθαι· ὅπως τοιούτῳ νοῒ ἀγωνιζόμενοι, καὶ ὀρθῷ φρονήματι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης διοδεύοντες, καὶ πάντοτε ἑαυτοῖς προσέχοντες, ἐπιτύχωμεν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ λυτρωθῶμεν διὰ τῆς χάριτος ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ σκότους τῶν παθῶν, ὑφ' ὧν ἡ ψυχὴ ἐνεργεῖται, ἵνα τῆς αἰωνίου βασιλείας ἄξιοι γενώμεθα, καὶ συναπολαῦσαι Χριστῷ ὅλους αἰῶνας καταξιωθῶμεν, δοξάζοντες πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

beamus. Et licet propter corpus obſervationi mandatorum, & obſequio diuinò minus diligenter vacauerimus, mens tamen a dilectione Domini, & indagatione, ac deſiderio eius non auertatur: vt huiusmodi mente decertantes, ac recto ſenſu viam iuſtitiæ incedentes, ſemperque nobis ipſi attendentes, conſequamur promiſſionem Spiritus eius, & liberemur per gratiam ab interitu tenebroſarum affectionum, a quibus anima affligitur; quo digni æterno regno euadamus, & frui Chriſto per omnia ſecula digni habeamur, glorificantes Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum per omnia ſecula. Amen.

OMI-

HOMILIA X.

Humilitate & alacritate retinentur & augentur dona gratiæ diuinæ: elatione autem & ignauia perduntur.

§. I.

ANimæ, veritatis ac Dei amantes, quæ plene Chriſtum induere in multa ſpe & fide deſiderant, aliorum admonitione non tantopere indigent, nec etiam deſiderio cœleſti, nec Domini amore; licet aliquatenus eum imminui patienter ferant; ſed totæ penitus cruci Chriſti affixæ, quotidie ſpiritualem profectum erga ſponſum ſpiritualem in ſeipſis percipiunt. Vulneratæ autem cum ſint cœleſti deſiderio, & iuſtitiam virtutum eſuriant, illuſtrationem ſpiritus ſummo ac inſatiabili deſiderio exſpectant. Et licet diuinorum myſteriorum per fidem ſuam cognitionem conſequi dignæ habeantur, aut lætitiæ gratiæ cœleſtis

ΟΜΙΛΙΑ ί.

Ταπεινοφροσύνῃ καὶ προθυμίᾳ διασώζεται καὶ αὔξεται τὰ δῶρα τῆς θείας χάριτος· ἐπάρσει δὲ καὶ ῥαθυμίᾳ ἀπόλλυται.

§. I.

ΑΙ φιλαλήθεις καὶ φιλόθεοι ψυχαὶ, αἱ τελείως τὸν Χριστὸν ἐνδύσασθαι ἐν πολλῇ ἐλπίδι καὶ πίστει ἐπιποθοῦσαι, τῆς παρ᾽ ἑτέρων ὑπομνήσεως οὐ τοσοῦτον χρῄζουσιν, οὔτε τοῦ οὐρανίου πόθου, καὶ τοῦ πρὸς κύριον ἔρωτος, κἂν ἐπὶ πόσον ἐλαττοῦσθαι ὑπομένωσιν, ἀλλ᾽ ὅλαι ἐξ ὅλου τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ προσηλωμέναι, πρὸς τὸν πνευματικὸν νυμφίον, ὁσημέραι πνευματικῆς προκοπῆς ἐν ἑαυταῖς αἴσθησιν ἐπιγινώσκουσι. τετρωμέναι δὲ τῷ οὐρανίῳ πόθῳ, καὶ ἐκπεινῶσαι περὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν ἀρετῶν, τὴν ἔκλαμψιν τοῦ πνεύματος ἐν ἐπιθυμίᾳ πολλῇ καὶ ἀκορέστῳ ἔχουσιν. εἰ δὲ καὶ θείων μυστηρίων διὰ τῆς πίστεως αὐτῶν ἐπίγνωσιν λαβεῖν ἀξιοῦνται, εἴτε καὶ εὐφροσύνης ἐπουρανίου χάριτος μετο-

μέτοχοι γίγνονται, οὐ πεποίθασιν ἐν ἑαυταῖς οἰόμεναι εἶναί τι· ἀλλ᾽ ὅσον πνευματικῶν χαρισμάτων καταξιοῦνται, τοσοῦτον μᾶλλον ἀκορέστως ἔχουσι τοῦ οὐρανίου πόθου, ἐμπόνως ἐπιζητοῦσι· καὶ ὅσον ἂν πνευματικῆς προκοπῆς ἐν ἑαυταῖς αἴσθησιν λάβωσι, τοσοῦτον μᾶλλον ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ εἰς τὴν μετάληψιν καὶ αὔξησιν τῆς χάριτος ὑπάρχουσι· καὶ ὅσῳ πνευματικῶς πλουτοῦσι, τοσούτῳ μᾶλλον, ὡς πενόμεναί εἰσι παρ᾽ ἑαυταῖς, ἀκορέστως ἔχουσαι τῷ πνευματικῷ πόθῳ πρὸς τὸν οὐράνιον νυμφίον· ὥς φησιν ἡ γραφή, οἱ τρώγοντές με ἔτι πεινάσουσι, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.

§. II. Αἱ τοιαῦται ψυχαὶ αἱ ἐμπύρως καὶ ἀκορέστως τὴν ἀγάπην πρὸς κύριον ἔχουσαι, ἄξιαι τῆς αἰωνίου ζωῆς τυγχάνουσι· διὸ καὶ τῶν παθῶν τῆς ἀπολυτρώσεως καταξιοῦνται· καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῦ ἀρρήτου καὶ μυστικῆς κοινωνίας, ἐν πληρώματι χάριτος, ἔλλαμψιν καὶ μετουσίαν τελείως κομίζον-

participes fiant, non confidunt tamen sibi ipsæ, existimantes se aliquid esse: sed quanto magis spiritualibus donis dignæ reputantur, tanto magis ac diligentius insatiabili auiditate cœlestis desiderii detentæ inquirunt: & quanto magis spiritualem profectum in se senserint, tanto magis esuriunt ac sitiunt participationem & augmentum gratiæ: & quanto spiritualiter ditiores sunt, tanto pauperiores apud se sunt, insatiabili desiderio spirituali erga cœlestem sponsum flagrantes: vt inquit scriptura: *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.* Sir. XXIV, 28.

§. II. Huiusmodi animæ, quæ tam ardenti & insatiabili amore Dominum prosequuntur, dignæ sunt vita æterna: quocirca quoque liberatione ab affectionibus dignæ iudicantur, & Spiritus sancti arcanæ & mysticæ communionis illustrationem ac participationem in plenitudine gratiæ perfecte con-

ſequuntur. Quæ vero ſunt minus viriles atque ſocordes, haud quærentes talia, vt quæ adhuc in carne viuunt, quïppe ſanctificationem cordis non ex parte, ſed perfecte perſeuerantia & animo patiente conſequi, & participare cum Spiritu conſolatore in plenitudine cum omni ſenſu & certitudine, non exſpectarint, nec ab affectionibus malitiæ liberationem per Spiritum acceperint; aut e diuerſo, quæ gratia diuina dignæ habitæ, ignauiæ ac ſocordiæ, clam a malitia correptæ, ſeſe dederint.

§. III. Vt quæ cum acceperint gratiam Spiritus, & habeant conſolationem gratiæ in requie, & deſiderio, & ſuauitate ſpirituali, hoc ipſo confiſæ extolluntur ac ſecure viuunt, non contritæ corde, nec animo humiliatæ, nec perfectam menſuram vacuitatis affectionum adeptæ, nec integram plenitudinem gratiæ omni diligentia ac fide conſecutæ; ſed repletæ

ται· ὅσαι δὲ ἄνανδροι καὶ χαῦνοι ψυχαὶ, μὴ ζητοῦσαι ἀπεντεῦθεν, ὡς ἔτι ἐν σαρκὶ τυγχάνουσι, τὸν ἁγιασμὸν τῆς καρδίας οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλὰ τελείως δι᾽ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας δέξασθαι, καὶ κοινωνῆσαι τῷ παρακλήτῳ πνεύματι ἐν τελειότητι μετὰ πάσης αἰσθήσεως καὶ πληροφορίας μὴ ἐλπίσασαι, καὶ τῶν παθῶν τῆς κακίας λυτρωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐκδεξάμεναι, ἢ πάλιν χάριτος θείας καταξιωθεῖσαι εἰς ἀμεριμνίαν τινὰ καὶ ἄνεσιν, ὑπὸ τῆς κακίας κλεπτόμεναι ἑαυτὰς ἐξέδωκαν.

§. III. Ὡς ὅτι λαβοῦσαι τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, καὶ ἔχουσαι παράκλησιν τῆς χάριτος ἐν ἀναπαύσει, καὶ πόθῳ, καὶ γλυκύτητι πνευματικῇ, καὶ ἐπὶ τούτῳ πεποιθυῖαι, ὑψοῦνται καὶ ἀμεριμνοῦσι μὴ συντριβόμεναι τὴν καρδίαν, καὶ τῷ φρονήματι μὴ ταπεινούμεναι, μήτε οὖσαι εἰς τὸ τέλειον τῆς ἀπαθείας μέτρον, μήτε πληρωθῆναι τελείως τῆς χάριτος ἐν πάσῃ σπουδῇ καὶ πίστει ἐκδεξάμεναι, ἀλλ᾽ ἐπληροφορήθησαν, καὶ ἐπανεπαύσαντο,

καὶ

καὶ ἐναπέμειναν εἰς τὴν ὀλίγην τῆς χάριτος παράκλησιν, εἰς ἔπαρσιν μᾶλλον, ἤπερ εἰς ταπείνωσιν προκόψασαι αἱ τοιαῦται ψυχαὶ, καὶ ὧνπερ κατηξιώθησαν χαρίσματος, ἐκεῖθεν ἀπογυμνοῦνται διὰ τὴν ἀμελῆ καταφρόνησιν, καὶ τὸν μάταιον τῆς οἰήσεως αὐτῶν τῦφον.

§. IV. Ψυχὴ ἡ ἀληθῶς φιλόθεος καὶ φιλόχριστος, κἂν μυρίας δικαιοσύνας ποιήσῃ, ὡς μηδὲν ἐργασαμένη, οὕτως ἔχει παρ' ἑαυτῇ, διὰ τὸν πρὸς κύριον ἀκόρεστον πόθον· κἂν νηστείαις, κἂν ἀγρυπνίαις τὸ σῶμα καταδαπανήσῃ, ὡς μηδέπω ἀρξαμένη πονεῖν περὶ τὰς ἀρετὰς διάκειται· κἂν χαρισμάτων τοῦ πνεύματος διαφόρων, ἢ καὶ ἀποκαλύψεων, καὶ μυστηρίων οὐρανίων τυχεῖν καταξιωθῇ, ὡς μηδὲν ἀκμὴν κεκτημένη ἐν ἑαυτῇ ἐστι, διὰ τὴν ἄμετρον καὶ ἀκόρεστον πρὸς κύριον ἀγάπην. ἀλλὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐκπεινος, καὶ ἐκδιψος διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης ἐν προσκαρτερήσει εὐχῆς εἰς τὰ τῆς χάριτος μυστήρια, καὶ εἰς

ac acquiefcentes permanferunt in pauca gratiæ confolatione, elatione magis quam humilitate proficientes huiusmodi animæ: & quibus dignæ erant gratiæ donis, eis videlicet denudantur ob negligentem contemtum, & vanam opinionis eorum arrogantiam.

§. IV. Anima vero, quæ vere Deum ac Chriftum diligit, licet mille iuftitiæ opera ediderit, ita fe gerit, ac fi nihil fecerit, propter infatiabile defiderium ad Dominum; licet ieiuniis & vigiliis corpus confumferit, ita fe habet, perinde ac fi nunquam cœpiffet, circa virtutes elaborare; licet dona Spiritus varia, aut etiam reuelationes & myfteria cœleftia confequi digna habeatur, ita fe, ac fi ne nunc quidem quicquam poffideret, habet, propter immenfam ac infatiabilem Domini dilectionem: fed quotidie efuriens ac fitibunda per fidem & dilectionem in precibus perfeuerando, myfteria gratiæ, & omnem

HOMILIA XI.

Virtutem Sancti Spiritus in corde hominis, se habere instar ignis. Et quibus rebus indigeamus ad discernendum cogitationes in corde scaturientes: & de serpente mortuo ad sublimitatem ligni a Mose affixo, qui typus fuit Christi. Continet quoque Homilia disputationes duas: Vnam quidem, Christi cum nequissimo Satana; alteram vero, peccatorum cum eodem.

§. I.

IGnis ille cœlestis diuinitatis, quem accipiunt christiani intus in corde suo nunc in hoc seculo, ille ipse, qui intus nunc cor illorum dirigit, quando corpus dissoluetur, erumpit: & rursus coagmentat membra, & facit resurrectionem dissolutorum membrorum. Quemadmodum enim ignis, qui Hierosolymis ministrabat altari, tempore captiuitatis defossus erat in

ΟΜΙΛΙΑ ια'.

Τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς πῦρ· καὶ τίνων χρῄζομεν πρὸς τὸ διακρίνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ βρύοντας, καὶ περὶ τοῦ νεκροῦ ὄφεως εἰς τὸ ἀκρόταλον τοῦ ξύλου παρὰ Μωσέως προσπεπηγμένου, ὃς τύπος ἐγένετο τοῦ Χριστοῦ. Συνέχει καὶ ὁμιλία διαλογισμοὺς δύο. ἕτερον μὲν Χριστοῦ μετὰ τοῦ πονηροῦ σατανᾶ, θάτερον δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν μετὰ τοῦ αὐτοῦ.

§. I.

ΤΟ πῦρ τὸ οὐράνιον τῆς θεότητος, ὅπερ δέχονται οἱ χριστιανοὶ ἐντὸς αὐτῶν ἐν τῇ καρδίᾳ νῦν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, τοῦτο αὐτὸ τὸ ἐντὸς τῆς καρδίας αὐτῶν διακονοῦν, ὅταν ἀναλυθῇ τὸ σῶμα, ἐξώτερον γίνεται, καὶ πάλιν συμπήσσει τὰ μέλη, καὶ ποιεῖ ἀνάστασιν τῶν λελυμένων μελῶν. ὥσπερ γὰρ τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις πῦρ τὸ διακονοῦν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ αἰχμαλωτισμοῦ χω-

σθὲν

θεὶς ὢν ἐν λάκκῳ, καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο ἐν τῷ γενέσθαι εἰρήνην καὶ ἐπανελθεῖν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας, ὥσπερ ἀνεκαινίσθη καὶ συνήθως διηκόνει· οὕτω καὶ νῦν τὸ πλησίον σῶμα, ὃ μετὰ τὸ λυθῆναι γίνεται βόρβορος, ἐργάζεται τὸ οὐράνιον πῦρ καὶ ἀνακαινίζει, καὶ ἀνιστᾷ τὰ ἐφθαρμένα σώματα. τὸ γὰρ νῦν ἐσώτερον ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνοικοῦν πῦρ, τότε ἐξώτερον γίγνεται καὶ ποιεῖ ἀνάστασιν τῶν σωμάτων.

§. II. Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τὸ πῦρ ἐν τῇ καμίνῳ οὐκ ἦν θεϊκόν, ἀλλ' ἦν κτίσμα· οἱ δὲ τρεῖς παῖδες διὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτῶν ἐν τῷ φαινομένῳ πυρὶ ὄντες, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἶχον τὸ θεϊκὸν οὐράνιον πῦρ ἐντὸς τῶν λογισμῶν διακονοῦν καὶ ἐνεργοῦν ἐν αὐτοῖς. καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο ἐφάνη ἐξώτερον αὐτῶν· ἀνὰ μέσον γὰρ αὐτῶν ἔστη, καὶ ἀπεῖργε τὸ φαινόμενον πῦρ, τοῦ μὴ καίειν καὶ βλάπτειν τι τοὺς δικαίους· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσραήλ, ἐπειδὴ ὁ νοῦς αὐτοῦ καὶ ὁ λογισμὸς ἐν προθέσει εἶχε τοῦ μακρυνθῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, καὶ εἰς εἰ-

fouea, & ille ipſe pace facta, ac reuerſis captiuis veluti renouatus pro more ſeruiebat: ſic & corpus hoc familiare, quod poſt diſſolutionem in cœnum vertitur, reficit & renouat ignis cœleſtis, & reſuſcitat corrupta corpora. Interior enim ille ignis, cordi noſtro inhabitans, tunc emergit, facitque reſurrectionem corporum.

§. II. Nabuchodonoſoris enim tempore ignis in camino qui ardebat, non erat diuinus, ſed erat creatura: tres autem illi pueri, qui eo quod iuſti eſſent, in apparenti igni erant, in cordibus ſuis habebant diuinum ac cœleſtem ignem, intra cogitationes miniſtrantem & operantem in ipſis. Et idem ille ignis apparuit extra illos; in medio enim illorum ſtetit, & cohibuit apparentem ignem, ne vreret aut læderet aliqua ex parte iuſtos. Similiter quoque Iſraelitarum temporibus, cum animus & cogitationes illorum ſtatuiſſent recedere a Deo viuo, & ad ido-

Dan. III, 19.

lolatriam conuerti, coactus est Aaron indicere illis, vt afferrent aurea & venusta vasa. Postmodum aurum & vasa, quæ coniecerant in ignem, in idolum sunt conuersa, & quasi imitatus est ignis illorum propositum. Hoc autem admiratione dignum. Cum enim secundum sententiam animi interioris, & in cogitationibus suis, idololatriam exercere decreuissent; etiam ignis similiter iniecta vasa in idolum conuertit: & tum palam idolis cultum exhibuerunt. Quemadmodum ergo tres illi pueri, qui iustitiæ operam dantes, susceperunt in seipsis ignem diuinum, & adorarunt Dominum in veritate: sic quoque nunc animæ fideles recipiunt occulte illum diuinum & cœlestem ignem in hoc præsenti seculo: & ille ignis format imaginem cœlestem in homine.

Dan. III, 19. seq.

§. III. Sicut igitur formauit ignis vasa aurea, & factum est idolum: ita quoque Dominus, qui imitatur fide-

δωλολατρείαν τραπῆναι, ἠναγκάσθη Ἀαρὼν εἰπεῖν αὐτοῖς, ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ κόσμια· λοιπὸν ὁ χρυσὸς, καὶ τὰ σκεύη, ἅπερ ἐνέβαλλον εἰς τὸ πῦρ, εἴδωλον ἐγένετο, καὶ ὥσπερ ἐμιμήσατο τὸ πῦρ τὴν προαίρεσιν αὐτῶν. τοῦτο δὲ θαυμαστὸν πρᾶγμα. ἐπειδὴ γὰρ κατὰ πρόθεσιν ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτῶν ἐβουλεύσαντο τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ τὸ πῦρ ὁμοίως τὰ ἐμβληθέντα σκεύη εἴδωλον εἰργάσατο, καὶ λοιπὸν ἐν τῷ φαινομένῳ εἰδωλολάτρησαν. ὥσπερ οὖν οἱ τρεῖς παῖδες δικαιοσύνην λογισάμενοι, ἐδέξαντο ἐν ἑαυτοῖς τὸ τοῦ θεοῦ πῦρ, καὶ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ ἐν ἀληθείᾳ· οὕτω καὶ νῦν αἱ πισταὶ ψυχαὶ δέχονται ἐκεῖνο τὸ θεϊκὸν καὶ ἐπουράνιον πῦρ, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο μορφοῖ εἰκόνα ἐπουράνιον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

§. III. Ὥσπερ οὖν ἐμόρφωσε τὸ πῦρ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ, καὶ ἐγένετο εἴδωλον· οὕτω καὶ ὁ κύριος, ὃς μιμεῖται τὴν πι-

πιςῶν καὶ ἀγαθῶν ψυχῶν τὰς προαιρέσεις, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν μορφοῖ εἰκόνα καὶ νῦν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἐν τῇ ἀναστάσει ἐξώτερον αὐτῶν φαίνεται, καὶ δοξάζει τὰ σώματα αὐτῶν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. ἀλλ' ὃν τρόπον τὰ σώματα αὐτῶν ἐφθαρμένα ἐστὶ τέως ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ νεκρὰ, καὶ λελυμένα· οὕτως εἰσὶ καὶ οἱ λογισμοί τινων ὑπὸ τοῦ σατανᾶ ἐφθαρμένοι, καὶ νεκροὶ ἀπὸ τῆς ζωῆς, καὶ κεχωσμένοι εἰς βόρβορον καὶ γῆν· ἀπώλετο γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχή. ὥσπερ οὖν οἱ Ἰσραηλῖται ἔβαλον τὰ χρυσᾶ σκεύη εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐγένετο εἴδωλον. οὕτω νῦν τοὺς καθαροὺς λογισμοὺς καὶ καλοὺς ἐπέδωκε τῇ κακίᾳ ὁ ἄνθρωπος, καὶ κατεχώσθησαν εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐγένετο εἴδωλον. καὶ πῶς τις ἵνα αὐτοὺς ἐξεύρῃ, καὶ διακρίνῃ, καὶ ἐκβάλῃ ἐκ τοῦ ἰδίου πυρός; ὧδε λύχνου θείου χρείαν ἔχει ἡ ψυχὴ, πνεύματος ἁγίου τοῦ κοσμοῦντος τὸν ἐσκοτισμένον οἶκον, τοῦ φωτεινοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, τοῦ φωτίζοντος καὶ ἀνατέλλοντος εἰς τὴν καρδίαν,

lium ac piarum animarum intentiones, ac pro voluntate earum format imaginem, quæ nunc quidem in anima eſt, & in reſurrectione exterius apparebit; & glorificat corpora illorum intus & extra. Verum ſicut corpora illorum corrupta ſunt illo tempore, mortua & diſſoluta: ſic quoque cogitationes quorundam a ſatana ſunt corruptæ & mortuæ ne viuant, & defoſſæ in lutum & terram: periit enim illorum anima. Quemadmodum igitur Iſraelitæ coniecerunt aurea vaſa in ignem, & factum eſt idolum: ſic nunc puras & bonas cogitationes tradidit homo malitiæ, quæ obrutæ luto peccati, idolum factæ ſunt. At quomodo quispiam illas poſſit inuenire, diſcernere & educere e proprio igne? Hic lucerna diuina opus habet anima, Spiritu videlicet ſancto, qui exornet obtenebratam domum; & ſplendido ſole iuſtitiæ, qui illuminet & oriatur in corde; ar-

mis quoque opus habet, quibus euadat in bello superior.

Luc. XV, 8. §. IV. Illic enim vidua, quæ perdiderat drachmam, primum accendit lucernam, postea emundauit domum: sicque purgata domo, accensaque lucerna, inuenta est drachma, sordibus atque impuritate & terra obruta; verum anima non potest a se ipsa inuestigare proprias cogitationes, easque discernere; sed cum accensa fuit lucerna diuina, tunc lux est in tenebris obducta domo; & tunc videt cogitationes suas, quomodo sint obrutæ impuritate & cœno peccati: oritur sol, & tum perspicit anima sui interitum, atque incipit reuocare cogitationes, sordibus & squalore permixtas. Perdidit enim imaginem suam anima, quæ mandatum Dei transgressa est.

§. V. Perinde ac si quis rex sit, qui bona & seruos sub se habeat, sibi ministrantes: contingat autem hunc ab inimicis comprehensum ca-

ὅπλων χρείαν ἔχει τοῦ νικῆσαι τὸν πόλεμον.

§. IV. Καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χήρα ἡ ἀπολέσασα τὴν δραχμὴν, πρῶτον ἧψε τὸν λύχνον, μετὰ ἐκόσμησε τὸν οἶκον, καὶ οὕτω κοσμηθέντος τοῦ οἴκου, καὶ τοῦ λύχνου ἁφθέντος, εὑρέθη ἡ δραχμὴ ἐν τῇ κόπρῳ, καὶ ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ γῇ κεχωσμένη· καὶ νῦν ἡ ψυχὴ οὐ δύναται ἀφ' ἑαυτῆς εὑρεῖν τοὺς ἰδίους διαλογισμοὺς αὐτῆς καὶ χωρίσαι, ἀλλ' ὅταν ἀφθῇ ὁ λύχνος ὁ θεϊκὸς, ἀπαστράπτει εἰς τὸν ἐσκοτισμένον οἶκον, καὶ τότε βλέπει τοὺς λογισμοὺς αὐτῆς, πῶς εἰσι κεχωσμένοι εἰς τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὸν βόρβορον τῆς ἁμαρτίας· ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, καὶ τότε βλέπει ἡ ψυχὴ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς, καὶ ἄρχεται ἀνακαλεῖσθαι τοὺς ἐν τῇ κόπρῳ καὶ ῥυπαρίᾳ ἀναμεμιγμένους λογισμούς· ἀπώλεσε γὰρ τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἡ ψυχὴ παραβᾶσα τὴν ἐντολήν.

§. V. Ὥσπερ ἐὰν ἦ τις βασιλεὺς, καὶ ἔχῃ ὕπαρξιν καὶ διακόνους ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ· συμβῇ δὲ τοῦτον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν παραληφθῆ-

θῆναι, καὶ αἰχμαλωτισθῆναι, τούτου παραληφθέντος καὶ ἐξορισθέντος, ἀνάγκη καὶ τοὺς διακόνους αὐτοῦ καὶ ὑπηρέτας ὀπίσω αὐτοῦ ἀκολουθεῖν· οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐκτίσθη καθαρὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς διακονίαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα τὰ κτίσματα εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῷ ἐδόθη· κύριος γὰρ καὶ βασιλεὺς κατεστάθη πάντων τῶν κτισμάτων· ἀλλ' ἐξ οὗ ὁ λόγος ὁ πονηρὸς προσῆλθεν αὐτῷ, καὶ προσωμίλησεν, αὐτὸς πρότερον διὰ τῆς ἔξωθεν ἀκοῆς ὑπεδέξατο αὐτὸν, εἶτα διῆλθεν αὐτοῦ διὰ τῆς καρδίας, καὶ κατέσχεν αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν· καὶ οὕτω λοιπὸν αὐτοῦ παραληφθέντος, συμπαρελήφθη καὶ ἡ διακονοῦσα καὶ ὑπηρετοῦσα αὐτῷ κτίσις· δι' αὐτοῦ γὰρ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, καὶ πᾶσαν εἰκόνα τοῦ Ἀδὰμ ἠφάνισεν ἐκ τῆς ἐκείνου παρακοῆς, ὥστε τραπῆναι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐλθεῖν εἰς προσκύνησιν δαιμόνων· ἰδοὺ γὰρ οἱ καρποὶ τῆς γῆς οἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κτισθέντες καλῶς, προσφέρονται τοῖς δαίμοσι. ἄρτον καὶ οἶνον,

ptiuum abduci: eo capto & extra terminos abrepto, vtique oportet ſeruos & miniſtros a tergo illum ſequi: ſic quoque Adam conditus eſt purus a Deo in eius miniſterium: hæ vero creaturæ ad ſeruiendum ei datæ ſunt. Dominus enim & rex conſtitutus eſt omnium creaturarum. Verum poſtquam ſermo improbus ad illum peruenit, & cum eo conuerſatus eſt, ipſe primum auditu exteriori ſuſcepit eum, deinde is penetrauit in cor eius, & omnem eius ſubſtantiam occupauit: & ita tandem capto illo, capta quoque eſt, quæ miniſtrabat & ſubſeruiebat ei, creatura. Per eum enim imperium obtinuit mors ſuper omnem animam, & omnino imaginem Adæ deleuit propter eius inobedientiam, adeo, vt conuerſi atque prolapſi ſint homines ad adorandos dæmones. Ecce enim fructus terræ, qui in bonum vſum a Deo creati ſunt, offeruntur dæmonibus. Panem, vinum

& oleum offerunt altaribus eorum, & animalia imponunt. Sed non hæc tantum; ſed filios etiam & filias immolarunt dæmoniis.

§. VI. Hoc igitur tempore ille, qui formauit corpus & animam, ipſe prodit & diſſoluit omne inſtitutum mali dæmonis, ac opera eius in cogitationibus conſtructa; & renouat atque format imaginem cœleſtem, & condit nouam animam, vt Adam denuo fiat rex mortis & dominus creaturarum. Et in vmbra quidem legis Moſes appellabatur ſeruator Iſrael: eduxit enim eos ex Ægypto. Sic quoque nunc verus redemtor Chriſtus penetrat occulta animæ, eamque eiicit ex tenebroſa Ægypto, grauiſſimo iugo & dura ſeruitute. Præcipit igitur nobis, vt egrediamur e mundo, & paupertatem ſuſcipiamus, relictis omnibus, quæ videmus, nec habeamus curam terrenam; ſed nocte dieque ad ianuam ſtemus, &

καὶ ἔλαιον ἐν τοῖς βωμοῖς αὐτῶν, καὶ ζῶα ἐπιτιθέασιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας ἔθυσαν τοῖς δαιμονίοις.

§. VI. Νῦν οὖν αὐτὸς ὁ πλάσας τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὸς ἔρχεται καὶ διαλύει πᾶσαν τὴν ἀναστροφὴν τοῦ πονηροῦ, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ τὰ ἐπιτελούμενα ἐν τοῖς λογισμοῖς, καὶ ἀνακαινίζει καὶ μορφοῖ εἰκόνα ἐπουράνιον, καὶ ποιεῖ καινὴν ψυχὴν, ἵνα γένηται πάλιν βασιλεὺς ὁ Ἀδὰμ τοῦ θανάτου καὶ κύριος τῶν κτισμάτων. καὶ ἐν τῇ σκιᾷ δὲ τοῦ νόμου Μωϋσῆς σωτὴρ ἐπεκαλεῖτο τοῦ Ἰσραήλ· ἐξέβαλε γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου. οὕτω καὶ νῦν ὁ ἀληθινὸς λυτρωτὴς Χριστὸς εἰσέρχεται εἰς τὰ κρύφια τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκβάλλει ἐκ τῆς σκοτεινῆς Αἰγύπτου, τοῦ βαρυτάτου ζυγοῦ, καὶ τῆς πικρᾶς δουλείας. ἐντέλλεται οὖν ἡμῖν, ὥστε ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου, καὶ πτωχεῦσαι ἀπὸ πάντων τῶν φαινομένων, καὶ μὴ ἔχειν μέριμναν γηΐνην, ἀλλὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἑστηκέναι εἰς τὴν θύραν καὶ

ἀπεκ-

ἀπεκδέχεσθαι, πότε ὁ κύριος ἀνοίξει τὰς συγκεκλεισμένας καρδίας, καὶ ἐπιχεεῖ ἡμῖν τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος.

§. VII. Εἶπεν οὖν ἀφιέναι χρυσὸν, ἄργυρον, συγγενεῖς, πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα, καὶ διαδοῦναι πτωχοῖς, καὶ θησαυρίζειν αὐτὰ, καὶ ζητεῖν εἰς τοὺς οὐρανούς· ὅπου γὰρ ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου· ᾔδει γὰρ ὁ κύριος, ὅτι ἐντεῦθεν ὁ σατανᾶς κατισχύει τῶν λογισμῶν, τοῦ καταφέρειν αὐτοὺς εἰς τὴν φροντίδα τῶν ὑλικῶν καὶ γηΐνων πραγμάτων· διὰ τοῦτο ὁ θεὸς προνοούμενος τῆς ψυχῆς σου, εἶπεν ἀποτάξασθαι πᾶσιν, ἵνα καὶ ἄκων ἐπιζητήσῃς τὸν οὐράνιον πλοῦτον, καὶ ἔχῃς τὴν καρδίαν σου πρὸς τὸν θεόν· ἐὰν γὰρ καὶ θελήσῃς ἐπιστραφῆναι πρὸς τὰ κτίσματα, οὐδὲν εὑρίσκεις τῶν φαινομένων κεκτημένος· θέλεις, οὐ θέλεις, ὅπου ταῦτα ἐθησαύρισας καὶ ἀπέθου, ἀναγκάζει πέμψαι τὸν νοῦν σου πρὸς τὸν οὐρανόν· ὅπου γὰρ ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

exſpectemus, quando Dominus aperiat clauſa corda, & effundat in nos donum Spiritus ſancti.

§. VII. Iuſſit ergo, vt relictis auro, argento, & cognatis, vendamus bona noſtra, & diſtribuamus pauperibus, & colligamus ea in theſaurum, quæramusque in cœlis: *vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum.* *Matth. XIX, 29.* *Matth. VI, 21.* Nouit enim Dominus, quod inde ſatanas roboret ſe aduerſum cogitationes, vt traducat eas in ſolicitudinem rerum mundanarum & terrenarum. Propterea Deus, qui curam gerit animæ tuæ, iuſſit renuntiare omnibus, vt vel inuitus quæras cœleſtes diuitias, & habeas cor tuum apud Deum. Quamuis enim volueris reuerti ad res creatas, nihil tamen eorum, quæ videntur, te poſſidere deprehendes: velis, nolisue, cogeris mittere mentem ad cœleſtem theſaurum, vbi ea collegiſti & depoſuiſti: *vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum.* *Matth. VI, 21.*

Num. XXI, 8. §. VIII. Sic etiam in lege præcepit Deus Mosi, vt faceret serpentem æneum, & illum exaltaret ac affigeret ad summitatem ligni: & quicunque a serpentibus percutiebantur, intuentes in æneum serpentem, medelam consequebantur. Hocque non absque dispensatione fiebat, vt qui terrenis curis ac idololatria, atque voluptatibus satanæ, omnique impietate districti essent, hoc saltem modo aliquatenus respicerent superiora, & ab inferioribus respirantes ad sublimia attenderent, & rursus ab illis proficerent ad altissimum: & ita paulatim progredientes ad sublimiorem & superiorem progeniem, cognoscerent esse quendam altissimum supra omnem creaturam. Sic quoque te iussit Devs pauperem fieri, & omnia vendentem pauperibus largiri, vt postea, si velis denuo repere super terram, non possis. Scrutans ergo in corde tuo, incipe cum cogitationibus tuis disputare;

§. VIII. Καὶ γὰρ ἐν τῷ νόμῳ ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσεῖ, ἵνα ποιήσῃ ὄφιν χαλκοῦν, καὶ τοῦτον ὑψώσῃ, καὶ προσπήξῃ εἰς τὸ ἀκρότατον τοῦ ξύλου· καὶ ὅσοι ὑπὸ τῶν ὄφεων ἐπλήσσοντο, προσέχοντες τῷ ὄφει τῷ χαλκῷ, ἰάσεως ἐτύγχανον· τοῦτο οἰκονομικῶς ἐγίνετο, ἵνα οἱ κατεχόμενοι εἰς τὰς γηΐνας μερίμνας, καὶ εἰς τὰς εἰδωλολατρείας, καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ σατανᾶ, καὶ εἰς πᾶσαν ἀσέβειαν, διὰ τούτου τοῦ τρόπου μερικῶς πως ἀνακύψωσιν ἐπὶ τὰ ἄνω, καὶ ἀναψύξαντες ἀπὸ τῶν κάτω προσέχωσιν ἐπὶ τὰ ὑψηλά, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνων προκόψωσιν εἰς τὸ ὑψηλότατον· καὶ οὕτως κατὰ μικρὸν προκόπτοντες εἰς τὸ ὑψηλότερον καὶ ἀνώτερον γένος ἐπιγινώσκωσιν, ὅτι ἐστὶν ὕψιστος παρὰ πᾶσαν τὴν κτίσιν. Οὕτω καὶ σὲ ἐκέλευσε πτωχὸν γενέσθαι, καὶ πάντα πωλήσαντα δοῦναι πτωχοῖς, ἵνα λοιπὸν κἂν θελήσῃς κάτω ῥέψαι ἐπὶ τῆς γῆς μὴ δυνηθῇς· ἐρευνήσας γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἄρξου μετὰ τῶν λογισμῶν σου διαλέγεσθαι, παρ'

παρ' ὧν ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲν ἔχομεν, ἄγωμεν πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὅπου ἔχομεν τὸν θησαυρὸν, ὅπου ἐπραγματευσάμεθα. ἄρχεται ὁ νοῦς σου ἀνανεύειν πρὸς τὸ ὕψος, καὶ ἐπιζητεῖν τὰ ἀνώτερα, καὶ προκόπτειν ἐν τούτῳ.

§. IX. Τί δέ ἐστιν, ὁ νεκρὸς ὄφις ὁ προσπεπηγμένος εἰς τὸ ἀκρότατον τοῦ ξύλου, ἰᾶτο τοὺς πεπληγμένους; ὁ νεκρὸς ὄφις τοὺς ζῶντας ἐνίκα, ὥστε τύπος ἐστὶ τοῦ σώματος τοῦ κυρίου. τὸ σῶμα γὰρ ὃ ἔλαβεν ἐκ τῆς Μαρίας, ἀνήνεγκεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐκρέμασε, καὶ προσέπηξεν ἐπὶ τοῦ ξύλου, καὶ τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ὄφιν ζῶντα καὶ ἕρποντα νεκρὸν σῶμα ἐνίκησε καὶ ἀπέκτεινεν. ὢ θαῦμα μέγιστον, πῶς ὁ νεκρὸς ὄφις τὸν ζῶντα ἀπέκτεινεν· ἀλλ' ὃν τρόπον ἐποίησε Μωϋσῆς καινὸν ἔργον, ὁμοίωμα τοῦ ζῶντος ὄφεως ποιήσας· οὕτω καὶ ὁ κύριος καινὸν ἔργον ἐκ τῆς Μαρίας ἐποίησε, καὶ τοῦτο ἐνεδύσατο, ἀλλ' οὐκ ἤνεγκε τὸ σῶμα ἐξ οὐρανοῦ. τὸ πνεῦμα τὸ οὐράνιον ἐν τῷ Ἀδὰμ εἰσελθὸν ἐνηργάσατο, καὶ τοῦτον συνεκέρασε τῇ θεότητι, καὶ

cum nihil in terris possideamus, transeamus ad cœlum, vbi habemus thesaurum, & vbi negotiati sumus. Incipit mens tua ad sublimia emergere, & superiora indagare & in eo proficere.

§. IX. Verum quid innuit serpens ille mortuus, qui sublimitati ligni affixus, sanabat percussos? Serpens ille mortuus viuos superabat, vt typus sit corporis Domini. Corpus enim, quod assumsit ex Maria, exaltauit in cruce, suspendit & affixit ligno: & ita serpentem in corde viuentem & repentem corpus mortuum vicit & occidit. Hic miraculum magnum! quomodo serpens mortuus occiderit viuum! At quemadmodum fecit Moses nouum opus, cum similitudinem viui serpentis effingeret: sic quoque Dominus nouum opus ex Maria condidit, & hoc induit, non autem attulit corpus ex cœlo. Spiritum cœlestem, qui Adamum ingrediebatur, creauit, & hunc permiscuit diuinitati, &

induit carnem humanam, eamque formauit in vtero. Sicut ergo ſerpentem æneum vsque ad Moſen non iuſſit Dominus in mundo fieri: ita corpus nouum & peccati expers vsque ad Dominum non apparuit in mundo. Poſtquam enim primus Adam mandatum Dei transgreſſus eſt, regnauit mors in vniuerſos eius filios: ſuperauit ergo corpus mortuum ſerpentem viuum.

§. X. Et hoc miraculum Iudæis quidem offendiculum, Græcis autem ſtultitia eſt. Quid enim apoſtolus
1. Cor. 1, ait: *Nos autem prædicamus*
23. 24. *Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem offendiculum, Græcis vero ſtultitiam, nobis vero, qui ſeruamur, Chriſtum Dei potentiam, ac Dei ſapientiam.* In corpore enim mortuo vita eſt: hic redemtio, hic lumen; hic accedit ad mortem, & diſputat cum ea Dominus, ac mandat, vt eiiciat ex inferno & morte animas, ac reddat eas ſibi. Ecce hæc hiſce perculſa, adit miniſtros ſuos,

ἐνεδύσατο ἀνθρωπίνην σάρκα, καὶ ἐμόρφωσεν ἐν τῇ μήτρᾳ. ὥσπερ οὖν ὄφις χαλκοῦς ἕως τοῦ Μωσέως οὐκ ἐκελεύθη ὑπὸ τοῦ κυρίου ἐν κόσμῳ γενέσθαι· οὕτω δὴ σῶμα καινὸν καὶ ἀναμάρτητον, ἕως τοῦ κυρίου οὐκ ἐφάνη ἐν τῷ κόσμῳ· παραβάντος γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ πρώτου Ἀδὰμ, ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἐπὶ ὅλα τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἐνίκησεν οὖν νεκρὸν σῶμα τὸν ζῶντα ὄφιν.

§. X. Καὶ τοῦτο τὸ θαυμάσιον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἕλλησι δὲ μωρία. τί δὲ λέγει ὁ ἀπόστολος· ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἕλλησι δὲ μωρίαν, ἡμῖν δὲ τοῖς σωζομένοις Χριστὸν θεοῦ δύναμιν, καὶ θεοῦ σοφίαν· ἐν γὰρ τῷ νεκρῷ σώματι ἡ ζωή. ὧδε ἡ ἀπολύτρωσις, ὧδε τὸ φῶς, ὧδε ἔρχεται πρὸς τὸν θάνατον, καὶ διαλέγεται αὐτῷ ὁ κύριος, καὶ προστάσσει τοῦ ἐκβαλεῖν ἐκ τοῦ ᾅδου καὶ τοῦ θανάτου τὰς ψυχὰς, καὶ ἀποδοῦναι αὐτῷ. ἰδοὺ οὖν οὗτος πρὸς ταῦτα ταρασσόμενος εἰσέρχεται πρὸς τοὺς διακόνους αὐτοῦ, καὶ

καὶ συνάγει πάσας τὰς δυνάμεις, καὶ προσφέρει ὁ ἄρχων τῆς πονηρίας τὰ χειρόγραφα, καὶ λέγει· ἴδε οὗτοι ὑπήκουσαν τῷ λόγῳ μου, ἴδε πῶς προσεκύνησαν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι· ὁ δὲ Θεὸς δικαιοκρίτης ὢν, κἀκεῖ δείκνυσι τὸ δίκαιον αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ, ὑπήκουσέ σοι ὁ Ἀδὰμ, καὶ κατέσχες αὐτοῦ πάσας τὰς καρδίας· ὑπήκουσέ σοι ἡ ἀνθρωπότης, τὸ ἐμὸν σῶμα τί ποιεῖ ὧδε· τοῦτο ἀναμάρτητόν ἐστιν. ἐκεῖνο τὸ σῶμα τοῦ πρώτου Ἀδὰμ ἐχρεώστησέ σοι, καὶ δικαίως αὐτοῦ κατέχεις τὰ χειρόγραφα· ἐμοὶ δὲ πάντες μαρτυροῦσιν, ὅτι οὐχ ἥμαρτον· οὐ χρεωστῶ σοι οὐδέν· καὶ ὅτι υἱός εἰμι τοῦ Θεοῦ, πάντες μοι μαρτυροῦσιν· ἐπάνω γὰρ τῶν οὐρανῶν ἐμαρτύρησε φωνὴ ἐλθοῦσα ἐπὶ τῆς γῆς, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς· αὐτοῦ ἀκούετε· Ἰωάννης μαρτυρεῖ, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· καὶ πάλιν ἡ γραφὴ, ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν αὐτῷ· καὶ ὅτι ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ εὑρήσει οὐ-

congregatque omnes potestates ac principes malitiæ, adducit chirographa, & dicit: *ecce hi obedierunt verbo meo! ecce quomodo adorarunt nos mortales!* Deus autem, qui est iustus iudex, illic ostendit iustitiam suam, ac dicit ad eum: *Paruit tibi Adam, & obtinuisti inde omne cor eius. Obtemperauit tibi humanitas, meum corpus autem quid facit hic? Hoc peccati est expers. Corpus illud primi Adæ obligatum tibi est, & iure ob id eius chirographa obtines. Mibi autem omnes perbibent testimonium, quod non peccauerim, nibil tibi debeo, & quod sim filius Dei vniuersi mibi attestantur. Desuper enim ex cælis in terram veniens vox testimonium tulit:* Hic est filius meus dile- *Matth.*
ctus, ipsum audite. *Iohannes testatur:* Ecce, Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. *Et iterum scriptura:* Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in eo. *Et,* venit princeps huius mundi, & in me non habet quic-

III, 16. XVII, 5. Ioh. I, 29. Ies. LIII, 9. Ioh. XIV, 30.

quam. *Quinimo tu ipse satana de me testaris dicens:*
Marc. III, 11. Matth. IIX, 29. Noui te quod sis filius Dei. *Et iterum:* Quid rei nobis tecum est IESV NAZARENE? venisti huc ad cruciandum nos ante tempus? *Tres ergo mihi testimonium perhibent, qui desuper e cœlis vocem emittit, & qui sunt in terra, & tu ipse. Redimo igitur corpus tibi venditum a primo Ada: dissoluo tua chirographa: ego enim satisfeci pro debitis Adæ, dum crucifixus sum, & in infernum descendi. Et mando tibi inferne, tenebræ & mors, emitte inclusas animas Adæ.* Sicque tandem improbæ potestates, metu perculsæ restituunt inclusum Adam.

§. XI. Verum si audieris, quod illo tempore liberarit animas ex inferno & tenebris, & quod ad inferos descenderit Dominus, & perfecerit opus præclarum, ne longe ab anima tua hæc negotia abesse existimes. Homo siquidem facile capit &

δεῖν. καὶ σὺ δὲ αὐτὸς σατανᾶς μαρτυρεῖς μοι λέγων, οἶδά σε τίς εἶ, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρηνὲ, ἦλθες πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς. τρεῖς μοι μαρτυροῦσιν, ὁ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν φωνὴν ἀφίησιν, οἱ ἐπὶ γῆς, καὶ σὺ αὐτός. ἐξαγοράζω οὖν τὸ σῶμα τὸ πραθέν σοι διὰ τοῦ πρώτου Ἀδὰμ, παραλύω σου τὰ χειρόγραφα. ἐγὼ γὰρ ἀπέδωκα τὰ χρέα τοῦ Ἀδὰμ σταυρωθεὶς καὶ κατελθὼν ἐν τῷ ᾅδῃ· καὶ κελεύω σοι ᾅδη, καὶ σκότος, καὶ θάνατε, ἔκβαλε τὰς ἐγκεκλεισμένας ψυχὰς τοῦ Ἀδάμ. καὶ οὕτω λοιπὸν αἱ πονηραὶ δυνάμεις τρομάξασαι ἀποδιδοῦσι τὸν ἐγκεκλεισμένον Ἀδάμ.

§. XI. Ἀλλ' ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρρύσατο τὰς ψυχὰς ἐκ τοῦ ᾅδου, καὶ τοῦ σκότους, καὶ ὅτι κατῆλθεν εἰς τὸν ᾅδην ὁ κύριος, καὶ ἐποίησεν ἔνδοξον ἔργον, μὴ μακρὰν ἀπὸ τῆς ψυχῆς σου τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι νομίσῃς· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐστι χωρητικὸς καὶ δεκτι-

διαβολικὸς τοῦ πονηροῦ· κατέχει γὰρ ὁ θάνατος τὰς ψυχὰς τοῦ Ἀδὰμ, καὶ ἔσω τοῦ σκότους εἰσὶν οἱ λογισμοὶ τῆς ψυχῆς ἐγκεκλεισμένοι· καὶ ὅταν ἀκούσῃς περὶ μνημείων, μὴ τὰ φαινόμενα λογίσῃ μόνον· μνημεῖον γὰρ καὶ τάφος ἡ καρδία σού ἐστιν. ὅταν γὰρ ὁ ἄρχων τῆς κακίας, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐκεῖ ἐμφωλεύωσι, καὶ ὅταν τὰς τρίβους καὶ τὰς διόδους ἐκεῖ ποιῶνται, ὅπου ἐμπεριπατοῦσιν αἱ δυνάμεις τοῦ σατανᾶ εἰς τὸν νοῦν σου καὶ εἰς τοὺς λογισμούς σου, οὐχὶ ᾅδης, καὶ τάφος, καὶ μνημεῖον, καὶ νεκρὸς εἶ τῷ Θεῷ; ἐκεῖ γὰρ ὁ σατανᾶς ἀργύριον ἀδόκιμον ἐχάραξεν. ἐν τῇ ψυχῇ ταύτῃ ἔσπειρε σπέρματα πικρίας· ἐζύμωσε ζύμῃ παλαιᾷ· βρύει ἐκεῖ πηγὴ βορβόρου. ἔρχεται οὖν ὁ κύριος εἰς τὰς ἐπιζητούσας αὐτὸν ψυχὰς, εἰς τὸ βάθος τοῦ ᾅδου τῆς καρδίας, κἀκεῖ προστάσσει τῷ θανάτῳ λέγων, ἔκβαλε τὰς ἐγκεκλεισμένας ψυχὰς, τὰς ἐμὲ ἐπιζητούσας, ἃς κατέχεις βιαίως. διαρρήσσει οὖν τοὺς βαρεῖς λίθους ἐπικειμένους τῇ ψυχῇ,

ſuſcipit malum. Detinet enim mors animam Adæ, & in tenebris ſunt incluſæ cogitationes animæ. Et cum audieris de monumentis, ne de rebus ſub adſpectum cadentibus tandem cogites: monumentum enim & ſepulchrum cor tuum eſt. Cum enim princeps nequitiæ, & angeli eius illic nidum compoſuerint, illicque vias & itinera confecerint, quibus inambulent poteſtates ſatanæ in mente tua, & cogitationibus tuis, nonne infernus, & ſepulchrum, & monumentum, & mortuus Deo es? Illic enim ſatanas argentum reprobum impreſſit: in anima hac ſeminauit ſemina amara, & fermentauit fermento veteri: ſcaturit illic fons luti. Deſcendit ergo Dominus in animas eum inquirentes, in profunditatem inferni cordis, illicque mandat morti, dicens: *emitte animas incluſas me quærentes, quas vi detines*. Perrumpit igitur graves lapides, impoſitos animæ,

aperit monumenta, reſuſcitat vere mortuum, & educit e carcere tenebroſo animam incluſam.

§. XII. Quemadmodum ſi homo ſit vinctus catenis manibus pedibusque, & veniat aliquis qui vincula ipſius ſoluat, & dimittat eum, vt liber ambulet in propatulo: ſic animam catenis mortis vinctam ſoluit Dominus a vinculis, & dimittit illam, ac liberat mentem, vt absque moleſtia & cum quiete ambulet in aërem diuinum. Perinde ac ſi quis homo in pleno ac medio flumine demerſus in aqua, iaceat mortuus, ſuffocatus in medio horrendorum & crudelium animalium: & ſi quis alius natandi ignarus velit hunc in aquam collapſum ſeruare, ipſe ſimul pereat & ſuffocetur; certe opus hic perito natandi artifice eſt, vt ingreſſus in profundum aquæ ſinum, illic aquas ſubeat: & referat eum qui demerſus in medio belluarum

ἀνοίγει τὰ μνημεῖα, ἀνιστᾷ τὸν ἀληθινὸν νεκρὸν, ἐκβάλλει ἐκ τῆς σκοτεινῆς φυλακῆς τὴν ἐγκεκλεισμένην ψυχήν.

§. XII. Ὃν τρόπον ἐὰν ᾖ ἄνθρωπος δεδεμένος χεῖρας καὶ πόδας ἁλύσεσι, καὶ ἔλθῃ τις ὁ διαλύων αὐτοῦ τὰ δεσμὰ, καὶ ἀφῇ αὐτὸν ἐλεύθερον περιπατεῖν ἐν ἀνεκλόστως· οὕτω τὴν δεδεμένην ψυχὴν ταῖς ἁλύσεσι τοῦ θανάτου, λύει ὁ κύριος ἀπὸ δεσμῶν, καὶ ἀφίησιν αὐτὴν, καὶ ἐλευθεροῖ τὸν νοῦν τοῦ ἀκόπως ἐν ἀναπαύσει περιπατεῖν εἰς τὸν θεϊκὸν ἀέρα· ὥσπερ ἐὰν ᾖ ἄνθρωπος ἐν πλησμονῇ ποταμοῦ ἐν μέσῳ, καὶ καταβυθισθεὶς ἐν τῷ ὕδατι κεῖται νεκρὸς, πεπνιγμένος ἀναμέσον δεινῶν θηρίων καὶ εἰ θελήσει ἄλλος ἄνθρωπος ἄπειρος τοῦ κολυμβᾷν, διασῶσαι τὸν ἐμπεσόντα, καὶ αὐτὸς συναπόλλυται καὶ πνίγεται. λοιπὸν οὖν ὧδε ἐμπείρου κολυμβητοῦ, καὶ τεχνίτου χρεία, ἵνα εἰσελθὼν εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου τοῦ ὕδατος ἐκεῖ καταδύσῃ καὶ ἀνενέγκῃ τὸν καταπεποντισμένον καὶ ὄντα ἀναμέσον τῶν θηρίων·

τὸ δὲ τὸ ὕδωρ
ἔμπειρον καὶ
ἴσῃ, βοηθεῖ τῷ-
ναφέρει αὐτὸν
τέρα μέρη ὕ-
ἡ εἰς ἄβυσσον
εἰς τὸ βάθος τοῦ
καταποντισθεῖ-
αι, καὶ νεκρὰ
ῦ Θεοῦ ἀναμέ-
θηρίων· καὶ τίς δύ-
ταμεῖα ἐκεῖ-
ἴδη τοῦ ᾅδου καὶ
κατελθεῖν, εἰ
τεχνίτης ὁ ἐρ-
τὸ σῶμα;
ται εἰς τὰ δύο
βάθος τοῦ ᾅ-
λιν εἰς τὸν βα-
ν τῆς καρδίας,
ρεῖται ἡ ψυχὴ
νάτου σὺν τοῖς
αὐτοῖς, καὶ ἀνα-
σκοτεινοῦ βυ-
νεκρωμένον Α-
τὸς δὲ ὁ θάνα-
γυμνασίας εἰς
ἴνεται αὐτοῦ τοῦ
ὥσπερ τὸ ὕδωρ
ῦντι.

erat: & ipsa aqua, si quando peritum artis natandi artificem nacta fuerit, ipsum adiuuat, & tollit in superficiem aquæ. Eodem modo anima in abyssum tenebrarum & profunditatem mortis demersa, suffocata, & mortua est a Deo in medio ferocium animalium. Et quis potest in penetralia illa & profunda inferni & mortis descendere, nisi ipse opifex, qui condidit corpus? Ipse penetrat duas partes, profundum scilicet inferni, & profundum sinum cordis, vbi detinetur anima a morte cum omnibus suis cogitationibus, atque educit ex tenebrosa profunditate mortuum Adam. Ipsa quoque mors exercitationis gratia adiumento est ipsi homini, veluti aqua natanti.

Τί γὰρ δυσχε-
Θεῷ εἰσελθεῖν
ατον, καὶ πάλιν
θὺν κόλπον τῆς
ἐκεῖθεν ἀνακα-
τὸν νενεκρωμέ-
ἐν γὰρ τῷ φαι-
νῷ εἰσὶν οἰκίαι

§. XIII. Quod enim est difficile Deo penetrare mortem & profundum sinum cordis, ac inde reuocare mortuum Adam? In hoc enim præsenti seculo sunt habitationes

& mansiones, vbi homines habitent: & sunt quoque vbi belluæ, leones, dracones, & aliæ venenum emittentes feræ habitent. Si igitur sol, qui est creatura, quocunque penetrat, fenestras, aut ianuas, tam speluncas leonum, quam cauernas reptilium, & egressus nequicquam læditur: quando magis Deus & Dominus omnium, ingressus nidos & domicilia, vbi mors habitat, atque etiam animas, & illinc eripiens Adam, nulla iniuria afficitur? Ac pluuia e cœlo descendens ad intimas terræ partes vsque pertingit, vbi exsiccatas radices rursus humectat & renouat, ac producit germen nouum.

§. XIV. Alius est, qui certamine & bello cum satana inito, afflictionem patitur: hic contritam habet animam: in solicitudine enim, luctu ac lacrymis constitutus est: duplicem eiusmodi homo personam sustinet. Si igitur in his negotiis firmus permaneat, in bello Do-

καὶ οἰκοδομαὶ, ὅπου ἡ ἀνθρωπότης κατοικεῖ. καί εἰσιν ὅπου θηρία, λέοντες, ἢ δράκοντες, καὶ ἄλλα ἰοβόλα θηρία· εἰ τοίνυν ὁ ἥλιος κτίσμα ὢν, εἰσέρχεται πανταχόθεν, διὰ τῶν θυρίδων ἤτοι θυρῶν καὶ εἰς τὰ σπήλαια τῶν λεόντων, καὶ εἰς τὰς ὀπὰς τῶν ἑρπετῶν, καὶ ἐξέρχεται, καὶ οὐδὲν βλάπτεται· πόσῳ μᾶλλον ὁ Θεὸς καὶ δεσπότης πάντων εἰσέρχεται εἰς τοὺς φωλεοὺς, καὶ εἰς τοὺς οἴκους, ὅπου κατεσκήνωσεν ὁ θάνατος, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς, κἀκεῖθεν ῥυόμενος τὸν Ἀδὰμ οὐκ ἀδικεῖται ὑπὸ τοῦ θανάτου; καὶ ὁ ὑετὸς ἐξ οὐρανοῦ κατερχόμενος, φθάνει καὶ ἔρχεται εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, κἀκεῖθεν τὰς ξηρανθείσας ῥίζας ἀνύγρανε καὶ ἀνεκαίνισε, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ γέννημα καινόν.

§. XIV. Ἄλλος ἐστὶν ὁ ἔχων ἀγῶνα, καὶ θλίψιν, καὶ πόλεμον πρὸς τὸν σατανᾶν· οὗτος συντετριμμένην ἔχει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ἐν μερίμνῃ γάρ ἐστι καὶ πένθει καὶ δάκρυσιν. εἰς δύο πρόσωπα ἵστηκεν ὁ τοιοῦτος· εἰ τοίνυν ἐν τούτοις πράγμασιν ἵστηκεν οὗτος, εἰς τὸν πόλεμον

μον μετ' αὐτοῦ ἐστιν ὁ κύριος καὶ φυλάσσει αὐτόν· ἐπιζητεῖ γὰρ σπουδαίως καὶ κρούει τὴν θύραν, πότε αὐτῷ ἀνοίγῃ. πάλιν δὲ εἰ φαίνεταί σοι ἀδελφὸς ἀγαθὸς ὢν, ὑπὸ τῆς χάριτός ἐστιν ἐστηριγμένος· ὁ δὲ μὴ ἔχων θεμέλιον, οὐκ ἔχει τοσοῦτον φόβον θεοῦ, οὐ συντετρίπται αὐτοῦ ἡ καρδία, οὔτε ἐστὶν ἐν φόβῳ, οὔτε ἀσφαλίζεται αὐτοῦ τὴν καρδίαν καὶ τὰ μέλη τοῦ μὴ ἀτάκτως περιπατεῖν· οὗτος ἀκμὴν ἀπολελυμένην ἔχει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· οὔπω γὰρ εἰσῆλθεν εἰς ἀγῶνα. ἄλλος οὖν ἐστιν ὁ ἐν ἀγῶνι καὶ θλίψει, καὶ ἄλλος ὁ μὴ εἰδώς τί ἐστι πόλεμος· καὶ γὰρ τὰ σπέρματα ὅταν βληθῇ εἰς τὴν γῆν, θλίψιν ὑπομένει εἰς τοὺς πάγους, εἰς τὸν χειμῶνα, εἰς τὴν ψυχρότητα τῶν ἀέρων· καὶ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ ἀναζωοποιεῖται τὸ γέννημα.

§. XV. Συμβαίνει δὲ ὅτι ὁ σατανᾶς διαλέγεταί σοι ἐν τῇ καρδίᾳ· ἴδε πόσα κακὰ ἐποίησας, ἰδοὺ πόσων μανιῶν πεπλήρωταί σου ἡ ψυχή, καὶ βεβαρημένος εἶ ἀπὸ ἁμαρτιῶν, ὅτι οὐκέτι δύ-

minus ei adest & conseruat eum, quia quærit assidue & pulsat ianuam, quando ei aperiat. Iterum vero, si appareat tibi frater strenuus eo in bello, a gratia est confirmatus: qui vero fundamentum non habet, non tantopere Deum timet, nec contritum est cor eius, nec in metu est, nec obseruat cor suum, & membra, ne inordinate ambulent: eiusmodi adhuc dissolutam habet animam suam; nondum enim prœlium ingressus est. Alius igitur est, qui in bello & afflictione est, & alius qui rei militaris ignarus adhuc est. Etenim semina, quoque in terram missa afflictionem sustinent, in gelu, hyeme, & frigore aëris: ac deinceps debito tempore reuiuiscit germen.

§. XV. Contingit autem interdum, vt satanas in corde tecum disputet, scilicet: *ecce quanta mala commisisti, ecce quanta insania anima tua repleta est, & quam onustus es peccatis, vt amplius sal-*

vari non possis. Hæc autem ideo facit, vt te in desperationem deducat, & quia non est accepta & grata tua pœnitentia. Postquam enim per transgressionem malitia introiuit, postea singulis horis disputat cum anima, vt homo cum homine. Responde tu quoque sic: *habeo testimonia Domini, scripto consignata: Nolo mortem peccatorum, sed pœnitentiam, vt conuertatur ipse a via peruersa, & viuat.* Propterea enim descendit Dominus, vt peccatores salvaret, mortuos suscitaret, & a morte vulneratos viuificaret, & eos qui in tenebris erant, illuminaret. Vere enim Dominus adueniens, vocauit nos in adoptionem filiorum, ad sanctam & pacis studiosam ciuitatem, ad vitam nunquam perituram, ad gloriam incorruptibilem; modo nos principio bonum finem superstruamus, perseuerantes in paupertate, peregrinatione, afflictione & postulatione erga Deum, absque vllo pu-

διώκεσθαι σωθῆναι· ταῦτα δὲ ποιεῖ, ἵνα ἐνέγκῃ σε εἰς ἀπελπισμὸν, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν εὐπρόσδεκτος ἡ μετάνοιά σου· ἐπειδὴ γὰρ παρεισῆλθε διὰ τῆς παραβάσεως ἡ κακία, λοιπὸν καθ' ἑκάστην ὥραν διαλέγεται τῇ ψυχῇ ὡς ἄνθρωπος μετὰ ἀνθρώπου· ἀποκρίθητι αὐτῷ καὶ σὺ, ὅτι ἔχω τὰς μαρτυρίας τοῦ κυρίου ἐγγράφους, καὶ ὅτι οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὴν μετάνοιαν, καὶ τὸ ἀποστραφῆναι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτόν· διὰ τοῦτο γὰρ κατῆλθεν αὐτὸς, ἵνα τοὺς ἁμαρτωλοὺς σώσῃ, τοὺς νεκροὺς ἀνεγείρῃ, τοὺς τεθανατωμένους ζωοποιήσῃ, τοὺς ἐν τῷ σκότει φωτίσῃ· ἀληθῶς γὰρ ἐλθὼν εἰς υἱοθεσίαν ἡμᾶς κάλεσεν, εἰς πόλιν ἁγίαν, εἰρηνευομένην, εἰς ζωὴν τὴν μηδέποτε ἀποθνήσκουσαν, εἰς δόξαν ἄφθαρτον· μόνον ἡμεῖς τῇ ἀρχῇ ἡμῶν δῶμεν τέλος ἀγαθόν· ἐμμείνωμεν τῇ πτωχείᾳ, τῇ ξενιτείᾳ, τῇ κακουχίᾳ, τῇ αἰτήσει τῇ πρὸς τὸν θεὸν, μετὰ ἀναιδείας κρου-

μόντες τὴν θύραν· ...περ γὰρ ἐγγύς ἐστι τὸ ...μα τῆς ψυχῆς, οὕτως ...γγύτερος ὁ κύριος τοῦ ...θεῖν καὶ ἀνοῖξαι τὰς ...κλεισμένας θύρας τῆς ...ρδίας, καὶ δωρήσα-...σθαι ἡμῖν τὸν πλοῦτον τὸν ...άνιον· ἀγαθὸς γάρ ἐστι ...ὶ φιλάνθρωπος, καὶ ...ευδεῖς εἰσιν αὐτοῦ αἱ ...παγγελίαι, μόνον ἐὰν ...πομείνωμεν ἕως τέλους ...ζητοῦντες αὐτόν· δό-...α τοῖς οἰκτιρμοῖς πα-...ρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου ...νεύματος, εἰς τοὺς αἰῶ-...ας. ἀμήν.

dore pulſantes ianuam. Quemadmodum enim corpus propinquum eſt animæ: ita propior eſt Dominus ad veniendum & aperiendum occluſas fores cordis, & ad largiendum nobis diuitias cœleſtes. Bonus ſiquidem eſt & hominum amans; & falſitate eius promiſſiones carent, modo nos perſeueremus ad finem vſque in ſtudio eum quærendi. Gloria miſerationibus patris & filii & Spiritus ſancti. Amen.

...ΟΜΙΛΙΑ ιβʹ

...ερὶ τῆς στάσεως τοῦ Α-...ὰμ πρὸ τοῦ παραβῆναι ...τὸν τὴν ἐντολὴν τοῦ ...οῦ· καὶ μετὰ τὸ αὐτὸν ...πολέσαι καὶ τὴν ἰδίαν ...κόνα καὶ τὴν ἐπουρά-...ιον· Συνέχει καὶ ἡ ὁμι-...ία ζητήσεις τινὰς πάνυ ὠφελίμους.

Homilia XII.

De ſtatu Adæ, antequam transgrederetur mandatum Dei: & poſtquam amiſit propriam ac cœleſtem imaginem. Continet quoque Homilia quaſdam quæſtiones valde vtiles.

§. I.

Ὁ Ἀδὰμ τὴν ἐντολὴν παραβὰς, κατὰ δύο τρόπους ...ώλετο· ἕνα μὲν, ὅτι ...ώλεσε τὸ κτῆμα τὸ ...θαρὸν τῆς φύσεως αὐτοῦ,

§. I.

Adam transgreſſus mandatum, duobus modis periit: vno quidem, quod perdidit poſſeſſionem puram naturæ ſuæ,

speciosam, & secundum imaginem ac similitudinem Dei conditam: altero vero, quod perdidit ipsam imaginem, in qua reposita ei erat iuxta promissionem, tota hæreditas cœlestis. Perinde ac si sit moneta, imagine regis insignita, quæ si adulteretur, & aurum perit, & imago nullius est pretii: tale quippiam euenit Adæ; ingentes siquidem diuitiæ, & magna hæreditas ei præparata erat. Perinde ac si sit prædium amplum, illudque multos habeat reditus, in quo sit vinea fructuosa; illicque sint fertiles agri, illic greges, illicque aurum & argentum: ita vas Adæ ante inobedientiam erat tanquam prædium quoddam pretiosum. Verum vbi prauis commentis & cogitationibus se inuoluit, periit a Deo.

§. II. Non tamen dicimus, quod totus perierit, & exstinctus ac mortuus sit: a conspectu Dei quidem mortuus est, sua autem natura viuit. Ecce enim vniuersus mundus ambulat in terra, &

τὸ ὡραῖον, τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ· ἕτερον δὲ, ὅτι ἀπώλεσεν αὐτὴν τὴν εἰκόνα, ἐν ᾗ ἀπέκειτο αὐτῷ κατ' ἐπαγγελίαν ἡ ἐπουράνιος πᾶσα κληρονομία· ὥσπερ ἐὰν ᾖ νόμισμα, τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως ἔχον, καὶ τοῦτο παραχαραχθῇ, ὁ χρυσός τε ἀπώλετο, καὶ ἡ εἰκὼν οὐ χρησιμεύει, τοιοῦτον ἔπαθε καὶ ὁ Ἀδάμ· μέγας γὰρ πλοῦτος καὶ μεγάλη ἡ κληρονομία εὐτρέπιστο αὐτῷ· ὥσπερ ἐὰν ᾖ χωρίον μέγα, καὶ τοῦτο ἔχῃ προσόδους πολλὰς, ἐκεῖ ἄμπελος εὐθυνοῦσα, ἐκεῖ χῶραι εὐφοροῦσαι, ἐκεῖ ἀγέλαι, ἐκεῖ χρυσὸς καὶ ἄργυρος· οὕτως ἦν τίμιον τὸ χωρίον πρὸ τῆς παρακοῆς, αὐτὸ τὸ σκεῦος τοῦ Ἀδάμ· ἀλλ' ἐπειδὴ κακὰ ἔσχε διανοήματα καὶ λογισμοὺς, ἀπώλετο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

§. II. Οὐ λέγομεν δὲ ὅτι ἀπώλετο τὸ ὅλον καὶ ἠφανίσθη, καὶ ἀπέθανεν· ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέθανε, τῇ δὲ ἰδίᾳ φύσει ζῇ· ἰδοὺ γὰρ ὅλος ὁ κόσμος περιπατεῖ ἐν τῇ γῇ, καὶ πραγ-

negotia peragit: at oculus Dei videt ipſam mentem ac cogitationes, & quaſi reſpicit & deſpicit, nec cum eis vllam ſocietatem init; quia nihil quod gratum ſit Deo cogitationibus moliuntur. Perinde ac ſi ſint diverſoria ac lupanaria, & loca, vbi omnia incompoſitis moribus ac intemperanter geruntur: poſtea ſi religioſi homines tranſeant, nonne exſecrantur? & videntes non vident? (ſunt enim illis quaſi mortua): ſic Devs auerſos a verbo ac mandato ſuo reſpicit quidem; attamen deſpicit eos, nec cum eis vllum commercium colit, nec requieſcit in cogitationibus illorum Dominus.

Interrogatio?

§. III. *Quomodo quis poteſt eſſe pauper ſpiritu, maxime cum ſenſerit apud ſe, ſe translatum eſſe ac profeciſſe, & cognitionem atque intelligentiam conſequutum eſſe, quo antea carebat?*

Reſponſio.

Quamdiu hæc quis poſſi-

det & proficit, non eſt pauper Spiritu, ſed de ſe ipſo ſic opinatur: quando vero peruenerit ad talem intelligentiam & profectum, ipſa gratia docet eum, qui reuera quidem iuſtus & electus Dei eſt, ne putet, ſe aliquid eſſe, ſed animo vili & abiecto ſe gerat, tanquam nihil ſciens aut habens, quamuis ſciat & habeat. Hoc vero tanquam naturale & infixum in mente hominum eſt. Nonne vides, primum patrem noſtrum
Geneſ. XIIX, 27. Abraham, cum eſſet electus, terram & cinerem ſeipſum nominaſſe? Et Dauid vn-
1 Sam. XVI, 13. ctus in regem, Deum habebat
Pſalm. XXII, 7. ſecum, & ſane quid ait? *Vermis ſum, & non homo, opprobrium hominis, & abiectio plebis.*

§. IV. Qui volunt igitur eſſe horum cohæredes, & ciues ciuitatis cœleſtis, & cum eis glorificari, debent hac humilitate animi eſſe ornati, & non exiſtimare, aliquid in ſe eſſe, ſed

ται, καὶ προκόπτει,
ἔστι πτωχὸς τῷ πνεύματ
ἀλλ' οἴεται περὶ ἑαυτ
ὅταν δὲ ἔλθῃ εἰς ταύτ
τὴν σύνεσιν, καὶ τ
προκοπὴν, αὐτὴ ἡ χά-
ρις διδάσκει αὐτὸν εἶνα
πτωχὸν τῷ πνεύματι, τ
ὄντα τινὰ δίκαιον κα
ἐκλεκτὸν Θεοῦ, μὴ
γεῖσθαί τι ἑαυτὸν εἶναι
ἀλλ' ἔχειν τὴν ψυχὴ
αὐτοῦ ἄτιμον, καὶ ἐξουδε-
νουμένην, ὡς μηδὲν εἰδό-
τα ἢ ἔχοντα, καίτοι εἰδό-
τα καὶ ἔχοντα. τοῦτο δ
ὡς φυσικὸν καὶ πηκτὸ
γίνεται ἐπὶ τῷ νοΐ τῶ
ἀνθρώπων. οὐχ ὁρᾷς
προπάτωρ ἡμῶν Ἀβρα-
ὰμ ὢν ἐκλεκτὸς, γῆ
ἑαυτὸν καὶ σποδὸν ἀνό-
μαζε; καὶ ὁ Δαβὶδ χρι-
σθεὶς εἰς βασιλέα, Θεὸ
εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ τ
λέγει· σκώληξ εἰμὶ κα
οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος
ἀνθρώπων, καὶ ἐξουθένη-
μα λαῶν.

§. IV. Οἱ οὖν θέλοντε
τούτων εἶναι συγκληρο-
νόμοι, καὶ συμπολῖτα
τῆς πόλεως τῆς ἐπουρανίο
καὶ συνδοξασθῆναι αὐ-
τοῖς, ταύτην ὀφείλουσ
τὴν ταπεινοφροσύνη
ἔχειν, καὶ μὴ οἴεσθαι ἐ
ἑαυτοῖς εἶναί τι, ἀλλ'

ἔχειν

συντετριμμένην
…αρδίαν· εἰ γὰρ καὶ
…ρως εἰς ἕκαστον τῶν
…ιανῶν ἐνεργεῖ ἡ χά-
…ς διάφορα ἔχῃ μέ-
…όμως δὲ μιᾶς εἰσι
…ως οἱ πάντες, ὁμό-
…ι, ὁμόγλωττοι,
…ώσκοντες ἀλλήλους.
…ρ μέλη πολλά ἐστι
…ατι, μία δὲ ψυχὴ
…σιν ἡ κινοῦσα ταῦ-
…ὕτως ἓν πνεῦμα
…ῶν ἐν πᾶσι διαφό-
μιᾶς δέ εἰσι πό-
, μιᾶς ὁδοῦ· πάν-
γὰρ οἱ δίκαιοι τὴν
καὶ τεθλιμμένην
…ώδευσαν, διω-
…οι, κακουχούμενοι,
…ζόμενοι, ἐν αἰγεί-
…έρμασι ζῶντες, ἐν
…αίοις, ἐν ταῖς ὀπαῖς
…ς· ὁμοίως καὶ οἱ ἀ-
…λοι, ἕως τῆς ἄρτι ὥρας
καὶ πεινῶμεν, καὶ
…μεν, καὶ γυμνητεύο-
καὶ ὀνειδιζόμεθα,
…ατοῦμεν· ὧν οἱ μὲν
…φαλίσθησαν, οἱ
…αυρώθησαν, ἄλλοι
…φόρως ἐθλίβησαν·
δὲ ὁ δεσπότης
…τῶν τε καὶ ἀποστό-
ὥσπερ ἐπιλαθόμε-
…ῆς θείας δόξης,

cor contritum habere. Quamuis enim gratia in singulis christianis diuersimode operetur, & diuersa membra habeat; omnes tamen sunt eiusdem ciuitatis, animi & linguæ, se mutuo cognoscentes. Sicut in corpore membra sunt multa, vna autem in omnibus anima, ista mouens: ita Spiritus vnus operatur in omnibus diuersimode, eiusdem tamen sunt ciuitatis, eiusdem viæ. Iusti enim omnes angustam & arctam viam ambularunt, sustinentes persecutionem, *afflictionem, & contumelias, ac viuentes in pellibus caprinis, in speluncis & cauernis terræ.* Ebr. XI, 37. 38. Similiter & apostoli ad hanc vsque horam dicunt: *& esurimus & sitimus, nudi sumus, contumeliis afficimur, & instabiles sine sede viuimus.* Quorum nonnulli sunt capitis supplicio affecti, quidam vero cruci affixi, alii vero variis modis afflicti. Insuper ipse Dominus prophetarum & apostolorum, oblitus quasi diuinæ gloriæ,

quomodo conuersatus est? ille nobis in exemplum factus, summa cum contume-
Matth. XXVII, 28. 29. lia coronam spineam in capite gestauit, sputa, colaphos & crucem sustinuit.

§. V. Si Deus in terris sic versatus est, tuum erit, vt eum imiteris: & si apostoli ac prophetæ sic conuersati sunt: nos quoque, si modo velimus fundamento Domini & apostolorum superædificari, eos imitari debemus. Inquit enim apostolus per Spiritum:
1. Cor. IV, 14. XI, 1. *Imitatores estote mei, sicut & ego Christi.* Quod si gloriam hominum expetis, & adorari coliue desideras, atque vitam voluptariam quæris,
Rom. IIX, 17. de via declinasti. Oportet enim te simul crucifigi cum crucifixo, simul pati cum eo, qui passus est, vt ita simul glorificeris cum glorificato. Necesse enim est, sponsam pati cum sponso, ac sic sociam ac cohæredem Christi fieri. Non enim conceditur, nisi per afflictiones, per asperam, angustam, ar-

πῶς διώδευσε; τύπο[ς]
ἡμῖν γιγνόμενος, δι[ὰ]
ὕβρεων στέφανον ἀκάνθι-
νον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφό-
ρεσεν, ἐμπτύσματα ὑπέ-
στη, ῥαπίσματα, σταυρὸν.

§. V. Εἰ ὁ Θεὸς οὕτω[ς]
διώδευσεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὀ-
φείλεις καὶ σὺ μιμητὴς αὐ-
τοῦ γενέσθαι· καὶ οἱ ἀπό-
στολοι, καὶ οἱ προφῆται
οὕτως διώδευσαν· καὶ ἡ-
μεῖς, εἰ θέλομεν τῷ θε-
μελίῳ τοῦ κυρίου καὶ τῶν
ἀποστόλων ἐποικοδομη-
θῆναι, ὀφείλομεν μιμη-
ταὶ αὐτῶν γενέσθαι· λέγ[ει]
γὰρ ὁ ἀπόστολος ἐν πνεύ-
ματι ἁγίῳ, μιμηταί μου
γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ
Χριστοῦ. εἰ δὲ ἀγαπᾷς
δόξας ἀνθρώπων, καὶ
προσκυνεῖσθαι θέλεις, καὶ
ἀνάπαυσιν ζητεῖς, ἐξέ-
τραπης τῆς ὁδοῦ· χρὴ γὰρ
σε συσταυρωθῆναι τῷ
σταυρωθέντι, συμπαθεῖν
τῷ παθόντι, ἵνα οὕτως
συνδοξασθῇς τῷ δοξα-
σθέντι· ἀνάγκη γὰρ τὴν
νύμφην συμπαθεῖν τῷ
νυμφίῳ, καὶ οὕτω γενέσθαι
κοινωνὸν καὶ συγκληρο-
νόμον Χριστοῦ· οὐκ ἐγχω-
ρεῖ γὰρ ἄνευ παθημά-
των, καὶ τῆς τραχείας καὶ
στενῆς καὶ τεθλιμμένης
ὁδοῦ εἰσελθεῖν τινα εἰς

τὴν

τὴν πόλιν τῶν ἁγίων, καὶ ἀναπαύειν, καὶ συμβασιλεῦσαι τῷ βασιλεῖ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας.

ctamque viam ingredi ciuitatem ſanctorum, & requieſcere ac regnare cum rege in infinita ſecula.

Ἐρώτησις.

§. VI. Ἐπειδὴ ὅτι καὶ τὴν ἰδίαν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπουράνιον ἀπώλεσεν ὁ Ἀδάμ, οὐκοῦν εἰ ἐκοινώνησε τῇ εἰκόνι τῇ ἐπουρανίῳ, εἶχε πνεῦμα ἅγιον;

Interrogatio?

§. VI. *Quoniam propriam ac cæleſtem imaginem perdidit Adam, igitur, ſi particeps fuit cæleſtis imaginis, habuit Spiritum ſanctum?*

Ἀπόκρισις.

Ἕως ὅτε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ συνῆν αὐτῷ, καὶ ἡ ἐντολή, εἶχε πάντα· αὐτὸς γὰρ ὁ λόγος ἦν αὐτῷ κληρονομία, αὐτὸς ἔνδυμα καὶ δόξα σκέπουσα αὐτόν, αὐτὸς διδασκαλία· ὑπετίθετο γὰρ αὐτῷ καλέσαι πάντα, τοῦτο εἶπε οὐρανόν, τοῦτο ἥλιον, τοῦτο σελήνην, τοῦτο γῆν, τοῦτο πτηνόν, τοῦτο θηρίον, τοῦτο δένδρον, καθὼς ἐδιδάσκετο, οὕτως καὶ ἔλεγεν.

Reſponſio.

Quamdiu verbum Dei erat cum illo, habebat omnia. Ipſum enim verbum erat ei hæreditas, erat indumentum, & gloria eum operiens, ipſum erat doctrina. Data enim ei erat poteſtas nominandi omnia, hoc nominabat cœlum, illud ſolem; hoc lunam, illud terram; hoc volucrem, illud belluam, illud arborem; vt edocebatur, ita quoque nomina indiderat.

Ἐρώτησις.

§. VII. Αἴσθησιν εἶχε καὶ κοινωνίαν τοῦ πνεύματος;

Interrogatio?

§. VII. *Habebatne ſenſum, & participationem Spiritus ſancti?*

Ἀπόκρισις.

Αὐτὸς ὁ λόγος συνών, πάντα ἦν αὐτῷ, εἴτε γνῶσις, εἴτε αἴσθησις, εἴτε κληρονομία,

Reſponſio.

Verbum ipſum ei adhærens, erat ei omnia, & cognitio, & ſenſus, & hære-

ditas, & diſciplina. Quidnam enim Ioannes inquit de
Ioh. I, 1. verbo? *In principio erat verbum.* Vides, quod verbum omnia erat. Quod ſi extrinſecus ei adhærebat gloria, ne offendamur propterea, quia
Gen. II, 25. dicit: *quod nudi fuerint,* nec ſe mutuo videbant, at poſt transgreſſionem mandati, tunc ſe nudos perſpexerunt, ac pudore ſuffuſi ſunt.

Interrogatio?

§. IIX. *Ergo antea erant loco indumenti induti gloria Dei?*

Reſponſio.

Quemadmodum in prophetis operabatur Spiritus, & docebat eos, & intra eos erat, & extra eos apparebat: ſic quoque in Adam, quando volebat Spiritus, cum eo erat, & docebat ac præcipiebat: *ſic nomina, ſic appella.* Verbum ei erat omnia, & intra mandatum ſubſiſtebat, gratus erat Deo. Et ſane quid mirum, quod hoc in ſtatu degens, transgreſſus ſit mandatum, cum & ii, qui repleti ſunt Spiritu ſancto,

εἴτε διδασκαλία. καὶ Ἰωάννης τί λέγει περὶ τοῦ λόγου; ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. ὁρᾷς ὅτι ὁ λόγος πάντα ἦν. εἰ δὲ καὶ ἔξωθεν συνῆν αὐτῷ δόξα, οὐ σκανδαλιζώμεθα ἐπὶ τούτῳ· καὶ γὰρ λέγει ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ οὐκ ἔβλεπον ἀλλήλους, καὶ μετὰ τὸ παραβῆσαι τὴν ἐντολὴν, τότε εἶδον αὐτοὺς γυμνοὺς, καὶ ἠσχύνθησαν.

Ἐρώτησις.

§. IIX. Οὐκοῦν πρὸ τούτου ἦσαν ἀντὶ περιβολαίου ἐνδεδυμένοι δόξαν Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Ὡς ἐπὶ τῶν προφητῶν ἐνήργει τὸ πνεῦμα καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς, καὶ ἔσωθεν αὐτῶν ἦν, καὶ ἔξωθεν αὐτοῖς παρεφαίνετο· οὕτω καὶ εἰς τὸν Ἀδάμ, ὅτε ἤθελε τὸ πνεῦμα σὺν αὐτῷ ἦν· καὶ ἐδίδασκε καὶ ὑπετίθετο, οὕτως εἰπὲ καὶ λέγε· πάντα γὰρ ἦν ὁ λόγος αὐτῷ, καὶ ἕως ὅτε ἐνέμενε τῇ ἐντολῇ, φίλος ἦν Θεοῦ. καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ ἐν τούτοις ὢν, παρέβη τὴν ἐντολὴν, ὁπότε καὶ οἱ πεπληρωμένοι πνεύματος ἁγίου,

ἔχου-

ἔχουσι τοὺς φυσικοὺς λογισμούς, καὶ ἔχουσι θέλημα τοῦ συμφωνῆσαι; οὕτως καὶ αὐτὸς συνὼν τῷ Θεῷ ἐν παραδείσῳ, ἀφ' ἑαυτοῦ ἰδίῳ θελήματι παρέβη, καὶ ὑπήκουσε μέρει πονηρῷ· πλὴν καὶ μετὰ τὴν παράβασιν ἔσχε γνῶσιν.

§. IX. Ἐρώτησις.

Ὁποίαν;

Ἀπόκρισις.

Ὥσπερ ὅταν συλληφθῇ λῃστὴς εἰς δικαστήριον, καὶ ἄρχηται κρίνεσθαι, λέγει αὐτῷ ὁ ἄρχων, ὅτε ἐποίεις τὰ κακά, οὐκ ᾔδεις, ὅτι συλληφθῆναι ἔχεις, καὶ ἀποθανεῖν; ἐκεῖνος οὐ τολμᾷ εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ᾔδειν· οἶδε γάρ, καὶ τιμωρούμενος πάντα μνημονεύων ἐξομολογεῖται· καὶ ὁ πορνεύων, οὐκ οἶδεν ὅτι κακῶς ποιεῖ; καὶ ὁ κλέπτων, οὐκ οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει; οὕτως καὶ ἄνευ γραφῶν, οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ λογισμοῦ, οὐκ οἴδασιν, ὅτι Θεός ἐστιν; οὐ δύνανται ἐν τῇ

naturalibus cogitationibus occupati sint, habeantque voluntatem, quæ illis consentiat: ita quoque ipse Adam, cum esset cum Deo in Paradiso, ipse sua sponte transgressus est, & obtemperauit parti deteriori: at post transgressionem habuit cognitionem.

§.IX. *Interrogatio?*

Qualem?

Responsio.

Perinde ac si quando latro deprehensus ad supplicium rapitur, & accusari incipit, iudex ei dicit: *cum committeres mala, nunquid sciebas, quod comprehensus capitis pœna affici possis?* Ille non audet dicere: Non sciebam. Sciebat enim, & supplicio dum afficitur, omnia in memoriam reuocans confitetur. Item qui stuprum committit, nonne scit se male agere? & qui furtum, nonne scit se peccare? Sic etiam absque scripturis homines naturali ratione sola, nonne cognoscunt Deum esse? Non possunt itaque in illa

lina.

ditas, nes in

nam cipio

Ioh. I, 1. verbo quod

bum. Quod

om ebat

fec o

of

m. II, di

25.

...ὲς φυσικοὺς λο-
καὶ ἔχουσι θέλη-
...υμφωνῆσαι; οὕ-
αὐτὸς συνὼν τῷ
...αραδείσῳ, ἀφ'
ἰδίῳ θελήματι
, καὶ ὑπήκουσε
...ηρῷ πλὴν καὶ
παράβασιν ἔσχε

naturalibus cogitationibus occupati fint, habeantque voluntatem, quæ illis confentiat: ita quoque ipfe Adam, cum effet cum Deo in Paradifo, ipfe fua fponte transgreffus eft, & obtemperauit parti deteriori: at poft transgreffionem habuit cognitionem.

...Ἐρώτησις.

Ὁποίαν;

Ἀπόκρισις.

§. IX. *Interrogatio?*

Qualem?

Refponfio.

...ερ ἅπαν συλλη-
...ρτης εἰς δικαστή-
...ται ἄρχηται κρί-
...λέγει αὐτῷ ὁ ἄρ-
ἐποίεις τὰ κα-
...ς, ὅτι συλ-
...ης, καὶ ἀπο-
...ος οὐ τολ-
ὅτι οὐκ ἤ-
...δει, καὶ τιμω-
...άντα μνημο-
...ολογεῖται· καὶ
...ων, οὐκ οἶδεν
... ποιεῖ; καὶ ὁ
οὐκ οἶδεν ὅτι
...; οὕτως καὶ
...φῶν, οἱ ἄνθρω-
... τοῦ φυσικοῦ λο-
οὐκ οἴδασιν, ὅτι θε-
... οὐ δύνανται ἐν τῇ

Perinde ac fi quando latro deprehenfus ad fupplicium rapitur, & accufari incipit, iudex ei dicit: *cum committeres mala, nunquid fciebas, quod comprehenfus capitis pœna affici poffis?* Ille non audet dicere: Non fciebam. Sciebat enim, & fupplicio dum afficitur, omnia in memoriam reuocans confitetur. Item qui ftuprum committit, nonne fcit fe male agere? & qui furtum, nonne fcit fe peccare? Sic etiam absque fcripturis homines naturali ratione fola, nonne cognofcunt Deum effe? Non poffunt itaque in illa

die dicere: *Non sciuimus Deum fuisse.* Enarrat enim illis emissa de cœlo tonitrua & fulmina, nescitis esse Deum, qui regit creaturam? Quid igitur clamabant Dæmones: *Tu es filius Dei, quare venisti ad cruciandum nos ante tempus?* Insuper in tormentis quoque dicunt: *vris me, vris me.* Non nouerint igitur lignum notitiæ boni & mali, transgressio Adæ cognitionem dedit.

Matth. III, 11.

Matth. IIX, 29.

§. X. Quilibet enim incipit interrogare: *in quo statu erat Adam, quidue agebat?* Ipse enim Adam notitiam acceperat boni & mali. Alterum audimus ex scripturis, quod in honore & in puritate erat; at cum transgressus esset mandatum, eiectus est Paradiso, & succensuit ei Deus. Tandem quid in se bonum ac præclarum esset, discit, ac calamitatem suam edoctus cauet sibi, ne vlterius peccando incidat in iudicium mortis. Cognoscimus igitur, omnem creaturam Dei per eum regi.

ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰπεῖν, οὐκ ᾔδειμεν ὅτι Θεὸς ἦν· λέγει γὰρ αὐτοῖς τὰς γινομένας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βροντὰς, καὶ ἀστραπὰς, οὐκ οἴδατε ὅτι ἐστὶ Θεὸς διοικῶν τὴν κτίσιν; τί οὖν ἔκραζον οἱ δαίμονες, σὺ εἶ ὁ υἱὸς Θεοῦ, τί πρὸ καιροῦ ἦλθες βασανίσαι ἡμᾶς. καὶ ἔτι ἐν τοῖς μαρτυρίοις λέγουσι, καίεις με, καίεις με· οὐκ ᾔδεισαν οὖν τὸ ξύλον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ, ἡ παράβασις τοῦ Ἀδὰμ τὴν γνῶσιν ἔδωκεν.

§. X. Ἕκαστος γὰρ ἄρχεται ἐπερωτᾶν, ὡς ἐν τίνι ἦν ὁ Ἀδὰμ καὶ τί ἔπραξεν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀδὰμ τὴν γνῶσιν ἐδέξατο καλοῦ τε καὶ κακοῦ. λοιπὸν ἀκούομεν ἐκ τῶν γραφῶν, ὅτι ἐν τιμῇ, καὶ ἐν καθαρότητι ἦν. καὶ παραβὰς τὴν ἐντολὴν ἐξεβλήθη τοῦ παραδείσου, καὶ ὠργίσθη αὐτῷ ὁ Θεός· λοιπὸν καὶ τὰ καλὰ αὐτοῦ μανθάνει, καὶ τὰ κακὰ μαθὼν ἀσφαλίζεται ἑαυτὸν, ἵνα μηκέτι ἁμαρτήσας ἐμπέσῃ εἰς κρίμα θανάτου. γινώσκομεν δὲ, ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις τοῦ Θεοῦ δι' αὐτοῦ οἰκονομεῖται·

αὐτὸς

αὐτὸς γὰρ ἐποίησεν οὐρανὸν, γῆν, ζῶα, ἑρπετὰ, θηρία, ἃ βλέπομεν, τὸν δὲ ἀριθμὸν ἀγνοοῦμεν· τίς γὰρ ἀνθρώπων οἶδεν, εἰ μὴ μόνον ὁ Θεὸς ὁ ὢν ἐν πᾶσι, καὶ τοῖς ἐμβρύοις δὲ τῶν ζώων; οὐχὶ αὐτὸς ἐπίσταται τὰ ὄντα ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν;

§. XI. Παραλιπόντες οὖν ταῦτα μᾶλλον ζητήσωμεν, ὡς καλοὶ ἔμποροι, κληρονομίαν κτήσασθαι ἐπουράνιον, καὶ τὰ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν· μάθωμεν κτήσασθαι κτήματα ἅπερ συμπαραμένει ἡμῖν· ἐὰν γὰρ ἄρξῃ ἄνθρωπος ἂν ἐρευνᾷν τὸν λογισμὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ λέγειν, εὗρόν τι καὶ κατέλαβον, εὑρεθήσεται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὑπερβαίνων τὸν λογισμὸν τοῦ Θεοῦ. ἐν τούτῳ δὲ πολὺ πλανᾷ· καὶ ὅσον θέλεις διὰ γνώσεως ἐρευνῆσαι καὶ εἰσελθεῖν, χωρεῖς εἰς βάθος, καὶ οὐδὲν καταλαμβάνεις· αὐτὰς γὰρ τὰς ἐπισκέψεις τὰς γινομένας σοι, τί ἐργάζεται καθ' ἡμέραν ἐν σοὶ, καὶ πῶς, ἄῤῥητά ἐστι,

Ipſe enim fecit cœlum, & terram, animalia, reptilia, belluas, quas videmus, numerum vero ignoramus. Quis enim hominum nouit, excepto ſolo Deo, qui eſt in omnibus, etiam in fœtibus animalium imperfectis? Nonne ipſe ſcit, quæ ſunt ſub terra & ſuper cœlos?

§. XI. Relictis igitur his, potius quæramus, velut boni negotiatores, hæreditatem cœleſtem poſſidere, & ea, quæ conducunt animæ noſtræ. Diſcamus poſſidere bona, quæ ſunt nobiſcum permanſura. Quod ſi enim homo cœperit indagare ſenſum Dei, ac dicere: *inueni quiddam ac comprehendi*, deprehendetur mens humana tranſcendere ſenſum Dei. Verum in hoc longe aberrat, & quanto plus volueris per cognitionem ſcrutari ac penetrare, tanto profundius deſcendis, nec quicquam percipis. Ipſæ enim conſiderationes, quæ tibi occurrunt, quid ſingulis diebus in te peragatur, & quomodo, arcanæ

die dicere: *Non sciuimus Deum fuisse.* Enarrat enim illis emissa de cœlo tonitrua & fulmina, nescitis esse Deum, qui regit creaturam? Quid igitur clamabant Dæ-
Matth. III, 11. mones: *Tu es filius Dei, quare venisti ad cruciandum nos ante tempus?* Insuper in tormentis quoque dicunt:
Matth. IIX, 29. *vris me, vris me.* Non nouerint igitur lignum notitiæ boni & mali, transgressio Adæ cognitionem dedit.

§. X. Quilibet enim incipit interrogare: *in quo statu erat Adam, quidue agebat?* Ipse enim Adam notitiam acceperat boni & mali. Alterum audimus ex scripturis, quod in honore & in puritate erat; at cum transgressus esset mandatum, eiectus est Paradiso, & succensuit ei Deus. Tandem quid in se bonum ac præclarum esset, discit, ac calamitatem suam edoctus cauet sibi, ne vlterius peccando incidat in iudicium mortis. Cognoscimus igitur, omnem creaturam Dei per eum regi.

ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰπεῖν, οὐκ ᾔδειμεν ὅτι Θεός ἐστι. λέγει γὰρ αὐτοῖς τὰς γινομένας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βροντὰς, καὶ ἀστραπὰς, οὐκ οἴδατε ὅτι ἐστὶ Θεὸς διοικῶν τὴν κτίσιν; τί οὖν ἔκραζον οἱ δαίμονες, σὺ εἶ ὁ υἱὸς Θεοῦ, τί πρὸ καιροῦ ἦλθες βασανίσαι ἡμᾶς. καὶ ἔτι ἐν τοῖς μαρτυρίοις λέγουσι, καίεις με, καίεις με. οὐκ ᾔδεισαν οὖν τὸ ξύλον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ, ἡ παράβασις τοῦ Ἀδὰμ τὴν γνῶσιν ἔδωκεν.

§. X. Ἕκαστος γὰρ ἄρχεται ἐπερωτᾶν, ὡς ἐν τίνι ἦν ὁ Ἀδὰμ, καὶ τί ἔπραξεν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀδὰμ τὴν γνῶσιν ἐδέξατο καλοῦ τε καὶ κακοῦ. λοιπὸν ἀκούομεν ἐκ τῶν γραφῶν, ὅτι ἐν τιμῇ, καὶ ἐν καθαρότητι ἦν. καὶ παραβὰς τὴν ἐντολὴν ἐξεβλήθη τοῦ παραδείσου, καὶ ὠργίσθη αὐτῷ ὁ Θεός· λοιπὸν καὶ τὰ καλὰ αὐτοῦ μανθάνει, καὶ τὰ κακὰ μαθὼν ἀσφαλίζεται ἑαυτὸν, ἵνα μηκέτι ἁμαρτήσας ἐμπέσῃ εἰς κρίμα θανάτου. γινώσκομεν δὲ, ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις τοῦ Θεοῦ δι' αὐτοῦ οἰκονομεῖται·

αὐτὸς γὰρ ἐποίησεν οὐρανὸν, γῆν, ζῶα, ἑρπετὰ, θηρία, ἃ βλέπομεν, τὸν δὲ ἀριθμὸν ἀγνοοῦμεν· τίς γὰρ ἀνθρώπων οἶδεν, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεὸς ὁ ὢν ἐν πᾶσι, καὶ τοῖς ἐμβρύοις δὲ τῶν ζώων; οὐχὶ αὐτὸς ἐπίσταται τὰ ὄντα ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν;

Ipſe enim fecit cœlum, & terram, animalia, reptilia, belluas, quas videmus, numerum vero ignoramus. Quis enim hominum nouit, excepto ſolo Deo, qui eſt in omnibus, etiam in fœtibus animalium imperfectis? Nonne ipſe ſcit, quæ ſunt ſub terra & ſuper cœlos?

§. XI. Παραλιπόντες οὖν ταῦτα μᾶλλον ζητήσωμεν, ὡς καλοὶ ἔμποροι, κληρονομίαν κτήσασθαι ἐπουράνιον, καὶ τὰ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν· μάθωμεν κτήσασθαι κτήματα ἅπερ συμπαραμένει ἡμῖν· ἐὰν γὰρ ἄρξη ἄνθρωπος ἐρευνᾷν τὸν λογισμὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ λέγειν, εὗρόν τι καὶ κατέλαβον, εὑρεθήσεται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὑπερβαίνων τὸν λογισμὸν τοῦ Θεοῦ. ἐν τούτῳ δὲ πολὺ πλανᾷ· καὶ ὅσον θέλεις διὰ γνώσεως ἐρευνῆσαι καὶ εἰσελθεῖν, χωρεῖς εἰς βάθος, καὶ οὐδὲν καταλαμβάνεις· αὐτὰς γὰρ τὰς ἐπισκέψεις τὰς γινομένας σοι, τί ἐργάζεται καθ' ἡμέραν ἐν σοί, καὶ πῶς, ἄῤῥητά ἐστι,

§. XI. Relictis igitur his, potius quæramus, velut boni negotiatores, hæreditatem cœleſtem poſſidere, & ea, quæ conducunt animæ noſtræ. Diſcamus poſſidere bona, quæ ſunt nobiscum permanſura. Quod ſi enim homo cœperit indagare ſenſum Dei, ac dicere: *inueni quiddam ac comprehendi*, deprehendetur mens humana tranſcendere ſenſum Dei. Verum in hoc longe aberrat, & quanto plus volueris per cognitionem ſcrutari ac penetrare, tanto profundius deſcendis, nec quicquam percipis. Ipſæ enim conſiderationes, quæ tibi occurrunt, quid ſingulis diebus in te peragatur, & quomodo, arcanæ

ſunt & incomprehenſibiles, niſi quod tantum ſint cum gratiarum actione ſuſcipiendæ, atque credendum ſit. Animam enim tuam, ex quo natus es ad hunc vſque diem, potuiſtine cognoſcere? recenſe ergo mihi a mane ad veſperam vſque ſcaturientes in te cogitationes. Dic mihi cogitationes trium dierum; at non potes. Si igitur cogitationes animæ tuæ comprehendere non potuiſti, cogitationes Dei atque mentem Dei quomodo potes ſcrutari?

καὶ ἀκατάληπτα, εἰ μόνον δέξασθαι μετὰ εὐχαριστίας καὶ πιστεύειν· τὴν γὰρ σὴν ψυχὴν ἐξ οὗ ἐγεννήθης καὶ ἕως ἄρτι ἠδυνήθης γνωρίσαι; ἐπεὶ ἀπάγγειλόν μοι ἀπὸ πρωὶ καὶ ἕως ὀψὲ τοὺς βρύοντας ἐν σοὶ λογισμούς· εἰπέ μοι τὰς ἐνθυμήσεις τριῶν ἡμερῶν, ἀλλ' οὐ δύνασαι. εἰ οὖν τοὺς λογισμοὺς τῆς ψυχῆς σου καταλαβεῖν οὐκ ἠδυνήθης, τοὺς λογισμοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν νοῦν πῶς δύνασαι εὑρεῖν.

§. XII. Verum tu quantum inuenis, ede panem, ac vniverſam terram dimitte; & abi ad ripam fluminis, ac bibe quantum indiges, mox redi, nec inquire, vnde permanet, aut quomodo fluat. Naua operam, vt ſanetur pes tuus, aut morbus oculi tui, vt adſpicias lumen ſolis, nec curioſe indages, quantum luminis contineat ſol, aut in quo to exſurgat ſigno. Quod cedit in commodum tuum accipe. Et quid aſcendis montes, & inueſtigas, quot illic

§. XII. Ἀλλά σὺ ὅσον εὑρίσκεις ἄρτον φάγε, καὶ ἄφες ὅλην τὴν γῆν, καὶ ἄπελθε εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ πίε ὅσον χρείαν ἔχεις, καὶ πάρελθε, καὶ μὴ ζητήσῃς πόθεν ἔρχεται, ἢ πῶς ῥέει. σπούδασον θεραπευθῆναι τὸν πόδα, ἢ τὸν πόνον τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, ἵνα ἴδῃς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου· μὴ ζητήσῃς δὲ πόσον ἔχει φῶς ὁ ἥλιος, ἢ πόσον ἀνατέλλει ζῴον· ὃ προσχωρεῖται εἰς χρῆσιν, λάβε. καὶ τί ἀνέρχῃ εἰς ὄρη, καὶ ζητεῖς πόσοι ἐκεῖ

εἰμαίν

νέμονται ὄναγροι ἢ θηρία· καὶ τὸ παιδίον ὅτε προσέρχεται τῷ μαζῷ τῆς μητρὸς, λαμβάνει τὸ γάλα καὶ τρέφεται· οὐκ οἶδεν δὲ ἐρευνᾶν τὴν ῥίζαν ἢ τὴν πηγὴν, πόθεν οὕτως ἐπιῤῥεῖ· θηλάζει γὰρ τὸ γάλα, καὶ τὸν ὅρον ὅλον ἀποκενοῖ· καὶ πάλιν ἄλλῃ ὥρᾳ μεστοῦται ὁ μαζός· τοῦτο οὔτε τὸ παιδίον οἶδεν, οὔτε ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀπὸ ὅλων τῶν μελῶν τῆς μητρὸς ἐξέρχεται τὸ γάλα· εἰ ζητεῖς οὖν τὸν κύριον εἰς βάθος, ἐκεῖ εὑρίσκεις αὐτὸν ποιοῦντα σημεῖα. εἰ ζητεῖς αὐτὸν ἐν λάκκῳ, ἐκεῖ εὑρίσκεις αὐτὸν ἐν μέσῳ δύο λεόντων φυλάσσοντα τὸν δίκαιον Δανιήλ. εἰ ζητεῖς αὐτὸν εἰς πῦρ, ἐκεῖ εὑρίσκεις αὐτὸν βοηθοῦντα τοῖς δούλοις αὐτοῦ. εἰ ζητεῖς αὐτὸν ἐν ὄρει, ἐκεῖ εὑρίσκεις αὐτὸν μετὰ τοῦ Ἠλίου καὶ Μωσέως. πανταχοῦ οὖν ἐστι, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, εἴτε ἐν ἡμῖν, πανταχοῦ ἐστιν. οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ἐγγύς σου ἐστι, καὶ ἔσωθεν σοῦ ἐστι, καὶ ἔξωθεν σοῦ ἐστιν· ὅπου γὰρ θέλεις, εἰς μακρὰς πατρίδας, ἐκεῖ ἐστιν ὁ νοῦς

paſcantur onagri aut beſtiæ? & puellus, quando accedit ad vbera matris, lactatur & enutritur. At neſcit ſcrutari radicem aut ſcaturiginem, vnde ſic affluat. Sugit enim lac & regionem omnem mamillarum exhaurit: & denuo alia hora repletur mamilla, hocque neque puellus nouit, neque mater eius, quamuis reuera ab omnibus membris proueniat lac. Si quæris ergo Dominum in profundo, illic inuenis eum ſigna facientem. Si quæris eum in fouea, illic inuenis eum in medio duorum leonum, conſeruantem iuſtum Danielem. Si quæris eum in igni, illic inuenis eum auxilium ferentem miniſtris ſuis. Si quæris eum in monte, illic reperis eum cum Elia & Moſe. Vbique igitur eſt, & ſub terra, quam ſuper cœlis, etiam apud nos, vbique eſt. Sic quoque anima prope te eſt, intra te eſt, & extra te eſt. Vbi enim volueris, in remotis regionibus, illic eſt mens tua,

Dan. VI,17.

Dan. III,28.

Matth. XVII,3.

ſiue in occidente, ſiue in oriente, ſiue in cœlis, illic inuenitur.

§. XIII. Studeamus igitur inprimis cauterium & ſigillum Domini in nobis habere: quia in die iudicii, facta ſegregatione illa à Deo, & congregatis omnibus tribubus terræ vniuerſæ Adæ, quando vocabit paſtor ſuum gregem, quicunque cauterium habuerint, cognoſcent paſtorem ſuum, & paſtor ſigillo inſignitos agnoſcet, & congregabit ex omnibus gentibus. Vocem enim eius audiunt, qui ſunt ſui; & ſequuntur eum. In duas enim partes mundus diuiditur, & eſt vnus grex tenebroſus, qui diſcedet in ignem inexſtinguibilem & æternum: alter vero plenus lumine, qui ad hæreditatem cœleſtem deducetur. Illud igitur, quod nunc poſſidemus in animis, illud ipſum ſplendebit & manifeſtabitur, & corpora induent gloriam,

§. XIV. Perinde ac tempore menſis Aprilis radices ter-

σε, εἴτε ἐπὶ δυσμὰς, εἴτε ἐπὶ ἀνατολὰς, εἴτε εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐκεῖ εὑρίσκεται.

§. XIII. Ζητήσωμεν οὖν προηγουμένως τὸν καυτῆρα τοῦ κυρίου καὶ τὴν σφραγῖδα ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν· ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως, γινομένης τῆς ἀποτομίας τοῦ θεοῦ, καὶ συναγομένων ὅλων τῶν φυλῶν τῆς γῆς ὅλου τοῦ Ἀδὰμ, ὅταν καλέσῃ ὁ ποιμὴν τὴν ἰδίαν ποίμνην, ὅσοι ἔχουσι τὸν καυτῆρα, ἐπιγινώσκουσι τὸν ἴδιον ποιμένα, καὶ ὁ ποιμὴν τοὺς ἔχοντας τὴν ἰδίαν σφραγῖδα γνωρίζει, καὶ ἐπισυνάγει ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν· τῆς φωνῆς γὰρ αὐτοῦ ἀκούουσιν οἱ ἴδιοι καὶ ὑπάγουσιν ὀπίσω αὐτοῦ· εἰς δύο γὰρ μέρη ἵσταται ὁ κόσμος, καὶ γίγνεται μία ποίμνη σκοτεινὴ, ἡ χωροῦσα εἰς πῦρ αἰώνιον· καὶ μία πλήρης φωτὸς ἡ πρὸς τὴν οὐράνιον λῆξιν ἀναγομένη· αὐτὸ οὖν ὃ νῦν κτώμεθα ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτὸ ἐκεῖνο λάμπει καὶ φανεροῦται, καὶ τὰ σώματα ἐνδύει δόξαν.

§. XIV. Ὥσπερ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς αἱ ῥίζαι κεχω-

σμέ-

ἐν τῇ γῇ, τοὺς ἰδίους
ς, καὶ τὰ ἴδια ἄνθη
ἐκβλαστάνουσι,
ποφοροῦσι, καὶ φανε-
αἱ καλαὶ ῥίζαι, καὶ
ἀκάνθας ἔχουσαι
γίνονται. οὕτως ἐν
τῇ ἡμέρᾳ ἕκαστος
ἰδίου σώματος, ἃ-
ἔπραξεν, ἐμφανίζει,
φανεροῦνται τά τε κα-
λὰ κακά· ἐκεῖ γὰρ
ἡ κρίσις, καὶ ἡ
δοσις. ἔστι γὰρ ἄλ-
φὴ παρὰ ταύτην
νομένην· καὶ γὰρ
ῆς ὅτε ἀνῆλθεν εἰς
, ἡμέρας τεσσα-
ἐνήστευσεν. ἀνῆλ-
ρωπος, κατῆλθε
ἔχων. καὶ ἰδοὺ βλέπο-
ἡμῖν, ὅτι ἐν ὀλίγαις
, ἐὰν μὴ ὑποστη-
τὸ σῶμα βρώμασι,
ται· καὶ αὐτὸς ἐν
ακοντα ἡμέραις
ας, πλεῖον ὅλων
ρότερος κατῆλθεν.
ο γὰρ ὑπὸ τοῦ
ἐζωογονεῖτο αὐτοῦ
ἄλλῃ τροφῇ ἐ-
· ὁ γὰρ λόγος τοῦ
φὴ αὐτῷ ἐγίνετο,
δόξαν εἰς τὸ
ον· τὸ γενόμενον,
ἐκείνη γὰρ ἡ δό-
σωθεν εἰς τὰς καρ-
χριστιανῶν λάμπει·

ra copertæ, ſuos fructus, ſuosque flores ac lautitias producunt, fructumque ferunt, ac manifeſtantur foecundæ radices, vti &, quæ ſpinas ferunt, patefiunt: ſic in illa die, quilibet ſuo corpore, quid egerit, patefaciet, & manifeſtabuntur mala & bona. Illic enim erit vniuerſale iudicium, & retributio. Eſt enim alius cibus præter eum, qui videtur. Moſes enim cum aſcenderet montem, quadraginta dies ieiunauit. Aſcendit homo, deſcendit habens Deum. Et ecce, videmus in nobis, quod perpaucorum dierum ſpatio, niſi corpora ſuffulciantur cibis, ipſa pereant. Ipſe vero quadraginta dies cum ieiunus fuiſſet, fortior omnibus deſcendit. Alebatur enim a Deo, & corpus eius ſuſtentabatur alio cibo cœleſti. Sermo enim Dei cibus ei erat, & habebat gloriam in facie. Omne quod fiebat, typus erat alterius rei. Illa enim gloria nunc intus in cordibus chriſtianorum fulget.

Resurgentia enim corpora in resurrectione, alio vestimento diuino operientur, ac cibo cœlesti nutrientur.

§. XV. *Interrogatio?*

1. Cor. XI, 5. Quid est illud? *fœmina non velato capite orans?*

Responsio.

Quoniam temporibus apostolorum prolixos alebant crines pro velamine, propterea Dominus & apostoli venerunt ad creaturam, vt eam ad modestiam adducerent. Verum mulier typus est ecclesiæ. Et quemadmodum ad aliorum conspectum tempore illo mulieres gerebant passos crines pro velamine: sic ecclesia filios suos induit & amicit vestimentis diuinis & gloriosis. Antiquitus autem ecclesiæ Israel vna erat congregatio, quæ operiebatur Spiritu: & induti erant Spiritu pro gloria, quamuis ipsi non consentirent. Dicitur ergo ecclesia tam de pluribus quam de vna anima. Hæc enim anima congregat omnes cogitationes,

ἀνιστάμενα γὰρ τὰ σώματα ἐν τῇ ἀναστάσει ἄλλῳ ἐνδύματι θεϊκῷ σκεπάζονται, καὶ βρώσει ἐπουρανίῳ τρέφονται.

§. XV. Ἐρώτησις.

Τί ἐστι, γυνὴ ἀκατακαλύπτῳ κεφαλῇ προσευχομένη;

Ἀπόκρισις.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀποστόλων ἀφειμένας εἶχον τὰς τρίχας ἀντὶ σκεπάσματος· διὰ τοῦτο ὁ κύριος, καὶ οἱ ἀπόστολοι ἦλθον εἰς τὴν κτίσιν καὶ ἐσωφρόνησαν αὐτήν· πλὴν ἡ γυνὴ κεῖται εἰς τύπον τῆς ἐκκλησίας· καὶ ὥσπερ εἰς τὸ φαινόμενον ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐκεῖναι εἶχον ἐξηπλωμένας τὰς τρίχας ἀντὶ σκεπάσματος· οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία τὰ τέκνα αὐτῆς ἐνδύει καὶ περιβάλλει ἐνδύμασι θεϊκοῖς, καὶ δεδοξασμένοις. καὶ εἰς τὸ παλαιὸν δὲ τῆς ἐκκλησίας Ἰσραήλ, μία ἦν ἡ συναγωγή, καὶ ἐσκέπετο ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ ἦσαν ἀντὶ δόξης περιβεβλημένοι τὸ πνεῦμα, εἰ καὶ αὐτοὶ οὐκ ἐστοίχησαν. ἐκκλησία οὖν λέγεται καὶ ἐπὶ πολλῶν, καὶ ἐπὶ μιᾶς ψυχῆς· αὕτη γὰρ ἡ ψυχὴ συνάγει ὅλους τοὺς λογισμούς,

καὶ

καὶ ἔστιν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ· ἡρμόσθη γὰρ εἰς κοινωνίαν ἡ ψυχὴ τοῦ ἐπουρανίου νυμφίου, καὶ κεράννυται τοῦ ἐπουρανίου, τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ πολλῶν νοεῖται, καὶ ἐπὶ ἑνός. καὶ γὰρ ὁ προφήτης λέγει περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, εὗρόν σε ἔρημον καὶ γυμνὴν, καὶ ἐνέδυσά σε, καὶ τὰ ἑξῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ ἑνὸς προσώπου εἰπεῖν.

§. XVI. Ἐρώτησις.

Τί ἐστιν ὃ ἡ Μάρθα εἶπε τῷ κυρίῳ περὶ τῆς Μαρίας, ὅτι ἐγὼ κάμνω εἰς πολλά, καὶ αὕτη παρακαθέζεταί σοι;

Ἀπόκρισις.

Ὃ ὤφειλεν εἰπεῖν ἡ Μαρία τῇ Μάρθᾳ, ὁ κύριος προλαβὼν εἶπεν αὐτῇ, ὅτι πάντα ἀφῆκεν ἐκείνη, καὶ παρὰ τοὺς πόδας ἐκάθητο τοῦ κυρίου, καὶ τὸν Θεὸν εὐλόγει ὅλην τὴν ἡμέραν. ὁρᾷς προσεδρείας ὑπὲρ ἀγάπης. ἵνα δὲ σαφέστερον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ φωτισθῇ, ἄκουσον. εἴ τις ἀγαπᾷ τὸν Ἰησοῦν, καὶ προσέχει αὐτῷ, ὀρθῶς καὶ οὐχ ἁπλῶς προσέχει, ἀλλὰ καὶ παραμένει ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἤδη καὶ ὁ Θεὸς λογίζεται ἀντὶ τῆς ἀγάπης ἐκείνης δοῦναί τι

atque Deo eſt eccleſia. Apta enim eſt anima ad ſocietatem cœleſtis ſponſi, & temperatur cum cœleſti. Hoc vero non in pluribus tantum, ſed etiam in vno poteſt intelligi. De Ieruſalem enim Propheta inquit: *Inueni te deſertam & nudam, & indui te*, & cetera, tanquam de vna perſona loqueretur. *Ezech. XVI, 6.*

§. XVI. *Interrogatio?*

Quid eſt, quod Martha dixerat de Maria: *Ego de multis ſolicita ſum, & hæc aſſidet tibi?*

Reſponſio.

Quod debebat dicere Maria Marthæ, id Dominus præoccupans, eidem dixit, quod illa omnibus relictis ſederet ad pedes Domini, ac Deo benediceret tota die. Vides aſſidendi beneficium, pro dilectione datum. Vt autem clarius appareat verbum Dei, audi. Si quis diligit Ieſum, eique attendit, aſſidue vero, & non remiſſe attendit, ſed perſeuerat quoque in dilectione, iam Deus cogitat pro dilectione illa dare aliquid

illi animæ, quamuis homo nesciat, quid accepturus sit, aut qualem portionem Deus largiturus sit animæ. Et sane Mariæ, quæ diligebat eum, & assidebat pedibus eius, non simpliciter se adiunxit; sed virtutem illi quandam occultam ex sua substantia contulit. Sermones enim quibus alloquebatur Deus in quiete Mariam, Spiritus erant & virtus quædam. Hique sermones penetrabant cor, & anima animam, spiritus spiritum, & virtus diuina multiplicabatur in corde eius. Necessario enim virtus illa, quocunque diuerterit, illic perseuerat, velut possessio, quæ auferri nequit. Quare Dominus sibi conscius, quid
Luc. X, 42. Mariæ contulisset, ait: *Maria optimam partem elegit.* Non ita longe postea, quæ beneuole egerat Martha circa ministerium, promouerunt eam ad donum illud gratiæ. Illa enim consequuta est virtutem diuinam in anima.

§. XVII. Et sane quid mi-

ἐκείνῃ τῇ ψυχῇ, εἰ καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐκ οἶδε τί μέλλει λαμβάνειν, ἢ ποῖον μέρος μέλλει ὁ Θεὸς διδόναι τῇ ψυχῇ. καὶ τῇ Μαρίᾳ γὰρ ἀγαπώσῃ αὐτὸν, καὶ παρακαθεζομένῃ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, οὐχ ἁπλῶς προσετέθη, ἀλλὰ δύναμιν τινὰ κρυφιμαίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ οὐσίας ἔδωκεν αὐτῇ· αὐτοὶ γὰρ οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλει ὁ Θεὸς μετὰ εἰρήνης τῇ Μαρίᾳ, πνεύματα ἦσαν καὶ δύναμίς τις· καὶ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσερχόμενοι εἰς τὴν καρδίαν, ψυχὴ εἰς ψυχὴν, καὶ πνεῦμα εἰς πνεῦμα, καὶ δύναμις θεϊκὴ ἐπληροῦτο εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς· ἐξ ἀνάγκης γὰρ ἐκείνη ἡ δύναμις, ὅπου καταλύσει παράμονος γίνεται ὡς κτῆμα ἀναφαίρετον. διὰ τοῦτο ὁ κύριος εἰδὼς, τί ἔδωκεν αὐτῇ, εἶπε, Μαρία τὴν καλὴν μερίδα ἐξελέξατο. μετὰ δὲ καιρὸν ἐκεῖνα ἃ ἐποίει προθύμως περὶ τὴν διακονίαν ἡ Μάρθα, ἤνεγκεν αὐτὴν εἰς τὸ χάρισμα ἐκεῖνο· καὶ αὐτὴ γὰρ ἐδέξατο δύναμιν θεϊκὴν τῇ ψυχῇ αὐτῆς.

§. XVII. Καὶ τί θαυμαστὸν,

, εἰ οἱ προσερχό-
τῷ κυρίῳ, καὶ
κολλώμενοι σωμα-
ἐλάμβανον δύνα-
ποτὲ δὲ ἀπόστολοι
λόγον, καὶ ἐπέπιπτεν
ὰς πιστεύσαντας τὸ
α τὸ ἅγιον. ὁ Κορ-
ἐκ τοῦ λόγου οὗ ἤ-
ἔλαβεν δύναμιν·
μᾶλλον ὁ κύριος
ἀλλὰ λόγων τῇ Μα-
τῷ Ζακχαίῳ, ἢ
αρτωλῷ, ἥτις λύ-
τὰς τρίχας, ἀπέ-
τοὺς πόδας τοῦ κυ-
ἢ τῇ σαμαρείτιδι,
ηστῇ, ἐγίγνετο δύ-
, καὶ συνεκεράσθη
ψυχαῖς αὐτῶν τὸ
α τὸ ἅγιον· καὶ νῦν
απῶντες τὸν θεόν,
καταλιμπάνοντες
, καὶ τῇ εὐχῇ προσ-
οῦντες, διδάσκονται
πτῷ, ἃ οὐκ οἴδα-
ὐτὴ γὰρ ἡ ἀλήθεια
ὴν προαίρεσιν αὐ-
ανεροῦται αὐτοῖς, καὶ
αὐτοὺς, ὅτι ἐγώ
ἀλήθεια. καὶ αὐτοὶ
ἀπόστολοι πρὸ τοῦ
παραμένοντες τῷ
, ἔβλεπον σημεῖα
α, ὅπως τε λε-
καθαρίζοντο, καὶ
ἠγείροντο· καὶ
ωσαν πῶς ἀνα-

rum, ſi qui accedunt ad Dominum, eique corporaliter coniunguntur, receperunt virtutem; cum, apoſtolis loquentibus verbum Dei, ceciderit ſuper credentes Spiritus. Cornelius ex verbo Dei, quod audiuit, accepit virtutem: quanto magis, cum Dominus loqueretur cum Maria, aut Zacchæo, aut peccatrice, quæ paſſis capillis abſtergebat pedes Domini: aut cum Samaritana, aut latrone, egreſſa eſt virtus, & permixtus eſt cum eorum anima Spiritus ſanctus? Nunc quoque qui Deum amore proſequuntur, & relictis omnibus in oratione perſeuerant, docentur ſecreto, quæ non nouerant. Ipſa enim veritas ſecundum illorum propoſitum apparet illis, & docet eos. *Ego ſum veritas.* Et ipſi quoque apoſtoli ante paſſionem apud Dominum perſeuerantes, viderunt prodigia magna, ſcilicet quo pacto leproſi mundarentur, & mortui reſuſcitarentur. Nec tamen cognouerunt, quo-

Act. X, 44.
Luc. X, 42.
Luc. XIX, 9.
Luc. VII, 48.
Ioh. IV, 14.
Luc. XXIII, 43.
Ioh. XIV, 6.
Matth. XI, 5.

modo conuersaretur virtus diuina, aut ministraret in corde; & quod spiritualiter renasci & temperari cum anima cœlesti eos oporteat, ac fieri nouam creaturam. Propter signa vero, quæ faciebat, diligebant Dominum. Tandem Dominus dixit eis: *quid admiramini signa, hæreditatem magnam do vobis, quam non habet vniuersus mundus.*

στρέφεται θεία δύναμις καὶ διακονεῖ ἐν καρδίᾳ, καὶ ὅτι ἤμελλον πνευματικῶς ἀναγεννᾶσθαι, καὶ συγκιρνᾶσθαι τῇ ἐπουρανίῳ ψυχῇ, καὶ γίνεσθαι καινὴ κτίσις. διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει, ἠγάπων τὸν κύριον· λοιπὸν ὁ κύριος ἔλεγεν αὐτοῖς, τί θαυμάζετε τὰ σημεῖα; κληρονομίαν μεγάλην δίδωμι ὑμῖν, ἣν οὐκ ἔχει ὁ κόσμος ὅλος.

§. XIIX. Tamdiu vero hæc verba illis peregrina fuerunt, donec surrexit a mortuis, & extulit corpus pro nobis super cœlos. Et tunc introiit ac commixtus est eorum animis Spiritus paraeletus. Ipsa quoque veritas manifestat seipsam animis fidelibus: ac congreditur cœlestis homo cum homine tuo, & fit vna societas. Quicunque igitur ministerio vacant, & alacriter omnia peragunt, zelo, fide, dilectione Dei impulsi, illud ipsum aliquanto post ducit eos in cognitionem ipsius veritatis. Dominus enim

§. XIIX. Λοιπὸν αὐτοὶ ἐξενίζοντο εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἕως ὅτου ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀνήνεγκε τὸ σῶμα ὑπὲρ ἡμῶν, ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν· καὶ τότε εἰσῆλθε καὶ συνεκεράσθη ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τὸ πνεῦμα τὸ παράκλητον· καὶ αὕτη ἡ ἀλήθεια φανεροῖ ἑαυτὴν εἰς τὰς ψυχὰς τὰς πιστάς· καὶ ἔρχεται ὁ ἐπουράνιος ἄνθρωπος μετὰ τοῦ ἀνθρώπου σου, καὶ γίνεται εἰς μίαν κοινωνίαν. ὅσοι οὖν εἰσιν εἰς διακονίαν, καὶ προθύμως πάντα ποιοῦσι διὰ ζῆλον, καὶ πίστιν, καὶ ἀγάπην θεοῦ, αὐτὸ ἐκεῖνο μετὰ καιρόν τινα φέρει αὐτοὺς εἰς γνῶσιν αὐτῆς τῆς ἀληθείας· ὁ γὰρ κύριος φανε-

φανερῶται ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ διδάσκει αὐτοὺς τὴν ἀναστροφὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος. δόξα καὶ προσκύνησις τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

apparet animis illorum, & docet eos conuerſationem Spiritus ſancti. Gloria & adoratio Patri & Filio & Spiritui ſancto, in ſecula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ ιγ'.

Οἷον καρπὸν ἀπαιτῇ ὁ Θεὸς παρὰ τῶν χριστιανῶν;

§. I.

ΠΑντα τὰ φαινόμενα ἔκτισεν ὁ Θεός, καὶ ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἀνάπαυσιν καὶ τρυφήν, καὶ νόμον δικαιοσύνης ἔδωκεν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ἄλλον καρπὸν ζητεῖ ὁ Θεός, καὶ ἄλλην δικαιοσύνην, τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, συνείδησιν ἀγαθήν, λόγους χρηστούς, ἐνθυμήσεις σεμνὰς καὶ ἀγαθάς, καὶ πάντα τὰ τῶν ἁγίων κατορθώματα· λέγει γὰρ ὁ κύριος, ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ δύνασθε εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἐν

HOMILIA XIII.

Quem fructum a christianis Deus requirat?

§. I.

OMnia, quæ videntur, creauit Deus, & dedit hominibus in recreationem & delicias, ac legem illis dedit iuſtitiæ. Es quo vero Chriſtus aduenit, alium fructum requirit Deus, atque aliam iuſtitiam, puritatem nempe cordis, conſcientiam bonam, ſermones vtiles, cogitationes caſtas & bonas, atque omnia ſanctorum officia. Dicit enim Dominus: *Niſi abundauerit veſtra iuſtitia, plus quam Scribarum & Phariſæorum, non poteſtis ingredi in regnum cælorum.* In

Mat'h. V, 20. ſeq.

lege scriptum est: *Non committes adulterium: at ego dico vobis, ne concupiscas aut irascaris.* Oportet enim eum, qui exoptat amicus Dei esse, conseruare se a cœno peccati, & ignis æterni, qui in nobis viget. Hoc dignos regno constituit nos. Gloria misericordiæ eius, & propensæ voluntati erga nos Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

τῷ νόμῳ γέγραπται, μὴ πορνεύσῃς, ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μήτε ἐπιθυμήσῃς, μήτε ὀργισθῇς. χρὴ γὰρ τὸν βουλόμενον φίλον εἶναι Θεοῦ, φυλάττεσθαι ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ αἰωνίου τοῦ ὄντος ἐν ἡμῖν· τούτου ἀξίους τῆς βασιλείας καθίστησιν ἡμᾶς. δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ αὐτοῦ, καὶ γενομένῃ εὐδοκίᾳ τοῦ πατρός, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος. Ἀμήν.

HOMILIA XIV.

Qui cogitationes ac mentem Deo tradunt, hoc sub spe illuminandorum oculorum cordis faciunt: ac Deus huiusmodi in summa sanctimonia ac puritate mysteriis dignos reputat, ac participes facit illos gratiæ suæ. Quidque bona cœlestia consecuturi agere debeamus. Tandem apostoli & prophetæ assimilantur radiis solaribus, per fenestram ingressis. Docet quoque Homilia, quæ sit terra Satanæ, & quæ Angelorum, & quod vtraque nec contrectari nec videri possit.

ΟΜΙΛΙΑ ιδʹ.

Οἱ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὸν νοῦν τῷ Θεῷ ἐπιδιδόντες, τοῦτ' ἐπ' ἐλπίδι τοῦ φωτισθῆναι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ποιοῦσι, καὶ ὁ Θεὸς τοιούτους ἐν ἁγιότητι καὶ καθαρότητι μεγίστῃ μυστηρίων ἀξιοῖ· καὶ μεταδίδωσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς χάριτος αὐτοῦ· Καὶ τί ἀγαθῶν ἐπουρανίων τυχεῖν βουλόμενοι ποιεῖν ὀφείλομεν. λοιπὸν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται ἀφομοιοῦνται τοῖς ἀκτῖσιν ἡλίου διὰ θυρίδος εἰσερχομένοις. Διδάσκει καὶ ἡ ὁμιλία, τίς ἡ γῆ τοῦ σατανᾶ, καὶ τίς τῶν Ἀγγέλων, καὶ ὅτι ἀμφότερα ἀψηλάφητος καὶ ἀόρατος.

§. I.

§. I.

Πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ φαινόμενα ἔργα ἐπ' ἐλπίδι γίνεται, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῶν καμάτων· καὶ εἰ μή τις ἐν πάσῃ πληροφορίᾳ ἀπολαύσῃ τῶν πόνων, οὐδὲν ὠφελεῖται· καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς σπείρει ἐπ' ἐλπίδι καρπῶν, καὶ καμάτους ὑποφέρει διὰ τὴν προσδοκίαν· ἐπ' ἐλπίδι, φησὶν, ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾷ· καὶ ὁ λαμβάνων γυναῖκα, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἔχειν κληρονόμους. καὶ ὁ ἔμπορος δίδωσιν ἑαυτὸν εἰς θάλατταν καὶ θάνατον ἕτοιμον διὰ τὸ κέρδος· οὕτω καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ φωτισθῆναι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας, δίδωσί τις ἑαυτὸν ἀναχωρῶν τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ σχολάζων ἐν εὐχαῖς καὶ δεήσεσι, προσδεχόμενος τὸν κύριον, πότε ἐλθὼν ἐμφανίσει αὐτῷ ἑαυτὸν, καὶ καθαρίσει αὐτὸν ἐκ τῆς ἐνοικούσης αὐτῷ ἁμαρτίας.

§. II. Οὐκ ἐπελπίζει δὲ ἐπὶ τοῖς καμάτοις αὐτοῦ, καὶ τῇ πολιτείᾳ, ἕως οὗ τύχῃ

§. I.

OMnia opera, quæ in hoc mundo videntur, ſub ſpe aliqua fiunt fruendi laboribus ſuis. Et niſi quis plene ſibi perſuadeat, ſe fruiturum laboribus, nil commodi percipit. Agricola enim ſeminat ſub ſpe fructuum, ac labores ſuſtinet propter exſpectationem. *In ſpe*, inquit, *qui arat, debet arare: & qui ducit uxorem, ſub ſpe habendorum hæredum.* Mercator quoque committit ſe mari & morti promtiſſimæ, lucri gratia. Ita quoque in regno cœlorum, ſub ſpe illuminandorum oculorum cordis, tradit aliquis ſeipſum, procul abſcedens a rebus ſecularibus, intentus precationibus & obſeruationibus, exſpectans Dominum, quando veniens, manifeſtet ei ſeipſum, & emundet eum a peccato ei inhærente.

§. II. Nec ſpem habet in laboribus ſuis, & vitæ ratione, donec conſequatur quæ

ſperat, quoad veniens Dominus habitet in eo in omni ſenſu & operatione ſpiritus. Cumque guſtauerit bonitatem Domini, & fructibus ſpiritus delectatus fuerit, ac ſublatum ſit velamen tenebrarum, lumenque Chriſti ſplendeſcat, & operetur in lætitia ineffabili: tunc plene confirmabitur, habens ſecum Dominum in multa dilectione, perinde ac ibi mercator, dum lucrum facit, lætatur: multas tamen moleſtias ſuſtinet, & metuit a latronibus & ſpiritibus nequitiæ, ne remiſſior factus perdat operam, donec conſequatur regnum cœlorum, ſupernam IERVSALEM.

τῶν ἐλπιζομένων, ἕως οὗ ἐλθὼν ὁ κύριος οἰκήσῃ ἐν αὐτῷ, ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ ἐνεργείᾳ πνεύματος· καὶ ὅταν γεύσηται τῆς χρηστότητος τοῦ κυρίου, καὶ τοῖς καρποῖς τοῦ πνεύματος εὐφρανθῇ, καὶ περιαιρεθῇ τὸ κάλυμμα τοῦ σκότους, καὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἐλλάμψῃ καὶ ἐνεργήσῃ ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ, τότε πληροφορεῖται ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν κύριον ἐν πολλῇ στοργῇ ὥσπερ ἐκεῖ ὁ ἔμπορος κερδήσας χαίρει· ἀγῶνα δὲ ἔχει καὶ φόβον τὸν ἀπὸ τῶν λῃστῶν καὶ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, μή πω χαυνωθεὶς ἀπολέσῃ τὸν κάματον, ἕως οὗ καταξιωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλήμ.

§. III. Obſecremus igitur nos quoque Deum, vt exutos nos veteri homine, induat cœleſti Chriſto ex hoc tempore, vt in exultatione conſtituti, ſicque ab eo ducti in ſumma tranquillitate ſimus. Inquit enim Dominus, replere nos cum vellet guſtu regni: *Sine me*

Ioh. XV, 5.

§. III. Παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν, ἵνα ἀποδύσῃ ἡμᾶς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύσῃ τὸν ἐπουράνιον Χριστὸν ἀπὸ τοῦ νῦν, ὅπως ἐν ἀγαλλιάσει γενόμενοι, καὶ οὕτως ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγούμενοι ἐν πολλῇ γαλήνῃ ἐσόμεθα. Φησὶ γὰρ ὁ κύριος, πληρῶσαι ἡμᾶς τῆς γεύσεως τῆς βασιλείας βουλόμενος, χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύ-

οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. καίτοι γε διὰ τῶν ἀποστόλων πολλοὺς οἶδε φωτίζειν· κτίσματα γὰρ ὄντες, τοὺς ὁμοδούλους ἐξέτρεφον, καὶ ἀδελφὸν καὶ υἱὸν Χριστοῦ γενέσθαι, περισσόν τι παρὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ποιεῖν, τουτέστιν αὐτὴν τὴν καρδίαν, αὐτὸν τὸν νοῦν ἀφιεροῦν, καὶ τοὺς λογισμοὺς ἀνατιθέναι πρὸς τὸν Θεόν. καὶ οὕτως ὁ Θεὸς δίδωσι κρυπτῶς ζωὴν καὶ βοήθειαν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ ἑαυτὸν ἐμπιστεύει αὐτῇ· ὅτε γὰρ τὰ κρυπτὰ τουτέστι τὸν νοῦν καὶ τοὺς λογισμοὺς δίδωσι τῷ Θεῷ, μηδ' ἀσχολούμενος, μήτε ῥεμβόμενος ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἑαυτὸν βιαζόμενος, τότε ὁ κύριος μυστηρίων ἀξιοῖ τοῦτον ἐν ἁγιότητι καὶ καθαρότητι πλείονι, καὶ τροφὴν ἐπουράνιον δίδωσιν αὐτὸν, καὶ πόμα πνευματικόν·

§.IV. Ὥσπερ ἐὰν ᾖ τις κεκτημένος πολλὴν περιουσίαν, καὶ δούλους, καὶ τέκνα, ἄλλην τροφὴν δίδωσι τοῖς δούλοις καὶ ἄλλην τοῖς ἰδίοις τέκνοις τοῖς ἐκ τοῦ σπέρματος γεγεννημένοις· ἐπειδὴ τὰ τέκνα κληρονομοῦσι τὸν πατέρα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσθίουσιν, ἀφωμοιωμένα

nihil potestis facere. Et quidem apostolorum ope multos nouit illuminare. Creaturæ enim cum essent illi, conseruos educabant & fratrem ac filium Christi fieri, præstantius quid quam ceteri homines, efficere: hoc est, ipsum cor & mentem sanctificabant, itidem & cogitationes, vt ad Deum eas dirigerent: & sic Deus largitur occulte vitam & opem cordi, ac seipsum ei committit. Cum enim secreta, hoc est, mentem & cogitationes quis Deo dedicat, nulla alia re aut cogitatione occupatus ac districtus, sed seipsum vi quadam cohibens, tunc Dominus mysteriorum participem facit eum, in sanctimonia ac puritate multa, & cibum cœlestem exhibet seipsum, ac potum spiritualem.

§.IV. Perinde ac si quis, qui multa bona, seruos ac filios possidet, alium cibum præbet seruis, alium filiis ex semine suo procreatis: quia filii sunt hæredes patris, & cum eo comedunt, similes

tus est Dominus, peculiari refectione, alimento, cibo & potu, præter cæteros homines enutrit, ac præbet seipsum illis conuersantibus cum patre
Iob. VI, 54. suo, sicut ait Dominus: *Qui edit meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo, & mortem non videbit.* Qui enim possident veram hæreditatem, tanquam filii sunt ex patre cœlesti progeniti, & in domo
Ioh. IIX. 35. patris sui degunt, vt ait Dominus: *Seruus non manet in domo, filius vero manet in æternum.*

§. V. Si igitur nos quoque velimus ex patre cœle-

γεν... αὐτῷ
φώθη ὁ κ...
ἀνάπαυσιν
καὶ βρῶσιν
παρὰ τὰς
θεράπας ἐκτ...
δωσιν ἑαυτ...
στρεφομένοι...
πρὸς αὐτῶν
κύριος, ὁ τ...
σάρκα, κα...
αἷμα, ἐν ἐμ...
γὼ ἐν αὐτῷ
ὁ μὴ θεωρη...
χοντες τ...
κληρονομία...
πατρὸς ἐπ...
μένοι εἰσὶ κ...
τοῦ πατρὸς ...
σιν, ὡς φη...
ὁ δοῦλος ὁ ...
κίᾳ, ὁ δὲ υἱὸ...
αἰῶνα.

§. V. ...
ἡμεῖς βουλ...

ἀγάπην, πολιτείαν ἀγαθὴν, ἐν πίστει καὶ φόβῳ εἶναι, ὡς βουλόμενοι τηλικούτων ἀγαθῶν τυχεῖν, καὶ Θεὸν κληρονομῆσαι· κύριος γὰρ μερὶς τῆς κληρονομίας μου, καὶ τοῦ ποτηρίου μου. καὶ οὕτως βλέπων ὁ κύριος τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὴν ὑπομονὴν, ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ καθαρίσας ἡμᾶς τῷ λόγῳ τῷ οὐρανίῳ, καὶ νοήματα νενεκρωμένα καὶ διεφθαρμένα, διὰ τῆς καλῆς αὐτῶν ἀναστροφῆς καὶ διδασκαλίας, ἀναζωοποιῶν καὶ ἀνεγείρων· κτίσμα γὰρ ἕτερον κτίσμα ἐκτρέφει καὶ ζωοποιεῖ. ὥσπερ τὰ σπέρματα τοῦ σίτου, ἢ τῶν κριθῶν τὰ νέφη, κτίσματα ὄντα· ὁ ὑετός τε καὶ ὁ ἥλιος ζωοποιοῦσι κελευόμενα. ὥσπερ δέ ἐστι φῶς διὰ θυρίδος εἰσερχόμενον, ὁ δὲ ἥλιος ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ τὰς ἀκτῖνας ἐπαφίησιν, οὕτως ἦσαν οἱ προφῆται τοῦ ἰδίου οἴκου μόνον φωστῆρες τοῦ Ἰσραήλ· οἱ δὲ ἀπόστολοι ἥλιοι ἦσαν ἐκλάμποντες τὰς ἀκτῖνας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

diligere, bene conuerſari, in fide ac metu viuere, velut conſecuturi tanta bona, & Deum hæreditario iure poſſeſſuri. *Dominus enim pars hæreditatis meæ & calicis mei.* Psal. XVI, 5. Et ita intuens Dominus propoſitum illud bonum, ac tolerantiam, miſericordiam ſuam exerit: ac purificans nos verbo cœleſti, mentes mortuas ac deperditas, per bonam ipſorum apoſtolorum conuerſationem & doctrinam, viuificat & ſuſcitat. Creatura ſiquidem fouet ac viuificat alteram creaturam. Perinde ac ſemina frumenti aut hordei fouent nubes, quæ creaturæ ſunt. Pluuia quoque & ſol viuificant ea, quum iubentur. Quemadmodum autem ſe habet lumen, quod per feneſtram ingreditur, ac ſol, qui per vniuerſam terram radios ſuos extendit: ſic erant prophetæ luminaria peculiaris domus Iſrael. Apoſtoli vero erant ſoles, emittentes radios in vniuerſam mundi partem.

§. VI. Eſt igitur terra, in qua quadrupedia habitant: eſt quoque terra in aere, in qua ambulant ac viuunt volucres. Quæ ſi velint conſiſtere ſuper terram & deambulare, habent venatores, qui eas capiant; eſt quoque terra piſcium, aqua ſcilicet maris. At vnumquodque, in quo loco fuerit natum, ſiue in terra ſiue in aere, illic degit, nutritur ac quieſcit. Sic quoque terra eſt patria ſatanæ, in qua degunt, & circumambulant, ac in qua requieſcunt poteſtates tenebrarum & Spiritus nequitiæ. Eſt quoque terra lucida diuinitatis, in qua circumambulant ac requieſcunt, caſtra & acies angelorum & ſanctorum ſpirituum. Atque nec terra tenebroſa oculis huius corporis conſpici aut contrectari poteſt; nec terra diuinitatis lucida contrectatur aut videtur oculis carneis: ſpiritualibus vero patet, oculo nempe cordis, tum quæ eſt ſatanæ ac tenebrarum, tum etiam quæ eſt lucida ac diuina.

§. VI. Ἔστιν οὖν γῆ ἐν ᾗ κατοικοῦσι τὰ τετράποδα· καὶ ἔστι γῆ ἐν τῷ ἀέρι, ἐν ᾗ περιπατοῦσι καὶ ζῶσι τὰ ὄρνεα· καὶ ταῦτα ἐὰν θελήσωσιν ἐν τῇ γῇ στῆναι ἢ περιπατῆσαι, ἔχουσι θηρευτὰς τοὺς κρατοῦντας αὐτά. καὶ ἔστι γῆ τῶν ἰχθύων, τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἕκαστον ἐν ᾧ τόπῳ ἐγεννήθη, καὶ γῇ καὶ ἀέρι, ἔχει ἐκεῖ τὴν διαγωγὴν καὶ τροφὴν καὶ ἀνάπαυσιν. οὕτως ἐστὶ γῆ καὶ πατρὶς σατανικὴ, οὗ διάγουσι καὶ ἐμπεριπατοῦσι, καὶ ἐπαναπαύονται αἱ δυνάμεις τοῦ σκότους, καὶ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας· καὶ ἔστι γῆ φωτεινὴ τῆς θεότητος, ὅπου ἐμπεριπατοῦσι καὶ ἐπαναπαύονται αἱ παρεμβολαὶ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων πνευμάτων· καὶ οὔτε ἡ σκοτεινὴ γῆ τοῖς ὀφθαλμοῖς τούτου σώματος ὁραθῆναι, ἢ ψηλαφηθῆναι δύναται· οὔτε ἡ γῆ τῆς θεότητος ἡ φωτεινὴ ψηλαφᾶται, ἢ ὁρᾶται τοῖς σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς· τοῖς δὲ πνευματικοῖς φαίνεται τῷ ὀφθαλμῷ τῆς καρδίας, καὶ ἡ σατανικὴ τοῦ σκότους, καὶ ἡ φωτεινὴ τῆς θεότητος.

§. VII.

§. VII. Ὡς δὲ ὁ λόγος τῶν ἔξωθεν λέγει, ἔστιν ὄρη πύρινα, ὅτι ἐκεῖ πῦρ ἐστι, καὶ ἔστιν ἐκεῖ ζῶα ὅμοια τοῖς προβάτοις· λοιπὸν οἱ θηρεύοντες αὐτὰ ποιοῦσι σιδηροῦς τροχοὺς, καὶ βάλλουσιν ἀγκίστρα, καὶ πέμπουσιν εἰς τὸ πῦρ, ἐπειδὴ ἐκεῖνα τὰ ζῶα τὸ πῦρ ἔχει βρῶσιν, τὸ πῦρ ἔχει πόσιν, ἀνάπαυσιν, αὔξησιν, ζωὴν, ἀντὶ πάντων τὸ πῦρ αὐτοῖς ἐστι· καὶ ἐὰν ἐξενέγκῃς αὐτὰ εἰς ἄλλον ἀέρα ἀπόλλυνται, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν ὅταν ῥυπωθῇ, εἰς τὸ ὕδωρ οὐ πλύνονται, ἀλλὰ εἰς τὸ πῦρ, καὶ γίνονται καθαρώτερα καὶ λευκότερα· οὕτως καὶ οἱ χριστιανοὶ τὸ ἐπουράνιον πῦρ ἐκεῖνο ἔχουσι βρῶσιν· ἐκεῖνο αὐτοῖς ἐστιν ἀνάπαυσις· ἐκεῖνο καθαρίζει, καὶ πλύνει, καὶ ἁγιάζει αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἐκεῖνο φέρει αὐτοὺς εἰς αὔξησιν· ἐκεῖνο αὐτοῖς ἐστιν ἀὴρ, καὶ ζωή. ἂν δὲ ἐκεῖθεν ἐξέλθωσιν, ἀπόλλυνται ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ὥσπερ ἐκεῖ τὰ ζῶα ἐξερχόμενα ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἀποθνήσκει, ὥσπερ οἱ ἰχθύες ἀπὸ τῶν ὑδάτων, ὥσπερ τὰ τετράποδα

§. VII. Verum, vt profanus ſermo perhibet, ſunt quidam montes ignei, quia illic ignis permanet, ſuntque illic animalia ſimilia ouibus. Cæterum venatores, ad ea capienda, conficiunt ferreas rotas, & proiectos hamos mittunt in ignem, quandoquidem illa animalia ignem habent loco cibi, requiei, incrementi, vitæ, omnium denique loco ignis illis eſt. Ac ſi transferas ea alium in aerem, pereunt: & indumenta illorum, ſi fuerint ſordibus inquinata, aqua non eluuntur, ſed igni, fiuntque puriora ac candidiora: ſic quoque chriſtiani cœleſtem illum ignem habent vice alimenti, ille ipſis eſt requies, ille expurgat, lauat, & ſanctificat cor illorum: ille præbet eis augmentum; ille eis eſt aer & vita. Si vero inde egrediantur, interficiuntur a prauis ſpiritibus, velut ibi animalia igni egredientia moriuntur, velut piſces aqua egredientes, velut quadrupedia

animalia in mare proiecta suffocantur: velus volucres ambulantes super terram capiuntur ab aucupibus: sic quoque anima, quæ non permanet in terra illa, suffocatur & perit: & nisi habeat ignem illum diuinum loco cibi, potus, indumentorum, purificationis cordis, & sanctificationis animæ, comprehenditur ab improbis spiritibus, ac perit. Nos autem studiose inquiramus, num seminati simus in inuisibili illa terra, ac plantati in cœlesti vinea. Gloria miserationibus eius in æternum. Amen.

ζῶα βαλλόμενα εἰς τὴν θάλασσαν πνίγεται, ὥσπερ τὰ πετεινὰ περιπατοῦντα εἰς τὴν γῆν κατέχεται ὑπὸ τῶν θηρευτῶν. οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ἡ μὴ μένουσα ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ συμπνίγεται καὶ ἀπόλλυται· καὶ ἐὰν μὴ ἔχῃ τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ θεϊκὸν ἀντὶ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἐνδυμάτων, καὶ καθαρισμοῦ καρδίας, καὶ ἁγιασμοῦ ψυχῆς, κατέχεται ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, καὶ διαφθείρεται. ἡμεῖς δὲ σὺν σπουδῇ ζητήσωμεν, εἰ ἐσπάρημεν ἐν τῇ ἀοράτῳ γῇ ἐκείνῃ, καὶ ἐφυτεύθημεν ἐν τῇ ἐπουρανίῳ ἀμπέλῳ. δόξα τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ. ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ιε΄.

Διδάσκει αὕτη ἡ ὁμιλία διὰ πολλῶν, πῶς τὴν ψυχὴν ἐν ἁγιότητι, καὶ ἁγνότητι καὶ καθαρότητι πρὸς τὸν νυμφίον αὐτῆς Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου, χρὴ διακεῖσθαι. Συνέχει δέ τινας ζητήσεις πολλῆς διδασκαλίας γεμούσας, δηλαδὴ εἰ ἐν τῇ ἀναστάσει ὅλα τὰ μέλη ἀνίστανται; καὶ ἄλλας μυρίας περὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τῆς χάριτος καὶ τοῦ αὐτεξουσίου, καὶ τοῦ ἀξιότητος τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

§. I.

Ὥσπερ ἀνήρ τις πλούσιος, σφόδρα βασιλεὺς ἔνδοξος, ἐὰν εὐδοκήσῃ ἐπὶ γυναικὶ πενιχρᾷ μηδὲν κεκτημένῃ, εἰ μὴ μόνον τὸ ἴδιον σῶμα, καὶ ταύτης ἐραστὴς γένηται, καὶ βουληθῇ ἑαυτοῦ νύμφην καὶ σύνοικον αὐτὴν ἀγαγέσθαι, κἀκείνη λοιπὸν πᾶσαν εὔνοιαν ἐνδείκνυται τῷ ἀνδρί, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ἀποσώζουσα, ἰδοὺ ἡ πενιχρὰ ἐκείνη καὶ ἐνδεής, ἡ μηδὲν κεκτημένη,

HOMILIA XV.

Docet homilia hæc prolixe, quo pacto anima in sanctitate, castitate ac puritate erga sponsum suum Christum JEsum, Seruatorem mundi, se gerere debeat. Continet vero quasdam quæstiones summa doctrina refertas, videlicet, vtrum in resurrectione omnia membra resurgant, & alias infinitas de vitio, de gratia, de libertate arbitrii & dignitate generis humani.

§. I.

QVemadmodum vir quidam, admodum diues, rex illustris, si delectetur fœmina paupere, nihil præterquam corpus suum possidente, eiusque amator fiat, ac velit eam sibi in sponsam ac coniugem assumere: illa contra omnem beneuolentiam præstat viro, amoremque, quo eum prosequitur, conseruat: ecce pauper illa ac egena, quæ nihil possidet,

omnium bonorum viri sui fit domina: si vero quid præter decorum ac officium commiserit, nec conuenienter ac decenter in domo viri sui versata fuerit, tunc cum infamia ac contumelia eiicitur, ambabus manibus capiti impositis: quemadmodum & in lege Moysis obscure innuitur de muliere refractaria, quæ viro suo nihil commodi præstat. Tum demum illa dolorem ac luctum maximum sustinet, cum secum perpendit, quantis diuitiis exciderit, qua gloria sit priuata, contemta ob dementiam suam.

§. II. Sic quoque anima, cuius connubium si petierit cœlestis sponsus Christus, in mysticam ac diuinam societatem suam, cumque gustauerit cœlestes diuitias, magna in diligentia atque ingenue placere debet suo sponso Christo, & ministerium Spiritus sibi concreditum decenter & conuenienter implere, placeat Deo in omnibus, & Spiritum in nulla re contri-

πάντων δέσποινα τυγχάνει τῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ὑπαρχόντων· ἐὰν δέ τι παρὰ τὸ δέον καὶ ὀφειλόμενον πράξῃ, καὶ μὴ ἁρμοζόντως ἀναστρέφηται ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, τότε μετὰ ἀτιμίας καὶ ὕβρεως ἐκβάλλεται, τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θεῖσα, καθάπερ καὶ ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως αἰνίττεται περὶ γυναικὸς ἀνυποτάκτου καὶ μὴ χρησιμευούσης τῷ αὐτῆς ἀνδρί. καὶ τότε λοιπὸν ὀδύνην καὶ πένθος μέγιστον κλᾶται, λογιζομένη, ἐξ οἵου πλούτου ἐξέπεσε, καὶ οἵας δόξης ἐκτὸς γέγονεν, ἀτιμασθεῖσα διὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτῆς.

§. II. Οὕτω καὶ ψυχὴ ἣν ἂν μνηστεύσηται νυμφὴν ὁ ἐπουράνιος νυμφίος Χριστὸς, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μυστικὴν καὶ θείαν κοινωνίαν, καὶ γεύσηται ἐπουρανίου πλούτου, ἐν πολλῇ σπουδῇ γνησίως ἀρέσκειν ὀφείλει τῷ αὐτῆς μνηστῆρι Χριστῷ, καὶ τὴν τοῦ πνεύματος διακονίαν, ἣν ἐμπεπίστευται, δεόντως καὶ ἁρμοζόντως ἐκπληροῦν, τῷ ἀρέσκειν τῷ Θεῷ ἐν πᾶσι, καὶ τὸ πνεῦμα ἐν μηδενὶ λυ-

πεῖν,

πεῖν, καὶ τὴν καλὴν πρὸς αὐτὸν σωφροσύνην καὶ ἀγάπην προσηκόντως τηρεῖν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως καλῶς ἀναστρέφεσθαι ἐν πάσῃ εὐνοίᾳ τῆς δοθείσης χάριτος· ἰδοὺ ἡ τοιαύτη ψυχὴ πάντων τῶν τοῦ κυρίου ἀγαθῶν δέσποινα καθίσταται, καὶ αὐτὸ τὸ ἔνδοξον τῆς θεότητος αὐτοῦ σῶμα αὐτῆς τυγχάνει· ἂν δὲ σφαλῇ τι, καὶ παρὰ τὸ δέον πράξῃ ἐν τῇ διακονίᾳ αὐτῆς, καὶ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ οὐ πράττῃ, καὶ τῷ θελήματι αὐτοῦ οὐκ ἐξακολουθῇ, οὔτε συνεργὸς τῆς συνούσης τοῦ πνεύματος χάριτος γίνηται, τότε μετὰ ὕβρεως ἀπρεπῶς ἀτιμάζεται, καὶ ἀφορίζεται τῆς ζωῆς ὡς ἀχρεία γενομένη, καὶ ἀνεπιτήδειος τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως· καὶ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῃ τῇ ψυχῇ, λύπη καὶ ὀδύνη, καὶ κλαυθμὸς πᾶσιν ἁγίοις καὶ νοεροῖς πνεύμασι γίνεται· ἄγγελοι, δυνάμεις, ἀπόστολοι, προφῆται, μάρτυρες κλαίουσιν ἐπ' αὐτῇ.

§.III. Ὥσπερ γὰρ χαρὰ γίγνεται ἐν οὐρανῷ, ὡς

ſtet, ac præclaram erga illum modeſtiam & dilectionem decenter conſeruet, atque in domo cœleſtis regis recte conuerſetur, ſitque conceſſa gratia ipſi in omnibus grata & accepta. Ecce eiusmodi anima omnium Domini bonorum domina conſtituitur, atque ipſe ſplendor diuinitatis corpus eius exiſtit. Si vero quid aberrarit, ac citra decorum egerit quid in miniſterio ſuo, nec grata ei fecerit, nec voluntati eius paruerit, neque cooperata cum gratia Spiritus ſecum habitante fuerit, tunc non absque contumelia ac dedecore, honore exuitur, ac priuatur vita tanquam inutilis effecta, minimeque apta ſocietate cœleſtis regis. Ac tandem propter illam animam triſtitia, dolor ac luctus omnes ſanctos & intellectuales Spiritus inuadit: angeli, poteſtates, apoſtoli, prophetæ, martyres lugent eius vicem.

§. III. Quemadmodum enim *gaudium eſt in cœlo*, vt Luc. XV, 7.

dixit Dominus, *super vno peccatore pœnitentiam agente*; ita triſtitia multa eſt & luctus in cœlo ſuper vna anima, quæ excidit vita æterna. Et quemadmodum in terris, ſi quis locuples vir mortuus fuerit, cum cantu lugubri, lamentatione, ac planctu effertur e vita per ſuos fratres, conſanguineos, amicos ac familiares: ſic quoque propter eam animam omnes ſancti lugent lamentatione ac voce lugubri. Alibi enim ſcriptura ad hoc obſcure alludit, inquiens: *cecidit pinus, lugete cedri.* (*Zach. XI, 2.*) Quemadmodum enim populus Iſrael, cum videretur placere Domino, quamuis nullo modo, quo debuit, ei placuerit, columnam nubis habebat obumbrantem, & columnam ignis illuſtrantem, (*Exod. XIII, 21. XIV, 19.*) mare videbat diuidi coram ipſis, ac limpidam aquam e petra erumpere: poſtquam vero auerſa eſt mens & voluntas eorum a Deo, tum ſerpentibus traditi, & hoſtibus ſuis, ac in captiuitatem miſerrimam abducti, atque

ὁ κύριος εἶπεν, ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· οὕτως λύπη πολλὴ καὶ κλαυθμὸς ἐν τῷ οὐρανῷ γίνεται, ἐπὶ μιᾷ ψυχῇ ἀποπιπτούσῃ τῆς αἰωνίου ζωῆς· καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπάν τις πλούσιος ἀποθάνῃ ἀνὴρ, μετὰ μελῳδιῶν, καὶ θρήνου, καὶ κοπετοῦ ἐκκομίζεται τοῦ βίου ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν, καὶ πρὸς συγγενῶν, καὶ φίλων, καὶ γνωρίμων· οὕτως καὶ ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἐκείνῃ πάντες οἱ ἅγιοι πενθοῦσι μετὰ θρήνων καὶ μελῳδιῶν· καὶ γὰρ ἀλλαχοῦ τοῦτο ἡ γραφὴ αἰνίττεται λέγουσα, πέπτωκε πίτυς, πενθεῖτε κέδροι· ὥσπερ γὰρ ὁ Ἰσραὴλ ὅτε ἐδόκει εὐαρεστεῖν τῷ δεσπότῃ, εἰ καὶ μηδέποτε ὃν δεῖ τρόπον εὐηρέστησε, στύλον νεφέλης εἶχεν ἐπισκιάζοντα, καὶ στύλον πυρὸς καταυγάζοντα, θάλασσαν ἑώρα σχιζομένην ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὕδωρ ἐκ πέτρας διαυγὲς ἐξερχόμενον· ἐπεὶ δὲ ἐστράφη ὁ νοῦς αὐτῶν, καὶ ἡ προαίρεσις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τότε ὄφεσι παρεδίδοντο, καὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, ἐν αἰχμαλωσίαις δειναῖς ἀπαγόμενοι, καὶ

δουλείαις πικραῖς ἐξεταζόμενοι. τὸ αὐτὸ πάντως καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν γίνεται· τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῷ προφήτῃ Ἰεζεκιὴλ μυστικῶς ἐμφαῖνον τὸ πνεῦμα περὶ τῆς τοιαύτης ψυχῆς, ὥσπερ Ἱερουσαλὴμ, ἔλεγεν, εὗρόν σε, φησὶν, ἐν τῇ ἐρήμῳ γυμνὴν, καὶ ἔλουσά σε ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ἀκαθαρσίας σου, καὶ ἐνέδυσά σε ἔνδυμα, καὶ ψέλλια περιέθηκα ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ μανιάκια περὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ ἐνώτια ἐν τοῖς ὠσί σου, καὶ ἐγένου μοι ὀνομαστὴ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· σεμίδαλιν, καὶ ἔλαιον, καὶ μέλι ἔφαγες, καὶ εἰς ὕστερον ἐπελάθου τῶν εὐεργεσιῶν μου, καὶ ἐπορεύθης ὀπίσω τῶν ἐραστῶν σου, καὶ ἐπόρνευσας ἐν αἰσχύνῃ.

seruitutibus duris tentati sunt. Idem prorsus quoque animis nostris contingit. Quod ipsum quoque per Prophetam Ezechielem mystice commonstrans spiritus de huiusmodi anima, velut de Ierusalem, loquebatur: *Inueni te*, inquit, *in deserto nudam*, & *ablui te aqua ab impuritate tua*, & *indui te vestimento*, & *armillas circumposui manibus tuis*, & *torques circa collum tuum*, & *inaures in auribus tuis*, & *facta es mibi nominata inter omnes gentes. Similam* & *oleum ac mel comedisti*, & *ad vltimum es oblita beneficia mea. Abisti post amatores tuos*, & *cum pudore fornicata es.* Ezech. XVI, 6. seq.

§. IV. Οὕτως καὶ ψυχῇ τῇ διὰ τῆς χάριτος ἐπιγινωσκούσῃ τὸν Θεὸν, τὸ πνεῦμα παραινεῖ, ἥτις καθαρισθεῖσα ἀπὸ τῶν προτέρων ἁμαρτιῶν καὶ τοῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος κοσμίοις κοσμηθεῖσα, καὶ μεταλαβοῦσα θείας καὶ ἐπουρανίου τροφῆς· μὴ δεόντως δὲ ἐν πολλῇ γνώσει ἀναστρεφομένη, καὶ

§. IV. Sic quoque animam, quæ per gratiam Deum cognoscit, Spiritus admonet: quæ purificata quidem a pristinis peccatis, & Spiritus sancti ornamentis decorata, ac particeps facta diuini ac cœlestis cibi; minus vero decenter in multa cognitione versata, nec

satanas vel aduersus eos,
ad hos gradus peruenerı
insurgere & eleuari; & adu
sus eos, qui Deum in gr
& virtute cognouerunt,
huc nequitia insurgit, ac
natur eos deturbare. C
tendendum igitur ac prud
ter cauendum quoque nc
Phil. II, est, *vt cum timore nostra*
12. *ipsorum salutem operemur*
scriptum est. Quicunq
igitur participes Spir
Christi facti estis, in nulla
siue parua siue magna, c
temtim ita sitis animo dis
siti, vt hæc contemnatis,
que gratiam Spiritus cor
melia afficiatis, ne vita
vemini, cuius participes f
eratis.

όῖαν λαμβάνει, αὐ-
ὸς δὲ γυμνὸς εἰσέρχεῖαι,
ᾳὶ ἐν τοῖς τοῦ βασιλέως
κεύεσιν ὑπηρεῖεῖ τῷ
ασιλεῖ. λοιπὸν ὧδε πολ-
ῆς συνέσεως, καὶ δια-
ρίσεως χρεία, ἵνα μήτι
αρὰ τὸ δέον διακονή-
η, ἀλλὰ ἀνῖι ἄλλων ἐ-
έσμαῖα εἰσαγαγὼν τῇ
ῦ βασιλέως τραπέζῃ,
ἀλλὰ καῖὰ ἀκολυθίαν τὰ
ρῶτα καὶ τὰ ἔσχαῖα
αραθῇ σῖῖα· εἰ δὲ καῖὰ
γνοιαν καὶ ἀδιακρισίαν
ὴ διακονήσῃ τῷ βασι-
εῖ καθεξῆς, κινδύνῳ καὶ
ανάτῳ ἔνοχος τυγχά-
ει· οὕτως καὶ ψυχὴ ἐν
ῇ χάριτι καὶ τῷ πνεύ-
αῖι διακονοῦσα τῷ Θεῷ,
ολλῆς διακρίσεως καὶ
νώσεως χρῄζει, ὅπως
ή τι σφαλῇ ἐν τοῖς τοῦ
εοῦ σκεύεσιν, ἤγουν τῇ
ῦ πνεύματος διακο-
ίᾳ, τὴν ἰδίαν προαίρε-
ιν μὴ συμφωνοῦσαν τῇ
άριῖι ἔχουσα· ἔστι γὰρ ἐν
ῇ τοῦ πνεύματος δια-
ονίᾳ κρυπῖῶς ὑπὸ τοῦ
σω ἀνθρώπου ἐπιῖελου-
ένῃ, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις
κεύεσι, τυῖέστι τῷ πνεύ-
αῖι αὐῖοῦ διακονεῖσθαι τὸν
ύριον ὑπὸ τῆς ψυχῆς· ἄνευ
ὲ αὐτοῦ σκευῶν, τυῖέστι
άριτος, ἀδύνατόν τι-
ὰ τῷ Θεῷ διακονῆσαι, του-

nis sumit, nudus cum ipse venerit, atque in ipsis vasibus quæ sunt regis, ministrat regi. Cæterum hic magna prudentia ac iudicio opus est, ne præter decorum quid ministret, alia pro aliis esculenta apponens regiæ mensæ, sed, vt ordine seruato, prima atque postrema apponat cibaria. Sin vero ex ignorantia, ac iudicii defectu non iuxta ordinem regi ministret, periculo, mortique obnoxius fit. Sic & anima, quæ in gratia & spiritu ministerium Deo exhibet, accurato iudicio & cognitione indiget, ne quid aberret in vasibus diuinis, aut ministerio spirituali, propriam voluntatem, non congruentem gratiæ, habens. Licet enim, vt vtique in ministerio spirituali, quod clam per interiorem hominem peragitur, & in propriis vasibus, hoc est, spiritu proprio, anima Domino ministret. Absque vero Dei vasibus, hoc est, absque gratia, impossibile est quempiam Deo seruire, hoc

eſt placere in quacunque Dei voluntate.

§. VI. At vbi acceperit gratiam, tum ſumma prudentia atque iudicio opus eſt, quæ etiam ipſa concedit Deus animæ a ſe poſtulanti, vt grauiſſima ei poſſit exhibere ſeruitia in Spiritu, quem accipit; & in nullo vincatur a malitia, atque fallatur per ignorantiam, temeritatem ac negligentiam auerſa, præterque decorum dominicæ voluntatis omnia peragens: quia ſupplicium, mors, & luctus huiusmodi animam manet. Quod etiam diuus apoſtolus dixit: *Ne forte cum aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar.* Vides cum Dei apoſtolus eſſet, quo fuerit timore? Obſecremus igitur Dominum, vt ſeruitium Spiritus ſecundum voluntatem eius inprimis exhibeamus, quicunque gratiæ diuinæ participes facti ſumus, neque mente ad contemtum diſpoſita conuiuamus, vt hoc modo gratiſſima Deo conuerſatione vtentes, ac ſpirituali

1. Cor. IX, 27.

τέστιν εὐαρεστ
πάντα τὰ τοῦ Θ
ματα.

§. VI. Καὶ ὅ
βη τὴν χάριν,
πολλῆς συνέσε
διακρίσεως χρεί
καὶ ταῦτα αὐτ
σιν αὐτῇ ζητοῦσ
Θεοῦ, ὅπως εὐαρεσ
διακονήσῃ ἐν τ
ματι ὃ λαμβάνει
μηδενὶ κρατῇ ὑ
κακίας, καὶ σφ
ἀγνοίας καὶ ἀφο
ἀμελείας παρ
στω, καὶ παρὰ τ
δεσποτικοῦ δια
μένη θελήματος
τιμωρία, καὶ θ
καὶ πένθος τῇ
ἔσται ψυχῇ.
θεῖός φησιν ἀπ
μή πως ἄλλοις
αὐτὸς ἀδόκιμος
μαι. ὁρᾷς, ἀπόσ
τοῦ Θεοῦ, οἷον εἶχ
Παρακαλέσωμε
τὸν Θεὸν, ὅπως
κονίαν τοῦ πνε
κατὰ τὸ αὐτοῦ
διακονήσωμεν
τως, ὅσοι τῆς χ
τοῦ Θεοῦ ἐτύχομε
τῇ καταφρονητ
ζῶμεν ἐννοίᾳ,
εὐαρέστως αὐτῷ
σάμενοι, καὶ πνε

λατρείᾳ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ λατρεύσαντες αὐτῷ, τὴν αἰώνιον ζωὴν κληρονομήσωμεν.

§. VII. Ἀσθένειαν περίκειταί τις, καὶ συμβαίνει τινὰ μέλη ἔχειν αὐτὸν ὑγιῆ, ὀφθαλμὸν ἴσως ὄψεως, ἤτι ἕτερον, ἀλλὰ τὰ λοιπὰ μέλη ἠφάνισται· οὕτως ἐστὶ καὶ εἰς τὸ πνευματικόν· εἰκός τινα ἔχειν ὑγιῆ μέλη τοῦ πνεύματος τρία, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο τέλειός ἐστιν. ὁρᾷς πόσοι βαθμοί εἰσι καὶ μέτρα τοῦ πνεύματος. πῶς κατὰ μέρος διϋλίζεται καὶ λεπτύνεται τὸ κακὸν, καὶ οὐχ ἅπαξ. ὅλη ἡ πρόνοια καὶ οἰκονομία τοῦ κυρίου, καὶ τὸ ἀνατέλλειν τὸν ἥλιον, καὶ πάντα τὰ δημιουργήματα, διὰ τὴν βασιλείαν, ἣν μέλλουσι κληρονομεῖν οἱ ἐκλεκτοὶ, γεγόνασι, διὰ τὸ τὴν εἰρηνικὴν καὶ καθ' ὁμόνοιαν συστῆναι βασιλείαν.

§. VIII. Ὀφείλουσιν οἱ χριστιανοὶ εἰς πάντα ἀγωνίζεσθαι, καὶ μὴ κρίνειν ὅλως τινὰ, ἢ πόρνην προεστῶσαν, ἢ ἁμαρτωλοὺς, ἢ ἀσώτους, ἀλλ' ἁπλῇ

cultu ſecundum voluntatem eius illi miniſtrantes, æternæ vitæ hæreditatem cernamus.

§. VII. Morbo ſi quis laborat, tamen fieri poteſt, vt is membra quædam illæſa ac ſana habeat, oculum videlicet viſionis, aut aliud membrum: reliqua vero membra afficiuntur: ſic quoque habet ſe res in ſpiritualibus. Probabile eſt, quempiam membra ſpiritus tria habere ſana, ſed non propterea perfectus eſt. Vides quot gradus & modi ſint ſpiritus: quomodo per partes defæcetur ac minuatur malitia, & non vno momento. Vniuerſa, quæ ſunt, prouidentia ac diſpenſatione diuina fiunt, tum quod oriatur ſol, tum quod omnes creaturæ propter regnum, quod hæreditario iure poſſeſſuri ſunt electi, factæ ſint, vt pacificum ac ex concordia conſtituant regnum.

§. VIII. Debent igitur Chriſtiani per omnia contendere, neque omnino iudicare quempiam, ne quidem meretricem proſtitutam, nec peccatores, nec lurcones, ſed

acus, alterato colore vertitur in ignem: quanquam natura quidem ferri non penitus tollitur, sed subsistit: ita in resurrectione omnia membra resurgent, *nec perit capillus*, vt scriptum est, omniaque lucida redduntur, atque omnia lumine & igni tincta mutantur quidem, sed non, vt nonnulli aiunt, resoluuntur, & in ignem euadunt, adeo vt non amplius subsistat eorum natura. Petrus enim Petrus est, & Paulus Paulus, & Philippus Philippus. Quilibet in sua ipsius natura & substantia permanet repletus Spiritu. Quod si dicas, resolutam esse naturam, non amplius est Petrus aut Paulus, sed prorsus & vbique Deus: nec qui in gehennam abeunt, sentiunt supplicium, nec qui in regnum, beneficium.

Luc. XXI, 18. Marc. IX, 49.

§. XI. Veluti si sit hortus consitus variis arboribus fructiferis, ac sit illic pyrus, pomus & vitis habens fructum & folia: accidit autem hortum omnesque arbores ac

πῦρ, ἀλλάσσει τὴν χρόαν, καὶ μεταβάλλεται εἰς πῦρ· μένουσα ἡ φύσις τοῦ σιδήρου οὐκ ἀνῃρέθη, ἀλλὰ συνέστηκεν· οὕτως καὶ ἐν τῇ ἀναστάσει ὅλα τὰ μέλη ἀνίστανται, καὶ θρὶξ οὐκ ἀπόλλυται, καθὼς γέγραπται, καὶ ὅλα γίγνονται φωτοειδῆ, ὅλα εἰς φῶς καὶ πῦρ βάπτονται, καὶ μεταβάλλονται, ἀλλ' οὐχ ὥς τινες λέγουσιν, ἀναλύεται καὶ γίνεται πῦρ, καὶ οὐκέτι ὑφίσταται ἡ φύσις. Πέτρος γὰρ Πέτρος ἐστὶ, καὶ Παῦλος Παῦλος, καὶ Φίλιππος Φίλιππος· ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει καὶ ὑποστάσει μένει πεπληρωμένος τοῦ πνεύματος. εἰ δὲ λέγεις, ὅτι ἀνελύθη ἡ φύσις, οὐκέτι Πέτρος, ἢ Παῦλος, ἀλλὰ πάντη καὶ πανταχοῦ ὁ Θεός, καὶ οὔτε οἱ εἰς γέενναν ἀπερχόμενοι αἰσθάνονται τῆς κολάσεως, οὔτε οἱ εἰς βασιλείαν, τῆς εὐεργεσίας.

§. XI. Ὥσπερ ἵνα ᾖ παράδεισος ἔχων παντοῖα δένδρα καρποφόρα, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄπιος, ἢ μῆλον, καὶ ἄμπελος ἔχουσα τὸν καρπὸν, καὶ τὰ φύλλα· συμβῇ δὲ τὸν παράδεισον καὶ ὅλα τὰ δένδρα, καὶ

τὰ

προαίρεσιν, ἄλλον νοῦν, ἄλλου αἰῶνός εἰσι, ἄλλης πόλεως· πνεῦμα γὰρ Θεοῦ κοινωνεῖ ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ καταπατοῦσι ἀντικείμενον· γέγραπται γάρ, ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος· οἱ γὰρ θεοσεβεῖς πάντων εἰσὶ δεσπόται. πάλιν δὲ οἱ χαῦνοι τῇ πίστει καὶ ἁμαρτωλοί, ὅλως εἰσὶ δοῦλοι, καὶ πῦρ αὐτοὺς καίει, καὶ λίθος, καὶ ξίφος ἀποκτείνει· καὶ τελευταῖον δαίμονες αὐτῶν κατακυριεύσουσιν.

habent intentionem, alium animum, alius sunt seculi, alius ciuitatis. Spiritus enim Dei societatem init cum illorum animis, & conculcant aduersarium. Scriptum enim est: *Nouissimus hostis aboletur mors.* Deum enim qui venerantur, omnium sunt Domini. Econtrario vero, qui lenti sunt fide ac peccatores, penitus sunt serui, ignis eos vrit, lapisque & gladius eos interficit; ac tandem dæmones dominabuntur in eos. *1. Cor. XV, 26.*

§. X. Ἐρώτησις.

Εἰ ἐν τῇ ἀναστάσει ὅλα τὰ μέλη ἀνίστανται;

Ἀπόκρισις.

Τῷ Θεῷ πάντα εὔκολά ἐστι, καὶ οὕτως ἐπηγγείλατο· ἀνθρωπίνῃ δὲ ἀσθενείᾳ καὶ λογισμῷ ὥσπερ ἀδύνατον τοῦτο καταφαίνεται. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τοῦ χοὸς καὶ τῆς γῆς λαβὼν ὁ Θεός, ὡς ἄλλην τινὰ φύσιν κατεσκεύασε τὴν τοῦ σώματος μὴ ἐοικυῖαν τῇ γῇ, καὶ γένη πολλὰ ἐποίησεν, οἷον τρίχας, καὶ δέρματα, καὶ ὀστέα, καὶ νεῦρα· καὶ ὃν τρόπον βαλλομένη ῥαφὶς εἰς

§. X. *Interrogatio?*

Vtrum in resurrectione omnia membra resurgent?

Responsio.

Deo omnia facilia sunt, & sic promisit: humanæ vero imbecillitati & cogitationi velut impossibile hoc videtur. Quemadmodum enim Deus e puluere & terra sumens, velut aliam quandam naturam condidit, naturam nimirum corporis, terræ minus similem, & genera multa creauit, velut pilos, pellem, ossa & neruos: & quemadmodum proiecta in ignem

18. mniaque lucida redduntur,
Marc. IX,49. atque omnia lumine & igni tincta mutantur quidem, sed non, vt nonnulli aiunt, resoluuntur, & in ignem euadunt, adeo vt non amplius subsistat eorum natura. Petrus enim Petrus est, & Paulus Paulus, & Philippus Philippus. Quilibet in sua ipsius natura & substantia permanet repletus Spiritu. Quod si dicas, resolutam esse naturam, non amplius est Petrus aut Paulus, sed prorsus & vbique Deus: nec qui in gehennam abeunt, sentiunt supplicium, nec qui in regnum, beneficium.

§. XI. Veluti si sit hortus

τῆς καρδίας κατὰ τὸ εὐαγγέλιον· ἄπελθε οὖν εἰς εὐχὴν, καὶ ἐπίσκεψαί σου τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, καὶ θέλησον τὴν εὐχήν σου καθαρὰν ἀναπέμψαι τῷ Θεῷ, καὶ βλέψον ἐξαιρέτως ἐκεῖ, εἰ οὐδὲν ἐστι τὸ ἐμποδίζον, εἰ γίνεται εὐχὴ καθαρὰ, εἰ ἠσχόληταί σου ὁ νοῦς περὶ τὸν κύριον, ὃν τρόπον τοῦ γεωργοῦ περὶ τὴν γεωργίαν, τοῦ ἀνδρὸς περὶ τὴν γυναῖκα, τοῦ ἐμπόρου περὶ τὴν ἐμπορίαν· εἰ κλίνεις τὰ γόνατά σου εἰς εὐχὴν, καὶ τοὺς λογισμούς σου ἄλλοι μὴ διαρπάζουσι.

§. XIV. Ἀλλὰ λέγεις, ὅτι ὁ κύριος ἐλθὼν διὰ τοῦ σταυροῦ κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὐκέτι ἐστὶν ἔσω· ἀλλ' ὥσπερ ἐὰν ᾖ στρατιώτης, καὶ ἀποθῆται τὸ ἅρμα αὐτοῦ εἰς οἰκίαν τινὸς, ὅτε θέλει, ἐξουσίαν ἔχει εἰσιέναι καὶ ἐξιέναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ· οὕτως καὶ ἡ ἁμαρτία ἔχει ἐξουσίαν διαλογίζεσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ· γέγραπται γὰρ, εἰσῆλθεν ὁ σατανᾶς εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα. εἰ δὲ λέγεις, ὅτι διὰ

ſecundum evangelium. Accede itaque ad orationem, & examina cor tuum & animum, atque deſidera orationem tuam Deo committere puram, atque circumſpice ibi potiſſimum, num quid non ſit aliquod impedimentum; num oratio ſit pura; num intentus ſit animus tuus Domino, perinde ac animus agricolæ agriculturæ, animus viri vxori, & mercatoris negotiationi; num flectas genua tua ad orandum, nec tuas cogitationes alii diſtrahant.

§. XIV. At inquis, *Dominum*, poſtquam venit per crucem, *condemnaſſe pecca-* Rom.
tum, nec amplius intus hæ- IIX,3.
rere. Verum perinde, ac ſi miles, qui deponat currum ſuum in domo alicuius, quando placuerit ei, facultatem habet ingrediendi & egrediendi domum illam: ſic quoque peccatum habet poteſtatem diſputationes ſerendi in corde. Scriptum enim Luc.
eſt, *Introiit ſatanas in cor Iu-* XXII,3.
dæ. Si vero inſtes, per ad-

Itidem & apoſtoli. Ex eo enim tempore, quo cruci affixus eſt, tranſiit Spiritus paracletus, & migrauit in chriſtianos. Ceterum nullus Iudæorum perſequutionem pertulit, ſed chriſtiani ſolum martyrio affecti ſunt. Quare non eſt, quod chriſtiani in ſtuporem adducantur, verum oportet veritatem perſequutionem pati.

XIII. *Interrogatio?*

Quidam aiunt exterius vitium ingredi, & ſi velit homo, non recipit, ſed reiicit illud.

Reſponſio.

Geneſ. III, 5. 6. Quemadmodum ſerpens locutus cum EVA, cum obediret ipſa, introgreſſus eſt: ſic quoque nunc ob obedientiam hominis ingreditur peccatum, quod extra eſt. Habet enim peccatum plenam poteſtatem & libertatem in cor ingrediendi. Neque enim cogitationes extra ſunt, ſed intus, ex corde proficiſcentes. Inquit enim apoſtolus. 1. Tim. II, 8. *Volo viros orare ſine ir[...]* Matth. XV, 19. *cogitationibus prauis[...]* tiones enim de [...]

ὁμοίως καὶ οἱ ἀπόστολοι· ἐξ οὗ γὰρ ὁ σταυρὸς, μετῆλθε τὸ πνεῦμα τὸ παράκλητον, καὶ ἐχώρησεν εἰς τοὺς χριστιανούς. λοιπὸν οὐδεὶς ἰουδαίων ἐδιώχθη, ἀλλὰ μόνοι χριστιανοὶ ἐμαρτύρησαν· διὸ οὐκ ὀφείλουσι ξενίζεσθαι, ἀλλὰ ἀνάγκη διώκεσθαι τὴν ἀλήθειαν.

§. XIII. Ἐρώτησις.

Τινὲς λέγουσιν ὅτι ἔξωθεν ἐπεισέρχεται τὸ κακὸν, καὶ ἐὰν θέλῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐ δέχεται, ἀλλ' ἀποπέμπεται αὐτό.

Ἀπόκρισις.

Ὥσπερ ὁ ὄφις λαλήσας τῇ Εὔᾳ, διὰ τὴν ὑπακοὴν ἔνδοθεν ὑπεισῆλθεν. οὕτω καὶ νῦν διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπεισέρχεται ἡ ἁμαρτία ἔξω οὖσα· ἔχει γὰρ ἐξουσίαν καὶ παῤῥησίαν εἰσέρχεσθαι ἡ ἁμαρτία εἰς τὴν καρδίαν· οἱ γὰρ λογισμοὶ οὐκ εἰσὶν ἔξωθεν, ἀλλ' ἔνδοθεν ἐκ τῆς καρδίας· λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, βούλομαι τοὺς [...] ας προσεύχεσθαι [...] ς ὀργῆς, καὶ [...] μῶν πονηρ[...] λογισμοὶ

τῆς καρδίας κατὰ τὸ εὐαγγέλιον· ἄπελθε οὖν εἰς εὐχὴν, καὶ ἐπίσκεψαί σου τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, καὶ θέλησον τὴν εὐχήν σου καθαρὰν ἀναπέμψαι τῷ Θεῷ, καὶ βλέψον ἐξαιρέτως ἐκεῖ, εἰ οὐδέν ἐστι τὸ ἐμποδίζον, εἰ γίνεται εὐχὴ καθαρὰ, εἰ ἠσχόληταί σου ὁ νοῦς περὶ τὸν κύριον, ὃν τρόπον τοῦ γεωργοῦ περὶ τὴν γεωργίαν, τοῦ ἀνδρὸς περὶ τὴν γυναῖκα, τοῦ ἐμπόρου περὶ τὴν ἐμπορίαν. εἰ κλίνεις τὰ γόνατά σου εἰς εὐχὴν, καὶ τοὺς λογισμούς σου ἄλλοι μὴ διαρπάζουσι.

§. XIV. Ἀλλὰ λέγεις, ὅτι ὁ κύριος ἐλθὼν διὰ τοῦ σταυροῦ κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὐκέτι ἐστὶν ἔσω· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐὰν ᾖ στρατιώτης, καὶ ἀποθέται τὸ ἅρμα αὐτοῦ εἰς οἰκίαν τινὸς, ὅτε θέλῃ, ἐξουσίαν ἔχει εἰσιέναι καὶ ἐξιέναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ· οὕτως καὶ ἡ ἁμαρτία ἔχει ἐξουσίαν διαλογίζεσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ· γέγραπται γὰρ, εἰσῆλθεν ὁ σατανᾶς εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα. εἰ δὲ λέγεις, ὅτι διὰ

ſecundum evangelium. Accede itaque ad orationem, & examina cor tuum & animum, atque deſidera orationem tuam Deo committere puram, atque circumſpice ibi potiſſimum, num quid non ſit aliquod impedimentum; num oratio ſit pura; num intentus ſit animus tuus Domino, perinde ac animus agricolæ agriculturæ, animus viri vxori, & mercatoris negotiationi; num flectas genua tua ad orandum, nec tuas cogitationes alii diſtrahant.

§. XIV. At inquis, *Dominum*, poſtquam venit per crucem, *condemnaſſe pecca-* Rom.
tum, nec amplius intus hæ- IIX,3.
rere. Verum perinde, ac ſi miles, qui deponat currum ſuum in domo alicuius, quando placuerit ei, facultatem habet ingrediendi & egrediendi domum illam: ſic quoque peccatum habet poteſtatem diſputationes ſerendi in corde. Scriptum enim Luc.
eſt, *Introiit ſatanas in cor Iu-* XXII,3.
dæ. Si vero inſtes, per ad-

uentum Christi condemnatum esse peccatum, nec post baptismum pabulum habere malum disputandi in corde; ignoras quod ab aduentu Domini ad hunc vsq; diem quot modo baptizati sint, & aliquando tamen nihilominus mala cogitauerint? Aut nonne quidam eorum ad vanam gloriæ cupiditatem, ad stuprum, aut helluationem conuersi sunt? Porro, an omnes, qui habitant in ecclesia homines mundani, puro & inculpabili corde præditi sunt? aut nonne reperimus post baptismum multa perpetrari peccata, ac multos errare. Habet igitur pabulum & licentiam latro, etiam post baptismum ingrediendi atq; agendi pro lubitu. Scriptum enim est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Verum dicis: *Diligo, & habeo Spiritum sanctum.* Habesne memoriam & amorem, ac flagrans desiderium directum erga Dominum? esne noctu diuque illic deuinctus? & siquidem hac dilectione præ-

Deut. VI, 5.

τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ κατεκρίθη ἡ ἁμαρτία, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα οὐκέτι ἔχει νομὴν τὸ κακὸν τοῦ διαλογίζεσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀγνοεῖς ὅτι ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου μέχρι τοῦ νῦν, ὅσοι ἐβαπτίσθησαν, καὶ πονηρὰ ποτὲ ἐλογίσθησαν; ἢ οὐκ εἰς κενοδοξίαν τινὲς αὐτῶν, ἢ πορνείαν, ἢ γαστριμαργίαν ἐτράπησαν; ἀλλὰ ὅλοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κοσμικοὶ, ἄμωμον καὶ καθαρὰν ἔχουσι τὴν καρδίαν; ἢ εὑρίσκομεν, ὅτι μετὰ τὸ βάπτισμα πολλαὶ ἁμαρτίαι γίγνονται, καὶ πολλοὶ ἁμαρτάνουσι; ἔχει οὖν νομὴν καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα εἰσελθεῖν ὁ λῃστὴς, καὶ πράττειν ἃ θέλει. γέγραπται γὰρ, ἀγαπήσεις κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. ἀλλὰ λέγεις, ὅτι ἀγαπῶ, καὶ ἔχω πνεῦμα ἅγιον. ἔχεις τὴν μνήμην, καὶ τὸν ἔρωτα, καὶ τὴν καῦσιν πρὸς τὸν κύριον; νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐκεῖ ἀποδέδεσαι; καὶ εἰ μὲν ἔχεις τοιαύτην ἀγάπην,

γάπην, καθαρὸς εἶ· εἰ δὲ οὐκ ἔχεις, ζήτησον ἔτι ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ τῶν γηΐνων πραγμάτων, καὶ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν, εἰ μὴ πρὸς ταῦτα ὑποκλίνῃ· ἀλλὰ πάντοτε εἰς ἀγάπην καὶ πόθον Θεοῦ ἕλκεταί σου ἡ ψυχή· οἱ γὰρ λογισμοὶ τοῦ κόσμου κατασπῶσι τὸν νοῦν εἰς τὰ ἐπίγεια, καὶ φθαρτὰ, καὶ οὐκ ἐῶσιν ἀγαπῆσαι Θεὸν, ἢ μνημονεῦσαι τοῦ κυρίου. καὶ πολλάκις ἀπέρχεται εἰς προσευχὴν ὁ ἰδιώτης, καὶ κλίνει γόνυ, καὶ εἰσέρχεται ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς ἀνάπαυσιν, καὶ ὅσον σκάπτει καὶ βαθύνει, ῥήγνυται τὸ τεῖχος τῆς κακίας τὸ ἀνθιστάμενον, καὶ εἰσέρχεται εἰς ὅρασιν καὶ σοφίαν, ὅπου οὐ φθάνουσι δυνάσται ἢ σοφοὶ, ἢ ῥήτορες καταλαβεῖν ἢ γνῶναι τὴν λεπτότητα τοῦ νοὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἀσχολεῖται εἰς θεῖα μυστήρια· καὶ γὰρ ἄπειρος τοῦ δοκιμάζειν μαργαρίτας, οὐκ οἶδε διατιμήσασθαι τούτους, διὰ τὸ ἄπειρον αὐτὸν τυγχάνειν. οἱ οὖν χριστιανοὶ τὰ ἔνδοξα τῆς γῆς βδελύσσονται,

ditus es, purus es. Sin ea minus sis præditus, vltra inquire, vbi se obtulerint negotia terrena, aut cogitationes turpes & prauæ, annon adhæc declinaueris, an vero perpetuo ad amorem ac desiderium Dei trahatur anima tua? cogitationes enim mundanæ distrahunt mentem ad terrena & corruptibilia, nec permittunt diligere Deum, aut Domini memorem esse. At sæpenumero accedit ad orandum idiota flexo poplite, ingrediturque mens eius in requiem, & quamdiu fodit ac ima rimatur, perrumpit obiectum parietem malitiæ, ac transit in visionem & sapientiam, quo non perueniunt potentes, aut sapientes, aut rhetores, vt comprehendant aut cognoscant subtilitatem mentis eius: siquidem attentus est ad diuina mysteria. Qui enim margaritas probare haut nouit, ille nec eas æstimare nouit, eo quod imperitus sit eius rei. Quamobrem christiani in terra, quæ præclara sunt, exsecrantur,

ac pro ſtercore reputant ea, collatione cum maieſtate, quæ operatur in illis, inſtituta.

§. XVI. *Interrogatio?*

Vtrum labi poteſt homo, qui donum gratiæ habet?

Reſponſio.

Si negligat, vtique labitur. Inimici enim nunquam quieſcunt, nec bellum ciere grauantur: quanto magis tu Deum quærere deſiſtere non debes; non enim exiguum detrimentum manet te, ſi negligas, quamuis in ipſo myſterio gratiæ videare probatus.

§. XVII. *Interrogatio?*

Vtrum permanet gratia poſt lapſum hominis?

Reſponſio.

Deus in votis habet hominem in vitam denuo reducere, atque adhortatur eum iterum ad luctum & reſipiſcentiam. Sin vero perſeueret, ad luctum & pœnitentiam iterum hortatur hominem, vt reſipiſcat propter ea, quæ olim deliquit.

§. XIIX. *Interrogatio?*

Vtrum perfectis immi-

καὶ ἡγοῦνται ταῦτα εἰς κοπρίαν πρὸς ἐκείνην τὴν σύγκρισιν τῆς μεγαλειότητος τῆς ἐνεργούσης ἐν αὐτοῖς.

§. XVI. Ἐρώτησις.

Εἰ δύναται πεσεῖν ἄνθρωπος ἔχων χάρισμα;

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν ἀμελήσῃ, πίπτει· οἱ γὰρ πολέμιοι οὐδέποτε ἀργοῦσιν, οὔτε ὀκνοῦσι πολεμοῦντες· πόσῳ μᾶλλον σὺ οὐκ ὀφείλεις παύσασθαι ἀπὸ τῆς ζητήσεως τῆς πρὸς Θεόν· πολλὴ γάρ σοι ζημία γίνεται ἀμελοῦντι, εἰ καί γε ἐν αὐτῷ τῷ μυστηρίῳ τῆς χάριτος δοκεῖς δεδοκιμάζεσθαι.

§. XVII. Ἐρώτησις.

Εἰ παραμένει ἡ χάρις μετὰ τὸ πεσεῖν ἄνθρωπον;

Ἀπόκρισις.

Ὁ Θεὸς θέλει τὸν ἄνθρωπον εἰς ζωὴν πάλιν ἀναγαγεῖν, καὶ προτρέπεται ἐπὶ τὸ πάλιν προσκλαῦσαι καὶ μετανοῆσαι τὸν ἄνθρωπον. ἐὰν δὲ καὶ παραμένῃ, ἐπὶ τὸ πάλιν προσκλαῦσαι καὶ μετανοῆσαι τὸν ἄνθρωπον, μετανοοῦντα τὰ ἐφ᾽ οἷς πάλαι ἐπλημμέλησεν.

§. XIIX. Ἐρώτησις.

Εἰ τοῖς τελείοις ἐπίκειται

κεῖται θλῖψις, ἢ πόλεμος, ἢ τὸ ὅλον ἀμεριμνοῦσιν;

Ἀπόκρισις.

Ὁ πολέμιος καθ' οὐδενὸς παύεται πολεμῶν, ὁ σατανᾶς δὲ ἄσπλαγχνός ἐστι, καὶ μισάνθρωπος· διὸ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ πολεμῶν οὐκ ὀκνεῖ. Ἀλλ' οὐ τοῖς αὐτοῖς μέτροις φαίνεται πᾶσιν ἐπιών· καὶ γὰρ ἔπαρχοι καὶ κόμητες φόρους διδόασι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' οὗτος θαῤῥῶν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, καὶ τῷ χρυσῷ, καὶ τῷ ἀργύρῳ ὡς ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτοῦ ποιεῖται τὰς συντελείας, οὐ ζημίαν ἡγούμενος· ὥσπερ γὰρ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην, οὐδέποτε ἡγεῖται ζημίαν· οὕτω καὶ ὁ σατανᾶς, ὡς ἐκ παρέργου ταῦτα ἡγεῖται. Ἔστι δὲ πτωχὸς λειπόμενος τροφῆς ἐφημέρου· οὗτος μαστίζεται, καὶ βασανίζεται, μὴ δυνάμενος ἐκεῖνο τὸ συντέλεσμα ἀποπληρῶσαι· καὶ ἔστι ξεόμενος καὶ βασανιζόμενος χαλεπῶς, καὶ οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ ἔστιν ἄλλος, ὅτι καὶ ἀπὸ μιᾶς φάσεως κελεύεται ἀποκεφαλισθῆναι, καὶ ἀπόλλυται·

net afflictio aut bellum, aut penitus secure viuunt?

Responsio.

Hostis nemini bellum inferre desinit: satanas vero immisericors est, & odit homines; quapropter etiam omnibus hominibus bellum inferre non pigrescit. Verum non iisdem modis videtur omnes adoriri. Præfecti enim ac comites tributa pendunt regi; verum hic confisus divitiis suis, auro atque argento, tanquam ex eo quod abundat, sua tributa colligit, damni ratione non habita. Quemadmodum enim, qui eleemosynam præbet, nullo modo iacturam reputat: sic quoque satanas ista tanquam sibi superflua proponit. Ceterum est quidam pauper, destitutus cibo quotidiano. Hic affligitur & torquetur, nec potest opus illud adimplere. Est quoque, qui atteritur angustiis & torquetur, nec tamen moritur. Est quoque alius, qui propter verbum vnicum capitis supplicio affici iubetur, & perit.

Sic quoque inter christianos sunt, qui vehementer impugnantur ac vellicantur a peccato: atque insuper adhuc in bello & robur & prudentiam sibi conciliant, spretis aduersariorum viribus: & expertes hac in parte sunt periculi, quia certi ac firmi sunt de salute sua, eo quod valde exercitati sunt in bello aduersus vitia, & experientia edocti. Habentes itaque Deum apud sese, diriguntur ac requiescunt.

§. XIX. Alii vero nunquam exercitati, si in angustiam aliquam inciderint, aut moueatur bellum, continuo in perniciem aut interitum delabuntur; perinde ac qui proficiscuntur in ciuitatem, amicos inuisuri & familiares suos, quamuis multis in nundinis occurrant, non tamen ab iis impediuntur; scopus enim illorum est, vt amicos conueniant. Et cum foris ianuam pulsauerint ac vocauerint, læti aperiunt amici illorum. Sin vero hæreant in foris & pla-

οὕτως καὶ εἰς τοὺς χριστιανούς εἰσιν ἰσχυρῶς πολεμούμενοι καὶ ξεόμενοι ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας· καὶ ἔτι ἐν τοὺς πολέμους στερεοῦνται καὶ σοφίζονται, καταφρονοῦντες τῆς ἐναντίας δυνάμεως, καὶ οὐκ ἔχουσι κίνδυνον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ὅτι ἄπιστοί εἰσι καὶ ἀσφαλίζονται περὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, διὰ τὸ πολλάκις γεγυμνάσθαι ἐν τῷ πολέμῳ τῆς κακίας, καὶ ἐμπείρους γεγενῆσθαι. ἔχοντες δὲ τὸν Θεὸν μεθ' ἑαυτῶν, ὁδηγοῦνται καὶ ἀναπαύονται.

§. XIX. Ἄλλοι δὲ μηδέπω γυμνασθέντες, εἰς μίαν θλῖψιν ἐὰν ἐμπέσωσι καὶ ἐπικινηθῇ πόλεμος, εὐθέως καταπίπτουσιν εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν, ὥσπερ οἱ διοδεύοντες ἐν πόλει, θέλοντες ἰδεῖν τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτῶν καὶ γνωρίμους, εἰ καὶ πολλοῖς συναντῶσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς, οὐκ ἐμποδίζονται ὑπ' αὐτῶν· ἔχουσι γὰρ σκοπὸν τοῦ τοῖς φίλοις ἐντυχεῖν· καὶ ὅταν ἔξωθεν κρούωσι τὴν θύραν καὶ καλέσωσι, χαίροντες ἀνοίγουσιν οἱ ἀγαπητοὶ αὐτῶν· εἰ δὲ ἀπομένωσιν ἐν ταῖς ἀγο-

ραῖς

, καὶ χλευάζωνται, ἐπέχωνται ἀπὸ τῶν ...λθόντων, ἀποκλείεται ...ρα, καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς ...γει· οὕτως καὶ οἱ πρὸς ... δεσπότην ἡμῶν Χριστὸν ὄντως ἀγαπητὸν ...γόμενοι φθάσαι, τῶν ...ων ἁπάντων ὀφείλουσι ...καταφρονεῖν καὶ ὑπερ... ὃν δὲ τρόπον οἱ εἰσ...όμενοι εἰς τὸ παλά... πρὸς τὸν βασιλέα, ...ες μετὰ ὄντες ἢ ἐπ...οι, ὑπὸ φόβου πολλοῦ ...πῶς τὰς ἀποκρίσεις ...σι, καὶ μὴ ἐν τῇ ἀ...ογίᾳ πταίσαντες εἰς ...ν καὶ τιμωρίαν ὑπο...ῶσιν. ἄγροικοι δὲ καὶ ...ται ὄντες, οἱ μηδέ... θεασάμενοι ἄρχοντ... ἐν ἀμεριμνίᾳ διά...· οὕτω δὴ καὶ ὁ κό...ος ὁ ὑπὸ τὸν οὐ...ν ἀπὸ βασιλέων ἕως ...ῶν, τὴν τοῦ Χριστοῦ ... ἀγνοοῦντες, τὴν ...ιαν ἔχουσι περὶ τῶν ...κῶν πραγμάτων· οὐ ...ως δέ τις μέμνηται τῆς ...ας τῆς κρίσεως· οἱ δὲ ...χόμενοι τῷ λογισμῷ ... βῆμα τοῦ Χριστοῦ, ὅ...τιν ὁ θρόνος αὐτοῦ, καὶ ...αντι αὐτοῦ διὰ παν...ντες, ὑπὸ φόβου καὶ ...ν εἰσὶν ἀεί, τοῦ μὴ

teis, & illudantur aut retineantur ab iis, qui occurrunt, occluditur ianua, & nemo illis aperit. Ita, qui ad Dominum nostrum Iesum Christum verum amicum, vadere impelluntur, cetera omnia debent contemnere & despicere. Et quemadmodum, qui palatium ingrediuntur regem visuri, siue sint comites, siue præsides, valde metuunt, quomodo sint responsuri, & ne in respondendo lapsi, in reprehensionem & supplicium incidant; rustici vero ac plebeii homines, qui nunquam principem conspexere, nihil soliciti sunt: sic quoque mundus hic, qui sub cœlis est, a regibus ad pauperes vsque se habet, cum gloriam Christi ignorent, curam gerunt rerum secularium: nec cito quis recordatur diuini iudicii. Qui vero cogitationibus ad tribunal Christi ascendunt, vbi est thronus eius, & in eius conspectu perpetuo sunt, semper metuunt ac tremunt, ne quo-

vis pacto aberrent a sanctis eius præceptis.

§. XX. Et quemadmodum diuites in terra, sicubi multos fructus in horreo suo reposuerint, denuo maiorem laborem singulis diebus sumunt, vt locupletiores sint, & non deficiant: si vero opibus in horreo reconditis freti, alias colligere negligant, ac, quæ reposita erant, consumant, continuo in paupertatem & inopiam incidunt. Propterea percipientes ac inferentes fructus debent operam nauare, & aceruos accumulare, ne paupertatis iugo premantur. Hoc modo inter christianos contingit, vt quis degustet gratiam Dei. *Gustate enim*, inquit, *& videte, quoniam suauis est Dominus.* Est autem gustatio hæc virtus Spiritus in plenitudine fidei operans, quæ in corde ministrat. Quotquot enim filii sunt lucis, & ministerii noui testamenti per Spiritum sanctum, hi ab hominibus nihil discunt: edocti enim a Deo

Psalm. xxxiii, 9.

τι σφαλῆναι περὶ τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολάς.

§. XX. Καὶ ὥσπερ οἱ πλούσιοι τῆς γῆς, ἐπὰν πολλοὺς καρποὺς εἰσενέγκωσιν εἰς τὰς ἀποθήκας αὐτῶν, πάλιν ἐργάζονται καθ' ἑκάστην ἡμέραν πλεῖον, ἵνα εὐπορῶσι καὶ μὴ ἐλλείπωνται· εἰ δὲ θαῤῥήσωσι τῷ ἐναποκειμένῳ ταῖς ἀποθήκαις πλούτῳ, καὶ ἀμελήσωσι μὴ ἐπισυνάγοντες ἕτερον, ἀλλὰ καταναλίσκοντες τὰ ἀποκείμενα, ταχέως εἰς πενίαν καὶ πτωχείαν ἐμπίπτουσιν· ὅθεν προσοδευόμενοι καὶ εἰσφέροντες ὀφείλουσι κάμνειν καὶ ἐπισυνάγειν, ἵνα μὴ ὑστερηθῶσιν. οὕτως ἐστὶν ἐν τῷ χριστιανισμῷ τὸ γεύσασθαί τινα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· γεύσασθε γάρ φησι, καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος· ἔστι δὲ ἡ γεῦσις αὕτη ἐνεργοῦσα ἐν πληροφορίᾳ δύναμις πνεύματος, διακονοῦσα ἐν καρδίᾳ· ὅσοι γὰρ υἱοί εἰσι τοῦ φωτὸς, καὶ τῆς διακονίας τῆς καινῆς διαθήκης ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, οὗτοι παρὰ ἀνθρώπων οὐδὲν μανθάνουσι· θεοδίδακτοι γάρ εἰσιν·

σιν· αὐτὴ γὰρ ἡ χάρις ἐπιγράφει ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τοὺς νόμους τοῦ πνεύματος. οὐκ ὀφείλουσιν οὖν εἰς τὰς γραφὰς μόνον τὰς διὰ μέλανος γεγραμμένας πληροφορεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πλάκας τῆς καρδίας ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐγγράφει τοὺς νόμους τοῦ πνεύματος, καὶ τὰ ἐπουράνια μυστήρια· ἡ γὰρ καρδία ἡγεμονεύει καὶ βασιλεύει ὅλου τοῦ σωματικοῦ ὀργάνου· καὶ ἐπὰν κατάσχῃ τὰς νομὰς τῆς καρδίας ἡ χάρις, βασιλεύει ὅλων τῶν μελῶν, καὶ τῶν λογισμῶν· ἐκεῖ γάρ ἐστιν ὁ νοῦς, καὶ ὅλοι οἱ λογισμοὶ τῆς ψυχῆς καὶ ἡ προσδοκία αὐτῆς· διὸ καὶ διέρχεται ἡ χάρις εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος.

§. XXI. Οὕτως πάλιν ὅσοι εἰσὶν υἱοὶ τοῦ σκότους, βασιλεύει τῆς καρδίας ἡ ἁμαρτία, καὶ διέρχεται εἰς ὅλα τὰ μέρη· ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί· καὶ οὕτως ὑπεκχεομένη σκοτίζει τὸν ἄνθρωπον. οἱ δὲ μὴ λέγοντες εἶναι τὸ κακὸν σύντροφον, καὶ συναυξάνον τῷ ἀνθρώπῳ, μήτε μεριμνήσωσι περὶ τῆς αὔριον, μήτε ἐπιθυ-

ſunt. Ipſa enim gratia inſcribit in cordibus illorum leges Spiritus. Non igitur debent in ſcripturis, atramento ſolum deſcriptis, plenam fiduciæ ſpem ponere; verum etiam in tabulas cordis gratia diuina inſcribit leges Spiritus, & cœleſtia myſteria. Cor enim dirigit ac gubernat vniuerſa corporis organa. Ac ſi paſcua cordis gratia obtinuerit, dominatur omnibus membris ac cogitationibus. Illic enim mens hæret, & omnes cogitationes animæ eiusque fiducia. Quapropter penetrat etiam gratia in vniuerſa corporis membra.

§. XXI. Sic econtrario quotquot ſunt filii tenebrarum, eorum cordi imperat peccatum, ac penetrat omnia membra : *ex corde enim exeunt cogitationes malæ* : & ita diffuſum tenebris offundit hominem. Qui vero aſſerunt, vitium nequaquam cum homine foueri & creſcere, illi neque de craſtino ſoliciti ſunt, nec concupi-

Matth. XV, 19.

ſcentia ducuntur. Certo enim tempore ceſſauit illos moleſtia afficere vitium, quandam concupiſcentiam ſuggerendo, vt iureiurando confirmare non vereatur homo, non vltra in ſe aſſurgere talem affectionem; at non ita multo poſt vritur concupiſcentia, vt vel in eo periurus deprehendatur. Perinde enim vt per fiſtulam tranſit aqua; ſic quoque per cor & cogitationes peccatum. Quicunque vero hæc negant, a peccato ipſo, triumphum acturo, arguuntur & illuduntur. Conatur enim malitia latere & deliteſcere in mente hominis.

§. XXII. Si igitur quiſpiam Deum diligit, Deus quoque cum eo commiſcet ſuam dilectionem. Et cum ſemel crediderit in eum, addit illi Deus cœleſtem fidem, & ita euadit homo duplex. Vt igitur ex membris tuis Deo offeras, ille ipſe ex propriis ſimilia membrorum permiſcet cum anima tua, vt omnia ſincere ac pure peragere,

μήσωσι· καιρῷ γὰρ τινὶ ἐπαύσατο ἐν αὐτοῖς ἐνοχλῶν τὸ κακὸν τινὰ ἐπιθυμίαν ὑποβάλλον· ὥστε ἐν ὅρκῳ διαβεβαιοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὅτι οὐκέτι ἐπανίσταταί μοι τὸ τοιοῦτον πάθος, καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν κατεκαύθη τῇ ἐπιθυμίᾳ, ὥστε εὑρεθῆναι αὐτὸν πρὸς ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπίορκον· ὥσπερ γὰρ δι' ὀχετοῦ διέρχεται ὕδωρ, οὕτως καὶ διὰ τῆς καρδίας καὶ τῶν λογισμῶν ἡ ἁμαρτία· ὅσοι δὲ τοῦτο ἀναιροῦσιν, ὑπ' αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας μελλούσης θριαμβεύεσθαι, ἐλέγχονται καὶ χλευάζονται· σπουδάζει γὰρ τὸ κακὸν λανθάνειν καὶ κρύπτεσθαι ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀνθρώπου.

§. XXII. Εἰ οὖν ἀγαπᾷ τις τὸν Θεόν, καὶ αὐτὸς συγκιρνᾷ τούτῳ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην· πιστευθεὶς δὲ ἅπαξ ὑπ' αὐτοῦ, προστίθει τούτῳ τὴν ἐπουράνιον πίστιν, καὶ γίγνεται διπλοῦς ὁ ἄνθρωπος. ὅπως οὖν ἐκ τῶν μελῶν σου προσφέρῃς αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ἰδίων ὅμοια μελῶν συγκιρνᾷ τῇ ψυχῇ σου, ἵνα ὡς πάντα καθαρῶς ποιῇς,

καὶ

τῶν, καὶ προσ-
ος· μεγάλη γὰρ
ὲς ἐστιν ὁ ἄνθρω-
πόσος ἐστὶν ὁ οὐ-
μὲ γῆ, ὁ ἥλιος
λήνη, καὶ οὐκ εὐ-
ἐν αὐτοῖς ὁ κύ-
ἐν τῷ ἀνθρώ-
, ἐπαναπαύε-
μώτερος οὖν ἐστιν
ος ὑπὲρ πάν-
δημιουργήματα,
τολμήσω λέ-
μὴ μόνον τῶν ὁρω-
ουργημάτων, ἀλ-
ἀοράτων, ἤγουν τῶν
ῶν πνευμάτων·
ερὶ Μιχαὴλ καὶ
, τῶν ἀρχαγγέ-
, ὅτι ποιήσωμεν
όνα καὶ ὁμοίω-
ραν· ἀλλὰ πε-
ρᾶς οὐσίας τοῦ
, τῆς ἀθανάτου
χῆς· καὶ γὰρ γέ-
, ὅτι παρεμβο-
λῶν κύκλῳ τῶν
ων αὐτόν. τὰ
ισματα τὰ φαι-
ύσει τινὶ ἀμετα-
έδετον.

IIII. Ὁ οὐρανὸς
ταχθη, ὁ ἥλιος,
ἡ γῆ, καὶ οὐκ εὐ-
ἐν αὐτοῖς ὁ κύ-
οὐδὲ παρ' ὃ ἐκ-
μεταστρέπεσθαι
, οὔτε ἔχουσι θέ-

diligere atque precari possis. Summæ enim dignitatis est homo. Vide quantum sit cœlum, terra, sol, & luna: nec tamen placuit in iis Domino, sed in solo homine requiescere. Præstantior ergo est homo omnibus creaturis, & forsan dicere non verebor, non tantum aspectabilibus creaturis, verum etiam inuisibilibus, nempe ministratoriis spiritibus. Non enim de Michaele aut Gabriele, archangelis, Deus dixit: *Faciamus ad imaginem & similitudinem nostram.* Gen. I, 26. Sed de substantia intellectiua hominis, immortali inquam anima. Scriptum enim est, *esse ordines angelorum in circuitu timentium eum.* Psalm. XXXIV, 8. Creaturæ autem visibiles natura quadam immutabili præditæ sunt.

§. XXIII. Cœlum semel ordinatum est, sol, luna & terra, nec tamen acquieuit in iis Dominus, neque aliter ac creatæ sunt, conuerti possunt, neque habent volunta-

iure ſuo mittit iuſtos in gehennam, ac peccatores in regnum; (quamuis hoc minime velit, nec placeat ei; iuſtus enim eſt Dominus:) ſic quoque tu tui iuris es, & ſi velis perire, mutabilis naturæ. Si libeat blaſphemias effundere, venena conficere, aut interficere aliquem, nemo tibi reluctatur aut prohibet te. Si velit quis, morem gerit Deo, & ingreditur viam iuſtitiæ, ac vincit concupiſcentias. Mens enim huiusmodi, quæ reſiſtit ac repugnat, poteſt ſuperare obfirmata ratione, impetus vitiorum & obſcœnas concupiſcentias.

§. XXIV. Si enim in domo

βοντες ἄγχουσι
υτῶν νῦν· εἰ καὶ ἡ
διὰ τὴν συνοι-
ἁμαρτίαν πάντων
εῖ· καὶ διὰ τὸν
τινον φόβον τῶν
τῶν, ἐπέχουσι τὰς
τῶν ἐπιθυμιῶν· πό-
λλον ὅπου ἐστὶ φο-
οῦ, ἀντιμάχεσθαι
ἀντιπράττειν ὁ νοῦς
τῇ συνούσῃ κα-
ὰ γὰρ δυνατά σοι
ταξεν ὁ θεός. ἡ
τῶν ἀλόγων ζώων
δετή ἐστιν, οἷον ἡ
εως φύσις πικρά
ἰοβόλος· ὅλοι οὖν
ς τοιοῦτοί εἰσιν· ὁ
ἁρπάζειν εἴωθεν·
λύκοι τῆς αὐτῆς
ύσεως. τὸ ἀρνίον
ς ὂν ἁρπάζεται·
ἀρνία τῆς αὐτῆς
ύσεως. ἡ περιστε-
ολός ἐστι καὶ ἀκέ-
ὅλαι αἱ περιστεραὶ
τῆς εἰσὶ φύσεως·
θρωπος οὐχ οὕτως
ς ἐστιν ὁ λύκος ἅρ-
, καὶ εἷς ἐστιν ὡς
ἁρπαζόμενος, ἐκ
ῦ γένους τῶν ἀνθρω-
ς ἀμφότερα γεννῆ-

XXV. Ἔστι τις
ρκέμενος τῇ ἰδίᾳ
ι, ἀλλὰ καὶ προ-
Καὶ ἔστιν ἀλ-

ſantur, cohibent animum ſuum (quamuis natura propter inhabitans peccatum omnia concupiſcat,) & quia metuunt more hominum dominos, reprimunt impetus concupiſcentiæ: quanto magis, vbi viget timor Dei, reluctari atque reniti mens debet inhærenti prauitati? Quæ enim poſſibilia tibi ſunt, præcepit Deus. Animalium quidem ratione deſtitutorum natura vincta eſt, velut natura ſerpentis eſt amara ac venenum emittens: vniuerſi igitur ſerpentes ſunt eiusmodi. Lupus rapax eſſe conſueuit: omnes ergo lupi ſunt eiusdem naturæ. Agnus, qui ſimplex eſt, obnoxius eſt rapinæ: omnes ergo agni ſunt eiusdem naturæ. Columba ſimplex eſt ac ſincera: omnes ergo columbæ ſunt eiusdem naturæ. Homo vero non ita ſe habet. Quidam enim eſt lupus rapax, & quidam velut agnus rapinæ patet, & ex eodem genere humano vtrumque oritur.

§. XXV. Eſt qui non con-

tentus vxore sua, scortatur; est quoque alius, qui ne concupiscentiam quidem in corde suo excitari permittit. Est, qui bona proximi diripit: est quoque alius, qui pietatis cultu motus, sua bona distribuit. Vides quam mutabilis sit ipsa natura, tum ad vitia propendens, quam e diuerso ad honestum; & secundum vtramque proprietatem apta declinare ad quascunque libuerit actiones. Capax igitur est natura tum boni tum mali, siue diuinæ gratiæ, siue aduersariæ potestatis: necessitati tamen subiici nequit; quandoquidem ab initio Adam in puritate cum viueret, dominabatur cogitationibus suis; verum ex quo transgressus est mandatum, grauissimi montes eius incumbunt animo. Ac prauæ cogitationes permixtæ, omnino factæ sunt velut eius propriæ, nec tamen vlla ipsius propria est, quia possidentur a vitiis.

§.XXVI. Debes igitur quærere lucernam, qua accensa reperias puras cogitationes

λος, ὅστις οὐκ ἐᾷ οὐδὲ ἐπιθυμίαν ἀνελθεῖν ἐν τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ἔστι τις διαρπάζων τὰ τοῦ πλησίον· καὶ ἔστιν ἄλλος διὰ θεοσέβειαν, καὶ τὰ ἴδια διαδίδωσι. ὁρᾷς πῶς τρεπτή ἐστιν αὐτὴ ἡ φύσις· ἔστιν ἐπὶ τὸ κακὸν ῥέπουσα, καὶ ἔστιν ἐπὶ τὸ καλὸν αὖθις· καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐπιτηδείως ἔχει νεῦσαι πρὸς ἃς βούλεται πράξεις· δεκτικὴ οὖν ἡ φύσις τοῦ καλοῦ τε καὶ τοῦ κακοῦ, ἤτοι θείας χάριτος, ἤτοι ἐναντίας δυνάμεως, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστική· ἐπειδὴ τὸ πρὶν αὐτὸς ὁ Ἀδὰμ ἐν καθαρότητι ὤν, ἐβασίλευε τῶν λογισμῶν αὐτοῦ· ἀφ' οὗ δὲ παρέβη τὴν ἐντολήν, ὄρη δυσβάστακτα ἐπίκειται τῷ νῷ αὐτοῦ. Καὶ οἱ τῆς κακίας λογισμοὶ παραμιγέντες, ὅλοι ὡς ἴδιοι αὐτοῦ ἐγένοντο, καὶ οὐδεὶς αὐτοῦ ἴδιός ἐστιν, ἐπειδὴ κατέχονται ὑπὸ τῆς κακίας.

§. XXVI. Λοιπὸν ὀφείλεις ζητῆσαι λύχνον, ἵνα ἀφθῇ καὶ εὕρῃς τοὺς καθαροὺς λογισμούς· ἤτοι

Αὗται γάρ εἰσιν αἱ φυσικαί, ἃς ἐποίησεν ὁ κύριος. αἱ ἀνατραφέντες εἰς θάλασσαν, ἔμαθον κολυμβᾷν, καὶ ὅταν ἐπαναστῶσι κλύδωνες καὶ κύματα, οὐ ξενίζονται· οὕτως εἰσὶν οἱ χριστιανοί, ὥσπερ νοῦς τριετοῦς παιδίου οὐ δύναται χωρῆσαι ἢ καταλαβεῖν τὸν τελείου σοφιστοῦ, ἐπειδήπερ ἐν μέσῳ παρῆλθε πολύς τις χρόνος· οὕτω καὶ οἱ χριστιανοὶ ὡς βρέφη νήπια τὸν κόσμον καταινοῦσιν, ἀφορῶντες εἰς τὸ μέτρον τῆς χάριτος· ξένοι γάρ εἰσι τοῦ αἰῶνος τούτου. ἡ δὲ πόλις αὐτῶν καὶ ἡ ἀνάπαυσις ἄλλη ἐστίν· ἔχουσι γὰρ οἱ χριστιανοὶ τὴν παράκλησιν τοῦ πνεύματος, δάκρυα, καὶ πένθος, καὶ στεναγμόν, καὶ αὐτὰ τὰ δάκρυα τρυφὴ αὐτοῖς ἐστιν. ἔχουσι δὲ καὶ φόβον ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει· καὶ οὕτως εἰσὶν ὡς ἄνθρωποι βαστάζοντες εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὸ αἷμα αὐτῶν, μὴ θαῤῥοῦντες ἑαυτοῖς, ἢ οἰόμενοί τι εἶναι, ἀλλ' ὄντες ἐξουθενούμενοι καὶ ἀποδεδοκιμασμένοι παρὰ πάντας ἀνθρώπους.

§. XXVII. Ὥσπερ

Illæ enim ſunt naturales, quas fecit Dominus; quæ quidem enutritæ in mari didicerunt natare: nec, ſi quando aſſurrexerint tempeſtates ac fluctus, ſtupeſcunt. Sicque ſunt chriſtiani velut mens pueri trimi, quæ non poteſt aſſequi aut comprehendere mentem perfecti ſophiſtæ, quia interfluxit multum temporis. Sic quoque chriſtiani perinde ac infantes mundum deſpiciunt, intuentes gradum gratiæ. Hoſpites enim ſunt huius ſeculi. Ciuitas autem illorum & requies eſt alia. Habent enim chriſtiani conſolationem Spiritus, lacrymas, luctum & planctum: & ipſæ lacrymæ ſunt illis vice deliciarum. Habent quoque metum cum gaudio & exultatione: ſicque ſunt velut homines geſtantes in manibus ſanguinem ſuum, non nimium ſibi ipſis confidentes, aut exiſtimantes ſe aliquid eſſe, ſed ſunt neglecti, contemti ac reprobati apud omnes homines.

§. XXVII. Quemadmo-

dum sit rex apud pauperem quendam deponat suum thesaurum, is qui accepit ad custodiendum, non reputat illum vt suum, sed vbique fatetur paupertatem suam, non audens dilapidare aliquid ex alieno thesauro: hoc semper in animo versans, non esse solum alienum thesaurum, sed etiam regem virum summæ potentiæ eum deposuisse apud se, ac, quando ei visum sit, a se reposcere. Eosdem debent se reputare, qui gratiam diuinam consequuti sunt, demisse ac humiliter de se sentire, ac confiteri inopiam suam. Perinde enim ac si pauper, qui thesaurum a rege depositum accepit, alieno thesauro fretus velut suis opibus efferatur, ac cor eius altos sumat spiritus, aufert ab eo rex thesaurum suum, ac permanet ille, qui depositi loco eum acceperat, qualis erat antea, pauper. Sic quoque, qui gratiam consecuti sunt, si extollantur, ac superbiam concipiant eorum corda, aufert ab illis Dominus

ἐὰν ᾖ βασιλεὺς, καὶ πτωχῷ τινι παραθῆται τὸν ἑαυτοῦ θησαυρὸν, ὁ παραλαβὼν φυλάξαι, οὐκ ἔχει αὐτὸν ὡς ἴδιον, ἀλλ' ὁμολογεῖ πάντοτε τὴν πτωχείαν αὐτοῦ, μὴ τολμῶν διασκορπίσαι ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου θησαυροῦ· τοῦτο γὰρ ἐνθυμεῖται πάντοτε, ὡς οὐ μόνον ἀλλότριός ἐστιν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ καὶ βασιλεὺς δυνάστης παρέθετό μοι αὐτὸν, καὶ ὅταν θέλῃ λαμβάνει αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ. οὕτως ἑαυτοὺς ὀφείλουσιν ἡγεῖσθαι καὶ οἱ ἔχοντες τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ταπεινοφρονεῖν, καὶ ὁμολογεῖν τὴν πτωχείαν αὐτῶν. ὥσπερ γὰρ ὁ πτωχὸς ὁ λαβὼν τὴν παραθήκην τοῦ θησαυροῦ παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐὰν πεποιθὼς ἐπὶ τῷ ἀλλοτρίῳ θησαυρῷ, ὡς ἰδίῳ πλούτῳ ἐπαρθῇ, καὶ τῦφον λάβῃ ἡ καρδία αὐτοῦ, αἴρει ἀπ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ, καὶ μένει ὁ ἐσχηκὼς αὐτὸν ἐν παραθήκῃ, οἷος ἦν πρότερον πτωχός· οὕτως καὶ οἱ ἔχοντες τὴν χάριν, ἐὰν ἐπαρθῶσι καὶ τῦφον λάβωσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, αἴρει ἀπ' αὐτῶν ὁ κύριος

τὴν

ἰν χάριν αὐτῦ, καὶ μέ-
νι τοιῦτοι, οἷοι ἦσαν
ρὸ τῦ λαβεῖν τὴν χάριν
αρὰ τῦ κυρίυ.

gratiam ſuam, & remanent tales, quales erant, priusquam conſequuti eſſent gratiam a Domino.

§. XXIIX. Ἀλλὰ πολ-
λοὶ καίτοι συνόντος τῆς
άριτος, κλεπτόμενοι
ὸ τῆς ἁμαρτίας ὐκ οἴ-
σιν· ὥσπερ ἐὰν ᾖ νεω-
έρα ἐν οἴκῳ τινὶ, ὁμοίως
ᾗ νεώτερος· καὶ λοιπὸν
λακευομένη ὑπ' ἐκεί-
αὐτῦ συνθῆται αὐτῷ,
οιχᾶται, καὶ ἀπόβλητος
ίνεται· ὕτω καὶ ὁ δει-
ς ὄφις τῆς ἁμαρτίας
ρεστι τῇ ψυχῇ γαργα-
ίζων καὶ προτρεπόμε-
ος· καὶ ἐὰν συνθῆται,
οινωνεῖ ἡ ἀσώματος
υχὴ τῇ ἀσωμάτῳ κα-
ίᾳ τῦ πνεύματος, τῦ-
έστι, πνεῦμα πνεύματι
οινωνεῖ, καὶ μοιχεύει ἐν
ῇ καρδίᾳ αὐτῦ ὁ συν-
θέμενος καὶ καταδεχό-
ενος τὸν λογισμὸν τῦ
ονηρῦ. τὸ ὖν μέτρον τῦ
γῶνός συ τῦτό ἐστιν, ἵνα
ὴ μοιχεύσῃς ἐν τοῖς
ογισμοῖς· ἀλλ' ἵνα ἀντι-
ῇς τῷ νῷ, καὶ ἔσωθεν
οιήσῃς πόλεμον καὶ
γῶνα, καὶ μὴ ὑπακύ-
ῃς, μηδὲ συνηδυνθῇς

§. XXIIX. Verum multi, ſe vel inhabitante in ſe gratia, a peccato clam ſubripi, non percipiunt. Quemadmodum ſi ſit in domo aliqua quædam iuuencula, ſimiliter & adoleſcens; ceterum hæc verborum illecebris ab eo deuicta, illi conſentit, ſtuprum committit, ac, quæ expellatur, meretur: ſic terribilis ille ſerpens peccati perpetuo adeſt animæ, eam alliciens ac prouocans, quæ ſi adſtipuletur, communicat anima incorporea cum vitio ſpiritus incorporeo, hoc eſt, ſpiritus cum ſpiritu ſocietatem init, & adulterium committit in corde ſuo is, qui ſocietate inita recipit cogitationem nequiſſimi. Modus ergo certaminis tui hic eſt, ne adulterium committas in cogitationibus tuis, ſed vt reluctæris, & internum bellum ac pugnam ſuſcipias, nec morem geras, neue delecteris a

nequitia in cogitationibus. Quam animi promtitudinem si Dominus in te deprehendat, in nouissimo die recipiet te in regnum cœlorum.

§. XXIX. Sunt enim quædam, quæ ita moderatur Dominus, ne nullum testimonium gratiæ diuinæ & vocationis suæ ediderit: sunt item & alia, quæ ita permittendo administrat Deus, vt probetur & exerceatur homo, ac patefiat liberum voluntatis humanæ arbitrium. Afflictionibus enim ac tentationibus oppressi, si sustinuerint, non excidunt regno cœlorum. Christiani ergo in rebus asperis nullo nec dolore nec tristitia afficiuntur. Si inopia aut contumelia explorantur, non debent admiratione adfici; potius paupertate delectari, ac pro diuitiis habere, ieiunium pro deliciis, ignominiam pro gloria. Ex adverso si inciderint in res in hac vita præclaras, quæ eos allectent ad quietem

τῇ κακίᾳ ἐν τοῖς λογισμοῖς· καὶ ἐὰν ταύτην τὴν ἑτοιμασίαν εὕρῃ ὁ κύριος ἐν σοὶ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ παραλαμβάνει σε ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

§. XXIX. Ἔστι γάρ τινα πράγματα, ἃ οἰκονομεῖ ὁ κύριος, ἵνα μὴ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ποιήσῃ τῆς θείας χάριτος καὶ τῆς κλήσεως αὐτοῦ· καὶ ἔστι τινὰ πράγματα, ἃ οὕτως οἰκονομεῖ κατὰ παραχώρησιν, ἵνα δοκιμασθῇ καὶ γυμνασθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἵνα ἀποδειχθῇ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου· οἱ γὰρ ἐν θλίψεσι καὶ πειρασμοῖς ὄντες, ἐὰν ὑπομένωσιν, οὐκ ἀποτυγχάνουσι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. οἱ οὖν χριστιανοὶ ἐν τοῖς θλιβεροῖς πράγμασιν οὐκ ἄχθονται ἢ λυποῦνται· ἐὰν ἐν πενίᾳ ἢ κακουχίᾳ ἐξετασθῶσιν, οὐκ ὀφείλουσι ξενίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον συνήδεσθαι τῇ πτωχείᾳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἀντὶ πλούτου, τὴν νηστείαν ἀντὶ τρυφῆς, τὴν ἀτιμίαν καὶ ἀδοξίαν ἀντὶ δόξης· πάλιν δὲ ἐὰν ἐμπέσωσιν εἰς πράγματα ἔνδοξα τοῦ βίου τούτου, ἅπερ προτρέπεται αὐτοὺς εἰς ἀνάπαυσιν

σαρ-

κήν, ἢ πλοῦτον, ἢ
ν, ἢ τρυφήν, ὀφεί-
μὴ συνήδεσθαι τού-
ἀλλ' ἀποφεύγειν ὡς
πυρός.

XXX. Εἰς τὸ φαι-
ον, ἔθνος ἐὰν ἀλά-
ἐπικινηθῇ τῷ βασι-
ρὸς πόλεμον, οὐ κά-
ολεμῶν αὐτός, ἀλλ'
ἔλλει στρατιώτας με-
ῶν ἀρχόντων αὐτῶν,
ποιοῦνται τὸν πόλε-
ἐὰν δὲ ἔθνος μέγι-
τὸ ἐπικινηθέν, δυ-
νον ἐκπορθῆσαι τὴν
λείαν αὐτοῦ, ἀναγ-
ται αὐτὸς ὁ βασι-
σὺν τοῖς ἐν τῷ πα-
καὶ τοῖς στρατοπέ-
αὐτοῦ ἀπελθεῖν συγ-
ῆσαι τὸν πόλεμον.
τε οὖν σὺ τὸ ἀξίωμα,
Θεὸς ἐκινήθη μετὰ
στρατοπέδου, τῶν
λων λέγω καὶ τῶν ἁ-
πνευμάτων, εἰς τὴν
βείαν δι' ἑαυτοῦ ἐλ-
ἵνα σε λυτρώσηται
θανάτου. ἀσφάλι-
σεαυτόν, καὶ ἐννοή-
οἵα πρόνοια διὰ σὲ
γέγονε. ὑποδείγματι
ωτικῷ κεχρήμεθα,
βίῳ ὥσπερ ἂν ἢ
λεύς, καὶ εὕρῃ τι-

carnalem, ad diuitias, ad gloriam, aut ad delicias, omnino non his delectari debent, sed velut ab igni aufugere.

§. XXX. Idem oculis subiiciamus; si gens aliqua exigua moueatur ad bellum regi inferendum, non valde solicitus est ipse in eo conficiendo, sed mittit milites cum ducibus, qui bellum gerant. Si vero gens mota non sit exigui numeri, quæ nempe possit euertere regnum eius, cogitur ipse rex cum domesticis & exercitu suo in bellum procedere, atque collectis copiis bellum profligare. Respice ergo dignitatem tuam, nempe, Deum exsurrexisse cum suo exercitu, angelorum inquam & sanctorum spirituum, vt ea, qua de spectat, legatione ipse perfunctus te redimeret a morte. Obfirma igitur teipsum, ac cogita, quanta prouidentia tui gratia facta sit! Ceterum vtimur exemplo e vita humana petito tanquam in vita adhuc existentes. Perinde ac si rex incidat in queu-

Psalm. xxxiv, 8.

suæ: sic cœlestis rex Christus accedens ad hominem graviter affectum, sanauit eum atque socium fecit regiæ mensæ suæ; & hoc quidem nulla vi eius voluntatem compellens, sed alliciens in tantam dignitatem eum constituit.

Luc. XIV, 18. 19. 20. Matth. XXII, 4.

§. XXXI. Scriptum enim est in euangelio: *Dominum dimisisse seruos, ad vocandum eos, qui volunt venire, denuntians illis, prandium meum paratum est. Qui vero vocati erant excusarunt se, dicentes: alter quidem, emi*, inquit, *iuga boum: alius, vxorem duxi.* Vides paratum fuisse qui vo-

ριον καὶ το
ποίησῃ αὐ
τραπέζης
ὁ ἐπουράν
Χριστὸς,
ἄνθρωπον
ἰάσατο, κα
νωνὸν τ̃ β
τραπέζης
βιασάμενο
αὐτοῦ, ἀλλ
μενος αὐτ
αὐτὴν ἔστη

§. XXX
τῷ εὐαγγ
λίῳ, ὅτι
ἑαυτοῦ δο
καλῶν, τ
δηλώσας
ἄριστόν μ
αὐτοὶ δὲ
παρῃτήσα
μὲν, ἠγό
ζεύγη βοῶ
γυναῖκα ἠγ

βλέπει ὅτι ὁ κύριος ἡτοίμασεν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν, καὶ καλεῖ αὐτοὺς εἰσελθεῖν, αὐτοὶ δὲ οὐ θέλουσι. πρὸς τὸ δόμα δὲ ὃ μέλλουσι κληρονομεῖν, τοῦτο ἄν τις ὀρθῶς εἴποι, εἰ ἕκαστος ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ὁ Ἀδὰμ, ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, ἐπολέμει πρὸς τὸν σατανᾶν, καὶ ὑπέμενε τὰς θλίψεις, οὐδὲν μέγα ἐποίει πρὸς τὴν δόξαν ἣν μέλλει κληρονομεῖν· συμβασιλεύσει γὰρ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας μετὰ Χριστοῦ. δόξα τῷ οὕτως ἀγαπήσαντι τὴν τοιαύτην ψυχὴν, ὅτι αὐτὸν αὐτὸς καὶ τὴν χάριν αὐτοῦ ἔδωκε, καὶ ἐνεπίστευσε τῇ ψυχῇ. δόξα τῇ μεγαλωσύνῃ αὐτοῦ.

§. XXXII. Κατὰ τὰ φαινόμενα πράγματα, ἰδοὺ πάντες οἱ καθεζόμενοι ἀδελφοὶ μίαν εἰκόνα ἔχομεν, καὶ ἓν πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ· ἆρα καὶ εἰς τὸ κρυπτὸν, καὶ εἰς τὰ ἐνδότατα πράγματα, μία ἐστὶν ἡ προαίρεσις πάντων; καὶ μία καρδία; πάντες ἄρα ἕν ἐσμεν, ἀγαθοὶ καὶ θεοσεβεῖς. ἢ ἄρα εἰσί τινες ἐξ ἡμῶν, ὅτι οἱ μὲν

Perpende, Dominum præparaſſe illis regnum, & vocaſſe illos ad ingrediendum, ipſos vero noluiſſe. De munere ergo, quod chriſtiani hæreditario iure poſſeſſuri ſunt, recte hoc quis dicere poſſit; ſi quisque, ex quo creatus eſt Adam, vsque ad conſummationem mundi, dimicaret contra ſatanam, & ſuſtineret afflictiones, nihil magni perageret reſpectu gloriæ, quam conſecuturus eſt. Regnabit enim in infinita ſecula vna cum Chriſto. Gloria ſit illi, qui tanto proſecutus eſt amore talem animam, vt ſeipſum ac ſuam gratiam contulerit ac crediderit animæ. Gloria ſit magnificentiæ eius.

§. XXXII. Secundum ea, quæ oculis patent, ecce nos omnes fratres, qui ſedemus, vna ſumus præditi imagine, atque vna facie Adæ. Eſtne ergo etiam in ſecretis & intimis rebus, vna omnium voluntas? vnum cor? omnes ergo vnum erimus, boni & religioſi: an vtique quidam ex nobis ſunt, qui ſocietatem

dam pauperem, infirmitate affectum, nec erubescat salubribus medicamentis eius curare vulnera; & eum in palatium suum illatum induat purpura ac diademate, atque participem faciat mensæ suæ: sic cœlestis rex Christus accedens ad hominem graviter affectum, sanauit eum atque socium fecit regiæ mensæ suæ; & hoc quidem nulla vi eius voluntatem compellens, sed alliciens in tantam dignitatem eum constituit.

Luc. XIV, 18. 19. 20. Matth. XXII, 4.

§. XXXI. Scriptum enim est in euangelio: *Dominum dimisisse seruos, ad vocandum eos, qui volunt venire, denuntians illis, prandium meum paratum est. Qui vero vocati erant excusarunt se, dicentes: alter quidem, emi,* inquit, *iuga boum: alius, vxorem duxi.* Vides paratum fuisse qui vocauit, vocatos vero renuisse. Profecto hi sui ipsius rei facti sunt. Tanta est igitur dignitas christianorum!

τινὰ ἐνδεῆ, καὶ ἔχοντα πάθη, καὶ μὴ ἐπαισχυνθῇ αὐτὸν, ἀλλὰ φαρμάκοις ἰαματικοῖς θεραπεύσῃ αὐτοῦ τὰ τραύματα, καὶ ἀπενέγκῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἑαυτοῦ παλάτιον, καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸν τὴν πορφυρίδα καὶ τὸ διάδημα, καὶ ποιήσῃ αὐτὸν κοινωνὸν τῆς τραπέζης αὐτοῦ· οὕτως καὶ ὁ ἐπουράνιος βασιλεὺς Χριστὸς, ἐλθὼν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχοντα πάθη ἰάσατο, καὶ ἐποίησε κοινωνὸν τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ τραπέζης· καὶ τοῦτο οὐ βιασάμενος τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀλλὰ προτρεψάμενος αὐτὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἵστησι τιμήν.

§. XXXI. Καὶ γὰρ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται, ὅτι ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτοῦ δούλους ὁ κύριος, καλῶν τοὺς θέλοντας, δηλώσας αὐτοῖς, ὅτι τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασται· αὐτοὶ δὲ οἱ κεκλημένοι παρῃτήσαντο λέγοντες, ὃς μὲν, ἠγόρασα, φησὶ, ζεύγη βοῶν, ἄλλος, γυναῖκα ἡρμοσάμην· ὁρᾷς ὅτι ὁ κλήτωρ ἕτοιμος, οἱ δὲ κληθέντες ἀντεῖπον. ἄρα αὐτοὶ ἑαυτῶν αἴτιοι γεγόνασι· τοσοῦτον οὖν ἐστι τὸ ἀξίωμα τῶν χριστιανῶν.

βλέ-

καὶ ἀνοικοδομηθῆναι, καὶ ἐντρεπισθῆναι τὰ ταμεῖα, καὶ τὰ κουβούκλεια· ἐκεῖ γὰρ ὁ βασιλεὺς Χριστὸς μετὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ τῶν ἁγίων πνευμάτων ἔρχεται ἐπαναπαύσασθαι, καὶ οἰκῆσαι, καὶ ἐμπεριπατῆσαι, καὶ θεῖναι τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν. λέγω δὲ, ὥσπερ ἐὰν πλοῖον ἔχοι πολλὴν κατασκευὴν, ἐκεῖ ὁ κυβερνήτης διάγει τοὺς πάντας, καὶ οἰκονομεῖ, τοῖς μὲν ἐπιπλήττων, ἄλλους δὲ ὁδηγῶν· οὕτως ἐστὶ καὶ ἡ καρδία, ἔχουσα τὸν νοῦν κυβερνήτην, τὴν συνείδησιν ἐλέγχουσαν, λογισμοὺς κατηγοροῦντας καὶ ἀπολογουμένους· λέγει γὰρ, μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογουμένων.

§. XXXIV. Ὁρᾷς ὅτι ἡ συνείδησις οὐ συγχωρεῖ τοὺς τοιούτους λογισμοὺς τοὺς ὑπακούοντας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐλέγχει. οὐ ψεύδεται γὰρ, ὅτι τί εἴποι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, μαρτυρεῖται, ὡς πάντοτε ἐλέγχουσα. ὥσπερ ἐὰν ἅρμα καὶ ἡνίαι, τὰ ζῶα, καὶ πᾶσα ἡ κατασκευὴ ὑπὸ ἕνα ἡνίοχόν ἐστι,

& reædificari, ac præparari conclauia, & cubicula. Illuc enim rex Christus cum angelis & spiritibus sanctis venit, vt ibi requiescat, habitet & inambulet atque collocet regnum suum. Dico autem, perinde ac si nauis multo apparatu instructa sit, in qua gubernator regat & moderetur omnes, hos quidem obiurgans, illos vero dirigens: eodem modo se habet cor, pro gubernatore habens mentem, conscientiam arguentem, cogitationes accusantes ac defendentes: inquit enim: *Cogitationibus inter se inuicem accusantibus & defendentibus.* Rom. II, 15.

§. XXXIV. Vides conscientiam non approbare huiusmodi cogitationes, quæ peccato obtemperant, sed statim arguere. Non enim mentitur, quia quid dictura sit coram Deo in die iudicii testificatur, tanquam continue reprehendens. Perinde ac si sit currus, & frena, animalia, & omnis apparatus sub vno moderatore sunt:

quando ergo ei placet, velocissimo cursu vehitur a curru; quando vero ei placet aliter, retinet illum: denuo vbi placet eum conuertere, ibi sequitur currus; totus igitur currus sub potestate dirigentis est: sic quoque cor habet multas cogitationes naturales, adhærentes sibi, mens autem & conscientia reprehendunt & dirigunt cor, atque sopiunt & sedant naturales cogitationes in corde scaturientes. Membra enim plura habet anima, licet vna sit.

§. XXXV. Ex quo enim transgressus est Adam mandatum, accessit serpens, dominusque factus est domus, & velut altera anima cum anima. Ait enim Dominus: *Quicunque non renunciauerit sibi ipsi, & qui non oderit animam suam, non est meus discipulus. Et qui diligit animam suam, perdet eam.* Siquidem peccatum postquam inuasit animam, membrum eius factum est, ipsique corporeo homini adhæret, ac scaturiunt inde multæ atque

Luc. XIV, 33.

Ioh. XII, 25.

λοιπὸν, ὅτε θέλει αὐτὸς, ὀξυτάτῃ ὁρμῇ φέρεται ὑπὸ τοῦ ἅρματος· ὅτε δὲ θέλει, ἐπέχει αὐτό· πάλιν ὅπου θέλει μεταστρέψαι αὐτὸ, ἐκεῖ αὐτὸ συνέρχεται· ὅλον οὖν τὸ ἅρμα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡνιοχοῦντος κεῖται· οὕτως καὶ ἡ καρδία ἔχει πολλοὺς λογισμοὺς φυσικοὺς, συνδεδεμένους αὐτῇ, καὶ ὁ νοῦς ἐστι καὶ ἡ συνείδησις ἐπιτιμῶντα καὶ κατευθύνοντα τὴν καρδίαν, καὶ διϋπνίζοντα τοὺς φυσικοὺς λογισμοὺς βρύοντας ἐν τῇ καρδίᾳ· μέλη γὰρ πολλὰ ἔχει ἡ ψυχὴ, κἂν μία ἐστίν.

§. XXXV. Ἀφ' οὗ γὰρ παρέβη ὁ Ἀδὰμ τὴν ἐντολὴν, ἐπεισῆλθεν ὁ ὄφις δεσπότης γέγονε τοῦ οἴκου, καὶ ὡς ψυχὴ ἑτέρα μετὰ τῆς ψυχῆς ἐστι, λέγει γὰρ ὁ κύριος, πᾶς ὃς οὐκ ἀρνεῖται ἑαυτὸν, καὶ μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐκ ἔστι μου μαθητής· καὶ ὁ ἀγαπῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν. ἐπεὶ ἡ ἁμαρτία ἐπεισελθοῦσα τῇ ψυχῇ, μέλος αὐτῆς γέγονε, καὶ αὐτῷ τῷ σωματικῷ ἀνθρώπῳ κεκόλληται, καὶ βρύουσι πολλοὶ καὶ ἀκάθαρτοι λογισμοί

-ισμοὶ ἐν τῇ καρδίᾳ. ὁ ποιῶν τὰ θελήματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, τὰ θελήματα τῆς καρδίας ποιεῖ· πρὸς δὲ συμπέπλεκται, καὶ συγκέκραται ἡ ψυχή. ὁ δὲ ὑποτάσσων τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὀργιζόμενος ἑαυτῷ καὶ ταῖς συνούσαις αὐτῷ ἐπιθυμίαις, οὗτος ἐστίν, ὡς ὁ ὑποτάσσων πόλιν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ οὗτος καταξιοῦται ἐλθεῖν εἰς μέτρα ἀγαθὰ πνεύματος, καὶ ἀπολαμβάνει διὰ τῆς θείας δυνάμεως τὸν καθαρὸν ἄνθρωπον, καὶ γίνεται ἑαυτοῦ μείζων· ἀποθεοῦται γὰρ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος, καὶ γίνεται υἱὸς Θεοῦ, λαμβάνων τὸ οὐράνιον σίγνον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ· οἱ γὰρ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ χρίονται τὸ ἁγιαστικὸν ἔλαιον, καὶ γίνονται ἀξιωματικοὶ καὶ βασιλεῖς.

§.XXXVI. Ἔχει γὰρ τὴν φύσιν ὁ ἄνθρωπος τοιαύτην, καὶ ὁ ὢν ἐν βάθει τῆς κακίας, καὶ δουλεύων τῇ ἁμαρτίᾳ, τοῦ τραπῆναι ἐπὶ τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ δεδεμένος πνεύματι ἁγίῳ, καὶ μεμεθυσμένος εἰς τὰ ἐπουράνια, ἔχει ἐξουσίαν τοῦ τρα-

impuræ cogitationes in corde. Quocirca, qui facit voluntatem animæ ſuæ, voluntatem cordis facit; quia cum illo connexa & permixta eſt anima. Quapropter, qui ſub iugum animam ſuam mittit, & qui ſibi innatisque cupiditatibus ſuccenſet, perinde ſe habet, ac qui ciuitatem hoſtium ſuorum ſubiugat: hicque dignus habetur aſſequi bonam menſuram Spiritus, atque induit virtute diuina adiutus purum hominem, ſeque ipſo præſtantior euadit. Eiusmodi enim qui eſt, poſtea diuinæ naturæ ſit particeps, & euadit filius Dei, recipiens ſignaculum cœleſte in anima ſua. Electi enim eius vnguntur oleo ſanctificante, in magna dignitate conſtituuntur, ac reges euadunt.

§.XXXVI. Eſt enim homo eiusmodi naturæ, vt & qui in profundum nequitiæ demerſus eſt & peccato ſeruit, conuerti ad bonum: & qui Spiritui ſancto deuinctus, & rebus cœleſtibus inebriatus eſt, ad ma-

& corona, ac fit sponsa regis; in memoriam sibi reuocet pristinas sordes, ac in animo habeat ad pristinum statum reuerti; nec tamen in pristinam infamiam redire malit: hoc enim stolidum est. Ita
Ebr.VI, 4. quoque, qui *gustarunt gratiam diuinam, ac Spiritus participes facti sunt*, nisi sibi caueant, deficiunt, ac deteriores euadunt, quam cùm essent mundani: non, quod Deus sit mutabilis aut imbecillæ mentis, aut quod exstinguatur Spiritus sanctus, verum, quod ipsi homines non consentiant gratiæ, propterea auertuntur, & in infinita peccata incurrunt. Qui enim donum illud degu-

ενδυσκ(α
ςέφανον,
νύμφη βα
μέμνηται
ῥυπαρίας
μα ἐπαν
χαῖον, ἀ
εἰ; τὴν π
νην ἐλθε
ἐςι. καὶ
σάμενοι
Θεοῦ, καὶ μ
πνεύματ
ἀσφαλίσ
σβέννυντ
χείρους
κοὶ ὄντες
τρεπτός
ἢ τὸ πνε
ἀλλ' αὐ
οὐ συμφω
διὰ τοῦτ
καὶ πίπ
κακά· οἱ
ἐκ...

ὲρ ἑαυτοὺς, καὶ ὅλον τὸν
δὰμ, ἐπειδὴ μία ἐστὶν
φύσις τῶν ἀνθρώπων·
τὰ δάκρυα τοῖς τοιούτοις
ἄρτος ἐστὶ, καὶ τὸ πέν-
θος γλυκύτης καὶ ἀνά-
παυσις.

§. XXXVII. Ἐὰν δὲ
ἴδῃς τινὰ ἐπηρμένον καὶ
τετυφωμένον, ὡς μέτο-
χον ὄντα τῆς χάριτος,
οὗτος ἐὰν καὶ σημεῖα
ποιήσῃ, καὶ νεκροὺς ἐγεί-
ρῃ, μὴ ἔχῃ δὲ τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ ἄτιμον καὶ
ἐξουδενωμένην, καὶ ᾖ
πτωχὸς τῷ πνεύματι καὶ
βδελυκτὸς, κλέπτεται
ὑπὸ τῆς κακίας καὶ οὐκ οἶ-
δε· καὶ εἰ ποιεῖ σημεῖα,
οὐκ ἔστιν αὐτῷ πιστεῦσαι·
τὸ γὰρ σημεῖον τοῦ χρι-
στιανισμοῦ τοῦτο ἐστὶ, τὸ ὄν-
τα τινὰ δόκιμον τοῦ Θεοῦ,
σπουδάζειν λανθάνειν ἀν-
θρώπους· καὶ εἰ ἔχει ὅ-
λους τοὺς θησαυροὺς τοῦ βα-
σιλέως, κρύπτειν αὐτοὺς,
καὶ πάντοτε λέγειν ὅτι
οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἄλλος
μοι παρέθετο τὸν θησαυ-
ρὸν τοῦτον· ἐγὼ γὰρ πτω-
χός εἰμι· καὶ ὅτε θέλει,
λαμβάνει αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ.
εἰ δέ τις λέγει, πλούσιός
εἰμι, ἀρκεῖ, ἐκτησά-
μην, οὐκέτι χρῄζω, ὁ
τοιοῦτος οὐκ ἔστι χριστιανὸς,

enim seipsos & vniuersum Adam, quia vna est hominum natura. Et lacrymæ his vice panis sunt, & luctus vice suauitatis & requiei.

§. XXXVII. Si vero quempiam videas fastu ac superbia elatum, veluti qui sit particeps gratiæ, hic licet signa faciat, ac mortuos exsuscitet, & non tamen habeat abiectam & humilem animam, nec pauper spiritu & abominandus sit, is surripitur a vitio, & quidem nescius: & licet signa faciat, non tamen ei credendum est. Signum enim christianismi hoc est, vt aliquis Deo sit probatus, vtque studeat, latere coram hominibus; & vt, si vel vniuersos thesauros regis possideat, eos occultet ac semper dicat: *Thesaurus non est meus, sed alius eum apud me deposuit: ego enim mendicus sum: & quando ei placuerit, repetet eum a me.* Si vero quis dicat, *diues sum, sufficit, bona possideo, nihil amplius indigeo*, eiusmodi qui est, non est christianus,

ſed vas impoſturæ & diaboli. Delectatio enim Dei inſatiabilis eſt,& quanto magis quis guſtarit & ederit, tanto magis eſuriet. Et qui eiusmodi ſunt, ardorem atque amorem erga Dominum habent, qui coerceri nequit, & quanto maiorem adhibuerint operam proficiendi ac creſcendi, tanto ſe pauperiores reputant, tanquam egeni ac nihil poſſidentes. Hoc enim dicunt: *non ſum dignus, vt ſol radiis ſuis me illuminet.* Hoc eſt ſignum chriſtianiſmi, ipſa ſcilicet humilitas.

§. XXXIIX. At ſi quispiam dicat: *Contentus ſum & plenus*, ſeductor ille eſt, & mendax. Quemadmodum enim glorificatum eſt corpus Domini, cum conſcendiſſet montem, & in diuinam gloriam, & in infinitum lumen eſſet transfiguratum: ſic & corpora ſanctorum glorificantur, & fulgoris inſtar lucent. Quemadmodum enim gloria Chriſti interior ſic contexit corpus, & exſplenduit; eodem modo & in ſanctis

ἀλλὰ σκεῦός ἐστι τῆς πλάνης, καὶ τοῦ διαβόλου. ἡ γὰρ ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ ἀκόρεστός ἐστι, καὶ ὅσον αὐτοῦ γεύεταί τις καὶ ἐσθίει, τοσοῦτον ἐκπεινῶν γίνεται. καὶ τὴν καῦσιν καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς τὸν Θεὸν ἔχουσιν ἀκατάσχετον οἱ τοιοῦτοι· καὶ ὅσον σπουδάζουσι προκόπτειν, καὶ ἐπιπορίζεσθαι, τοσοῦτον ἑαυτοὺς ἡγοῦνται πτωχοὺς ὡς ἐνδεεῖς καὶ μηδὲν κεκτημένους. τοῦτο γὰρ λέγουσιν· ὅτι οὐκ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα οὗτος ὁ ἥλιος ἐπιλάμψῃ μοι. τοῦτό ἐστι τὸ σημεῖον τοῦ χριστιανισμοῦ, αὕτη ἡ ταπείνωσις.

§. XXXIIX. εἰ δέ τις λέγει, ὅτι ἀρκοῦμαι καὶ πεπλήρωμαι, αὐτὸς πλάνος ἐστὶ καὶ ψεύστης. ὥσπερ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἐδοξάσθη, ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος, καὶ μετεμορφώθη εἰς τὴν θεϊκὴν δόξαν, καὶ εἰς τὸ φῶς τὸ ἄπειρον, οὕτως καὶ τὰ σώματα τῶν ἁγίων δοξάζονται, καὶ ἐξαστράπτουσιν. ὡς γὰρ ἔσωθεν ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ οὕτω ἐφηπλώθη τῷ σώματι αὐτοῦ καὶ ἐξέλαμψε, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς ἁγίοις,

ἡ ἔσω-

σα τοῦ Χρι-
ς, ἐν ἐκείνῃ
ξωθεν εἰς τὰ
ὐτῶν. ὑπερ-
καὶ γὰρ ἐκ τ
ς καὶ φύσεως
μετέχουσιν ἐν
. γέγραπται
γιάζων, καὶ οἱ
ἐξ ἑνός. καὶ,
δέδωκάς μοι,
τοῖς. ὥσπερ
υρὸς ἅπτονται
λοι, ἀνάγκη
ατα τῶν ἁγί-
ιστοῦ ὄντα, τὸ
θαι ὅπερ ἐστὶν

Χ. Ἐρώτησις.
ύτεροι γίγνον-
τιμένοι τοῦ πρώ-
ἐκεῖνος γὰρ
ἦν, καὶ ψυχὴν
ἄφθαρτος· οἱ
ίσκουσι. καὶ φθεί-

κρισις.
ινὸς θάνατος
ἐν τῇ καρδίᾳ,
ται, καὶ ὁ ἄν-
ἔσω νενέκρω-
ς οὖν μεταστα-
τοῦ θανάτου εἰς
κρυπτὸν κρυ-
πτον ἀληθῶς
αἰῶνας ζῇ,
ποθνήσκει. ἀλλ'
σώματα τῶν

interior Christi virtus in die illa exterius in corpora illorum effunditur. Etenim substantiæ & naturæ eius ex hoc tempore participes sunt in animo suo. Scriptum est enim: *Qui sanctificat, & sanctificatur, ex vno sunt.* Et, *gloriam, quam dedisti mihi, dedi illis.* Quemadmodum ab vno eodemque igne plures lucernæ accenduntur; sic necesse quoque est, vt corpora sanctorum, quæ sunt Christi membra, idem euadant, quod ipse Christus est. *Ebr. II, 11. Ioh. XVII, 22.*

§. XXXIX. *Interrogatio?*

Quo pacto euadunt christiani ipso primo Adam superiores? ille siquidem immortalis erat, & non anima modo, verum etiam corpore incorruptibilis: hi vero moriuntur & corrumpuntur.

Responsio.

Vera mors intus in corde hæret ac latet, atque homo interior mortuus est. Si quis ergo transierit a morte in vitam occultam, ille reuera in secula viuit, nec moritur. Licet enim corpora horum

ſoluantur ad tempus, denuo tamen ſuſcitantur in gloria; ſunt enim ſanctificata. Somnum ergo ac dormitionem eſſe dicimus chriſtianorum mortem. Quod ſi homo immortalis eſſet, & corpore incorruptibilis, vniuerſus mundus rem inſolentem perſpiciens, quod ſcilicet corpora chriſtianorum non corrumpantur, neceſſitate quadam, at non ſpontanea voluntate, ad id quod bonum eſt, properaret.

τοιούτων λύεται πρ… καιρὸν, ἐγείρεται α… ἐν δόξῃ· ἡγιασμένα γ… ἐστιν. ὕπνον οὖν λέγ… μεν καὶ κοίμησιν, τ… χριστιανῶν τὸν θάνατ… εἰ δὲ ἀθάνατος ἦν ἄν… θρωπος, καὶ κατὰ τ… σῶμα ἄφθαρτος, ἅπ… παν ὅλος ὁ κόσμος τ… παράδοξον τοῦ πράγμα… τος, ὅτι μὴ φθείρεται τὰ σώματα τῶν χριστια… νῶν, ἀνάγκῃ τινὶ, ἀλλ' οὐχ ἑκουσίᾳ γνώμῃ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀπ… χετο.

§. XL. Verum, vt penitus appareat, & rata ſit libera arbitrii voluntas, quam ab initio Deus conceſſit homini, eius res ſumma cum diſpenſatione adminiſtrantur, fitque ſolutio corporum, vt in voluntate hominis ſit, conuerti eum ad id quod bonum, aut quod malum eſt. Neque enim perfectus homo ad bonum; aut in peccato demerſus, & ſeipſum conſtituens vas diaboli, a quo totus mundus condemnatus eſt, ad id, quod malum eſt, neceſſitate quadam eſt deuinctus;

§. XL. Ἀλλ' ἵνα φα… νῇ καθάπαξ καὶ διαμέ… νῃ τὸ αὐτεξούσιον, ὅπ… ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς ἔδωκ… τῷ ἀνθρώπῳ, τούτου οἰ… κονομικῶς τὰ πράγμα… τα διοικεῖται, καὶ γίγν… ται λύσις σωμάτων, ἵνα ἐν τῷ θελήματι τοῦ ἀνθρώ… που ᾖ τὸ τραπῆναι αὐ… τὸν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακόν· οὔτε γὰρ ὁ τέλειος εἰς τὸ ἀγαθὸν, ἢ βαθὺς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν σκεῦος τοῦ διαβόλου, ὑφ' οὗ τὸ ὅλον κατεκρίθη, εἰς τὸ κακὸν ἀνάγκῃ τινὶ δέδεται·

ἀλλ'

λ' ἔχει τὴν ἐλευθερίαν γενέσθαι σκεῦος ἐκλογῆς, καὶ ζωῆς. ὁμοίως ... ὅλιν οἱ μεμεθυσμένοι τῇ θεότητι, καίτοι πεπληρωμένοι καὶ δεδεμένοι πνεύματι ἁγίῳ, ἀνάγκῃ τινὶ κεκρατῆνται, ἀλλ' ἔχουσι τὸ ...τεξούσιον τοῦ τρέπεσθαι ...τός, καὶ ποιεῖν ὃ θέ...σιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ...ν.

§. XLI. Ἐρώτησις.

Κατὰ μέρος λεπτύ...ται τὸ κακὸν, καὶ ἐκ...ζοῦται, καὶ προκόπτει τῇ χάριτι ὁ ἄνθρωπος, ἢ εὐθέως, εἰ τύχοι ...οκοπῆς, ἐκριζοῦται τὸ ...κόν;

Ἀπόκρισις.

Καθάπερ τὸ ἔμβρυον τῇ μήτρᾳ, οὐκ εὐ...ως πήγνυται εἰς ἄν...ρωπον, ἀλλὰ κατὰ μέ...ς γέγονεν εἰκὼν καὶ γεν...ται, οὐκ ἤδη δέ ἐστι ...λειος ἄνθρωπος, ἀλλ' ...ξάνει ἐν ἔτεσι πολλοῖς, ...ὶ γίγνεται ἀνήρ· ἔστι δὲ ...περ τὰ σπέρματα τῶν ...θῶν ἢ τοῦ σίτου, οὐκ ...θέως βαλλόμενα εἰς τὴν ...ν ῥιζοῖ, ἀλλὰ παρέρ-

ſed habet liberum arbitrium, vt fiat vas electionis & vitæ. Similiter e conuerſo, qui diuinitate ſunt inebriati, licet pleni ſint ac deuincti Spiritu ſancto; non tamen neceſſitate vlla tenentur, ſed liberum habent arbitrium, vt conuertantur & faciant, quicquid placuerit, in hoc ſeculo.

§. XLI. *Interrogatio?*

Paulatimne extenuatur & eradicatur, quod malum eſt, atque ita proficit homo gratia; an ſtatim, vbi progreſſum fecerit, exſtirpatur quod malum eſt?

Reſponſio.

Quemadmodum infans imperfectus in vtero non confeſtim in hominem concreſcit; ſed paulatim formam recipit & gignitur; neque continuo perfectus homo eſt, ſed multorum demum annorum decurſu incrementum ſumit, atque in virum euadit: eſtque velut ſemina hordei aut tritici, quæ in terram coniecta non ſtatim radices agunt; verum vbi præ-

terierint hyemes & venti, tum demum commodo tempore ſpicæ enaſcuntur: item, qui pyrum plantat, non ſtatim percipit fructum. Eodem modo in ſpiritualibus quoque, vbi tanta ſapientia & ſubtilitas eſt, paulatim homo progreditur, *euaditque in virum perfectum, & plenitudinem ætatis*, non, vt quidam aiunt, *induere & exuere.*

Ephes. VI, 13.

§. XLII. Qui litteras diſcere in votis habet, pergit primum ad ediſcenda ſigna: vbi ſi primus fuerit, pergit ad ſcholam Latinorum, eſtque omnium vltimus. Rurſum illic vbi fuerit primus, pergit ad ſcholam forenſem, eſtque in ea rurſum omnium vltimus & tyro. Deinde vbi fuerit ſcholaſticus, omnium cauſidicorum eſt nouitius & vltimus. Denuo vbi illic euaſerit primus, tum dux euadit; qui ſi principatum adeptus fuerit, adiutorem ſibi ſumit adſeſſorem. Si ergo in rebus externis tot habet homo progreſſuum gradus: quanto ma-

χονται χειμῶνες καὶ ἄνεμοι, καὶ τότε τῷ δέοντι καιρῷ γίγνονται στάχυες· καὶ ὁ φυτεύων ἄπιον, οὐκ εὐθέως μεταλαμβάνει τὸν καρπόν· ὡσαύτως καὶ τοῖς πνευματικοῖς, ὅπου τοσαύτη σοφία καὶ λεπτότης, κατὰ μικρὸν ὁ ἄνθρωπος αὐξάνει, καὶ γίνεται εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας, οὐχ ὥσπερ τινὲς λέγουσιν, ἐνδῦσαι, ἐκδῦσαι.

§. XLII. Ὁ θέλων μαθεῖν γράμματα ἀπέρχεται καὶ μανθάνει τὰ σημεῖα, καὶ ὅταν γένηται ἐκεῖ πρῶτος, ἀπέρχεται εἰς τὴν σχολὴν τῶν ῥωμαϊκῶν, καὶ ἔστι ὅλων ἔσχατος· πάλιν ἐκεῖ ὅταν γένηται πρῶτος, ἀπέρχεται πρὸς τὴν σχολὴν τῶν γραμματικῶν, καὶ ἔστι πάλιν ἐκεῖ ὅλων ἔσχατος, ἀρχάριος· εἶτα ὅταν γένηται σχολαστικός, ὅλων τῶν δικολόγων ἀρχάριος καὶ ἔσχατός ἐστι· πάλιν ὅταν ἐκεῖ γένηται πρῶτος, τότε γίνεται ἡγεμών· καὶ ὅταν γένηται ἄρχων, λαμβάνει ἑαυτῷ βοηθὸν τὸν σύγκαθεδρον. εἰ οὖν τὰ φαινόμενα τοσαύτας ἔχει προκοπάς, πόσῳ μᾶλ-

λον

ὰ ἐπουράνια μυστή-
χὶ προκοπὰς, καὶ
ὰς πολλὰς αὐξάνε
ότε διὰ πολλῶν γυ-
ίας καὶ πολλῶν πει-
ρίων ὁ διαφυγὼν,
ται τέλειος. οἱ γὰρ
ιανοὶ γευσάμενοι
άριτος ἐξ ἀληθεί-
ὶ τὸ σημεῖον ἔχον-
τοῦ σαυροῦ ἐν τῷ τῷ
ῇ καρδίᾳ, οὗτοι ἀπὸ
λέων ἕως πλωχῶν,
ίαν, καὶ δυσωδίαν
ται τὰ πάντα· καὶ
δύνανται εἰδέναι,
ὅλος ὁ κόσμος ὁ
ος, καὶ οἱ θησαυροὶ
ασιλέως, καὶ ὁ πλοῦ-
, καὶ ἡ δόξα, καὶ οἱ
φίας λόγοι, ἐν φαν-
ία τινὶ εἰσὶ, μὴ ἔχον-
τερεὰν βάσιν, ἀλλὰ
ρχόμενα· καὶ εἴ τι
ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, τοῦ-
ἐστιν εὐκαταφρόνη-

. XLIII. Διὰ δὲ;
ξένα καὶ θαυμαστὰ
ἐπάνω τῶν οὐρανῶν,
μὴ ὄντα μήτε εἰς
αυροὺς βασιλέων, μή-
εἰς σοφίαν λόγων,
εἰς δόξαν κοσμι-
, καὶ ἀξιώματα,
λοῦτον, οἷον ἐκεῖνοι
ήσαντο, τὸν κύριον

gis cœleſtia myſteria habent profectus, & per multos gradus incrementum ſumunt; & tum, qui per multas exercitationes, & per multa pericula tranſcenderit, perfectus euadit. Chriſtiani enim, qui reuera guſtum gratiæ perceperunt, & ſignum crucis in mente & corde habent, hi a regibus ad pauperes vsque, pro ſtercore & fœtore reputant omnia: & hi poſſunt intelligere, vniuerſum mundum terrenum, theſaurosque regis, opes, gloriam ac ſapientiæ eloquia, externam modo ſpeciem de ſe præbere, nec habere ſolidum fundamentum, ſed præterire ac euaneſcere. Et quicquid ſub cœlo eſt, ab eis facile contemnitur.

§. XLIII. Qui hoc? Eo quod peregrina & admiranda ſint, quæ ſupra cœlos ſunt, ac neque in theſauris regum, neque in ſapientia verborum, neque in gloria mundana reperiantur; ac quia dignitates, aut diuitiæ, quas illi poſſident, qui Dominum

terierint hyemes & venti, tum demum commodo tempore ſpicæ enaſcuntur: item, qui pyrum plantat, non ſtatim percipit fructum. Eodem modo in ſpiritualibus quoque, vbi tanta ſapientia & ſubtilitas eſt, paulatim homo progreditur, *euaditque in virum perfectum, & plenitudinem ætatis*, non, vt quidam aiunt, *induere & exuere.*

Epheſ. IV, 13.

§. XLII. Qui litteras diſcere in votis habet, pergit primum ad ediſcenda ſigna: vbi ſi primus fuerit, pergit ad ſcholam Latinorum, eſtque omnium vltimus. Rurſum illic vbi fuerit primus, pergit ad ſcholam forenſem, eſtque in ea rurſum omnium vltimus & tyro. Deinde vbi fuerit ſcholaſticus, omnium cauſidicorum eſt nouitius & vltimus. Denuo vbi illic euaſerit primus, tum dux euadit; qui ſi principatum adeptus fuerit, adiutorem ſibi ſumit adſeſſorem. Si ergo in rebus externis tot habet homo progreſſuum gradus: quanto ma-

χονται χειμῶνες καὶ ἄνεμοι, καὶ τότε τῷ δέοντι καιρῷ γίγνονται στάχυες· καὶ ὁ φυτεύων ἄπιον, οὐκ εὐθέως μεταλαμβάνει τὸν καρπόν· ὡσαύτως καὶ τοῖς πνευματικοῖς, ὅπου τοσαύτη σοφία καὶ λεπτότης, κατὰ μικρὸν ὁ ἄνθρωπος αὐξάνει, καὶ γίνεται εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας, οὐχ ὥσπερ τινὲς λέγουσιν, ἐνδῦσαι, ἐκδῦσαι.

§. XLII. Ὁ θέλων μαθεῖν γράμματα ἀπέρχεται καὶ μανθάνει τὰ σημεῖα, καὶ ὅταν γένηται ἐκεῖ πρῶτος, ἀπέρχεται εἰς τὴν σχολὴν τῶν ῥωμαϊκῶν, καὶ ἔστιν ὅλων ἔσχατος. πάλιν ἐκεῖ ὅταν γένηται πρῶτος ἀπέρχεται πρὸς τὴν σχολὴν τῶν γραμματέων, καὶ ἔστι πάλιν ἐκεῖ ὅλων ἔσχατος, ἀρχάριος· εἶτα ὅταν γένηται σχολαστικὸς, ὅλων τῶν δικολόγων ἀρχάριος καὶ ἔσχατός ἐστι· πάλιν ὅταν ἐκεῖ γένηται πρῶτος, τότε γίνεται ἡγεμών· καὶ ὅταν γένηται ἄρχων, λαμβάνει ἑαυτῷ βοηθὸν τὸν συγκάθεδρον. εἰ οὖν τὰ φαινόμενα τοσαύτας ἔχει προκοπὰς, πόσῳ μᾶλ-

λον

ως συμβούλιον ἐ-
το μετὰ τοῦ πατρὸς
ἀπεστάλη ὁ λό-
σάρκα ἐνδυσά-
καὶ κρύψας τὴν ἑ-
ότητα, ἵνα διὰ τοῦ
τὸ ὅμοιον σωθῇ,
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σταυρῷ. τοσαύτη
τοῦ Θεοῦ ἐστι πρὸς
ρωπον. ἠρετίσατο
τος σταυρωθῆναι
βλέπε οὖν πῶς ὁ
γάπησε τὸν κό-
ὥστε τὸν μονογενῆ
ἔδωκεν ὑπὲρ αὐ-
οὐχὶ σὺν αὐτῷ τὰ
ἡμῖν χαρίσεται;
ἀλλαχοῦ λέγει,
γω ὑμῖν, ἐπὶ πᾶ-
ὑπάρχουσιν αὐτοῦ
τῆς αὐτόν. δείκνυ-
σι ἀλλαχοῦ τοὺς
ς λειτουργοὺς εἶναι
καὶ γὰρ Ἡλίας
ς τὸ ὄρος, καὶ
ατ' αὐτοῦ οἱ ἀλ-
, τὸ παιδίον ἔ-
πολλοὶ ἔρχονται
ῶν, καὶ ἡμεῖς μό-
. τότε ἀποκρί-
λίας, οὐχ ὁρᾷς
ολὰς καὶ πλήθη
μεθ' ἡμῶν κυ-
ηθούντων ἡμῖν;
ὁ δεσπότης, καὶ
η τῶν ἀγγέλων
ῖς δούλοις αὐτοῦ;

regis consilium iniit cum patre suo, missumque est Verbum, ac carnem induit; atque occultans suam ipsius diuinitatem, vt per simile simile servaretur, animam suam cruci imposuit. Tanta erat Dei dilectio erga hominem! Immortalis qui erat, elegit tui causa cruci affigi! Perpende ergo, *quam ardenter Deus dilexerit mundum, vt vnigenitum filium suum daret pro eo, qui fieri potest, vt non & cum eodem omnia nobis donet?* Et rursum alibi dicit: *Amen dico vobis, super omnia bona constituet eum.* Ostendit quoque alibi, angelos ministros esse sanctorum. Cum enim Elias esset in monte, & aduersus eum insurgerent alienigenæ, puer eius aiebat: *multi veniunt aduersus nos, & nos soli sumus*: tunc respondet Elias: *non vides ordines & multitudines angelorum nobiscum, in circuitu nobis opitulantium?* Vides Dominum & multitudinem angelorum adesse seruis suis?

Ioh. III, 16.
Rom. IIX, 32.
Matth. XXIV, 27.
2. Reg. VI, 17.

Quanta igitur eſt anima, & quantis honoribus a Deo affecta! Siquidem & Deus & angeli hanc accerſunt in conſortium & regnum ſuum. Satanas vero & poteſtates eius eam deſiderant ad ſuam partem traducere.

πόση οὖν ἐστὶν ἡ ψυχὴ, καὶ πῶς τετίμηται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; ὅτι ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι ταύτην ἐπιζητοῦσιν εἰς κοινωνίαν ἰδίαν, καὶ εἰς βασιλείαν· ὁ δὲ σατανᾶς καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ταύτην ἐπιζητοῦσιν εἰς τὸ ἴδιον μέρος.

§. XLV. Quemadmodum vero in rebus viſui ſubiectis, rex nulla miniſteria recipit ab hominibus greges paſcentibus, ſed a ſpecioſis & optime inſtitutis; ſic & in cœleſti palatio illi miniſtrant cœleſti regi, qui omni culpa & reprehenſione vacantes ac puri cordis ſunt. Et quemadmodum in palatio venuſtæ quæque puellæ, omnis labis ac reprehenſionis expertes, ſpecioſiſſimæ ſcilicet, regiæ ſocietatis participes fiunt: ſic quoque in ſpirituali palatio, animæ, quæ omni virtutum bonarum genere ſunt exornatæ, ſocietatem ineunt cum cœleſti rege. In rebus, quæ viſui patent, ſi ad domum quandam inhabitandam princeps abeat, quæ ſordibus quibusdam contractis im-

§. XLV. Ὡς γὰρ ἐν τοῖς φαινομένοις, ὁ βασιλεὺς οὐ διακονεῖται ὑπὸ ἀγεληματικῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ ὡραίων, καὶ καλῶς πεπαιδευμένων· οὕτω καὶ εἰς τὸ ἐπουράνιον παλάτιον ἐκεῖνοι διακονοῦσι τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ, οἱ ἄμωμοι, οἱ ἀνεπίληπτοι, οἱ καθαροὶ τὴν καρδίαν. καὶ ὥσπερ ἐν τῷ παλατίῳ, ὡραῖαι κόραι, καὶ μὴ ἔχουσαι μῶμον τινὰ, εὐειδέσταται ἐκεῖναι εἰς κοινωνίαν βασιλέως ἀπέρχονται· οὕτως καὶ εἰς τὸ πνευματικὸν, ψυχαὶ, αἱ ἐν πᾶσι τρόποις ἀγαθοῖς κεκοσμημέναι, αὗται κοινωνοῦσι τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ. εἰς τὸ φαινόμενον ὅπου ἀπέρχεται ἄρχων μένειν, καὶ συμβαίνει ἐκείνην τὴν οἰκίαν ἔχειν ἀκαθαρ-

καθαρσίας τοῦ, ἀντρε-
πίζεται, καὶ διακοσμεῖ-
ς πολλὰ γίνεται, καὶ
ρώματα ἐκχεῖται· πό-
ῳ μᾶλλον ὁ οἶκος τῆς
ψυχῆς, εἰς ὃν ὁ κύριος
ναπαύεται, πολλῆς
κοσμήσεως χρήζει.
α δυνηθῇ ἐκεῖ εἰσελ-
θεῖν καὶ ἀναπαύεσθαι ὁ
σπιλος, ὁ ἄμωμος;
ς γὰρ τοιαύτην καρδίαν
Θεός, καὶ ὅλη ἡ ἐπου-
άνιος ἐκκλησία ἐπαναπ-
αύεται.

§. XLVI. Ἐν τοῖς
φαινομένοις, ἐὰν ἔχῃ πα-
τὴρ κτήματα, ἔχῃ δὲ καὶ
διαδήματα, καὶ λίθους
τίμους, ταῦτα εἰς οἴκους
ποθέτας κρύπτει, καὶ τα-
μιεύεται τῷ ἀγαπητῷ
τοῦ υἱῷ, κἀκείνῳ δί-
δωσιν αὐτά· οὕτω καὶ ὁ
ὸς τὴν ἑαυτοῦ κτῆσιν
τὰ τῶν ἰδίων τιμίων ἐνε-
πίστευσε τῇ ψυχῇ. εἰς
φαινομένοις, ἐὰν ᾖ πό-
λεμος, καὶ ἔλθῃ βασι-
λεὺς μετὰ τοῦ στρατοπέδου
τὸ πολεμῆσαι, καὶ
έρχῃ τὸ μέρος αὐτοῦ
ττον, ἢ ἀσθενέστερον,
έως ἀποστέλλει πρε-
σβεία ἐρωτῶν τὰ πρὸς
ήνην. εἰ δὲ ἔθνος μέ-

pura sit; præparatur illa, ac vario ornatus genere instruitur, effusis quoque aromatibus; quanto maiori domus animæ, in qua Dominus requiescit, ornatu indiget, vt illam ingredi possit, & ibi requiescere, is, qui reprehensione nulla, nec macula, nec labe seu næuo notari potest? In huiusmodi enim corde, tum Deus, tum vniuersa cœlestis ecclesia, requiescit.

§. XLVI. Præterea in rebus, quæ aciei oculorum patent, si pater quispiam possideat bona, & inter hæc diademata habeat ac lapides pretiosos, hæc in conditoria reponit, & reseruat filio suo, cui ea largiturus est: sic quoque Deus possessionem sui, cum rebus suis pretiosis, concredidit animæ. Tandem in rebus visibilibus, si exoriatur bellum, & venerit rex cum exercitu suo ad decertandum, sintque partes eius minores, aut imbecilliores, continuo legatos mittit, ad rogandum ea, quæ faciunt ad pacem. Si vero gens maxi-

ma cum æquali conflictum ineat, sicque rex cum rege, rex inquam Persarum cum rege Romanorum, oportet omnino hos reges ad bellum commoueri cum omni exercitu ac milite suo. Perpende ergo quanta tua sit dignitas, cum Deus motus sit cum omni suo exercitu, angelorum inquam aut spirituum, ad committendum pugnam cum aduersario, vt te redimeret a morte! Deus igitur venit tui causa.

§. XLVII. Perinde ac si sit rex, qui in pauperem quendam, cuius membra omnia lepra peruasit, incidat, nec erubescat medicamenta eius vulneribus admouere, ac adeo curet eius plagas; illumque postea regia mensa exceptum, purpura induat, ac regem faciat: sic quoque Deus se exhibuit humano generi; abluit illius vulnera, & sanauit illud, atque introduxit in cœlestem thalamum. Maxima igitur est christianorum dignitas, tanta quidem, vt, quod cum ea comparetur, non sit.

γίνεσθαι πρὸς ἴσον ᾖ, καὶ βασιλεὺς πρὸς βασιλέα, λέγω δὲ ὁ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων, ἀνάγκη πάσας τοὺς δύο βασιλεῖς κινηθῆναι μετὰ τῶν στρατοπέδων ὅλων. βλέπε οὖν οἷόν σοῦ ἐστι τὸ ἀξίωμα, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκινήθη μετὰ τῶν ἰδίων στρατοπέδων, λέγω δὲ τῶν ἀγγέλων, καὶ πνευμάτων, συμβαλεῖν τῷ ἀντικειμένῳ, ἵνα σε λυτρώσηται ἐκ τοῦ θανάτου. ὁ Θεὸς οὖν παραγέγονε διὰ σέ.

§. XLVII. Ὥσπερ ἐὰν ᾖ βασιλεὺς καὶ εὕρῃ πτωχόν τινα ἔχοντα λέπραν εἰς ὅλα τὰ μέλη, καὶ μὴ ἐπαισχυνθῇ, ἀλλ' ἐπιθῇ φάρμακα καὶ ἐν τοῖς τραύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὰς πληγάς, καὶ λοιπὸν εἰς τράπεζαν βασιλικὴν ἀπαγάγῃ αὐτόν, καὶ περιθῇ αὐτῷ πορφύραν, καὶ ποιήσῃ αὐτὸν βασιλέα· οὕτως καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων· ἀπέπλυνεν αὐτῶν τραύματα, καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἐπουράνιον νυμφῶνα. μέγα οὖν ἐστι τὸ ἀξίωμα τῶν χριστιανῶν, τοσοῦτον, ὡς μηδὲ σύγκρισιν ἔχειν.

Si vero ad defectionem excitetur & ſubripiatur a malitia, perinde eſt, ac ſi ſit ciuitas, quæ muris cincta non eſt, quam inuadant latrones, quacunque parte volunt, nulla omnino re impediti, eamque deſertam reddant, ac incendio, flammisque tradant: ſic dum negligis te ipſum, & frigide tibi ipſe attendis, ſubeunt te ſpiritus malitiæ, atque deformant atque deſertam reddunt mentem tuam, diſpergentes cogitationes tuas in hoc ſeculum.

§. XLIIX. Multi enim, qui circa externarum rerum inquiſitionem ſatagunt, & ſcientiam excolunt, ac curam recte viuendi habent, hunc reputant perfectum, non inſpicientes in cor, nec videntes malitiam animam inuoluentem. Siquidem mens interior, malitia ſcatens, radices mittit in reliqua membra: & latro, hoc eſt, aduerſaria poteſtas domum ingreſſa eſt. Contraria igitur poteſtas etiam intellectualis eſt. Et niſi quis bellum ineat aduerſus

peccatum, paulatim malitia intus latens, effusa præ nimia copia abducit hominem ad manifesta peccata committenda. Malitia enim velut fontis scaturigo est vndiquaque scaturiens. Tu igitur cura diligenter, vt cohibeas riuos malitiæ, ne infinitis malis obrutus velut attonitus euadas. Quemadmodum, si quispiam sit nobilis, qui cura omni abiecta, in affluentia rerum viuat; quem ministri principis & apparitores abreptum, ad eum protrahant, dicentes: *accusatus es ob crimen aliquod, ac capitali supplicio subiaces.* Ceterum ille præ metu ex fama contracto, perdit omnes cogitationes suas, ac velut attonito stupore pauet.

§. XLIX. Eandem igitur sententiam quoque concipias de spiritibus malitiæ. Mundus enim conspicuus a regibus ad infimos in tumultu, perturbatione ac pugna constitutus est, nec vllus illorum causam nouit; nimirum

φαινόμενον τὸ κακὸν, τὸ παρεισελθὸν διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδὰμ, τὸ κέντρον τοῦ θανάτου. ἡ γὰρ ἁμαρτία ἡ παρελθοῦσα, δύναμίς τις οὖσα λογικὴ τοῦ σατανᾶ, καὶ οὐσία, ἐνέσπειρε τὰ κακὰ πάντα· ἐπειδὴ λεληθότως εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸν νοῦν ἐνεργεῖ, καὶ μάχεται τοῖς λογισμοῖς. οὐκ ἴσασι δὲ οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἀπὸ ἀλλοτρίας τινὸς δυνάμεως ἐλαυνόμενοι ταῦτα πράττουσιν, ἀλλὰ νομίζουσι φυσικὰ ταῦτα εἶναι, καὶ ἀπὸ ἰδίας φρονήσεως ταῦτα ποιεῖν. οἱ δὲ τὴν εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ ἔχοντες ἐν αὐτῷ τῷ νῷ, καὶ τὸν φωτισμὸν αὐτοῦ, ἴσασι πόθεν ταῦτα κινεῖται.

§.L. Πάσχει γὰρ ὁ κόσμος πάθος κακίας, καὶ οὐκ οἶδε. καί ἐστι πῦρ ἀκάθαρτον, ὅπερ ἀνάπτει τὴν καρδίαν, καὶ οὕτω διατρέχει ὅλα τὰ μέλη, καὶ προτρέπεται τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀσελγείας, καὶ μυρία κακά. οἱ οὖν γαργαλιζόμενοι καὶ συνηδόμενοι, ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ ἐπιτελοῦσι τὴν πορνείαν, καὶ οὕτως νεμομένου τοῦ κακοῦ, καταπί-

apertum malum, quod ſubiit propter inobedientiam Adæ, & ſtimulus eſt mortis. Peccatum enim quod ſubiit, cum ſit potentia quædam & ſubſtantia rationalis ſatanæ, inſeuit omnia mala. Siquidem occulte & latenter in interiori homine ac mente operatur, atque cogitationibus repugnat. Neſciunt tamen homines, quod aliena quadam vi impulſi hæc agant, ſed putant hæc eſſe naturalia, & propria quædam animi deliberatione ſe hæc agere. Qui vero Chriſti pacem habent in animo ipſo, & ab eo ſunt illuminati, illi norunt, vnde hæc oriantur.

§. L. Suſtinet enim mundus affectiones vitioſas, & id neſcit: quæ quidem ſunt ignis impurus, qui accendit cor, & peruadit omnia membra, atque incitat homines ad libidines & infinita mala. Quicunque igitur titillantur, & voluptate afficiuntur, intus in corde fornicationem committunt, atque ſic paulatim, dum fouetur malum, inci-

dunt in manifestum stuprum. Idem sentias quoque de auaritia, vana gloria, fastu, æmulatione & ira. Perinde ac si quis ad prandium fuerit vocatus, cui adponantur varia ciborum genera; tum vero peccatum suggerit, vt omnia degustet: sic quoque anima delectatione capta oneratur. Montes enim difficillimi sunt affectiones illæ, quorum in medio decurrunt flumina draconum, venenosarum ferarum ac reptilium. Perinde vero ac si balæna hominem deuoret in ventrem; sic quoque peccatum absorbet animas. Flammæ sunt ignis ardentes illæ affectiones, & tela mali ignita. Inquit enim apostolus: *Vt possitis vos omnia tela mali ignita exstinguere.* (Ephes. VI, 16.) Fouetur enim vitium, ac fundamentum ponit in anima.

§. LI. Prudentes autem insurgentibus affectionibus non obtemperant, sed iram concipiunt adversus prauas cipiditates, atque hostes sui euadunt. Satanas enim valde cupit in anima requiescere,

πίπτει καὶ εἰς φανερὰν πορνείαν. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς φιλαργυρίας, κενοδοξίας, τύφου, ζήλου, θυμοῦ. ὥσπερ ὅταν τις κληθῇ εἰς ἄριστον, καὶ παρατεθῇ αὐτῷ ἐδέσματα πολλά, λοιπὸν ἁμαρτία ὑποβάλλει πάντων ἅψασθαι· καὶ οὕτως ἡ ψυχὴ ἡδυνομένη βαρύνεται· ὄρη γὰρ δυσβάστακτά ἐστι τὰ πάθη, ὧν ἐν μέσῳ ποταμοὶ δρακόντων καὶ ἰοβόλων θηρίων καὶ ἑρπετῶν. ὥσπερ ἐὰν ἡ κῆτος, καὶ καταπίῃ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κοιλίᾳ· οὕτω καὶ ἡ ἁμαρτία καταπίνει τὰς ψυχάς· φλόγες πυρός εἰσι καιόμεναι, καὶ βέλη πεπυρωμένα τοῦ πονηροῦ· λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος· πρὸς τὸ δυνηθῆναι ὑμᾶς τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· ἐνεμήθη γὰρ τὸ κακὸν καὶ τεθεμελίωται περὶ τὴν ψυχήν.

§. LI. Οἱ δὲ φρόνιμοι, ὅταν ἐπανιστῇ τὰ πάθη, οὐχ ὑπακούουσιν, ἀλλ' ὀργίζονται ταῖς κακαῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ἐχθροὶ ἑαυτῶν γίγνονται. ὁ γὰρ σατανᾶς πολὺ θέλει ἐπαναπαύεσθαι τῇ ψυχῇ,

ὴ ἐμφωλεῦσαι, καὶ
λίβεται καὶ στενοχωρεῖ-
αι μὴ ὑπακούσης τῆς
ψυχῆς. εἰσὶ δέ τινες κρα-
ούμενοι ὑπὸ θείας δυνά-
εως, ὅτι ἐὰν ἴδωσί τινα
ετὰ γυναικὸς νέον, οὔ-
οι εἰ καὶ διαλογίζονται
ινά, ὅμως οὐ μιαίνεται
νοῦς αὐτῶν, οὔτε ἐπιτε-
οῦσιν ἔνδον ἁμαρτίαν· ἀλλ'
πω ἐστὶ τῷ τοιούτῳ θαρ-
ῆσαι. εἰσὶ δὲ ἄλλοι εἰς
ὓς τελείως πέπαυται, καὶ
πεσβέσθη, καὶ ἐξηράν-
η· ἀλλὰ τὰ μέτρα τῶν
εγάλων ἐστίν. Ὥσπερ δὲ
οἱ ἔμποροι γυμνοὶ κατέρ-
χονται εἰς βυθὸν θαλάσ-
σης, εἰς θάνατον τοῦ ὕδα-
τος, ἵνα ἐκεῖ εὕρωσι
μαργαρίτας εἰς στέφανον
βασιλείας βασιλικόν, καὶ
πορφύραν· οὕτως καὶ οἱ
μονάζοντες, γυμνοὶ ἐξέρ-
χονται τοῦ κόσμου, καὶ κα-
τέρχονται εἰς βυθὸν θα-
λάσσης τῆς κακίας, καὶ εἰς
τὴν ἄβυσσον τοῦ σκότους,
καὶ ἀπὸ τῶν βαθέων λαμ-
βάνουσι καὶ ἀναφέρουσι τι-
μίους λίθους προχωροῦν-
τας εἰς στέφανον τοῦ
Χριστοῦ, εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν τὴν ἐπουράνιον, εἰς
αἰῶνα καινόν, καὶ πόλιν
φωτεινὴν καὶ δῆμον ἀγγε-
λικόν.

ac cubile suum constituere; & affligitur ac torquetur, quando non obtemperat anima. Non tamen desunt, qui diuina virtute continentur, quia, cum videant cum muliere adolescentem, licet quædam cogitent, illorum tamen animus non polluitur, neque intus peccatum committit. Verum nondum huic est fidendum. Sunt vero alii, in quibus libido prorsus exstincta atque arefacta cessat: verum hi gradus sunt summorum. Quemadmodum autem mercatores nudi in profundum maris, ac mortem aquæ descendunt, vt illic accipiant margaritas ad coronam regiam, & purpuram commodas: sic quoque, qui solitariam vitam agunt, nudi exeunt mundo, & in profundum maris malitiæ, atque in abyssum tenebrarum descendunt, e qua sumunt ac reportant pretiosos lapides, aptos ad coronam Christi, ad ecclesiam cœlestem, ad seculum nouum, ad ciuitatem splendidam, & populum angelicum.

§. LII. Perinde vero ac in sagenam multa genera piscium incidunt, & minus inutiles denuo statim in mare proiiciuntur: sic quoque sagena gratiæ super omnes expansa est, ac quærit requiem. Verum non obtemperant homines: propterea denuo in eandem profunditatem tenebrarum coniiciuntur. Veluti enim aurum a copiosa arena dilutum inuenitur, suntque grana exigua instar milii: sic quoque ex multis pauci probabuntur. Qui enim regni opus habent, manifesti sunt, & qui verbum eius exornant, conspicui sunt. Eadem ratione manifesti sunt, qui sale cœlesti sunt conditi, & qui ex thesauris Spiritus loquuntur. Apparent vasa, in quibus complacitum est Deo, quibusque suam largitur gratiam. Sunt quoque alii, qui multa cum patientia accipiunt virtutem sanctificatricem, prout Dominus vult ratione multiplici. Qui ergo loquitur, nisi dirigatur a cœlesti lumine ac sapientia,

§. LII. Ὥσπερ ἐν τῇ σαγήνῃ πολλὰ εἴδη ἰχθύων ἐμπίπτει, καὶ τὰ ἀχρειότερα πάλιν εὐθέως εἰς θάλασσαν ῥίπτεται· οὕτως καὶ ἡ σαγήνη τῆς χάριτος ἐφαπλοῦται ἐπὶ πάντας, καὶ ζητεῖ ἀνάπαυσιν· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι οὐχ ὑπακούουσι· διὰ τοῦτο πάλιν εἰς αὐτὸν τὸν βυθὸν τοῦ σκότους καταῤῥίπτονται. ὥσπερ γὰρ ὁ χρυσὸς ἀπὸ πολλῆς ἄμμου πλυνόμενος εὑρίσκεται, καὶ ταῦτα ἐλάχιστα ὡς κεγχρίδες· οὕτως καὶ ἀπὸ πολλῶν ὀλίγοι εἰσὶ δόκιμοι· καὶ γὰρ οἱ ἔχοντες τὸ ἔργον τῆς βασιλείας φανεροί εἰσι, καὶ οἱ κοσμοῦντες τὸν λόγον αὐτῆς φαίνονται. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἠρτυμένοι τῷ ἅλατι τῷ ἐπουρανίῳ φαίνονται, καὶ οἱ ἐκ τῶν θησαυρῶν τοῦ πνεύματος λαλοῦντες. φαίνονται τὰ σκεύη ἐν οἷς ὁ Θεὸς εὐδοκεῖ, καὶ δίδωσι τὴν ἑαυτοῦ χάριν· καὶ ἄλλοι μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς δέχονται τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν, καθὼς ὁ κύριος θέλει πολυτρόπως. ὁ οὖν λαλῶν, εἰ μὴ ᾖ ὁδηγούμενος ὑπὸ φωτὸς οὐρανίου καὶ σοφίας,

τοῦ

vniuscuiusque mentem in plena fide constituere nequit; quia varia sunt hominum vitæ instituta; quidam enim bello; alii vero quieta magis delectantur vita.

§. LIII. Perinde ac, qui ciuitatem solo exæquatam ædibus reficere velit, continuo ruinam ac lapsum minantia omnino deiicit ac destruit, sicque incipit fodere, & in loco defosso fundamenta iacere, ac ædificium superstruere: nec dum vero est domus. Itidem, qui hortum constructurus est in locis desertis ac graueolentia fœtidis, primum incipit purgare, ac sepimentum circumponere, & præparare aquæ ductus, & sic tandem plantat, & plantæ incrementum sumunt, vt hoc modo longo post tempore hortus proferat fructus: sic quoque intentiones hominum post transgressionem desertæ, deuastatæ, atque spinosæ sunt. Dixit enim homini Deus: *Spinas ac tribulos tibi terra producet.* Opus igitur est labore ac sudore Genes. III, 18.

multo, vt quis conquirat ac iaciat fundamentum, donec veniat in corda hominum ignis, qui comburat ac depurget spinas: & sic incipiant homines sanctificari, glorificantes Patrem & Filium & Spiritum sanctum in secula. Amen.

πολλοῦ, ἵνα τις ζητήσῃ, ἀποθέσθαι τὸν θεμέλιον, ἕως ὅτε ἔλθῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων πῦρ, καὶ ἄρξηται καθαίρειν τὰς ἀκάνθας· καὶ οὕτως ἄρχονται ἁγιάζεσθαι, δοξάζοντες τὸν πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

HOMILIA XVI.

Spirituales homines obnoxios esse tentationibus atque afflictionibus, ex primo peccato scaturientibus.

§. I.

OMnes intellectu præditæ substantiæ, angelorum inquam, animarum ac dæmonum, sinceræ ac simplicissimæ a conditore creatæ sunt. Quod vero nonnullæ ex iis ad malitiam dilapsæ sunt, ortum est id a libero arbitrio. Propria enim voluntate deflexerunt a recta ratione. Si uero asseramus, tales a Deo conditore creatas esse, iniustum iudicem esse Deum statuimus, qui satanam in ignem coniiciat.

ΟΜΙΛΙΑ ις'.

Τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους ὑποκεῖσθαι τοῖς πειρασμοῖς καὶ θλίψεσι, ταῖς ἐκ πρώτης ἁμαρτίας βρυούσαις.

§. I.

ΠΑσαι αἱ νοεραὶ οὐσίαι, λέγω δὲ ἀγγέλων, καὶ ψυχῶν, καὶ δαιμόνων, ἀκέραιοι καὶ ἁπλούσταται ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐκτίσθησαν· τὸ δὲ τινὰς ἐξ αὐτῶν τραπῆναι εἰς τὸ κακὸν, ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου προσεγένετο αὐτοῖς· ἰδίῳ γὰρ θελήματι ἐξετράπησαν τοῦ προσήκοντος λογισμοῦ· εἰ δὲ φαμὲν οὕτως ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ κτισθῆναι, ἄδικον κριτὴν λέγομεν τὸν θεὸν, πέμποντα εἰς πῦρ τὸν σατανᾶν.

εἰ

εἰσὶ γάρ τινες τῶν αἱρετικῶν, λέγοντες ὕλην ἄναρχον, καὶ ὕλην ῥίζαν, καὶ ῥίζαν δύναμιν, καὶ ἰσοδυναμίαν. πρὸς τούτους ἂν ἔχοις εὐλόγως ἀντιθεῖναι, ὅτι ποία ἐστὶ λοιπὸν ἡ νικῶσα δύναμις; ἀνάγκη δὲ ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ. λοιπὸν οὐκέτι ἐστὶν ἰσόχρονος, ἢ ἰσοδύναμος ὁ ἡττώμενος. οἱ λέγοντες ἐνυπόστατον τὸ κακόν, οὐδὲν ἴσασι. Θεῷ γὰρ οὐδέν ἐστι κακὸν ἐνυπόστατον, καθὰ τὸ ἀπαθὲς αὐτοῦ καὶ θεϊκόν· ἡμῖν δέ ἐστιν ἐνεργοῦν ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ αἰσθήσει, πάσας ἐπιθυμίας ῥυπαρὰς ὑποβάλλον, οὐ συνεκράθη δὲ οὕτως, ὃν τρόπον τινὲς λέγουσι τὴν μίξιν τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος· ἀλλ᾽ ὡς ἔστιν ἐν μιᾷ χώρᾳ ὁ σῖτος καθ᾽ ἑαυτόν, καὶ τὰ ζιζάνια καθ᾽ ἑαυτά· ὡς ἔστιν ἐν οἴκῳ ὁ λῃστὴς κατ᾽ ἰδίαν, καὶ ὁ οἰκοδεσπότης κατ᾽ ἰδίαν.

§. II. Ἔστι πηγὴ ῥέουσα ὕδωρ καθαρόν, καὶ

Non desunt enim quidam hæretici, qui dicant materiam initio carere, & materiam esse radicem, & radicem esse virtutem, & quidem potestate Deo parem. Cui commode ac scite obiicere possis, quænam ergo demum est virtus palmam reportans? Oportet autem dubio procul potestatem Dei esse; quapropter tempore aut potestate par esse non potest, qui victus succumbit. Qui vero affirmant, malum subsistentiam in aliquo habere, omnium rerum rudes sunt: in Deo enim nullum malum subsistit, cum ipse passionibus non sit obnoxius, & Deitatem possideat: in nobis autem operatur cum omni potestate & sensu, obscœnas omnis generis cupiditates suggerens: non tamen eo modo, quo vinum aqua dilui tradunt, permixtum est: verum perinde ac est in vna eademque regione seorsim situm frumentum, & seorsim lolia: perinde ac est in domo seorsim latro, & seorsim dominus domus.

§. II. Sit fons, qui puram aquam emittat, ac

subiectum habeat cœnum: cum ergo aliquis cœnum turbauerit, totus fons inquinatur: sic quoque anima, si fuerit perturbata, inquinatur & permiscetur malitiæ; fitque satanas consensu vnum cum anima, vtrumque quidem spiritus, ad stuprum, aut cædem committendum. 1. Cor. VI,17. Quocirca, *qui adhæret meretrici, vnum corpus est*. Verum alia hora seorsim anima subsistit, atque pœnitentia eorum, quæ commisit ducta, luget & precatur, atque Dei recordatur. Si enim anima semper demersa esset in malitiam, quo pacto posset hæc facere? cum satanas nunquam velit, vt ad pœnitentiam reuertantur homines; immisericors siquidem est. Itidem mulier, quando cum viro fœdus connubii init, est vnum cum illo, alia vero hora disiuncti sunt: cum sæpius vnus ex iis vita defungatur, alter vero superstes maneat. Non aliter se res habet in societate Spiritus sancti, in vnum spiritum euadunt.

ὑπόκειται βόρβορος· ὅταν ταράξῃ τις τὸ βόρβορον, ὅλη ἡ πηγὴ θολοῦται. οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὅταν ταράσσηται καὶ κιρνᾶται τῇ κακίᾳ καὶ ἕν τι γίνεται ὁ σατανᾶς μετὰ τῆς ψυχῆς, πνεύματα ἀμφότερα, κατὰ τὴν πορνείαν, ἢ τὸν φόνον· διὰ τοῦτο ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστι. πλὴν ἐν ἄλλῃ ὥρᾳ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἐνυπόστατος, μεταμελουμένη ἐφ' οἷς ἔπραξε, καὶ κλαίει, καὶ εὔχεται, καὶ μνημονεύει Θεοῦ· εἰ γὰρ πάντοτε ἦν ἡ ψυχὴ βεβυθισμένη εἰς τὸ κακὸν, πῶς ἠδύνατο ταῦτα πράττειν, τοῦ σατανᾶ μηδέποτε θέλοντος εἰς μετάνοιαν ἔρχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους; ἄσπλαγχνος γὰρ ὑπάρχει. καὶ ἡ γυνὴ κατὰ συντίθεσθαι τῷ ἀνδρὶ, ἓν μετ' αὐτοῦ, ἄλλῃ δὲ ὥρᾳ κεχωρισμένοι εἰσίν· ὅτι πολλάκις ὁ εἷς αὐτῶν ἀποθνήσκει, καὶ ὁ ἕτερος ζῇ· τοιοῦτόν τί ἐστι καὶ ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἓν πνεῦμα γίνονται.

ὁ κολ-

Qui enim Domino adhæret, unus spiritus eſt. Quod fit, 1. Cor. VI, 17.
cum homo abſorbetur a gratia.

§. III. Sunt nonnulli, qui licet guſtum diuinitatis perceperint, adhuc tamen ab adverſario agitantur & vexantur, adeo vt obſtupeſcant, velut adhuc ignari, quod poſt viſitationem diuinam cogitationes vim ſuam exſerant ad myſteria chriſtianæ religionis. Qui vero in iis conſenuere, nulla admiratione ducuntur. Ac perinde vt agricolæ periti, ex longa conſuetudine, ſi feracior ac vberior fuerit anni tempeſtas, non plane absque cura viuunt, ſed exſpectant famem & anguſtiam; nec e diuerſo, ſi fames aut anguſtia eos opprimat, ſpem omnem deponunt, cum viciſſitudinem optime cognitam habeant: eodem modo ſe res habet in ſpiritualibus; vbi enim variis tentationibus oppreſſa fuerit anima, non obſtupeſcit, neque ſpem abiicit; quia nouit, ſe ex permiſſione expoſitam eſſe pro-

bationibus, ac castigari a malitia: nec vicissim quando rerum omnium copia & requie affluit, cura vacat, sed exspectat vicissitudinem. Atque sol, cum sit corpus & opificium, illuminans quoque loca fœtida, cœno ac sordibus plena, nihil læditur aut infuscatur: quanto magis purus & sanctus Spiritus, coniunctus animæ, quæ adhuc a malo affligitur, nihil inde contrahit vitii? Et enim *lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.*

Ioh. 1, 5.

§. IV. Quamuis igitur homo in profunditate sit, ac ditescat gratia, nihilominus adest ei olus ad fouendam malitiam. Habet vero protectorem sibi opitulantem. Quare si quis afflictionibus aut affectionum fluctibus obrutus fuerit, spem non abiicere debet. Magis enim hoc modo peccatum accumulatur & subintrat. Si quis vero perpetuo spem suam in Deo collocarit, attenuatur quodammodo, & exsiccatur malum. Quod igitur quidam ex para-

δευθῆναι ὑπὸ
ας· ὅτε δὲ πάλι
πλέτῳ πολλῷ
ἀναπαύσει ἀμ
ἀλλ' ἐκδέχεται
ταβολήν. καὶ
σῶμα καὶ δημι
ὢν, καταλάμπω
τόπους δυσώδεις
ἐστὶ βόρβορος καὶ
θαρσίαι, ἐδὲν β
ται ἢ μολύνεται
σῳ μᾶλλον τὸ
καὶ ἅγιον πνεῦμα
τῇ ψυχῇ ἔτι ἐν
νῃ ὑπὸ τοῦ πονηρ
συμπεριλαμβάνε
αὐτῶν· καὶ γὰρ
ἐν τῇ σκοτίᾳ φαί
ἡ σκοτία αὐτὸ ἐ
λαβε.

§. IV. Καὶ
ἐν βάθει ἐστὶ, καὶ
τῇ χάριτι ὁ ἀ
ἐστι λάχανον ἐπ
αὐτῷ τῆς κακίας·
ἀντιλήπτορα βο
αὐτῷ· ὅταν ἐν
θλίψεσιν ἢ καὶ
τρικυμίαις, ἐκ
ἀπελπίσαι· ἐπὶ
γὰρ ἔτω παχύν
ἁμαρτία καὶ ἐπεισ
ται. ὅταν δὲ ἔχῃ τι
τοτε τὴν ἐλπίδα τ
ὥσπερ λεπτύνετα
ἐξυδαροῦται τὸ κα
ἐν εἶναί τινας πα

λυμένους, ἢ λελωβημένους, πυρέσσοντας καὶ ἀσθενοῦντας, τοῦτο ἐκ τῆς ἁμαρτίας προσεγένετο. αὕτη γὰρ ῥίζα ἐστὶ πάντων τῶν κακῶν. καὶ τὰ πάθη δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν κακῶν διαλογισμῶν ἐξ αὐτῆς εἰσιν· ὥσπερ ἐὰν ἡ πηγὴ ῥέουσα, καὶ ἔχῃ τοὺς παρακειμένους τόπους διύγρους καὶ νοτερούς· θέρμης δὲ γενομένης, καὶ αὐτὴ καὶ οἱ ἔγγιστα τόποι ξηραίνονται· οὕτως καὶ εἰς τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ, εἰς οὓς πλεονάζει ἡ χάρις, ξηραίνει τὴν τοῦ πονηροῦ ἐπιθυμίαν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φυσικήν, ἐπειδὴ νῦν οἱ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι μείζονες γίγνονται τοῦ πρώτου Ἀδάμ.

§. V. Ὁ Θεὸς ἀπερίγραπτός ἐστι καὶ ἀκατάληπτος, πανταχοῦ ἐπιφαινόμενος, καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὑποκάτω τῆς ἀβύσσου· καὶ οὐχὶ κατὰ μετάβασιν, ὃν τρόπον οἱ ἄγγελοι κατερχόμενοι ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· ἔστι γὰρ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἔστιν ὧδε. ἀλλ' ἐρεῖς μοι πῶς δύναται ὁ Θεὸς ἐν τῇ γεέννῃ εἶναι, ἢ πῶς δύναται ἐν

lysi, ex partium quarundam mutilatione, ex febri, & ex morbis laborent, hoc totum a peccato proficiscitur. Hoc siquidem radix est omnium malorum: & affectiones concupiscentiarum animæ, & prauarum cogitationum, ex eo scaturiunt. Perinde ac si fons decurrat, cui loca proxime subiecta sint vliginosa & humida: calore vero ingruente, tam fons, quam loca proxima, exsiccantur: sic quoque seruis Dei accidit, in quibus abundat gratia; exsiccat enim non solum concupiscentias a satana, verum etiam a natura, suggestas: eo quod nunc viri Dei præstantiores sint primo Ada.

§. V. Deus incircumscriptus est & incomprehensus, vbique apparens in montibus, & in mari, & subter abyssum; & id quidem non ratione transitus, sicut angeli descendunt e cœlo in terram. Est enim in cœlo, est quoque hic. Verum obiicies mihi, quo pacto potest Deus esse in gehenna, aut quo pacto pot-

est in tenebris esse, aut in satana, aut in locis graueolentia fœtidis? Respondeo tibi, pati ipsum non posse, atque omnia continere: incircumscriptus enim est. Satanas vero, qui est eius creatura, ligatur. Bonum autem ipsum nec sordibus inquinatur, nec tenebris offunditur. Quod si neges, eum omnia continere, & gehennam, & satanam, ipsum facis circumscriptum, quoad eum locum, in quo habitat ille nequam, vt inde inquiramus alium eo superiorem. Necesse est enim, Deum ipsum ubique superiorem esse. Verum propter mysteria diuinitatis & subtilitatem eius, tenebræ, quæ ab eo capiuntur, eum non comprehendunt: nec quod malum est, particeps esse potest puritatis, quæ est apud Deum. In Deo ergo nihil mali subsistit, quia re omnino nulla lædi potest.

τῷ σκότει εἶναι, ἢ ἐν τῷ σατανᾷ, ἢ τόποις ὅπου ἐστὶ δυσωδία; ἀποκρίνομαί σοι κἀγώ, ὅτι ἀπαθής ἐστι καὶ πάντα περιέχει· ἀπερίγραπτος γάρ ἐστι καὶ ὁ σατανᾶς ὡς κτίσμα αὐτοῦ δεσμεῖται. τὸ δὲ ἀγαθὸν οὔτε ῥυποῦται οὔτε σκοτίζεται. εἰ δὲ οὐ λέγεις αὐτὸν περιέχειν τὰ πάντα, καὶ τὴν γέενναν, καὶ τὸν σατανᾶν, ποιεῖς αὐτὸν περιγραπτὸν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐστιν ὁ πονηρός, ἵνα ζητῶμεν ἄλλον ἀνώτερον αὐτοῦ· ἀνάγκη γὰρ τὸν Θεὸν πανταχοῦ ἀνώτερον αὐτὸν εἶναι· διὰ δὲ τὸ μυστήριον τῆς θεότητος καὶ τὴν λεπτότητα ἐν αὐτῷ περιεχόμενον τὸ σκότος, οὐ καταλαμβάνει αὐτόν· οὔτε δύναται τὸ κακὸν μετέχειν τῆς καθαρότητος, ἣ ἐν αὐτῷ ἐστι. τῷ οὖν Θεῷ οὐδὲν κακὸν ἐνυπόστατον, ἐπεὶ οὐδὲν ἀδικεῖται.

§. VI. In nobis vero hæret malum, eo quod habitet in corde, & vires suas ibidem exserat, suggerens cogitationes

§. VI. Ἡμῖν δέ ἐστι κακὸν διὰ τὸ οἰκεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐνεργεῖν, ὑποβάλλον λογισμοὺς

ποιη-

πονηρὰς καὶ ῥυπαρὰς, καὶ μὴ συγχωρεῖν καθαρῶς προσεύχεσθαι, ἀλλ' αἰχμαλωτίζειν τὸν νοῦν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον. εἰσδύεται εἰς τὰς ψυχὰς, ἅπτεται δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ὀστέων μελῶν. ὥσπερ οὖν ἔστιν εἰς τὸν ἀέρα ὁ σατανᾶς, καὶ ὁ Θεὸς παρὼν ἐκεῖ οὐδὲν ἀδικεῖται, οὕτως καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστιν ἡ ἁμαρτία, ὁμοίως δὲ καὶ χάρις Θεοῦ συνέστι μηδὲν ἀδικουμένη. ὥσπερ ἐὰν ᾖ δοῦλος ἐγγὺς τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, οὗτος πάντοτε ἔγγιστα αὐτοῦ ὢν ὑπὸ φόβον ἐστὶ, μηδὲν ἄνευ αὐτοῦ διαπραττόμενος· οὕτως καὶ ἡμεῖς τῷ δεσπότῃ Χριστῷ τῷ καρδιογνώστῃ τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν ἀνατιθέναι καὶ φανεροῦν ὀφείλομεν, καὶ ἔχειν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν ἐπ' αὐτὸν, ὅτι αὐτός μου ἐστὶ δόξα, καὶ αὐτός μου ἐστὶ πατὴρ, καὶ αὐτός μου ἐστὶ πλοῦτος. πάντοτε οὖν ἐν τῇ συνειδήσει ὀφείλεις ἔχειν τὴν μέριμναν καὶ τὸν φόβον. ἐὰν δὲ καί τις μὴ ἔχῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πεφυτευμένην καὶ πεπηγμένην ἐν ἑαυτῷ, ἔστω νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὡς φυσικὸν εἶναι προσκεκολλημένον τῇ ψυχῇ,

prauas & obſcœnas, nec permittens preces effundere puras, ſed captiuam ducens mentem in hoc ſeculum. Induit igitur animas, atque attigit quoque oſſea membra. Quemadmodum igitur ſatanas eſt in aere, & Deus, qui præſto ibi eſt, nihil læditur omnino: ſic peccatum eſt in anima, ſimiliter quoque gratia diuina, nec tamen læditur. Perinde ac ſi ſit ſeruus iuxta dominum ſuum, qui cum perpetuo, dum ab eius latere eſt, ſit ſub metu, nihil abſque eius iuſſu ſuſcipit: ſic quoque nos Domino Chriſto cordium exploratori cogitationes noſtras exponere atque aperire, ac ſpem & fiduciam in eo collocatam habere debemus, dicentes: *Ipſe eſt gloria mea, ipſe eſt pater meus, ipſe diuitiæ meæ.* Perpetuam igitur in conſcientia habere debes ſolicitudinem ac metum. Quod ſi quis gratiam diuinam plantatam & infixam in ſeſe non habeat, noctu diuque curet, vt, tanquam naturale ſit, adhæreat animæ id,

quod ad horam ipſum ducit, excitat, atque dirigit ad ea, quæ bona ſunt, vt ſaltem curam habeat, metum ac laborem, tanquam naturalem & immutabilem contritionem cordis perpetuo infixam.

τὸ καθ' ὥραν ὁδηγοῦν αὐτὸν καὶ διυπνίζον, καὶ ὑπορθοῦν εἰς τὰ ἀγαθά· ἵνα γοῦν τὴν μέριμναν ἔχῃ τὸν φόβον, τὸν πόνον, ὡς φυσικὸν καὶ ἄτρεπτον τὸν συντριμμὸν τῆς καρδίας πάντοτε πεπηγμένον.

§. VII. Quemadmodum autem apis ſecreto fauum fingit ac conſtruit in alueo; ſic quoque gratia ſecreto exercet in cordibus dilectionem ſuam, & quod amarum eſt mutat in dulce, quod autem aſperum, in id quod leue eſt. Sicut autem faber argentarius & ſculptor, quando diſcum ſculpit, aliquatenus operit varia illa, quæ ſculpit animalia: vbi vero opus fecerit, tunc profert illum in luce ſplendentem: ſic quoque Dominus verus ille artifex, ſculpit corda noſtra, ac occulte renouat, donec e corpore diſcedant, atque tum conſpicua fit animæ pulchritudo. Qui enim ſupellectilem parare in eaque animalcula exprimere volunt, primum ceram effigiant, atque

§. VII. Ὥσπερ δὲ μέλισσα κρυπτῶς ἐργαζομένη τὸ κηρίον ἐν τῷ κοσκίνῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις κρυπτῶς ἐργάζεται ἐν ταῖς καρδίαις τὴν ἑαυτῆς ἀγάπην, καὶ μεταβάλλει ἀπὸ πικρότητος εἰς γλυκύτητα, ἀπὸ τραχύτητος εἰς λειότητα· ὥσπερ δὲ ἀργυροκόπος καὶ ἀναγλυφάριος ἀναγλύφων δίσκον κατὰ μέρος σκεπάζει ἅπερ γλύφει διάφορα ζῴδια· ὅταν δὲ τελέσῃ, τότε φανεροῖ αὐτὸν ἐξαστράπτοντα τῷ φωτί· οὕτως καὶ ὁ κύριος ὁ ἀληθινὸς τεχνίτης ἀναγλύφει τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ἀνακαινίζει ἐν μυστηρίῳ, ἕως οὗ ἐκδημήσωσιν ἐκ τοῦ σώματος, καὶ τότε φαίνεται τῆς ψυχῆς τὸ κάλλος. οἱ γὰρ θέλοντες σκεύη κατασκευάσαι, καὶ ἐνυφᾶναι ζῴδια, πρῶτον κηροπλαστοῦσι, καὶ

οὕτως

οὕτως ἐκχέουσι καθ' ὁμοιότητα ἐκείνου, ὥστε τὸ ἔργον κατ' ἐκεῖνο ἀποτελεσθῆναι τὸ σχῆμα· οὕτως καὶ ἡ ἁμαρτία πνεῦμα οὖσα εἰκόνα ἔχει, καὶ μεταβάλλεται εἰς μορφὰς πολλάς. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἔσω ἄνθρωπος ζώδιόν ἐστί τι, ἔχον εἰκόνα καὶ μορφήν· ὁμοίωμα γάρ ἐστι τοῦ ἔξω ἀνθρώπου ὁ ἔσω. μέγα οὖν ἐστι τὸ σκεῦος καὶ τίμιον, ἐπειδὴ ἀπὸ πάντων τῶν κτισμάτων ἐκεῖ εὐδόκησεν ὁ κύριος· καὶ οἱ μὲν ἀγαθοὶ λογισμοὶ τῆς ψυχῆς ἐοίκασι λίθοις τιμίοις καὶ μαργαρίταις, οἱ δὲ ἀκάθαρτοι λογισμοὶ μεμεστωμένοι εἰσὶν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, καὶ δυσωδίας.

§. IIX. Οἱ οὖν χριστιανοὶ ἄλλου αἰῶνός εἰσιν, υἱοὶ Ἀδὰμ τοῦ ἐπουρανίου, γέννημα καινόν, τέκνα πνεύματος ἁγίου, ἀδελφοὶ Χριστοῦ φωτεινοί, ὅμοιοι τῷ πατρὶ αὐτῶν Ἀδὰμ τῷ πνευματικῷ καὶ φωτεινῷ, ἐκείνης τῆς πόλεως, ἐκείνου τοῦ γένους, ἐκείνης τῆς δυνάμεως· οὐκ εἰσὶ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ ἄλλου κόσμου εἰσίν· αὐτὸς γὰρ λέγει·

tum ad imaginem illam fundunt, vt opus ſecundum effigiem illam abſolutum reddatur: non aliter peccatum, cum ſit ſpiritus, imaginem habet, ac in varias formas conuertitur. Similiter interior quoque homo animalculum quoddam eſt, imagine & forma præditum: ſiquidem ſimilitudo eſt exterioris hominis interior. Præclarum ergo ac pretioſum vas eſt, quia præ omnibus creaturis in eo Domino complacitum eſt. Et bonæ quidem cogitationes aſſimilantur lapidibus pretioſis & margaritis; impuræ vero cogitationes plenæ ſunt oſſium mortuorum, & omnia ſpurcitiei ac fœtoris.

§. IIX. Chriſtiani ergo alterius ſunt ſeculi, filii Adæ cœleſtis, germen nouum, filii Spiritus ſancti, illuſtres fratres Chriſti, ſimiles patris ſui, Adæ ſpiritualis, & illuſtris illius ciuitatis, illius generis ac illius virtutis; nequaquam ſunt huius mundi, ſed alterius mundi ſunt. Ipſe enim ait:

Iob. XVII, 16. *Non estis de hoc mundo, quoniam nec ego sum de hoc mundo.* Verum perinde ac mercator ex longa peregrinatione reuersus, auctaq; sua negotiatione ad suos mittit, vt construant sibi domos & hortos, ac vestimenta conficiant necessaria: & cum peruenerit ad sua, tum magnas diuitias adfert; magna vero excipiunt eum lætitia, tum domestici, tum cognati. Sic quoque se res habet in spiritualibus rebus, si quidam mercati fuerint cœlestes diuitias, norunt id eorum ciues, hoc est, spiritus sanctorum & angelorum, & admiratione ducti, dicunt: *Immensas diuitias consecuti sunt fratres nostri, qui in terris sunt.* Hi ergo cum secum habeant Dominum, cum discedunt, magna cum lætitia veniunt ad cœlestes incolas; quos excipiunt, qui sunt a latere Domini, ac qui illic eis domos & hortos & splendida atque sumtuosa vestimenta præparant, excipiunt.

οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἔμπορος ἀπὸ πολλῶν μονῶν ἀπερχόμενος καὶ πολυπλασιάζων αὐτοῦ τὴν ἐμπορίαν, ἀποστέλλει πρὸς τοὺς ἰδίους ἐπὶ τῷ κτίσαι αὐτῷ οἴκους, παραδείσους, ἐνδύματα ἀναγκαῖα· καὶ ὅταν ἀναλύσῃ εἰς τὰ ἴδια, τότε πλοῦτον πολὺν ἐπιφέρεται, μετὰ πολλῆς δὲ χαρᾶς προσδέχονται αὐτὸν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ καὶ προσγενεῖς· οὕτω καὶ τοῖς πνευματικοῖς, οἵτινες ἐμπορεύονται τὸν ἐπουράνιον πλοῦτον, ἴσασιν οἱ συμπολῖται, τουτέστι τὰ πνεύματα τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἀγγέλων, καὶ θαυμάζουσι λέγοντες, εἰς μέγαν πλοῦτον εἰσῆλθον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς. ἔχοντες οὖν οὗτοι μεθ᾽ ἑαυτῶν τὸν κύριον ἐν τῇ ἀναλύσει, ἐν μεγάλῃ χαρᾷ ἔρχονται πρὸς τοὺς ἄνω καὶ δέχονται αὐτοὺς οἱ τοῦ κυρίου, ἐκεῖ ἑτοιμάσαντες αὐτοῖς οἴκους καὶ παραδείσους, καὶ ἐνδύματα ὁλόλαμπρα καὶ πολυτελῆ.

§. IX. Sobrietate igitur in omnibus opus est, ne,

§. IX. Νήψεως οὖν ἐν πᾶσι χρεία, ἵνα μὴ καὶ

καὶ ἃ δοκοῦμεν ἔχειν ἀγαθὰ, πρὸς βλάβην ἡμῶν γένωνται· καὶ γὰρ οἱ χρηστοὶ κατὰ φύσιν, ἐὰν μὴ ἀσφαλίσωνται, κατὰ μικρὸν δι' αὐτῆς τῆς χρηστότητος ὑποσύρονται, καὶ οἱ ἔχοντες σοφίαν, δι' αὐτῆς τῆς σοφίας κλέπτονται. δεῖ οὖν ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι, συγκεκραμένον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, τὸ χρηστὸν μετὰ τοῦ ἀποτόμου, τὸ σοφὸν μετὰ διακρίσεως, τὸν λόγον μετὰ τοῦ ἔργου, τὸ ὅλον πεποιθέναι ἐπὶ κύριον, καὶ μὴ ἐφ' ἑαυτόν· ἡ γὰρ ἀρετὴ διὰ πολλῶν ἀρτύεται, ὥσπερ ἔδεσμά τι τῶν ἀναγκαίων διὰ κονδίτου ἢ ἑτέρου τινὸς, καὶ τοῦτο οὐ μόνον διὰ μέλιτος, ἀλλὰ καὶ πεπέρεως, καὶ οὕτως εὑρίσκεται χρήσιμον.

§. X. Οἱ λέγοντες μὴ εἶναι τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, οὕτως εἰσὶν, ὡς ὑπὸ πλημμύρας ὑδάτων πολλῶν καταπεποντισμένοι, καὶ τοῦτο μὴ ὁμολογοῦντες, ἀλλὰ λέγοντες, ἦχον ὑδάτων ἠκούσαμεν· οὕτω καὶ αὐτοὶ καταπεποντισμένοι ὑπὸ τοῦ βυθοῦ τῶν κυμάτων τῆς κακίας, οὐ λέγουσιν εἶναι ἐν τῷ νῷ καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτῶν τὴν

quæ videmur possidere bona, in perniciem nostram vertantur. Nam qui natura sunt benigni, ni sibi caueant, parum abest, quin ab ipsa bonitate subtrahantur, & qui sapientia pollent, quin ab ea ipsa surripiantur. Oportet ergo in omnibus partibus, temperatum esse hominem, nempe humanitatem cum severitate permixtam habere, sapientiam cum iudicio, sermonem cum opere, atque omnino fiduciam suam in Domino, non seipso collocare. Virtus enim conditur variis modis, tanquam cibus quidam necessarius conditu aut alio quodam, & hoc non tantum melle, sed etiam pipere, & ita reperitur vtilis.

§. X. Qui afferunt, non esse peccatum in homine, perinde sunt, ac qui inundatione ingentium aquarum demersi, hoc ipsum fateri verentur, sed aiunt: *sonum aquarum audiuimus.* Sic quoque profundis malitiæ fluctibus demersi, negant, in mente ac cogitationibus suis peccatum,

hærere. Alii ſunt igitur, qui ſermone quidem valent, & loquuntur, non tamen ſale cœleſti conditi ſunt; narrantque multa de menſa regia; cum tamen nihil comederint, nec quicquam adepti ſint. Alius vero eſt, qui conſpecto rege, apertisque ſibi theſauris, ingreditur, ac hæreditatem cernit, edens & bibens de cibis illis pretioſiſſimis.

ἁμαρτίων· ἄλλοι δέ εἰσιν, οἱ λόγον μὲν ἔχοντες καὶ λαλοῦντες, μὴ ἠρτυμένοι δὲ τοῦ ἐπουρανίου ἅλατι, καὶ διηγοῦνται περὶ τραπέζης βασιλικῆς μηδὲν φαγόντες, ἢ κτησάμενοι· ἄλλος δέ ἐστιν ὁ θεασάμενος αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ ἀνοιγέντων αὐτῷ θησαυρῶν, εἰσελθὼν, καὶ κληρονομήσας καὶ φαγὼν καὶ πιὼν ἐκ τῶν ἐδεσμάτων ἐκείνων τῶν πολυτελῶν.

§. XI. Perinde vero ac matrem, habentem vnicum filium, formoſiſſimum, ſapientem, omnique bonorum genere exornatum, in quo omnem ſpem ſitam habet, ſi eum contingat ab illa terris mandari, nihil niſi dolor aſſiduus, & luctus conſolationem non admittens occupat; ſic quoque mens, quaſi a Deo mortua ſit anima, lugere debet, ac lacrymas effundere, continuoque mœrore affici, contritum habere cor, cum metu & ſollicitudine vitam agere, & continua fame ac ſiti ipſius boni laborare. Talem poſtmodum ample-

§. XI. Ὥσπερ ἐὰν ἡ μήτηρ ἔχουσα υἱὸν μονογενῆ, εὐειδέστατον, σοφὸν, πᾶσι κεκοσμημένον ἀγαθοῖς, ἐφ' ᾧ ἔχει πάσας τὰς ἐλπίδας, καὶ συμβῇ τοῦτον ταφῆναι ἐξ αὐτῆς, λοιπὸν προσγίνεται αὐτῇ πόνος ἄπαυστος, καὶ πένθος ἀπαραμύθητον· οὕτως καὶ ὁ νοῦς ὡς ἀποθανούσης ἀπὸ Θεοῦ τῆς ψυχῆς, ὀφείλει πένθος ἀναλαβεῖν καὶ δάκρυα, πόνον ἄπαυστον, συντετριμμένην ἔχειν καρδίαν, ὑπὸ φόβου εἶναι καὶ μερίμνης, ἔχειν δὲ καὶ τὴν πεῖναν καὶ δίψαν τοῦ ἀγαθοῦ πάντοτε· τὸν τοιοῦτον λοιπὸν δια-

δέχε

χάρις θεοῦ καὶ
καὶ οὐκέτι ἐστὶν ἐν
τῷ πένθει, ἀλ-
λ' ὡς ὁ εὑρὼν θη-
καὶ πάλιν τρέ-
πως ἀπολέσῃ αὐ-
έρχονται γὰρ οἱ
ὥσπερ ἐάν τις εἰς
λῃστρείας, καὶ
ἐμπεσὼν, μετὰ
καμάτου διαφύ-
μετὰ ταῦτα εὐ-
πορίαν μεγάλην,
όστασιν πολλὴν,
δέδοικε ζη-
διὰ τὸν πλεονά-
πλοῦτον· οὕτως καὶ
ατικοὶ, πρῶτον
τες ἐν πολλοῖς
μοῖς καὶ φοβε-
τοις· εἶτα χάρι-
πληρωθέντες καὶ με-
νοι τῶν ἀγαθῶν,
δεδοίκασι τοὺς
ς αὐτοὺς συλῆ-
ειδὴ ὁ πλοῦτος
αὐτοῖς ὀλίγος·
δὲ καὶ φόβον, οὐ
δυμένων τὰ πο-
νεύματα, ἀλλὰ
μεριμνῶν, πῶς
σι τὰ ἐμπιστευ-
θεῖσι πνευματι-
ίσματα.

II. Ἔχει δὲ ὁ τοιοῦ-

ctitur gratia Dei & ſpes, nec vltra eſt in luctu, ſed gaudio perfunditur, perinde ac ille, qui theſaurum reperit, ac rurſus intremiſcit, ne quo pacto eum perdat. Inſurgunt enim latrones. Perinde vero ac qui in multas latronum rapinas & pericula illapſus, non absque magno labore euadit, ac poſtea, ingentibus opibus ac facultatibus inuentis, non amplius damnum illud propter affluentiam diuitiarum metuit: ſic quoque ſpirituales homines, qui prius per multas tentationes & formidabilia loca tranſierunt: deinde gratia impleti, bonisque cumulati ſunt, non amplius illos formidant, qui deprædari eos volebant, quoniam haud exiguæ ſunt ipſorum opes; non tamen prorſus metu ac timore omni carent, metu, inquam, non qualis eſt, qui extimeſcunt malos ſpiritus; ſed hoc metu ac ſolicitudine vrgentur, quomodo rite adminiſtrent concredita ſibi ſpiritualia dona.

§. XII. Verum qui eiusmo-

di est, reputat se abiectiorem omnibus peccatoribus, talemque cogitationem, velut naturalem, sibi insitam habet; & quanto magis in notitia Dei proficit, tanto simpliciorem se existimat idiotam: & quanto magis didicerit, eo rudiorem se reputat. Hæc autem gratia directrix velut innata animæ, peragit. Quemadmodum si sit infans, quia iuuene gestetur, is qui eum portat, circumfert eundem quocunque libuerit: sic quoque gratia, in profundo vires suas exserens, gestat animum, eumque defert ad cœlos, ad mundum perfectum, ad æternam requiem. Verum in ipsa gratia sunt gradus & dignitates. Alius enim est præfectus militum, qui liberam habet adeundi regis potestatem: alius vero est dux. Perinde vero vt domus fumo repleta, eum effundit in aerem externum; sic etiam in anima redundans malitia effunditur foras, ac fructus producit. Et sicut ii, quibus gerendæ præfecturæ, aut custodiendi the-

τος ἐξουθενούμενον ἑαυτὸν παρὰ πάντας ἁμαρτωλοὺς καὶ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸν τοιοῦτον λογισμὸν ἐμφυτευθέντα ὡς φυσικόν, καὶ ὅσον εἰσέρχεται εἰς γνῶσιν Θεοῦ, τοσοῦτον ἔχει αὐτὸν ἰδιώτην· καὶ ὅσον μανθάνει, ὡς μηδὲν εἰδώς ἐστι. ταῦτα δὲ ἡ χάρις διακονοῦσα, ὡς φυσικὰ ἐν τῇ ψυχῇ ἀπεργάζεται· ὥσπερ ἐὰν ᾖ παιδίον ὑπὸ νεανίσκου βασταζόμενον καὶ ὁ βαστάζων αὐτὸ περιφέρει ὅπου θέλει· οὕτω καὶ ἡ κατὰ βάθος ἐνεργουμένη χάρις βαστάζει τὸν νοῦν, καὶ ἀναφέρει εἰς τοὺς οὐρανούς, εἰς τὸν τέλειον κόσμον, εἰς τὴν αἰώνιον κατάπαυσιν. καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ χάριτι εἰσὶ μέτρα καὶ ἀξιώματα, ἄλλος ἐστὶν ὁ στρατηλάτης ἔχων παῤῥησίαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ὁ ἄλλος ἐστὶν ὁ ἡγεμών. ὥσπερ οἶκος πεπληρωμένος καπνοῦ ὑπερεκχεῖ τοῦτον, καὶ εἰς τὸν ἔξω ἀέρα· οὕτως καὶ ἐν τῇ ψυχῇ μεστωμένη ἡ κακία ὑπερεκχεῖται ἔξωθεν καὶ ἐκτελεῖ καρπούς. ὡς οἱ ἐγκεχειρισμένοι ἀρχὰς ἐπαρχότητος, ἢ θησαυ-

ρῶν

...λακὸν πάντα τὸν
...ν μερίμνῃ εἰσὶ,
...ρα προσκρούσω-
...σιλεῖ· οὕτω καὶ
...πευθέντες ἔργον
...κὸν ἀεὶ ἐν μερ-
..., καὶ ἔχοντες
..., ὥσπερ οὐκ
...πεπαυμένοι· ἡ
γὰρ τοῦ σκότους
...οῦσα τῇ πόλει,
... ψυχῇ, καὶ οἱ
...ντες βάρβαροι
... αὐτῆς, ἐξω-
αὐτῆς·

Ἀποστέλλει γὰρ
...ὺς Χριστὸς εἰς
τῆς πόλεως, καὶ
...ς τυράννους, καὶ
... ἐπουράνιον, καὶ
... πνευμάτων ἁ-
κατοικίζει, ὥσ-
...α ἰδίαν· καὶ λοι-
ὁ ἥλιος ἐν τῇ
καὶ ἀκτῖνες αὐτοῦ
...ιν εἰς ὅλα τὰ
...σιν ἐκεῖ λοιπὸν
...ήνη ἡ βασιλεύ-
...γὼν τοῦ ἀνθρώ-
...θλησις, καὶ δο-
καὶ ἡ πρὸς Θε-
τότε φαίνεται,
...ιτος ὑποστελ-
...αθρίσεται καὶ
τὸν Θεὸν ἀλ-
..., ὅτι εἰσὶ πο-
...κόντων, καὶ
...όντων, καὶ

ſauri regii, cura commiſſa eſt, nunquam curis vacant, ne quo pacto regem offendant: ſic quoque quorum fidei opus aliquod ſpirituale commiſſum eſt, continua ſolicitudine tenentur; & ita quiete fruuntur, perinde ac ſi ea carerent. Regnum enim tenebrarum ſubintrans ciuitatem, hoc eſt, animam, & barbari occupantes eius paſcua, ex illa expelluntur.

§. XIII. Mittit enim rex Chriſtus, qui vindictam de ciuitate illa ſumant, & tyrannos in vincula coniicit, ac exercitum cœleſtem, & ordines ſpirituum ſanctorum illic collocat, tanquam in patria propria. Tum vero ſol in corde ſplendet, & radii eius penetrant omnia membra, atque ibi ſumma pax imperium tenet. Verum certamen ac pugna hominis, probatio, & erga Deum beneuolentia tunc apparet, quando gratia ſe ſubducente, virum ſe præſtat, & clamat ad Dominum. Cum vero audis, fluuios eſſe draconum, ora leonum, &

cœlestium mysteriorum. Quinimo hi sunt filii & domini, vincti ac captiui dii, abiectissimi, crucifixi, ac consecrati. Si enim vnctio olei, a planta aspectabili & ligno visibili profecta, tantam habuit virtutem, vt eo perungi dignitatem citra omnem controuersiam consequerentur (ratum enim erat, vt constituerentur ipsi reges:) quo
1. Sam. XVI, 13. etiam David inunctus, statim persequutionibus & afflictionibus expositus est, ac septi-
2. Sam. II, 4. mo post anno rex factus: quanto magis ii, qui secundum mentem & interiorem hominem, sanctificante &
Psalm. XLV, 8. lætificante, cœlesti ac spirituali exultationis oleo, perunctus est, recipiunt signum regni illius incorruptibilis, æternæque virtutis, arrhabonem scilicet Spiritus, ipsum Spiritum sanctum & paracletum? (intellige vero paracletum, qui consoletur, & gaudio perfundat afflictionibus oppressos.)

§. II. Hi vnguento ex ligno vitæ IESV CHRISTI,

ἐπουρανίων μυστηρίων. οὗτοί εἰσι καὶ υἱοὶ, καὶ κύριοι, καὶ θεοὶ δεδεμένοι, ᾐχμαλωτισμένοι, βεβυθισμένοι, ἐσταυρωμένοι, ἀφιερωμένοι· εἰ γὰρ τὸ χρῖσμα τοῦ ἐλαίου, ὅπερ ἐκ φυτοῦ φαινομένου, καὶ ξύλου ὁρατοῦ, τοσαύτην εἶχε δύναμιν, ὥστε τοὺς χριομένους ἀναντιῤῥήτως ἀξίωμα λαμβάνειν· ἦν γὰρ κεκυρωμένον, ὥστε καθίστασθαι αὐτοὺς βασιλεῖς· ὁ καὶ Δαβὶδ χρισθεὶς εὐθέως διωγμοῖς περιέπεσε καὶ ἐθλίβετο, καὶ μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐγένετο βασιλεύς· πόσῳ μᾶλλον ὅσοι χρίονται κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, τὸ ἁγιαστικὸν καὶ χαροποιὸν ἔλαιον τῆς ἀγαλλιάσεως, τὸ οὐράνιον, καὶ πνευματικὸν, δέχονται τὸ σημεῖον τῆς βασιλείας ἐκείνης τῆς ἀφθάρτου καὶ ἀϊδίου δυνάμεως, τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ πνεύματος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ παράκλητον; ἄκουε δὲ παράκλητον, καὶ τὸ παρακαλοῦν καὶ χαροποιοῦν τοὺς ἐν θλίψεσιν ὄντας.

§. II. Οὗτοι ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ,

δικαίως οὖν ὁ πνευματοφόρος πενθεῖ σου τὴν πτῶσιν, λέγων, ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. δόξα πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

merito ergo deplorat casum tuum ille Spiritu plenus, inquiens: *Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Psalm. XCIX, 21. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, in secula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ ιζ.

Περὶ τῆς πνευματικῆς τῶν χριστιανῶν χρίσεως καὶ δόξης, καὶ ὅτι ἄνευ Χριστοῦ σωθῆναι ἢ ζωῆς αἰωνίου μέτοχον γίνεσθαι ἀδύνατόν ἐστι.

§. I.

ΟΙ τέλειοι χριστιανοὶ οἱ καταξιωθέντες ἐλθεῖν εἰς μέτρα τελειότητος, καὶ γενέσθαι ἐγγύτατοι βασιλέως, οὗτοι τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ πάντοτε ἀφιερωμένοι εἰσίν· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν προφητῶν τὸ χρῖσμα ἦν ὅλον τιμιώτερον, ἐπειδὴ εἰς βασιλεῖς καὶ προφήτας ἐχρίοντο, οὕτω νῦν οἱ πνευματικοὶ τὸ ἐπουράνιον χρῖσμα χριόμενοι, γίνονται χριστιανοὶ κατὰ χάριν, ὥστε εἶναι αὐτοὺς βασιλεῖς καὶ προφήτας

HOMILIA XVII.

De spirituali christianorum vnctione & gloria: & quod absque Christo saluari, aut vitam æternam consequi impossibile sit.

§. I.

CHristiani perfecti, qui digni habentur attingere gradum perfectionis, ac fieri regi proximi, hi cruci Christi perpetuo consecrati sunt. Quemadmodum enim prophetarum temporibus vnctio erat res omnino preciosa, cum in reges & prophetas vngerentur: sic quoque nunc spirituales, cœlesti vnctione peruncti, euadunt christiani per gratiam, vt ipsi sint reges & prophetæ

cit purpuram; eumque contingat fieri regem, & coronari, nouitate rerum non obstupescit, nec metu percellitur, eo, quod longo tempore in arcanis palatii exercitus fuerit; nequaquam enim fieri solet, vt e gregariis, simplicibus atque mysteriorum ignaris hominibus, accedat ad regni administrationem, sed solum ii, qui doctrina & experientia instructi sunt. Sic quoque christianis, qui regnaturi sunt in illo seculo, nihil noui & inexpectati accidit, quippe qui antea iam nouerunt mysteria gratiæ: propterea enim, quod homo transgressus sit fines mandati, diabolus vniuersam animam caliginoso velamine operuit: verum postmodum accedit gratia, & exuitur prorsus velamen illud, ita vt postea anima, pristinæ puritati atque propriæ statui naturæ, creaturæ scilicet puræ atque irreprehensibili, restituta perpetuo ac pure purisque oculis gloriam veri luminis conspiciat, verumque so-

τοῦ τὴν πορφύραν· συμ-
βῇ δὲ τοῦτον γενέσθαι βα-
σιλέα, καὶ στεφανωθῆ-
ναι, οὐ ξενίζεται, οὔτε
πτοεῖται, ἐπειδὴ ἐν πολ-
λῷ χρόνῳ ἐγεγυμνάσθη
εἰς τὰ μυστήρια τοῦ παλα-
τίου. οὐ γὰρ ἐνδέχεταί τι-
να τῶν αἰχμαλώτων καὶ
ἰδιωτῶν καὶ ξένων τῶν
μυστηρίων εἰσελθεῖν, καὶ
βασιλεῦσαι, εἰ μὴ τοὺς
ἐμπείρους καὶ πεπαιδευ-
μένους· οὕτως καὶ οἱ χρι-
στιανοὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰ-
ῶνι μέλλοντες βασι-
λεύειν, οὐ ξενίζονται,
ἤδη προεγνωκότες τὰ
μυστήρια τῆς χάριτος·
ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἄνθρωπος
παρέβη τὴν ἐντολήν, ὁ
διάβολος ὅλην τὴν ψυ-
χὴν ἐκάλυψε καλύμ-
ματι σκοτεινῷ. λοιπὸν
οὖν ἔρχεται ἡ χάρις, καὶ
ἀπεκδύεται ὅλον τὸ
σκέπασμα, ὥστε λοιπὸν
τὴν ψυχὴν καθαρὰν
γενομένην καὶ ἀπολαβοῦ-
σαν τὴν ἰδίαν φύσιν, τὸ
κτίσμα τὸ ἄμωμον καὶ
καθαρὸν, πάντοτε λοι-
πὸν καθαρῶς ἐν τοῖς κα-
θαροῖς ὀφθαλμοῖς τὴν
δόξαν τοῦ φωτὸς τοῦ ἀλη-
θινοῦ καθορᾶν, καὶ τὸν
ἀληθινὸν ἥλιον τῆς δι-
καιοσύνης ἐξαστράπτον-

τα

ῦ φυτοῦ τοῦ ἐπου-
ριόμενοι, κατα-
ἐλθεῖν εἰς μέτρα
ότητος, τῆς βασι-
είας καὶ τῆς υἱοθεσί-
ας συμμύσται ἐπου-
ασιλέως, ἔχοντες
ίαν πρὸς τὸν παν-
ορα, εἰσερχόμενοι
παλάτιον αὐτοῦ,
ἄγγελοι καὶ τὰ
τα τῶν ἁγίων, καὶ
ες ἐν τῷ κόσμῳ
λέπω γὰρ τὴν τε-
κληρονομίαν λα-
τὴν εὐτρεπισμέ-
οῖς ἐν ἐκείνῳ τῷ
ἀσφαλεῖς εἰσιν
ἀῤῥαβῶνος, οὗ ἐ-
ο νῦν, ὡς ἤδη ἐστε-
ένοι, καὶ βασιλεύ-
καὶ οὐ ξενίζονται
ῖς συμβασιλεύ-
ῷ, ἐπὶ τῷ πλεο-
, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ
ύματος. διὰ τί;
ῖας ἔτι ἐν τῇ σαρ-
ν τὸν νόστον ἐκεῖ-
λυκύτητος, καὶ τὴν
ειαν ἐκείνην τῆς δυ-

& planta cœlesti inuncti, idonei habentur, qui perueniant ad gradum perfectionis, regni, inquam, & adoptionis; quippe qui sunt secretarii regis cœlestis, ac freti fiducia omnipotentis, ingrediuntur palatium ipsius, vbi sunt angeli & spiritus sanctorum, & qui adhuc in hoc sunt mundo. Licet enim integram hæreditatem, sibi in illo seculo præparatam, nondum adierint, certissimi tamen sunt ex arrhabone, quem modo receperunt, ac si iam coronati essent, & regni clauum tenerent; neque obstupescunt, vt in re insolita ac noua, quod cum Christo regnaturi sint, propter abundantiam & fiduciam Spiritus; quamobrem? eo, quod cum adhuc in carne essent, suauitate illa ac dulcedine, atque efficacia facultatis illius tenebantur.

II. Ὃν γὰρ τρόπον
ἤ τις φίλος βα-
ς, σχολάζων τῷ
ίῳ, γνωρίζων τὰ
α, καὶ ὁρῶν αὐ-

§. III. Quemadmodum enim, si aliquis est qui erat amicus regis, & palatio dat operam, ac secreta regis cognoscit, atque regiam conspi-

fuerit; nequaquam enim fieri ſolet, vt e gregariis, ſimplicibus atque myſteriorum ignaris hominibus, accedat ad regni adminiſtrationem, ſed ſolum ii, qui doctrina & experientia inſtructi ſunt. Sic quoque chriſtianis, qui regnaturi ſunt in illo ſeculo, nihil noui & inexpectati accidit, quippe qui antea iam nouerunt myſteria gratiæ: propterea enim, quod homo transgreſſus ſit fines mandati, diabolus vniuerſam animam caliginoſo velamine operuit: verum poſtmodum accedit gratia, & exuitur prorſus velamen illud, ita vt poſtea anima, priſtinæ puritati atque propriæ ſtatui na-

ὄντες ἐν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ ἀδελφοὶ καὶ ἰδιῶται, μερικῶς ἐνεργούσης ἐν αὐτοῖς τῆς χάριτος, νομίζουσι μηκέτι εἶναι τὴν ἁμαρτίαν· οἱ δὲ ἔχοντες διάκρισιν, καὶ ὄντες φρόνιμοι, οὐ τολμῶσιν ἀρνήσασθαι, ὅτι ἔχοντες τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐνεργούμεθα ὑπὸ αἰσχρῶν καὶ ῥυπαρῶν λογισμῶν.

§. VI. Πολλάκις γὰρ εὕρομεν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτι τοσαύτην εὗρον χαρὰν καὶ χάριν, ὥστε ἐν πέντε καὶ ἓξ ἔτεσι λέγειν αὐτούς, ὅτι ἐξηράνθη ἡ ἐπιθυμία, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἐνόμισαν ἠλευθερῶσθαι ἀπ' αὐτῆς, ἐγκρυβεῖσα ἡ κακία ἐπεκινήθη αὐτοῖς, καὶ κατεκαύθησαν τῇ ἐπιθυμίᾳ, ὥστε ξενίζεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν, ὅτι μετὰ τοσοῦτον χρόνον πόθεν ἡμῖν ἐπανέστη τοσαύτη κακία; οὐδεὶς οὖν τῶν ἐχεφρόνων τολμᾷ εἰπεῖν, ὅτι συνούσης μοι τῆς χάριτος τὸ ὅλον ἠλευθέρωμαι τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὰ δύο πρόσωπα ἐν τῷ νῷ ἐνεργεῖται· οἱ

huc tamen exiſtentes in gratia Dei. Simpliciores vero atque idiotæ, vbi vires ſuas aliqua ex parte in illis exſeruerit gratia, ſe prorſus a peccato liberos exiſtimant. At, qui acumine iudicii ac prudentia pollent, verentur negare, quod, licet gratia diuina donati ſimus, turpibus atque obſcœnis cogitationibus non exerceamur.

§. VI. Sæpenumero enim quosdam in fratribus reperimus, tantum ipſos gaudium & gratiam eſſe conſecutos, vt ad quinque aut ſex annorum ſpatium concupiſcentiam exaruiſſe aſſererent, atque inpoſterum ab ea ſe liberatos putarent. Verum vitium latens inſurrexit in illos, atque concupiſcentiæ igni adeo combuſti ſunt, vt attoniti ac perculſi dicerent: *vnde nam tanto poſt tempore nobis prodiit tantum vitium?* Nemo ergo ſanæ mentis dicere audeat, *quia mecum eſt gratia, a peccatis prorſus liberatus ſum:* ſed duæ perſonæ vim ſuam in mente exercent. Im-

periti enim qui sunt rerum, vbi modicum quid in illis operata fuerit gratia, se iam vicisse atque perfectos christianos esse statuunt. Ego vero sic se rem habere puto, perinde ac si sit in cœlo sol, qui in puro aere lucet, & nubes aduenientes eum operiant, atque aerem crassiorem reddant, nullo pacto (quippe quum interius lateat) nec in lumine, nec in substantia læditur: sic se habent, qui plene nondum sunt purificati; qui licet gratia Dei præditi sint, in imis tamen peccato detenti, habent simul motus naturales, & cogitationes erga Deum firmas, quippe a parte boni nondum plene stantes.

γὰρ ἄπειροι τῶν πραγμάτων, μικρόν τι ἐνεργησάσης εἰς αὐτοὺς τῆς χάριτος, νομίζουσιν, ὅτι ἤδη ἐνίκησαν, καὶ εἰσὶ χριστιανοὶ τέλειοι. ἐγὼ δὲ οὕτως φημὶ τὰ πράγματα εἶναι, ὥσπερ ἐστὶν ὁ ἐν οὐρανῷ ἥλιος ἐν καθαρῷ ἀέρι καταλάμπων, καὶ ἔλθωσι περὶ αὐτὸν νεφέλαι, καὶ καλύπτωσιν αὐτόν, καὶ παχύνωσι τὸν ἀέρα, οὐδὲν ἠδίκηται αὐτὸς ἐνδότερος ὢν ἐκ τοῦ φωτὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως· οὕτως εἰσὶν οἱ μὴ τελείως καθαρισθέντες. ὄντες δὲ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, καὶ κατεχόμενοι ἐν βάθει ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἔχουσι τὰ φυσικὰ κινήματα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτοὺς ἐρρωμένους πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μὴ ὄντες τοῦ ἀγαθοῦ ὁλοτελῶς·

§. VII. Sic e conuerso, qui secundum ima, sub bona portione, gratia, inquam, tenentur, adhuc sunt serui, atque obnoxii prauis cogitationibus ac parti vitiosæ. Summo igitur iudicio opus est, vt per experientiam quis cognoscat, hæc se ita habere.

§. VII. Οὕτως πάλιν οἱ κατεχόμενοι ἐν βάθει ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ μέρους, τῆς χάριτος λέγω, ἔτι εἰσὶ δοῦλοι καὶ ὑποχείριοι τοῖς πονηροῖς λογισμοῖς, καὶ τῷ μέρει τῆς κακίας. πολλῆς οὖν χρεία διακρίσεως, ἵνα διὰ πείρας τις γνῷ ταῦτα τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον.

ὄντες ἐν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ ἐλαφροὶ καὶ ἰδιῶται, μερικῶς ἐνεργήσασης ἐν αὐτοῖς τῆς χάριτος, νομίζουσι μηκέτι εἶναι τὴν ἁμαρτίαν· οἱ δὲ ἔχοντες διάκρισιν, καὶ ὄντες φρόνιμοι, οὐ τολμῶσιν ἀρνήσασθαι, ὅτι ἔχοντες τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐνεργούμεθα ὑπὸ αἰσχρῶν καὶ ῥυπαρῶν λογισμῶν·

huc tamen exiſtentes in gratia Dei. Simpliciores vero atque idiotæ, vbi vires ſuas aliqua ex parte in illis exſeruerit gratia, ſe prorſus a peccato liberos exiſtimant. At, qui acumine iudicii ac prudentia pollent, verentur negare, quod,licet gratia diuina donati ſimus, turpibus atque obſcœnis cogitationibus non exerceamur.

§. VI. Πολλάκις γὰρ εὕρομεν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτι τοσαύτην εὗρον χαρὰν καὶ χάριν, ὥστε ἐν πέντε καὶ ἓξ ἔτεσι λέγειν αὐτοὺς, ὅτι ἐξηράνθη ἡ ἐπιθυμία, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἐνόμισαν ἠλευθερῶσθαι ἀπ' αὐτῆς, ἐγκρυβεῖσα ἡ κακία ἐπανέστη αὐτοῖς, καὶ κατεκαύθησαν τῇ ἐπιθυμίᾳ, ὥστε ξενίζεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν, ὅτι μετὰ τοσοῦτον χρόνον πόθεν ἡμῖν ἐπανέστη τοσαύτη κακία; οὐδεὶς οὖν τῶν ἐχεφρόνων τολμᾷ εἰπεῖν, ὅτι συνούσης μοι τῆς χάριτος τὸ ὅλον ἠλευθέρωμαι τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὰ δύο πρόσωπα ἐν τῷ νῷ ἐνεργεῖται· οἱ

§. VI. Sæpenumero enim quosdam in fratribus reperimus, tantum ipſos gaudium & gratiam eſſe conſecutos, vt ad quinque aut ſex annorum ſpatium concupiſcentiam exaruiſſe aſſererent, atque inpoſterum ab ea ſe liberatos putarent. Verum vitium latens inſurrexit in illos, atque concupiſcentiæ igni adeo combuſti ſunt, vt attoniti ac perculſi dicerent: *vnde nam tanto poſt tempore nobis prodiit tantum vitium?* Nemo ergo ſanæ mentis dicere audeat, *quia mecum eſt gratia, a peccatis prorſus liberatus ſum;* ſed duæ perſonæ vim ſuam in mente exercent. Im-

conſentiant. Inquit enim apoſtolus: *Spiritum nolite extinguere.* [1. Theſſ. V, 19.] Nonnulli igitur illorum nolunt aliis moleſti eſſe, alii vero ipſi greſſus ſuos dirigunt; reliqui vero a ſecularibus accipientes largiuntur pauperibus: quod vtique præſtantius eſt. Quidam enim, qui gratia præditi ſunt, eorum, quæ ſua ſunt, vnice curam gerunt: alii vero aliorum quoque animas iuuare laborant: hi illos multum præſtant: alii vero gratiam habentes pro nomine Dei corpora ſua contumeliis & afflictionibus exponunt: hi illis iterum ſuperiores ſunt. Nonnulli virtutem perſequentes, gloriari, & ab hominibus honoribus affici volunt, dicentes: ſe chriſtianos & Spiritus ſancti participes eſſe: alii vero ſe occultare & ab hominum occurſu nituntur: qui illos longe ſuperant. Vides quomodo vel in ipſa perfectione beneuolentia erga Deum, quæ a voluntate naturali efficitur, præſtantior atque abundantior reperiatur.

συμφωνήσωσι· λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε. τινὲς μὲν οὖν ἐν αὐτοῖς, οὐκ ἤθελον ἐπιβαρεῖς ἄλλοις γίνεσθαι· τινὲς δὲ ἑαυτοῖς ἐστοίχουν· ἄλλοι δὲ λαμβάνοντες παρὰ κοσμικῶν διεδίδοσαν τοῖς πτωχοῖς· τοῦτο δὲ ἀξιώτερόν ἐστιν· οἱ μὲν γὰρ ἔχοντες τὴν χάριν, τὸ ἑαυτῶν μόνον μεριμνῶσιν· ἄλλοι δὲ, καὶ ἑτέρας ψυχὰς ὠφελῆσαι σπουδάζουσιν· οὗτοι πολλῷ ἐκείνων ὑπερέχουσιν. ἄλλοι δὲ τὴν χάριν ἔχοντες ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ τὰ σώματα αὐτῶν παραδιδόασιν εἰς ὕβρεις καὶ πάθη· πάλιν οὗτοι ἐκείνων ἀνώτεροί εἰσι. τινὲς ἀρετὴν μετιόντες θέλουσι κομπάζειν καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, λέγοντες χριστιανοὶ εἶναι, καὶ μετέχειν πνεύματος ἁγίου· ἄλλοι δὲ κρύπτειν ἑαυτοὺς καὶ ἀπὸ συντυχίας ἀνθρώπων σπουδάζουσιν· οὗτοι πολλῷ ἐκείνων ὑπερέχουσιν. ὁρᾷς, πῶς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τελειότητι εὑρίσκεται εὔνοια πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ φυσικοῦ θελήματος ἐπιτελουμένη, ἀνωτέρα καὶ πλεονάζουσα.

§. IX.

§. IX. Ὥσπερ εἴ τις πενιχρὰ ἐνδύματα περιβεβλημένος ἐν ὁράματι ἑαυτὸν ἴδῃ πλούσιον, ἀναστὰς δὲ ἐξ ὕπνου πάλιν ἴδῃ ἑαυτὸν πένητα καὶ γυμνόν· οὕτως καὶ οἱ λόγον πνευματικὸν λαλοῦντες τῇ ἀκολουθίᾳ δοκοῦσι λαλεῖν· μὴ ἔχοντες δὲ τὸ ἔργον τοῦ λόγου ἐν γεύσει τινὶ καὶ δυνάμει, καὶ πληροφορίᾳ, ἐν τῷ νῷ κεκυρωμένον, ἐν φαντασίᾳ τινὶ ἑστήκασιν. ἢ ὥσπερ γυνὴ ἔχουσα ὁλοσηρικοῦ, καὶ μαργαρίτας περιβεβλημένη, εἰς πορνεῖον προέστηκεν, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡ καρδία αὐτῶν πορνεῖόν ἐστιν ἀκαθάρτων πνευμάτων, καὶ λαλεῖν θέλουσι περὶ δικαιοσύνης, μὴ παρακύψαντες εἰς τὰ πράγματα.

§. IX. Perinde ac si quis vilibus indutus vestimentis per visum se ipsum conspiciat diuitem; surgens autem e somno, rursum se pauperem & nudum videat: sic quoque, qui sermonem spiritualem loquuntur, conuenienter loqui videntur; si vero non habeant rem ipsam cum quodam gustu, potentia ac certitudine fidei, in mentem firmatam, in nuda quadam opinione consistunt. Aut veluti fœmina, holosericorum ac margaritarum cultu exornata, prostat in lupanari: sic quoque cor eiusmodi hominum lupanar quoddam est ipsorum immundorum spirituum; ac volunt sane sermones habere de iustitia, cum opera ipsa non attigerint.

§. X. Ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν ἰχθὺν ἄνευ ὕδατος ζῆσαι, ἢ ἄνευ ποδῶν περιπατῆσαί τινα, ἢ ἄνευ ὀφθαλμῶν ἰδεῖν φῶς, ἢ ἄνευ γλώσσης λαλεῖν, ἢ ἄνευ ὤτων ἀκούειν· οὕτως ἄνευ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, καὶ τῆς

§. X. Quemadmodum enim fieri non potest, vt piscis absque aqua vitam ducat, aut absque pedibus aliquis progrediatur, aut absque oculis lumen intueatur, aut absque lingua loquatur, aut absque auribus audiat: sic quoque absque Domino Iesu & vir-

tutis diuinæ efficacia, non licet cognoſcere myſteria & ſapientiam Dei; aut eſſe diuitem & chriſtianum. Hi enim ſunt reuera ſapientes, milites fortes ac philoſophi Dei, qui diriguntur & gubernantur ſecundum interiorem hominem a potentia diuina: philoſophi enim Græcorum eloquentiam ediſcunt; alii vero ſunt rudes eloquentiæ, ſed lætantur & exultant de gratia diuina, quippe qui ſint viri cultui diuino addicti. Iudicemus igitur, qui ſint præſtanti-
1. Cor. ores. *In opere*, inquit, *& virtute*
IV, 20. *eſt regnum Dei, non in ſermone.*

§. XI. Quid ergo eſt, vt dicat aliquis, panem hunc e frumento eſſe confectum; nam id facile eſt. Verum hoc conuenit dicere, quo pacto minutim præparetur, & coquatur panis. Diſputare ergo de affectionum vacuitate & perfectione, paucis datum eſt. Euangelium enim conciſe
Luc. VI, loquitur: *Ne iraſcaris: ne con-*
29. *cupiſcas. Si quis impegerit*
Matth. *alapam in dextram maxillam,*
V, 40. *præbe quoque & alteram.*

ἐνεργείας τῆς θείας δυνάμεως, οὐκ ἔστι γινώσκειν μυστήρια καὶ σοφίαν Θεοῦ, ἢ εἶναί τινα πλούσιον καὶ χριστιανόν. οὗτοι γάρ εἰσιν ἀληθῶς σοφοί, καὶ πολεμισταί, καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ φιλόσοφοι Θεοῦ, οἱ ὁδηγούμενοι καὶ ποιμαινόμενοι κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον ὑπὸ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως· οἱ γὰρ φιλόσοφοι τῶν Ἑλλήνων, λόγους μανθάνουσι· καὶ ἄλλοι εἰσὶν ἰδιῶται τοῦ λόγου, εὐφραινόμενοι καὶ ἀγαλλιῶντες ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἄνδρες θεοσεβεῖς. διακρίνωμεν νῦν ποῖοί εἰσι βελτίονες. ἐν ἔργῳ, φησί, καὶ δυνάμει ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐν λόγῳ.

§. XI. Τὸ οὖν εἰπεῖν τινα, ὅτι ὁ ἄρτος οὗτος ἀπὸ σίτου γεγένηται, εὔκολόν ἐστι· πῶς δὲ λεπτῶς κατασκευάζεται, καὶ πέπτεται ἄρτος, χρὴ εἰπεῖν. τὸ οὖν λαλῆσαι περὶ ἀπαθείας καὶ τελειότητος, ὀλίγων ἐστί. τὸ γὰρ εὐαγγέλιον ἐν συντόμῳ ἀπεφήνατο, μὴ ὀργισθῇς, μὴ ἐπιθυμήσῃς· ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σου σιαγόνα, πάρεχες καὶ τὴν ἄλλην·

ἐὰν

§. IX. Ὥσπερ εἴ τις πενιχρὰ ἐνδύματα περιβεβλημένος ἐν ὁράματι ἑαυτὸν ἴδῃ πλούσιον, ἀναστὰς δὲ ἐξ ὕπνου πάλιν ἴδῃ ἑαυτὸν πένητα καὶ γυμνόν· οὕτως καὶ οἱ λόγον πνευματικὸν λαλοῦντες τῇ ἀκολουθίᾳ δοκοῦσι λαλεῖν· μὴ ἔχοντες δὲ τὸ ἔργον τῶν λόγων ἐν γεύσει τινὶ καὶ δυνάμει, καὶ πληροφορίᾳ, ἐν τῷ νῷ κεκυρωμένον, ἐν φαντασίᾳ τινὶ ἑστήκασιν. ἢ ὥσπερ γυνὴ ἔχουσα ὁλοσηρικὰ, καὶ μαργαρίτας περιβεβλημένη, εἰς πορνεῖον προέστηκεν, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡ καρδία αὐτῶν πορνεῖόν ἐστιν ἀκαθάρτων πνευμάτων, καὶ λαλεῖν θέλουσι περὶ δικαιοσύνης, μὴ παρακύψαντες εἰς τὰ πράγματα.

§. IX. Perinde ac si quis vilibus indutus vestimentis per visum se ipsum conspiciat diuitem; surgens autem e somno, rursum se pauperem & nudum videat: sic quoque, qui sermonem spiritualem loquuntur, conuenienter loqui videntur; si vero non habeant rem ipsam cum quodam gustu, potentia ac certitudine fidei, in mentem firmatam, in nuda quadam opinione consistunt. Aut veluti fœmina, holosericorum ac margaritarum cultu exornata, prostat in lupanari: sic quoque cor eiusmodi hominum lupanar quoddam est ipsorum immundorum spirituum; ac volunt sane sermones habere de iustitia, cum opera ipsa non attigerint.

§. X. Ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν ἰχθὺν ἄνευ ὕδατος ζῆσαι, ἢ ἄνευ ποδῶν περιπατῆσαί τινα, ἢ ἄνευ ὀφθαλμῶν ἰδεῖν φῶς, ἢ ἄνευ γλώσσης λαλεῖν, ἢ ἄνευ ὤτων ἀκούειν· οὕτως ἄνευ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, καὶ τῆς

§. X. Quemadmodum enim fieri non potest, vt piscis absque aqua vitam ducat, aut absque pedibus aliquis progrediatur, aut absque oculis lumen intueatur, aut absque lingua loquatur, aut absque auribus audiat: sic quoque absque Domino Iesu & vir-

tutis diuinæ efficacia, non licet cognoſcere myſteria & ſapientiam Dei; aut eſſe diuitem & chriſtianum. Hi enim ſunt reuera ſapientes, milites fortes ac philoſophi Dei, qui diriguntur & gubernantur ſecundum interiorem hominem a potentia diuina: philoſophi enim Græcorum eloquentiam ediſcunt; alii vero ſunt rudes eloquentiæ, ſed lætantur & exultant de gratia diuina, quippe qui ſint viri cultui diuino addicti. Iudicemus igitur, qui ſint præſtantiores. *In opere*, inquit, *& virtute*

1. Cor. IV, 20. *eſt regnum Dei, non in ſermone.*

§. XI. Quid ergo eſt, vt dicat aliquis, panem hunc e frumento eſſe confectum; nam id facile eſt. Verum hoc conuenit dicere, quo pacto minutim præparetur, & coquatur panis. Diſputare ergo de affectionum vacuitate & perfectione, paucis datum eſt. Euangelium enim conciſe

Luc. VI, 29. Matth. V, 40. loquitur: *Ne iraſcaris: ne concupiſcas. Si quis impegerit alapam in dextram maxillam, præbe quoque & alteram.*

ἐνεργείας τῆς θείας δυνάμεως, οὐκ ἔστι γνῶναι μυστήρια καὶ σοφίαν Θεοῦ, ἢ εἶναί τινα πλούσιον καὶ χριστιανόν. οὗτοι γάρ εἰσιν ἀληθῶς σοφοὶ, καὶ πολεμισταὶ, καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ φιλόσοφοι Θεοῦ, οἱ ἀγόμενοι καὶ ποιμαινόμενοι κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον ὑπὸ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως· οἱ γὰρ φιλόσοφοι τῶν ἑλλήνων, λόγους μανθάνουσι· καὶ ἄλλοι εἰσὶν ἰδιῶται τῷ λόγῳ, εὐφραινόμενοι καὶ ἀγαλλιῶντες ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἄνδρες θεοσεβεῖς. διακρίνωμεν οὖν ποῖοί εἰσι βελτίονες. ἐν ἔργῳ, φησὶ, καὶ δυνάμει ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐν λόγῳ.

§. XI. Τὸ οὖν εἰπεῖν τινα, ὅτι ὁ ἄρτος οὗτος ἀπὸ σίτου γεγένηται, εὔκολόν ἐστι· πῶς δὲ λεπτῶς κατασκευάζεται, καὶ πέπτεται ἄρτος, χρὴ εἰπεῖν. τὸ οὖν λαλῆσαι περὶ ἀπαθείας καὶ τελειότητος, ὀλίγων ἐστί. τὸ γὰρ εὐαγγέλιον ἐν συντόμῳ ἀπεφήνατο, μὴ ὀργισθῇς, μὴ ἐπιθυμήσῃς· ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σου σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην·

ἐκεῖ

νῷ. νομίζουσι δέ τινες ὅτι ἀπεχόμενοι γυναικὸς, καὶ πάντων τῶν φαινομένων, ἤδη ἅγιοί εἰσιν· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐστίν· ἔστι γὰρ ἡ κακία ἐν τῷ νῷ, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ζῇ καὶ ἐπαίρεται· οὗτος δέ ἐστιν ἅγιος ὁ καθαρθεὶς καὶ ἁγιασθεὶς κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον. ὅπου γὰρ ἡ ἀλήθεια ἀνακύπτει, ἐκεῖ μάχεται ἡ πλάνη, σπουδάζουσα καλύψαι καὶ θολῶσαι.

§. XIV. Ὅτε οἱ ἰουδαῖοι ἐκράτουν τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους ἐδιώκοντο καὶ ἐθλίβοντο, ἐπειδὴ εἱστήκεισαν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, Ἐλεάζαρος καὶ οἱ Μακαβαῖοι· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ καταπετάσματος ἀνεχώρησεν ἐξ αὐτῶν τὸ πνεῦμα, λοιπὸν ὧδε ἀπεκαλήφθη καὶ ἐνεργεῖ ἡ ἀλήθεια· πάλιν οὖν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους διώκονται. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔθνους ἐδιώκοντο καὶ ἐθλίβοντο, ἵνα γένωνται μάρτυρες οἱ φιλαλήθεις· πῶς γὰρ φανήσεται ἡ ἀλήθεια,

mo. Exiſtimant vero nonnulli eos, qui a muliere, & ab omnibus, quæ viſui patent, abſtinent, eſſe iam ſanctos. Verum non ita ſe res habet. Hæret enim malum in mente, atque in corde viuit & extollitur. Ille vero ſanctus eſt, qui purificatus & ſanctificatus eſt ſecundum interiorem hominem. Vbi enim veritas pauliſper inſpexit, illic error pugnat atque ſe velare & obtegere conatur.

§. XIV. Cum Iudæi ſacerdotio potirentur, ſane ex illa ipſa gente perſecutionem patiebantur, grauiterque affligebantur, eo quod in veritate perſiſtebant, Eleazarus & Machabæi. Nunc vero, cum a tempore crucis & veli ſciſſi receſſerit ab eis Spiritus; atque hic reuelata ſit, & operetur in nobis veritas, propterea rurſum quidam ex hac gente perſecutionem ſuſtinent. Ex illa vero gente perſecutione & afflictione opprimebantur, vt martyres euaderent, qui veritati ſtudebant. Quomodo enim apparebit veritas,

nisi habuerit aduersarios, qui & sint mendaces, & veritatem inuadant? Sunt quoque in fratrum numero, qui affectionibus aut afflictionibus obnoxii sunt. Quibus quidem magna cautio adhibenda est, ne labantur. Quidam enim ex fratribus, cum precaretur cum alio, captus est diuina virtute, eaque abreptus vidit supernam ciuitatem Ierusalem, & personas illustres, lumenque immensum; atque audiuit vocem dicentem: *hic est locus requietis iustorum:* pauloque post inflatus, & existimans de seipso ea vidisse, postea repertus est, in adyta & profundissima peccatorum, atque in infinita mala incidisse.

§. XV. Si ergo internus & sublimis homo lapsus est, quo pacto potest dicere quiuis alius e vulgo: *quia ieiuno, hospitalitatem exerceo, ac bona mea distribuo, iam ego sanctus sum?* Non enim a malis se cohibere ipsa perfectio est, sed si inquinatam mentem tuam ingressus,

εἰ μὴ ἔχει τοὺς ὑπεναντίους ψευδεῖς ὄντας καὶ κατὰ ἀληθείας τρέχοντας; εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς βαστάζοντες πάθη καὶ θλίψεις· πολλῆς δὲ χρῄζουσιν ἀσφαλείας, ἵνα μὴ πέσωσιν· εἷς γάρ τις τῶν ἀδελφῶν συνευχόμενός τινι, ᾐχμαλωτίσθη ὑπὸ θείας δυνάμεως, καὶ ἁρπαχθεὶς εἶδε τὴν ἄνω πόλιν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰκόνας φωτεινὰς καὶ φῶς ἄπειρον· καὶ ἤκουσε φωνῆς λεγούσης, οὗτός ἐστιν ὁ τόπος τῆς καταπαύσεως τῶν δικαίων· καὶ μετὰ μικρὸν φυσιωθεὶς, καὶ νομίσας περὶ ἑαυτοῦ ἑωρακέναι, μετὰ τοῦτο εὑρέθη ἐμπεσὼν εἰς τὰ ἄδυτα καὶ βαθύτατα τῆς ἁμαρτίας εἰς μυρία κακά.

§. XV. Εἰ οὖν ὁ ἐσώτερος καὶ ὑψηλὸς ἔπεσε, πῶς δύναται λέγειν ὁ τυχὼν, ὅτι νηστεύων καὶ ξενιτεύων καὶ διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα ἤδη ἅγιός εἰμι· οὐ γὰρ ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν αὐτή ἐστιν ἡ τελείωσις, ἀλλ' εἰ εἰσῆλθες εἰς τὸν νοῦν τὸν ἐρρυπωμένον, καὶ ἀπέκτεινας τὸν ὄφιν

τὸν

τὸν κατώτερον τοῦ νοῦ, καὶ βαθύτερον τῶν λογισμῶν, εἰς τὰ λεγόμενα ταμιεῖα καὶ ἀποθήκας τῆς ψυχῆς φονεύοντά σε καὶ φωλεύοντα· ἄβυσσος γάρ ἐστιν ἡ καρδία· εἰ τοίνυν ἐκεῖνον ἐφόνευσας, καὶ πᾶσαν τὴν ἐν σοὶ ἀκαθαρσίαν ἐξέβαλες· ὅλοι γὰρ οἱ φιλόσοφοι καὶ ὁ νόμος καὶ οἱ ἀπόστολοι, καὶ ἡ τοῦ σωτῆρος ἔλευσις περὶ καθαρότητος ποιοῦνται· πᾶς γὰρ ἀνθρώπων εἴτε ἰουδαίων, εἴτε ἑλλήνων, ἀγαπᾷ τὴν καθαρότητα, καὶ οὐ δύναται καθαρεύειν. χρὴ οὖν ἐπιζητῆσαι, πῶς καὶ διὰ τίνων δύναται τὸ καθαρὸν τῆς καρδίας γενέσθαι. οὐδαμῶς ἑτέρωθεν, εἰ μὴ διὰ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντος· αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ὁδός, ἡ ζωή, ἡ ἀλήθεια, ἡ θύρα, ὁ μαργαρίτης, ὁ ζῶν καὶ ὁ οὐράνιος ἄρτος. καὶ οὐκ ἐγχωρεῖ τινα ἄνευ ἐκείνης τῆς ἀληθείας, ἀλήθειαν γνῶναι ἢ σωθῆναι· ὥσπερ οὖν εἰς τὸν ἔξω ἄνθρωπον καὶ εἰς τὰ φαινόμενα πράγματα, ἀπετάξω πᾶσι, καὶ διέδωκας τὴν ὕπαρξίν

occideris ſerpentem in interioribus mentis ac profundioribus cogitationum tuarum deliteſcentem, quique in conclauibus & repoſitoriis animæ ad te interimendum nidum ſuum componit (cor enim eſt abyſſus,) ſi inquam illum interfeceris, & omnem, qua inquinatus es, ſpurcitiem eieceris. Omnes enim philoſophi, lex & apoſtoli atque etiam Saluatoris aduentus circa puritatem laborant Omnes ſiquidem homines, ſiue Iudæi, ſiue Græci, puritatem exoptant, & aſſequi nequeunt. Inquirendum igitur eſt, quomodo & quibus modis, puritas cordis comparari poſſit. Nequaquam aliunde, quam per eum, qui pro nobis crucifixus eſt. Ipſe enim eſt via, vita, veritas, oſtium, margarita, viuus ac cœleſtis panis; nec licet alicui, absque illa veritate, veritatem cognoſcere, & ſeruari. Quemadmodum quoad exteriorem hominem, & ea, quæ ſubiacent oculis, omnibus renuntiaſti, & bona tua diſtri-

buisti; sic quoque quoad sapientiam mundanam, si rerum notitiam aut facultatem dicendi es adeptus, hæc vniversa abiicere debes, ac pro nihilo ducere, vt ita possis super stultitia prædicationis ædificari, quæ quidem prædicatio est vera sapientia, carens ornatu verborum, sed prædita virtute, per sanctam crucem operante. Gloria consubstantiali Trinitati in secula. Amen.

σου· οὕτω καὶ ἐν τῇ σοφίᾳ τῇ κοσμικῇ, εἰ γνῶσιν ἔχεις καὶ λόγων ἰσχὺν, ἀποῤῥίψασθαι πάντα ὀφείλεις, καὶ μηδὲν ἡγήσασθαι, ἵν' οὕτω δυνηθῇς ἐπὶ τῇ μωρίᾳ τοῦ κηρύγματος οἰκοδομηθῆναι, ὅπερ κήρυγμά ἐστιν ἡ ἀληθὴς σοφία, οὐκ ἔχουσα κόμπον λόγων, ἀλλὰ δύναμιν δι' ἁγίου σταυροῦ ἐνεργουμένην. δόξα τῇ ὁμουσίῳ τριάδι εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Homilia XVIII.

De thesauro christianorum, videlicet Christo & Spiritu sancto, variis modis exercente eos, vt ad perfectionem perueniant.

§. I.

SI quis in hoc mundo valde opulentus sit, reconditumque thesaurum possideat, per eum atque diuitias omnia, quæcunque libuerit, consequitur: & quascunque voluerit in mundo possessiones, absque omni labore, thesauro

ΟΜΙΛΙΑ ιη'.

Περὶ τοῦ θησαυροῦ τῶν χριστιανῶν, δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ πνεύματος ἁγίου, διαφόρως ἀσκοῦντος αὐτοὺς πρὸς τὸ φθάσαι εἰς τὴν τελειότητα.

§. I.

EI τις ἐν τῷ κόσμῳ πλούσιος σφόδρα τυγχάνει, καὶ θησαυρὸν ἀπόκρυφον κέκτηται, ἐκ τοῦ θησαυροῦ καὶ πλούτου οὗπερ ἔχει πάντα ὅσα θέλει, κτᾶται· καὶ οἷα βούλεται ἐν τῷ κόσμῳ κτήματα, εὐχερῶς ἐπισυνάγει, τῷ θησαυρῷ πε-

πεποιθὼς, ὅτι δι' αὐτοῦ πᾶσαν κτῆσιν, ἣν ἂν βούληται, εὐκόλως κτᾶται· οὕτως καὶ οἱ πρῶτοι ζητοῦντες παρὰ θεῷ, καὶ εὑρόντες, καὶ ἔχοντες τὸν ἐπουράνιον τοῦ πνεύματος θησαυρὸν, αὐτὸν τὸν κύριον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐλλάμποντα, πᾶσαν δικαιοσύνην ἀρετῶν, καὶ πᾶσαν κτῆσιν ἀγαθότητος τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου, ἐκ τοῦ θησαυροῦ τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος Χριστοῦ ἐπιτελοῦσι, καὶ δι' αὐτοῦ πλείονα πλοῦτον οὐράνιον ἐπισυνάγουσι. διὰ γὰρ τοῦ ἐπουρανίου θησαυροῦ πᾶσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης κατεργάζονται, πεποιθότες ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ ἐν αὐτοῖς πλούτου πνευματικοῦ, καὶ εὐκόλως πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ ἐντολὴν τοῦ κυρίου διὰ τοῦ ἀοράτου τῆς χάριτος ἐν αὐτοῖς πλούτου ἐργάζονται· Φησὶ δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος, ἔχοντες τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, τουτέστιν, ὃν ἐν σαρκὶ ὄντες κτήσασθαι ἐν αὐτοῖς κατηξιώθησαν τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος· καὶ πά-

ſuo fretus, corradit; eo quod eius ope omnem poſſeſſionem, quamcunque voluerit, facile conſequatur. Sic qui primum & ante omnia quærunt a Deo & inueniunt ac conſequuntur cœleſtem theſaurum Spiritus, ipſum ſcilicet Dominum, in cordibus illorum, illi omnem iuſtitiam virtutum, omnemque poſſeſſionem bonitatis præceptorum Domini, ope illius theſauri, qui hæret in eis Chriſto, perficiunt, atque eius ope cœleſtes diuitias accumulant. Theſauri enim cœleſtis beneficio omnem virtutem iuſtitiæ, freti copia diuitiarum ſpiritualium, quæ ſunt in iis, operantur, nulloque negotio omnem iuſtitiam ac mandatum Domini, inuiſibilium diuitiarum gratiæ, quæ eſt in ipſis, ope, reipſa peragunt. Inquit vero & apoſtolus quoque: *Habentes theſaurum iſtum in vaſis fictilibus*, hoc 2. Cor. IV, 6.
eſt, quem, qui in carne adhuc ſunt, conſequi digni habiti ſunt, virtutem ſcilicet Spiritus ſanctificatricem. Et rur- 1. Cor. I, 30.

ſus: *Qui factus nobis eſt a Deo ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio & redemtio.*

§. II. Quicunque igitur reperit ac poſſidet apud ſe cœleſtem hunc theſaurum Spiritus, ille omnem iuſtitiam præceptorum, ac omnem operationem virtutum, absque omni reprehenſione & macula, eius ope peragit, & quidem nullo negotio, nec vlla vi. Obſecremus igitur nos quoque Deum, poſtulemus ac deprecemur eum, vt theſaurum Spiritus ſui nobis largiatur, vt hoc modo in mandatis eius omnibus ſine reprehenſione & macula verſari, & omnem iuſtitiam Spiritus pure ac perfecte complere, cœleſtis theſauri, qui eſt Chriſtus, beneficio poſſimus. Pauper enim ac mendicus, & qui fame laborat, in mundo nihil poteſt comparare, paupertate eum premente. Qui vero theſaurum poſſidet, vt prædictum eſt, absque omni negotio & moleſtia, quascunque exoptarit poſſeſſiones,

λιν, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις.

§. II. Ὁ οὖν εὑρὼν καὶ ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν ἐπουράνιον τοῦτον τοῦ πνεύματος θησαυρὸν, πᾶσαν δικαιοσύνην ἐντολῶν, καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἀρετῶν, ἀμώμως καὶ καθαρῶς ἐν τούτῳ κατεργάζεται, ἀβιάστως λοιπὸν καὶ εὐκόλως. Παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν, καὶ ἐκζητήσωμεν καὶ δεηθῶμεν αὐτοῦ, ἵνα τὸν θησαυρὸν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ χαρίσηται ἡμῖν, καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ πάσαις ἀμέμπτως καὶ καθαρῶς ἀναστραφῆναι δυνηθῶμεν, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ πνεύματος πᾶσαν καθαρῶς καὶ τελείως ἀποπληρῶσαι, διὰ τοῦ ἐπουρανίου θησαυροῦ, ὅς ἐστι Χριστός· ὁ γὰρ πένης καὶ πτωχὸς καὶ λιμώττων, ἐν κόσμῳ οὐδὲν δύναται κτήσασθαι, τῆς πενίας αὐτὸν συνεχούσης· ὁ δὲ ἔχων θησαυρὸν, ὡς προείρηται, εὐχερῶς, οἷα βούλεται κτήματα, καὶ ἀνωδύνως

κτᾶ-

πεποιθὼς, ὅτι δι' αὐτοῦ πᾶσαν κτῆσιν, ἣν ἂν βούληται, εὐκόλως κτᾶται· οὕτως καὶ οἱ πρῶτον ζητοῦντες παρὰ θεοῦ, καὶ εὑρόντες, καὶ ἔχοντες τὸν ἐπουράνιον τοῦ πνεύματος θησαυρὸν, αὐτὸν τὸν κύριον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐλλάμποντα, πᾶσαν δικαιοσύνην ἀρετῶν, καὶ πᾶσαν κτῆσιν ἀγαθότητος τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου, ἐκ τοῦ θησαυροῦ τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος Χριστοῦ ἐπιτελοῦσι, καὶ δι' αὐτοῦ πλείονα πλοῦτον οὐράνιον ἐπισυνάγουσι. διὰ γὰρ τοῦ ἐπουρανίου θησαυροῦ πᾶσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης κατεργάζονται, πεποιθότες ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ ἐν αὐτοῖς πλούτου πνευματικοῦ, καὶ εὐκόλως πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ ἐντολὴν τοῦ κυρίου διὰ τοῦ ἀοράτου τῆς χάριτος ἐν αὐτοῖς πλούτου ἐργάζονται· φησὶ δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος, ἔχοντες τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, τουτέστιν, ὃν ἐν σαρκὶ ὄντες κτήσασθαι ἐν αὐτοῖς κατηξιώθησαν τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος· καὶ πά-

suo fretus, corradit; eo quod eius ope omnem possessionem, quamcunque voluerit, facile consequatur. Sic qui primum & ante omnia quærunt a Deo & inueniunt ac consequuntur cœlestem thesaurum Spiritus, ipsum scilicet Dominum, in cordibus illorum, illi omnem iustitiam virtutum, omnemque possessionem bonitatis præceptorum Domini, ope illius thesauri, qui hæret in eis Christo, perficiunt, atque eius ope cœlestes diuitias accumulant. Thesauri enim cœlestis beneficio omnem virtutem iustitiæ, freti copia diuitiarum spiritualium, quæ sunt in iis, operantur, nulloque negotio omnem iustitiam ac mandatum Domini, inuisibilium divitiarum gratiæ, quæ est in ipsis, ope, reipsa peragunt. Inquit vero & apostolus quoque: *Habentes thesaurum* 2. Cor.
istum in vasis fictilibus, hoc IV, 6.
est, quem, qui in carne adhuc sunt, consequi digni habiti sunt, virtutem scilicet Spiritus sanctificatricem. Et rur- 1. Cor.
I, 30.

ſus: *Qui factus nobis eſt a Deo ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio & redemtio.*

§. II. Quicunque igitur reperit ac poſſidet apud ſe cœleſtem hunc theſaurum Spiritus, ille omnem iuſtitiam præceptorum, ac omnem operationem virtutum, absque omni reprehenſione & macula, eius ope peragit, & quidem nullo negotio, nec vlla vi. Obſecremus igitur nos quoque Deum, poſtulemus ac deprecemur eum, vt theſaurum Spiritus ſui nobis largiatur, vt hoc modo in mandatis eius omnibus ſine reprehenſione & macula verſari, & omnem iuſtitiam Spiritus pure ac perfecte complere, cœleſtis theſauri, qui eſt Chriſtus, beneficio poſſimus. Pauper enim ac mendicus, & qui fame laborat, in mundo nihil poteſt comparare, paupertate eum premente. Qui vero theſaurum poſſidet, vt prædictum eſt, absque omni negotio & moleſtia, quascunque exoptarit poſſeſſiones,

λιν, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις.

§. II. Ὁ οὖν εὑρὼν καὶ ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν ἐπουράνιον τοῦτον τοῦ πνεύματος θησαυρὸν, πᾶσαν δικαιοσύνην ἐντολῶν, καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἀρετῶν, ἀμώμως καὶ καθαρῶς ἐν τούτῳ κατεργάζεται, ἀβιάστως λοιπὸν καὶ εὐκόλως. Παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν, καὶ ἐκζητήσωμεν καὶ δεηθῶμεν αὐτοῦ, ἵνα τὸν θησαυρὸν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ χαρίσηται ἡμῖν, καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ πάσαις ἀμώμως καὶ καθαρῶς ἀναστραφῆναι δυνηθῶμεν, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ πνεύματος πᾶσαν καθαρῶς καὶ τελείως ἀποπληρῶσαι, διὰ τοῦ ἐπουρανίου θησαυροῦ, ὅς ἐστι Χριστός. ὁ γὰρ πένης καὶ πτωχὸς καὶ λιμώττων, ἐν κόσμῳ οὐδὲν δύναται κτήσασθαι, τῆς πενίας αὐτὸν συνεχούσης· ὁ δὲ ἔχων θησαυρὸν, ὡς προείρηται, εὐχερῶς, οἷα βούλεται κτήματα, καὶ ἀκωλύτως

κτᾶ-

κτᾶται· οὕτως καὶ ψυχὴ ἡ γυμνὴ καὶ ἔρημος ἀπὸ κοινωνίας πνεύματος, καὶ ὑπὸ τὴν δεινὴν πτωχείαν τῆς ἁμαρτίας οὖσα, οὐδὲν δύναται, κἂν θέλῃ, τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος τῆς δικαιοσύνης ἐξ ἀληθείας ποιῆσαι πρὸ τῆς μεταλήψεως τοῦ πνεύματος.

§. III. Ὅμως βιάζεσθαι χρὴ ἕκαστον ἑαυτὸν εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ κυρίου, ἵνα καταξιωθῇ λαβεῖν, καὶ εὑρεῖν τὸν ἐπουράνιον τοῦ πνεύματος θησαυρόν, ὥστε ἀκοπιάστως καὶ εὐχερῶς δυνηθῆναι ποιῆσαι πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου, ἀμώμως καὶ καθαρῶς, ἃς πρὶν μετὰ βίας οὐκ ἠδύνατο κατορθῶσαι· πτωχὸς γὰρ καὶ γυμνὸς ἀπὸ κοινωνίας πνεύματος ὑπάρχων, πῶς ἠδύνατο τοιαῦτα πνευματικὰ κτήματα κτήσασθαι, ἄνευ θησαυροῦ καὶ πλούτου πνευματικοῦ; ἡ δὲ εὑροῦσα ψυχὴ τὸν κύριον διὰ ζητήσεως πνεύματος, καὶ πίστεως, καὶ ὑπομονῆς πολλῆς, τὸν ἀληθινὸν θησαυρόν, τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος κατεργάζεται,

consequitur: sic quoque anima nuda, ac societate Spiritus destituta, & ad duram paupertatem peccati redacta, nullum potest, quantopere voluerit, Spiritus iustitiæ fructum reuera producere, antequam Spiritus particeps facta sit.

§.III. Verumtamen vi quadam se quemque compellere oportet, ad rogandum Deum, vt dignus iudicetur, qui consequatur & inueniat cœlestem thesaurum Spiritus, ac possit absque omni molestia & labore perficere omnia præcepta Domini, pure ac sine reprehensione, quæ prius, ne vi quidem adhibita, non poterat recte perficere. Pauper enim cum esset & nudus, ac societate Spiritus destitutus, qua ratione bona hæc spiritualia consequi potuit, absque thesauro & spiritualibus diuitiis? Verum anima, quæ Dominum, per inuestigationem Spiritus, fidem ac multam patientiam, verum nempe thesaurum reperit, fructus Spiritus producit,

vt dictum est, absque omni labore, omnemque iustitiam, ac præcepta Domini, quæ Spiritus mandauit, in se, & per se, pure & integre, & sine reprehensione perficit.

§. IV. Aut rursus alio vtamur exemplo. Quemadmodum si sit aliquis diues, qui cum cœnam exquisitissimis rebus instructam præparet, ex diuitiis suis & thesauro, quem possidet, sumtus facit, nec metuit, ne sibi aliquid desit, diuitias multas possidenti: sicque laute & splendide conuiuas a se vocatos exhilarat, variis ac nouis subinde appositis cibis. At pauper qui est, omnique rerum abundantia destitutus, si voluerit quibusdam cœnam apparare, mutuatur omnia, vel ipsam supellectilem, vestes, ac reliquas species: sicque postea, vbi cœnauerint, qui erant vocati, vt fieri solet in conuiuio pauperis, denique vnicuique, vnde mutuo sumserat, restituit supellectilem argenteum, vestes ac reliquum ornatum: quibus o-

ὡς προείρηται, εὐχερῶς, πᾶσάν τε δικαιοσύνην καὶ ἐντολὰς τοῦ κυρίου, ἃς ἐνετείλατο τὸ πνεῦμα ἐν αὐτῇ, καὶ δι' αὐτῆς ποιεῖ καθαρῶς καὶ τελείως καὶ ἀμώμως.

§. IV. Ἢ πάλιν ἑτέρῳ ὑποδείγματι χρησώμεθα· ὥσπερ ἐάν τις ᾖ πλούσιος καὶ ποιήσῃ δεῖπνον πολυτελὲς, ἐκ τοῦ πλούτου αὐτοῦ καὶ θησαυροῦ ὅπερ ἔχει, ἀναλίσκει, καὶ οὐ δέδοικε, μή τινος αὐτῷ ἐνδεήσει πλοῦτον ἔχοντι μέγαν· καὶ οὕτως εὐφραίνει τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς καὶ λαμπρῶς τοὺς κληθέντας ὑπ' αὐτοῦ, διάφορα καὶ καινότερα παρέχων αὐτοῖς ἐδέσματα· ὁ δὲ πένης καὶ ἐνδεὴς πλούτου, ἐὰν βουληθῇ δεῖπνον κατασκευάσαι τινὶ, πάντα κιχρᾶται, καὶ αὐτὰ τὰ σκεύη, καὶ ἱμάτια, καὶ ἄλλα εἴδη· καὶ εἶθ' οὕτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι τοὺς κληθέντας, ὡς ἐν δείπνῳ πένητος, ὕστερον ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν, ὅθεν ἐχρήσατο σκεῦος ἀργυροῦν, ἢ ἱμάτιον, ἢ ἕτερον εἶδος· καὶ οὕτως ἑκά-

σιν ἀποδοθέντων πάντων, αὐτὸς πένης καὶ γυμνὸς ἀπομένει, μὴ ἔχων ἴδιον πλοῦτον ἐξ οὗ εὐφραίνεσθαι δύναται·

§. V. Οὕτως καὶ οἱ πλούσιοι τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, ἔχοντες τὸν πλοῦτον τὸν ἐπουράνιον ἐν ἀληθείᾳ, καὶ κοινωνίαν πνεύματος ἐν αὐτοῖς, ἐπάν τισι λαλῶσι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπάν τισι κοινωνῶσι λόγον πνευματικὸν, καὶ εὐφρᾶναι ψυχὰς θελήσωσιν, ἐκ τοῦ ἰδίου πλούτου καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου θησαυροῦ, οὗ κέκτηνται ἐν ἑαυτοῖς, ἐξ αὐτοῦ λαλοῦσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ εὐφραίνουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουόντων τὸν πνευματικὸν λόγον, καὶ οὐ δεδοίκασι μὴ ἐνδεήσειεν αὐτοῖς, ὅτι κέκτηνται ἐν αὐτοῖς θησαυρὸν οὐράνιον ἀγαθωσύνης, ἐξ οὗ προφέρουσι καὶ εὐφραίνουσι τοὺς πνευματικῶς ἑστιωμένους· ὁ δὲ πένης καὶ μὴ κεκτημένος ἐκ τοῦ πλούτου τοῦ Χριστοῦ, μήτε ἔχων πλοῦτον πνευματικὸν ἐν τῇ ψυχῇ, τὸν βρύοντα πᾶσαν ἀγαθωσύνην λόγων τε καὶ ἔργων, καὶ ἐνθυμημάτων θείων, καὶ

mnibus vnicuique sic restitutis, ipse pauper ac nudus remanet, non habens proprias facultates, ex quibus possit recreari.

§. V. Sic quoque, qui sunt Spiritu sancto locupletes, ac cœlestes diuitias reuera consecuti communionem Spiritus in se habent, si quibusdam verba veritatis loquantur, & sermonem spiritualem quibusdam communicent, ac animas reficere statuerint; ex propriis opibus, & ex proprio thesauro, quem possident apud se, ex eo, inquam, loquuntur, ex eoque reficiunt animas audientium spiritualem sermonem, nec pertimescunt, nequid sibi desit: eo quod possideant in se cœlestem bonitatis thesaurum, e quo proferunt & recreant eos, qui spirituali cibo vescuntur. Pauper vero, qui nec diuitias Christi possidet, nec spirituales obtinet in anima opes, producentes scaturiginis instar omnem bonitatem sermonum, operum, cogitationum, diuinarum &

mysteriorum ineffabilium, hic inquam, licet velit verbum veritatis eloqui, ac recreare quosdam audientes, cum tamen secundum virtutem ac in veritate sermonem Dei non obtineat; verum illos modo sermones, quos aut a quacunque scriptura mutuatur, aut ab aliis spiritualibus audiuit, exponat & doceat; en videtur quidem ille alios recreare, & sane fruuntur alii sermonibus: vbi vero eum sermonem recitaverit, vnumquodque verbum ad sua, vnde translatum erat, reuertitur: tum ille denuo nudus ac pauper remanet, carens proprio thesauro Spiritus, e quo promat, iuuet & recreet alios, ac primus ipse non reficitur, nec Spiritu exultat.

μυστηρίων ἀλαλήτων, ὁ καὶ βούλεται οὗτος λόγον ἀληθείας λαλεῖν, καὶ εὐφραίνειν τινὰς τῶν ἀκουόντων, ἀλλ' ἐν δυνάμει καὶ ἀληθείᾳ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μὴ κεκτημένος ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ μόνον ἀπομνημονεύων καὶ κιχρώμενος λόγους ἐξ ἑκάστης γραφῆς, ἢ παρὰ πνευματικῶν ἀνδρῶν ἀκούσας καὶ διηγούμενος καὶ διδάσκων, ἰδοὺ ἄλλους μὲν δοκεῖ εὐφραίνειν, καὶ ἄλλοι ἀπολαύουσι τῶν λόγων· μετὰ δὲ τὸ διηγήσασθαι αὐτὸν, ἕκαστος λόγος πρὸς τὰ ἴδια ἀφ' ὧν ἤρθη, ἀπέρχεται, καὶ αὐτὸς πάλιν γυμνὸς ἀπομένει καὶ πτωχὸς μὴ ἔχων ἴδιον θησαυρὸν πνεύματος, ἀφ' οὗ προφέρει, καὶ ὠφελεῖ, καὶ εὐφραίνει ἑτέρους, αὐτὸς πρῶτος μὴ εὐφραινόμενος, μηδὲ ἀγαλλιώμενος τῷ πνεύματι·

§. VI. Propterea inprimis postulandum est a Deo cum contentione cordis ac fide, det nobis, vt inueniamus diuitias eius, verum thesaurum Christi in cordibus nostris in virtute ac efficacia Spiritus.

§. VI. Διὰ τοῦτο χρὴ πρῶτον ζητῆσαι παρὰ Θεοῦ ἐν πόνῳ καρδίας καὶ πίστει, ἵνα δῷ ἡμῖν εὑρεῖν τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, τὸν ἀληθινὸν θησαυρὸν τοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἐν δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ πνεύματος·

καὶ

καὶ οὕτως πρότερον ὠφέλειαν ἐν ἑαυτοῖς, καὶ σωτηρίαν, καὶ ζωὴν αἰώνιον εὑρόντες, τὸν κύριον, τότε καὶ ἄλλους, ὡς δυνατὸν καὶ ἐφικτόν ἐστιν, ὠφελήσωμεν, ἀπὸ τοῦ ἔνδον θησαυροῦ τοῦ Χριστοῦ προφέροντες πᾶσαν ἀγαθωσύνην λόγων πνευματικῶν, καὶ μυστηρίων ἐπουρανίων ποιούμενοι διήγησιν· οὕτως γὰρ εὐδόκησεν ἡ ἀγαθότης τοῦ θελήματος τοῦ πατρὸς, τοῦ κατοικῆσαι ἐν παντὶ τῷ πιστεύοντι καὶ αἰτουμένῳ αὐτόν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν με, φησιν, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. καὶ πάλιν, ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. οὕτως ἡ ἄπειρος χρηστότης τοῦ πατρὸς ἠθέλησεν, οὕτως ἡ ἀνεννόητος ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ εὐδόκησεν, οὕτως ἡ ἄῤῥητος ἀγαθότης τοῦ πνεύματος ἐπηγγείλατο. δόξα τῇ ἀῤῥήτῳ εὐσπλαγχνίᾳ τῆς ἁγίας τριάδος·

§. VII. Οἱ γὰρ καταξιωθέντες τέκνα γενέσθαι θεοῦ, καὶ ἐκ πνεύματος ἁγίου ἄνωθεν γε-

Et hac ratione, vbi prius in
nobis commodum, ſalutem,
ac vitam æternam, Domi-
num ſcilicet conſequuti fue-
rimus, poſtmodum quoque
alios pro facultate & viribus
noſtris adiuuemus, ex inte-
riori Chriſti theſauro pro-
mentes omnem bonitatem
ſpiritualium ſermonum, ac
cœleſtium myſteriorum e-
narrationem inſtituentes. Sic
enim placuit bonitati volun-
tatis Patris, habitare apud
omnem, qui credit in eum,
eumque poſtulat. *Qui enim* Ioh.
diligit me, inquit, *diligetur a* XII, 21.
Patre meo, & ego diligam
eum, & manifeſtabo ei me-
ipſum. Et iterum: *Veniemus* Ioh.
ego & pater meus, & manſio- XIV,
nem apud eum faciemus. Sic 23.
infinitæ clementiæ Patris vi-
ſum eſt, ſic incomprehenſibi-
li charitati Chriſti placuit: ſic
ineffabilis bonitas Spiritus
promiſit. Gloria ſit ineffabili
miſericordiæ ſanctæ Trinita-
tis.

§. VII. Qui enim euadere
filii Dei, & ex Spiritu ſancto
deſuper renaſci digni ſunt

habiti, atque Christum illuminantem ac recreantem eos in se possident, variis ac diversis modis a Spiritu diriguntur, & inuisibiliter in corde cum requie spirituali a gratia ducuntur. Proferamus vero ex iis, quæ in mundo sunt conspicua, personarum figuras, vt, qua ratione gratia in anima se gerat, aliqua ex parte exemplis veluti demonstremus. Sunt interdum, qui a gratia ducuntur, vt qui in cœna regia lætantur, & exultant exultatione ac lætitia ineffabili: alia vero hora similes sunt sponsæ, quæ fruitur in coniugio cum sponso suo voluptate diuina. Aliquando fiunt veluti angeli incorporei, in tanta leuitate ac subtilitate vna cum corpore constituti. Interdum sunt, vt qui potu inebriati & Spiritu delectantur, inebriantur, ebrietate scilicet diuinorum ac spiritualium mysteriorum.

§. IIX. Interdum sunt velut in luctu & lamentatione propter genus huma-

τεθῆναι, καὶ τὸν Χριστὸν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ἐλλάμποντα καὶ ἀναπαύοντα αὐτοὺς, ἐν ποικίλοις καὶ διαφόροις τρόποις τοῦ πνεύματός εἰσιν ὁδηγούμενοι, καὶ ἀοράτως ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐν ἀναπαύσει πνευματικῇ ὑπὸ τῆς χάριτος ἐνεργούμενοι. πρόσωπα δὲ ἐκ τῶν φαινομένων ἐν κόσμῳ ἀπολαύσεων ἐνέγκωμεν τὰς ἐν ψυχῇ ἀναστροφὰς τῆς χάριτος ἐκ παραδειγμάτων μερικῶς ὑποδεικνύντες. ἔστιν ὅτε γίνονται ὡς ἐν βασιλικῷ δείπνῳ εὐφραινόμενοι, καὶ ἀγαλλιῶντες ἀγαλλιάσει καὶ εὐφροσύνῃ ἀνεκλαλήτῳ· ἄλλῃ ὥρᾳ εἰσὶν ὥσπερ νύμφη συναναπαυομένη ἐν κοινωνίᾳ τοῦ νυμφίου αὐτῆς ἀναπαύσει θεϊκῇ· ἄλλοτε γίνονται ὥσπερ ἄγγελοι ἀσώματοι, ἐν τοσαύτῃ κουφότητι καὶ ἐλαφρότητι ὄντες μετὰ τοῦ σώματος. ἄλλοτέ εἰσιν ὥσπερ ἐν μέθῃ ποτοῦ, εὐφραινόμενοι καὶ μεθύοντες τοῦ πνεύματι, μέθῃ θείων μυστηρίων πνευματικῶν.

§. IIX. Ἄλλοτέ εἰσιν ὡς ἐν κλαυθμῷ καὶ ὀδυρμῷ ὑπὲρ τοῦ γένους τοῦ ἀν-

θρώ-

θρώπων, καὶ δεόμενοι ὑπὲρ ὅλου τοῦ Ἀδάμ, πένθος καὶ κλαυθμὸν ἀναλαμβάνουσιν ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐκκαιόμενοι. ἄλλοτε ἐν τοσαύτῃ ἀγαλλιάσει καὶ ἀγάπῃ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐκπυροῦνται, ὡς, εἰ δυνατὸν, πάντα ἄνθρωπον ἐν τοῖς ἰδίοις σπλάγχνοις ἐμβαλεῖν, μὴ διακρίνοντες κακὸν ἀπὸ ἀγαθοῦ· ἄλλοτε τοσοῦτον ταπεινοῦνται ὑποκάτω παντὸς ἀνθρώπου ἐν ταπεινοφροσύνῃ τοῦ πνεύματος, ὡς ἑαυτοὺς πάντων ἐσχατωτέρους καὶ ἐλάττους νομίζειν. ἄλλοτε ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ ὑπὸ τοῦ πνεύματος διατηροῦνται. ἄλλοτέ εἰσιν ὥσπερ τις δυνατὸς, λαβὼν πανοπλίαν βασιλικὴν, καὶ κατελθὼν ἐν πολέμῳ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς ἰσχυρῶς καταγωνίσεται τούτους νικήσας· ὁμοίως γὰρ καὶ πνευματικὸς λαμβάνει ὅπλα ἐπουράνια τοῦ πνεύματος, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς κατέρχεται καὶ πολεμεῖ, ἐν ὑποτάσσει αὐτοὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

§. IX. Ἄλλοτε ἐν πολλῇ τινι ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνῃ, καὶ

num, ac precibus pro toto genere humano effusis, ad lacrymas, & ad luctum prolabuntur, dilectione spirituali erga humanum genus accensi. Interdum vero ad tantam exultationem ac dilectionem a Spiritu inflammantur, vt, si fieri possit, omnes homines in sua viscera coniicerent, nulla nec bonorum nec malorum habita ratione. Interdum vero demittuntur infra omnes homines in humilitate Spiritus, vt seipsos omnium abiectissimæ ac infimæ conditionis reputent. Interdum in gaudio ineffabili a Spiritu conseruantur. Interdum sunt velut fortis quispiam, qui uniuersam armaturam regis induens, & in prælium descendens, aduersus hostes fortiter dimicat, eosque vincit. Eodem modo *Eph. VI, 12. seq.*
spiritualis homo, assumtis cœlestibus armis Spiritus, hostes inuadit, prælioque commisso subiicit illos pedibus suis.

§. IX. Interdum in summo silentio, tranquillitate &

pace requiescit anima, in sola spirituali voluptate, & ineffabili requie atque in optimo statu existens. Interdum in intelligentia quadam ac sapientia ineffabili, & notitia Spiritus inscrutabili a gratia instituitur, circa ea, quæ nec lingua nec ore efferri queunt. Interdum vt quiuis hominum fit. Ita varie gratia versatur in iis, ac multis modis ducit animam, recreans iuxta voluntatem diuinam, exercetque eam diuersimode, vt illam integram, irreprehensibilem atque puram apud cœlestem Patrem constituat.

καὶ εἰρήνῃ ἡ ψυχὴ ἀναπαύεται, εἰς μόνην ἡδονὴν πνευματικὴν καὶ ἀνάπαυσιν ἄῤῥητον οὖσα, καὶ εὐθηνίαν. ἄλλοτε ἐν συνέσει τινὶ καὶ σοφίᾳ ἀῤῥήτῳ, καὶ γνώσει πνεύματος ἀνεξερευνήτου ὑπὸ τῆς χάριτος σοφίζεται, ἅπερ διὰ γλώσσης καὶ στόματος λαλῆσαι ἀδύνατον. ἄλλοτε ὥσπερ εἷς τῶν ἀνθρώπων γίγνεται. οὕτω ποικίλως ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις ἀναστρέφεται, καὶ πολυτρόπως ὁδηγεῖ τὴν ψυχὴν ἀναπαύουσα κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ γυμνάζει αὐτὴν διαφόρως, ἵνα τελείαν καὶ ἄμωμον καὶ καθαρὰν τῷ ἐπουρανίῳ πατρὶ ἀποκαταστήσῃ.

§. X. Ceterum prædictæ hæ Spiritus operationes, ad summum gradum pertinent eorum, qui proxime a perfectione absunt. Illæ enim, quarum mentionem fecimus, variæ moderationes gratiæ, varie quidem exprimuntur, assidue tamen in homines agunt, actione actionem excipiente. Vbi enim anima ad perfectionem Spiritus peruenerit, perfecte ab omni-

§. X. Ταῦτα δὲ τὰ προειρημένα τοῦ πνεύματος ἐνεργήματα, μεγάλων μέτρων εἰσὶ τῶν ἐγγὺς τῆς τελειότητος ὄντων. αἱ γὰρ προειρημέναι τῆς χάριτος ποικίλαι ἀναπαύσεις, διαφόρως μὲν λαλοῦνται, ἀδιαλείπτως δὲ εἰς αὐτοὺς ἐνεργοῦνται, ἐνέργειαν ἐνεργείᾳ διαδεχομένης· ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ πνεύματος καταντήσῃ, τελείως πάντων

ταθῶν ἀποκαθα-
ε, καὶ τῷ παρα-
πνεύματι διὰ τῆς
κοινωνίας ἑνωθεῖ-
ἀνακραθεῖσα, καὶ
ιθῇ πνεῦμα γε-
υγκεκραμένη τῷ
τι, τότε ὅλη φῶς,
θαλμὸς, ὅλον
, ὅλον χαρά, ὅλον
σις, ὅλον ἀγαλ-
ὅλον ἀγάπη, ὅ-
άγχνα, ὅλον ἀ-
ς καὶ χρηστότης γί-
περ γὰρ ἐν ἀβύσ-
άσσης λίθος παν-
ὕδατι περιέχε-
ς οὗτοι πάντῃ τρό-
ματι ἁγίῳ ἀνα-
ένοι, ἀφομοιοῦν-
Χριστῷ, τὰς ἀρε-
υνάμεως τοῦ πνεύ-
ἀτρέπτως ἐν ἑαυ-
οντες, ἔσωθεν ὄν-
μοι, καὶ ἄσπιλοι
αροί.

I. Διὰ γὰρ τοῦ
ος καταρτισθέν-
ς δύνανται καρ-
θεν κακίας προ-
. ἀλλὰ πάντοτε
των, οἱ καρποὶ
ματος ἐν αὐτοῖς
πουσι. Παρακα-
ν τοίνυν καὶ ἡμεῖς
, καὶ πιστεύσωμεν
πῃ καὶ ἐλπίδι
, ἵνα δώῃ ἡμῖν

bus affectibus expurgata, & ſpiritui paracleto arcana ſocietate vnita & permixta, ac temperata cum Spiritu digna habentur fieri Spiritus; tum tota lux, tota oculus, tota Spiritus, tota gaudium, tota delectatio, tota exultatio, tota dilectio, tota viſcera, tota bonitas, & clementia fit. Sicut enim lapis in profundo maris vndique aqua circumdatur: ſic hi omni modo Spiritui ſancto permixti, ſimiles fiunt Chriſti, virtutes potentiæ Spiritus conſtanter in ſeipſis obtinentes, intus exiſtentes, omnis maculæ ac reprehenſionis expertes atque puri.

§. XI. Cum enim per Spiritum ſint reſtaurati, quomodo extra poſſunt fructum malitiæ proferre? Verum perpetuo per omnia fructus Spiritus in iis eniteſcunt. Oremus igitur quoque nos Deum, & credamus in dilectione ac ſpe magna, vt largiatur

nobis cœlestem gratiam doni Spiritus, vt & nos ipse Spiritus gubernet, & ducat ad omnem voluntatem diuinam, ac nos reficiat variis requiei modis, vt ope huius gubernationis, & exercitationis gratiæ, ac promotionis spiritualis, digni habeamur ad perfectionem plenitudinis Christi peruenire, vt inquit apostolus. [*Ephes. III, 19.*] *Vt impleamini in omnem plenitudinem Christi.* Et rursum: [*Ephes. IV, 13.*] *Donec perueniamus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Promisit Dominus omnibus in se credentibus, & in veritate postulantibus, se largiturum mysteria ineffabilis communionis Spiritus. Quapropter penitus nos ipsos Domino consecremus, & ad prædicta bona consequenda festinemus, corpore animoque consecrati, & cruci Christi affixi, digni regno æterno fiamus, glorificantes Patrem, Filium, & Spiritum sanctum in secucula. Amen.

τὴν ἐπουράνιον χάριν τῆς δωρεᾶς τοῦ πνεύματος, ἵνα καὶ ἡμᾶς αὐτὸ τὸ πνεῦμα κυβερνήσῃ καὶ ὁδηγήσῃ εἰς πᾶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, καὶ ἀναπαύσῃ ἡμᾶς ἐν τῇ ποικιλότητι τῆς ἀναπαύσεως αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης κυβερνήσεως καὶ τοῦ γυμνασμοῦ τῆς χάριτος, καὶ προκοπῆς πνευματικῆς καταξιωθῶμεν εἰς τὴν τελειότητα τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ φθάσαι, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ πάλιν, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. ἐπηγγείλατο ὁ κύριος πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ, καὶ αἰτουμένοις ἐν ἀληθείᾳ δωρήσασθαι τὰ μυστήρια τῆς ἀρρήτου κοινωνίας τοῦ πνεύματος· καὶ ἡμεῖς οὖν ὁλοτελῶς ἑαυτοὺς τῷ κυρίῳ ἀναθέντες τῶν προειρημένων ἀγαθῶν τυχεῖν σπεύσωμεν, ψυχῇ καὶ σώματι ἀφιερωθέντες, καὶ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ προσηλωθέντες, ἄξιοι τῆς αἰωνίου βασιλείας γενώμεθα, δοξάζοντες πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

OMI-

ΟΜΙΛΙΑ ιθ'.

Οἱ χριστιανοὶ προκόπτειν καὶ αὐξάνεσθαι βουλόμενοι, ὀφείλουσιν ἑαυτοὺς βιάζεσθαι πρὸς πᾶν τὸ ἀγαθόν, ὥστε λυτρῶσθαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐνοικούσης ἁμαρτίας, καὶ πνεύματος ἁγίου πληροῦσθαι.

§. I.

Ὁ βουλόμενος προσελθεῖν τῷ κυρίῳ, καὶ ζωῆς αἰωνίου καταξιωθῆναι, καὶ κατοικητήριον τοῦ Χριστοῦ γενέσθαι, καὶ πνεύματος ἁγίου πληρωθῆναι, ἵνα τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ δυνηθῇ ποιῆσαι καθαρῶς καὶ ἀμώμως, οὗτος ὀφείλει ἄρξασθαι πρῶτον πιστεύειν τῷ κυρίῳ βεβαίως, καὶ ἐπιδοῦναι αὐτὸν ἐξ ὅλου τοῖς λόγοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ἀποτάξασθαι τῷ κόσμῳ κατὰ πάντα, ἵνα μὴ περί τι τῶν φαινομένων ὅλος ὁ νοῦς ἀσχολῆται. καὶ εἰς τὴν εὐχὴν χρὴ αὐτὸν πάντοτε προσκαρτερεῖν, ἐν πίστει προσδοκίας τοῦ κυρίου τὴν ἐπίσκεψιν καὶ βοήθειαν αὐτοῦ πάντοτε ἐκδεχόμενον, τὸν σκοπὸν τοῦ νοὸς αὐτοῦ εἰς τοῦτο ἔχον-

HOMILIA XIX.

Christiani proficere & crescere volentes, debent se vi compellere, ad omne id quod bonum est, vt liberentur ab inhabitante peccato, & Spiritu sancto repleantur.

§. I.

Qui exoptat accedere ad Dominum, & vita æterna dignus haberi, domicilium Christi fieri, ac Spiritu sancto repleri, quo fructus Spiritus producere, & mandata Christi facere pure & absque reprehensione possit, ille hinc initium sumat, vt imprimis firmiter Domino credat, seque totum tradat præceptis ac mandatis eius, ac renunciet mundo per omnia, ne vllo modo circa ea, quæ oculis patent, tota eius mens occupetur. Deinde quoque oportet eum perpetuo in oratione perseuerare, in fideque exspectat Dominum, visitationem & auxilium eius semper exspectantem, scopumque mentis suæ eo sem-

per dirigentem. Deinde compellere oportet seipsum ad omne opus bonum, & ad omnia mandata Domini, propter innatum sibi peccatum. Veluti compellat seipsum ad demissionem animi coram omnibus hominibus, ac se inferiorem & abiectiorem existimet, non quærens honorem, laudem, aut gloriam a quoquam hominum, vt in euangelio scriptum est: sed solum Dominum semper ob oculos habeat, & mandata eius, ipsi soli placere studens in mansuetudine cordis,
Matth. XI, 29. vt inquit Dominus: *Discite a me quod mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.*

§. II. Itidem vt sit misericors, benignus, pronus ad miserandum ac bonus, pro viribus suis se assuefaciat, vt
Luc. VI, 36. inquit Dominus: *Estote boni ac benigni, sicut pater vester cælestis misericors est.*
Ioh. XIV, 15. Et rursus inquit: *Si diligitis me, præcepta mea seruate.*
Luc. XIII, 24. Et rursus: *Contendite intrare per portam angustam.*

τα διὰ παντός· ἐντ[...] βιάζεσθαι χρὴ ἑαυτὸν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ π[ρὸς] πάσας τὰς ἐντολὰς τ[οῦ] κυρίου, διὰ τὴν συνοῦσα[ν] αὐτῷ ἁμαρτίαν· οἷο[ν] βιαζέσθω ἑαυτὸν εἰς τὸ ταπεινοφρονεῖν ἐνώπιον παντὸς ἀνθρώπου, καὶ ἑαυτὸν ἐλάττω ἡγεῖσθαι καὶ χείρονα, μὴ ζητῶν τιμὴν, ἢ ἔπαινον, ἢ δόξαν ἀνθρώπων παρά τινος, καθὼς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται· ἀλλὰ μόνον ἀεὶ τὸν κύριον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, αὐτῷ βουλόμενος ἀρέσκειν μόνῳ εἰς τὴν πραότητα τῆς καρδίας, ὥς φησιν ὁ κύριος, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

§. II. Ὁμοίως εἰς τὸ εἶναι ἐλεήμονα, χρηστὸν εὔσπλαγχνον, ἀγαθὸν, ὅση δύναμις, ἑαυτὸν ἐθιζέτω, ὥς φησιν ὁ κύριος, γίνεσθε ἀγαθοὶ καὶ χρηστοὶ, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστί. καὶ πάλιν φησὶν, ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε καὶ πάλιν, βιάζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας.

ἐπὶ

Ἐπὶ πᾶσι τὴν τοῦ κυρίου ταπείνωσιν καὶ τὴν πολιτείαν, καὶ τὴν πραότητα, καὶ τὴν ἀναστροφὴν, ὥσπερ ὑπόγραμμον ἐν πάσῃ μνήμῃ ἀληθαργήτῳ ἐχέτω, ταῖς εὐχαῖς προσκαρτερείτω, διὰ παντὸς δεόμενος καὶ πιστεύων, ἵνα ἐλθὼν ὁ κύριος ἐνοικήσῃ ἐν αὐτῷ, καὶ καταρτίσῃ καὶ δυναμώσῃ αὐτὸν ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ· καὶ ἵνα αὐτὸς ὁ κύριος γένηται κατοικητήριον τῆς ψυχῆς· καὶ οὕτως ἃ νῦν μετὰ βίας ἀκούσης τῆς καρδίας ποιεῖ, ἑκουσίως πράξει ποτὲ, ἐθίζων ἑαυτὸν διὰ παντὸς εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ τοῦ κυρίου μνημονεύων ἀεὶ, καὶ προσδοκῶν αὐτὸν ἐν πολλῇ ἀγάπῃ αὐτόν. τότε θεωρῶν ὁ κύριος τὴν τοιαύτην προαίρεσιν, καὶ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ σπουδὴν, πῶς βιάζεται ἑαυτὸν εἰς μνήμην τοῦ κυρίου, καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν ἀεὶ καὶ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ πραότητα καὶ ἀγάπην ἄγει καὶ μὴ θέλουσαν τὴν καρδίαν, καὶ ἄγει ὅση δύναμις αὐτῷ μετὰ βίας, ποιεῖ μετ' αὐτοῦ εἰς ἔλεος αὐτοῦ, καὶ λυτροῦται αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐχ-

Præ omnibus humilitatem Domini, eiusque viuendi rationem, manſuetudinem, ac conuerſationem, tanquam exemplar in omni memoria minime obliuioſa retineat, in orationibus perſeueret, ſemper orans in fide, vt Dominus veniat, habitet in eo, conſummet, ac corroboret eum, in omnibus mandatis ſuis; atque etiam ipſe Dominus fiat domicilium animæ; & ita quæ nunc vi inuiti cordis facit, ſponte aliquando peragat, aſſuefaciens ſeipſum perpetuo ad id quod bonum eſt, Domini ſemper recordans, & exſpectans eum perpetuo in ſumma dilectione. Tum vero Dominus cognito tanto eius propoſito & conſilio ac laudabili eius ſtudio, nimirum quomodo ſe compellat, vt Dominum in memoria retineat, & ad id quod bonum eſt, ad manſuetudinem ac dilectionem cor vel inuitum compellat, ac dirigat pro viribus ſuis omni violentia; exercet in eum miſericordiam ſuam, & redimit eum ab ini-

micis suis, & inhabitante peccato, Spiritu eum sancto replens: & ita postmodum absque vlla vi ac labore vere facit omnia mandata Domini: Quinimo Dominus in eo sua mandata facit, & fructus spirituales tunc pure producit.

§. III. Oportet autem primum quempiam sic accedentem ad Dominum vi compellere seipsum ad bonum, quamuis renitatur animus, exspectantem perpetuo in fide indubitata misericordiam eius, ac compellere seipsum ad dilectionem, si dilectione destitutus sit; compellere seipsum ad mansuetudinem, si ea careat; compellere seipsum ad misericordiam, & ad animum ad miserendum pronum; compellere seipsum ad contemtum perferendum, & in eo fortiter perdurandum, ne despectui habitus aut dehonestatus indignetur, iuxta dictum: *Non*
Rom. XII, 19. *vosmetipsos vlciscentes charissimi:* compellere seipsum ad preces, si preces spirituales non habeat. Sic itaque Deus

θρῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνοικούσης ἁμαρτίας, πνεύματος ἁγίου ἐμπιπλῶν αὐτόν· καὶ οὕτω λοιπὸν ἄνευ βίας καὶ καμάτου ποιεῖ πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου ἐξ ἀληθείας· μᾶλλον δὲ ὁ κύριος ποιεῖ ἐν αὐτῷ τὰς ἰδίας ἐντολάς, καὶ τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος τότε καρποφορεῖ καθαρῶς.

§. III. Χρὴ δὲ πρότερον προσελθόντα τινὰ τῷ κυρίῳ, οὕτω βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, προσδοκῶντα διὰ παντὸς ἐν πίστει ἀδιστάκτῳ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀγάπην μὴ ἔχοντα ἀγάπην· βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὴν πρᾳότητα, μὴ ἔχοντα πρᾳότητα· βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ οἰκτείρειν, καὶ ἐλεήμονα ἔχειν καρδίαν· βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ καταφρονεῖσθαι, εἰς τὸ καταφρονούμενον μακροθυμεῖν, καὶ ἐξουδενούμενον ἢ ἀτιμαζόμενον μὴ ἀγανακτεῖν κατὰ τὸ εἰρημένον, μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες ἀγαπητοί. βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὴν εὐχήν, μὴ ἔχοντα εὐχὴν πνευματικήν· καὶ οὕτως ὁ θεὸς

θεω-

θεωρῶν τὸν οὕτως ἀγωνιζόμενον, καὶ βίᾳ ἑαυτὸν ἐγχοῦντα, μὴ θελούσης τῆς καρδίας, δίδωσιν εὐχὴν ἀληθινὴν πνεύματος, δίδωσιν ἀγάπην ἀληθινὴν, πρᾳότητα ἀληθείας, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα ἀληθινὴν, καὶ ἁπαξαπλῶς, πληροῖ αὐτὸν τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος.

§. IV. Εἰ δέ τις εἰς τὴν εὐχὴν μόνην ἑαυτὸν βιάζεται, μὴ ἔχων εὐχὴν, ἵνα σχῇ εὐχῆς χάριν, εἰς δὲ τὴν πρᾳότητα καὶ ταπεινοφροσύνην καὶ ἀγάπην καὶ τὰς λοιπὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου ἑαυτὸν οὐ βιάζεται, οὔτε μέριμναν καὶ πόνον καὶ ἀγῶνα ἔχει ἐκεῖνα κατορθῶσαι, ὅσον τὸ ἐκ προαιρέσεως, καὶ αὐτεξουσίου θελήματος, ἐνίοτε δίδοται αὐτῷ εὐχῆς χάρις ἐν ἀναπαύσει καὶ εὐφροσύνῃ τοῦ πνεύματος μερικῶς κατὰ τὸ αἴτημα αὐτοῦ. τοῖς δὲ τρόποις ὅμοιός ἐστι καθ' ὃ καὶ πρὶν ἦν. οὐκ ἔχει πρᾳότητα, ὅτι οὐκ ἐζήτησε πόνον, καὶ προευτρέπισεν ἑαυτὸν οὕτως γενέ-

conſpiciens eum, qui tantopere contendit, ac vi, reluctante animo, ſeipſum conſtringit, veram Spiritus precationem largitur, veram dilectionem concedit, veram manſuetudinem, viſcera miſericordiæ, clementiam veram, atque, vt vnico verbo dicam, replet eum fructu Spiritus.

§. IV. Quod ſi quis, cum affectu precandi careat, ad preces ſolas ſeipſum adigat, vt conſequatur precationis gratiam: ad manſuetudinem vero, humilitatem animi, dilectionem, & reliqua mandata Domini, minus ſeipſum compellat, nec vllam curam, laborem ac ſtudium adhibeat, vt ea recte conſtituat: quoad illius propoſitum ac liberam voluntatem, conceditur illi interdum precandi gratia cum delectatione ac lætitia Spiritus, ex parte tamen iuxta petitionem eius: moribus tamen idem eſt, quibus antea erat, deſtitutus manſuetudine, eo quod non laborarit, nec ſe præpararit, vt talis eua-

deret; destitutus humilitate, eo quod non postularit, nec seipsum ad eam compulerit; destitutus dilectione erga omnes, eo quod de ea nihil omnino sollicitus fuerit in postulatione orationis suæ: & in ipsa operis administratione non habet fidem, nec fiduciam erga Deum, eo quod in cognitione sui carere se non expertus est, neque contendit cum afflictione Dominum postulare, vt obtineat firmam in illum fidem ac veram fiduciam.

θαι· οὐκ ἔχει ταπεινοφροσύνην, ἐπειδὴ οὐκ ᾔτησε, καὶ ἑαυτὸν οὐκ ἐβιάσατο εἰς τοῦτο. οὐκ ἔχει ἀγάπην πρὸς πάντας, ἐπειδὴ περὶ τούτου μέριμναν καὶ ἀγῶνα οὐκ ἔσχεν ἐν τῇ αἰτήσει τῆς εὐχῆς· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιτηδεύσει τοῦ ἔργου, οὐκ ἔχει πίστιν καὶ πεποίθησιν πρὸς τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ ἔγνωκεν ἑαυτὸν, οὐκ ἐδοκίμασεν μὴ ἔχειν, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐν θλίψει ζητῶν παρὰ κυρίου σχεῖν τὴν πρὸς αὐτὸν βεβαίαν πίστιν καὶ πεποίθησιν ἀληθινήν.

§.V. Oportet enim vnumquemque perinde vt ad preces se compellere atque adigere, repugnante animo; sic quoque ad fiduciam, sic quoque ad humilitatem, sic quoque ad dilectionem, sic quoque ad mansuetudinem, sinceritatem, & simplicitatem: sic quoq; ad omnem patientiam & longanimitatem cum gaudio ac promte collimare: sic quoque se compellere ad sui ipsius despectum, ac se pauperem infimæque sortis homuncionem reputare:

§.V. Χρὴ γὰρ ἕκαστον ὥσπερ εἰς τὴν εὐχὴν βιάζεσθαι ἑαυτὸν καὶ ἄγχειν, μὴ θελούσης τῆς καρδίας· οὕτως καὶ εἰς τὴν πεποίθησιν, οὕτως καὶ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, οὕτως εἰς τὴν ἀγάπην, οὕτως εἰς τὴν πρᾳότητα, ἀκεραιότητά τε καὶ ἁπλότητα· οὕτως εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν καταγεγραμμένον μετὰ χαρᾶς· οὕτως βιάζεσθαι εἰς τὸ ἑαυτὸν ἐξουθενεῖν. καὶ πτωχὸν καὶ ἔσχατον λογίζεσθαι

ἑαυ

οὕτως εἰς τὸ μὴ ὁμιλεῖν τὰ μὴ ὄντα χρήσιμα, ἀλλὰ ἀεὶ τὰ τοῦ Θεοῦ μελετᾷν, καὶ λαλεῖν στόματι καὶ καρδίᾳ· οὕτως εἰς τὸ μὴ θυμοῦσθαι, καὶ κραυγάζειν κατὰ τὸ εἰρημένον, πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ, καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. οὕτως εἰς πάντας τοὺς τοῦ κυρίου τρόπους, εἰς πᾶσαν ἄσκησιν ἀρετῆς, καὶ πολιτείας ἀγαθῆς καὶ καλῆς· εἰς πᾶσαν ἀναστροφὴν ἀγαθότητος, εἰς πᾶσαν ταπεινοφροσύνην πραότητος, εἰς τὸ μὴ ἐπαίρεσθαι, καὶ ὑψηλοφρονεῖν, καὶ φυσιοῦσθαι, καὶ λαλεῖν κατά τινος.

§. VI. Εἰς ταῦτα πάντα ὀφείλει βιάζεσθαι ἑαυτὸν, ὁ θέλων εὐδοκιμῆσαι καὶ εὐαρεστῆσαι Χριστῷ, ἵν' οὕτως ὁ κύριος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν, καὶ προαίρεσιν, τοῦ οὕτως εἰς πᾶσαν ἀγαθότητα καὶ ἁπλότητα, καὶ χρηστότητα, καὶ ταπεινοφροσύνην, καὶ ἀγάπην, καὶ εὐχὴν ἄγχοντος ἑαυτὸν, καὶ ἄγοντος μετὰ βίας, δώσῃ ἑαυτὸν ὅλον αὐτῷ, αὐτὸς ὁ κύ-

sic, ne intentus sit rebus minus vtilibus, sed semper quæ Dei sunt meditetur, & proferat ore & corde: sic ne ira excandescat aut clamitet, sicuti dictum est: *Omnis amarulentia, & clamor, & ira, & vociferatio, & maledicentia tollatur a vobis cum omni malitia.* *Ephes. IV, 31.* Sic ad omnes mores Domini induendos, ad omnem virtutis, probi honestique vitæ instituti exercitationem, ad omnem conuersationem bonitatis, ad omnem humilitatem mansuetudinis; nec extollatur, nec altum sapiat, aut infletur, vel cuiusdam famam datractet.

§. VI. Ad hæc omnia se compellere debet, qui cupit probari ac placere Christo, ita vt Dominus, conspecta eius promtitudine, ac intentione, eius, inquam, qui ad probitatem, simplicitatem, benignitatem, humilitatem, dilectionem & precationem seipsum compellit, ac vi quadam adigit, se totum illi offerat; ipse, inquam, Domi-

nus, implens reuera hæc omnia in eo pure absque vllo labore & vi, quæ ne vi quidem vlla antea obſeruare poterat, propter inhabitans in eo peccatum. Fiuntque illi hæc omnia virtutum exercitia & ſtudia, velut altera natura. Poſtmodum Dominus adueniens & verſatus cum eo, & ille cum Domino, ipſe perficit in eo ſua mandata citra omnem laborem, replens eum fructu Spiritus. Quod ſi vero ad ſolam precationem ſe quis adigit, donec conſequatur gratiam hanc a Deo; ad ea vero, quæ prædicta ſunt, ſe non compellat, cogat & adſuefaciat, ille vere, pure, ac ſine reprehenſione hæc adimplere nequit. Verum ita conuenit ſe præparare pro viribus ad id quod bonum eſt. Interdum enim peruenit ad eum petentem ac precantem gratia diuina. Bonus enim & benignus eſt Deus, ac petentibus a ſe largitur quæ petierant. Verum qui caret iis, de quibus locuti ſumus antea, nec ſe ad ea ad-

ριος ποιῶν ἐξ ἀληθείας ταῦτα πάντα καθαρῶς ἐν αὐτῷ ἀκόπως, καὶ ἀβιάστως, ἃ πρὶν οὐδὲ μετὰ βίας φυλάξαι ἠδύνατο, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ οἰκοῦσαν ἁμαρτίαν· καὶ γίνεται αὐτῷ τὰ τῆς ἀρετῆς πάντα ἐπιτηδεύματα ὡς φύσις· τὸ λοιπὸν ἐλθὼν ὁ κύριος, καὶ γενόμενος ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κυρίῳ, αὐτὸς ποιεῖ ἐν αὐτῷ τὰς ἰδίας ἐντολὰς ἄνευ καμάτου, πληρῶν αὐτὸν τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος. εἰ δὲ εἰς εὐχὴν μόνον βιάζεταί τις ἑαυτὸν, ἕως οὗ λάβῃ χάρισμα παρὰ Θεοῦ, εἰς ταῦτα δὲ τὰ προειρημένα ὁμοίως ἑαυτὸν οὐ βιάζεται, καὶ ἄγχει καὶ ἐθίζει, οὐ δύναται ἐξ ἀληθείας καθαρῶς καὶ ἀμέμπτως αὐτὰ ποιῆσαι. ἀλλ' ἔτι χρὴ προσυτρεπίζειν ἑαυτὸν ὅσον δυνατὸν εἰς τὸ ἀγαθόν· ἐνίοτε γὰρ γίνεται πρὸς αὐτὸν ἡ θεία χάρις αἰτοῦντα καὶ δεόμενον· ἀγαθὸς γὰρ καὶ χρηστός ἐστιν ὁ Θεὸς, καὶ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸν δίδωσι τὰ αἰτήματα αὐτῶν· μὴ ἔχων δὲ, μήτε ἐθίσας, μήτε προευτρεπίσας ἑαυτὸν εἰς τὰς προειρημένας, μηδ-

λαβὼν

λάβοι, ἀπολεῖ τὴν χάριν ἣν ἔλαβε, καὶ πίπτει ὑψηλοφρονήσας, ἢ οὐ προκόπτει καὶ αὔξει ἐν τῇ χάριτι τῇ πρὸς αὐτὸν γενομένῃ, ἐπειδὴ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ κυρίου ἐκ προαιρέσεως ἑαυτὸν οὐ δίδωσι· τὸ γὰρ κατοικητήριον καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ πνεύματος, ἡ ταπεινοφροσύνη ἐστὶν, ἡ ἀγάπη τε καὶ πρᾳότης, καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ κυρίου ἐντολαί.

§. VII. Ὀφείλει οὖν ὁ βουλόμενος ἐξ ἀληθείας εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ δέξασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον τοῦ πνεύματος χάριν, καὶ αὐξῆσαι καὶ τελειωθῆναι ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ βιάζεσθαι ἑαυτὸν, καὶ μὴ θέλουσαν τὴν καρδίαν ὑποτάσσειν κατὰ τὸ εἰρημένον· διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα· ὥσπερ γάρ τις εἰς τὴν προσκαρτέρησιν τῆς εὐχῆς βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἄγχει, ἕως οὗ τοῦτο κατορθώσῃ· ὁμοίως ἐὰν θέλῃ καὶ εἰς πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἄγχει καὶ ἐθίζει ἔθος

ſuefacit, aut præparat, gratiam quam conſecutus iam erat, perdit, ac cadit præ nimia arrogantia; aut nihil proficit, nec augetur in gratia ſibi conceſſa, quoniam mandatis Domini deliberato animo ſe non dedit; domus enim & requies Spiritus eſt humilitas, dilectio & manſuetudo, & reliqua Domini mandata.

§. VII. Debet ergo, quicunque Deo vere placere cupit, ab eoque recipere cœleſtem Spiritus gratiam & in Spiritu ſancto creſcere ac perfici, ad omnia præcepta Dei ſeipſum compellere, & vel inuitum animum ſubiugare, ſecundum quod dicitur: *Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.* Pſalm. CXIX, 104. Quemadmodum enim aliquis ad perſeuerandum in precatione ſeipſum compellit atque adigit, donec id recte conſtituerit: eodem modo, ſi libuerit, ad omnia quoque virtutum exercitia ſeipſum compellit atque adigit, bonæ conſuetudini

adſueſcens; & ſic, vbi aſſidue Dominum obteſtatus ac deprecatus, & quæ petierit, adeptus fuerit, Deum guſtare cœpit, ac Spiritus ſancti particeps factus fuerit, hoc agit, vt creſcat & foueat gratiam ſibi conceſſam, requieſcentem in humilitate, in dilectione & manſuetudine eius.

§. IIX. Ipſe Spiritus largitur hæc ei, atque inſtruit eum vera precandi ratione, vera dilectione, vera manſuetudine, ad quæ antea vi ſe compellebat, quæ inquirebat, de quibus ſolicitus erat, ac quæ meditabatur, quæque donata tandem ei ſunt: & ita auctus & conſummatus in Deo, qui hæres regni euadat, dignus habetur. Humilis enim nunquam labitur. Vnde enim labi liceret ei, qui ſub omnibus eſt? Nimia itaque animi elatio ſumma eſt humilitas: humilitas vero magna eſt exaltatio, exiſtimatio atque dignitas. Nos ergo quoque nos compellamus atque cogamus nos ipſos ad humilitatem, vel inuito ani-

ἀγαθὸν, καὶ οὕτως αἰτούμενος καὶ δεόμενος τοῦ κυρίου διὰ παντὸς, ἐπιτυχὼν τῆς αἰτήσεως, καὶ μεταλαβὼν γεύσεως Θεοῦ, καὶ πνεύματος ἁγίου μέτοχος γενόμενος, αὔξειν ποιεῖ καὶ θάλπει τὸ χάρισμα τὸ δοθὲν αὐτῷ, ἀναπαυόμενον ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῇ πραότητι.

§. IIX. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα χαρίζεται αὐτῷ ταῦτα, καὶ διδάσκει αὐτὸν ἀληθινὴν εὐχὴν, ἀληθινὴν ἀγάπην, ἀληθινὴν πραότητα, ἃ προεβιάζετο καὶ ἐζήτησε, καὶ ἐμερίμνησε, καὶ ἐμελέτησε, καὶ ἐδόθη αὐτῷ· καὶ οὕτως αὐξήσας καὶ τελειωθεὶς ἐν Θεῷ, κληρονόμος τῆς βασιλείας γενέσθαι καταξιοῦται· ὁ γὰρ ταπεινὸς οὐδέ ποτε πίπτει· πόθεν γὰρ πεσεῖν ἔχει ὑποκάτω πάντων ὤν; μεγάλη ταπείνωσις, ἡ ὑψηλοφροσύνη· καὶ μεγάλη ὕψωσις, καὶ τιμιότης, καὶ ἀξίωμα, ἡ ταπεινοφροσύνη. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν βιασώμεθα καὶ ἄγχωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ μὴ θέλοντι

λώσης τῆς καρδίας, καὶ εἰς τὴν πρᾳότητα, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην δεόμενοι καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν ἐν πίστει, καὶ ἐλπίδι, καὶ ἀγάπῃ, ἀδιαλείπτως ἐν προσδοκίᾳ τοιαύτῃ καὶ σκοπῷ, ἵνα ἀποστείλῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἵνα εὐξώμεθα καὶ προσκυνήσωμεν τῷ Θεῷ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ·

§. IX. Καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα διδάξει ἡμᾶς εὐχὴν ἀληθινήν, ἣν νῦν καὶ μετὰ βίας οὐ δυνάμεθα ποιεῖν· σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, καὶ πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου, διδάξει ἡμᾶς ποιῆσαι ἐξ ἀληθείας ἀλύπως καὶ ἀβιάστως, ὡς αὐτὸ τὸ πνεῦμα οἶδε πληροῦν ἡμᾶς τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ οὕτως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ πληρωθεισῶν ὑφ᾽ ἡμῶν διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τοῦ μόνου γινώσκοντος τὸ θέλημα τοῦ κυρίου, καὶ τελειώσαντος ἡμᾶς τοῦ πνεύματος εἰς ἑαυτό, καὶ τελειωθέντος εἰς ἡμᾶς καθαρισθείσας ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ καὶ σπίλου τῆς ἁμαρτίας, ὥσπερ νύμφας καλάς, τὰς ψυχὰς ἡμῶν καθαρὰς καὶ ἀμώμους παραστῆσαι τῷ Χριστῷ,

mo, & ad manſuetudinem, & ad dilectionem, precantes atque obſecrantes Deum in fide, ſpe ac dilectione, indeſinenter hac exſpectatione atque ſcopo freti, vt mittat Spiritum ſuum in corda noſtra, quo precemur & adoremus Deum in Spiritu & veritate.

§. IX. Ipſe quoque Spiritus docebit nos veram precum rationem, quas nunc, nec vi quidem adhibita, poſſumus facere. Viſcera quoque miſericordiæ, benignitatem, & omnia mandata Domini, docebit nos facere reuera absque vlla moleſtia aut coactione, prout nouit Spiritus ille replere nos fructu ſuo. Atque hoc pacto mandatis Dei a nobis impletis beneficio Spiritus ſui, qui ſolus nouit voluntatem Domini, quique Spiritus nos conſummat in ſe, ac perfectus in nobis, purificatis ab omni inquinamento, ac ſordibus peccati, velut ſponſas venuſtas, animas noſtras puras & immaculatas Christo

exhibebit, requiescentibus nobis in Deo, in regno eius, ac Deo requiescente in nobis in infinita secula. Gloria sit miserationibus eius, misericordiæ ac dilectioni, quod tanto honore & gloria dignatus sit genus humanum, quos dignos iudicauerit, vt vocaret filios Patris cœlestis ac proprios fratres. Ipsi gloria in secula. Amen.

ἀναπαυομένων ἡμῶν ἐν Θεῷ, ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀναπαυομένου τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. δόξα τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ καὶ τῷ ἐλέει, καὶ τῇ ἀγάπῃ, ὅτι εἰς τοιαύτην τιμὴν καὶ δόξαν κατηξίωσε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὥστε πατρὸς ἐπουρανίου καταξιῶσαι αὐτοὺς, καὶ ἰδίους ἀδελφοὺς προσαγορεύεσθαι. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Homilia XX.

Solus Christus, verus medicus interioris hominis, sanare potest animam, eamque vestimento gratiæ suæ exornare.

ΟΜΙΛΙΑ κ΄.

Μόνος ὁ Χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς τοῦ ἔσω ἀνθρώπου ἰατρὸς, θεραπεῦσαι δύναται τὴν ψυχὴν, καὶ αὐτὴν τῷ τῆς χάριτος ἐνδύματι διακοσμῆσαι.

§. I.

SI quis nudus sit & careat indumento diuino ac cœlesti, quod est potentia Spiritus, sicut dictum est: *Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est eius;* plores atque obsecret Dominum, vt cœlitus consequatur spirituale indumentum, quo induat animam diuina virtu-

Rom. IIX, 9.

§. I.

EI τις γυμνός ἐστιν ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος τοῦ θεϊκοῦ καὶ ἐπουρανίου, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ πνεύματος δύναμις, καθὼς εἴρηται· εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ· κλαιέτω καὶ παρακαλείτω τὸν κύριον, ἵνα λάβῃ τὸ ἐξ οὐρανοῦ πνευματικὸν ἔνδυμα· ἵνα ἀμφιασθῇ τὴν ἀπὸ θείας ἐνεργείας γεγυμνωμένην

μένην ψυχήν. ὅτι πολλὴν αἰσχύνην ἀτιμίας παθῶν περιβέβληται, ὁ μὴ ἐνδεδυμένος τὸ τοῦ πνεύματος ἔνδυμα. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς φαινομένοις ἐάν τις γυμνὸς ᾖ, ἐν πολλῇ αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμίᾳ ἐστὶ, καὶ φίλοι φίλους ἀποστρέφονται γυμνοὺς, καὶ γνήσιοι ἰδίους, καὶ τέκνα ἰδόντα γεγυμνωμένον πατέρα ἔστρεψαν τὰς ἑαυτῶν ὄψεις, τοῦ μὴ ἐνατενίσαι γυμνῷ τῷ σώματι τοῦ πατρὸς, καὶ ὀπισθοφανῶς ἀπελθόντες ἐπεκάλυψαν αὐτὸν, καὶ οὕτως ἀπέστρεψαν τὰς ὄψεις. οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἀπεστράπται τὰς ψυχὰς τὰς μὴ ἐνδεδυμένας τὸ τοῦ πνεύματος ἔνδυμα ἐν πληροφορίᾳ, τοὺς μὴ ἐνδεδυμένους τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν δυνάμει καὶ ἀληθείᾳ.

§. II. Αὐτὸς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος θεασάμενος ἑαυτὸν γυμνὸν ᾐσχύνθη· τοσαύτη ἀτιμία τῇ γυμνότητι πρόσεστιν. εἰ οὖν ἐπὶ τῶν σωματικῶν τοσαύτην αἰσχύνην δείκνυσιν ἡ γυμνότης, πόσῳ μᾶλλον ἡ γυμνὴ ἀπὸ θείας δυνάμεως ψυχὴ, ἡ μὴ φοροῦσα καὶ ἠμφιεσμένη τὸ ἄῤῥητον καὶ ἄφθαρ-

te spoliatam: quia multo pudore ac infamia affectionum induitur, qui vestimento Spiritus amictus non est. Quemadmodum enim in rebus externis, si quis nudus sit, summo pudore atque infamia afficitur; & amici nudos auersantur amicos, & germani suos, & liberi viso nudo patre, auerterunt facies suas, ne intuerentur nudum corpus patris, & retrorsum progressi operuerunt eum, & sic auerterunt vultum: eodem modo Deus auersatur animas, non exornatas indumento Spiritus cum fidei certitudine, eos inquam, qui non induerunt Dominum Iesum Christum in virtute & veritate. *Gen. IX, 23.*

§. II. Primus quoque homo, conspiciens se nudum esse, erubuit. Tanta ignominia nuditatem comitatur. Si ergo in rebus corporalibus tantum dedecus conciliat nuditas, quanto maiore anima, quæ denudata est virtute diuina, nec gestat, aut exornata est ineffabili, incorru- *Gen. III, 7.*

ptibili ac spirituali indumento, ipso scilicet Domino Iesu Christo in veritate, quanto maiore, inquam, pudore atque ignominia affectionum circumdata & amicta est! Quicunque ergo caret diuina illa gloria, ita debet sui ipsius pudore duci, atque agnoscere suam ipsius ignominiam, sicut Adam erubuit
Gen. III, 7. corpore nudus cum esset; quamuis construxisset sibi ex foliis ficus amictum, nihilominus pudore afficiebatur, mendicitate & nuditate sua cognita atque perspecta. Postulet igitur eiusmodi anima a Christo, qui largitur atque exornat eam gloria in lumine arcano; nec consuta sibi veste vanarum cogitationum arbitretur, propriæ iustitiæ opinione decepta, se habere vestimentum ipsius salutaris.

§. III. Si enim in sua iustitia atque redemtione solum quis perstiterit, frustra ac temere labores ille suscipit. Omnis enim opinio iustitiæ eius, velut pannus menstruatæ apparet in extremo die, vt inquit

τον, καὶ πνευματικὸν ἔνδυμα, αὐτὸν τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀληθείᾳ, πλείονα καὶ αἰσχύνην καὶ ἀτιμίαν παθῶν περιβέβληται. καὶ πᾶς τις ὢν γυμνὸς ἀπὸ τῆς θείας ἐκείνης δόξης, οὕτως ὀφείλει ἑαυτὸν ἐπαισχύνεσθαι, καὶ γινώσκειν ἀτιμίαν αὐτοῦ, ὥσπερ σωματικῶς Ἀδὰμ ᾐσχύνετο γυμνὸς ὤν, καίτοι ἐποίησεν ἑαυτῷ ἐκ συκῆς φύλλων περίβλημα, ὅμως τὴν αἰσχύνην ἔφερε, τὴν πτωχείαν καὶ γυμνητείαν ἑαυτοῦ ἐπιγινώσκων. αἰτείσθω οὖν ἡ τοιαύτη ψυχὴ παρὰ τοῦ διδόντος καὶ ἀμφιεννύντος δόξαν Χριστοῦ ἐν φωτὶ ἀρρήτῳ, μὴ ποιοῦσα ἑαυτῇ ἱμάτιον λογισμῶν ματαίων, δοκοῦσα ἰδίας δικαιοσύνης ἀπατωμένη καὶ νομίζουσα ἔχειν ἄμφιον σωτηρίας.

§. III. Εἴ τις γὰρ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἵσταται δικαιοσύνῃ καὶ ἀπολυτρώσει, ματαίως καὶ κενῶς κοπιᾷ· πᾶσα γὰρ ἡ οἴησις τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης φανεροῦται ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, ὥς φησιν Ἡσαΐ-

Ἡσαΐας ὁ προφήτης· ἐγενήθη πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης. αἰτήσωμεν οὖν καὶ δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ ἐνδύσασθαι τὸ ἱμάτιον τοῦ σωτηρίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸ ἄῤῥητον φῶς, ὃ φορέσασαι ψυχαὶ οὐκ ἀποδυθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλ' ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ τὰ σώματα αὐτῶν δοξασθήσονται ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς, ὃ περιβέβληνται ἀπὸ τοῦ νῦν αἱ πισταὶ καὶ εὐγενεῖς ψυχαὶ, καθώς φησιν ὁ ἀπόστολος, ὁ ἐγείρας Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ἡμῖν. δόξα τῇ ἀῤῥήτῳ εὐσπλαγχνίᾳ καὶ τῷ ἀφράστῳ ἐλέει αὐτοῦ.

§. IV. Καὶ πάλιν, ὥσπερ ἡ αἱμοῤῥοοῦσα γυνὴ πιστεύσασα ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἁψαμένη τοῦ κρασπέδου τοῦ κυρίου, εὐθέως ἰάσεως ἔτυχε, καὶ ἐξηράνθη ἡ ῥύσις τῆς ἀκαθάρτου πηγῆς τοῦ αἵματος· οὕτω πᾶσα ψυχὴ ἔχουσα τὸ ἀνίατον τραῦμα τῆς ἁμαρτίας,

propheta Iesaias: *Facta est vniuersa iustitia nostra tanquam pannus menstruatæ.* Ies. LXIV, 6. Obsecremus igitur Deum atque rogemus, vt amiciamur indumento ipsius salutaris, Domino nimirum Iesu Christo, arcano lumine, quem gestantes animæ non exsuentur in seculum; sed in resurrectione corpora quoque eorum glorificabuntur gloria luminis, quo amictæ nunc sunt fideles ac generosæ animæ, sicut apostolus ait: *Qui excitauit Christum ex mortuis, viuificabit & mortalia corpora nostra, propter ipsius Spiritum inhabitantem in nobis.* Rom. IIX, 11. Gloria sit ineffabili eius miserationi, atque inenarrabili misericordiæ eius.

§. IV. Et iterum, quemadmodum mulier fluxu sanguinis laborans cum crederet Matth. IX, 20. fide vera, & fimbriam vestimenti Domini contingeret, statim sanitatem consecuta est, atque exsiccatus est fluxus impuri fontis sanguinis: sic omnis anima incurabili vulnere peccati percussa, ac

fonte obſcœnarum prauarumque cogitationum obruta, ſi progreſſa ad Chriſtum ſupplices preces fecerit, eique vere crediderit, ſanitatem ſalutarem conſequitur ab incurabili fonte affectionum, atque exſiccatur fons ille deficiens, qui immundas cogitationes eiaculabatur, virtute ſolius Ieſu: alius vero hoc vulnus curare prorſus nequit. Tantam enim operam ac diligentiam adhibuit hoſtis in Adæ transgreſſione, vt vulneraret ac tenebris offunderet interiorem hominem, mentem nimirum ducem hominis, quæ Deum intuebatur. Reſpexerunt ergo poſtmodum oculi eius ad vitia & affectiones, a bonis cœleſtibus excluſi.

§. V. Tantis igitur vulneribus affectus eſt, vt nemini datum ſit ea curare, niſi ſoli Domino, cui ſoli poſſibile eſt. Ipſe enim veniens *ſuſtulit peccata mundi*, hoc eſt, impurum illum fontem cogitationum animæ exſiccavit. Quemadmodum enim il-

Ioh. 1, 29.

τὴν πηγὴν τῶ
των καὶ πονηρῶ
σμῶν, ἐὰν προσ
Χριςῷ, καὶ δεηθ
σασα ἐν ἀληθεί
ως σωτηρίυ τυγ
τῆ ἀνιάτυ πηγῆς
θῶν, καὶ ξηραίν
λείπυσα ἡ πηγ
ἡ τῆς ἀκαθάρτ
σμῦς βρύυσα,
δυνάμεως Ἰησῦ
ἄλλῳ δέ τινι ἰα
τὸ τραῦμα τῦτ
τον· ὕτως γὰρ
σεν ὁ ἐχθρὸς
Ἀδὰμ παραβάσ
τραυματίσαι κα
σαι τὸν ἔσω ἄ
τὸν ἡγεμόνα νοῦ
ρῶντα Θεόν. διὰ
λοιπὸν οἱ ὀφθαλμ
εἰς τὰ κακὰ καὶ τ
ἀποκλεισθέντες τ
νίων ἀγαθῶν.

§. V. Οὕτως
τραυματίσθη, ὥς
νὶ δυνατὸν εἶναι
σθαι, εἰ μὴ μόνῳ
ρίῳ, τύτῳ μόνῳ
τόν ἐςιν· αὐτὸς γὰρ
ἦρε τὴν ἁμαρτί
κοσμῦ, τυτέςι
κάθαρτον πηγὴν
λογισμῶν τῆς ψυ
ξήρανεν· ὥσπερ γὰρ

σα πάντα τὰ
πανήσασα τοῖς
δυναμένοις,
ὡς ἐθεραπεύ-
ἕως οὗ προσ-
κυρίῳ, πιστεύ-
ἀληθείᾳ, καὶ
τοῦ κρασπέδου
ἡ οὕτως εὐθέως
ιάσεως καὶ ἔστη
αἵματος· οὐ-
ψυχὴν τραυ-
αν ἐξ ἀρχῆς
ιάτου παθῶν
δεὶς οὔτε δικαί-
πατέρων, οὔτε
, οὔτε πατρι-
υσε θεραπεῦ-

Μωυσῆς ἦλ-
λ' οὐκ ἠδυνήθη
τελῆ δοῦναι·
ερα, ἀποδεκα-
σαββατισμοὶ,
βαπτίσματα,
καυτώσεις, καὶ
πᾶσα δικαιοσύ-
το ἐν τῷ νό-
ψυχὴ ἰαθῆναι
θῆναι ἀπὸ τῆς
ρύσεως τῶν κα-
ρῶν οὐκ ἠδυ-
σα ἡ δικαιο-
θεραπεῦσαι
χυσεν, ἕως οὗ
τὴρ ὁ ἀληθι-
ὁ δωρεὰν ἰώ-

la, quæ ſanguinis profluuio laborabat, cum omnia ſua bona in medicos impendiſſet, a nullo tamen eorum curata eſt; donec progreſſa ad Dominum, & credens in veritate, tetigit fimbriam veſtimenti eius; & ſic mox ſanitatem ſe conſecutam eſſe ſenſit, ac ſtetit profluuium ſanguinis: ſic quoque animam ſauciatam ab initio vulnere incurabili vitioſarum affectionum, nullus nec iuſtorum, nec patrum, nec prophetarum, nec patriarcharum curare potuit. *Matth. IX, 20.*

§. VI. Moſes quidem venit, ſed ſanitatem perfectam conferre nequiuit. Sacerdotes, munera, decimationes, ſabbatiſmi, neomeniæ, ablutiones, ſacrificia, holocauſta, & vniuerſa reliqua iuſtitia conſummabatur in lege; nec tamen anima ſanari ac purificari ab impuro fluxu prauarum cogitationum potuit; nec vniuerſa iuſtitia eius curare ipſum valuit, donec venit Saluator, verus medicus, qui gratis ſanat:

qui ſeipſum pro humano genere in pretium redemtionis tradens, ſolus ipſe magnam & ſalutarem redemtionem ac ſanitatem animæ operatus eſt: ipſe liberauit eam a ſeruitute, & eduxit eam ex tenebris; ſuo lumine eam illuſtrans; ipſe exſiccauit in ea fontem immundarum cogi-

Iob. I, 29. tationum. *Ecce enim*, inquit, *agnus Dei, qui tollit peccata mundi.*

§. VII. Non enim potuerunt terrena eius medicamenta, hoc eſt, iuſtificationes eius ſolæ curare & ſanare illam a tanta inuiſibili plaga; ſed cœleſtis & diuinæ naturæ beneficio, doni nimirum Spiritus ſancti, huius medicamenti ſolius ope potuit ſanitatem conſequi homo, & ad vitam peruenire, purificato corde a Spiritu ſancto. Ceterum, quemadmodum ibi mulier, quamuis vulnerata, curari non poterat; nihilominus pedes habebat, quibus accederet ad Dominum, & veniens ſanationem conſequeretur:

μόνος, ὁ ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων λύτρον δούς· αὐτὸς μόνος τὴν μεγάλην καὶ σωτήριον λύτρωσιν καὶ ἴασιν τῆς ψυχῆς ἐποίησεν· αὐτὸς ἠλευθέρωσεν αὐτὴν ἐκ τῆς δουλείας, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν ἐκ σκοτίας, ἰδίῳ φωτὶ δοξάσας αὐτήν· αὐτὸς ἐξήρανε τὴν ἐν αὐτῇ πηγὴν τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν· ἰδὲ γάρ φησιν, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου·

§. VII. Οὐ γὰρ ἠδύναντο τὰ ἴδια ἐκ γῆς φάρμακα, τουτέστι τὰ ἑαυτῆς δικαιώματα μόνον θεραπεῦσαι καὶ ἰάσασθαι αὐτὴν ἐκ τῆς τηλικαύτης ἀοράτου πληγῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς οὐρανίου καὶ θείας φύσεως τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ τούτου φαρμάκου μόνου ἐδυνήθη ἰάσεως τυχεῖν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ζωῆς ἐφικέσθαι, καθαρισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν καρδίαν. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖ ἡ γυνὴ κἂν ἰαθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, καὶ τετραυμάτιστο, ἀλλ' ὅμως πόδας εἶχε τοῦ ἐλθεῖν πρὸς τὸν κύριον, καὶ ἐλθοῦσα τυχεῖν ἰάσεως·

ὁμοίως

ὁ τυφλὸς ἐκεῖ-
ὑπερβῆναι οὐκ
καὶ ἐλθεῖν πρὸς
ν διὰ τὸ μὴ
ἀλλ' ὀξυτέραν
ἀπέστειλε τὴν
λεγε γὰρ, υἱὲ
λέησόν με· καὶ
ύσας, ἰάσεως
λθόντος τοῦ κυρίου
ὸν καὶ διανοῖξε-
σαντος. οὕτως
χὴ, κἂν τετραυ-
τραύμασι πα-
ίας, κἂν τετύ-
πὸ τοῦ σκότους
ίας, ἀλλ' ὅμως
ημα τοῦ βοῆσαι
σαι Ἰησοῦν, ἵνα
λθὼν λύτρωσιν
οιήσῃ τῇ ψυ-

itidem & cœcus ille, quamuis incidere non poterat, & venire ad Dominum, eo quod visu destitueretur, acutiorem tamen angelis emisit vocem. Aiebat enim: *Fili Dauid, miserere mei:* & ita credens sanitatem consecutus est, veniente ad illum Domino, eique visum restituente: Sic quoque anima, quamuis sauciata sit ignominiosarum affectionum vulneribus, quamuis occœcata sit tenebris peccati, nihilominus habet voluntatem clamandi & inuocandi IESVM, vt ipse veniens æternam redemtionem animæ procuret.

. Ὥσπερ γὰρ
τυφλὸς, εἰ μὴ
ἡ αἱμοῤῥοοῦσα
τῷ κυρίῳ, οὐκ
χανον ἰάσεως·
μή τις ἐκ τοῦ
ματος, καὶ ὅλης
ως ἔλθῃ πρὸς
καὶ μετὰ πλη-
πίστεως δεη-
ς οὐ τυγχάνει·
ὰρ ἐκεῖνοι πι-
ἰῶντο εὐθέ-

§. IIX. Quemadmodum enim cœcus ille, nisi clamasset, & nisi quæ profluuio sanguinis laborabat, ad Dominum accessisset, sanationem non fuisset consequuta: eodem modo, nisi quis proprio motu ac integro proposito ad Dominum accedat, & cum plenitudine fidei eum deprecetur, nullo modo sanationis sit particeps. Cur enim illi simul ac crederent sanaban-

Quæ quidem viſui reſtituta, ſecundum eum, qui dicit: *Pſalm. CXIX, 18.* *Reuela oculos meos*, in æternum non amplius excœcabitur, & ſanata non amplius vulnerabitur. Si enim corruptibilium corporum curam ſuſcepit Dominus, in mundum cum veniſſet; quanto magis animæ immortalis & ſecundum imaginem eius conditæ? Propter incredulitatem autem noſtram & ſeditionem noſtram, quod non diligamus eum ex toto corde, neque vere ei credamus, nondum ſpiritualem ſanitatem ac ſalutem conſecuti ſumus. Credamus ergo ei, & accedamus in veritate, vt velociter

ἀψευδής ἐστιν ὁ ἐ-
παγγειλάμενος. αὐτῷ
δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς
τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Atque *non mentitur, qui pro-* Tit. I, 2.
misit. Ipsi gloria & potentia
in secula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ κα'.

τῷ χριστιανῷ ἀνθρώπῳ
...οὺς πρόκεινται πόλε-
...ος, ἐσώτερος δηλαδὴ
...ἐξώτερος. ὁ μὲν ἐν
...ἀφίστασθαι αὐτὸν πε-
...πασμῶν γηΐνων, ὁ δὲ
τῇ καρδίᾳ πρὸς λο-
...ισμοὺς τῶν πνευμάτων
τῆς πονηρίας.

HOMILIA XXI.

Christiano homini duplex incumbit bellum, internum videlicet & externum. Hoc quidem, cum recedit ipse a distractionibus terrenis; illud vero in corde aduersus cogitationes spirituum malorum.

§. 1.

Ο Βουλόμενος εὐα-
ρεστεῖσθαι Θεῷ ἐξ
ἀληθείας, καὶ καθ'
...έσθαι τῷ ἐναντίῳ
...τῆς κακίας ἀπεχθα-
...όμενος, πρὸς δύο ἀθλή-
...ς καὶ πρὸς δύο ἀγῶνας
...τὴν πάλην, ἔν τε
...ς φαινομένοις τοῦ βίου
...τοῦ πράγμασι, περι-
...ασμῶν γηΐνων ἀφιστά-
...ος, καὶ ἀγάπης δεσμῶν
...μικῶν καὶ παθῶν τῆς
...αρτίας· καὶ ἐν τοῖς
...πτοῖς, πρὸς αὐτὰ
τῆς πονηρίας ἀπο-
...χόμενος πνεύματα,
...ερὶ ὧν ὁ ἀπόστολος ἔ-
...εγεν, οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ
...λη πρὸς αἷμα καὶ

§. I.

QVicunque vere Deo placere exoptat, ac veras aduersus aduersariam partem inimicitias suscipit, hunc duplici conflictu, ac duplici certamine dimicare oportet: tum in rebus visibilibus huius vitæ, a distractionibus terrenis, ac dilectione vinculorum mundanorum, atque affectionibus peccati abhorrentem: tum in occultis contra ipsos malitiæ spiritus præliantem, de quibus apostolus aiebat: *Non est nobis colluctatio aduersus sanguinem &* Ephes. VI, 12. seq.

carnem, sed aduersus principatus, aduersus potestates, aduersus mundi dominos, rectores tenebrarum seculi huius, aduersus spirituales astutias in cælestibus.

§.II. Duobus enim modis & vinculis deuinctus homo est, postquam mandatum transgressus extra limites paradisi proiectus est. In hac nimirum vita, rebus ad vitam pertinentibus, ac dilectione mundi, carnalium nempe voluptatum & affectionum, diuitiarum & gloriæ; ac creaturarum, vxoris & liberorum; consanguinitatis, patriæ, locorum, & indumentorum, & vt summatim dicam, omnium, quæ visui patent, a quibus verbum Dei præcipit eum exsolui propria voluntate (quia ea, quæ oculis subiecta sunt, sponte quisque sectatur,) vt ab iis omnibus se expediens ac liberans, perfecte mandatum obseruare possit. Intus vero intricata, circumuallata, muris cincta, atque catenis tenebrarum deuincta est anima,

σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

§. II. Κατὰ δύο γὰρ τρόπους καὶ δεσμοὺς ἐδέθη ὁ ἄνθρωπος παραβὰς τὴν ἐντολήν, καὶ ἐξορισθεὶς ἀπὸ τοῦ παραδείσου, ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἐν τοῖς βιωτικοῖς πράγμασι, καὶ ἐν τῇ τοῦ κόσμου ἀγάπῃ, ἤγουν τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, καὶ παθῶν, πλούτου, καὶ δόξης, καὶ κτισμάτων, γυναικός, καὶ τέκνων, συγγενείας, πατρίδων, τόπων, ἐνδυμάτων, καὶ ἁπαξαπλῶς πάντων τῶν φαινομένων, ἀφ' ὧν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ κελεύει αὐτὸν λυθῆναι ἰδίᾳ προαιρέσει, ἐπειδὴ εἰς πάντα τὰ φαινόμενα ἑκουσίως ἕκαστος δέδεται, ἵνα τούτων πάντων ἑαυτὸν λύσας καὶ ἐλευθερώσας δυνηθῇ τελείως τῆς ἐντολῆς ἐγκρατὴς γενέσθαι. καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ δὲ περιεστοίχισται, καὶ περιπέφρακται, καὶ περιτετείχισται, καὶ δέδεται ἁλύσεσι σκότους ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευ-

ν, μὴ δύνα-
θέλει, ἀγαπᾶν
, καὶ ὡς θέλει,
καὶ ὡς θέλει,
θαι· πάλη γὰρ
ης ἐν τοῖς φα-
τοῖς κρυπτοῖς,
αραβάσεως τοῦ
ρώπου εἰς ἡμᾶς
ν.

Ἐπὰν τις τοί-
ς τὸν λόγον τοῦ
σῆται, καὶ ἀποῤ-
ῦ βίου πράγ-
δεσμὰ κόσμου,
τὰς σαρκικὰς
ἐστῆται, λύσας
τούτων, τότε
ρῶν τῷ κυρίῳ
ζων, δύναται
τι ἐστὶν ἐν τῇ
λη πάλη, ἀλ-
τις κρυπτὴ, καὶ
λεμος λογι-
μάτων πονηρί-
ος ἀγὼν προ-
ὄντως δύναται
καὶ ἐπικαλού-
κύριον ἐν πίστει
καὶ ὑπομονῇ
τὴν παρ' αὐ-
ν ἐκδεχόμε-
ρεῖν ἐκεῖθεν τὴν
ρώσεως τῶν
τειχῶν, καὶ
καὶ σκότους
πονηρίας,
ἡ τῶν κρυπτῶν
γεται.

per ſpiritus malitiæ, ita vt non poſſit pro lubitu diligere Dominum, nec pro lubitu credere, nec pro lubitu adorare. Nam penitus contrarietas tam in manifeſtis quam occultis rebus poſt transgresſionem primi hominis nos inuaſit.

§. III. Si quis itaque audito verbo Dei pugnam inierit, atque ad hanc vitam ſpectantia & laqueos mundi, a ſe proiecerit, omnesque carnis voluptates repudiauerit, ex his ſeipſum expediens; tum in Domini intentione perſeuerauerit; cognoſcere hic poterit, eſſe in corde aliam luctam, aliam contrarietatem occultam, aliud bellum cogitationum ſpirituum nequitiæ, atque aliud certamen impendere. Qui ſic perſeuerat in inuocatione Domini, in fide indubitata, ac tolerantia multa, eiusque auxilium exſpectat, poterit inde conſequi interiorem liberationem a laqueis, tricis, vallis, & tenebris ſpirituum nequitiæ, quæ ſunt occultarum affectionum operationes.

§. IV. Hoc autem bellum per gratiam & virtutem Dei confici poteſt. Sua enim virtute a contrarietate, & errore cogitationum, & affectionum inuiſibilium, & machinationibus illius nequiſſimi, ſe aliquis liberare nequit. Quod ſi quis ſecularibus huius mundi rebus detentus, variisque vinculis terrenis implicatus, affectionibus malitiæ ſeducatur; prorſus non cognoſcere poteſt, aliam eſſe luctam, pugnam & bellum internum. Fieri enim poteſt, vt, ſi quis dimicando ſe eximat atque exſoluat ab his externis vinculis mundanis, ac materialibus rebus, & voluptatibus carnis, incipiatque Domino adhærere, ſpolians ſe hoc ſeculo, vtique tunc poſſit dignoſcere pugnam affectionum intus caſtra metantem, inteſtinum bellum, atque prauas cogitationes. Niſi enim, vt prædiximus, dimicando abnegauerit mundum, & expedierit ſeipſum e terrenis cupiditatibus ex toto corde, to-

§. IV. Οὗτος δὲ ὁ πόλεμος διὰ χάριτος καὶ δυνάμεως Θεοῦ καθαιρεῖσθαι δύναται· δι᾽ ἑαυτοῦ γάρ τις ῥύσασθαι ἑαυτὸν τῆς ἐναντιότητος, καὶ πλάνης τῶν λογισμῶν, καὶ παθῶν ἀοράτων καὶ μηχανῶν τοῦ πονηροῦ, ἀδυνατεῖ. εἰ δὲ ἐν τοῖς φαινομένοις τις ἐνέχεται τοῦ κόσμου τούτου πράγμασι, καὶ δεσμοῖς ποικίλοις γηΐνοις ἐμπέπλεκται, καὶ τοῖς πάθεσι τῆς κακίας συναπάγεται, οὐδὲ ἐπιγινώσκει, ὅτι ἐστὶν ἄλλη πάλη καὶ πυκτὴ καὶ πόλεμος ἔνδον. γένοιτο γάρ, ἵνα ὅταν τις ἄρῃ ἑαυτὸν ἀγωνισάμενος, καὶ λύσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων τῶν φαινομένων δεσμῶν κοσμικῶν καὶ ὑλικῶν πραγμάτων, καὶ ἡδονῶν σαρκικῶν, καὶ ἄρξηται τῷ κυρίῳ προσκαρτερεῖν, κενῶν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ τότε δυνηθῇ ἐπιγνῶναι τὴν ἔνδον πάλην τῶν παθῶν αὐλιζομένην, καὶ τὸν ἔνδον πόλεμον, καὶ τοὺς πονηροὺς λογισμούς· ἐὰν γὰρ μή, ὡς προείρημεν, ἀγωνισάμενος ἀρνήσηται τὸν κόσμον, καὶ λύσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν γηΐνων ἐπιθυμιῶν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ὅλος

ὅλος ἐξ ὅλου θέλῃ προσκολλᾶσθαι τῷ κυρίῳ, οὐκ ἐπιγινώσκει τῶν κρυπτῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας τὴν πλάνην, καὶ τὰ κρυπτὰ τῆς κακίας πάθη, ἀλλ' ἔστιν ἀλλότριος ἑαυτοῦ, ὡς οὐκ οἶδε τραύματα, καὶ πάθη ἔχων κρυπτὰ καὶ ἀγνοῶν· ἔτι δὲ εἰς τὰ φαινόμενα δίδεται, καὶ εἰς τὰ τοῦ κόσμου πράγματα ἐνέχεται ἑκών.

§. V. Ὁ γὰρ ἀρνησάμενος κατὰ ἀλήθειαν τὸν κόσμον, καὶ ἀγωνισάμενος, καὶ ἀποῤῥίψας ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ φορτίον τῆς γῆς, καὶ τῶν ματαίων ἐπιθυμιῶν, καὶ ἡδονῶν σαρκικῶν, καὶ δόξης καὶ ἀρχῆς, καὶ τιμῶν ἀνθρωπίνων ἄρας ἑαυτὸν, καὶ ἐξ ὅλης καρδίας τούτων ἀπαγαγὼν, ὁπότε καὶ εἰς τοῦτον τὸν φανερὸν ἀγῶνα ὁ κύριος κρυπτῶς βοηθεῖ, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀρνήσεως τοῦ θελήματος τοῦ κόσμου, καὶ σταθεὶς εἰς τὴν τοῦ κυρίου λατρείαν, καὶ προσκαρτερήσας ὅλος ἐξ ὅλου, σώματι καὶ ψυχῇ λέγω, ἐκεῖνος εὑρίσκει ἐναντιότητα, καὶ πάθη κρυπτὰ καὶ δεσμοὺς ἀο-

tusque omnino Domino adglutinari voluerit, non cognoſcet occultorum ſpirituum malitiæ deceptionem, atque occultas malitiæ affectiones; ſed eſt alienus ſibi ipſi, vt qui non cognoſcat vulnera, atque affectiones habeat occultas, vel ignorans: adhuc enim rebus externis deditus eſt, atque huius mundi occupationibus volens tenetur.

§. V. Qui enim mundo reuera abnegato dimicauerit, ac pondus terrenum a ſe proiecerit ac a vanis cupiditatibus, ac voluptatibus carnis, gloriæ, principatus, & honorum humanorum ſeipſum expedierit, atque ex toto corde ſeipſum auocauerit, poſteaquam in hoc aperto certamine Dominus ſecreto ſuppetias fert, pro modo voluntatis abnegantis mundum: atque ille perſtiterit in cultu Domini, ac totus omnino, corpore inquam & anima, perdurauerit; ille vero reperit repugnantiam, affectiones occultas, laqueos in-

visibiles, bellum occultum, certamen atque pugnam internam. Atque sic Deum obsecrans accipit cœlitus arma Spiritus, quæ recensuit Ephes. VI, 14. beatus apostolus: *thoracem iustitiæ, galeam salutaris, scutum fidei, & gladium Spiritus.* Quibus armis succinctus stare potest aduersus occultas technas diaboli malitiis imminentibus. Quibus armis omni oratione, perseueratione, obsecratione, ac ieiunio, imo vero per fidem acquisitis, bellum aduersus principatus, & potestates, ac rectores mundi gerere poterit: sicque deuictis aduersariis potestatibus, beneficio, & auxilio Spiritus, proprioq; virtutum omnium studio, æternæ vitæ dignus fiet, glorificans Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum; cui sit gloria & potentia in secula. Amen.

ράτους, καὶ πόλεμον ἀφανῆ, καὶ ἀγῶνα καὶ ἄθλησιν κρυπτήν· καὶ οὕτως δεηθεὶς τοῦ κυρίου, καὶ λαβὼν ὅπλα ἐξ οὐρανοῦ τοῦ πνεύματος, ὥσπερ κατέλεξεν ὁ μακάριος ἀπόστολος, τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, καὶ διὰ τούτων ὁπλισάμενος, δυνήσεται στῆναι πρὸς τὰς κρυπτὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου ἐν ταῖς ἐνεστώσαις πονηρίαις· ἅπερ ὅπλα διὰ πάσης προσευχῆς, καὶ προσκαρτερήσεως, καὶ δεήσεως, καὶ νηστείας, τὸ δὲ πᾶν διὰ τῆς πίστεως πορισάμενος, τὸν πρὸς τὰς ἀρχάς, καὶ ἐξουσίας, καὶ κοσμοκράτορας πόλεμον καταγωνίσασθαι δυνήσεται, καὶ οὕτως νικήσας τὰς ἐναντίας δυνάμεις διὰ τῆς συνεργίας τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἰδίας ἐν πάσαις ἀρεταῖς σπουδῆς, τῆς αἰωνίου ζωῆς ἄξιος γενήσεται, δοξάζων πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

(o)

ΟΜΙΛΙΑ κβʹ.

Περὶ διττῆς στάσεως τῶν ἐκ τοῦ βίου τούτου ἐξερχόντων.

§. I.

ΟΤαν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ σώματος ψυχὴ ἀνθρώπου, μυστήριόν τι μέγα ἐκεῖ ἐπιτελεῖται· ἐὰν γὰρ ᾖ ...τεθιμμένος ἐν ἁμαρτίαις, ἔρχονται χοροὶ δαιμόνων, καὶ ἄγγελοι ...ιστεροὶ, καὶ δυνάμεις ...σότους παραλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν ἐκείνην, ... κρατοῦσιν εἰς τὸ ἴδιον ...ερος, καὶ οὐκ ὀφείλει ...ς ἐπὶ τούτοις ξενίζεσθαι· εἰ γὰρ ζῶν, καὶ ὢν ... τῷ αἰῶνι τούτῳ ὑπετάγη, καὶ ὑπήκουσε, καὶ ...λος ἐγένετο αὐτοῖς, ...όσῳ μᾶλλον ὅταν ἐξέρχηται ἐκ τοῦ κόσμου, κατέχεται καὶ κρατεῖται ... αὐτῶν. ἀπὸ τοῦ μέρους ... ἀγαθοῦ ὀφείλεις νοῆσαι, ὅτι οὕτως ἔχει τὰ πράγματα· καὶ γὰρ τοῖς ...γίοις δούλοις τοῦ θεοῦ ἀπὸ ... νῦν εἰσιν ἄγγελοι παραμένοντες, καὶ πνεύματα ἅγια κυκλοῦντα αὐτοὺς καὶ φυλάττοντα. καὶ ...ταν ἐξέλθωσιν ἀπὸ τοῦ σώματος, οἱ χοροὶ τῶν ἀγ-

HOMILIA XXII.

De duplici statu eorum, qui ex hac vita decedunt.

§. I.

QVando egreditur e corpore anima hominis, mysterium quoddam magnum illic perficitur. Si enim fuerit rea peccati, accedunt chori dæmonum, & angeli sinistri, ac potestates tenebrarum, abripiunt animam illam, atque subiugatam in suas partes pertrahunt: nec debet quis propterea velut re quapiam insolita in admirationem duci. Si enim, dum viueret homo, & in hoc seculo degeret, illis subiectus fuit & obtemperauit, ac seruus illorum factus est, quanto magis cum egreditur ex mundo, detinetur ac subiugatur ab ipsis? Ex parte autem, quæ melioris est conditionis, potes cognoscere, rem ita sese habere. Sanctis siquidem seruis Dei ab hoc tempore adstant angeli, ac Spiritus sancti circumdant, easque custodiunt. Cumque exierint e corpore, chori an-

gelorum assumtas eorum animas in suam partem pertrahunt, in seculum perpetuum, & sic adducunt eos ad Dominum.

γέλων παραλαμβάνουσιν αὐτῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ ἴδιον μέρος, εἰς τὸν ἐν θαρὸν αἰῶνα· καὶ οὕτως αὐτοὺς προσάγουσι τῷ κυρίῳ.

HOMILIA XXIII.

Quemadmodum regiam ac pretiosam margaritam gestare solum possunt, qui ex regio semine sunt prognati: eodem modo cœlestem margaritam solum filiis Dei gestare licet.

ΟΜΙΛΙΑ κγ΄.

Ὡς τὸν βασιλικὸν καὶ πολύτιμον μαργαρίτην φορέσαι μόνοι δύνανται οἱ ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ βασιλέως γεννηθέντες· τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν οὐράνιον μαργαρίτην μόνοις τοῖς τοῦ Θεοῦ τέκνοις φορέσαι ἔξεστιν.

§. I.

MArgarita illa splendida, pretiosa atque regia, quæ ad diadema regium pertinet, soli regi conuenit; solusque rex hanc margaritam gestare potest: alii vero homini gestare huiusmodi margaritam non licet. Ita nisi quis fuerit natus a regio ac diuino Spiritu, & genus cœleste ac regium fiat, & filius Dei, secundum quod scri-
Iob. 1, 12. ptum est: *Quotquot autem receperunt eum, dedit*

§. I.

Ὁ Μαργαρίτης ὁ μέγας, καὶ πολύτιμος, καὶ βασιλικὸς, ὁ εἰς διάδημα βασιλικὸν προχωρῶν, βασιλέως μόνου χρῄζει· καὶ βασιλεὺς μόνος τοῦτον τὸν μαργαρίτην δύναται φορεῖν· ἄλλῳ δὲ ἀνθρώπῳ φορεῖν τὸν τοιοῦτον μαργαρίτην οὐκ ἔξεστιν· οὕτως ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ καὶ θείου πνεύματος, καὶ γένος ἐπουράνιον καὶ βασίλειον γένηται, καὶ τέκνον θεοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐ-

αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τὸν ἐπουράνιον καὶ πολυτίμητον μαργαρίτην, τὴν εἰκόνα τοῦ φωτός, τοῦ φωτὸς τοῦ ἀλαλήτου, ἥτις ἐστὶν ὁ κύριος, οὐ δύναται φορέσαι, βασιλέως υἱὸς μὴ γενόμενος· οἱ γὰρ ἔχοντες καὶ φοροῦντες τὸν μαργαρίτην, συζῶσι καὶ συμβασιλεύουσι Χριστῷ εἰς τοὺς αἰῶνας· οὕτως γὰρ εἶπεν ὁ ἀπόστολος, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.

eis potestatem filios Dei fieri, cœlestem & pretiosam margaritam, imaginem luminis, luminis inquam ineffabilis, quæ est Dominus, gestare nequit, quippe qui non sit regis filius. Qui enim habent & gerunt margaritam, viuunt, & regnant vna cum Christo in secula. Sic enim inquit apostolus : *Sicut ge-* 1. Cor. XV, 49.
stauimus imaginem terreni, gestabimus & imaginem cœlestis.

§. II. Ὥσπερ γὰρ ἵππος, ἕως μὲν ἂν ἐν ταῖς ὕλαις τοῖς ἀγρίοις ζώοις συννέμηται, ἀνυπότακτος ἀνθρώποις ἐστίν· ἐπὰν δὲ πρὸς τὸ ἡμερωθῆναι κρατηθῇ, περιτιθέασιν αὐτῷ βαρὺν χαλινόν, ἕως οὗ μάθῃ εὐτάκτως καὶ ὀρθῶς περιπατεῖν· εἶτα γυμνάζεται ὑπὸ ἐμπείρου καθιστοῦ, ἵνα καὶ εἰς πόλεμον εὔχρηστος γένηται· εἶτα ἐνδύουσιν αὐτὸν ὅπλα, τὸν θώρακα λέγω, καὶ τὰ κατάφρακτα, καὶ πρῶτον χαλινὸν κρεμῶσι, καὶ συσσείουσι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, πρὸς τὸ συνεθισθῆναι καὶ μὴ ἀποπτυγῆναι· καὶ οὕτως

§. II. Perinde enim ac equus, quamdiu in syluis cum agrestibus animalibus pascitur, sub iugo ac imperio hominum esse recusat. Si quando vero, vt mansuefiat, capiatur, iniiciunt ei frænum graue, donec composite & congrue progredi discat. Postmodum exercetur a sessore perito, vt ad bellum quoque commodus sit. Tandem exornant eum armis, thorace inquam, & lorica, eumque priore fræno suspenso, & agitato ante oculos eius, adsuefaciunt, ne vllo terrore percutiatur. Atque sic edoctus

ab insessore, nisi didicerit, prælio contendere nequit: vbi vero didicerit, & bello fuerit adsuefactus, si modo suboluerit, & subaudierit sonum bellicum, ipse adeo promte aduersus hostes progreditur, vt sola voce terrorem incutiat hostibus.

§. III. Eodem quoque modo anima post transgressionem agrestis & indomita, in deserto huius mundi conversatur cum feris, spiritibus scilicet nequitiæ, ministerium in peccato obiens. Vbi vero audierit verbum Dei, ac crediderit, refrænatur a Spiritu ac deponit mores agrestes, & cogitationes carnis, gubernata ab insessore Christo. Postea in afflictionem, edomandi iugum, & angustiam incidit, vt probetur, ac paulatim a Spiritu mansuefiat, deficiente sensim atque exolescente in illa peccato. Sic & anima armata thorace iustitiæ, & galea salutis, &

διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιβάτου, εἰ μὴ μάθῃ τὸ πολεμεῖν οὐ δύναται· ἐπὰν δὲ μάθῃ, καὶ συνεθισθῇ εἰς τὸν πόλεμον, ὅταν ὀσφρανθῇ καὶ ἀκούσῃ φωνὴν πολέμου, αὐτὸς ἑτοίμως ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, ὥστε καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς φωνῆς πτοίαν ἐμποιεῖν τοῖς πολεμίοις.

§.III. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῆς παραβάσεως οὖσα ἀγρία καὶ ἀνυπότακτος, ἐν ἐρημίᾳ τοῦ κόσμου πελάζεται μετὰ θηρίων, τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, τὴν διακονίαν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ κατέχουσα· ὅταν δὲ ἀκούσῃ λόγον Θεοῦ, καὶ πιστεύσῃ, χαλιναγωγουμένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἀποτίθεται τὸ ἄγριον ἦθος, καὶ τὸ σαρκικὸν φρόνημα, ἡνιοχουμένη ὑπὸ τοῦ ἐπιβάτου Χριστοῦ· εἶτα εἰς θλῖψιν καὶ δαμασμὸν, καὶ στενοχωρίαν ἔρχεται, μετὰ δοκιμασθῆναι αὐτὴν, ἵνα καθ' ὀλίγον ἡμερωθῇ ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἐκλειπούσης καθ' ὀλίγον καὶ ἀφανιζομένης τῆς ἐν αὐτῇ ἁμαρτίας· καὶ οὕτως ἡ ψυχὴ ἐνδυομένη τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ

ὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, καὶ
τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύ-
ματος, διδάσκεται πο-
λεμεῖν τοῖς ἐχθροῖς αὐ-
τῆς· καὶ οὕτως ὁπλισα-
μένη τῷ τοῦ κυρίου πνεύμα-
τι, ἀγωνίζεται πρὸς τὰ
πνεύματα τῆς πονηρίας, καὶ
τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ
πονηροῦ σβέννυσι· χωρὶς
γὰρ τῶν τοῦ πνεύματος
ὅπλων, οὐκ ἀνέρχεται εἰς
παράταξιν· ἔχουσα δὲ τὰ
ὅπλα τοῦ κυρίου, ὅταν ἀκού-
σῃ καὶ αἰσθῆται σφοδρῶν
πολέμων, ἐν ἀλαλάγμα-
τι καὶ κραυγῇ ἐκπορεύε-
ται, καθὼς ἐν τῷ Ἰὼβ εἴρη-
ται, ὅτι καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς
φωνῆς τῆς δεήσεως αὐτῆς
πεπτώκασιν οἱ ἐχθροί·
καὶ οὕτως ἀγωνισαμένη καὶ
νικήσασα διὰ τοῦ πνεύ-
ματος τὸν πόλεμον, νικη-
φόρους στεφάνους ἐπιφέρε-
ται μετὰ παῤῥησίας
πολλῆς, καὶ οὕτως συνανα-
παύεται τῷ ἐπουρανίῳ
βασιλεῖ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
νας. ἀμήν.

ſcuto fidei, & gladio Spiritus, docetur prælium conſerere cum hoſtibus ſuis: & ſic armata Spiritu Domini, dimicat aduerſus Spiritus malitiæ, & ignita nequiſſimi tela exſtinguit. Absque enim armis Spiritus non progreditur in aciem: habens vero arma Domini, vbi audierit ac ſenſerit vehementia bella, cum exultatione ac clamore proficiſcitur, ſicut in libro Iob dictum eſt: *quod etiam ipſa voce orationis occumbant inimici*. Et ſic transacto bello, partaque victoria beneficio Spiritus, refert coronas victoriales cum plena fiducia, & ita requieſcit cum cœleſti rege. Cui gloria & potentia in ſecula. Amen.

Ephef. VI, 14.

HOMI-

HOMILIA XXIV.

Status christianorum similis est mercaturæ & fermentationi. Perinde enim ac mercatores terrena colligunt lucra; sic illi dispersas per hoc seculum cogitationes. Et quemadmodum fermentum totam massam reddit fermentatam; sic fermentum peccati vniuersum genus Adæ percurrit. Verum Christus cæleste bonitatis fermentum fidelibus animis infundit.

§. I.

SImiles sunt christiani mercatoribus, qui ingentem quæstum ex mercatura faciunt. Quemadmodum enim hi e terra terrena colligunt lucra; eodem modo illi cordis sui dispersas cogitationes per hoc seculum, omnium virtutum beneficio, ac vi Spiritus sancti, colligunt ex vniuersa terra, quæ est maxima ac vera negotiatio. Mundus enim hic mundo superiori aduersatur; & seculum hoc seculo superiori oppositum est. Opor-

ΟΜΙΛΙΑ κδ΄.

Ἡ στάσις τῶν Χριστιανῶν ἔοικε τῇ ἐμπορίᾳ καὶ τῇ ζυμώσει. ὥσπερ γὰρ οἱ ἔμποροι τὰ γήϊνα κέρδη ἐπισυνάγουσι, οὕτως καὶ ἐκεῖνοι διεσκορπισμένους ἐν τῷ αἰῶνι λογισμούς. καὶ ὥσπερ ἡ ζύμη φύραμα ὅλον ἀπεργάζεται ζύμην, οὕτως ἡ ζύμη τῆς ἁμαρτίας πᾶν γένος τοῦ Ἀδὰμ διατρέχει, πλὴν ὁ Χριστὸς οὐράνιον ἀγαθότητος ζύμην ταῖς πισταῖς ψυχαῖς ἐντίθησιν.

§. I.

ΕΟίκασιν οἱ χριστιανοὶ ἐμπόροις μέγιστα κέρδη ἐμπορευομένοις· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι ἐκ τῆς γῆς τὰ γήϊνα κέρδη ἐπισυνάγουσιν, οὕτως οὗτοι τῆς ἑαυτῶν καρδίας ἐσκορπισμένους τοὺς λογισμοὺς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ διὰ πασῶν ἀρετῶν, καὶ διὰ τῆς τοῦ πνεύματος δυνάμεως, ἐπισυνάγουσιν ἐκ πάσης τῆς γῆς, ἥτις ἐστὶ μεγίστη καὶ ἀληθινὴ ἐμπορία· ὁ κόσμος γὰρ οὗτος τῷ κόσμῳ τῷ ἄνω ἐναντιοῦται· καὶ ὁ αἰὼν οὗτος τῷ ἄνω αἰῶνι ἀντίκειται· δεῖ τοί-

χριστιανὸν με-
γίας γραφὰς
ον τὸν κόσμον,
αι καὶ μεταβῆ-
ἐκ τούτου τοῦ
ῷ ἐγκεῖται καὶ
αι ὁ νοῦς ἀπὸ τῆς
ως Ἀδὰμ, εἰς
ον, καὶ τῷ φρο-
τὸν αἰῶνα τὸν θεό-
μον εἶναι, κα-
· ἡμῶν δὲ τὸ
ἐν οὐρανοῖς

Τοῦτο δὲ οὐδα-
ται κατορθω-
ἡ ψυχὴ πι-
λης καρδίας τῷ
σαμένη τὸν αἰ-
, καὶ ἡ δύνα-
ου πνεύματος
αι δύναται τὴν
ένην καρδίαν
γῆ, εἰς τὴν
ἀγάπην, καὶ
ιον κόσμον τὸ
μετατεθῆναι·
τοῦ Ἀδὰμ πα-
σκορπίσθησαν
ἀπης τοῦ θεοῦ οἱ
τῆς ψυχῆς, εἰς
τοῦτον, συμμι-
ικοῖς καὶ γηΐ-
κοῖς. ἀλλ' ὥσ-
ὰμ παραβὰς
κίας παθῶν
εἰς ἑαυτὸν,
κατὰ μετο-

tet igitur christianum secundum sacras litteras mundum abnegantem transferri, ac mente transcendere ex hoc seculo, in quo versatur animus, ac illecebris allicitur a tempore transgressionis Adæ in alterum seculum, & intellectu in superiori ac diuino mundo versari: sicut dictum est: *Nostra autem conuersatio in cælis est.* Phil. III, 20.

§. II. Hoc autem nullo modo obtineri potest, nisi anima crediderit ex toto corde Domino, hoc seculum abnegans: & virtus diuini Spiritus colligere potest cor per vniuersam terram dispersum ad dilectionem Domini, & in mundum æternum intellectum traducere. A tempore enim transgressionis Adæ, dispersæ sunt a dilectione Dei cogitationes animæ per hoc seculum, commixtæ crassis ac terrenis cogitationibus. Verum quemadmodum Adam transgressus mandatum, fermentum malitiosarum affectionum in se recepit: sic quoque participatione qua-

dam, qui ex eo nati ſunt, ac vniuerſum genus Adæ illius fermenti particeps factum eſt; ceterum poſtea pro ratione incrementi in tantum excreuerunt, & adauctæ ſunt in hominibus affectiones peccati, vt ad adulteria vsque, libidines, idololatrias, cædes, & alia abſurda deuenerint, donec vitio fermentata eſſet humanitas. Et in tantum excreuit in hominibus malum, vt putarent, neque Deum eſſe; verum inanimatos lapides adorarent, neque intellectu quidem Deum comprehendere poſſent, tam alte conſperſerat fermentum malitioſarum affectionum veteris Adæ progeniem.

§. III. Eodem modo placuit Domino in aduentu ſuo pati pro omnibus, & redimere eos proprio ſanguine, & fermentum cœleſte bonitatis infundere fidelibus animabus ſub iugum peccati redactis: & ita promotione, ac incremento omnem iuſtitiam mandatorum, omneſque

χὴν οἱ ἐξ αὐτῦ
τες, καὶ πᾶν τ
Ἀδὰμ, ἐκείνης
μέτεσχε· καὶ λοι
προκοπὴν καὶ
εἰς τοσῦτον τὰ
τοῖς ἀνθρώποις
τῆς ἁμαρτίας, ἄ
πορνειῶν, καὶ ἀσε
καὶ εἰδωλολατρει
φόνων, καὶ ἑτέρ
πημάτων χωρῆσαι
ὗ ἐζυμώθη τῇ
ἀνθρωπότης· καὶ
σῦτον ηὔξησεν ἐν
ποις τὸ κακὸν,
ζειν μήτε εἶναι Θεὸ
λίθοις ἀψύχοις
κυνῆσαι, μήτε
ἐννοίας Θεὸν λα
δυνάσθαι, εἰς τ
ἐζύμωσεν ἡ τ κα
παθῶν ζύμη τὸ γέ
παλαιῦ Ἀδάμ·

§. III. Τὸν
τρόπον εὐδόκησεν
ριος ἐν τῇ ἐπιδημ
τῦ παθεῖν ὑπὲρ
των, καὶ ἀγοράσ
τὰς τῷ ἰδίῳ αἵματ
ζύμην ἐπυράνιον
θότητος ἐνθεῖναι
πισαῖς ψυχαῖς τα
θείσαις ὑπὸ τὴν
τίαν· καὶ ὕτω λοιπὸ
προκοπὴν καὶ
σιν, πᾶσαν δικαι
ἐντολῶν, καὶ

ἀρετὰς ἐν αὐτοῖς ἐπιτελέσαι, ἕως οὗ ζυμωθῶσιν εἰς ἓν ἐν τῷ ἀγαθῷ, καὶ γένωνται μετὰ τοῦ κυρίου εἰς ἓν πνεῦμα κατὰ τὸ λόγιον Παύλου, κακίας καὶ πονηρίας μηδὲ μέχρις ἐννοίας ἐλθεῖν δυναμένης ἐν τῇ ζυμωμένῃ ψυχῇ ὅλῃ ἐξ ὅλου τῷ θείῳ πνεύματι, καθὼς εἴρηται, ἡ ἀγάπη οὐ λογίζεται τὸ κακὸν, καὶ τὰ ἀκόλουθα. ἄνευ δὲ τοῦ προζυμίου τοῦ ἐπουρανίου, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ θείου πνεύματος δύναμις, ζυμωθῆναι ἐν τῇ χρηστότητι τοῦ κυρίου, καὶ καταντῆσαι ψυχὴν εἰς ζωὴν, ἀδύνατον· ὥσπερ οὐδὲ τὸ γένος τοῦ Ἀδὰμ εἰς τοσαύτην κακίαν καὶ πονηρίαν ἐκτραπῆναι ἠδύνατο, εἰ μὴ τὸ τῆς κακίας προζύμιον, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἁμαρτία ὑπεισῆλθεν αὐτῷ, λογική τις οὖσα καὶ νοερὰ δύναμις τοῦ σατᾶν·

§. IV. Ὥσπερ γὰρ ἐάν τις ἄλευρα φυράσῃ, μὴ βάλῃ δὲ προζύμιον, ὅσον ἂν δοκῇ ἐπιμελεῖσθαι καὶ μεταβάλλειν, καὶ κατεργάζεσθαι, ἄζυμόν ἐστι τὸ φύραμα, καὶ ἀνεπιτήδειον εἰς βρῶσιν· ἐπὰν δὲ βληθῇ ἡ ζύμη, ἕλκει πρὸς

virtutes in eis complere, donec fermentarentur in vnum in bono, & fierent *cum Domino vnus Spiritus*, iuxta dictum Pauli, ita vt malitia, ac nequitia, ne peruenire quidem possit ad cogitationem animæ, Spiritu diuino plane ac penitus fermentatæ, vt dictum est: *Charitas non cogitat malum*, & quæ sequuntur. Absque fermento vero cœlesti, quod est virtus diuini Spiritus, fermentari bonitate Domini, & ad vitam peruenire animam, prorsus non potest. Sicut nec genus Adæ ad tantam malitiam, ac nequitiam conuerti poterat, nisi malitiæ fermentum, quod est peccatum, & facultas quædam animi satanæ intellectiva, eum subintrasset.

1. Cor. VI, 17.

1. Cor. XIII, 7.

§. IV. Quemadmodum enim, si quis farinam subigat, nec fermentum iniiciat, quantopere videatur elaborare, inuertere ac operari, fermenti expers est massa, & ad esum minus commoda. Vbi vero iniiciatur fermentum, trahit ad se

totam farinæ massam, redditque totam fermentatam; sicut & Dominus regnum assimilauit, dicens: *Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentaretur totum.* Aut veluti, si quis carnes habeat, earumque conseruandarum diligentem curam suscipiat, non condiat autem sale, qui vi fermes interimendi, & graueolentiam abolendi valet, illæ carnes grauiter olent, ac putresiunt, atque inutiles hominibus fiunt. Eodem modo, statuas mihi omnem humanitatem carnem esse, aut massam fermenti expertem; sal autem ac fermentum ex altero seculo intelligas esse, diuinam scilicet naturam Spiritus sancti. Nisi ergo permixtum, & immissum fuerit in humiliatam naturam hominum ex illo seculo, & ex illa patria, cœleste Spiritus fermentum, sanctumque ac bonum diuinitatis sal, non exsuet anima graueolentiam malitiæ, nec fermen-

Matth. XIII, 33. Luc. XIII, 21.

αὐτὴν ὅλον τὸ τοῦ ἀλεύρου φύραμα, καὶ ἀπεργάζεται ὅλον ζύμην, καθάπερ καὶ ὁ κύριος παρείκασε τὴν βασιλείαν, εἰπὼν, ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. ἢ ὥσπερ ἐάν τις κρέα, καὶ πᾶσαν μὲν αὐτῶν ἐπιμέλειαν ποιήσεταί τις, μὴ ἁλίσῃ δὲ ἅλατι τῷ τοὺς σκώληκας ἀναιρετικῷ, καὶ δυσωδίας ἀφανιστικῷ, ὄζει καὶ σέσηπται τὰ κρέα, καὶ ἄχρηστα γεγένηται τοῖς ἀνθρώποις. τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπόθου μοι πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα κρέας εἶναι καὶ ἄζυμα· τὸ δὲ ἅλας καὶ τὸ προζύμιον ἐξ ἑτέρου αἰῶνος νόει τὴν θείαν φύσιν τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἐὰν οὖν μὴ μιγῇ καὶ βληθῇ εἰς τὴν ταπεινωθεῖσαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἐξ ἐκείνου τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐξ ἐκείνης τῆς πατρίδος ὁ ἐπουράνιος τοῦ πνεύματος ζύμη, καὶ τὸ ἀγαθὸν τῆς θεότητος ἅγιον ἅλας, οὐ μὴ μεταλλαγῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῆς κακίας, οὐδ' οὐ μὴ ζυμω-

θῇ

ἀπὸ τῆς βαρύτητος, καὶ
υμότητος τῆς πονηρίας.
§. V. Ὅσα γὰρ ἀφ'
ῆς ἡ ψυχὴ δοκεῖ ποι-
καὶ ἐπιμελεῖσθαι, καὶ
ηθεύειν, τῇ ἰδίᾳ δυνά-
μόνον ἐπιχειρουμένη καὶ
ίζουσα δύνασθαι τελείαν
κατόρθωσιν δι' ἑαυ-
ἄνευ τῆς συνεργίας τοῦ
ύματος κατεργάσα-
, πολὺ πλανᾶται· οὐ
ιμεύει γὰρ εἰς τοὺς
ίους τόπους, οὐ χρήσι-
ει τῇ βασιλείᾳ ἡ ἀφ'
ῆς καὶ δι' ἑαυτῆς μό-
ἄνευ τοῦ πνεύματος,
ένη τὴν τελείαν κα-
ότητα κατεργάσασθαι· ἐὰν
μὴ προσέλθῃ τῷ Θεῷ
ὸ τῶν παθῶν ἐνεχόμε-
νος ἄνθρωπος, ἀρνη-
ος τὸν κόσμον, καὶ
εύσῃ ἐν ἐλπίδι καὶ ὑ-
ονῇ δέξασθαι ξένον τι
ῆς φύσεως ἀγαθὸν, ὅ-
ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ
πνεύματος, καὶ ἐν-
ῃ τῇ ψυχῇ ἄνωθεν ὁ
ος ζωὴν θεότητος,
ἀπολαύσεται ζωῆς ἀλη-
ς ὁ τοιοῦτος, οὐδ' οὐ
ἀνανήψῃ ἐκ τῆς μέ-
τῆς ὕλης, οὐδ' οὐ μὴ
άσῃ φωτισμὸς τοῦ
ύματος ἐν τῇ ἐσκοτι-
ῃ ψυχῇ καὶ λάμψῃ
ῇ ἡμέραν ἁγίαν,

tabitur, ita vt deponat grauitatem, & vacua sit a fermento malitiæ.

§. V. Quæcunque enim videtur anima per se agere, elaborare, atque perficere, solis viribus suis freta, & existimans se posse perfectum opus a seipsa, absque auxilio Spiritus peragere, toto cœlo aberrat. Non enim idonea est ad locos cœlestes, nec idonea ad regnum, quæ a seipsa, & per se solam, absque Spiritu sancto, existimat, perfectam puritatem efficere. Nisi enim ad Deum accesserit, qui affectionibus affligitur, homo & mundum abnegauerit, ac in spe ac patientia crediderit, se suscepturum quoddam bonum aliud a sua natura, quod est virtus sancti Spiritus; ac desuper instillauerit animæ Dominus vitam diuinam, is nequaquam veram vitam percipiet, neque resipiscet ab ebrietate materiæ; nec fulgebit splendor Spiritus in anima obtenebrata, aut illuminabit in ea sanctam diem,

nec a somno profundissimo ignorantiæ excitabitur, vt hoc modo reuera Deum cognoscat per virtutem Dei & efficaciam gratiæ.

§.VI. Nisi enim sic dignus habeatur homo per fidem gratiam consequi, inutilis est, nec aptus ad regnum Dei. Rursum vero, qui consecutus est gratiam Spiritus, nec vlla parte auersus gratiam contumelia afficit per negligentiam, aut delictum: & sic qui quouis tempore dimicans non contristat Spiritum, poterit æternæ vitæ particeps fieri. Quemadmodum enim quis sentit operationes malitiæ ex ipsis affectionibus, ira, inquam, concupiscentia, inuidia, torpore, ac prauis cogitationibus, & reliquis absurditatibus: sic sentire quoque debet gratiam & virtutem Dei in virtutibus, dilectione inquam, benignitate, bonitate, gaudio, simplicitate, & exultatione diuina, vt assimilari possit, ac permisceri cum bona ac diuina natura, cum benigna, ac sancta

καὶ ἐκ τοῦ βαθυτάτου ὕπνου τῆς ἀγνοίας ἐξυπνισθῇ, ἵνα οὕτως ἐξ ἀληθείας ἐπιγνῷ Θεὸν διὰ δυνάμεως Θεοῦ καὶ ἐνεργείας χάριτος.

§. VI. Ἐὰν γὰρ μὴ οὕτως καταξιωθῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς πίστεως τὴν λαβεῖν χάριν, καὶ ἀχρεῖος καὶ ἀνεύθετός ἐστι τῇ βασιλείᾳ· καὶ πάλιν δεξάμενος τὴν χάριν τοῦ πνεύματος ἐν μηδενὶ παρατρεπόμενος, καὶ τὴν χάριν μὴ ἐνυβρίζων δὲ ἀμελείαις, καὶ κακοπραγίαις, καὶ οὕτως ἐν χρόνοις ἀγωνισάμενος μὴ λυπήσῃ τὸ πνεῦμα, δυνήσεται τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐπιτυχεῖν· ὥσπερ γάρ τις αἰσθάνεται τῶν ἐνεργειῶν τῆς κακίας ἐκ τῶν παθῶν, λέγω θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ φθόνου καὶ βάρους, καὶ πονηρῶν λογισμῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἀτοπημάτων· οὕτως αἰσθάνεσθαι ὀφείλει τῆς χάριτος καὶ δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς ἀρεταῖς, ἀγάπῃ λέγω, καὶ χρηστότητι καὶ ἀγαθότητι, καὶ χαρᾷ καὶ ἐλαφρότητι, καὶ ἀγαλλιάσει θείᾳ, ἵνα ἐξομοιωθῆναι δυνηθῇ, καὶ συγκερασθῆναι τῇ ἀγαθῇ καὶ θείᾳ φύσει, καὶ τῇ χρηστῇ καὶ ἁγίᾳ τῆς χά-

ριτ-

ς ἐνεργείᾳ· κατὰ προ-
τὴν δὲ καὶ αὔξησιν δο-
αζομένη χρόνοις καὶ
ροῖς ἡ προαίρεσις, ἐὰν
ενῆται πάντοτε τῇ
ριτι, καὶ ἐνάρεστος
ίσκηται, γίνεται ὅλη
λως κατὰ προκοπὴν ἐν
ύματι, καὶ οὕτω λοι-
ἁγία καὶ καθαρὰ διὰ
πνεύματος ἐξεργα-
σα τῆς βασιλείας ἀξία
ίσκεται. δόξα καὶ προσ-
ησις τῷ ἀχράντῳ
τρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ
ύματι εἰς τοὺς αἰῶ-
. ἀμήν.

gratiæ efficacia. Intentio vero profectu ac incremento probata temporis successu, & opportunitate, si gratiæ semper vnita & grata inuenta fuerit, tota prorsus promouendo fit spiritualis, ac deinceps sancta, & pura per Spiritum effecta, regno digna efficitur. Gloria, & adoratio incontaminato Patri, & Filio, & Spiritui sancto, in secula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ κέ.

HOMILIA XXV.

άσκει αὕτη ἡ ὁμι-
, ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπων,
ὴ δυναμωθεὶς ὑπὸ τοῦ
στοῦ, τῶν τοῦ πονηροῦ
ανδάλων περιγίνεσθαι
ύναται· καὶ τί δεῖ τοὺς τῆς
ίας δόξης ὀρεγομένους
άττειν· Διδάσκει καὶ, ὅτι
παρακοῆς τοῦ Ἀδὰμ
δουλείαν τῆς σαρκὸς πα-
κατηλθομεν, ἀφ' ἧς
τοῦ ἐν τῷ σταυρῷ μυστη-
ρυόμεθα. Παιδεύει λοι-
ἡμᾶς, ὅτι μεγάλη ἐστὶ
δακρύων καὶ τοῦ θείου
πυρὸς δύναμις.

Docet hæc homilia, nullum hominem, nisi a Christo corroboratum, scandala nequissimi superare posse: & quid iis, qui diuinam gloriam appetunt, agendum. Docet quoque, nos per inobedientiam ad seruitutem carnis redactos esse, a qua per mysterium crucis liberamur. Instruit denique nos, magnam esse lacrymarum, & ignis diuini efficaciam.

tuoque desiderio capti non sensibilis aut visibilis spei, sed inuisibilis & intellectualis, superare nequissimi scandala possunt, per inuictam tamen virtutem. Qui vero verbo Dei ornati non sunt, nec diuina lege instituti, frustra inflati, existimant ex proprio libero arbitrio se abolituros occasiones peccati, quod per solum crucis mysterium condemnatur. Illa enim libera voluntas, quæ in hominis facultate est, in eo, vt diabolo nimirum reniti possit, sita est, non autem, vt possit omnino imperium tenere in affectus. *Nisi enim Dominus ædificauerit*, inquit, *do-*

Psalm. cxxvii, 1.

§. II. Ἀμήχανον γὰρ
...βῆναι ἐπὶ ἀσπίδα καὶ
...σιλίσκον, καὶ καταπα-
...σαι λέοντα καὶ δράκον-
..., μὴ πρότερον, καθ' ὅ-
... δυνατὸν ἀνθρώπῳ,
καθάραντα ἑαυτὸν, καὶ
...δυναμωθέντα παρὰ τοῦ
...όντος τοῖς ἀποστόλοις,
... δέδωκα ὑμῖν δύνα-
... πατεῖν ἐπάνω ὄφε-
... καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ
...σαν τὴν δύναμιν τοῦ
...θροῦ· εἰ γὰρ ἴσχυεν ἡ τῆς
...θρωπότητος φύσις ἐκ-
...ς τῆς πανοπλίας τοῦ
...ίου πνεύματος, στῆναι
...ὸς τὰς μεθοδείας τοῦ
...βόλου, οὐκ ἂν εἴρητο
...ὸ τοῦ ἀποστόλου, ὁ δὲ
...ὸς τῆς εἰρήνης συντρί-
...ει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς
...όδας ὑμῶν ἐν τάχει· καὶ
...λιν, ὃν ὁ κύριος ἀνε-
... τῷ πνεύματι τοῦ στό-
...τος αὐτοῦ. διὸ δὴ καὶ
...ετάχθημεν δέεσθαι
... κυρίου, μὴ εἰσενέγκῃς
... πειρασμὸν ἡμᾶς,
...ὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
...ηροῦ· ἐὰν γὰρ μὴ διὰ
...ρείττονος βοηθείας ῥυ-
...έντες τῶν πεπυρωμένων
...λῶν τοῦ πονηροῦ καταξι-
...θῶμεν τῆς υἱοθεσίας,
... μάταιον πολιτευόμε-
..., ὡς πόρρω τῆς δυνάμε-
... τοῦ Θεοῦ τυγχάνοντες.

§.II. Impoſſibile eſt enim eum incedere ſuper aſpidem & baſiliſcum, & conculcare leonem, ac draconem, qui prius, quantum in viribus hominis eſt, ſe non expurgarit, nec corroboratus fuerit ab eo, qui dicit apoſtolis: *Ecce do vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici.* Luc. X, 19. Si enim valuiſſet humana natura, absque vniuerſa armatura Spiritus ſancti, ſtare aduerſus inſidias diaboli, non ſane dictum fuiſſet ab apoſtolo: *Deus autem pacis conteret ſatanam ſub pedibus veſtris breui.* Rom. XVI, 20. Et iterum: *Quem Dominus interficiet Spiritu oris ſui.* 2. Theſſ. II, 8. Propterea quoque iuſſi ſumus Deum obſecrare, *ne inducas nos in tentationem, ſed libera nos a malo.* Matth. VI, 13. Niſi enim præſtantioris auxilii ope liberati ab ignitis telis nequiſſimi, conſequi digni habeamur adoptionem filiorum, fruſtranea eſt conuerſatio noſtra, vt qui procul a virtute Dei abſimus.

§. III. Quicunque ergo cupit particeps fieri diuinæ gloriæ, ac velut in ſpeculo Chriſti imaginem, in principe animi ſui facultate, contemplari, debet inſatiabili dilectione, & inexplebili deſiderio, ex toto corde & viribus, noctu diuque inquirere potentiſſimum Dei ſubſidium; quod quidem conſequi impoſſibile eſt, niſi, vt antea diximus, abſtineat quis prius ab illecebris huius mundi, ac concupiſcentiis aduerſariæ poteſtatis, quæ lucis eſt expers, & effectrix nequitiæ eſt, ad bene agendum minime apta, ac prorſus excluſa. Quocirca ſi diſcere deſideres, qua de cauſa, cum eſſemus in honore creati, & in paradiſo conſtituti, tandem comparati ſimus cum inſipientibus iumentis, & illorum ſimiles facti, & excidimus ab incontaminata gloria, ſcito, quod cum per inobedientiam ſerui affectionum carnis effecti eſſemus, excluſimus nos ipſos a beata regione viuentium, & in captiuitatem redacti,

§. III. Ὁ τοίνυν βουλόμενος μέτοχος γενέσθαι τῆς θείας δόξης, καὶ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τὴν Χριστοῦ μορφὴν ὁρᾶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ αὐτοῦ, ὀφείλει ἀκορέστῳ στοργῇ καὶ ἀπλήστῳ διαθέσει ἐξ ὅλης καρδίας καὶ δυνάμεως νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ζητεῖν τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀντίληψιν ἐν δυνάμει, ἧς ἀμήχανον μετασχεῖν, εἰ μὴ ὡς προείπομεν ἀπόσχοιτό τις πρότερον τῆς ἡδυπαθείας τοῦ κόσμου, τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς ἐναντίας δυνάμεως, ἥτις φωτὸς ἀλλοτρία ἐστί, καὶ ἐνέργεια πονηρίας, ἀγαθῆς ἐνεργείας ἀνοικειός ἐστι, καὶ πάντη ἀπεξενωμένη. Τοιγαροῦν εἰ βούλει μαθεῖν, τίνος ἕνεκεν κτισθέντες ἐν τιμῇ καὶ κατοικισθέντες ἐν παραδείσῳ, τελευταῖον συμπαρεβλήθημεν τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσι, καὶ ὡμοιώθημεν αὐτοῖς, ἀποπεπτωκότες τῆς ἀχράντου δόξης, γίνωσκε, ὅτι διὰ τῆς παρακοῆς δοῦλοι τῶν σαρκὸς παθῶν γενόμενοι ἀπεκλείσαμεν ἑαυτοὺς τῆς μακαρίας χώρας τῶν ζώντων, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενόμενοι

ἔτι

ἔτι ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος καθεζόμεθα· καὶ διὰ τὸ ἔτι ἐν Αἰγύπτῳ ἡμᾶς κατέχεσθαι, οὔπω ἐκληρονομήσαμεν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τὴν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. οὔπω συνεφυράθημεν τῇ ζύμῃ τῆς εἰλικρινείας, ἀλλ' ἔτι ἐσμὲν ἐν τῇ τῆς πονηρίας ζύμῃ. οὔπω ἐρραντίσθη ἡμῶν ἡ καρδία τῷ αἵματι τοῦ θεοῦ· ἔτι γὰρ τὸ πέταυρον τοῦ ᾅδου, καὶ τὸ ἄγκιστρον τῆς κακίας ἐμπέπηκται αὐτῇ.

§. IV. Οὔπω ἀπειλήφαμεν τὴν ἀγαλλίασιν τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστοῦ. ἔτι γὰρ τὸ κέντρον τοῦ θανάτου ἐγκαταρρίζωται ἡμῖν. οὔπω ἐνεδυσάμεθα τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν ὁσιότητι· ἐπειδὴ οὔπω ἀπεδυσάμεθα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης. οὔπω φορέσαντες τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου, σύμμορφοι τῆς δόξης αὐτοῦ γεγόναμεν. οὔπω προσεκυνήσαμεν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ Θεῷ, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι. οὔπω ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν

adhuc iuxta flumina Babylonis ſedemus: & eo, quod adhuc in Ægypto detinemur, nondum hæreditario iure poſſidemus terram promisſionis, fluentem lacte & melle. Nondum ſubacti ſumus in fermento ſinceritatis, ſed adhuc in fermento malitiæ degimus. Nondum eſt aſperſum cor noſtrum ſanguine Dei; adhuc enim laqueus inferni, & hamus malitiæ illi infixus eſt.

§.IV. Nondum accepimus exultationem ſuper ſalute Chriſti: adhuc enim aculeus mortis radices in nobis infixas habet. *Nondum induimus nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in ſanctitate: quia nondum exuimus veterem hominem, qui perit ſecundum deſideria fraudis. Nondum geſtantes imaginem cæleſtis, conformes gloriæ illius facti ſumus. Nondum adorauimus in Spiritu & veritate Deum, eo, quod dominetur peccatum in mortali noſtro corpore.* Nondum contemplati ſumus gloriam eius

Ephes. IV, 24. 22.

1. Cor. XV, 49. Rom. IIX, 29. Ioh. IV, 24. Rom. VI, 12.

qui incorruptibilis est; adhuc enim ab illuni nocte agitamur. Nondum induimus arma lucis; quia nondum exuimus arma, tela, & opera tenebrarum. Nondum transformati sumus per mentis renouationem: adhuc enim configuramur huic seculo per mentis vanitatem. *Nondum cum Christo glorificati sumus; quia non compati-*
Gal. VI, *mur illi. Nondum stigmata il-*
17. *lius in corpore nostro gestamus,* versantes in mysterio crucis Christi: adhuc enim carnalibus affectionibus & concupiscentiis obnoxii sumus. Non-
Rom. dum *Dei hæredes, & cohære-*
IIX, 17. *des Christi facti sumus:* Spiritus enim seruitutis in nobis adhuc existit, & non adopti-
1. Cor. onis. Nondum facti *sumus*
III, 16. *templum Dei, & habitaculum Spiritus sancti;* sumus enim adhuc templum idolorum, & receptaculum Spirituum malitiæ, propter impetum animæ ad affectiones.

§. V. Reuera enim morum simplicitatem, animique lucem nondum consecuti

τοῦ ἀφθάρτου· ἔτι γὰρ ὑπὸ τῆς σκοτομήνης ἐλαυνόμεθα. οὔπω ἐνεδυσάμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτὸς, ἐπειδὴ οὔπω ἀπεδυσάμεθα τὰ τοῦ σκότους ὅπλα τε καὶ βέλη, καὶ ἔργα. οὔπω μετεμορφώθημεν τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός· ἔτι γὰρ συσχηματιζόμεθα τῷ αἰῶνι τούτῳ ἐν τῇ τοῦ νοὸς ματαιότητι. οὔπω Χριστῷ συνεδοξάσθημεν, διὰ τὸ μὴ συμπαθεῖν ἡμᾶς αὐτῷ. οὔπω τὰ στίγματα αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φέρομεν, γενόμενοι ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· ἔτι γὰρ ἐν τοῖς σαρκικοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ἐσμέν. οὔπω Θεοῦ κληρονόμοι καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ γεγόναμεν· ἔτι γὰρ πνεῦμα δουλείας ἡμῖν ἐνυπάρχει, καὶ οὐχ υἱοθεσίας· οὔπω γεγόναμεν ναὸς Θεοῦ, καὶ οἰκητήριον πνεύματος ἁγίου· ἔτι γὰρ ἐσμὲν ναὸς εἰδώλων, καὶ δοχεῖον πνευμάτων πονηρίας, διὰ τὴν ἐπὶ τὰ πάθη ὁρμήν.

§. V. Ὄντως γὰρ οὔπω τοῦ τρόπου τὸ ἀκέραιον, καὶ τὴν τῆς διανοίας λαμπρότητα ἐκτησάμεθα.

μεθα. οὔπω κατηξιώθημεν τοῦ ἀδόλου καὶ λογικοῦ γάλακτος, καὶ τῆς νοητῆς αὐξήσεως· οὔπω ἡμῖν ἡμέρα διηύγασεν, οὔτε ἑωσφόρος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἀνέτειλεν. οὔπω συνεκράθημεν τῷ ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης. οὔπω ταῖς αὐτοῦ συνεστράψαμεν ἀκτῖσιν· οὔπω ἀπειλήφαμεν τὴν τοῦ κυρίου ὁμοίωσιν, οὔτε γεγόναμεν τῆς θείας φύσεως κοινωνοί. οὔπω γεγόναμεν ἄδολος πορφύρα βασιλική, οὔτε ἀνόθευτος εἰκὼν θεϊκή. οὔπω ἐτρώθημεν τῷ θείῳ ἔρωτι, οὔτε ἐπλήγημεν ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ἀγάπης τοῦ νυμφίου. οὔπω τὴν ἄφραστον κοινωνίαν ἐγνωρίσαμεν, οὔτε τὴν ἐν ἁγιασμῷ δύναμιν, καὶ εἰρήνην ἐπέγνωμεν. καὶ ἵνα συνελὼν πάντα εἴπω, οὔπω ἐσμὲν γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν· ἐπειδὴ δὲ ἔτι ἐσμὲν ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν.

§. VI. Πῶς δὲ οὐκ ὄφεις, οἱ μὴ ἐν τῇ ὑπακοῇ τοῦ Θεοῦ εὑρισκόμενοι, ἀλλ'

ſumus. Nondum digni ſumus habiti ſincero & intellectuali lacte, & intellectus incremento. Nondum illuxit nobis dies, neque lucifer in cordibus noſtris ortus eſt. Nondum permiſſi ſumus ſole iuſtitiæ, nec adhuc illius radiis fulgemus. Nondum accepimus Domini ſimilitudinem, nec *participes diuinæ* 2. Petr.
naturæ facti ſumus. Non- I, 4.
dum facti ſumus ſincera purpura regia, nec genuina imago Dei. Nondum ſauciati ſumus amore diuino, nec percuſſi ſpirituali charitate ſponſi. Nondum ineffabilem ſocietatem cognouimus, neque vim & pacem, quæ in ſanctificatione eſt, cognouimus. Et vt breuiter omnia complectens dicam, nondum ſumus
genus electum, regale ſacerdo- 1. Petr.
tium, gens ſancta, populus, qui II, 9.
acquirat poſſeſſionem : *quia* Matth.
adhuc ſumus ſerpentes, ac pro- III, 7.
genies viperarum.

§. VI. Quo pacto vero non ſerpentes ſumus, qui in obedientia Dei nec dum quidem reperimur, ſed

adhuc in inobedientia per serpentem inducta? Quapropter quo pacto satis digne lugeam calamitatem, non inuenio, & quo pacto lacrymis effusis clamare debeam ad eum, qui potest errorem in me habitantem abigere, ignoro? Quo pacto vero cantabo canticum Domini in terra aliena? Quo pacto lugebo Ierusalem? Quo pacto effugiam duram seruitutem Pharaonis? Quo pacto relinquam obscœnum incolatum? Quo pacto abnegabo diram tyrannidem? quo pacto egrediar e terra Ægypti? Quo pacto transibo rubrum mare? Quo pacto peragrabo ingens desertum? Quo pacto non peream, morsus a serpentibus? Quo pacto vincam alienigenas? Quo pacto delebo gentes apud me habitantes? Quo pacto suscipiam in tabulis meis eloquia diuinæ legis? Quo pacto intuebor veram columnam lucis ac nubis a Spiritu sancto profectæ? Quo pacto vescar manna æternarum deliciarum? Quo pacto bibam aquam

ἐν τῇ διὰ τοῦ ὄφεως γενομένῃ παρακοῇ; ἐπὶ τούτοις τοίνυν, πῶς μὴ ἀξίως ὀδύρομαι τὴν συμφορὰν, οὐχ εὑρίσκω· πῶς δὲ ἐκβοήσας δακρύσω πρὸς τὸν δυνάμενον ἐξελάσαι τὴν ἐν ἐμοὶ αὐλιζομένην πλάνην ἀγνοῶ; πῶς δὲ ᾄσω τὴν ᾠδὴν κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; πῶς θρηνήσω τὴν Ἱερουσαλήμ; πῶς ἀποφύγω τὴν μοχθηρὰν δουλείαν τοῦ Φαραώ; πῶς καταλείπω τὴν αἰσχρὰν παροικίαν; πῶς ἀρνήσωμαι τὴν πικρὰν τυραννίδα; πῶς ἐξέλθω ἐκ γῆς Αἰγύπτου; πῶς περάσω τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν; πῶς παρέλθω τὴν μεγάλην ἔρημον; πῶς μὴ ἀπόλωμαι δηχθεὶς ὑπὸ τῶν ὄφεων; πῶς νικήσω τοὺς ἀλλοφύλους; πῶς ἐξολοθρεύσω τὰ ἐν ἐμοὶ ἔθνη; πῶς δέξομαι ἐν ταῖς ἐμαῖς πλαξὶ τὰ λόγια τοῦ θείου νόμου; πῶς ὄψομαι τὸν ἀληθινὸν στύλον τοῦ φωτὸς, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου πνεύματος νεφέλης; πῶς ἀπολαύσω τοῦ μάννα τῆς ἀιδίου τρυφῆς; πῶς πίω τὸ ἐκ τῆς ζωο-

ποιοῦ

ποιοῦ πέτρας ὕδωρ· πῶς παρελθὼν τὸν Ἰορδάνην, εἰσελθὼν εἰς τὴν ἀγαθὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας; πῶς ἴδω τὸν ἀρχιστράτηγον κυρίου, ὃν ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, πεσὼν παραχρῆμα προσεκύνησεν;

§. VII. Ἐὰν γὰρ μὴ διὰ τούτων πάντων γενόμενος, ἐξολοθρεύσω τὰ ἐν ἐμοὶ ἔθνη, οὐ μὴ εἰσελθὼν καταπαύσω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ μὴ μέτοχος γένωμαι τῆς βασιλέως δόξης. τοιγαροῦν σπούδασον ἄμωμον τέκνον Θεοῦ γενέσθαι, καὶ εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός· σπούδασον ἀπογραφῆναι ἐν τῇ ἐν οὐρανοῖς ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν πρωτοτόκων, ὅπως εὑρεθῇς ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ ὑψίστου. σπούδασον εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, τὴν εἰρηνευομένην Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀνωτάτην, ἔνθα καὶ ὁ παράδεισος· τούτων γὰρ τῶν θαυμαστῶν καὶ μακαρίων παραδειγμάτων, οὐχ ἑτέρως πῶς καταξιωθήσῃ, εἰ μὴ καταφέρεις δάκρυα ἡμέρας, καὶ νυκτὸς, κατὰ

ex petra viuifica? Quo pacto tranſmiſſo Iordane ingrediar bonam terram promiſſionis? Quo pacto videbo principem exercitus Domini, quem contemplatus Ieſus filius Naue, in genua prouolutus continuo adorauit?

§. VII. Niſi enim in his omnibus verſatus deleuero habitantes in me gentes, nequaquam ingreſſus requieſcam in ſanctuario Dei, nec particeps fiam gloriæ regis. Quapropter contende diligenter, vt inculpatus filius Dei euadas, & illam requiem ingrediaris, quo præcurſor Chriſtus pro nobis introiit. Contende, vt deſcribaris in eccleſia cœleſti cum primogenitis, quo reperiaris in dextra magnificentiæ altiſſimi. Contende, vt ingrediaris ſanctam ciuitatem, pacis plenam, & ſupernam Ieruſalem, vbi etiam eſt paradiſus. Admirandis enim, ac beatis ſpeciminibus his non aliter dignus reputabere, niſi lacrymas noctu, diuque effun-

Actor. IX, 3. seq. Hic ignis per vocem Paulum splendore ac lumine circumfudit, mentem quidem illius illuminauit, sensum autem visus eius hebetauit. Neque enim sine carne vidit luminis illius virtutem. Hic ignis Mosi apparuit in rubo. Hic *Exod. III, 2.* ignis in specie currus Eliam a *2. Reg. II, 11.* terra rapuit. Huius ignis efficaciam inquirens beatus Dauid dixit: *Proba me Domine, & tenta me. Vre renes* *Psalm. XXVI, 2.* *meos, & cor meum.*

§. X. Hic ignis cor Cleo- *Luc. XXIV, 32.* phæ ac socii eius inflammabat, cum loqueretur Saluator cum illis post resurrectionem. Vnde quoque angeli & administratorii Spiritus splendidi huius ignis participes sunt, secundum id, quod *Psalm. CIV, 4. Ebr. I, 7.* dictum est: *Qui facit angelos eius Spiritus, & ministros ignem ardentem.* Hic ignis trabem interioris oculi consumens, purum reddit animum, vt recepta naturali facultate videndi, conspiciat perpetuo mirabilia Dei, secundum

τοῦτο τὸ πῦρ διὰ τῆς φω-
νῆς Παῦλον περιλάμ-
ψαν, τὴν μὲν διάνοιαν
αὐτοῦ ἐφώτισε, τὴν δὲ αἴσ-
θησιν τῆς ὄψεως αὐ-
ἠμαύρωσεν· οὐ γὰρ χω-
σαρκὸς εἶδεν ἐκείνου
φωτὸς τὴν δύναμιν. τοῦ-
το τὸ πῦρ ὤφθη Μωσῇ
ἐν τῇ βάτῳ. τοῦτο τὸ
πῦρ ἐν εἴδει ὀχήματος
Ἠλίαν ἐκ τῆς γῆς ἥρπα-
σε· τούτου τοῦ πυρὸς τὴν
ἐνέργειαν ζητῶν ὁ μα-
κάριος Δαυὶδ ἔλεγε·
δοκίμασόν με κύριε, καὶ
πείρασόν με· πύρωσον
τοὺς νεφρούς μου, καὶ τὴν
καρδίαν μου.

§. X. Τοῦτο τὸ πῦρ
τὴν καρδίαν Κλεόπα
καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ ἐθέρ-
μανε, λαλοῦντος τοῦ σω-
τῆρος μετὰ τὴν ἀνάστασιν·
ὅθεν καὶ ἄγγελοι καὶ τὰ
λειτουργικὰ πνεύματα
τούτου τοῦ πυρὸς τῆς λαμ-
πρότητος μετέχουσι, κατὰ
τὸ εἰρημένον, ὁ ποιῶν τοὺς
ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα
καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ
πῦρ φλέγον. τοῦτο τὸ πῦρ
τὴν ἐν τῷ ἔνδον ὀφθαλ-
μῷ δοκὸν καταναλίσκον, κα-
θαρὸν τὸν νοῦν ἀποκαθίστη-
σιν, ἵνα ἀπολαβὼν τὸ
κατὰ φύσιν διορατικόν, ὁρᾷ εἰς τὸ διηνεκὲς τὰ τοῦ Θεοῦ θαυμά-
σια.

ια, κατὰ τὸν λέγοντα,
ποκάλυψον τοὺς ὀ-
φθαλμούς μου, καὶ κα-
τανοήσω τὰ θαυμάσια
κ τοῦ νόμου σου. τοῦτο
τοιγαροῦν τὸ πῦρ, δαι-
μόνων ἐστὶ φυγαδευτή-
ριον, καὶ ἁμαρτίας ἀ-
ναιρετικὸν, ἀναστάσεως δὲ
δύναμις, καὶ ἀθανασίας
ἐνέργεια, ψυχῶν ἁγίων
φωτισμὸς, καὶ λογικῶν
δυνάμεων σύστασις. Τοῦ-
το τὸ πῦρ εὐξώμεθα καὶ
ἐς ἡμᾶς φθάσαι, ἵνα
πάντοτε ἐν φωτὶ περι-
πατοῦντες, μηδέποτε κἂν
πρὸς βραχὺ προσκό-
ψωμεν πρὸς λίθον τοὺς
πόδας ἡμῶν, ἀλλ' ὡς
φωστῆρες ἐν κόσμῳ φαι-
νόμενοι λόγον ζωῆς ἐπέ-
χωμεν ἀΐδιον, ἵνα ἀπο-
λαύοντες ἐν τοῖς ἀγαθοῖς
τοῦ Θεοῦ, σὺν τῷ κυρίῳ
ἀναπαυσώμεθα ἐν ζωῇ,
δοξάζοντες πατέρα, καὶ
υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ᾧ
ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶ-
νας. ἀμήν.

eum, qui inquit: *Reuela oculos meos, & confiderabo mirabilia de lege tua.* *Pfalm. CXIX, 18.* Hic itaque ignis fugat dæmones, tollit peccata, refufcitandi vim habet; hic immortalitatem operatur, fanctas animas illuminat, & facultates rationales firmat. Hunc ignem obfecremus ad nos quoque peruenire, vt perpetuo in lumine ambulantes, nunquam vel tantisper offendamus ad lapidem pedes noftros, fed velut luminaria in mundo apparentia, verbum æternæ vitæ retineamus, vt bonis diuinis fruentes cum Domino in vita requiefcamus, glorificantes Patrem, & Filium, & Spiritum fanctum, cui gloria in fecula. Amen.

Homilia XXVI.

De dignitate, præſtantia, facultate & operationibus immortalis animæ, & qua ratione ea a ſatana tentetur, & liberationem e tentationibus conſequatur. Continet vero quæſtiones quasdam ſumma doctrina refertas.

§. I.

NE leuiter intellectivam animæ ſubſtantiam perpendas, dilecte. Pretioſum quoddam vas eſt immortalis anima. Vide quantum cœlum, & quanta terra, nec tamen delectatus eſt illis Deus, ſed ſolum te! Conſpice dignitatem, & nobilitatem tuam, nempe non per angelos, ſed in ſua ipſius perſona veniſſe Dominum ad legationem pro te obeundam, vt te perditum ac vulneratum reuocaret, & reſtitueret tibi primam formationem puri Adæ. Homo enim Dominus erat omnium a vertice cœli ad ima vsque, præditus facultate diſcernendi affectiones, alienus a dæmonibus,

ΟΜΙΛΙΑ κϛ΄.

Περὶ τῆς ἀξιότητος, καὶ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐργασίας τῆς ἀθανάτου ψυχῆς, καὶ πῶς αὐτὴ ὑπὸ τοῦ σατανᾶ πειράζεται, καὶ τῆς ἐλευθερώσεως ἀπὸ τῶν πειρασμῶν τυγχάνει. Συνέχει δὲ ζητήσεις τινὰς πάνυ πολλῆς διδασκαλίας γεμούσας.

§. I.

ΜΗ ἁπλῶς τῇ νοερᾷ τῆς ψυχῆς οὐσίᾳ προσσχῇς, ἀγαπητέ· τίμιόν τι σκεῦός ἐστιν ἡ ἀθάνατος ψυχή· ἴδε πόσος ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ οὐκ ηὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς ὁ Θεὸς, εἰ μὴ μόνον εἰς σέ. βλέπε σοῦ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν εὐγένειαν, ὅτι μὴ δι' ἀγγέλων, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὴν πρεσβείαν, ἵνα σε τὸν ἀπολωλότα ἀνακαλέσηται, τὸν τετραυματισμένον, καὶ ἀποδώσῃ σοι τὴν πρώτην πλάσιν τοῦ καθαροῦ Ἀδάμ· δεσπότης γὰρ ἦν ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κάτω, καὶ διακριτικὸς παθῶν, καὶ δαιμόνων ἀλλότριος, καθαρὸς

καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτίας ἢ κακῶν, καὶ ὁμοίωμα Θεοῦ· διὰ δὲ τῆς παραβάσεως ἀπολωλώς ἐστι, καὶ τετραυματισμένος, καὶ νενεκρωμένος· ἠμαύρωσε γὰρ τὸν νοῦν ὁ σατανᾶς, ἔν τινι οὕτως ἐστὶ, καὶ ἔν τινι ζῇ καὶ διακρίνει, καὶ ἔχει θέλημα.

§. II. Ἐρώτησις.

Οὐχὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐρχομένου, καὶ ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία συνεκριζοῦται μετὰ τῆς ἁμαρτίας;

Ἀπόκρισις.

Προεῖπον ὅτι καὶ ἡ ἁμαρτία συνεκριζοῦται, καὶ ἀπολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τὴν πρώτην πλάσιν τοῦ καθαροῦ Ἀδάμ· οὗτος μέντοι διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς πνευματικῆς, ἔρχεται εἰς τὰ μέτρα τοῦ πρώτου Ἀδάμ, καὶ μείζων αὐτοῦ γίγνεται. ἀποθεοῦται γὰρ ὁ ἄνθρωπος.

§. III. Ἐρώτησις.

Εἰ ὁ σατανᾶς μέτρῳ ἐπαφίεται, ἢ ὡς θέλει πολεμεῖ;

Ἀπόκρισις.

Αὐτοῦ ἡ ὁρμὴ οὐ μέ-

purus a peccato & vitiis, ac ſimilitudo Dei: per transgreſſionem vero periit, ac vulneratus & morti traditus eſt. Obfuſcauit enim mentem ſatanas; aliqua ex parte ita ſe habet, aliqua ex parte viuit, diſcernit, ac voluntatem habet.

§. II. *Interrogatio?*

Nonne Spiritu ſancto adueniente, naturalis quoque concupiſcentia exſtirpatur vna cum peccato?

Reſponſio.

Antea dixi, peccatum ſimul eradicari, hominemque recipere primam formationem puri Adæ. Hic quidem per virtutem Spiritus, ac regenerationem ſpiritualem progreditur ad gradum perfectionis Adami primi, fitque præſtantior eo: ſiquidem in Deorum numerum refertur homo.

§. III. *Interrogatio?*

Vtrum ſatanas ad certum modum immittatur, an pro lubitu belligeret?

Reſponſio.

Impetus eius non ſolum

aduersus christianos, sed etiam aduersus idololatras, atq; vniuersum mundum fertur. Si ergo concederetur ei pro lubitu bellum gerere, omnes equidem deleret. Qui hoc? nempe quod opus ac desiderium eius in hoc versetur. Quemadmodum autem figulus vasa missurus in fornacem, eam moderate succendit, non intensius, ne cocta plus, quam decet, elidantur; nec remissius, ne si cruda existant, dispereant ac dissoluantur. Itidem si argentarius, & aurifaber ad certum modum ignem mittit; si enim abundet ignis, soluitur aurum & argentum, liquefit ac perit. Itidem si humana mens nouit certo quodam modo imponere onera iumento, camelo, aut alii cuidam animali, quatenus seruata proportione onera ferre potest: Quanto magis Deus, qui nouit vasa hominum, immittit aduersariam potestatem variis modis?

§. IV. Quemadmodum vero terra, quamuis sit vna, hæc quidem est saxosa, illa

νοι εἰς τοὺς χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον· εἰ οὖν παρεχωρεῖτο ὡς θέλει πολεμεῖν, πάντας ἂν ἠφάνισε. διὰ τί; ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τὸ θέλημα τοῦτό ἐστιν. ὥσπερ δὲ ὁ κεραμεὺς βάλλει τὰ σκεύη, καὶ μέτρῳ ὑποκαίει τὴν κάμινον, οὐ πλέον, ἵνα μὴ ὀπτηθέντα ὑπὲρ τὸ δέον ψοφήσῃ· οὐκ ἔλαττον, ἵνα μὴ ὠμὰ ὄντα ἀπόλληται· καὶ εἰ ὁ ἀργυροκόπος καὶ χρυσοχόος μέτρῳ βάλλει τὸ πῦρ· ἐὰν γὰρ πλεονάσῃ τὸ πῦρ, λύεται ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, καὶ ἐξυδαροῦται καὶ ἀπόλλυται· καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος οὕτως οἶδεν ἐπιμετρεῖν τὰ βάρη τῷ κτήνει, καὶ τῷ καμήλῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ζώων, ὡς δύναται κατὰ ἀναλογίαν τὰ βάρη βαστάσαι· πόσῳ μᾶλλον ὁ Θεὸς, ὃς οἶδε τὰ σκεύη τῶν ἀνθρώπων, οὕτως ἐπαφίησι καὶ τὴν ἐναντίαν δύναμιν διαφόρως.

§. IV. Ὥσπερ δὲ μία οὖσα ἡ γῆ, ἡ μέν ἐστι τραχώδης, ἡ δὲ λιπό-

λιπόγεως· καὶ ἄλλη μὲν ἐπιτηδεύει εἰς φυτείαν ἀμπελῶνος, ἄλλη δὲ εἰς σπόρον σίτου καὶ κριθῶν· οὕτως εἰσὶ διάφοροι καὶ αὗται τῶν καρδιῶν, καὶ τῶν προαιρέσεων τῶν ἀνθρώπων· οὕτω καὶ τὰ χαρίσματα ἄνωθεν ἐπιδίδονται· ᾧ μὲν δίδοται διακονία λόγου, ᾧ δὲ διάκρισις· ἄλλῳ χαρίσματα ἰαμάτων· οἶδε γὰρ ὁ Θεὸς, πῶς τις δύναται οἰκονομῆσαι, καὶ οὕτως ἐπιδίδωσι τὰ χαρίσματα διάφορα. ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς πολέμους, μέτρῳ τινὶ ὡς δύναται ὑποδέξασθαι καὶ ὑπομεῖναι, οὕτως ἐπαφίεται αὐτοῖς ἡ ἐναντία δύναμις.

§. V. Ἐρώτησις.

Εἰ δεξάμενός τις τὴν θείαν δύναμιν, καὶ μερικῶς ἀλλοιωθεὶς, μένει ἐν τῇ φύσει;

Ἀπόκρισις.

Ἵνα τὸ θέλημα καὶ μετὰ τὴν χάριν δοκιμασθῇ, ποῦ ῥέπει καὶ συμφωνεῖ, μένει ἐν τῇ ταυτότητι ἡ φύσις, ὁ σκληρὸς ἐν τῇ σκληρότητι, καὶ ὁ κοῦφος ἐν τῇ κουφότητι. συμβαίνει

vero pinguis: & alia quidem eſt idonea ad plantationem vineæ; alia vero ad ſeminandum frumentum, aut hordeum; ita varia ſunt hominum corda, atque voluntates; eodem quoque modo dona deſuper conferuntur: huic quidem donatur adminiſtratio verbi, illi vero diſcretio, alii donum conferendi ſanitatem. Nouit enim Deus, quo pacto quis diſpenſare poſſit, atque ea ratione confert diverſa dona. Similiter quoque ad bella certo quodam modo pro viribus hominis ſuſcipienda ac ſuſtinenda, ad hunc modum immittitur illis aduerſaria poteſtas.

§.V. *Interrogatio?*

Vtrum, qui accipit diuinam virtutem, ac in parte mutatus, in natura ſua permanet?

Reſponſio.

Vt voluntas poſt acceptam quoque gratiam probetur, quo tendat, cuiue conſentiat, natura remanet eadem, durus in duritie, & levis in leuitate. Contingit

vero plebeium quempiam regenerari spiritualiter, ac mutari in sapientem, & eidem reuelari occulta mysteria, qui natura tamen plebeius est. Alius durus natura, applicat voluntatem suam ad cultum diuinum, quem acceptat quoque Deus; remanet vero natura eius in sua duritie, isque Deo placet. Alius est moribus benignis, æquus, bonus; offert seipsum Deo, ac recipit eum Dominus; eo vero, qui non perseuerat in bonis operibus, non delectatur; siquidem vniuersa natura Adæ mutabilis est tum in bonum, tum in malum; capax quidem mali, quod tamen, si velit, in effectum non deducit.

δὲ, ὅτι ἰδιώτης ὤν τις ἀναγεννᾶται πνευματικῶς, καὶ μεταβάλλεται εἰς σοφίαν, καὶ γνωρίζεται αὐτῷ ἀπόκρυφα μυστήρια, καὶ ἰδιώτης ἐστὶ τῇ φύσει· ἄλλος ἀπὸ φύσεως σκληρὸς ὤν, δίδωσιν ἑαυτοῦ τὸ θέλημα εἰς τὴν θεοσέβειαν, καὶ δέχεται αὐτὸν ὁ Θεός, μένει δὲ ἡ φύσις ἐν τῇ σκληρότητι, καὶ εὐδοκεῖ εἰς αὐτὸν ὁ Θεός· ἄλλος ἐστὶ χρηστῶν ἠθῶν, ἐπιεικὴς, ἀγαθὸς, δίδωσιν ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, καὶ δέχεται μὲν αὐτὸν ὁ κύριος· μὴ ἐμμένοντα δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις οὐκ εὐδοκεῖ, ἐπειδὴ ἡ φύσις ὅλη τοῦ Ἀδὰμ τρεπτή ἐστιν ἐπὶ τὸ καλὸν, καὶ ἐπὶ τὸ κακὸν, δεκτικὴ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ὃ θέλει οὐκ ἀποτελεστική.

§. VI. Quemadmodum est membrana litteris consita, in qua varie, vt volueris, scripseris, ac rursus obliteraueris; capit enim membrana quamcunque scripturam: sic etiam durus voluntatem suam contulit in Deum, conversus est ad bonum, susceptus est a Deo. Deus enim,

§. VI. Ὥσπερ σωμάτιον γραφόμενον εἰς ὃ διαφόρως θελήσας ἐγράψας, πάλιν ἀπαλείψας· δέχεται γὰρ τὸ σωμάτιον πᾶσαν γραφήν· οὕτω καὶ ὁ σκληρὸς ἔκλινεν αὐτοῦ τὸ θέλημα πρὸς τὸν Θεὸν, ἐτράπη εἰς τὸ ἀγαθὸν, ἐδέχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ Θεὸς

ἡ τὰ ἑαυτοῦ σπλαγ-
, πάντας δέχεται,
ίαν προαιρέσιν. οἱ
τολοι, εἰς ἣν ἂν πόλιν
ρχοιντο, ἐποίουν τινὰ
νον, καὶ ἐκ τῶν κα-
όντων τινὰς ἰῶντο, τι-
δὲ οὔ. ἤθελον δὲ αὐ-
οἱ ἀπόστολοι πάντας
νεκροὺς αὐτῶν ζωο-
ῖν, καὶ τοὺς κακοῦ-
ς εἰς ὑγίειαν φέρειν,
ολοτελῶς οὐκ ἐγίνετο
τὸ θέλημα· οὐ γὰρ
ρέπετο αὐτοῖς ὅσα ἤ-
ν ποιεῖν· ὁμοίως καὶ
ῦλος, ὅτε ἐκρατήθη
τοῦ ἐθνάρχου, εἰ ἤθελεν
ἡ αὐτῷ χάρις, ἐ-
τὸν ἐθνάρχην καὶ
τεῖχος διαρραγῆναι,
ντος ἔχων παρά-
ν· ἀλλὰ διὰ σαρ-
χαλᾶται ὁ ἀπό-
· καὶ ποῦ ἡ συνοῦσα
δύναμις; ταῦτα οἰ-
κῶς ἐγίνετο, εἰς
πράγματα ποιεῖν
σημεῖα καὶ θαυ-
, καὶ εἰς τινα ἀσθε-
τεῖς· ἵνα ἐν τούτοις
θῇ ἡ πίστις τῶν ἀπί-
ν τῶν πιστῶν, καὶ τὸ
σιον δοκιμασθῇ,

vt intima amoris viſcera demonſtraret, omnes recipit, omnemque voluntatem. Apoſtoli quamcunque ciuitatem ingrediebantur, morabantur in ea aliquantum temporis, & ex male affectis quosdam ſanabant, quosdam vero non. Exoptabant vero ipſi apoſtoli cunctos eorum mortuos in vitam poſtliminio reuocare, & male habentes ad ſanitatem perducere; verum voluntas eorum non per omnia implebatur. Non enim dabatur eis, quæcunque volebant, peragere. Similiter Paulus, cum detineretur a præfecto gentis, ſi voluiſſet gratia, qua præditus erat, feciſſet præfectum illum gentis, atque murum dirumpi, & effringi, quippe, qui homo erat paracleto repletus; verum per ſportam dimittitur apoſtolus. Et vbi virtus diuina, qua præditus erat? Hæc cum diſpenſatione fiebant, vt quidam in rebus miracula ac ſigna ederent, in aliquibus minus poſſent: vt in hiſce rneretur fides credentium, & non credentium, liberumque arbitrium probaretur,

Actor. IX, 24.

per miracula, & liberam po-
teſtatem, nec amplius fides fu-
iſſet, aut infidelitas. Chriſtia-
norum cultus enim lapis eſt
offenſionis, & petra ſcandali.

§. VII. Verum, quod de
Iobo ſcriptum eſt, non leue,
aut omnino nullum eſt, quo-
modo nimirum ſatanas eum
expetiuerit. Non enim potuit
ſine permiſſu a ſeipſo quic-
quam facere. Verum, quid di-
Iob. II, 11. cit Domino diabolus? *da mi-
hi illum in manus, niſi in faciem
tibi benedixerit.* Hoc itaque
modo nunc eſt idem Iob, idem
Deus, & idem diabolus. Eo
ipſo ergo momento, quo
conſecutus erat Domini auxi-

παράδός μοι, ἢ μὴν εἰς πρόσωπόν σε εὐλογήσει. λοιπὸν, ὡς ὅτι παρακαλεῖται ἡ ψυχὴ, ἡ χάρις ὑποστέλλει, καὶ παραδίδοται ἡ ψυχὴ πειρασμοῖς. ἔρχεται οὖν ὁ διάβολος, ἐπιφέρων μυρία κακὰ, ἀπελπισμὸν, ἀπόγνωσιν, διαλογισμοὺς πονηροὺς, θλίβων τὴν ψυχὴν, ἵνα χαυνώσῃ καὶ ἀλλοτριώσῃ ταύτην τῆς ἐλπίδος τοῦ θεοῦ.

trade mihi, nisi in faciem tibi benedixerit. Superest, vt, quia consolatione reficitur anima, gratia se subducat, atque anima tentationibus tradatur. Accedit ergo diabolus, inferens infinita mala, desperationem, abrenuntiationem, cogitationes prauas; affligens animam, vt emolliat & abalienet eam a spe in Deum concepta.

§. IIX. Ἡ δὲ φρονίμη ψυχὴ ἐν τοῖς κακοῖς οὖσα καὶ ἐν τῇ θλίψει, οὐκ ἀπελπίζει, ἀλλὰ κρατεῖ ὃ κρατεῖ· καὶ ὅσα ἂν ἐπενέγκῃ αὐτῇ διὰ μυρίων πειρασμῶν ὑπομένουσα, λέγει, ἐὰν καὶ ἀποθάνω, ἐγὼ αὐτὸν οὐκ ἀφίω, καὶ τότε ἐὰν ὑπομείνῃ εἰς τέλος ὁ ἄνθρωπος, ἄρχεται ὁ κύριος διαλέγεσθαι τῷ σατανᾷ, ὁρᾷς, πόσα κακὰ καὶ θλίψεις ἐπήνεγκας αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ σοι· ἀλλ' ἐμοὶ δουλεύει, καὶ ἐμὲ φοβεῖται. τότε καταισχύνεται ὁ διάβολος, καὶ οὐκέτι ἔχει τι εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἰὼβ, εἰ ᾔδει, ὅτι εἰς τοὺς πειρασμοὺς ἐμπεσὼν μέλλει ὑπομένειν

§. IIX. Prudens autem anima hisce malis atque afflictionibus obruta, non desperat, sed tenet, quod tenet: ac quæcunque ei illata fuerint per infinitas tentationes tolerat, inquiens: *etiam si moriar, ab eo non deficiam:* & tum, si sustineat homo vsque ad finem, incipit Dominus disputare cum satana: *vides quanta mala, quantasque afflictiones intuleris illi, nec paruit tibi: sed mihi seruit, ac me metuit.* Tum pudore suffusus satanas, quod dicat vltra non habet. Quantum enim ad Iobum, si nouisset, eum in tentationes illapsum, constanter perlaturum esse,

nec superatum iri, non certe expetiuisset eum, ne pudore afficeretur. Sic quoque nunc propter eos, qui perferunt afflictiones ac tentationes, confunditur satanas, ac pœnitentia ducitur, quod nihil effecerit. Incipit enim Dominus eum sic alloqui: *vide, permisi tibi eum tentare, nunquid præstitisti? nunquid obtemperauit tibi?*

καὶ μὴ ὑπέλαβεν, εἰ ὁ ἐξητήσατο αὐτὸν, ἵνα μὴ καταισχυνθῇ· οὕτως καὶ νῦν ἐπὶ τοὺς ὑπομένοντας θλίψεις καὶ πειρασμοὺς καταισχύνεται ὁ σατανᾶς, καὶ μετανοεῖ, ὅτι μηδὲν ἤνυσεν· ἄρχεται γὰρ ὁ κύριος λέγειν αὐτῷ ποιεῖν, ἴδε παρεχώρησά σοι, ἴδε ἐπέτρεψά σοι πειράσαι αὐτὸν, μή τι ἠδυνήθης; μή τι ὑπήκουσέ σοι;

§.IX. *Interrogatio?*

An vtique cunctas hominis cogitationes & consilia nouit satanas?

§.IX. Ἐρώτησις.

Εἰ ἄρα ὅλους τοὺς λογισμοὺς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ νοήματα οἶδεν ὁ σατανᾶς;

Responsio.

Si homo, qui cum homine conuersatur, nouit, quæ sunt eius, & tu natus annos viginti nouisti ea, quæ sunt proximi, nunquid ergo satanas ipse, qui a natiuitate tibi conuersatur, ignorat cogitationes tuas? Sexies enim mille annorum ætatem habet. Nec dicimus, eum, priusquam tentet hominem, nosse, quid facturus sit. Tentat enim tentator, non tamen cognitum habet, an obtemperaturus sit, necne, donec voluntatem seruam ei tradat anima.

Ἀπόκρισις.

Εἰ ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συνὼν, καὶ οἶδε τὰ αὐτοῦ, καὶ σὺ εἴκοσι ἐτῶν ὑπάρχων οἶδας τὰ τοῦ πλησίον, ἄρα αὐτὸς ὁ σατανᾶς ἀπὸ γενέσεως συνών σοι οὐκ οἶδε τοὺς λογισμούς σου; ἑξακισχιλίων γὰρ ἤδη ἐστὶν ἐτῶν. Καὶ οὐ λέγομεν αὐτὸν πρὸ τοῦ πειράσαι τὸν ἄνθρωπον, εἰδέναι τί μέλλει ποιεῖν· πειράζει γὰρ ὁ πειράζων, οὐκ οἶδε δὲ εἰ ὑπακούει αὐτῷ, ἢ μὴ ὑπακούει, ἕως ἂν τὸ θέλημα δοῦλον δῷ ἡ ψυχὴ

ὅτι

πάλιν λέγομεν, ὅτι
ς τοὺς λογισμοὺς τῆς
δίας καὶ τὰς ἐνθυ-
σεις οἶδεν ὁ διάβο-
. ὥσπερ γὰρ ἐὰν ᾖ
δρον, καὶ ἔχῃ κλάδους
λοὺς, καὶ πολλὰ μέλη·
τὸν ἐστί τινες κλάδοι
ισμῶν καὶ νοημάτων,
καλέχει αὐτοὺς ὁ σα-
ᾶς. καί εἰσιν ἄλλοι
ισμοὶ καὶ νοήματα,
καλεχόμενοι ὑπὸ τῷ
ανᾶ.

§. X. ἔν τινι γὰρ ἰσχυ-
ρὸν ἐστι τὸ μέρ☉ τῆ
ίας ἐν τῷ βρύειν τοὺς
ισμοὺς, ἔν τινι πάλιν
γισμὸς τοῦ ἀνθρώπου
ρικᾷ, λαμβάνων
θειαν καὶ λύτρωσιν
ρὰ Θεοῦ, καὶ ἀντιλέ-
τῇ κακίᾳ, ἔν τινι κα-
τίθεται, καὶ ἔν τινι ἔχει
ημα· προσέρχεται
ἐστιν ὅτε τῷ Θεῷ
ς καὶ οἶδεν ὁ σατανᾶς,
βλέπει, ὅτι καθ' αὐτοῦ
, καὶ οὐ δύναται
χεῖν τὸν ἄνθρωπον.
τί; ἐπειδὴ ἔχει θέ-
α τοῦ βοῆσαι πρὸς
Θεὸν, ἔχει φυσικοὺς
ποὺς τοῦ ἀγαπῆσαι
, τοῦ πιστεῦσαι, τοῦ
ζητῆσαι καὶ προσελ-
καὶ γὰρ ἐν τοῖς φαι-

Neque item dicimus, cunctas cogitationes cordis & desideria nosse diabolum. Perinde enim, ac si sit arbor, qui multos ramos habeat, ac multa membra: ita quoque sunt quidam rami cogitationum, & consiliorum, quos comprehendit satanas; sunt vero aliæ cogitationes & consilia, quæ a satana non comprehenduntur.

§. X. In quadam enim re præualet pars nequitiæ, ad generandum cogitationes; rursus in quadam re cogitatio hominis superior euadit, acceptoque auxilio, ac redemtione a Deo, contradicit malitiæ, quadam in re succumbit, & quadam in re voluntatem habet. Interdum enim accedit ad Deum fervens, scitque satanas, ac videt eum sibi repugnare, nec tamen reprimere potest hominem. Qui hoc? Quia habet voluntatem clamandi ad Deum, habet fructus naturales, vt scilicet diligat Deum, vt credat, vt requirat, & ad eum accedat. In rebus enim ex-

Deus laborem, fatigationem, ac operationem ab homine: verum, nisi desuper apparuerint nubes cœlestes, ac pluviæ gratiæ, nihil proderit agricolæ labor.

§. XI. Hoc autem est indicium christiani cultus, quantos quis labores sustinuerit, & quantas iustitias peregerit, ac si nihil effecisset, ita se gerere; & vbi quis ieiunauerit, dicere: *Non ieiunaui*; vbi precatus fuerit: *Non sum precatus:* vbi in oratione perseuerauerit, *Non perseueraui, nunc adhuc incipio me exercere ac elaborare.* Et licet iustus sit apud

..., ἐὰν σήμερον οὐκ ἐλυ-
...ώθην, αὔριον λυθρω-
...μαι· ὡς γὰρ ὁ φυ-
...ύων ἄμπελον πρὶν ἢ
...άρξασθαι τοῦ καμάτου,
...τὴν χαρὰν ἐν ἑαυτῷ,
...τὴν ἐλπίδα· καὶ προ-
...αγράφει ἐν τῷ νῷ οἰ-
...ώπας, καὶ ψηφίζει
...ροσόδους, μήπω γενο-
...ου οἴνου. καὶ οὕτως ἀ-
...δέχεται τὸν κάματον.
...γὰρ ἐλπὶς καὶ ἡ προσ-
...κία ποιεῖ αὐτὸν προ-
...ύμως κάμνειν, καὶ τέως
...τοῦ οἴκου πολλὰς δα-
...άνας σκορπίζει· ὁμοίως
...ὁ οἰκοδομῶν οἶκον,
...ὁ γεωργῶν, πρῶτον
...τῶν ἰδίων πολλὰ σκορ-
...ίζει διὰ τὴν ἐλπίδα
...μελλούσης προσόδου·
...ω καὶ ἐνταῦθα, ἐὰν
...τις ἔχῃ πρὸ ὀφθαλ-
...ῶν τὴν χαρὰν καὶ τὴν
...πίδα, ὅτι μέλλω λυ-
...ώσεως τυγχάνειν καὶ
...ῆς, οὐ δύναται ὑπομέ-
...ν τὰς θλίψεις, οὔτε τὸ
...ρτίον, καὶ τὴν στενὴν
...ὸν ἀναδέξασθαι· ἡ
...ὰρ συνοῦσα ἐλπὶς καὶ
...ρὰ ποιεῖ αὐτὸν κα-
...εῖν, καὶ ὑπομένειν τὰς
...λίψεις, καὶ τὸ φορ-
...ον, καὶ τὴν στενὴν ὁδὸν
...αδέξασθαι.

tione, dicens: *Si hodie non liberatus sum, cras liberabor.* Quemadmodum enim, qui plantat vineam, priusquam suscipiat laborem, spem fovet apud se ac gaudium, adumbratque in mente sua vindemias, atque supputat reditus, nondum nato vino: & hac ratione laborem aggreditur. Spes enim atque exspectatio reddunt illum alacrem ad laborandum, & tam diu e re familiari magnos expendit sumtus. Itidem qui ædificat domum, aut terram excolit, primum de suo multa erogat, propter conceptam spem futuri reditus: eodem modo res hic se habet, nisi quis præ oculis habuerit gaudium ac spem, *videlicet, Consecuturus sum redemtionem ac vitam*, non poterit sustinere afflictiones, neque onus, nec angustam viam suscipere. Spes enim ac gaudium, si eum comitentur, efficiunt, vt ipse laboret, ac perferat tribulationes, atque onus & angustam viam suscipiat.

tionum, *scilicet, ex eo potes placere Deo*, suggerit animæ, ac furtim deducit eam ad levia, atque in speciem probabilia consilia: & illa clam deducta nescit discernere, atque sic incidit in laqueum & exitium diaboli. Præcipua vero & maxime opportuna athletæ & decertantis arma sunt hæc, vt ex intimis penetralibus cordis bellum gerat aduersus satanam, odio prosequatur seipsum, abneget animam suam, irascatur ei atque reprehendat eam, insitis cupiditatibus renitatur, reluctetur cogitationibus, atque

μοιχεύεις τῷ Θεῷ,
οὐδὲν ὠφέλησας τὸ
... ἔχειν παρθένον.
...περ ἐὰν ᾖ νεᾶνις καὶ
...νίσκος, καὶ δόλῳ κο-
...λεύσας αὐτὴν φθεί-
... λοιπὸν βδελυκτή ἐστι
...νυμφίῳ, ὅτι ἐμοιχεύ-
...ὕτω καὶ ἡ ἀσώματος
... τῷ ἐνδομυχοῦντι
... κοινωνοῦσα τῷ πο-
... πνεύματι, πορνεύει
... Θεοῦ· καὶ γέγραπται,
... ὁ βλέπων γυναῖκα
...ς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤ-
...μοίχευσεν ἐν τῇ καρ-
... αὐτοῦ· ἔστι γὰρ πορ-
... διὰ σώματος τε-
...ένη, καὶ ἔστι πορνεία
...ῆς κοινωνούσης τῷ
...νᾷ· ἡ αὐτὴ γὰρ ψυ-
...κοινωνική ἐστι καὶ ἀ-
...φὴ ἢ δαιμόνων, ἢ
... καὶ ἀγγέλων· καὶ
...τὸν μοιχεύουσα μετὰ
...διαβόλου, ἄχρηστός ἐστι
... ἐπουρανίῳ νυμφίῳ.

§. XIV. Ἐρώτησις.

Εἰ ἡσυχάζει ποτὲ ὁ
...νᾶς, καὶ ἐλευθεροῦ-
... ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ
...έμου, ἢ ἕως ὅτε ζῇ,
... πόλεμοι.

tuis, adulter es apud Deum, nec prodest tibi quicquam, quod corpus habeas virgineum. Quemadmodum si sit adolescentula ac iuuenis, qui fraudulentis istam verborum illecebris illectam corrumpat; illa postmodum execrabilis fit sponso, eo quod adulterium commiserit: sic quoque anima incorporea, si societatem cum serpente, in interioribus animi recessibus abdito, spiritu nimirum prauo, ineat, adulteratur ante Deum. Itaque scriptum est: *Omnis qui viderit mulierem, ad concupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo.* Matth. V, 28. Est enim stuprum quod corpore perficitur: est quoque stuprum animæ cum satana participantis. Eadem enim anima socia est & soror aut dæmonum, aut Dei & angelorum; quæ vero adulterium committit cum satana, minus commoda est cœlesti sponso.

§. XIV. *Interrogatio?*

Vtrum quiescit interdum satanas, & homo liberatur a bello, aut quamdiu viuit, bello infestatur?

Responsio.

Satanas nunquam cessat a bello gerendo, quamdiu vivit aliquis in hoc seculo, ac quamdiu carnem gestat, bello lacessitur. Verum vbi tela nequissimi ignita fuerint exstincta, in quo posthac illic lædere possit hominem? Licet venerit satanas in iudicium. Est aliquis amicus regis, & habet controuersiam cum aduersario; cum ergo regem habeat sibi propitium ac benignum, qui suppetias ferat illi, nullatenus læditur. Vbi enim quis, omnes ordines ac gradus transgressus, regis amicus euaserit, hic posthac a quonam aut qua in re offendetur? In rebus conspicuis, sunt ciuitates, quæ dona & annonas accipiunt; si ergo in munere obeundo pauxillulum erogent, nullam iacturam faciunt, cum tanta accipiant ac suscipiant a rege. Sic quoque christiani, licet bello petantur ab hoste, divertunt tamen ipsi ad diuinitatem, atque induunt virtutem ac requiem ex alto, nec

Ἀπόκρισις.

Ὁ σατανᾶς οὐδέποτε ἡσυχάζει πολεμῶν, ἐν ὅσῳ ζῇ τις εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον, καὶ φορεῖ σάρκα, πολεμεῖται. ἀλλ' ὅταν τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβεσθῇ, λοιπὸν ἐκεῖ τί βλάπτει τὸν ἄνθρωπον; εἰ καὶ ἔρχεται ὁ σατανᾶς πρὸς λόγον. Ἔστι τις φίλος βασιλέως, καὶ ἔχει δίκην πρὸς ἀντίδικον· ὅταν οὖν τὸν βασιλέα ἔχῃ ἐπιεικῆ καὶ φίλον αὐτῷ, καὶ βοηθεῖ αὐτῷ, οὐδὲν βλάπτεται· ὅταν γάρ τις φθάσῃ ὅλας τὰς τάξεις παρελθεῖν καὶ τοὺς βαθμοὺς, καὶ γενέσθαι φίλος βασιλέως, ἔτι λοιπὸν τί βλάπτεται ὑπό τινος. εἰς τὸ φανερὸν εἰσὶ πόλεις λαμβάνουσαι δῶρα καὶ ἀννόνας παρὰ τοῦ βασιλέως· ἐὰν οὖν ὀλίγον τι λειτουργοῦσιν, οὐ ζημιοῦνται, ὁπότε τοσαῦτα πορίζονται καὶ δέχονται παρὰ τοῦ βασιλέως· οὕτως καὶ οἱ χριστιανοὶ, εἰ καὶ πολεμοῦνται παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' αὐτοὶ καταφεύγουσιν εἰς τὴν θεότητα, καὶ ἐνδύονται τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ οὐδὲν

...ἐν φροντίζουσι τοῦ πο-
...μου.

§. XV. Ὥσπερ γὰρ
κύριος ἐνεδύσατο τὸ
...μα, καταλιπὼν πᾶ-
...ν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν·
...ω καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐν-
...ονται τὸ πνεῦμα τὸ
...ιον, καὶ ἐν ἀναπαύσει
...ιν. εἰ δὲ καὶ ἔρχεται
...λεμος ἔξωθεν, κρούει
...ατανᾶς, ἀλλ' αὐτοὶ
...θεν ἠσφαλισμένοι
... τῇ τοῦ κυρίου δυνά-
..., καὶ οὐ φροντίζουσι τοῦ
...τανᾶ· καθὼς ἐκεῖνος
...τὴν ἔρημον ἐπείρασε
...κύριον ἡμέρας τεσσα-
...οντα, τί αὐτὸν ἔβλα-
..., ὅτι ἔξωθεν προσῆλ-
...τῷ σώματι αὐτοῦ; ἔ-
...ν γὰρ Θεὸς ἦν· οὕτω
... οἱ χριστιανοί, εἰ καὶ
...θεν πειράζονται, ἀλλ'
...θεν πεπληρωμένοι εἰ-
... θεότητος, καὶ οὐδὲν
...πτονται. εἰς ταῦτα δὲ
...έτρα εἴ τις ἔφθασεν,
...τὴν τελείαν ἀγάπην
Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸ
...ρωμα τῆς θεότητος
...ήντησεν· ὁ δὲ μὴ
...τος, ἀκμὴν ἔσω-
ἔχει πόλεμον· ὥρα
...αύεται εἰς τὴν
...ν, καὶ ἄλλη ὥ-
...ν θλίψει καὶ πολέ-

sunt quicquam soliciti de bello.

§. XV. Quemadmodum enim Dominus induit corpus, relinquens omnem principatum ac potestatem; eodem quoque modo christiani induuntur Spiritu sancto, & requie fruuntur. Quod si quoque bellum exterius ingruat, ferit satanas, verum ipsi interius virtute Domini muniti sunt, nec de satana sunt soliciti. Sicut ille in deserto tentauit Dominum quadraginta dies, quid illi nocuit, quod exterius aggressus est corpus illius? Intus enim Deus erat. Sic quoque christiani, licet exterius tententur, interius nihilominus diuinitate referti sunt, nec vllo damno iniuriaue afficiuntur. Hos gradus autem si quis consecutus est, ille ad perfectam dilectionem Christi, & plenitudinem diuinitatis, peruenit. At qui non est eiusmodi, adhuc interius bellum sustinet: hora quadam delectatur oratione, alia vero hora in afflictione ac peri-

Matth. IV, 2. seq.

ſtunt.

§. XVI. Non audis, quid
1. Cor. ait Paulus: *Si habuero omnia*
XIII, 1. *dona; ſi tradidero corpus meum, vt comburar; ſi linguis angelorum loquar, charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Siquidem hæc dona exhortatoria ſunt: & qui in his conſiſtunt, quamuis in luce ſint, tamen infantes ſunt. Multi enim fratres ad hos gradus peruenerunt, ac habuerunt dona ſanationum, reuelationem ac prophetiam; quoniam autem ad perfectam charitatem non per-
Col. III, venerunt, in qua *vinculum eſt*
14. *perfectionis*, proſiliit in eos

τὴν χάριν. εἰ δέ τις παρὰ μικρὸν ἐγγίσῃ τοῦ μέτρου τῆς ἀγάπης, μὴ φθάσῃ δὲ εἰς αὐτὴν τὴν ἀγάπην διεθῆναι, ἀκμὴν ὁ τοιοῦτος ὑπὸ φόβον ἐστὶ, καὶ πόλεμον καὶ πτῶσιν, καὶ εἰ μὴ ἀσφαλίσεται, ῥίπτει αὐτὸν ὁ σατανᾶς.

§. XVII. Οὕτως γὰρ πολλοὶ ἐπλανήθησαν χάριτος εἰς αὐτοὺς γενομένης. ἐνόμισαν ὅτι κατέλαβον τὴν τελειότητα, καὶ ἔλεγον, ἀρκεῖ ἡμῖν, οὐ χρῄζομεν· ἀλλ' ὁ κύριος οὔτε τέλος ἔχει, οὔτε κατάληψιν· καὶ οἱ χριστιανοὶ οὐ τολμῶσιν εἰπεῖν, ὅτι κατελάβομεν, ἀλλὰ τεταπεινωμένοι εἰσὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας. ἐν τοῖς φαινομένοις τὰ γράμματα ἀτέλεστά εἰσι, καὶ οὐδεὶς οἶδε τοῦτο, εἰ μὴ σχολαστικὸς, ὁ μετρίως μαθὼν γράμματα· οὕτως καὶ ὧδε, οὐδενί ἐστι καταληπτὸς ὁ θεὸς καὶ μετρητὸς, εἰ μὴ τοῖς γευσαμένοις ἐξ αὐτοῦ ἐκείνου, οὗ ἐδέξαντο, καὶ γνωρίζουσι τὴν ἑαυτῶν ἀσθε-

a gratia. Sin quis paululum ad gradum gratiæ appropinquauerit, nec dum eo peruenerit, vt a charitate deuinciatur, talis adhuc est sub iugo timoris, belli ac casus; & nisi muniatur, proiicit eum satanas;

§. XVII. Hoc enim pacto permulti a gratia, qua exornati erant, aberrarunt. Existimantes se consecutos esse perfectionem, & dicebant, *Sufficit nobis*, *non egemus*; cum tamen Dominus nec finem habeat, non comprehendatur. Atque christiani non audent dicere, se comprehendisse, sed humiliati permanent diu noctuque. In rebus oculorum aciei subiectis, litteræ perfectionem consequi nequeunt; & nemini hoc perspectum, nisi scholastico, qui mediocriter litteras addidicit; sic quoque se res hic habet, nulli comprehensibilis est Deus; nec mensionem ab vllo admittit, præterquam ab iis, qui gustarunt ex eo ipso, quem susceperunt, atque agnoscunt imbecillita-

tem suam. In rus si quis itaque abeat, pauca sciens de literis, vbi sunt plebeii; celebratur tamen ab illis scholasticus ille; siquidem rustici sunt plane, nec diiudicare sciunt. Ipse vero, qui paucas didicit litteras, si proficiscatur in vrbem, vbi sunt oratores & scholastici, non audet in conspectum eorum prodire, nec proloqui; siquidem velut rusticus iudicatur a scholasticis.

§. XIIX. *Interrogatio?*

Si homo bello oppressus, & duplici persona in anima præditus, peccati videlicet & gratiæ, transferatur ex hoc mundo, quo pergit, a duabus partibus detentus?

Responsio.

Illuc, vbi intentionem suam habet animus, & vbi diligit, illuc inquam tendit. Solummodo, si ingruat afflictio aut bellum, contradicere debes, ac odio prosequi. Vt enim ingruat bellum, tuum non est; odisse tamen, tuum est. Ac tum Dominus, conspecto animo tuo, quod dimices ac diligas eum ex to-

τειμα· εἰς χωρί
ἀπέλθῃ, ὀλίγ
μαθα εἰδὼς,
ἰδιῶται, δοξάζ
αὐτῶν ὁ σχολασ
ποιδὲ χωρικοί
τελῶς, μὴ εἰδ
κιμάσαι· αὐτὸς
ὁ τὰ ὀλίγα εἰδ
ματα, ἐὰν ἀπ
πόλιν, ὅπου εἰσ
καὶ σχολαστικοὶ
παραφανῆναι
οὔτε λαλῆσαι·
κὸς γὰρ κρίνετα
σχολαστικῶν.

§. XIIX. Ἐρώτ

Ἐὰν οὖν πολ
θρωπος, καὶ ἔχω
πρόσωπα ἐν τ
αὐτοῦ, τῆς ἁμαρτί
χάριτος, μετ
κόσμου τούτου, π
χωρεῖ κατεχόμ
τὰ δύο μέρος;

Ἀπόκρισις

Ὅπου ἔχει τὸ
ὁ νοῦς, καὶ ὅπου
ἐκεῖ προχωρεῖ.
ἐπέρχεταί σοι
καὶ πόλεμος, ἀ
ὀφείλεις καὶ μισ
γὰρ ἐλθεῖν τὸν π
οὐκ ἔστι σόν· τὸ
σαυτόν ἐστι καὶ τ
πων ὁ κύριος
σου, ὅτι ἀγωνίζ
ἀγαπᾷς αὐτὸν

ψυχῆς, διαχωρίζει
θάνατον ἐκ τῆς ψυχῆς
ῷ ὥρᾳ· οὐκ ἔστι γὰρ
δυσχερές· καὶ προσ-
λαμβάνεταί σε εἰς τοὺς
ους αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ
ἁρπάζει γάρ σε ἐν
ὥρας ἐκ τοῦ στόμα-
τοῦ σκότους, καὶ εὐ-
μετατίθησί σε εἰς
βασιλείαν αὐτοῦ· τῷ
εῷ ἐν ῥοπῇ ὥρας
εὐχερῆ ἐστι ποιῆ-
σαι μόνον ἵνα τὴν ἀγά-
πης πρὸς αὐτόν·
γὰρ ὁ Θεὸς τῆς ἐρ-
γασίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐπεὶ
κοινωνικά ἐστιν ἡ ψυχὴ
τητος.

XIX. Καὶ καθὼς
κις εἴπομεν τὴν
βολὴν τοῦ γεωργοῦ,
πων καὶ βαλὼν τὸν
ἐν τῇ γῇ, ὀφείλει
σθαι καὶ τὸν ἄνωθεν
ἐὰν γὰρ μὴ ἐπιφα-
η καὶ ἄνεμοι πνεύ-
οὐδὲν ὠφέλησεν ὁ
ος τοῦ γεωργοῦ· ὁ
σπόρος γυμνὸς ὑπό-
τοῦτο ἀνάλαβε καὶ
πνευματικόν· ἐὰν
ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐργασίᾳ
ῃ ὁ ἄνθρωπος,
προσδέξηται τι ξένον
ως αὐτοῦ, οὐ δύνα-
καρποὺς ἀξίους τῷ κυ-
δοῦναι. τί δέ ἐστιν

ta anima, ſegregat mortem ab anima tua hora vna; (non enim eſt ei hoc difficile,) & aſſumit te in ſinum ſuum ac lucem. Eripit te momento horæ e faucibus tenebrarum, ac confeſtim transfert te in regnum ſuum. Deo enim horæ momento omnia peragere, facile eſt, modo amore ei ſoli deuinctus ſis. Nam Deus indiget opera humana, quia ſocia diuinitatis eſt anima.

§. XIX. Et vt ſæpe diximus parabolam coloni, qui laborat, ac ſemen terræ committit; debet deſuper accipere pluuiam; niſi enim nubes emerſerint, ac venti flauerint, nihil iuuat labor agricolæ; nudum ſemen enim ſubiacet: hoc transfer ad res ſpirituales. Si ſua ſolum in operatione perſeueret homo, nec ſuſcipiat quicquam a natura ſua extraneum, non poteſt fructus dignos Domino reddere. Quid ergo eſt

hominis operatio? Abrenuntiare, egredi ex hoc mundo, perseuerare in oratione, vigilare, diligere Deum ac fratres: hoc proprium est eius sustinere. Si vero sua solum operatione contentus sit, nec spem foueat aliud quippiam suscipiendi; neque venti Spiritus sancti animam afflauerint; vel emerserint nubes cœlestes, ac descenderit e cœlo pluuia, & irriget animam, nequit homo fructus dignos reddere Domino.

§. XX. Scriptum itaque
Ioh. XV, 2. est: *Agricola cum viderit palmitem, ferentem fructum, purgat eum; vt copiosiorem fructum afferat: at non ferentem fructum euellit, & comburendum tradit.* Veruntamen hoc hominem decet, vt, siue ieiunet, siue vigilet, siue precetur, siue boni quid faciat, cuncta Domino adscribat, his verbis vsus: *Nisi Deus corroborasset me, non potuissem ieiunare, aut precari, aut ex hoc mundo egredi.* Sicque Deus bona animi tui intentione conspecta,

ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου; τὸ ἀποτάξασθαι, τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου, τὸ ὑπομένειν ἐν τῇ εὐχῇ, τὸ ἀγρυπνεῖν, τὸ ἀγαπᾷν τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς· τοῦτο ἴδιον ὑπομένειν αὐτοῦ ἐστιν. ἀλλ' ἐὰν ὑπομείνῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐργασίᾳ, καὶ μὴ ἐλπίσῃ ἄλλο τι ἐπιδέξασθαι, καὶ μὴ πνεύσωσιν οἱ ἄνεμοι τοῦ ἁγίου πνεύματος τῇ ψυχῇ, καὶ ἐὰν μὴ ἐπιφανῇ οὐράνια νέφη, καὶ κατέλθῃ ἐξ οὐρανοῦ ὑετὸς, καὶ ἐπιβρέξῃ τῇ ψυχῇ, οὐ δύναται ὁ ἄνθρωπος καρποὺς ἀξίους ἀποδοῦναι τῷ κυρίῳ.

§. XX. Γέγραπται δὲ, ὅτι ὁ γεωργὸς ὅταν ἴδῃ τὸ κλῆμα φέρον καρπὸν, καθαρίζει αὐτὸ, ἵνα πλείονα ἐξενέγκῃ· τὸ δὲ μὴ φέρον καρπὸν ἐκριζοῖ, καὶ εἰς καῦσιν δίδωσι. πλὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦτ' ἐστιν, ἵνα εἴτε νηστεύσῃ, εἴτε ἀγρυπνῇ, εἴτε εὔχηται, εἴτε καλόν τι ποιῇ, ἐπιγράφῃ ἅπαντα τῷ κυρίῳ, τοῦτο λέγων, ὅτι εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἐνεδυνάμωσέ με, οὐκ ἠδυνάμην νηστεύειν, ἢ εὔχεσθαι, ἢ ἐκ τοῦ κόσμου ἀπελθεῖν· καὶ οὕτω βλέπων ὁ Θεὸς τὴν ἀγαθήν σου προαίρεσιν

ὅτι

ὅτι τὰ σὰ, ἅπερ ἀπὸ φύσεως ποιεῖς, τῷ Θεῷ ἐπιγράφεις, πάλιν αὐτὸς τὰ ἴδια αὐτοῦ, τὰ πνευματικὰ, τὰ θεῖα καὶ ἐπουράνια, σοὶ ταῦτα χαρίζεται· τίνα δὲ ἐστιν; οἱ τοῦ πνεύματος καρποὶ, ἀγαλλίασις, καὶ εὐφροσύνη.

§. XXI. Ἐρώτησις.

Ἀλλ' ἐπειδή εἰσι φυσικοὶ καρποὶ τούτοις ὅμοιοι, ἀγάπη, πίστις, εὐχὴ, διάκρινον ἡμῖν, πῶς ἐστι τὰ πνευματικά;

Ἀπόκρισις.

Τὰ σὰ ἃ ποιεῖς, καλὰ μὲν ἐστι καὶ τῷ Θεῷ εὐπρόσδεκτα, ἀλλ' οὐκ ἔστι καθαρά· οἷον, ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν, ἀλλ' οὐ τελείως· ἔρχεται ὁ κύριος, δίδωσιν ἀγάπην ἄτρεπτον τὴν ἐπουράνιον. εὔχῃ σὺ φυσικῶς μετὰ τοῦ ῥεμβεύεσθαι καὶ διαλογίζεσθαι· δίδωσί σοι ὁ Θεὸς τὴν καθαρὰν εὐχὴν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. ἐν τοῖς φαινομένοις, ἡ γῆ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀφ' ἑαυτῆς ἐκφέρει τὰς ἀκάνθας· ὁ δὲ γεωργὸς σκάπτει, ἐργάζεται ἐπιμελῶς, βάλλει σπόρον· ἀλλ' αἱ ἄκανθαι

nimirum te ea, quæ naturali instinctu peragis, Deo adscribere, ipse vicissim sua, spiritualia nempe, diuina & cœlestia, tibi hæc largitur: quæ vero sunt illa? fructus Spiritus, exultatio & lætitia.

§. XXI. *Interrogatio?*

Verum cum fructus naturales sint horum similes, fides nimirum & precatio, edissere nobis, quomodo se habeant naturalia, & quomodo spiritualia?

Responsio.

Ea, quæ te ipso auctore agis, honesta quidem sunt, & Deo grata, sed non pura: velut, diligis Deum, verum minus perfecte; venit Dominus, confert dilectionem immutabilem, cœlestem scilicet. Precaris naturaliter, occupationibus ac variis cogitationibus distractus; confert tibi Dominus precationem puram in Spiritu & veritate. In rebus, quæ oculis subiacent, terra vtplurimum ex se ipsa profert spinas; colonus autem fodit, exercet diligenter ac seminat; spinæ tamen vel

non satæ propullulant & multiplicantur, (postquam enim transgressus est, dictum est Adamo: *Tribulos & spinas producet tibi terra.*) Denuo colonus exercet terram, effodit spinas, quæ nihilominus adhuc multiplicantur. Accipe hoc spiritualiter. Nam post transgressionem terra cordis producit spinas & tribulos: excolit homo, elaborat, adhuc tamen spinæ prauorum spirituum enascuntur. Deinde sanctus ille Spiritus suppetias fert imbecillitati humanæ, & Dominus mittit in terram cordis semen cœleste, atque excolit eam: quo semine iacto, adhuc tribuli & spinæ pullulant. Denuo ipse Dominus ac homo exercent terram animæ, & septem mali spiritus ac spinæ exoriuntur illic, & repullulant, donec adueniat æstas, & abundet gratia, ac desiccentur ab æstu solis spinæ enatæ.

Gen. III, 18.

§. XXII. Etsi, enim nequi-

μὴ σπειρόμεναι, ἀναφύουσι, καὶ πληθύνονται· μετὰ γὰρ τὴν παράβασιν ἐῤῥέθη τῷ Ἀδάμ, τριβόλους καὶ ἀκάνθας ἀνατελεῖ σοι ἡ γῆ· πάλιν ὁ γεωργὸς ἐκπονεῖ τὴν γῆν, ἀνασπᾷ τὰς ἀκάνθας, καὶ αὗται ἔτι πληθύνονται. ἀνάλαβε τοῦτο πνευματικῶς· μετὰ γὰρ τὴν παράβασιν ἡ γῆ ἐκ τῆς καρδίας ἐκφέρει ἀκάνθας καὶ τριβόλους· ἐργάζεται ὁ ἄνθρωπος, ἐκπονεῖ, καὶ ἔτι αἱ ἄκανθαι τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀναφύονται. εἶτα αὐτὸ τὸ ἅγιον πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ κύριος βάλλει ἐν αὐτῇ τῇ γῇ τῆς καρδίας σπέρμα ἐπουράνιον, καὶ ἐργάζεται αὐτήν· καὶ πεσόντος τοῦ σπόρου, ἀκμὴν οἱ τρίβολοι καὶ ἄκανθαι ἀναφύονται· πάλιν αὐτὸς ὁ κύριος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐργάζονται τὴν γῆν τῆς ψυχῆς, καὶ ἑπτὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ αἱ ἄκανθαι βρύουσιν ἐκεῖ, καὶ ἀναφύονται, ἕως οὗ γένηται θέρος, καὶ πλεονάσῃ ἡ χάρις, καὶ καταξηρανθῶσιν ἐκ τῆς θέρμης τοῦ ἡλίου αἱ ἄκανθαι.

§. XXII. Εἰ γὰρ καὶ συν-

τῇ φύσει, ἀλλ'
ἀκυριεύει ταύ-
ει νομήν. τὰς γὰρ
χλόας τοῦ σίτου
τὰ ζιζάνια
ι' φθάσαντος
μιλὰ τὸ ξηραν-
καρποὺς, οὐδὲν
τὰ ζιζάνια τὸν
γὰρ ἐὰν συμβῇ
μοδίους εἶναι
ίτου, ἔστι γὰρ μι-
ζανίων, ὡς χοί-
ταραφαίνεσθαι·
γὰρ διὰ τὸν
ὸν τοῦ σίτου· οὕτω
άριτι, ὅταν πλε-
ωρεὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ
εἰς τὸν ἄνθρω-
πλουτῇ εἰς τὸν
σωῇ δὲ ἡ κα-
ας, οὐ δύναται
ψαι τὸν ἄνθρω-
χει ἰσχύν τινα,
κατ' αὐτοῦ ἡ
ρίου ἔλευσις, καὶ
διὰ τοῦτο γέ-
τοὺς τῇ κακίᾳ
ους ὄντας, καὶ
ὑποτεταγμέ-
ρώσῃ, καὶ ποιή-
ς τοῦ θανάτου καὶ
ς. οὐκ ὀφείλου-
δελφοὶ ξενίζε-
ὑπό τινων θλί-
ὸς τὸ κακίας
ιαι·

quitia adhæret naturæ, sic tamen dominatur ei, quæ habet pastum. Teneras enim herbas frumenti potest lolium suffocare; ingruente vero æstate vbi fructus exsiccati fuerint, nihil lædit lolium frumentum. Itaque si euenerit, vt sit triginta modii frumenti puri, vix illic permixtio lolii, velut aliquota sextarii pars apparebit; obruta sunt enim nimia copia frumenti: sic quoque in gratia, cum donum Dei & gratia abundauerit in homine, atque ditescat erga Dominum, adsit tamen aliqua in parte nequitia; nequit illa lædere hominem, neque vim vllam aut imperium in eum obtinet. Aduentus enim Domini & prouidentia est propterea, vt in seruitutem malitiæ redactos, eique obnoxios & subiugatos liberaret, ac peccati & mortis victores efficeret. Non debent ergo fratres admiratione duci, si a quibusdam affligantur, id fit, vt vindicentur a malitia.

§. XXIII. Etenim quondam Moſes & Aa.on, cum potirentur ſacerdotio, multa pertulerunt. Caiphas autem, qui eorum cathedram tenebat, ipſe perſecutus eſt, & condemnauit Dominum: Dominus tamen ſacerdotium reverenter habens, permiſit illud fieri. Itidem prophetæ a gente ſua perſecutionem paſſi ſunt. Poſtea Moſen excepit Petrus, cui noua eccleſia Chriſti ac verum ſacerdotium commiſſum eſt. Iam enim eſt baptiſma ignis & Spiritus, & circumciſio quædam in corde fit. Diuinus enim & cœleſtis Spiritus commoratur in mente. Verum neque hi perfecti, quamdiu ſunt in carne, carent ſolicitudine propter arbitrii libertatem; ſed metu percutiuntur; atque propterea tentari permittuntur. Vbi vero anima ad illam ciuitatem ſanctorum peruenerit, tum demum abſque afflictionibus & tentationibus vitam agere poteſt. Illic enim non amplius eſt ſolicitudo, aut afflictio, aut labor, aut ſene-

§. XXIII. Καὶ γὰρ εἰς τὸ παλαιὸν Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν ἔχοντες τὴν ἱερωσύνην, πολλὰ ἔπαθον· Καϊάφας δὲ τὴν ἐκείνων καθέδραν ἔχων, αὐτὸς ἐδίωξε καὶ κατέκρινε τὸν κύριον· ἐπειδὴ τὴν ἱερωσύνην ὁ κύριος τιμῶν, ἀφῆκεν αὐτὸ γενέσθαι· ὁμοίως οἱ προφῆται ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ἐδιώκοντο· λοιπὸν Πέτρος Μωσέα διεδέξατο, τὴν καινὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ, καὶ τὴν ἀληθινὴν ἱερωσύνην ἐγχειρισθείς· νῦν γάρ ἐστι βάπτισμα πυρὸς καὶ πνεύματος, καὶ περιτομή τις ἐν καρδίᾳ γινομένη· τὸ γὰρ θεῖον καὶ ἐπουράνιον πνεῦμα ἐνδημεῖ ἐν τῷ νῷ· πλὴν οὔτε οὗτοι οἱ τέλειοι, ἕως εἰσὶν εἰς τὴν σάρκα, ἀμεριμνοῦσι διὰ τὸ αὐτεξούσιον, ἀλλ' ἐμφοβοῦνσι· διὸ καὶ παραχωροῦνται πειράζεσθαι· ὅταν δὲ φθάσῃ ἡ ψυχὴ πρὸς ἐκείνην τὴν πόλιν τῶν ἁγίων ἀπελθεῖν, τότε δύναται μόνον ἄνευ θλίψεως καὶ πειρατηρίων εἶναι· ἐκεῖ γὰρ οὐκέτι ἐστὶ μέριμνα, ἢ θλίψις, ἢ πόνος, ἢ γῆ-

ρας

ρας, ἢ σατανᾶς, ἢ πόλεμος· ἀλλ' ἀνάπαυσις, χαρὰ, εἰρήνη, καὶ σωτηρία· ὁ γὰρ κύριος ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐστιν, ὃς ἐπικαλεῖται σωτὴρ διὰ τὸ σώζειν τοὺς αἰχμαλώτους· ἰατρὸς ἐπικέκληται, ἐπειδὴ οὐράνιον καὶ θεϊκὸν φάρμακον δίδωσι, καὶ ἰᾶται τὰ πάθη τῆς ψυχῆς· ἔν τισὶ γὰρ κυριεύουσι τοῦ ἀνθρώπου. πρὸς λόγον δὲ εἰπεῖν, ἔστι βασιλεὺς καὶ θεὸς. ὁ Ἰησοῦς· τύραννος δὲ καὶ ἄρχων κακὸς, ὁ σατανᾶς.

§. XXIV. Λοιπὸν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον βούλονται οἰκειώσασθαι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν βασιλείαν· ὁμοίως ὁ διάβολος καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ θέλουσιν οἰκειώσασθαι τοῦτον εἰς ἑαυτούς· μέση οὖν ἐστιν ἡ ψυχὴ τῶν δύο ὑποστάσεων, καὶ λοιπὸν εἰς οἷον ἂν μέρος ῥέψῃ τὸ θέλημα τῆς ψυχῆς, ἐκείνου γίνεται καὶ υἱός. ὥσπερ δὲ ἐὰν ἀποστείλῃ τις πατὴρ εἰς πατρίδα ξένην τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν, ὅπου ἀπαντῶσιν αὐτῷ καθ' ὁδὸν θηρία, καὶ δίδωσιν αὐτῷ φάρμακα, καὶ

ctus, aut satanas, aut bellum: sed requies, gaudium, lætitia & salus. In medio enim illorum est Dominus, qui appellatur Saluator, quod liberet captiuos: appellatur medicus, quod cœlestem ac diuinam medicinam conferat, & affectiones animæ curet: aliquatenus enim imperium in hominem obtinent illæ. Vno verbo autem vt dicam, Iesus est Rex & Deus; satanas autem tyrannus & princeps nequitiæ.

§. XXIV. Quod superest, Deus & angeli eius hominem illum volunt vna secum domesticum reddere in regno: itidem Diabolus & angeli eius exoptant eum sibi adiungere, & in suas partes pertrahere. Media igitur est anima inter duas hypostases, atque vtram in partem postea inclinarit voluntas animæ, eius fit propria, eiusque filius. Perinde autem, ac si mittat pater quispiam in regionem peregrinam filium suum, vbi occurrant ei in via bestiæ, atque conferat illi pharmaca &

antidota; vt si adoriantur eum beluæ aut dracones, oblato pharmaco illa interficiat: eodem quoq; modo vos omnem neruum intendite, vt accipiatis cœleste pharmacum, quod mederi potest, & antidotum est animæ; vt eius beneficio interimatis venenum emittentes bestias immundorum spirituum. Non est enim facile, purum cor possidere, nisi multo cum certamine & labore, vt conscientiam & cor purum habeat homo, vt penitus euellatur nequitia.

§. XXV. Contingit enim gratia aliquem præditum esse, cuius tamen cor nondum sit purificatum. Et propterea ceciderunt qui lapsi sunt, eo quod non crediderunt, post acceptam gratiam adhærere illis fumum ac peccatum. Omnes vero iusti per angustam atque afflictionis plenam viam vsque ad finem Deo placuere. Abrahamus cum esset diues, tum secundum Deum tum secundum mundum, *terram ac puluerem*, seipsum nominabat. Et Dauid,

Gen. XIIX, 27.

ἀντίδοτα· ἵνα ἐὰν ἐπέλθωσι τὰ θηρία ἢ δράκοντες, ἐπιδῷ τὸ φάρμακον, καὶ ἀποκτείνῃ αὐτά· οὕτως καὶ ὑμεῖς σπουδάσατε λαβεῖν ἐπουράνιον φάρμακον, τὸ ἰαματικὸν καὶ ἀντίδοτον τῆς ψυχῆς, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀποκτείνητε τὰ ἰοβόλα θηρία τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων· οὐκ ἔστι γὰρ εὔκολον πρᾶγμα, καθαρὰν καρδίαν κτήσασθαι, εἰ μὴ μετὰ ἀγῶνος πολλοῦ καὶ καμάτου, ἵνα συνείδησιν καὶ καθαρὰν καρδίαν κτήσηται ὁ ἄνθρωπος, ἵνα ὁλοτελῶς ἐκριζωθῇ τὸ κακόν.

§. XXV. Καὶ χάριτι γὰρ συμβαίνει εἶναί τινα, καὶ ἡ καρδία οὐ κεκαθάρισται· καὶ διὰ τοῦτο ἔπεσον οἱ πεσόντες, ὅτι οὐκ ἐπίστευσαν μετὰ τὴν χάριν συνεῖναι αὐτοῖς τὸν καπνὸν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν· πάντες δὲ οἱ δίκαιοι διὰ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, μέχρι τέλους εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ. ὁ Ἀβραὰμ κατὰ Θεὸν πλούσιος ὢν, καὶ κατὰ κόσμον, γῆν ἑαυτὸν καὶ σποδὸν ὠνόμαζε· καὶ Δαβὶδ

ὅμοιος

ὄνειδος ἀνθρώπων, φησὶ, καὶ ἐξουδένωμα λαοῦ, καὶ σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ὁμοίως πάντες οἱ ἀπόστολοι καὶ προφῆται, κακουχούμενοι, ὀνειδιζόμενοι ἦσαν· αὐτὸς ὁ κύριος ὃς ἐστιν ὁδὸς καὶ Θεὸς ἐλθὼν οὐ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ σὲ, ἵνα σοι τύπος γένηται παντὸς ἀγαθοῦ. βλέπε εἰς ποίαν ταπείνωσιν ἦλθε, μορφὴν δούλου λαβὼν, Θεὸς, υἱὸς Θεοῦ, βασιλεὺς, υἱὸς βασιλέως, διδοὺς μὲν αὐτὸς ἰαματικὰ φάρμακα, καὶ θεραπεύων τοὺς τετραυματισμένους· ἔξωθεν δὲ ὡς εἷς τῶν τετραυματισμένων φαινόμενος.

Opprobrium hominis, inquit, *& abiectio plebis. Et vermis & non homo.* Psalm. XXII, 7. Similiter omnes apostoli & prophetæ male habiti summis afficiebantur contumeliis. Dominus ipse, qui via est & Deus, cum non propter seipsum, sed propter te venerit, vt typus ac exemplum tibi fieret omnis boni; perpende in quantam humilitatem se abiecerit, forma serui accepta, qui est Deus, Dei Filius, Rex, Filius Regis, donans quidem ipse curantia pharmaca, sanansque vulneratos; exterius tamen velut vnus vulneratorum apparens.

§. XXVI. Ἀλλὰ μὴ καταφρονήσῃς τοῦ θείου ἀξιώματος, βλέπων αὐτὸν ἔξωθεν τεταπεινωμένον ὡς ὅμοιον ἡμῖν· δι' ἡμᾶς οὕτως ἐφάνη, οὐ δι' ἑαυτόν. ἐννόησον ἐν ᾗ ὥρᾳ ἔκραζον, σταύρωσον σταύρωσον αὐτὸν, καὶ ὁ ὄχλος συνήρχετο, πῶς ἦν τεταπεινωμένος παρὰ πάντας· ὥσπερ ἐν τοῖς φαινομένοις, ἐὰν ᾖ κακοποιὸς, καὶ

§. XXVI. Ceterum ne despicias diuinam dignitatem, dum conspicis illum exterius humiliatum, vt similem nobis; propter nos sic apparuit, non propter seipsum. Perpende, ea hora qua clamabant, *crucifige, crucifige eum*, Luc. XXIII, 21. ac populus concurrebat, quam humiliatus erat præ omnibus! Quemadmodum in rebus adspectabilibus si quis sit improbus, post-

Quando rursus conspuerunt in vultum eius, & imposuerunt ei coronam spineam, & colaphis eum ceciderunt, quam non supergressus est humilitatem? Scriptum enim

Ies.L,6. est: *Dorsum meum dedi flagellantibus, nec auerti faciem meam a turpitudine conspuentium, nec genas meas a percutientibus.* Quod si Deus tantas contumelias, passionem ac humilitatem subiit, tu, qui natura limus es, & mortalis naturæ, quantumcunque humiliatus fueris, nihil, quod cum Domino tuo comparandum sit, feceris. De-

αι· καὶ σὺ οὐ θέλεις
τως βαστάσαι καὶ πα-
ν, ἵνα οὕτω δυνηθῇ σου
τραύματα ἰάσεως τυ-
ν. δόξα τῇ ἀνοχῇ καὶ
κροθυμίᾳ αὐτοῦ, εἰς τοὺς
ῶνας. ἀμήν.

conferret: tu vero labores sufferre ac pati renuis, quo possint hoc pacto tua vulnera sanitatem consequi. Gloria sit patientiæ & longanimitati ipsius in secula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ κζ'.

Περὶ τῆς ἀξιότητος καὶ
σεως τοῦ χριστιανοῦ ἀν-
ρώπου διὰ πολλῶν διη-
μένη διατελεῖ αὕτη
ὁμιλία, ὡς καὶ ἡ προη-
μένη. Ἔπειτα περὶ τοῦ
αὐτεξουσίου πανωφέλιμα
πολλὰ διδάσκει, ἀναμι-
ντα ζητήσεις τινὰς
θείας σοφίας πλήρεις.

§. I.

Νόησόν σου τὴν εὐ-
γένειαν, ὦ ἄνθρω-
πε, καὶ τὸ ἀξίω-
μα· πῶς τίμιος εἶ,
ἀδελφὸς Χριστοῦ, φί-
ος βασιλέως, νύμφη τοῦ
οὐρανίου νυμφίου· ὁ γὰρ
δυνηθεὶς ἐπιγνῶναι τὸ
ἀξίωμα τῆς ἑαυτοῦ ψυ-
χῆς, οὗτος δύναται ἐπι-
γνῶναι τὴν δύναμιν, καὶ
τὰ μυστήρια τῆς θεότητος,
μᾶλλον ἐντεῦθεν τα-
πεινωθῆναι· ἐπειδὴ διὰ
δυνάμεως Θεοῦ, βλέπει
τὴν πτῶσιν ἑαυτοῦ.

HOMILIA XXVII.

Dignitatem & statum christiani hominis copiosa oratione prosequitur hæc homilia, vt & quæ præcedit. Deinde de libero arbitrio multa vtilissima docet, permixtis quæstionibus quibusdam diuina sapientia plenis.

§. I.

AGnosce nobilitatem tuam o homo, tuamq; dignitatem: quam pretiosus sis, frater Christi, amicus regis, sponsa sponsi cœlestis. Quicunq; enim potuerit cognoscere dignitatem animæ suæ, ille poterit cognoscere potentiam & mysteria diuinitatis; quinimo inde humiliari poterit: quandoquidem beneficio virtutis diuinæ aliquis suum ipsius lapsum intuetur.

Ceterum quo pacto ipse per passiones & crucem transiit, & ita glorificatus est, ac sedit ad dextram Patris: sic quoque te compati necesse est, simulque crucifigi, & sic resurgere, & vna sedere & coniungi corpori Christi, & perpetuo simul regnare in illo seculo: *siquidem simul cum eo patimur, vt & vna cum illo glorificemur.*

Rom. IIX, 17.

ἀλλ' ὃν τρόπον αὐτὸς διὰ παθημάτων καὶ σταυροῦ παρῆλθε, καὶ οὕτως ἐδοξάσθη, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· οὕτω χρὴ καὶ σὲ συμπαθεῖν, καὶ συσταυρωθῆναι, καὶ οὕτως ἀνελθεῖν, καὶ συγκαθίσαι, καὶ συμφθῆναι τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάντοτε συμβασιλεύειν ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι, εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν·

§. II. Quicunque enim superare ac transilire potuerint septa nequitiæ, ingrediuntur in cœlestem ciuitatem, pacis ac multorum bonorum plenam; vbi spiritus iustorum requiescunt. Super hoc igitur maxime laborandum ac decertandum: siquidem non est æquum, sponsum tui gratia venientem, passum ac crucifixum esse; sponsam vero, propter quam sponsus venit, in mollitie versari & negligentia distrahi. Quemadmodum enim in rebus oculorum aciei subiectis, si sit meretrix quæpiam, quæ omnibus seipsam turpiter prostituat: sic & anima, cuicunque se tradidit

§. II. Ὅσοι γὰρ δυνηθῶσι περιγενέσθαι, καὶ παρελθεῖν τοὺς θριγκοὺς τῆς κακίας, εἰσέρχονται εἰς τὴν ἐπουράνιον πόλιν τὴν εἰρηνευομένην καὶ μεστὴν πολλῶν ἀγαθῶν, ὅπου τὰ πνεύματα τῶν δικαίων ἀναπαύονται· δεῖ οὖν ὑπὲρ τούτου μεγάλως ποιῆσαι καὶ ἀγωνίσασθαι· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον τὸν νυμφίον διὰ σὲ ἐλθόντα παθεῖν καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τὴν νύμφην, δι' ἣν ὁ νυμφίος παραγέγονε, καυχωμένην εἶναι καὶ ῥέμβεσθαι· ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς φαινομένοις, ἐὰν ᾖ τις πόρνη, πᾶσιν ἐπιδίδωσιν ἑαυτὴν ἀτάκτως· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ παντὶ ἐπιδέδωκεν ἑαυτὴν διά-

κοις, καὶ φθείρεται
ὑπὸ τῶν πνευμάτων· εἰσὶ
οἱ ἔχοντες τὴν ἁ-
τίαν, καὶ τὸ κακὸν
κ προαίρεσιν· τινὲς δὲ
ρὰ προαίρεσιν. καὶ
τι ταῦτα· οἱ μὲν κατὰ
αίρεσιν ἔχοντες τὸ
όν, οὗτοί εἰσιν οἱ τὸ
τῶν θέλημα ἐπιδό-
ες τῇ κακίᾳ, καὶ
δόμενοι, καὶ φιλια-
ς, οὗτοι εἰρήνην ἔ-
ι μετὰ τοῦ σατανᾶ, καὶ
ὑσι πόλεμον ἐν τοῖς
σμοῖς μετὰ τοῦ δια-
. οἱ δὲ παρὰ προαί-
, οὗτοι ἔχουσι τὴν
ῆς ἁμαρτίας ἀντι-
ευομένην ἐν τοῖς
σιν αὐτῶν κατὰ τὸν
ολον· καὶ ἔστιν ἡ ὀ-
ώδης δύναμις, καὶ
λυμμα παρὰ προ-
ιν, καὶ οὐ συμφω-
ἐν τοῖς λογισμοῖς,
υνήδονται, ἢ ὑπα-
ι, ἀλλ' ἀντιλέγου-
καὶ ἀντιπράττουσιν,
ζονται ἑαυτοῖς· οὗτοι
εἰσι καλλίονες καὶ
τεροι παρὰ θεῷ,
ἐκείνους τοὺς ἰδίως
ρέσει τὸ θέλημα
ἐπιδόντας τῇ
, καὶ συνηδομέ-

III. Ὥσπερ ἐὰν ἡ

dæmoni, & corrumpitur a spiritibus. Non desunt enim, qui peccato & malitiæ obnoxii sunt ex proposito, quidam vero præter propositum. Quid vero sibi volunt ista? Ex proposito quidem malitiæ obnoxii sunt hi, qui voluntatem suam malitiæ tradiderunt, illaque delectati, amicitiam cum ea ineunt: huiusmodi qui sunt, pacem colunt cum satana, nec bellum inferunt cogitationibus. Qui vero præter propositum, hi habent quidem apud se peccatum *repugnans in membris eorum* secundum apostolum: estque nebulosa vis & caligo præter propositum; non tamen consentiunt in cogitationibus, nec vna delectantur aut obtemperant, sed contradicunt & contrafaciunt, irascuntur sibi ipsi: hi longe præstantiores ac digniores sunt apud Deum, quam illi, qui de industria ac consulto voluntatem suam malitiæ tradiderunt, & vna delectantur.

Rom. VII, 23.

§. III. Quemadmodum si

ſit rex, qui inueniens puellam quandam pauperem, pannis obſitam, non erubeſcat, ablatis ſordidis eius indumentis, nigredinem eluere eamque exornet ſplendidis veſtibus: adſciſcatque eam ſibi ſociam regis, atque menſæ ſuæ & conuiuii participem faciat: ſic quoque Dominus offendit animam vulneratam ac percuſſam, adhibuitque ei pharmacum, & exuit eam atris indumentis, & turpitudine malitiæ, atque induit eam veſtimentis regiis, cœleſtibus, diuinis, fulgidis & glorioſis: impoſuitque illi coronam, ſociamque conſtituit regiæ menſæ ad gaudium & exultationem. Et quemadmodum ſi ſit hortus, qui conſitus ſit arboribus fructiferis vndique bene olentibus: ſint quoque ibi loca multa amœnitate iucunda, plane pulchra ac plena fragrantiæ & quietis; & quicunque ingrediatur illuc, lætetur & quieſcat: ſic ſe habent animæ in regno hoc; totæ fruuntur gaudio, lætitia

βασιλεύς, καὶ εὕρῃ πτω
χρὰν τινὰ κόρην
ἐνδεδυμένην, καὶ μὴ
παισχυνθῇ, ἀλλὰ ἀ
αὐτῆς τὰ ῥυπαρὰ ἐν
ματα, καὶ ἀποπλύ
τὴν μελανίαν, καὶ
σμήσῃ αὐτὴν ἐνδυμα
λαμπροῖς, καὶ ποιή
αὐτὴν κοινωνὸν βασι
λέως, καὶ τῆς τραπέζη
αὐτοῦ, καὶ τῆς εὐωχίας
ταδῷ αὐτῇ· οὕτως καὶ
κύριος εὗρε τὴν ψυχὴν
τετραυματισμένην, καὶ
πεπληγμένην, καὶ ἐπέ
θηκεν αὐτῇ φάρμακον, καὶ
ἐξέδυσεν αὐτὴν τὰ με
λανὰ ἐνδύματα, καὶ
τὴν αἰσχρότητα τῆς κακί
ας, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὴ
ἐνδύματα βασιλικά,
ἐπουράνια, τὰ θεοπρεπῆ,
φαιδρά, καὶ ἔνδοξα· καὶ
ἐπέθηκεν αὐτῇ στέφαν
καὶ ἐποίησεν αὐτὴν κοι
νωνὸν τραπέζης βασιλι
κῆς εἰς χαρὰν καὶ ἀγαλ
λίασιν. καὶ ὥσπερ ἐὰν
παράδεισος, καὶ ἔχῃ
δένδρα καρποφόρα, ὁ
λα εὐώδη, καὶ ὦσιν
τόποι πολλοὶ ἐπιτερπεῖς
ὅλοι ὡραῖοι καὶ πεπλησ
μένοι εὐωδίας καὶ ἀνα
παύσεως. καὶ ἐὰν εἰσέλ
θῃ ἐκεῖ, εὐφραίνεται
καὶ ἀναπαύεται· οὕτως
νονται αἱ ψυχαὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ, ὅλαι εἰσὶν ἐν χαρᾷ, καὶ εὐφροσύν

καὶ

βασιλεῖς καὶ
καὶ θεοί. γέ-
, βασιλεὺς τῶν
ν, καὶ κύριος
των.
Οὐκ ἔστιν οὖν
ὁ χριστιανι-
ὰρ μυστήριον
ἐστὶν ἐπίγνω-
εὐγένειαν, ὅ-
λικὸν ἀξίωμα
ος ἐκλεκτὸν,
καὶ ἔθνος ἅ-
μυστήριον τοῦ
ξένον ἐστὶ τοῦ
. ἡ μὲν φαν-
τοῦ βασιλέ-
οῦτος, ἐπί-
φθαρτὰ, καὶ
α· ἐκείνη δὲ
καὶ ὁ πλοῦτος,
ἐστὶ θεῖα,
ἐπουράνια καὶ
ὔποτε παρ-
ὁ λυόμενα·
ουσι γὰρ τῷ
ασιλεῖ, ἐν τῇ
κκλησίᾳ· καὶ
μὲν ἐστὶν αὐ-
ῶν, πρωτότο-
τοί· ἀλλὰ
τοι ὄντες ἐκ-
όκιμοι παρὰ
ἑαυτοῖς εἰσὶν
λίαν ἀποδε-
οι· καὶ τοῦτο
φυσικὸν καὶ
ταπεινῶς ἢ τὸ
ς ἐγνῶσι.

& pace; reges & Domini ſunt & dii. Scriptum enim eſt: *Rex regnantium, & Dominus dominantium.* Apoc. XIIX, 14.

§. IV. Non ergo chriſtianorum cultus eſt quippiam vulgare: myſterium enim hoc magnum eſt. Perpende ergo nobilitatem tuam, quod ad regiam dignitatem vocatus ſis, *genus electum, ſacerdotium & gens ſancta.* 1. Petr. II, 9. Myſterium enim chriſtianiſmi peregrinum eſt ab hoc mundo. Gloria regis quidem conſpicua, ac diuitiæ, terrena ſunt, corruptibilia, fluxa & caduca. Regnum autem illud, & diuitiæ, ſunt res diuinæ, res cœleſtes atque glorioſæ, nunquam præterituræ, nunquam diſſoluendæ. Regnant enim cum cœleſti rege in cœleſti eccleſia; ipſeque *primogenitus eſt ex mortuis,* Col. I, 18. primogeniti quoque ipſi. Ceterum licet tales ſint electi & probati apud Deum; apud ſe tamen ſunt minimi, & valde reprobati; quod illis eſt velut naturale & concretum, vt de ſe humiliter aut nihil ſentiant,

§. V. *Interrogatio?*

Ignorant ne ergo, se accessionem consecutos, ac, quod non habebant, possidere a natura sua quidpiam alienum?

Responsio.

Ego vero tibi dico, illos non esse probatos, nec esse in progressu, atque ignorare, se, quod non habebant, possidere. Ceterum, qui tales sunt, eos ipsa gratia accedens docet, ne vllo in pretio habeant animas suas, dum progressum faciunt, sed natura abiectos & infames seipsos reputent. Itaque cum apud Deum præclari sint, apud seipsos non sunt: cumq; sint in progressu & notitia Dei, perinde sunt, ac si sint omnium rerum ignari: & apud Deum cum sint locupletes, apud se sunt pauperes. Quemadmodum autem
Phil. II, 7. Christus, *sumta serui forma,* per humilitatem vicit diabolum: sic initio serpens per arrogantiam & fastum subuertit Adamum. Nunc quoque ille ipse serpens, in interioribus cordis recessibus abditus, per superbiam destruit ac dissoluit genus christianorum.

§. VI. Ὥσπερ γὰρ ἐὰν ᾖ τις ἐλεύθερος, καὶ εὐγενὴς κατὰ κόσμον, καὶ πλοῦτον ἔχων πολύν, ἔτι προσοδεύηται, καὶ εἰσάγῃ καρπούς, οὗτος ἀπονοεῖται καὶ θαῤῥεῖ ἑαυτῷ, καὶ ἀβάστακτος ὢν πάντας λακτίζει, καὶ κολαφίζει· οὕτως εἰσί τινες μὴ ἔχοντες διάκρισιν, μικρὰν δὲ ἀνάπαυσιν εὑρόντες καὶ εὐχήν, ἤρξαντο τυφοῦσθαι καὶ ἀπονοεῖσθαι καὶ κατακρίνειν· καὶ οὕτω κατέπεσον εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς· ὁ γὰρ αὐτὸς ὄφις ὁ ἐκβαλὼν τὸν Ἀδὰμ διὰ τῆς ὑψηλοφροσύνης, εἰπών, ὡς θεοὶ γενήσεσθε· οὗτος καὶ νῦν ἐν ταῖς καρδίαις ὑποβάλλει ὑψηλοφροσύνην, λέγων, τέλειος εἶ, ἀρκεῖ σοι, ἐπλούτησας, οὐ χρείαν ἔχεις, μακάριος εἶ. εἰσὶ δὲ ἕτεροι κατὰ κόσμον, οἱ πλοῦτον μὲν ἔχοντες, τὸν δὲ προσοδεύοντες ἐν καρποῖς πολλοῖς, κατέχουσιν ἑαυτοὺς ἐν διακρίσει, καὶ οὔτε καυχῶνται, οὔτε ἐπαίρονται, ἀλλ' εἰσὶν ἴσοι.

§. VI. Quemadmodum enim ſi quis ſit liber ac ingenuus in mundo, ac magnas poſſideat opes; inſuper reditus percipiat, & fructus colligat; ille veſana quadam inſolentia effertur, atque in ſe ipſo fiduciam locat: cumque ſit intolerabilis, omnes calce petit, & colaphis afficit: ita ſunt quidam, nulla diſcretione præditi, qui paululum quietis ac precationis nacti, incipiunt altos ſibi ſumere Spiritus, inſolentia efferri, atque alios diiudicare: atque hoc modo delabuntur in profundiſſima terræ. Ille enim ipſe ſerpens, qui deturbauit Adam per arrogantiam, dicens: *Eritis ſicut Dii:* ipſe nunc quoque in cordibus ſuggerit arrogantiam, inquiens: *perfectus es, ſufficit tibi, factus es locuples, nullius indiges, beatus es.* Non deſunt alii more ſeculi, qui opibus quidem dum opulenti ſunt, quas ex nimiis fructuum reditibus accumulant, continent ſeipſos in diſcretione, nec gloriantur, neq; efferuntur; ſed ſunt æqui: Gen. III, 5.

norunt enim poſt vbertatem venturam ſterilitatem. Et denuo vbi in damnum & ſterilitatem inciderint, non afficiuntur triſtitia, ſed æqui remanent? norunt enim denuo ſucceſſuram ſterilitatem. Et in his vtplurimum exercitati, nihil peregrini ipſis accidit, neque de reditibus aut vbertate ipſi ſuperbiunt: neque ſi damnum ingruat, obſtupeſcunt.

§. VII. Res igitur chriſtianiſmi ſic ſe habet: deguſtare veritatem, edere ac bibere de veritate, edere ac bibere inſuper pro viribus & facultate. Quemadmodum ſi quis ſit fons, & quis ſitibundus illic ex eo incipiat bibere; deinde inter bibendum abſtrahat eum quiſpiam, nec concedat impleri, quantum velit: poſtea vehementius inardeſcit, guſtu aquæ percepto, & ardentius exoptat: ſic quoque in re ſpirituali res ſe habet, deguſtat quiſpiam & particeps ſit cibi cœleſtis, tum inter guſtandum ſubtrahitur, nullusque dat ei vt ſatietur.

οἴδασι γὰρ ὅτι μετὰ τὴν πρόσοδον ἔρχεται ἀφορία. καὶ πάλιν ὅταν ἐμπέσωσιν εἰς ζημίαν καὶ ἀφορίαν, οὐ λυποῦνται, ἀλλ' ἴσοι εἰσίν· οἴδασι γὰρ ὅτι πάλιν διαδέχεται εὐφορία· καὶ ἐν τούτοις ἐπιπολὺ γυμνασθέντες οὐ ξενίζονται, οὔτε ἐν προσόδοις καὶ εὐφορίαις τυφοῦνται, οὔτε ἐὰν ἐπέλθῃ ζημία, ξενίζονται.

§. VII. Τὸ οὖν πρᾶγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ τοῦτόν ἐστι· γεῦσις ἀληθείας, βρῶσις καὶ πόσις τῆς ἀληθείας, φαγεῖν ἔτι καὶ πιεῖν διὰ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας· ὥσπερ ἐὰν ᾖ πηγὴ, καὶ ὤν τις ἐκδιψῶν ἄρχεται πίνειν· εἶτα ἐν τῷ μεταξὺ ἀποσπάσῃ τις αὐτὸν, καὶ μὴ ἐᾷ ἐμπλησθῆναι ὅσον θέλει, λοιπὸν μᾶλλον ἐκκαίεται γευσάμενος τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπιζητεῖ σπουδαιότερον· οὕτως καὶ τὸ πνευματικὸν γεύεταί τις καὶ μεταλαμβάνει τροφῆς ἐπουρανίου, εἶτα ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστέλλει, καὶ οὐδεὶς αὐτῷ δίδωσιν ἐμπλησθῆναι.

§. IIX. Ἐρώτησις.

Διὰ τί οὐ δίδωσιν ἐμπλησθῆναι;

Ἀπόκρισις.

Ἐπίσταται ὁ κύριος τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ταχέως ὑπεραίρεται, διὰ τοῦτο ὑποστέλλει, καὶ παραχωρεῖ γυμνασθῆναι καὶ βληθῆναι τὸν ἄνθρωπον· εἰ γὰρ μικρὸν λαμβάνεις, καὶ οὐδείς σε βαστάζει, ἀλλὰ τυφοῦσαι, πόσῳ μᾶλλον εἰ ὑφ' ἓν σοί τις ἐδίδου ἐμπλησθῆναι, οὐκ ἄν σε φέρει· ἀλλ' εἰδὼς ὁ Θεὸς τὴν ἀσθένειαν, οἰκονομεῖ σε εἰς θλίψεις, ἵνα ταπεινὸς γένῃ, καὶ σπουδαιότερος τοῦ ἐπιζητεῖν τὸν Θεόν· καὶ γὰρ κατὰ κόσμον πτωχός τις εὑρὼν βαλάντιον χρυσοῦν, ἀπὸ ἐλαφρείας ἤρξατο κηρύσσειν, εὗρον εὗρον βαλάντιον, πλούσιός εἰμι· ὅτε ἐκ τῆς φήμης ἤκουσεν ὁ ἀπολέσας, καὶ ἔλαβεν αὐτό. ἄλλος πλούσιος πεποίθη, καὶ ἀπελάκτισε, καὶ ἤρξατο πάντας ὑβρίζειν, καὶ ὑπεραίρεσθαί τινων, ὅθεν ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐδήμευσεν αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα·

§. IIX. *Interrogatio?*

Quamobrem impleri non conceditur?

Responsio.

Nouit Dominus imbecillitatem hominis, quod facile extollatur; propterea subtrahit & permittit exerceri & iactari hominem. Si enim modicum accipias, nec quis te tolerare possit, sed intumescis; quanto magis, si quis vno haustu tibi concederet exsaturari, nemo te ferret? Atqui Deus perspecta imbecillitate tua, ex dispensatione singulari exponit te afflictionibus, vt humilior reddaris, ac studiosior inquirendi Dei. More enim in mundo recepto mendicus quidam, invento marsupio auri pleno, præ leuitate incipit vociferari: *Inueni, inueni marsupium, diues sum.* Tum ex rumore audiuit, qui perdiderat, ac recepit illud. Alius diues superbia quadam animi elatus, calcibus petere cœpit, omnesque contumelia afficere, & super quosdam efctri; quo audito rex eius publicauit bona:

sic se res habet in re spirituali. Paululum quietis vbi quidam degustarint, administrare id nesciunt, sed perdunt id quoque quod acceperunt. Tentat enim eos peccatum, & occæcat illorum mentem.

§. IX. *Interrogatio?*

Post visitationem gratiæ factam, quo pacto labuntur nonnulli? nonne satanas manifeste longe imbecillior est? nam vbi dies, qua ratione potest nox esse?

Responsio.

Non quod exstinguatur gratia, aut imbecillior reddatur; sed vt liberum arbitrium tuum ac libertas probetur, quo vergat, permittit te malitiæ: tuque rursus voluntate appropinquans Domino, admoneris, vt reuisas gratiam. At quo pacto scriptum est:
1. Thess. V, 19. *Spiritum ne exstinguatis:* si ipse inexstinguibilis est & lucidus? Tu vero voluntate tua negligens, & non consentiens, exstingueris a Spiritu.
Ephes. IV, 30. Eodem modo dicit: *Ne contristetis Spiritum sanctum, per quem obsignati estis in*

οὕτως καὶ εἰς τὸ πνευματικόν· μικρᾶς ἀναπαύσεως ἐὰν γεύσωνταί τινες, οὐκ οἴδασι διοικῆσαι, ἀλλ' ἀπολλῦσι καὶ αὐτὸ, ὃ ἔλαβον. πειράζει γὰρ αὐτοὺς ἡ ἁμαρτία, καὶ σκοτίζει αὐτῶν τὸν νοῦν.

§. IX. Ἐρώτησις.

Μετὰ τὸ ἐπισκεφθῆναι τῆς χάριτος γενέσθαι, πῶς πίπτουσί τινες; οὐχὶ σατανᾶς ἀσθενέστερος ἀποδείκνυται πολύ; ἐὰν γὰρ ἡμέρα, πῶς δύναται νὺξ εἶναι;

Ἀπόκρισις.

Οὐχ ὅτι ἡ χάρις σβέννυται, ἢ ἀσθενεῖ· ἀλλ' ἵνα τὸ αὐτεξούσιόν σου, καὶ ἡ ἐλευθερία δοκιμασθῇ, ποῦ ῥέπει, παραχωρεῖ τῇ κακίᾳ· καὶ πάλιν σὺ τῷ θελήματι προσεγγίζων τῷ κυρίῳ προτρέπῃ τοῦ ἐπισκεφθῆναί σε τὴν χάριν. ἐπεὶ πῶς γέγραπται, τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, εἰ ἐκεῖνο ἄσβεστόν ἐστι, καὶ φωτεινόν; ἀλλὰ σὺ τῷ σῷ θελήματι ἀμελῶν, καὶ μὴ συμφωνῶν καταςβέννυσαι ἐκ τοῦ πνεύματος. ὁμοίως λέγει, μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέ-

ραν

ἀπολυτρώσεως ὁρᾷς
ἐν τῷ θελήματί σου
ται, καὶ ἐν τῇ αὐτε-
ιουσιότητί σου, τὸ τιμῆσαι
πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ
λυπῆσαι. ἐγὼ δέ σοι
γω, ὅτι καὶ τοῖς τελείοις
στιανοῖς τοῖς ᾐχμαλω-
μένοις, καὶ μεμεθυσμέ-
ς εἰς τὸ ἀγαθὸν, σύνεστι
αὐτεξούσιον, ὅθεν μυ-
ις κακοῖς ἐξετασθέν-
τρέπονται ἐπὶ τὸ ἀ-
θόν.

§. X. Ὥσπερ ὅταν
τινες ἀξιωματικοὶ, καὶ
πλούσιοι, καὶ εὐγενεῖς, καὶ
ι ἰδίῳ θελήματι καὶ
ροαιρέσει καταλείπωσι
πλοῦτον, καὶ τὴν εὐ-
γένειαν αὐτῶν, καὶ τὰ ἀξι-
ώματα, καὶ ἀπέλθωσι καὶ
δύσωνται ῥυπαρὰ καὶ
αισχρὰ ἐνδύματα, καὶ
ἀτιμίαν ἀντὶ δόξης, καὶ
ι ταλαιπωροῦντες, καὶ
ταπεινούμενοι, τοῦτο κα-
λέλειπται τῷ ἰδίῳ αὐ-
τῶν θελήματι· ἐγὼ δὲ
λέγω, ὅτι καὶ τοὺς ἀ-
ποστόλους τοὺς τετελειωμέ-
νους ἐν τῇ χάριτι, οὐ κεκώ-
λυκεν ἡ χάρις, ἃ ἐβού-
λοντο πρᾶξαι, εἴγε ἤθε-
λον αὐτοὶ ἐκεῖνοι, μὴ ἀ-
ρέσκοντά τινα τῇ χάρι-
τι διαπράττεσθαι. καὶ
γὰρ ἡ φύσις ἡμῶν δεκτι-

diem redemtionis. Vides in tua voluntate ſitum eſſe, & in libero arbitrio tuo, vt honore afficias Spiritum ſanctum, & non contriſtes. Ego vero tibi dico, perfectis quoque chriſtianis, & quidem captivatis & inebriatis amore erga bonum, ineſſe liberum arbitrium, vnde infinitis malis examinati, conuertuntur ad bonum.

§. X. Perinde ac ſi ſint primates quidam, diuites ac nobiles, qui propria voluntate & inſtinctu relinquant diuitias & nobilitatem ſuam ac dignitates, & abeant, ac induant ſordida & vilia veſtimenta, & ignominiam pro gloria, ſintque miſeri & abiecti; hoc ſitum eſt in eorum propria voluntate. Ego vero tibi dico, quod ipſos quoque apoſtolos, vel conſummatos in gratia, non prohibuerit gratia, quo minus, quæ vellent, perficerent: etiamſi voluiſſent ipſi, ea, quæ diſplicebant gratiæ, peragere. Natura enim noſtra capax eſt, tum boni

tum mali: ac potestas aduersaria exhortandi, non cogendi vim habet: quoad cetera tu habes liberum arbitrium vergendi quocunque volueris. Nonne perpendis, *Petrum fuisse reprehensum*, & Paulum abeuntem arguisse illum; qui quamuis talis esset, adhuc reprehensibilis erat? Paulus quoque, qui erat spiritualis, propria voluntate disputationem suscepit cum Barnaba, & *ira exacerbati discesserunt ab inuicem.* Itaque inquit idem: *Vos qui spirituales estis, instaurate huiusmodi Spiritu mansuetudinis, considerans temetipsum, ne & tu tenteris.* Ecce spirituales tentantur, quia superest adhuc arbitrium liberum; & hostes instant, quamdiu versantur in hoc seculo.

Gal. II, 11.

Actor. XV,13. Galat. VI, 1.

§ XI. *Interrogatio?*

Non poterant peccare apostoli, si voluissent; an vero ipsa voluntate potentior erat gratia?

Responsio.

Peccare quidem non poterant; non enim extolle-

καὶ καλοῦ καὶ κακοῦ ἐστι, καὶ ἡ ἐναντία δύναμις προτρεπτικὴ, οὐκ ἀναγκαστική. λοιπὸν σὺ ἔχεις τὸ αὐτεξούσιον ῥέψαι ὅπου βούλει. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι Πέτρος καταγνωσμένος ἦν, καὶ ἀπελθὼν Παῦλος ἤλεγξεν αὐτὸν, καὶ ὁ τοιοῦτος ἀκμὴν καταγνωσμένος ἦν; καὶ ὁ Παῦλος πνευματικὸς ὤν, ἐκ τοῦ ἰδίου θελήματος διάλεκτον ἐποιήσατο μετὰ Βαρνάβα, καὶ παροξυνθέντες ἀνεχώρησαν ἀπ᾿ ἀλλήλων· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς· ἰδὲ οἱ πνευματικοὶ πειράζονται διὰ τὸ παραμένειν ἔτι τὸ αὐτεξούσιον· καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπίκεινται, ἕως ὅτου εἰσὶν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ.

§. XI. Ἐρώτησις.

Οὐκ ἠδύναντο ἁμαρτάνειν οἱ ἀπόστολοι, εἰ ἤθελον, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ θελήματος ἰσχυροτέρα ἦν ἡ χάρις;

Ἀπόκρισις.

Ἁμαρτάνειν μὲν οὐκ ἠδύνατο· οὔτε γὰρ ἐ-
ρῶντο

το ἐν φωτὶ ὄντες καὶ
χάριτι τοιαύτῃ. πλὴν
λέγομεν ὅτι ἡ χάρις ἐν
τοῖς ἠσθένει, ἀλλὰ λέ-
μεν, ὅτι παραχωρεῖ ἡ
άρις καὶ τοῖς τελείοις
νευματικοῖς ἔχειν τὰ
λήματα, καὶ τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ ποιεῖν ἃ θέλουσι,
τρέπεσθαι ὅπου βού-
λονται. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φύσις
ἀνθρωπίνη ἀσθενὴς οὖσα
ἐξουσίαν, καὶ συνόντος
ἀγαθοῦ τρέπεσθαι.
περ ἐὰν ὦσί τινες ἐνδε-
μένοι πανοπλίαν, θώ-
κα, καὶ ὅπλα, τὸ λοιπὸν
ωθεν εἰσὶν ἠσφαλισμέ-
, καὶ ἐχθροὶ οὐκ ἐπέρ-
νται αὐτοῖς· ἢ ἐπέρ-
νται μὲν, λοιπὸν δὲ ἐν
θελήματι αὐτῶν ἐστὶν,
χρήσασθαι τοῖς ὅπλοις,
ἀνταγωνίσασθαι, καὶ
τακαλέσαι τοῖς ἐχ-
θροῖς, καὶ τὰ νικητήρια
ενέγκασθαι, ἢ συμπα-
θῆναι καὶ εἰρηνεῦσαι
τὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ
πολεμῆσαι, καίτοι
οντας ὅπλα· οὕτω καὶ
χριστιανοὶ ἐνδεδυμένοι
τελείαν δύναμιν, καὶ
οντες τὰ ὅπλα τὰ ἐ-
ράνια, εἰ θέλουσι, συμ-
νται τῷ σατανᾷ, καὶ
ηνεύουσι μετ' αὐτοῦ,
πολεμοῦσι· τρεπτὴ

bantur, quippe qui erant lumine ac gratia præditi. Non tamen dicimus, imbecillem in iis fuiſſe gratiam; ſed dicimus, gratiam permittere vel ipſis ſpiritualibus perfectis, vt habeant ſuas voluntates, ac poteſtatem faciendi quæcunque libuerint, & inclinandi quo voluerint. Ipſi quoque naturæ humanæ, vt imbecillis eſt, licet, etiamſi bonum illi inhæreat, conuerti & mutari. Quemadmodum ſi quidam vniuerſam armaturam, thoracem, & arma fuerint induti, quo ad cetera, intus ſunt muniti, nec hoſtes inſultant illis: aut ſi inſultarint, in eorum voluntate ſitum eſt, aut vti armis, repugnare ac reluctari hoſtibus, & victoriam referre; aut deliciari & pacem inire cum hoſtibus, & non decertare, quamuis habeant arma: ſic quoque Chriſtiani perfectam virtutem induti, & arma cœleſtia obtinentes, ſi velint, oblectantur cum ſatana, & pacem cum eo contrahunt, nec bellum inferunt. Mutabilis

enim est natura, & si velit quis, fit filius Dei; sin contra, filius interitus: eo quod superfit liberum arbitrium.

§. XII. Aliud est de pane & mensa disserere; & aliud edere ac sumere suauitatem panis, vt corroborentur inde omnia membra. Aliud est disputare verbis de potu suauissimo: & aliud abire, & ex ipso fonte capere, ipsoque gustu suauissimi potus repleri. Aliud est disserere de bello, strenuis athletis & bellatoribus: & aliud abire quempiam in aciem militarem, cum hostibus manus conserere, ingredi, egredi, accipere, dare, & victoriam reportare. Sic quoque se res habet in spiritualibus. Aliud est notitia quadam & intellectu explicare sermones: & aliud in hypostasi & opere, ac certitudine fidei, & in interiori homine & animo possidere thesaurum, gratiam, gustum, & efficaciam Spiritus sancti. Qui enim

γὰρ ἐστιν ἡ φύσις, καὶ ἐὰν θέλῃ τις, γίνεται υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἴτε πάλιν, υἱὸς ἀπωλείας, διὰ τὸ παραμένειν τὸ αὐτεξούσιον.

§. XII. Ἄλλο ἐστὶ τὸ περὶ ἄρτου διηγεῖσθαι καὶ τραπέζης, καὶ ἄλλο ἐστὶ φαγεῖν καὶ λαβεῖν τὴν ἡδύτητα τοῦ ἄρτου, καὶ ἐνδυναμωθῆναι ὅλα τὰ μέλη. ἄλλο ἐστὶν εἰπεῖν περὶ ποτοῦ ἡδυτάτου λόγοις, καὶ ἄλλο ἐστὶν ἀπελθεῖν καὶ δράξασθαι ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς, καὶ ἐμπλησθῆναι αὐτῆς τῇ γεύσει τοῦ ἡδυτάτου ποτοῦ. ἄλλο ἐστὶ διηγήσασθαι περὶ πολέμου, καὶ γενναίων ἀθλητῶν, καὶ πολεμιστῶν, καὶ ἄλλο ἐστὶ τὸ ἀπελθεῖν τινα εἰς παράταξιν πολέμου, καὶ συμβαλεῖν τοῖς ἐχθροῖς, καὶ εἰσελθεῖν καὶ ἐξελθεῖν, καὶ λαβεῖν, καὶ δοῦναι, καὶ ἀπενέγκασθαι τὰ νικητήρια· οὕτω καὶ τοῖς πνευματικοῖς. ἄλλο ἐστὶ τὸ γνώσει τινὶ καὶ νοῒ διηγεῖσθαι λόγους, καὶ ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐν ὑποστάσει καὶ ἔργῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ, καὶ ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ, καὶ τῷ νῷ ἔχειν τὸν θησαυρὸν καὶ τὴν χάριν, καὶ τὴν γεῦσιν, καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου πνεύματος· οἱ γὰρ

ψι-

ψιλοὺς λόγους λέγοντες, φαντάζονται, καὶ φυσιοῦνται ὑπὸ τοῦ νοὸς αὐτῶν. ὁ γὰρ λόγος, φησὶν, ἡμῶν καὶ τὸ κήρυγμα οὐκ ἐν πειθανοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος, καὶ δυνάμεως· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ λέγει, τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καρδίας καθαρᾶς, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου. ὁ τοιοῦτος οὐ πίπτει· πολλοῖς γὰρ ἐκζητήσασι τὸν Θεὸν ἠνοίγει θύρα, καὶ εἶδον θησαυρόν. καὶ εἰσῆλθον εἰς αὐτόν· καὶ ὡς ἦσαν ἐν χαρᾷ λέγοντες, εὕρομεν θησαυρὸν, ἀπέκλεισεν αὐτοῖς τὰς θύρας, ἤρξαντο βοᾶν καὶ πενθεῖν, καὶ ἐπιζητεῖν, θησαυρὸν εὕρομεν καὶ ἀπωλέσαμεν· οἰκονομικῶς γὰρ ὑποστέλλει ἡ χάρις, ἵνα μειζόνως ἐπιζητήσωμεν· ὁ γὰρ θησαυρὸς δείκνυται πρὸς τρόπον τῆς ζητήσεως.

nuda verba proferunt, imaginatione iactant se & intumescunt animo suo. *Sermo enim meus*, inquit, *& prædicatio mea, non erat in persuasoriis humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione Spiritus ac potentiæ.* 1. Cor. II, 4. Et rursum alibi dicit: *Finis præcepti est charitas ex puro corde, & conscientia bona & fide non simulata.* 1. Tim. I, 5. Huiusmodi qui est non cadit. Multis enim, qui Deum quæsierant, aperta est ianua, ac viderunt thesaurum ac ingressi sunt in eum. Et cum gaudio perfunderentur dicentes: *inuenimus thesaurum*, occlusit illis fores: cœperunt clamare, lugere, & inquirere, *thesaurum inuenimus & perdidimus.* Dispensatione enim singulari subducit se gratia, vt diligentius inquiramus. Thesaurus enim monstratur pro modo indagationis.

§. XIII. Ἐρώτησις.

Ἐπειδή τινες λέγουσιν, ὅτι μετὰ τὴν χάριν μετέβη τις ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, εἰ δύναταί τις ἐν φωτὶ ὢν ἔχειν ῥυπαροὺς λογισμούς;

§. XIII. *Interrogatio?*

Cum adferant nonnulli, quod accepta gratia transeat quispiam a morte in vitam, num potest aliquis lumine donatus habere sordidas cogitationes?

Responsio.

Gal. III, 3. Scriptum est, *cum spiritum acceperitis, nunc carne consummamini.* Iterum autem inquit: Ephes. VI, 11. *Induite vniuersam armaturam spiritus, vt possitis stare aduersus assultus Diaboli.* Per eum sermonem duo sunt loca, tum vbi erat, cum induit arma, tum vbi est, cum bellum gerit aduersus principatus & potestates: in lumine nempe aut in tenebris. Ephes. VI, 16. Et: *Vt possitis omnia iacula mala illius ignita exstinguere.* Ephes. IV, 30. Et rursum: *Ne contristetis spiritum sanctum Dei.* Ebr. VI. 4. Et iterum: *Fieri non potest, vt, qui semel fuerint illuminati, & gustauerint donum Dei, ac participes facti fuerint Spiritus sancti, si prolabantur, renouentur.* Ecce, qui sunt illuminati, & gustauerunt, labuntur. Vides, quod homo habeat voluntatem consentiendi Spiritui, & habeat voluntatem eum contristandi. Omnino enim assumit arma, ad prodeundum in bellum, & confligendum cum hostibus: omnino illuminatus est, vt militet aduersus tenebras.

Ἀπόκρισις.

Γέγραπται, ὅτι πνεύματι ἐναρξάμενοι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε. λέγει δὲ πάλιν· ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ πνεύματος, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς ἀντιστῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. πρὸς λόγον εἰσὶ δύο τόποι, ποῦ ἂν ἐνεδύσατο τὰ ὅπλα, καὶ ποῦ ἂν πολεμεῖ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας· ἐν φωτὶ ἢ ἐν σκότει. καὶ· πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· καὶ πάλιν· μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν· ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ, καὶ μετόχους γενομένους πνεύματος ἁγίου, καὶ παραπεσόντας ἀνακαινίζειν. ἰδοὺ οἱ φωτισθέντες καὶ γευσάμενοι παραπίπτουσιν. ὁρᾷς, ὅτι ἔχει θέλημα τοῦ συμφωνῆσαι τῷ πνεύματι, καὶ ἔχει θέλημα τοῦ λυπῆσαι· πάντως γὰρ ἀναλαμβάνει ὅπλα τοῦ ἀπελθεῖν εἰς πόλεμον, καὶ ἀγωνίσασθαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. πάντως ἐφωτίσθη, ἵνα στρατεύσηται κατὰ τοῦ σκότους.

§. XIV.

Interrogatio?

§. XIV. Qua ratione dicit apostolus: *Si habuero omnem scientiam, & omnem prophetiam, ac loquar linguis angelorum, nihil sum?* 1. Cor. XIII, 2.

Responsio.

Non ita debemus opinari, quasi nihil sit apostolus; sed quoad illam charitatem, quæ est perfecta, hæc esse exigua: & eum, qui hosce gradus adeptus est, labi posse: qui vero charitatem habuerit, cadere nequit. Ego vero tibi dico, me vidisse viros omnibus donis accumulatos, ac Spiritus participes factos; qui, cum non peruenissent ad perfectam charitatem, lapsi sunt. Quidam enim e nobilibus, cum renuntiasset terrenis, vendidit bona sua, seruos libertate donauit, prudens quidem ac sobriæ mentis, percelebris alioqui ob honestam vitam: interea seipsum magnificans, arrogantia intumuit, ac tandem ad scelera & infinita mala prolapsus est.

§. XV. Alius tempore persecutionis corpus suum

.. Ἐρώτησις.
.. ὁ ἀπόστολος,
.. πᾶσαν τὴν γνῶ-
.. πᾶσαν προφη-
.. καὶ λαλῶ ταῖς
.. τῶν ἀγγέλων,

..όκρισις.
.. ὕτως ὀφείλο-
.. ὅτι οὐδέν ἐστιν ὁ
.., ἀλλὰ πρὸς
.. τὴν ἀγάπην,
.. τελεία, ταῦτα
.., καὶ ὁ ἐν τού-
..ῖς μέτροις, πί-
.. ἔχων τὴν ἀγά-
.. ωτός ἐστιν. ἐγὼ
..γω, ὡς εἶδον ἄν-
..ς ὅλα τὰ χα-
.. γεισμένους καὶ
.. πνεύματος. καὶ
.. φθάσαντες εἰς
.. είαν ἀγάπην,
.. εἷς γάρ τις τῶν
.. ἀποταξάμενος
.. αὐτοῦ τὰ ὑπάρ-
.. λευθέρωσε δού-
.. φρόνιμος καὶ
.. λοιπὸν περιβό-
..πὶ σεμνῷ βίῳ·
.. μεταξὺ ἐπαρθεὶς
..τοῦ, καὶ τυφω-
..ος κατέπεσεν
..είας, καὶ μυ-

.. Ἄλλος ἐπὶ διω-
..κει ἑαυτοῦ τὸ

tradidit, & cum esset confessor, postea pace facta solutus est, eratque magni nominis: palpebræ enim eius læsæ sunt, quoniam fumo erant perustæ. Hic postmodum gloria illustratus, cum ad preces vocaretur, frumentum accepit, deditque id puero suo, eoque deuenit eius mens, ac si nunquam audiuisset verbum Dei. Alius præbuit corpus suum tempore persecutionis, & suspensus est atque efferbuit, ac postea coniectus in carcerem. Ministrabat igitur ei iuxta fidem quædam canonica, cum qua familiaritate contracta, in carcere dum esset, delapsus est in stuprum. Vide, diues qui vendiderat bona sua, & qui tradiderat corpus suum ad martyrium, quo pacto ceciderit?

§. XVI. Alius quidam athleta sagax, qui conuersabatur mecum in domo, mecumque preces faciebat, adeo locuples erat gratia, vt inter orandum iuxta me compungeretur. Feruebat enim in illo gratia. Donatum

σῶμα, καὶ ἦν ὁμολογητὴς, μετὰ ταῦτα εἰρήνης γενομένης ἀπελύθη καὶ ἦν ὀνομαστός· τὰ γὰρ βλέφαρα αὐτοῦ ἦν λελυμένα, ἐπειδὴ ἐπυρώθη· οὗτος λοιπὸν δοξαζόμενος, καὶ καλούμενος εἰς τὰς εὐχὰς, λαμβάνων σιτίον, ἐδίδου τῷ παιδὶ αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ, ὡς μηδέποτε ἀκούσας λόγον Θεοῦ. Ἄλλος ἔδωκε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ διωγμοῦ, καὶ ἐκρεμάσθη, καὶ ἐζέσθη, εἶτα ἐβλήθη εἰς τὴν φυλακήν· ὑπηρέτει δὲ αὐτῷ κατὰ πίστιν κανονική τις, καὶ ποιήσας συνήθειαν μετ᾽ αὐτῆς, ὡς ἦν τῇ φυλακῇ, ἐξέπεσεν εἰς πορνείαν. Ἴδε ὁ πλούσιος ὁ πωλήσας τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ὁ δοὺς τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς μαρτύριον, πῶς ἔπεσεν.

§. XVI. Ἄλλος ἦν τις φρόνιμος ἀσκητὴς συνὼν μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ μετ᾽ ἐμοῦ εὐχόμενος οὕτως ἦν πλούσιος ἐν τῇ χάριτι, ὡς εὐχόμενος ἐγγύς μου κατανύττεσθαι· ἔβρυε γὰρ ἐν αὐτῷ ἡ χάρις. ἐδό-

αὐτοῦ καὶ τὸ χάρισμα τῶν
ιαμάτων, καὶ οὐ μόνον τοὺς
δαίμονας ἀπήλαυνεν,
ἀλλὰ καὶ τοὺς δεδεμένους
χεῖρας καὶ πόδας, καὶ
...αίας πάθη δεινά, διὰ
ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν
ἐθεράπευεν· εἶτα ἀμε-
λήσας καὶ δοξαζόμενος
ὑπὸ τοῦ κόσμου, καὶ συνη-
δόμενος αὐτοῦ, ἐτυφώ-
θη καὶ ἐξέπεσεν εἰς αὐτὰ
τὰ βαθύτατα τῆς ἁμαρ-
τίας. Ἴδε καὶ ὁ ἔχων χά-
ρισμα ἰαμάτων ἔπεσεν·
ὁρᾷς, πῶς πρὸ τοῦ ἔρχε-
σθαι εἰς ἀγάπης μέτρα
ὀλισθαίνουσιν· ὁ γὰρ φθάσας
εἰς τὴν ἀγάπην, δέδε-
ται καὶ μεμέθυσται, οὗτος
καταπεπότισται, καὶ αἰχ-
μάλωτός ἐστιν εἰς ἄλλον
κόσμον, ὡς τῆς ἰδίας
φύσεως οὐκ αἰσθανόμε-
νος.

§. XVII. Ἐρώτησις.

Τί ἐστιν; ἃ ὀφθαλμὸς
οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε,
καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώ-
που οὐκ ἀνέβη.

Ἀπόκρισις.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν και-
ρὸν οἱ μεγάλοι, καὶ δί-
καιοι, καὶ βασιλεῖς, καὶ
προφῆται, ὅτι μὲν ἔρ-
χεται ὁ λυτρωτής, ἠ-

quoque ipsi erat donum sanationum, nec solum dæmones expellebat, verum etiam vinctos manibus ac pedibus, ac grauibus morbis laborantes, per impositionem manuum curabat. Postea cum negligentia difflueret, atque gloriam nactus a mundo, sui ipsius delectatione teneretur, superbia intumuit, atque delapsus est in ipsa profundissima peccati. Vide, quod etiam ille, qui donum sanationum habebat, ceciderit? Vides, quomodo antequam perueniant ad mensuram charitatis, labantur. Qui enim charitatem assecutus vincitur & inebriatur, hic demergitur & captiuatur in alium mundum, ac si propriam naturam non sentiat.

§. XVII. *Interrogatio?*

Quid est? *Quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt.*

Responsio.

Illo tempore magnates, iusti, reges, & prophetæ, venturum esse Saluatorem, no-

verant: passurum autem esse, crucifigendum, ac sanguinem profusurum in cruce, non nouerant, neque audierant; neque adscendit in eorum cor, futurum baptisma ignis ac Spiritus sancti; item, in ecclesia offerendum esse panem & vinum, typum seu figuram carnis eius ac sanguinis: atque eos, qui participant de pane visibili,* spiritualiter carnem Domini esuros: item, apostolos & christianos suscepturos Paracletum, atque induendos virtute ex alto, ac replendos diuinitate: commiscendas quoque animas cum Spiritu sancto. Hoc ignorabant prophetæ ac reges, neque ascenderat in cor illorum. Nunc enim christiani alio pacto ditescunt, ac desiderio rapiuntur ad diuinitatem; at licet hoc gaudio & consolatione perfruantur, timore tamen ac tremore concutiuntur.

** id est, non visibili modo & eo, quo editur alia caro, sed spirituali & inuisibili.*

ᾔδεισαν· ὅτι δὲ πάσχει, σταυροῦται, καὶ αἷμα ἐκχέεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, οὐκ ᾔδεισαν, οὔτε ἤκουσαν, οὔτε ἀνέβη αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν, ὅτι ἔσται βάπτισμα πυρὸς καὶ πνεύματος ἁγίου· καὶ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσφέρεται ἄρτος καὶ οἶνος, ἀντίτυπον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος· καὶ οἱ μεταλαμβάνοντες ἐκ τοῦ φαινομένου ἄρτου, πνευματικῶς τὴν σάρκα τοῦ κυρίου ἐσθίουσι· καὶ ὅτι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ χριστιανοὶ δέχονται τὸν παράκλητον, καὶ ἐνδύονται δύναμιν ἐξ ὕψους, καὶ πληροῦνται τῆς θεότητος, καὶ ὅτι συγκιρνᾶται ἡ ψυχὴ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· τοῦτο οὐκ ᾔδεισαν οἱ προφῆται καὶ βασιλεῖς, οὔτε ἀνέβη αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν. νῦν γὰρ οἱ χριστιανοὶ ἄλλως πλουτοῦσι, καὶ ἐπιποθοῦσιν εἰς τὴν θεότητα, ἀλλὰ καὶ τοιαύτην χαρὰν καὶ παράκλησιν ἔχοντες ὑπὸ φόβον καὶ τρόμον εἰσίν.

§. XIIX. *Interrogatio?*

Quo timore ac tremore?

§. XIIX. Ἐρώτησις.

Ὑπὸ ποῖον φόβον καὶ τρόμον;

Ἀπ-

Ἀπόκρισις.

Τῦ μὴ σφαλῆναι ἔν
, ἀλλὰ συμφωνεῖν τῇ
ριτι· ὥσπερ ἐὰν ἤ τις
ων θησαυρὸς, καὶ ὁδεύῃ
τόπους ἔνθα εἰσὶ λη-
· λοιπὸν, χαίρει μὲν
πλῦτον καὶ τὸν θη-
ρὸν, ὑπὸ φόβον δὲ
μήπως ἐπελθόντες οἱ
καὶ συλήσωσιν αὐτὸν,
ως βαστάζων εἰς τὰς
ρας αὐτῦ τὸ ἴδιον σῶ-
ὕτως ἐστίν· ἰδὺ γὰρ ἐν
φαινομένοις πάντες
ταξάμεθα, καὶ ἐσμὲν
οι καὶ ἀκλήμονες, καὶ
ωνίας σαρκικῆς ἐστε-
ένοι· λοιπὸν, ἴδε τὸ
α κεῖται εἰς εὐχήν·
έλυσιν εἰδεῖν οἱ ἀ-
φοὶ, εἰ ἄρα συν τῷ
ματι καὶ ὁ νῦς συμφω-
ὥσπερ ἐπὶ τὸ πλεῖστον
εχνῖται μετὰ κόσμον,
οἱ ἐργαστηριάρχαι ἔ-
ι τὸ σῶμα ἀποδεδε-
ον εἰς τὴν τέχνην,
ίως καὶ τὸν νῦν νυκτὸς
ἡμέρας. λοιπὸν σὺ
σκέψαι σεαυτὸν, ὅ-
τὸ σῶμα ξένον τῦ
μυ τύτυ, ἄρα ἔχεις
τὸν νῦν ἀλλότριον
τῦ αἰῶνος, καὶ ἐ
ῃ εἰς τὸν κόσμον;

Responsio.

Ne aberrent in aliquo, sed concordent gratiæ. Perinde ac si quis, qui habeat thesauros, & proficiscatur ad loca, vbi sunt latrones, gaudet quidem propter opes & thesaurum, sub metu nihilominus est, ne superuenientes latrones deprædentur se, & perinde est, ac si gestet manibus suum proprium corpus. Ecce enim, quoad ea, quæ oculis patent, omnes renuntiauimus, ac sumus peregrini, atq; inopes, carnalique societate priuati: quoad cetera vide, corpus ad orationem propendet; debent fratres attendere, num corpori mens quoque consonet: quemadmodum vtplurimum in mundo artifices, atque architectorum principes habent corpus deuinctum ad artem, itidem & animum noctu diuque. Tu ergo perpende teipsum, qui habes corpus peregrinum ab hoc mundo, num etiam habeas mentem alienam ab hoc seculo, ac non occupationibus mundi detinearis?

Quilibet enim fecularis, fiue miles, fiue mercator, vbi corpus habet, ibi quoque habet mentem deuinctam, ibique thefaurus eius eft. Scriptum enim eft: *Vbi thefaurus, ibi etiam cor.* Matth. VI, 21.

§. XIX. Reliquum eft, tuus animus quali thefauro fit intentus, an totus plane Deo nec ne? fin minus eft, exponatis mihi, quid impediat? Profecto fatanas & dæmones funt fpiritus nequam, qui detinent mentem atque animam fubuertunt. Verfutus enim eft diabolus, inftructus machinis, foribus tergeminis, ac vafritie multa, occupata tenet pafcua animæ atque cogitationes, nec permittit recte precari, & accedere ad Deum; quoniam ipfa natura particeps eft dæmonum, ac fpirituum nequitiæ; itidem angelorum ac Spiritus fancti: templum eft fatanæ, ac templum fancti Spiritus. Ceterum expendite animum veftrum fratres, cuiusnam eftis participes, angelorum an dæmonum? cuius

καὶ γὰρ ἕκαστος κοσμικὸς ἢ στρατιώτης, ἢ ἔμπορος, ὅπου ἔχει τὸ σῶμα, ἐκεῖ ἔχει τὸν νοῦν ἀποδεδεμένον, καὶ ἐκεῖ αὐτοῦ ἐστιν ὁ θησαυρός· γέγραπται γάρ, ὅπου ὁ θησαυρός, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία.

§. XIX. Λοιπὸν ὁ σὸς νοῦς εἰς ποῖόν ἐστι θησαυρόν; ἆρα ὅλος διόλου πρὸς τὸν Θεόν ἐστιν, ἢ οὔ; εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, ὀφείλετέ μοι εἰπεῖν, τί ἐστι τὸ ἐμποδίζον; πάντως πνεύματά εἰσι πονηρά, ὁ σατανᾶς, καὶ οἱ δαίμονες, κατέχοντες τὸν νοῦν, καὶ περισκελίζοντες τὴν ψυχήν. ὁ γὰρ πολύπλοκος διάβολος ἔχων μάγγανα, καὶ τρίθυρα καὶ ποικιλίαν πολλήν, κατέχει τὰς νομὰς τῆς ψυχῆς καὶ τοὺς λογισμούς, καὶ οὐκ ἐᾷ ὀρθῶς προσεύχεσθαι καὶ προσεγγίζειν Θεῷ, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φύσις κοινωνική ἐστι τῶν δαιμόνων καὶ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας· ὁμοίως καὶ ἀγγέλων, καὶ πνεύματος ἁγίου· ναός ἐστι τοῦ σατανᾶ, καὶ ναὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος. λοιπὸν ἐπισκέψασθε τὸν νοῦν ὑμῶν, ἀδελφοί, τίνος ἐστὲ κοινωνοί, ἀγγέλων, ἢ δαιμόνων; τίνος ἐστὲ

ἐστὶ ναὸς, οἰκητήριον Θεοῦ, ἢ διαβόλου; ἡ καρδία ποίου θησαυροῦ μεμέστωται τῆς χάριτος, ἢ τοῦ σατανᾶ; ὥσπερ οὖν οἰκίαν μεμεστωμένην δυσωδίας καὶ κοπρίας, χρὴ ταύτην καθαρισθῆναι τὸ ὅλον, καὶ κοσμηθῆναι, καὶ πληρωθῆναι πάσης εὐωδίας καὶ θησαυρῶν, ὥσπερ πνεῦμα ἅγιον ἐλθεῖν ἀντὶ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἐπαναπαῆναι εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν.

templum & domicilium estis, Dei an diaboli? cor quali thesauro sit repletum, gratiæ an satanæ? Velut igitur domus cum referta est graueolentia ac stercore, conuenit illam penitus purgari atque exornari, ac repleri quauis fragrantia & thesauris; vt Spiritus sanctus veniat pro satana, ac requiescat in animis christianorum.

§. XX. Πλὴν οὐκ εὐθὺς τὶς ἀκούσας λόγον Θεοῦ, ἤδη γέγονε τοῦ ἀγαθοῦ μέρους· εἰ γὰρ ἅμα τῷ ἀκοῦσαι, ἐγίγνετο τοῦ ἀγαθοῦ μέρους, οὐκέτι ἂν ἦσαν ἀγῶνες, ἢ καιροὶ πολέμων, ἢ δρόμος· ἀλλ' ἀκαμάτως, εἰ μόνον ἤκουσεν, ἦλθεν ἂν εἰς κατάπαυσιν, καὶ τὰ τέλεια μέτρα· οὐχ οὕτως δέ ἐστι τὰ πράγματα· περιαίρεις γὰρ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτο λέγων, καὶ τὴν ἀντίπαλον δύναμιν οὐ λέγεις εἶναι παλαίουσαν τῷ νῷ· ἡμεῖς δὲ τοῦτο φαμὲν, ὅτι ὁ ἀκούων λόγον, ἔρχεται εἰς κατάνυξιν, καὶ μετὰ τοῦτο ὑποστειλάσης τῆς χάριτος κατ' οἰκονο-

§. XX. Verum enimuero, non statim audito verbo Dei, aliquis fit bonæ partis. Si enim simul audiendo efficeretur partis bonæ, nequaquam exstitissent certamina, aut occasiones bellorum, aut cursus; sed sine labore, modo audisset, peruenisset ad quietem ac gradum perfectum. Nequaquam autem ita res se habet. Tollis enim voluntatẽ hominis, dum hoc asseris, & reluctantem facultatem esse negas, quæ repugnet animo. Nos autem hoc asserimus, eum qui verbum audit, venire in compunctionem; ac postea, subducente se gratia, per dispensationem ad emolu-

mentum hominis, ingredi in exercitationem ac disciplinam militarem; tum luctam committere, ac certamen inire aduersus satanam, ac multo cursu & certamine reportata victoriæ palma, euadere christianum. Si quis enim ex auditu solum, absque vllo labore efficeretur bonæ partis, etiam qui theatrica pompa gaudent, & scortatores omnes, ingressuri sunt in regnum ac vitam: at nemo eis largietur eam absque labore

Matth. VII, 14. ac pugna, siquidem *angusta est ac afflictionis plena via*; per ipsam asperam viam transire, tolerare & affligi oportet, & sic ingredi vitam.

§. XXI. Si enim absque labore prospero successu vti licuisset, non amplius lapis offensionis ac petra scandali esset christianismus; nec fides & infidelitas. Constituis insuper quoque hominem deuinctum, immutabilem tum ad bonum, tum ad malum. Etenim ei, qui mutari potest in vtramque partem, lex data est; ei nimirum, qui libe-

μίαν πρὸς τὸ συμφέρειν τοῦ ἀνθρώπου εἰσέρχεται εἰς γυμνασίαν καὶ παιδείαν πολέμου, καὶ ποιεῖ πάλην καὶ ἀγῶνα πρὸς τὸν σατανᾶν, καὶ μετὰ πολλοῦ δρόμου καὶ ἀγῶνος ἀποφέρεται τὰ νικητήρια, καὶ γίνεται χριστιανός. εἰ γάρ τις ἀκούων μόνον, ἀκαμάτως ἐγίνετο τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ οἱ θεατρικοὶ, καὶ οἱ πόρνοι πάντες μέλλουσιν ἀπελθεῖν εἰς βασιλείαν καὶ ζωήν· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτοῖς δώσει ταύτην ἄνευ καμάτου καὶ ἀγῶνος, ἐπειδὴ στενή ἐστι καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, δι' αὐτῆς δὲ τραχείας ὁδοῦ καὶ διοδεῦσαι χρὴ, καὶ ὑπομεῖναι, καὶ θλιβῆναι, καὶ οὕτως εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν.

§. XXI. Εἰ γὰρ ἄνευ καμάτου ἦν κατορθῶσαι, οὐκέτι λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου ἦν ὁ χριστιανισμὸς, οὔτε πίστις καὶ ἀπιστία, ποιεῖς δὲ λοιπὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον δετὸν, ἄτρεπτον εἰς τὸ ἀγαθόν τε καὶ κακόν. τοῦ γὰρ δυναμένου τραπῆναι εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη, νόμος δέδοται, τῷ ἔχοντι τὸ αὐτε-

ξούσιον

ξούσιον ποιῆσαι πόλεμον πρὸς τὴν ἐναντίαν δύναμιν· δετῇ γὰρ φύσει νόμος οὐ κεῖται· οὔτε γὰρ ὁ ἥλιος, οὔτε ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ νενομοθέτηνται. ἐπειδὴ τὰ κτίσματα δετῆς εἰσι φύσεως· ὅθεν οὔτε τιμῇ, οὔτε κολάσει ὑπόκεινται· ἡ γὰρ τιμὴ καὶ ἡ δόξα ἡτοίμασται τῷ τρεπομένῳ εἰς τὸ ἀγαθόν· πάλιν δὲ ἡ γέεννα καὶ ἡ κόλασις ταύτῃ τῇ τρεπτῇ φύσει ἡτοίμασται, τῇ δυναμένῃ ἀποφυγεῖν τὸ κακὸν, καὶ ῥέψαι εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ δεξιὸν μέρος. ἰδοὺ λέγεις αὐτὸν δετῆς φύσεως· λοιπὸν, τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον οὐ ποιεῖς ἄξιον ἐπαίνου· ὁ γὰρ ἀπὸ φύσεως χρηστὸς καὶ ἀγαθὸς, οὐκ ἔστιν ἐπαίνου ἄξιος, εἰ καὶ ἐπιθυμητός ἐστιν· οὐ γὰρ ἐπαινετὸν, εἰ καὶ ἐπιθυμητὸν, τὸ μὴ προαιρέσει ἀγαθόν· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ἐπαίνου ἄξιος, ὁ ἰδίᾳ σπουδῇ μετὰ ἀγῶνος καὶ πάλης ἐπανελόμενος τὸ ἀγαθὸν αὐτεξουσίου προαιρέσεως·

§. XXII. ὥσπερ ὅταν ἡ

rum arbitrium habet, vt bellum gerat aduersus contrariam potestatem. Deuinctæ enim naturæ lex non imponitur: neque enim sol, neque cœlum aut terra lege tenentur: quia creaturæ sunt ligatæ naturæ; vnde nec præmio, nec supplicio subiacent. Honor enim & gloria præparata est ei, quod conuerti potest ad bonum: e diuerso vero gehenna & supplicium eidem mutabili naturæ præparatum est, quæ nempe potest euitare malum, ac vergere ad bonam & dextram partem. Ecce asseris eum ligatæ naturæ: bonum ergo virum non constituis laude dignum. Qui enim a natura mansuetus ac bonus est, non erit laude dignus, quamuis sit desiderabilis. Non enim laudabile, licet desiderabile, quod non est ex proposito bonum. Ille enim laude dignus est, qui proprio studio non absque certamine ac pugna amplectitur quod bonum est, libera arbitrii voluntate ductus.

§. XXII. Perinde ac si sit

acies Persarum, atque acies Romanorum, atque prodeant ex iis pennati adolescentes duo, viribus æquales, qui luctu contendant; ita aduersaria potestas & mens æquas vires obtinent aduersus se invicem: ac parem facultatem habet satanas adhortandi & alliciendi animam ad voluntatem suam, atque anima e diuerso pugnam habet, vt contradicat, & in nulla re ei obsequatur. Exhortatione enim excitari possunt ambæ facultates, tum ad bonum, tum ad malum, non tamen compelli. Huic igitur liberæ electioni datur diuina remuneratio, potestque dimicando sumere arma de cœlo, atque eorum beneficio eradicare ac superare peccatum. Contradicere enim peccato potest quidem anima: sine Deo vero superare aut exstirpare vitium nequit. Verum qui asserunt, peccatum esse velut strenuum gigantem, animam vero velut pusillum, perperam dicunt. Si enim adeo essent res dissi-

παρεμβολὴ Περσῶν καὶ παρεμβολὴ Ῥωμαίων, ἐξέλθωσιν ἀπ' αὐτῶν πτερωτοὶ δύο νεανίσκοι ἰσοδυναμοῦντες, καὶ ποιήσωσι πάλην· οὕτως ἀντίπαλος δύναμις καὶ ὁ νοῦς ἔχουσι τὸ ἰσόῤῥοπον κατ' ἀλλήλων· καὶ τὴν ἰσοδυναμίαν ἔχει ὁ σατανᾶς τοῦ προτρέπεσθαι καὶ κολακεύειν τὴν ψυχὴν εἰς τὸ ἴδιον θέλημα· καὶ ἡ ψυχὴ πάλιν ἔχει τοῦ ἀντιλέγειν, καὶ μηδενὶ αὐτῷ ὑπακούειν. προτρέπονται γὰρ μόναι αἱ ἀμφότεραι δυνάμεις τοῦ τε κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, οὐκ ἀναγκάζουσι· τῇ ἐν τοιαύτῃ προαιρέσει δίδοται θεία ἀντίληψις, καὶ δύναται τὰ ὅπλα λαβεῖν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ δι' αὐτῶν ἐκριζῶσαι καὶ νικῆσαι τὴν ἁμαρτίαν· τὸ μὲν γὰρ ἀντιλέγειν τῇ ἁμαρτίᾳ δύναται ἡ ψυχὴ, ἄνευ δὲ Θεοῦ νικῆσαι ἢ ἐκριζῶσαι τὸ κακὸν οὐ δύναται· οἱ δὲ λέγοντες τὴν ἁμαρτίαν εἶναι ὡς γίγαντα γενναῖον, καὶ τὴν ψυχὴν ὡς παιδίον, κακῶς λέγουσιν· εἰ γὰρ οὕτως ἐστὶ τὰ πράγματα ἀνό-

μοια,

...ια, ὡς γίγας ἡ ἁμαρτία, καὶ ὡς παιδίον ἡ ψυχή, ἄδικος ὁ νομοθέτης, ...μον δεδωκὼς τῷ ἀνθρώπῳ ποιεῖν πάλην πρὸς ... σατανᾶν.

§. XXIII. Οὗτος δέ ...ι ὁ θεμέλιος τῆς πρὸς ...ὸν ὁδοῦ, τὸ ἐν ὑπομονῇ ...ῇ, ἐν ἐλπίδι, ἐν ταπεινοφροσύνῃ, ἐν πτωχείᾳ ...ύματος, ἐν πρᾳότητι ...οδεύειν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, καὶ διὰ τούτων κτήσασθαι δύναται τις τὴν δικαιοσύνην ἐν ἑαυτῷ. λέγομεν δὲ δικαιοσύνην, ...ὸν τὸν κύριον· αὗται γὰρ αἱ ἐντολαὶ οὕτως προστάττουσαι, ὥσπερ μίλιά εἰσι στῆλαι καὶ σημεῖα τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ, ἀγούσης εἰς τὴν ἐπουράνιον πόλιν τοὺς διοδεύοντας· λέγει γάρ, μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, μακάριοι οἱ πραεῖς, μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· τοῦτον εἶπε χριστιανισμόν. εἰ δέ τις ταύτῃ τῇ ὁδῷ οὐ διοδεύει, ἀνοδίᾳ πεπλάνηται κακῷ θεμελίῳ κέχρηται. δόξα τοῖς οἰκτιρμοῖς πατρός, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

miles, vt peccatum ſit velut gigas, anima vero velut puſillus, iniquus eſſet legislator, qui legem tulit homini, vt pugnam ineat aduerſus ſatanam.

§. XXIII. Hoc autem eſt fundamentum viæ ad Deum deducentis, in tolerantia multa, in ſpe, in humilitate, in paupertate ſpiritus, in manſuetudine viam vitæ peragrare; & horum beneficio quis obtinere poteſt iuſtitiam in ſeipſo: dicimus autem iuſtitiam, ipſum Dominum. *Ierem. XXIII, 6.* Hæc enim mandata, quæ hunc in modum præcipiunt, ſunt tanquam lapides miliares fixi, & ſigna regiæ viæ, deducentis ad cœleſtem ciuitatem inambulantes. Inquit enim: *Beati pauperes ſpiritu; Beati mites; Beati miſericordes; Beati pacifici.* *Matth. V, 3. ſeq.* Hunc dicito eſſe chriſtianismum. Si vero quis hac via non inambulet, per deuia errat, malo fundamento vſus. Gloria miſerationibus Patris, & Filii, & Spiritus ſancti in ſecula. Amen.

HOMILIA XXVIII.

Describit ac deplorat hæc Homilia calamitatem animæ, in qua propter peccatum non habitat Christus. Et de Ioanne baptista, quod inter natos mulierum nullus eo sit maior.

§. I.

QVemadmodum olim DEVS infensus Iudæis tradidit Ierusalem in spectaculum hostibus, & dominati sunt in eos, qui oderant illos, nec erat amplius ibi festum, neque oblatio: sic etiam iratus animæ, propter transgressionem mandati, tradidit eam hostibus, dæmonibus & affectionibus: qui cum sic seduxissent eam, penitus eam deformarunt: nec amplius illic erat festum, nec incensum, nec oblatio per eam DEO offerebatur, repletis in viis insignibus eius diris feris, ac reptilibus spiritibus in ea diuersantibus. Et quemadmodum do-

ΟΜΙΛΙΑ κη'.

Διαγράφει καὶ ἀποδύρεται αὐτὴ ἡ ὁμιλία τὴν ξυμφορὰν τῆς ψυχῆς, ὅτι διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὁ κύριος οὐκ οἰκεῖ ἐν αὐτῇ. Καὶ περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ὅτι οὐδεὶς ἐν γεννητοῖς γυναικῶν αὐτοῦ μείζων ἐστί.

§. I.

ΩΣπερ ὀργισθεὶς ὁ Θεὸς ποτὲ Ἰουδαίοις, παρέδωκε τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ περιφανὲς ἐχθροῖς, καὶ ἐκυρίευον αὐτῶν οἱ μισοῦντες αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἦν ἔτι ἐκεῖ ἑορτὴ, οὔτε προσφορά· οὕτω καὶ τῇ ψυχῇ ὀργισθεὶς, διὰ τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς, παρέδωκεν αὐτὴν τοῖς ἐχθροῖς, δαίμοσί τε καὶ πάθεσι· καὶ οὕτω πλανήσαντες αὐτὴν, τελείως ἠφάνισαν, καὶ οὐκέτι ἐν ἐκείνῃ οὔτε ἑορτὴ, οὔτε θυμίαμα, οὔτε προσφορὰ δι' αὐτῆς τῷ Θεῷ ἀναπεμπομένη· πληρωθεισῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν γνωρισμάτων αὐτῆς θηρίων δεινῶν, καὶ ἑρπετῶν πνευμάτων πονηρίας ἐν αὐτῇ καταλυόντων· καὶ ὥσπερ οἶκος

οἶκος, ἐὰν μὴ ἔχῃ τὸν δεσπότην κατοικοῦντα, σκότος, καὶ ἀτιμίαν, καὶ ὕβριν ἐνδύεται, καὶ ῥυπαρίας καὶ κοπριῶν ἐμπέπλησται· οὕτω καὶ ψυχὴ ἡ μὴ ἔχουσα τὸν δεσπότην αὐτῆς μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐν ἑαυτῇ χορεύοντα, σκότους ἁμαρτίας, καὶ αἰσχύνης παθῶν, καὶ πάσης ἀτιμίας ἐμπίμπλαται.

§. II. Οὐαὶ ὁδῷ, ἐὰν μηδεὶς ἐν αὐτῇ περιπατῇ, μήτε ἀκούῃ ἐν αὐτῇ φωνῆς ἀνθρώπου· ὅτι καταλυτήριον θηρίων τυγχάνει· οὐαὶ ψυχῇ, ὁπόταν μὴ ὁδεύῃ ἐν αὐτῇ ὁ κύριος, καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ φεύγῃ ἐξ αὐτῆς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας θηρία. οὐαὶ οἰκίᾳ, ὁπότε ὁ δεσπότης οὐκ οἰκεῖ ἐν αὐτῇ. οὐαὶ γῇ, ὁπότε μὴ ἔχει τὸν ἐργαζόμενον αὐτὴν γεωργόν· οὐαὶ πλοίῳ, ὁπόταν μὴ ἔχῃ τὸν κυβερνήτην, ὅτι ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ σάλου τῆς θαλάσσης φερόμενον ἀπόλλυται· οὐαὶ ψυχῇ, ὁπόταν μὴ ἔχῃ τὸν ἀληθινὸν κυβερνήτην Χριστὸν ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐν τῇ θαλάσσῃ τῆς πικρίας τοῦ σκότους τυγχάνουσα, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου τῶν παθῶν κυματου-

mus, ſi careat Domino inhabitante, tenebras, probrum ac contumeliam induit, ſordibusque ac ſtercore repletur; ſic quoque anima deſtituta Domino ſuo, cum angelis in ſe tripudiante, tenebris peccati, turpitudine affectionum atque omni ignominia repletur.

§. II. Væ viæ, ſi nemo in ea ambulet, nec audiat in ea vocem hominis! quia receptaculum eſt beſtiarum. Væ animæ, ſi non ambulet in ea Dominus, atque voce ſua fuget ex ea ſpirituales nequitiæ beſtias! Væ domui, ſi non dominus eam inhabitet! Væ terræ, ſi caruerit, qui exerceat eam, colono! Væ naui, ſi deſtituatur gubernatore, quoniam fluctibus & tempeſtate maris iactata perit! Væ animæ, cum verum gubernatorem Chriſtum in ſe non habuerit, quoniam in acerbo tenebrarum mari degens, & fluctibus affectionum quaſ-

sata, atque a spiritibus nequam, velut hiemali tempestate iactata, tandem interitum consequitur. Væ animæ, si caruerit, qui excolat illam diligenter, Christo, vt bonos fructus Spiritus producere possit! quia cum sit deserta, spinis ac tribulis plena, tandem exustionem ignis pro fructu producit ac consequitur. Væ animæ, si non habuerit Dominum suum Christum in se habitantem! quia cum sit deserta, ac fœtore affectionum scateat, diuersorium existit vitiorum.

§. III. Quemadmodum enim colonum, si accingat se ad excolendam terram, oportet instrumenta atque indumenta ad culturam accommoda sumere: ita Christus, rex ille cœlestis ac verus agricola, veniens ad desolatam per vitium humanitatem, assumto corpore, ac pro instrumento crucem portando, excoluit animam desertam, & ex ea decerpsit spinas & tribulos prauorum spirituum, & lolia peccati euulsit,

μένη, καὶ ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων χειμαζομένη, τὸ τέλος ἀπώλειαν κτᾶται. Οὐαὶ ψυχῇ, ὁπόταν μὴ ἔχῃ τὸν ἐργαζόμενον αὐτὴν ἐπιμελῶς Χριστόν, ἵνα καρποὺς ἀγαθοὺς τοῦ πνεύματος ἐνεγκεῖν δυνηθῇ, ὅτι ἔρημος οὖσα, καὶ ἀκανθῶν καὶ τριβόλων μεστὴ, τὸ τέλος καύσεως πυρὸς καρποῦται. Οὐαὶ ψυχῇ ὁπόταν μὴ ἔχῃ τὸν δεσπότην αὐτῆς Χριστὸν ἐν ἑαυτῇ κατασκηνοῦντα, ὅτι ἔρημος οὖσα καὶ δυσωδίας παθῶν ἐμπεπλησμένη καταλυτήριον κακίας τυγχάνει.

§. III. Ὥσπερ γὰρ γεωργὸς ἐπὰν παρασκευάσηται ἐργάσασθαι τὴν γῆν, δεῖ τὰ ἐργαλεῖα καὶ ἄμφια πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβεῖν· οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς ὁ ἐπουράνιος καὶ ἀληθινὸς γεωργὸς, ἐλθὼν πρὸς τὴν ἐρημωθεῖσαν ὑπὸ τῆς κακίας ἀνθρωπότητα, ἐνδυσάμενος τὸ σῶμα καὶ ἀντὶ ἐργαλείου τὸν σταυρὸν βαστάσας, εἰργάσατο τὴν ἔρημον ψυχήν· καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς τὰς ἀκάνθας καὶ τριβόλους τῶν πονηρῶν πνευμάτων, καὶ τὰ ζιζάνια τῆς ἁμαρτίας ἐξέτιλε,

καὶ

ἢ πάντα χόρτον ἁμαρτημάτων αὐτοῦ πυρὶ κατέκαυσε· καὶ οὕτως ἐργασάμενος αὐτὴν τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ, ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ τὸν πάγκαλλιστον παράδεισον τοῦ πνεύματος, πάντα καρπὸν ἡδὺν καὶ ἐπιθυμητὸν φέροντα ὡς δεσπότῃ Θεῷ.

§. IV. Καὶ ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ τριημέρου σκότους γενομένου, οὐκ ἔβλεπεν υἱὸς πατέρα, οὔτε ἀδελφὸς ἀδελφὸν, οὔτε φίλος γνήσιον φίλον, τοῦ σκότους καλύψαντος αὐτούς· οὕτω τοῦ Ἀδὰμ παραβάντος τὴν ἐντολὴν, καὶ πεσόντος ἀπὸ τῆς προτέρας δόξης, καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου γενόντος, καὶ τοῦ καλύμματος τοῦ σκότους ἐλθόντος ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου Ἀδὰμ τοῦ κυρίου, οὐκ ἔβλεπε τὸν ἀληθινὸν πατέρα τὸν ἐπουράνιον καὶ τὴν ἀγαθὴν καὶ χρηστὴν μητέρα τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, καὶ τὸν γλυκὺν καὶ ποθούμενον ἀδελφὸν τὸν κύριον, καὶ τοὺς φίλους καὶ γνησίους ἀγγέλους ἁγίους, μεθ' ὧν ἔχαιρε χορεύων καὶ ἑορτάζων·

atque omne fœnum peccatorum eius igni combussit: cumque sic exercuisset illam ligno crucis, plantauit in ea pulcherrimum hortum Spiritus, omnis generis suauissimum & gratissimum fructum Deo velut Domino producentem.

§. IV. Et sicut in Ægypto, triduis tenebris factis, non videbat filius patrem, nec frater fratrem, nec amicus sincerum ac germanum amicum, tenebris obuelantibus eos: sic postquam Adamus transgressus est mandatum, & a pristina gloria excidit, ac spiritui mundi obnoxius est factus, velamine quoque tenebrarum veniente in animam eius, ipsius culpa, vel vsque ad postremum Adamum, nempe Dominum, non videbat verum patrem cœlestem, bonam ac benignam matrem, gratiam Spiritus; dulcem ac desideratum fratrem, Dominum; amicos & germanos, sanctos angelos, quibus cum gaudebat tripudians, & festa celebrans.

Non ſolum autem vsque ad poſtremum Adamum; ſed etiamnum hi, quibus non eſt exortus ſol iuſtitiæ Chriſtus, quorumque oculi animæ non ſunt aperti, a vero lumine illuminati, ſub iisdem adhuc hærent tenebris peccati, eadem voluptatum agente vi præditi, eidem ſupplicio ſubiecti, oculos, qui patrem videant, nondum conſecuti.

§. V. Hoc enim quilibet perſpectum habere debet, eſſe oculos interiores horum oculorum, & interiorem auditum huius auditus. Et quemadmodum hi oculi ſenſibiliter conſpiciunt ac cognoſcunt faciem amici aut dilecti: ſic quoque pretioſæ ac fidelis animæ oculi ſpiritualiter illuminati diuino lumine, intuentur ac cognoſcunt verum amicum, ſuauiſſimum, multisque votis deſideratum ſponſum Dominum, & quidem illuminata anima a Spiritu adorando. Quæ ſic intellectu conſpiciens deſideratam ac ſo-

οὐ μόνον δὲ ἕως τοῦ ἐσχάτου Ἀδὰμ, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἐφ' οὓς οὐκ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστὸς, καὶ ὧν οὐκ ἠνοίγησαν οἱ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοὶ, ἀπὸ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς φωτισθέντες, ὑπὸ τὸ αὐτὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας ἔτι τυγχάνουσι, τὴν αὐτὴν τῶν ἡδονῶν ἐνέργειαν ἔχοντες, τῇ αὐτῇ τῇ τιμωρίᾳ ὑποκείμενοι, ὀφθαλμοὺς βλέποντας τὸν πατέρα μηδέπω ἔχοντες.

§. V. Τοῦτο γὰρ ὀφείλει γινώσκειν ἕκαστος, ὅτι εἰσὶν ὀφθαλμοὶ ἐνδότεροι ὀφθαλμῶν τούτων, καὶ ἔστιν ἀκοὴ ἐνδοτέρα τῆς ἀκοῆς ταύτης· καὶ ὥσπερ οὗτοι οἱ ὀφθαλμοὶ αἰσθητῶς βλέπουσι καὶ καταγινώσκουσι τὸ πρόσωπον τοῦ φίλου, ἢ τοῦ ἀγαπητοῦ· οὕτως καὶ οἱ τῆς ἀξίας καὶ πιστῆς ψυχῆς ὀφθαλμοὶ πνευματικῶς φωτισθέντες φωτὶ θεϊκῷ, βλέπουσι καὶ καταγινώσκουσι τὸν ἀληθινὸν φίλον, καὶ γλυκύτατον, καὶ πολυπόθητον νυμφίον τὸν κύριον, καταλαμπομένης τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ προσκυνητοῦ πνεύματος· καὶ οὕτω βλέπουσα νοερῶς τὸ ἐπιθυμητὸν καὶ μό-

ἀνεκλάλητον κάλλος
ἔρωτα θεῖον τιτρώσκε-
ται· καὶ εἰς πάσας ἀρε-
ς τοῦ πνεύματος κα-
θύνεται, καὶ οὕτως
ειρον καὶ ἀνέκλειπτον
ται ἀγάπην, πρὸς τὸν
αὐτῆς ποθούμενον
ίον. τί τοίνυν μακα-
τερον τῆς ἀϊδίου φω-
ἐκείνης Ἰωάννου, δεικ-
ντος πρὸ ὀφθαλμῶν
κύριον λέγοντος, ἴδε
μνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων
ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου·

§. VI. Ἀληθῶς, ἐν
ητοῖς γυναικῶν οὐδεὶς
ζων Ἰωάννου τοῦ βαπτι-
· πλήρωμα γὰρ πάν-
τῶν προφητῶν τυγ-
ει· καὶ πάντες μὲν
πεφητεύκασι περὶ τοῦ
ίου, μήκοθεν δεικνύ-
τες αὐτὸν παραγινό-
μενον· αὐτὸς δὲ προφη-
ων περὶ τοῦ σωτῆρος,
κνυε παρ' ὀφθαλ-
ς πᾶσι, βοῶν καὶ λέ-
ν, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ.
α καὶ καλὴ ἡ φωνὴ
δεικνύοντος τὸν ὑπ'
κηρυσσόμενον; μεί-
Ἰωάννου ἐν γεννητοῖς
αικῶν οὐδείς· ὁ δὲ
ρότερος ἐν τῇ βασι-
τῶν οὐρανῶν, μείζων
ῦ ἐστιν. οἱ ἄνωθεν
τοῦ θεοῦ γεννηθέντες

lam inenarrabilem pulchritudinem, amore diuino sauciatur, atque ad omnes virtutes Spiritus dirigitur, atque adeo immensam & perpetuam consequitur dilectionem, erga sæpius a se desideratum sponsum. Quid igitur beatius æterna voce illa Ioannis, monstrantis ob oculos Dominum, ac dicentis? *Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* *Ioh. I, 29.*

§. VI. Reuera *inter natos mulierum nullus maior Ioanne baptista.* *Matth. XI, 11.* Complementum enim est omnium prophetarum. Et omnes quidem vaticinati sunt de Domino, procul monstrantes eum venturum. Ipse vero de Saluatore prophetans, commonstrabat ante omnium oculos, clamans ac dicens: *Ecce agnus Dei!* *Ioh. I, 29.* Quid erat suauis ac præclara vox recta monstrantis eum, quem prædicabat? *Maior Ioanne inter eos qui nascuntur e mulieribus nullus; qui autem minor est in regno cælorum, maior est illo.* *Matth. XI, 11.* Qui desuper ex Deo nati sunt

apoſtoli & primitias Spiritus paracleti acceperunt: hi ſiquidem, vt vna iudices eſſent, ac in eodem throno ſederent, digni reputati ſunt: hi redemtores hominum facti ſunt. Inuenis eos diuidentes mare prauarum poteſtatum, atque educentes fideles animas. Inuenis eos colonos, vineam animæ excolentes. Inuenis eos paranymphos, deſponſantes animas Chriſto. *Deſpondi enim*, inquit, *vos vni viro.* Inuenis eos largientes vitam hominibus, & ſummatim inuenis eos variis ac diuerſis modis miniſtrantes Spiritui. Hic igitur eſt ille paruus, qui maior eſt Ioanne baptiſta.

2. Cor. XI, 2.

§. VII. Quemadmodum enim agricola iugum boum dirigens excolit terram: eodem quoque modo Dominus Ieſus, præclarus ac verus agricola, binos apoſtolos copulans, emiſit eos, cum illis excolens terram audientium ac vere credentium. Ceterum hoc quoque dictu di-

ἀπόστολοι, οἱ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ παρακλήτου πνεύματος λαβόντες· οὗτοι γὰρ συνδικασταὶ καὶ σύνθρονοι κατηξιώθησαν γενέσθαι, οὗτοι λυτρωταὶ τῶν ἀνθρώπων γεγόνασιν. εὑρίσκεις αὐτοὺς σχίζοντας θάλασσαν δυνάμεων πονηρῶν, καὶ διαγαγόντας ψυχὰς πιστευούσας. εὑρίσκεις αὐτοὺς γεωργοὺς τὴν ἄμπελον τῆς ψυχῆς ἐργαζομένους· εὑρίσκεις αὐτοὺς παρανύμφους, νυμφεύοντας ψυχὰς Χριστῷ· ἡρμοσάμην γάρ, φησιν, ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρί· εὑρίσκεις αὐτοὺς διδόντας ζωὴν τοῖς ἀνθρώποις· καὶ ἁπαξαπλῶς εὑρίσκεις αὐτοὺς πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως διακονοῦντας τῷ πνεύματι. οὗτος οὖν ἐστιν ὁ μικρὸς ὁ μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ·

§. VII. Ὥσπερ γὰρ ὁ γεωργὸς ζεῦγος βοῶν κατέχων, ἐργάζεται τὴν γῆν· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ κύριος Ἰησοῦς, ὁ καλὸς καὶ ἀληθινὸς γεωργός, δύο ἀποστόλους ζεύξας, ἀπέστειλεν αὐτοὺς μετ᾽ αὐτῶν ἐργαζόμενος τὴν γῆν τῶν ἀκουόντων, καὶ ἐν ἀληθείᾳ πιστευόντων, πλὴν καὶ τοῦτο εἰπεῖν ἄξιον,

…ον, ὡς οὐκ ἐν λόγῳ μό-
…ν ἀκοῆς ἡ βασιλεία τοῦ
…οῦ, καὶ τὸ τῶν ἀποστόλων
…ήρυγμα, ὡς ἄν τις εἰ-
…ὺς λόγους καὶ ἑτέροις ἐκ-
…ηγούμενος, ἀλλ' ἐν
…υνάμει καὶ ἐνεργείᾳ
…νεύματος ἡ βασιλεία
…υγχάνει. ταῦτα γὰρ πε-
…όνθασι καὶ Ἰσραηλιτῶν
…αῖδες, μελετῶντες τὰς
…ραφὰς ἀεί, καὶ περὶ τοῦ
…υρίου οὐδὲν τὴν μελέ-
…ην ἔχοντες, καὶ τὴν ἀ-
…λήθειαν αὐτὴν μὴ δε-
…άμενοι, ἑτέροις τὴν αὐ-
…ὴν κληρονομίαν ἀπέ-
…ντο· οὕτως καὶ οἱ λόγους
…οῦ πνεύματος διηγούμε-
…οι ἑτέροις, αὐτοὶ τὸν λό-
…ον ἐν δυνάμει μὴ κεκτη-
…μένοι, ἄλλοις ἀποδίδονται
…ὴν κληρονομίαν. δόξα
…ατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύ-
…ματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀ-
…μήν.

gnum eſt, non in ſolo verbo auditus regnum Dei, & apoſtolorum prædicationem eſſe, veluti ſi quis dicendi facultate polleat, atque apud alios peroret; ſed in virtute atque efficacia Spiritus regnum conſiſtere. Hæc enim obtigerunt quoque Iſraelitarum filiis, continuo meditantibus ſcripturas, vtpote qui de Domino meditationem ſuſcipiebant, ipſam vero hæreditatem aliis tradebant: ita qui ſermones Spiritus aliis enarrant, cum ipſi verbum in virtute non poſſideant, aliis tradunt hæreditatem. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto in ſecula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ κθ'.

Κατὰ διττὸν τρόπον τὰς
…οικονομίας τῆς χάριτος
…εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρω-
…πίνων ἐξεργάζεται ὁ
Θεός, μέλλων τῆς αὐτῆς
…καρποὺς ἐν δικαίῳ κρί-
ματι πάλιν ἀπαιτῆ-
σαι.

HOMILIA XXIX.

Duplici ratione diſpenſationem gratiæ in genus humanum exercet Deus, fructus eius iuſto iudicio iterum repetiturus.

§. I.

SApientia Dei, cum sit infinita & incomprehensibilis, incomprehensibili & imperuestigabili modo dispensationes gratiæ erga genus humanum varie exercet, ad liberam arbitrii voluntatem probandam, vt manifestentur, qui ex toto corde Deum diligunt, atque omne periculum ac laborem eius causa sustinent. Quos enim præoccupant charismata, ac Spiritus sancti dona, hi quamprimum accesserunt cum fide & postulatione, absque labore, sudore & fatigatione interdum in mundo degunt. Insuper largitur gratiam illam Deus non otiose, non frustra, neque fortuito; sed arcana quadam & incomprehensibili sapientia ad probandam intentionem ac liberam arbitrii voluntatem eorum, qui statim diuinam gratiam consequuntur, an perceperint beneficium, & sibi præstitam benignitatem ac dulcedinem Dei, iuxta pro-

§. I.

Ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἄπειρος καὶ ἀκατάληπτος οὖσα, ἀκαταλήπτως καὶ ἀνεξιχνιάστως τὰς οἰκονομίας τῆς χάριτος εἰς τὸ γένος τῆς ἀνθρωπότητος ἐξεργάζεται ποικίλως, πρὸς τὴν τοῦ αὐτεξουσίου θελήματος δοκιμασίαν, ὥστε φανερωθῆναι τοὺς ἐξ ὅλης καρδίας ἀγαπῶντας αὐτὸν, καὶ πάντα κίνδυνον καὶ πόνον διὰ τὸν Θεὸν ὑπομένοντας· οὓς μὲν γὰρ προαπαντῶσι τὰ χαρίσματα, καὶ τὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος δωρήματα, εὐθὺς ἅμα τῷ προσελθεῖν μετὰ πίστεως καὶ αἰτήσεως, ἄνευ καμάτων καὶ ἱδρώτων καὶ πόνων εἰσὶν ὅτε ἐν τῷ κόσμῳ τυγχάνουσιν· ἔτι δίδωσι τὴν χάριν ὁ Θεὸς, οὐκ ἀργῶς, οὐδὲ ἀκαίρως, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ σοφίᾳ τινὶ ἀῤῥήτῳ, καὶ ἀκαταλήπτῳ, εἰς τὸ δοκιμασθῆναι τὴν προαίρεσιν, καὶ τὸ αὐτεξούσιον θέλημα τῶν ταχέως ἐπιτυγχανόντων τῆς θείας χάριτος, εἰ ᾐσθάνοντο τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς γενομένης χρηστότητος, καὶ γλυκύτητος τοῦ Θεοῦ, κατὰ ἀναλογι-

portionem gratiæ absque propriis laboribus oblatæ; qua digni habiti, debent studium, cursum, conatum ac fructum dilectionis a voluntate & proposito profectum, demonstrare, ac retributionem charismatum rependere, hoc est, se totos dilectioni Domini addictos dedere, ipsius voluntatem solam peragere, & ab omni carnali concupiscentia penitus recedere.

§. II. Quibus vero, quamvis secesserint a mundo, & renuntiarint huic seculo secundum euangelium, atque assidue in continuatione precum, ieiunii, diligentiæ, reliquarumque virtutum perseverarint, non statim Deus concedit gratiam, requiem & exultationem Spiritus, longanimitate erga eos vsus, donumque retinens: nec quoque hoc otiose, neque intempestiue, neque fortuito facit, sed secreta quadam sapientia ad probandam liberi arbitrii voluntatem, vt videat, an fidelem ac veracem reputent Deum, qui pollici-

tus sit, se daturum petentibus, ac pulsantibus apperturum ianuam vitæ; vt perspiciat quoque, an qui vere credunt verbo suo, ad finem vsque permansuri sint in plena fiducia fidei ac industriæ, postulantes ac quærentes: an non afflicti, & remissiores facti auertantur, ac diffidentes & desperantes contemnant, non perdurantes ad finem vsque propter interiectionem temporis, ac probationem voluntatis & propositi.

§. III. Qui enim non confestim accipit, propter dilationem ac longanimitatem Dei, ardentius accenditur, vehementiusque appetit cœlestia bona, atque maius desiderium, studium, cursum, certamen, omnem virtutis statum, esuriem & sitim ad bonum quotidie apponit, non factus remissior a malitia cogitationum animæ inhærentium, & in contemtum, impatientiam ac desperationem conuersus: aut contra, prætextu longanimitatis, socordiæ seipsum dedat, hac

νον τοῖς αἰτοῦσι διδόναι, καὶ τοῖς κρούουσιν ἀνοίγειν θύραν ζωῆς, τοῦ ἰδεῖν καὶ πιστεύσαντας ἐξ ἀληθείας τῷ λόγῳ αὐτοῦ, εἰ ἕως τέλους παραμένουσιν ἐν πληροφορίᾳ πίστεως καὶ σπουδῆς, αἰτοῦντες καὶ ζητοῦντες, εἰ μὴ περικακήσαντες καὶ ὑποστείλαντες ἀποστραφῶσι, καὶ ἀπιστήσαντες καὶ ἀπελπίσαντες ὀλιγωρήσωσι, μὴ εἰς τέλος ὑπομείναντες διὰ τὴν παραβολὴν τοῦ χρόνου, καὶ τὸ δοκιμάζεσθαι τὸ θέλημα καὶ τὴν προαίρεσιν.

§. III. Ὁ γὰρ μὴ ταχίον λαμβάνων, διὰ τῆς ἀναβολῆς καὶ μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ πλεῖον ἐκκαίεται· καὶ πλεῖον ὀρέγεται τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, καὶ πλείονα πόθον καὶ σπουδὴν, καὶ δρόμον καὶ ἀγῶνα, καὶ πᾶσαν ἀρετῆς κατάστασιν, καὶ πεῖναν, καὶ δίψαν, εἰς τὸ ἀγαθὸν ὁσημέραι προστίθησι, μὴ χαυνούμενος ὑπὸ τῶν τῆς κακίας λογισμῶν τῶν συνόντων τῇ ψυχῇ, καὶ εἰς ὀλιγωρίαν, καὶ ἀνυπομονησίαν, καὶ ἀπελπισμὸν ἐκτρεπόμενος, ἢ πάλιν προφάσει μακροθυμίας εἰς χαύνωσιν ἑαυτὸν ἐπιδώσῃ, λο-

γισμῷ

γισμῷ τοιούτῳ χρώμενος, ὡς ὅτι ὅτε δήποτε λαμβάνω τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, κἂν τοῦθεν εἰς ἀμέλειαν ὑπὸ τῆς κακίας ὑποκλεπτόμενος. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτὸς ὁ κύριος διὰ τῆς ἀναβολῆς μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτῷ, δοκιμάζων τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θελήματος αὐτοῦ, αὐτὸς ὀξυτέρως, καὶ ἐκποιεστέρως, καὶ ἀνενδεῶς, καὶ ἀπερικακήτως ὀφείλει ζητεῖν τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, ἅπαξ πεπιστευκὼς καὶ πληροφορήσας ἑαυτὸν, ὅτι Θεὸς ἀψευδὴς καὶ ἀληθινός ἐστιν, ἐπαγγειλάμενος διδόναι τοῖς μετὰ πίστεως αἰτοῦσι τὴν χάριν αὐτοῦ ἕως τέλους, ἐν πάσῃ ὑπομονῇ.

§. IV. Ταῖς γὰρ πισταῖς ψυχαῖς πιστὸς καὶ ἀληθὴς ἡγεῖται ὁ Θεὸς, καὶ ἐσφράγισαν ὅτι ἀληθής ἐστι, κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον. ἀκολούθως οὖν τῇ προειρημένῃ τῆς πίστεως ἐννοίᾳ διακρίνουσιν ἑαυτὰς, ἐν τίσιν ὑστεροῦσι τὸ ὅσον ἐξ αὐτῶν, ἢ πόνῳ, ἢ ἀγῶνι, ἢ σπουδῇ, ἢ πίστει, ἢ ἀγάπῃ, ἢ τῇ λοιπῇ τῶν ἀρετῶν καταστάσει· καὶ διακρίνουσαι ἐν

cogitatione vſus, nempe, *Quando conſequar gratiam Dei?* inde ad negligentiam a malitia ſubreptus. At vero quanto magis Dominus ipſe differendo longanimum ſe præſtat erga eum, examinans fidem ac dilectionem voluntatis eius; tanto acrius, tanto diligentius, irremiſſe ac indefatigabiliter inquirere debet donum Dei, ſemel credens, ac certa fiducia ſibi perſuadens, Deum mendacii expertem ac veracem eſſe, qui promiſit, ſe daturum gratiam ſuam in fide eam petentibus, vsque ad finem cum omni patientia.

§. IV. Fideles enim animæ fidelem ac veracem exiſtimant Deum, *& obſignaue-* Iob. III,
runt, quod verax ſit, vt verus 33.
ſermo perhibet. Conſequenter igitur iuxta prædictam fidei notitiam diiudicant ſeipſas, quarum rerum inopiam patiantur, quantum poſſunt, ſiue labore, ſiue certamine, ſiue ſtudio, ſiue fide, ſiue dilectione, ſiue reliqua virtutum acie: & vbi ſe exa-

minarint omnino accurate & ſubtiliter, compellunt, pro viribus, atque adigunt ſeipſas ad bene placendum Domino; quippe quæ ſemel crediderunt, Deum, qui verax eſt, non priuaturum eas dono Spiritus, ſi permanſerint vsque ad finem in cultu atque exſpectatione cum omni diligentia, ſed dignas ſe reputatum iri cœleſti gratia, vt adhuc in carne exſiſtentes, atque vitam æternam conſecuturas.

§. V. Atque hoc pacto mota omni dilectione ſua ad Dominum, repudiatisque omnibus, eum ſolum ſummo deſiderio, eſurie & ſiti exſpectant; & recreationem & conſolationem gratiæ perpetuo præſtolantes, in nulla re huius mundi conſolationem accipiunt & requieſcunt, ac vltro ligatæ ſunt; ſed craſſis ſemper cogitationibus contradicentes, auxilium atque remunerationem Dei tantum exſpectant, cum huiusmodi ſtudio, intentione ac patientia præditis animis ipſe

πάσῃ ἀκριβείᾳ λεπτότητος, βιάζονται, ὅση δύναμις, καὶ ἐγχρῶσιν εἰς τὴν εὐαρέστησιν τοῦ κυρίου, ἅπαξ πιστεύσασαι, ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς ὢν οὐ στερήσει τῆς τοῦ πνεύματος δωρεᾶς αὐτὰς, εἰ παραμείνωσιν ἕως τέλους ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν διὰ πάσης σπουδῆς λατρείᾳ καὶ ἀναμονῇ, ἀλλὰ καταξιωθήσονται τῆς οὐρανίου χάριτος, ὡς ἔτι ἐν σαρκὶ τυγχάνουσαι, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τεύξονται.

§. V. Καὶ οὕτως κινοῦσαι ὅλην τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὸν κύριον, ἀρνησάμεναι πάντα, καὶ αὐτὸν μόνον ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ πείνῃ καὶ δίψῃ προσδοκῶσαι, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ παράκλησιν τῆς χάριτος ἐκδεχόμεναι πάντοτε, καὶ ἐπὶ μηδενὶ τούτου τοῦ κόσμου παρακαλούμεναι, καὶ ἀναπαυόμεναι, καὶ δεσμούμεναι ἑκουσίως· ἀλλὰ πάντοτε τοῖς ὑλικοῖς λογισμοῖς ἀντιλέγουσαι, τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν μόνον προσδοκῶσιν, ὁπότε ταῖς τοιαύτην σπουδὴν καὶ προαίρεσιν καὶ ὑπομονὴν ἀναδεχομέναις ψυχαῖς αὐτὸς ὁ κύριος

κύριος ἤδη κρυπτῶς συνεςι, καὶ βοηθεῖ, καὶ διαφυλάττει, καὶ ὑποστηρίζει ἕκαςον τῆς ἀρετῆς καρπόν· κἂν ἐν πόνῳ καὶ θλίψει τυγχάνωσι, κἂν ἐν ἐπιγνώσει ἀληθείας, καὶ φανερώσει ψυχῆς, οὐδέπω ἐκομίσαντο τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ἐπουρανίου δωρεᾶς, καὶ ἐν πληροφορίᾳ οὐκ ᾔσθοντο ταύτης διὰ τὴν τοῦ θεοῦ ἄρρητον σοφίαν, καὶ τὰ ἀνεκδιήγητα κρίματα, δοκιμάζοντος διαφόρως τὰς πιστευούσας ψυχὰς, καὶ εἰς τὴν ἐκ θελήματος καὶ προαιρέσεως ἀγάπην ἀποσκοποῦντος· ὅροι γὰρ καὶ μέτρα καὶ σαθμοὶ τῆς αὐτεξουσίου προαιρέσεώς εἰσι, καὶ τοῦ θελήματος τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς εἰς πάσας τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολὰς, ὅση δύναμις διαθέσεως· καὶ οὕτως ἀναπληροῦσαι αἱ ψυχαὶ τὸ τῆς ἀγάπης αὐτῶν καὶ ὀφειλῆς μέτρον, τῆς βασιλείας καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς καταξιοῦνται.

§. VI. Δίκαιος γάρ ἐστιν ὁ θεὸς, καὶ δίκαια τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ προσωποληψία παρ' αὐτῷ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν τῶν εὐεργεσι-

Dominus iam occulte adsit, suppetias ferat, conseruet & suffulciat omnem virtutis fructum: ac licet in labore & afflictione sint, & in cognitione veritatis & illustratione animæ, nondum tamen consecutæ sunt gratiam Spiritus, ac recreationem cœlestis doni, nec in plena fide constitutæ perceperunt eam, propter arcanam sapientiam, & inenarrabilia iudicia Dei, qui variis modis fideles animas probat, & dilectionem ex voluntate & proposito manantem intuetur. Termini enim quidam sunt, mensuræ ac trutinæ, liberæ intentionis, & voluntariæ dilectionis, atque affectionis erga omnia sancta eius mandata, quantum licet. Quo fit, vt animæ, quæ implent amoris atque officii sui mensuram, regno ac vita æterna idoneæ iudicantur.

§. VI. Iustus enim Deus est, & iusta iudicia eius, neque respectus personarum apud eum vllus: sed pro modo beneficiorum, siue corporali-

um, siue spiritualium, siue scientiæ, siue intellectus (quæ Deus naturæ quoque humanæ varie indidit) iudicaturus vnumquemque, fructus virtutis requiret, & pro dignitate reddet cuique iuxta
Sap. VI, 7. opera eius; & *potentes potenter tormenta patientur.* Minimus enim venia ac misericordia dignus. Et Dominus ait:
Luc. XII 47 *Seruus, qui cognouit voluntatem Domini sui, & non se præparauit, nec fecit secundum voluntatem eius, plagis vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Porro cuicunque multum datum est, multum quæretur ab eo, & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo.* Scientiam autem & intellectum diuersimode intellige, tam secundum gratiam & donum cœleste Spiritus, quam secundum naturalem progressum intellectus & discretionis, atque e sacris litteris profectæ institutionis. Ab vnoquoque enim reposcentur fru-

ὢν, ἤτοι σωματικῶν, ἢ πνευματικῶν, ἤτοι γνώσεως, ἤτοι συνέσεως, ἢ διακρίσεως, ἃ καὶ ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ὁ Θεὸς διαφόρως ἐνέθηκεν, ἕκαστον κρίνων τοὺς καρποὺς τῆς ἀρετῆς ἐπιζητήσει, καὶ κατ' ἀξίαν ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ δυνατοὶ δυνατῶς ἐτασθήσονται· ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους· καὶ ὁ κύριος λέγει, δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας· παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ πολὺ παρέθεντο, περισσότερον ἀπαιτήσουσιν αὐτόν. τὴν δὲ γνῶσιν καὶ σύνεσιν διαφόρως νόει, ἤτοι κατὰ χάριν καὶ δόμα ἐπουράνιον τοῦ πνεύματος, ἤτοι κατὰ φυσικὴν ἀκολουθίαν συνέσεως ἢ διακρίσεως, καὶ διὰ τῶν θείων γραφῶν παιδεύσεως· ἕκαστος γὰρ τοὺς καρποὺς ἀπαιτηθήσεται

τῆς

τῆς ἀρετῆς, κατὰ ἀναλογίαν τῶν παρὰ Θεοῦ γενομένων εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἤτοι φυσικῶν, ἤτοι ἐκ θείας χάριτος δεδομένων· ἀναπολόγητος τοίνυν ἐστὶ πᾶς ἄνθρωπος παρὰ Θεῷ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἕκαστος γὰρ καθ' ὃ ἔγνω τοὺς καρποὺς τῆς πίστεως, καὶ ἀγάπης, καὶ πάσης ἀρετῆς τῆς πρὸς αὐτὸν, ἐκ προαιρέσεως καὶ θελήματος ἀνταπόδοσιν ἀπαιτηθήσεται, ἤτοι δι' ἀκοῆς, ἤτοι μηδέποτε λόγον ἀκούσας Θεοῦ.

§. VII. Ἀποσκοποῦσα γὰρ ἡ ψυχὴ ἡ πιστὴ καὶ φιλαλήθης, εἰς τὰ ἀποκείμενα αἰώνια ἀγαθὰ τοῖς δικαίοις, καὶ εἰς τὴν ἄρρητον τῆς μελλούσης ἐπιφοιτᾶν θείας χάριτος εὐεργεσίαν, ἀναξίαν ἑαυτὴν, καὶ τὴν σπουδὴν αὐτῆς, καὶ πόνον, καὶ κάματον ἡγεῖται πρὸς τὰς ἀρρήτους ἐπαγγελίας τοῦ πνεύματος· οὗτός ἐστιν ὁ πτωχὸς τῷ πνεύματι, ὃν ὁ κύριος μακαρίζει· οὗτός ἐστιν ὁ πεινῶν καὶ διψῶν τὴν δικαιοσύνην· οὗτός ἐστιν ὁ συντετριμμένος τὴν καρδίαν. οἱ τοιαύτην προαίρεσιν ἀναλαμβάνοντες, καὶ σπουδὴν, καὶ πόνον, καὶ

ctus virtutis, pro modo a Deo in se collatorum beneficiorum, siue naturalium, siue a diuina gratia concessorum. Inexcusabilis ergo est omnis homo apud Deum in die iudicii. A quolibet enim, prout nouit, fructus fidei, & dilectionis, atque omnis sibi concessæ virtutis, intentionis ac voluntatis ratione habita, restitutio exigetur, siue auditu perceperit, siue nunquam verbum Dei audiuerit.

§. VII. Anima enim fidelis, ac veritatis amans, intuens æterna bona iustis reposita, atque ineffabile venturæ gratiæ diuinæ beneficium, seipsam, ac studium suum, laborem atque fatigationem indignam statuit arcanis promissionibus Spiritus. Hic *pauper est Spiritu*, quem Dominus *beatum prædicat :* hic esurit & sitit iustitiam: hic est contritus corde. Qui huiusmodi intentionem suscipiunt, studium, laborem, ac Matth. V, 3.

desiderium virtutis, & ad finem vsque in eo permanent, vitam & regnum æternum vere consequi poterunt. Ne igitur quis fratrum extollatur aduersus fratrem, nec ad arrogantem sui existimationem procedat, a malitia subreptus, inquiens, nempe, *Ego donum spirituale consecutus sum!* Non enim decet christianos hæc cogitare. Quid enim crastina lux illi allatura sit, ignoras: & quis finis eius, quisue tuus futurus sit, nescis. Verum quisque sibi attendat, & propriam conscientiam assidue diiudicet, ac probet opus cordis sui, quo studio, quoue conatu mens sua Deum prosequatur: & ad perfectum scopum libertatis, & affectionum vacuitatis, atque quietis spiritualis collimans, citra omnem intermissionem ac segnitiem currat, in nullo charismate aut iustificatione collocata fiducia. Gloria & adoratio Patri, & Filio, & Spiritui sancto in secula. Amen.

πόθον ἀρετῆς, καὶ ἕως τέλους ἐν αὐτῷ διαμένοντες, τῆς ζωῆς καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας ἐπιτυχεῖν ἐξ ἀληθείας δυνήσονται. μὴ τοίνυν τις τῶν ἀδελφῶν κατεπαιρέσθω τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ εἰς οἴησιν προκοπτέτω, ὑπὸ τῆς κακίας ὑποκλεπτόμενος, λέγων ἰδοὺ ἐγὼ χάρισμα πνευματικὸν κέκτημαι· οὐκ ἔστι γὰρ ἄξιον ταῦτα χριστιανοὺς ἐνθυμεῖσθαι. τί γὰρ ποιεῖ ἡ αὔριον εἰς ἐκεῖνον οὐκ οἶδας· καὶ ποῖον τέλος ἐκείνου, καὶ ποῖον τὸ σὸν ἀγνοεῖς· ἀλλ' ἕκαστος ἑαυτῷ προσεχέτω. ἀνακρινέτω τὴν ἰδίαν συνείδησιν πάντοτε, καὶ δοκιμαζέτω τὸ ἔργον αὐτοῦ τῆς καρδίας, ποίαν σπουδὴν καὶ ἀγῶνα ὁ νοῦς ἔχει πρὸς τὸν θεόν· καὶ εἰς τὸν τέλειον σκοπὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀπαθείας, καὶ τῆς καταπαύσεως τοῦ πνεύματος ἀποσκοπῶν, ἀπαύστως τρεχέτω καὶ ἀόκνως, ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἢ ἐν δικαιώματι πληροφορούμενος· δόξα καὶ προσκύνησις πατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

OMI-

ΟΜΙΛΙΑ λʹ.

τοῦ ἁγίου πνεύμα-
δεῖ γεννηθῆναι τὴν
ῦσαν εἰσελθεῖν εἰς
ιλείαν Θεοῦ ψυχήν·
ὃν τρόπον τοῦτο
γένηται.

§. 1.

ΟΙ τὸν λόγον ἀκού-
οντες, ἔργον τοῦ
λόγου ἐν ταῖς ἑαυ-
ψυχαῖς ὀφείλουσιν
δείξασθαι. ὁ λόγος
τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔστι λόγος
ός, ἀλλ' ἔργον ἔχει εἰς
ψυχὴν γιγνόμενον·
τοῦτο γὰρ καὶ ἔργον
εται, ἵνα καὶ ἔργον
θῇ ἐν τοῖς ἀκούουσι·
άσχοι τοίνυν ὁ κύ-
τὸ ἔργον τῆς ἀληθεί-
τοῖς ἀκούουσιν, ἵνα
γος ἔγκαρπος εὑ-
εἰς ἡμᾶς· ὥσπερ
σκιὰ προάγει τὸ σῶ-
ἡ σκιὰ δὲ τὸ σῶμα
ι, καὶ ἡ ἀλήθεια τὸ
ά ἐστι· τὸν αὐτὸν τρό-
καὶ ὁ λόγος ὥσπερ
τυγχάνει τῆς ἀλη-
τοῦ Χριστοῦ· προάγει
λόγος τῆς ἀληθεί-
οἱ ἐπὶ γῆς πατέρες
ῆς ἑαυτῶν φύσεως
σι τέκνα ἐκ τοῦ σώ-
αὐτῶν, καὶ τῆς ψυ-
γεννηθέντα πάσῃ

HOMILIA XXX.

Ex Spiritu sancto renasci oportet animam, quæ regnum Dei ingressura est, & quo pacto hoc fiat.

§. I.

QVi verbum audiunt, opus verbi in suis ipsorum animis demonstrare debent. Verbum enim Dei non est otiosum, sed opus habet, quod in anima perficitur: propterea enim opus appellatur, vt opus quoque inueniatur apud eos, qui audiunt. Exhibeat igitur Dominus opus veritatis audientibus, vt verbum fructuosum reperiatur in nobis. Perinde enim ac vmbra præcedit corpus; vmbra autem corpus demonstrat, at veritas est ipsum corpus: sic quoque est verbum velut vmbra veritatis Christi. Præcedit itaque verbum veritatem. Patres, qui in terris sunt, e sua ipsorum natura generant liberos, e corpore suo & anima, eosque natos omni studio, & accurata diligentia institu-

redes habeant; & nisi genue-
rint, summa tristitia ac mœ-
rore afficiuntur; sicut e di-
verso, vbi procreauerint li-
beros, gaudio perfunduntur:
gaudent quoque cognati &
vicini.

§. II. Eodem modo Do-
minus noster Iesus Christus
de hominis salute solicitus,
omnem dispensationem ac
studium perfecit a principio,
ministerio patrum patriar-
charum, legis ac propheta-
rum, postremo quoque ipse
adueniens ac crucis ignomi-
niam spernens, mortem per-
tulit. Omnis itaque labor
ille, & studium eius in eo fuit,
vt generaret ex seipso, e sua

οὕτως καὶ ὁ κύριος ἀγαπήσας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὡς ἰδίαν εἰκόνα, ἠθέλησεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος γεννῆσαι τῆς θεότητος· εἴ τινες οὖν μὴ θελήσωσιν εἰς τοιαύτην γέννησιν ἐλθεῖν, καὶ ἐκ τῆς γαστρὸς τοῦ πνεύματος τῆς θεότητος γεννηθῆναι, πολλὴν λύπην ὁ Χριστὸς ἀναδέχεται, παθὼν δι' αὐτοὺς καὶ ὑπομείνας, ἵνα τούτους σώσῃ.

eodem modo Dominus, qui diligens genus hominum vt propriam imaginem, voluit eos ex ipſo ſemine diuino procreare. Si qui ergo renuerint ad huiusmodi generationem venire, & de ventre Spiritus diuini naſci, ſummum dolorem ſuſcipit Chriſtus, qui propter eos paſſus eſt, ac pertulit, vt eos ſeruaret.

§. III. Πάντας γὰρ ἀνθρώπους θέλει ὁ κύριος τῆς γεννήσεως καταξιωθῆναι ταύτης· ὑπὲρ πάντων γὰρ ἀπέθανε, καὶ πάντας εἰς ζωὴν ἐκάλεσε. ζωὴ δέ ἐστιν ἡ ἄνωθεν ἐκ τοῦ θεοῦ γέννησις· ἄνευ γὰρ ταύτης ζῆσαι ψυχὴν ἀδύνατον, ὥς φησιν ὁ κύριος, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· ὥστε πάλιν ὅσοι πιστεύουσι τῷ κυρίῳ, καὶ προσερχόμενοι καταξιοῦνται τῆς γεννήσεως ταύτης, χαρὰν ἐμποιοῦσι καὶ μεγάλην ἀγαλλίασιν ἐν οὐρανοῖς τοῖς γεννήσασι γονεῦσι· πάντες τε ἄγγελοι, καὶ δυνάμεις ἅγιαι χαίρουσι τῇ ψυχῇ τῇ ἐκ πνεύματος

§. III. Omnes enim homines vult Dominus hanc natiuitatem conſequi: pro omnibus ſiquidem mortuus eſt, & omnes ad vitam vocauit. Vita vero eſt deſuper ex Deo generatio: absque hac enim impoſſibile, viuere animam, vt inquit Dominus: *Niſi quis natus fuerit e ſupernis, non poterit videre regnum Dei.* *Iob. III, 3.* Vt contra, quicunque Domino crediderint, & accedentes natiuitatem hanc conſecuti fuerint, gaudium conciliant & ſummam exultationem in cœlis parentibus, qui eos procrearunt. Et omnes angeli ſanctæque virtutes lætantur de anima, quæ e Spiritu

prognata & Spiritus effecta est. Hoc enim corpus similitudo est animæ; anima vero imago Spiritus exsistit. Et quemadmodum corpus absque anima mortuum est, nec quid peragere valet: sic absque cœlesti anima, absque diuino Spiritu, mortua est a regno anima, nec potest quicquam peragere eorum, quæ ad Deum pertinent, absque Spiritu.

γεννηθεῖσα, καὶ γενομένη πνεῦμα· τοῦτο γὰρ τὸ σῶμα ὁμοίωμα τυγχάνει τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ ψυχὴ εἰκὼν τοῦ πνεύματος ὑπάρχει· καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα χωρὶς τῆς ψυχῆς νεκρόν ἐστι, μηδὲν δυνάμενον διαπράξασθαι· οὕτως ἄνευ τῆς ἐπουρανίου ψυχῆς, χωρὶς τοῦ θείου πνεύματος, νεκρὰ τυγχάνει ἀπὸ τῆς βασιλείας ἡ ψυχή, μηδὲν δυναμένη διαπράξασθαι τῶν τοῦ Θεοῦ, ἄνευ τοῦ πνεύματος.

§.IV. Quemadmodum enim statuarius attendit ad faciem regis, tum pingit: ac, si ex aduersa parte sit facies regis, intendens in ipsum pictorem, facile atq; eleganter ille imaginem ad viuum depingit: sin vero faciem auertat, pingere nequit; eo quod intentis oculis non intuebatur pingentem: eodem quoque modo insignis ille pictor Christus, credentibus ei, & fixis eum oculis semper intuentibus, confestim depingit ad imaginem suam hominem cœlestem, ex ipso Spiritu, ex substantia ipsius

§. IV. Ὥσπερ γὰρ ὁ εἰκονογράφος προσέχει τῷ προσώπῳ τοῦ βασιλέως, καὶ γράφει· καὶ ἐπὰν ἐξ ἐναντίας ᾖ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως πρόσωπον αὐτῷ γράφοντι, εὐκόλως καὶ καλῶς ἐκεῖνος ζωγραφεῖ τὴν εἰκόνα· ἐπὰν δὲ ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπον, οὐ δύναται γράψαι, διὰ τὸ μὴ ἀτενίζειν αὐτὸ τῷ γράφοντι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ καλὸς ζωγράφος Χριστός, τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ καὶ ἀτενίζουσι διὰ παντὸς πρὸς αὐτόν, εὐθέως ζωγραφεῖ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐπουράνιον ἄνθρωπον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἐκ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ

τοῦ φωτὸς τοῦ ἀῤῥή-
του, γράφει εἰκόνα
ον, καὶ δίδωσιν αὐτῇ
λὸν καὶ ἀγαθὸν αὐ-
υμφίον. εἴ τις οὖν
ενίζει διὰ παντὸς
αὐτὸν τῶν πάντων
ῶν, οὐ μὴ γράψῃ
ος αὐτοῦ τὴν εἰκό-
τοῦ ἑαυτοῦ φωτός.
ήκει ἀτενίζειν ἡ-
ὰς αὐτὸν πιστεύον-
καὶ ἀγαπῶντας αὐ-
ντα ῥίψαντας, καὶ
προσέχοντας· ἵνα
ας τὴν ἑαυτοῦ εἰ-
ν ἐπουράνιον, ἀ-
η ἐν ταῖς ψυχαῖς
καὶ οὕτως φορέσαν-
Χριστὸν ζωὴν αἰώ-
ωμεν, καὶ ἀπὸ νῦν
πληροφορηθέντες
ωμεν.

V. Ὥσπερ τὸ νόμι-
χρυσίον, ἐὰν μὴ
καὶ ἐντυπωθῇ τὴν
κὴν εἰκόνα, οὔτε
ορίαν ἀπέρχεται,
βασιλικοὺς θη-
ἀποτίθεται, ἀλ-
βλητον τυγχάνει·
καὶ ἡ ψυχὴ, ἐὰν
εἰκόνα τοῦ ἐπουρα-
εύματος ἐν φωτὶ
, Χριστὸν ἐντετυ-
ον ἐν αὐτῇ, οὐ
εύει εἰς τοὺς ἄνω
ρούς, καὶ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων τῆς βασιλείας τῶν οὐρ-

luminis arcani, pingit imaginem cœleſtem, & largitur ei præclarum & bonum illius ſponſum. Si quis ergo immotis oculis eum non ſemper intueatur, ſpretis omnibus, nequaquam pinget Dominus imaginem eius e ſuo ipſius lumine. Oportet ergo fixis oculis intueri nos eum, credere, & diligere illum, omnia proiicere eique attendere, vt pingat ſui ipſius imaginem cœleſtem & immittat animis noſtris: atque ſic nos geſtantes Chriſtum, vitam æternam conſequamur, & hinc certiori fiducia fulti requieſcamus.

§. V. Perinde ac moneta aurea, niſi impreſſam habuerit regiam imaginem, non in commercio verſari poteſt, nec in regis theſauros reconditur, ſed reiicitur: ſic quoque anima, niſi habuerit imaginem cœleſtis Spiritus in lumine arcano, Chriſtum in ſe inſculptum, non eſt commoda ad ſupernos theſauros, & a mercatoribus regni, præ-

claris apostolis, respuitur. Qui enim inuitatus fuerat, non exornatus veste nuptiali, tanquam alienus eiectus est in exteriores tenebras, eo quod non gestaret imaginem cœlestem. Hoc enim est signum ac sigillum Domini animis impressum, Spiritus nimirum luminis arcani. Et quemadmodum mortuus inutilis est, nec omnino quid commodat iis, qui hic viuunt; quapropter exportant quoque eum ex vrbe, & humi deponunt: sic quoque anima, quæ non gestat cœlestem diuini luminis imaginem, vitam scilicet animæ, velut reproba ac plane reiectitia euadit. Non enim commodat illi ciuitati sanctorum anima mortua, quæ non gerit lucidum ac diuinum Spiritum. Quemadmodum enim in mundo vita corporis est anima: sic quoque in æterno ac cœlesti mundo animæ vita est Spiritus diuinus.

§. VI. Oportet igitur quærentem credere, & accedere ad Dominum,

λων ἀποστόλων
γίνεται· καὶ γὰρ
καὶ μὴ φορῶν
τοῦ γάμου, ὡς
ἐξεβλήθη εἰς
τερον σκότος,
τὴν εἰκόνα τὸ
νιον· τοῦτο γὰρ
σῆμον ὑπάρχει
ἐνσφραγισμένον
χαῖς, πνεῦμα
ῥήτου ὑπάρχει
περ ὁ νεκρὸς ἀχ
ὅλως μὴ χ
τοῖς ἐκεῖ οὖσι
κομίζουσιν αὐτ
πόλεως καὶ κα
οὕτως καὶ ἡ ψυ
φέρουσα τὴν εἰκ
θεοῦ φωτὸς εἰκ
ζωὴν δὲ ψυχῆς
ἀδόκιμος καὶ
πόβλητος τυγ
χρησιμεύει γὰρ
κεν τὴν πόλιν τ
νεκρὰ ψυχὴ, μὴ
φωτεινὸν καὶ θεῖ
μα· ὥσπερ γὰρ
ζωὴ τοῦ σώματος
χή ἐστι, οὕτως κ
αἰωνίῳ καὶ
κόσμῳ τῆς ψυχῆ
τὸ πνεῦμα τοῦ Θ
ὑπάρχει.

§. VI. Χρὴ τ
ζητοῦντα πιστεύ
προσελθεῖν τῷ

παρακαλεῖν ἐντεῦθεν λαβεῖν τὸ θεϊκὸν πνεῦμα· αὐτὸ γάρ ἐστιν ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐποιήσατο τὴν ἔλευσιν ὁ κύριος, ἵνα ζωὴν ἐντεῦθεν δῷ τῇ ψυχῇ, τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· ἕως γάρ, φησι, ἔχετε τὸ φῶς, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐκέτι δύνασθε ἐργάζεσθαι· εἴ τις τοίνυν οὐκ ἐζήτησεν ἐντεῦθεν καὶ ἔλαβε ζωὴν τῇ ψυχῇ τὸ θεϊκὸν φῶς τοῦ πνεύματος, ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι τοῦ σώματος, ἐν τοῖς ἀριστεροῖς τόποις τοῦ σκότους, ἤδη ἀφορίζεται, εἰς βασιλείαν οὐρανῶν μὴ εἰσερχόμενος, ἐν γεέννῃ τὸ τέλος ἔχει μετὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ἢ ὥσπερ χρυσίον ἢ ἀργύριον, ἐπὰν ἐμβληθῇ τῷ πυρί, καθαρώτερον καὶ δοκιμώτερον γίνεται, καὶ οὐδὲν δύναται ἀλλοιῶσαι αὐτό, οἷον ξύλα, ἢ χόρτος· πάντα γὰρ ἐσθίει τὰ προσερχόμενα αὐτῷ, πῦρ γὰρ γίνονται· οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ πυρὶ τοῦ πνεύματος ἀναστρεφομένη, καὶ τῷ θεϊκῷ φωτὶ ὑπ' οὐδενός τι κακὸν πείσεται τῶν πονηρῶν πνευμάτων. εἰ δὲ καὶ προσεγγί-

obſecrare, vt hinc conſequatur Spiritum diuinum: ipſe enim eſt vita animæ, & propterea aduenit Dominus, vt hinc vitam largiretur animæ, Spiritum nempe ſuum. *Dum enim*, inquit, *lucem habetis, credite in lucem. Venit nox, quando nemo poteſt operari.* Iob. IX, 4. Si quis ergo non quæſierit hinc, & conſecutus fuerit vitam animæ, diuinum lumen Spiritus, ille vbi migrabit e corpore, in ſiniſtra loca tenebrarum iam ſegregatur, in regnum cœlorum non ingrediens, nactus finem in gehenna cum diabolo & angelis eius. Aut quemadmodum aurum vel argentum, coniectum in ignem, purius & probatius efficitur, nec quicquam poteſt illud mutare, nempe vel lignum vel herba. Omnia enim ſibi adiecta conſumit, quæ quidem in ignem euadunt: ſic quoque anima in igni Spiritus, & in lumine diuino conuerſans, nihil a quoquam prauorum ſpirituum patitur: & licet appropin-

quet quidpiam illi, consumitur id a cœlesti igni Spiritus. Aut veluti volucris, si in altum euolarit, secura est, velut nihil metuens aucupes, aut noxias bestias; siquidem supra dum est, deridet omnes: sic quoque anima, acceptis alis Spiritus, in sublimes cœli regiones euolans, cum sit omnibus sublimior, omnia risui habet.

§. VII. Et quidem populus Israel secundum carnem, cum tunc diuideret Moses mare, deorsum traiecit: hi vero, cum sint filii Dei, sursum deambulant super mare acerbissimum peruersarum potestatum. Corpus enim & anima illorum domus Dei facta sunt. Die illa, qua lapsus est Adam, accessit Deus, ambulans in paradiso, lamentatus est, vt ita dicam, conspecto Ada, ac dixit: *Quibus e bonis qualia excitasti mala? E qua gloria quale dedecus geris? Cur tenebrosus es modo? cur deformis? cur putridus? quali ex lumine tales tenebræ obuelauerunt*

σειτι αὐτῇ, ἀναλίσκεται ὑπὸ τοῦ ἐπουρανίου πυρὸς τοῦ πνεύματος, ἢ ὥσπερ πετεινὸν, ἐπὰν ἐν ὕψει πετασθῇ, ἀμέριμνόν ἐστιν, ὡς μηδὲν δεδοικὸς θηρευτὰς, ἢ θηρία πονηρά· ἄνω γὰρ ὂν καταγελᾷ πάντων· οὕτω καὶ ψυχὴ λαβοῦσα τὰς πτέρυγας τοῦ πνεύματος, καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ τοῦ οὐρανοῦ πετωμένη, πάντων ἀνωτέρα οὖσα, πάντων καταγελᾷ.

§. VII. Καὶ ὁ μὲν κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ, τότε σχισαντος Μωσέως τὴν θάλασσαν, διήρχετο κάτω· οὗτοι δὲ τέκνα Θεοῦ ὄντες, ἐπάνω περιπατοῦσιν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τῆς πικρίας τῶν πονηρῶν δυνάμεων· τὸ σῶμα γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν οἶκος Θεοῦ γεγόνασιν· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅτε ἔπεσεν ὁ Ἀδὰμ, ἦλθεν ὁ Θεὸς περιπατῶν ἐν τῷ παραδείσῳ, ἔκλαυσεν, ὡς εἰπεῖν, ἰδὼν τὸν Ἀδὰμ, καὶ εἴρηκεν, ἐκ ποίων ἀγαθῶν, ποῖα ᾑρετίσω κακά; ἐκ ποίας δόξης ποίαν αἰσχύνην φορεῖς; τί σκοτεινὸς εἶ νῦν; τί δυσειδὴς; τί σαπρός; ἐκ ποίου φωτὸς οἷον σκότος ἐκάλυ-

ψέ

ψέ σε; καὶ πεσόντος τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἀποθανόντος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ ποιητὴς, ἄγγελοι, πᾶσαι αἱ δυνάμεις, οὐρανοὶ, γῆ, καὶ πάντα τὰ κτίσματα ἐπένθησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ, καὶ τῇ πτώσει αὐτοῦ· τὸν γὰρ δοθέντα αὐτοῖς βασιλέα δοῦλον εἶδον γεγονότα ἐναντίας καὶ πονηρᾶς δυνάμεως· σκότος τοίνυν ἐνεδύσατο ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, σκότος πικρὸν καὶ πονηρόν· ἐβασιλεύθη γὰρ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους. οὗτος ἦν ὁ τραυματισθεὶς ὑπὸ τῶν λῃστῶν, καὶ ἡμιθανὴς γεγονὼς κατερχόμενος ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ.

§. IIX. Καὶ γὰρ καὶ Λάζαρος, ὃν ὁ κύριος ἀνέστησεν, ὁ πολλῆς δυσωδίας γέμων, ὥστε μηδένα δύνασθαι τῷ μνήματι προσεγγίσαι, σύμβολον ἦν τοῦ Ἀδὰμ τοῦ πολλὴν δυσωδίαν ἐν τῇ ψυχῇ προσλαβόντος, καὶ μελανίας καὶ σκότους πληρωθέντος. ἀλλὰ σὺ, ὅταν ἀκούσῃς περὶ Ἀδὰμ, καὶ περὶ τοῦ τετραυματισμένου, καὶ τοῦ Λαζάρου, μὴ ἀπολύσῃς σου τὸν νοῦν ὥσπερ εἰς ὄρη, ἀλλ' ἔν-

runt te? Et quidem, cum cecidiſſet Adam, & a facie Dei mortuus eſſet, luxit eum Creator, angeli, virtutes omnes, cœli, terra, & omnes creaturæ luxerunt mortem & caſum eius: eum enim, qui datus erat illis rex, ſeruum videbant factum eſſe aduerſariæ & prauæ poteſtatis. Tenebris igitur induit ſuam animam, & quidem tenebris acerbis ac prauis: ſiquidem redactus eſt ſub imperium principis tenebrarum. Is erat, *Luc. X, 30.* qui vulneratus a latronibus, ſemimortuus relictus eſt, cum deſcenderet ab Ieruſalem verſus Iericho.

§. IIX. Quinimo Lazarus *Ioh. IX, 39.* quoque, quem Dominus excitauit, adeo multo fœtore plenus, vt nemo poſſet monumento appropinquare, typus erat Adæ, qui multum fœtoris & graueolentiæ in animam aſciuit, & caligine ac tenebris repletus fuit. Ceterum tu, cum audieris de Adamo, de vulnerato, & Lazaro, ne dimittas mentem tuam velut in montem, ſed in-

illius graueolentiæ participes ſumus. Qua igitur laborauit affectione ille, eadem omnes, qui ex ſemine Adæ ſumus, laboramus. Talis enim affectio contigit, vti Ieſaias

Ieſ. I, 5, 6. inquit: *Non eſt vulnus, non eſt cicatrix, non eſt plaga, quæ ſaniem emittat. Non datur fomentum apponere vel oleum, nec obligaturam facere:* vsque adeo incurabili vulnere ſauciati ſumus, quod non niſi ſolus Dominus potuit curare. Propterea enim ille ipſe venit, quia nemo ex veteribus, neque lex ipſa, nec prophetæ illud potuerunt ſanare. Hic vero ſolus cum veniſſet, curauit plagam illam animæ inſanabi-

...αῖός ἐστιν ἐλθὼν ἰάσα-
...σαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν,
...κοπιακὼς πολλὰ δι'
...ᾶς· κρούει γὰρ ἀεὶ τὰς
...ύρας τῶν καρδιῶν ἡμῶν,
...ἀνοίξωμεν αὐτῷ, καὶ
...σελθὼν ἀναπαύῃ εἰς
...ς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ
...ψωμεν, καὶ ἀλείψωμεν
...τοῦ τοὺς πόδας, καὶ μο-
...παρ' ἡμῖν ποιήσῃ· καὶ
...ὰρ ἐκεῖ ὀνειδίζει ὁ κύ-
...ος, τὸν μὴ νίψαντα τοὺς
...όδας αὐτοῦ· καὶ πάλιν
...αχοῦ λέγει, ἰδοὺ ἕστηκα
...ὶ τὴν θύραν, ἐὰν ἀκού-
...τις φωνῆς μου, καὶ
...οίξῃ τὴν θύραν, εἰσε-
...ύσομαι πρὸς αὐτόν·
...τοῦτο γὰρ πολλὰ πα-
...ὑπέμεινε, δοὺς τὸ ἑαυ-
...σῶμα εἰς θάνατον, καὶ
...γοράσας ἡμᾶς τῆς δου-
...ας, ἵνα ἐλθὼν τῇ ψυ-
...ἡμῶν μονὴν ποιήσῃ
...' αὐτῇ· διὰ τοῦτο
...οις τοῖς ἐξ ἀριστερῶν
...τῇ κρίσει ὑπ' αὐτοῦ
...πομένοις εἰς γέενναν
...ὰ τοῦ διαβόλου φησὶν
...ος, ξένος ἤμην, καὶ
...συνηγάγετέ με· ἐπεί-
..., καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι
...γεῖν· ἐδίψων, καὶ οὐκ
...τίσατέ με· ἡ γὰρ
...φὴ αὐτοῦ καὶ ἡ πό-
..., καὶ ἄμφιον, καὶ
..., καὶ ἀνάπαυσις

animas noſtras, poſtquam ingentes noſtri cauſa ſuſtinuit labores. Pulſat enim perpetuo fores cordium noſtrorum, vt aperiamus ei, quo ingreſſus requieſcat in animis noſtris; vt & abluamus & vngamus pedes eius; & manſionem ipſe apud nos faciet. Etenim illic exprobrat Dominus ei, qui non lauerat pedes eius. *Luc. VII, 44.* Et rurſum alibi dicit: *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit ianuam, intrabo ad illum.* *Apoc. III, 20.* Propterea enim multa perpeſſus ſuſtinuit, tradens ſuum ipſius corpus morti, nos redimens a ſeruitute, vt veniret ad animam noſtram, & manſionem faceret in ea. Quapropter ad illos, qui a ſiniſtris ſtantes in iudicio, ab eo mittuntur in gehennam cum diabolo, ait Dominus: *Hoſpes eram, & non collegiſtis me. Eſuriui, & non dediſtis mihi cibum. Sitiui, & non dediſtis mihi potum.* *Matth. XXV, 42. 43.* Cibus enim & potus, indumentum, domicilium & requies eius eſt

est. Itaque omnis anima, quæ non susceperit nunc eum intus ac requieuerit, imo in ipso recreata fuerit, in regno cœlorum cum sanctis hæreditatem non cernit, neque in cœlestem ciuitatem ingredi potest. Ipse vero Domine Iesu Christe, introduc nos in illam, glorificantes nomen tuum cum Patre & Sancto Spiritu, in secula. Amen.

Homilia XXXI.

Fidelem oportet mutari animo, atque in Deum omnes cogitationes colligere, in quibus vere omne obsequium diuinum

καὶ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ, μεταβολῇ καρδίας μεταβαλλομένης ἀπὸ πικρότητος εἰς γλυκασίαν, καὶ μνημονεύειν, πῶς ὁ τυφλὸς ἰάθη, ἡ αἱμοῤῥοοῦσα ὁμοίως ἁψαμένη τοῦ κρασπέδου ἰάσεως ἔτυχε, λεόντων φύσις ἡμερώθη, πυρὸς φύσις ἐνεκρώθη· ὅτι τὸ ἄκρως καλὸν ὁ Θεός ἐστι· πρὸς ὃν ὀφείλεις συναγαγεῖν τὸν νοῦν καὶ τοὺς λογισμοὺς, καὶ μηδὲν ἄλλο ἐννοεῖν, ἢ τὴν προσδοκίαν αὐτοῦ καθορᾷν.

sua per mutationem cordis, quod vertatur ab acerbitate in dulcedinem; & recordari, quo pacto sanatus est cœcus, itidem, quæ sanguinis profluuio laborabat, tacta fimbria vestimenti, sanitatis particeps est facta, leonum natura mansuefacta est, & ignis natura exstincta. Deus enim summum bonum est, in quem debes colligere mentem & cogitationes, nec quid alio animo concipere, quam exspectationem eius intueri.

§. II. Ἤτω οὖν ἡ ψυχὴ ὡς τέκνα ῥεμβόμενα συνάγουσα, καὶ νουθετοῦσα τοὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐσκορπισμένους λογισμοὺς, εἰσαγέτω εἰς τὸν οἶκον τοῦ σώματος αὐτῆς, ἀεὶ προσδοκῶσα τὸν κύριον ἐν νηστείᾳ καὶ ἀγάπῃ, πότε ἐλθὼν ἐξ ἀληθείας συναγάγοι αὐτήν. ἀδήλου δὲ τοῦ μέλλοντος ὄντος, ἐλπιζέτω πλέον ἔτι τῷ κυβερνήτῃ καλῶς ἐπελπίζουσα, καὶ μνημονευέτω, πῶς καὶ Ῥαὰβ οὖσα μετὰ ἀλλοφύλων ἐπίστευσεν Ἰσραηλίταις, καὶ μετ᾽ αὐτῶν κατηξιώθη·

§. II. Sit igitur anima, perinde ac quæ filios vagantes colligit, & castigans dispersas a peccato cogitationes, inducatque in domum corporis sui, semper exspectans Dominum in ieiunio & dilectione, quando veniens vere eos colligat. Futurum autem cum sit incertum, eo amplius speret, in gubernatore spe recte collocata; & reuocet in memoriam, quomodo Raab cum alienigenis conuersans, credidit Israelitis, eorumque societate digna habita est.

Israelitæ autem ex amore in Ægyptum reuersi sunt. Quemadmodum ergo nihil nocuit Raab habitatio cum alienigenis, sed fides eam domesticam reddidit partibus Israelitarum: ita peccatum nihil lædit eos, qui in spe & fide redemtorem exspectant, qui adueniens immutat cogitationes animæ, redditque eas diuinas, cœlestes, bonas; & docet animam verum precandi modum, non distractum nec vagabundum. *Iesa. XLV, 2.* *Ne timeas*, inquit, *ego ante te ibo, & montes adæquabo, portas æneas conteram, & vectes ferreos confringam.* Et *Deut. VII, 27.* rursum: *Attende tibi ipsi*, ait, *ne quando verbum absconditum in corde tuo fiat iniquitas: ne dicas in corde tuo; Gens hæc numerosa est & potens.*

§. III. Si nos socordia non dissoluamur, nec pabula præbeamus incompositis cogitationibus malitiæ; sed voluntate nostra trahamus animum, & compellamus cogitationes ad Dominum;

οἱ δὲ Ἰσραηλῖται τῇ ἀγάπῃ εἰς Αἴγυπτον μετεστράφησαν. ὡς οὖν οὐδὲν ἔβλαψε τὴν Ῥαὰβ ἡ μετὰ τῶν ἀλλοφύλων οἴκησις, ἀλλ' ἡ πίστις ᾠκείωσε τῇ μερίδι τῶν Ἰσραηλιτῶν· οὕτως οὐδὲν βλάψει ἁμαρτία τοὺς ἐν ἐλπίδι καὶ πίστει τὸν λυτρωτὴν ἐκδεχομένους, ὃς παραγενόμενος μεταβάλλει τοὺς λογισμοὺς τῆς ψυχῆς, καὶ ποιεῖ αὐτοὺς θεϊκούς, οὐρανίους, ἀγαθούς, καὶ διδάσκει τὴν ψυχὴν εὐχὴν ἀληθινήν, ἀπερίσπαστον, ἀῤῥέμβαστον. μὴ φοβοῦ, φησίν, ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύομαι, καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσω. καὶ πάλιν, πρόσεχε, φησί, σεαυτῷ μήποτε γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνόμημα· μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τοῦτο τὸ ἔθνος πολὺ καὶ ἰσχυρόν.

§. III. Ἐὰν μὴ ἡμεῖς χαυνωθῶμεν, καὶ παραδῶμεν τὰς νομὰς τοῖς ἀτάκτοις λογισμοῖς τῆς κακίας· ἀλλὰ τῷ θελήματι ἡμῶν ἕλκωμεν τὸν νοῦν, βιαζόμενοι τοὺς λογισμοὺς πρὸς τὸν κύριον· παν-

πάντως ὁ κύριος τῷ θελήματι αὐτοῦ ἐλεύσεται πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐξ ἀληθείας συναγάγοι ἡμᾶς πρὸς ἑαυτόν. πᾶσα γὰρ ἡ εὐαρέστησις, καὶ ἡ διακονία ἐν τοῖς διαλογισμοῖς ἐστιν· ὥστε σπούδασον ἀρέσαι τῷ κυρίῳ προσδοκῶν αὐτὸν ἀεὶ ἔσωθεν, ζητῶν αὐτὸν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς, καὶ βιαζόμενος καὶ ἀναγκάζων τὸ ἑαυτοῦ θέλημα, καὶ τὴν προαίρεσιν πρὸς αὐτὸν ἀεὶ ἀνατείνεσθαι. καὶ ὅρα πῶς ἔρχεται πρὸς σε, καὶ μονὴν ποιεῖται παρὰ σοί· ὅσον γὰρ συνάζεις τὸν νοῦν σου εἰς τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, πολὺ πλέον αὐτὸς ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας εὐσπλαγχνίας καὶ χρηστότητος ἐλθεῖν πρὸς σε, καὶ ἀναπαῦσαί σε· ἕστηκε γὰρ θεωρῶν σου τὸν νοῦν, τοὺς διαλογισμούς, τὰς ἐνθυμήσεις· ἐπισκοπῶν πῶς ζητεῖς αὐτόν, καὶ εἰ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, εἰ μὴ νωθρῶς, εἰ μὴ ἀμελῶς·

§. IV. Καὶ ὅταν ἴδῃ τὴν σπουδήν σου πρὸς τὴν αὐτοῦ ζήτησιν, τότε φανεροῦται, καὶ ἐπιφαίνεταί σοι, καὶ

dubio procul Dominus ſponte ſua veniet ad nos, & reuera congregabit nos ad ſe ipſum. Omnis enim complacentia & miniſterium in cogitationibus conſiſtit. Quocirca contende, vt placeas Domino, exſpectans eum perpetuo interius, quærens eum in cogitationibus, & compellens atque adigens tuam ipſius voluntatem atque intentionem, vt in eum perpetuo intendant: & expende, qua ratione venit ad te, & manſionem facit apud te. Quanto enim magis colligis animum tuum ad eum quærendum, tanto magis ipſe compelletur a propria miſericordia atque benignitate, vt veniat ad te, & te refocillet. Fixus enim intuetur mentem tuam, cogitationes & meditationes; conſiderans, quomodo quæras eum, & an ex tota anima tua, an non ſegniter, an non negligenter.

§. IV. Et vbi viderit diligentiam tuam, in eo quærendo adhibitam, tunc manifeſtatur & apparet tibi, auxi-

liumque ſuum impertitur, ac victoriam tibi præparat, liberans te ab hoſtibus tuis. Conſpiciens enim prius tuum quærendi eum ardorem, & quo pacto omnem tuam ſpem indeſinenter in eo locatam habeas, hic docet atque largitur verum precandi modum, dilectionem veram, quæ eſt ipſe, qui omnia apud te fit, paradiſus, lignum vitæ, margarita, corona, architectus, agricola, patibilis, impatibilis, homo, Deus, vinum, aqua viua, ouis, ſponſus, bellator, arma, omnia in omnibus Chriſtus. Quemadmodum vero infans non nouit ſeipſum curare vel ornare, ſed ſolum oculos conuertit ad matrem, flens, donec miſericordia commota illum ſuſcipiat: ſic fideles animæ in ſolo Domino ſpem habent perpetuo, omnem iuſtitiam ei tribuentes, quia ſicut ſine vite palmes areſcit, ſic quoque qui abſque Chriſto vult iuſtificari. Et quemadmodum latro eſt
Ioh. X, 1. & fur, *qui per ingreſ-*

τῆς αὐτοῦ βοηθείας μεταδίδωσι, καὶ τὴν νίκην σοι ποιεῖ, ῥυόμενός σε ἐκ τῶν ἐχθρῶν σου· θεωρήσας γὰρ πρότερον τὴν σὴν πρὸς αὐτὸν ζήτησιν, καὶ ὡς ὅλην σου τὴν προσδοκίαν, ἀδιαλείπτως πρὸς αὐτὸν ἔχεις· οὗτος διδάσκει, καὶ δίδωσί σοι εὐχὴν ἀληθινὴν, ἀγάπην ἀληθινὴν, ἥτις ἐστὶν αὐτὸς ἐν σοὶ πάντα γινόμενος, παράδεισος, ξύλον ζωῆς, μαργαρίτης, στέφανος, οἰκοδόμος, γεωργὸς, παθητὸς, ἀπαθὴς, ἄνθρωπος, θεὸς, οἶνος, ὕδωρ ζῶν, πρόβατον, νυμφίος, πολεμιστὴς, ὅπλον, πάντα ἐν πᾶσι Χριστός· καὶ ὥσπερ τὸ νήπιον οὐκ οἶδεν ἑαυτὸ θεραπεῦσαι, ἢ ἐπιμελῆσαι, ἀλλὰ μόνον ἀποβλέπει πρὸς τὴν μητέρα, κλαῖον ποτὲ σπλαγχνισθεῖσα τοῦτο ἀναλάβηται· οὕτως αἱ πισταὶ ψυχαὶ μόνῳ τῷ κυρίῳ ἐλπίζουσιν ἀεὶ, πᾶσαν δικαιοσύνην αὐτῷ ἀπονέμουσαι· ὥσπερ γὰρ χωρὶς τῆς ἀμπέλου τὸ κλῆμα ψύγεται, οὕτως καὶ ὁ ἄνευ Χριστοῦ δικαιοῦσθαι θέλων. ὡς ὁ ληστὴς καὶ ὁ κλέπτης ἐστὶν, ὁ μὴ διὰ τῆς εἰσό-

εἴσοδον εἰσερχόμενος, ἀλλὰ ἀλλαχόθεν ἀναβαίνων· οὕτως ὁ ἄνευ τοῦ δικαιοῦντος ἑαυτῷ δικαιούμενος.

§. V. Ἄρωμεν οὖν τὸ σῶμα τοῦτο, καὶ ποιήσωμεν θυσιαστήριον, καὶ ἐπιθῶμεν ἐπάνω πάντων ἡμῶν τὴν ἐνθύμησιν, καὶ δεηθῶμεν τοῦ κυρίου, ἵνα πέμψῃ ἐξ οὐρανοῦ τὸ ἀόρατον καὶ μέγα πῦρ, καὶ καταφάγῃ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς τοῦ Βαὰλ πέσωσιν, αἵτινές εἰσιν ἀντικείμεναι ἐνέργειαι· καὶ τότε ὀψόμεθα τὸν πνευματικὸν ὑετὸν, ὡς ἴχνος ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν ψυχῇ, ὥστε γενέσθαι ἐν ἡμῖν τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίαν, καθὼς εἴρηται ἐν τῷ προφήτῃ, ἀνορθώσω, καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, ἵνα τὴν ἐν νυκτὶ καὶ σκότει διάγουσαν ψυχὴν ἐν μέθῃ ἀγνοίας, τῇ ἰδίᾳ χρηστότητι ὁ κύριος ἐπιλάμψῃ, καὶ λοιπὸν ἀνανήψασα ἐκείνη ἀπροσκόπως ὁδεύῃ τὰ τῆς ἡμέρας καὶ ζωῆς ἔργα ἐπιτελοῦσα· ἐκεῖθεν γὰρ τρέφεται ψυχὴ,

ſum non intrat, ſed aliunde aſcendit: ita qui ſine iuſtificante ſeipſum iuſtificat.

§. V. Tollamus ergo corpus noſtrum, & conſtruamus altare & ſuperimponamus omnes noſtras cogitationes, ac deprecemur Dominum, vt mittat e cœlo inuiſibilem & magnum ignem, qui conſumat altare, & omnia quæ in eo ſunt: omnesque ſacerdotes Baal cadant, quæ ſunt aduerſariæ poteſtates: tumque viſu percipiemus ſpiritualem pluuiam, velut veſtigium hominis, venientem in animam, vt impleatur in nobis diuina promiſſio, quemadmodum dictum eſt apud prophetam: *Erigam & reædificabo tabernaculum Dauid, quod collapſum eſt: & diruta eius reædificabo:* vt animam in nocte ac tenebris agentem, in ebrietate nempe ignorantiæ, ſua benignitate Dominus illuſtret, quæ poſtea ad ſobrietatem rediens absque offendiculo ambulet, diei vitæque opera peragens. Illic enim aliter anima,

Amos. IX, 11.

eſt, vnde nutriatur, vbi viuat, & apud quos degat, vt, vbi hoc pacto intellexerit, & accuratam diſcernendi facultatem conſecutus fuerit, toto, ad id quod bonum eſt, impetu plene ſeipſum tradat. Inſuper inter precandum atque orandum attende tibi ipſi, obſeruans cogitationes atque operationes vnde ſint, a Deo, an ab aduerſario? & quis præbeat alimentum cordi, Dominus, an principes mundi & ſeculi huius? Quod vbi probaueris & cognoueris, ô anima, pete a Domino cum labore & deſiderio cibum cœleſtem, & incrementum atque operationem Chriſti, iuxta id quod dictum eſt:

καὶ ἡ διάνοια ἔοικε σμῳ. ἰδοὺ ὁ σεισμὸς σάλος τῆς προαιρέ- αὐτῶν, ἡ ἄστατος , ἡ δειλία· καὶ ὁ κατὰ τὸ εἰρημένον, καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ , κατὰ τὴν ἀπιστίαν ύγχυσιν τῶν ἀστά- ογισμῶν, ὅσας σα- αλευόμενοι, ὡς οἱ πάντες ἄνθρωποι· ατι δὲ μόνῳ οὐ καὶ τι διαφέρουσιν οἱ οι τοῦ κόσμου, καὶ ικοῖς κατορθώμα- ου ἔξω ἀνθρώπου, καρδίᾳ καὶ τῷ νῷ σύρονται, καὶ δε- γαίοις, καὶ ματ- ἀνωφελῶν ἐμπε- ονται τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἐν καρδίᾳ μὴ μενοι, καθώς φησιν τολος, ὅτι ἡ εἰρήνη οῦ βραβευέτω ἐν καρδίαις ὑμῶν, ἥτις σιλεύουσα καὶ ἀνα- ουσα τὰς τῶν πιστῶν ας, ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ, άσης τῆς ἀδελφότη- δόξα καὶ προσκύνη- ατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας.

ἀμήν.

animus atque intellectus similis eſt mundo: ecce commotio & fluctuatio voluntatis eorum, inconſtans animus, timiditas, & metus, ſecundum quod dictum eſt: *In angustia & tremore eris ſuper terram*: Gen. IV, 12. infidelitate & confuſione fluxarum cogitationum quanto tempore agitantur, vt reliqui omnes homines; ſpecie ſolum, non etiam animi ſententia diſſident hi a mundo; & corporea proſperitate exterioris hominis; corde vero & animo in mundo diſtrahuntur, & laqueis terrenis, & inutilium curarum implicantur, pacem cœleſtem in corde non conſecuti, quemadmodum inquit apoſtolus: *Pax Dei palmam ferat in cordibus veſtris*, Col. III. 15. quæ regnat, ac renouat fidelium animos in dilectione Dei, & omni fraternitate. Gloria & adoratio Patri, & Filio, & Spiritui ſancto in ſecula.

Amen.

HOMILIA XXXII.

Gloria christianorum nunc in illorum animis latet, quæ tempore resurrectionis emerget, & illustrabit corpora pro modo eorum pietatis.

§. I.

LInguæ huius mundi variæ sunt. Quilibet enim populus propriam linguam habet. Christiani vero & nunc vnam ediscunt linguam, & omnes sub vna sapientia erudiuntur, sapientia nimirum diuina, non huius mundi, neque seculi prætereuntis. Et licet in his creatis rebus ambulent christiani, in nouas tamen visiones cœlestes incidunt, in gloriam, & in mysteria, a conspicuis rebus sumta occasione. Animalium mansuetorum genera sunt, equus & bos: vnumquodque horum proprium habet corpus, & propriam vocem. Idem in bestiis; leo proprium habet corpus, vocem propriam: itidem & ceruus. In reptilibus quoque differentia non exigua, atque in

ΟΜΙΛΙΑ λ…

Ἡ δόξα τῶν χρι… ἀπὸ τῦ νῦν ἐν ταῖ… τῶν ψυχαῖς … μέλλεσα ἐν τῷ κ… ἀναςάσεως φανερ… καὶ δοξάσαι τὰ σ… κατ' ἀναλογίαν τ… τῶν εὐσεβεία…

§. I.

AI τῦ κόσμυ … γλῶσσαι διά… ἐστι· παντὶ … ἔθνει ἰδία γλῶσσα … οἱ δὲ χριςιανοὶ … καὶ νῦν γλῶσσαν … θάνυσι, καὶ … μίαν σοφίαν … ται θεῦ σοφίαν … σμυ τύτυ, ὔτε τῦ … τῦ παρερχομένυ … περιπατῦσιν … κτίσιν ταύτην οἱ … ςιανοί, εἰς και… θέας ὐρανίυς ἐμπί… καὶ εἰς δόξας, καὶ … ρια, ἀπὸ τῶ φαιν… λαμβάνοντες τὰς … μάς. ἔςι ζώων … γένη, οἷον ἵππ… βῦς· ἕκαςος αὐτ… σῶμα ἔχει, καὶ ἰδία… νήν· τὸ αὐτὸ καὶ … θηρίοις, ὁ λέων ἴδι… μα ἔχει, καὶ ἰδία… νήν, ὁ ἔλαφ… … καὶ ἐν τοῖς ἑρπετοῖ… φορὰ πολλή, …

volucribus multiplicia ſunt corpora, aliud corpus & vox aquilæ, & aliud corpus & vox oxypteri. Eadem quoque ſunt in mari; corpora multa inter ſe diſſimilia, & in terra ſemina ſunt multa: verum vnumquodque ſemen peculiarem habet fructum. Itidem multæ ſunt arbores, verum ſunt arbores quædam altiores, quædam arbores humiliores. Ipſi quoque autumni fructus magnum inter ſe obtinent diſcrimen; quilibet enim eorum peculiarem habet guſtum. Sunt quoque inter herbas diſcrimina multa: hæ quidem ad ſanitatem conducunt, illæ vero ad fragrantiam duntaxat. Vnaquæque vero arborum intus producit indumenta, quæ videmus folia, flores & fructus: item ſemina intus producunt indumenta, quæ videntur. Ipſa quoque lilia intus proferunt tegmina, & exornant terram.

§. II. Sic quoque quotquot chriſtianorum hinc ſunt habiti conſequi cœleſtem amictum,

illum ipſum habent in animis ſuis commorantem. Et quoniam a Deo præfinitum eſt, vt diſſoluatur creatura hæc, atque cœlum & terra tranſeant, indumentum cœleſte nunc tegens & illuſtrans animam, quod obtinent in corde, illud nuda quoque corpora, quæ reſurgent ex ſepulcris, in illa die, qua corpora excitabuntur, illa videlicet induet gloria; quod donum & indumentum inuiſibile ac cœleſte nunc conſequuntur chriſtiani. Quemadmodum autem oues aut cameli in fœnum incidentes, incontinenter & celeriter accedunt ad pabulum, atque includunt ſibi alimentum: hora autem famis illud ipſum e ventriculo reducunt & ruminant, habentque velut alimentum, quæ ante repoſuerant: ſic quoque quicunque nunc regnum cœlorum rapuerunt, & cœleſtem cibum in Spiritu viuentes deguſtarunt, tempore reſurrectionis eum ipſum habent tegentem & fouentem omnia eorum membra.

§.III. Καθὼς οὖν εἴπο-
ν τὴν διαφορὰν τῶν
ερμάτων, ὅτι πολλὰ
μιᾷ γῇ σπειρόμενα, καὶ
ιφόρους καρποὺς δί-
τι, μὴ ἐοικότας ἀλλή-
ς· ὁμοίως καὶ περὶ τῶν
δρων, ὅτι τὰ μὲν αὐ-
ν εἰσὶ μείζω, τὰ δὲ
ρότερα, μία δὲ γῆ
ς ῥίζας ὅλων κατέχει·
ως καὶ ἡ ἐπουράνιος
κλησία μία οὖσα, ἀνα-
μητός ἐστιν, ἕκαστος
ἰδίως κεκόσμηται ὑπὸ
όξης τοῦ πνεύματος·
περ γὰρ τὰ πετεινὰ
ὸ τοῦ σώματος τὰ ἐν-
ματα τῶν πτερῶν ἐκ-
ρει, διαφορὰ δέ ἐστιν
ὐτοῖς πολλή· τὰ μὲν
ς προσγειότερον πέ-
νται, τὰ δὲ ἐν ἀέρι
ονται· ἢ ὥσπερ ὁ οὐ-
νὸς εἷς ἐστι, καὶ ἔχει
λλοὺς ἀστέρας ἐν ἑαυ-
, τοὺς μὲν λαμπροτέ-
ς, τοὺς δὲ μείζονας,
ς δὲ μικροτέρους, ὅλοι
ἐν οὐρανῷ πεπηγμέ-
εἰσίν· οὕτως καὶ οἱ ἅ-
ι ἐν ἑνὶ οὐρανῷ τῷ θεό-
τος, καὶ ἐν τῇ ἀοράτῳ
διαφόρως ἐρριζωμέ-
εἰσίν. ὁμοίως δὲ καὶ
ἰς αὐτὸν τὸν Ἀδὰμ λο-
μοὶ ἐρχόμενοι, δια-

§. III. Quemadmodum ergo diximus, discrimen esse inter semina, quia multiplicia in vnam terram seminata diuersos producunt fructus, inter se dissimiles: itidem de arboribus sic se res habet, videlicet quasdam earum esse maiores, quasdam minores, vnam autem terram radices omnium continere: sic quoque cœlestis ecclesia cum sit vna, innumera est: quisque autem peculiariter exornatur a gloria Spiritus. Perinde enim ac volucres e corpore indumenta alarum producunt, discrimen autem inter eas non est exiguum; quædam enim propius terram volant, quædam vero in aerem euolant: aut quemadmodum cœlum vnum est, & multas in se stellas continet, has quidem splendidiores; illas maiores, illas vero minores: vniuersæ vero in cœlo fixæ sunt: sic quoque sancti in vno cœlo diuino, & in inuisibili terra diuersimode radices egerunt. Itidem quæ Adæ obueniunt cogitationes, di-

am duobus vnguibus celeri-
ter viam conficiunt, in figu-
ram posita sunt eorum, qui in
lege recte ambulant. Quem-
admodum autem vmbra
corporis ex eodem corpore
est, at officium carnis imple-
re nequit: vmbra enim vul-
nera alligare nequit, nec ci-
bum præbere aut loqui: ab
ipso nihilominus corpore
manat, & præcedens præsen-
tiam corporis declarat: ad
Col. II, 17. eundem modum lex vetus
Ebr. X, 1. vmbra est noui testamenti.
Præmonstrat autem vmbra
veritatem, at ministerium
Spiritus non obtinuit. Non
enim potuit Moses carne
amictus penetrare cor, &

σκότους· περιτο-
ἡ ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ
λεῖ προσεγγίζου-
, ἀληθινὴν περι-
καρδίας, καὶ τὸ
ια, τοῦ νόμου σκιὰ
ἀληθινῶν πραγ-
ἐκεῖ γὰρ σῶμα
ωσεν, ὧδε δὲ τὸν
ένον νοῦν βάπτι-
ρὸς καὶ πνεύμα-
θαρίζει καὶ ἀπο-

. Ἐκεῖ ἱερεὺς
ν περιβεβλημέ-
ήει εἰς τὰ ἅγια,
ἑαυτοῦ καὶ τοῦ
οσφέρων θυσίαν,
ιερεὺς ἀληθινὸς
, ἅπαξ εἰσῆλ-
τὴν ἀχειροποί-
νὴν, καὶ τὸ ἄνω
ριον, τοὺς αἰτοῦν-
τὸν ἕτοιμος κα-
, καὶ τὴν μεμο-
συνείδησιν· λέ-
μεθ' ὑμῶν ἐσο-
τῆς συντελείας τοῦ
εἶχεν ὁ ἀρχιε-
τοῦ στήθους δύο τι-
ους, καὶ εἶχον τὰ
τῶν δώδεκα πα-
ν. τὸ γενόμενον
ος ἐστιν· οὕτως γὰρ
ριος ἐνδυσάμε-
δώδεκα ἀποστό-
ἔστειλεν αὐτοὺς εὐ-
άς, καὶ κήρυκας

versarum tenebrarum. Circumcisio ergo, quæ erat in lege, significat appropinquantem veram circumcisionem cordis, & baptisma legis vmbra est verarum rerum. Illic enim abluebat corpus: hic vero animum coeno coinquinatum baptisma ignis & Spiritus purgat & abluit.

§. V. Illic sacerdos imbecillitate circundatus ingrediebatur in sancta, & pro se & pro populo offerens victimam; hic vero verus pontifex Christus semel ingressus est in non manu factum tabernaculum, & supernum altare, promtus ad purgandum eos, qui postulant ab eo, & inquinatam conscientiam. Inquit enim: *Vobiscum sum usque ad consummationem seculi.* Matth. XXIIX, 20. Habebat pontifex in pectore duos lapides pretiosos, qui continebant nomina duodecim patriarcharum. Illic quod fiebat, est figura: sic enim quoqueDominus indutus duodecim apostolis, misit eos euangelistas & præcones

tur: sic neque antiqua lex vulnera animæ ac moleſtias ſanare potuit: ſiquidem vitam non habebat.

§. VI. Duæ enim perſonæ coniunctæ perfectam rem quampiam efficiunt, videlicet, duo teſtamenta. Ad imaginem & ſimilitudinem Dei homo factus eſt, duos oculos habet, duas nares, duas manus, duos pedes: quem ſi contingat vnoculum aut vnimanum eſſe, aut altero pede carere, velut reprehendendus eſt. Aut quemadmodum auis, ſi vnicam habuerit alam, ea ſola volare nequit; ſic quoque humana natura, ſi nuda quoad ſe maneat, & non recipiat mixtionem & communio-

...λήθη, καὶ νύμφη βα-
...λέως· λέγει γὰρ, ἐνοι-
...ήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμ-
...εριπατήσω· οὕτως εὐ-
...όκησεν ὁ Θεὸς, ὅτι κατ-
...θὼν ἐξ ἁγίων οὐρανῶν,
...υμπεριέλαβε τὴν φύ-
...ιν σου τὴν λογικὴν, τὴν
...άρκα τὴν ἐκ τῆς γῆς, καὶ
...υνεκέρασε τῷ θείῳ αὐ-
... πνεύματι, ἵνα καὶ
... ὁ χοϊκὸς δέξῃ τὴν
...υράνιον ψυχήν· καὶ
...αν ἡ ψυχή σου κοινω-
...ῃ τῷ πνεύματι, καὶ
...έλθῃ ψυχὴ ἐπουρά-
...ος εἰς τὴν ψυχήν σου,
...ε εἶ τέλειος ἄνθρω-
...ος ἐν Θεῷ, καὶ κληρο-
...μος, καὶ υἱός.

§. VII. Ὥσπερ δὲ τὸ
...γεθος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ
...ατάληπτον αὐτοῦ, οὔ-
... οἱ ἄνω αἰῶνες χωροῦ-
..., οὔτε οἱ κάτω· οὕτως
...λιν τὸ λεπτὸν τοῦ Θεοῦ,
... ὅπως συσμικρύνεται
...ποῖς καὶ μικροῖς, οὔτε
...ω κόσμοι, οὔτε οἱ
...γειοι καταλαβεῖν δύ-
...ται· ὥσπερ γὰρ τὸ
...γεθος αὐτοῦ ἀκατά-
...πτον, οὕτως καὶ τὸ
...πτὸν αὐτοῦ· καὶ συμ-
...ει, ὅτι οἰκονομεῖ-
... ὡς θλίψεις εἶναι,
... πάθη, καὶ στίγματα,

pellata eſt, ſponſa regis. Inquit enim: *Inhabitabo in illis & inambulabo.* (2. Cor. VI, 16.) Ita Deo placuit, vt deſcendens e ſanctis cœlis, aſſumeret naturam tuam rationalem, carnem nempe terrenam, quam temperauit cum diuino ſuo Spiritu, vt quoque tu terrenus cœleſtem ſuſciperes animam. Et vbi anima tua cum Spiritu communicauerit, & ingreſſa fuerit anima cœleſtis animam tuam, tum perfectus homo in Deo es, & hæres, & filius.

§. VII. Quemadmodum vero maieſtatem Dei, & incomprehenſibilem eius naturam, neque ſuperiora ſecula capiunt, neque inferiora: ſic e conuerſo humilitatem Dei, & quo pacto exinaniat ſe cum humilibus & paruis, nec ſuperni mundi, nec terreni conſequi poſſunt. Quemadmodum enim maieſtas eius non comprehenditur, ſic neque eius humilitas. Itaque contingit, vt ſi ex diſpenſatione ſubiiciaris affectionibus, paſſionibus & ſtigmatibus,

quoniam feliciter res meæ non successerunt in mundo, decedo ac renuntio, & Deo inseruio. Postmodum vbi huc perueneris, audis mandatum
Matth. XIX, 21. quod dicit: *Vende facultates tuas, odio prosequitor carnalem societatem, inseruí Deo:* tum incipis gratum te exhibere aduersæ fortunæ, qua in mundo obruebaris, inquiens: *Illius sane occasione deprehendor, obediens mandato Christi.* Ceterum si ex parte, quoad res externas, mutasti animum, & a mundo ac carnali commercio secessisti: sic igitur oportet te quoque quoad animum immutari, a sapientia carnali in cœlestem sapientiam. Post-

X. Ὅτε νομίζεις
ιήσας πάντα ά-
μενος, ποιεῖ λό-
τά σου ὁ κύριος·
χᾶσαι; οὐχὶ τὸ
του καὶ τὴν ψυχὴν
ισα; τί ἐποίησας
ἔρχεται ἡ ψυχὴ
ογουμένη δέεσθαι
υ καὶ λέγειν, ὅτι
τά ἐστιν, ὁ οἶκος
ω, σός ἐστι· τὰ
τά μου, σά ἐστιν·
ρέφομαι, καὶ ἀπὸ
νομοῦμαι εἰς πᾶ-
ειαν. τότε ἄρχε-
ύριος πρὸς ταῦ-
ειν, χάριν σοι ἔ-
ὰ ὑπάρχοντα σά
θέλημα τὸ ἀγα-
όν ἐστι· καὶ διὰ τὴν
ἐ σοῦ ἀγάπην, ἐπεὶ
φυγές μοι, δεῦρο
δώσω σοι, ἃ οὔτε
ἄρτι ἐκτήσω, οὔτε
ς ἄνθρωποι ἔχου-
ὰ λαβὲ τὸν κύριόν
ὲ τῆς ψυχῆς σου, ἵνα
τοτε μετ' ἐμοῦ εὐ-
νέη καὶ ἀγαλλιᾶσα.
X. Ὥσπερ γὰρ γυ-
ινηστευμένη ἀνδρὶ,
τὰ ὑπάρχοντα
, καὶ ὅλην τὴν προῖ-
οφέρει ἐκ πολλῆς
ς εἰς τὰς χεῖρας
α τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τοῦ-
, ἐμὸν οὐδὲν ἔχω, τὰ

§. IIX. Vbi putaueris te perfeciſſe omnia, eo quod renuntiaris, ſermonem confert tecum Dominus: *Quid gloriaris? nonne corpus tuum & animam tuam ego creaui? quid feciſti tu?* Incipit anima confitendo rogare Dominum, & dicere, videlicet, *tua ſunt omnia, domus, in qua dego, tua eſt: indumenta mea tua ſunt: a te nutrior, & a te dirigor ad omne emolumentum.* Tum incipit Dominus ad hæc dicere, *habeo tibi gratiam, facultates tuæ ſunt: bona voluntas tua eſt: & ob tuum in me amorem, quoniam confugiſti ad me, cedo, inſuper dabo tibi, quæ neque tu hactenus poſſediſti, nec, qui ſuper terram ſunt homines, habent. Accipe me Dominum cum anima tua, vt ſis perpetuo mecum in lætitia & exultatione.*

§ IX. Perinde enim ac mulier viro deſponſata, omnia bona ſua, & totam dotem offert præ ſummo amore, & in manus viri proiicit, atque hoc ait: *Meum quod ſit, ni-*

hil habeo, bona mea tua sunt: dos quoque tua est, & anima mea, & corpus meum, tuum est: sic quoque temperans anima est virgo Domini, participans cum Spiritu eius sancto. Oportet autem, perinde ac ipse, cum venisset supra terram, passus & crucifixus est, te quoque simul pati. Vbi enim recesseris a mundo, ac Deum quærere cœperis, & discernere, super est, vt pugnam ineas cum natura tua, antiquis nimirum moribus, & consuetudine tibi innata. Et inter pugnandum cum consuetudine, reperis cogitationes, reluctantes tibi, & repugnantes animo tuo: quæ cogitationes te trahunt, & occupatum reddunt rebus, vnde exiuisti, oculis subiectis. Deinceps incipis prælium conserere ac bellum, cogitationes mouens aduersus cogitationes, mentem aduersus mentem, animam aduersus animam, Spiritum aduersus Spiritum: ceterum illic æterna quoque anima præsto est.

ἐμοὶ ὑπάρχοντα σά ἐστι, καὶ ἡ προὶξ σή ἐστι, καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐμὸν, σόν ἐστιν· οὕτω καὶ ἡ σώφρων ψυχὴ παρθένος ἐστὶ τοῦ κυρίου, κοινωνοῦσα τοῦ ἁγίου αὐτοῦ πνεύματι. χρὴ δὲ ὥσπερ αὐτὸς ἐπὶ γῆς ἐλθὼν ἔπαθε, καὶ ἐσταυρώθη, καὶ σὲ συμπαθεῖν· ὅταν γὰρ ἀναχωρήσῃς τοῦ κόσμου, καὶ ἄρξῃ ζητεῖν τὸν Θεὸν καὶ διακρίνειν, λοιπὸν μάχῃ τῇ φύσει σου ἐν τοῖς παλαιοῖς ἤθεσι καὶ τῇ συνηθείᾳ ᾗ συνεγεννήθης· καὶ ἐν τῷ μάχεσθαι τῇ συνηθείᾳ, εὑρίσκεις λογισμοὺς ἀντικειμένους σοι καὶ μαχομένους τῷ νῷ σου, καὶ ἕλκουσί σε οἱ λογισμοὶ, καὶ ῥεμβάζουσιν ὅθεν ἐξῆλθες εἰς τὸ φαινόμενον. ἄρχῃ λοιπὸν ποιεῖν ἀγῶνα καὶ πόλεμον, λογισμοὺς κινῶν πρὸς λογισμοὺς, νοῦν πρὸς νοῦν, ψυχὴν πρὸς ψυχὴν, πνεῦμα πρὸς πνεῦμα· καὶ λοιπὸν ἐκεῖ αἰωνία ἡ ψυχή·

§. X.

§. X. Ἀποκαλύπτε-
γὰρ κεκρυμμένη τις καὶ
τὴ δύναμις τοῦ σκότους
καθεζομένη τῇ καρ-
· καὶ ὁ κύριος ἐγ-
ς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώ-
τός σου ἐστιν ὁρῶν τὸν
λεμόν σου, καὶ κρυπτοὺς
γισμοὺς οὐρανίους ἐντί-
σί σοι, καὶ ἄρχεται
παύειν σε ἐν τῷ κρυ-
ῷ. ἀφίησι δέ σε τέως
ιδευθῆναι, καὶ εἰς αὐ-
ς τὰς θλίψεις οἰκο-
εῖ σε ἡ χάρις· καὶ
ν ἔλθῃς εἰς ἀνά-
υσιν, γνωρίζει σοι ἑ-
τήν, καὶ δείκνυσί σοι,
ὑπὲρ τοῦ συμφέρον-
σου παρεχώρησε γυ-
ασθῆναί σε· ὥσπερ ὅ-
ᾖ πλουσίου τινὸς
ιδίον, καὶ ἔχῃ παιδα-
γόν, τέως μὲν λώροις
ὸν βασανίζει, καὶ ἡ
δεία, καὶ τὰ τραύ-
α, καὶ αἱ πληγαὶ
ραὶ φαίνονται, ἕως
γένηται ἀνήρ, τότε
ἄρχεται εὐχαριστεῖν
παιδαγωγῷ· οὕτως καὶ
άρις οἰκονομικῶς παι-
ει, ἕως ὅτε φθάσῃς εἰς
ειον ἄνδρα.

§. XI. Ὁ γεωργὸς τὸν
όρον πανταχοῦ ῥίπτει, καὶ
τεύων ἄμπελον, θέ-
, ἵνα ὅλη καρποφορῆ-

§. X. Latet enim occulta quædam & ſubtilis facultas tenebrarum, inſidens cordi. Dominus quoque prope animam & corpus tuum eſt, ſpectans pugnam tuam, & arcanas cœleſtes cogitationes indit tibi, atque incipit clam te refocillare. Dimittit autem te, donec erudiaris, & in ipſis afflictionibus dirigit te gratia: quæ vbi a pugna ad quietem perueneris, cognoſcendam tibi ſeipſam tradit, & commonſtrat tibi, ſe ad emolumentum tuum permiſiſſe, vt exercearis. Perinde ac ſi ſit diuitis cuiusdam puer, qui habeat pædagogum, tamdiu quidem loris illum cædit; & caſtigatio, vulnera ac plagæ moleſtæ ei videntur, donec euadit in virum; tunc vero incipit gratum ſe exhibere pædagogo: ſic quoque gratia cum diſpenſatione caſtigat, donec in perfectum virum euadas.

§. XI. Agricola ſemen in quamcunque partem proiicit, & qui plantat vineam, cupit, vt tota fructum profe-

rat; poſtmodum ergo illata falce, ſi non inueniat fructum, mœrore afficitur; ſic quoque Dominus verbum ſuum ſeminari vult in cordibus hominum. Verum perinde ac agricola ob regionem inanem angitur; ſic quoque Dominus de vacuo corde, nec fructus producente, contriſtatur. Quemadmodum venti perflant vbique cunctam creaturam; & quemadmodum ſol omnem terram illuſtrat; ſic deitas vbique eſt, & vbique reperitur. Si quæras illum in cœlis, illic reperitur in cogitationibus ſanctorum; ſi quæras eum in terra, hic quoque reperitur in cordibus hominum. E multis vero pauci reperiuntur, qui placeant Deo chriſtiani. Gloria & magnificentia Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Amen.

ση· λοιπὸν ἐν ἐπιφέρῃ τὸ δρέπανον, καὶ μὴ εὕροι καρπὸν, λυπεῖται· οὕτως καὶ ὁ κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ σπαρῆναι θέλει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωργὸς ἐν τῇ ἀκάρπῳ χώρᾳ λυπεῖται· οὕτω καὶ ὁ κύριος ἐν τῇ κενῇ καρδίᾳ καὶ μὴ καρποφορούσῃ λυπεῖται· ὥσπερ οἱ ἄνεμοι πανταχοῦ πνέουσιν εἰς πᾶσαν τὴν κτίσιν, καὶ ὥσπερ ἥλιος πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἐπιλάμπει· οὕτως ἡ θεότης πανταχοῦ ἐστι, καὶ πανταχοῦ εὑρίσκεται· εἰ ζητεῖς αὐτὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐκεῖ εὑρίσκεται ἐν τοῖς λογισμοῖς τῶν ἀγγέλων· εἰ ζητεῖς αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὧδε εὑρίσκεται ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων. ἀπὸ πολλῶν δὲ ὀλίγοι εὑρίσκονται οἱ εὐαρεστοῦντες αὐτῷ χριστιανοί. δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια πατρὶ καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

OMI-

ΟΜΙΛΙΑ λγʹ.

Ἀδιαλείπτως καὶ προσεχῶς δεῖ τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι.

§. I.

ΔΕῖ ἡμᾶς, μὴ κατὰ ἔθος σωματικὸν, μήτε κραυγῆς ἔθει, μήτε συνηθείᾳ σιωπῆς, μήτε κλίσεως γονάτων προσεύχεσθαι· ἀλλὰ νηφαλέως τῷ νῷ προσέχοντας προσδοκᾷν τὸν Θεὸν πότε ἐπιςῇ, καὶ ἐπισκέψηται διὰ πασῶν τῶν ἐξόδων τὴν ψυχὴν, καὶ τῶν τρίβων αὐτῆς καὶ αἰσθητηρίων. καὶ οὕτως ἡνίκα χρὴ σιωπᾷν, καὶ ἡνίκα βοᾷν χρὴ, καὶ σὺν κραυγῇ προσεύχεσθαι, μόνον ὁ νοῦς ἐῤῥωμένος ᾖ πρὸς τὸν Θεόν· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα ὅταν ἐργάζηταί τι, ὅλον δι᾽ ὅλου ἀποσχολεῖται ἐγκείμενον τῷ ἔργῳ, καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη ἀλλήλοις βοηθοῦσιν· καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη δι᾽ ὅλου ἀποδιδόσθω εἰς τὴν πρὸς κύριον αἴτησιν καὶ ἀγάπην, μὴ ῥεμβομένη καὶ περιφερομένη τοῖς λογισμοῖς, καὶ πάσῃ τῇ προσδοκίᾳ προσανακειμένη Χριστοῦ.

HOMILIA XXXIII.

Indesinenter & attente oportet Deo vota facere & precari.

§. I.

OPortet nos, non ex more corporeo, nec pro more vociferandi, nec ex consuetudine silendi, aut genua flectendi, preces facere; verum sobrie animum attendentes exspectare Deum, quando aderit & visitabit per omnes egressiones animam, per semitas eius ac sensuum organa; & ita quando conueniat tacere, & quando conueniat clamare, & cum vociferatione precari, modo mens sit firmata in Deum. Perinde enim ac corpus cum operatur quippiam, totum penitus occupatum incumbit operi, & omnia eius membra se inuicem adiuuant: sic quoque anima tota prorsus consecretur postulationi & charitati Domini, quæ nec vagis occupetur, aut circumferatur cogitationibus, & spem atque exspectationem omnem collocatam habeat in Christo.

rat; poſtmodum ergo illata falce, ſi non inueniat fructum, mœrore afficitur: ſic quoque Dominus verbum ſuum ſeminari vult in cordibus hominum. Verum perinde ac agricola ob regionem inanem angitur; ſic quoque Dominus de vacuo corde, nec fructus producente, contriſtatur. Quemadmodum venti perflant vbique cunctam creaturam; & quemadmodum ſol omnem terram illuſtrat; ſic deitas vbique eſt, & vbique reperitur. Si quæras illum in cœlis, illic reperitur in cogitationibus ſanctorum; ſi quæras eum in terra, hic quoque reperitur in cordibus hominum. E multis vero pauci reperiuntur, qui placeant Deo chriſtiani. Gloria & magnificentia Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Amen.

τῃ· λοιπὸν οὖν ἐπιφέρων τὸ δρέπανον, καὶ μὴ εὕροι καρπὸν, λυπεῖται· οὕτως καὶ ὁ κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ σπαρῆναι θέλει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωργὸς ἐν τῇ ἀπεκένῳ χώρᾳ λυπεῖται· οὕτως καὶ ὁ κύριος ἐν τῇ ἀπεκένῳ καρδίᾳ καὶ μὴ καρποφορούσῃ λυπεῖται. ὥσπερ οἱ ἄνεμοι πανταχοῦ πνέουσιν εἰς πᾶσαν τὴν κτίσιν, καὶ ὥσπερ ἥλιος πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἐπιλάμπει· οὕτως ἡ θεότης πανταχοῦ ἐστι, καὶ πανταχοῦ εὑρίσκεται. εἰ ζητεῖς αὐτὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐκεῖ εὑρίσκεται ἐν τοῖς λογισμοῖς τῶν ἀγγέλων· εἰ ζητεῖς αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὧδε εὑρίσκεται ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων. ἀπὸ πολλῶν δὲ ὀλίγοι εὑρίσκονται οἱ εὐαρεστοῦντες αὐτῷ χριστιανοί. δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

OMI-

ΟΜΙΛΙΑ λγʹ.

Ἀδιαλείπτως καὶ προσεχῶς δεῖ τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι.

§. I.

ΔΕῖ ἡμᾶς, μὴ κατὰ ἔθος σωματικὸν, μήτε κραυγῆς ἔθει, μήτε συνηθείᾳ σιωπῆς, μήτε κλίσεως γονάτων προσεύχεσθαι· ἀλλὰ νηφαλέως τῷ νῷ προσέχοντας προσδοκᾶν τὸν Θεὸν πότε ἐπιστῇ, καὶ ἐπισκέψηται διὰ πασῶν τῶν ἐξόδων τὴν ψυχὴν, καὶ τῶν τρίβων αὐτῆς καὶ αἰσθητηρίων. καὶ οὕτως ἡνίκα χρὴ σιωπᾷν, καὶ ἡνίκα βοᾷν χρὴ, καὶ σὺν κραυγῇ προσεύχεσθαι, μόνον ὁ νοῦς ἐῤῥωμένος ᾖ πρὸς τὸν Θεόν· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα ὅταν ἐργάζηταί τι, ὅλον δι᾽ ὅλου ἀποσχολεῖται ἐγκείμενον τῷ ἔργῳ, καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη ἀλλήλοις βοηθοῦσιν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη δι᾽ ὅλου ἀποδεδόσθω εἰς τὴν πρὸς κύριον αἴτησιν καὶ ἀγάπην, μὴ ῥεμβομένη καὶ περιφερομένη τοῖς λογισμοῖς, καὶ πάσῃ τῇ προσδοκίᾳ προσανακειμένη Χριστοῦ.

HOMILIA XXXIII.

Indesinenter & attente oportet Deo vota facere & precari.

§. I.

OPortet nos, non ex more corporeo, nec pro more vociferandi, nec ex consuetudine silendi, aut genua flectendi, preces facere; verum sobrie animum attendentes exspectare Deum, quando aderit & visitabit per omnes egressiones animam, per semitas eius ac sensuum organa; & ita quando conueniat tacere, & quando conueniat clamare, & cum vociferatione precari, modo mens sit firmata in Deum. Perinde enim ac corpus cum operatur quippiam, totum penitus occupatum incumbit operi, & omnia eius membra se inuicem adiuuant: sic quoque anima tota prorsus consecretur postulationi & charitati Domini, quæ nec vagis occupetur, aut circumferatur cogitationibus, & spem atque exspectationem omnem collocatam habeat in Christo.

§. II. Atque hoc pacto il-
lucescet ille, qui purum do-
cet petendi modum, & sug-
gerit orationem puram, spi-
ritualem, Deo dignam, &
Ioh. IV, quæ fit *in spiritu & veritate,*
24. *adorationem.* Quemadmo-
dum vero, qui mercatoriam
artem elegit, non vnicum so-
lum lucri faciendi excogitat
inuentum, sed vndecunque
augere & cumulare lucrum
cogitur, ab hac ad aliam
transiens solertiam & inuen-
tum; & inde aliud iter susci-
piens, & ab eo, quod nihil
prodest semper transiliens, ad
id, quod quæstuosius est, cur-
rit: sic quoque nos animam
nostram varie & artificiose
adornemus, vt lucrifaciamus
verum ac summum lucrum,
Deum nimirum, qui doceat
nos in veritate precari. Ad
hunc enim modum requie-
scit Dominus in bona animæ
intentione, thronum gloriæ
eam constituens, insidens, &
Ezech. requiescens in ea. Sic enim
I, & X, 1. apud Ezechielem prophetam
Homil. audiuimus de spiritualibus
I. §. 1. animalibus, subiugatis cur-
seq.

§. II. Καὶ οὕτως αὐτὸν ἐπιλάμψῃ, ἀληθινὴν διδάσκων αἴτησιν, διδοὺς εὐχὴν καθαρὰν, πνευματικὴν, Θεοῦ ἀξίαν, καὶ τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν· ὥσπερ δὲ ὁ ἐμπορίας τέχνην ἐπανελόμενος, οὐ μονότροπον ἔχει τοῦ κέρδους τὴν ἐπίνοιαν, ἀλλὰ πάντοθεν αὔξειν, καὶ πολυπλασιάζειν τὸ κέρδος ἐπείγεται, ἀπὸ ταύτης ἐφ' ἑτέραν μετιὼν ἐπίνοιαν, καὶ ἐντεῦθεν πρὸς ἑτέραν τρέχων πόρον, καὶ ἀπὸ τοῦ μηδὲν ὀνήσαντος ἀεὶ ἀποπηδῶν ἐπὶ τὸ κερδαλεώτερον τρέχει· οὕτως καὶ ἡμεῖς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ποικίλως καὶ ἐντέχνως εὐτρεπίσωμεν, ὅπως κερδάνωμεν τὸ ἀληθινὸν καὶ μέγα κέρδος, τὸν Θεὸν τὸν διδάσκοντα ἡμᾶς ἐξ ἀληθείας προσεύχεσθαι· οὕτως γὰρ ἐπαναπαύεται ὁ κύριος τῇ ἀγαθῇ τῆς ψυχῆς προαιρέσει, θρόνον δόξης αὐτὴν ἐργαζόμενος, ἐπικαθήμενός τε καὶ ἐπαναπαυόμενος ἐπ' αὐτήν· οὕτως γὰρ παρὰ Ιεζεκιὴλ τοῦ προφήτου ἠκούσαμεν περὶ τῶν πνευματικῶν ζώων, τῶν ὑπεζευγμένων τῷ δι-

σπο-

rerum ad animam pertinentium. Eſt enim præter hominem conſpicuum, alius homo interior, & alii oculi, quos occœcauit ſatanas; & aures, quas ſurdas effecit. Itaque venit Ieſus, vt interiori huic homini reſtituat ſanitatem. Cui gloria & imperium cum Patre, & Spiritu ſancto in ſecula. Amen.

HOMILIA XXXIV.

De gloria chriſtianorum, quam corpora illorum in reſurrectione conſequentur, & qua cum anima illuſtrabuntur.

§. I.

QVemadmodum oculi corporei clare omnia conſpiciunt: ſic quoque animis ſanctorum manifeſta & conſpicua ſunt ornamenta diuinitatis, quibus permixti chriſtiani ſapiunt. At vero corporeis oculis occultata eſt illa gloria; animæ vero credenti perſpicue reuelatur,

quam Dominus necatam excitat a peccato, quemadmodum suscitat & mortua corpora; cui præparat cœlum nouum, & terram nouam, & solem iustitiæ, cui largitur omnia e diuinitate sua. Ipse est mundus verus, terra viuens, vitis fructifera, panis vitæ, & aqua viuens, vt
Psal. XXVI, 26. scriptum est: *Credo videre bona Domini in terra viuentium.* Et rursum: *Orietur*
Mal. IV, 2. *timentibus Dominum Sol iustitiæ, & sanitas in alis eius.*
Ioh. XV, 1. Et Dominus quoque inquit: *Ego sum vitis vera.* Et rur-
Ioh. VI, 48. sum: *Qui biberit ex hac a-*
Ioh. IV, 4. *qua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*

§. II. Aduentus enim Domini totus penitus propter hominem fuit, qui mortuus iacebat in sepulcro tenebrarum, peccati, spiritus impuri, & peruersarum potestatum, vt in hoc seculo nunc resuscitet ac viuificet hominem, emundet ab omni

ώσῃ, καὶ φωτίσῃ τῷ ἰδίῳ φωτὶ, καὶ άσῃ αὐτὴν τὰ ἑαυτοῦ ματα τῆς θεότητος άνια· ἐν δὲ τῇ ἀνα- τῶν σωμάτων, ὧν ώσονται καὶ προε- θήσαν αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ σώματα συν- ζονται, καὶ φωτί- τῇ ἀπὸ τοῦ νῦν πε- μένῃ καὶ δεδοξα- ψυχῇ· ἔστι γὰρ αὐ- ος καὶ σκηνὴ καὶ ὁ κύριος. τὸ οἰκη- δὲ τὸ ἐξ οὐρανοῦ τὸ ποίητον περιβέ- ται δόξαν φωτὸς, ὡς τέκνα φωτὸς μενοι. οὐ προσέξουσιν οις ὀφθαλμῷ πο- πονηρία γὰρ ἐξῆρ- ἔστιν ἐκεῖ ἄρσεν καὶ, δοῦλος καὶ ἐλεύ-. εἰς θεϊκὴν γὰρ ἅπαντες μετα- ται, χρηστοὶ, καὶ καὶ τέκνα θεοῦ γε- ἐκεῖ ἀνεπαισχύν- λαλήσει εἰρήνην ὸς ἀδελφῇ· ἐν ἐν Χριστῷ καὶ πάντες ἐν τὶ ἀναπαυόμε- Προσέξει ἕτερος ρῳ, καὶ ἐν τῷ εὐθέως πάλιν σεσθαι ἐκλάμ-

nigredine, illuminet eum suo lumine, atque amiciat eum suis ipsius indumentis diuinis & cœlestibus. In resurrectione autem corporum, quorum ante resurrexerint & gloria illustratæ fuerint animæ, tunc quoque corpora simul glorificabuntur & illustrabuntur cum anima, quæ nunc illuminata & illustrata fuit. Dominus enim est eorum domus, tabernaculum & ciuitas; domicilio vero cœlesti, non manufacto protecti sunt, gloria nimirum luminis diuini velut filii lucis effecti. Non intuebuntur se inuicem oculo prauo; malitia enim sublata est. Non est illic masculus & fœmina, seruus & liber. In diuinam enim naturam omnes transmutantur, benigni, dii & filii Dei facti. Illic absque vllo pudore tunc loquetur pacem frater cum sorore. Vnum siquidem sunt in Christo omnes, & omnes in vno lumine requiescunt. Attendet alter in alterum, & inter attendendum confestim denuo in veritate splen-

debunt, in vera contemplatione luminis arcani.

§. III. Adeo multiplicibus figuris, multa & varia gloria diuina se inuicem aſpicient: quisque ſtupore percutietur & exultabit exultatione ineffabili, animaduerſa alterius gloria. Vides quo pacto gloria Dei verbis explicari aut comprehendi nequeat, gloria ſcilicet luminis arcani, æternorum myſteriorum, & bonorum innumerabilium. Quemadmodum enim in rebus aciei oculorum ſubiectis, plantas terræ, ſemina aut flores varios non datum eſt cuipiam numero comprehendere, atque vt omnes opes terræ metiatur quispiam aut cognoſcat, fieri non poteſt; aut veluti animalia in mari degentia, aut numerum, aut genera, aut differentiam, aut menſuram aquæ eius, aut menſuram loci eius impoſſibile eſt vlli hominum comprehendere; aut veluti per aerem volantium volucrium numerum, aut genera aut varietates non licet cognoſcere; aut veluti magnit

ψυχαῖς, εἰς ἀληθιν
φωτὸς ἀῤῥήτου·
§. III. Οὕτω
λοῖς σχήμασι, καὶ
καὶ ποικίλαις
θεϊκαῖς ἀλλήλοι
ρῶσι, καὶ ἕκαστ
πλήσσεται καὶ ἀ
ἀγαλλιάσει ἀνεκ
τῳ, προσέχων τῇ
ρου δόξῃ. Ὁρᾷς
τοῦ Θεοῦ δόξαν ἀ
ἐστι καὶ ἀκατάληπτ
τος ἀῤῥήτου καὶ
μυστηρίων, καὶ
μάτων ἀγαθῶν
χουσα· ὥσπερ γὰρ
φαινομένοις τὰ
φυτά, ἢ σπέρμα
ἄνθη ποικίλα
τόν τινι καταλαβ
ριθμῷ, καὶ τὸν
πλοῦτον τῆς γῆς, ἀ
τόν τινι μετρῆσαι
σασθαι· ἢ ὥσπερ
θαλάσσῃ τὰ ἐν
ζῶα, ἢ τὸν ἀριθμ
τὰ γένη, ἢ τὴν
ρὰν, ἢ τὸ μέτρον
ὕδατος αὐτῆς, ἢ
τρον τοῦ τόπου αὐτ
νατόν τινι τῶν ἀνθρ
καταλαβεῖν· ἢ ὥσ
τῷ ἀέρι τὸν ἀριθμ
πετομένων ἢ τὰ γ
τὴν ποικιλίαν ἀδυ
γνῶναι· ἢ ὥσπερ

ρανοῦ μέγεθος, ἢ τὰς θέσεις τῶν ἀστέρων, ἢ τὸν δρόμον αὐτῶν ὡς ἐστὶν ἀδύνατον καταλαβεῖν· οὕτως ἐστὶν ἀδύνατον εἰπεῖν, ἢ διαγορεῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν χριστιανῶν τὸν ἀμέτρητον, ἀπέραντον καὶ ἀκατάληπτον· εἰ γὰρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοσοῦτον ἄπειρα καὶ ἀκατάληπτα τοῖς ἀνθρώποις τυγχάνει, πόσῳ μᾶλλον ὁ κτίσας καὶ κατασκευάσας αὐτά; ὀφείλει οὖν τις μᾶλλον ἀγαλλιασθῆναι καὶ χαρῆναι, ὅτι τοσοῦτος πλοῦτος καὶ κληρονομία τοῖς χριστιανοῖς ἑτοίμασται, ὥστε μηδένα δυνηθῆναι εἰπεῖν, ἢ ἐξαγορεῦσαι· μετὰ πάσης δὲ σπουδῆς καὶ ταπεινοφροσύνης προσελθεῖν δεῖ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τῶν χριστιανῶν, καὶ λαβεῖν ἐκεῖνον τὸν πλοῦτον· κληρονομία γὰρ καὶ μερὶς τῶν χριστιανῶν αὐτός ἐστιν ὁ Θεός· κύριος γάρ φησι, μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου. δόξα τῷ ἑαυτὸν διδόντι, καὶ συγκεραννῦντι τὴν ἁγίαν φύσιν αὐτοῦ ταῖς ψυχαῖς τῶν χριστιανῶν εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

nem cœli, aut poſitus aſtrorum, aut curſum eorum conſequi impoſſibile eſt: ſic quoque impoſſibile eſt enarrare aut explicare diuitias chriſtianorum immenſas, infinitas & incomprehenſibiles. Si etenim creaturæ iſtæ adeo infinitæ & incomprehenſibiles hominibus ſunt, quanto magis, qui condidit & creavit illas? Debet igitur quiſpiam vehementius exultare & lætari, tantas opes & hæreditatem chriſtianis præparatam eſſe, vt nemo poſſit eloqui aut enarrare. Ceterum omni ſtudio & animi humilitate accedere oportet ad certamen chriſtianorum, ac conſequi illas diuitias. Hæreditas enim & pars chriſtianorum, eſt ipſe Deus. *Dominus enim*, inquit, *pars hæreditatis meæ & calicis mei.* Gloria ſit ei, qui ſeipſum donat, atque permiſcet ſanctam animam ſuam animis chriſtianorum in ſecula. Amen.

Pſalm. XVI, 5.

HOMILIA XXXV.

De Sabbatho antiquo & nouo.

§. I.

IN vmbra legis per Mosen datæ mandauit Deus, vnumquemque requiescere in sabbatho, & nihil agere. Hoc autem figura erat & vmbra veri sabbathi, quod animæ donatur a Domino. Anima enim, quæ digna censetur ab obscœnis & turpibus cogitationibus liberari, tum verum sabbathum celebrat, tum veram requiem requiescit, otium agens & liberata ab omnibus operibus tenebrosis. Illic enim in typici sabbathi celebratione, etsi corpora quiescebant, veruntamen animæ nequitiis ac vitiis erant illigatæ. Hoc vero, verum sabbathum vera est requies animæ, quæ vacat, & expurgata est a cogitationibus satanæ, & requiescit in perpetua quiete & lætitia Domini.

§. II. Quemadmodum enim tunc mandauit, vt ipsa

ΟΜΙΛΙΑ λε΄.

Περὶ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ καινοῦ σαββάτου.

§. I.

ΕΝ τῇ σκιᾷ τοῦ νόμου τοῦ διὰ Μωσέως δοθέντος προσέταξεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ σαββάτῳ ἕκαστον ἀναπαύεσθαι καὶ μηδὲν ποιεῖν. τοῦτο δὲ τύπος ἦν καὶ σκιὰ τοῦ ἀληθινοῦ σαββάτου τοῦ διδομένου τῇ ψυχῇ ἀπὸ τοῦ κυρίου· ἡ γὰρ καταξιωθεῖσα ψυχὴ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν καὶ ῥυπαρῶν λογισμῶν, καὶ ἀληθινὸν σαββατίζει σαββατισμὸν, καὶ ἀληθινὴν ἀνάπαυσιν ἀναπαύεται, ἀργοῦσα καὶ ἐλευθερουμένη ἀπὸ πάντων τῶν σκοτεινῶν ἔργων· ἐκεῖ μὲν γὰρ εἰς τὸ τυπικὸν σάββατον, εἰ καὶ σωματικῶς ἀνεπαύοντο, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ ὑπὸ τῆς πονηρίας καὶ κακίας ἦσαν δεδεμέναι· τοῦτο δὲ τὸ ἀληθινὸν σάββατον, ἀνάπαυσις ἀληθινή ἐστι ψυχῆς ἀργούσης καὶ καθαριζομένης ἀπὸ τῶν διαλογισμῶν τοῦ σατανᾶ, καὶ ἀναπαυομένης εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἀνάπαυσιν αἰωνίαν, καὶ χαράν.

§. II. Ὥσπερ γὰρ τότε προσέταξε καὶ αὐτὰ τὰ

ἄλογα ζῶα τῷ σαβ-
τῳ ἀναπαύεσθαι, τὸν
μὴ ὑπὸ ζυγὸν ἀνάγ-
ἕλκεσθαι, τὸν ὄνον μὴ
φορτίζειν· ἀνεπαύον-
γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα
τῶν βαρέων ἔργων· ὅ-
ἐλθὼν ὁ κύριος καὶ
ἀληθινὸν καὶ αἰώνιον
ϐατον δοὺς, ἀνέπαυσε
βεβαρημένην καὶ πε-
τισμένην ψυχὴν φορ-
ἀνομίας, ἀκαθάρ-
διαλογισμῶν, καὶ
ζομένην ἀδικίας ἔρ-
ἐξ ἀνάγκης ὡς ὑπὸ
τόνας πικροὺς δεδου-
ένην, καὶ ἐκούφισεν
ἀπὸ τῶν δυσβαστά-
φορτίων, ματαίων
μιαρῶν διαλογι-
καὶ ἦρε τὸν ζυγὸν
πικρὸν τῶν ἔργων ἀδι-
καὶ ἀνέπαυσεν αὐ-
κοπιῶσαν ἐν τοῖς
λογισμοῖς τῶν ἀκαθάρ-

III. Ὁ γὰρ κύριος
τὸν ἄνθρωπον εἰς
ἀνάπαυσιν λέγων,
πάντες οἱ κοπιῶν-
καὶ πεφορτισμένοι,
ἀναπαύσω ὑμᾶς.
αἱ ψυχαὶ πειθόν-
καὶ προσέρχονται,
αὐτὰς ἀπὸ
τῶν βαρέ-

quoque bruta animalia sabbatho quiescerent, ne bos sub iugum necessarium traheretur; ne asino onera imponerentur; (quiescebant enim ipsa quoque animalia a duris operibus;) sic quoque cum venisset Dominus, & verum æternumque sabbathum contulisset, refocillauit animam oneribus iniquitatis, immundarumq; cogitationum grauatam & onustam, & operantem iniquitatis opera necessario, quippe quæ sub acerborum dominorum seruitutem erat redacta; & leuauit eam ob oneribus intolerabilibus, variis atque obscœnis cogitationibus, sublatoque graui iugo operum iniquorum recreauit eam, cogitationibus impuris laborantem.

§. III. Dominus enim vocat hominem ad recreationem, inquiens: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego refocillabo vos.* Itaque quæcunque animæ crediderint & accesserint, reficiet eas ab his graui-

Matth. XI, 28.

bus, moleſtis, & immundis cogitationibus, quæ vacantes ab omni iniquitate, celebrant ſabbathum verum, deliciarum plenum & ſanctum: peragunt feſtum Spiritus, gaudii & exultationis inenarrabilis, & ſeruiunt ſeruitium purum & Deo gratum ex puro corde, hoc eſt, verum & ſanctum ſabbathum. Obſecremus ergo nos quoque Deum, vt ingrediamur in hanc requiem, vt feriemur a turpibus, malitioſis atque vanis cogitationibus, quo hoc pacto poſſimus ſeruitium exhibere Deo ex puro corde, ac celebrare feſtum Spiritus ſancti. Beatus ergo, qui ingreſſus eſt illam requiem. Gloria Patri, cui ſic placuit, & Filio, & Spiritui ſancto in ſecula.

Amen.

ῶν καὶ φορτικῶν, καὶ ἀκαθάρτων λογισμῶν, καὶ ἀργοῦσιν ἀπὸ πάσης ἀνομίας, σαββατίζουσι σάββατον ἀληθινὸν, τρυφερὸν, ἅγιον· καὶ ἑορτάζουσιν ἑορτὴν πνεύματος, χαρᾶς, καὶ ἀγαλλιάσεως ἀνεκλαλήτου· καὶ λατρεύουσι λατρείαν καθαρὰν καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ, ἐκ καθαρᾶς καρδίας· τοῦτό ἐστι τὸ ἀληθινὸν καὶ ἅγιον σάββατον. παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν ταύτην, τοῦ ἀργεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν, καὶ πονηρῶν, καὶ ματαίων διαλογισμῶν, ἵνα οὕτως δυνηθῶμεν λατρεῦσαι τῷ Θεῷ ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ ἑορτάσαι ἑορτὴν πνεύματος ἁγίου. μακάριος οὖν ὁ εἰσελθὼν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν· δόξα τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας.

ἀμήν.

OMI-

ΟΜΙΛΙΑ λϛʹ.

Περὶ διττῆς ἀναστάσεως τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων, καὶ διαφόρου δόξης τῶν ἀνισταμένων.

§. I.

Ἀνάστασις τῶν νεκρῶν ψυχῶν, ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεται. ἀνάστασις δὲ τῶν σωμάτων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ὥσπερ δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ πεπηγμένοι ὄντες οἱ ἀστέρες, οὐκ ἴσοι πάντες εἰσίν, ἀλλ᾽ εἷς τοῦ ἑνὸς διαφέρει ἐν τῇ λαμπρότητι καὶ μεγαλειότητι· οὕτω καὶ τοῖς πνευματικοῖς, κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεώς εἰσι προκοπαὶ ἐν αὐτῷ τῷ πνεύματι, εἷς πλουσιώτερος τοῦ ἑτέρου. καὶ ἡ γραφὴ λέγει, ὅτι ὁ λαλῶν ἐν γλώσσῃ, πνεύματι θεοῦ λαλεῖ· οὗτος πνευματικός ἐστι θεῷ λαλῶν· ὁ δὲ προφητεύων, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. οὗτος περίσσειαν ἔσχε τῆς χάριτος· ὁ μὲν γὰρ ἑαυτὸν μόνον οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ ἑαυτὸν καὶ τὸν πλησίον. τοῦτο δέ ἐστιν, ὥσπερ κόκκος σίτου σπειρόμενος ἐν τῇ γῇ, καὶ ὁ αὐτὸς ἐκ τῆς μιᾶς καρδίας πολλοὺς καὶ διαφόρους κόκκους ἐκ-

HOMILIA XXXVI.

De duplici resurrectione animarum & corporum, & diuersa resurgentium gloria.

§. I.

Resurrectio mortuarum animarum ab hoc momento fit: resurrectio vero corporum in illa die. Quemadmodum vero in cœlo, quæ fixæ sunt stellæ, non sunt omnes æquales, sed vna ab altera differt splendore & magnitudine; sic in rebus spiritualibus pro modo fidei sunt promotiones in ipso Spiritu, vnus locupletior altero. Scriptura quoque ait: *Qui loquitur lingua, Spiritu Dei loquitur.* Hic spiritualis est, qui cum Deo loquitur: *at qui prophetat, ecclesiam ædificat.* Iste abundantiam adeptus est gratiæ. Ille enim seipsum duntaxat ædificat, hic vero seipsum & proximum. Hoc porro se habet, vt granum frumenti in terram coniectum: idem ex vno corde plura & diuersa grana pro-

1. Cor. XIV, 2.

ducit. Et rursum ex spicis ipsis aliæ sunt ampliores, aliæ tenuiores; vniuersæ vero in vnam congregantur aream, in vnum horreum; & licet diversæ sint, vnus ex ipsis conficitur panis.

§. II. Aut quemadmodum in ciuitate sunt hominum multitudines, & nonnulli sunt pueri pusilli, alii vero viri vel adolescentes; omnes vero ex vno fonte aquam bibunt, vnum panem comedunt, vnumque aerem spirant. Aut perinde vt sunt lucernæ, & hæc quidem habet duo luminaria, illa vero septem; at vbi est abundantia lucis, ibi aliter illuminat: sic quicunque sunt in igne & lumine, nequeunt esse in tenebris: verum magna inter eos est discrepantia. Veluti ac si pater quispiam habeat duos filios, hunc pusillum, alterum adolescentem, hunc quidem in vrbes mittit & regiones, pusillum autem semper tuetur, quia nihil potest agere. Gloria Deo. Amen.

φέρει. καὶ πάλιν αὐτοὶ οἱ στάχυες, οἱ μὲν εἰ μειζότεροι, οἱ δὲ μικρότεροι, ὅλοι δὲ εἰς μίαν συνάγονται ἅλωνα, κ μίαν ἀποθήκην, διάφοροι ὄντες εἷς ἐξ αὐτῶν γίνεται ἄρτ©.

§. II. Ἢ ὥσπερ ὅτ ἐν πόλει πλήθη ἀνθρώπων, καὶ οἱ μὲν εἰσι νήπια, οἱ δὲ ἄνδρ ἢ νεανίσκοι· πάντες δ ἀπὸ μιᾶς πηγῆς ὕδ πίνουσι, καὶ ἀπὸ ἑνὸς ἄρτου ἐσθίουσι, ἕνα ἀέρ ἔχοντες. ἢ ὥσπερ αἱ λύχναι, καὶ ὁ μὲν ἔχ δύο μυκτῆρας, ὁ δὲ ἑπτά ἀλλ' ὅπου ἐστὶν ἡ περισσ τοῦ φωτὸς ἄλλως φωτίζ οὕτως ὅσοι εἰσὶν ἐν πυρ καὶ φωτὶ, οὐ δύνανται εἶναι ἐν σκότει· ἀλλ διαφορὰ πολλή ἐσ ὥσπερ ἂν εἴ τις πατ ὢν υἱοὺς ἔχει δύο, τὸν μ παιδίον, τὸν δὲ νεανίσκ καὶ τὸν μὲν εἰς πόλεις ποστέλλει καὶ χώρας τὸ δὲ νήπιον πάντ δορυφορεῖ, ἐπεὶ μη δύναται ποιεῖν. δόξα τῷ Θεῷ. ἀμήν.

OMI-

MΙΛΙΑ λζ'.

τοῦ παραδείσου καὶ
μου πνευματικοῦ.

§. I.

Φιλία τοῦ κόσμου κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἔχθρα ὲς Θεόν· διὸ ἡ γραελεύει πάσῃ φυτηρεῖν ἕκαστον τὴν ῦ καρδίαν, ἵνα τις αράδεισον φυλάσἐν αὐτῇ τὸν λόἀπολαύσῃ τῆς χάριμὴ ἀκούων τοῦ ἔνδον ομένου ὄφεως συμύοντος τὰ πρὸς , δι' ἧς γεννᾶται ς ὁ ἀδελφοκτόνος, θνήσκει ψυχὴ ἡ τί· ἀλλ' ἀκούων τοῦ λέγοντος, ἐπιμεπίστεως καὶ ἐλπίδι' ὧν γεννᾶται ἡ θεος καὶ φιλάνος ἀγάπη, ἡ τὴν ον ζωὴν παρέχους τοῦτον τὸν παράεἰσῆλθε Νῶε, τὴν λὴν φυλάσσων καὶ ζόμενος, καὶ διὰ τῆς της ἐλυτρώθη τῆς . τοῦτον φυλάσσων ὰμ φωνὴν Θεοῦ . τοῦτον φυλάσσων

HOMILIA XXXVII.

De Paradiſo & lege ſpirituali.

§. I.

Amicitia huius mundi, vt ſcriptum eſt, *inimicitia eſt Dei.* Iac. IV, 4. Quapropter ſcriptura iubet vnumquemque omni cuſtodia obſeruare cor ſuum, vt quis, velut paradiſum, conſeruans in eo verbum, fruatur gratia, nec audiat ſerpentem intus ſe implicantem, & conſulentem quæ voluptati inſeruiunt, ex qua naſcitur iracundia ad fratricidium committendum adigens, & moritur anima pariens; verum audiat Dominum dicentem: *Curam habete fidei ac ſpei, e quibus proficiſcitur charitas, & Dei & hominum amans, quæ vitam æternam largitur.* In huiusmodi paradiſum ingreſſus eſt Noe, mandatum obſeruans atque exſequens, atque per charitatem ſeruatus eſt ab ira. Hunc conſeruans Abraham diuinæ voci obtemperauit. Hunc cuſtodiens

Prov. IV, 23.

Moses, gloriam in facie recepit. Itidem & Dauid hunc custodiens, effecit, vnde dominium in hostes adeptus est. Verum etiam Saul, quandiu custodiuit cor, felici rerum successu vtebatur; quando vero sub finem transgressus est, tandem est circumuentus. Iuxta mensuram enim & ex proportione peruenit ad vnumquemque verbum Dei, quantum quis possederit, tantum possidebitur: & quantum quis custodierit, tantum custodietur.

§. II. Propterea vniuersus chorus sanctorum prophetarum, apostolorum, & martyrum verbum in cordibus suis custodierunt, de nulla re soliciti, sed despicientes terrena in mandato Spiritus sancti permanserunt, eligentes quod Deo Spiritui gratum & bonum erat: non verbo solo aut cognitione nuda, sed verbo & opere, ac rebus ipsis: pro diuitiis eligentes paupertatem, pro gloria honorum contemtum, pro voluptate miseriam, vnde etiam pro i-

άπην· μισοῦντες
ὰ ἡδέα τοῦ βίου, τοὺς
ρουμένους αὐτὰ μᾶλ-
γάπων, ὡς συνερ-
ς αὐτοῖς πρὸς τὸν
ν, ἀπειχόμενοι τοῦ
κειν καλὸν καὶ πο-
οὔτε γὰρ τοὺς ἀγα-
ρίνοντο, οὔτε τοὺς πο-
ῃτιῶντο, πάντας
ριστερίους τῆς δεσπο-
οἰκονομίας ἡγούμε-
πρὸς πάντας οὖν
ἀδιάθετον εὔνοι-
τε γὰρ ἤκουον τοῦ κυ-
ἀφίετε, καὶ ἀφε-
ται ὑμῖν, τότε τοὺς
ντας εὐεργέτας ἐ-
ζοντο εἰς ἄφεσιν ἐ-
ς τὰς παρ' αὐτῶν
μάς· ὅτε δὲ πάλιν
, καθὼς θέλετε ἵνα
σιν ὑμῖν οἱ ἄνθρω-
καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε
ῖς, τότε καὶ τοὺς ἀ-
ς κατὰ συνείδησιν
ν· ἀφέντες γὰρ τὴν
οσύνην ἑαυτῶν, καὶ
ῦ Θεοῦ δικαιοσύνην
τοῦντες, εὗρον ἀκο-
ς καὶ τὴν ἀγάπην
τῇ κατὰ φύσιν ἐγ-
μμένην.

II. Καὶ γὰρ ὁ κύριος
ὰ περὶ τῆς ἀγάπης

ra dilectionem: odio enim prosequentes quæ iucunda sunt in hac vita, eos qui hæc auferebant, vehementius diligebant, tanquam opitulantes sibi ad scopum attingendum, prohibiti a cognitione boni malique: neque enim bonos repellebant, nec improbos accusabant: eos omnes legatos administrationis dominicæ esse existimantes. Quocirca erga omnes gerebant animum beneuole affectum. Cum enim audirent Dominum dicentem: *Remittite, & remittetur vobis*, tunc qui se læderent, beneficos reputabant, velut ab iis consecuti occasionem remittendi. Cum vero rursus audirent: *Quemadmodum vultis, vt faciant vobis homines, ita vos quoque facite illis*, tunc quoque probos in conscientia diligebant. Relinquentes enim suam iustitiam, & iustitiam Dei quærentes, consequenter inuenerunt & charitatem in ea naturaliter reconditam.

Luc. VI, 37.

Matth. VII, 12.

§. III. Dominus enim cum multa de charitate

præciperet, iussit quærere iustitiam Dei: nouit enim hanc matrem charitatis esse. Non licet enim saluari, nisi per proximum, vt præcepit: *Remittite, & remittetur vobis.* (Luc. VI, 37.) Hæc est lex spiritualis, quæ in cordibus fidelibus scribitur, complementum nimirum prioris legis. *Non enim,* inquit, *veni ad destruendam legem, sed vt compleam.* (Matth. V, 17.) Quo ergo pacto impleatur, accipe. Prior lex sumta occasione benedicendi ei, qui peccauerat, fortius condemnauit eum, qui læsus est. *In quo,* inquit, *iudicas alterum, in eo teipsum condemnas: in quo vero remittit, remittetur ei.* (Rom. II, 1. 2.) Ita enim lex inquit: *In medio iudicii iudicium, & in medio remissionis remissio.*

§. IV. Plenitudo ergo legis remissio est. Ceterum *priorem legem* diximus, non quod Deus duas leges præscripserit hominibus, sed vnicam, & quidem illam spiritualem ex natura: quoad vindictam vero, iustam inferens vnicuique vltionem, remittenti

..., καὶ τοῦ παραζη-
παραζηλοῖ· φησὶ
...οῦ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκ-
..., καὶ μετὰ στρεβλοῦ
...ψεις· διὰ τοῦτο οἱ
...ατικῶς αὐτὸν ἐκ-
...τες, καὶ ἀναλόγως
...τος μετέχοντες,
...ς τοὺς εὐεργετοῦν-
ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀνει-
...ας καὶ διώκοντας
..., τὴν πνευματι-
...γάπην, ἀνταπόδο-
...δεχόμενοι τῶν ἀγα-
...γαθῶν δὲ λέγω, οὐχ
... ἀδικήματα συγ-
...σαν, ἀλλ' ὅτι καὶ
...υχὰς τῶν ἀδικούντων
...έτησαν· οὕτω γὰρ
... παρετίθεντο τῷ
...ὡς δι' αὐτῶν τοῦ μα-
...ιοῦ τυγχάνοντες,
... φησί, μακάριοί
... ὅταν ὀνειδίσωσιν
..., καὶ διώξωσιν, καὶ
...ι πᾶν πονηρὸν ῥῆ-
...θ' ὑμῶν ψευδόμε-
...κεν ἐμοῦ.

V. Ὑπὸ δὲ τοῦ πνευ-
...οῦ νόμου, οὕτω φρο-
...ιδάσκοντο· ὑπομε-
...γὰρ αὐτῶν, καὶ τὴν
... πρᾳότητα τη-
...ν ὁ κύριος βλέ-
...τὴν ὑπομονὴν τῆς
...ας πολεμούμενος,
...τῆς ἀγάπης μὴ

remittit, & æmulum æmulatur. Inquit enim: *Cum electo, electus eris, & cum peruerso, peruerse ages.* (Psalm. XIIX, 26.) Quapropter, qui spiritualiter eam implent, & pro modo participes sunt gratiæ, non beneficos solum, sed etiam conuitiantes ac persecutores diligunt, spiritualem charitatem expectantes pro remuneratione bonorum: *bonorum* autem dico, non quia offensas remiserunt, verum quia animas iniuriam inferentium beneficio quoque affecerunt. Sic enim eos obtulerunt Deo, ac si per eos beatitudinem consecuti essent, quemadmodum inquit: *Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersus vos, mentientes propter me.* (Matth. V, 11.)

§. V. A lege spirituali, vt sic sentirent, edocti sunt. Dum enim patienter ferunt, & animi mansuetudinem seruant, Dominus intuens patientiam cordis, bello oppressi, & charitate minime

Ephes. II, 14. labaſcente, diruit *interſtitium maceriæ*, atque adeo ingentem inimicitiam expulerunt, vt non amplius vi, ſed cum auxilio charitatem ſibi ſubiectam habeant. Dominus enim poſthac coercet verſatilem gladium, excitantem cogitationes, & ingrediuntur interiora velaminis, quo præcurſor pro nobis introiit Dominus: & cum delectatione fruuntur fructibus Spiritus, atque futura cum animi conſtantia contemplantes, nec, *1. Cor. XIII, 12.* vt apoſtolus ait, amplius *in ſpeculo atque ænigmate* verſantes, inquiunt: *1. Cor. II, 9.* *Quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.* Verum ego hanc admirandam quæſtionem mouebo.

§. VI. *Interrogatio?*

Si cor hominis non aſcenderunt, vos quo pacto illa noſtis; qui maxime confiteamini in *Act. XIV, 15.* *Actis, vos eſſe homines iisdem cum nobis affectionibus ſubiectos?*

ἐξεσαμένης
μεσότοιχον
καὶ τὴν τε
ἀποβάλλον
μετὰ βίας,
βοηθείας ε
πην· ὁ γὰρ
κατέχει τὴ
ῥομφαίαν
τοὺς λογισμ
χονται εἰς τ
καταπετάσ
πρόδρομος
εἰσῆλθεν ὁ κ
τρύφωσι τοῦ
πνεύματος
τα ἐν βεβ
ας θεασάμ
τὸν ἀπόστολ
ἐσόπτρῳ, κ
ἔλεγον, ἃ
οὐδὲ οὖς
ἐπὶ καρδί
οὐκ ἀνέβη,
σεν ὁ Θεὸς
σιν αὐτόν.
θαυμαστὸν

§. VI.

Εἰ ἐπὶ
θρώπων
μῶς αὐτ
μάλιστα
ἐν ταῖς πρ
παθεῖς ἡμ
θρωποι;

ἀπόκρισις.
κούετε, τί πρὸς
οκρίνεται Παῦ-
ν δέ φησιν,
ψεν ὁ Θεὸς διὰ
ματος αὐτοῦ· τὸ
μα πάντα ἐρευ-
βάθη τοῦ Θεοῦ.
ἡ τις εἴπῃ ὅτι
θη τὸ πνεῦμα
λοις, ἡμῖν δὲ κα-
ἀχώρητον τοῦτο,
ἐπευχόμενος·
δῴη ὑμῖν ὁ Θε-
ὸν πλοῦτον τῆς δό-
δυνάμει κρα-
διὰ τοῦ πνεύ-
ὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω
, κατοικῆσαι
ὸν ἐν ταῖς καρ-
ῶν. καὶ πάλιν· ὁ
τὸ πνεῦμά ἐστιν·
ὸ πνεῦμα κυρίου,
θερία· καὶ πά-
δέ τις πνεῦμα
κ ἔχει, οὗτος
ὐτοῦ.
II. Εὐξώμεθα
ἡμεῖς ἐν πλη-
καὶ αἰσθήσει με-
τοῦ ἁγίου σου
ς, καὶ εἰσελθεῖν
ληλύθαμεν, καὶ
τοῦ ἀποστραφῆ-
ἡμῶν τὸν θυ-
ὄφιν, καὶ κενό-
ύβουλον τὸ πνεῦ-
μερίμνης καὶ

Responsio.

Sed audite, quid ad hæc respondeat Paulus: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunditates Dei.* Verum ne quis dicat, ipsis datum esse Spiritum tanquam apostolis, a nobis vero secundum naturam comprehendi hoc non posse, alicubi deprecans ait: *vt det vobis Deus iuxta diuitias gloriæ suæ, vt fortitudine corroboremini in internum hominem, vt inhabitet Christus per fidem in cordibus vestris.* Et rursum: *Dominus autem Spiritus est. Vbi vero Spiritus Domini, ibi libertas.* Et rursum: *Si quis vero Spiritum Christi non habet, hic non est eius.*

1. Cor. II, 10.

Eph. III, 16. 17.

2. Cor. III, 17.

Rom. IIX, 9.

§. VII. Obsecremus ergo quoque nos in certitudine fidei & sensu, vt participes fiamus Spiritus sancti, & ingrediamur vnde egressi sumus: & vt inposterum avertatur a nobis serpens interfector animi, superbus & vanus consultor, Spiritus solicitudinis &

crapulæ: vt inde firmiter credentes mandata Domini servemus, & crescamus in eo
Eph. IV, 13. *in virum perfectum, in mensuram ætatis*, ne vltra dominetur nobis deceptio huius seculi, sed in certitudine fidei Spiritus simus, neque diffidamus: quia peccatores quoque resipiscentes gratia Dei beneuole suscipit. Quod enim per gratiam donatur, id non licet amplius, comparando cum antecedente infirmitate, metiri; quia gratia iam non esset gratia, sed in Deum omnipotentem credentes, simplici & curis vacuo corde accedamus ad eum, qui per fidem participationem Spiritus largitur, non per assimilationem operum fidei: inquit enim:
Gal. III, 2. *Non ex operibus legis Spiritum accepistis, sed ex auditu fidei.*

κραιπάλης· ὅθεν βεβαίως πιστεύσαντες τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου φυλάξωμεν, καὶ αὐξηθῶμεν ἐν αὐτῷ εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας, τὸ μηκέτι κατακυριεύεσθαι ὑπὸ τῆς ἀπάτης τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλ' ἐν πληροφορίᾳ τοῦ πνεύματος εἶναι, καὶ μὴ ἀπιστεῖν, ὅτι καὶ εἰς ἁμαρτωλοὺς μετανοοῦντας ἡ χάρις θεοῦ εὐδοκεῖ· τὸ γὰρ κατὰ χάριν δωρούμενον, οὐκέτι ἐν παραμετρισμῷ τῆς προλαβούσης ἀσθενείας μετρεῖται· ἐπεὶ ἡ χάρις, οὐκέτι ἐστὶ χάρις, ἀλλὰ τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ πιστεύσαντες, ἁπλῇ καὶ ἀπεριμερίμνῳ καρδίᾳ προσέλθωμεν τῷ διὰ πίστεως τὴν μετουσίαν τοῦ πνεύματος χαριζομένῳ, καὶ οὐ διὰ παραμετρισμοῦ πίστεως ἔργων. Φησὶ γὰρ, οὐκ ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἀλλὰ δι' ἀκοῆς πίστεως.

§. IIX. *Interrogatio?*

Dixisti, omnia spiritualiter in anima esse recondita. Quid est ergo:
1. Cor. XIV, 19. *Volo quinque verba in ecclesia mente mea loqui?*

§. IIX. Ἐρώτησις.

Εἶπες, πάντα ἐν τῇ ψυχῇ πνευματικῶς ἀποκρύπτεσθαι. τί ἐστι, θέλω πέντε λόγους ἐν ἐκκλησίᾳ διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι;

Ἀπό-

Responsio.

Ecclesia in duabus personis intelligitur, congregatione scilicet fidelium, & in concretione animæ. Si ergo spiritualiter in homine accipiatur, ecclesia est tota eius compages. Quinque autem verba sunt virtutes, quibus comprehenditur, quæ totum hominem construunt, variis modis diuisæ. Quemadmodum enim qui loquitur in Domino, per quinq; verba omnem complectitur sapientiam; sic qui sequitur Dominum per quinque virtutes, summopere pietatis cultum ædificat. Quæ cum sint quinque, reliquas omnes comprehendunt prima, nimirum oratione. Ceteræ continentia, misericordia, paupertas, longanimitas, hæ desiderio ac voluntate implentur; suntque verba animæ, quæ a Domino proferuntur, & in corde exaudiuntur. Dominus enim operatur, & tunc Spiritus loquitur in intellectu: & cor quantum desiderat, tantum quoque in aperto operatur.

§. IX. Virtutes autem illæ, in quantum omnes comprehendunt, tantum ſeſe mutuo generant. Sublata enim prima, tolluntur omnes. Itidem per ſecundam quæ ſequuntur: & ita deinceps. Quo pacto enim quis precabitur non a Spiritu impulſus? Et atteſtatur mihi ſcriptura, quæ dicit: *Nemo poteſt dicere Dominum Ieſum, niſi per Spiritum ſanctum.*

1. Cor. XII, 3.

Inſuper quo pacto abſque orationis auxilio continens permanebit? Et qui non eſt per omnia continens, quo pacto miſerebitur eſurientis aut iniuriam paſſi? Verum qui miſericordia non ducitur, ille neque ſpontaneo motu paupertatem ſuſcipit. Rurſum vero iracunda eſt alumna & nutrix cupiditatis pecuniarum; ſiue pecuniam habeat, ſiue non. Ceterum prædita virtutibus anima ita ædificatur in eccleſia, non quia operata eſt, ſed quia deſiderauit. Non enim proprium opus ſaluat hominem, ſed qui operandi facultatem largitur. Si ergo quis ſtig-

§. IX. Αἱ δὲ ἀρεταὶ ὅσαι εἰσὶ περιεκτικαὶ πασῶν, τοσοῦτον ἀλλήλας γεννῶσι. τῆς γὰρ πρώτης ἀπούσης, ἀναιροῦνται πᾶσαι· ὁμοίως διὰ τῆς δευτέρας, αἱ ἀκόλουθοι· ὡσαύτως καὶ καθεξῆς. πῶς γὰρ εὔξεταί τις μὴ ὑπὸ πνεύματος ἐνεργηθείς; καὶ μαρτυρεῖ μοι ἡ γραφὴ λέγουσα, οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. πῶς δὲ ὑπομενεῖ ὁ χωρὶς εὐχῆς ἐγκρατευόμενος ἀβοηθήτως· ὁ δὲ ἐν πᾶσι μὴ ἐγκρατευόμενος, πῶς ἐλεήσει τὸν πεινῶντα ἢ ἀδικοῦντα· ὁ δὲ οὐκ ἐλεῶν, οὐδὲ πτωχεύειν ἑκουσίως καταδέχεται. πάλιν δὲ τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας ὁ θυμὸς σύντροφος, κἂν ἔχῃ χρήματα, κἂν μὴ ἔχῃ. ἡ δὲ ἐνάρετος ψυχὴ οὕτως προσοικοδομεῖται τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐχ ὅτι ἐποίησεν, ἀλλ᾽ ὅτι ἐπόθησεν· οὐ γὰρ τὸ ἴδιον ἔργον σώζει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ ὁ χαρισάμενος τὴν δύναμιν. εἰ οὖν ὑπομένει τις τὰ στίγ-

ματα

ιστεύσῃ, μὴ ..., κἂν τὸ τυ- ...ἰκεν, ἀλλ' ἢ ἀγαπήσῃ, καὶ ... πρὸς τὰς μὴ ἐν δόξῃς ...έστη προσλη- κύριον κατὰ τὸν ὅτι αὐτός ἐστιν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ τὸ ἐνεργεῖν δοκίας.

mata Domini perfert, ne existimet aliquid esse, licet quiduis fecerit, vel etiam, quod summo amore atque animi conatu operi producendo incubuerit. Ne igitur existimes te in virtute præuenisse Dominum, secundum eum qui dicit: *Ipse est qui operatur in vobis, velle & perficere, pro bona voluntate.* Phil. II, 13.

Ἐρώτησις. γραφὴ πα- τῷ ἀνθρώπῳ

§. X. *Interrogatio?*

Quid igitur præcipit scriptura homini facere?

Responsio.

...κρισις. ...ομεν ὅτι τὴν ...ν ἔχῃ ὁ ἄν- ...τὰ φύσιν, καὶ Θεὸς ἐπιζη- ...γγένηται, ἵνα ...σῃ, καὶ νοή- ...σῃ, καὶ θελή- ...ούσῃ· τὸ δὲ τὸν νοῦν, ἢ τὸν κόπον, ἢ τὸ ἔργον, ἢ κυρίου παρέχει ...ι καὶ πιστεύ- ...ν θέλημα τοῦ ...ς παράστασις μὴ παρόν- ...ήματος, οὐ- Θεός τι ποιεῖ, δυνάμενος,

Antea diximus, promtitudinem animi hominem habere a natura, quam quoque Deus requirit. Præcipit igitur, vt primum cognoscat, & cum cognorit, diligat, & voluntate incumbat. Vt autem exerceatur mens, aut laborem toleret, aut opus aliquod perficiat, gratia Domini largitur volenti & credenti. Voluntas ergo hominis est velut adiutorium a natura insitum: absente vero voluntate, neque ipse Deus quippiam operatur, quamuis possit; propter liberam nimirum arbi-

trii voluntatem. Perfectio igitur operis Spiritus, in voluntate hominis sita est. Rursum, si totam voluntatem concedamus, integrum opus nobis adscribit, mirabilis ille Deus in omnibus, & qui animo comprehendi omnino non potest: nos homines vero portiunculam aliquam mirabilium eius explicare conamur, scriptura nixi, quin potius ab illa edocti. *Quis enim*, ait, *cognouit sensum Domini?* Ipse vero dixit: *Quoties volui congregare filios tuos, & noluistis.* Itaque ex hoc credamus, quod ipse nos congregat; a nobis autem solam requirit voluntatem. Quæ vero voluntatis erit declaratio nisi labor spontaneus?

2. Cor. II, 16. Rom. XI, 34. Luc. XIII, 34. Matth. XXIII, 37.

§. XI. Quemadmodum enim ferrum, dum secat, scindit, arat, plantat, ipsum quidem quatenus impellitur, aliquid porrigit: alius tamen est, qui mouet & agitat ferrum, & vbi fuerit attritum, inflammat atque renouat. Sic quoque homo, licet pre-

διὰ τὸ αὐτεξ
τελεσιεργία τ
τος ἐν τῷ θ
ἀνθρώπου κεῖτ
ἐὰν ὅλον τὸ θ
μεν, ὅλον τὸ
ἐπιγράφει, θ
θεὸς ἐν πᾶσι,
νόητος τὸ στ
θρωποι δὲ μέ
θαυμασίων α
ἐπιχειροῦμεν,
ἐπερειδόμενοι
δὲ ὑπ' αὐτῆς
μενοι. τίς γὰρ
νοῦν κυρίου; αὐ
σε, ποσάκις ἠ
πισυνάξαι τὰ
καὶ οὐκ ἠθελή
ἐκ τούτου πιστ
αὐτὸς ἡμᾶς ἐ
ἡμῶν δὲ μόνον
τεῖ τὸ θέλημα
φανέρωσις τοῦ
τος, εἰ μὴ π
σιος;

§. XI. Ὥσπερ
δηρος περίζων
πτων, γεωργῶν
φυτεύων, αὐτ
πολιζόμενος
πλὴν ἄλλος ἐσ
καὶ ἐπάγων,
συντριβεῖσαν
ἀνακαινίζων·
ὁ ἄνθρωπος

καὶ κοπιᾷ ἐργα-
ος τὸ ἀγαθόν. ἀλλ'
ιος λανθανόντως
τῷ ἐργάζεται, καὶ
κοπιᾶσαι καὶ συν-
ται, τὴν καρδίαν
καλεῖ καὶ ἀνακαι-
, καθὼς καὶ ὁ προ-
ς λέγει, μὴ δοξα-
ται ἀξίνη ἄνευ τοῦ
οντος; ἢ ὑψωθή-
πρίων ἄνευ τοῦ ἑλ-
ος; οὕτως δέ ἐστι καὶ
κακόν, ὅτε ὁ ἄν-
ος ὑπακούει καὶ
άζεται· τότε καὶ ὁ
νᾶς ἐλαύνει καὶ πα-
ει αὐτὸν ὡς ὁ λῃστὴς
φος. σιδήρῳ δὲ παρ-
σαμεν τὴν καρ-
, διὰ τὴν ἀναισθη-
τῶν πραγμάτων καὶ
λὴν σκληρότητα·
δει δὲ ἡμᾶς ἀγνο-
ν κρατοῦντα ὡς ἀναι-
ος σίδηρος· ἐπεὶ
ως ἀπὸ τοῦ γεωργοῦ
εἰς τὸν τοῦ πονηροῦ
σμὸν οὐ μεταπίπτο-
ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ὁ
καὶ ὁ ὄνος εἰδέναι
λαύνοντα καὶ ὁδηγοῦν-
τὰ διάνοιαν· φησὶ
ἔγνω βοῦς τὸν κτη-
τον; καὶ ὄνος τὴν
ην τοῦ κυρίου αὐτοῦ,
ὴλ δέ με οὐκ ἔγνω.

matur & laboret, operans quod bonum eſt, Dominus tamen clam in ipſo operatur, & dum labore defatigatur & atteritur ille, cor conſolatur atque recreat, vt quoque propheta inquit: *num glo-riabitur ſecuris absque ſcin-dente? aut in altum tolletur ſerra ſine trabente?* Ief. X, 15. Eodem modo ſe res quoque habét in committendo malo: quando homo obtemperat, & promtum ſe exhibet, tum quoque ſatanas impellit & exacuit illum, velut latro enſem. Ferro autem aſſimilauimus cor, ob imperitiam rerum ſummamque duritiem. Tametſi non decebat nos ignorare eum, qui gubernat nos, velut ferrum ſenſu carens; (quoniam celeriter ab agricolæ verbo ad malitiæ cogitationem non dilabimur;) ſed potius veluti bos & aſinus noſſe debemus eum, qui impellit & dirigit pro mentis agitatione. Inquit enim: *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui; Iſrael autem me non cognouit.* Ief. I, 1.

Precemur igitur, vt consequamur cognitionem Dei, & in spirituali erudiamur lege, ad obsequium sanctorum mandatorum eius, glorificantes Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum in secula. Amen.

εὐξώμεθα τοίνυν ἀξιωθῆναι γνώσει Θεοῦ, καὶ πνευματικῷ παιδευθῆναι νόμῳ εἰς ὑπακοὴν τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν, δοξάζοντες πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

****

Homilia XXXVIII.

Accurato iudicio atque intellectu opus est in discernendis veris christianis, & quinam sint illi.

§. I.

MVlti, qui iusti apparent, habentur pro christianis: verum artificum est & peritorum probare, num tales reuera habeant signum & imaginem regis? an forsitan adulterino impresso signo cusa sint artificum opera, an admirentur artifices, & reprehendant; si vero defuerint artifices, non poterunt probari dolosi fabricatores: quoniam ipsi quoque gerunt habitum eorum, qui solitariam vitam agunt aut

ΟΜΙΛΙΑ λη'.

Πολλῆς ἀκριβείας καὶ συνέσεως χρεία ἐστὶν, ἐν τῷ δοκιμάσαι τοὺς ἀληθινοὺς χριστιανοὺς, καὶ τίνες ἐκεῖνοι εἰσίν.

§. I.

ΠΟλλοὶ δίκαιοι φαινόμενοι νομίζονται εἶναι χριστιανοὶ, τεχνιτῶν δὲ ἐστι καὶ πεπειραμένων δοκιμάσαι, εἰ ἀληθῶς οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι τὸ σίγνον καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως; μήπως ἄρα παρακεχάρακται τεχνιτῶν ἔργα, καὶ θαυμάζουσι τεχνῖται καὶ ψέγουσιν. ἐὰν δὲ μὴ ὦσι τεχνῖται, οὐ δύνανται δοκιμάσαι τοὺς δολίους ἐργάτας, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐπιφέρονται σχῆμα μονάζοντων, ἤτοι

χριστιανῶν· καὶ γὰρ οἱ ψευδαπόστολοι ἔπασχον ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοὶ εὐηγγελίζοντο βασιλείαν οὐρανῶν. διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἀπόστολος, ἐν κινδύνοις περισσοτέρως, ἐν θλίψεσιν ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, θέλων δεῖξαι ὅτι πλεῖον αὐτῶν ἔπαθε.

§. II. Χρυσὸς εὐχερῶς εὑρίσκεται· μαργαρῖται δὲ καὶ λίθοι τίμιοι προχωροῦντες εἰς διάδημα βασιλέως σπανίως εὑρίσκονται· πολλάκις γὰρ ἐξ αὐτῶν οὐχ εὑρίσκονται προχωροῦντες. οὕτως καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐποικοδομοῦντες εἰς τὸν στέφανον τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κοινωνοὶ γένωνται τῶν ἁγίων αἱ ψυχαὶ ἐκεῖναι. δόξα τῷ τοσαῦτα ἀγαπήσαντι τὴν ψυχὴν ταύτην, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς παθόντι καὶ ἀναστήσαντι αὐτὴν ἐκ νεκρῶν· ὥσπερ δὲ τῷ Μωϋσεῖ κάλυμμα ἐπετίθετο εἰς τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι προσέχειν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τὸν λαόν· οὕτω καὶ νῦν ἐπὶ τὴν καρδίαν σου κεῖται κάλυμμα πρὸς τὸ μὴ βλέπειν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. ὅταν δὲ περιαιρεθῇ τοῦτο,

christianorum. Etenim pseudapostoli pro Christo patiebantur, & ipsi annuntiabant regnum cœlorum. Quapropter inquit apostolus: *In periculis copiosius, in afflictionibus supra modum, in carceribus abundantius:* (2. Cor. XI, 23.) volens ostendere, se plura, quam ipsi, passum esse.

§. II. Aurum facile reperitur; margaritæ vero & lapides pretiosi, commodi ad diadema regium, rarius inveniuntur; sæpenumero enim ex iis reperias, qui minus sint idonei: sic quoque inter christianos, qui superstruuntur coronæ Christi, vt sociæ sanctorum fiant animæ illæ. Gloria sit ei, qui vsque adeo dilexit animam hanc, & pro illa passus est, & suscitavit eam a mortuis. Quemadmodum autem Mosi velamen imponebatur in vultum, (Exod. xxxiv, 33. 35.) quia non poterat intendere in faciem eius populus; (2. Cor. III, 13.) sic quoque nunc cordi tuo iniectum est velamen, ne conspicias gloriam Dei. Vbi vero illud fuerit ablatum,

tum apparet & manifeſtat ſeipſum chriſtianis, & diligentibus ſe, & inquirentibus in veritate, vt ait: *Manifeſtabo ei me ipſum, & manſionem apud eum faciam.* Ioh. XIV, 21. 23.

§. III. Contendamus ergo accedere ad Chriſtum mendacii expertem, vt conſequamur promiſſionem & nouum teſtamentum, quod renouauit Dominus per crucem & mortem, effractis portis inferni & peccati; cum eduxiſſet animas fideles, donauit eisdem interius Paracletum, atque reduxit illas in regnum ſuum. Vna ergo cum illo nos quoque regnemus, in Ieruſalem ciuitate eius, in cœleſti eccleſia, in choro ſanctorum angelorum. Qui vero fratrum longo tempore exercitati & probati ſunt, hi poſſunt rudibus ſuppetias ferre & compati.

§. IV. Quidam enim munientes ſeipſos, & a gratia Dei inprimis agitati, adeo ſanctificata membra

τότε ἐπιφαίνεται καὶ ἐμφανίζει ἑαυτὸν τοῖς χριστιανοῖς, καὶ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καὶ ἐκζητοῦσιν ἐν ἀληθείᾳ, καθώς φησιν· ὅτι ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτὸν, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσω.

§. III. Σπουδάσωμεν οὖν προσελθεῖν τῷ ἀψευδεῖ Χριστῷ, ἵνα τύχωμεν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τῆς καινῆς διαθήκης, ἣν ἐνεκαίνισεν ὁ κύριος διὰ σταυροῦ καὶ θανάτου διαρρήξας πύλας ᾅδου, καὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξαγαγὼν τὰς πιστὰς ψυχὰς, καὶ δοὺς αὐταῖς ἔνδον παράκλητον, καὶ ἀνενέγκας εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. συμβασιλεύσωμεν οὖν αὐτῷ καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν αὐτοῦ, εἰς τὴν ἐπουράνιον ἐκκλησίαν, εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων ἀγγέλων· οἱ δὲ ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ γυμνασθέντες ἀδελφοὶ καὶ δοκιμασθέντες, οὗτοι δύνανται τοῖς ἀπείροις βοηθῆσαι, καὶ συμπαθῆσαι.

§. IV. Τινὲς γὰρ ἀσφαλισάμενοι ἑαυτοὺς καὶ ὑπὸ χάριτος Θεοῦ ἐνεργηθέντες μεγάλως οὕτως εὗρον τὰ μέλη

αὐ-

ων ἡγιασμένα, ὥστε
νέζεσθαι αὐτοὺς, ὅτι
υμβαίνει εἰς χριστια-
ὸν γίνεσθαι ἐπιθυμί-
ἀλλὰ κέκτηνται νοῦν
φρονα καὶ ἁγνόν· καὶ
λοιπὸν ὁ ἔσω ἄνθρω-
μετέωρος εἰς τὰ
α καὶ ἐπουράνια, ὥστε
τως νομίσαι τὸν τοι-
ἤδη ἀφθικέναι εἰς
τέλεια μέτρα, καὶ ὡς
μίζει προσηγγικέναι
τῷ εὐδίῳ λιμένι, ἐπ-
ίσταται αὐτῷ κλύ-
ες, ὥστε πάλιν εὑρε-
ναι εἰς τὸ μέσον τοῦ
λάγους, καὶ εἰσενε-
ῆναι ὅπου ἡ θάλασ-
οὐρανὸς, καὶ θάνατός
ἕτοιμος. οὕτως ἡ ἁ-
ρτία ἐπεισελθοῦσα
ειργάσατο πᾶσαν ἐ-
υμίαν κακήν· αὖθις δὲ
οὗτοι χάριτός τινος
ωθέντες, καὶ ὥσπερ εἰ-
ἀπὸ ὅλου βυθοῦ τῆς θα-
σσης ψεκάδα τινὰ δε-
ενοι, εὑρίσκουσιν αὐτὸ
ν καθ' ὥραν, καὶ καθ'
ραν τοσαύτην θαυ-
ργίαν γιγνομένην, ὥ-
τὸν ἐνεργούμενον ἐπὶ
παραδόξῳ, καὶ ξένῃ καὶ
ῃ ἐργασίᾳ θαμβεῖ-
καὶ ἐκπλήττεσθαι πῶς
φίσθη. λοιπὸν φωτίζει
ρις αὐτὸν, ὁδηγεῖ,

ſua repererunt, vt exiſtimarent, non contingere, vt in chriſtianiſmum cadat cupiditas; ſed eos poſſidere mentem ſobriam & caſtam; & quoad reliqua interiorem hominem pendere a diuinis & cœleſtibus: vt omnino exiſtimarent, talem iam ad perfectum perueniſſe gradum, qui cum putaret, appuliſſe ſe iam ad portum tranquillum, inſurrexerunt ei fluctus, vt denuo inuentus ſit in medio pelagi, illucque delatus, vbi mare, cœlum & mors prompta: adeo peccatum ingreſſum produxerat omnem malam cupiditatem. Rurſum vero tales, aliqua gratia digni habiti, &, vt ita dicam, ex imo maris profundo guttulis quibusdam irrorati, reperiunt hoc ipſum ſingulis horis, ſingulisque diebus tam admirandam operationem fieri, vt qui operetur ob inopinatam, peregrinam & diuinam effectionem obſtupeſcat & admiretur, qua ratione deceptus ſit. Porro gratia ipſum illuminat, dirigit,

pacificum reddit, ac bonum efficit, quæ gratia per omnia diuina & cœlestis; vt collatione eius reges, potentes, sapientes, & in dignitate constituti velut minimi ac viles reputentur. Exiguo vero temporis aut horæ spatio post, res immutantur, vt reuera is ipse seipsum reputet grauiorem peccatorem omnibus hominibus: & rursum alia hora videat seipsum veluti regem maximum & ingentem, aut potentem amicum regis: rursum alia hora seipsum videat infirmum & pauperem. Ceterum in perplexitatem labitur animus, quamobrem sic, & rursum sic. Quia satanas, cum id quod bonum est odio prosequatur, mala suggerit his, qui virtutem consectantur, eosque auertere contendit; hoc enim eius est opus.

§. V. Verum ne illi subiiciaris, sed operare iustitiam, quæ in interiori homine perficitur, in quo Christi altare consistit vna cum impolluto sanctuario, vt testimoni-

εἰρηνεύει, ἀγαθύνει
πάντα ὅσα θεῖα καὶ
ἐπουράνια· ὥστε πρ
σύγκρισιν ἐκείνου βασι
λεῖς καὶ δυνάστας, σο
καὶ ἀξιωματικοὺς ὡς ἐλα
χίστους καὶ εὐτελεῖς ἡγ
σθαι· μετὰ δὲ καιρὸν ὥ
ρων μεταβάλλεται τ
πράγματα, ὥστε ἐξ ἀλη
θείας τὸν τοιοῦτον ἑαυ
ἡγεῖσθαι ἁμαρτωλότ
ρον πάντων ἀνθρώπ
καὶ πάλιν ἄλλῃ ὥρᾳ,
ρᾷν ἑαυτὸν οἷον βασιλέ
μέγιστον ἐξαίσιον, ἢ δ
νάστην φίλον βασιλέ
πάλιν ἄλλῃ ὥρᾳ ἑαυ
ὁρᾷν ἀσθενῆ καὶ πτωχ
λοιπὸν εἰς ἀμηχανί
ἐμπίπτει ὁ νοῦς, διατί
τως, καὶ πάλιν οὕτως· ἐ
ὁ σατανᾶς μισόκαλ
ὢν, τὰ πονηρὰ ὑποβά
λει τοῖς τὴν ἀρετὴν κ
τορθοῦσι, καὶ ἀγωνίζ
αὐτοὺς μεταστρέψαι· ἔ
γον γὰρ ἔχει τοῦτο.

§. V. Ἀλλὰ σὺ τ
τῷ μὴ ὑποταγῇς,
ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ ἐ
τελουμένην δικαιοσ
ἐργαζόμενος, ἐν ᾧ τὸ
Χριστοῦ βῆμα ἵσταται
μα τῷ ἀχράντῳ ἁγ
στηρίῳ, ὅπως τὸ μα

ρι

τῆς συνειδήσεώς σου
χᾶσθαι ἐν τῷ σταυρῷ
ριστοῦ, τοῦ καθαρίζοντος
σου τὴν συνείδησιν
νεκρῶν ἔργων, ἵνα τῷ
ύματί σου Θεῷ λα-
ρεύσῃς, ἵνα γνῷς τί
σκυνεῖς κατὰ τὸν εἰ-
τα, ἡμεῖς προσκυνοῦ-
ὃ οἴδαμεν. πεποιθὼς τῷ
ῦντί σε Θεῷ, κοινω-
είτω ἡ ψυχή σου τῷ
, ὡς κοινωνεῖ νύμφη
ρίῳ· τὸ γὰρ μυστήριον
ο μέγα ἐστί, φησίν·
δὲ λέγω εἰς Χριστὸν
ς τὴν ἄμωμον ψυχήν.
δόξα εἰς τοὺς αἰῶ-
ἀμήν.

um conſcientiæ tuæ glorietur in cruce Chriſti, qui expurgat conſcientiam tuam ab operibus mortuis, vt Spiritu tuo Deo miniſtres, vt noris quid adoras, ſecundum eum qui dicit: *Nos adoramus, quod ſcimus.* Confide dirigenti te Deo, conſortium habeat anima tua cum Deo, vt ſponſa ſocietatem colit cum ſponſo. *Myſterium* enim *hoc magnum eſt: Ego vero dico, inter Chriſtum* & incontaminatam animam. Cui gloria in ſecula. Amen.

Ioh. IV, 22.
Eph. V, 32.

ΟΜΙΛΙΑ λγ'.

ἕνεκεν ἐδόθη ἡμῖν
πὸ τοῦ Θεοῦ ἡ θεία
γραφή;

HOMILIA XXXIX.

Ad quid ſcriptura diuina nobis a Deo donata ſit?

§. I.

Ὥσπερ βασιλεὺς
γράψας ἐπιστο-
λὰς, οἷς βούλεται
κέλλους καὶ δωρεὰς
χαρίσασθαι, ση-
ει πᾶσιν, ὅτι ταχέως
δάσατε ἐλθεῖν πρός
ἵνα λάβητε παρ'
δωρεὰς βασιλικὰς,
εἰ μὲ ἀπέλθωσι καὶ

§. I.

Quemadmodum rex, qui ſcribit litteras ad eos, quibus vult codicillos & peculiaria munera largiri, notum facit omnibus, nempe: *Contendite confeſtim ad me venire, vt accipiatis a me munera regia:* qui niſi venerint &

acceperint, nihil ipsis proderit, quod has legerint; quin potius mortis supplicio fiunt obnoxii, quod renuerint venire, & e manu regis honorarium consequi: sic quoque diuinas scripturas velut epistolas misit Rex Deus hominibus, iis significans, vt inuocantes Deum, & credentes petant & consequantur donum cœleste ex hypostasi diuinitatis eius. Scriptum enim

2. Petr. 1, 4. est: *Quo fiamus diuinæ consortes naturæ.* Si vero non accesserit, non petierit, nec acceperit, nihil ei proderit, quod legerit scripturas, imo potius capitali supplicio tenebitur, quod a rege cœlesti noluerit accipere donum vitæ; sine quo fieri nequit, vt vitam immortalem, quæ est Christus, consequatur.

Cui gloria in secula.

Amen.

ΟΜΙΛΙΑ μ'.

πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ,
πάντα κακὰ ἀλλή-
ἐκδέδενται, καὶ ὥσ-
ἅλυσίς τις μία τῆς
μιᾶς ἤρτηται.

§. 1.

ΠΕρὶ τῆς φαινομένης
ἀσκήσεως, καὶ ποῖον
ἐπιτήδευμα μεῖ-
καὶ πρῶτον τυγχάνει,
γινώσκετε ἀγαπη-
ὅτι ἀλλήλων ἐκδέδεν-
πᾶσαι αἱ ἀρεταί· ὥσ-
γάρ τις πνευμα-
ἅλυσις, μία τῆς μιᾶς
ηται· ἡ εὐχὴ ἀπὸ τῆς ἀ-
της, ἡ ἀγάπη ἀπὸ τῆς
ρᾶς, ἡ χαρὰ ἀπὸ τῆς
ότητος, ἡ πρᾳότης
τῆς ταπεινώσεως, ἡ
πείνωσις ἀπὸ τῆς διακο-
, ἡ διακονία ἀπὸ τῆς
ίδος, ἡ ἐλπὶς ἀπὸ τῆς
εως, ἡ πίστις ἀπὸ τῆς
κοῆς, ἡ ὑπακοὴ ἀπὸ
πλότητος· ὥσπερ
τὸ ἐναντίον μέρος
ἀφ' ἑνὸς τὰ κακὰ ἐκ-
ται· τὸ μῖσος ἀπὸ
θυμοῦ, ὁ θυμὸς ἀπὸ τῆς
ερηφανίας, ἡ ὑπερη-
ία ἀπὸ τῆς κενοδοξί-
, ἡ κενοδοξία ἀπὸ τῆς
στίας, ἡ ἀπιστία ἀπὸ τῆς
ληροκαρδίας, ἡ σκλη-
καρδία ἀπὸ τῆς ἀμε-

HOMILIA XL.

Cunctas virtutes, & cuncta vitia inter se colligatas esse, & velut catenam vnam ab altera dependere.

§. I.

DE exteriori exercitatione, & quodnam institutum sit potius & primum hoc scitote, dilecti, quod inter se deuinctæ sint omnes virtutes. Velut enim quædam spiritualis catena vna ab altera dependet; precatio a dilectione, dilectio a gaudio, gaudium a mansuetudine, mansuetudo ab humilitate, humilitas ab obsequio, obsequium a spe, spes a fide, fides ab auditu, auditus a simplicitate. Quemadmodum etiam ex aduersa parte vitia, vnum ab altero, dependent; odium ab ira, ira a superbia, superbia a vana gloria, vana gloria ab infidelitate, infidelitas a duritie cordis, durities cordis a ne-

gligentia, negligentia a pigritia, pigritia ab acedia, acedia ab impatientia, impatientia a voluptate, & reliqua membra vitiorum ab inuicem dependentia: sic quoque in bona parte ab inuicem dependent, & suspensæ sunt virtutes.

§. II. Caput autem totius boni instituti, & vertex honestarum actionum est perdurare in precatione, cuius ope ceteras quoque virtutes per postulationem a Deo quotidie consequi possumus. Hinc enim prouenit iis, qui digni habentur, communicatio diuinæ sanctimoniæ & spiritualis efficaciæ, & connexio affectionis animi erga Dominum, velut per arcanam dilectionem. Qui enim seipsum quotidie ad perseuerandum in oratione compellit, ille in amorem diuinum & desiderium ardens a spirituali dilectione accenditur erga Deum, & gratiam perfectionis sanctificantis Spiritus suscipit.

λείας, ἡ ἀμέλεια ἀπὸ τῆς χαυνώσεως, ἡ χαύνωσις ἀπὸ τῆς ἀκηδίας, ἡ ἀκηδία ἀπὸ τῆς ἀνυπομονησίας, ἡ ἀνυπομονησία ἀπὸ τῆς φιληδονίας· καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς κακίας ἀλλήλων εἰσὶν ἐκκρεμάμενα· οὕτως καὶ τῷ ἀγαθῷ μέρει ἀλλήλαις εἰσὶν ἐκκρεμάμεναι αἱ ἀρεταὶ καὶ ἀπηρτημέναι.

§. II. Κεφάλαιον δὲ πάσης σπουδῆς ἀγαθῆς καὶ κορυφαῖον τῶν κατορθωμάτων ἐστὶ τὸ προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ, ἀφ' ἧς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς διὰ τῆς παρὰ Θεοῦ αἰτήσεως ὁσημέραι προσκτᾶσθαι δυνάμεθα· ἐντεῦθεν γὰρ ἐγγίνεται τοῖς καταξιουμένοις ἡ κοινωνία τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγιότητος, καὶ τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας, καὶ ἡ συνάφεια τῆς τοῦ νοῦ διαθέσεως, ὡς πρὸς τὸν κύριον ἐν ἀγάπῃ ἀρρήτῳ· ὁ γὰρ ἑαυτὸν ὁσημέραι τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖν ἀναγκάζων, εἰς ἔρωτα θεῖον καὶ πόθον ἔμπυρον ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ἀγάπης ἐκκαίεται πρὸς Θεόν, καὶ τὴν χάριν τῆς τοῦ πνεύματος ἁγιαστικῆς τελειότητος ὑποδέχεται.

§. III. *Interrogatio?*

Quoniam quidam vendunt facultates suas, seruos libertate donant, & implent mandata, non tamen student consequi in hoc mundo Spiritum, num qui sic viuunt, non abeunt in regnum cælorum?

Responsio.

Disputatio hæc subtilis est. Quidam enim aiunt * vnicum esse regnum, & vnicam gehennam. Nos autem asserimus, multos esse gradus, differentias atque mensuras, non solum in ipso regno, verum etiam in gehenna. Quemadmodum ergo est vna anima in omnibus membris, nihilominus ea sursum in cerebro vim suam exerit, & deorsum pedes commouet: sic quoque diuinitas omnes creaturas, tum cœlestes, tum quæ subtus abyssum sunt, continet, & vbique plene est in creaturis, quamuis aliena a creaturis sit, eo quod sit dimensionis & comprehensionis expers. Attendit ergo ipsa diuinitas homini-

* *Vnicum accipe pro vniformi & pari.*

bus, & gubernat omnia cum ratione. Et quoniam nonnulli precantur, ignorantes quid quærant; quidam vero ieiunant; alii consistunt in ministerio, vnicuique pro modo fidei, Deus, qui iustus iudex est, reddit mercedem. Quæ enim faciunt, metu Dei peragunt: verum non omnes isti filii, aut reges, aut hæredes sunt.

§. IV. Ceterum in mundo alii sunt homicidæ, alii stupro dediti, alii raptores: rursum nonnulli sua pauperibus largiuntur; attendit quoque his & illis Dominus, & quidem bene agentibus, quietem & præmium largitur. Sunt enim mensuræ exiguæ. Et in ipso lumine ac gloria discrepantia quædam est. In ipsa porro gehenna & supplicio inueniuntur venefici, latrones & alii, qui leuia peccata commiserunt. Qui vero asserunt, vnicum esse regnum, & vnicam gehennam, nec esse gradus, perperam loquuntur. Quot enim sunt modo mundani, qui spe-

ποιεῖ, καὶ οἰκονο-
τὰ καλῶς λόγον·
τινὲς μὲν εὔχ-
εἰδότες τί ζητοῦσι
νηστεύουσιν, ἄλλ-
σιν εἰς διακονί-
στῳ καθὼς τὸ μέτρ-
στεως, ὁ Θεὸς δίκαι-
ὢν ἀποδίδωσι τὸ-
ἃ γὰρ ποιοῦσι, δι-
Θεοῦ ποιοῦσιν. ἀ-
εἰσὶν οὗτοι πάντες
τε βασιλεῖς οὔτε
νόμοι.

§. IV. Εἰσὶ δ-
κόσμῳ οἱ μὲν
ἄλλοι πόρνοι, κ-
ἅρπαγες· οἱ δὲ τ-
ἴδια πτωχοῖς δ-
τες, προσέχει τ-
κἀκείνοις ὁ κύρι-
τοῖς μὲν ἀγαθ-
ἀνάπαυσιν καὶ
δίδωσιν· εἰσὶ γὰρ
ὑπερέχοντα, καὶ
μικρά· καὶ ἐν
φωτὶ καὶ τῇ δό-
φορά ἐστι· καὶ
τῇ γεέννῃ, καὶ τ-
σῃ φαίνονται οἱ φ-
κοί, καὶ οἱ λῃστ-
ἄλλοι οἱ μικρὰ
μελέσαντες. οἱ δὲ
τες, μία ἐστὶ βα-
καὶ μία γέεννα,
εἶναι βαθμοί, κα-
γοῦσι. πόσοι γ-
κοσμικοὶ τῶν εἰς-

ctaculis & aliis abſurdis rebus hærent intenti? & quot ſunt modo qui deprecantur ac metuunt Deum? His igitur & illis attendit Deus, & velut iuſtus iudex, his requiem, illis vero ſupplicium præparat.

§. V. Quemadmodum autem homines, qui iungunt equos, currus dirigunt, & adverſus ſe inuicem impellunt; quilibet enim eorum contendit, qua ratione proſternat & ſuperet aduerſarium: ita ſe habet in corde certantium, ſpectaculum improborum ſpirituum cum anima luctantium, Deo & angelis certamen ſpectantibus. Itaque ſingulis horis producuntur ab anima multæ recentes cogitationes; itidem a vitio quoque interius. Anima enim multas reconditas habet cogitationes, quas ad horam ipſam procreat & gignit. Ipſum quoque vitium permultas habet cogitationes & ſtudia, & ad horam producit cogitationes nouas aduerſus [illegible] Mens etenim auriga eſt, quæ iungit

currum animæ, tenens habenas cogitationum: & currit illic contra currum ſatanæ, vbi ipſe quoque iunxit currum aduerſus animam.

§. VI. *Interrogatio?*

Si quies eſt anima, quo pacto dicunt aliqui, nos non poſſe orare, nec perſeuerant in oratione?

* εὐχὴ legi debet.

Reſponſio.

Ipſa requies ſi abundet, ſuppeditat viſcera miſericordiæ atque alia obſequia, velut, viſitandi fratres, miniſtrandi verbo. Ipſa quoque natura deſiderat progredi, & viſere fratres ad loquendum verbum. Nihil enim eſt, quod in ignem coniectum, poteſt permanere in ſua natura, ſed neceſſe eſt ipſum quoque in ignem conuerti: veluti ſi proiicias lapillos in ignem, pauxillum producitur calcis. Sin in mare mittas quempiam, fit vtplurimum, vt demerſus & delatus in medium pelagus, fluctibus obruatur, & viſum effugiat. Qui vero per gradus ingreditur, denuo adſcendere deſiderat, adna-

τὸ ἅρμα τῆς ψυχῆς κατέχων τὰς ἡνίας τῶν λογισμῶν· καὶ ὧδε τρέχει κατὰ τοῦ ἅρματος τοῦ σατανᾶ, ὅπου καὶ αὐτὸς ἔζευξε κατὰ τῆς ψυχῆς.

§. VI. Ἐρώτησις.

Εἰ ἀνάπαυσίς ἐστιν ἡ* ψυχή, πῶς λέγουσί τινες ὅτι οὐ δυνάμεθα εὔχεσθαι, οὐδὲ ὑπομένουσιν ἐν τῇ εὐχῇ;

Ἀπόκρισις.

Αὕτη ἡ ἀνάπαυσις πλεονάζουσα δίδωσι σπλάγχνα καὶ διακονίας ἑτέρας, οἷον τοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς, τοῦ εἰς τὸν λόγον διακονῆσαι· καὶ αὐτὴ ἡ φύσις θέλει ἀπελθεῖν καὶ ἰδεῖν τοὺς ἀδελφοὺς λαλῆσαι λόγον· οὐδὲν γὰρ ἐν πυρὶ βαλλόμενον δύναται μένειν ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει, ἀλλ' ἀνάγκη καὶ αὐτὸ γίνεσθαι πῦρ· ὃν τρόπον ἐὰν βάλῃς κάχληκας εἰς πῦρ, ὀλίγος γίνεται ἄσβεστος· καὶ εἰς θάλασσαν, ἐπὶ τὸ πολὺ καταδύνει καὶ ἀπελθὼν εἰς μέσον πέλαγος, καταποντίζεται καὶ ἀφανὴς γίνεται· ὁ δὲ κατὰ βαθμὸν εἰσερχόμενος, πάλιν ἀναβῆναι θέλει, καὶ ἐπα-

πλεῖν

λεῦσαι καὶ ἐξελθεῖν εἰς
ένα, καὶ ἰδεῖν τοὺς ἐπὶ
ς ἀνθρώπους. οὕτως καὶ
τὸ πνευματικὸν εἰσ-
χεταί τις εἰς βάθος
ἐριτος, καὶ πάλιν μνη-
νεύει τῶν ἑταίρων αὐ-
, καὶ αὐτὴ ἡ φύσις θέ-
ἀπελθεῖν εἰς ἀδελ-
ς, ἀποπληρῶσαι τὴν
άπην, πληροφορῆσαι
γον.

§.VII. Ἐρώτησις.

Πῶς δύνανται τὰ δύο
όσωπα εἶναι ἐν τῇ
ρδίᾳ, καὶ ἡ χάρις καὶ
ἁμαρτία;

Ἀπόκρισις.

Ὥσπερ ὅταν ᾖ πῦρ
ωθεν χαλκίου, λοιπὸν
ὑποβάλῃς ξύλα, ἰδοὺ
τυρον γίνεται, καὶ τὸ
ωθεν τοῦ σκεύους ἕψε-
, καὶ βράσσει, τοῦ πυρὸς
ωθεν ὑποκαιομένου. εἰ
τις ἀμελήσῃ καὶ μὴ
οβάλῃ ξύλα, ἄρχεται
ιαρώτερον γίνεσθαι
πῦρ, καὶ ὥσπερ κα-
σβέννυσθαι· οὕτως καὶ
χάρις τὸ πῦρ τὸ οὐρά-
, καὶ ἔσωθεν σοῦ ἐστι.
τὸν ἐὰν εὔξῃ, καὶ δῶ-
ς τοὺς λογισμούς σου εἰς
άπην τοῦ Χριστοῦ, ἴδε
ς ὑπέβαλες τὰ ξύλα,
γίνονται οἱ λογισμοί
πῦρ, καὶ βάπτονται εἰς

vigare & egredi ad portum, vt adſpiciat, qui ſunt in terris, homines: ſic quoque in re ſpirituali, aliquis in profundum gratiæ ingreſſus, rurſum recordatur ſociorum ſuorum: quinimo ipſa natura deſiderat accedere ad fratres, implere charitatem, & corroborare verbum.

§.VII. *Interrogatio?*

Quo pacto poſſunt duæ perſonæ in corde conſiſtere, gratia nimirum & peccatum?

Reſponſio.

Quemadmodum ſi ſit ignis extra vas æneum, ceterum ſi ſubieceris ligna, ecce accenditur ille, & quod intra vas eſt, coquitur, & feruet, igne extrinſeco accenſo: ſi vero quis negligat, nec ligna ſubmittat, incipit tepidior euadere ignis, & propemodum exſtingui: ſic quoque gratia, ignis nimirum cœleſtis, intra te eſt: itaque ſi precatus fueris, ac contuleris cogitationes tuas ad dilectionem Chriſti, vide quo pacto ſubieceris ligna, & euadunt cogitationes tuæ in ignem, & tingun-

victum, induitque animam, ac totum hominem affligere incipit. Recordatur ergo anima prioris requiei, atque incipit affligi, & continuis ærumnis affici.

§. IIX. Iterum intendit animus in Deum, cœpit illi appropinquare prior requies, incipit vehementius inquirere. *Deprecor te*, ait, *Domine*. Paulatim apponitur ei ignis accendens & recreans animam: quemadmodum hamus paulatim extrahit e profundo piſcem. Niſi enim hoc ita eſſet, ac guſtaret amaritudinem & mortem, quo pacto poſſet diſcernere amarum a dulci, & mortem a vi-

ΟΜΙΛΙΑ μα'.

*...θέα λίαν τὰ τῆς ψυ-
...ῆς ταμεῖα, τὰ ἀπὸ μέ-
...ς τῇ χάριτι καὶ ταῖς
κακίαις συναυξανο-
μένης.*

§. I.

Τὸ τίμιον σκεῦος τῆς ψυχῆς ἐν πολλῇ βαθύτητι ...υγχάνει, ὥς που φη-...ν, ἄβυσσον καὶ καρ-...ίαν αὐτὸς ἐρευνᾷ· ἐκ-...πεσὼν γὰρ τῆ ἀνθρώ-... τῆς ἐντολῆς, καὶ ὑπὸ ...όφασιν ὀργῆς γεγενη-...ος, λαβοῦσα αὐτὸν ὑ-...χείριον ἡ ἁμαρτία, καὶ ... ὥσπερ ἄβυσσός τις ...ρίας ἐν λεπτότητι καὶ ...θύτητι τυγχάνουσα, ...ελθοῦσα ἔνδον, τὰς νο-...ς τῆς ψυχῆς κατέσχεν, ... τῶν βαθυτάτων αὐτῆς ...μείων. τοιούτῳ δὲ τρό-... παρεικάσομεν τὴν ...υχὴν καὶ τὴν ἁμαρτί-... μιγεῖσαν, ὥσπερ ὅ-...ν ᾖ δένδρον μέγιστον, ...ον πολλοὺς κλῶνας ἔχῃ ... καὶ τὰς ῥίζας ἐν τοῖς ...θυτάτοις τῆς γῆς· ὅ-...ς τὰς νομὰς τῶν ...θυτάτων τῆς ψυχῆς ...μείων ἡ παρελθοῦσα ...μαρτία κατασχοῦσα, ... συνήθεια γέγονε καὶ

Homilia XLI.

Profunda valde ſunt penetralia animæ, quæ paulatim incrementa gratiæ aut vitiorum accipit.

§. I.

Pretioſum vas animæ in ſumma profunditate conſiſtit, vt alicubi inquit: *Abyſſum & cor ipſe ſcrutatur.* *Sir. XLII, 18.* Vbi enim diuerterit homo a mandato, & ſententiæ iræ obnoxius factus fuerit, redigit illum in ſuam poteſtatem peccatum, quod cum ſit velut abyſſus quædam acerbitatis in ſubtilitate & profunditate conſiſtens, ingreſſum intro, paſcua animæ occupauit, vsque ad ima eius receptacula. Hunc autem in modum aſſimilabimus animam & peccatum permixtum, perinde ac ſi ſit arbor ingens, quæ habeat multos ramos, habeat quoque radices profundæ terræ infixas: ſic quoque paſcua intimorum animæ receptaculorum vbi penetrans peccatum occupauit, in conſuetudinem abit &

præoccupationem, cum vnoquoque ab infantia simul augmentum sumens conuersatur, & vitia edocet.

§. II. Vbi ergo gratiæ divinæ efficacia obumbrauerit animæ pro modo vnius cuiusque fidei, atque desuper auxilium receperit, adhuc aliqua in parte adumbrat gratia. Ne ergo arbitreris, quempiam tota anima esse illuminatum: adhuc multum pabulum vitii intus latet, summoq; labore indiget homo, & defatigatione, quæ consentiat collatæ ipsi gratiæ. Propterea enim particulatim incipit diuina gratia aduentare in animam, quæ vel vnius horæ momento possit hominem, vbi expurgarit eum, perfectum reddere; verum vt probet intentionem hominis, an dilectionem erga Deum integram conseruet, nullo prorsus habito commercio cum improbo; sed totum gratiæ seipsum tradat: hocq; pacto probata tempore & opportunitate anima, gratiamq; in nulla prorsus re contristans,

προλάψῃ ἑκάσ
θεν συναυξανομ
συναναστρεφομέ
τὰ κακὰ ἐκδιδ

§. II. Ἐπ
χάριτος θείας
ἐπισκιάσῃ τῇ
τὰ τὸ μέτρον
πίστεως, καὶ δέξ
βοήθειαν, ἀκ
ρει τινὶ ἐπισκιά
ρις. μὴ νομίσῃ
λην τὴν ψυχ
τισμ. ἀκμὴ
μὴ τῆς κακίας ἐν
πολλοῦ πόνου
καμάτου τοῦ
συμφωνοῦντος
αὐτὸν χάριτι.
γὰρ καὶ ἀπὸ μέ
ἡ θεία χάρις
τῇ ψυχῇ, δυ
τῇ ὥρας τὸν
καθαρίσασα
ἀλλ' ἵνα δοκ
προαίρεσιν τοῦ
εἰ τὴν ἀγάπην
ὃν ὁλόκληρον
μὴ συνδυάζων
ρῶν ἐν μηδενὶ,
τῇ χάριτι ἑαυ
δὲς τοῖς ὅτ
μῦσα ἡ ψυχ
τοῖς καιροῖς, καὶ
ρεν ἐν μηδενὶ

μήτε ἐνυβρίζουσα, ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον βοηθεῖται· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ χάρις νομὴν λαμβάνει ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἕως τῶν βαθυτάτων αὐτῆς μερῶν καὶ διαλογισμῶν ῥιζοῦται, ἐν καιροῖς πλείοσιν εὐδοκιμούσης καὶ συμφωνούσης τῆς ψυχῆς τῇ χάριτι· ἕως οὗ ὅλη ἡ ψυχὴ περιληφθῇ ὑπὸ τῆς ἐπουρανίου χάριτος, λοιπὸν βασιλευούσης ἐν αὐτῷ τῷ σκεύει.

§. III. Ἐὰν δέ τις μὴ ᾖ ἐν ταπεινοφροσύνῃ πολλῇ, παραδίδοται οὗτος τῷ σατανᾷ, καὶ ἀπογυμνοῦται τῆς πρὸς αὐτὸν γινομένης θείας χάριτος, καὶ πειράζεται ἐν θλίψεσι πολλαῖς, καὶ τότε φανεροῦται αὐτοῦ ἡ οἴησις, ὅτι γυμνὸς καὶ ταλαίπωρος ὑπάρχει. ὀφείλει οὖν ὁ πλουτῶν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ἐν πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ καὶ συντριμμῷ καρδίας ὑπάρχειν· καὶ ὡς πτωχὸν καὶ μηδὲν ἔχοντα ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι· ἀλλότριον αὐτοῦ ἐστι, καὶ ἄλλος ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ ὅτε βούλεται αἴρει αὐτό· ὁ οὕτως ταπεινῶν ἑαυτὸν ἐπὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων,

nec vlla contumelia afficiens, a modico ſumto initio auxilium conſequitur. Ipſa quoque gratia paſtum in anima ſumit, & ad profundiſſimas vsque eius partes & cogitationes radices mittit, cum in multis occaſionibus probata ſit, & conſentiens gratiæ anima, donec tota anima abſorpta eſt a cœleſti gratia, poſtmodum in ipſo vaſe regnante.

§. III. Quod ſi vero quis non ſtuduerit ſummæ humilitati, traditur iſte ſatanæ, & denudatus diuina ſibi collata gratia, tentatur afflictionibus multis; & tum manifeſtatur eius exiſtimatio, quod nudus & ærumnoſus ſit. Debet ergo, qui locuples eſt gratia diuina, in multa humilitate & contritione cordis verſari, & velut pauperem ac nihil habentem ſeipſum exiſtimare; alienum eſt quod habet, aliusque ſibi dedit, & quando vult, aufert illud. Qui hoc pacto ſeipſum humiliat, tam apud Deum quam homines,

potest conseruare collatam sibi gratiam, vt inquit: *Qui se humiliat, exaltabitur.* Et quamuis sit electus Dei, apud se reprobatus esto: quamuis sit fidelis, velut indignum seipsum reputet. Eiusmodi enim animæ Deo summopere placent, & viuificantur per Christum. Cui gloria & potentia in secula. Amen.

δυνάμεως διαφυλάξῃ τὴν πρὸς αὐτὸν γινομένην χάριν, καθώς φησιν· ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται· καίπερ ὢν ἐκλεκτὸς Θεοῦ, παρ' ἑαυτῷ ἀποδεδοκιμασμένος ἔστω· καὶ ὢν πιστός, ὡς ἀνάξιον ἑαυτὸν ἡγείσθω. τοιαῦται γὰρ ψυχαὶ εὐαρεστοῦσι Θεῷ, καὶ ζωοποιοῦνται ἐν Χριστῷ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

HOMILIA XLII.

Non externa sed interna promouent aut lædunt hominem, veluti Spiritus gratiæ, aut Spiritus nequitiæ.

§. I.

QVemadmodum si fuerit vrbs ingens, eaque sit deserta, muris videlicet dissolutis, atque ab hostibus capta, nulla magnitudinis est vtilitas. Expetendum ergo est præter magnitudinem, vt habeat quoque muros firmos, ne hostes inuadant: sic sane quoq; animæ, exornatæ scientia & intellectu, & ingenio acutissimo, velut magnæ

*alii κατὰ.

ΟΜΙΛΙΑ μβʹ.

Μὴ τὰ ἔξωθεν, ἀλλὰ τὰ ἔνδοθεν προάγειν ἢ βλάπτειν τὸν ἄνθρωπον, οἷον ἢ τὸ τῆς χάριτος πνεῦμα ἢ τὸ πνεῦμα τῆς πονηρίας.

§. I.

ΩΣπερ ἐὰν ᾖ πόλις μεγάλη, ἔρημος δὲ ᾖ τῶν τειχῶν διαλελυμένων, καὶ ὑπὸ ἐχθρῶν ληφθῇ, οὐδὲν τῆς μεγαλειότητος ὄφελος· ζητητέον οὖν καὶ τὸ μέγεθος, ἵνα ἔχῃ καὶ τείχη ὀχυρὰ πρὸς τὸ μὴ τοὺς ἐχθροὺς εἰσελθεῖν· οὕτω δὴ καὶ ψυχαὶ κεκοσμημέναι γνώσει καὶ συνέσει, καὶ ὀξυτάτῃ, ὡς πόλ-

ſunt vrbes. Ceterum quærendum, an munitæ ſint virtute Spiritus, ne quando hoſtes irruentes deſolentur eas. Sapientes enim huius mundi Ariſtoteles, Plato vel Socrates, qui rerum notitiam callebant, inſtar magnarum erant vrbium; verum vaſtati erant ab hoſtibus, eo quod non eſſet Spiritus Dei in ipſis.

§. II. Quicunque vero ex idiotis participes ſunt gratiæ, velut vrbes paruæ ſunt, munitæ virtute crucis. Excidunt vero a gratia duplici de cauſa, & pereunt, aut quod illatas afflictiones non ſuſtineant, aut quod voluptatibus peccati ſe deliniri permiſerint. Non enim poſſunt qui transmeant, absque tentationibus penetrare. Quemadmodum ergo in partu, paupercula & regina eosdem dolores ſuſtinent; itidem quoque terra diuitis & pauperis, niſi conuenientem acceperit imbrem, non poteſt fructus dignos producere: ſic quoque in operatione animæ, non ſapiens, non locuples

* alii: ἐνδιωθῆναι ὑπομεῖναι.

cunque euenerint, ſiue bona,
ſiue mala benigni ſunt, vt in-
Luc. quit Dominus: *Eſtote beni-*
VI,36. *gni, ſicut Pater veſter cæleſtis.*
Matth. *Quod enim lædit & inquinat*
XV,11. *hominem, intus eſt. Nam de corde exeunt cogitationes malæ*, vt Dominus ait, quoniam, quæ inquinant hominem, interna ſunt.

§. III. Intus ergo eſt in anima repens & progrediens ſpiritus malitiæ, rationale impulſiuum, quod eſt velamen tenebrarum, vetus nimirum homo, quem oportet eos, qui ad Dominum confugiunt, exſuere, atque indue-

ὥστε οὖν τὸν ἀγῶνα
ςος ἐν τοῖς λογισμοῖς
ὀφείλει κεκτῆσθαι, ἵνα
λάμψῃ τῇ καρδίᾳ
ὁ Χριστός. ᾧ ἡ δόξα
τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

brarum. Quocirca vnusquisque in cogitationibus suis debet certamen inire, vt illucescat cordi eius Christus. Cui gloria in secula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ μγ΄.

τῆς προκοπῆς τοῦ
τιανοῦ ἀνδρός, ἧς πᾶ-
ἡ δύναμις ἐκ τῆς καρ-
ἀποκρεμαμένη ἐστὶν
τερ ποικίλως ἐνταῦ-
θα διαγράφεται.

HOMILIA XLIII.

De progressu viri christiani, cuius tota vis ex corde dependet, vt hic varie describitur.

§. I.

Ὥσπερ ἀπὸ τοῦ πυ-
ρὸς ἅπτονται λύ-
χνοι πολλοὶ καὶ
λαμπάδες καιόμεναι·
ται δὲ αἱ λαμπάδες
οἱ λύχνοι ἀπὸ μιᾶς
σεως ἀνάπτονται καὶ
λάμπουσιν· οὕτως καὶ οἱ χρι-
στιανοὶ ἀπὸ μιᾶς φύσεως
ἅπτονται, καὶ φαίνουσι,
πυρὸς τοῦ θείου τοῦ υἱοῦ
θεοῦ, καὶ ἔχουσι τὰς
λαμπάδας καιομένας εἰς
καρδίας αὐτῶν, καὶ
φαίνουσι καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ
γῇ ὄντες, καθὼς καὶ
ὸς· λέγει γάρ, διὰ τοῦ-
ἔχρισέ σε ὁ θεὸς σου
ιον ἀγαλλιάσεως. διὰ
ὁ Χριστὸς ἐπεκλήθη,
τῷ αὐτῷ ἐλαίῳ, ᾧ αὐ-
ἐχρίσθη, καὶ ἡμεῖς χρι-
σθέντες γινόμεθα χριστοί,

§. I.

Qvemadmodum ab igni accenduntur lucernæ multæ & lampades ardentes; cunctæ vero lampades & lucernæ ab vna natura accenduntur & splendent: sic quoque christiani ab vna natura accenduntur & lucent, ignis nimirum diuini, Filii Dei: & habent lampades ardentes in cordibus suis, lucentque in conspectu eius, vel adhuc in terra degentes, sicut & ipse. Inquit enim: *Propterea vnxit te, Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Idcirco appellatus est Christus, vt eo ipso oleo, quo ipse est vnctus, nos quoque vncti fiamus christi, Psalm. XLV. 8.

eiusdem, vt ita dicam, substantiæ, & vnius corporis. Ebr. II, 11. Inquit rursum: *Qui sanctificat, & qui sanctificantur ex vno omnes.*

§. II. Similes igitur sunt christiani ex aliqua parte lucernis habentibus oleum in se, hoc est fructus iustitiæ, & nisi accendatur lucerna in eis a lucerna diuina, nihil sunt. Dominus erat lucerna ardens, propter Spiritum diuinitatis manentem substantialiter in ipso, & accendentem eius cor pro humana natura. Perinde vero ac si sit marsupium putidum, plenum margaritis: sic quoque christiani, quoad externum hominem, humiles debent esse, & vilis conditionis, intus vero in interiori homine obtinent pretiosam margaritam. Nonnulli vero sunt sepulcris dealbatis similes, Matth. XXIII, 27. exterius quidem depicti & valde splendidi; intus vero pleni ossium mortuorum, fœtoris multi, & spirituum immundorum; mortui sunt a Deo: atque omni turpitu-

, καὶ τὸ σκότ☉-
κειμένε ἐνδεδυ-

I. ὁ ἀπόστολ☉-
τι ὁ νήπι☉-, ἕως
ρός ἐστιν, ὑπὸ ἐπι-
καὶ οἰκονόμους τ
ν πνευμάτων ἀ-
τινα πνεύματα ὀ
τὸν νήπιον αὐξη-
να μὴ γενόμεν☉-
έλει☉-, ἄρξηται
ειν τὰ καλὰ τὸν οἰ-
αι ἐκδικεῖν τὴν κυ-
ν· ὁ χριστιανὸς
τε ὀφείλει τὴν
τοῦ θεοῦ ἔχειν·
ται γάρ, ἀγαπή-
ον τὸν θεόν σου ἐξ
ς καρδίας σου, ἵνα
ν, ὅτε εἰσέρχεται
υστήριον, ἀγαπᾷ
ον, ἀλλὰ καὶ περι-
καὶ ὁμιλῶν, καὶ
ἔχῃ τὴν μνήμην
, καὶ τὴν ἀγά-
καὶ τὴν στοργήν·
ρ, ὅπου ὁ νοῦς σου,
ὁ θησαυρός σου·
ς πρᾶγμα ἡ καρ-
ς δέδεται, καὶ
ἐπιθυμία ἕλκει
ἐκεῖνό ἐστιν αὐτοῦ
καὶ ἐπιθυμῇ ἐ
πάντοτε τοῦ θεοῦ,
ἐστι κύρι☉- τῆς καρ-
τοῦ· ὁ δὲ ἀποτα-
τις καὶ γενόμε-

dine, sordibus & tenebris adversarii induti.

§.III. Apostolus ait: *Puer, quamdiu paruulus est, sub tutoribus & curatoribus* spirituum immundorum agit, qui spiritus nolunt puerum crescere, ne, vbi in virum perfectum euaserit, incipiat quærere, quæ ad familiam pertinent, & vindicare dominium. Christianus nullo non tempore debet memoriam Dei habere. Scriptum enim est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo:* ne solum, quando ingreditur oratorium, diligat Dominum, sed etiam ambulans, colloquens, & comedens, in memoria Deum habeat, diligat, & amore prosequatur. Inquit enim: *Vbi mens tua, ibi quoque thesaurus tuus.* Ad quamcunque enim rem cor alicuius alligatur, & quo eum trahit cupido, illa res est eius Deus. Si desideret cor vbique Dominum, ipse est Dominus cordis eius. Quispiam vero, qui abrenuntiauit, omnibusque

Gal. IV, 1.

Deut. VI, 5.

Matth. VI, 21.

ſuis facultatibus, & vrbe relictis, ieiunio dat operam, iſte ſui ipſius homini adhuc alligatus hæret, aut rebus mundanis, aut familiaribus, aut amori parentum: vbi alligatum eſt eius cor, & mens eius captiuata, idipſum eſt eius Deus: & deprehenditur quidem per amplam portam e mundo exceſſiſſe, per oſtiolum autem ingreſſus in mundum incidiſſe. Quemadmodum ſarmenta in ignem proiecta nequeunt reſiſtere vi ignis, ſed confeſtim comburuntur; ſic quoque dæmones, qui bellum volunt inferre homini Spiritum conſecuto, comburuntur & conſumuntur a diuina virtute ignis, modo homo perpetuo Domino adhæreat, fiduciamque & ſpem in eum collocet. Et ſi fuerint dæmones fortes, robore montibus haud abſimiles, ab oratione comburuntur, velut cera ab igni. Ingens vero interea intercedit certamen ac bellum animæ aduerſus eoſdem. Flu-

...ων ἐκεῖ, καὶ
...ντων· πῦρ ἐστι
... εἰς τὴν ψυ-
...ερ ὁ τέλειος
... μεθύων εἰς
... τῆς πλάνης ἢ
... ἢ μοιχεύων,
...στιν εἰς τὸ κα-
... καὶ οἱ χριστια-
...σμένοι εἰς τὸ
... ἅγιον, ἄπει-
...ι τοῦ κακοῦ·
...ες χάριν, καὶ
...ένοι τῇ ἁμαρ-
...τὸ φόβον εἰσὶ,
...οβερὸν τόπον

vii draconum sunt illic, atque ora leonum; ignis accendens animam. Quemadmodum ergo perfectus in malo committendo, inebriatus spiritu erroris, homicidio aut adulterio deditus, exsaturari malitia nequit: sic quoque christiani, baptizati in Spiritum sanctum, rudes euadunt vitiorum. Qui vero consecuti gratiam adhuc permiscentur peccato, hi sub metu sunt, & per formidabilem locum iter faciunt.

...καθάπερ γὰρ
...πλέοντες κἂν
...ν ἄνεμον καὶ
... τὴν θάλασ-
... δὲ φθάσωσιν
...να, ἀεὶ ὑπὸ
... μήπως ἄφνω
...θέντος ἀνέ-
...ισθῇ ἡ θά-
... κινδυνεύσῃ
... οὕτω καὶ οἱ
... καὶ ἔχουσιν
...ύσιον ἄνεμον
...ύματος πνέ-
...ἔτι ὑπὸ φό-
...ήπως ὁ ἄνε-
...ναντίας δυ-
...εύσῃ ἀπελ-
...ραχήν τινα
...να κινήσῃ

§. IV. Quemadmodum enim mercatores dum nauigant, licet nacti sint secundum ventum & tranquillum mare, nec dum peruenerint ad portum, continuo sub metu sunt, ne derepente contrario excitato vento fluctibus mare agitetur, & nauis in periculum incidat: sic quoque christiani, licet habeant in se prosperum ventum sancti Spiritus flantem, nihilominus metuunt, ne aliquando ventus contrariæ potestatis spiret & insurgat, & tempestatem quandam ac fluctus

excitet animis eorum. Diligentia ergo summa opus, vt perueniamus ad portum requiei, ad mundum perfectum, ad vitam & delicias æternas, ad ciuitatem sanctorum, ad cœlestem Ierusalem, ad ecclesiam primogenitorum. Nisi vero quis gradus illos transierit, summopere metuit, ne forte interea lapsum quendam aduersaria potestas moliatur.

Ebr. XII, 22. 23.

§. V. Perinde vero ac mulier quæ concepit, intus habet infantem suum in tenebris, vt ita dicam, & denso loco: si vero postmodum contingat egredi puerum tempore debito, intuetur nouam creaturam, quam nunquam viderat, cœli, terræ & solis. Et amici atque cognati continuo hilari vultu excipiunt eum in vlnas. Quod si vero contingat a confusione quadam diuelli intus infantem, necessario superest, vt ad hoc constituti medici cultello vtantur; itaque deprehenditur postea infans a morte in mortem pergere, a

ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν. σπ
ουδῆς οὖν πολλῆς χρεία, ἵ
φθάσωμεν εἰς τὸν λ
μένα τῆς καταπαύσεως,
τὸν τέλειον κόσμον,
τὴν αἰωνίαν ζωὴν κ
τρυφὴν, εἰς τὴν πόλιν τῶ
ἁγίων, εἰς τὴν ἐπουράνιο
Ἱερουσαλὴμ, εἰς τὴν ἐκ
κλησίαν τῶν πρωτοτόκων
ἐὰν δὲ μὴ διέλθῃ τις τὰ
μέτρα ἐκεῖνα, ὑπὸ φό
βου ἐστὶ πολλοῦ, μήπως ἐν
τῷ μεταξὺ πτῶσίν τινα
ἡ πονηρὰ δύναμις ἐργά
σηται.

§. V. Ὥσπερ δὲ γυ
νὴ συλλαβοῦσα ἐντὸς ἔχ
τὸ βρέφος αὐτῆς ἐν σκ
τει, ὡς εἰπεῖν, καὶ ὑλώδει
τόπῳ· ἐὰν δὲ συμβῇ λοι
πὸν ἐξελθεῖν τὸ παιδίο
ἐν δέοντι καιρῷ, βλέπει
κτίσιν καινοτέραν, ἣν οὐ
δέποτε εἶδεν, οὐρανοῦ, κ
γῆς, καὶ ἡλίου· καὶ εὐθὺ
οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖ
ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ δέ
χονται αὐτὸ εἰς τὰς
ἀγκάλας. ἐὰν δὲ συμβῇ
ὑπὸ ἀταξίας τινὸς στρα
φῆναι ἔνδον τὸ παιδίον
ἀνάγκη λοιπὸν τοὺς εἰς
τοῦτο τεταγμένους ἰατροὺ
ξίφει χρήσασθαι· καὶ λοι
πὸν εὑρίσκεται τὸ παι
δίον ἀπὸ θανάτου εἰς
θάνατον χωρεῖν, καὶ

ἀπὸ

τους εἰς σκότος·
ἔλαβε καὶ εἰς τὸ
κὸν, ὅσοι ὑπεδέ-
σπόρον τοῦ θεό-
τος ἀοράτως ἔ-
τὸν, καὶ διὰ τὴν
ἁμαρτίαν, ἐν
καὶ φοβεροῖς τό-
πτουσιν. ἐὰν οὖν
ωσιν ἑαυτοὺς,
σι τὸ σπέρμα,
δέοντι καιρῷ ἀ-
ς εἰς τὸ φανε-
οιπὸν ἐν τῇ δια-
σώματος οἱ ἄγ-
πάντες οἱ ἄνω
ροῖς προσώποις
νται αὐτούς. ἐὰν
ξάμενος τὰ ὅ-
ριστοῦ εἰς τὸ πο-
ἀνδρείως χαυ-
ίως ὁ τοιοῦτος
αι τοῖς ἐχθροῖς,
ῇ διαλύσει τοῦ
ἀπὸ σκότους τοῦ
χοντος αὐτὸν,
χαλεπώτερον
ωρεῖ καὶ ἀπώ-

. Ὥσπερ δὲ
ράδεισος ἔχων
ρποφόρα, καὶ
ὰ εὐώδη, καὶ
καλῶς εἰργα-
πεφιλοκαλ-
ἔχει δὲ καὶ μι-
ος ἀντὶ θριγ-
ούσον αὐτόν·

tenebris in tenebras. Sic accipe quoque in re ſpirituali. Quicunque ſuſceperunt ſemen diuinitatis, hi inuiſibili modo obtinent illud, & propter inhabitans ſibi peccatum in tenebricoſis & timendis locis occultant. Si ergo muniant ſeipſos, & conſeruent ſemen, iſti debito tempore producunt in lucem, & tandem in diſſolutione corporis, angeli & omnes ſuperni chori læto vultu excipiunt illos. Si vero quis ſuſceptis armis Chriſti ad bellum fortiter gerendum, ſocordia diffluerit, eiusmodi qui eſt, quam primum traditur hoſtibus, & in diſſolutione corporis a tenebris, quæ nunc comprehendunt illum, in alias moleſtiores tenebras, & in interitum pergit.

§. VII. Perinde vero ac ſi ſit hortus, arboribus fructiferis, & aliis fragrantibus plantis conſitus, atque per omnia bene excultus & exornatus, munitus quoque pro vallo, exiguo pariete conſeruante eum;

contingat vero fluuium rapidum illic transcurrere, licet modicum aquæ allidat parieti, corrumpit fundamentum, sumtaque eductione paulatim dissoluit fundamentum, atque irruens effringit & exstirpat omnes plantas, vniversam culturam delet, & sterilem reddit: sic quoque se habet cor hominis, possidet cogitationes honestas; appropinquant vero cordi perpetuo & fluuii vitiorum, volentes illud deiicere, atque in suam partem protrahere. Itaque si animus paululum leuis factus, illabatur in impuras cogitationes, ecce acceperunt pabulum spiritus erroris, & ingressi euerterunt illius ornamenta, exstinctisque bonis cogitationibus animam deuastarunt.

§. IIX. Quemadmodum vero oculus omnium membrorum est minimus, & ipsa pupilla, quæ est exigua, est vas ingens. Intuetur enim vno momento, cœlum, astra, solem, lunam, vrbes, & alias creaturas: eodem quo-

συμβῇ δὲ ἐκεῖ ποταμὸν ὁρμητικὸν ἐλθεῖν, εἰ καὶ μικρὸν ὕδατος προσκρούσῃ τῷ τοίχῳ, ὑποφθείρει τὸ θεμέλιον, λαμβάνει ἐκβολήν, καὶ κατὰ μικρὸν λύει τὸν θεμέλιον, καὶ εἰσελθὸν διαρρήσσει καὶ ἐκριζοῖ πάντα τὰ φυτά, καὶ ὅλην τὴν ἐργασίαν ἀφανίζει, καὶ ἄκαρπον ποιεῖ· οὕτως ἐστὶ καὶ ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει τοὺς λογισμοὺς τοὺς καλούς· πλησιάζουσι δὲ πάντοτε καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς κακίας τῇ καρδίᾳ, θέλοντες αὐτὴν καταβαλεῖν καὶ ἑλκύσαι εἰς τὸ ἴδιον μέρος. λοιπὸν ἐὰν ἡ μικρὸν ὁ νοῦς ἐκκλίνῃ, καὶ ἐξέλθῃ τοῖς ἀκαθάρτοις λογισμοῖς, ἰδοὺ ἔλαβον τροφὴν τὰ πνεύματα τῆς πλάνης, καὶ εἰσῆλθον καὶ κατέστρεψαν τὰ ἐκεῖ κάλλη, ἔσβεσαν τοὺς ἀγαθοὺς λογισμούς, καὶ ἠρήμωσαν τὴν ψυχήν.

§. IIX. Ὥσπερ ἐστὶν ὀφθαλμὸς μικρὸς παρὰ ὅλα τὰ μέλη, καὶ αὐτὴ ἡ κόρη μικρὰ οὖσα, μέγα ἐστὶ σκεῦος· ἐν γὰρ μιᾷ ῥοπῇ βλέπει οὐρανόν, ἀστέρας, ἥλιον, σελήνην, πόλεις, καὶ ἄλλα κτίσματα· ὁμοί-

que modo, quæ conſpiciuntur vno eodemque momento, in illa parua pupilla oculi formantur & effinguntur: ſic quoque ſe mens habet in corde: ipſumque cor eſt vas quoddam exiguum, ibique ſunt dracones, ibi leones, ibi venenoſæ beſtiæ, ibi cuncti vitiorum theſauri: ibi quoque aſperæ & ſalebroſæ viæ, ibi præcipitia: itidem e diverſo, ibi eſt Deus, ibi quoque angeli, ibi vita & regnum, ibi lumen & apoſtoli, ibi theſauri gratiæ: ibi ſunt omnia. Quemadmodum enim eſt nebula ſuper vniuerſam terram extenſa, & homo hominem non videt; ſic quoque ſunt tenebræ ſeculi huius expanſæ ſuper omnem creaturam & vniuerſam naturam humanam a tempore transgreſſionis; vnde tenebris offuſi ſunt in nocte, & in formidabilibus locis vitam agunt. Et quemadmodum magna fumi copia eſt in domo quapiam; ſic quoque peccatum cum obſcœnis cogitationibus ſuis inſidet &

tes eo, sed, mortem formi-
dantes, domi remanent; er-
go proferuntur tirones, pau-
peres & idiotæ; & accidit, v
victoria comparata aduersus
hostes persequantur eos ex-
tra limites vsque, atque vi-
ctoriæ præmiis ac coronis a
rege acceptis, ad dignitates
& honorum gradus promo-
veantur; illi vero magni lon-
ge ab horum tergo reperiun-
tur: sic quoque se res habet
spiritualis. Rudes ac plebeii,
audientes initio verbum, ve-
ritatis amanti cogitatione
opus eius perficiunt, & acci-
piunt a Deo gratiam Spiritus;
sapientes vero, & qui subtili-

σφοδρῶς πνέοντες
τὰ κτίσματα τὰ
οὐρανὸν κινοῦσι, καὶ
ολὴν ἀποτελοῦσιν·
δύναμις τοῦ ἐχθροῦ
ῃ φέρει τοὺς λογι-
ῃ σαλεύει τὰ βά-
ρδίας πρὸς τὸ ἑ-
λημα, καὶ εἰς τὴν
αν αὐτοῦ σκορπίζει
σμούς. ὥσπερ οἱ
λῶναι καθεζόμε-
ὰς στενὰς ὁδούς, καὶ
τες τοὺς παριόντας
ρέοντες, οὕτως καὶ
νες ἐπιτηροῦσι καὶ
τι τὰς ψυχάς, καὶ
ξέρχεσθαι αὐτὰς
ματος, ἐὰν μὴ
καθαρισθῶσιν, οὐκ
τονται ἀνελθεῖν εἰς
ὰς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
σαι τῷ δεσπότῃ
αποφέρονται γὰρ
ἀερίων δαιμό-
ἱ ὑπάρχοντες ἐν
ὅτι διὰ πόνου καὶ
πολλοῦ τὴν ἐξ
ρὰ κυρίου κτή-
χάριν· δηλαδὴ
ὶ ἡ δι᾽ ἐναρέτου
αμένων πολι-
ρὸς τὸν κύριον
νται, καθὼς ε-
ου, ὅπου εἰμὶ ἐγώ,
διάκονος ὁ ἐμὸς
ς τοὺς ἀπεράντους
υμβασιλεύσουσι

venti vehementer flantes omnes creaturas, quæ ſunt ſub cœlis, commouent, atque ſonum ingentem edunt; ſic potentia hoſtis pulſat, fert cogitationes, atque agit e profunda cordis pro ſuo ipſius lubitu, & in miniſterium ſui diſpergit cogitationes. Sicut publicani ſedent iuxta vias anguſtas, & retinent atque concutiunt prætereuntes: ſic quoque dæmones obſeruant & detinent animas, & dum decedunt eæ e corpore, niſi perfecte fuerint expurgatæ, non permittunt eis adſcendere ad manſiones cœli, & occurrere Domino ſuo: euertuntur enim ab aeriis dæmonibus. Qui vero verſantur in carne, nihilominus ſummo labore ac certamine ſupernam a Domino conſequentur gratiam: nempe hi cum illis, qui per honeſtam quieuerunt conuerſationem, ad Dominum proficiſcentur, vt pollicitus eſt: *Vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit.* Et per infinita ſecula regnabunt

Ioh. XII, 26.

cum Patre & Filio, & Spiritu sancto, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

Homilia XLIV.

Quantam in homine christiano mutationem & renouationem faciat Christus, qui animæ affectiones ac morbos sanauit.

§. I.

QVi accedit ad Deum, & Christi adsessor reuera esse desiderat, huius scopi gratia accedere debet, vt conuertatur ipse, & transmutetur a priori statu & conuersatione, ac bonum & nouum hominem demonstret, qui nihil veteris hominis gestet, *si*
2. Cor. V, 17. *quis enim*, inquit, *in Christo, noua creatura*. Dominus enim noster Iesus Christus propter ea venit, vt naturam conuerteret, mutaret & renouaret, atque rursum conderet animam hanc euersam affectionibus propter transgressionem, commiscens eandem cum suo Spiritu diuino. No-

ΟΜΙΛΙΑ μδ'.

*Πόσην ἐν ἀνθρώπῳ χρι-
στιανῷ μεταβολὴν καὶ ἀ-
νακαίνισιν ἀπεργάζε-
ὁ Χριστὸς, ὁ τὰ τῆς ψυχ-
πάθη καὶ νόσους θε-
ραπεύσας.*

§. 1.

Ὁ Προσερχόμενος
τῷ Θεῷ, καὶ Χρι-
πάρεδρος ὄν-
θέλων εἶναι, τούτου χά-
ριν τοῦ σκοποῦ ὀφείλει προ-
έρχεσθαι τοῦ ἀλλαγῆ-
αὐτὸν, καὶ μεταβληθ-
ἀπὸ τῆς προτέρας κατα-
στάσεως καὶ ἀναστροφῆς
λὸν καὶ καινὸν ἄνθ-
ἀποδειχθῆναι, μηδ-
τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου
φερόμενον. εἴ τις γάρ
σιν, ἐν Χριστῷ, καινὴ
καὶ γὰρ ὁ κύριος
ἡμῶν Χριστὸς διὰ τοῦτο
παραγέγονεν, ὥστε τὴν
ἀλλάξαι καὶ μεταβαλ-
ἀνακαινίσαι, καὶ ἀνα-
τὴν ψυχὴν ταύτην
καταστραμμένην τοῖς
θεσι διὰ τὴν παράβα-
κεράσας τῷ ἰδίῳ
πνεύματι τῆς θεότη-

νοῦν, καὶ καινὴν ψυ-
, καὶ καινοὺς ὀφθαλ-
, καινὰ ὦτα, καινὴν
ῶτταν πνευματικήν,
ἁπαξαπλῶς καινοὺς
ρώπους τοὺς πιστεύον-
αὐτῷ, ἦλθεν ἀπερ-
σασθαι, ἤτοι καινοὺς
ὺς, χρίσας αὐτοὺς τῷ
τοῦ φωτὶ τῆς γνώσεως,
μεταβάλῃ νέον οἶ-
, ὅ ἐστι τὸ πνεῦμα αὐ-
οἶνον γάρ φησι, νέον
ἀσκοὺς καινοὺς βλη-
ν.

§. II. Ὥσπερ γὰρ ὁ
ρὸς λαβὼν τὸν ἄνθρω-
ὑποχείριον, καινὸν
ὸν εἰς ἑαυτὸν εἰργά-
, πάθεσι κακίας πε-
λῶν, καὶ χρίσας τῷ
ματι τῆς ἁμαρτίας, τὸν
ν τῆς ἀνομίας πάσης
κακίας διδασκαλίας
αλεν εἰς αὐτόν. οὕ-
καὶ ὁ κύριος λυτρω-
ος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ
ροῦ, καινὸν ἀπειργά-
· χρίσας τῷ ἑαυτοῦ
ματι, καὶ τὸν τῆς ζωῆς
, τὴν καινὴν τοῦ
ματος διδασκαλίαν
τὸν ἐνέχεεν· ὁ γὰρ
αλὼν τὴν φύσιν
ντε ἄρτων εἰς φύσιν
θους, καὶ φύσει ὄνου
ου οὖς φωνὴν, καὶ
πόρνην εἰς σωφρο-

vam mentem, nouam animam, nouos oculos, nouas aures, nouam linguam spiritualem, &, vt omnino dicam, nouos homines credentes ei vt efficeret, venit, seu nouos vtres, vngens eos suo ipsius lumine cognitionis, vt infunderet vinum nouum, quod est Spiritus eius. *Vinum enim*, ait, *nouum in vtres nouos mittendum.* *Matth. IX, 17.*

§. II. Quemadmodum enim hostis nactus hominem sibi subiugatum, eum nouum in sui gratiam effecit, vitiosisque affectionibus circumvolutum vnxit Spiritu peccati, ac vinum omnis iniquitatis & prauæ doctrinæ in eum immisit: sic quoque Dominus, cum redemisset eum ab hoste, nouum constituit: cumque vnxisset suo ipsius Spiritu, vinum quoque vitæ & nouam Spiritus doctrinam in eum infudit. Qui enim mutauit naturam quinque panum in naturam multitudinis; & naturæ asini ratione destitutæ vocem dedit, & meretricem ad temperanti-

am conuertit, & ignis, adurendi vi præditi, naturam ad irrigandos eos, qui erant in camino, idoneam reddidit, & naturam leonum agrestium ferarum propter Danielem mansuefecit; hic quoque potest animam desertam & agrestem a peccato effectam, conuertere in suam ipsius bonitatem, clementiam & pacem, Spiritu promissionis sancto & diuino.

§.III. Perinde enim ac pastor scabiosam ouem potest curare, & a lupis custodire; eodem modo verus pastor Christus veniens solus potuit curare & conuertere perditam & scabiosam ouem, hominem, a scabie & lepra peccati. Priores enim sacerdotes, Leuitæ atque magistri, non potuerunt sanare animam oblationibus munerum & sacrificiorum, atque adspersionibus sanguinis, cum nec seipsos potuerint curare; etenim ipsi quoque in-
Ebr.X, 4. firmitate erant amicti. *Non enim potest*, inquit, *san-*

σιων μεταστρέψα...
πυρὸς φύσιν ...
δροσίζειν τοὺς ἐν ...
μίνῳ παρασκευά...
φύσιν λεόντων ...
θηρίων τοῦ Δανι...
ρώσας, οὗτος δυν...
τὴν ψυχὴν τὴν ...
καὶ ἀγριωθεῖσαν ...
ἁμαρτίας μετα...
εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀ...
τα, καὶ χρηστότη...
ρήνην τῷ πνεύμα...
ἐπαγγελίας τῷ ἁ...
ἀγαθῷ·

§. III. Ὁ γὰρ ...
ποιμὴν τὸ ψωρι...
βατον δύναται θ...
σαι, καὶ ἀπὸ λύ...
λάξαι· οὕτως ...
θινὸς ποιμὴν Χρ...
θὼν, μόνος ἠδυ...
ραπεῦσαι καὶ ἐπ...
τὸ ἀπολωλὸς κ...
πρόβατον, τὸν ἄ...
ἀπὸ τῆς ψώρας ...
πρας τῆς ἁμαρ...
γὰρ πρὶν ἱερεῖς κ...
καὶ διδάσκαλοι ...
δυνήθησαν θερ...
τὴν ψυχὴν τῶν ...
φοραῖς τῶν δώρων ...
σιῶν, καὶ ῥαντισ...
ματος, ὅπου γε ...
τοὺς ἠδυνήθησαν ...
πεῦσαι· καὶ γὰρ ...
σθενείᾳ περιέκει...
δύναται γὰρ φ...

ύρων καὶ τράγων
ἰν ἁμαρτίαν. ὁ δὲ
ἔλεγε, δεικνὺς
σθένειαν τῶν τότε
, πάντως ἐρεῖτε
παραβολὴν ταύ-
ἰατρὲ θεράπευσον
όν· ἀντὶ τοῦ, οὐκ εἰ-
ὡς ἐκεῖνοι, οἱ μή-
τοὺς δυνάμενοι θε-
σαι. ἐγώ εἰμι ὁ ἀ-
ς ἰατρὸς, καὶ κα-
οιμὴν, ὁ θεὶς τὴν
μου ὑπὲρ τῶν
των, ὁ δυνάμε-
εραπεύειν πᾶσαν
καὶ πᾶσαν μαλα-
υχῆς· ἐγώ εἰμι τὸ
ον πρόβατον, τὸ
προσενεχθὲν, καὶ
οἱ προσερχομένους
νος θεραπεῦσαι·
ἀληθινὴ ἴασις τῆς
ἀπὸ κυρίου μόνου
· ἰδοὺ γάρ φησιν,
ς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων
αρτίαν τοῦ κόσμου,
υχῆς δηλονότι πι-
σης αὐτῷ, καὶ ἀγα-
αὐτὸν ἐξ ὅλης καρ-

IV. Ὁ ποιμὴν τοί-
καλὸς τὸ ψωριῶν
τον θεραπεύει. πρό-
δὲ πρόβατον θερα-
οὐ δύναται. καὶ εἰ
απευθῇ τὸ λογικὸν
τον, ὁ ἄνθρωπος,

guis taurorum & hircorum auferre peccata. Dominus vero dixit, commonſtrans infirmitatem tum temporis medicorum: *Omnino dicetis mihi hanc ſimilitudinem, medice cura teipſum.* Pro eo: *Non ſum ego vt illi, qui nec ſeipſos poſſunt curare.* Ego ſum verus medicus, & bonus paſtor, qui pono animam meam pro ouibus, qui poſſum curare omnem morbum & omnem imbecillitatem animæ. Ego ſum immaculata ouis, quæ ſemel oblata eſt, &, qui accedunt ad me, eos poſſum curare. Vera enim ſanitas a Domino ſolo proficiſcitur. Ecce enim inquit: *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi:* animæ nimirum credentis ei, & diligentis eum ex toto corde.

Luc. IV, 23.

Ioh. I, 29.

§. IV. Paſtor ergo bonus ſcabioſam ouem curat. Ouis autem ouem curare nequit. Et niſi curata fuerit rationalis ouis, homo ſcilicet, in eccleſiam Domini cœleſtem

εἰς ἐκκλησίαν κυρίου τὴν ἐπουράνιον εἰ

non ingreditur. Ad hunc enim modum in lege quoque dictum est sub vmbra & imagine. De leproso enim aut maculam habente hæc obscure loquens significat Spiri-
Leu. XXI, 18. tus: *Leprosus,* inquit, *& maculam habens, non ingredietur in ecclesiam Domini.* Verum præcepit leproso, vt abeat ad sacerdotem, & precibus multis adducat eum in domum tabernaculi sui, & imponat manus suas super lepram, locum nimirum notatum tactu lepræ, & curet. Eodem quoque modo Christus verus Pontifex futurorum bonorum ad leprosas animas, lepra peccati laborantes, inclinans, ingreditur tabernaculum corporis illarum, & curat ac sanat affectiones. Atque hoc pacto poterit anima ingredi in cœlestem ecclesiam sanctorum veri Israelis. Quæcunque enim anima, laborans lepra affectionum peccati, non accesserit ad verum Pontificem, & nunc curata fuerit, in ordinem sanctorum, in cœle-

...σίαν οὐκ εἰσέρ-
...αμ@ γάρ ἐστα
...ρὰ, ἀμώμους
...ρὰς ψυχὰς ζη-
...άριοι γὰρ φη-
...αθαροὶ τῇ καρ-
... αὐτοὶ τὸν Θεὸν

Δεῖ γὰρ τὴν ψυ-
...ἐν ἀληθείᾳ πι-
Χριστῷ, μετα-
καὶ ἀλλαγῆναι
...ῦ πονηρᾶς καλα-
...εὺς ἑτέραν κα-
...ἀγαθὴν, καὶ ἀπὸ
...ύσεως ταπεινῆς
...ν θείαν φύσιν, καὶ
...ντὴν ἀπεργα-
...ιὰ τῆς δυνάμεως
...νεύματ@. καὶ
...ύναται χρησιμεῦ-
τὴν ἐπουράνιον
...α. τυχεῖν δὲ τα-
...ἔσται πιστεύουσι,
πᾶσιν αὐτὸν ἐν
καὶ ἐν πάσαις
...ιαις αὐτοῦ ἐντο-
...ρεφομένοις. εἰ
τοῦ Ἐλισσαίου τὸ
...φον ξύλον ἐν
...σι βληθὲν ἀνή-
φύσει βαρὺ σι-
...όσῳ μᾶλλον ἐν-
...οστελεῖ ὁ κύριος
..., καὶ ἐλαφρὸν,
...ὸν, καὶ ἐπουράνιον
...υμα, καὶ δι' αὐτοῦ
...υθισμένην τοῖς

ſtem eccleſiam non ingreditur. Immaculata enim cum ſit & pura, incontaminatas & puras quærit animas. *Beati enim*, inquit, *mundi corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Matth. V, 8.

§. V. Oportet enim animam, quæ vere Chriſto credit, transferri ac mutari ab hoc prauo ſtatu in alium ſtatum bonum, & ab hac humili natura, in alteram diuinam naturam, eamque nouam effici virtute Spiritus ſancti; & hac ratione poterit idonea eſſe ad cœleſte regnum. Conſequi autem hæc noſtrum eſt, qui credimus & vere diligimus illum, & in omnibus ſanctis mandatis eius conuerſamur. Si enim tempore 2. Reg. Eliſæi, lignum, quod natura VI, 5. leue eſt, in aquam coniectum, extulit ferrum, quod natura graue eſt: quanto magis mittet huc Dominus leuem, ſubtilem, bonum & cœleſtem ſuum Spiritum, eiusque ope ſubmerſam aquis

nequitiæ animam extollet, & eleuabit atque euolare faciet ad ſublimia cœlorum, ac transmutabit & conuertet eam a natura ſua?

§. VI. Et quemadmodum in rebus conſpicuis, nemo poteſt per ſe tranſire & traiicere mare, niſi habeat leuem & tenuem nauiculam, ex ligno conſtructam, quæ ſola ſuper aquas incedere poteſt; demergitur enim & interit, ſi ambulet quis in mari: eodem modo nequit anima per ſeipſam tranſire, ſuperare aut traiicere acerbum mare peccati, & difficilem abyſſum prauorum ſpirituum caliginis affectionum, niſi ſubtilem, cœleſtem & volatilem Chriſti Spiritum ſuſceperit, ſuper omnem nequitiam ambulantem & incedentem, cuius ope, auxilio, recto & minus erroneo curſu ad cœleſtem portum quietis, ad ciuitatem regni poterit peruenire. Quemadmodum autem qui ſunt in naui, e mari non hauriunt nec bi-

bunt, nec ex eo vestimenta aut victum accipiunt; sed aliunde in nauem important: sic quoque animæ christianorum non ex hoc seculo, sed supernitus e cœlo cibum cœlestem & indumenta spiritualia accipiunt: atque inde viuentes, in naui boni & viuifici Spiritus ambulant, & transgrediuntur aduersarias principum & potestatum prauas facultates. Et quemadmodum ex vnica natura ligni omnes naues construuntur, quarum beneficio homines amarum possunt transmeare mare: sic ex vnica diuinitate lucis cœlestis diuersorum gratiæ donorum vnius Spiritus, omnes christianorum animæ corroboratæ, vniuersam superuolant nequitiam.

§. VII. Verum cum nauis & gubernatore indigeat, & temperato & amœno vento, ad feliciter nauigandum; hæc omnia est ipse Dominus in anima fideli degens, & perferre eam faciens molestas

tempestates, & feroces malitiæ fluctus, atque impetus violentorum peccati ventorum; & quidem fortiter, ferventer ac ſcite, vt ipſe nouit, diſſoluto eorum æſtu. Absque cœleſti enim gubernatore, Christo, non poteſt quispiam traiicere peruerſum mare poteſtatum tenebrarum, ac moleſtarum tentationum afflatus. *Pſalm. CVII, 26.* *Aſcendunt enim*, inquit, *vsque ad cælos, & deſcendunt vsque ad abyſſos.* Omnem porro gubernandi ſcientiam, item bellorum ac tentationum nouit, ſuper feroces fluctus incedens. *Ebr. II, 18.* *Ipſe enim*, inquit, *tentatus, poteſt iis, qui tentantur, ſuccurrere.*

§. IIX. Oportet ergo conuerti ac transmutari animas noſtras a præſenti ſtatu in alterum ſtatum, & diuinam naturam; & fieri nouos e veteribus, hoc eſt, bonos, benignos ac fideles, ex acerbis & infidelibus; & ſic idoneos cœleſti regno fieri & conſtitui. Beatus enim Paulus

χειμῶνας, καὶ
τ πονηρίας κυ
τὰς καταιγίδα
ων τ ἁμαρτίας
δυνατῶς καὶ ἐμ
ἐπισταμένως,
ἐπίσταται, δια
κλύδωνα αὐτῶν
τοῦ ἐπουρανίου κ
Χριστοῦ, ἀδύνατ
ῥελθεῖν τὴν πον
λασσαν τ δυνα
σκότους, καὶ τ π
ρασμῶν τὰ κατα
τα ἀναβαίνουσι
ρανῶν, ἕως τ ἀβυσ
ταβαίνουσιν ἕως
σαν πᾶσαν δὲ
τικὴν ἐπιστήμην
μων, καὶ πειρασ
ταται ὑπεράνω
ων κυμάτων
αὐτὸς γάρ φησι
θεὶς δύναται
μένοις βοηθῆσαι
§ IIX. Δεῖ τ
λαγῆναι καὶ μετα
τὰς ψυχὰς ἡμ
νοῦ καταστάσεως
ραν κατάστασιν,
θείαν, καὶ γενέσθαι
ἐκ παλαιῶν, τ
γαθοὺς καὶ χρηστ
στοὺς, ἐκ πικρῶν κ
καὶ οὕτω χρησίμ
νους εἰς τὴν ἐπουρ
σιλείαν ἀποκαθί
γάρ ὁ μακάριος

τῆς μεταβολῆς αὐτοῦ
λήψεως, ἧς κα-
θη ὑπὸ κυρίου,
ταῦτα· διώκω δὲ,
λάβω, ἐφ' ᾧ καὶ
φθην, ὑπὸ Χρι-
ως τί ἄρα κατα-
ται ὑπὸ τοῦ θεοῦ;
γὰρ ἐὰν αἰχμαλω-
ικὰ τύραννος ἁρ-
ς ἀπάγῃ, εἶτα κα-
φθῇ ὑπὸ τοῦ ἀληθι-
σιλέως· οὕτω καὶ
ος, ὅτε ὑπὸ τοῦ τυ-
οῦ πνεύματος τῆς
τίας ἐνηργεῖτο, τὴν
σίαν ἐδίωκε, καὶ
ευεν. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ
θεοῦ κατὰ ἄγνοιαν ἐ-
, ὡς ὑπὲρ ἀληθείας
ιζόμενος, οὐ παρω-
, ἀλλὰ κατέλαβεν
ὁ κύριος, περι-
ας ἀρρήτως ὁ ἐπου-
ος καὶ ἀληθινὸς βα-
ς, φωνῆς τῆς αὐτῷ
ἀξιώσας, καὶ ῥα-
ς ὡς δοῦλον ἠλευθέ-
. ἴδε δεσπότου ἀγα-
τα καὶ μεταβολήν,
δύναται μεταβα-
ψυχὰς τὰς τῇ κα-
συμπλακείσας, καὶ
ας ἀποκαταστάσας,
πῇ ὥρας εἰς τὴν
οῦ ἀγαθότητα, καὶ
μετενεγκεῖν·

de conuerſione & aſſumtione ſua, qua comprehenſus eſt a Domino, ſcribit hæc: *ſed ſector, ſi etiam apprehendam, quatenus & apprehenſus ſum a Christo.* Phil. III, 12. Quo igitur pacto comprehenditur a Deo? Quemadmodum enim ſi captiuos quosdam, quos rapuerat, tyrannus abducat, deinceps ipſe comprehendatur a vero rege; ita quoque Paulus, cum a tyrannico ſpiritu peccati torqueretur, eccleſiam perſequebatur & deuaſtabat: verum cum non odio Dei, ſed per ignorantiam hoc ageret, tanquam pro veritate dimicans, non eſt neglectus; ſed apprehendit eum arcanoque ſplendore circumfudit Dominus, cœleſtis & verus rex, eumque voce ſua dignatus in faciem percuſſit, atque vt ſeruum liberauit. Vide Domini bonitatem & conuerſionem, quo pacto poſſit mutare animas vitio adglutinatas, & feroces effectas, atque momento horæ in ſuam ipſius bonitatem & pacem traducere!

2. Petr. 1, 4.

ac faciat eas, vt scriptum e
diuinæ consortes naturæ ,
conferat in animam nostra
cœlestem animam , hoc e
Spiritum diuinum, deduce
tem nos in omnem virtute
vt vitam æternam viuere po
simus. Oportet ergo ex to
to corde nos credere inena
rabilibus eius promissioni
bus, quia verax est, qui pro
misit. Quapropter decet di
ligere Dominum, atque con
tendere omnino in omnibu
virtutibus , & assidue peter
absque omni intermissione
vt consequamur promissio
nem Spiritus eius integre a
perfecte , quo viuificentur a
nimæ nostræ , quippe qui ad

ωνὸς θείας φύσε-
ται, ἀνακραθεῖσα
ι, δι' ἧς πᾶσαν
ἀμώμως, καὶ κα-
πιτελεῖν δυνήσε-
ἀποίητός ἐστιν εἰς
τιλείαν τῶν οὐρανῶν·
γὰρ τις ἐντεῦθεν
ἐκτήσατο, τοῦτο
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
ντου ζωὴ διὰ τοῦ
, καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁ-
ύματος, εἰς τοὺς
ἀμήν.

& particeps diuinæ naturæ facta fuerit, permixta gratiæ, cuius beneficio omne mandatum absque reprehensione & pure perficere poterit, non est apta ad regnum cœlorum. Quicquid enim boni quis iam hinc obtinuerit, hoc ipsum in illa die erit eius vita, per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum in secula. Amen.

ΙΛΙΑ με΄.

α τέχνη, οὐ πλοῦ-
υ τοῦ κόσμου, εἰ μὴ
τοῦ Χριστοῦ ἐπιφά-
ραπεῦσαι τὸν ἄν-
δυνάται, οὗ μεγί-
ς τὸν Θεὸν συγ-
αὕτη ἡ ὁμιλία
οφαίνεται.

§. 1.

Τὸν μονήρη βίον
ἐπιλεξάμενος,
πάντα τὰ ἐν τῷ
τούτῳ στρεφόμενα
α, ἀλλότρια ἑαυ-
να ἡγεῖσθαι ὀφεί-
ὁ ἐξ ἀληθείας με-
ων τὸν σταυρὸν
του πάντα ἀρνη-
ς, ἔτι δὲ τὴν ἑαυτοῦ
προσηλωμένον τὸν

HOMILIA XLV.

Nulla ars aut diuitiæ huius mundi, sed solus Christi aduentus sanare hominem potest, cuius maximam cum Deo cognationem hæc homilia explicat.

§. I.

QVi solitariam vitam elegit, vniuersa, quæ in hoc seculo versantur, a se aliena atque peregrina existimare debet. Qui enim vere prosequitur crucem Christi, omnibus abnegatis, vel sua ipsius anima, fixam mentem in amorem Christi habere debet; anteponens videlicet

τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἔχειν ὀφείλει· προτιμῶν δηλαδὴ τὸν

§.IX. Omnia
Deum
latro
to hc
est,
tus
nu
v

2. Petr. I, 4.

... sit patrem, aut matrem, aut fratres, aut uxorem, aut liberos, aut agros, & me sequitur, non est me dignus. In nullo enim alio inuenitur salus hominum & requies, vt audiuimus. Quot enim reges emicuerunt e genere Adæ, qui nacti dominium vniuersæ terræ, altos sibi sumebant spiritus propter regiam potentiam? horum tamen nullus ex hac rerum copia potuit cognoscere, malitiam e transgressione primi hominis ingredientem in animam, & obtenebrantem eam, ne agnosceret mutationem, quod nempe mens pura prius, viderit Dominum suum, in dignitate constituta; nunc vero induta sit propter lapsum pudore, excæcatis oculis cordis, ne conspiciant gloriam illam, quam spectabat ante inobedientiam pater noster Adam.

... συγγενῶν, ἀδελφῶν, ... γυναικός, τέκνων, συγγενείας, φίλων, ὑπαρχόντων· τοῦτο γὰρ ὁ κύριος ἀπεφήνατο εἰπών, πᾶς ὅστις οὐκ ἀφῆκε πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, καὶ οὐκ ἀκολουθεῖ μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. ἐν οὐδενὶ γὰρ ἑτέρῳ εὑρίσκεται σωτηρία τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀνάπαυσις, ὡς ἠκούσαμεν· πόσοι γὰρ βασιλεῖς ἀνεφάνησαν ἐκ τοῦ γένους Ἀδάμ, κρατοῦντες πάσης τῆς γῆς, μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τῇ βασιλικῇ δυναστείᾳ· καὶ τούτων οὐδεὶς διὰ τῆς τοιαύτης ἱκανότητος ἴσχυσε γνωρίσαι τὴν ἐκ τῆς παραβάσεως τοῦ πρώτου ἀνθρώπου εἰσελθοῦσαν τῇ ψυχῇ κακίαν, καὶ σκοτίσασαν αὐτήν, πρὸς τὸ μὴ ἐπιγνῶναι τὴν μεταβολήν, ὅτι πρῶτον καθαρεύων ὁ νοῦς ἑώρα τὸν δεσπότην αὐτοῦ ἐν ἀξιώματι ὤν, νῦν δὲ ἐνδέδυται διὰ τὴν ἔκπτωσιν αἰσχύνην, τυφλωθέντων τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καρδίας τοῦ μὴ βλέπειν ἐκείνην τὴν δόξαν, ἣν ἔβλεπε πρὸ τῆς παρακοῆς ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀδάμ.

§. II.

I. Ἐγένοντο δὲ καὶ
οι σοφοὶ κατὰ
ν' ὧν, οἱ μὲν, διὰ
φίας ἀρετὴν ἐπε-
ο· οἱ δὲ τὴν σοφι-
ἐξασκήσαντες ἐ-
ράθησαν· ἄλλοι
ητορικὴν ἐπεδεί-
δεινότητα· ἄλλοι
ατικοὶ καὶ ποιηταὶ
νοι, τὰς κατὰ συν-
τορίας ἔγραψαν.
ιδὲ καὶ τεχνῖται
οι γεγόνασι τὰς
ν κόσμον ἐξασκή-
τέχνας· ὧν, οἱ μὲν,
ς ξύλοις τορνεύ-
γένη ὀρνέων, καὶ
, καὶ εἰκόνας ἀν-
, ἐν ἐκείνοις τὴν
ἀρετὴν ἐπιδεῖ-
ύδασαν· ἄλλοι δὲ
αλκῷ ὁμοιώματα
των, καὶ ἄλλων
εχείρησαν κατα-
αι· ἄλλοι οἰκοδο-
γίστας καὶ περικαλ-
τισαν· ἕτεροι δὲ
ορύσσοντες, ἀνα-
τὸν φθειρόμενον
ν καὶ χρυσόν· ἄλλοι
τιμίας· ἄλλοι δὲ
ωμάτων ἔχοντες,
ὑραιότητι τοῦ προσ-
παιρόμενοι, μᾶλ-
λεκάσθησαν ὑπὸ τοῦ
, καὶ εἰς ἁμαρτίαν

§. II. Ceterum ſapientes in mundo fuere diuerſimodi, quorum nonnulli philoſophiæ beneficio virtutem oſtendebant: alii vero, ob ſophiſtices exercitium admirationi ſunt habiti: alii rhetoricam docebant grauitatem: alii grammatici & poetæ facti pro inſtituto ſcribebant hiſtorias. Porro fuerunt quoque varii artifices, qui, quæ ſunt in mundo, artes exercuerunt. Quorum nonnulli quidem in lignis tornantes genera auium & piſcium, & imagines hominum, in illis ſuam induſtriam commonſtrare contenderunt: nonnulli vero in ære ſimilitudines ſtatuarum aliorumque quorundam ſculpere conati ſunt: alii ædificia ingentia ac ſplendida fabricauerunt: alii terram fodientes referunt, quod corrumpitur, aurum & argentum: alii lapides pretioſos: alii vero corporis elegantia præditi, cum ob venuſtatem vultus ſui extollerentur, magis illecti ſunt a ſatana, atque in peccatum

lapsi. Et hi omnes prædicti artifices detenti ab intus habitante serpente; & non cognoscentes secum habitare peccatum, captiui ac serui peruersæ potestatis facti sunt, nihil adiuti a scientia & arte sua.

§. III. Similis est ergo mundus, omni varietate plenus, homini diuiti possidenti domos splendidas & magnas, aurum & argentum, ac possessiones varias, omneque ministerium inuidendum: verum cum grauiter morbis atq; afflictionibus distineretur, adstiterunt ei cuncti cognati cum omnibus opibus non valentes eum ex infirmitate expedire. Nulla ergo diligentia eorum, qui sunt in seculo, non fratres, non diuitiæ, non fortitudo, nec alia, quæ prædicta sunt, demersam a peccato animam, & quæ pure prospicere nequit, eripiunt e peccato; sed sola Christi apparitio expurgare potest animam & corpus. Ab omni igitur huius vitæ cura li-

ἔπεσον. καὶ οὗτοι πάντες οἱ προῤῥηθέντες τεχνῖται, κατεχόμενοι ὑπὸ τοῦ ἔνδον οἰκοῦντος ὄφεως, καὶ μὴ γνόντες τὴν σύνοικον αὐτοῖς ἁμαρτίαν, αἰχμάλωτοι καὶ δοῦλοι τῆς πονηρᾶς δυνάμεως γεγόνασι, μηδὲν ὠφεληθέντες ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης αὐτῶν.

§. III. Ἔοικεν οὖν ὁ κόσμος, ὁ πάσης ποικιλίας πεπληρωμένος, ἀνθρώπῳ πλουσίῳ κεκτημένῳ οἴκους λαμπροὺς καὶ μεγάλους, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, καὶ κτήσεις διαφόρους, καὶ πᾶσαν ὑπηρεσίαν ἄφθονον· ἀθρόως δὲ συσχεθέντι νόσοις καὶ πάθεσι, πᾶσα παρέστηκεν ἡ συγγένεια, μετὰ παντὸς τοῦ πλούτου, μὴ δυναμένη αὐτὸν ἐξελέσθαι τῆς ἀσθενείας. οὐδεμία τοίνυν σπουδὴ τῶν κατὰ τὸν βίον, οὐκ ἀδελφοί, οὐ πλοῦτος, οὐκ ἀνδρεία, οὔτ᾽ ἄλλα, ὅσα προείρηται, τὴν βεβαπτισμένην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ψυχήν, καὶ καθαρῶς διαβλέψαι μὴ δυναμένην, ἐξαιρεῖται τῆς ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνη ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐπιφάνεια καθαρίσαι δύναται ψυχὴν καὶ σώματος. οὖν ἀπαλλαγέντες τῆς κατὰ τὸν βίον με-

ρίμνης

ρίμνης, σχολάσωμεν τῷ κυρίῳ, βοῶντες πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ὁ γὰρ φαινόμενος οὗτος κόσμος καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀνάπαυσις, ὅσῳ τὸ σῶμα δοκοῦσι θάλπειν, τοσοῦτον τῆς ψυχῆς τὰ πάθη παροξύνουσι, καὶ αὔξουσιν αὐτῆς τὴν κάκωσιν.

§. IV. Ἀνὴρ δέ τις φρόνιμος ἐπιθυμήσας ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι τῆς σπουδῆς, ἐσπούδασεν ἀποπειραθῆναι πάντων τῶν κυλιομένων ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ὅπως εὑρεῖν ὠφέλειαν δυνηθῇ· προσῆλθε βασιλεῦσι, δυνάσταις, ἄρχουσι, καὶ οὐχ εὗρεν φάρμακα σωτηριῶδες ἐκεῖθεν τῇ ψυχῇ προσενέγκαι· καὶ τούτοις ἐπιπολὺ συνδιατρίψας, οὐδὲν ὤνησεν. ἀπῆλθεν αὖθις πρὸς τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου καὶ ῥήτορας· τῷ αὐτῷ τρόπῳ κατέλιπε κἀκείνους, μηδὲν κέρδος ἐπενεγκάμενος. διῆλθε διὰ τῶν ζωγράφων, καὶ τῶν τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀπὸ γῆς ἀναφερόντων, διὰ πάντων τε τῶν τεχνιτῶν, καὶ οὐδεμίαν θεραπείαν ἴσχυσε τοῖς ἰδίοις ἐφευρεῖν τραύμασι. τέλος ἀναχωρήσας τούτων, ἐπεζήτει

berati, vacemus Domino, clamantes ad eum noctu diuque. Mundus enim hic conspicuus, & quæ est in eo requies, quanto magis corpus videntur fouere, tanto vehementius animæ affectiones irritant, atque augent eius afflictionem.

§. IV. Quidam vero vir prudens, cum desideraret curam gerere sui studii, contendit experiri omnia, quæ voluuntur in hoc mundo, si forte emolumenti quid invenire possit. Accessit ad reges, potentes & principes, nec inuenit medelam salutarem, quam inde animæ adferret: & cum his diu conversatus, nihil emolumenti percepit. Abiit denuo ad sapientes mundi & oratores, quos eodem quoque modo reliquit, nullum lucrum referens: transiit per pictores, & eos, qui aurum & argentum e terra referunt, atque per omnes artifices, nec vllam curationem potuit suis inuenire vulneribus. Tandem recedens ab his, inquirebat

ſibi Deum, qui ſanat affectiones & morbos animæ; cum vero ſeipſum conſideraret, & hæc meditaretur, deprehenſa eſt mens eius, a quibus rebus antea occupata palam receſſerat, easdem odiſſe.

§. V. Quemadmodum vero mulier quædam in mundo locuples, vel amplas diuitias ac domum magnificam poſſidens, deſtituitur auxilio & patrocinio; & qui in eam inſurgunt vt eam lædant, & ædificia deuaſtent, non ſunt pauci; illa non ferens iniuriam obambulat, quærens virum potentem, idoneum, & in omnibus eruditum; & vbi poſt multos labores exantlatos nacta fuerit eiusmodi virum, exultat propter eum, & habet eum pro muro valido: eodem modo anima poſt transgreſſionem vehementer ab aduerſaria poteſtate afflicta, & in magnam ſolitudinem illapſa, & vidua & deſerta a cœleſti ſponſa propter transgreſſionem peccati derelicta, ac ludibrio omnibus aduerſariis poteſtatibus

ἑαυτῷ Θεὸν ἰώμενον τὰ πάθη καὶ τὰς νόσους τῆς ψυχῆς, ὡς δὲ ἐπεσκέπτετο ἑαυτὸν, καὶ ταῦτα διελογίζετο, εὑρέθη ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐν ἐκείνοις βδελυσσόμενος τοῖς πράγμασιν, οἷς φανερῶς ἀνεχώρησεν, μισήσας αὐτά.

§.V. Ὥσπερ δὲ γυνή τις ἐν κόσμῳ πλουσία, καὶ χρήματα πολλὰ καὶ οἶκον λαμπρὸν ἔχουσα, λείπεται προστασίας· καὶ οἱ ἐπερχόμενοι ἐπὶ τὸ θλίψαι αὐτὴν, καὶ τὰς οἰκήσεις ἐρημῶσαι, πολλοί· κἀκείνη μὴ φέρουσα τὴν ὕβριν, περιέρχεται ζητοῦσα ἄνδρα δυνατὸν, ἱκανόν τε καὶ πεπαιδευμένον ἐν πᾶσι· καὶ ὅταν πολλὰ ἀγωνισαμένη λάβῃ τοιοῦτον ἄνδρα, ἀγαλλιᾶται ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἔχει αὐτὸν ἀντὶ τείχους ἰσχυροῦ· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ ψυχὴ μετὰ τὴν παράβασιν, ἐπιπολὺ θλιβεῖσα ὑπὸ τῆς ἐναντίας δυνάμεως, καὶ εἰς μεγάλην ἐρημίαν ἐμπεσοῦσα, καὶ χήρα, καὶ μεμονωμένη ἀπὸ τοῦ ἐπουρανίου ἀνδρὸς διὰ τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς καταλειφθεῖσα καὶ παίγνιον πάσαις ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμεσι

γενο-

γενομένην· ἐξέστησαν γὰρ αὐτὴν τῶν ἰδίων φρενῶν, θαμβήσαντες ἀπὸ τῆς οὐρανίου διανοίας, ὥστε μὴ ὁρᾶν τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰς αὐτὴν γινόμενα, ἀλλὰ νομίζειν, ὅτι οὕτως ἐξ ἀρχῆς γεγένηται· εἶτα δὲ ἀκοῆς μαθοῦσα τὴν μόνωσιν αὐτῆς καὶ ἐρημίας στενάξασα ἐνώπιον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, εὗρε ζωὴν καὶ σωτηρίαν. διὰ τί; ἐπειδὴ ἀνῆλθεν εἰς τὴν συγγένειαν αὐτῆς· οὐδεμία γὰρ ἄλλη τις οἰκείωσίς ἐστι καὶ ὠφέλεια τοιαύτη, εἰ μὴ ψυχῆς πρὸς Θεόν, καὶ Θεοῦ πρὸς αὐτήν. ἐποίησε γὰρ ὁ Θεὸς ὀρνέων γένη διάφορα. τὰ μὲν ὥστε φωλεύειν ἐν τῇ γῇ, κἀκεῖθεν ἔχειν τὴν διατροφὴν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν· τὰ δὲ ᾠκονόμησεν ὑπὸ τὰ ὕδατα φωλεύειν, κἀκεῖθεν ἔχειν τὴν ζωήν· ἐδημιούργησε καὶ δύο κόσμους, τὸν μὲν ἄνω, τοῖς λειτουργικοῖς πνεύμασι, καὶ τὴν πολιτείαν ἔχειν ἐκεῖ διετάξατο· τὸν δὲ κάτω, τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ τὸν ἀέρα τοῦτον· ἔκτισε δὲ καὶ οὐρανόν, καὶ γῆν, ἥλιον, καὶ σελήνην, ὕδατα, δέν-

exposita; (euerterunt enim illam a sua mente, atque deturbarunt ab intellectu cœlesti, ne conspiciat, quæ ab illis in eam committuntur, sed putet sic ab initio contigisse;) postmodum vbi ex auditu percepit solitudinem suam, deplorata desolatione sua in conspectu humanissimi Dei, inuenit vitam & salutem. Quapropter? quia reuersa est ad cognationem suam. Nulla enim est talis familiaritas atque opitulatio, ac est animæ erga Deum, & Dei erga animam. Condidit enim Deus auium genera diuersa: quasdam vt nidos componant in terra, & in ea habeant pastum ac requiem: quasdam vero ordinauit, vt sub aquis nidificent, indeque vitam habeant: fabricauit quoque duplicem mundum; vnum superiorem, administratoriis spiritibus, vt illic conuersentur, constituit; alterum inferiorem hominibus sub hoc aere. Creauit quoque cœlum & terram, solem ac lunam, aquas, arbores fructiferas, &

variorum animalium genera: in nullo tamen horum requieſcit Deus. Vniuerſa creatura ſub eius eſt imperio; nec tamen conſtruxit in eis thronum, neque ſocietatem init, niſi in homine ſolo complacitum ei eſt, ac ſocietatem cum eo contraxit, & in eo requieſcit. Videsne hic cognationem Dei cum homine, & hominis cum Deo? Sagax ergo & prudens anima, pertranſiens cunctas creaturas, non inuenit requiem ſibiipſi, niſi ſolum in Domino: nec Domino in vllo complacitum eſt, niſi ſolum in homine.

§. VI. Si expandas oculos ad ſolem, reperis in cœlo circulum eius: lumen autem & radios in terram vergere, atque omnem vim luminis & ſplendorem ad terram deferri: ſic quoque Dominus a dextris Patris ſuper omnem principatum & poteſtatem ſedet; oculum autem ſuum in corda hominum in terra viuentium habet extentum,

δρα καρποφόρα, γένη ζώων παντοίων· ἀλλ' ἐν οὐδενὶ αὐτῶν ὁ Θεὸς ἐπαναπαύεται. πᾶσα ἡ κτίσις ὑπ' αὐτοῦ κεκράτηται, καὶ ὅμως οὐκ ἔπηξεν ἐν αὐτοῖς θρόνον, οὔτε κοινωνίαν ἡρμόσατο, εἰ μὴ ἐν ἀνθρώπῳ μόνον εὐδόκησε, κοινωνήσας αὐτῷ, καὶ ἐπαναπαυσάμενος· ὁρᾷς ὧδε συγγένειαν Θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ἀνθρώπου πρὸς Θεόν; ἡ οὖν συνετὴ καὶ φρονίμη ψυχὴ περιελθοῦσα πάντα τὰ δημιουργήματα, οὐχ εὗρεν ἀνάπαυσιν ἑαυτῇ, εἰ μὴ μόνον ἐν κυρίῳ· καὶ ὁ κύριος ἐν οὐδενὶ εὐδόκησεν, εἰ μὴ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ.

§. VI. Ἂν ἐκπετάσῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ἥλιον, εὑρίσκεις ἐν οὐρανῷ τὸν κύκλον αὐτοῦ· τὸ δὲ φῶς καὶ τὰς ἀκτῖνας ἐπὶ γῆν ῥιπτούσας, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ φωτὸς, καὶ τὴν λαμπηδόνα πρὸς γῆν φερομένην· οὕτως καὶ ὁ κύριος ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας κάθηται· τὸν δὲ ὀφθαλμὸν αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ἔχει τεταμένον, ὅπως

ὅπως τοὺς ἀπεκδεχομένους τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν, ἀνενέγκῃ, ἔνθα αὐτὸς ὑπάρχει, ἐπειδὴ λέγει, ὅπου ἐγώ εἰμι, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ πάλιν ὁ Παῦλος, ὅτι συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. πολὺ δὲ ἄλογα ζῶα συνετώτερά εἰσιν ἡμῶν· καὶ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν συνένωνται τῇ ἰδίᾳ φύσει, τὰ ἄγρια πρὸς τὰ ἄγρια, καὶ τὰ πρόβατα πρὸς τὸ ὅμοιον γένος· καὶ σὺ οὐκ ἐπανέρχῃ πρὸς τὴν οὐράνιον σου συγγένειαν, ἥτις ἐστὶν ὁ κύριος· ἀλλὰ συνεπιδίδοις καὶ συνεύνεις τοῖς λογισμοῖς σου εἰς τοὺς λογισμοὺς τῆς κακίας, βοηθὸς τῆς ἁμαρτίας γενόμενος, καὶ σὺν αὐτῇ ἑαυτῷ πολεμῶν, καὶ οὕτω κατάβρωμα τοῦ ἐχθροῦ ποιῶν ἑαυτόν· ὥσπερ ἂν ὄρνεον ὑπὸ ἀετοῦ συλληφθὲν καταναλωθῇ, ἢ πρόβατον ὑπὸ λύκου, ἢ παιδίον ἀγνοοῦν ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς ὄφιν, καὶ δρωθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀποκαυθῇ· * αἱ γὰρ παραβολαὶ, ὥσπερ πρόσωπα ἔχουσιν εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον.

vt eos, qui suscipiant ab eo auxilium, extollat eo, vbi ipse est. Quoniam inquit: *Vbi sum ego, illic quoque minister meus erit.* Ioh. XII, 26. Et iterum Paulus: *Simul resuscitauit, & simul sedere fecit ad dextram suam inter cœlestes.* Eph. II, 5. 6. Verum animalia ratione destituta, sunt longe intelligentiora quam nos. Vnumquodque enim horum vnitur iis, quæ sunt eiusdem naturæ, agrestia agrestibus, & oues suæ speciei. Tu vero non reuerteris ad cœlestem tuam cognationem, quæ est Dominus; sed cogitationibus tuis tradis te & assentiris cogitationibus prauis, adiutor peccati factus, eiusque ope tibi ipsi bellum infers, atque adeo escam hostis te ipsum constituis. Perinde ac si auis ab aquila comprehensa absumatur, aut ouis a lupo, aut puer ignorans extendat manum suam ad serpentem, a quo exesus inflammetur. Similitudines enim velut effigiem gerunt rerum spiritualium.

* alii ἀποκτανθῇ.

aduenerit, & coniunction
potita fuerit: sic quoque a
nima aptata in sponsam co
lesti sponso, accipit arrha
bonem e Spiritu, siue don
sanationum, siue cognitioni
siue reuelationis: sed no
conquiescit in illis, done
consequatur plenam soci
tatem, hoc est dilectionem
quæ cum nec mutetur, ne
excidat, omnis passionis
concussionis expertes const
tuit illos, qui eam desideran
Aut quemadmodum infan
amictus margaritis & indu
mentis pretiosis, vbi esuri
rit, nihil æstimat, quæ gesta
sed ea negligit, omnem ver
curam habet in mamilla al

ΟΜΙΛΙΑ μϛʹ.

ἰ τοῦ διαφορᾶς τοῦ τε ου τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ λόγου κόσμου, καὶ τῶν τέκνων Θεοῦ καὶ τῶν τέκνων τούτου τοῦ κόσμου.

§. I.

Ο τοῦ Θεοῦ λόγος, Θεός ἐστι. καὶ ὁ λόγος τοῦ κόσμου μος ἐστί. πολλὴ δὲ διαὰ καὶ μεσότης τυγχάοῦ τε λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ λόγου τοῦ κόσμου, καὶ τῶν ων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τέν τοῦ κόσμου· ἕκαστον ς γέννημα τοῖς ἰδίοις ε γονεῦσιν. εἰ οὖν θετὸ τοῦ πνεύματος ημα ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν τὸν λόγον τοῦ κόσμου, ὰ πράγματα τῆς γῆς, καὶ δόξαν τοῦ αἰῶνος τούθανατοῦται καὶ ἀπόλλυ ἀνάπαυσιν ἀληθινὴν εὑρεῖν μὴ δυνάμενος· ρ ἀνάπαυσις αὐτοῦ ἐστιν, ὅθεν καὶ ἐγεννήσυμπνίγεται γὰρ, ὡς ὁ κύριος, καὶ ἄκαρπος ται ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ ὁ βιωτικαῖς φροντίσι χόμενος, καὶ γηΐνοις αις δεσμούμενος· ὡσς ὁ σαρκικῇ προαιρέεχόμενος, τουτέστιν ωπος ὢν κόσμου, ἐὰν η τοῦ λόγου ἀκοῦσαι τοῦ

HOMILIA XLVI.

De differentia inter verbum Dei, & inter verbum mundi, & inter filios Dei, & inter filios huius mundi.

§. I.

VErbum Dei, Deus est, & verbum mundi, mundus est. Magnum vero discrimen & interuallum est inter verbum Dei, & inter verbum mundi, atque inter filios Dei, & inter filios mundi. Vtraque enim proles suorum similis est parentum. Si voluerit ergo propago Spiritus tradere seipsum verbo mundi, ac rebus terrenis, atque gloriæ seculi huius, mortificatur & perit, quippe quæ veram requiem vitæ consequi non possit. Requies enim eius illic est, vnde prognata est. Suffocatur enim, vt inquit Dominus, & infructuosus redditur verbo diuino, qui secularibus curis occupatus terrenis laqueis illigatur. Similiter, qui carnali intentione detinetur, hoc est homo mundanus, si velit verbum

turbati, animi tædio afficiu
tur.

§. II. Ait quoque Paulus
1. Cor. II, 14. *Animalis homo non percip*
ea, quæ sunt Spiritus, stultiti
enim est illi. Et propheta in
quit: *Factus est illis serm*
Dei, quasi vomitus. Vides, v
vere alibi non licere, quan
ea, qua quisque natus est, ra
tione. Quin etiam aliter d
hoc est audiendum. Si trada
seipsum ad consequendam
mutationem carnalis homo
moritur prius illic, & infru
ctuosus efficitur priori ill
quam in prauitate traduxi
vita. Quemadmodum e
go si quis morbo aut febr
detineatur, licet in cubile
corpus proiectum sit no

...ων πρὸς αὐτὸν
...ς αὐτȣ͂ τὸν αὐτὸν
καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ
...κβάσεως τῆς ἐντο-
...ασθενείᾳ τῶν πα-
...ῦμα, καὶ ἄτονος
...α, προσερχομένη
..., καὶ πιστεύουσα,
...ιλήψεως αὐτοῦ
..., καὶ ἀρνησαμένη
...έραν κακίστην ζω-
...ἐν τῇ παλαιᾷ ἀ-
...κατάκειται, μὴ
...α τὰ ἔργα τῆς ζω-
...θείᾳ διαπράξα-
... ὅμως τὰ μερι-
...ερὶ τῆς ζωῆς ἐμπό-
...ηθῆναι τοῦ κυρίου,
...ται τὸν ἀληθινὸν
... καὶ δύναται.

...I. Καὶ οὐχ ὥς τι-
... κακοδιδασκα-
...αγόμενοι, ὅτι
...ἐξ ἀπέθανεν ὁ
...ος, καὶ ὅλως οὐ
... τι ἀγαθὸν δια-
...θαι. καὶ γὰρ τὸ
... κἂν μηδὲν ἰσχύῃ
...ασθαι, ἢ τοῖς
...σὶν ἐλθεῖν πρὸς
...τέρα ἀδυνατῇ,
...λίεται, καὶ βοᾷ,
... ἐπιζητῶν τὴν
... καὶ ἐν τούτῳ
...ίζεται ἡ μήτηρ,
... ἐπιζητοῦν-
...τὸ τοῦ νηπίου ἐν
... κραυγῇ, καὶ

missis ad eum amicis suis: eodem quoque modo anima post transgressionem mandati, in infirmitatem affectionum redacta, & languidior reddita, vbi accesserit ad Dominum & crediderit, auxilium ab eo consequitur: & abnegans priorem pessimam vitam, licet antiqua ægritudine decumbat, & nequeat opera vitæ vere peragere; nihilominus curare, quæ ad vitam pertinent, sedulo, deprecari Dominum, & inquirere verum medicum, & habet & potest.

§. III. Et non, vt aiunt quidam peruersa doctrina seducti, prorsus mortuus est homo, vt omnino non possit quicquam boni peragere. Etenim infans, licet nihil possit perficere, aut propriis pedibus accedere ad matrem nequeat, nihilominus voluitur, clamat & plorat, inquirens matrem: erga eum summa afficitur misericordia mater, & gaudet de infante, quærente se cum labore & clamore; &

cum non possit infans ad eam peruenire; nihilominus ob multam pueri inquisitionem, ipsa mater abit ad illum, amore pueri capta, & amplectitur, circumfouet, atque alimentum profert summa cum dilectione: hoc ipsum benignus quoque Deus facit in anima ad eum accedente, & eius desiderio detenta: longe vero maiori ipse sibi insita dilectione, & propria benignitate ductus, adhærescit intellectui eius, & euadit cum
1. Cor. illa *in vnum spiritum*, iuxta
VI, 17. sermonem apostolicum. Si enim adhæreat anima Domino, & Dominus misericordia & charitate motus accedat ad eam, & iungatur ei, atque intellectus tandem permaneat indesinenter in gratia Domini, in vnum spiritum, & in vnum temperamentum, & in vnum intellectum euadunt anima & Dominus: atque corpus eius in terram proiicitur, mens vero tota plane in cœlesti Ierusalem versatur, ad tertium cœlum vsque adscendens, atque con-

ἀδυνατοῦντος τοῦ βρέφ
ἐλθεῖν πρὸς αὐτήν. ὅμω
διὰ τὴν πολλὴν τοῦ παιδ
ζήτησιν, αὐτὴ ἡ μήτηρ ἀ
πέρχεται πρὸς αὐτό, ὑπ
τῆς περὶ τὸ βρέφος ἀγά
πης αἰχμαλωτιζομένη κ
ἀναλαμβάνει καὶ περιθάλ
πει, καὶ τροφοφορεῖ σ
πολλῇ στοργῇ. τοῦτο καὶ
φιλάνθρωπος Θεὸς ποι
ἐπὶ τῇ προσερχομένῃ κ
αὐτὸν ἐπιποθούσῃ ψυχῇ
πολλῷ δὲ μᾶλλον αὐτο
ἀγάπῃ φερόμενος ἐνδια
θέτῳ καὶ ἰδίᾳ χρηστότητ
κολλᾶται τῇ διανοίᾳ αὐ
τῆς, καὶ γίνεται μετ᾽ αὐτῆ
εἰς ἓν πνεῦμα, κατὰ τὸν
ἀποστολικὸν λόγον· τῆ
γὰρ ψυχῆς κολλωμένη
τῷ κυρίῳ, καὶ τοῦ κυρίου ἐ
λεοῦντος, καὶ ἀγαπῶντος
ἐρχομένου τε πρὸς αὐτὴν
καὶ κολλωμένου αὐτῇ, καὶ τ
διανοίας λοιπὸν παρα
μενούσης ἀδιαλείπτως τ
χάριτι τοῦ κυρίου, εἰς ἓ
πνεῦμα, καὶ εἰς μία
κρᾶσιν, καὶ εἰς μίαν διά
νοιαν γίγνονται ἡ ψυχ
καὶ ὁ κύριος· καὶ τὸ σῶ
μα αὐτῆς ἐρρίπτεται ἐν τ
γῇ, καὶ ἡ διάνοια αὐτῆ
ὅλη ἐξ ὅλου τῇ ἐπουραν
Ἱερουσαλὴμ πολιτεύεται
ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἀνερ
χομένη, καὶ κολλωμένη
τῷ

ν, κἀκεῖ διακονῦ-
ς.
. Καὶ αὐτὸς ἐν
ω τ μεγαλωσύ-
ὑψηλοῖς καθεζό-
ν τῇ ἐπυρανίῳ
ς πρὸς αὐτὴν ἐν
ι αὐτῆς ἐςι· τὴν
αὐτῆς εἰκόνα τέ-
ω ἐν τῇ ἐπυρα-
 τ ἁγίων Ἱερυ-
τὴν δὲ ἰδίαν εἰκό-
ἔντα φωτὸς τ θεό-
ῦ, τέθεικεν ἐν τῷ
αὐτῆς. αὐτὸς αὐτῇ
ἐν τῇ τῦ σώμα-
· κἀκείνη αὐτῷ
ἐν τῇ ἐπυρανίῳ
ιν αὐτὸν ἐκληρο-
ἐν ὑρανοῖς, καὶ αὐ-
ληρονόμησεν αὐ-
γῆς· ὁ κύριος γὰρ
μία γίγνεται τῆς
καὶ ἡ ψυχὴ κλη-
γίγνεται τῦ κυ-
γὰρ τ ἐν σκότει ἀ-
ν ἡ διάνοια καὶ ὁ
σῦτον πόῤῥω τοῦ
 εἶναι δύναται, καὶ
ἀποδημεῖν, καὶ εἰς
τέρας πατρίδας
 ῥοπῇ ὥρας ἰ-
 πολλάκις ἐῤῥιμ-
 τῇ γῇ τῦ σώμα-
ἡ διάνοια ἐν ἑτέρᾳ
 πρὸς τὸν ἀγαπη-
τὴν ἀγαπητὴν αὐτῦ
, κἀκεῖ ἑαυτὸν ὡς
ντον καθορᾷ· εἰ

iuncta Domino, illic ministrat ei.

§. IV. Ipse vero in throno magnificentiæ in excelsis sedens, in cœlesti ciuitate, penitus cum illa in corpore eius est: siquidem eius imaginem collocauit sursum in cœlesti ciuitate sanctorum Ierusalem: propriam vero imaginem luminis arcani atque diuinitatis suæ collocauit in corpore eius: ipse ministrat ei in ciuitate corporis: illa vero ei ministrat in cœlesti ciuitate. Hæc illius hæreditatem adit in cœlo: ille vero cernit eius hæreditatem in terra. Dominus enim hæreditas fit animæ, & anima hæreditas fit Domini. Si etenim peccatorum in tenebris agentium intellectus & mens tam procul a corpore abesse potest, ac longius peregrinari, atque in remotiores regiones proficisci momento horæ valet, & sæpenumero relicto in terra corpore, mens in alia regione cum dilecto vel amica sua degit, & illic seipsum quasi vitam degere conspicit. Si

igitur peccatoris anima est adeo ſubtilis & volatilis, vt mens eius non prohibeatur a procul diſſitis locis; multo magis anima, a qua ſublatum eſt velamen tenebrarum virtute ſancti Spiritus, & illuminati ſunt intellectuales eius oculi lumine cœleſti, & quæ liberata eſt perfecte ab afflictionibus obſcœnis, & munda beneficio gratiæ reddita, tota in Spiritu in cœlis miniſtrat Domino, & tota in corpore ſeruit illi: & in tantum extenditur intellectu, vt ipſa ſit vbiuis, & vbi, & quando libuerit, Chriſto miniſtret.

§. V. Hoc dicit apoſtolus: Ephes. III, 19. *Vt valeatis aſſequi cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, & longitudo, & profunditas, & ſublimitas, cognoſcereque præeminentem cognitionis dilectionem Christi, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei.* Contemplare arcana myſteria animæ, a qua aufert Dominus incumbentes tenebras, & reuelat eam,

ἐν ἡ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ψυ-
χὴ οὕτω ἐλαφρά τε καὶ
πτερός, ὥστε τὸν νοῦν αὐτ
μὴ ἐμποδίζεσθαι ἀπὸ
πόῤῥωθεν τόπων, πολ
μᾶλλον ἡ ψυχὴ ἧς περι
τὸ κάλυμμα τοῦ σκότ
ὑπὸ τῆς δυνάμεως τ
πνεύματος τοῦ ἁγίου, κα
ἐφωτίσθησαν οἱ νοερ
ὀφθαλμοὶ αὐτῆς διὰ τ
ἐπουρανίου φωτὸς, καὶ ἐλευ-
θερώθη τελείως ἀπὸ τ πα-
θῶν τῆς ἀτιμίας, καὶ καθαρ
διὰ τῆς χάριτος κατεργα-
σθῇ, ὅλη ἐν οὐρανοῖς ἐν
πνεύματι διακονεῖ τῷ κυ-
ρίῳ, καὶ ὅλη ἐν τῷ σώματι
διακονεῖ αὐτῷ· καὶ τοσοῦτο
πλατύνεται τῷ φρονή-
ματι, ὥστε πανταχοῦ αὐτὴ
εἶναι· καὶ ὅπου βούλεται
καὶ ἔνθα βούλεται διακο-
νεῖν τῷ Χριστῷ.

§. V. Τοῦτό φησιν
ἀπόστολος, ἵνα ἐξισχύ-
σητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶ-
σι τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλά-
τος, καὶ μῆκος, καὶ ὕψος
καὶ βάθος, γνῶναί τε τὴν
ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσε-
ως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα
πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ
πλήρωμα τοῦ Θεοῦ. Θεώ-
ρησον ἄῤῥητα μυστήρια
ψυχῆς, ἧς περιαιρεῖ κύριος
τὸ ἐπικείμενον σκότος,
καὶ ἀποκαλύπτει αὐτὴν

καὶ

τοκαλύπτεται αὐτῇ·
πλατύνει καὶ τείνει
ρονήματα τοῦ νοὸς
, εἰς τὰ πλάτη, καὶ
καὶ βάθη, καὶ ὕψη,
ὁρατῆς, καὶ ἀορά-
τεως. μέγα τοίνυν
ῖον ἔργον καὶ θαυ-
ὄντως ἐστὶν ἡ ψυ-
γὰρ τοῦ δημιουργῆ-
τὴν, τοιαύτην ἐ-
ν ὁ Θεὸς αὐτὴν, ὡς
φύσει αὐτῆς μὴ ἐν-
κακίαν, ἀλλὰ κατὰ
κόνα τῶν ἀρετῶν τοῦ
τος ἐποίησεν αὐ-
έθηκεν εἰς αὐτὴν
ἀρετῶν, διάκρισιν,
, φρόνησιν, πίστιν,
ην, καὶ τὰς λοιπὰς
κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ
τος.

VI. Ἔτι γὰρ καὶ νῦν
γνώσει, καὶ φρονή-
ῃ ἀγάπῃ, καὶ πίστει
εται, καὶ φανεροῦ-
τῇ ὁ κύριος. ἔθη-
αὐτὴν διάνοιαν,
μοὺς, θέλημα, νοῦν
ὰ ἐνεθρόνισεν ἐν
καὶ ἄλλην πολλὴν
τητα. ἐποίησεν αὐ-
κίνητον, εὔπτερον,
ν· ἐχαρίσατο αὐ-
ἐν ῥοπῇ ἔρχεσθαι
ιέρχεσθαι, καὶ τοῖς
μασι διακονεῖν

& reuelatur ei: qua ratione dilatet & extendat prudentiam mentis eius in latitudines, longitudines, profunditates & ſublimitates vniuerſæ viſibilis & inuiſibilis creaturæ. Magnum ergo, & diuinum opus, & admirandum, reuera eſt anima. Cum enim crearet illam, talem condidit Deus eam, vt in natura eius nullum inſereret vitium, ſed ad imaginem virtutum Spiritus condidit illam: poſuit in ea leges virtutum, diſcretionem, ſcientiam, prudentiam, fidem, dilectionem, atque ceteras virtutes ad imaginem Spiritus.

§. VI. Adhuc enim vel nunc in ſcientia, prudentia, dilectione & fide reperitur, & manifeſtatur ei Dominus: locauit in ea intellectum, cogitationes, voluntatem ac mentem ducem præcipuam: conſtituit quoque in ea multiplicem aliam ſubtilitatem: fecit illam facile mobilem, volatilem, & indefeſſam. Donauit illi, vt in momento ire & redire poſſit, & mente mi-

Domino, vnus Spiritus e[illegible]
Cui gloria in secula seculo-
rum. Amen.

HOMILIA XLVII.

*Explicatio allegorica quorun-
dam sub lege factorum.*

§. I.

GLoria Mosis, quam gere-
bat in facie, typus era[t]
veræ gloriæ. Quemadmo-
dum enim illic fixis oculis in-
tueri vultum Mosis non vale-
bant Iudæi; eodem mod[o]
nunc illam gloriam lucis i[n]
animis recipiunt christiani
ac tenebræ non ferente[s]
splendorem lucis, occœcata[e]
fugantur. Porro illi, quo[d]

ποδέχεται· μάχαιρα
ρ ἐπουράνιος ἐκτέμνει
ὸ περισσὸν τοῦ νοῦ, τουτέστι
ὴν ἀκάθαρτον ἀκροβυστί-
τῆς ἁμαρτίας. παρ' ἐκεί-
οις βάπτισμα τὴν σάρ-
α ἁγιάζον· παρ' ἡμῖν δὲ
ὸ βάπτισμα ἁγίου πνεύ-
ατος, καὶ πυρός· τοῦτο γὰρ
κήρυξεν Ἰωάννης, αὐτὸς
μᾶς βαπτίσει ἐν ἁγίῳ
νεύματι καὶ πυρί.

§. II. Ἐκεῖ σκηνὴ ἐ-
σωτέρα καὶ ἐξωτέρα, καὶ
ς μὲν τὴν πρώτην, διὰ
αντὸς εἰσῄεσαν οἱ ἱε-
ῖς, τὰς λατρείας ἐπιτε-
οῦντες· εἰς δὲ τὴν δευτέ-
αν, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ
ος ὁ ἀρχιερεὺς σὺν
ματι, τοῦτο δηλοῦντος
ἁγίου πνεύματος, μή-
πεφανερῶσθαι τὴν τῶν
ίων ὁδόν· ἐνταῦθα δὲ
καταξιούμενοι, εἰσέρ-
νται εἰς τὴν ἀχειρο-
ίητον σκηνὴν, ὅπου
όδρομος ὑπὲρ ἡμῶν
ῆλθε Χριστός. γέγρα-
αι ἐν τῷ νόμῳ τὸν ἱερέα
βεῖν δύο περιστεράς, καὶ
σαι μὲν τὴν μίαν, ῥαν-
αι δὲ τὴν ζῶσαν ἀπὸ τοῦ
ματος ἐκείνης, καὶ ἀπο-
σαι, καὶ ἵπτασθαι ἐλευ-
ραν· τὸ δὲ γενόμενον, τύ-
ς ἦν καὶ σκιὰ τῆς ἀληθεί-
, καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐτύθη, καὶ

suscipit. Gladius enim cœlestis amputat abundantiam mentis, hoc est, impurum præputium peccati. Apud illos erat baptisma carnem sanctificans: apud nos vero baptisma sancti Spiritus & ignis. Hoc enim prædicauit Ioannes: *Ipse vos baptizabit in sancto Spiritu & igni.* Matth. III, 11.

§. II. Ibi tabernaculum interius & exterius; atque in prius semper ingrediebantur sacerdotes, cultum diuinum peragentes; in secundum autem semel in anno solus pontifex cum sanguine; *hoc significante sancto Spiritu, nondum manifestatam esse sanctorum viam.* Ebr. IX, 8. Hic vero, qui meruerunt, ingrediuntur in non manufactum tabernaculum, quo præcursor pro nobis introiit Christus. Scriptum est in lege: *vt sacerdos accipiat duas columbas, & alteram quidem mactet, aspergat vero viuam sanguine eius, & dimittat liberam euolare.* Verum quod fiebat, typus erat & vmbra veritatis. Etenim Christus immolatus est, &

tabulis scripta lapideis; nobis vero leges spirituales tabulis cordis inscriptæ carneis. In-
Ier. XXXI, 31. quit enim: *Dans leges meas in cordibus illorum, & in mentibus eorum inscribam eas.* Et illa quidem omnia abolebantur & temporanea erant: nunc autem cuncta vere in interiori homine perficiuntur: testamentum enim etiam est intrinsecus, atque vt
1. Cor. X, 11. breuiter dicam: *Quæcunque contingebant illis, in figura fiebant: scripta vero sunt propter admonitionem nostri.* Abrahæ enim prædixit Deus
Gen. XV, 13. futurum, nempe, *Semen tuum erit incola in terra non sua, & affligent illud, ac in*

κακώθη ἐν πηλῷ καὶ
λινθίῳ· ἔστησε γὰρ αὐ-
ῖς Φαραὼ ἐργοεπιστά-
ς καὶ ἐργοδιώκτας, ἵνα
ιήσωσι τὰ ἔργα αὐτῶ
τὰ ἀνάγκης, καὶ ὅτε ἐστέ-
ξαν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ ἀπὸ
ἔργων πρὸς τὸν Θεὸν,
τε ἐπεσκέψατο αὐτοὺς
ὸ Μωσέως· καὶ πολλαῖς
ληγαῖς πατάξας τοὺς
γυπτίους, ἐν τῷ μηνὶ τῶν
θῶν, ὅτε πρῶτον ἐπι-
ιτέλλει τὸ ἥδιστον ἔαρ, τῆς
γηότητος τοῦ χειμῶνος
ερχομένης, ἐξάγει
ὺς ἐξ Αἰγύπτου.

§.IV. Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς
Μωϋσεῖ, ἄρνα λαβεῖν
ωμον, καὶ σφάξαι, καὶ
αἷμα αὐτοῦ χρίσαι ἐπὶ
φλιῶν, καὶ τῶν θυρῶν,
μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ
ωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων
η αὐτῶν· ἑώρα γὰρ ὁ
σταλεὶς ἄγγελος τὸ
ον τοῦ αἵματος πόῤ-
ν, καὶ ἀφίστατο. ἐπει-
δὲ ταῖς μὴ σεσημειω-
ις οἰκίαις, καὶ πᾶν
ωτότοκον ἀνῄρει. ἔτι δὲ
ζύμην ἐκ παντὸς οἴκου
λευσεν ἀφανισθῆναι,
ὸ σφαζόμενον ἄρνιον
ὲ ἀζύμων καὶ πικρί
σθίειν προσέταξεν·
ιεῖν δὲ αὐτοὺς περιζω-

atque in luto & latere afflictus. Præficiebat enim illis Pharao præfectos & stimulatores operis, vt perficerent opera sua necessitate quadam coacti. Cumque ingemiscerent filii Israel ab operibus suis ad Deum, tum visitabat eos per Mosem; ac multis plagis Ægyptiis percussis, mense florum, quando primum apparet amœnissimum ver, tristitia hiemis prætereunte, educit eos ex Ægypto. *Exod. I, 11. 14.*

§.IV. Dixit autem Deus Mosi: *vt agnum acciperet immaculatum, & immolaret, & sanguine eius vngeret limina & fores, ne qui perdebat primogenita Ægyptiorum, tangeret eos.* Conspiciebat enim missus angelus signum sanguinis eminus, & recedebat. Ingrediebatur vero domos non signatas, & omne primogenitum interficiebat. Præterea quoque *fermentum ex quacunque domo iussit aboleri, & mactatum agnum cum azymis & lactucis agrestibus comedere* præcepit. Et quidem manducare eos ius- *Exod. XII, 3. 7. 11.* *Exod. XII, 12. 13.*

§. V. Verum eduxit eos
Exod. XII, 35. 36. cum argento & auro, cum iussisset mutuo accipere quemlibet a vicino suo Ægyptio vasa aurea & argentea. Egressi sunt autem ex Ægypto, cum Ægyptii sepelirent primogenita. Et illis quidem oboriebatur gaudium, quod liberati essent a squallida servitute: his vero luctus & planctus propter interitum liberorum. Quare inquit Moses: *Hæc est nox, in qua pollicitus est Deus se redemturum nos.* Hæc autem omnia mysterium sunt animæ per aduentum Christi redemtæ. Israel enim interpretatione redditur animus videns Deum. Liberatur er-

τος θανάτῳ δει-
ψυχῆς, καὶ κατά-
ὶ κατάρας ἐδέξατο·
ους καὶ ἀκάνθας
λεῖ σοι ἡ γῆ· καὶ ἀν-
ἐργάσῃ τὴν γῆν, καὶ
σθήσει δοῦναί σοι
ρποὺς αὐτῆς. ἀνέ-
ν καὶ ἀνέτειλαν ἐν
τῆς καρδίας αὐτοῦ
η καὶ τρίβολοι·
ῦλου τὴν δόξαν οἱ
διὰ τῆς ἀπάτης, καὶ
αν αὐτὸν αἰσχύ-
η τὸ φῶς αὐτοῦ, καὶ
τὸ σκότος· ἐφό-
τὴν ψυχὴν αὐ-
διεσκέδασαν, καὶ
τοὺς λογισμοὺς αὐ-
κατέσπασαν ἀπὸ
ς τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ
ὁ Ἰσραὴλ ἄνθρω-
ῦλος τοῦ ἀληθι-
ῶ· καὶ ἐπέστη-
ὺ τοὺς ἐργοεπιστά-
ἐργοδιώκτας, τὰ
α τῆς πονηρίας
ζοντα αὐτὸν ἑκόν-
ἄκοντα ποιεῖν τὰ
αὐτοῦ ἔργα, καὶ τὴν
ν ἐκπληροῦν τοῦ
τῆς πλινθείας· οἱ καὶ
ντες αὐτὸν τοῦ οὐ-
ρονήματος κατ-
ἐπὶ τὰ ὑλικὰ καὶ
ὰ πηλώδη ἔργα
, καὶ λόγους, καὶ
ατα, καὶ διαλογισμοὺς ματαίους· ἐκπεσοῦσα γὰρ τοῦ ἰδίου

homo graui morte animæ, & maledictionem super maledictionem suscepit: *Tribulos & spinas producet tibi terra.* Genes. III, 17.
Et iterum: *Coles terram, & non addet, vt tibi præbeat fructus suos:* creuerunt & exortæ sunt in terra cordis eius spinæ & tribuli. Abstulerunt eius gloriam inimici dolo & technis, & induerunt eum pudore. Ablatum est lumen eius, & indutus est tenebris: interfecerunt animam eius, dissipatis ac diuisis cogitationibus eius, & distraxerunt e sublimi mentem eius; factusque est Israel homo seruus veri Pharaonis. Et præfecerunt præfectos & stimulatores operis, spiritus malitiæ, cogentes eum, velit nolitue, committere praua sua opera, & constructionem luti ac lateris complere. Qui etiam arcentes eum a cœlesti sapientia, abduxerunt ad crassa, terrena ac lutosa opera praua, ad sermones, ad meditationes & ad cogitationes vanas. Vbi enim excidit e

ſua ſublimitate anima, incidit in regnum homini infeſtum, & in principes crudeles, compellentes eam conſtruere ipſis vitii peccatique ciuitates.

§. VII. Si vero ingemiſcat anima, & clamet ad Deum, emittit ei ſpiritualem Moſem, qui liberet eam a ſeruitute Ægyptiorum: verum clamat, & ſuſpiria ducit, & tum redemtionis initium conſequitur. Ipſo quoque menſe recentium florum liberatur, tempore nimirum veris, quando terra animæ emittere poteſt pulchros & floridos ramos iuſtitiæ, graui hieme ignorantiæ tenebrarum, & ſumma excæcatione ex obſcœnis actionibus & peccatis prognata, præterita. Porro præcipit tum aboleri ex vnaquaque domo omne fermentum antiquum, actiones nimirum, & conſilia veteris hominis qui corrumpitur, ac peruerſas cogitationes & meditationes ſordidas, quoad fieri poteſt, abiicere.

ὕψους ἡ ψυχὴ εἰς β
σιλείαν μισάνθρωπ
ἄρχοντας πικροὺς
καταναγκάζοντας
τὴν οἰκοδομεῖν αὐ
τὰς τῆς κακίας πόλει
μαρτιῶν·

§. VII. Ἐὰν δὲ στ
ξῃ ἡ ψυχὴ, καὶ βο
πρὸς τὸν Θεὸν, ἐξαπο
λει αὐτῇ τὸν πνευ
κὸν Μωσέα, τὸν λυτ
μενον αὐτὴν ἐκ τῆς
λείας τῶν αἰγυπτίων
λὰ πρῶτον βοᾷ καὶ
ζει, καὶ τότε τὴν ἀρ
τρώσεως τὴν
λαμβάνει· καὶ αὐτὴ
μηνὶ τῶν νέων ἀνθ
τρουμένη κατὰ τὸν
τοῦ ἔαρος, ὅταν
τῆς ψυχῆς ἐξανθῆ
ναται τοὺς καλοὺς
ἀνθηροὺς κλάδους
καιοσύνης, τῶν
χειμώνων διελθόντ
ἀγνοίας τοῦ σκότους
πολλῆς πωρώσεως
τῶν αἰσχρῶν πράξεων
μαρτιῶν· κελεύει δ
ἀφανισθῆναι ἐξ
οἰκίας πᾶσαν ζύμ
λαιὰν, τὰς πράξ
φρονήματα τοῦ παλ
θρώπου τοῦ φθειρομέ
λογισμοὺς πονηροὺ
θυμήσεις ῥυπαρὰ
δυνατὸν, ἀπορρίψα

§.

§. IIX. Mactari oportet agnum & immolari, eiusque ſanguinem illinere foribus. Chriſtus enim verus bonus & immaculatus agnus mactatus eſt, & ſanguine eius vncta limina cordis, vt fiat effuſus in cruce ſanguis Chriſti, animæ quidem vita & redemtio; Ægyptiis vero dæmonibus luctus & mors. Vere enim luctus illis eſt; gaudium autem & exultatio animæ, immaculati illius agni ſanguis. Deinde poſt vnctionem iubet ad veſperam comedere agnum, & azyma cum lactucis agreſtibus, circumcinctos renibus, calceatos ſandaliis, & tenentes baculos in manibus. Niſi enim prius ſit anima præparata vndequaque per bona opera, quantum in ipſa eſt, non conceditur illi, vt comedat de agno. Et licet ſuauis ſit agnus & azyma bona, amaræ tamen & aſperæ ſunt lactucæ. Cum afflictione ergo ſumma & moleſtia edit anima de agno & bonis azy-

...Σφαγῆναι δεῖ
καὶ τυθῆναι, καὶ
αὐτοῦ χρισθῆναι
ρῶν. Χριστὸς γὰρ
νὸν καὶ ἀγαθὸν
ν ἀρνίον ἐσφά-
τὸ αἷμα αὐτοῦ
ἐπὶ τῶν φλιῶν τῆς
ὅπως γένηται
ν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ
Χριστοῦ, τῇ μὲν
ζωὴν καὶ ἀπολύ-
οις δὲ αἰγυπτίοις
εἰς πένθος καὶ
ἀληθῶς γὰρ πέν-
ς ἐστι, χαρὰ δὲ
ίασις τῇ ψυχῇ
μώμου ἀρνίου αἷ-
μετὰ τὸ χρίσμα
πρὸς ἑσπέραν
ὸ ἀρνίον, καὶ τὰ
μετὰ πικρίδων,
γμένους τὰς ζώ-
ποδεδεμένους τὰ
τα, καὶ ἔχοντας
τηρίας ἐν ταῖς
ν γὰρ μὴ προπε-
αι ἡ ψυχὴ παρ-
μένη πανταχό-
ων ἀγαθῶν, ὅσον
ὑτῇ, οὐ δίδοται
γεῖν ἀπὸ τοῦ ἀρ-
καὶ τὸ ἀρνίον ἡ-
τὰ ἄζυμα καλά,
πικρίδες πικραὶ
ραι· μετὰ θλί-
πολλῆς, καὶ πι-
θίει ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ ἀρνίου καὶ τῶν χρηστῶν ἀζύ-

lucem & tenebras, aſſiſtente virtute diuina, nec permittente tenebras inſurgere in animam, & abſorbere illam. Et quemadmodum Moſes dixit: *Hæc eſt nox promiſſionis Dei.* Sic quoque Chriſtus, oblato ſibi libro in ſynagogâ, vt ſcriptum eſt, appellauit

Luc.IV, 18. *annum Domini acceptabilem, & diem redemtionis.* Ibi nox retributionis, hic dies redemtionis; & merito. Omnia enim illa typus erant & vmbra veritatis, & myſtice præfigurata veram deſcribebant ſalutem incluſæ tenebris animæ atque compeditæ clam in lacu infimo, & intus incluſæ portis æneis, & quæ non

... Ἐξάγει οὖν τὴν ... ἐξ Αἰγύπτου καὶ τῆς ... τῆς δουλείας, τὸν ... τόκους αὐτῆς ἀναι... ... ἐν τῇ ἐξόδῳ. ἤδη ...ρος τι τῆς δυνάμεως ...θινοῦ Φαραὼ κα...λύ. πένθος ἔχει τοὺς ...ίους. στενάζουσι γὰρ ...ενοι ἐπὶ τῇ σωτη... αἰχμαλώτου· κε...ρήσασθαι παρὰ τῶν ...ίων σκεύη χρυσᾶ ...γυρᾶ, καὶ λαβόν...ελθεῖν· ἀπολαμ...άρ ἐξιοῦσα τοῦ σκό...ψυχὴ τὰ ἀργυρᾶ καὶ ... σκεύη, ἤγουν τοὺς ...ἀγαθοὺς λογισμοὺς ...ωμένους ἑπταπλα... ἐν οἷς διακονεῖται ...καταπαύεται ὁ Θεός· ...πισαν γὰρ οἱ γείτο...ντες αὐτῇ δαίμονες, ...τέσχον καὶ διεσκέ... τοὺς λογισμοὺς αὐ...μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ ...θεῖσα ἐκ τοῦ σκό... καὶ οὐαὶ ψυχῇ τῇ ...σῃ καὶ στεναζούσῃ ...τὸν δυνάμενον ῥύ... αὐτὴν ἀπὸ τῶν χα...ἐκείνων καὶ πικρῶν ...ακτῶν.

...ΧΙ. Ἀπαίρουσιν υἱοὶ ...λ τὸ πάσχα ποιή... προκόπτει ἡ ..., λαβοῦσα ζω...νεύματος ἁγίου,

§.X. Educit igitur animam ex Ægypto, &, qua in ea premebatur, seruitute, primogenitis eius interfectis in egressu. Iam enim pars quædam potentiæ veri Pharaonis interit. Luctus occupat Ægyptios. Ingemiscunt enim contristati de salute captiui. Iubet mutuo accipere ab Ægyptiis vasa aurea & argentea, & iis acceptis egredi. Accipit enim, egrediens ex tenebris anima, argentea & aurea vasa, videlicet, suas probas cogitationes septupto feruidiores, quibus ministratur Deo, & in quibus Deus conquiescit. Disperserant enim, qui prius vicini ei erant, dæmones, & occuparant ac dissiparant cogitationes eius. Beata anima, quæ redemta est e tenebris! Et væ animæ, quæ non clamat nec ingemiscit ad eum, qui potest eam liberare a molestiis illis & acerbis operum exactoribus!

§. XI. Abeunt filii Israel celebrato paschate. Proficit anima, quæ accepit vitam sancti Spiritus, degustauit a-

gnum, eiusque ſanguine vncta eſt, & comedit verum panem, verbum viuum. Columna ignis & columna nubis illos præcedit cuſtodiens: Spiritus ſanctus ſuffulcit hos, fouens & dirigens in intelligentia animam. Pharao & Ægyptii animaduerſa populi Iſraelitici fuga, ſeque ſervitio eorum priuatum, & poſt primogenitorum interfectionem perſequi illum auſus eſt. Feſtinanter ergo curribus ſuis iunctis, cum omni populo ad eos interficiendos impellebatur: iamiamque futurum cum eſſet, vt permiſceretur eis, intercesſit nubes in medio, quæ hos quidem tenebris obrutos impediebat; illos vero luce ducebat & conſeruabat. Et ne hiſtoriam totam euoluens producam longius ſermonem, ſume mihi per omnia ſimilitudinem ad res ſpirituales.

Exod. XIV, 19. 20.

§. XII. Quam primum enim anima Ægyptios effugit, accedens diuina potentia opitulatur, deducens eam ad veritatem. Vbi

πνευματικὸς Φαραὼ,
σιλεὺς τοῦ σκότους
μαρτίας, ὅτι ἀφί-
αὐτοῦ ἡ ψυχὴ, καὶ
φύγῃ τῆς βασιλείας
τοὺς λογισμοὺς πά-
ατεχομένους· ταῦτα
αὐτοῦ τὰ ὑπάρχον-
ὑπέλαβε καὶ ἤλπι-
δεινὸς, πάλιν αὐ-
πανιέναι πρὸς αὐ-
μαθὼν δὲ, ὅτι παν-
σι φεύγῃ τὴν κα-
ναστείαν αὐτοῦ ἡ ψυ-
ῆς σφαγῆς τῶν πρω-
κων καὶ κλοπῆς τῶν
μῶν ἀναιδέστερον
έδραμε, φοβηθεὶς
τε τῆς ψυχῆς ἐκφυ-
παντελῶς οὐδεὶς ἐυ-
τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ
γον ἐκπληρῶν. κα-
κει οὖν αὐτὴν διὰ θλί-
καὶ πειρασμῶν, καὶ
μων ἀοράτων. ἐν-
α δοκιμάζεται, ἐν-
α πειράζεται, ἐνταῦ-
ίνεται ἡ πρὸς τὸν ἐ-
τα αὐτὴν ἐξ Αἰγύ-
γάπη· παραδίδοται
δοκιμασθῆναι καὶ πει-
ναι παντοδαπῶς.

XIII. Θεωρεῖ γὰρ
ύναμιν τοῦ ἐχθροῦ βου-
ην ἐπελθεῖν, καὶ θα-
αι καὶ μὴ ἐξισχύουσαν.
γὰρ αὐτῆς καὶ τῶν αἰ-
ων πνεῦμα ἵστησιν

vero cognouerit ſpiritualis ille Pharao, rex tenebrarum peccati, deficere a ſe animam, & effugere regni ſui cogitationes, quibus olim detinebatur; (hæ enim ſunt eius facultates;) exiſtimauit ac ſpem ſibi fecit horribilis ille, illam reuerſuram ad ſe. Vbi vero intellexit, animam omnino euitare ſuam tyrannidem, cæde primogenitorum & furto cogitationum impudentius accurrit, veritus ne forſan anima prorſus effugiente, nemo reperiatur, qui voluntatem & opus ſuum impleat. Perſequitur ergo eam afflictionibus, tentationibus ac bellis inuiſibilibus. Hic probatur, hic tentatur, hic apparet amor, quo eum, qui eduxit ex Ægypto, complectitur: ſiquidem traditur, vt probetur, & variis modis tentetur.

§. XIII. Videt enim facultatem hoſtis volentem irruere & interficere, nec tamen poſſe; medius enim inter eam & Ægyptios ſpiritus conſiſtit

receuere; metus enim m
tis, & graues ac variæ a
ctiones, quibus circunda
mortem ob oculos ei
nunt. Deſperat ergo d
ipſa, ſententiam mortis in
habens, anima, propter
cundantem illam malor
multitudinem. Et vbi c
ſpexerit Deus metu mo
collabi animam, hoſtem
ad eam abſorbendum pro
tiſſimum, tum præbet q
dem exiguum auxilium, l
ganimis erga animam, & p
bans eam, an in fide ſtet,
an dilectionem erga eum h
beat. Talem enim Deus co
ſtituit viam, deducentem
vitam, degere in afflictio
in anguſtia, in probation

ὀφθαλμοῖς θά-
τοτηκυῖα χει-
ιαιᾷ καὶ ὑψηλῷ
ονι διὰ τοῦ ἁγίου
τος τῆς ἐπιλάμ-
ήσει τὴν δύναμιν
τους, καὶ διέρχεται
τοὺς φοβεροὺς τό-
φυγοῦσα, καὶ δια-
ῦσα τὴν θάλασσαν
τους καὶ τοῦ παμ-
πυρός.

IV. Ταῦτα μυ-
τῆς ψυχῆς ἀληθῶς
ινα ἐν ἀνθρώπῳ
ζοντι ἐλθεῖν πρὸς
αγγελίαν τῆς ζωῆς,
μένῳ ἐκ τῆς βασι-
θανάτου, καὶ λαμ-
ἀῤῥαβῶνα παρὰ
μετέχοντι πνεύ-
γίου. εἶτα ῥυσθεῖ-
υχὴ ἐκ τῶν ἐχθρῶν
τὴν πικρὰν θά-
τῇ δυνάμει τοῦ
λθοῦσα, καὶ ὁρῶσα
λεμίους ἀπολλυ-
πρὸ ὀφθαλμῶν,
ειν ἐδούλευεν, ἀ-
αι χαρᾷ ἀνεκ-
καὶ δεδοξασμέ-
ακαλουμένη ὑπὸ
καὶ ἀναπαυομένη
τότε τὸ πνεῦ-
ἔλαβε, καινὸν
θεῷ ᾄδει, διὰ
άνου, ἤγουν τοῦ σώ-
καὶ τῆς κιθά-
οι ψυχῆς, λογικῶν χορδῶν καὶ λεπτοτάτων λογισμῶν,

mortem ante oculos positam: tunc manu valida & excelso brachio sancti Spiritus illuminatione dirumpit vim tenebrarum, & transit anima horrenda loca euitans, atque traiiciens mare tenebrarum & ignis omnia deuorantis.

§. XIV. Hæc sunt mysteria animæ, quæ vere fiunt in homine, qui contendit peruenire ad promissam vitam, & qui liberatus e regno mortis, accipit arrhabonem a Deo, particeps Spiritus sancti factus. Deinceps liberata ab hostibus suis anima, acerbo mari virtute diuina traiecto, vbi conspicit hostes, quibus antea inseruiebat, ante oculos interiisse, exultat gaudio ineffabili, & glorificata consolationem a Deo accipit, & in Domino requiescit. Tum Spiritus, quem accepit, Deo canticum canit nouum, tympano, nempe corporis, & citharæ, siue animæ chordis rationalibus, ac subtilissimis cogitationibus,

puritate cordis. *Gloria sit ei, qui redemit animam e serui-tute Pharaonis, thronumque suum eam constituit, domici-lium, templum & sponsam puram; atque introduxit eam in regnum vitæ æternæ, vel ad-huc in hoc seculo exsistentem.*

§. XV. In lege animalia ratione destituta offereban-tur in sacrificium, quæ nisi mactarentur, non erant gra-tæ oblationes. Nunc quoque nisi mactetur peccatum, non est grata oblatio apud Deum,

Exod. XV, 25. & vera. Venit populus in Ma-ran, vbi erat fons, amaram aquam e scaturigine mittens, eamque inutilem ad biben-dum. Iubet ergo Deus Mo-

ἐκ τῆς πικρότητος χρή-
σιμον καὶ πότιμον ἐγένετο
λαῷ τοῦ Θεοῦ. τὸν αὐτὸν
τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ πε-
ρᾶται ἐκπιοῦσα τὸν
ν τοῦ ὄφεως, καὶ ὁμοιω-
τα τῇ πικρᾷ αὐτοῦ φύ-
καὶ ἁμαρτωλὸς γενο-
η. διὸ ἐμβάλλει ὁ Θεὸς
ξύλον τῆς ζωῆς εἰς αὐτὴν
πικρὰν πηγὴν τῆς καρ-
ς, καὶ γλυκαίνεται ἐκ τῆς
ρότητος μεταβαλλο-
η καὶ συγκιρναμένη
πνεύματι τοῦ Χριστοῦ·
οὕτως εὔχρηστος γε-
ένη, εἰς διακονίαν τοῦ
πότου αὐτῆς προχω-
γίνεται γὰρ πνεῦμα
κοφόροι. δόξα τῷ
αβάλλοντι τὴν πι-
τητα ἡμῶν εἰς τὴν
τητα καὶ χρηστότητα
πνεύματος· οὐαὶ ἐκεί-
, ἐν ᾧ οὐκ ἐβλήθη τὸ
ον τῆς ζωῆς· οὐ δύναται
αβολήν τινα κτήσα-
ἀγαθήν.

§. XVI. Ἡ ῥάβδος
ωσέως δύο ἔφερεν εἰ-
ας. τοῖς μὲν γὰρ ἐχθροῖς
ὄφις ἀπήντα, δάκνων
ἀναιρῶν· τοῖς ἰσραη-
αις δὲ βακτηρία, ἐφ'
ἐστηρίζοντο. οὕτω καὶ τὸ
θινὸν ξύλον τοῦ σταυροῦ,
Χριστός, τοῖς μὲν ἐχ-
ἐστι θάνατος, τοῖς πνευ-

ta amaritudine, vtilis & potabilis reddita eſt populo Dei. Eodem modo quoque anima, epoto vino ſerpentis, amaritudinem contraxit, factaque eſt ſimilis amaræ eius naturæ, ac peccatrix euaſit. Quapropter immittit Deus lignum vitæ in ipſum amarum fontem cordis, qui dulceſcit, ab amaritudine transmutatus, & admixtus Spiritui Chriſti: atque hoc pacto vtilis effectus in obſequium Domini ſui cedit: euadit enim Spiritus carnem geſtans. Gloria ſit ei qui mutat amaritudinem noſtram in ſuauitatem & bonitatem Spiritus. Væ illi, in quem non miſſum eſt lignum vitæ! non poteſt enim aliquam bonam mutationem conſequi.

§. XVI. Virga Moſis duplicem gerebat imaginem. Hoſtibus velut ſerpens occurrebat, mordens & interficiens, Iſraelitis vero erat baculus, quo fulciebantur. Sic quoque verum lignum crucis, quod eſt Chriſtus, hoſtium quidem eſt mors, ſpiri-

Item circumcisio, tabernaculum, arca, vrna, manna, sacerdotium, incensum & ablutiones, &, vt summatim dicam, quæcunque fiebant in Israelitico populo, in lege Mosis, aut prophetarum temporibus, propter animam ipsam facta sunt, quæ secundum imaginem Dei condita, atque sub iugum seruitutis, & sub regnum molestarum tenebrarum lapsa est.

§. XVII. Cum hac enim voluit Deus communicare, hanc aptauit sibi in sponsam regis, hanc expurgat a sordibus, & abluta nigredine & turpitudine sua splendidam reddit, e mortificatione viui-

εἰς νύμφην τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως ἡρμόσθη, καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ δυνάμει ὁ Θεὸς παραδέχεται αὐτὴν κατὰ μικρὸν συμμεταβαλλόμενος αὐτὴν, ἕως αὐξήσῃ αὐτὴν τῇ ἰδίᾳ αὐξήσει· τείνει γὰρ αὐτὴν καὶ μηκύνει, εἰς ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον αὔξησιν, ἕως ἂν ἄμωμος καὶ ἀξία αὐτοῦ νύμφη γένηται· πρῶτον γὰρ γεννᾷ αὐτὴν ἐν ἑαυτῷ, καὶ αὐξάνει δι' ἑαυτοῦ, ἕως ἀπολάβῃ τὸ τέλειον μέτρον τῆς ἀγάπης αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ ὢν τέλειος νυμφίος, λαμβάνει αὐτὴν τελείαν νύμφην εἰς τὴν ἁγίαν, καὶ μυστικὴν, καὶ ἄχραντον κοινωνίαν τοῦ γάμου, καὶ τότε συμβασιλεύει αὐτῷ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. ἀμήν.

in sponsam filio regis aptata est, Deusque propria virtute suscipit eam, paulatim eandem immutans, donec auxerit eam suo ipsius incremento. Extendit enim & producit eam ad infinitum & immensum augmentum, donec incontaminata & digna eo sponsa euadat. Primum enim gignit eam apud semetipsum, atque auget per seipsum, donec consequatur integram mensuram dilectionis eius. Ipse enim cum sit sponsus perfectus, assumit eam sponsam perfectam, in sanctam, arcanam & impollutam societatem nuptiarum; tumque regnat simul cum eo in infinita secula. Amen.

ΟΜΙΛΙΑ μη΄.

Περὶ τῆς τελείας πίστεως εἰς Θεόν.

§. 1.

Ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς εἰς τελείαν πίστιν ἀγαγεῖν βουλόμενος ἔλεγεν· ὁ ἐν ὀλίγῳ ἄπιστος, καὶ ἐν πολλῷ ἄπιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ

HOMILIA XLVIII.

De perfecta fide in Deum.

§. I.

DOminus in euangelio suos discipulos ad perfectam fidem deducere volens, dixit: *Qui in modico* Luc.
infidelis est, & in multo in- XVI,
fidelis est. Et qui in minimo 10.

fidelis est, & in multo fidelis est. Quid est modicum, & quid est multum? Modicum sunt promissiones seculi huius, quæ promisit se præstiturum credentibus ei, velut, victum, vestitum & reliquam corporis recreationem, aut sanitatem, & similia; præcipiens, omnino non solicitum
Matth. VI, 31. esse de his, sed per fiduciam in eum sperare, quod Dominus prouisor eorum, qui ad eum confugiunt, per omnia futurus sit. Multum autem sunt æterni atque incorruptibilis seculi dona, quæ promisit se collaturum credentibus in eum, & iis qui absque vlla intermissione de iis sunt soliciti, & poscunt ab eo, quia
Matth. VI, 33. sic præcepit. *Vos autem,* inquit, *quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis:* vt ex his modicis & temporaneis quisque probetur, an credat Deo, quod promiserit se largiturum, modo nos de talibus nihil simus soliciti; sed duntaxat de futuris rebus æternis curam suscipiamus.

§. II. Καὶ τότε φα-
ρὸν ἐστιν, ὅτι πιστεύει πε-
ἰ τῶν ἀφθάρτων, καὶ ὄν-
ως ζητεῖ τὰ αἰώνια ἀ-
αθὰ, εἰ περὶ τῶν εἰρη-
ένων ὑγιῆ τὴν πίστιν ἀ-
οσώζει· ὀφείλει γὰρ ἕ-
αστος τῶν ὑπακουόντων
ῷ τῆς ἀληθείας λόγῳ,
οκιμάζειν ἑαυτὸν, καὶ ἀ-
ακρίνειν, ἤτοι ὑπὸ πνευ-
ατικῶν ἀνδρῶν ἀνακρί-
εσθαι καὶ δοκιμάζεσθαι,
ῶς ἐπίστευσε, καὶ ἔδωκεν
αυτὸν τῷ Θεῷ, εἰ ὄντως
ἀληθείᾳ κατὰ τὸν λό-
ον αὐτοῦ, ἢ οἰήσει δικαι-
σεως καὶ πίστεως, ἐν ἑαυ-
ῷ πιστεύειν νομίζων· ἕ-
αστος γὰρ εἰ ἐν τῷ ὀλί-
ῳ πιστός ἐστι, περὶ τῶν
ροσκαίρων λέγω, δοκι-
άζεται, καὶ ἐλέγχεται.
ὲ πῶς, ἄκουε. πιστεύειν
ὲγεις βασιλείας οὐρανῶν
ἀξιοῦσθαι, καὶ υἱὸς Θεοῦ
ννηθεὶς ἄνωθεν γενέ-
αι, καὶ συγκληρονόμος
Χριστοῦ, καὶ εἰς αἰῶνας
ας συμβασιλεύειν αὐ-
ῷ καὶ τρυφῶν ἐν φωτὶ
ρόσιτῳ, ἐν ἀπεράντοις καὶ
αριθμήτοις αἰῶσιν, ὡς ὁ
εός; πάντως ἐρεῖς· ναί·
ὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰ-
ιν ἀναχωρήσας τοῦ κό-
ου, ἐμαυτὸν τῷ κυρίῳ
δωκα.

§. II. Et tunc manifestum est, illum credere de incorruptibilibus, & reuera quærere æterna bona, si de iam dictis sanam fidem conseruat. Debet enim quisque eorum, qui obtemperant veritatis verbo, probare seipsum, ac discutere, vel a spiritualibus viris diiudicari atque probari, qua ratione crediderit, & Deo seipsum tradiderit, an reuera in veritate iuxta verbum eius, an opinione iustificationis & fidei, quam habet apud se, se credere existimet. Quilibet enim an in modico fidelis sit, de temporaneis loquor, probatur & arguitur. Quo pacto autem, audi; *ais ne te credere, regno cœlorum dignum haberi, & filium Dei natum desuper esse, & cohæredem Christi, atque per cuncta secula te regnaturum cum eo, & fruiturum deliciis in lumine arcano, per infinita & innumerabilia secula, quemadmodum & Deus?* Vtique dices; immo. Propter hanc enim causam digressus e mundo, meipsum Domino dedidi.

data tibi ſunt, ne omnino ſis ſolicitus de te ipſo. Si enim credis, te immortalia, æterna & permanentia atque inuidia carentia conſecuturum eſſe: quanto magis hæc caduca & terrena, quæ Deus contulit vel impiis hominibus, beſtiis ac volucribus, credere debes Dominum tibi largiturum, vt quoque præcepit, prorſus non de his ſolicitum eſſe, dicens: *Ne ſoliciti ſitis quid manducetis, aut quid bibatis, aut quo operiamini. Hæc enim omnia gentes inquirunt.* Sin de his adhuc curam geris, nec credis teipſum totum verbo illius, ſcito, te, quod æterna bona, quæ ſunt regnum cœlorum, conſecuturum ſis, non

Matth. VI, 32.

ἄπιστος εὑρισκόμενος· καὶ πάλιν, ὥσπερ τὸ σῶμα τιμιώτερόν ἐστι τοῦ ἐνδύματος, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τιμιωτέρα ἐστὶ τοῦ σώματος. πιστεύεις τοίνυν, ὅτι ἡ ψυχή σου ὑπὸ Χριστοῦ ἴασιν δέχεται, ἀπὸ τῶν αἰωνίων καὶ ἀθεραπεύτων παρὰ ἀνθρώποις τραυμάτων, τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας, δι' ἣν καὶ ἦλθεν ἐνταῦθα ὁ κύριος, ἵνα νῦν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν θεραπεύσῃ ἐκ τῶν ἀνιάτων παθῶν, καὶ καθαρίσῃ ἐκ τοῦ ῥύπου τῆς λέπρας τῆς κακίας, ὁ μόνος ἀληθινὸς ἰατρὸς καὶ θεραπευτής.

§. IV. Ἐρεῖς, πάντως πιστεύω. εἰς τοῦτο γὰρ ἕστηκα, καὶ ταύτην ἔχω τὴν προσδοκίαν. γνῶθι τοίνυν, ἐρευνήσας σεαυτόν, μή ποτέ σε τὰ σαρκικὰ πάθη πρὸς ἰατροὺς γηΐνους ἀποφέρῃ, ὡς Χριστοῦ, ᾧ ἐπίστευσας, μὴ δυναμένου σε θεραπεῦσαι. ἴδε πῶς σεαυτὸν ἀπατᾷς, ὅτι νομίζεις πιστεύειν, μηδέπω πιστεύων, ὡς δεῖ ἐξ ἀληθείας· εἰ γὰρ τὰ αἰώνια καὶ ἀθεράπευτα τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τραύματα, καὶ πάθη κακίας ἐπίστευσας ὑπὸ

credulus deprehensus. Et iterum: *Sicut corpus plus est, quam vestimentum, sic anima plus est quam corpus.* (*Matth. VI, 25.*) Credis ergo, *animam tuam per Christum medelam consequi a perpetuis & incurabilibus apud homines vulneribus ignominiosis nimirum affectionibus, propter quam quoque huc venit Dominus, vt nunc animas fidelium curet a non curabilibus affectionibus, & repurget a sordibus lepræ nequitiæ, qui solus verus medicus & curator est.*

§. IV. Dices: *Vtique credo. In hoc enim consisto, & hanc foueo spem ac fiduciam.* Quapropter cognosce ac scrutare teipsum, num aliquando morbi corporei ad medicos terrenos te deducant, perinde ac si Christus, cui credidisti, nequeat te curare. Vide quo pacto teipsum decipias, quia putas te credere, qui nondum, vt oportet, vere credis. Si enim æterna & incurabilia immortalis animæ vulnera & affectiones vitiosas credidisses a

Christo curari, crederes quoque eum posse curare temporaneas corporis affectiones & morbos, atque ad eum solum confugeres neglecta medicorum industria & cura. Qui enim animam condidit, ipse quoque corpus creauit: & qui illam immortalem sanat, idem quoque corpus a temporaneis affectionibus & morbis curare potest.

§. V. Verum vtique hæc mihi dices: *Ad medendum corpori concessit Deus tum herbas terræ, tum pharmaca, atque medicorum officia ad corporis morbos præparauit; disponens, vt corpus e terra sumtum variis e terra ortis speciebus curetur.* Confiteor quoque ego hæc ita se habere; verum attende, & intelliges modum, quibus hæc data sint, & quibus hæc concesserit Deus summa & infinita humanitate ac benignitate ductus. Cum excidisset homo a mandato, quod acceperat, & iudicio iræ obnoxius factus esset, & velut in captiui-

Χριστοῦ θεραπεύεσθαι, ἐ-
πίστευες ἂν αὐτὸν δυ-
τῷ ὄντι θεραπεύειν, καὶ
τὰ πρόσκαιρα τοῦ σώ-
ματος πάθη καὶ νοσήματ-
καὶ πρὸς αὐτὸν ἂν μό-
κατέφευγες ἀμελήσ-
ἰατρικῆς ἐπιτηδεύσ-
τε καὶ θεραπείας. ὁ γὰ-
τὴν ψυχὴν κτίσας, αὐτ-
καὶ τὸ σῶμα πεποίη-
καὶ ὁ ἐκείνην τὴν ἀθάν-
τον ἰώμενος, αὐτὸς κ-
σῶμα δύναται ἀπὸ τ-
προσκαίρων παθῶν κ-
νοσημάτων θεραπεύει-

§. V. Ἀλλὰ πάντως ἐρ-
μοι ταῦτα· τῷ σώμ-
ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς θερ-
πείαν, τάς τε βοτάν-
γῆς, καὶ τὰ φάρμακα, κ-
ἰατρῶν ἐπιτηδεύματα π-
τὰ τοῦ σώματος πά-
προευτρέπισε, τὸ ἀπὸ γ-
ἂν σῶμα θεραπεύεσθ-
οἰκονομήσας ἐκ τῶν
γῆς διαφόρων εἰδῶν. Φ-
φημὶ κἀγὼ ταῦτα οὕ-
ἔχειν· ἀλλὰ πρόσεχε κ-
γνῶθι τὸν τρόπον, π-
ταῦτα δέδωκε, καὶ τῷ-
ᾠκονόμησεν ὁ Θεὸς μ-
πολλῇ καὶ ἀπείρῳ φιλ-
θρωπίᾳ καὶ χρηστότητ-
πεσὼν ὁ ἄνθρωπος ἀπ-
ἐντολῆς ἧς εἰλήφει, καὶ
τὴν ἀπόφασιν ὀργῆς γ-
γονὼς, καὶ ὥσπερ εἰς αἰ-

μ-

ω καὶ ἀτιμίαν, ἤ
τινὸς ἐργασίαν,
φῆς τῦ παραδεί-
ν κόσμον τῦτον
ς, καὶ ὑπὸ τὴν ἐ-
ῦ σκότυς γεγο-
ἄπιςος ἀπὸ τ
τ παθῶν κατα-
τὰ πάθη λοιπὸν,
ήματα τ σαρκὸς
ν, ὁ πρὶν ἀπαθὴς,
ς. δῆλον δὲ ὅτι καὶ
οἱ ἐξ αὐτῦ γεννη-
οῖς αὐτοῖς πάθε-
ιπτώκασιν.

VI. Ὠκονόμησε
αῦτα τοῖς ἀσθε-
πίςοις ὁ Θεὸς, μὴ
ς παντελῶς ἐξο-
αι τὸ ἁμαρτω-
ἀνθρώπων γένος
λὴν χρηςότητα·
ωκεν εἰς ψυχα-
καὶ θεραπείαν καὶ
ναν τῦ σώματος
ακα τοῖς τῦ κό-
ρώποις, καὶ τοῖς
τι κωλύονοις σω-
τύτυς χρᾶσθαι
Θεῷ μηδέπω δυ-
ἐξ ὅλυ ἑαυτὺς
αι· σὺ δὲ ὁ μονά-
ροσεληλυθὼς τῷ
καὶ ὑὸς Θεῦ βυ-
εἶναι, καὶ ἄνω-
νεύματος γεννη-
ἀνωτέρας, καὶ
τοῦ πρώτου

tatem & infamiam, & in cuiusdam metalli officinam, a deliciis paradiſi in hunc mundum exterminatus, & ſub poteſtatem tenebrarum redactus, infidelis errore affectionum redditus eſſet, tandem in affectiones & morbos carnis incidit, qui prius omnis affectionis & morbi erat expers. Patet ergo, omnes quoque ex eo progenitos in easdem affectiones delapſos eſſe.

§. VI. Concesſit ergo hæc Deus infirmis & infidelibus, nolens omnino perire obnoxium peccatis genus humanum, pro ſumma ſua clementia. Sed dedit ad refocillandum, ſanandum, & curandum corpus, pharmaca huius mundi hominibus & extraneis omnibus: quibus etiam eos vti permiſit, qui nondum Deo ſe totos concredere poſſunt. Tu vero, qui ſolitariam agis vitam, qui accesſiſti ad Chriſtum, qui filius Dei eſſe deſideras, qui deſuper e Spiritu naſci expetis, qui ſublimiores & ampliores, quam

tionem præter omnes huius
mundi homines, obtinere de-
bes. Gloria Patri & Filio, &
Spiritui sancto, in secula, A

Homilia XLIX.

*Non satis est, huius seculi de-
licias reliquisse, nisi quis al-
terius seculi beatitudinem
consequatur.*

§. I.

SI quis egressus e propriis
huic mundo renuntiet, &
delitiis huius seculi, tum pos
sessionibus, tum patre, tum
matre, Domini gratia, reli
ctis & amotis, seipsum cruci
figendo, peregrinus, paupe
& egenus fiat; pro quiete au

ψυχὴν μὴ αἴσθηται,
ἀντὶ τῶν φθαρτῶν ἐν-
των, ἐνδύματα
ς θεότητος μὴ ἀμ-
σθαι, εἰς τὸν ἔσω ἄν-
ον· καὶ ἀντὶ τῆς προ-
καὶ σαρκικῆς κοινω-
ταύτης, κοινωνίαν τοῦ
ανίου ἐν τῇ ἑαυτοῦ
ῇ ἐν πληροφορίᾳ
ῶν· καὶ ἀντὶ τῆς φαι-
ῆς τοῦ κόσμου τούτου
ᾶς, χαρὰν πνεύμα-
ἔνδον μὴ σχῇ, καὶ πα-
κλησιν οὐρανίου χάρι-
, καὶ χορτασίαν θείαν
ῇ ψυχῇ μὴ λάβῃ, ἐν
ποφθῆναι αὐτῷ τὴν
ν τοῦ κυρίου, κατὰ τὸ
γραμμένον· καὶ ἁπα-
λῶς ἀντὶ ταύτης τῆς
σκαίρου ἀπολαύσεως,
λαυσιν ἄφθαρτον ἐ-
μητὴν, ἐν τῇ ἑαυτοῦ
ῇ μὴ κτήσηται νῦν·
ος γέγονεν ἅλας μω-
ὐτὸς ἐλεεινός ἐστι πα-
πάντας ἀνθρώπους·
ος καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐστε-
, καὶ τῶν θεϊκῶν οὐκ
λαυσε· μυστήρια θεῖα
ἐνεργείας τοῦ πνεύμα-
ου ἁγίου ἐν τῷ ἔσω
ῳ ἀνθρώπῳ.

. II. Διὰ τοῦτο γὰρ
ος τῷ κόσμῳ γεγένη-
τις, ἵνα εἰς ἕτερον κό-
καὶ αἰῶνα τῷ φρονή-
μετέλθῃ ἡ ψυχὴ

us anima non ſentiat, & pro corruptibilibus veſtimentis, veſtimenta diuinæ lucis non induat in interiori homine; & pro priori & carnali ſocietate hac, ſocietatem cœleſtem in ſua ipſius anima, certa fiducia nixus, non agnoſcat; & pro conſpicuo huius mundi gaudio gaudium Spiritus intus non habeat, & conſolationem cœleſtis gratiæ, & ſatietatem diuinam in anima non conſequatur; dum apparet ei gloria Domini, vt ſcriptum eſt; &, vt ſemel dicam, pro momentanea hac voluptate, voluptatem incorruptibilem deſideratam in ſua ipſius anima nunc non obtineat, hic factus eſt ſal inſipidum, hic miſerabilior eſt quam cuncti homines: hic & ſecularibus priuatus eſt, & diuinis non fruitur: myſteria diuina per operationem Spiritus in homine interiore non cognouit.

§. II. Propterea enim alienus mundo fieri quis ſolet, vt ad alium mundum & ſeculum intellectu tranſeat anima

eius, secundum Apostolum:
Phil. III, 20. *Nostra enim*, inquit, *conuersatio in cælis est.* Et rursum:
2. Cor. X, 3. *In carne ambulantes, non secundum carnem militamus.* Oportet ergo eum, qui renuntiauit huic mundo, firmiter credere, quod oporteat in aliud seculum animo iam nunc per spiritum transcendere, ibique conuersari ac delectari, & frui spiritualibus bonis, & interiorem hominem e Spiritu nasci: vt dixit
Ioh. V, 25. Dominus; *Qui credit in me, transit a morte in vitam.* Siquidem est alia mors præter eam quæ videtur, & alia vita præter eam quæ videtur.
1. Tim. V, 6. Ait enim scriptura: *Quæ in delitiis est, viuens mortua est.*
Luc. IX, 60. Item: *Sine, vt mortui sepeliant mortuos suos.*
Psal. CXV, 17. *Quia non mortui laudabunt te Domine, sed nos qui viuimus.*

§. III. Quemadmodum enim sol exortus super terram, totus in terra est, vbi autem ad occasum vergit, omnes radios suos colligit, procedens in domum suam; sic quoq; a-

...ηθεῖ ἐκ τοῦ πνεύ-
ἀναγεννηθεῖσα,
ῇ γῇ ἐστι τοῖς λο-
αὐτῆς καὶ τῷ φρο-
ἐπὶ γῆς ἐκτεινο-
ς τῶν περάτων αὐ-
τὰν δὲ καταξιωθῇ
ουράνιον λαβεῖν
ύματος γέννησιν
ωνίαν, πάντας
τοὺς λογισμοὺς
σα, καὶ μεθ'
ἔχουσα, εἰσέρχε-
ς τὸν κύριον εἰς τὸ
οῦ ἀχειροποίητον
ητήριον, καὶ πάν-
λογισμοὶ αὐτῆς
, καὶ καθαροὶ, καὶ
γίνονται, χωροῦν-
ἀέρα θεϊκόν· ῥυ-
γὰρ ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς
ῆς τοῦ σκότους τοῦ
ς ἄρχοντος τοῦ
ος τοῦ κόσμου,
λογισμοὺς καθα-
θείους, ὅτι εὐδό-
Θεὸς τὸν ἄνθρω-
οινῆσαι θείας φύ-
οινωνόν.

V. Εἰ οὖν ἀναχω-
πάντων τῶν ἐν τῷ
ραγμάτων, καὶ
αρτερεῖς τῇ εὐχῇ
ῖλλον τὸν κάματον
ἀναπαύσεως με-
εστή· καὶ τὴν ὀλί-
λίψιν, καὶ τὸν πό-
ρᾶς καὶ ἀνέσεως

nima, quæ desuper e Spiritu renata non fuerit, tota est in terra cogitationibus & meditationibus suis, super terram extensa vsque ad eius limites; vbi autem digna habetur cœlestem consequi Spiritus generationem & communionem, cunctas suas cogitationes colligit, easque secum habens, ingreditur ad Dominum, in domicilium cœleste non manufactum, omnesque cogitationes eius, cœlestes, puræ & sanctæ euadunt, migrantes in aerem diuinum. Anima enim liberata e carcere tenebrarum improbi principis spiritus seculi, reperit cogitationes puras & diuinas, quia placuit Deo hominem naturæ diuinæ participem facere.

§. IV. Si igitur recesseris a cunctis, quæ sunt in vita, rebus, & in oratione perseueraveris, potius hunc laborem quietis plenum arbitrabere; & modicam afflictionem & laborem, gaudio & remissio-

credentibus, se post exigu
tempus Deum hæredita
iure possessuros, & Deum h
bitaturum in corpore hon
nis, & habiturum Dominu
speciosam domum , hon
nem. Sicut enim Deus cœlu
& terram creauit, vt in iis h
bitet Dominus ; sic quoq
corpus & animam homi
creauit in domicilium suu
vt inhabitet & requiescat
corpore, velut in domo su
habens sponsam speciosa
dilectam animam, ad ima
2. Cor. nem suam conditam. *Despo*
XI, 24. *di enim vos*, inquit apostol
vni viro virginem castam ex
Ebr. *bere Christo*. Et iterum : *Cu*
III, 6. *domus sumus nos*. Quema

τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῇ ψυ-
καὶ τῷ σώματι ἀπο-
θεται, καὶ θησαυρίζει
πλοῦτον τοῦ πνεύματος
ὐράνιον. οὔτε δὲ σοφοὶ
τῆς σοφίας, οὔτε φρό-
οι διὰ τῆς φρονήσεως
ῶν ἠδυνήθησαν κα-
λαβεῖν ψυχῆς λεπτό-
α· ἢ εἰπεῖν περὶ αὐτῆς
ἐστιν, εἰ μὴ μόνον οἷς
τοῦ ἁγίου πνεύματος
οκαλύπτεται ἡ κα-
ληψις καὶ γνῶσις ἀκρι-
περὶ ψυχῆς γνωρί-
αι· ἀλλ' ἐνταῦθα θε-
ι, καὶ διάκρινον, καὶ
ὡς, πῶς, ἄκουσον. οὗ-
Θεός, αὕτη οὐ Θεός·
κύριος, αὕτη δού-
οὗτος κτίστης, αὕτη
μα· οὗτος ποιητής,
ποίημα· οὐδὲν κοι-
τῆς αὐτοῦ φύσεως, καὶ
τῆς τυγχάνει· ἀλλὰ
τὴν ἄπειρον, καὶ
τον, καὶ ἀνεννόητον
πην, καὶ εὐσπλαγ-
αν αὐτοῦ, εὐδόκησεν
τοῦτο τὸ ποίημα καὶ
μα νοερὸν, καὶ τί-
καὶ ἐξαίρετον ἔργον
κῆσαι, ὡς φησιν ἡ
φὴ, εἰς τὸ εἶναι ἡ-
ἀπαρχήν τινα τῶν
αὐτοῦ κτισμάτων, εἰς τὴν
τοῦ σοφίαν καὶ κοινω-
, εἰς ἴδιον κατοικη-

in domum suam animam & corpus, reponit & colligit divitias Spiritus cœlestes. Neque vero sapientes sapientia sua, neque prudentes prudentia sua potuerunt animæ subtilitatem comprehendere, aut de illa dicere, quo pacto se haberet, nisi solum ii, quibus per Spiritum sanctum revelatur comprehensio, & exacta animæ cognitio perspicitur. Ceterum hic contemplare, discernito & intellige, quo pacto, audi: hic Deus est, illa non est Deus; hic Dominus, illa ancilla; hic creator, illa creatura; hic opifex, illa figmentum. Nihil commune inter huius & illius naturam est. At per infinitam, ineffabilem, & incomprehensibilem dilectionem & misericordiam eius placuit illi, in hoc ipso figmento & creatura intellectuali, pretiosa & electa inhabitare, vt ait scriptura. *Vt simus nos initium aliquod creaturarum eius*, Iac. I, 18. in sapientiam & societatem eius, in proprium eius habi-

taculum, in propriam ac mundam ſponſam.

§. V. Tantis igitur bonis propoſitis, tantis promiſſionibus factis, tantaque benignitate a Domino nobis exhibita, ne contemnamus, o filii, neue cunctemur ad vitam æternam proficiſci, & nos ipſos penitus Domini beneplacito tradere. Obſecremus ergo Dominum, vt ſua diuina virtute liberet nos e carcere tenebrarum ignominioſarum affectionum, & imaginem ſuam & figmentum vindicet, ac ſplendidum reddat, ſaluam & puram conſtituat animam; & vt hac ratione digni habeamur ſocietate Spiritus, glorificantes Patrem, Filium & Spiritum ſanctum, in ſecula. Amen.

HOMILIA L.

Deus est, qui per sanctos suos & creaturas edit miracula.

§. I.

QVIS, qui clausit portas cœlorum? Elias. An Deus erat in eo, qui im- *1. Reg.* perabat etiam pluuiæ? puto *XVII,* eum, qui potestatem habet in *1.* cœlum, insedisse in animo illius, verbumque Dei per linguam eius prohibuisse, ne descenderet pluuia super terram. Iterum locutus est, & *1. Reg.* apertæ sunt portæ cœlorum, *XIIX,* ac descendit pluuia. Similiter *44, 45.* *Exod.* quoque Moses ponebat vir- *VII, 10.* gam, & fiebat serpens; & rursus locutus est, & fiebat virga. Et accepit a camino cinerem, & dispersit, & producebantur *Exod.* vlcera, & iterum percussit, *IIX, 17.* & fiebant ciniphes & ranæ. Num hæc natura humana facere potuit? Locutus est ma- *Exod.* ri, & diuisum est: fluuio, & *XIV,* mutatus est in sanguinem. *16. 21.* Verum patet, quod cœlestis virtus habitauerit in eius ani-

mo, & per Mosen ediderit hæc signa.

§. II. Dauid quo pacto potuit absque armis in bellum congredi cum tali gigante?

1. Sam. XVII, 49. Et cum proiiceret lapidem in alienigenam sua manu Dauid, manus Dei dirigebat lapidem, ipsa quoque virtus diuina interfecit illum, parans victoriam. Non enim Dauid hoc poterat, qui erat imbecillis corpore.

Ios. VI, 20. Iesus, filius Naue, cum venisset Iericho, sedit septem dies, nihil efficere valens sua ipsius natura: at vbi iussit Deus, muri sua sponte corruerunt. Et cum ingrederetur terram promissionis, dicit ei Dominus: *Proficiscere in bellum;* respondit Iesus; *Viuit Dominus! non procedam*

Ios. X, 13. *sine te.* Et quis est, qui mandauit soli, vt subsisteret duas alias horas in conflictu belli. An sola ipsius natura, an quæ illi assistebat potentia?

Exod. XVII, 11. Moses quoque, cum manus conferebat cum Amalecho, quando extendebat manus in cœ-

τοῦ, καὶ διὰ Μ
ἐποίει τὰ σημεῖ
τα.

§. II. Ὁ Δαβ
ἄνευ ὅπλου ἠδυνά
τοιούτου γίγαντος
βαλεῖν εἰς πόλεμ
ὅτε ἔῤῥιψε τὸν λί
τὰ τοῦ ἀλλοφύλ
τῆς χειρὸς Δαβὶδ
Θεοῦ ἀπέτεινε τὸν
καὶ αὐτὴ ἡ θεία
μις ἀπέκτεινεν
ποιήσασα τὴν
οὐ γὰρ Δαβὶδ
ἀσθενὴς ὢν τῷ σ
Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ν
ἀπῆλθεν εἰς Ἱεριχ
ρισκαθέσθη ἑπτὰ
μηδὲν δυνάμενος
σαι τῇ ἰδίᾳ φύσει
ὅτε ὁ Θεὸς ἐκέλευ
τείχη ἀφ' ἑαυτῶν
ἔπεσε. καὶ ὅτε ε
εἰς τὴν γῆν τῆς
γελίας, λέγει αὐτ
ριος, ἄπελθε εἰς
μον. ἀπεκρίθη Ἰ
ζῇ κύριος, οὐ μὴ ἀ
ἄνευ σοῦ. καὶ τίς
ἐπιτάξας τῷ ἡλίῳ
ἄλλας δύο ὥρας
συμβολῇ τοῦ πολέ
φύσις αὐτοῦ μόνη
σισοῦσα αὐτῷ δυν
καὶ Μωϋσῆς ὅτε
βαλε τῷ Ἀμαλὴκ,
ἐξέτεινε τὰς χεῖρας

μένον, διὰ καλοῦ τε
ιοῦ, δηλαδὴ διά τε
μῶν καὶ ἐπιβουλῶν,
λυτρόπων περιστά-
καὶ ἐνεδρῶν τῆς κακί-
οίως δὲ καὶ διὰ τῶν
ων χαρισμάτων καὶ
ων ἀντιλήψεων τῆς
ας καὶ δυνάμεως τοῦ
τος· ὁ γὰρ γνωρί-
ἐπουλὴν τῆς κακίας
παθῶν μιαίνουσαν
ἄνθρωπον, καὶ μὴ
σκων ἐν αὐτῷ τὴν
ιν τοῦ ἁγίου πνεύ-
τῆς ἀληθείας ἐνδυ-
ν αὐτοῦ τὴν ἀ-
καὶ ἀνανεοῦσαν
χὴν ἐν ἀγαλλιά-
ίας, ὁ τοιοῦτος ἐν
σίᾳ πορεύεται,
ρίζων γε μὴν τὴν
πον οἰκονομίαν
οῦ χάριτος καὶ εἰ-
πάλιν δὲ ὁ βοη-
ὑπὸ τοῦ κυρίου, καὶ
μενος ἐν εὐφρο-
ευματικῇ καὶ χα-
ἐπουρανίοις, ἐὰν
μηκέτι ἀνακεῖ-
ὁ τῆς ἁμαρτίας,
ται κλεπτόμε-
ὴ διακρίνων λε-
τῆς κακίας· καὶ
ν τὴν κατὰ μέρος
ν τῆς νηπιότητος
, καὶ τελειότητα

bono & malo, videlicet, machinis, inſidiis & multiplicibus circumſtantiis atque deceptionibus malitiæ: itidem quoque diuerſis gratiæ donis, variis auxiliis, a virtute & efficacia Spiritus profectis. Qui enim cognoſcit cicatrices malitiæ, affectionibus inquinantes interiorem hominem; & non perſpicit in ſe auxilium ſancti Spiritus veritatis, corroborantem infirmitatem ſuam atque renouantem animam in exultatione cordis, eiusmodi qui eſt, ſine diſcretione graditur non perſpiciens multiformem diſpenſationem gratiæ pacisque diuinæ. Et e diuerſo, qui adiuuatur a Domino, & affluit lætitia ſpirituali, ac donis cœleſtibus, ſi exiſtimet, ſe non amplius obnoxium peccato, decipitur occulte, quippe qui non habeat facultatem diſcernendi ſubtilitatem malitiæ, nec intelligat paulatim fieri incrementum pueritiæ, atque perfectionem

in Christo: subministratione ergo & instructione Spiritus sancti & diuini glorificamus Patrem, & Filium & Spiritum sanctum.

ἐν Χριστῷ. διὰ γὰρ τ
ἐπιχορηγίας τοῦ ἁγί
θεϊκοῦ πνεύματος,
ξάζομεν πατέρα,
υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα,
εἰς τοὺς αἰῶνας.
ἀμήν.

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

INDE

INDEX

VM AC SENTENTIARVM IN B.
ACARII HOMILIIS CONTENTARVM,
ALPHABETICO ORDINE DIGESTVS.

A.

n coniici mandat vasa
rea Israelitarum in i-
. 134. quæ mutantur in
m. 134
n. 457. eius humilitas.
tentatus. 117. fidelis. 118
x creaturarum. 137. per
ingressa mors in mun-
ibid. quo pacto denuo
ex mortis & creatura-
138
ndidit se Diabolo. 12.
exit gloriam Dei. 514.
ente sauciatus. 303. quæ
produxerit. ibid. duo-
odis periit. 151. 152.
ratur prædio cuidam
. ibid. an totus perie-
id. a Deo despectus.
An habuerit spiritum,
sum. 157. nomina indi-
ous. ibid. an gloria Dei
is fuerit? ibid. an post
ressionem habuerit co-
nem? 159. cur non in-
rit eum Deus alis?

sumus omnes. 420
inobedientiam in ser-
n carnis redacti su-
t a paradiso extermi-
8. & a quantis propter-
is prohibeamur. 329

Adæ lapsum lugent Deus, Angeli, cunctæ creaturæ. 419. lapsum innuunt Lazarus & qui vulneratus in Hiericho descendebat. ibid. eius natura boni maliq; capax. 342

Admonitio pia, qua liberatio e seruitute satanæ docetur. 332

Aduentus domini cuius gratia factus. 150. 338. 361. 365. 448. 502. 511

Aduentus Domini ad iudicium hypotyposis. 88

Aduersaria potestas lucis expers. 328

Aduersus satanam nemo, nisi Christi auxilio fultus, pugnare potest. 326

Adulterium internum. 351

Ægyptii quanta peccarint? 64. aquis obruti. 65

Æternam vitam appetentes vnde initium sumant? 287

Affectiones vitiosæ serpunt velut ignis. 235

Afflicti possidebunt regnum. 212. non desperent. 244

Afflictionibus cum dispensatione exponitur homo. 375

Agricolæ labor absque Dei benedictione irritus. 243

Alæ sancti Spiritus. 25

Amore diuino sauciatæ animæ exsaturari nequeunt. 127
Angeli de salute hominum lætantur. 413. lugent lapsum Adæ.419. fidelibus assistunt, 313.habent corpus tenue.48
Anima quid. 13. admirandum ac diuinum opus. 529. sponsa Christi. 181.erga sponsum quomodo se gerere debeat? 181. socia diuinitatis. 357. virgo Domini. 440. præstantior omnibus creaturis. 228. media est inter Christum & satanam. 363. socia aut dæmonum aut Dei. 351. tota oculata. 3.4. absque Spiritu mortua. 416. vbique cogitationibus. 163. 164. 528
Anima qualis esse debeat? 413. per se nihil potest subducente se gratia. 345. Christi amore sauciata de se nihil gloriatur. 129. tota fit lux & spiritus. 285. instar meretricis se dæmonibus prostituit. 368. an semper peccato obruta. 241. comparatur ciuitati Hierusalem quoad luctum & miseriam. 394. quo pacto ad cœleste regnum fiat commoda. 507. thesauro cœlesti reperto fructus Spiritus producit. 277. habet voluntatem ad Christum clamandi. 305. a Deo deficiens vita priuatur. 186. nuda nullas in cœlo accumulat opes. 277. sale cœlesti conspersa fœto-
rem nequitiæ deponit. peccato polluta perdi maginem suam. 136. rata quantopere cur Christo. 370. leprosa, curata, non ingredi gnum. 506. catenis te rum deuincta. 308. q cto quis se ex iis ex 309. velut volucris in euolat. 418. cœlesti sa dienda. 9. a quo mac 10. mortificanda mun 12. 13. 14. quæ vitæ ceps fiat? 71. vbi edi alitur. 428
Anima quo pacto corpu brarum? 11
Anima & peccatum assi tur arbori profunde agenti. 485
Animæ alæ quæ? 17. c uestes. 17. 18. vita, saurus. 32. frænum, adulterium. 351. soli deuastatio. 519. me plura. 218
Animæ mysterium in Ezechiel. 3. & seq.
Animæ cum Domino tio. 439
Animæ tota substantia obruta. 22
Animæ currum qui gub 5. 6. 15. 16
Animæ assimilantur hom
Animæ agitationes v gratia. 281. vires in panda malitia quanta

Animæ ſtatus poſt lapſum. 68. 69
Animæ inſtar vrbium ſunt. 488
Animæ piorum cruci CHriſti ſemper affixæ. 126
Animæ piorum quid conſequantur? 127. & quid animæ ignauæ & ſecuræ. 128
Animæ in cœleſte lumen euadunt. 7
Animam oportet transmutari. 507. 510
Animarum imago in reſurrectione apparebit. 135
Animarum medicus Chriſtus ſolus. 68. 69
Anima in certamine par diabolo. 34. 35. 36
Anima corpus tenue. 48
Anima adhærens domino, fit vnus cum eo Spiritus, temperamentum & intellectus. 526. qualis a Deo creata. 519
Animæ membra multa. 105. vnica tantum, ibid. eius officium. ibid.
Anima, quæ Deo placeat? 123
Anima an poſsit videri? 103. an habeat formam. 104
Animam corporis eſſe ducem valde eleganter explicatur. 38. 39
Animæ voluntas. 40. inhoneſta exſecratur. ibid. grauiter mala fugiens diuinum ſequitur præconium. 41. ſecus, gehennam. 42
Animæ Deo deuinctæ quid agant & conſequantur? 44. item quid terrenæ? 45
Animam quo pacto quis poſſidere poſſit? 121. 122
Animarum tum piorum tum malorum comparatio. 45
Animalia bifida quid ſibi velint? 434
Animalium quatuor oculis plenorum viſio 1. 2. 3. quem præ ſe typum ferebat. 4
Animalium natura qualis? 207
de Απαθείας diſputare paucis datum. 268
Apoſtoli. 400. lumen mundi. 7. 8. ſal terræ. 8. an potuerint peccare, gratia præditi. 378
Apoſtoli & martyres quomodo ſe erga homines geſſerint? 458. 459. eorum beneuolentia. ibid. iuſtitia & charitas. ibid. nobis imitandi. 156. licet Spiritu muniti, non ex omni parte ſecuri. 265
Apoſtolis omnia Chriſti verba peregrina. 170
Apoſtolorum voluntas non per omnia impleta. 343. cur quosdam ſanabant, quosdam non? ibid.
Apoſtolorum officium. 175
Aprilis menſis Xanthicus dicitur. 84. dies & typus eſt reſurrectionis. ibid. 164. 165. eius efficacia. ibid.
Aqua viuens. 19
Aqua e petra erumpit. 184
Arbitrii libertas. 224
Arcana Dei non inueſtiganda. 161. &

161. & quare?ibid. 162. 163
Ardens & insatiabile desiderium animæ piæ. 127. 128. 129
Arma cœlestia a Paulo descripta. 312
Arma Christiani militis. 450
Armis spiritualibus pugnans vincit. 317
Arrogantia vnde? 373. ad lapsum accelerat. 570. vitanda, nec alii diiudicandi. 410
Artifices huius mundi varii an ob scientiam a peccato liberentur. 515

B.

BAptisma. 531
Baptisma legis. 435. ignis & Spiritus. ibid.
Baptisma ignis & Spiritus. 362
Barbarus huic mundo quis? 109
Bello satanæ afflictus, si fortiter renitatur, quantis a Deo exornetur bonis? 357
Bello interiori infestatur, qui perfectionem non est adeptus. 355
Bellum internum. 352
Benignitas Christianorum. 490
Benignitas Dei summa. 59. 60
ad Bonum vi se compellere debet vnusquisque. 299
Boni malique exacta ratio habenda. 37

C.

CAini imago. 74. 75
Caiphas condemnauit Dominum. 362
Cauterium & sigillum Domini 164
Certaminis Christianorum modus. 211
Charitas mater. 460. plenitud[o] est legis. ibid.
Charitatis remuneratio. 461
Charitatem qui habet, in aliu[m] mundum deuincitur. 385 cadere nequit. 383. qui non habet perfectus esse nequit 353. in ea vinculum perfectionis. 354. ad eius mensuram antequam quis perueni[r]at labitur. 385
Cherubin. 16
Christianismi signum, humilitas. 221
Christianismus est lapis offensionis. 344. gustus veritatis 374. est esus atque potus. 170
Christianismi dignitas. 371
Christianismi speciem præ se ferentes probandi. 470
Christianus studeat humilitati. 288. misericordiæ. ibid. mansuetudini. 289. Orationi, dilectioni. ibid.
Christiani veri qui sint. 470. 249. perpetuo sunt humiliati. 355. omnibus sunt præstantiores. 87. modesti & æqui. 373. sunt humiles. 491. semper sunt timidi. 495. rebus aduersis non franguntur. 212. e vita discedentes non timent. 82. quam gloriam in resurrectione consecuturi sunt. 86. mundana negligunt. 197.

201. 217. similes sunt
atorum. 318. interdum
m cum satana contra-
. 379. quare timore per-
ntur. 386. animotenus
in cœlo. 261. bello la-
i ad diuinitatem recur-
352. nec satanæ insul-
urant. 353
nis ex hoc seculo in ali-
perius transcendendum.
& transcensus ille quo
fiat. ibid.
norum & secularium di-
en. 73. 76. 190. idque
xternum, sed internum.
8
norum diuitiæ quantæ?
latus in hoc seculo. 209
& maxima negotiatio
t? 318
norum est neminem di-
re. 189
a χρίω dictus. 491
via & vita. 273. vitis,
vitæ, aqua viuens. 448.
la. 400. gloria nostra.
summus pontifex. 435.
nator nauis. 509. ci-
n nostris animis. 406.
nue fores cordis pul-
id. pastor. 505. solus &
m & corpus expur-
16. omnia in omnibus
via, Deus, Filius, Rex,
regis, medicus. 365.
umilitas tanta est, vt
i ad mortem con-
ito assimiletur. ibid.

quibus contumeliis a Phari-
sæis affectus. 366
Christus cur appelletur salua-
tor. 303. cur medicus? 363.
quare aduenerit? 502. 511.
ad complendam legem ve-
nit. 460. ad refocillandam
animam. 453. in cruce exal-
tatus. 141. velut alter Moses
educit nos ex Ægypto. 138.
& quid præcipiat. ibid. do-
let si quis nolit supernitus
renasci, velut patres mun-
dani. 404. e contra vero,
gaudet. 413. pictor cœlestis,
pingit in nobis suam ima-
ginem. 414. oculis animæ
nunc conspicitur. 28. solus
animæ vulnera curat. 420.
302. perinde ac corpus, sic
animas pristinæ integritati
restituere potest. 68. solus
medicus. ibid. misericors.
71. virtutem Spir. S. confert
diligentibus se. 167. nouus
Adam, destruit opera sata-
næ. 138. mandat inferno &
morti vt inclusas animas e-
mittat. 144. solusque ex mor-
te & inferno liberat. 145
Christus noster cibus & potus.
51. panis vitæ. 52. potus cœ-
lestis. ibid. patribus quomo-
do apparuerit. ibid.
Christus cur non in diuina na-
tura sua venerit in terras. 96
Christus fit nobiscum vnus spi-
ritus. 49
Christi exhumiliatio, 58. be-
neuo-

neuolentia. ibid. assumtio carnis. ibid.
Christi cum morte disputatio valde elegans. 143. 144. 145
Christi miracula peccatoribus sunt solatio. 68. 69
Christi similes qui fiant. 285
Christo compati debemus. 440
Cibus cœlestis. 165
Circumcisionis explicatio. 530
Circumcisio cordis. 362. 435
Ciuitates eiusdem sumus omnes. 155
Ciuitas sanctorum solicitudinis & belli vacua. 362. gaudii plena. 363
ad Cœlum transeamus. 141
Cœleste desiderium insatiabile. 127. a Cœlesti lumine non directus nihil ædificat. 238
Cœlestia qualia & quanta? 227
Cœlestes mansiones ac diuitiæ quantæ? 112
Cœlestes in cœlo degunt. 55
Cogitationes Adæ diuersæ. 419
Cogitationes animæ. 481. dispersæ post Adæ transgressionem. 319. purgandæ. 240. a satana corruptæ. 135. ad eas discernendas quibus indigeamus. ibid. eas non potest anima a se ipsa inuestigare. 136
Cogitationes mundanæ mentem distrahunt. 197
Cognatio Dei & hominis. 519. 520. Quanta? 519
Cogitationes secernendæ
Columna nubis & ignis.
Columbæ sacrificii exposi[...] legorica. 531
Compati debent Chri[...] cum Christo. 368
Condemnare fratrem [...] caueat. 30
Continentia non absque [...] tione. 466
Conuertendum celerite[...] Deum. 66
Conuersio ad Deum qu[...] difficilis? 57
Copula cœlestis ab extern[...] parat. 55
Corpus similitudinem h[...] cum anima. 37
Cornelius. 169
Cor vniuersa membra diri[...] 203
Cor thronus est diuinitati[...] & Satanæ. 96. cur ferre[...] miletur. 469
Cor nostrum est sepulcrum[...]
Cor conseruandum. 457[...] purgandum velut d[...] 389
Corda hominum varia. 34[...]
Cordis cogitationes. 49[...] vasa eius. ibid.
Cordis profunditas. 216
Cor palatium Christi. ibi[...]
Corpus mortuum superat [...] pentem viuum. 142
Corpus peccati & mortis. [...]
Corpus labori, sic ani[...] precationi sit inter[...] 443

Corpora in resurrectione eadem gloria, qua anima nunc ornabuntur. 6. 28.
Corporum in resurrectione glorificatio. 449. in Corpore mortuo vita, redemtio, &c. 141. vt Corpore sic animo quoque immutari oportet. 438
Creatio rerum. 49
Creaturæ dissolutio a Deo præfinita. 432
Creatura creaturam fouet. 177
Creaturarum varia discrimina & genera. 430
Cribrum huius mundi. 73
Cupiditas an in perfectos cadat. 473

D.

DAuid. 458
David vnctus in regem, longe post regnum adipiscitur per multas tentationes. 114. fuga eius a Saule. ibid. eius erga Deum fiducia. 115. rex constitutus, ibid.
Dæmonum chori animam peccato obnoxiam abripiunt. 313
Dæmones oratione fugantur. 494
Dæmon corpus tenue. 48
Decedentibus e vita arrhabo spiritus apprehendendus. 256
Deficientes a Deo ab eo deseruntur. 54
Delectatio Dei insatiabilis. 222
Desperare de salute, prauitatis proprium. 67
Dei clementia. 59. 61. longanimitas. 56. erga Israelitas & peccatores. 61. 62. erga Iudæos. 61. erga nos. 63. seueritas erga Sodom. 64. Ægyptios. ibid. Israelitas. 65
Dei benignitas. 526
Dei longanimitas erga peccatores. 56
Deo soli adhærendum. 121
Deo omnia posibilia. 191. 512
Deo omnia attribuenda. 357
Deo qui omnia adscribit, ei donat Deus cœlestia bona. 359
Deo omnia in horæ momento facilia. 357
Deo absque gratia seruire impossibile. 187
Deum esse vel natura nos docet. 159
Deus satanæ congressu non polluitur. 100
Deus infinitus. 48
Deus conuertentibus se ad eum opitulatur. 43
Deus quibus fiat conspicuus. 53
Deus incircumscriptus. 101
Deus solus aufert peccatū. 25. 33
Deus fit ignis. 50
Deus est caritas. 100
Deus hæreditas Christianorum. 451. dilectio, gaudium, pax, &c. 27. bonus & benignus. 294. vitii expers. 241. est il-
lud

lud vnicuique quod diligit. 493. summum bonum. 423. vbique, 163. vbique plene in omnibus creaturis. 479. dimensionis expers. ibid. gubernat omnia. 480. reddit mercedem pro modo fidei. ibid. attendit omnibus. ibid. vbique quo pacto. 245. omnia continet nullis affectionibus subiectus. 246. mali expers. ibid. summum animæ lucrum. 444. mendacii expers. 405. 406. indiget humana opera. 357. luget lapsum Adæ. 418. luget peccatores. 20. regit omnem creaturam & solus omnia nouit. 160. solus ex morte & inferno liberat. 145. solus profunda penetrat. 147. nec ei hoc est difficile. ibid. & an penetrans lædatur. 148. perseuerantes in pugna aduersus satanam adiuuat. ibid. solus a peccato redimit. 24. 25. omnia creauit. 439. condidit corpus suppeditatque victum. 17. nec finem habet, nec comprehendi potest, auersatur. 299. maiorem animæ quam corporis gerit curam. 306. laxat vires satanæ. 340. vel in perfectis regit voluntatem animæ. 265

Diabolo anima in certando par. 34. 35. 36

Diabolus homini Pharao & Ægyptus. 535

Differentia inter gratiam & peccatum. 100

Dignitas animæ summa. 338

Dignitas hominis. 367. eius cognitio ad quid prosit. ibid. 105. 119. 499

Dignitas humani generis ex beneficiis Christi. 232

Dilectio Dei suscipienda. 55. 56

Dilectio Christi erga hominem quanta. 229

Dimicans strenue a gratia corroboratur. 149

Disciplina militiæ Christianæ. 440

Discrimen inter verbum Dei & verbum mundi. 523

Disputatio Christi & mortis. 142

Disputatio satanæ & peccatoris. 149. 150

Diuersitates stellarum. 455

Diuitiæ diuinitatis quis videat? 51. 52

Diuinitatis ornamenta animis solum sanctorum conspicua. 447

Dominus in medio nostrum. 363

Domus corporis & animæ quæ. 82

Donum spiritus quomodo comparetur. 118. 119

E.

Electi apud se sunt minimi & abiecti. 371. an ignorent se possidere quid a natura alienum. 372
Electi vnguntur oleo sanctificante. 219
Elias & Elisæus. 229
Elisæus. 507
Eucharistiæ oblatio. 386
Externa non lædunt hominem. 490
Exuere veterem hominem. 23

F.

Fermentum malitiæ. 321
Fermentum peccati. 310. quam alte radices egerit? ib.
Fermentum cœleste bonitatis. 320. absq; hoc fermento cœlesti anima cœleste gaudium non consequitur. 321. fermentum diuinum quod? ib.
Fidelem oportet animo mutari. 423
Fideles animæ quæ? & quibus virtutibus polleant? 405
Fidelibus fidelis Deus. 405. & verax. ibid.
Fiducia animæ in tentationibus. 345
Fiducia Christianorum. 259
Filius Dei quare assumserit corpus humanum. 47
Filii noctis. 16
Filii Adæ sumus omnes. 420
Filii Dei diuersimode a spiritu diriguntur. 282
Fratres omnes vna sunt facie Adæ præditi. 215
Fratrum exercitia, concordia, conuersatio, dilectio. 29.30. & seq.
Fructus spiritus sunt exultatio & lætitia. 363
Fructum quem Deus a Christianis exigat? 171
Fructuum fidei omnium restitutio exigitur a quolibet in vita. 419
Fructus manifestos an solum exigat Deus? 32
Futura oculus non vidit. 462
Futurum incertum. 423

G.

Gaudium Dei erga peccatores resipiscentes. 63
Gehenna. 42
Gehenna & gloria mutabili naturæ præparata. 391
Gehennæ diuersi gradus. 479. 480
Generatio desuper ex Deo vita est. 413
Genus Adæ vniuersum peccato obnoxium. 75
Gladius versatilis. 462
Glorificatio Christi in monte. 108
Gloria Christianorum quanta? 78
Gloria cœlestis quo pacto com-

comparanda. 85. quæ & qualis futura. 83. 84. 85. similis gloriæ Mosis. ibid. 86
Gloria diuersa regni cœlestis. 479
Gloria diuina exutus agnoscat ignominiam suam. 300
Gloriam diuinam qui consequi desiderat quid ei agendum. 328
Gloria immarcescibilis resurgentium. 82
Gloria piorum in æterna vita inæqualis futura. 433
Gloria Mosis. 530
Gloria resurgentium diuersa. 455
Glorificatio corporum. 455
Glorificatio Christi & animarum. 222
Gradus regni cœlorum & gehennæ multi. 479
Gradus gratiæ. 254
Gradus perfectus non est concessus. 110
Gratia cum dispensatione se subducit. 381
Gratia & peccatum quo pacto in anima consistant. 483
Gratia, licet adsit aliqua in homine, malitia illam omnino exstinguit. 361
Gratia quare particulariter in animam aduentet. 483
Gratia & peccatum coniunctim in homine. 262
Gratiæ variæ operationes. 473
Gratia diuersimode operatur.
155. docet humi
sentire. 155. ge
num varie exercet
Gratiæ visitatione
cto nonnulli laba
Gratiæ spiritualis vi
modo in anima ve
Gratia nunquam abe
terdum subducit s
Gratia diues quis. 1
Gratia digni habiti
debeant? 403
Gratiæ moderatione
assidue in homin
284
Gratiam largitur D
frustra. 401. & cur
ferenda moram
trahat. 403
Gratiam qui degusta
interdum euadant
res? 220
Gustatio Domini quid
Gustum Deus nobis
futuri seculi. 100.
uinus. 110.

H.

Hæreditas cœlorum
per afflictiones cern
Hæreditas Christiano
us. 451
Hierosolymitani temp
sio. 62
Hierusalem. 51
Hierusalem superna
quiei iustorum. 27
Hominis natura quali

am boni quam mali capax.
08.342
mo frater Christi, amicus
egis, sponsa sponsi cœlestis.
67
mo interior vas pretiosum.
49
mo interior. 447.474. no-
us. 27. vetus. 23. nouis. 505.
anus est. 366
mo exterior & interior dif-
runt. 216
mo inexcusabilis apud De-
m. 409
mo vt ad vitia, sic quoque
d virtutes propensus esse
ebet, 324. a malitia sedu-
us ciuitati muris non cin-
æ similis. 233. habet vo-
ntatem consentiendi spiri-
i. 382. quæ se ipso auctore
git, non sunt pura. 359
mo an prorsus mortuus. 525
mo faciat quod in se est. 305
mo seipsum Satanæ tradit.
21
mo ex vita hac decedens, a
ratia & peccato detentus,
uo pergat. 356
mo liberum habet arbitri-
m. 225
minis nobilitas & dignitas.
05. 213. 218. 367
minis operatio quæ. 358. &
absque nubibus cœlesti-
us fructus Deo dignos pro-
ucat. 359
Hortus animæ. 397
Hospes naturæ. 43. 44. 45.
Humanæ vires absque armatura spiritus sanct. exiguæ. 327
Humanæ vires in exstirpando peccato. 33. absque Iesu salvari non licet. ibid.
Humilitas. 254
Humilitas Abrahami. 364 Dauidis. ibid. Prophetarum & Apostolorum. 365
Humilitas Apostolorum, 155. Christi. ibid. 372.
Humilitas Electorum. 371
Humilitas signum Christianismi. 221. 348
Humilitas conseruat in homine gratiam. 487
Humilitas & dilectio domicilia sunt spiritus. 295
Humilitati studeat homo. 366. 487
Humilitate retineri & augeri dona gratiæ. 116
Humilis non labitur. 296
Humiles spiritu consequuntur cœlestem hæreditatem. 154

I.

IDololatria. 137
Ieiunium Mosis. 165. quem typum præ se ferat? ibid. vide Moyses.
Iesus est rex & Deus. 363. eius & satanæ pugna. ibid.
Iesu absque mysteria cœlestia cognosci nequeunt. 274

Ignis cœleſtis. 417
Ignem diuinum recipiunt animæ in hoc mundo. 134
Ignis diuini efficacia. 135
Ignis Hieroſolymitanus. 132. Nabuchodonoſoris tres pueros in ignem coniicientis. 133
Ignis diuinus cohibet flammam a tribus pueris in ignem mundanum coniectis. ibid.
Ignis duplex diuinus & mundanus. ibid. & vterque in tribus illis pueris. 134
Ignis conuertit vaſa aurea Iſraelitarum in idolum. 134. quod admirandum. ibid.
Illuminatus an obſcœnas poſſit habere cogitationes. 381
Imitandi Chriſtianis bos & aſinus. 469
Indumentum cœleſte gloria. 83
Interna inquinant hominem. 179
Intybus quatenus lactucæ ſimilis. 102
Ioannes & Petrus cum Chriſto in monte Thabor. 108
Ioannes complementum omnium Prophetarum. 399. maior inter natos mulierum. 400. maiores eo minimi in cœlo. ibid.
Ioſeph varie afflictus, ſeruus Dei fidelis. 114. rex Ægypti. ibid. cuius viſiones multo poſt tempore impleta
Iracundia eſt nutrix a 466
Iſrael animus videns De
Iſrael ex Ægypto educi
Iſraelitæ. 414. exempl ponuntur. 184. quan rint pœnis puniti peccata? 65. ablatur ſacerdotium. 66. tr genti credenti. ibid.
Iſraelitarum gaudium. ſeruitus & captiuitas gyptiis. 533
Iudæi cur annum ab Ap diantur? 84
Iudæi quanta Chriſtum minia affecerint? 62. pœna. ibid. 64
Iudicii extremi hypotypo 164
Iudicii extremi initium hoc mundo incipit. 9
Iuſtitia propria. 304
in Iuſtitia propria co fruſtra laborat. 300
Iuſti omnes in humilita placuere. 364
Iuſti arctam viam am 155
Iuſtorum futura vita. 16

L.

Lacrymarum quanta cia. 333
Lacryma ex contrition dis profuſa eſt cibus 334. vbi proponitur

a, quæ lacrymarum
Christi pedes sicca-
uodecim Pontificis
stamenti significant
a Apostolos Christi.
inis quomodo con-
03
rsus in cruce. 512
ortuis resuscitatus.
io. 460. 461
æ expositio allego.
imam curat Chri-
uangelii. 434
puli Israelitici ex
34
untatis humanæ,
379
trium. 326. 467
itrium quoque in
77. 379. in Apo-
i. 507
i variæ. 430. vna
um. ibid.
gressus. 216
e Dei virtutis
agis accenditur.
lo super anima a
nte. 183
iorum. 534
. 7. 8

M.

Macarii cohabitator superbia delapsus in peccata. 384. 385
Mactationis victimarum explicatio. 10
Maiestas & humilitas Dei imperscrutabiles. 437
Malis mala accumulans interitum consequitur. 63
Malitia vnde orta? 240
Malitia qui ex proposito obruantur? 369. & qui præter propositum? ibid.
Malitiæ cur permittatur homo? 376
Malum cur a Deo permissum. 101
Margarita soli regi conuenit. 314. margarita cœlestis. 315
Maria Magdalena. 169
Martha & Maria. 167. 168
Membra hominis peccato obnoxia. 22. 25
Memoria Domini semper habenda. 493
Mens auriga est. 481
Mens humana reniti potest peccato. 207
Mens ibi, vbi corpus. 388
Mens in Dominum intendenda, licet res corporeæ eam deterreant. 125
Menti corpus consentiat. 387
Miseria humana vnde? 235
Misericordia. 466
Morborum causa peccatum. 245
Mors vnde? 142

Mors vera in corde, 223. mors Christianorum somnus. 224
Morte abs quis liberet? 145.146 147. eiusque profunda penetret. ibid.
Mortis & Christi disputatio elegans. 142. 143. 144.
Mortis hora incerta. 58
Moses. 458. 533
Moses filius filiæ Pharaonis. 115. 116. Ægyptiorum disciplina instructus. ibid. eius tentationes. ibid. exul Ægypti. ibid. dux populi & rex. ibid.
Moses seruator populi. 138. exaltat serpentem. 140
Moses non potuit abluere peccata. 434
Moses cum esset in ieiunio accessit mensæ spirituali. 52
Mosis gloria typus gloriæ resurgentium. 85. eius ieiunium idem demonstrat. 86
Moses spiritualis. 536
Moses & Aaron multa pertulerunt. 362
Mundus duplex. 519
Mundus inferior superiori aduersatur. 318
Mundus Christianorum alius. 72. 87
Mundi huius incolæ similes sunt frumento in cribrum coniecto. 72
a Mundi dilectione anima separanda. 53
Mundanis abstinens an sanctus? 271
Munus quod acci[...] ni quantum?
Mutatio & reno[...] ni hominis. 5[...]
Mysterium Chri[...] num ab hoc m[...]
Mysterium incar[...] sti. 141
Mysterium cruci[...] tum. 326
Mysteriorum pa[...] at. 175
Mysterium magn[...]

N.

Natura homi[...] 379
Natura humana [...] mali capax. 3[...]
Natura humana [...] culpabilis. 43[...]
Natura an accept[...] remaneat? 341
Naturæ nostræ ho[...]
Naturalia & spiri[...] do se habeant?[...]
Nequitia adhæret[...]
Nobilitas homini[...]
Noe. 457
Noe patiens & fid[...] vabitur. ibid.
Noe temporibus p[...]
Nomina quis rebu[...]

O.

OBlatio Eucha[...]
Obsequium [...] det a cogita[...]

næ. 398. conſpiciunt
m. ibid.
ultationis. 19
riſtianorum. 492
o facilia. 51.52
Dei gloriam ſuſcipi-
1
de anima pia non glo-
129
eſtes ceteris præſtan-
58
eſtes quærendæ ſpretis
nis. 139
dana fluxæ. 227
mnium virtutum ca-
8
ximum omnium. 31

P.

itæ. 19
etus quid ſignificet?
333. 457
qui ingreſſi ſint?
uerſio. 511
ni immolati. 533. ad
m comedere. 534
iritu quis? 409
iritu quando quis ac-
ratia? 153
animæ. 21
em præcipit Christus.
. 235
velut abyſſus. 485.
aduerſus Peccata dimicandum. 233
Peccata peccatis accumulans in quas incidat pœnas? 63
Peccati ſpecies plures. 33. quibus omnibus reſiſtendum non vni. ibid. 34
Peccatoris cum Satana diſputatio. 149. 150
Peccatores ſerpentes ſunt ac progenies viperarum. 331
Peccatorum remiſſio audacter a Deo petenda. 70
Peccatorum ſolatium. 63. valde pium. 67. 68. 69.
Peccatum eſt nebuloſa vis. 369
Peccatum membrum animæ. 218
Peccatum eſt regnum tenebrarum. 22. a quo liberari, donum eſt ſolius Dei. 22. 23. 24
Peccatum quoque in ſanctiſſimis. 111. a Peccato nemo prorſus liber. 263
Peccatum inſtar fermenti ab Ada propagatum, omne genus humanum conſperſit. 320
Peccatum ingreditur hominem. 194
Peccatum nihil lædit credentes in Chriſtum. 43
Peccatum myſterio crucis ſublatum. 326
Peccatum in anima abſconditur vſque ad diem reſurrectionis. 28
Peccatum euellere ſolius Dei. 33. &

33.& quantæ sint hac in parte vires humanæ? ibid.
Peccatum & gratia simul in anima quo pacto? 147
Peccatum & gratia quo pacto differant? 101
Perfectio Christiana quæ sit? 271
Perfectio in voluntate hominis sita. 467
Perfectionem qui non est adeptus, bello interiori infestatur. 353
Perfectionis gradus duodecim. 109
Perfectionis a gradu proxime, qui absunt, opinione sua decepti a gratia aberrant. 355
Perfecti quamdiu in carne sunt, non carent solicitudine. 362
Perfectus homo quomodo euadat? 437
Perfectus sub iugo gratiæ est. 354
Perfectus an fuerit vnquam vllus? 111
Perfectus est instar puelli fraudis ignari. 112
Perfectum seipsum reputans, suisque operibus fidens an hæreditatem cœlorum possit adire? 323
Persecutio unde? 193
Persecutio Christi. 362. Prophetarum. ibid.
Petrus successit Mosi ad Ecclesiam regendam. ibid.
Petri Oratio ad Iudæos. 97
Pharao in mari submersus.
Pharmacum cœleste vt o… neamus curandum. 364. quod. ibid. eiusque vi… ibid.
Pigritia. 42
Pii externa specie qui? 418
Piorum omnium vna cogita… 434
Piorum & impiorum segreg… in die extremo. 164
Plaga a peccato incussa qual… 419. 420
Plebeii literarum ignari sci… tiam diiudicare nequeu… 356
Pluuia cœlestis. 427
Pœnitentiam requirit De… 198
Pontifex legis. 435. Euange… ibid.
Populus Israel. 418
Possessio animæ quo pacto q… renda? 121
Possibilia præcepit Deus. 2…
Preces ad se solum adigens m… ribus idem manet. 291. 2…
Precantis exultatio. 106
Precantium varia accidentia 107. 108
Precandi modus & ratio. 90. … sit tranquilla precatio. 93
Precandum sobrie. 443
Precari alta voce idiotarum. 9… scandalum parit. ibid.
Precationis verum fundame… tum. 93
Princeps malitiæ. 74. 76

Pr

Probare quo pacto quis se possit, vnde sit? 428
Progressu de veri Christiani. 76
Promissio Dei credentibus facta. 286
Promissiones diuinæ sunt infinitæ. 59
Promissiones Dei falso carent. 151
Promissiones Dei per probationes impleri ac tentationes. 113
Promotiones fidei. 455
Promtitudo animi a natura insita homini. 467
Prophetæ & Apostoli comparantur radiis solis. 177
Prophetæ a Deo missi. 61.62
Pseudoapostoli. 472
Pugna Christianorum duplex, pugna animæ & peccati. 34
Pugna interior hominis. 32
Pugnam internam quis cognoscat? 309
Pugna hominis quando appareat? 255
Puritas cordis. 190
Puritas unde comparetur? 273
Puritatem cordis consequi, res laboris plena. 364

Q.

QVi decedentes saluentur. 417
Quies quæ suppeditet? 482
Quies reddit securos. 376

R.

RAab credidit alienigenis. 423
Ratione destituta animalia hominibus callidiora. 521
Regenerari oportet hominem. 413
Regnum lucis. 28
Regnum Dei non in auditu, sed in virtute spiritus consistit. 401
Regnum tenebrarum. 22. in anima vsque ad diem resurrectionis absconditum. 28
Regnum cœleste & mundanum differunt. 371
Regnum possessuri quid agere debeant? 177
Remissio. 460
Remuneratio virtutis. 291
Remuneratio liberæ electionis. 392
Requies Domini in pace sita. 92
Requies illic vbi prognatus quisque est. 523
Resurrectio corporis & animæ. 455
Resurrectio & gloria qualis & quæ futura? 53. 84. seq.
Resurrectio mortuorum beneficio cœlestis ignis fit. 132. & quidem interni. 133
Resurgentne omnia membra? 191. valde pia quæstio & responsio. 192. 193

S.

SAbbatum legis typus est sabbati æterni. 452
Sabbatum æternum quod? 452 est requies animæ. ibid. qui id celebrent? 453
Sacerdotes vet. Test. an potuerint

erint sanare animam? 504
Sal terræ. 8. Apostolorum. ib. Spiritus sancti. 9
Sale condiri victimas quid velit? 10
Saluamur per proximum quo pacto? 460
Samaritana. 169
Sancti Domini. 190
Sanitas vera a Domino. 505
Sapientes mundi sunt velut vrbes magnæ. 489
Sapientia cœlestis. 197
Sapientia Dei incomprehensibilis. 401
Satanæ potestas in genus humanum vnde? 74
Satanas cribrat genus humanum. 73
Satanas confunditur propter pœnitentes. 346. an nouerit hominum cogitationes. ibid.
Satanam fugat qui clamat ad Deum. 347
Satanas aduersus vniuersum mundum bellum gerit. 340
Satanas a pœnitentia homines arcet. 242
Satanæ insidias quo pacto homo cognoscat? 101
Satanas aduersus quos insurgat? 186
Satanas clam subducit animam. 350
Satanas an interdum a bello gerendo cesset? 352
Satanas mala suggerit studiosis virtutis. 474
Satanæ opus. ibid.
Satanas nunquam quietus. 199
Satanas a se nihil potest. 344
Satanas mentem terrenis irretit curis. 388
Satanæ & peccatoris disputatio. 149. 150
Satanas vtrum sit cum Deo tam in aere quam in hominibus? 100
Saul. 458
Sadrach, Mesech & Abednego in ignem coniecti. 133
Scandala nequissimi qui superare possint? 325
Scriptura diuina cur nobis data? 475
Semen cœleste. 360
Semina multiplicia. 433
Sensus, visio & illuminatio differunt. 104
Sententia a sinistra parte stantibus in extremo iudicio proferenda. 421
Serpens animæ occidendus. 273
Serpens arrogantiam cordibus nostris suggerit. 373
Serpens mortuus occidit viuum. 141
Serpens æneus ad quem vsum a Mose exaltatus? 140. quem typum præ sese tulerit? 141
Seruus Dei quomodo viuere debeat? 91
Seruiture ac e tenebris quo pacto quis se possit expedire quibus est irretitus homo, multis quæritur? 332

Simi-

sole & vento. 24. 25.
.3. 100.104. 144.264
ulo & Sole. 520. a ra-
lis. 177. ab auibus vo-
us. 24
membris corporis. 31
latrone. 34. a puello
n incunte. 36. ab ocu-
rporis duce. 38. a me-
mutabilibus. 53. a fru-
o. 73. ab agitatore cri-
bid. a vento & tenebris.
10. ab arboribus. 83
ab accumbente regiæ
æ. 99. a puella formo-
id. a splendore lucer-
02. ab igne & lumine.
a febricitantibus. 120.
igne Hierosolymitano.

b igne Aaronis. 134. ab
Nabuchodonosoris. ib.
e capto. 137. ab homi-
ncto. 146
corpore & anima. 151.
neta adulterata. 152. a
rsorio & lupanari. 153. a
ne in iudicium tracto.
a puello vbera matris
nte. 163. ab arboribus
o tempore. 165. a mer-
re & agricola. 173. 400
ab animalibus ignitis.
a rege eiusque sponsa.

a ministro. 186. a labo-
bus morbo. 189. ab acu
gnem proiecta. 192. ab
arboribus. ibid. a iuuene
strenuo. 193. 204. a fistula.
210. 230. 231. a thesaurario.
210. ab adolescente & iuuen-
cula. 211. a rege & paupere.
213. a gubernatore nauis. 217
Simile ab auriga. 217. 481. a
muliere paupere. 220. 223
ab igne. 482. 483. ab em-
bryone & semine tritici. 225
Simile a puellis venustis. 230.
a domo sordida. ibid. a pa-
tre. 231. a leproso. 232. 506. a
nobili. 234 a prandente. 236
a balæna. ibid. a mercatori-
bus. 237. 444. 495. a sagena.
238. ab auri granis. ibid. ab
ædificante. 238. a fonte. 141.
245. ab agricolis. 243. a mi-
nistro fideli. 247. ab apibus.
248. a sculptore. ibid. ab ar-
tifice. ibid. a mercatore red-
eunte. 250. a matre filium
lugente. 252. ab eo qui inci-
dit in latrones. 253. a gestan-
te infantem. 254. a domo fu-
mo repleta. ibid. a præfectis.
ibid. a sponsa. 256. ab ocu-
lo. 261. 447. 498. a fœmina
holosericis induta. 267. a si-
tienti. 270. a diuite & pau-
pere cœnam præparantibus.
278. a nuditate externa. 299.
ab equo indomito. 315
Simile ab aquila, tauro, leone.
4. 5. a siderum infinitate. 5.
a carne insulsa. 9. a corpore
mortuo. 11. 14. a veste. 12. a

curru ſtadiorum. 15. a volucribus. 17. a corpore. 18. ab infirmis. 19. a corporis affectionibus. 22
Simile a farina ſubacta. 321. a carnibus inſulſis. 322. a literis. 355. a terra & ſpinis ex ea enatis. 359. a colono. ib. 357. a filio in peregrinas regiones emiſſo. 363. a ciuitate ſeruitia regi exhibente. 352. a zizaniis. 361. a meretrice. 368. a locupletibus. 373. ab armatis. 379. a puella paupere & rege. 370. ab horto. ib. 497. a ſitibundo a fonte ſubtracto. a domo ſordibus plena. 389. ab acie Perſarum & Romanorum. 392. a colono accingente ſe ad opera perficienda. 396. a tenebris Ægyptiis. 397. a domo inhabitatore deſtituta. 395. a corpore mortuo. 414. a ſtatuario. ibid. a pictore. ib. ab auro in ignem coniecto. 417. a volucribus. 418.
Simile a figulo. 340. aurifice. ibid. a membrana. 342. ab arbore. 347. a plantante vineam aut ædificante domum. 349. a torre. 350. ab adoleſcentula adultera. 351
Simile ab infante. 426. 522. 525. a vite & palmite. ibid. a fure, a latrone. ibid. ab vmbra. 434
Simile a voracitate & ruminatione ouium & camelorum. 432. ab auibus. 433. a ſtellis. ibid. a diuerſitate ſtellarum. 455. a Naui. 509. a Laborantibus morbo. 90. a febricitante. 524. a muliere deſponſata. 439. a corpore. 443. a grano. 455. a ſpicis. 456. ab hominibus. ibid. a lucerna. ib. 491. a patre. ib. a raritate margaritarum. 471. a codicillis regiis. 475. ab anima. 479. a mari. 482. ab hamo. 484. ab arbore. 485. a regina & paupercula. 489. a melle. 490. a ſarmentis. 494. a perfecto in malitia. 495. a marſupio. 492. a grauida. 496. a nebula & fumo. 499. a bello. 500. a vento. 501. a publicanis. ibid.
Simile a captiuo & hoſte. 503. a tyranno & captiuo. 511. a diuite ægrotante. 516. a vidua derelicta. 518
Simile a tirone. 226. a tranſeunte ſpinas. 94
Simile a ſuffocato aquis. 146. a mente peccatorum. 527
Similitudinum vis. 521
Sion cœleſtis. 51
Socordia. 424
Sodomitæ. 64. eorum peccatum enorme. ibid.
Sol iuſtitiæ. 261
Spes ad laborem reddit promtum. 349

Spe ſub cuncta ſuſcipiuntur. 173
Spinæ cordis. 240
Spinæ & tribuli cordis repullulant ad tempus æſtatis. 360
Spinæ huius mundi quæ ſint? 40
Spirituales & mundani quid differant? 119
Spiritualis a nemine diiudicatur. ibid.
Spiritualis homo quis? 119. an ſpirituales a dilectione Dei ſeparari poſſint? 120
Spirituales cœleſtis regis deſiderio teneri. 79. 80. ea, quæ ſunt mundi ſpernunt. ibid.
Spiritualibus de differentes guſtu non percepto quibus ſimiles. 170
Spiritualium tentatio. 378
Spiritum vt conſequamur orandum. 463
Spiritus malitiæ ſunt vermes. 9
Spiritus inſtruit nos vera precatione. 196. & modum precandi ſuggerit. 297
Spiritus inexſtinguibilis. 376. non contriſtandus. ibid.
Spiritus omnia ſcrutatur. 463
Sponte qui ad bonum ruit, laude dignus. 391
Stuprum animæ. 351
Superbia & abs ignauia perdun-tur dona gratiæ. 126. 128. 129
Superbia deſtructrix generis humani. 372
Superbia hominis taxatur. 366
Superbia ad lapſum accelerat gradum. 385

T.

Tabernaculi expoſitio allegorica. 531
Temperatio in omnibus requiritur. 251
Tenebras peccati an effugere poſſit terrenis rebus ſe implicans? 124
Tenebræ Ægyptiæ. 397. animæ. ibid. ad Chriſtum vsque durarunt & etiam nunc. ibid.
Tenebræ Satanicæ quo pacto effugiendæ? 122
Tentatio ſpiritualium. 317
Tentatio externa Chriſtianis non admodum noxia. 353. & interna. ibid.
Tentatio Satanæ Chriſto nihil obfuit. ibid.
Terra cordis producit ſpinas. 360
Terra Satanæ & terra diuinitatis quæ? 178. & an vtraque conſpicua? ibid.
Teſtamenta duo. 436
Theſaurus animæ. 30
Theſaurus cœleſtis quærendus. 139
Theſauri cœleſtis beneficio qui eſt Chriſtus, quæ conſequamur. 275. eum conſecuti alios poſſunt adiuuare. 181
Throni duodecim tribus Iſrael. 96
Transgreſſio Adæ. 339
Transmutari Animam oportet. 507. 510. 490

V.

VÆ animæ Christo destitutæ. 396
Velamen Mosis. 471. cordis. ib.
Velamen peccati. 260
Ventus diuinus. 28
Verbum Dei iuxta Mensuram ad homines peruenit. 458
Verbum Dei qui vsurpant, nec tamen consona opera faciunt. 267
Veritas vbi, illic pugna. 271. & propter veritatem persecutio. ibid.
Vestis corporis huius. 40. ab igne mundi conseruanda. ib.
Vestis Christianorum spiritus. 98
Vestimenta regni Satanici. 27. regni Christi. ibid.
Veteris & noui Testamenti collatio. 434
Via ad regnum cœleste aspera. 390
Via Christianæ religionis. 193
Via ad regnum cœlorum difficilis & ardua. 131
Viæ ad Deum deducentis fundamentum. 393
Victimæ sale condiebantur. 10
Victoria sui quanta? 219
Viduæ drachma perdita. 136
Vincula hominis post transgressionem duplicia. 308
Vinum lætificans. 19
Virgines prudentes quæ? 43. fatuæ. 44.
Virtus sancti Spiritus est possessio quæ auferri nequit. 168
Virtus gratiæ diuinæ inest homini. 112. 113. 118.
Virtutis conditio varia. 251
Virtutis studium longanimitate Dei magis accenditur. 404
Virtutum officia in nobis Dominus implet. 294
Virtutum & vitiorum colligatio. 477
Virtutum omnium caput quod? 478
Vitam æternam quis viuat? 19
Vita animæ quid sit? 54
Vita per donum spiritus depellenda. 46
Vitium in homine. 246
Vitium quomodo in nobis sit? 241
Vmbra Euangelii lex. 434
Vmbra præsentiam corporis notat. ibid.
Vmbra veritatem denotat. ib.
Vnctio Prophetarum. 257. Christianorum. 258
Vniuersa fiunt prouidentia Dei. 189
Voluntas humana quantum possit? 467
Votum elegans. 422
Vulnera animæ Christus solus curat. 420

X.

XAnthicus mensis primus. 84

Z.

ZAcheus. 169

FINIS.